I
06091

PRISC.
Priscianus
Min.
de Re
Grammat

10-1-16

BIBLIOTECA
DE LA
UNIVERSIDAD DE SALAMANCA.
Sala Est. Tab. Núm.

N. 91

61849838

N. 91

2 - 10 - 3

~~Num. 28. cap. 5. num. 26.~~

I
00091

Dictio est pars minima orōnis ꝓstructę idest in ordine ꝓpositę. Pars aūt quantū ad totū intelligendum idest ad totiꝰ sensus intellectuꝫ. Hoc aūt ideo dictum est: ne quis conetur uires in duas ptes diuidere hoc ē in. vi. & res uel quędā huiuscemodi: non enim ad totum intelligendū hęc fit diuisio. differt aūt dictio a syllaba non solum ꝙ syllaba pars ē dictiōis: sed ēt ꝙ dictio: dicendum hoc ē intelligēdū aliquid habet. Syllaba aūt nō omni modo aliquid significat ꝑ se. Ergo monosyllabę dictiones quodā modo possunt esse: & syllabę non tn̄ sunt carę: quia nunq̄ syllaba ꝑ se pōt aliquid significare. Hoc enim ꝓpriū est dictionis: unde si dicā. a. ꝑ se scio esse syllabam: nec tempora tamē eius nec tenorem nec spiritū: nec significatōem agnosco: donec cognouero dictionē in qua ponit. Nā in ara deorum a penultima ꝓducit & circūflectit in noīatiuo nec habet aspiratōeꝫ Cum aūt significat stabulū porcorū eadem syllaba penultima corripit: & acuit: & habet aspiratōem. hęc eadē. a. quando ē prępositio grauat: & ꝓducit: & ē sine aspiratōe. Vides q̄ ꝑ seipāꝫ syllabam deficere prędictoruꝫ ratione: nec aliter posse examussim tractare nisi posita sit in dictione.

A prępositio

Quid sit Oratio.

Oratio est ordinatio dictionū ꝓgruam sententiam pfectāq; demonstrans. Est aūt hęc diffinitio orationis, eiꝰ quę ē generalis idest quę in species: siu: ptes diuidit. Naꝫ oro dicit ēt liber rhetoricꝰ. Necnon una quęq; dictio hoc sępe nomine nūcupat: cum plenā ostendit sententiaꝫ: ut ȝba imperatiua: & responsiua quę sępe una dictione oplent: ut si dicam. Quid ē summū bonū in uita: & respondeat quis: honestas: dico bona oratione respondit. Partes igit orationis sunt secūdū dialecticos duę: nomen & ȝbum. Quia hę solę et ꝑ se ꝓiunctę plenā faciūt orōnem. Alias autem ptes syncategoremata: hoc ē significantia appellabant. Secunduꝫ stoycos ȝo quinq; sunt eiꝰ ptes: nomen: appellatio: ȝbum: ꝓnomen: siue articulus ꝓiunctio. Nam pticipiū ꝓnumerantes ȝbis pticipiale ȝbum uocabāt uel casuale. necnon etiā aduerbia noībꝰ: uel ȝbis ꝓnumerabāt: & quasi adiectiua ȝborum ea noīabant. Articulis aūt ꝓnoia ꝓnumerantes: finitos ea articulos appellabāt. lpos aūt articulos quibus nos caremus infinitos articulos dicebāt: uel ut alij dicunt: articulos ꝓnumerabāt ꝓnominibꝰ: & articularia eos ꝓnomina uocabāt. In quo illos adhuc sequimur latini q̄ uis integros in nostra nō inuenimus articulos lingua. Nam cum dicimꝰ ideꝫ idest ὁ αὐτός non solum articulū prępositiuū: sed ēt ꝓnomen in eadem dictione ꝓnuntiamꝰ. Similit qui i. ὅστις articulus subiunctiuus intelligit una cum ꝓnomine secundū quosdā infinito: siue magis cū nomine ut Apollonius ostendit firmissima rōe prępositōeꝫ quoq; Stoyci ꝓiūctiōi copulantes prępositiuum ꝓiunctōem uocabant. Quidā nouem dicebant esse partes oratiōis: appellatōeꝫ addentes separatā nominibꝰ. Alij decem ēt infinita ȝba seorsum ꝑtem ponentes. Alij undecim quia ꝓnoia quę ñ

1. appellatio. nomen. Sicut dicunt. nomen ꝓ ꝓpio & appellatiua & diuisa oratione ꝑticipabant

Sic. nomen nō ꝓnomen.

Ara

Hara

A. prępositio grauatur. Vnde colligitur omnes prępositiones grauari cū in vltima accentū habeant

Syncategoremata

infinitos articulos quia non significant certam ꝑsonam modo ꝓnominantur ꝓprie ꝑsonę ut θεόφιλος & Ἑρμόκλειτος & Ἑρμόφιλος & Ἑρμόκλειος & Ἑρμόφιλος & Ἑρμόκλειος & Ἑρμόφιλος & Ἑρμόκλει

Vocabulū

possunt adiungi articulis per se numerabāt: his, alij addebāt ēt uocabulū & interiectionem apud grēcos: quā nos adhuc seruamus. Apud latinos ẋo articulū addebāt: quē purū p se apud eos nō inueniri supra docuimus Igit nō aliter possunt discerni a ceteris orationis nisi uniuscuiusq; ꝓprietates significatōem attendamus.

Propriū nominis

Propriū Verbi

PRoprium est nominis substantiā: & qualitatem significare: hoc habet ēt appellatio: & uocabulum: ergo hēc tria una pars est orationis. Proprium est ẋbi actōem siue passionem: siue utrunq; cum modis & formis & temporibus: sine casu significare. Hoc habent etiā infinita: q̄re ñ sunt separanda a ẋbo Participium aūt iure separat a uerbo: qd & casus habet: quibus caret uerbum: & genera ad similitudinē noīū. Nec modos habet quos ōtinet ẋbum. ꝓprium est ꝓnominis ꝑ aliquo nomine ꝓprio poni: & certas significare ꝑsonas. Ergo qs & qui: & qualis: & talis: & quātus: & tantus: & similia quē sunt infinita: siue interrogatiua: siue relatiua uel redditiua: magis nomina sunt appellanda: q̄ ꝓnomina. Neq; enim lo co ꝓpriorum nominū ponunt: neq; certas significant ꝑsonas: sed etiā substantiā q̄uis īfinitā: & qualitatem: q̄uis generalem qd est suum nominis habent. Nomina sunt igit dicenda q̄uis declinatōem ꝓnominū habeant quēdā ex eis: nō enim declinatio sed uis & significatio uniuscuiusq; partis est ōtemplanda. Indifferent enim multa & nomina modo ꝓnominū: & ꝓnomina modo nominū inuenimus declinata. Quid enim stulti? q̄ oīa quē significant numeros nomina dicere. Vnū aūt unius ꝓpter declinationē ꝓnomen appellare: qd si declinatio facit indicium qualis sit dictio. Debent oīa possessiua pronomina: quia nominū declinatōem sequunt: & ꝑticipia in his ꝓputari: qd omni caret ratione. Ergo nō declinatio: sed ꝓprietas est excutienda significationis: & quoniā de ꝓprietate nominis & uerbi: & participij: & ꝓnominis breuiter dicendum est: nō incōgruū esse arbitror summatim de cēterarum quoq; partium orationis ꝓprietate perquirere.

Proprium aduerbij

PRopriū est aduerbij cum uerbo poni: nec sine eo pfectam significationē habere posse: ut benefacio: doctē lego: hoc ergo inter aduerbium: & prēpositōem est: q̄ aduerbium: & sine casualibus: potest & prēponi: & post poni uerbis: & omnibus casualibus: ut pone currit: & currit pone. Venit tempore longo post: & post longo tēpore uenit. Terentius in adelphis: post faceret tamē. Si igit inuenias cuī nomine aduerbium sine uerbo: scias hoc p eclipsim fieri: ut si dicā. Nec bonus homo ꝓ malus: subaudio est. Prēpositionis aūt ꝓprium est: separati quidem per appositionē casualibus prēponi: ut de rege apud amicum. Cōiunctū ẋo ꝑ ꝓpositōem tā cū habentib? casus q̄ cū nō habentibus: ut indoct? ītercurro: ꝓconsul induco: insipiens inspiciens.

Prepositionis Propriū

Terentius

Propriū Coniunctionis

PRoprium est ꝓiunctionis diuersa nomina: uel quascunq; dictiōes

casuales: uel diuersa ẋba: uel aduerbia ꝓiungere: ut Terentius & Cicero: uel terentius: uel cicero. Et formosus & sapiens: uel formosus uel sapiens: & legens & scribens: uel legens uel scribens: & ego & tu: uel tu uel ego: & facio & dico: uel facio uel dico: & bene et celeriter: uel bene uel celeriter: qd prēpositio nō facit. Interest aūt hoc q̄ prēpositiones ꝓponi possunt cū ẋbis. Coniūctio ẋo nunq̄: ut subtraho: addico: prēpono: ꝓduco dehortor. Cōiunctio aūt licet sit prēpositiua: in ꝓpositione tamē non inuenit cum uerbis: ut at ast: sed & prēpositio casualibus separata prēponit semp. Cōiunctio ẋo cum oībus pōt dictionibus modo prēposita: modo postposita ꝓiungi.

Nomen

NOmen est pars orationis: quē unicuiq; subiectorū corporum: seu rerum cōem uel ꝓpriam qualitatē distribuit. Dicit aūt nomē a grēco qd ē νόμα & adiecta.o.onoma dictum a tribuendo qd νέμειν dicūt Put alij. Nomen quasi notamen: q̄ hoc nomine notamus uniuscuiusq; substantiē qualitatem & cōem quidem corporū qualitatē demonstrat: ut hō ꝓpriam: ut Vir. rerū aūt cōem ut disciplina: ars. Propriā ut arithmetica nicomachi grāmatica aristarchi. Accidunt igit nomini quinque: species genus: numerus: figura: & casus. Species sunt cōes tam ꝓpriorum q̄ appellatiuorū nominū duē: primitiua: & deriuatiua. Primitiua ut iulus mons. Deriuatiua ut Iulius montanus: sub qua sunt aliē multē. Nam ꝓpria habent species separatim. iiii. prēnomen: nomen: cognomen: & agnomen. Prēnomen est qd prēponit nomini: uel differentiē causa: uel qd tēpore quo Sabinos Romani asciuere ciuitati ad ꝓfirmandā ꝓiunctōem: nomīa illorū suis prēponebāt nominibus. Et inuicem sabini romanoꝝ: & ex illo ꝓsuetudo tenuit: ut nemo romanus sit absq; prēnomine. Et notat uel singulis litteris: uel binis: uel ternis: tum singulis quādo a uocali incipit. prēnomen ut. a. aulus: uel ab una ꝓsonante: ut. p. publius. t. titius. Tum duab? quando. a. duabus ꝓsonantibus incipit: ut gn. gneus: sp. spurius. Tunc tribus quando. a. ꝓsonante incipit prima syllaba: & in ꝓsonantem desinit. si tamē alia quoq; ꝓnomina ab eisdem incipiunt ꝓsonantibus idq; fit differentiē cā: ut sex. sextus: tul. tullius: ne si primas solūmodo ꝓsonantes scribas. t. titum: &. s. sestium significare putemus. Vnde in Marco. m. solum scribimus: q̄uis a ꝓsonante incipit syllaba & in ꝓsonātem desinit: qa nullus error erit. Nomen ē ꝓprie uniuscuiusq; suum: ut paulus ꝓprium. Cognomen cognationis cōe ut Scipio. Agnomen est qd ab aliquo euentu īponit: ut africanus isauricus. Inuenimus tam multa in his quatuor speciebus ꝓpriorum nominū inuicem ꝑ se posita. Et quae in aliis ꝑsonis sunt prēnomina: hēc in aliis loco nominū accipiunt: ut tulli? seruilius: hic tullius prēnomen est. M. ẋo tullius hic nomē. Similiter & in aliis loco cognominū aliorū agnomina: uel nomina: uel contra: ut Cicero q primus ab habitu faciei nominatus est: agnomen hoc habuit. Familiē ẋo eius cognom

Accidentia nominis quinq;

Species

Prenomen

Nomen

Cognomen

Agnomen

Cicero Vnde sic dictus

Proprium
Appellatiuum

Adiectiua

Omonyma

Synonyma

De Speciebus nominis

Adiectiuum

fuit.Similiter Cęsar Scipio.Hoc aũt interest inter ꝓprium & appellatiuũ : ꝙ appellatiuũ naturaliter cõe est multorũ:quos eadẽ substantia :siue qualitas uel quantitas generalis uel specialis iungit. Generalis ut animal corpus uirtus . Specialis ut homo:lapis : grammaticus: albus:niger: magn⁹ breuis.Hęc enim quoq; quę a qualitate uel quãtitate sumunt specialiideſt adiectiua naturaliter cõia sunt multo⁊.Adiectiua aũt ideo uocãtur:ꝙ aliis appellatiuis quę substãtiam significant:uel etiã ꝓpriis adiici solent ad manifestandam eorum qualitatẽ:uel quantitatem quę augeri uel minui:sine substãtię ꝯsumptione possunt/ut bonũ animal/magn⁹ homo/sapiens grammaticus/magn⁹ Homerus/Proprium ẋo naturaliter uniuscuiusq; priuatã substantiã:& qualitatẽ significat:& in reb⁹ est ĩdiuiduis:quas Philosophi atomos uocant:ut Plato Socrates.Itaq; caret cõmunione naturali.Cum igit euenit:ut multi eodem nomine ꝓprio nuncupent fortuitu:& sola uoce nõ etiam intellectu cõi alicuius substantię l' qualitatis hoc fieri solet:& in proprio etiã appellatiua intelligi possunt. Vt si dicã Virgilius:intelligo & hominẽ & poetaȝ.In appellatiuis autẽȝ ꝓpria nõ intelliguntur:ut homo:uir:nisi ꝑ excellẽtiã loco ꝓprij in quibusdam ꝑsonis accipiant:ut poeta ꝑ Virgilio & urbs ꝑ roma/Appellatiou⁊ mstę sunt spẽs:quarũ quędã cões inueniunt cum ꝓpriis: siue sint primę positionis siue deriuatiuę. Sunt enim quędã corporalia in appellatiuis: ut homo. Sũt etiã ĩ ꝓpriis:ut Terentius.Alia incorporalia in appellatiuis:ut uirtus.In ꝓpriis ut uirtus dea & pudicicia penolope: uel ipsa dea . Omonyma quoq; tam in ꝓpriis q̃ in appellatiuis inueniunt : ut pyrrbus filius Achillis:& pyrrbus Rex epirotarũ:nepos fili⁹ filij⁹: & nepos luxuriosus.Inueniunt aũt quędam omonyma eadẽ ꝓpria & appellatiua: ut magnus Pompeius:& magnus ciuis.Synonyma quoq; tam appellatiua q̃ ꝓpria inueniuntur : sicut enim ensis:gladius:mucro: sic publius Cornelius Scipio africanus: unũ atq; idẽȝ significãt.Alię fere omnes species ĩ noib⁹ inueniunt appellatiuis.Sũt aũt hę:adiectiuũ ad aliqd dictũ q̃si ad aliqd dẽȝ gẽtile patriũ interrogatiuũ:infinituȝ relatiuuȝ:uel demonstratiuũ:uel similitudinis:collectiuũ:diuiduũ:facticiũ generale speciale.ordinale numerale absolutum temporale locale.Hę species cões sunt & principaliũ idest primę positionis nominũ & deriuatiuorum. Proprie aũt deriuatiorũ sunt hę.patronymicum possessiuũ ꝯparatiuũ suplatiuũ diminutiuum & denominatiuũ.In quo intelligimus cum multis aliis ẽt ꝯprehensiuum de quibus in loco dicemus.ẋbiale ꝑticipiale aduerbiale/Adiectiuũ ẽ qd' adiicit ꝓpriis uel appellatis:& significat laudẽ uel uituperatiõeȝ:uel mediũ uel accidens unicuiq :laudem ut iustus:uituperatiõeȝ:ut iniustus:medium ut magnus.Dicimus enim magn⁹ imperator laudãtes.Et magnus latro ul' fur ui tuperãtes.Accidẽs ẋo idest suũ uniuscuiusq; ut niger coru⁹ & altum mare.Inueniunt tamẽ quędã in ꝓpriis huiuscemõi: ut gradiu⁹

mars:& enosigęus neptun⁹: & quirin⁹ Romulus: sed hęc quia ꝓpriorum loco accipiunt ꝯparari non possunt:qd' est ꝓprium adiectiuorũ:nec egẽt adiectione aliorũ nominũ:quomodo cõia adiectiua . Sumunt aũt hęc a qualitate uel quãtitate animi uel corporis:uel extrinsecus accidẽtiũ. Animi ut prudens magnanim⁹.Corporis:ut albus long⁹.Extrinsecus accidentium:ut diues felix/Ad aliquid dictũ ẽ qd' sine intellectu illius ad quod dictum ẽ ꝓferri nõ pot:ut filius seruus. Nam dicendo filiũ ẽt patrem. Et dicendo seruũ ẽt dõm intelligo : qd' si intereat interemit una illud qd' ab eo intelligit/Quasi ad aliquid dictum est qd' q̃uis habeat aliquid cõtrariũ:& quasi semp adhęrens : tamẽ non ipso nomine significat etiã illud : neq; enim ex illo noiatõem accipit:ut dies:nox:dextra :sinistra. Naȝ q̃uis intereat non interemit etiã illud secuȝ:qd' ei adhęrere intelligit/De omonymo superius docuimus:qd' tã in ꝓpriis q̃ appellatiuis inuenit/Synonyma sunt quę sicut diximus diuersis nominibus idem significant: ut ensis mucro:gladius.In ꝓpriis quoq; hanc uim habent.Dyonima & trionyma uel tetroanyma:ut.P.Cornelius Scipio african⁹ :sicut docuimus/Gentile est qd' gentem significat: Vt grecus uel latinus/Patrium ẽ qd' a patria sumit:ut athenienſis Romanus/Interrogatiuũ est quod cũ interrogatiõe ꝑferitur:ut quis:qualis:quantus:quot quotus: cum suos seruant accentus/Infinitum est interrogatiuo ꝯrarium:ut quis qualis:quantus:quot quotus cum in lectione graui accentu ꝓnuntiant. Possunt tamen hęc eadem:& relatiua esse & similitudinis:sicut etiã talis tantus tot . Hęc tamen etiȝ redditiua dicunt.Et animaduertendum ꝙ huiuscemodi nomina uel substantię:sunt infinitę atq; cõis:ut quis qui:uel qualitatis:ut qualis talis:uel quantitatis:ut quantus tantus:uel numeri ut quot tot.Ex quo ostẽdit melius ea doctissimos artiũ scriptores grecos inter nomia posuisse:q̃uis uetustiores apud ipos quoq; ꝓnomina:uel articulos ea putauerũt:quos grãmatici Latinorũ similiter sunt secuti.Sed incõgruum uidet cum illi antiquorũ:nec recusauerunt etiã grecorum errores imitari.Nos Apollonij & Herodiani:qui omnes antiquorũ errores grãmaticoȝ purgauerunt uestigia linquere:& non inter noia hęc potius ponere.De quibus in ꝓnomine latius tractabit/Collectiuũ qd' in singulari numero multitudinẽ significat:ut populus plebs/Diuiduuȝ est qd' a duobus uel ampliorib⁹ ad singulos habet relationẽ:uel ad plures innumeros pares distributos:ut uterq; alteruter:quisq; singuli:bini:terni centeni/Facticiũ est qd' a ꝓprietate sonorũ ꝑ imitatõem factum est:ut tintinabulum turtur/Generale est qd' ĩ diuersas species potest diuidi:ut animal:arbor. Speciale est qd' a genere diuidit:ut homo:equ⁹:uitis:laurus/Ordinale est qd' ordinem significat: ut primus:secũdus:terti⁹/Numerale est qd' numerũ demonstrat:ut un⁹:duo tres/Absolutũ est qd' per se intelligit:& non eget alterius ꝯiunctione nominis:ut deus ratio. Temporale est qd' tempus ostendit:ut mensis: ann⁹

Talis
Tantus
Tot
Similitudinis
Sive Reddi
tiua

..que no significant corpus nec ab aliqua re corporea pendet sed ipsa ꝑ se subsistunt

Ad aliqd dictũ

Quasi ad aliqd dictum.

Omonymũ
Synonymũ
Dionyma
Trionyma
Tetraonyma
Gentile
Patriũ
Interrogatiuũ
Infinitum
Relatiuũ
Redditiuũ
Similitudinis
~~Apollonij & Herodiani Longe~~

Collectiuũ
Diuiduum
Factitium
Generale
Speciale
Ordinale
Numerale
Absolutũ
Temporale

Locale

De species de patronymicis derivatiuorq

Thesidq

Aemilianus Scipio
Octauianus Cesar

Locale est qd locum significat:ut ꝓpinquꝰ:longinquus:ꝓximus: medio
ximus.Plautus in cistelaria. At ita medij deeq; superi:infimi:& medioxi — Plautus
mi.Hę ut diximus species omnes fere cōes sunt tam principalium: q̃ de
riuatiuorū.Seorsum aūt deriuatiua species habent : quas memorauimus
De quibus singulis hic tractabimus Patronymicum est qd a ꝓpriis tā
tūmodo deriuat patrū nominibus secundum formam grecam qd signi
cat cum genitiuo primitiui:filios uel nepotes:ut ęacides ęaci filius uel ne
pos. Et hac forma poetę maxime solent uti. Pro qua romani cognomini
bus familiaribus utunt:ut Cornelij Marcelli.Omnes enim ab illo q pri
mus Cornelius:& primus marcellus uocatus est hoc nomen habuerunt:q
cunq; eiusdem familię sunt: sicut omnes minores thesei Thesidas greci
appellant:quos solent poetę quoq; nostri imitari. Vnde Virgi. secundu;
grecam formā.Scipiadas dixit ἀπὸ τοῦ σκιπιόσ:cum Scipionides di — Virg
cere debuit.Necnon etiam possessiua loco patronymicoꝝ inuenimꝰ apd
latinos usurpata ut ęmilianus Scipio ꝓ ęmilij filius:& Octauianꝰ Cęsar
Inueniunt quędam nomina formę patronymicorum significatione deno
minatiua:ut Euripides ꝓprium:non Euripi filius:sed ab Euripio sic no
minatꝰ:similiter tucydides Sunt aūt alia quae cum sint patronymica :in
aliis accipiunt ꝓpria:ut Timarchides:Timarchi filius:& Timarchides
ꝓprium nomen.In omnibus fere speciebus nominū inuenimus eiusdem
formę ēt ꝓpria:quę tñ amittunt appellatiuorū significatōem: ut magnꝰ
adiectiuū:& ꝓprium.Iulianus possessiuū & ꝓprium.Heraclides patrōy
micum:& ꝓprium.Sic in aliis quoq; speciebus inuenies Scire aūt debēꝰ
abusiue etiā a matribus ab auis maternis:a regibus siue ꝺditoribus: & a
fratribus:ēt patronymica solere formari:ut latoides ἀ λητοῦτ.i.latonae — Ouid
filius Apollo.Et iliades ilię filius Romulus.Ouidius in.xiiii.metamor.
Vt corpora uicta sapore Inuadant portasq; premant quas obice fultas:
Clauserat iliades.Similiter coronides a matre ęsculapius.Sic idem Oui. — Ouid
in.xv.metamor. Vnde coronides circūflua thybridis alti Insula romuleę
sacris deiecerat urbis.Et maiades maię filius Mercurius. Ab auis quoq;
maternis patronymicum Atlantiades mercurius.i.atlantis natę filius.
Oui.in primo metamor.Sedit atlantiades:& euntem multa loquēdo De — Ouid
tinuit sermone diem.Inachides i.οῦσ filius epaphus quę filia fuit inachi.
Idem in eodem.Non tulit inachides:matriq; ait oia demens. A regibꝰ si — Ouid
ue ꝺditoribꝰ Thesidę cecropide idest athēienses ęneadę Romulidę idest
Romani.Virg.in.iiii.georgico Premiaq; ingentes pagos & compita cir — Virg
cunthesidę posuere.Idem in.vi.ęne.Tum pendere poenas cecropidae ius — Virg
si.Idem in.viii.ęne.In ferrum ꝓ libertate ruebant. Idem in primo: Defessi — Virg
ęneadę quę ꝓxima littora cursu. Idem in.viii.Subitoq; nouum ꝺsurgere — Virg
bellum Romulidis ratioq; seni . A fratribus phaethontides:unde foemi — Virg
ninū phaethontis. Vir. in bucolicis . Tū phaethōtiadas musco circūdat — Virg

ęneade

amare corticis:phaetontiadas tamen dixit ꝓ phaethontidas poetica licē
tia Sunt igit patronymicorū formę apud grecos tres.In des quę dicit cōis
apud illos:q̃ in omni sermone possunt hac uti: qua sola romanorū poetę
quoq; utunt.Nā aliis duabꝰ nō utimur idest in ων terminata:quę ē pro
pria iadis linguae πηλείων πηλείδησ & in αλῖοσ quę est ęolica: ut — Ias Imgua
Pittheus — Hirradios:byrrę filius psitacūs De hac igit forma dicendū est qua utūt
nostri.Si nominatiuꝰ grecus in as uel in es uel in ιδσ desinat genitiuꝰ ꝓ
in oy diphthongum a penultima breuis ante des inuenit in patronymi
co ut pelias peliades:ęneas ęueades:menetias menetiades.nā; ęnides ma — Aenides
gis contra regulam auctoritate poetica posuit Virgilius.e.&.a.correptas
in.i. ꝓductam ꝺuertens:uel quasi ab ęneus ęnides:sicut a peleus pelides
ꝓferens in nono.Sit satis ęnidę telis ípūe numanū Oppetiisse tuis In es — Virg
ꝓ desinentibus:quorū genitiuus grecꝰ in oy desinit tam in ades q̃ ídes
inueniunt apud auctores hippotes:hippotades:butes butades: corinetes
corinetides:sed rationabilius in ades:Anchises ergo anchisades:uel ācbi
sides debuit facere:fecit autē anchisiades:quasi ab anchisios nominatiuo
quomodo lertios lertiades. Nunq̃ enī patronymicū superat primitiui suū
genitiuū:nisi una syllaba.Alia ꝓ omnia in oū apud grecos terminantia
genitiuū uel in ōσ uel in oῦσ diphthongum uel ῶσ mutant eas in ides
& faciūt patronymicū:ut πρίαμοσ πρίαμου priamides νέςωρ νέςο
ροσ nestorides πλεῖθένησ πλειθένουσ plesthenides πηλέσ πηλέ
ωσ πηλείδησ & ꝓ synęresim.e.&.i.inēi diphthongum ꝓferunt penul
timā.Nos aūt ꝓ ea.i.longam ponimus.ut Vir.in.v.Pelidę tunc ego for — Virg
ti ꝺgressum ęneam.Cuidiꝰ in primo metamor.Inde ꝓmetides plácidis — Ouid
epimetida dictis.Inueniunt tamē poetę in quibusdam addētes quasdā
litteras:uel adimentes:addentes ut peliades: ꝓ pelides:& calcodontiades — Ouid
ꝓ calcodontides:atlantiades ꝓ atlantides.Ouidius in metamor.Sedit at
lantiades:adimentes ut deucalides: ꝓ deucalionides: & Scipiades ꝓ Sci
pionides.Et ut supra diximus ęnides: ꝓ ęneades.Excipiunt tñ hęc quę ꝺ
rgulā penultias uocales ꝓducūt:ęolides demades ꝓ synęresiꝫ: ꝓ demeades
codrides licoorgides:lagides:belides:euerides: ēt & licōedides.Apud grę
cos cōt regulā penultimā diphthōgū habēt ꝓ qua nos.i.longam ponimꝰ
Foeminina ꝓ patronymica uel in is uel in as desinunt:uel in ne ꝓductā
ut priamides priamis:dardāides dardanis:peliades pelias. Igit ęneades
quoq; secundū analogiam ęneas debet facere non ęneis. Ergo quomō au
ctoritas est:qd dixit ęnides ꝓ ęneades:sic auctoritate usus est Vir. in ti
tuli inscriptione qui ęneis inscripsit . Quem Statius quoq; secutus in fine — Statius
thebaidos ponit: Viue precor nec tu diuinā ęneida tenta. Notandum q̃
si masculina.i.longam habuerint ante des ꝓ synęresim apud nos in eis di
uisas:tamen faciunt foemininā:ut pelides ꝓ peleides; thesides ꝓ thesei
des theseis:sic ergo ęnides ꝓ ęneides ęneis In ne aūt desinentia quę sunt

Pelidę
Calcodontiades
Atlantiades
Deucalides
Scipiades
Aenides

Foeminina patronymica

Is · As · Ne

peleis

Adrastine
Acrisione

iadis linguę patronymica eiusdem generis.i.longam habent penultimam si principale non habuerit eandem.i.uocalem:ut adrestos adrestine. Nereus nerine.Si aūt principale habuerit.i.o. ꝓducta āte ne inueniť:ut acrisios acrisione:Ex quo possessiuū posuit Virg. Acrisonęis dane fundasse colonis ab acrisione idest dane.Et sciendum ꝙ inueniunť multa huiꝰ formę gentilia:ut Hemonis:thessalis:colchis:argolis cyclas ias:troas:alia nomina ꝓpria:ut bachis:doris:pythias. Virg

De Possessiuis

POssessiuum é qd' cum genitiuo principali significat aliquid ex his quę possidenť:ut euandrius ensis:ꝓ euandri ensis:& regius honos ꝓ regis honor.Hoc aūt ĩterest ĩt possessiua noĩa & patronymica:ꝙ patronymica filios uel nepotes significant.Possessiua aūt nō solū filios:sed oĩa quę possunt esse in possessione.Et ꝙ patronymica a propriis tantūmodo deriuāť.Possessiua aūt ét ab appellatiuis.Et ꝙ patronymica a masculio descendunt plerūq; genere:rarissime aūt a foemININO: nec ꝓprie quando a matribus fiunt:ut supra ostendimus. Possessiua aūt ab oĩbus nascunť generibus.Et ꝙ patronymica ad homines ꝓtinent:uel ad deos.possessiua ꝛo ad omnes res.Fiunt igiť possessiua uel a nominibus: ut Cęsar cęsareꝰ uel a uerbis:ut opto optatiuꝰ:uel ab aduerbiis:ut extra extraneus:uel mobilia sunt ut marcius marcia marcium:uel fixa ut sacrariū donariu; armarium.Possessiua aūt dicimus nō solum possessionem significantia: ſ; ét quę formam habent possessiuorum.Sūt enim quędam gentilia similem possessiuis habentia formam:ut Romanus ciuis:gentile possessiuum: ut Romanus ager. Quędam autē & ꝓpria eadem.& gentilia:& possessiua:ut latinus filius fauni:& latinus ciuis: & latinus ager. Alia tantūmō ꝓpria formę possessiuę:ut Quintilianus:alia loco patronymicorū posita qd' supra quoq; diximus:ut ęmilianus; Scipio:& Octauianus Cęsar. Ex eadem forma agnomina quoq; multa inuenies:ut africanus pſicus getulicus creticus.Alia aūt sunt eiusdem deriuationis:quę ex materia principaliū ostare significanť:ut ferreus a ferro factus.Similiter aureus argenteus marmoreus Alia ex morbis ut cardiacus. Alia a ꝓfessionibus ut Mathematicus:grammaticꝰ rhetoricus. Alia a disciplinis:ut Aristotelicus socraticus.alia quę primitiuorū similem possunt habere significatiōem ut tratius ꝓ trax.Sunt formę igiť possessiuorū quas a gręcis accipimus hę in cos:quam mutamus in cus:antecedentibus.a.breui:uel.i.uel.y. ut bebriacus:cypriacus:Italicus:asiaticus:libycus:quod solum.y.ante cus habens inueniť:qd' a principali accepit. Et sciendum ꝙ ea idest in cus desinentia si a ꝑmitis hēant. c.pes hnt syllabas illis:ut lthacę lthacꝰ. alia ꝛo oĩa.a.l.i. añcus hntia:siue sint a nominatiuo:seu genitiuo deriuata una syllaba. Et ea ex quibus deriuanť primitiua: & si illa habuerint.i.penultimā hęc assumunt.a.si.o.primitiua habuerint:tunc hęc i habent ante cus. Et sciēdū ꝙ nō solum a primitiuis:sed ét a deriuatiuis deriuāť huiuscemodi posses-

Mobilia
Fixa

De formatione possessiuorū

Vincunt

siua:ut troos:troicus:grāmatos grāmaticꝰ:rhetos rhetoricꝰ:persis persicꝰ asiatis asiaticꝰ:creta creticꝰ:afri africꝰ:italus italicꝰ:nam italia italiacꝰ debuit facere cyprius cypriacꝰ:nam cyprus cypricꝰ facit. Ilion iliacus:cardia cardiacꝰ:mulio mulionis:mulionicus.Cicero ꝓ sestio mulionicā penulā In us quoq; puram desinunt possessiua tam gręca q̄ latina antecedente.e correpta & ꝓducta.i.correpta.o. ꝓducta: ae uel oe diphthongo.e.breui ut cęsareus:Romuleus:ferreus:aureus:argenteus.uitreus:ligneus:marmoreus:iligneus tamē & iliceus diciť.Terētiꝰ in adelphis. Lectulos iligneis pedibus.Statius in.vi.thebaidos orniq; Iliceęq; trabes metuendaq; succo. Taxmarmoreus:& fere oĩa ad materiam ꝓtinentia.e.breuem antecedentem habent:plumbeus:stagneus.Inueniunť enim pauca sine.e.ut quernꝰ: colurnus:abiegnꝰ:oleaginꝰ:faginꝰ.e.ꝛo longa spōdeꝰ: phoebeus.l.breuē martius:aruisius.O. ꝓducta herous:eous:ae sabaeus:cretęus:ptolemęus. Hęc aūt ae diphthongum habent penultimā quę a foeminis in.e.longa; apd' gręcos desinentibus: uel quę a ꝛbis gręcis deriuanť circunflexis: ut crete cretęus:hylę hylęus:dionę dionęus:πτολόμη ptolemęus:τίμη timęus Oe antecedente:ut euboea euboeus:euroea euroeus. Et quia apud gręcos in multis ei diphthongus ante os inuenitur: scire debemus ꝙ solent latini eam modo in.e. longam conuertere: ut πυθαγόρειος pythagoreus σπονδεῖος spondeus ἀλφεῖός alpheus.Nam possessiuu; quoq; similiter:ut primitiuū ꝓferri Vir.ostendit q ꝓtulit. Alpheę ab origine pisę Hoc aūt facere solent latini idest ei in.e.longa; ꝛuertere in penultima syllaba us pura sequente uel.a.uel um: ut ἀχίλλειος Possessiuu; gręcum achilleus ἀδείοπεια deiopea γυναικεῖον gynęceum.Hanc aūt mutationem ei diphthongi in.e.longam faciunt more Ionico uel attico. Illi enim ἤλεῖν ꝓ ἐιλεῖν dicunt:& μῆον ꝓ meion:& πλήων ꝓ πλείων. Vel ideo quia.i.penultimā purā non ꝓducunt Romani:nisi in fio ꝛbo:& ī genitiuis in ius desinentibus:& in dissyllabis gręcis:quę apud illos quoque penultimā habent longā.Et in paucis aliis in quibus auctores ꝓ.e. penultima longā.i.longā posuerūt:ut Pythius pythia:& dius dia: & chiꝰ chia & arius:litius superchiꝰ. Vir.in.xi.Italides quas ipsa decꝰ iunxit sibi dia Idem in georgicorū.ii.spchiusq; & ꝛginibus bacchata lacęnis.Horatius in secundo sermonū.Cecuba uina ferens alcon chium maris expers.Nā primitiuū chius corripiť.Lucanus in.viii. Qua sasinę cautes:& quas chiꝰ asperat undas.Lifius apud Statium in.x. ꝓducta penultima inueniť. Ad patrias si quādo domꝰ optataq; pęan: Templa litie dabis tot ditia dona sacratis Postibus & totidem uoti memor exige tauros Sed ét lirtius qd' i quibusdā lirceus reperiť codicibꝰ scriptum.Statiꝰ in.iiii. Aret lerna nocens arcet lirceꝰ & ingens Inachus.Sed & argia:& argiam & langia. Statius idem secūdum gręcos ꝓducta penultia ꝓfert in secundo thebaidos. Nec mirū.nā tu infaustos donante marito ornatus argia geris. In eodem

Cicero
Terentius
Statius
Virg
Virg
Virg
Hora
Lucanꝰ
Statius
Statius
Statiꝰ
Statius
camilla

Cus
Vs
pura
Ilegneus
Iliceus
Nus
eus
ius
ons
Aeus
Oeus
Ptolomęus
I. penultima pura nō producunt Romani. Excipiū
Pythius
Dius
chius
Arius
Litius
Lirtius
Argia
Langia

Egregiam argiã nec formę laude ſecundã Deiphileȝ. Idem in.iiii. Vna
tñ tacitas:ſed iuſſu numinis undas.Hęc quoq; ſecreta nutrit lãgia ſb um
bra. Lucanus in.iiii.Subſtringens arimoſpe comas hinc forte arius. Inuẽi
unt tñ auctores frequenter in noĩbus urbiuȝ in.a.deſinentiũ apud grẽcos
uarie ꝓferentes:alexandria:alexandrea:nicia & nicea: anthiochia & an
thiochea.Cicero ꝓ deiotaro.Sperauit credo difficiles tibi alexãdrię fore
exitus:tamẽ & alexandrea dicit.Hor.in.iiii.carminum. Naȝ tibi quo die
portus ab alexandrea ſupplex:Et uacuam patefecit aulam In eodem Ni
ceum epheſum ~~quoq;~~ mittebat.Eſt aũt quãdo abiectione.i.e. correptam
ponunt ante us:ut hectore? agenore?.In quo ſimiliter ionas ſequũtur. Illi
enim quoq; abiiciunt.i.in huiuſcemodi nominibus:ſi nõ genitiu? primi
tiui par ſit nominatiuo poſſeſſiui Quare ἀχιλλεῦσ dicunt ne ſi ἀχίλ
λεσ dicant putet primitiui genitiu?:quos ſequẽtes in hoc ẽt ꝓ ei diph
thongo.e.longam ponimus achilleus dicentes. Vnde Virgili? in.iiii.Stir
pis achilleę faſtus:q̃uis reperiat etiam.e.correpta in huiuſcemodi deriua
tiuis:ut Vir.in primo.Nate patris ſummi qui tela typhoea temnis: ſȝ di
cit & typhoeus & typhos:& typhon:Lucanus in.v.Conditus in arimes et
nęa mole typhoeus.Idem in.vi. Antraq; letiferi rabiem typhõis anhelãt
Inueniunt tamẽ quędam in huiuſcemodi in quibus ei diphthongus in.i
longam ꝑuertit ſequente.u.loco digãma ęolici:ut ἄργεσ argiu?. dicit
tamẽ & argeus Hor.in.iii.carminu: Tibur argeo poſitum colono:qd i l
tinis quoq; deriuationibus inuenit.i.in penultima.i.longa ante.u.ꝓſonã
tem:ut noiatiuus genitiu? datiuus accuſatiuus indicatiuus imperatiuus
optatiuus:quorũ alia a noĩbus:alia a ῥbis deriuant.Non ſolum aũt i no
minibus latinis penultima.i.pura ante us:uel.a.uel um:nõ põt ꝓduci. Sȝ
etiã in uerbis pręteriti pfecti temporis:& pluſq̃ pfecti corripit.i.ſiue pe
nultima ſiue antepenultima ſit:niſi ſecuta fuerit.u.loco ꝓſonantis:ut au
dij audiiſti audiit audiimus audiiſtis audierunt:audieram audieras au
dierat:audiiſſe ubiq; corripit.i.Sin aũt aſſumat.u.loco ꝓſonantis ubiq; ꝓ
ducit:ut audiui audiuiſti audiuit audiuimus audiuiſtis audiuerũt:audi
ueram audiueras audiuerat audiuiſſe.Inuenit tamẽ etiã ai diphthong?
ꝑuerſa in.i.longam interpoſita ſimiliter.u.ꝓ ꝓſonante:ut achiuus ꝓ ἀχαιός
ὸσ cum cont ſoleant dores ei in ai diphthongum cõuertere : ut ἀίκαι pro
εἴκαι & ἄιθε ꝓ εἴθε & eas quidem formas ſupradictas a grẽcis accepim?
In latino aũt ſermone nõ ſolum his utimur:ſed ẽt ꝓpriis quibuſdã latino
rũ ut in us uel in.a.uel in um pura antecedente ri ut catilinarius heredi
tarius legatarius:gladiatorius uxorius filatẽria tipſanariũ.Et qd iam ſup
diximus ſciendũ q̃ q̃uis forma ſit poſſeſſiua hęc quę in rius deſinit tam
diuerſę ſignificationis nomina in hac quoq; inueniunt:alia ab officiis:ut
tabellarius mercenarius:cẽrarius ſagittarius:tabernarius oſtiarius:argen
tarius:ęrarius.Alia a dignitatibus:ut pręfectorius quęſtorius: prętorius :

Alexandria
Nicia
Antiochia
Eus.
Typhoeus
Typhon
Typhos attica decli.
Iuus
Arguius &
Argens
Audij
Audierã
Audiui
Audiuerã
Rius

Statius
Lucan?
Iones
Cicero
Hora
Iones
Virg
Virg
Luca
Luca
Hor.
Dorei
Statutaria in rodiri antiquo

censorius quę tamen ẽt poſſeſſiuam habent ſignificatõem. Alia ab aliis
rebus in quibus ſunt uel de quibus uel quas habent. In quibus ſunt ut col
larium qd in collo eſt:plantarium qd in planta eſt:menſariũ qd in men
ſa :motoria quę in motu eſt:palmarium qd i palma eſt:hoc eſt in laude:
de quibus ſunt:ut frumentaria eſt lex de frumento: & agraria de agris:&
numaria de numeris lex.Ex his aũt quas ꝓtinent:ut uinaria cella quę ha
bent uinũ. Armamentariũ in quo arma poita ſunt.Sic uiolariũ roſarium
apiarium:uiridariũ In nus quoq; terminãtiũ formę:& ſignificationes di
uerſę inueniunt quibus latini frequenter utũt i ſignificatione poſſeſſiua
ut Põpeian? : Cęſarianus:Syllanus.Inuenit aũt in quibuſdaȝ.a.longa añ
nus:ut Romanus:biſpanus campanus:ſtenianus.In aliis.e.longa ut terre
nus:egenus:alienus:abien?:rubrenus:anienus:unde Virg.Aniena fluen
ta.In aliis.i.longa carmerius peruſinus rhegin?:uicinus maſculinus foemi
ninus.Inuenit etiã tamẽ breuis.i.g.antecedente : in his quę ab arboribus
deriuant:ut oleagin?:faginus:& in his quę ab aduerbiis naſcunt tempo
ralibus:cras craſtinus:horno:hornotinus: diu diutinus . V.quoq; lõga an
te nus:ut Tribunus. R.etiaȝ:&.l inueniunt ante nus:ut diurnus:noctur
nus:externus:heſternus: hibernus colurnus: quernus:ficulnus:populnus
Plautus in caſina Sed mane duȝ num iſtec aut populna ſors aut abiegna
eſt tua?ſed quia diximus diuerſas in his ẽe ſignificatões:ꝓmodũ ẽ eorum
exempla ꝓponere/Alia ſunt poſſeſſiua:ut Cęſarian? miles:pompeiana
domus Tullianũ mãcipiũ.Alia & patriam ſignificant:& poſſeſſionem
ut Romanus ciuis:& Romanus ager . Poteſt tamen & hęc & pene omnes
huiuſcemodi formę nomina ꝓpriorũ quoq; habere ſignificationes. Cã
panus ſimiliter & biſpanus:& alexandrinus:& placentinus: & nolanus
& ſimilia:non ſolum patriã ſed etiã poſſeſſionem ſignificant. Sunt tam
multa ſupradictę ſpeciei:quę etiã agnomina inueniunt. Camerinus:nu
mantinus.coriolanus. Alia ꝓpria eiuſdem formę noĩa:uel agnomina:ut
adrianus:meſſalinus:ſiluanus:claudianus:coruinus: ꝓbinus:rufinus:ęmi
lianus. Alia a locis:ut ruſticanus urbanus:oppidanus:capitolinus: palati
nus:eſquilinus:gallicanus uicin? externus. Alia a temporibus matutinis
a matuta:quę ſignificat auroram:uel ut quidã λευκόθεαν Heſtern? diur
nus:nocturnus: meridian?:ueſpertinus: antelucanus:ueteranus diuturn?
ęternus:Vel a dignitatibus ſiue officiis ut tribunus anteſignanus. Vl a
generibus ut maſculinus foemininus.alia a mutis animalib? ut taurin?
porcinus ceruinus anſerinus.alia a materia ex qua ꝓſtãt ut humanus ter
renus.alia a fortuna ut libertin? egenus. alia a numeris ſemper pluralia:
ut bini terni deni ſic ab omnibus numeris q̃uis poetica auctoritate etiã
ſingularia inueniunt.Lucanus in.viii.Syrtibus hinc libycis tuta eſt egyp
tus:at inde gurgite ſepteno rapidus mare ſubmouet amnis. Virgi.in.x.
It grauis auleſtes:centenaq; arbore fluctum Verberat aſſurgens ſpumãt

Collarius
Nus
Anus
enus
Inus
Rnus
Lnus
Plau
Lucan 7 2
Lucanus
Virg.
Semp. Pluralia
Bini
Terni
Deni

uada marmore uerso.sic ab omnibus numeris: Et sciendum ꝙ alia eorũ
a nominibus fiunt:ut a Roma Romanus:a Cęsare Cęsarian⁹. Alia a uer
bis ut egeo egenus. Alia ab aduerbiis:ut infra infernus: supra supernus:
hodie hodiernus.Conemur igit sicuti possum⁹ exponere ratiõem penul
timarũ in supradictis deriuationũ formis litterarũ.In.a.desinentia noia
antecedente aliqua ȝsonante:seu uocali ꝓducta eadem.a.& accepta nus
faciũt deriuatiuum supradictę formę:nisi sint mutorũ aĩalium:ut Sylla
Syllanus: perpẽna perpẽnanus Roma Romanus:sylua syluanus:nola no
lanus:suessula suessulanus:adria adrian⁹:copsa copsan⁹. Excipiũt iugur
tinus:messalinus:terrenus:quę q̃uis a noibus in.a.desinentibus ȝsonante
antecedente deriuant:non seruãt tamẽ a.de mustelino & aquilio paulo
post tractabit. A pluralib⁹ quoq; in ae diphthongum desinentibus:ul ĩ
a.deriuata similiter.a.habent ante nus:uel na:uel num:acerrę acerranus:
thebę thebanus:cumę cuman⁹:formię formian⁹:signa ãtesignanus:mẽ
bra membrana:quod ẽ foemininum:pñt tamẽ hęc & a singularibus esse
ἀπὸ τοῦ.signum:& membrũ:qd paulopost ostendet. Similiter.a.habẽt
ante nus:quę deriuant a nomibus ĩ ius terminãtibus :uel ab aduerbiis in
e.longam ut Pompeius põpeianus:stenius stenianus:titius titianus: tulli
us tullianus:fabius fabianus:Iulius iulianus:uirgilius uirgilianus: terẽti
us terentianus:Salustius salustianus:quotidie quotidianus : similiter a
meridie meridian⁹ hodie tamẽ hodiernus facit. Similiter.a habẽt ea quę
deriuãt a nomibus ĩ cus: uel in culus desinentibus quę sunt ultra duas syl
labas:ut rusticus rustican⁹:public⁹ publican⁹ saticul⁹ saticulan⁹ tusculus
tusculan⁹.Excipit a masculo qd est diminutiuũ maris masculinus factũ
Nam dissyllaba ĩ cus desinẽtia sine.a.sunt:ut mãc⁹ mãcinus: lacus lacũa:
porcus porcin⁹.In um quoq; neutra ȝsonãte ãtecedẽte ĩ deriuatiuis.a.ha
bent ãte nus ut oppidũ oppidan⁹:pestilum pestan⁹: spoletum spoletanus
toletum toletan⁹:castellum castellan⁹:beneuẽtum beneuẽtan⁹. Similiter
habẽt penultimam pleraq; ueniẽtia a noibus tertię declinationis:ut Cae
sar cęsaris cęsarian⁹: fõs fõtis fõtanus:mõs mõtis mõtan⁹:urbs urbis urba
nus:sol solis solan⁹.ex quo παράγεται subsolanus.ex eo tamẽ est solinus
ꝓprium:milo milõis milõianus:piso pisonis pisonianus:q̃uis quidam pi
saninus & miliõinus dici putauerũt. Sed a ꝓpriis deriuata plerũq;.i.aĩ
a.habent.Iouis iouianus:cęsaris cęsarianus:possumus tamẽ dicere ꝙ a cę
sarius & milõius & pisonius & Iouius deriuata sint: cęsarianus milonia
nus pisonianus iouianus: lux lucis lucanus : ex quo compositum fit ante
lucanus:ex eodem tamen nascit lucina: uetus ueteris ueteranus:limes li
mitis limitan⁹:ãcon ãconis ãconitan⁹.Hoc tam̃ potest ẽt ab ãconites eẽ
qd paulopost ostẽdet:gadis gaditanus.Ideo autẽ diximus pleraq; quia a
neutris in .e.desinẽtibus deriuata.i. habẽt ꝓductã ante nus: ut mare ma
rinus prenestе prenestinus:calate calatinus:calacte calactin⁹. Et ab aliis

A

Ae

Ius

Cus
Culus

Vm

Spoletũ
Spoletanus

Tertię d.
nomina

Solinus

Propria

Iouianus a
Iouе

Neutra
in e

quę pares habẽt tã ĩ noiatio:q̃ genitio syllabas:hercules herculis herculin⁹
uerres uerris uerrinus:collis collinus: follis follinus.In er quoq; desinentia
si sint secundę declinationis:& in us ȝsonante antecedẽte eiusdem declia
tionis:exceptis ĩ cus sup̃ duas syllabas: l ĩ culus de qb⁹ paulo ãte docuim⁹.
& in ium ꝓpria si faciunt deriuatiua in us terminantia.i.longam habe
bunt penultimã:ut auster austerinus:adulter adulterinus: macer macri
nus:libertus libertinus: diuus diuinus: ꝓb⁹ ꝓbin⁹:ruff⁹ ruffin⁹: maxim⁹
maximin⁹:marcellus marcellin⁹: carus carin⁹ :mancus mancin⁹:rhegiu;
rheginus:uenusium uenusinus:signium signin⁹:perusium perusin⁹:opi
tergium opiterginus:canusium canusinus.Excipiunt ab humo humanus
& mundo mundan⁹:& priscus priscianus:sed hoc magis a priscio uidet
esse deriuatum.Nam ꝙ a taurominio tauromitanus dicimus sequimur
grecos:qui tauromintes dicunt.Gentilia enim apud grecos in tes desinẽ
tia mutata es in a accipiunt nus:cum in hanc formam ueniunt μητρο
πολίτης metropolitanus νεάπολίτης neapolitanus. Item.i.seruãt lon
gã oia quę a nominibus mutorũ aĩaliũ cuiuscũq; sint declinatiõis deriuã
tur in hanc formã aper aprinus:caper caprinus:ceru⁹ ceruinus:porc⁹ por
cinus:taurus taurinus:ferus uel fera ferinus:canis canin⁹:lepus leporis le
porinus:lupus lupinus:formica formicinus.Plautus in menechinis. Atq;
hoc cum incedit mouet formicinũ gradum: hirundo hirundinin⁹.Idem ĩ
rudente. Ad hirundininũ nidum uisa ẽ mihi simia ascensione;ut fiere;
adoririer:aquila aquilinus:mustela mustelin⁹: q̃uis in.a.desinant:tamen
non habent.a.ante nus:leo leonis leõinus:ouinus quoq; ab oue : & suin⁹ a
sue:nam ouilla & suilla diminutiua sunt.In nus enim desinẽtia:uel ĩ na: l
ĩ um:si faciũt dimminutiua abiecta.n.duas assumunt.l.ut un⁹ ullus:una
ulla:unũ ullũ:bonus bellus:bona bella:bonũ bellum:gemin⁹ gemellus:ge
mina gemella:geminũ gemellũ:uinũ uillũ:sic ergo suina suilla: ouina ouil
la.Inueniunt quędam in tinus desinentia penultimam corripiẽtia:quę a
primitiuis nõ habẽt.t.ut diu diutin⁹:cras crastin⁹.horno hornotin⁹: pri⁹
uel prisc⁹ pristin⁹.Nam ȝstantin⁹ & clementin⁹ a primitiuorũ genitiuis
habẽt.t.ut matutin⁹ a matuta quę aurora intelligit. Medieſtinus autẽ a
medio stãdo l tenẽdo compõi uidet:fiscina corripit penultimã quomodo
fuscina. Cur ergo piscina ꝓducit:quia hoc sine dubio deriuatũ ẽ a pisce.
Fiscina aũt a fisco an fisc⁹ a fiscina:an neutrũ a neutro dubiũ est. Naꝫ nec
fiscina a fusco:nec pagina a pago:nec mutina a mutu:nec ariminũ ab ari
mo deriuata : cum sint primitia penultimam corripuerũt. Sin aũt ĩ er de
sinẽtia tertię sũt declinatõis:l ĩ ius faciẽtia gẽitiuũ accepta nus ipe nomi
natiuus facit deriuatiuũ:ut pater paternus:mater maternus:frater frater
nus:uer uernus:acer quoq; de cuius declinatione dubitat ~~acer acri:& acer~~
~~aceris~~ pro arbore huius aceris qd solinus quoq; ꝓtulit ĩ memorialibus acern⁹
facit:alter alternus.Illa scilicet obseruata regula quã superius diximus in

Plautus
Plaut

Medieſtinus
sic scriptum est in codice antiquo nõ mediastinus
Lauter

Solinus

Neutrum a neutro latine nõ
dicitur si Vallę Credimus
sed neutrũ ab altero

Priscianus a priscio

Diminutiua
Illa
Illum
Bellũ
Gemella
Villũ

Medieſtinus
Fiſcina
Fuſcina

quamuis Videatur derivari fis a fisco hoc non constare mo modũ non deriuantur a pago nec mutina nec ariminum. Ab litteratura similiter ostendere se tina & idcirco penuli pnerunt

Solinus
Solibus

Passerinus

Aeuitas

Aeuitern

Mensurnus

Lauinus

Neapolitanus

Tripolitanus

Ligurinus

mutis animalibus.Ideo quoq; anser anserinus dicimus passer passerinus: Ab aduerbiis quoq; ueniētia in ra desinētibus er habēt ante nus:ut infra infernus:extra externus:supra supernus. ab aliis quoq; aduerbiis temporalibus inueniunt quēdā.r.ante nus habētia:ut noctu nocturn⁹.diu diurnus.heri alternitatis causa hestern⁹:semp sempitern⁹.In teria etiā desinētia silr faciūt deriuatiuū: fabratēia fabratern⁹ fabratēia fabraen⁹ ętas q̄ęternⁿ:ātiq trn̄ ęuitas & ęuitern⁹ dicebāt ab ęuo:unde Varro in pseudena p ęuiternaꝫ hominum domū tellurem ꝓpero gradum.uetus pręterea ueternus facit:non solū ueteranus:sed diuersas habēt significationes: querc⁹ etiā quern⁹:corylus colurnus:tacitus taciturnus:mēsis mensurnus. Sic eiꝫ Cicero posuit ꝓ menstruus in.i.rhetoricorū.Pars quędam ęternitatis cuꝫ alicuius animi mensurni diurni nocturni uesptini certa significatiōe:ab hieme quoq; uel hibre hibernus fit. In ia desinentia.n.antecedēte mutāt ia in us:& huiuscemodi formę faciūt deriuatiua a primitiuis tamē habentia.n.ut hispania hispanus:lauinia lauinus:hircania hircanus:mauritānia mauritanus:campania campanus.Dardanus uero ꝓprium est:& primitiuum: ideoque.a.correptam habet.abusiue tamen poetae pro dardanio ponunt dardanum. Si uero aute ia aliam q̄.n.habuerint ꝯsonantē.i.lōgaꝫ habēt ab eis deriuata ante nus:ut luceria lucerinus:nuceria nucerin⁹:placentia placentinus:anagnia quoq; quia.g.ante.n.habet anagninus. Similiter alexandria alexandrin⁹ numantia numātinus:aricia aricinus. Quae ro sunt apud grēcos a nominibus urbiū deriuata in tes desinunt:ea apud latinos in tanus plerūq; efferūtur sicut supra diximus: ut neapolites neapolitan⁹ tripolites tripolitan⁹.Similiter a caralibus caralitan⁹ a salapia salapitan⁹:a gadibus gaditanus:a tauromino tauromitanus: a cephalōdio cephalōditan⁹:a drepano drepanitanus.Gnus quoq; uel gna ꝓgnū terminātia longā habent uocalem penultimā:ut a regno regnuꝫ :a sto stagnum:a bene benignus : a male malignus :ab abiete abiegnus:priuign⁹ pelignus.Inueniunt tam̄ auctoritate ueteruꝫ uel euphonię causa: & maxime in ꝓpriis:quędam non seruantia supradictas regulas:ut ligus ligu ris ligurinus non ligurianus:censor censoris cēsorin⁹:nō censorian⁹.Quāuis igit sicut ostendim⁹ diuersas habent significatiōes supradict ę formę nomina:tamē quia maxima pars eorum apud latinos possessiuoruꝫ habꝫ demonstrationem.Ideo hęc quoq; inter possessiuorum species posuimus. Et sciendum q̄ etiā in is & in er terminātium deriuatiuorū multa inueniunt significationis possessiuę apud nos:ut ciuilis hostil⁹ cęlestis lunaris castrensis:equester pedester palustr.Quorum quia diuersę:& uarię sunt formę & significationes:postea eas cum reliquis speciebus denoīatiuorū ꝑ ordinē tractabimus. Nunc de ꝯparatiuo udeamus.

¶ Sequit liber tertius de ꝯparatione.

Comparatiuū

Deterior a detero ·is·

Accidentia

Ipsissimus

Potior potissimus

Quando Comparantur participia tenent pro nomina

Citer

Citimus

Varro in pseudoenal.

Cicero

Plautus

plaut.

Teren

Cato

COMPARATIVVM EST QVOD CVM positiui intellectu:uel cum aliquo ꝓticipe sensus positiui magis aduerbium significat:ut fortior magis fortis: sapientior magis sapiens: ulterior magis ultra:q̄ ille q ultra est:interior magis intra q̄ ille q intus est. hę autē ꝯparationes:quę ad psonas:ul res ꝓticipes positiui fiūt: nascunt a dictionibus carentibus cāu.i.a uerbis: ut detero deteris deterior:& ab aduerbiis siue prępositionibus:ut extra exterior:intra interior:ultra ulterior:citra citerior:supra superior:infra inferior:nam superus & inferus:q̄uis uideant eorum idest superioris & inferioris esse positiua:tam̄ in usu superi ꝓ cęlestibus siue uiuis:inferi autē ꝓ manibus accipi solent: adeo aūt nō ad ipsa aduerbia:sed ad psonas:uel res ꝓticipes aduerbioruꝫ huiuscemodi fiunt ꝯparationes:q̄ nascunt ex his ipīs aduerbia ꝯparatīa quę cum magis ipm positiuū aduerbium significāt:ut ulterius magis ultra:citerius magis citra:exterius magis extra:sic & similia. Deriuant igitur ꝯparatiua a nominibus adiectiuis quę sumunt ex accidentibus substantię nominū. Accidentia aūt sunt quę ex qualitate uel quātitate animi uel corporis:uel extrinsecus euenientiuꝫ trahūt quę possunt ĩcrementa uel dīminutiones accipere:ꝑ quę ꝯparatio nascit:sine quibus substantia intelligi potest.Ea uero nisi prior substantia intelligat esse nō possūt Si enim dicā homo uel lapis substātiam demonstraui: cuius significatio: nec augeri pōt:nec minui:sin aliquid accidens homini uel lapidi ꝓferam tunc habet locum ꝯparatio:ut homo prudens & prudētior:lapis niger & nigrior.Quāuis enim non sit prudens:pōt homo intelligi: & lapis q̄uis ñ sit niger intelligit lapis.Itaq; adiectīa iure sunt appellata:quę illis noib⁹ quę substātiā demonstrāt adiiciunt:q̄uis antiqui etiā in quibusdam gēnitilibus ꝯparatiuis usi sunt ut punus punior.Plaut⁹ in penulo. Nullus me est hodie punus punior:& superlatiuis & in ꝓnominib⁹: ut idem Plautus in trinūmo.Ergo ipīus est ipsissimus abhinc ab oculis. Fiunt aūt ꝯparatiua a nominibus:a ꝟbis:a ꝓticipiis:ab aduerbiis siue prępositionib⁹: a nominibus:ut clarus clarior:felix felicior: A ꝟbis detero deteris deterior: potior potir⁹. hic & hęc potior & hoc potius potioris potissim⁹. Possum⁹ tamē hoc etiā a nomine potis accipere:q̄uis significatio alia uideat esse. ut Terenti⁹ in phormione. Vbi tu dubites quid sumas potissimum pro optimum.a ꝓticipiis indulgens indulgentior:amans amātior: sed quando ꝯparant ꝓticipia transeunt in nominū significatōem. Ab aduerbiis siue prępositiōibus ut extra exterior:intra interior:ultra ulterior:& sciendū q̄ localia sunt hęc aduerbia siue prępositiones: ex quibus ꝯparatīa nascūtur nomīa. Et pene hęc extra exterior:intra interior : ultra ulterior : citra citerior. Vetustissimi tamē etiam citer ꝓtulisse inueniūt. Cato de agna pascenda:citer ager alligatus ad sacra erit. Citimus quoq; dicebant teste

Non posse ad multos .q.d. ad duos vel tres potest nõ tamen ad multos quia inter duos vel tres potest fieri comparatio sine numero plurali ut achilles est fortior ajace & diomede. Hanc graecorum rationem confutat priscianus quia etiam cum fit comparatio inter .2. uel .q. vtimur plu. nu. ut in exemplo q̃ subiungit

Exter
Exterus .a.um

capro. Exter quoq; inuenit: ut Stati? in.xi.thebaidos: Sed quid apud tales ne quis sua pignora cure. exter bonos. Ex quo Vir.in.iiii. Et nos fas extera querere regna. Supra superior: infra inferior: post posterior: ꝓpe ꝓpior: ante anterior: penitus penitior. Apuleius in primo hermagorę. Visus est ei adolescens honesta forma: quasi ad nuptias exornat? trahere se ĩ penitiorem ptem domus. Fit aũt ꝓparatio ad unum: uel ad plures tã sui generis q̃ alieni. Quãuis grẹci honoris causa suę gentis: magis q̃ ratione x̃itatis dicunt: nõ posse ad multos sui generis fieri ꝓparationẽ. Alij aũt dicunt hanc esse ratiõem ꝓpter quã non utunt tali ꝓparatione: q̃ cum ad plures sui generis fit ꝓparatio suplatiuo possumus uti: ut fortissimus grẹcorum achilles: sed suplatiuus multo alios excellere significat. Cõparatiuus x̃o põt etiã paruo superantem demonstrare: unde etiã dĩminutione; apud nos iure accipit: maiusculus minusculus tardiusculus. Quid aũt q̃ accidit inter tres: uel quattuor: uel plures: non tamẽ ad totum genus fieri ꝓparationẽ: etiã necesse est uti plũrali numero suorũ: ut si dicam fortissimi fuerunt grẹcorum aiax diomedes agamemnon ulysses: omnibus tam̃ his fortior fuit achilles. Vir.in ꝑmo. Pygmalion scelere ãte alios ĩmanior omnes. ad omnes sceleratos ꝓferens pygmalionẽ ꝓparatiuo ẽ usus. Stati? in.viii. Et melior sis quęso deis: amphiaraus dicit ad Plutonem. Sunt igitur quę ꝓparari possunt nomina uel secundę uel tertię declinationis: & si sint secũdę mobilia sũt. i in.a. faciũt foemininа: & in um neutra: & in er l' in us desinunt: & assumentia genitiuo or faciunt ꝓparatiua: correpta tm̃ penultima. i. ut tener teneri tenerior: niger nigri nigrior: clar? clari clarior doctus docti doctior. Notandum est q̃ sinisterior quasi a genitiuo sinisteri uideat' esse factum: cum in usu sinistri ubiq; reperiat'. Inueniũt' quędam quę q̃uis sint accidentia idest adiectiua & eorũ significatio exigat ut faciant ꝓparatiua: tam̃ non habent' ĩ usu frequenti. Sunt aũt ea plerũq; quę uocales ante us habẽt: ut pius: arduus: egregius: dubius: strenuus: plerunq; dixi quia sunt anomala: quę non seruant in ꝓparatiuis regulã: q̃uis plautus ꝓpatiuum ꝓtulit strenuior in epidico. Naꝫ strenuiori deterior si prędicat suas pugnas de illius ore illę sunt sordidę. Et puto hanc esse rõeꝫ q̃ oportet ꝓparatiuuꝫ una syllaba uincere genitiuuꝫ positiui: nisi sint anomala: ut teneri tenerior: docti doctior. Si ergo hęc quę ante us uocalẽ habent: assumunt genitino or: necesse est inter duas uocales positam. i. transire in uim ꝓsonantis: quod in latinis dictionibus semp fere patit': cũ int' duas uocales inuenit' uim suã seruantes. Hoc aũt ideo dixi: q̃.u. post. q. ul' g. posita sępe ante. i. hoc non facit: quippe amittit uim suaꝫ: ut nequior piguior: qd' nisi fiat contigit: si ĩ consonantem transeat. i. pares esse syllabas genitiuo positiui cum nomĩatio comparatiui uel hiatum ĩtolerabileꝫ fieri tribus uocalibus per tres syllabas continue positis nulla consonante media si dicamus piior arduior: qd' ne fiat nõ sunt usi eoꝝ ꝓparatiuis plerique

Status
Virg.
Lanuv. 14
Lanuv. 14
Virg.
Statius

Masculus
Minusculus
Tardiusculus

Sinisterior

Pius
Arduus
Egregius

~~Strenu~~
Plau

1. Inter duas vocalis uim suã Retinẽtõ positam transire in uim Consonãtis

3.

grãmaticorũ. Assumũt aũt magis aduerbium: & usum ꝓparatiui ꝓplẽt: ut magis pius hic q̃ ille. Vetustissimi tamẽ etiã huiuscemodi sunt usi: ut arduior arduius. Cato dixit q̃ iter longius arduiusq; erat a curia. Idq; ad populum de triumpho asperrimo atq; arduissimo aditu. Pacuuius si medium mulier egregiissima forma. Iuuenalis in.iiii. Egregius coenat meliusq; miserrimus horum: ꝓ egregiius. M. Cato in oratione. Ne quis iteꝫ consul fiat imperator laudem capit exercitum meliorem: & industriiorẽ facit. G gracchus contra ęmylium tyberonem. Vtrum inimicorũ meoraꝫ factio: an magis solitudo patrię te impulit: ut in me industrior sis q̃ in te. Idem Cato de ptolemęo minore de thermi quęstione. Quãtoq; suam uitam supiorem atq; ampliorem atq; antiquiorẽ animum inducent esse q̃ innoxiiorem. Item Cato de macedonia liberanda. Idq; ꝓpetui? atq; firmius repsit. Idem in thermũ. Sed a benefactis atq; ab optimis artib? fugit maxima flagella perpetuissimo curriculo. Lucilius in.xvi. ad fundiũ. Fãdi delectat te x̃tus: uillicus paulo stenuior si euaseris. Sunt aũt & alia in us terminantia: ex quibus ꝓparatiua supradictã regulã nõ seruant: & dicunt' inęqualia. Quorũ quędam habent. i breuem uocalem ante or: sicut alia quędam eandem. i. loco ꝓsonantis. Quędã x̃o ꝓsonantem: ut bon? melior: iuuenis iunior ꝓ iuuenior: magnus maior: malus peior: paru? minor Plus quoq; uidet' compatiuum esse multi: sed singularis noĩatiuus nõ inuenit' nisi neutri generis. Pluralis x̃o inuenit' etiaꝫ cõis: ut hi & hę plures & hęc plura. Antiqui tamẽ etiã pluria dicebant. und' Terẽtius ĩ phormi. ꝓpluria. Superlatiu? tamẽ ab hoc ipso omnium generũ inuenit' plurim? plurima plurimum. Quę x̃o tertię declinationis nomina faciunt ꝓparatiua: uel cõia sunt in is desinentia: & faciunt neutrũ in.e. uel in er: sunt masculina facientia in is foemininа. & in.e. neutra. uel in er. es. ns. rs. x duum uel trium generũ sunt cõia: & assumunt or in datiuo correpta. i. penultĩa: & faciunt ꝓparatiuũ: ut hic & hęc fortis: & hoc forte huic forti. hic & hęc fortior & hoc fortius. hic acer & hęc acris & hoc acre huic acri: hic & haec acrior & hoc acrius. hic & hęc & hoc paup: & huic paupi: hic & hęc pauperior & hoc paupius. hic & hęc & hoc locuples huic locupleti: hic & hęc locupletior: & hoc locupleti?. Hic & hęc & hoc sapiens: huic sapienti. hic & hęc sapientior & hoc sapientius. hic & hęc & hoc iners huic inerti: hic & hęc inertior & hoc inertius. hic & hęc & hoc audax huic audaci. hic & hęc audacior & hoc audacius. Et sciendum ẽ q̃ omnia in or desinentia cõparatiua ꝓmunis generis sunt: & mutantia or in us faciunt neutra: excepto uno qd' solum cũ sit a positiuo: quãtũ ad suã uocem fixo seruauit ei? genus: hic senes huic seni: hic senior: q̃uis hoc quoq; uetustissimi cõe accipiẽtes: hic & hęc senex ꝓferebant. Pompeius in epigrãmate: qd'. M. Varro in libris qui sunt de lingua latina ꝓfert: tua amica est senex Inuenit' etiaꝫ a neq̃ qd' ẽ indeclinabile trium generuꝫ: tã ꝓpatiuũ q̃ superlatiuũ: ut neq̃

Cato
Cato
Pacuui
Iuue
Cato
Gracch?
Cato
Cato
Cato
Lucili?
Terẽ
M. Varro

Ardnior
egregius
plus
Compluria
Senius nõ est in usu

nequior nequissimus. Ab aduerbiis ꝯo deriuata in ra desinētibus mutāt
ra in er:& accepta ior faciunt ꝓparatiuū:ut extra exterior:ītra interior:ulterior:citra citerior:infra inferior:supra superior. Similiter in erior post
& ante faciunt ꝓparatiuū:posterior & anterior:ꝓpe ꝯo ꝓpior facit:& de
tero deterior. A sepe aduerbio positiuū uel ꝓparatiuū nomē non legi. Su-
platiuum posuit Cato nepos de actionibus apud populum:ne lex sua ab
rogef. Facite uobis in mētem ueniat quirites:ex aere alieno in hac ciuita
te:& in aliis omnibus ꝓpter diem atq; foenus sepissimā discordiā fuisse
Prior & primus querif an sit prior ꝓpatiuus:& primus suplatiuꝰ. Et di
cunt quidā ꝙ cum ordinis sint:differētiam numeri significāt:sicut enim
alter de duobus:& alius de multis dicit:sic prior de duobus: & primꝰ de
multis solet dici. Inuenit tamē sepe prior ꝓ melior positum:& tunc sine
dubio habet uim ꝓparatiui:& primus ꝓ optimus: & tunc suplatiui signi
ficationem optinet. Virgilio.in.viii. Et primos iuuenū tot miserit orco.
primos posuit ꝓ optimos. Quidam aūt non absurde affirmant ꝙ in nu-
meris quoq; pōt prior esse ꝓparatiuus unde ablatiuo iungit. & primus su
perlatiuus:cum ad multos ꝓaraf: & semp genitiuū sequit Et ꝙ prior
sicut omnes ꝓparatiui:uel ad sui generis: uel ad alieni aliquem cōparatur
et cum numerū significat:ut prior turnus q̄ Aeneas mouit belluꝫ. Primꝰ
aūt sicut omnes suplatiui ad multos ꝓiungit sui generis.ut Vir.in.ii. Pri
mus se danaū magna comitante caterua: Androgeus offert nobis. Et qd
omnibus est rationabilius. In or desinens cōe in us facit neutrum: qd in
lis aliis nisi in ꝓparatiuis inuenit. Et uidet a pridem aduerbio nasci: qd
accipit or abiecta dem:& facit ꝓparatiuū prior:sed.i.corripit quia i nul-
lo ꝓparatiuo.i.ante or pōt ꝓduci. In suplatiuo ꝯo seruauit ꝓductionē ac
cepta mus primus:ex quo aliud aduerbium nascit primo:uel prime. Vñ
Terentius in andria ꝓpositum dixit apprime in uita esse utile. Magnifi
centior & magnificentissimus:munificētior et munificētissimus:cum ui
deant a positio magnificens & munificens deriuari. Vt eminens eminē
tior eminētissimus:hęc in usu non sunt:sed ꝓ his magnificus: & munifi-
cus:ex quibꝰ ꝓparatiuū uel suplatiuū:& ex similibꝰ secūdū prędictā regu-
lā deriuari īuenio apud uetustissimos. M. Cato contra Heriniū de ptole
męo Rege optimo:& beneficissimo. Terentius in phormione. Quid nam
arbitrare nescio:an qui mirificissimus. Accius in.ix.didascalicon: & ma-
gnificissime excellentissimeq; honore. Cum igit ꝓparatia ꝓprie positiuū
fieri soleant. Inuenit tn̄ sepe compatiuꝰ ꝓ positiuo p se positus. ut Vir.
i.v.ęne. Comites senioris acestę ꝓ senis. Est quando ꝓ positiuo ꝓparatiuꝰ
positus minus eo significat:& nulli ꝓaraf. ut Vir. Tristior atq; oculos la
chrymis suffusa nitentes. Tristior enim hic ex pte tristis significat. Idem i
vi. Iam senior sed cruda deo uiridisq; senectus. Est quādo ad contraria cō
paraf:& minus positiuo significat: Vt mare ponticum dulcius q̄ cętera:

Sepissima

Cato

Lantē. 15

Virg.

Virg.

Prior. p^. Correptu

Primus. p^. pductu

Tere.

Lantē 12

Cato

Herminij

Lantē 12

Tere.

Accius

Virg.

Virg.

Virg.

Lantē 13

Mare ponticuꝫ dulcius quā Coetera

hic enim nō ad dulcia:sed ad amara facta ꝓparatione ostendit paruꝫ ali-
quid dulcedinis q̄ cętera habere ponticum mare. Est quādo suplatiuꝰ cō
paratiuꝰ ꝓaraf. ut Achilles fortissimo troianoruꝫ Hectore fortior fuit.
Homerꝰ Est quando ꝓparatiuus ad ꝓparatiuū ꝓaraf: ut fortior Achilles Hecto-
re fortiore patroculo. Homerus in odyssea. εἰ κεῖνόν γε θαύκην λεῖλοίᾳ
τονοσήσαντα πάντεσ κάρησαια τελαφρὸ τεροῖ πόλασ εἶναι
ἠαφνιότεροι χρύσοῖοτε ἐσῆτοστε. Cicero philippica.ii. Quis inpre
Cicero tari potest impudentior:ne qui in senatu an improbior qui in dolobellū;
an īpurior:qui patre audiente. An crudelior qui in illā miseram taꝫ spur
ce q̄ impie dixeris. Et sciendēm ꝙ apud latinos dīminutōem quoq; accipi
unt quędā ꝓparatiuorū:ut supra diximus qd apud grecos nō inuenit: ut
grandiusculus minusculus:maiusculus meliuscul. Omnia tam hęc a cō
paratiui neutro adiectione culus inuenio fieri:ut grādius grandiusculus:
melius meliusculus. Sic & cętera quę sunt similia. Tam & q̄ aduerbia tuꝫ
ꝓpatiuo uel suplatio adiiciūt:cū duo plures ꝓpatiui suplatiui diuersę si
Cicero gnificationis positi inter se equant. uel iidem geminant: ut tam iustior q̄
felicior eneas Hectore. Cicero ꝓ deiotaro. Istam inq̄ dextram nō tam in
bellis neq; in proeliis q̄ in ꝓmissis & fide firmiorem:bis enim firmiorem
intelligendū ē. Minus aūt aduerbium est quando cū positiuo iūctū contrię
significationis ꝓpatiuū demonstrat:ut minus stultus ꝓ prudētior. Te
Terent. rentius in eunucho. Nemo fuit minus stultus: ꝓ prudentior. Est tamē qn̄
ꝓ nō aduerbio ponit:ut minus bonus ꝓ malus. Magis quoq; aduerbiuꝫ
n̄ solū positiuo:sed etiā ꝓparatiuo iungit:quādo ipe ꝓparatiuꝰ uel ad se
ad alium ꝓaraf:ut achilles ęnea fortior: magis q̄ iustior. Et aiax ulysse
fortior:magis q̄ diomede:& ꝓparatiuꝰ quidem gradus ablatiuo casui ad
iūgit utriusq; numeri. Interdum tam et nominatio quando q̄ aduerbium
sequit. Suplatiuus ꝯo genitiuo plurali uel singulari iungit: qn̄ ipm nom
singulare multitudinē significat:ut fortissimꝰ gentis.

¶ Quid sit Suplatiuum.

Superlatiuum est qd ad plures sui generis ꝓparatuꝫ supponit oibꝰ
uel p se ꝓ platū:intellectum habet cum ualde aduerbio positiui: ut
fortissimus grecorum fuit achilles:idest sup omnes grecos fortis. Sin autem
dicā fortissimus Hercules fuit:non adiiciens quorum:intelligo ualde for-
tis. Tale est apud Ciceronē ꝓ Marco marcello. Simillimum deo iudico:
Cicero ꝓ ualde similem deo. & sciendum est ꝙ ex eisdem formis:siue terminatio
nibus supradictarū in ꝓparatiuis ptium orationis fiunt et suplatiua. Sūt
igit formę suplatiuorū.viii. Duę quidem in quas pleraq; desinunt supla-
tiua rimus:& simus. Sex ꝯo in quas pauca desinunt:limus:ximus:timus:
remus:fimus:nimus. Et oia suplatiua mobilia sunt p tria genera.i.muta-
tione us in.a faciunt foemininа in um neutrum. In er igit desinētia noia
positiua cum sint adiectiua:siue secundę:siue tertię declinatiōis accepta

e z:

Tam & Quam

Minus

Comparatiuus ipse.

Formę suplatiuorꝫ octo

Comparatiuus ipse.

rimus faciunt ſuplatiuuꝫ:ut pulcher pulcherrimus:miſer miſerrim⁹:pau-
per pauperrimus:acer acerrimus. Excipiunt dextimus & ſiniſtimus: ꝓ
dexterrimus & ſiniſterrimus.Saluſtius in iugurt. Sylla cuꝫ equitatu apd
dextimos in ſiniſtra pte manlius curabat cum funditoribus. In us ẋo ter-
minantia ſecundę declinationis aſſumunt genitiuo.s.& ſimus:& faciũt
ſuplatiuũ:ut clarus clari clariſſimus:doct⁹ docti doctiſſimus:ꝑdit⁹ ꝑdi-
ti ꝑditiſſim⁹.Exceptis anomalis idest inęq̃lib⁹:quę ſũt bon⁹ optim⁹: ma
lus peſſimus:magnus maximus:paruus minimus:multus plurimus:hęc
aũt inęqualia ſunt.Excipit etiam maturimus cuius q̃uis poſitiu⁹ ſit ma
turus:tamẽ quaſi a noĩatiuo matur:qui nunc in uſu nõ eſt naſcit: in er de
ſinentiũ regulã ſeruauit:idest in rimus terminat. Inuẽit ẽt maturiſſim⁹
ſecundũ analogiã in us terminantiũ. Cicero ad Herennium in.v.Quib⁹
ẋtutibus oẽm tueri uitam poſſint:eas in ętate maturiſſima uelint ꝓpara
re.Nuperrimus etiã ꝓferebant antiquiſſimi. Vnd aduerbiũ poſuit Cice
ro in.iii.ad Herenniuꝫ.Et quoniã nu ꝓprime dictũ eſt facile memorię mã
dat.Qui ſuplatiuus magis ab aduerbio in er deſinẽte uidet naſci. Nomẽ
enim poſitiuũ in us deſinit:ut capro uidet nuperus:cuius accuſatiuũ ꝓtu
lit Plautus in captiuis:Recens captum hominem nupeꝫ & nouiciũ & be
ne.Vt enim ſuperus ſic nu ꝓ nuperus debet eſſe.Liuius ĩ odyſſea.Inferuſ
an ſuperus tibi fert deus funera Vlyſſes. Tertię ẋo declinationis noĩa quę
habent ſuplatiuũ abſq; in er deſinẽtibus de quibus ſupradictũ eſt cętera
genitiuo aſſumunt ſimus:ut locuples locupletis locupletiſſimus:uilis uil
uiliſſimus:ſapiens ſapientis ſapientiſſimus:iners inertis inertiſſimus:cõ
cors concordis concordiſſimus:audax audacis audaciſſimus. Excipiunt
hęc facillimus:difficillimus:gracillimus:humillim⁹:ſimillimus:diſſimil
limus agillimus. Quoruꝫ cum in is deſinant poſitiui abiecta is & addi-
ta limus faciunt ſuplatiuũ.Excipiunt etiã in bris deſinẽtia : ris enim ĩ er
mutant & accepta rimus faciunt ſuplatiuũ:ſalubris ſaluberrim⁹ ẋs:celebriſ
celeberrim⁹.Cicero in ſecundo ad herenniũ.loc⁹ quęrit celebris an deſer-
tus.Ouidius tam̃ ſaluber dixit & celeber in.iiii.faſtorum:phoebe ſaluber
ades:& circus erit pompa celeber numeroq; deorũ. Ergo magis ſecundu
analogiam in er terminantiũ faciunt ſuplatiuum ẽt ueterrimus. Notan-
dum ꝙ cum in us eius poſitiuus deſinat:tamẽ formam in er terminantiũ
ſeruat in ſuplatiuo:ueterrimus quaſi a ueter poſitiuo:qd capri quoq; ap
probat auctoritas & uſus antiquiſſimorũ.Enni⁹ cuꝫ ueter occubuit Pria-
mus ſub marẽ pelaſgo:cuius etiã ꝓparatiuum ueterior ꝓtulit.Plautus in
bachidibus.Senem tibi dedo illum ueteriorẽ lapide:ut lepidũ reddas. In
ximus duo deſinunt unũ anomalum a poſitiuo in us deſinente ſecundę
declinationis:magnus maior maximus.Alter ab aduerbio ut ꝓpe ꝓpior
ꝓximus:qd tam̃ quando ꝓ cognato accipit poſitiui ſignificationeꝫ hẽt
Ideoq; a legis latoribus etiaꝫ ꝓparatiue ꝓferẽt: apud quos ſępe inuenitur

Dextimus
Siniſtimus

Maturrimus &
Maturiſſimus

Nuperrimus
Nuperrime
Nuperus·a·u·

Facillimus
Gracillimus
Humillimus
Simillimus
Agillimus
Saluberrimus
Celeberrimus

Veterior

Maximus
Proximus

Cicero
Cicero
Plaut
Liuius
Cicero
Ouidius
Caper
Cinnius
Plau

ꝓximiores:idest ꝓpiores cognati:ut uulpian⁹ in libro.xxv.ut ad edictuꝫ
ſi quis ꝓximior cognatus naſceret. Vegecius renatus reimilitaris ĩ libro
primo.Sed latera eorũ ſubducãt ab hoſtibus:ne poſſint uulnus accipere :
& ꝓximior dextra ſit quę plagã poſſit inferre.Nec mirum cum apd grę
cos quoq; inueniunt huiuſcemodi:ut Ariſtoteles ἀπό τοῦ ἔσχατός ἐσ
χατωτατος dicit cum ἔσχατος idest extrem⁹ ſit ſuplatiuus. In tim⁹
deſinit unũ anõalũ optim⁹:& ab aduerbiis ſiue prępoſitõib⁹ deriuata hęc
Intra interior intimus.ultra ulterior ultimus:citra citerior citimus. Cice-
ro de repu.ĩ vi. Ex quib⁹ ea minima quę ultima a cęlo:citima a terris: lu
ce lucebat aliena: Affranius tam̃ etiã poſitiuuꝫ eius citer ꝓtulit in patel
lea teſte aruntio:& prętera dextimus & ſiniſtimus. Extimus quoq; pro
extremus dicebant antiqui. Varro περὶ ἀιρέσεων. Porro inde ab uno q̃ꝫ
compito tertię uię oriunt. Ex quibus ſingulę exitũ ad cęlos habẽt ꝓpriuꝫ
a primo compito dextimã uiam munit.Epicur⁹ celius in primo hiſtor.
Dextimos in dextris ſcuta iubet habere.Saluſtius in Iugur.ut ſupra dixi
mus.Sylla cum equitatu apud dextimos:in ſiniſtra pte Manlius curabat
cum funditorib⁹.Plinius in.vi.naturalis hiſtorię. Dyrrachium canuſiuꝫ
Apulię extimam. In remus quę ſola forma e habuit longam penultimã:
cum omnis forma ſuplatiui.i.correptam habeat ãte mus:ut pulcherrim⁹
doctiſſimus:ſapientiſſimus:maximus:ultim⁹.Ab aduerbiis ſiue prępo-
ſitionibus uenientia deſinunt hęc extra exterior extrem⁹: ſupra ſuperior
ſupremus:poſt poſterior poſtremus.Ex quo apparet neq; a ſupero neq; a
poſtero fieri cõpatiuos ſiue ſuplatiuos:ſicut neq; ab infero infimus :qd ſo
lum infimus deſinit:ſed ab aduerbio infra inferior infimus. Nã ſi eſſent
a nominibus ſupero poſtero infero:ſeruaſſent regulã in us terminantiũ ſe
cũdę declinatõis quę ĩ ſim⁹ ꝓferũt ſuplatm̃: & facerẽt ſupiſſim⁹:& iferiſ
ſimus:poſteriſſimus:& cętera. In nimus unum anomalum deſinit:ut par
uus minor minimus. In rimus unum a ẋbo inuenit detero deterior deter-
rimus.Et unum anomalum plurimus. In ſimus etiaꝫ unum anomalũ ſiue
nit peſſimus.Nam nouiſſimus uidet ſecundũ analogiã a nouo factum.
Ab hoc aũt qd eſt ante anterior ſuplatiuũ in uſu non inueni.A pene aũt
aduerbio ſuplatiuũ in ſimus ꝓtulit Plautus in muſtelaria.Ita ne mea cõ
ſilia puertit peniſſime.Item ab eo qd eſt penitus aduerbio ſuplatiuo uſus
eſt.Idem in pſa.Furtiuam aduectam ex arabia penitiſſima. Sciẽdũ tam̃
ꝙ ẽt nomẽ inuenit hic penitus huius peniti:ex quo magis ſuplatiu⁹ gra-
dus naſcit.Plaut⁹ ĩ aſinaria.Etiã ne age quęſo hercle:uſq; ex penitis fau
cibus. Illud quoq; notandum ꝙ oĩa:& ꝓparatiua & ſuplatiua duarũ exce
dunt numerũ ſyllabarum.Exceptis his prior & primus.Et anomalis his
minor & maior & peior & plus.Nec mirum cum poſitiua quoq; ex qui-
bus comparatiua & ſuplatiua naſcunt biſyllaba ſint:uel eo plus ꝑ genitios
& uel unã:uel duas aſſumentia ſyllabas faciunt ſupradictos gradus : ut

Vulpianus
Vegecius renatus
Cicero
Affranius
Aruntius
Celius
Saluſt.
Plin⁹
Plau
Plau
Plau

Gręcorũ imitamur morem

Optimus
Intimus
Vltimus
Citimus
Extimus

Extrémus
Supremus
Postrémus

Minimus
Deterrimus
Plurimus
Peſſimus
Nouiſſimus
Penitus·a·u·

Vtilissimus

ditis ditior ditissimus:clarus clarior clarissimus.niger nigrior uigerrim⁹
utilis utilior utilissimus:similis similior similllimus.Infra inferior infim⁹
Suplatiu⁹ ꝛo est quādo ɔparatiuum supat una syllaba:ut quādo in sim⁹
desinit iustior iustissimus. Et q̄ādo in rimus finit suplatiuus si positiui
noiatiuus:& genitiuus pares bēat syllabas:ut teter tetri tetrior teterrim⁹
acer acris acrior acerrimus.Est quando par ē ut in lim⁹ terminās:ut agili
agilior agillim⁹:facili facilior facillim⁹.Est quādo una iungit syllaba:ut
quādo uel in simus uel in timus uel in remus desinit: inferior infimus.ul-
terior ultimus:exterior extimus uel extremus. Varro in orthographia. Er
go inter solis stationes.& sydera.vii.Exporrecta iacet tellus huic extima
fluctu:Oceani interior neptuno cingit hora. Plautus in truculento. Bōa
pdidi mala repperi:fact⁹ sum quasi extimus a uobis .

Varro

plau

¶De dimminutiuo.

Regulus

Dimminutiuū est qd dimminutōem sui primitiui absolute demon-
strat: ut Rex regulus idest paruus rex. Ideo aūt positum ē absolute:
qa compatiua quoq; nō solum augēt:sed ēt ē quando minuūt uim pmiti
uorū sed non absolute:ut maiusculus paruo maior:q̄ille q magnus ē. Ad
aliquid enim omni modo fit ɔparatio ut breuior dicit ad breuem:& an
gustior dicit ad angustū. Vnde q̄uis in his quoq; ɔpatiuis inueniāt que-
dam dimmnutiua apud latinos:ut supra docuim⁹. Non possunt tamē eē
absoluta:cum a ɔparatiuis sint deriuata:& ipa quoq; ɔparationē signifi-
cant:ut maiusculus minusculus. Necesse est enim ad aliquid ea ɔparari
ut Terentius in eunucho. Thais q̄ ego sum maiuscula est idest paruo
maior q̄ ego.Alia aūt dimmnutiua.i.oia que non a ɔparatiuis deriuant
ex sese habent dimmnutionē:& nulli ɔparant:ut Regulus tantulus.Solēt
aūt dimmnutiua uel necessarie significationis cā ꝓferri. ut Salustius in lu
gur.Postq̄ reguli in unū ɔuenere:reguli.i.parui reges : uel urbanitatis cau
sa:Vt Iuuenalis in.iiii.satyra. Vnde fit ut malim fratercul⁹ esse gigantu;
Vel adulationis cā:& maxime puerorū:ut catulaster.antoniaster:patri-
ciolus:sergiolus Deriuant igit pleraq; ab appellatiuis:pauca ēt a ꝓpriis:
& seruant genera primitiuorū plerūq; & sepe inueniunt dimmnutiuo;
minutiua:in diuersas desinentia formas:ut homo homuncio homuncu-
lus:homulus homullulus Sunt igit dimmnutiuorū formę generis mascu-
lini:culus ulus absq; cō:lus:ellus:xillus:illus:absq;.x.ulus cio aster leus Cu
lus ut agniculus igniculus:ulus absq;.c.tantulus:olus:sergiolus:capreolus
ellus agnellus:illus.x.antecedente pauxillus paxillus :absq;.x.codicillus :
tulus nepotulus:ullus homullus:cio homuncio:aster parasitaster:leus acu
leus:eculeus.Plaut⁹ in milite glorioso Si te saluū hinc amittim⁹ ueneriu;
nepotulum.Foemnini aūt generis hę sunt cula:ula absq;.c.ola:ella:xilla:
illa:absq;.x.ulla. Vt anicula:siluula:unciola:capella:maxilla:āguilla:ulla
Neutro; quoq; sunt hę formę:culum:ulum:sine.c.olum:ellum:illu;:cū. x

Reguli .i. parui reges.

Catulaster
Antoniaster
Patriciolus
Sergiolus

Terēti⁹

Salust

Iuue.

plau

Paxillus

plau.

& sine eo ullū:ut corpusculum corculum.Plautus in cassina meū corculū
melculum:felculum:uerculum:ullum sine.c.capitulum laureolū:lucellu;:
uillum:uexillū:ullum . Et sciendum q̄ noia tertię uel quartę uel quintae
declinatiōis:pleraq; nō tamē oia : ut quidam putauerunt dimmnutiuoru;
masculina in culus . Foemnina in cula. Neutra in culum terminant. A
primę ꝛo uel secundę declinationis nominibus nullum inuenit dimmnu-
tiuū in has desinens formas:nisi a primitiuo bēat c.ut greq⁹ greculus:fur
ca furcula. Earum igit quoq; formarū:ut potero regulas conabor expone
re Monosyllaba in.s.desinentia uocali antecedente:cuiuscunq; sint gener
& in er oia quę sunt tertię declinationis:& ī us neutra noiatiuo assumūt
ī masculino cul⁹.In foemnino cula.In neutro culu;.ut flos flosculus : mas
masculus:mus musculus:plus plusculus:os osculū . Quod q̄uis sit formae
dimmnutiuę:tam quia aliam habuit significationē:fecit ex sese aliud di-
minutiuū oscillum.Similiter faciunt in er terminantia dimmnutiuū:ut fra
ter fraterculus:pater paterculus:qd & ꝓprium inuenitur. Mulier mulier
cula : pauper pauperculus paupercula pauperculum : mater matercula
Plautus in cistellaria. Tum tu igit mea matercula. Excipit uenter uētri-
culus.Lucanus in.iii.Qua iam non medius descendit in ilia uenter.Iuuēa
lis in primo.Infra uentriculum tenui distātia rima. Sic ēt ī us neutra:mu
nus munusculū:corpus corpusculū:opus opusculu;: crus crusculū.ut Plau-
tus in cistellaria.cum extortis talis cum torcinis crusculis. Similiter thus
thusculum.Idem in aulularia.Nunc thusculum emi hoc: & coronas flore
as.Necnon & ɔparatiua eiusdem generis terminatiōisq; similiter faciunt
dimmnutiua:sed mobilia idest masculini & foemnini & neutri generis :
ut maius maiusculus maiuscula maiusculum.minus minusculus minus
cula minusculū.Grandius grandiusculus grandiuscula grādiusculū: cele-
rius celeriusculus celeriuscula celeriusculū. Vnde Cicero aduerbiū celeri-
uscule ꝓtulit ad herenniū in tertio libro artis rhetoricę.Strenue qd uolu-
mus ostendere fact ū celeriuscule dicemus . Sic a sepius ɔparatiuo sepius
cule.Plautus in cassina. Vt iubet mihi illud qd uolebam cum uillico no
stro sepiuscule peccas.plus q̄q; q̄uis a masculino ul foemnino ɔparatiuis
nō ueniat facit tamen ut superi⁹ ostendim⁹ plusculus pluscula pluscula.
Vt Terentius in eoyra. Primū dies plusculos.Et in phormione. Tū plus-
cula suppellect ile opus est. Lep⁹ quoq; qd solū ī us masculinū siue ἐπίκοινον
dissyllabū latinū tertię est declinationis assumens nominatio culus:
& facit dimmnutiuū. Vt lep⁹ lepuscul⁹.Cicero de signis . Si min⁹ eiusmōi
qppiam uenari debuerāt illa qdem certe ꝓ lepusculis capiebāt.Ad hāc
formam etiā positia in or desinentia mutant or in us:& accepta cul⁹ faci
unt dimmnutia ut rumor rumuscul⁹. Cicero ꝓ cluentio . Qui imperitoru;
hominū rumusculos aucupant:uel assumūt cul⁹ l cula. Amator amator
cul⁹:soror sororcula. Plaut⁹ in penulo:uix egreq; amatorculos inuenim⁹ .

plau.
Plau
Luca.
Plau
plau.
Cicero
plau
Teren.
Terent.
Cicero
Cicero
plau.

Osculū
Oscillū

torcinis In codice antiq̄ totinis ego maliz legere tortinis a tortus.

Rumusculus

Idem in Cistellaria. Germana mea sororcula. In is ꝛo uel in.e. desinentia omnia uel in us monosyllaba: uel in rs datiuo corripientia. i. assumunt supradictas syllabas: & faciunt diminutiua: ut ignis igni igniculus. testis testi testicul9: nauis naui nauicula: auis aui auicula: cuti cuti cuticula: clauis claui clauicula: rete reti reticulũ. fons fonti fonticulus: mons monti monticulus: pons ponti ponticulus: lens lenti lenticula: pars ꝑti ꝑticula: dulcis dulci dulciculus dulcicula dulciculũ: securis securi securicula. Plautus ĩ rudente. Post altrinsecus securicula anceps. Cicero in tertio tusculanarum. Dulciculę potionis aliquid bibamus. Similiter fidis fidi fidicula. Idem ĩ ii. de natura deorum. Si platani fidiculas ferrent ĩnumerosa sonãtes. Nã si esset fides in hac quoq; significatione quomodo Seruio placet nõ fidicula fecisset: sed fidecula. Et cum omnia huiusmodi dĩminutiua: tam pẽultimã: q̃ antepenultimã corripiunt. Cuticula. i. antepenultimã ꝓducit Iuuenalis. Cum bibet ęstiuum contracta cuticula solem: qd' euĩ facere metri necessitas ꝓpulit. Quattuor enim breues habens dictio in heroico poni aliter non poterat. Quãuis Virgilius in huiusmodi noibus idest quattuor breues habẽtibus soleat ꝓceleumaticos ponere: ut genua labãt: & labat ariete crebro. Excipit' lapis lapillus qd' lapidiculus facere debuit diminutiuũ: ut anguis anguilla: unguis quoq; ungula facit: quę tam & si forma habere uident' dĩminutui significatione tam̃ non sunt dĩminutiua: secundũ supradictã formã ꝓ quartę quoq; declinationis noĩa faciunt diminutiuũ: us enim uel u. noĩatiui in. i. ꝓuertunt correptaĩ: & accipiunt culus in masculino. In foemININO cula. In neutro culum: ut currus curriculus dicit' tam̃ & hoc curriculum: uersus ꝛsiculus: artus articulus: fluct9 flucticulus: anus anicula: cornu corniculũ: genu geniculum. Excipit' domus domuncula: ab acu aculeus. In. x oĩa uel in ns: supra syllabam: uel in. t. desinẽtia genitiui extremã terminatõem idest is in. u. ꝓuertunt: & accepta lus la lum: faciunt dĩminutiuũ: ut Rex regis regul9: codex codicis codicul9: et ex eo codicillus: hęc fornax fornacis fornacula: fax facis facula: ceruix ceruicis ceruicula: adolescens adolescentis adolescẽtul9: caput capitis capitulus. In es ꝓductã desinentia foeminina tertię declinationis: uel quintę abiecta. s. assumunt cula & faciunt dĩminutiua: & seruant. e. ꝓductam: ut uulpes uulpecula: nubes nubecula: dies diecula: res recula. Plautus in Cistellaria. Si quidem ĩperes ꝓ copia ꝓ recula. Vepres ueprecula. Cicero ꝓ sestio Vepculis extracta in cedula. Excipit' merces cuius is genitiui in ula fac ꝓuersa dĩminutiuus mercedula. Cicero de oratore primo. Infidi homines mercedula adducti ministras se prębẽt in iudiciis oratoribus. Et apes c9 dĩminutiuũ ꝓ. e. longa. i. habuit apicula. Plautus in curculiõe. Ego nomẽ nã apicularum opera ꝓgestum non feram. In us terminans unũ tertię declinationis cõe trium generum abiecta. s. assumit lus in dĩminutiuo: ut uet9 uetul9: foemininũ uetula: neutrum uetulum. Persius. Tun uetule auricul9

Plau
Plau
Cicero
Cicero
Lante.
Iuue
Virg
Virg
Plau
Cicero
Cicero
Persius

Fidicula
Cuticula
Genua labant
Labat ariete crebro
Anguilla
Vngula
Curriculus & Curriculũ
Apicula ab Apes pro apecula

alienis colligis escas. Iuuenalis in primo. Vetulę uesica beatę. Sus quoq; cõe abiecta. s. & assumpta cula facit dĩminutiuũ sucula. Plautus in rudẽte. Quinto die recta cum sucula: & porculis. In. o. desinentia si faciunt dĩminutiua ꝓuertunt. o. in un & accipiũt culus: uel cula: ut tyro tyrunculus. Iuuenalis in. iii. Nec frustrũ caprę subducere. nec lat9 afrę nouit auis noster tyrunculus: & nou9 omni tẽpore: latro latrunculus: carbo carbunculus. Cicero ad Herennium in. iiii. Aut si ꝓmetheus cum mortalibus ignem diuidere uellet ipe a uicinis testula ambulans: carbunculos corrogaret. Pedo pedunculus: gurgulio gurguliunculus. Plautus in rudẽte: gurguliunculos minutos fabulare. Virgo uirguncula. Iuuenalis in. ii. Tunc cum uirgunculą iuno: Ratio ratiuncula. Terenti9 in phor. Erat ei de ratiũcula: offensio offensiuncula. Cicero ꝓ plautio. Ista in ędilitate offensiũcula accepta. Itẽ loligo loliguncula. Plautus in cassina. Emitto sepiolas lepidas loligũculas. Homo homuncul9. Plautus in rudente. Homunculi quãti estis eiecti ut natant. Dicit' tam̃ & homuncio: & homullus & homullulus. Similĩ facit dĩminutõem fur furunculus. Cicero in pisone. Olim furunculus. Nũc uero ẽt rapax. Idem in eodem. Homulus & ex argilla: & ex luto fictus leno lenunculus uel lenulus. Plautus in penulo. Sic dedero emilitari tetigero lenunculũ. Idem in penulo. Ita ut coepi hoc dicere lenule de illa pugna. Innus siue habeant ante. n. aliã ꝓsonantem: siue nõ & in lus: si nõ habeãt geminatã. l. Et in. r. secundę declinationis noĩa duplicant. l. ante us in dĩminutiuis: ut asinus asellus: geminus gemellus: bonus bellus: pugnus pugillus: agnus agnellus: qd' ideo seruauit. n. ut sit differentia inter agri dĩminutiuũ qd' est agellus: annulus annellus: oculus ocellus: populus popellus: catulus catellus: tener tenellus: liber libellus: & sciendus est ꝙ oĩa. e. habent penultimã absq; pugillo: nisi primitiua penultimã habeant natura ꝓductã in omni genere. Tunc enim seruant ꝑmitiui uocales: ut un9 una unũ: ullus ulla ullum: uinum uillum. Excipit' unũ in lus desinẽs paul9 qd' non geminauit. l in dĩminutiuo. Nec mirũ cum au diphthongus post se geminari ꝓsonantẽ ꝓhibeat. Facit igit' paulus paululus: & ex hoc pauxillus & pauxillulus: quas formas seruant: & foemininũ & neutrum eius paula paulula: pauxilla pauxillula: paulum paululũ pauxillũ pauxillulus. Similiter uellum uexillũ facit dĩminutiuũ. Et puto ideo hoc assumpsisse. x. quia hęc in lus uel in la uel in lum desinentius primitiuorũ facientiũ dĩminutiua penultimã natura longam habẽt: paulum pauxillũ: uellum uexillũ. Ideoq; mala assumpsit. x. cum facit maxilla. Et talus taxillus. Põponius. Iterũ dum ꝓemplor orcam taxillos ꝓdidi. Quę ꝛo geminant. l. aũ us. uel la uel lum: in ulus ula ulum faciunt iterũ dĩminutiuũ: ut homullus homullulus: pauxillus pauxillulus: pauxilla pauxillula pauxillus pauxillulũ. Foeminina quoq; in na desinentia: siue habeãt ante. n. aliã ꝓsonantẽ siue non geminant. l. in dĩminutiuis ante. a. ut catena catella: asina asella:

Iuue
Plau
Iuue
Cicero
Plau
Iuue
Teren
Cicero
Plau
Plau
Cicero
Plau
Plau
Lante
Pomponi9

Homunculus
Homuncio
Homullus
Homullulus
Regula nota
Paulus. a. ũ.
Paululus
Pauxillus
Pauxillulus
Vexillũ
Maxilla
Taxillus
Homullus

Puella a puera

Scamnellu
Scamnillus

Caprea a Capreus

geminā gemella columna columnella: Excipitur rana ranunculus
Eandem formam in la quoq; desinentia:uel in ra seruant:ut fabula fabel
la :tabula tabella:libra libella:capra capella:umbra umbrella:sacer sacra:
sacrum: sacellus sacella sacellum:puer puera antique ex qua puella: tener
tenera tenerum:tenellus tenella tenellus : Miser misera miserum: misell9
misella misellum.Excipiuntur in ra desinentia:quę nec a masculinis in er
desinentibus fiunt:nec habent ante r aliam in eadem syllaba consonantes
ut ara:arula:terra terrula .littera literula. Neutra quoque in um desinen/
tia .geminant in dimminutione l ante um:& si g habeant ante n in pe/
nultia syllaba dimminutiui i nō e accipiunt :ut tignum tigillum: signum
sigillum Alia uero e habēt in penultima nisi sit quod superius docuim9
in penultima primitiui naturaliter longa:ut bonum bellum: geminum
gemellū:scamnum scamnellū. Apuleius tamen in primo Hermagora e
Verum in firma scamnillorum obice fulte fores. Quexo in um desinūt
ī penultima antecedente mutata i ultima genitiui in o:& accepta lū faci/
unt dimminutiuum :ut paliū paliolū:negocium negociolum. Plautus ī
cistellaria.Datores bellissimi negocioli phoenices uos soletis esse .Simi/
liter in illum:uel in ellum faciunt dimminutiua in rum uel in lum desinē
tia:ut tantulum tantillum:lucrum lucellum:cerebrum cerebellum flabrū
flabellum:flagrum flagellū:castrum castellum :sacrum sacellum. & scire
debemus q̄ ī ellus & ī illus desinentia dimminutiua:si a dissyllabis deri
uant assumunt vnā syllabā:vt agnus agnell9:liber libell9: culter cultellus
paul9 pauxill9:Sic foemininа in ella in illa fminantia capra capella:li
bra libella :ūbra umbella:paula pauxilla:sic etiā neutra ī ellū: & ī illū ex/
eūtia: tignū tigillū :signū sigillū: lucy lucellū: Excipiūt a desinentibus in
nus:uel na:uel nū:que nlla hnt sonātē ātecedētē in eadē syllaba āte n ue
niētia ut a bono uno vio deriuata:hec ei hnt pares syllabas primitiuis bo
n9 bōa bonū :bell9 bella bellū: un9 una unū.ull9 ulla ullū:vinū villū Nōn
dū etiā pān9 quod pānicul9 fac.Iuuenalis secūdo.Quay delicias etiā bōbici
nus urit pānicul9. A trisyllabis quoque veniētia dīminutiua q̄ geminat l
pares habent syllabas suis primitiuis : ut oculus ocellus: catulus catellus
geminus gemellus:fabula fabella:tabula tabella.Excipiuntur quę ī pmi
tiuis ante n aliā hnt in eadē syllaba cōsonātē.Hec enī vnā addūt syllabā
dīminutiuis :sicut etiā dissyllaba eiusdē fmiationis: ut columna colūnel/
la:sicut agna agnella:tignū tigillū. In vs desinētia secundae declinationis
nomina e ulti antecedētib9 mutāt us in o & accepta lus: faciūt dīminuti
ua:ut urceus urceolus.Iuuenalis in primo.urceoli sex.Alueus alueolus:lu
teus luteolus:maleus maleolus:aureus aureolus:Plautus in epidico.Lunu
lam:& anulum aureolum.Capreolus quoque videt a nominatiuo capre9
esse:cuius foemininū in usu nō est caprea.Nā capra a capro fit::ex quib9
capellus & capella fiūt dīminutiua.l quoque antecedēte: ut philius phili

Apulei9

plau

Iuuena

Iuue.
plau

Cicero

Virg.
Iuue
Iuuen
Iuue.
Iuue
Iuue

plau
Cicero
plau
plau
plau
plau

Cicero
Affra.
Cicero
Teren

Lucius

olus:gladius gladiolus.A proprijs sergius sergiolus:tullius tulliolus:patri
cius patriciolus.Excipiūtur antonius:quod autoniaster fa cit dīminutū
Cicero pro Varrone.Lucius ille septimus diceret: etenī ad Lucij.Grassi
eloquētiā grauis:et uehemēs et uolubil eruditi9 hic nī ātoniaster.Foemi
nina quoq; e uel i añ a bntia ī ola faciūt dīminutina :ut laurea laureola:
uncia unciola:filia filiola: Tullia Tulliola:lutea luteola . Virgili9 ī buco/
li.Mollia luteola pingit uacinia calta.Iuuēalis ī prio. Vnciolā proculeius
habet:sed gillo deuncem. Idē in eodē. dorida nullo cultā paliolo. In eodē
urceoli sex.Etiā neutra e uel i añ um habētia in dīminutiuis o habent añ
lum: ut luteum luteolū:paliū paliolum.Iuuenalis in primo.dorida nullo
cultam paliolo:laureum laureolū. Iuuenalis in iii.laureolū uelox etiā bn
lentulus egit. Alia uero oia in us terminātia supradictę declinatōnis no
mina abiecta s accipiūt lus:& faciūt dīminutiua: ut tātus tātulus: uent9
uentulus:seru9 seruulus:paruus paruulus:grecus greculus: paucus paucu
lus:prim9 primulus.Foemininа quoque in a desinētia sonāte añ posita:
& in um neutra:in ula & in ulum faciunt dimminutiua:ut sylua syluula:
luna lunula.Plautus in epidico.lunulā atq; anellū aureolum.Rubicunda
rubicūdula:ligua ligula:& p ocisōes n ligula:puella puellula:serra serrula
Cicero pro cluētio: & omni parte dētatā & tortuosā uenire serrulā aq̄
similit aquula. Plautus ī curculione.Quę hic agim9 herus pspiciet fieri ī
ea Planetium mane suffūdā aquulā.Similit anima animula:equa equu
la.Plautus in Cistellaria.adinire equulā possū ego hāc si des sola soli.arca
arcula:mēsa mensula. Plautus ī mustellaria Cedo mihi speculū:& cū or/
namētis arculā.Idē in eadē.age accūbe igit cedo aquā manibus puere ap/
pone hic mēsulā .In ulum primū primulū:tātum tātulū. Et hęc tamē ī o/
lus desinētia una syllaba uincūt sua primitiua.In aster & cio: & leus satis
pauca reperiūt in usu dīminutiua:& fere hęc: Antoni9 antoniaster:surd9
surdaster.Cicero in tusculanay quito.Erat surdaster.M.crassus. Parasit9
parasitaster:catulus catulaster:homo homuncio:senex senecio. Affranius
in pdito. In senecione hūc satis est si seruas anus. In leus equus equuleus
Cicero iu uer.de signis. Equleos argentos nobiles quique maximi fuerāt
aufert.Hęc ac9 hic acule9 ocul9 ocule9:usi sūt auctores etiā quibusdaz grę
cis dīminutis:ut Terenti9 edepol sirisce te curasti mollit. Inueiūt mlta p
pria siue appellatiua:q̄ cū ñ sint dīminutia formas tamē habēt dīminu
tiuorum: ut cuniculus āniculus: metellus:camillus:tibullus:friuolus friuo
la friuolū:tabula camilla:uinculum periculū. Et sciēdum q̄ pauca inueni
untur dīminutiua:quę ñ seruant genera primitiuorū:ut haec rana hic ra
nunculus:hic canis hec canicula. hoc scutum uel haec scuta.idest forma ro
tunda scutula & scutella.Lucius in quinto. Scutam ligneolam cerebro in
fixit.dies diecula.hic qualis hoc quaxillum. Pistrinum pistrilla:hęc acus
hic aculeus:& praeterea anguis anguilla:unguis ungula.Nubes nubilum

Pauculus
Primulus

Lingula
Ligula

Antoniaster
Surdaster
Parasitaster
Catulaster
Senecio

Multa Inueniri nō
diminutiua cum
forma diminuti
uorū habeant.

Scuta
Pistrilla

Panula
Panicula
Enficula
Betaceus
Maluaceus

Lucius
Probus

quę magis denominatiua ſunt exiſtimanda q̃ dīminutina. Quippe non habent dīminutiuorum ſignificationem ſed formā tantum: prętera panus panula:uel panicula.Lucius in viij Intus uero modo ſtet rectus ſub tegmine panus. Probus etiam ponit hoc glādiū hęc glādula: pars eſt interitinorum.Enſiſ enſiculus & enſicula:prętera hęc betha malua: hic betaceus maluaceus.

¶ Incipit quartus de Denominatiuis.

DEnominatiuū appellatur a uoce primitiui ſic nominatum non ab aliqua ſpeciali ſignificatione: ſicē ſupradictę ſpecies. Habet igitur generalē nominatōnē omniū formarū:quę a nomine deriuantur.Nam & patronymica & poſſeſſiua & oparatiua & ſuplatiua: & dīminutiua:praeter uerbalia:& aduerbialia:& ea quae ex prępoſitōnib9 fiunt. Ex maxima parte denominatiua ſunt.i.a nominibus deriuāt. Vnde in illorum formis quoq; ſunt quędam:quę cū non habeant ſignificatōnem eorum iure appellantur denominatiua:ut Timarchides proprium emilianus quoq; nobilior:maximus.Catullus.Hęc enī denominatiua ſūt dicenda:cum ſignificationē ſuarū:non ſeruant formarū:& ſit propria:de quibus tamen ſufficiēter cū de iis.tractabat mōſtrauimus. Habet igitur denominatiua formas plurimas & diuerſas ſignificationes. Quae quia latae ſunt:& ofuſae generali eas nominatione artium ſcriptores denominatiua nūcupauerūt. Et quia multae inueniūtur formę cōmūnes tā denominatiuis q̃ uerbalibus:nec non etiā pticipialibus:& aduerbialibus nō icōgruum eſſe exiſtimo:de his quoq; in loco una tractare. Sunt igitur formales denominatiuorū terminatōnes:ſiue uerbaliū hę In ia ut durus duritia: prudens prudentia:ſapiens ſapientia. In a oſonante añcedente: ut cantus cantilena.In e cubo cubile:ſedeo ſedile. In i a fruge frugi. a nihilo nihili:q̃ tamen magis obliqui caſus ſunt ſuprapoſitoꝝ nominatiuoꝝ: ut de nominatiuo & genitiuo tractantes in ſexto libro docebimus . In o cicer cicero . In u terminans:ut tono tonitru.In al ceruix ceruical:tribunus tribunal.In il uigilo uigil:~~pugilus~~ pugil.In ul exulo exul:preſulo preſul: In am nequis nequam.In um oliua oliuetum:roſa roſetum:tendo tentoriū. Sto ſtabulū: prędideo prędidiū:In en ſolor ſolamen.In ar lacuſ lacunar:calx calcar:cędo cęſar. In er eques equeſter macies macer.In or ſenatus ſenator: amo amator: In ur ſatio uel ſaturo ſatur : murmuro murmur.In as primus primās: optimus optimās:ciuis ciuitas:probus probitas:arpinū arpinas. In es correptam pes pedes:equus eques:tego teges. In es productaꝫ: ut paup pauperies acus acies: ſepio ſepes: ſtruo ſtrues ſterno ſtrages. In is ędes ędilis: rex regalis:penetro penetrabilis:ama amabilis:athenę athenienſis:ſicilia ſicilienſis.In os lepus lepos:cuſtodio cuſtos.In us purā occido occiduus: & ab aſſideo:uel ab aſſe:ut quibuſdā placē aſſiduus. In us diuerſis oſonantibus ante poſitis ſaxum ſaxoſus:ſpuma ſpumoſus: uito uitabundus: & a

ſi ſed tamē ſpecialē ſignificationem habent

Frugi
Nihili
Tonitru
Nequā a nequis
Es. Correpta & producta
Aſſiduus ab aſſe

pugillus

Verſus
Saltus

participijs uerſus ſaltus : quādo quartę ſūt declinationis.Et ab aduerbijs ſupra uel ſuper ſuperus infra inferus:extra externus:hodie hodiernus.In x fur furax: capio capax:audeo audax:uerto uertex:in duas oſonātes:ut picenum picens.Tyburtum tyburs.Ergo in a deſinentia i habent breuem āte a uel l uel n uel r:ut ſapientia acrimonia. Cautela ſuadela:tonſtrina:armatura.Inueniūtur tamen in uerbalibus: etiam alias oſonantes āte a hīntia:ſed quas a uerbis accipiunt:ut ſcribo ſcriba:cōuiuo cōuiua: & colligo collega. Secundę igitur declinationis nomina in us deſinentia c antecedēte quotcunq; ſint ſyllabarum niſi ſit regionum nomina quae deriuantur ex his. Alia uero nomina quacunq; oſonāte ante us poſita tantum dyſſyllaba . Et que in is deſinentia tertię declinationis ſimilem habent nominatiuo genitiuū . Quę ſecundae quidem ſunt genitio. quę uero tertię datiuo aſſumūt tia:ut amicus amici amicitia:inimicus inimici inimicitia: pudicus pudici pudicitia:lętus laeti laetitia:durus duri duritia: moeſtus moeſti moeſtitia:ſtultus ſtulti ſtulticia:ſegnus ſegni ſegnitia: triſtis triſti triſtitia i tam penultima:q̃ antepenultia ubiq; correpta. Alia omnia in us ſupradictis caſibus aſſumūt a penultia i ubiq; i his quoq; correpta: ut otrouerſi otrouerſi otrouerſia.Ignauis ignaui ignauia.uiolētus uiolēti uiolētia.ſupb9 ſubperbi ſuperbia:modeſt9 modeſti modeſtia.Miſer quoq; quanuis in er deſinat: miſeri miſeria:aſtutus aſtuti aſtutia. Similiē regionum nomina pleraq;:italus itali italia:gallus galli gallia:ſicanus ſicani ſicania:colonus coloni colonia:Hiſpanus biſpani biſpania: Dardanus dardani dardania: tuſcus tuſci tuſcia:gręcus gręci gręcia: teucrus uel teucer teucri teucria . Similiter faciūt tertię declinatiōis noia ſiue pticipia q̃ una ſyllaba uincūt gēitiuo nominatiuū:aſſumūt n datiuo a penultima i ubiq; ſicut ſupradictū ē correpta: negligēs neglienti negligentia: prudēs prudenti prudētia:miſericors miſericordi miſericordia.Iners inerti iertia inops inopi inopia:ius iuri iniuria:nomen nomini ignominia:cęſar cęſari cęſaria . Inueniūtur tamē quaedā quę ī monia deſinūt a nominib9 ſiue a uerbis deriuata:ut caſtus caſti caſtimonia:parco parſi parſimonia :q̃rorq̃res querimonia:acer acri acrimonia.Cicero ī Ver.Quare ſignificat glabrionis patris uim: & acrimoniā. Cōſonāte uero añcedēte in a deſinētia denominatiua ſeu uerbalia formas tres habēt.la.na.ra.La.e.lōga añcedēte: caut9 cauti cautela:tut9 tuti tutela:acut9 acuti acutela:cutis cuti cutela cuſtos cuſtodi cuſtodela:mādatum mādati mādatela:cliēs cliēti cliētela. Et nō omnia extremā uocalem genitiui:ſi ſecundę ſint:ſin tertiae:datiui in e longam conuertentia aſſumunt la.Quę uero a uerbis fiūt ſecundę oiugationis a ſecūda pſona abiiciūt s & aſſumūt la. ut candeo candes candela:ſuadeo ſuades ſuadela.Hor.in primo epiſtolar Ac bene nūmatum decorat ſuadela uenusq;.In a uero deſinētia denominatiua ſiue uerbalia. de quibus iā diximus : cum de poſſeſſiuis nus uel na uel nū deſinentibus

Cicero

Acutela

Hora.

tractabamus omni modo lōgā habēt penultimā: uel natura uł positōne: ut officium officina:medicꝰ medicina:rex regis regina:leo leęna: doctrix doctrina:tonſtrix tonſtrina:coquus coquina uel culina:cantus cantilena. far farina:luceo lucerna:lux lucis lucina:lateo laterna. Nam Mutina ſagana ~~uel ſaga~~:pagina non uidentur eſſe deriuata.Sagana enī & ſaga idē ſignificāt/Ra autē terminantia oīa participiis foemininī futuri tempis ſil'eꝫ habēt formā.Vnde pēultīa u quoq; ſine dubio ꝓducitur:ut ſcriptura creatura:tritura:cenſura:tonſura:uſura:litura: natura:cultura:armatura.Et ſciendum ꝙ ſupradictę omnes formę idest in a deſinentes proprię ſunt foemīni generis.Inueniuntur tamen pauca verbalia:vt ſupra dictuꝫ eſt maſculina:uel cōmunia conſonantes verborū ſeruantia: ut ſcribo hic ſcriba:lego hic collega:hic & hęc perfuga a fugo verbo.Aſſequor aſſecla aduenio aduena:conuenio conuena:conuiuo conuiua. In e deſinentia deriuata neutra ſunt.Vt ſedile monile cubile utile. Et quia pleraq; a cōmunibus in is deſinentibus naſcuntur melius cū illis tractabuntur. In i duo ſunt denominatiua.Vt pleriſq; uidetur indeclinabilia: a fruge frugi:a nihilo nihili.Quidam enim figurate frugi datiuū & nihili genitiuū:ut ante dictū eſt cum omnibus aliis coniungi caſibus:non irrationabiliter dicūt ſicut mācipi & neūmācipi:& cordi & huiuſmōi:& illiuſmōi & ſil'ia In.o maſculīa qdē & cōmunia pauca īueniunt deriuatiua:ut a cicere Cicero.Ab eo quod eſt catus cato:& a capite capito.Et a labe labeo: a latendo latro:a leniendo leno:a comedendo comedo:a palpādo palpo:Ab epulando epulo.Cicero de Oratore.Tres viros epulones.Foeminina vero plurima deriuatiua modo in io:modo in go:modo in do:deſinentia.Et pene omnia rerū ſunt incorporaliū.In io igitur terminantia plerūq; a ꝓtipiiſ fiunt prēteriti temporis:quorū gēitiuis aſſumpta o & correpta i facit huiuſmodi nomina.Oratus orati oratio:accuſatus accuſati accuſatio: ſtatus ſtati ſtatio.Datus dati datio:nexus nexi nexio:oblitus obliti oblitio:Acutus acuti acutio: lectus lecti lectio:perfectus perfecti perfectio: munitꝰ muniti munitio:hauſtus hauſti hauſtio. Internectus autē internecti ītternecio facit euphōnię cauſa abiecta t primitiui/In go vero deſinentia:ſiue ſint deriuata:ſiue primitiua vel compoſita penultimas producūt:uel natura vel poſitiōe.Vt margo:compago:carthago:ſartago:caligo:vligo: rubigo:ferrugo:erugo:uirgo uirago:fuligo Excipitur unū ligo cuiꝰ penultima corripitur. Nec mirū cum ſit Maſculinū:& ſolū diſſyllabū uocale; i ante go habens/In do deſinentia deriuatiua:tam a nominibus q̄ a uerbiſ uel a participiis ueniunt Hęc quoq; modo e lōgā uel i modo tu habēt ante do:ut acris acredo:dulcis dulcedo:Intercapio intercapedo:torpeo torpedo:libet libido:cupio cupido:formido formidas:formido formidinis. Quod ideo facit ſimile nomē uerbale primitiuo uerbo ꝙ ipſa poſitio habuit talem formā.In tudo fortitudo:magnitudo:habitudo. Et ſciendum

Sagana
Saga.

Aſſecla penultima
Correpta.

Frugi
Nihili
Mancipi
Necmancipi
Cordi
Huiuſmodi
Illiuſmodi

Cicero

-go.

Interneccio

Do

ꝙ e productā ante do habentia:ſi a nominibus deriuantur extremę ſyllabę terminationes ī e conuertunt & accipiunt do. Vt dulcis dulcedo: acris acredo.Sin a uerbis ſecundarū terminationeſ perſonarū ī e productā ſimiliter conuertunt:& accepta do faciunt ſupradictę formę diriuatiōes Vt ītercapio ītercapis ītercapedo:torpeo torpes torpedo.Similiter i ātē do habentia extremas ſyllabas ſecundę uel tertię perſonę ī i longam conuertunt:& accipiunt do:ut cupio cupis cupido:libet libido. excipitur formido propter ſupradictā cauſam.In tudo uero deſinētia:ſi a nominibus ueniunt ſecundę declinationis. Non a participiis uel participialibus genitiuo. Sin tertię datiuo aſſumunt tudo i antepenultima correpta:ut amplus ampli amplitudo:magnus magni magnitudo.firmꝰ firmi firmitudo:longus longi longitudo.celſus celſi celſitudo.multꝰ multi multitudo: ſolus ſoli ſolitudo. ſimilis ſimili ſimilitudo.ſuauis ſuaui ſuauitudo.fortis forti fortitudo.Sin a participiis uel participialibus in tus deſinentibꝰ deriuantur abiecta s aſſumunt do. Vt habitus habitudo.A teſta quoq; ſiue teſtu teſtudo quod eſt corporale Necnon omnia deſinentia in do quāuis non ſunt deriuatiua penultimā u habentia producunt eam.uel natura uel poſitione.ut hirundo harundo hirudo/In u deriuatiua pauca īueniens:a ſpecus ſpecu:a pecus pecu:a teſta teſtu:tonitrus tonitru:a cornus cornu.Nec intereſt aliquid inter primitiuorū & deriuatiuoꝝ ſignificationē Ideoq; dubiū an ſint deriuatiua dicenda/In al deſinentia denominatiua: ſi primtiua eorū penultimā natura uel poſitione habuerint productam: ea quoq; longā habent penultimā:ut ceruix ceruicis ceruical: tribunus tribunal:uectꝰ uectigal:lupercus lupercal.Sin illa breuē ea quoq; correptā ut torus toral;uel anima animal.In il uel in ul deſinentia:ſiue a nōinibus ſiue a uerbis deriuata ſint:fiunt abiectōe extremarū uocaliū:ſiue ſyllabarum primitiui:ut pugillus pugil: uigilo uigil: conſulo conſul:exulo exul: preſulo preſul/In am unū inuenitur trium generꝫ omune quod deriuatur a nequeo nequis nequa/In um deſinentia deriuatiua:ſiue etiam compoſita diuerſas habent formas.Quędā enim uocalē habent ante um.Quędā conſonantes.I ut auguriū:ſolariū:pomariū:ſolatium:ſuauiū:baſiuꝫ:odiū remediū:concubium:palladiū:officiū:connubiū:conuiuium:exiliū: conſilium:indicium:meritoriū:municipiū:pręſidiū: domiciliū. Conſonantes quoq; ante um habentia deriuatiua diuerſas habent formas.Quędā enī habent e longam ante tum:ut oliuetū:uinetū:coryletū:roſetū: dumetum quercetum:elculetū:myrtetum. Quanuis foemnino genere Plautus in Vidularia protulit.Neſcio quis ſeruus e mirteta proſiluit. Quę ſunt cōprenſiua uel continētia ideſt περιεκτικά. Alia enim in bulum deſinūt quę forma eſt ſimilis diminutiuis.Et ueniunt a nominibus uel a uerbis: ut cuna cunabulū:ueſta uel ueſtis ueſtibulum:curro curris curribulum:uoco uocas uocabuluꝫ:concilio cōcilias cōciliabulū:ſto ſtas ſtabulum: paſco

Iannus

Plan.

Specu
pecu
Teſtu
Tonitru
Cornu

V
Al
Il
Vl
Am
Vm

Myrteta

pabulum:prosto prostibulū:patior uel pateo patibulū.Et attendendum
q̃ penultima in omnibus corripitur.antepenultima uero si i habeat cor/
ripitur:ut uestibulū:thuribulū:prostibulū patibulum.Si uero a producit
ut cunabulum uocabulū conciliabulū pabulū . Excipitur stabulum quod
corripit a.Nec mirum cum uerbū quoq; stabulo as eandem corripuit syl/
labam:& stabilis & status: & quęcūq; a uerbo sto stas nomina deriuata
Stamen sunt.Excipitur stamen & statura quod tam nomē q̃ participiū est. Luca
Statura nus in sexto.Laxant rumpentes stamina parcę.Idem in quarto. Vnaq; p Luca.
cussit pontum simplegas inanē.Et statura redit staturus quoq; & statuy Luca.
producuntur q̃uis stat? stata statum corripiantur. Idē ī.x. zephyros quoq;
uana uetustas bis ascripsit aquis quorum stata tempora flatus.Inueniunt
etiā q̃dā ī culū desinētia:quę a secūda deriuant pſona uerboy:ut diuertis
Perior periris diuerticulū: uerris uerriculū. perior periris vnde pit? piculū:oras oraculū:
Periculū ,ppugnas ,ppugnaculū:obstas obstaculū:miraris miraculū:ppēdis ppēdi
Peritus.a.um culū A simplici quoq; quod ī usu nō ē specio specis speculū ,p speciculū:p
Speculū syncopam ci euphonię causa.Similiter a fero fers ferculum.Alia uero in
Monimentū mentu; desinunt quę plerūq; a uerbis ueniunt. Vt uestio uestis uestimē
tū:hortor hortaris hortamentū:orno ornas ornamētū: Sacro sacras sacra
mentum:Fundo fundas fundamentū: moneo mones monimentum: alo
alis alimentū:increſco increſcis incrementū .Et sciendū q̃ antepenultimā
productam habent ul' correptā:pro ut sint penultimę syllabę pręteriti tē
poris eorū uerboy ex quibus deriuantur: ut ornaui uel ornatus ornamen
tū.monui uel mōitus mōimentū:alui uel alitus alimentū: increui ul' increti?
incrementum: muniui uel munitus munimentū:fulciui fulcimentum.In
monium etiam inueniuntur deriuatiua ī correpta antecedente: ut patri
patrimoniū:matri matrimoniū:testi testimoniū . Sunt alia in vm partic/
ipijs similia:vt factum dictum tectum uisum.alia quę a verbis deriuā
en. tur o in um conuertentia:ut regno regnu;:stagno stagnu;:uelo uelum ua
do uadū.In en desinentia deriuatiua.m.antecedente pene omnia uerba
lia sunt & neutra:& si sint a prima coniugatione a longam habent pēul/
timā:ut solor solaris solamen:foro foras foramen: curuo curuas curuamē
oblecto oblectas oblectamen:purgo purgas purgamen:irrito irritas irri
tamen:ligo ligas ligamen Sin a secunda uel tertia ī habent correptam:ut
Specimen moneo mones monimen:rego regis regimen:tego tegis tegimen: & p cō
cisionē tegmē :a specio specis ul' specie specimen. Vel u productā si in uo
Numen desinat verbum acuo acumen:fluo flumen:nuo numen.Est enim dei nu Lumen. Virg.
Lumen tus.Vnde Virgilius in prio eneidos.Meo sine numine venti.ī.sine meo
nutu.luo lumen quo omnia abluuntur.ī.purgantur a tenebris.A verbis
quoq; quartę coniugationis uenientia ī productą; habent: ut munio mu
Flamē &p syncopā nimen:lenio lenimen.molior molimen.Pauca inueniuntur in en desinē/
Flamen tia generis masculini:ut a pecto pecten:a filo filamē:quod per syncopa;

flamen dicimus. Et a cano tamen composita masculina sunt:quae in cen
desinentia ī correptā habent penultimā tubicen liricen:cornicen fidicen
Excipitur unum tibicen:quod ideo solum ī productā habuit penultimā Tibicen
quod synerēsis facta est duay ii breuiū ī unam longam:debuit enim ge/
minari:quia solet plerunq; in compositione a in i conuerti:ut cado incido
facio inficio: iacio:inicio:reiicio:amicus inimicus·tuba tubicen . Sic ergo
tibia tibiicen faciebat:ex quo factu; est tibicen. Nec solum ī sed etiā alię
uocales in multis dictionibus:sic solent ex duabus syllabis in unā longa;
trāsire:ut biiugę bigę:quadriiugę quadrigę:biuni bini.Et ecōtrario una
longa in duas breues solet sępe temporibus diuidi:admittier pro admit
Virg. ti:fieri pro firi ul' fire:quod magis anologum ē Vnde Virgilius in quar Ar
georgi Aut suffire thimo cerasq; recidere mães:Quis dubitet.In ar desi
nentia deriuatiua:si consonantē habeant ante ar penultima syllaba pro/ Er
ducitur:sin uocalē corripitur:ut cęs? cęsar:lacus lacunar:lupa lupanar: la
queus autem laquear.In er deriuatiua a nominibus pleraq; st habent an
te er:ut eques equester:pedes pedester: silua siluester:campus campester:
apium apiaster:olea oleaster. Et sciendū quia a habent ante ster cum in
nomine primę positionis nulla sit consonans inter uocales penultimę &
ultimę syllabę:ut apiū apiaster:olea oleaster: diminutiua quoq; huiusce/
modi formę de quibus iam diximus a habent ante ster:ut parasitaster:
surdaster:antoniaster:catulaster. Alia uero omnia e habent ante ster ex/
cepto palustre:& hęc quidem denominatiua sunt . Sunt autē uerbalia q̃
Hora uerboy consonantes seruant ante er:rubeo ruber.Hor.in primo sermonū
Obscenoq; ruber porrectus ab inguine palus.Piget piger:macero macer
In or & in ur a uerbis inuenio fieri abiectione o:ut coloro color:laboro la Or
bor:honoro honor:decoro decor:adoro ador:murmuro murmur:auguro Vr
augur:saturo satur:hoc tamen facit & foemininū satura & neuty saturū
Alia uero in or desinentia assumunt a uerbo r amo amor:furo unde fu/ Furor. a
rens furor . Alia a nōinibus uel participiis in us desinētibus fiunt muta furo
tione us in or: senatus senator:dictatus dictator:quęstus quęstor:tonsus
tonsor.In as pleraq; denominatiua sunt quoy primitiua si sint secūdę de As
clinatiōis genitiuo:sin tertię: datiuo assumunt tas ī penultima ubiq; cor
repta:probus probi probitas:nouus noui nouitas:bonus boni bōitas: mē
dicus mēdici mēdicitas:asper asperi asperitas:prosper uel prosper? ,pspe
ritas.īteger ītegri ītegritas:sincerus sinceri sinceritas:sedulus seduli sedu
litas.timidus timidi timiditas.Et notandu; q̃ quę ī genitiuo duplicant ī
extremā earum mutant ī e euphonię.causa:ut pius pii pietas: medi? me
dii medietas:anxius anxii anxietas:socius socii societas:liber quoq; exci/
pit:quod nōinatiuo assumpsit tas nō genitiuo:ut liber libertas. Tertiae
uero declinatiōis nomīa datiuo assumunt tas sicut supra diximus:ut ca/
pax capaci capacitas:tenax tenaci tenacitas:rapax rapaci rapacitas,pcax

procaci procacitas:felix felici felicitas:affinis affini affinitas:infidelis infi
deli infidelitas:celer celeri celeritas:auctor auctori auctoritas. Excipiun
tur pauca quę.b.uel.p.ſine.s.habent ante er:hęc enim nominatiuo aſſu
mũt tas:ut puber pubertas:uber ubertas:pauper paupertas. Sed hoc poſ
ſumus etiam in ſecundę declinationis nõinibus obſeruare ut ſupradictũ
eſt. Vnde liber libertas. aſper autem & proſper quia s habent ante p aſ
peritas & proſperitas faciũt. Saluber & ſalubris facit nominatiuũ ideoq;
ſalubritas. Et celeber ꝓ celebris celebritas. Vetus quoq; quod unũ triũ ge
nerum in us deſinens inuenitur nominatiuo aſſumit tas uetuſtas. Exci
piuntur etiã hęc quę ĩ or deſinentia or mutauerunt in es & aſſumpſerũt
tas:ut maior maieſtas:bonor boneſtas. Sunt alia ĩ as denominatiua quę
plerunq; ſimilia ſunt accuſatiuo plurali primitiuoꝝ ſuorũ:& ſunt cõmu
nia:ut primas optimas:capenas crotonias arpinas pontias larias: q̃ ideo
in fine habent circunflexũ accentum:quia per ſyncopã proferuntur. Per
fecta enim eoꝝ inueniuntur apud antiquiſſimos in tis deſinẽtia prima
tis optiatis. unde neutra quoq; eorũ ĩ e deſinunt:primate optiate arpina
te:& ablatiuus in i more eorũ quę in is deſinentia:cũ ſint cõmunis gene
ris & faciant in e neutrũ:in i terminãt ablatiuũ a primati optimati:arpi
nati:& teſtis eſt caper:qui diuerſoꝝ de huiuſcemodi nominibus põit uſ9
auctoꝝ confirmans:tam in is q̃ in as huiuſcemodi nomina ſolere ꝓferri.
Cato cenſorinus in primo originũ. Sed lucus capenatis. Idem in ſecundo.
Si quis mortuus eſt arpinatis eius hęredẽ ſacra non ſequuntur. Ibidem lu
cum dianiũ ĩ nemore aricinio egerius: libiuſ tuſculanus:dedicauit dicta
tor latinus:hi populi cõmuniter Tuſculanus: Aricinus: Lanuuinus:lau
rens coranus: Tyburtinus pometinus ardeatis rutilus. ardeatis dixit pro
eo quod dicimus ardeas. Titinius in pſaltria ferentinatis populus gręca
ſtudet:pro ferentinas. Non eſt igitur dubium ꝙ cum in omnibus quę pe
nultimã habent circunflexã: ſi patiuntur ſyncopã eundem obſeruamus
accentum in ultima:ut fumauit fumat:cupiuit cupit: audiuit audit: ꝓduce
ꝓduc:illicce illic iſticce iſtic. Id q; omnibus placet artiũ ſcriptoribus: q
de accentu ſcripſerunt. debent haec quoq; idem ſeruare cum ti ſubtracta
penultima uocalis quę circunflectebatur in dictione perfecta ideſt a in
uenitur ultima in conciſitione habens eundem accentum. Inueniuntur ta
mẽ etiam propria differentię cauſa in fine circunflexa Vt lenãs lenacis:
menãs menatis:ne accuſatiui plurales menae quod eſt genus piſcis:& le
nę foemininũ eſt lenonis eſſe putentur. In es correpta pauca inueniuntur
denominatiua:equus eques:pes pedis:& uerbalia:tego teges: mergo mer
ges. In es producta uerbalia reperi a pręſenti uel a pręterito tempore: a
pręſenti ſepio ſepes:luo lues:ſtruo ſtrues:macero macies: luxurio luxuri
es:illuo illuuies:a pręterito rupi rupes. In is denominatiua ſiue uerbalia
multas & diuerſas habent formas. Alia enĩ in alis. Alia in elis. Alia in

Primãs · Capenãs
Optimãs Crotoniãs

Caper
Cato
Cato
Cato

Gręca ſtudet

Titinius

Fumãt
Cupĩt
Audĩt
Produc
Illic
Iſtic

Lenãs
Menãs
Propria

Alis
Elis

ilis. Alia in ulis finiũtur. Vt curialis:fidelis:uirilis:docilis:currulis. Alia
uero in ris a lõga antecedẽte: Vt ab appolline appollinaris:a ſchola ſcho
laris. Alia in enſis: Vt athenienſis catinenſis. Alia duas habent conſonã
tes ante is:ut agreſtis cęleſtis muliebris ſannis inſignis. Ergo in alis deſi
nentia uel in ale:ſi ſint a nominibus primę declinationis aſſumunt nõia
tiuo primitiuoꝝ lis uel le:& producunt a penultimã:ut curia curialis me
moria memorialis:pluuia pluuialis:menſa menſale:uia uialis. Sin ſecun
dę extremã ĩ genitiui:ſin tertię is mutant in a longã & aſſumunt lis: ut
mercuri9 mercurii mercurialis:fluui9 fluuii fluuialis:neutrũ neutri neutra
lis:liber liberi liberalis:theatrũ theatri theatralis:iudiciũ iudicii iudicialis:
martius martii martialis:fatũ fati fatalis:genitus geniti genitalis:caput
capitis capitalis:uirgo uirginis uirginalis:cardo cardinis cardialis:hoſpes
hoſpitalis: nauis nauis naualis:dos dotis dotalis: flos floris floralis:corp9
corporis corporalis:celebs celibis celibalis:mors mortis mortalis:iuuenis
iuuenis iuuenalis:inuenitur tamen & iuuenilis:princeps principis prin
cipalis:municeps municipis municipalis: crinis crinis crinalis:uox uocis
uocalis. Sin a quartę declinationiſ nominibuſ deriuantur abiecta s. Sin a
quintę s abiecta nominatiuo aſſumunt alis:ut manus manualis: cenſus
cẽſualis:ſpes ſpecialis. Verbalia quoq; a pria coniugatione inueniuntur
in alis:penetro penetralis. In elis pauca inueniuntur denominatiua:ut fi
dus fidi fidelis:crudus crudi crudelis:patruus patrui patruelis: frater fra
tris fatruelis. Et nota ꝙ omnia extremã i genitiui in e productã mutan
tia aſſumpſerunt lis:frater uero fratris:is in u cõuerſa aſſumpſit elis. I ha
bent longã omnia in ilis:quę a nominibus deriuanſ:necnon in ile neutra
ſiue ex eis quę deſinunt in ilis fiant:ſiue nõ habeant ante ſe aliud genus:
ſed a quacunq; orationis parte naſcantur:ut ędes ędilis:ſenex ſenilis:an9
anilis: puer puerilis:uir uirilis:ſcurra ſcurrilis: ciuis ciuilis:ſeruus ſeruilis
quintus quintilis:ſextus ſextilis:gens gentilis:hoſtis hoſtilis:ſubtel ſubti
lis. Excipiſ par paris parilis. Exilis etiam a gręco ἐξίλεός hoc factu; de
nominatiuoꝝ ſeruauit regulam. Similiter neutra producunt penultimã
ouile monile ſedile. Nam in ilis deſinẽtia uerbalia ſiue participialia cor
ripiunt eandem i penultimã:ut fero fertilis utor utilis. Futio ex quo effu
tio compoſitũ futilis. Volo uolatilis:textus textilis:altus uel alitus altiliſ
fictus fictilis. A pari etiam deriuatiuum: quod a uerbo paro naſcitur:
unde comparo comparas proprie enim pares ſunt qui ĩter ſe poſſunt cõ
parari uerbaliũ regulam ſeruauit parilis. Ouidius in octauo meth. Arte
ſuum parili reuiuiſcere poſſe parentẽ. Cętera quoq; omnia i penultima;
corripiunt. Et ſi ſint a uerbis primę coniugationis a longam habent ante
penultimã:ut amo amas amabilis:penetro penetras penetrabilis:tracto
tractas tractabilis:laudo laudas laudabilis:ęquo ęquas ęquabilis: prędi
co prędicas prędicabiſ:lachrymo lachrimas lachrymabilis:miror mirariſ

Ouid

Ilis
Vlis
Ris
Ẽſis

Subtel
Subtilis

Stabilis

mirabilis.Excipitur ſtabilis quod ſolũ ātepenultimã a corripuit.Lucan⁹ in quito.Q̃ non ẹſtabili tremulo:ſed culmine cuncta deſpiceret. Quae uero a uerbis ſecundę uel tertię uel quartę coniugationis naſcuntur: ſi habent antepenultimã i eam quoq; corripiunt:ut doceo docibilis:credo credis credibilis:utor ut lis utibil⁹:ſentio ſenſi ſenſibil⁹: audio audis audibilis Sciendũ tamen q̃ plurima naſcuntur ex his coniugationibus quę antepenultimã i non habent:ut docibilis:habilis flebilis:nubilis:uolubilis:utilis Et quędam ex prę ſenti: quędam ex prę terito:quędã ex futuro deriuant Ex prę ſenti doceo docibilis:habeo habilis: uoluo uolubilis.utor utilis & utibil⁹.Ex p̃terito plauſi plauſibilis ſenſi ſenſibil⁹ ſenſil⁹.Lucreti⁹ ī ſecũdo Ex iſenſibili ne credas ſenſibili⁹ naſci.Ex futuro flebo flebilis.ũde e añ b productã habuit. In aris deſinentia deriuantur a nominibus ſiue uerbis quo⁹ extrema ſyllaba ab l incipit uel ab alia conſonante uel a uocali aliq̃ pura & fiunt a genitiuo nominũ:ſiue a poſitione uerbo⁹ ſic. Quęcunq; littera ſiue litterę ſequantur l uel aliã conſonantę; ex qua poſtrema īcipit ſyllaba genitiui tranſeunt in a longã & aſſumunt ris. Vel ſi a uocali īcipit ipſa extrema mutatur in a longa; & aſſumunt ris: ut populus populi popularis:Singulus ſinguli ſingularis.Apollo apollinis apollinaris:conſul conſulis conſularis: Miles militis militaris: Schola ſcholę ſcholaris:latium latii latiaris:familia familię familiaris:peculiu; peculii peculiaris: molo molis:uel mola molę molaris.Sic etiam neutra in are finita:uelum ueli uelare.Iuuenal Et ~~pagina~~ & pueros:īde ad uelaria raptos. In ēſis deſinentia ſi ſint a nominibus primę uel ſecundę declinationis mutant extremã partem nominatiui ſingularis uel pluralis in en & aſſumunt ſis: ut cirta cirtenſis:olꝓuia olꝓuienſis:ſardinia ſardiniēſis:biſpānia biſpaniēſ: catina catinenſis:ętna ętnenſis:mintęrna mintęrnenſis:caſtrũ caſtrenſis: forum forenſis:ilium ilienſis:locri locrenſis:Crema cremenſis: Hoſtia hoſtienſis:Athenę athenienſis:euphonię cauſa i habuit antepenultimã: & alice alicenſis. Sin uero tertię declinationis ſint abiiciunt ſ genitiui & aſſumunt enſis:ut piſtor piſtoris piſtorienſis: carthago carthaginis carthaginenſis. Quę uero duas conſonantes habent ante is:ul⁹ a nominatiuo fiunt primitiuo⁹ uel a genitiuo.Et a nominatiuo quidem deriuata abiiciunt extremã litterã & aſſumunt bris:ſalus ſalubris:mulier muliebris. A genitiuo uero mutata extrema eius parte in e & aſſumpta ſtris uel ſtis faciunt denominatiua. Vt ager agri agreſtis:cęlum cęli cęleſtis terra terreſtris.In tis quoq; inueniuntur denominatiua.ſed antique prolata penultimã longam natura uel poſitione habētia:ut ſannitis pro ſannis:laurentis pro laurens:tyburtis pro tyburs teſte capro. Sic quiritis pro quiris. & ceritis uel ceretis pro ceres.Qui tamẽ nōinatiui nō ſunt nūc ī uſu. Vnde Virgilius in.x.Qui cerete domo:qui ſunt minionis in aruis. Inuenit tamen & correptam i habens penultimam apud Virgilium.Eſt ingens

Luca

Lucre

Aris

Latium & Inde Latiaris

Enſis

Apulei⁹ Pacuui⁹

Virg

Virg

Ergo Carthaginienſis Sed forte ablectum eſt .i. euphoniam cauſa .ne tria .iii. inuolenerentur. Sepe .n. propte r. euanalogia contemnitur ut in mupſi nuptũ ſcripſi ſcriptum. analogia .n. poſcebat ut nubſi & nubtum & ſcribſi ſcribtu diceretur ſed euphonia ſuaſit ut dictum eſt in fine libri primi.

4

Hora

Liuius

gelidum lucus prope ceritis amnen.& Ho.in primo epiſtola⁹.Quid deceat quid non obliti cerite cera: digni.niſi pro cerete: quod eſt nomen oppidi e penultima in i conuerſa protulerunt. Liui⁹ ab urbe condita.x.lib. lanuuini ceriteſq; anguem iubatũ apparuiſſe nuntiarunt. In os tam denominatiua q̃ uerbalia pauca īueniũtur:ut lepus lepos & competo cōpes & mutatione e in o compos cuſtodio cuſtos:do dos. In us terminantiũ diuerſę ſunt formę:tam denominatiuo⁹ q̃ uerbaliũ:ex quibus multas iam diximus cum de poſſeſſiuis tractabamus.ideſt de his quas a grecis accepimus formis poſſeſſiuorũ:& de latinis in rius uel in nus deſinentibus. Nunc ergo dicamus de reliquis in us terminantibus:quae diuerſas ſicut dictum eſt habent formas. Alia enim in ius exeunt: ut nuntius patrici⁹ alia in uus diuiſas arduus uacuus:alia in quus:ut equus obliquus:alia in bus ut orbus probus ſuperbus. Alia in cus:arcus lucus parcus. Alia ī dus: prouidus:inuidus liuidus:uiuidus:prędabundus: furibundus:loquendus ſequendus.alia in lus:patulus amiculus:bibulus credulus. Alia in rus ſonorus honorus. Alia in ſus:curſus:uſus ſpumoſus ſaxoſus. Alia in tus:togatus paliatus motus. Alia in ſtus uenuſtus anguſtus moeſtus queſtus. In ius deſinentia ſiue a nominibus ſiue a uerbis deriuata ſeruant ante ius primitiuo⁹ ſuo⁹ conſonantes:ex quibus incipiunt ultimę & penultimę ſyllabę.Sed tamen penultimę:cum & ipſa penultima in uocalem deſinit & ultima a uocali incipit:ut ſeruus ſerui ſeruuus:ſeruilis ſeruilius:agellus agelli agellius:ſilua ſiluius:uirgula uirgilius:mars martis martius:nūcio nuntius: ſaucio ſaucius:ſcio ſcius Sic apuleius in prio Hermagorę:& Pacuuius in teucro. Poſtq̃ deſeſſus perrogitando aduenas denatis: neq; quenq̃ inuenit ſcium. Vnde neſcio quoq; neſcius. Exceptis in cius deſinentibus.Illa enim aſſumunt:ſi ſint nomina ex quibus deriuantur:uel participia ſecundę declinationis genitiuo:ſin tertię datino cius: i tam penultima q̃ antepenultima correpta:ut aduectus aduecti aduecticius:commẽdatus cōmendati cōmendaticius:faber fabri fabricius:pigneratus pigneratiꝓ pigneraticius: tribunus tribuni tribunicius:pater patri patricius.ędil⁹ ędili ędilicius:gentilis gentili gentilicius. Inueniuntur tamen quędam a primę quoq; declinationis nominibus eiuſdem formę: quę a habent ātecius:gallina gallinacius:ſicut membrana membranaci⁹:carchina carchinacius. In uus diuiſas tam a nominibus q̃ a uerbis deriuata ſecundum in ius terminatorũ regulam mutatione extrema⁹ litterarum uel litterae in uus ſolent fieri:ut pater patri patruus:annus anni annuus:perſpicio pſpicuus:ambigo ambiguus:piget piguus: ardeo arduus:nacuo uacuus:rigo riguus. Notandũ inter hęc menſtruus:quod euphonię cauſa aſſumpſit t & r. In quus quoq; deſinentia ſimiliter fiunt equo equus:obliquo obliqu⁹ Sed magis ab his nominibus uerba q̃ a uerbis nomia ſunt deriuata:lōg⁹ longinquus.Ideo aſſumpſit n ante quus:quia aliter euphonię ſatiſfacere

d 2

Os

Vs

Agelliuſ no pro

Virgilius a Virgula

Gallinacius

Membranacius

Carthinacius

Menſtruus

A nominibus verba magis quam e Contrario.

Bus Turbo Turbus

Dus Petulcus

non poterat. In bus uel in cus desinentia a uerbis b uel c ante postremā uocalem habentibus diriuantur mutatione o in us:& si ante eam sit alia uocalis eius quoq; mutatione in us:ut probo probus:turbo turbus:orbo orbus:superbio superbus:parco parcus:luceo lucus:arceo arcus. Inueniuntur pauca a nominib⁹ uel a uerbis ī ulcus:sus subulcus:bos bubulcus: peto petulcus. In dus tres sunt formę:una quę seruat consonantē:ex qua ultima uel penultima primitiui īcipit syllaba (~~Sed tamen penultima fi nō~~ itercedat consonans inter ultimę & penultimę syllabę uocales) & reliq̄ eiusdem syllabę uel syllabarum partem mutant in i correptam & assumit dus. Vt herba herbidus:turba turbidus:uua uuidus:rabies rabidus:uiuo uiuidus: tumeo tumidus:timeo timidus:areo aridus:squaleo squalidus:ferueo feruidus:inuideo inuidus: frigeo frigidus:ualeo ualidus. Excipitur alternitatis causa quā greci ἐπαλληλότητα uocant unum pādo pādus: ne si pandidus dicamus. Male sonet alterna d ī utraq; cōtinua syllaba: quod ī multis solent taz greci q̄ nos euitare. Nō dicunt illi χαρίβδιδοσ q̄uis exigat regula sed χαρίβδεοσ nos quoq; illos secuti non dicimus huius charibdidis sed huius charibdis eiusdem uitii causa non dicimus ab eo quod est mane manumine: sed matutine:uitis uinetum non uitetum: quod tamen etiam uidetur a uinea diriuatum. Pręterea pro medidies meridies a medio & die:sed tamē nō in omnib⁹ hoc ualet. Nam cādeo candidus facit. sordeo sordidus:madeo madidus:nisi ꝓ hęc secundę cōiugationis in deo. Illud unum idest pando tertię ī do desinēs: habuit huiusmodi nomen. Et hęc quidem in dus supradictę formę nomina demōstrantur habere ea ī se:ex quibus deriuātur:ut herbidus qui habet herbā turbid⁹ qui habet turbam:tumid⁹ qui habet tumorē:rabidus qui habet rabiē:īuidus qui habet inuidiā. In bundus uero desinētia similitudinē habere significāt:ut uitabundus similis uitanti:prędabundus similis prędanti:moribundus similis morienti:errabundus similis erranti:furibundus similis furenti:& sunt omnia pene huiusmodi formę nomina uerbalia. Et si a uerbis primę coniugationis deriuātur a habent longā antepenultimam:ut cautor causaris causabundus:uito uitas uitabundus. Sin ab aliis i corripit:ut ludis ludibundus:furis furibundus:moreris moribūdus. Excipitur alternitatis causa rubicundus: quod ī penultima syllaba pro b c habet ne sit absonū si rubibundus dicamus. Tertia forma est in dus terminantium participialis:idest quę terminationē habent participiorum futuri temporis passiuoꝝ. Et significat dignuz esse aliquē eo quod demōstratur:ut laudabundus dignus laude:amandus dignus amari:legendus dignus legi:loquendus dignus de quo loquuntur homines. In lus desinentium formę similes sunt diminutiuis:pendulus credulus:& ueniunt tā a nominibus q̄ a uerbis:ut annus anniculus:pateo patulus:credo credulus: pendo pendulus:bibo bibulus. Extremas partes syllabarum finaliuz: siue

sed tamē pe multima si nō

herbidus ꝓter rab & rabidus & tumeo tumidus

ἐπαλληλός

pandus

Matutine

Vinetū

Medidies

ī formę

ī sunt

Bundus In Bundus nomina similitudinē significant.

Lentē 10

Rubicundus pro Rubibundus

Lentē 11

Lus Laudandus Amandus Legendus

ut pateo patulus

extremas syllabas:si sint pure in ulus uertunt:excepto anniculus differentię causa. Nam ānulus diminutiuū est: & nouacula quod a nouo nouas deriuatur. In rus ~~desinēntia~~ siue uerbalia pauca inueniūtur quę penultimam producūt:honor honorus:odor odorus:decor decorus:cano canorus:sono sonorus:quoruz regula in promptu est. Nam nomina us uerbarus assumūt. In sus duplicem habēt formā:uel enim participalia sunt idest participiis pręteriti tēporis similia & res incorporales significant: & sunt quartę declinationis usus:cursus lusus uersus:quod ab incorporali re ad corporalem quoq; adductū est:quę est ī litteris. Aut mobilia sunt & secundę:ut lass⁹ fess⁹ cass⁹. Vel o productam habent āte sus:& significant plenū esse aliquem eius:quod significatur: ut saxosus plenus saxis: spumosus plen⁹ spumis:uentos⁹ plen⁹ uentis:harenos⁹ plen⁹ arena. Fiūt autem a primitiuis suis hoc modo. Mutant extremam partem syllabę ī syllabam:si pura est in quam terminatur genitiuus ī o productam & assumūt sus:saxi saxos⁹:curię curios⁹: herbę herbos⁹:scel⁹ sceleris sceleros⁹: Numeri numerosus: oneris onerosus:ponderis ponderosus:perfidię perfidiosus. Notandū ꝓ a metu meticulosus fit. Plautus in Mustelaria. Nescis q̄ meticulosa res sit ire ad iudicē. In tus si sint participialia: aut de nominatiua uel incorporalia:& fixa sunt & quartę declīationis:ut mot⁹ tumultus:sonitus:habitus:cultus:consulatus tribunatus. Aut mobilia & declinationis secundę:ut togatus:paliatus:tunicatus:loricatus:gratus laetus:mutus. Et sciendū ꝓ si a primę declinationis nominibus deriuantur a habent penultimā productam:ut barbatus:stellatus:trabeatus: purpuratus. Sin a secundę uel tertię in quibusdam a. In aliis i productā:ut paliū palii paliatus anulus anulatus. Plautus in penulo. Quia incedunt cū anulatis auribus. Excipitur manuleatus:quod q̄uis a penultimā habet productam tamen a quarta declinatione deriuatur:manus manuleatus. Plautus in Pseudulo. Manuleatā tunicam habere hominē addecet. i. manicatam grates uel gratię gratus:auitus maritus cerritus. Ab auo mare cerere. Excipiuntur uetustus & libertus. In quibus nominatiui primitiuorum assumpserunt tus. A quartę quoq; declinationis nominib⁹ deriuata u productam habent ante tus:ut cornutus uerutus astutus uersutus. ~~Excipitur manuleatus:quod q̄uis a penultimā productā habeat. A quartę tamen declinationis nomine deriuatur. Manus manuleatus. Plautus in pseudulo. An manuleatam tunicam habere addecet hominē. idest manicatam grates uel gratię gratus:auitus maritus cerritus ab auo mare cerere. Excipiunt uetustus & libertus:in qbus nominatiui primitiuorum assumpserunt. A quartę declinationis nominibus deriuata u productam habent ante tus. Vt cornutus uerutus astutus uersutus~~ In ctus. ptus. xus participialia siue uerbalia inueniuntur:amictus sanctus acceptus: sumptus aptus captus:flexus laxus fluxus luxus nexus: hęc enim omnia cum non

Denominatiua

In rus

De Corus Rus

Sus Participialia nomina

Meticulosus

Participialia nomina. Tus

Plautus

Plau

Manuleatus

Plau

Maritus a mare

Participialia
Amans
Sapiens

Ax

Pellitio pellax
ex
Sagio Sagax

Velum Velox
Consunx

Participialia

Epicoena .i. promiscua
Dubia

Communia. Triũ generꝝ

significant tempus nomꝑia sunt. In stus a nominibus uel a uerbis nascuntur extremam partem conuertentibus. In stus e uel u antecedentibus: ut honor honestus:mēror moestus: modus modestus:scelus scelestus: robor robustus:ango angustus:augur augustus. Pręterea uenus uenustus: ius iustus:bonus bonustus. Quae quomodo uetus uetust? assumpta tus faciūt deriuatiuū: & omnia una uincunt syllaba primitiua absq; moest? In ax plerunq; uerbalia inueniūtur ab omni coniugatione:uoro uorax:audeo audax teneo tēax:emo emax:fallo fallax:capio capax:pellitio pellax: sagio sagax. In ex correpta similiter a uerbis lateo latex: uerto uertex:uomo uomex. In ex productam similiter rego rex:lego lex. In ix foeminina ī ueniuntur a masculinis uerbalibus:siue denominatiuis ī tor desinentib? defigurata quę mutant or ī rix:ut uictor uictrix:sanator sanatrix:cultor cultrix:nutritor quoq; nutritrix debuit facere:quod euphonię causa siue alternitatis mediam syllabā cōcidit:nutrix enim dicimus In ox uerbalia uel denominatiua uoco uox:uelum uelox. In ux luceo lux:duco dux. In nx & in rx:coniūgo coniunx:arceo arx. In duas consonantes participialia sapiens amans:cū sunt sine tempore. Inueniūtur & denominatiua:prīcipium princeps:municipium municeps.

¶ Sequitur liber quintus de generibus dignoscē dis per singulas terminationes.

Voniam de speciebus siue formis nominū: quantū potuimus supra tractauimus. Nunc de generibus q̄rere conemur. Genera igitur nominum principalia sunt duo:quę sola nouit ratio naturae masculinum & foemininū. Genera enim dicuntur a generādo ꝓprie quę generare possunt. Quę sunt masculinuꝫ & foemininū. Nam cōmūe & neutrū uocis magis qualitate:q̄ natura dignoscuntur. Quę sibi sunt cōtraria. Nam cōmune modo masculini. modo foeminini significationē possidet. Neutrū uero quātum ad ipsius uocis qualitatē:nec masculinū nec foemininuꝫ est:unde cōmūe articulū siue articulare pronomē:tam masculini q̄ foeminini genus assumit:ut hic & hęc sacerdos. Neutrū uero separatum ab utroq; genere articulum ascisit:ut hoc regnum. Epicoena idest promiscua:uel masculina sunt uel foeminīa:quę una uoce & uno articulo utriusq; naturę animalia solent significare. Dubia autem sunt genera quę nulla ratione cogēte auctoritas uetey diuerso genere protulit. Vt hic finis uꝰ hęc finis:cortex silex margo. Similiter grus bubo damma pan:hera:in utroq; genere sunt promiscue prolata. Sunt alia communia non solum masculini & foemini ni sed etiam neutri:& sunt adiectiua. Vt hic & hęc & hoc felix sapiens. Sunt quędam tam natura q̄ uoce mobilia:ut natus nata:filius filia. Sunt alia natura & significatiōe mobilia:nō etiā uoce:pat̄ mat̄ soror patruus

nō enim fit a patre patra. fratex.

truus amita auuncul? matertera. Sūt alia uoce nō etiā naturę significatōe mobilia:ut lucifer lucifera:frugifer frugifera. Siue enim de sōle siue de luna:siue de agro siue de terra loquar:nulla est discretio generis naturalis ī rebus ipsis:sed in uoce sola. Sunt alia quasi mobilia:cum a se non a masculinis foeminīa nascantur. ut helenus helena:danaꝰ danaa:liber libra:fiber fibra. Vnumquodq; enim eoꝝ propriā & remotaꝫ a significatione masculini habet demonstrationē & positionē. Sunt alia quę differentię causa significationis mutāt genera:ut hęc pir? & hoc pirū:haec malus & hoc malum:hęc arbutus & hoc arbutum:hęc myrtus & hoc myrtum: hęc prunus & hoc prunum. Et hęc in plerisq; iuenis arborū nominibus:ī quibus ipse arbores foemininо:fructus uero ī neutro genere proferūtur: uel ligna ut hęc buxus arbor:hoc buxum lignum. Virgilius:dant arbuta siluę cruēta q; myrta cerea prūa uolubile buxū. De singul' igit̄ terminationib? quō possint comprehendi genera pro ut potero:hinc tractare incipiā. Masculini generis terminales inueniuntur litterę septem.a.o.l.n.r.s.x. ut scriba Cicero:sol:flamen:rex:cęsar:bonus. Foemininі quoq; eadem.ut roma.uirgo.tanaquil siren. mater.ciuitas.pax. In e quoq; producta inueniunt̄ foemininа:sed gręca duntaxat:ut taygete:eutrepe: & in um figurate:ut glycerium mea. Et dorcium & philorcium. Communia ī easdem desinūt litteras in quas & masculina:ut hic & hęc aduena:homo uigil: tibicen fidicen:ut quibusdam placet. Nam usus eorum foemininа in a terminat:tibicina fidicina:hic & hęc pauper ciuis dux. Neutrorū.xii.īueniuntur terminales litterę.a.e.correpta.i.u.l.m.n.r.s.c.d.t.ut poema.mare. gūmi.cornu.mel.numen.regnum.tuber.fidus.lac.aliud.caput Communia trium generū desinunt in.i.m.r.s.x.ut hic & hęc & hoc frugi.nequā.par.prudēs audax. ¶ In a igitur desinentia uel masculina sunt: uel foemininа:uel cōmunia:uel neutra. Masculina sunt:quę cum sint propria apud latinos in a terminantia: apud grękos assumunt.s.ut Catilia sylla:fymbria:aquila.κατίλίνασ σίλλασ φυμβρίασ ἄκυλλάσ.uel cōtra apud grękos in as desinentia uel in es apud nos in a terminantur. Vt μαρσίασ σῶσίασ βυρρίασ χαίραίασ τούρίασ βάγράδησ marsya Sosia. Byrria. Chęra. Turia. Bagrada.κιθάριςήσ ποιητήσ σκύτησσοφίςήσμελικέρτης λεπτάδησ.poeta.citharista.scyta.sophista.melicerta.leptatha Salu.in.ii.historiaꝝ. Quem ex mauritania rex leptatha proditionis insimulatum cuꝫ custodibus miserat. Excipitur hęc charta:& hęc cataracta margarita.catapulta:quę cuꝫ sint masculina apud grękos:apud nos etiā gen? cum terminatione mutauerunt. ꝓ autem turia & similia fluminū nomina masculina sunt ostendit etiam. Salustius in am terminans eius accusatiuum in secundo historiaꝝ. Inter leuam moenium:& dextrum flumen turiam. Nam si esset neutrum accusatiuus esset similis nominatiuo Illa quoq; in a desinentia quę officiorum sunt ad uiros ꝑtinētiū masculīa

Virg.

Salus

Regula ꝓpulcra nota

Masculini generis terminales liuerę Septez

Turia .ę. fl.

esse nulla dubitatio est scriba:lixa:collega. Quae uero cum apud graecos cōmunia sunt:uel mobilia apud latinos in a desinunt tantum:nec exmasculinis in us desinentibus transformantur communia sunt tantū: & pene omia sunt a uerbis composita uel deriuata:ut hic & hęc agricola:cęlicola aduena parricida:graiugena:conuiua Pomponius in auctorato. Conueni omnes conuiuas meas. Horatius in secundo sermonū. Vt conuiua satur. Alia uero omnia propria siue appellatiua in a desinentia foeminia sunt ut roma:curia:musa:ilia. In promiscuis tamen inuenimus quędam auctoritate uetey secundū masculinum genus prolata. Virgilius in primo georgi. Aut oculis capti foedere cubilia talpę. Idem in bucolicis. Cum canibus timidi uenient ad pocula dammę. Horatius tamen foeminino hoc idem protulit i primo carminū. Subiecto pauidę natarunt ęquore dammę. Idem in secundo epistolay Si foret in terris rideret Democrit⁹. seu diuersum confusa genus panthera camelo: siue elephas albus uulgi conuertet ora. Et magis hoc in quadrupedibus inuenis. Nā in aliis animalib⁹ si sint pmiscua i a foeminini articulos assumūt. In a neutra nō inueniunt latina sed gręca: ut poema: schema toreuma emblema peripetasma. Nisi tria monosyllaba latina eiusdem generis litterarū nomia ideclinabilia a.k.h. Omnia enim nomina elementoy propria neutra sunt: tā apud grecos q̄ apud latinos & indeclinabilia. Numerorum uero nomia quę declinantur mobilia sunt: uel per duas uel per tres terminationes: ut un⁹ una unum: duo duę duo: tres uel tria: ducenti ducentę ducenta Indeclinabilia uero communia sunt trium generū: ut hi & hę & hęc quatuor quinq; sex: & sic deinceps usq; ad centum. Mille quoq; trium est geney quia est indeclinabile. In e correpta neutra sunt omnia: ut mare sedile monile. In e producta gręca foeminia: euterpe libye. In i neutrum hoc gūmi: & a genitiuis composita cōmunia trium geney ut eiusmodi. Nam nihili frugi mancipi obliqui sunt casus figurate cum omnibus casibus adiuncti. In o i antecedente quando non sunt uerbalia siue participialia masculia sunt. Vt stellio: gārgulio. Quando sunt uerbalia siue participialia foeminina sunt: ut oratio actio coniugatio interiectio: g uel d antecedētibus: si mutant o i i foeminia sunt: Vt uirgo uirginis: carthago carthaginis: fuligo fuliginis: dulcedo dulcedinis: cupido cupidinis: quod tamē & masculinum est: quādo proprium est ipsius amoris. Excipiuntur supradictę declinationis masculina: hic ordo ordinis cardo cardinis. Margo quoq; auctoritate poetica: nō solum masculini sed etiam foeminini inuenitur. Statius i primo theb. Soluerat hesperii deuexo margine ponti. Propria quoq; inueniūtur foeminina quę apud grecos i ῶ uel i ῶν desinunt: ut mato dido sappho ruscino bibon: & unum latinum luno: & appellatiuum i ro: unū caro. Alia uero masculina sunt: ut stellio anio. Cicero Milo: apollo māgo prędo. ligo: carbo: sermo: quaternio. Exceptis paucis communibus: quae

Popo
Hora
Virg
Vinę
Hor.
Hor.
Sta

A
Ha. nomen hujus elementi. h. Contra eos qui vocant. ac.
Mille
e
i
Nihili
Frugi
o
Mancipi
Margo

communia esse tam ipsa natura: q̄ exēpla grecoy nobis demonstrare pñt apud quos uel cōmunia uel mobilia hęc iueniuntur hic & hęc homo ὁ ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ ἄνθρωπος. hic & hęc latro. ὁ λῃστής καὶ ἡ λῃστής. Inueniūtur tamen quędam ex his in o i a facientia foeminina: ut leona. luuēalis i secundo. Aut apud isiacę potius sacraria lenę. Caupo quoq; caupōa facit quod est tam taberna q̄ mulier: & ad imitationē grecorum leo leęna uel lea: draco dracęna: strabo strabā. In u neutra sunt. ut cornu genu gelu ueru: In c duo sunt neutra hoc lac lactis & allec allecis In d neutra sunt: quid uel quod & aliud. Hęc enim ratio nomina esse ostendit: & bogud bogudis nomē barbay: quod liuius i centesimo. xiii. declinauit bogudis In al neutra sunt omnia ut tribunal cerucical uectigal. Excipitur unum monosyllabū masculinū. ut hic sal salis. Terentius i eunu. Qui habet salem quod in te est. Salustius in iugurt. Neq; salem neq; alia irritamēta gulę. Inueniuntur tamen quidam uetustissimi etiam neutro genere h⁹ protulisse. Barbara in al desinentia masculina sunt hannibal: hiempsal: hasdrubal. In el correpta neutri generis sunt: ut mel fel subtel. τόκοι λον. ὄ ἅπαρ. In el producta barbara inueniuntur masculina: ut ē hic michael: hic gabriel: hic raphael. In il unuz masculinū pugil: foemininū tanaquil: unum commune uigil. Vnum neutrū ideclinabile nihil. quod per apocopam. idest per abscisionē extremę syllabę ab eo quod ē nihilu; factum est nihil. In ol unum masculinū sol solis. In ul unum latinu; masculinum reperitur cōsul: duo cōmunia pręsul exul: & barbara sutbul: mutbul: & sunt propria oppidoy nomina. Quę ideo quidam neutra ē putauerunt: q̄ ~~a populis~~ neutris sunt coniuncta. Sed melius est figurate esse sic apposita dicere oppidū sutbul: ut si dica; mons ossa & tyberis flumen q̄ dicere neutri generis i ul terminantia: & maxie cū lingua poenoy quę caldeę uel hebreę similis est & syrae nō habeat neutrū gen⁹ In am inuenitur cōmune unum triu; generum & utriusq; numeri: hic & hęc & hoc nequam. In im quoq; unum proprium neuty cim nomē uici: ut dicit celsus & barbara ideclinabilia: nō solum in am & im: sed etiam i alias quoq; litteras terminantur: i quas latina uel gręca nomina non solent desinere: ut Habraham: loachin: Lot rubt. Iacob dauid: Balac. Sed hęc nōia nulla regula latina uel gręca sunt moderanda nisi transferantur i aliquā formam declinabilem: quod quidam historici fecerunt: ut habraam⁹ habraami. In um neutra sunt omnia: ut hoc templū regnum tectum. Inueniūtur tamen apud Comicos foeminay propria quę i hanc termiatione dimminutionis siue adulationię amatorię causa proferunt: ut glycerium: philorcium: dorcium: sophronium: abrotonium: quę quāuis habeant articulos foemininos: declinationē tamē & formam: tā apud latinos q̄ apud grecos seruāt neutrorum. In en correptam a canendo composita masculina sunt: ut cornicen: fidicē: tubicē: tibicen. Quorum foeminia

huic.
Liui⁹
Teren.
Salus.
Celsus
Caupona
u. c. d.
V
Bogud
Al
el
Subtel
il
ol
ul
..appellatiuis
Poenorū lingua Caldeę vel hebree e similis
Am
Im
Nota
Um
En

Habrahamus. i

que ſunt in uſu a genitiuo figurātur mutata is ī a:fidicinis fidicina:tybi
cinis tybicina. Alia uero omnia in en deſinentia correpta neurra ſunt:ut
hoc numē:ſtamē:ſolamē:ſemē. Cuius nominatiuum tamē etiam hoc ſe
minium antiqui protuliſſe inueniūtur. Plautus ī Milite glorioſo. Verri
affertur merces nō hic ſuo ſeminio quicq̄ porculę. Nam imperterritus ē.
Excipitur flamē ſacerdos Iouis:& pectē que ſunt maſculīa. Trogus hiſto
ricus ī.xxii.foemininum a flamine protulit hęc flaminea. Papicio flami
nea:flaminio obiit. In en producta latīa generis maſculini ſunt:lienē:rienē
uel ren:& ſplen ſplenis. Grēca uero in n deſinētia eadem genera ſeruant
q̄ apud grēcos habent:hic titan:hęc ſyren In ar latinū unum duntaxat
maſculinum īuenitur diſſyllabum:ut hic Cęſar:& maſculina monoſylla
ba:nar lar. Virgilius ī vii. Sulfurea nar albus aq̄:lar quod ſignificat kato
kear laris facit genitiuum. Sī autem imperatorem ueientoꝝ lartis quem
mactauit coſſus:& teſtis eſt Ouidius in epigrāmatibus ſic dicens. Larte
ferox cęſo coſſus opima tulit. Liuius ī quarto ab urbe condita. larte tolum
nio rege ueiētoꝝ. Barbara uero plura:ut aſpar boſtar:bomilcar:arar quod
etiam araris dicitur. Lucanus ī ſexto. Rhodanumq; morātē prēcipitauit
arar. Virgilius ī bucolicis. Aut ararim parthꝰ bibet:aut germania tygriſ
accuſatiuū ī im protulit:qui a nominatiuo eſt ī is terminante:hic araris:
unum etiam cōmune trium geneꝝ eiuſdem extremitatis inuenitur:hic &
hęc & hoc par:& ab eo compoſita:impar diſpar cōpar ſepar. Alia uero
in ar deſinentia latina neutra ſunt:ut hoc lacunar īſtar laquear: lupanar:
far:columbar:quod ſignificat genus uinculi. Plautus ī Rudente. Nam in
columbari collus haud multum poſt erit. In er ſi ſint ſecundę declina
tionis maſculina ſunt:ut ſacer ager:auſter:beuer:fiber puer oleaſter. Sin
uero ſint tertię declinationis ī er deſinentia.b.uel.u.loco conſonantis qui
dem antecedente neutra ſunt:niſi ſint adiectiua:ut tuber ſuber cadauer:
uer uber quod ſignificat τὸ οὖθαρ. Virgiliꝰ ī.vii. Non uobis latīo rege
diuitis uber. Agri troięue opulētia deerit. Excipitur hic imber: quod ui
detur & a grēco eſſe ὁ ὄμβροσ & illius genꝰ ſeruaſſe:& ex eo compoſita
ſeptēber:october: mulciber Terrę quoq; foetus ſi ſint ī er deſinētia tertię
declinationis neutri ſunt generis:ut ſiler papauer laſſer cicer ſiſer. Excipi
tur hęc acer quod huius aceris facit genitiuum. Nullus enim foemininū
ī er deſinens ſecundę poteſt īueniri declinationis. Ouidius & platanꝰ gēi
alis.acerq; coloribus impar. Solinus ī memoralibus de arbore turis. palā
fieret ī torto eſſe uimine ramis ad aceris qualitatem. Iter quoq; uel itiner
uetuſte neutri eſt generis & ſpinter quod ἀκρόσιρον aut fibulam in
humeris:aut armillam ſignificat. Plautus ī Menechinis. Iubeas ſpiter no
uus reconcinnarier. Idem in eodem. Mihi tum dederis palā & ſpinter no
uum nunq̄ reperies. Alia uero maſculīa ſunt:ut hic frater pater:aſſer paſ
ſer cancer. Vetuſtiſſimi tamen hoc cancer de morbo protulerūt:hic ager

Seminiū
Flaminea
Ar
Ouidius in Epigrā matibus nota pro nutricia politiam
Columbar
Er
Beuer
Acer
Iter
Itiner
Spinter
Cancer
Ouidius in epigrammatibus

Plau.
Trogꝰ
Virg
Ouid.
Liuiꝰ
Lucā
Virg
Plau
Virg
Ouid.
Soli
Plau
Plau

ancer carcer:& hoc carcer quidam protulerūt: quos non ſequimur hic
equeſter paluſter:exceptis duobus quę ipſa natura defendit:foeminio ge
nere:mater & mulier. lynther quoq; quod apud graecos maſculinum eſt
ὁ λυνθήρ apud noſtros foemininum eſt. Liuiꝰ ī ſexto. lam ī altum expul
ſa lynthre. Et adiectiuis exceptis:quę ſi nō ī is faciunt foeminīa neceſſa
rio communia ſunt:ut celer maſculinū celeris facit foemininum: cuius in
e neutrum inuenitur. Ouidius in octauo metamor. Prędaq; potita nefan
da fert ſecum ſpolium celeris progreſſaq; porta. Terentius in phor. Nullꝰ
es geta niſi conſilium aliquod celere repperies. Pauper cuius foemininū
ī a uetuſtiſſimi proferebant. Plautus ī uidularia. Paupera hęc res eſt. Te
ren.ī andria. q̄ honeſte in patria paupera uiuere Degener uber. ὁ ἐὺ τέ
λεσ ἡ ἐυτελήσ τὸ ἐυτελέσ. Lucretius ī ſexto. Sequitur grauis imber
& uber. Cato ī ſecundo originū. Itaq; reſ uber fuit anteq̄ uaſtaſſent regio
nes. Alacer & acer:& ſaluber:& celeber:q̄uis alacris & acris plerūq; faci
āt:& ſalubris & celebris foeminina in utraq; tamen terminatione cōmu
nis generis īueniunt prolata. Virgilus ī ſexto. Anchiſes alacris palmas
utraſq; tetendit. de anchiſa dicit idem in quinto ęnei. Ergo alacris cūtoſq;
putans excedere palma. Teren.ī eun. Quid tu es triſtis. quid ue alacris?
Neuius ī carmīe Bellipunici fames acer augeſcit hoſtibus. Ennius ī xvi.
Aeſtatem autumnus ſequitur poſt acer hyems. Idem in.xii. Omnes mor
tales uictores cordibus uiuis lętantes uino curatos ſomnus repente ī cā
po paſſis molliſſimus perculit acris. hic uolucer & hęc uolucris & hoc uo
lucre facit. Hor. in.iii. carminum. Incluſit uolucris dies. Frequētior tamē
uſus ī er pfert maſculina:& ī is foeminina: quorum neutra ſemper ī e fi
niuntur. In ir maſculina ſunt:ut hic uir leuir treuir abādir deus eſt.
Dicitur & hoc nomine lapis ille quem ſaturnus dicit deuoraſſe p loue:
quem grēci ἀβατήρα uocant. Vnum proprium ciuitatis īuenitur gadir:
quod quidam foemininū eſſe putauerunt. Sed Saluſtius neutꝝ eē oſtē
dit ī ſecundo hiſtoriaꝝ accuſatiuū ſimilem nominatiuo ponēs: ut alii tra
diderunt tertęſſum Hiſpanię ciuitatem:quam nunc tirii mutato nomi
ne gadir habent. Nam ſi eſſet foemininum gadirē dixiſſet:& unum neu
trum īdeclinabile hoc ir. In or comparatiua quidem communia ſunt
hic & hęc clarior:felicior:melior:minor. excepto hic ſenior. Alia uero oīa
maſculina ſunt. ut hic orator curſor:horror:doctor:labor. Exceptis foemi
ninis quidem tribus quorum duo ipſa natura alterius generis eſſe phibꝫ
uxor:ſoror. Arbor etiam quod iure inter foeminina cōnumeratur p ma
ter quidem pprii dicitur foetus unaquęq; arbor:auctore Virgilio qui ī
ſecundo georgi. hoc oſtendit dicēs. Parua ſub ingenti matris ſe ſubiicit
umbra. Vnde ſpecialia quoq; unius cuiuſq; arboris foeminina ſunt. excep
to oleaſtro. quod tam forma terminationis q̄ declinatio phibuit eſſe foe
mininum. Nam ſilēr non eſt inter arbores ponendum ſicut nec rubus.

Linii
Ouid.
Terē.
pla.
Terē
Lucre
Virg
Terē.
Nem?
Enni?
Enni?
Virg!
Lynther
Celer : Celeris
Celerē
Pauper
Alacer
Acer
Saluber
Celeber
al. dr esse hor nomin lapis ill. &c
Abadir
Gadir
tartesus
Oleaster
Siler

OR

Neutra quoq; in or desinentia quatuor iueniuntur:marmor: ęquor:ador cor.prętera communia quae etiam apud graecos commuuia sunt : me mor immemor:& a decore uel corpore uel colore composita:ut hic & hęc īdecor dedecor bicorpor:tricorpor:discolor:cōcolor. Auctor quoq; quādo ἀυθέντῦν significat commune est:quando ἀυξήτῦν autrix facit foemi ninum:sicut omnia uerbalia ī or desinētia. ¶ In ur si sint hominū ꝓpria uel deorum uel gentilia uel apellatiua auium f.uel.x.uel.t.ante ur haben tia masculina sunt:ut anxur:astur:turtur:uultur:furfur:uerbalia uero quę hominibus īponi possunt communia sunt:si sint tertię declinationis : ut augur fur.Hor.ī sermonū primo.Iulius & fragilis pedatia furq; uoranis. Hor.

Satur
Satura

Vnum secundę declinatiōis iuenitur.satur masculinū : cuius foemininū in a terminatur. Alia uero omnia eiusdē terminationis nomina neutra sunt:ut murmur:sulfur:guttur:tibur:iecor iecoris uł iecioris: guttur quod etiam masculino genere protulit Plautus ī aulularia. Et ne obturat gut turem inferiorē:ne quid anima forte admittat dormiens. plau.

As. As

¶ In as latina si sint patriae communis sunt generis:ut hic & hęc arpinas:sufenas: cape nas:quoꝯ ideo extrema syllaba circunflecti itur:quia per syncopā: sicut sę pe diximus sunt prolata. Antiquissimi enim hic & haec arpinatis: sufe natis:capenatis proferre solebant. Alia uero omnia in as desinentia foe minina sunt:ut pietas:probitas:auctoritas.Excepto uno ꝓprio Moece nas moecenatis. Est etiam lenas quod differentię causa ī fine circūflecti tur.Iuuenalis in primo.q̃ captator emat lenas aurelia uendat. Iuuenē.

Arpinas · Sufenas · Capenas

Inueni untur tamen alia quoq; ꝓpria ī formam gentiliū plata: ut ancias historicus.Et monosyllaba as assis:mas maris:uas masculinum uadis: Vas neu trum uasis.Et hoc fas nefas nugas.Et omnę cōmunis generis quę sunt in declinabilia. Gręca uero tam ī as:q̃ ī alias quascunq; terminantia sylla bas eadē gña seruant apud nos:quę habēt apud gręcos si eandē seruēt ter minationē etiam apud latinos quam habent apud illos. In multis enī ui demus cōmutatione terminationis genera quoq; esse conuersa: ut ὁ κρα τήρ hęc cratera ὁ χάρτης haec carta ὁ κηρός hace cera ὁ ἀμφορεύς hęc amphora ὁ πανθήρ hęc panthera.Hor.in secundo epis.Diuersuꝫ cō fusa genus panthera camelo:Siue elephas albus uulgi conuerteret ora Hor.

Es. ꝓ es

¶ In es correpta si sint apud gręcos communia uł mobilia quę illi τριγενῆ uocant.hoc autē etiaꝫ ex ipsa reꝯ significatione potest cognosci ī oib̄ ap pellatiuis.utrum ~~masculinoꝯ~~ nec ne foemininoꝯ quoq; ~~possint~~ esse adie ctiua:uel etiam neutroꝯ. Quod si ipsa exigat significatio in es desinētia cōmunia sunt:ut hebes:tam de mare q̃ de foemina dicitur:significat enī tardus tarda.Miles quoq; hic & hęc miles.Ouidius in secundo metham. de calistone loquens. Miles erat phoebes:nec mēnalon attigit ulla: grati or hac triuie:sed nulla potentia longa est.Similiter prępes qui & quę ī al tis uolat. Teres quoq; rotundus & rotunda. Comes a comitando hic & Calistone · Ond.

:: possint

hęc comes:quod tam ad mares q̃ ad foeminas pertinet.Et omnia similiť utriq; generi conuenientia:diues superstes quadrupes inquies:sospes etiā & hospes.Lucanus in quinto.hospes ī externis audiuit curia tectis . Fre quēter tamē hęc duo in genere foeminino a terminant auctores. ut Vir gilius in tertio. Bellum o terra hospita portas.Lucanus ī tertio. Tuncob tulit hospita tellus puppibus accessus faciles legere rudentes:& sospita ui no.Ouidius in secundo fastoꝯ.Principio mensis frygię cōtermina matri. sospita delubris dicitur aucta nouis . Inuenitur etiam antistita pro anti stes.Cicero de signis.Postridie sacerdotes cereris atq; illius phani antisti tę maiores natu probatę:ac nobiles mulieres rem ad magistratus suos de ferunt. Neutris quoq; coniuncta hęc idest ī es communia iueniuntur.ut Virgilius in septimo.Sed hęc teretimos est aptare flagello. Iuuenalis in quinto.Nec unq̃ depositū tibi sospes erit.Lucanus.Rerum nos summa se quetur imperiumq; comes.Salustius ī primo histor.Nobis primę disse nsiones.uitio humani ingenii euenere:quod inquies atq; indomitum sem per in certamine libertatis:aut glorię aut dominationis agitur. Alia uero omnia idest quę nulla significatione naturalē communionē habent:cuꝫ foemīnis masculina sunt: ut gurges:trames:stipes.polpes:fomes:cespes:li mes. Exceptis in ges desinentibus quę in genitiuo e seruant.Sunt enīꝫ foe minīa duo:seges segetis:teges tegetis:& uno arboris noīe:quod ratiōe su pradicta foemīnū est:abies abietis:& compes cōpedis. Terentius haben dę compedes.Aries & paries masculina e seruant in obliquis casibus

Luca · Virg. Luca · Ond. Cicero · Virgi · Iuuen. Luca · Sal · Tere.

¶ In es productam si sint quintę declinationis foeminīa sunt . Excipitur unum dies quod tam masculini q̃ foeminini generis ī singulari numero inuenitur.ex quo & diminutio fit diecula. Terentius ī andria.Eho impu dens num satis est q̃ tibi dieculam addo?In plurali uero semper masculi nū iuenitur.Nō enim īcertuꝫ tempus uidetur significare: quod plerunq; ī foemīno genere numeri singularis iuenitur. Ideo autē diximus plerūq; quia iuenitur ī usu:& pro certo tempore foemininum:& pro incerto mas culinum:& econtrario. Virgilius ī secundo ęn.Venit summa dies.Luca nus ī sexto.Non usq; adeo permiscuit imis:longa summa dies:ut si nō uo ce Metelli seruantur leges malint a cęsare tolli.Statius ī primo. Longūq; ī secula dignę promeriture diem.Ex eo quoq; compositū semper masculi num:hic meridies.Certum enim significat tempus diei.Terētius ī adel. Ipso meridie stipulam colligendo . Alia uero ī es desinentia productam quę sunt propria masculina iueniuntur:ut hercules: ulysses:perses:achil les:uerres:chremes:laches:excepto uno foemīnino ceres cereris. apellatīa uero si sint ad homines pertinentia:quę apud gręcos communia sunt uel mobilia:apud nos communia sunt:ut heres locuples: quod & neutrū est. Alia uero foeminina sunt:ut cędes:strages:strues:uulpes:apes:lues:labes clades:nubes. Excipitur hic uerres appellatiuum cum porcum significat

Teren · Virg. Luca · Sta · Ter.

Antistitę

Pulcherrima sententia

Dies · cuius generis

Is. 18 In is finita nomina si sint adiectiua: uel deriuatiua: appellatiua communia sunt. Et si ad homines proprie solos pertinent: non faciunt ex se neutra: ut hic & hęc ciuis: hic & hęc hostis. Statius ī secundo thebai. turbid? īcertusq; oculis uigilantibus: hostem occupat amplexu. Cum de uxore helemi gorge loquitur: hic & hęc famnis. Aedilis quia dignitatis est ad uiros pertinentis masculini generis est. Sin tam ad homines q̃ ad alias rēs dici possunt in e faciunt neutru; : ut hic & hęc suauis & hoc suaue: hic & hęc dulcis & hoc dulce: hic & hęc regalis & hoc regale: hic & hęc amabil? & hoc amabile. Alia uero in is desinentia uel duas consonantes ī eadē syllaba: uel duplicem consonantē ante is habentia: & quę penultima; syllabā una ex liqdis ēmināt masculia sunt: ut panis: funis: amnis: ignis: piscis fascis: fustis: postis: uectis axis: mēsis: ensis: anguis: unguis: collis: follis corbis orbis: torquis. Excipitur hęc bipennis: quod ideo foemininum est quod quasi adiectiuū est securis: uel quod a pēna: quod ipsum quoq; foemininū ē componitur. Sed adiectiuū hoc esse ostēdit. Virgilius ferro bipenni ponens ī. xi. Ferro sonat alta bipenni fraxinus. Excipitur etiam canis commune quod & natura sic esse ostendit. Finis quoq; & clunis tam masculini q̃ foemininī generis usurpauit auctoritas ī una eademq; significatione. Iuuenalis ī quinto. Ad terram tremulo descendunt clune puellę Hor. ī primo sermonū. Quod pulchre clunes breue quod caput ardua cervix. Multa tamen & in hac & in aliis terminationibus cōfudisse genera inueniuntur uetustissimi quos non sequimur. ut hęc amnis funis anguis Composita siue ex masculinis siue ex foemininis: si adiectiua fuerint cōmūia sunt: ut hic sanguis: hic & hęc exāguis & hoc exāgue: hic animo? hic & hęc exanimis & hoc exanime. hęc cuspis hic & hęc tricuspis. Inuenitur tamē hoc etiam neutro generi adiunctum: sed per obliquos casus Ouidius ī primo methamor. positoq; tricuspide telo: mulcet aquas rector pelagi. Pestis etiam & neptis & uestis cum duas consonantes āte is habeant. foemininī sunt generis: & uallis turris pellis peluis: q̃uis penultimę syllabę liquidis terminantur tamen foemininā sunt. Illa quoq; masculia sunt: quę crescunt una syllaba ī gēiriuo: ut lapis lapidis: puluis pulueris: sanguis sanguīs: uomis uomeris: cinis cineris. Excipiūt hęc cuspis cuspidis: cassis cassidis: quorum extremę syllabę amboy abscoeperunt quod ī eiusdem formę masculinis nō īuenies. lis quoq; litis. Alia omnia ī is desinētia foemininā sunt: ut auis: classis: puppis: curis: securis: messis: bilis: strigilis: uis Grēca uero eandē habētia terminatiōs genera quę habēt apud grēcos: seruant etiam apud latinos: sicut & alia pene omnia: quod iam superi? diximus: ut paris: tybris: tygris: thetis. Molaris a mola deriuatum potest esse commūe cum adiectiuum est. Sed quia plerunq; ad lapidem uel dētem refertur usus frequēs masculinum hoc pfert. Statius in quinto thebaid. Os. 19 Vasteq; sudes fractiq; molares In os terminantia tria foeminia īuēiūt

Stat. Virg. Finis Clunis Iuue. Hor. Ouid. Molaris Stat.

dos dotis glos gloris: cos cotis: & quinq; communia: custos: sacerdos: bos: compos: impos. Neutra duo os oris: os ossis. Alia uero omnia masculina sunt: ut ros mos flos nepos lepos In us correpta secundę uel quartę declinationis si sint arboy nomina foemininā sunt. propria quoq; uel appellatiua uel grēca os in us conuertentia: quę apud grēcos foemininī sunt generis: sic apud nos: ut hęc cupressus myrtus laurus pirus cornus quercus fag? platanus scirus beritus pilus ilius. Appellatīa uero: ut arctus cristall? costus fasellus. Alia grēca q̃ cōmunia sunt: apud nos quoq; cōmunia sunt: ὁ ἡ φιλόσοφος hic & haec philosophus ὁ ἡ φιλόκαλος hic & haec philocalus. Alia uero omnia eiusdem terminationis supradictay declinationū masculina sunt: ut hic clarus magnus animus uentus somnus lacertus cursus metus sexus. Quanuis Plautus hoc sexus ~~huius sexi~~ neutro genere protulit in rudente uirile sexus nunq̃ nllum habui. Fluctus arcus portus acus unde aculeus dimminutiuū teste probo. Sed in usu frequentē hęc acus inuenimus. Lucanus in decimo. Quod nilotis acus compressum pectine serū. Iuuenalis ī secundo. Ille supercilium madida fuligine tīctū. Obliqua producit acu. Idem ī eodem. Emerita quae cessat acu. Inuenitur etiam hoc acus aceris quod grēci σκύβαιον uocant idest purgamentum frumenti. Varro rerum rusticarū. iii. Acus substernendū gallinis parturientibus in area excutitur. Idem in primo. argillam mixtam acere. Excipiuntur secundę declinationis hęc humus aluus. Virgilius ī secundo eneid. In latus inq; feri curuam cōpagibus aluum. Actius tamē masculinū hoc protulit in primo annalium. Maia nemus retinens grauido concepit in aluo. Et domus: colus: quę tam secundę q̃ quartę declinationis inueniunt. Quartę uero anus: nurus: socrus: quę ipsa natura foemininā esse ostēdit. Et prēterea manus tribus porticus. Et neutra pelagus: quia apud graecos eiusdem generis est: et uulgus quod tam masculini q̃ neutri generis īuenitur. uirus quoq; neutri est generis: sicut & pus quod est indeclinabile. Penus & masculinū & foemininū & neutry inuenitur. Virgilius in prio ęn. cura penum struere. Teren. in eun. Cum in cellulay ad te patris penuy omnem congerebam clanculum. Hor. ī primo epistolay. Annone prosit portet frumenta penusq;. In us correpta tertię declinationis noīa neutra sunt: ut munus: opus. Excipitur hic lepus hęc uenus: hic & hęc lygus: hic & hęc & hoc uetus Et pecus quod foemininū hęc pecus pecudis declinatur teste capro: & neutrum hoc pecus pecoris. In us producta si sint monosyllaba neutra sunt: ut rus: crus: plus: thus: ius. Excipiuntur hic mus hic & hęc sus: hęc grus. Supra syllabā autem foemininā sunt: ut seruit?: iuuentus: senectus: uirtus: incus: salus. tellus. In ax desinentia si sint adiectiua cōmunia sunt triū generum: ut hic & hęc & hoc capax: audax: contumax: peruicax: rapax: fallax Alia uero omnia etiā si interposita sit alia consonans foemininā sunt: ut fornax: fax: pax: lanx: arx: calx: falx. Propria

glos gloris. Vs. Plinius Hoc Sexus Acus, aceris Virus Pnus Penus Ax.

propria locorum — i. ipsa — us — plan. Luca. Iuue. Iuue. Varro Varro Virg. Actius Virg. Teren Hor. Caper

uero greca & barbara masculina sunt:ut aiax farnax:atax. In ex mono
syllaba masculina duo iueniuntur:grex:rex. Alia uero omnia monosylla
ba i ix quacūq; uocali siue consonāte antecedēte foeminīa sunt:ut lex:fex
nix pix:nox:crux:nux:calx:merx. Excipitur unum hic & hęc dux. In ex
supra syllabam in penultima syllaba i ātecedēte foeminia sunt: ut hęc ui
bex:ilex:silex. Auctores tamen & hic silex proferetes iueniuntur Iuue
nalis i secūdo. Nec melior silicem pedibus quę conterit atrum. Ouidius
i septimo methamor. Aut ubi terrena silices fornace soluti. Virgilius in
octauo. Stabat acuta silex precisis undiq; saxis:pelex quoq; ad mulierīs p
tinēs foemininum est:necnō carex supellex. Virgilius i.iii georgi. Et cari
ce pastus acuta. Alia nisi sint adiectiua masculina sunt:ut hic uertex:cu
lex:polex:codex:murex:cortex hoc tamē etiam foemininum iuenitur
Virgilius i.viii. Raptus de subere cortex. Idem i bucoli. Tunc phęthōtia
das musco circundat amarę corticis atq; solo proceras eligit alnos. uer
uex etiam cuius finalis syllaba naturaliter producitur masculinum est. Iu
uenalis i primo. Sutor & elixi ueruecis labra comedit. Adiectiua omnia
i x desinētia siue e siue qualicūq; uocali antecedente communia sunt triū
geneū:ut hic & hęc & hoc simplex artifex. In ix si penultima breuis est
masculina sunt:ut hic calix:hic uarix: Excipitur hęc falix & hęc filix: Vt
Virgilius i secundo georgi. Et felicem curuis iuisam pascit aratris. Alia
uero foemina sunt:ut hęc matrix:cornix:lodix. Similiter radix clayendix:
quod significat concham qua signum tegitur. Plautus i uidularia. Appo
sita est clasendix. At ego dicaj signi quid sit:& omnia uerbalia ut nutrix:
uictrix:meretrix:natrix:quod tamen cum speciem anguis significat ma
sculinum quoq; iuenitur. Lucanus i octauo: & natrix uiolator aquę. Po
test tamen hoc etiam figurate ad serpentem uideri redditū:quod etiam
foemininо genere profertur ut idem. hinc maxima serpens phiton sicut
prenestе sub ipsa. Obstetrix quoq; pro obstitrix. Excipit hic fornix:quod
quanuis penultimā positione longam habeat:tamen masculinum est
Adiectiua supradictam seruant geneū regulam:ut hic & hęc & hoc p
nix:felix. Sciendum tamē est q̄ i uerbalibus i trix terminantibus inueni
mus obliquos casus coniungi solere etiam neutris uictrici signo. Lucan?
uictricia tollite signa. Quanuis hoc uictrix nō memini me legisse: & si
analogia declinatiōis exigat. In ox adiectiua sunt:ut pnox:ferox:uelox:
excepto uno celox spēs nauis ē Et monosyllabis bis nox:uox de qb? supra
dictum est. In ux supra syllabam masculina sunt propria:ut polux:uo
lux. Et unum commune quod habet n interpositam in nominatiuo:& eā
in obliquis casibus amittit:ut hic & hęc coniūx coniugis. Sunt tamen q
nominatiuum quoq; putent sine n scribendum. In yx grēca sunt & fuat
eadem apud nos genera:phryx:eryx:styx:sandix. Breuiter quoq; de gene
ribus in x terminatium sic possumus dicere: q̄ in x desinentia adiectiua

Ex.
Silex & masculini & foemininі generis
Iuue.
Ouid.
Virg.
Virg.
Virg.
Iuue.
Ix.
Virg.
Claxendix
pla.
Lucra.
Lucr.
+ al. obstrix
Ox.
Volux
Vx.
Consunx vel Consux
Yx.

communia sunt triū geneū: ut hic & hęc & hoc audax:artifex:felix:uelox
Appellatiua uero ad utrunq; sexum hominū pertinentia commūia sunt
utriusq; sexus:hic & hęc cōiunx dux. Quę autem ad solos mares pertinēt
masculina:& quę ad foeminas foemīna. ut hic rex:hęc pelex. Grēca uero
siue notha eadē seruant & apud nos genera:quomodo & barbara:ut hic
phęax:aiax:calix ἀπὸ τοῦ κύλιξ. polux:atax uolux:hęc sphīx nox. Reli
qua supra syllabā nisi sint foetus terrę e ante x hñtia masculīa sunt ut hic
cimex uertex:apex:exlex ueruex. Excipit supellex. Alia uero oīa i x desi
nentia foeminina sunt:ut haec pax:nux:crux:ilex: carex: filix ἄφρισ for
nax uibex: μέλωψ. celox. Excipiūtur hic grex uarix fornix:hic & hęc cor
tex silex. In t neutra sunt ut caput sinciput:occiput gīt: μελάνθιον:
Nepet oppidi nomen. In duas desinentia consonantes si sint adiecti
ua communia sunt triuj geneū:ut hic & hęc & hoc expers:prudens:īops
isons. In bis sunt ponēda & illa oīa que apud grēcos uocūia sunt:uel fa
ciunt ex se foeminina:ut princeps:ὁ ἀρχηγόσ. καὶ ἡ ἀρχηγόσ. Virgi.
in.x. Tu mihi nunc pungnę princeps tu rite propinques Auguriū frygi
busq; adsis pede diua secundo. Municeps ὁ συντελήσ καὶ ἡ συντε
λές ρια. Iuuenalis in.iiii. Municeps louis aduexisse lagenas. parens quae
quanuis possint figurate neutris quoq; adiungi: in plurali tamē numero
deficit eorum secundū neutra terminatio: Et fortassis quoniā aliud signi
ficat. Principia:municipia:parentia:nec apud grēcos tamē habēt neutra
ὀυκ ἔχουσιν οὐ δέτερα quę non sunt adiectiua. Alia uero si sint mono
syllaba foeminina sunt:ut ars fors:gēs:mors:lens frons:mens:pars:scrobs:
sors. Ouidius i sexto methamor. Aut procul egesta scrobibus tellure dua
bus. Et masculino tamē genere inuenitur. Plautus i amphitrione. Ibi scro
bes effodito duplos sexagenos i dies. Ops stips trabs stirps: quod etiam
masculinum iuenitur. Et maxime i arborib?:urbs:puls:exceptis fons:pōs
mons:dens:mars. Quę uero supra syllabam sunt si sint propria uel in ps
desinentia masculīa sunt ut aruns:ufens: cynips:mauors:māceps. adeps:
κύνιψ forceps:auceps:quę tamē ueteres etiam foeminino genere protu
lerunt. Varro i secundo rerum rusticarum. adipes illa pro adeps marsus
adipis pondo xx uetuste. Neuius i lignaria Signare oportet frontem ca
lida forcipe. Cętera uero foeminina sunt:hyems:cohors. In aus foeminīa
sunt:ut fraus laus In aes diptongum unum masculinum prēs prędis:&
unum neutrum ęs ęris. Sciendum tamē q̄ uetustissimi i multis ut dixi
mus supradictarū terminationū iueniuntur cōfudisse genera nulla signi
ficationis differētia coacti sed sola auctoritate: ut hic & hęc aspergo ῥαν
τίσμα. Aluus arc? adeps uel adipes. charta cardo: cinis uel ciner:cerui x
collis crux:calx:cupressus:platanus:populus:laurus: aquila:crinis carbas?
col?:hic & hęc cassis clunis:hic & hęc cōscia:calix:fornax:frutex:rex: frōs
frontis. hic & hęc humus:imbrex: limus:latex. Actius non calida latice

e

Exlex
mgella herba
ὁ ἀρχηγὸς ἢ ἡ ἀρχηγός
: legendū συντελεσής a τελέω
Scrobs
Stirps
Aus.
Aes.
Virg.
Iuue.
Ouid.
plau.
Cinips
Varro
Marsus
Neuius
Actius

lautus lembus liter:lepus agnus: leo pampinus:perdix: hunc & hanc pa
lumbē:hic & hęc fex Rudēs βάναυσος socrus ſupparus ὑπόμικρος
& hoc ſuparuȝ ſenex:ſtirps:torrīs κορώνη tyaras thybris:amnis:torquis
trames:ueper:hic & hęc uepres.In multis etiam aliis cōfudiſſe genera ue
tuſtiſſimi inueniuntur:ſiue in eiſdem terminationibus ſiue mutātes eas
terminationes.Neutra quoq; quędam ſolebant etiam maſculino genere
proferre:uel econtrario:ut hic & hoc guttur murmur:hic & hoc globus. ꝙ
etiam glomus glomeris dicitur: hic fretus etiā & hic dorſus: huius fretus
dorſus pro fretum freti & dorſum dorſi dicebant:hic gelus uel gelum pro
hoc gelu:hiſtrum pro hiſter:& rhenum: tanagrum:metaurum : Iberum
uuturnum:oceanum. Hoc tamē quotiens flumen ſequebatur ſolebant fa
cere.Iubar quoq; tam maſculinū q̄ neutrum proferebant.Ennius ī annali
bus.Interea fugit albus iubar hyſperionis curſum. Caluus ī epithalamio
Heſperū ante iubar quotiens hoc iubar dixit. Si enim eſſet maſculinum
uel foemininū iubarem diximſſet:hoc iubar:hic & hoc liquor:hic & hoc pa
uer:hic & hęc & hoc penus & hoc penuȝ. Plautus ī Pſeudulo.Niſi mihi
annuus penus hic ab amatoribus cōgeratur: cras populo proſtituam uos
o puellę.Lucilius.Magna penus paruo ſpatio cōſumpta peribit. Plautus
in captiuis. Dicam ſeni curet ſibi aliud penus. Cęſar ſtrabo ī oratione q̄
Sulpicio reſpondit. Deinde propiquos noſtros meſſalas domo deflagra
ta penore uolebamus priuare.Affranius ī tolione.Vos quibus cordi eſt ī
tra tunicam manus leua dextra ī penum,herile.hic & hęc & hoc pecꝰ.En
nius ī nemea pecudi dare una marito. Poteſt tamen hoc figurate eſſe,p
latum.ut ſi dicam aquila maritus uel rex auium.hic & hęc retiſ & hoc re
te:hic & hoc ſexus:hic & hęc & hoc ſpecus:hic & hoc ſal. Cato in ſecundo
Ex ſale qui apud carthaginēſes fit. Affranius ī compitalibꝰ:ut quic quid
loquitur ſal merum eſt.etiam hoc ſal Ennius protulit in quarto annaliuȝ.
Cęruleum ſpumat ſale conferta rate pulſum pro mare. Supradictorū ta
men nominum uſus:& apud Caprum & apud Probum de dubiis gene
ribus inuenies.

Annus penus.
Aliud penus.
Magna penus
Ex ſale qui fit a C.
Sal merum eſt.
hoc Sale.

Incipit de Numero.

NVmerus eſt dictionis forma quę diſcretionē quantitatis facere
poteſt.Eſt autē uel ſingularis uel pluralis:nā dualis apud latinos
nō inuenitur.Singularis eſt ut homo pluralis ut homines.Et ſci
endum ꝙ ī uno proprie numerus non dicitur:ſed abuſiue:quomodo no
minatiuꝰ caſus nō eſt:ſed abuſiue dicitur:quod facit alios caſus quanuis
multi de hoc dicant : ꝙ ideo caſꝰ ſit dicendus:ꝙ a generali nomīe cadūt
omnium ſpecialium nominatiui.Sed ſi ob hoc caſꝰ eſt dicēdus:omnes p
tes orationis poſſunt uideri caſum habere.Verbum enim & aduerbiuȝ
& cōiunctio a generali uerbo & ab aduerbio & coiunctione cadunt ī ſpe
ciales poſitiones ſingularū.Alii autem dicūt ꝙ ipſa terminatio noīatiui

Dualis numero carent latini
Cur nominatiuus caſus dicatur.
Caluus, in epithalamio

cadens ī alias diuerſas terminationes:non incongrue caſus nominatur.
cuȝ naturā habeat ut cadere poſſit:& cadendo faciat omnes caſus.Quip
pe caſus dicitur non ſolum illūd in quo aliquid cadat: ſed etiam ipſa res
quę cadit unde aptota dicunt illa nomina doctiſſimi artium ſcriptores
quę nominatiuū tantum habent caſum ſin quo refutatur eoȝ ratio.q ideo
putant eum caſum nominatiuum ꝙ a generali nomine cadat.Poſſumuſ
etiā a maiore & a frequentiore parte caſuum qui ſunt obliqui hūc quoq;
accipere nominatiuū:quomodo & ſyllabas ex ſingulis uocalibus dicimus
Ergo ſingularis quoq; numerus bñ dicit: ꝙ ipſe gemīatꝰ & multiplicatꝰ
facit omnes numeros.Et ꝙ omnes numeri ex ipſo componuntur & in ip
ſum reſoluuntur.Et ſingularis quidem numerus finitus eſt:pluralis uero
infinitus:cum euim dico homo eſt.certum eſt de uno dicere.cum uero ho
mines incertum eſt de quot.Nam a duobus uſq; ad innumerabiles exten
ditur ſignificatio.Itaq; natura numerorum quoq; certorum inuenit noīa:
quibus adiunctis nihil citra ultraq; liceat intelligere:ut homines duo cen
tum uel mille:ergo dubitationem pluralium diſcutit a diunctio eoȝ no
minum:quę in ſingulis numeris ſunt propria: & ſunt ſuę cuiuſdam poſi
tionis. Quippe cum ſint pluralia non a ſingularibus nata:omnia enim a
ſe naſcuntur. Nam duo non eſt ab uno deriuatum nec tres a duobus: nec
quatuor a tribus.Numeroꝰ autem hę habent dictiōes quę perſonas ~~quęq;~~
~~habent~~ finitas uel ifinitas:ideſt nomina:uerba participia:pronomīa.Vñ
ſi deficiat perſonis uerbum:deficit etiam numero . Qualia ſunt infinita.
īperſonalia:gerundia:uel ſupina. Aduerbium uero quanuis ſępe demon
ſtrat numerum ad ſignificationē nominū numeralium non tamen qua
ſi accidentem hunc habet.Accidentia enim generalia fere ſunt ad omneſ
ſpecies partium perfectarum.Quod enim dicas ſingularis numeri ad
uerbium: uel quod pluralis:cum ſimiliter omne aduerbium tam ſingula
ribus q̄ pluralibus uerbis adiungitur.etiam numerale quēcunq; numerū
ſignificet:ut ſigillatim circueo & ſigillatī etrcuimus. Pluraliter loquor &
pluralit loqmur ſępiſſime dico:& ſępiſſie dicimꝰ:ꝙ ī nulla pte alia nūe
rum poſſidēte poteſt contingere:niſi figurate ut cum ſint numeri ſingu.
laris plurali adiungantur: uel cum ſint pluralis ſingulari.Pręterea nomē
& pronomen & uerbum & participiū declinantur in numeros: Aduer
bium autē quicquid ſignificat uel quēcunq; numeȝ indeclinabile manet
hoc tamen intereſt inter numeroȝ nomina quę ſunt īdeclinabilia: & inē
aduerbia ꝙ ea licet tam ſingularibus adiungere ut prędixi q̄ pluralibus
ut milies dixi & milies diximus . Illa uero non niſi pluralibus: ut mille
homines diximus.Nec prępoſitio ergo nec coniunctio nec īterjectio nu
merum habent.quippe nec perſonas ſignificant . Inueniuntur quędam
nomina quę utrunq; numerum eadem uoce demonſtrant : ut in prima
declinatione ſingularis genitiuus : & datiuus & nominatiuus pluralis

Preter aliqe & aliqte quorū prius cum ſingulari tm ſequens vero plurali tm adiungitur.

Accidentia generalia &c. / priſ in libro de 12. carminib. ſuȝ eum verſu
poſtq; reſ aſtę priami q̄ &c. / Accidentia debent generalia eſſe & omnium a
omnibus ſpecieb; dictionis eius cui accidunt. quę verba optime declarant ſuno
lum

ut octo partes orationis hę non ſint partes perfecte ut ſuprius dicit propter litteras & ſyllabas quas non ſed

& uocatiuus ut huius & huic poetę.hi & o poetę.& in mobilibus triuʒ ge
nerum omnibus ſingularia foemnina & pluralia neutra habēt eandem
uoceʒ hęc prima ἡ πρώτη καὶ τὰ πρῶ ſacra ἡ ἱερὰ καὶ τὰ ἱερὰ maxima
ἡ μεγίστη καὶ τὰ μέγιστα in ſecunda quoq; declinatiōe genitiuus ſingu
laris & nominatiuus & uocatiuus pluralis idem eſt.ut huius docti hi do
cti & o docti. In tertia uero omnia in es productam nominatiuū ter/
minantia:cum pares habeat nominatiuo genitiuus ſyllabas . Noiatiuus
quoq; plalis & accuſatiuus & uocatiuus ideʒ ē:ut hic uerres:hi & hos & o
uerres:hęc cędes:hę & has & o cędes In quarta etiā genitiuus ſingularis
& nominatiuus & accuſatiuus & uocatiuus pluralis idem eſt. Quippe ī
omnibus his caſibus producitur us:huius fluctus:hi & hos & o fluctī.
In qnta quoq; declinatiōe oīs nominatiuus & uocatiuus ſingularis:& no
minatiuus & accuſatiuus & uocatiuus pluralis idē eſt:ut hęc & o res ſpes
facies.hę & has & o res ſpes facies. Nec ſolum ī nominibus:ſed etiam ī p
nominibus īuenies cōmunia quędam utriuſq; numeri:ut ī his quę geniti
uum ulˀ datiuum ſingularem in i terminant: & ſimiliter uocatiuum plu
ralem:mei tui ſui uoſtri ueſtri illi iſti ipſi ei . qui.quoq; tam ſingularis ē
nominatiui q̄ pluralis. In participiis quoq; mobilibus idem fit quod in
nominibus.Nam in uerbis nulla uox eadē apud latinos ſingularis eſt & /
pluralis.quia id apud grēcos interdum īuenitur:ut ὅιον.ἕτυπτον. Sūt
quędam nomia ſemper ſingularia uel natura uel uſu.Natura ut propria
quę naturaliter indiuidua ſunt:ut Iuppiter:uenus:ceres:achilles:Hęctor
ſol:luna:Italia:Sicilia.Vſu quoq; quę ſingulariter proferri tradidit uſus
ut ſanguis:puluis.In his tamē ipſis ē quando euentus uel partitio regio/
num uel diuerſe opiniones uel auctoritas ueterum cogit:uel quando pro
appellatiuis quoq; proferuntur: ut etiam plurali numero pferantur.Euē
tus quod euenit ſępe eodem nomine proprio duos uel plures nuncupari.
ut ęneas anchiſę filius:& filius ęneas . Pyrrhus filius achillis:& Pyrrhus
rex epirotarum.Aiax thelamonius:& aiax oilei filius. Hęc enim non na
turaliter communia ſunt quippe nullaʒ qualitateʒ communē ſignificāt.
ſed caſu diuerſis contingere perſonis:nō enim ideo eodem nomine nūcu/
pati ſunt ut qualitatem ſimilem habeant.i.q̄ duo albi eſſent uel duo ni
gri.Ideʒ facit ptitio regionū:ut gallia citerior & gallia ulterior:diuerſę opi
niones q̄ quidam multos ſoles:& multas lunas putauerunt eſſe. / Terra
quoq; uirtus:pietas:iuſticia:probitas:& ſimilia quando deas ſignificant
propria ſunt.quando uero partes uel in hominibus ſitas res:appellatiua
ſunt.Itaq; ſi ſint propria nō hnt pluralē numerū.Sin appellatiua habent
Auctoritas ut mella:frumēta:ordea:farra:plurali numero protulit. Vir
gilius cum ī uſu frequentiore ſingularis numeri ſunt:ſicut alia quoq; plu
rima:ut ſanguis:puluis:pax:quę taʒ ſingulariter q̄ pluraliter prolata.idē
poſſunt ſignificare:ſed pluraliter non utimur eis:quia auctoritas deficit

cui ſi collibuiſſet quō cruores dicere ſanguines? quomodo cineres ſic pul
ueres:nihil impediret / Sciendum tamen q̄ metallorum uel ſeminum uˀ
humidorum ad menſuram uel ad penſum pertinentium pleraq; ſingula
ria ſemper inueniuntur:ut aurum:argentum:es plumbū:ſtagnum uitruʒ
oricalcum electrum:triticum:ὁ ῥίζα faba:lens:piſa:cōchis:acetum:liqua
men:mulſum:oleum / Adeo autem hęc uſus non regula prohibet etiam
pluralia habere.q̄ quidam confiſi auctoritate:plˀali quoq; ut dictū ē pro
tulerunt numero:ut ordea frumenta:fabę uina mella / Similiter ſunt quę/
daʒ ſemper pluralia uel natura uel uſu:natura ut gemini propriū ī ſigno
cęleſti & piſces:uſu ut manes arma moenia:floralia:ſaturnalia: nundinę
kalendę:nonę:idus.compitalia:neptunalia:& omnia pene feſtorum no/
mina.ſunt quędam ſingularia uoce.Intellectu pluralia:quę etiam cōpre
henſiua dicuntur ideſt περιληπτικά ut populus exercitus:legio. Alia
contra intellectu ſingularia: uoce pluralia:ut athenę: thebę: mycenę:mę
nala:gargara:dindima:bactra.Inueniuntur tamen etiam in his quędam
ſingularitē prolata idem ſignificantia . Virgilius in quinto argolico. Ve
mari deprenſus & urbe mycena.Statius in viii.Viue ſuperſtes ait: diręq;
ad moenia thebes ſolˀ abi.menalus quoq; dicitur & tartarus & gargarˀ.
Virgilius in Buc.Menalus argutumq; menus pinuſq; loquentes ſemper
habet.Idem in ſexto.Tum tartarus ipſe bis patet impręceps tantum ten
ditq; ſub umbras.

Virg.
Stati
Virg.
Virg

¶ De Figuris.

Figura quoq; dictionis in quantitate comprehenditur uel enim
ſimplex eſt ut magnus:uel compoſita ut magnanimus:uel decō
poſita quam grēci παρασύνθετον uocāt ideſt a compoſitis de
riuata:ut magnanimitas:quę rationabiliter ſeparatim accepta ē figura
a grēcis.Neq; enim ſimplex poteſt eſſe quę a compoſita deriuatur dicti/
one neq; compoſita.quoniam quod ſuum eſt cōpoſitum non habet: ideſt
ut per ſe ipſa ex diuerſis componatur dictionibus ſeparatim intelligen
dis ſub uno accentu:& unam rem ſuppoſitam:idem ſignificādā accipiat
ut iuſiurandū reſpublica:& talia. Vna enī eſt res ſuppoſita duę uero uo
ces diuerſę:ſub uno accentu prolatę: quas inuenis ſepans cōpoſitū etiā ſi
ſit a corruptis compoſitum:ut eſt parricida.hoc enim ipſum per ſe com
poſitum:quęrentes ex quibus dictionibus ē īuenimˀ diuiſione facta eas
per ſe ītelligēdas . Dicimus.n.a parente & a uerbo cādere:quę utraq; per
ſe integra ſunt:& intellectum habent plenū:quod ī decompoſitis fieri nō
poteſt. Si enim dicā magnanimitas compoſitū eſt magno & animitate
nihil dico.animitaſ enī per ſe non dicitur.neceſſe ē ergo dicere q̄ magna
nimus quidem compoſitum eſt a magno & animo:quę ſunt ītelligenda
per ſe.A magnanimo autem deriuatum eſt magnanimitas:quanuis īue
niuntur multa dubia utrum decompoſita ſunt an compoſita:ut īpietas:

.:. Sanguines nō dicimus Sed cruores

.:. oriza. latine ſcriptum eſt in codice antiquo

Menalus
Tartarus.

Παρασύνθετον

compoſitae dictiones unū habēt accentū.

infelicitas:profecto quę ſi ab impio & infelice:& profecto dicamus eſſe deriuatiua decompoſita ſunt. Cum autem in duo ſeparatim intelligēda poſſunt diuidi uidētur eſſe compoſita:quomodo participia quę a cōpoſitis uerbis deriuantur:ut perficiens:negliens:circundans anteueniens. Sūt tamen quędā quoq; ſimplicia in uſu frequenti non ſunt:ut defenſor ꝓpleo compleo: ſuppleo:deleo: releo:defendo:offendo:reſpicio:aſpicio:deſpicio ſuſpicio.ꝙ autem rationabiliter ſimplicia quoq; hoc poſſunt dici oſtendunt nomina exeisnata. Plenus quaſi a pleo uerbo:letū quaſi a leo uerbo & leor:ſpecto etiam uerbum quaſi a ſpicio uerbo natum eſt frequentatiuum. Cōponuntur autē noia modis quatuor ex duobus integris ut tribunus plebis:iuſiurandum. Ex duobus corruptis:beniuolus:pinnirapus Ex integro & corrupto:ut inimicus:extorris. Ex corrupto & integro: ut efferus impius. Et ſciendū ꝙ omnes partes orationis habent compoſita abſq; interiectione & pleriſq; participiis. Interiectiones enim ſemper ſimplices ſunt. Participia uero uel ſimplicia ſunt uel decompoſita plerunq;:ideſt a cōpoſitis uerbis deriuata ſunt. Per ſe.n.raro componitur participiū. Nam ſi dicat quis a faciens participiū compoſitum fieri efficiens:ſciat hoc minime poſſe fieri:niſi ipſius uerbi compoſitū fuerit: ut efficio atq; ex hoc uerbo naſci participium efficiens. Quę enim participia ꝑ ſe componunt pleraq; amittentia uim participii tranſeunt in nomina : ut potens impotens:doctus indoctus. Ideo autem diximus pleraq; ꝙ illa participia uidētur eſſe ex ſimplicibus ſuis compoſita:quę non uerborum ſui temporis:ſi participiorū ſimplicium regula ſeruant: ut contigi contactus. a ſimplici tactus:coegi coactus: a ſimplici actus:contuli collatus:a ſimplici latus. Nomia uero componuntur uel cum aliis nominibus:ut omniparens:paterfamilias:uel cum uerbis:ut armiger: lucifer . uel participiis:ut ſenatus decretum:plebiſitū. Vel pronominibus:ut huiuſcemodi:illiuſcemodi. Vl ab aduerbiis:ut ſatiſfactio beneficus:maleficus Vl cū prępoſitiōibus ut imprudens pfidus. Vel coniunctiōibus uterq;:quiſq;:nequis:ſiquis:quę compoſita eſſe oſtenduntur a foemininis in a deſinentibuſ:ut ſi qua neq; quomodo aliqua. Nam ſi non eſſent compoſita foemininū in ae diphthongum feciſſent.ſiquę:nequę:uti quis foemininum facit quę Et componūt uel a duabus dictionibus ut ſeptentrio:ſemiuir:uel tribus ut iperterritus inexpugnabilis:inextricabilis:uel amplioribus:ut cuiuſcunq;modi: quae tamen ſolent etiam a compoſitis ſecundā compoſitione accipere. Primo enim compoſitum eſt perterritus:expugnabilis:extricabilis: & poſt imperterritus:inexpugnabilis:inextricabilis:ſimiliter imperfectus: ineluctabilis & ſimilia. Eſt ergo illud quoq; attentendū ꝙ ſeparata compoſita non ſolum in ſimplices reſoluuntur dictiōes:ſed etiam in antecompoſitas : ſicut ſunt ea quę a tribuſ uel amplioribus ꝓponuntur.ipſa tamē quoq; ātecōpoſita neceſſe eſt in duas intelligibiles dictiones reſolui. Cōponunt tamē

Quędā quorū ſimplicia in uſu nō ſunt

Nomina Componūt modis 4

nō .n. inuenitur fenſor ſed defenſor

Siqua
Nequa

Cuiuſcunq; modi vna dictio

quędam etiam ex decompoſitis:potēs a uerbo potes quod eſt compoſitū ex hoc componitur ipotens omnipotens:ignipotens:uiripotēs. Ex ſimplici & decompoſito. Et ſciēdum eſt ꝙ ſi duo ſint nomiatiui ex utraq; ꝑte declinatur compoſitū:ut reſpublica reipublicę:iuſiurandū iuriſiurādi:quod greci nunq; faciunt in compoſitis. Dicunt enim oportere compaginem q̄ cohęrent i compoſitione dictiones imobilē manere.hoc igitur nō ſuātes latini diuiſorum quidem utimur declinatione: accentu tamē compoſitorum. In omni enim caſu ſub uno accentu ea proferentes compoſita eſſe oſtendimus:& poſſumus dicere per ſingulos caſus ea componi: quod dicentes nō uidemur contra ſupradictam grecorū de compagine rationem facere. Nec mirum eſt per ſingulos caſus apud nos nomina componi:cuī apud illos quoq; etiam uerba quędam iueniuntur quę per diuerſa tempora componuntur:ut καταγράφω. κατέγραφον. ἀναγινώσκω. ἀνεγίνωσκον. Nā ſi a pręſenti .καταγράφω dicamus naſci .κατέγραφον incipit labefactari compago compoſitionis:quod recuſat ratio. Vnum apud latinos iuenitur nomē quod q̄uis ex duobuſ nominatiuis ſit compoſitū non tamē ex utraq; parte declinatur ideſt alteruter alterutrius. quod tamen ipſum non abſq; ratione declinatur. Nam cum duę pugnant ꝓtra ſe regulę ut ~~alteram~~ ſeruet neceſſario perdit alteram. Omnia enim noia uel pronomina quę genitiuum i ius terminant debent hunc habere communem trium generum:unus unius:una unius:unum unius:ſolus ſolius: ſola ſolius:ſolum ſolius:Ille illius:illa illius: illud illius . Cum igitur foemininum & neutrū ſupradicti nominis ex corrupto & integro ſint compoſita hiatus cauſa & euphonię alterutra pro altera utra:alterutruī ꝑ alterum utrum:& neceſſario habuerunt extrinſecus declinationē:ideſt alterutrius. Vnde cicero pro marcello. ꝙ ſi in alterutro peccandū ſit:malim timidus q̄ parū prudens uideri. Itaq; maſculinū quoq; eoꝝ eſt declinationeī ſecutum ꝑpter rationem ſupradictam in ius terminantis genitiui : qui communis trium uult eſſe generum. Nec ſolum tamen in declinationib? nominum hoc iuenitur:ſed etiam i accentibus:ut uterq;:utraq;: utrunq;. pleruſq;:pleraq;:plerunq;. Foemininū enim q̄uis penultima breuis ſit: accentum tamen i ea habuit acutum:ſicut maſculinū & neutrum. Quē.n. niſi ſeparata ſit ſi grecos ſequimur:cōiunctio ēclitica nō debet eſſe. Niſi illud dicamus quodq; quando cū integris componitur dictionibus:q̄uiſ ſignificationem ſuam amittit:ideſt coniunctionis tamen enclitici uim ſeruat:pleraq;:ubiq;: utraq;:exceptis differentię cauſa:itaq; utiq;. In his.n. non ſolum coniunctio:ſed etiam prępoſita ei aduerbia ꝑpriē uim ſignificationis conuertunt ꝓpoſita ſuetuſtiſſimi tamen altera utra:& alteꝝ utrū & alterius utrius ſolebant ꝑferre.ut plerus plera plerum abſq; additōe ꝙ Cicero in ꝑtagora. Quę igitur poteſt eſſe indignitas uoluntatis ad moleſtiam:niſi in magnitudine:aut in longitudie alterius utrius poſita. Cato

Cicero

Cicero

Rei publicę
Iuriſ iurandi

Sub vno Accentu

Alteruter .

Duę Regulę repugnantē

corū . ſ. foemi . & ne .

Vtráque
Pleráque

Itaq;
Vtiq;

Alteriuſ utri

e 4°

ad differentiaz
Vndiqz & deniqz & ſimiliaz

Vulsi

Que . &. ce . syllabice epectasis .

Senatusconsultū & similia q̃mod declinā

Macte

Mactus .

Siquis

Compositio corrumpit dictiones

de ambitu . Sed sunt partim qui duarum rerum alterius utrius causa magistrum petunt.Idem in primo originum . Agrum quem uulsi habuerūt campestris plerus ab originum fuit. Pacuuius in dūlorestę. Pater Achē os in capherei saxis pleros perdidit. Idem ī teucro.Periere danai plera ps pessundata est.Aselius in tertio historiaꝝ aduerbialiter sine q; extulit:ut fieri solet plerum:ut ī uictoria mitior:mansuetiorq; fiat. ergo nihil aliud est in nominibus his q; nisi syllabica epectasis quomodo ce ī quibusdam pronominibus & aduerbiis hisce:hosce: illicce. Nam & plerus plera plerum:& plerusq; & pleraq; & plerumq; idē significant. Vter uero & utq; diuersas habent significationes:ut enim πότερος diuiduam uim habẽt utq; ἑκάτερος collectiuā ubi ποῦ ποῖ ubiq; πανταχοῦ In his ergo & similib9 q; si coniunctionē accipiā? composita sunt:sin syllabā deriuatia.Similiter undiq;:deniq;:itaq;. Sin uero ex utroq; casu obliquo cōposita sunt:nomina manēt īdeclinabilia:ut huiusmodi illiusmodi istiusmodi cuiusmodi eiusmodi cuimodi.Sin ex nominatiuo & obliquo uel obliquo & nominatiuo:nominatiuus declinatur tantum:ut prefectusurbis senatusconsultum.Et īuenimus per omnes casus fere compositā:ut iurisperitus legislator:prefectusurbis & prefectusurbi: tribunusplebis & tribunusplebi: agricola agrum colēs:celicola .i. celū colens macte idest magis aucte. Antiqui tamē & mactus dicebant menceps mente captus:& singularia cuꝫ pluralibus componuntur:ut orbisterre & orbisterrarū:patertamilias patēfamiliaꝝ:armipotens armoꝝ potens:magistermilitū. ~~Quidam composita hęc existimant~~ a secretis a celiculis:a responsis ab aris.Possunt tamē hęc eadem etiam separata esse si diuersos accentus his dederis uel īterponas coniunctiones:ut resq:publica:populusq:romanus:tribunusq:plebis. Si quis ad imitationē εἴτιος greci enclitice prolatū quidā putant:ut nūqs nequis:ostendūtur tamē ea sine dubio composita tam a foeminino singulari q̃ neutro plurali ī a desinentibus. Compositio enim nō enclisis corrūpere dictiones solet.dicimus enim siqua nequa ut aliqua.

De Casibus.

Cc Asus est declinatio nominis uel aliaꝝ casualium dictionū quę fit maxime in fine.Nominatiuus tamē siue rectus ut quibusdā placet q̃ a generali nomine ī specialia cadat casus appellatur:ut stilum quoq; manu cadentē rectum cecidisse possumus dicere. Vl̄ abusiue dicitur casus:q̃ ab ipso nascuntur omnes alii uel q̃ cadens a sua terminatione ī alias facit obliquos casus. Queritur autē quid sit īter īdeclinabilia & aptota & monoptota. Et sciendū q̃ aptota & monoptota īdeclinabilia sunt.Similiter enim nō uariant terminationē: sed immobilem eaꝫ seruant:aptota tamen sunt proprie dicenda quae nominatiuū solū habēt qui plerunq; & uocatiuus īuenitur:& nō accipitur etiam pro obliquis: ut

Cato

Pacuu.

pacuu.

Aselius

Aptota

Compositio corrumpit dictiones

Iuppiter:diespiter.Nō enim licet eodem pro genitiuo ul̄ alio obliquo casu uti.Ideo autem dixi proprie dicēda : quia inueniuntur antiqui aptota pro monoptotis:& monoptota pro aptotis posuisse. Neutrum uero si sint aptotum necessario etiam pro accusatiuo & uocatiuo accipitur eius nominatiuus:quod generale est omniū neutroꝝ:ut fas:nephas:ir:pus.

Monoptota uero sunt:quę pro omni casu una eademq; termīatione funguntur qualia sunt nomina litterarū & numerorū a quatuor usq; ad cētū Mille quoq; indeclinabile: & siqua inueniantur similia : ut hoc a huius a hoc alpha hui9 alpha.bi q̃tuor hoꝝ q̃tuor:hoc gumi hi9 gumi:hic & hęc & hoc neq̃ huius nequaꝫ:bi q̃t tot:hoꝝ q̃t tot: & barbara plurīa:sꝫ magis omnia.nisi eā ad grecam uel ad nostram regulam flectamus uel auctoribus flexa īueniamus.In his ergo idest carentibus declinatiōe finalium syllabarū.quę monoptota nominamus uidentur casus fieri non uocis sed significationis duntaxat. Itaq; articulis diuersis utimur ꝑ uarietate significationis.Nec etiam structurę rationē seruamus sicut in declinabilibus per sex casus uelut autem una uoce diuersas possunt habere significationes:tam declinabilia per omnes casus quosdam q̃ indeclinabilia per omnes casus. Si contrario diuersis uocibus sępe īuenimus unam eādemq; significationē fieri:ut labor & labos:honor honos:huius cornus & corni:pinus & pini:huius quęstus uel quęsti: ornatus uel ornati: tumultus uel tumulti: Achillis uel achilli:aulai & aulę:a felice uel felici:deis & diis:sapientium ꝑ sapientū.Nec solum ī nominibus sed etiam in aliis partibus: ut amauerūt ꝑ amauerunt:amarā uel amaueram:ei uel ii:eis ꝑ iis:nimium uel nimis satis uel sat. Est autem rectus qui & nominatiuus dicitur:per ipsum enī nominatio fit:ut nominetur iste Homerus:iste Virgilius. Rectus autē dicitur q̃ ipse primus natura nascitur uel positione & ab eo facta flexiōe nascuntur obliqui casus. Genitiuus autem qui & possessiuus & paternus appellatur. Genitiuus uel q̃ genus per ipsum significamus: ut genus est priami.uel q̃ generalis uidetur esse hic casus genitiu9: ex quo fere omnes deriuationes & maxime apud grecos solent fieri . Possessiuus autem q̃ possessionē quoq; per eum casum significamus:ut priami regnum. Vñ possessiua quoq; per eum casuꝫ interpretamur. Quid est enim priameiū regnum nisi priami? paternus etiam dicitur q̃ per eum casum pater demonstratur:ut priami filius:unde patronimyca pariter ī eum resoluuntur. Quid est enī priamides nisi priami filius. Post hunc est datiuus quē etiam cōmendaticiū quidam nuncupauerunt:ut do homini illam rem : & commendo homini illam rem. Quarto loco est accusatiuus:accuso hominem & in causā hominem facio. Vocatiuus salutatorius etiam uocat̄ ut o ęnea:& salue ęnea. Ablatiuus etiam comparatiu9:ut ab hectore aufero:& fortior hectore. Multas tamen alias quoq;& diuersas unusquisq; casus habet significationes:sed a notiorib9 & frequentioribus acceperūt

Monoptota

Nominatus . Vñ .

Rectus. Vñ

Genitius q̃ & Possessiuus. et Paternus

Datiuus q̃ et Cōmendaticius

Accusatiuus

Vocatiuus q̃ & Salutatorius

Ablatiuus q̃ & Comparatiuus

nominationē ſicut ī aliis quoq; multis hoc īuenimus: ut patronymica uocamus:non ꝙ omnia ſed ꝙ pleraq; a patribus deriuatur.Neutra dicimus uerba:nō ꝙ ſolum ea in hac ſpecie inueniuntur abſolute dicta:~~ut prādeo~~ ſed ꝙ ex maxima parte quę neutram habent ſignificationē ideſt nec actiuam nec paſſiuā.Syllabas nominamus non ꝙ omnes comprehenſiōe litterarum conſtent:ſed ꝙ pleręq;.Sic ergo etiam caſus ab aliqua notabilor ſignificatione ſunt nominati/Ordo quoq; naturalis eis datꝰ eſt. Quippe nominatiuus quem primū natura protulit:ipſe primū ſibi locū defendit Vnde uerbis quoq; ītranſitiue iſte quaſi egregius adhęret. Genitiuus quoq; ſecundū locum ſibi defendit.hic quoq; naturale uinculum generis poſſidet:& naſcitur quidem a nominatiuo:generat autem omnes obliq̄ſ ſequentes.Datiuus q magis āicis cōueit tertiū locū tenet & ꝙ uel eandem habet uocem genitiuo:uel unius abiectione uel mutatiōe littere ab eo fit Qui uero ad iimicos magis attinet idem accuſatiuus quartū . Extremuꝫ optinet apud grękos uocatiuus:quippe cum īperfectior cęteris eſſe uidetur:niſi ſecundę enim perſonę coniungi nō poteſt. Cum ſuperiores quatuor omnes perſonas poſſunt cōplecti figurate adiuncti pronominibus ut ego priſcianus ſcribo:tu priſcianus uel priſciane ſcribis : ille priſcianus ſcribit.Mei priſciāi eges:tui priſciāi egeo:illius priſciāi eget. Mihi priſciano das:tibi priſciano do:illi priſciano placet:me priſcianū uides:te pſcianum uideo:illum priſcianū uidet . Similiter ablatiuus tribus adiungitur perſonis.a me priſciano accipis:a te priſciano accipio:ab illo priſciano accipit.Non egent autem nomina pronominibus:q̄uis omnes circūeant perſonas:ſi cum uocatiuis aut ſubſtantiuis uerbis coniungantur ut Virgilio nominor uel ſum. Virgilius nominaris uel es. Virgilius nominatur uel eſt.Igitur ablatiuus proprius eſt romanorū:& q̄uis ipſe quoq; tribus ſociari poteſt:ut diximus perſonis tamen quia nouus uidetur a latinis īuētuſ uetuſtati reliquoꝝ caſuum conceſſit:q̄uis hunc quoq; a uetuſtiſſimis grękorum grāmaticis accepiſſe uidentur qui ſextū caſum dicebant ὀυρανόθεν εμέθεν qui profecto ablatiui uim poſſidet. Nam etiam ꝓpoſitionē aſſumit ut ἐξεμέθεν ἐξὀυρανόθεν.Homeruſ:ἐξεμεθεν Τετράφασι καὶ ἔμμενάι/Sunt igitur formę caſuales ſex. Monoptota quę una terminatione pro omni caſu funguntur ut ſupra dictū eſt:ut neq̄:gumi:alpha: beta:cornu:quatuor quiq; ſex.his quidam addunt illa quę ta uoce q̄ ſignificatione unum caſum habent:ut huiuſmodi iſtiuſmodi..Diptota quę duos diuerſos caſus habent tantum:ut uerua uerubus.Nam ueruum in uſu non inuenimus & fors forte. Teren.in phormione:o fortuna o fors fortūa. Virgilius ī primo Forte ſua libycis tempeſtas appulit oris. Et tabi tabo Alia triptota qualia ſunt omnia neutra ſecundę declinationis ī ſingulari numero:ut templum templi templo . Et in plurali tam in ſecunda q̄ ī tertia & quarta.ideſt omnia neutra pluralia:ut templa temploꝝ templis

Genitiuus a nominatiuo naſcitur generat autem omnes obliquos

ὀυρανόθεν εμέθεν — Sextus Caſus

Diptota
Verum non inuenitur

Triptota

Homer?

Tere.

Virg

Nonegent nomina pronominibus Si cū vocatiuis aut Verbis Substantiuis Conjungantur

ſydera ſyderū ſyderibus:cornua cornuum cornibus. Alia tetraptota qualia ſunt omnia in r deſinentia ſecundę declinationis:puer pueri puero puerum. Alia pentaptota qualia ſunt omnia maſculina uel foemininа ſecūdę declinationis ī us terminantia.doctus docti docto doctū docte: Virgilius uirgilii uirgilio uirgiliū uirgilii.Exaptota ſunt quę ſex diuerſos caſus habent: qualia ſunt maſculina ī us deſinentia: quę ſecundū declinationē quorundā pronominū in ius efferunt genitiuū:unus unius uni unuꝫ une ab uno:de cuius uocatiuo quia quidam dubitant Caper doctiſſimuſ antiquitatis perſcrutor oſtendit hoc uſum Catulum & Plautū. Catul? tu prēter omnes une de capillatis celtiberoſe celtiberie fili . Plautus in fribolaria.O amice ex multis mihi:une cephalio.Sole quoq; atticidas ī hymenęo:Felix lectule talibus ſole amoribus. Sunt alia quoꝝ quidem noſtiuus in uſu nō eſt obliqui autem ſunt:ut Iouis ioui iouem a ioue: quāuis uetuſtiſſimi nominatiuū quoq; hic Iouis proferebant:ſicut de nominatiuo tractantes oſtēdemus. Sunt alii ī quibus tres obliqui īueniuntur precis preci prece:frugi frugem fruge. Vetuſtiſſimi tamē & frux & fruges nominatiuū protulerunt.Alia ī quibus duo uicem uice:tabi tabo. Alia ī quibus unus ut ſponte laterem:q̄uis & ablatiuus eius ſingularis:& noſtiuus & accuſatiuus plurales inueniuntur.Plautus in truculento. Quid maceria aut illa ī horto quę eſt in noctes ſingulas latere fit minor:quāuis hoc ad uos damni permenſus uiam eſt. nihil mirum uetus eſt maceria: ueteres ſi lateres ruūt. An tu ueteres lateres ruere fas:nephas cepe/Illud quoq; nō eſt prętermittēdum quod quibuſdam uidetur ſeptimus caſꝰ eē ablatiuus quando ſine prępoſitione profertur:quod ſatis irrationabile uidet . Minime.n.prępoſitio addita uel ſubtracta mutare ualꝫ uim caſus. Neq; enim cum accuſatiuo caſui multe prępoſitiones ſolent adiungi—— . alius caſus eſt quando habet prępoſitiones. & alius quando abſq; his ꝓfertur. Quis hoc dubitat ꝙ omnes prępoſitiones uel accuſatiuo uel ablatiuo apud latinos iungi ſolent.Ergo ſi adiunctę uel nō ablatiuo mutant eius uim.Accuſatiuo quoq; adiunctę uel non debent ſimiliter mutar caſum. Deniq; ī comparationibus abſq; prępoſitione ſolet proferri ablatiuus:nec tamen dicit quiſq̄ ſeptimū tunc eſſe caſum:ſed ablatiuum cū dico fortior achilles hectore:in quo omnes artium ſcriptores conſentiunt. & ſex eſſe caſus confitentur & non ſeptem. Vno enim nō duobus caſib? latini ſuperant grękos . Septimū igitur qui addunt ſuperuacuū faciunt q nulla differentia uocis in ullo nomine diſtet a ſexto/Sciendum tamen ꝙ hic caſus ideſt ablatiuus eſt quando pro genitiuo & eſt quando pro datiuo accipitur gręco. Pro genitiuo quando prępoſitiōibus uel aduerbiis ablatiui caſus ſubiungitur:ut ex illo ab illo pro illo:coram illo cum illo. Et quando comparatur fortior illo.Et quando nominis & participii ablatiuus uerbo & nominatiuo alterius nōis cū tranſitione perſonarū adiūgit

Tetraptota

Pentaptota

Hexaptota

Catullus plau

Vne.

Hic Iouis

nō de octauo caſu.

De Septimo Caſu

ut sole ascendente dies fit. Et traiano bellante uicti sunt parthi. Hac aūt utimur constructione quando consequentiam aliquā rerum quae uerbo demonstrantur: ad eas res quę participio significantur ostendere uolum? Quid enim est traiano bellāte uicti sunt parthi: nisi q̃ secuta ē uictoria traianū bellantē? Et sole ascendēte factus ē dies. nisi q̃ ascēsiō; sol' secut? ē dies. Inuēiūt' trī etiā nōia loco pticipiorū ī huiusmodi locutiōe posita: ut Virgili? ī vii. Non uobis rege latino diuitis uber agri Troię ue opulētia deerit. Rege latino: pro regnante latino: q̃uis in huiuscemodi constructionibus subauditur participiū substantiuū. Greci autē in huiuscemodi constructione solent pro genitiuo participii etiam infinitum ponere uerbū; ut ἐν τῷ βασιλεύειν τραϊανόν ἤγο υν βασιλεύοντος τραϊανοῦ. etiam tunc pro genitiuo ponitur greco: quando per participiū habens & accusatiuū interpretamur eum: ut pulchra forma mulier: pro pulchram formam habens mulier. Magna altitudine domus: idest magnā altitudinem habens. Pro datiuo quoq; quando cum in uel sub prępositionib? iūgitur: ut in illo sub illo. Et quando ipsum ablatiuū interpretamur p accusatiuū & per prępositionē per: ut uinco te manu: idest per manū: uideo te lumine idest per lumen.

Rege latino .i. Regnante.

Virg

ἐν τῷ βασιλεύειν τραϊανόν. ἤ βασιλεύοντος

Hoc penū huius peni: hoc penus penoris: hic penus penus: Haec penus penus: hoc penu penu. hoc specus specoris: hic specus spec? hoc specu specu. Algor algoris: hic algus huius algus. Plautus in uidularia. Inopiam luctum moerorem paupertatē algum famē. Idem ī rudente Tu uel suda uel peralgu: uel etiam ęgrota uel uale. Optimates sunt qui defendunt senatores. Populares qui defendunt populum. Exasse hęredē facit: idest ex duodecim unciis. A mobilibus fixa deriuata sunt: clar? claritas: magnus magnitudo: latus latitudo. Altus altitudo: pius pietas. Item a fixis mobilia deriuata iuno iunonis iunonia iunoniū: ęquor ęquoreus ęquorea ęquoreum: marmor marmoreus mormorea marmoreum Sāguis sanguineus sanguinea sanguineū: clarus clari claritas: ambigu? ambigui ambiguitas: oe & ae diphthongi longę sunt. Inde Virgilius. Insulę Ionio in magno dixit: oe autē diphthōgus apud grę.os etiā i pricipio dict iōis pro breui accipitur πόρρωθεν ἰόντα θεῶν ἀρχηγέτα. Aliter enim Iambus stare non potest: & r s litteras gręci uim pene litterarū uocalium habere affirmāt. Vnde r quoq; aspiratur: sicut alię uocales apud grę.os rhetor rhodāus: birrhia birrhus: & s similiter ui uocalis habere dicunt. Et hoc ex latina lingua maxime intelligere possumus: cum s lr̄a in metro & amittitur & synaleophij facit: ut ponite spes sibi quisq;: aut ouium foetus: aut urētes culta capellas: & aspiratiōis loco fungitur pro ἑπτά ἡμίσεκτον sex septem semis sextum dicimus. Gerro ὁ ἀσμένος ὡσ ἀπὸ τοῦ θηνεῖν ἐρύειν. μένανδρος. τὸ μεθεῖν ἐν τῇ ἀσπίδι Vñ romāi ebrius dicunt. ῥιμᾶ τὰ χρήματα δεῖ μὲ πρέπειν moderor

Sup

flu

unt

Hęc

Omnia

In Codi

ce Antiq

tibi. Salustius in Catilina: tempus fortuna cuius libido gentibus moderatur: moderor te. Lucanus. Syderibus quęcunq; fugam moderātur olimpi. Quero te: q̃ro a te λέγα τοῦ σῆμεῖ οὐρῶμαῖο ἴπρο σώπῃ λευτέρου κλίνειν ἐν πρῶτῳ λευτέρῳ εἶδον. ὥσμη ἔχοντεσ τόν λυι κόν ἀριθμον.

De Nominatiuo & genitiuo Liber sextus.

BReuiter regulas tibi me iussisti Iuliane consul ac patricie nominum colligere: quibus latina utiq̃ eloquentia. quod suscepi non tam rei facilitate: uel ingenii confidētia q̃ ne quid tibi cui omnia debeo prorsus negarę;. Et quoniam ornamentū esse te latinoꝝ non minus q̃ grę.corum studiis gaudebam. Igitur excusatio mihi sit audacis incepti: difficillima recusatio tuę iussionis. Nunc de nominatiuo & genitiuo singulari quibus inuentis alii casus tam singularis q̃ pluralis numeri facile dignoscūtur. Pleraq; quidē a doctissimis uiris: pauca tamē & a me pro ingenii mediocritate inuēta exponamus. Et hęc modo compendii causa: postea uero deo uitam prębente de accusatiuo & ablatiuo singulari & genitiuo plurali tertię declinationis: cum de obliquis tracta uero casibus multo labore inuenta & diuerso auctoritatis usu approbata subiungam: de uerbi quoq; prēterito perfecto: cum de eius temporib? differam explanabo in quibus uos dubitare dicitis. Nec mirum cum ipsi etiam probatissimi artium scriptores nō omnino certis hęc regulis diseruisse noscuntur.

De .xiiii. litteris

QVoniam in superioribus libris de litteris & syllabis & accidentibus nominis: & de omni deriuatiuoꝝ specie nominū quantū potui diligenter exposui. Nunc de regulis in hoc qui dē libro nominatiui & genitiui: in sequenti uero cęterorū casuum tractare īcipiam nec me pigeat dum uiuo & hęc & quęcunq; scripsero uel mea diligentia uel amicoꝝ monitu: uel inuidorū uituperatione: si iusta fuerit emēdare. Solatio enim mihi ipse esse possum: qui ueterū scriptorum artis grāmatice uitia corrigere q̃uis audacissime: sed maximis auctoribus Herodiano & Apollonio confisus ingredior: si qd ī meis quoq; hūani erroris scriptis acciderit quod sit emendandū. Quatuordecim sunt litterę terminales nominum: quibus latinus utitur sermo. Vocales omnes: semiuocales similiter omnes absq; z & f: quam magis mutam esse cum de littera tractabimus in primo libro ostendimus. Prēterea mutę tres: c d t: ut sophista: mare: gummi: cicero. cornu: sol: templum: numen: cęsar: uirtus: pax: lac: aliud bogud: caput. In grecis autem inuenitur etiam y: ut dory nomen oppidi pontici & Epy Statius in .iiii. reb. Et summis ingestum montibus Epy. In

Sta.

Noti priscianū hero dianū & Apollonū alexandrinū grā potissimū sequi.

Dory

epy

Allotheria

a desinētia nomiña siue latina siue grēca masculina uel foeminīa uel cō
munia addita e faciunt genitiuū ī ae diphthongon:ut hic scriba hui⁹ scri
bę:hęc musa huius musę:hic & hęc auriga:huius aurigę. Inueniuntur tñ
quędam ex communibus etiam neutro generi adiuncta: sed figurate p
allotheram:ut aduena mancipium. Valerius autē maximus in secundo
memorabiliū ponit alienigēa studia:quod prima declinatio non habet.
Nullum enim neutrum nec primę nec quintę declinationis potest īueni
ri. Nec idem esse singularis nominatiuus in a desinens neutri generis &
nominatiuus pluralis. Sed antiquissimi hic alienigenus: & hęc alienige
na:& hoc alienigenum dicebant.ex quo potest hoc esse plurale Necnon
etiam similiter a genere composita proferebant:caprigenus: terrigenus:
taurigenus.Idq; usus confirmat. Pacuuius ī Paulo.quia uia caprigeno ge
neri gradibus gressio est. Cicero ī prognosticis. Caprigeni pecoris custos
de gurgite uasto. Virgilius ī vii. Caprigenūq; pecus nullo custode p her
bam. Hoc tamē potest & per syncopam accipi pro Caprigenarū sicut idē
in viii. Optime graiugenū cui me fortuna precari:pro graiugenaꝝ. Acti
us ī ioę. Ex taurigeno semine ortam fuisse an humano eam. Illud etiaꝫ ob
seruandū ꝓ octo sunt nomina ī a desinētia foeminina:quoꝝ masculina
ī us plerūq; terminant genitiuū:& in i datiuum more quorundam ꝓno
minum. Itaq; foeminina quoq; necnon & neutra eosdē habent genitiuos
& datiuos. Vnde quidam decepti inter pronomīa posuerunt ea: sunt au
tem hęc:unus una unu; unius uni:ullus ulla ullum ullius ulli: null⁹ nulla
nullum nulli⁹ nulli: solus sola solum solius soli:totus tota totum totius to
ti. Alius alia aliud alius alii:uter utra utrum utrius utri⁹. Alter altera al
rū alterius alteri. Similiter ab eis cōposita:uterq; utraq; utrunq; utriusq;
utriq;. Alteruter alterutra alterutrū uel alteꝝ utrum:alterutrius uel alte
rius utri⁹:alterutri uel alteri utri:utraq; enim declinatio usu ~~neūtrum~~ est
Neuter neutra neutrū neutrius neutri. Sed ī hoc nomine neuter ex cōtra
rio aliis quę forma simili declinat frequentior est usus genitiui ī i & dati
ui in o terminantis in masculino & neutro. In foemININO uero in ae diph
thongum:hic neuter & hoc neutrum:hui⁹ neutri huic neutro: hęc neutra
huius & huic neutrę. Et sciendū ꝓ quotiens superiora masculina in i de
sinant in genitiuo:& in o in datiuo (hoc enim quoq; rarior habet usus: &
uetustior) necessario in ae diphthongū foeminina supradictos terminā
tur casus Itaq; non solum unus unius uui:sed etiam huius & huic unę: Et sil'i
ter ullę:nullę:solę:totę:alię:alterę:in usu antiquiore īuenimus. Cicero ꝓ
~~M.tullio~~ hoc iudicium sic expectatur:ut non unę rei statui:sed omnib⁹
constitui putetur. Idem ad herennium. Nō res totę rei necesse ē simil' sit.
Terentius ī heautōtumer. Hęc ipsa in itinere alterę dum narrat forte au
diui. Idem ī Eunu. Nunq̄ edepol quicq̄ iandiu quod magis uellem mihi
euenire euenit:q̄ ꝓ modo senex ītro ad nos uenit errās:mihi solę ridiculo

Aduena Mancipiū

Val. M.

Pacu.
Cicer.
Virg
Vir.
Actius

Sone

Octo nomina foemi. in a. quę mittunt genitiuus & datiuus in i.

Neutri magis q̄z neutri?
Neutro magis q̄z neutri

veterū

Cicer.
Cic
Ter.
Ter

marcello

6.

Cecili

fuit quę quod timeret sciebam. Cecilius. Nullę nationi tot tantas tam cō
tinuas uictorias tā breui spacio datas arbitror q̄ uobis. Eiusdem.i.ꝑmę
declinationis foemininoꝝ genitiuū etiam in as more grēcoꝝ solebant āti
quissimi terminare. Vnde adhuc paterfamilias & materfamilias pro fa
miliae solemus dicere:& frequens hoc habet usus. Liuius in odyssea.
Atq; escas habemus mentionē:escas pro escę. Ibidem. Nam diua monetas
filiam docuit:monetas pro monetę. Ibidem in eodem. Mercurius cumq;
eo filius latonas pro latonę. Neuius ī carmine belli punici primo. Inerāt
signa expressa quomodo titani bicorpores gigantes: magniq; Atlantes
runcus atq; purpureus filii terras pro terrę. In eodem. uenit in mentę; ho
minum fortunas pro fortunę. Ennius in septimo annalium. Dux ipse ui
as pro uię. Cicero in quarto uerinar. Liberos matresfamilias bona fortu
nasq; omnes. Dicitur tamen & paterfamilię:& patresfamilię:& familia
rū & familiis. M. Brutus de officiis. Itaq; patresfamilię domini sumus. Sa
lustius ī catil. Filii familiaꝝ quorum e nobilitate maxima pars erat parē
tes interficerent. Cicero in frumentaria. Itaq; ex his scribis qui digni sunt
illo ordine patribusfamiliis uiris bonis atq; honestis percunctamini.

Liuius
Liuius
Liuius
Nenius
Nemi⁹
Ennius
Cicero
Brutus
Sal.
Cicero

Pater familias

val. man
diua

val. Rum
dimus

Filij familiarū

¶ Neutra eiusdem terminationis grēca sunt & addita tis faciunt genitiuū
ut hoc peripetasma:huius peripetasmatis:hoc poema huius poematis.
hęc tamen antiquissimi secundū primam declinationē protulerūt & ge
neris foemini. ut Plautus in Amphitryone. Cum seruili schema ꝓ sche
mate. Nunc ne hunc ornatum uos meū admiremini:quia ego huc pro
cessi:sic cum seruili schema. Valerius ī phor. Quod hic cum tragicis uer
sibus & syrma facis pro syrmate. Plautus in perlis: Theatrum lepida can
decora schema. Cecilius ī hippo filius ī me īcedit satis hilari schema. Pō
ponius ī satyra. Cuiusuis leporis liber diademā dedit pro diadema. Libe
rius in cācro. Nec pythagoreā dogmam doctus. Plautus ī milite glorio
so. Glaucomā ab oculos obiiciem⁹:eumq; ita faciem⁹: ut quod uiderit ne
uideat. Quidam autē in um etiam teste celso huiuscemodi protulerūt no
minatiuos hoc emblematū huius emblemati:hoc toreumatū huius toreu
mati declinantes. Vnde frequens usus eoꝝ datiuos & ablatiuos plēs ī is
terminant:bis & ab bis schematis: ēblematis: toreumatis:peripetasma
tis:quibus frequenter casibus in uerrinis utitur Cicero. Nam & a & h &
k:nomina litterarum īdeclinabilia sunt:sicut aliaꝝ quoq; omnium litte
rarum:necnon numeroru; a quatuor usq; ad centum:sed & mille. nam a
centū ꝓpositi nūeri declinant:ut ducēti ducētoꝝ ducētis & similia Et lī
rum quidem nomina neutri generis sunt. Numeri uero qui sunt indeclīa
biles generis sunt oīs:hoc est & masculini & foemININI & neutri: Mulu
cha flumen & turia & siqua similia inueniuntur magis figurate masculi
na cum neutris iunguntur: ut si dicam tyberis flumen:uel hister flumen:
ꝓ autem nō sunt neutra turia & mulucha:& similia ostēdit etiā natura

Cecili
Liuius
Liuius
Liuius
Nenius
Nemi⁹
Ennius
Cicero
Brutus
Sal.
Cicero
Plau.
Valeri.
plau.
Cecilius
Pōpo
plau.
Celsius
Cicero

val. Ma

val. Ma

Emblematū
Peripetasmatū
Toreumatū

Schematis
Emblematis
Peripetasmatis

Pomponius in satyra

ipsius sermonis punici in quo omnia nomina uel masculina sunt uel foc
minina. Ergo capsa quoq; & thala oppidum: & thirmida similiter foemi
nina figurate neutris sunt coniuncta. Vnde Salustius in secundo histo
riarum. Inter leuam moenium & dextrum flumen thuriam quod ualēti
am paruo interuallo prēterfluit. Thuriā dixit qui accusatiuus masculinū
est non neutri. Plurima tamen non solum in aphrica: sed in regionib⁹ eti
am nomina fluuiorū in a inueniuntur desinentia. Lucanus in secundo.
Nullasq; uado qui macra moratur alnos. In eodem. Scenaq; & adriacas
qui uerberat aufidus undas: quę sunt nomina Italię fluuiorū similiter hi
mella & alia. Virgilius in septimo. Prope flumen himellę. Idem in eode;
Et quos infaustum iterluit Allia nomē. Salustius in secundo historiarū
Nisi quoniam flumen lurda tauro monte defluens. Necnon etiam grēca
nomina tam fluuiorum q̄ alio⁄ in as apud illos desinentia: quę in oy fa
ciunt genitiuū grēcum: nostri absq; s solebāt plerunq; proferre: ut marsya
geta: chērea: solia. Lucanus ī tertio Qua celer & rectis descendēs marsya
ripis: errantem mēandron adit. Hoc etiam sciēdū q̄ omnis nominatiuus
ī a desinēs corripitur: quanuis sit apud grēcos productus: ut Lydia: Syria
Phrygia: Italia: Hispania. Vnde accētus quoq; tempore mutatur In pau
cis tamen īueniuntur nostri poetę grēcis seruasse morem grēcum. Sta
tius in quarto teb. Non tegea non ipsa deo uocat alite felix cyllene. Idem
in sexto. Te plāgeret argos. Te nemea tibi lerna comas: larissaq; supplex
poneretur. In e correptam latina sunt neutra quę e in is conuersa faciunt
genitiuum: ut hoc mare huius maris: hoc monile huius monilis. hoc mā
tile huius mantilis. Ouidius in quarto fastorū. Duxerat ad dextram uilⁿ
mantile solutis. Cūq; meri patera thuris acera fuit. hoc soracte: huius so
ractis. Horati⁹ in primo carminū. Vides ut alta stet: niue candidum so
racte. Virgili⁹ in xi. Sancti custos soractis Apollo. Excipitur unum in
declinabile ī singulari nūero: hoc cepe huius cepe. Apuleus ī medicīalib⁹
Cepe sucum melle mixtū. quod ī plurali nūero foemininū ē p̄mę declia
tionis: hę cepę cepaⁿ: quanuis antiquissimi ī a quoq; singulare foemi nino
genere hoc recte protulisse inueniuntur. Neuius ī apella. Vt illū differāt
qui primum olitor cepam protulit. Lucilius in sexto satyrar. Lippus edē
da acri assidue κηπάριοσ ἄνθρωποσ homo ceparius cepa: frequētior
tamen usus hoc cepe protulit. Neuius in apella. Cui cepe edendo oculus
alter profluit. Idem in eculeo. Oleas cepe ficus. Varro de actionibus scēni
cis in tertio. Multifariam in patellis coquere cepe. Caper tamen & cepi
tius & cepitiū ueteres dixisse ostendit. In e productam grēca sunt foemi
nina & uel grēce declinantur: ut libye libyes: uel mutata e in a: & accepta
e faciunt genitiuum in ae diphthōgum: ut helena helenę. In i latina siue
grēca inueniūtur & neutra sunt uel omnis generis: & aptota: ut hic & hęc
& hoc frugi. nihili: mancipi: huiusmodi. nauci quoq; quod putamē nucis

Capsa
Thala
Thirmida

Sal.
Luca.
Luca.
Virg.
Virg.
Luca
Sta.
Sta.
Ou
Hor
Vir.
Apu
Neui
Luci
Neui
Neui
Varro

Lurda. ft

Omnis nominatiuus in a desinens corripitur q̄ minus sit apud grēcos pōdē

+ Ergo si tempus non fuisset mutatum neq: mutatus fuisset accentus: Ergo omnes nominatiui grēcorū nominū pri latini utuntur si penitus grēci sint & tempus non mutent accentu grēco proferri debent etiam si latine declinentur. ut Corydon Corydonis latine declinatur Sed in nominatiuo habet accentū hab & in penultima breui. Contra autem qui sentit habet purgantes vectora succos grquid & in tota nascitur anticyra. —

Cepe. indeclinabile
Cepe. arum.

Nauci

significat & pro nihilo accipitur. Plautus ī mustellaria. Qui homo timi
dus erit in rebus dubiis: nauci non erit. Idem in truculēto. T impano tri
bam amas hominē non nauci. Quibusdam tamen nō irrationabiliter gēi
tiui & datiui casus isti sunt existimati qui figurate cū omnibus aliis casi
bus & generibus possunt adiungi. Nam frugi datiuus est a nominatiuo
frux uel fruges: & mancipi a manceps: & nihili genitiuus a nominatiuo
nihilum: hoc gūmi: hoc sinapi: magis peregrina sunt: quanuis quidā haec
sinapis dixerunt. Vt Plautus ī Pseudulo. Teritur sinapis scelerata cuⁿ illⁿ
qui terunt priusq̄ teruerint oculi ut extillent facit. Inueniuntur & barba
ra in i: ut illiturgi oppidū. Liuius in xxiiiiab urbe cōdita. Illiturgi oppidū
oppugnabatur. Traianus in primo datiorum. Inde berzobim deide aixi
pcessim⁹. Herodian⁹ gūmi q̄q; & piperi dixit esse barbara. sed nostri pi
per piperis declinauerunt: ut Persius: & piper & pernę. Idē rugosuⁿ piper
Et Iuuenalis Soluite funem frumenti dominus clamat piperisue coēptor
De huiusmodi istiusmodi illiusmodi & aliis talibus multi dubitauerūt:
utrū cōposita sunt an non: sed ea composita eē ipse accentus docet: qui in
fine precedentis dictionis poni non posset nisi esset composita. Ideo aūt
indeclinabilia sunt: quoniam utraq; pars gēitiuū casum habet. Quomo
do igitur si uterq; sit nominatiuus in compositis uterq; declinatur: sic in
his quoniā uterq; genitiuus est mansit indeclinabilis. In o correptaⁿ quaⁿ
tamen ueteres frequenter producunt latina sunt: & si foeminina fuerint g
uel d antecedentibus mutant o in i: & accepta nis faciunt genitiuum: ut
hęc carthago huius carthaginis: hęc uirgo huius uirginis: hęc dulcedo hu
ius dulcedinis: alcedo alcedinis. Plautus in penulo. Qua mare olim ē cuⁿ
ibi alcedo pullos educat suos. Alia uero omnia producunt o ī genitiuo: ut
hic cicero huius ciceronis: caupo cauponis: hęc iuno huius iunonis: Castu
lo castulonis: ruscino ruscinonis: nomina sunt urbiū Hispanię: hic & hęc
bubo huius bubonis. Excipiuntur hęc quę ī genitiuo nō seruant o. ut hic
cardo huius cardinis. Quidam tamē ueterum etiā foemININO genere p
tulerunt hoc. Gracchus in atalanta. O grata cardo: regium egressum īdi
cans. Ordo etiam ordinis: homo hominis quod est commune. Cicero pro
cluentio cum de eius matre loqueretur ait. Cuius ea stulticia est: ut eā ne
mo hominē appellare possit. Et Lucanus ī quīto de phemonoe. Atq; ho
minē toto sibi cedere pectore iussit. Virgilius ī.i.ęnei. Nec uox hominęⁿ
sonat: de foemina loquēs. Vetustissimi tn etiaⁿ homo homōis declinaue
runt. Ennius. Vulturis ī siluis miserum mādebat homonē. Heu q̄ crude
li cōdebat mēbra sepulcro. Nam & uultur & uulturis & uulturius dicit.
Nemo quoq; siue ex hoc compositū: ut quibusdam uidetur: seu nō cōmu
nis est generis: & similiter o ī i conuertit ī genitiuo: ut nemo neminis. Lu
cilius ī xxx. Neminis īgenio quenq̄ confidere oportet. Plautus in captiuis
Neminis misereri certum est: quoniam mei miseret nemo. Titinnius.

Plaut.
Plau.
Plau.
Liuius
Traianus
Herod.
Persius
Pers.
Iuue.
Plaut.
Gracch⁹
Cicero
Lucan
Virg.
Ennius
Lucili
Plaut.

Frugi
Mancipi
Nihili
Illiturgi
Berzobi
Aixi
Huiusmodi. Illius modi
Ruscino
Homonē.
Vulturis
Vulturius
Vultur

Quod rogas neminẽ decet bonam. Terentius ĩ andria. Hoc ego ſcio unũ neminẽ peperiſſe hic. Nec ſolum de hominibus dicitur: ſed de diuis. Virgilius in xi. Turnę quod optãti diuum promittere nemo. Turbo turbinis quando de ui uentoꝝ loquimur. Nam ſi ſit proprium ſeruat o ĩ genitiuo: hic turbo turbonis nomẽ proprium gladiatoris. Sic Horatius in ſecundo ſermonum. Corpore maiorẽ rides turbonis ĩ armis ſpiritum. Anio etiã anienis: quod antiquiſſimi ſecundũ analogiam anien nominatiuũ proferebant. Cato cõtra ueturium. Aquam anienem ĩ ſacrarium iferre oportebat: nõ minus q̃ xv. milia Aniem abeſt. Ouidius. Quaq; numici aut anienis aquę: curſuq; breuiſſimus almo. Cicero pro Cornelio in. i. Trans anienem. Horatius ĩ primo carminum. Et pręceps anio ac tiburni locus. Apollo apollinis. Pręterea cupido cupidinis: quod maſculino quidẽ genere deum ſignificat: & eſt propriũ. Foeminío uero ipſam rem. Itaq; foeminini pręualuit declinatio. Margo quoq; marginis. Notandũ ꝙ tã maſculini q̃ foeminini generis ĩuenitur. Statius ĩ primo teb. Soluerat heſperii deuexo margine ponti. Iuuenalis ĩ primo. Aut ſummi plena iam margine libri. Excipitur etiam foemininũ caro carnis. Veruſtiſſimi tamẽ etiã nominatiuũ hęc carnis proferebant: qui magis rationabilis eſt ad genitiuum. Liuius andronicus ĩ odyſſea. Carnis ait uinumq; quod libabant & ξενώτατον antlabatur. Et titus in xxvi. ab urbe cõdita. Latineq; iſtaurate: ꝙ Laurẽtibus carnis quę dari debet data nõ fuerat. Itaq; eiuſdem caro diminutiuũ caruncula eſt: ut uirgo uirgũcula: ratio ratiuncula. Varro in Aũdabata. Sed qd uis potius o homo q̃ carũcula nr̃a. Ab eo aũt quod ẽ carnis carnicula d̃ eẽ ut canis canicula. Et ſciendũ ꝙ qnq; iuẽiũt ĩ o t̃mi nãtia q̃ faciũt ĩ a foeminía: ut leo leęna. Plea: draco dracęna: leno lena: caupo caupona: quod ſignificat tam ipſam tabernam q̃ mulierẽ. Lucilius in tertio. Caupona hic tamẽ una ſyra. Strabo etiã ſtraba facit. Varro de numiſmatis. Nõ hęc res de ueneripeta ſtraba facit. In o producta deſinẽtia greca ſunt foeminina: & grece declinãtur: ut manto mantus. Virgili? ĩ decimo. Fatidicę mãtus & tuſci filius amnis. Vel addita nis faciunt genitiuum: ut dido didonis: calipſo calipſonis: io ionis. Idq; uſus comprobat antiquoꝝ. Actius cuſtodẽ aſſiduum ioni appoſuit uirgini. Pacuuius. Filias ſibi procreaſſe dicitur. eandem per calipſonẽ autumant. Plautus in Aulularia. Quod ſi argus ſeruet: q oculeus totus uidit argum quẽ quõdã ioni luno cuſtodẽ addidit. ꝙ autem ionis & didonis: & calipſonis dicitur oſtendit etiã ceſellius uidex ĩ ſtromatheo his uerbis. Calipſonẽ ita declãtum eſſe apud antiquos. Liuius apud nympham Atlantis filiam Calipſonẽ. Ennius in ix. Poenos didone oriundos. Actius in ione. Cuſtodẽ aſſiduũ ioni iſtituit uirgini. In u latia ſũt neutri generis & aptota ĩ ſingulari numero nõ etiam ĩ plurali: ut hoc cornu cornu: tonitru: gelu: quĩ tamẽ ãtiquiſſimi inueniuntur in um quoq; proferentes in eodem genere. Et ĩ us

Terẽ. Virg. Hor. Cato Oui. Cice. Hor. Sta. Iuue. Liuius Titus L. Varro Lucil. Varro Acti Pacuu. pla. (ceſellii) Enni Actius

Carnis in nominat.

Straba

Didonis Calypſonis Ioni.

Ceſellius in Stromatheo

Veneripeta

genere proferentes maſculino & quartę declinationis: ut Lucanus ĩ ſeptimo Cornus tibi cura ſiniſtri. Idem in eodẽ. Seu tonitrus ac tela iouis pręſaga notauit. Cicero tamẽ in arato hoc genus pro genu protulit. Tertia ſub cauda ad genus ipſum lumina pandit. In eodem. Ac propter leuum genus omni ex parte locatas paruas uergilias tenui cum luce uidebis. In eodẽ. Hoc genus ad leuum nixi de lapſe reſedit. Atq; inter flexum genu & caput alitis hęſit. Actius ĩ prometheo. Profuſus flamine hiberno gelu. Illud etiam notandum: ꝙ cum plerunq; compoſita ſimplicium declinationẽ ſeruant. Capricornus ſecundę ĩuenitur declinationis. Cicero in arato. Corpore ſemifero magno capricornus in orbe. Idem in eodem. Tum magni curuus capricorni corpora propter delphinus iacet. Aut nimio luſtratus nitore. Ouidius ĩ primo metamor. Dextra tenet cornum. Idem ĩ quinto. Flexile cornum. Lucretius ſimiliter ĩ ſeptimo. Propterea fit utiq; ſemina quodcunq; habet ĩ ſe mittat: quia ſępe gelũ quod continet in ſe emittit. Actius ĩ troadibus. Sed utrũnq; terręmotus ſonitus ne inferum puaſit auris ĩter tonitrua: & turbies. In c duo ſunt generis neutri: lac lactis quod antiquiſſimi etiam hoc lacte protuliſſe inueniuntur teſte Capro apud quem exempla ĩuenies. Plautus ĩ menęchmis. Neq; aqua aquę neq; lacte ẽ lacti crede mihi uſq̃ ſimilius. Et allec allecis. Sic Martialis Caparin: & putri cepas allece natantes. Et pulpam dubio de petaſone uoras. Horatius in ſecundo ſermonũ. Peruellunt ſtõachũ ſiſer allec: fecula choapip allece nõ ſine aceto. Eſt autẽ allec genus piſcis. Inuẽiunt tamẽ quidã uetey etiã hęc allec foeminío gñe protuliſſe: quod Caper oſtendit de dubiis generibus uerrium Flaccũ poſuiſſe: allecẽ hanc dicens: nõ habet pluralẽ neq; hoc neq; lac. Nã hę lactes partes ſunt ĩteſtinoꝝ a greco γάλακτόσ dictę: & ſeruauerunt apud nos q̃q; idẽ genus. cuius ſingulare hęc lactis ẽ. Titinnius ĩ ferentinati. Craticula cerebellũ lactis agnina. Põponius in lare familiari. Oro te baſe per lactes tuas. In d quoq; duo ſunt neutra: quę a maſculinis naſcuntur in s deſinẽtibus: aliud & quid: & ex eo cõpoſita: ut aliquid: ſiquid: neqd: quorũ genitiuus ĩ ius profertur: ut alius & cuius: & datiuus in i. alii & cui: ſecundũ quorundã pronominũ declinationem. unde quidã indocti pronomina ea eſſe putauerunt. Sed ipſa ſignificationis ratio: & omnes grecorũ doctiſſimi hęc nomina eſſe cõprobant Probus etiam alius alia aliud ĩter nomina poſuit. Latius autem de his ĩ pronomine diſſeremus. Inuenitur apud Liuium in cxiii. ab urbe condita in d deſinens Barbarũ regis Mauroꝝ nomen Bogud: cuius genitiuum ſecundum tertiam declinationẽ Bogudis protulit: ut caſtra quoq; diuerſis ptibus Caſſius & Bogud ad orti haud multũ abfuere quin opera perrũperent. In eodem. Quo tempore regni firmandi Bogudis cauſa exercitum ĩ africam uelociter traiicere conatus ſit. Idem in eodem. Caſſius geſſiſſet cum tremonio bellum. ſi Bogudem trahere in ſocietatem furoris potuiſſ;

Lucanus Lucanus Cicero Cicero Cicero Actius Cicero Cicero Ouid. Ouid. Lucre. Actius Cap. Plau. Martia Hora. Caper Verrius flaccus Titinnius Pōponius Probus Liuius Liuius Liuius

Cornus huius Corn

Capricornus. l.

Hoc lacte

Allec

Lactes

Bogud

Pomponius in lare familiari

Idē in cxiii.Oppidi nomē ī d desinens per accusatiuū casū neutro genere protulit.Et ipse circa Pulpud oram tuebatur.In t hoc caput capitis iueni tur:& ex eo cōposita synciput syncipitis:occiput occipitis: Cit. μελόνθι ον & nepet nomē oppidi Italici ideclinabilia sunt.In al latina iuen iunt & barbara:& sunt generis masculini uel neutri: quē addita is faciunt ge nitiuum:ut hic sal huius salis:hic bannibal huius bānibalis: hoc tribunal huius tribunalis:ceruical ceruicalis:sunt neutra:a producunt ī obliquis ca sibus.In el desinētia correpta latia sunt & neutra:& addita lis: faciūt gēi tiuum:ut mel mellis:fel fellis.In el producta quē sunt barbara uel il uel ol uel ul desinentia cuiuscunq; sint generis latina siue barbara addita is faci unt genitiuum: ut hic daniel huius danielis:hēc tanaquil huius tanaqui lis:hic sol huius solis:hic consul huius consulis:hic & hēc exul huius exul. Nihil ideclinabile est:quoniam per Apocopen ab eo quod est nihilus p latum est.Sicut etiam apud grēcos κρεῖττω κυκέω pro κρεῖττον & κυ κέονα Quidam tamē putant aduerbium esse: quod nomen esse adiecti uum quantitatis ipsa ostendit cōstructio.Quomodo enim dicimus mul tum bonum & boni & bonoꝝ:& nimium lucrū & lucri & lucroꝝ.sic nihil malum uel mali uel malorum.Terētius ī Andria.Nihil horum egregie prēter cētera.Et Cicero de signis.Nihil minus ferendū.pro nihil intole rabilius.Potest autem etiam loco aduerbii accipi quomodo multum & primum.Nihil autem & nihilū a nō & hilum est compositus:quod sine dubio est nomen. hilum enim pro ullum uetustissimi proferebāt . Lu cilius in xiiii.Naumachiā licet hēc in q̄ alueolumq; putare:& calces dele ctes te hilo nō rectius uiuas.In am unum desinit generis omnis ideclina bile:hic & hēc & hoc nequam.In im quoq; unum ideclinabile cim nomē uici:ut dicit Celsus.In um latina seu grēca apud grēcos ī on desinētia neu tra sunt:& mutata um in i faciunt genitiuum:ut hoc templū huius tem pli.hoc pelium huius pelii:hoc hostorium huius hostorii:lignū quo modi us ēquatur. Inueniuntur apud comicos multa huiuscemodi neutrorū for mam habentia mulierum nomina:quib? articulos foeminini generis ne cessario significationis gratia prēponere solent:ut ἡ λορκίον hēc dorciū γλυκερίον hēc glyceriū χρυσίον hēc chrysium ἀβρότονον hēc abro tonium λεοντίον hēc leontium.hoc autem solet fieri adulationis causa siue diminutiōis ētatis. In an uel in on uel in desinentia grēca sunt mas culina uel foeminina:& producuntur omnia & uel grēce declinantur:ut pan.panos. Virgilī ī octouo ēne. Parhasio dictū panos de monte lycei. & ex gēitiuo grēco fit latinus mutata os ultima ī is: ut τιτάν. τιτάνος titan titanis:delphin delphinos:delphin delphinis:dicitur tamen & del phinus delphini.In multis enim iuenimus a genitiuo grēco factum nomi natiuū latinum.ut elephas elephantos:hic elephas elephantis.& hic ele phātus.A genitiuo grēco elephātos huius elephāti.Similiter hic abacꝰ

Al

Al

el

il.ol

ul

κρέττω. ἀντὶ τοῦ κρέττονα

Nihilū a non & hilū componi.

Hostoriū quid..

Leontium . foemina

An.

on

in

In multis a genitiuo g. fieri nomina latinū.

Tere.

Cicero

Lucil

Celsus

Virg.

Hic Arabs

Plau. buius abaci a genitiuo grēco abacos. Arabs arabos arabis: & arabus ara bi:titan titanos:hic titanus huius titani. Plautus ī menēchmis.Barbatuꝫ tremulum titanum qui lucet cygno patre. Necnō ab accusatiuo grēco fit nominatiuus latinus panthera:cratera:quod grēci quoq; in multis fecere quos ī hoc quoq; sequimur:qui sēpe & genitiuo & aliis casibus pro nomi natio sunt usi.ὁ μάρτυς. τοῦ μάρτυρος κ' ὁ μάρτυρος ὁ ἰκτίς τοῦ

Virg. ἰκτίνος καὶ ὁ ἰκτῖνος. Virgilī ī septimo. Hircanisue arabisue parāt

Virg. seu tendere ad īdos qui est a nominatiuo hic arabus.Idem ī octauo . Oīs arabs:omnes uertebant terga sabēi.Lucilius in quarto. Aethiopus dixit

Lucil. pro ēthiops:Rinocerūs uelut ēthiopus. Titanus quoq; pro titan dicebāt

Neui? Vnde Neuius in carmine belli punici primo.Inerāt signa expressa q̄mo

Luca. do titani bicorpores gigantes magniq; atlantes. Lucanus in viii.Nec tut?

Iuue. spacio est elephas.Iuuenalis in iiii. Rursus ad ēthiopum populos aliosq;

Virg. elephantos. Virgilius in viii.Pantherē terga retorquens. Cicero ī arato.

Cicero Tū magni curuus capricorni corpora propter delphinus iacet: aut nimio

Hor lustratus nitore.Hor.ī.ii carminum. Nec curat orion leones aut timidos

agitare lyncas a nominatiuo lynca . Et notandū est etiā de genere:q̄ mas

Virg culino genere protulit.Horatius cum Virgilius foemininō in iii.geor.

Quid lynces bacchi uariē? Horatius in ii.carminū. Nulla decēpedis me

Hor. tata priuatis:opaca porticus excipiebat archon. Hēc decēpeda ab accusa

tiuo grēco ἀπὸ τοῦ δεκαπόδα.Idem ī eodem diuersum confusa genus

Hor. panthera camello.Cassida quoq; accusatiuus est grēcus ab eo q̄ est cassis

Virg. quo usus est pro nominatiuo cassis. Aurea nam cassida.Statius uero cas

Stati sis protulit in ii.theb.Bellipotens cui torua genas horrore decoro cassis:&

asperso crudescit sanguine gorgon. Qꝫ autē grēcum est hoc nomē osten

Probus dit etiam probus in libro qui est de catholicis nominū.Persius.Crateram

Persi. argenti sudabit p rētr epedū cor.Iuuenalis in primo.Lectus erat codro p

Iuue. cula minor urceoli sex ornamentū abaci.Idem in iiii. Quanto delphinis

Iuue. balena britanica maior. Et sciendū q̄ omnia ī in desinētia etiam in is p

ductam finiūtur Arin proprium nomē & aris:delphin & delphis:eleu

sin & eleusis:trachin & trachis.Et notandū q̄ auctores grēcoꝝ in is ma

Cicero gis terminationes sunt usi: nostri uero frequentius ī in: quis Cicero ~~in~~ p

Cicero scauro.Cum dare nolet inquit arisdā ex sardinia est fugere conatus.In ea

dem Arinis uxorem pellicatus dolore cōcitatam. In in quoq; terminan

tia addita is faciunt genitiuum.Adramin nomē herois adraminis:phor

Luca. cyn phorcynis. Vnde Lucanus in libro viii.Squalebāt late phorcynnidos

arua meduse.Nā phōrcis pers.phorcyis declinatur non phorcinis. Euan

euantis.notandum q̄ t assumit ī genitiuo. Ouidius in quinto metham.

Oui. Nictelius eleusq; parens:& Iacbus & Euan.Statius in qnto.Et a summis

Sta. auditus montibus euan . Virgilius ī vi.Illa corum simulās euātis orgia

Virg. circum.Quidam tamē participiū accusatiui casus pluralis hoc magis eē

Ab Accusatiuo grēco fit nominatiuus latinus

ὁ μάρτυρας . ν. Ḡ.

Decempeda

ī Virgilius

In in & in.is

.. cla

.. i. si fiant in nomin. phorcis no phorcin

.. ab εὐάω. illumino

uolunt:ne ſit communis extrema ſyllaba euantis phrygias pro bacchātis.
¶ In on quoq; genitiui grēci ſupradict am ſeruāt regulam penultima ſecū
dum grēcos manente producta uel correpta: hic mennon huius menno
nis σινων σινονος:hic ſinō huius ſinōis:λακόων. τοῦ λακόον ¶ ος
hic lacoon huius lacoontis.Hēc tamē antiqui ſolent a blata n proferre: &
ſecundū latīoꝝ regulā ī o terminātiū (quod ubiq; Terentius facit) declina
re:ut hic antipho huius antiphonis: hic draco huius dracōis: hic leo hui?
leonis.Si enim leon dicas neceſſario ſeruas:ut genitiuus quoq; ſecundum
grēcos t habeat leontis . Vnde Cicero in libro uerri:qui eſt de ſuppliciis
proprium nomē leō leontis declinauit.Quod ī leonte macharenſi non idē
feciſti. Idēq; ī frumētaria.Tum iſte ueneris magna uoce īperat ut xeno au
diret pro ξένον grēco idem de ſuppliciis. Dexo tindaridanus homo no
bilis pro dexon.Idē pro murena zeno pro zenon profert.heno pro henon
profert.Idem pro fundanio.Eſſet ne id quod meno nunciaſſet:meno pro
menon.Statius ī primo Achilli.Cōclamant danai ſtimulatq; agamēno
uolentes.Horatius in iii.carminum. Diffidit urbium portas uir macedo
& ſubruit ēmulos ~~īimicos~~:pro macedon. ¶ In en deſinētia correpta latīa
ſunt maſculini uel neutri generis:quē mutata e ī i & addita is faciunt ge
nitiuum:ut hoc flamē huius flam inis:hoc numē hui? numinis:hoc ſemē
huius ſeminis. ¶ In en productam latīa & grēca generis maſculini ſunt
uel foemininī: & accepta is faciunt genitiuum:ut hic lien huius lienis: ri
en rienis uel ren renis. Horatius ī ſecundo ſermonū. Quod latus & renes
morbo turētur acuto. Splen ſplenis.Damē nomen propriū hiſtorici grae
ci damēis.Similiter Seben nomē herois ſocii ulixis qui habitauit theme
ſe ſebenis:hymē hymenis:hēc ſyren huius ſyrenis:hēc troezen huius troe
zenis.In ar latina & grēca īueniunt & barbara:generis maſculini uel neu
tri uel omnis:quē accepta is faciunt genitiuum:ut hic cēſar cēſaris:hoc ne
ctar ris:hic & hēc & hoc p hui? paris:hic aſpar hui? aſparis: boſtar boſta
ris.S; neutra ſi deriuatīa ſint, pducūt a ī obliqs caſib?:ut a lupa hoc lupa
nar huius lupanaris.a lacu hoc lacunar hui? lacunaris:a laqueo hoc laque
ar huius laquearis:a calce hoc calcar huius calcaris. Hor.ī ii.epiſt.Si mu
nus apolline dignū uis complere libris & uatibus addere calcar. Virgiliuſ
ī vi.Seu ſpumātis equi foderet calcarib? armos: nar quoq; naris monoſy-
labū ſil'r, pducit a ī genitiuo & ē proprium fluuii.Nam ſi naſum uelim?
ſignificare:hēc naris huius naris ſimilē genitiuū nominatiuo proferem?
ſicut frequēter ponit Ouidius ī iii.metham.Panda naris erat. Idem ī vi.
Defluxere comē:cum quis & naris & auris.Lucanus in ii.genitiuum pro
tulit:hic aures:alius ſpiramina naris adunce:amputat.Far & farris poſiti
one habuit penultimā lōgā ꝙ ſolū r litteram geminauit:& puto differē
tiē cauſa:ne uerbum eſſe putetur:ſecūdē perſonē for faris fatur.Et ſecūdū
ꝙ par & nar producunt ī nominatiuo.ut Lucanus ī iiii.Par animi laus ē

Leo leonis
Leon leontis
Antipho
Leo
Xeno
Dexo
Zeno
Heno
Meno.
Agamemno
Macedo
Far farris.

Tere
Cicer
Cicero
Cicero
Cicero
Stat.
Hor.
Hora.
Hor.
Virg.
Ouid.
Ouid.
Luca
Luca

Virg. & quos ſperaueris annos.Et Virgilius ī vii. Sulphurea nar albus aqua.
Enni. Sed nar ſeruauit a productā etiam in obliquis caſib?.Ennius ī vi.annali
um.Sulphureas poſuit ſpiramina naris ad undas. Par corripitur.Virgili
Virg. us ī bucolicis.Numerō deus īpare gaudet.Lucan? ī ix.Ergo pari uoto geſ
ſiſti bella iuuētus.Virgilius.Et paribus ſe ſuſtulit alis. Similiter lar laris
Luca. Plautus.Ego ſum lar familiaris. Virgilius ī v.Aeneidos. Pergameūq;
Virg. larem:& canę penetralia ueſtę. ¶ In er correptam deſinētia s & t antecedē
Plau. tibus (niſi ſint poſſeſſiua:quorum ī is deſinūt foemininī) er ī ri mutāt: &
Virg. faciunt genitiuum : ut auſter auſtri : hic oleaſter, huius oleaſtri:hic api
aſter huius apiaſtri.Excipitur ſequeſter ſequeſtri:quod duplici ratiōe cō
pellitur ſecundę eſſe declinationis:quoniam & t & s ante r habet nec eſt
Virg. poſſeſſiuū.& ꝙ in a facit foemininū ideſt ſequeſtra. Virgilius ī xi.Et pa
Cicero ce ſequeſtra.tertię tamen inuenitur declinationis apud pleroſq;. Cicero ī
ii.uerrinar.Aut ſequeſtres aut īterpretes corrumpendi iudicii. Sed plau
Plau tus hoc quoq; ſecundū analogiam declinauit in uidularia. Animaduerti
te amabo:ſi uultis uitulum:hic apponite.Ego ſeruabo quaſi ſequeſtro de
tis neutri redibo domi:cum res iudicata hęc erit. In eadem. Aut fugio ſe
queſtrū. ¶ In er deſinētia grēca quoq; maſculina ſupradictam ſeruāt re
gulam quę in ros apud grēcos finita:antecedēte alia in eadem ſyllaba cō
ſonante mutāt ros in er apud latinos μένανδρος menander menādri
ἀλέξανδρος alexander alexādri:μελέαγρος meleager meleagri.
Plau Excipitur gongruſ quāuis gonger dixit.Plautus ī perſa.Memini ut mur
rena & gonger ne calefierent codrus petrus ſcōbrus ebrus amphimacrus
locrus:quę nō ros ī er ſed o in u mutant. Antiqui etiam ī aliis nominib?
eiuſdem terminationis eſt quando ſic protulerunt nominatiuos:ut Vir
Virg. gilius.Theucrus & euandrus protulit ī iii.ęneid. Theucrus Rhoetcas p
mum eſt aduectus ad oras.Idem ī viii. Tum pater euandrus dextrā com
Virg. plexus euntis.Idem ī x.Pallaſ euander ī ipſis omnia ſunt oculis.Illa quoq;
latina quę foemininа ī a faciūt:er ī ri mutant ī genitiuo:ut par ſit ſyllabis
ſuo nominatiuo:ut ater atri:facit enim atra:niger nigri nigra:exceptis illis
quę s uel ſp uel n ante r habent:& a gerēdo uel ferēdo compoſitis:quę ac
cepta i faciunt genitiuum una ſyllaba uincentem ſuuz nominatiuuz : ut
Donatianus miſer miſeri:proſper proſperi.Donacian? ī ſenatu pro ſe ut, pſper dicēdi
ſucceſſus oſtenderetur:& adiutoriū beniuolentię creſcere dicentiū faculta
Cicero tem.Cicero tamē proſperus protulit ī vi.de re publica . Deinde hominū
generi proſperus & ſalutaris:aſper aſperi. Nam aſpri per ſyncopam dici
tur:lucifer luciferi:corniger cornigeri:tener teneri.liber quoq; quādo inge
nuum ſignificat liberi differētię cauſa declinamus:ne ſi libri dicamus:ali
ud ſignificare putetur.dexter ſimiliter dextri & dexteri: & adulter adul
teri.Et notandū ꝙ tot ſyllabaꝝ eſt maſculini genitiuus: quot ſit nomina
tiuus foemininī.Excipiuntur alter & uter:& ex his cōpoſita quę, pnōinū

Nar. ſt.
Par.
Menander
Alexander
Meleager
Tencrus
euandrus
...al. donatus
Proſperus

declinationem ſequũtur:alterius enim & utrius faciunt genitiuũ: ex quo quidam errantes ea pronomina ſicut ſupra diximus uoluerunt eſſe. Ex eis compoſitum alteruter quanuis ĩ maſculino ex duobus ſit nomĩatuus tamen quoniã ĩ foemININO alterutra: & ĩ neutro alterutrum ex corrupto & integro eſt. Ex parte altera plerũq; declinatur ideſt exteriore alteruter alterutrius:ut ſit genitiuus & datiuus trium generum ſimilis quod pro prium eſt omniũ ĩ ius terminãtium gẽitiuum. Cicero pro marco marcel lo.q̃ ſi ĩ alterutro peccãdum ſit.Lucanus ĩ ſexto. Placet alea fati alterutrũ merſura caput.Inueniuntur & ~~alterutra & alterutrum~~ protuliſſe ueteres & ex utraq; parte declinaſſe.Cicero ĩ protagora Quę igitur poteſt ĩdigni tas uoluntatis ad moleſtiam niſi magnitudine aut longitudine alteriuſu trius poſita Cato de ambitu.Sed ſunt partim quã duarum rerũ alteriuſu trius cauſa magiſtratum petunt: neuter tamen pleriq; neutri declinaue runt.Sed Plautus ĩ uidularia neutri rddibo dixit datiuũ cuius genitiuus neutrius ſine dubio eſt:quanuis uetuſtiſſimi ſoleant omnium ĩ us termi nãtium genitiuum & ĩ i datiuũ:& ĩ i genitiuũ & ĩ o datiuũ ĩ genere maſ culino & neutro.In foemININO uero ſecundũ primam declinationem ĩ ae diphthongum proferre.M.Cato ĩ cenſura de ueſtitu:& de uehiculis Nã periniurium eſt cum mihi ob eos mores quos prius habui bonos detur: ubi dat? eſt:tamẽ uti eos mutem:atq; alii modi ſim pro aliuſmodi.Ceci lius ĩ quinto.Nullius alius rei niſi amicicię eorum cauſa. Glicinnius ĩ qn to Peruerſum eſſe alii modi poſtulare.Cęſar in anticatone priore. Vno enim excepto:quem aliuſmodi:atq; omnis natura finxit ſuos quiſq; habe re caros:uni pro unius.Tintinnius ĩ barbato. Quam quidem pol.mulier dicit nãq; uni collegii ſumus.Ipſi quoq; pro ipſius.Affranius ĩ homine. Ipſi me uelle ueſtimenta dicito ſoti pro totius Idem ĩ ſuſpecta:adeo ut te ſacias caperet toti familię ſoli pro ſolius.Cato ĩ primo originũ.Nam de omni tuſculana ciuitate ſoli lucilii manulei beneficium gratum fuit.Idẽ; nulli pro nullius:quod tãtiſper nulli rei eſt:dum nihil agas: poteſt tamẽ hic datiuus accipi nulli rei pro nulli utilitati.Terentius in Andria.Quã do quidem tam iners tam nulli conſilii.Etiam ulli pro ullius.Plautus in truculẽto. Quaſi uero corporis reliqueris poteſtatem coloris ulli capiẽdi mala.ulli pro ullius:illi pro illius.Cato in marcum cecilium: & quis illi modi eſſe uult.Idem de moribus claudii neronis:iſti pro iſtius. Pecunia mea reipublicę.profuit quam iſti modi uti tu es:~~de temporibus.G.~~ Et ſciendum q̃ ĩ ius terminantium genitiuus producit penultimã:niſi poe tica auctoritas eam corripiat.Excepto alter alteri?:quod ideo magis cor reptam habuit penultimam q̃ duabus ſyllabis uincit genitiuus nomina tiuum.Quod igitur creuit ſyllabis minuit hoc tempore. Terentianus ta men inuenitur huius etiam penultimam produxiſſe in trochaico metro quod ẽ ex ſeptẽ pedibus & ſyllabas ſexcuplo:ut una uicit alterius ſingulu;

Cicero
Luca
Cicero
Cato
Cato
Cato
Glicinnius
Cęſar
Tintinnius
Affra
Idem
Cato
Cato
Tere.
Cato
Cato
Cato
Terentianus

.. Altera Utra & Alteriũ Utriũ
Alij modi
. Ius.
De genitiuis m. ius.

Sextus enim pes uult a longa incipere.Propria eiuſdem ideſt in er termi nationis nomina ſi ſint appellatiuis ſimilia eorum ſequuntur regulam: ut aſper propriu; aſperi:appellatiuum aſperi & aſpri per ſyncopa; :liber proprium & appellatiuũ liberi:caper ſimiliter proprium & appellatiuũ capri..Reliqua uero oĩa ĩ er ſiue correptã ſiue producta; tertię ſunt decli nationis, græca ſiue latina cuiuſq; ſint generis & t antedẽte, et in ris mu tantia faciunt genitiuũ:ut pater patris:mater matris:equeſter equeſtris. Excipitur later lateris.Prętera iuppiter cuius genitiuus ad aliud nomẽ trãſit:dicimus enim huius iouis.Et hoc iter dicimus enim huius itineris quanuis antiqui hoc iter iteris:& hoc itiner itineris dixerunt. Plautus in mercatore.Quin tu ergo itiner exequi meum me ſinis.Neuius ĩ ligurgo ignoti itineris ſumus tute ſcis quę ſunt NON ἐρῶ κλεπτᾶ. Inueniuntur tn & apud uetuſtiſſimos:hęc ancipitis gẽitiui:hic accipiter huius accipitris & accipiteris:opiter opiteris & opitris:maſpiter maſpiteris & maſpitris dieſpiter dieſpiteris & dieſpitris.ſic etia; iuppiter iuppiteris & iuppitris: ut ceſellio uindici placet declinari. Nam iouis nominatiuo quoq; caſu in uenitur.Cecilius in epiſtola.Non nobis quidem deus repertus eſt iouis. Actius in epyſmauſimache luciferа lampade exurat iouis arietẽ Ex quo etiam pluralem numerum Plautus protulit in caſſina:repente ut moriã tur hũani ioues.C.quoq; antecedente ſupradictam regulam ſeruat: ideſt er in ris conuetunt ĩ genitiuo ſi ſint communia uel ĩ is facientia foemini na:ut alacer alacris:acer acris.Et ſciendum q̃ in utraq; terminatione utri uſq; generis ĩueniũtur.Hęc Virgilius ĩ vi. dicẽs Alacris palmas utraſq; tetendit:poteſt tamen alacris eſſe pluralis accuſatiuus. Neuius ĩ carmine belli punici.Fames acer augeſcit hoſtibus.Enni? in xii. Omnes mortales uictores cordibus uiuis lętantes uino curatos ſomnus repente ĩ cãpo paſ ſim molliſſimus pertulit acris. alia uero omnia cuiuſcunq; ſint generis ac cepta is faciũt genitiuum:una ſyllaba abũdantẽ:ut aer aeris:cacer caceris mulier mulieris:ſuber ſuberis:mulciber mulciberis & mſcibris:ut ceſelli? ĩ ſtrõatheo docet:quod ſi ẽ a mulcendo & imbri compoſitum:ut pleriſq; uidet melius ſimplicis declĩationem ſeruat.celer celeris:agger aggeris: li ger ligeris uomer uõeris:degener degeneris:pauper pauperis:cadauer ca daueris:cicer ciceris. Excipitur imber imbris: & ab eo compoſita ſeptem ber ſeptẽbris:october octobris: q̃ ſimilis eſt numerus ſyllabarum:tam ĩ nominatiuo q̃ in genitiuo:uetuſtiſſimi tamen genitiuo quoq; ſimilẽ no minatiuum eorum proferebant.Cato de ſacrificio commiſſo: mẽſe octo bri facimus nouembris reliquus erat.Et omnia quę faciunt foemĩnia ĩ is ſic ſolebant etiam ĩ maſculio proferre:ut hic equeſter & equeſtris:alacer & alacris:celeber & celebris:hic campeſter huius campeſtris. Cato ĩ prio originũ.Agrũ quem uulſi habuerũt:campeſtris plerus ab originum fuit. Virgilius in vi.de anchiſa.Iſq; ubi tendẽtem aduerſum per gramĩa uidit

Virg.
Cato
Virg

Plan
Neui?
Ceſelli?
Cecili?
Actius
Virg.
Neui?
Enni?
Itiner
Iupiteris
Iouis nomina
.. Ad. epili ſymache
Vulſi

Puera
Puerpera
Puella

ęneam alacris palmas utrasq; tetendit. hęc etiam cõtra rationẽ supradi
ctarum regularum declinãtur: puer pueri: cuius foemininum puera di
cebant antiquissimi: unde & puerpera dicitur quę puerũ uel pueram pa
rit: idest pũllam: quod est dĩminutiuũ puerę: ut capra capella: tẽera tenel
la umbra ũmbella. Ouidius etiam hoc approbat: qui ĩ vi. methamor. de
puella proserpina narrat dicẽs. Tãtaq; simplicitas puerilibus affuit ãnis
quod deriuatiuũ nõ pertinet ad foeminas nisi etiam puera esset dictum
quod tamẽ cõprobat etiam Suetonius diuersos ponẽs usus ĩ libro qui ẽ de
cõstitutione officioꝝ. Liuius ĩ odyssea. Mea puera mea puera quod uerbi
ex tuo ore ꝓfugit. Idẽ alibi. pueraruꝫ manibus cõfectũ pulchertime. Nõ
est tamẽ ignorandũ ꝙ etiam hic puerus: & hic & haec puer uetustissimi
protulisse ĩueniuntur: & puellus & puella. Lucilius ĩ xi. Inde uenit Romã
tener ipse etiam atq; puellus. Cecilio ĩ umbris. Age puere duce me ad pa
trios fines decoratũ opipare. Affranius ĩ incẽdio. O puere puere sine me
prospicere mihi. Plautus ĩ lenõibus. Geminis dolet hic puellus sese uenuꝫ
ducier. Lucilius ĩ iiii. Cũq; hic tam formosus homo ac te dignus puellus.
Liuio ĩ odyssea. Sancta puer filia saturni regina. Neuius ĩ ii. belli punici.
Prima incedit cereris proserpina puer. Varro ĩ satyra quae inscribitur
περί ἑρμηνείας Τῦ ἡρακλέος. ἀλλὸτοσοῦτοσ ἡρακλησ graui
daq; mater peperit ioui puellũ. liber quoq; libri excipitur fiber fibri: quę
etiam rationabiliter uidẽtur esse secundę declinationis: habent enim foe
mininã ĩa desinẽtia quantum ad uocẽ: libra & fibra quãuis nõ sint eiuſ
dem significationis: sicut apud grẽcos quoq; multa ĩueniuntur foeminia
a masculinis deriuata nõ eiusdem significatiõis: ut λάκων λάκαινα nõ
similẽ bñt significatiõꝫ. sic ἀράκων ἀράκαινα λέων λέαινα regulã ta
mẽ eandem seruãt. Itẽ excipiuntur culter cultri: cãcer cãcri: quod neutruꝫ
etiam ĩuenitur sed quãdo morbum significat. Claudio ĩ quarto historiaꝝ.
Vt uideret ne respueret uerminaret litteris addiũalis quod uerminatuꝫ
ne ad cãcer peruenerit eius genitiuus cãceris esse debet: ut cicer ciceris.
Pręterea notandũ socer soceri: cuius foemininũ cum secundũ analogiam
hęc socera esse deberet hęc socrus ĩ usu est. Iuuenalis ĩ secundo. Desperan
da tibi salua cõcordia socru. Vetustissimi tamen cõmuniter hic & haec
socrus proferebant. Actius ĩ atreo. Simul & pisęa prędia erepta a socru
possedit suo. gener generi differentię causa: ne si generis dicamus aliud
significare putetur: aper apri: cuius foemininũ ueteres protulerunt apra.
ut Plinius ĩ secundo artium. Coluber etiam colubra facit: haec acer arbor
acri dicit. Seruius ĩ cõmento Virgilii cum nullum in er foemininũ secun
dę inueniatur declinationis. Ouidius nominatiuum protulit & Platan?
genialis acerq; coloribus impar. Solinus uero rectius protulit aceris ĩ ad
mirabilibus de arborę turis: palam fieret in torto eam esse uimine ramis
ad aceris qualitatẽ. Queritur biber biberi an biberus biberi melius dicat

Sanctapuer.

Cancer Cancerıs

Contra Serviu

Acer Acerıs pro arbore.

Ouid.
Sueto.
Lini?
Lini?
Lucili?
Cecili?
Affrani?
Plau.
Lucil.
Lini?
Neui?
Claud.
Iuue.
Acti?
Plini?
Oui.
Solin?

Lucr
Lucr.

Lucanus enim utrunq; ptulit in vi. Si tibi durus biber aut si tibi terga de
disset. Idem in iiii. Qui prestat terris aufert tibi nomẽ biberus: ergo ĩ dis
ferẽtię causa fluuii & gẽtis apocopa usus est quomodo arar ꝓ araris dixit
uel more suo abutẽs diuersis terminationib? quomodo achillẽ & achillea
Nam ꝓprie biberes sunt gẽs ab biberis ꝓfecta: qui ultra armeniam ha
bitant: quorum singularis nominatiuus hic biber huius biberis facit: &
apud grẽcos ἴβηρ ἴβηροσ. Nam alterum ἴβηροσ ἰβήρου dicunt. In
ir desinẽtia masculina accepta i faciunt gẽitiuum: ut hic uir uiri: leuir le
uiri: treuir treuiri: unum inuẽitur: ut quibusdam uidetur foemĩnuꝫ tertię
declinationis gadir gadiris. Sed Salustius neutruꝫ esse ostendit in secũdo
historiarum. Accusatiuum nominatiuo similem ponens: ut alii tradide
runt. Thartesum hispanię ciuitatẽ quam nunc tyrii mutato nomine ga
dir habent: nam si esset foemininũ gadirem dixisset accusatiuum nõ ga
dir. Et unum neutrum ir quod est ĩdeclinabile: quãuis quidam ut carisi?
ir iris declinauerunt abdir quoq; & abadir ὁ περ ἀβαδίρ declinatuꝫ non
legi. In or desinẽtia latina si sint masculini generis aut foeminini uel cõis
accipiunt is: & producta o faciunt gẽitiuum: ut orator oratoris: hic salina
tor huius salinatoris: hęc uxor uxoris: soror sororis: hic & haec auc tor au
ctoris: pallor palloris: pudor pudoris: stridor stridoris: calor caloris: hũor
humoris: macor macoris: marcor marcoris: feruor feruoris: mador mado
ris. Salustius ĩ quarto historiaꝝ. Moninenta madore ĩfirmarẽtur. Rubor
ruboris: algor algoris: quod etiam huius alg? dicitur. Plautus ĩ uidularia.
Inopiam luctum moerorem paupertatem algum famen. Idem in ru
dente. Tu uel suda uel peri algu uel etiam ęgrota uel uale. Excipiuntur
corripientia o etiam in genitiuo: ut hic & haec & hoc memor memo
ris: immeror immemoris: quod a uerbo memoro natum penultimã ei?
seruauit syllabam: uetustissimi tñ similem genitiuo protulerunt eius no
minis nominatiuũ. Cecilius ĩ epiclero. Ita ne antipho proflua fide. Itan ẽ
ĩmemoris: itan est madida memoria? Et hoc solum ĩ or desinens habuit
comparatiuũ memorior. Indecor indecoris. Virgilius in undecimo. Non
tamẽ ĩdecorem tua te regina reliquit. Idem ĩ xii. Nec genus ĩdecores sine
me hęc aut mollia fatu. Inuẽitur tamẽ etiam simplex decor decoris penul
tima correpta apud uetustissimos quando pro decorus decora decorum
accipitur. Neuius ĩ carmine belli punici. Magnamq; domũ decorẽq; ditẽ
duxerant: aliter enim iambus stare non potest. Salustius in quarto. Eqs
& armis decoribus cultus. Idẽ; in eodẽ. Dedecoresq; multiq; ab hostibus
terga cędebant. Quę ab eo deriuata sunt uel composita quod est dec? de
coris: illius declinationem seruant: sicut a corpe quoq; composita eiusdẽ;
decliationem seruant. bicorpor bicorpis: tricorpor tricorporis. ut Actius
in eriphyla. Pallas bicorpor anguium spiras trahit. Virgilius in sexto.
Gorgones harpyeq; & forma tricorporis umbrę. haec arbor quoq; huius

Lucr
Sal.
Carisi?
Sal.
plau
plau.
Cecili?
Virg.
Virg.
Neui?
Sal.
Sal.
Acti?
Virg.

..ft
Hiberus .ft.
Hiberes .genſ.
Hiberi
Abdir
Hic & Hęc auctor
Chiralgo
Mador
Memorior.

Arbor · a Robor deriuatur

Publipor
Marcipor

arboris:quod a robore deriuatum illius declinationem ſeruans corripuit
penultimã gẽitiui.ut a puero compoſita: publipor publiporis: marcipor
marciporis ſic probus.Ita enim antiqui pro publiipuer & marcipuer di
cebant:quę o non producunt ĩ obliquis caſibus Saluſtius in quarto hiſto Sal.
riarũ hoc ꝓtulit.Vnꝰ cõſtitit ĩ agro lucão gnarꝰ loci noĩe publipor/Neu
tra quoq; & greca omnia correpta o & addita is faciunt genitiuũ: ut hoc
marmor marmoris:equor equoris:hic hector hectoris:hic actor actoriſ
quando eſt nomen proprium grecum. Virgilius in xii. Actoris aurũci Virg
ſpolium quaſſatq; tremẽtẽ.Ab eo autem qd eſt hoc ador genitiuus ĩ uſu
frequenti non eſt: cuius deriuatiuum o productam habet contra ratiõ; Virg.
aliorum quę ex neutris eiuſdem terminationis deriuentur. Virgilius
in vii.Et adorea liba per herbam ſubiiciunt epulis. Et puto ideo ꝓduci
quoniam a uerbo deriuatur producente o penultimã ideſt adoro. Ergo a
dor quoq; cum ab eodem ſit uerbo neceſſario ſi declinaretur:produceret ĩ
genitiuo o quod rurſus regula neutrorũ ꝓhibet in or terminãtiũ duabꝰ
igitur ſibi aduerſis regulis repugnantibus manſit indeclinabile. Quan
uis ĩueniatur huius quoq; apud quoſdam ueterum genitiuus modo pro
ducens modo corripiens penultimã ſecundũ ſupradictas diuerſas ratio
nes:ut Gannius ĩ primo:hic adoris dat:primicias ſibi ſanguine libat. Gam?
Idem ĩ ſecundo.Illam ſponte ſatos adoris ſtrauiſſe maniplos.Idẽ ĩ quarto Gannius
Emicat ĩ nubes nidoribus ardor a doris:excipit etiã hoc cor cordis quod
aſſumit d ĩ gẽitiuo/Vt breuiter igitur ſupradictã colligamus regulã ĩ or
deſinentia neutra & greca & q̃cũq; deriuantur uel componũtur a primi
tiuis penultimã corripientibus.Ea genitiui penultimã corripiunt: cętera
uero producũt.exceptis cor & ador/In ur deſinẽtia cuiuſcũq; ſunt generis
accepta is faciunt genitiuũ:ut hic uultur huiꝰ uulturis:turtur turturis ſul
phur huius ſulphuris:hic & hęc fur huius furis.Excipitur hic ſatur ſaturi
Vnde Lucanus.Satur tamẽ obſides hoſtem:quod ideo eſt ſecundę decli
nationis:quia facit foemininũ ĩ a deſinẽs ideſt hęc ſatura. Terentius in Lura
ecyra.Sed cum tu ſatura atq; ebria eris:puer ut ſatur ſit faciẽto:quod a pro Tere.
bo prętermiſſum doctiſſime pręceptor noſter attendit. Teot iſtus oĩs e Theotiſ
loquẽtię decus:cui quicquid ĩ me ſit doctrinę poſt deum imputo. Excipi tus.
untur etiam hęc ĩ neutris quę ꝓ u:o correptam habẽt penultimã; p obli
quos caſus:ut hoc robur huius roboris:ebur eboris:femur femoris. Hora Hor.
tius.Femur o cherinte tuũ. Virgilius in xii. Otius enſem eneas uiſo tyr Virg.
rheni ſanguine lętus.Eripit a femore:dicitur tamẽ & hoc femen feminiſ
cuius nominatiuus ĩ uſu raro eſt:iecor iecoris uel iocinoris:qui genitiuus Perſi.
uidetur a nominatiuo iocinus:qui ĩ uſu nõ eſt.Perſius. Et quę ſemel ĩtus
ĩnata eſt rupto iecore.exierit caprificus. In as deſinẽtia latina maſculini
generis ſunt uel foemĩni uel cõmunis & ablata s & addita tis faciunt gẽi
tiuũ:ut hic mecenas huius mecenatis:ciuitas ciuitatis: hic & hęc arpinas

Nota quantum honoris & Reuerentię habuerit priſcianus theotiſto præceptori

Iecoriſ vel Iocinoris

huius arpinatis.excipiũtur monoſyllaba hic as aſſis:uas uaſis:quod ĩ ſin
gulari numero tertię ĩ plurali ſecundę declinationis eſt: ut hic uas uadis
hic mas maris: & hoc fas nephas:& hic & hęc & hoc nugas ĩdeclinabilia
Greca uero eiuſdẽ terminationis nomĩa ĩ oy uel ĩ a deſinẽtia in genitiuo
greco primę ſunt declinationis:ut hic λύσιας λυσίου:lyſias lyſię:ãtas
ãta hic antas huius ãtę: huiuſcemodi noĩatiuũ nominum frequẽter ſine
s terminali ſolent romani ꝓferre:ut hic geta birrhia marſya. In ος autem
terminãtia genitiuũ grecũ o ĩ i mutata faciũt latinũ gẽitiuũ:ut κάλχας
κάλχαντος hic calchas calchantis:quãuis hic calchas huius calchę anti
quiſſimi declinabãt.Plautus ĩ menęchmis Nouiſtin illum:noui cum cal Plau
cha ſimul πάλας τοῦ πάλαντος:hic palaſ palãtis.ἡ πάλλας τῆς
πάλλαδος: hęc pallas huius palladis.Et ſciendũ q̃ ĩ as deſinẽtia maſ
culina ſin t habeant ĩ genitiuo uocatiuũ ĩ an uolunt terminare more grę
co & ſimilem hunc nominatiuo ſeruare:uto calch an uſ o calchas:& o pa
lan uel o pallas. Virgilius tamẽ auctoritate poetica o pala protulit in xi. Virg
Salue ęternuꝫ mihi maxime pala.In eodẽ.Quin ego nõ alio dignerte fi Virg
nere pala.in hoc quoq; grecorũ poetas ſecutus Homerus in
ὦπολῦλάμα
πολυλάμα εἶπεν.ἄν τι τοῦ πόλυ
λάμαν menander quoq; ĩ ~~dano~~ ὦἀρία ἀρία
dixit pro ἀρίαν. In es correptã latina maſculini & cõmunis generis cũ
ſint mutant e ĩ i ablata s & addita tis faciunt genitiuũ:ut hic miles mili
tis:trames tramitis:t emes t emitis:mergeſ mergitis:hic & hęc ſoſpes ſoſ
pitis:pedes peditis:eques equitis:hic & hęc ſuperſtes tis:gurges gurgitis:
hic & hęc diues diuitis.Excipiũtur hęc quę habent penultimam ae diph
thongum:uel quę a uerbis deriuãtur ĩ penultima ſyllaba e habẽtibus bre
uem quę e ſeruãt ĩ genitiuo: ut hic & hęc prępes huius prepetis:tero teris
hic & hęc teres teretis: hebeo hebes:hic & hęc & hoc hebes hebetis.Indi
geo ĩdiges:indiges ĩdigetis:impeto impes impetis. Ouidius ĩ iii. metha. Ouid
Impete nunc uaſto pro impetu.Similiter Statius ĩ vii.theb. Aurigãq; im Sta.
pete uaſto amphiara e tuum interpretor ĩterpres ĩterpretis ſic declinanſ.
e t i ãte e habẽtia:u t hic paries parietis:hic aries huius arietis:hic & hęc
inquies ĩquietis:quod quãuis ĩ nominatiuo e correptaꝫ habeat: ut probo
uidetur ĩ genitiuo tamen eãdem ꝓducit ſecundũ genitiuum quies quie
tis pĩcipaſ. Sic etiã ſeruãt foemĩnia e correptã:ut haec ſeges ſegetis:teges
tegetis/Illud quoq; notandum q̃ a pede uel a ſedendo compoſita per dis
nõ per tis efferunt genitiuũ: & a pede quidẽ compoſita ſeruant e. A ſedẽ
do uero mutant e in i:ut hic & hęc & hoc quadrupes quadrupedis:bipes
bipedis.compes compedis.Iuuenalis in iiii. Squallidus ĩ magna faſtidit Iuue.
compede foſſor:hic & hęc obſes obſidis:deſes deſidis. Excipiuntur haec
apes huius apis:quoniam hoc ſolum a pede compoſitum ut quibuſdam

Vas · is · Vaſa · orꝫ
hic hęc hoc nugas

Arias
.. Dardano
cs corr

Impete

Inquies.
Inquietis.

uidetur e longam seruauit neq; ulla creuit syllaba in genitiuo: quãuis & a
lia composita ab eo quod est pes auctores producant. Virgilius in tertio Virg.
ęne. Stat sonipes ac frena ferox spumantia mandit. Idem in x. Tollit se ar Virg.
rectum quadrupes: & calcibus auras uerberat. Horatius in primo sermo Hor.
num. Omnia magna loquens modo sit mihi mensa tripes: & concha sal
puri. Probus tamen inter correpta hoc ponit. Ouidius tamen nominati Probus
uum hęc apis protulit in xiiii. metham. Non apis inde tulit collectos se Ouid.
dula flores. Quod etiam dimminutiuũ ostendit apicula: quomodo docet
fidicula primitiui sui nominatiuum fidis nõ fides esse: quod Seruio pla
cet de cithara. In es productam latina i antecedente ablata s & addita i
faciunt genitiuum ut hic meridies huius meridiei: hic uel hęc dies huius
diei: hęc acies aciei. excipitur haec quies quietis. uetustissimi tamen hoc
quoq; secundũ supradictam pferebant declinationẽ. Affranius in emã Affra
cipato. Solicito corde corpus non potitur nunc quie. Neuius i protbesilao Neuius
laodomia complexa somno corpora operiuntur ac suaui quie dicantur.
Iure igitur cõpositum quoq; ex eo requies quod in eodẽ genere mansit tã
quintę q̃ tertię declinationis iuenitur. Virgilius in iiii. ęneidos. Tempus Virg.
iane peto requiẽ spaciũq; furori. Cicero in dialogo de senectute. Vt meę Cicer.
senectutis reqetẽ oblectamẽtumq; noscatis: nã inquies cuius extremam
corripi dicit probus iquietis declinatur: quod trium factũ est generum: ut
supra ostẽdimus: cuius etiam simplex iuenitur trium generum. Neuius i Neuius
carmine belli punici ii. libro. Iamq; eius mẽtem fecerat fortuna quietem.
Licinius macer i primo annali. Non minimo opere milites quietas uole Licinius
bant esse. Salustius i ii. historiarum. Quoniam corpore & lingua percitus Sal
& iquietem nomine histrionis uix sani burbulegiũ appellabant, alia ue
ro eiusdem terminationis nomina e i i mutantia faciunt genitiuũ: ut hic
uerres huius uerris: haec cędes huius cędis. excipiuntur hic pes pedis:
hęc ceres cereris: merces mercedis: hic & haec hęres hęredis: locuples locu
pletis: & tria quintę declinationis e corripientia tam in genitiuo q̃ in da
tiuo: fides fidei: res rei: spes spei. Inuenitur & plebes plebei. Salustius i pri Sal.
mo historiaꝝ. Plebei tribunitiam potestatẽ: nam plebs plebis facit geni
tiuum. Et fames famei dicebant ueteres: unde adhuc fame producitur in
ablatiuo. Virgilius. Melle soporatã & medicatis frugibus offas. Obiicit Virg.
ille fame rabida tria guttura pandens. Iuuenalis i quinto. Inde autẽ cum Iuue.
se matura leuauit progenies stimulante fame festinat ad illam. quas pri Iuue.
mum prędam rupto gustauerat ouo. Idem in eodem. Membra aliena fa
me lacerabant esse parati: & sua quasi quintę declinationis produxerũt
ablatiuum. In es productam greca eiusdem declinationis in ους uel i εος
uel i τος genitiuũ grecũ terminantia oy uel o uel eo in i mutantia faciũt
genitiuum latinus: ut. πᾰλαμήδης πᾰλαμήδεος palamedes pala
medis ἐτεοκλῆς. ἐτεοκλέος: Eteocles eteoclis χρήμης χρήματος

Apis.

Contra Seruium

Requietem.

Cur fame producit Vlti.

Iuu. VI.

Burbulegius

Ter. chremes chremetis & chremis. Terentius i andria. Etiam puerum ide a
Tere biens conueni chremis. Idem in eadem. Egomet continuo ad chremem
Pindaru μένδης μένδητος. nomẽ est urbis ęgyptiacę: cuius mentionẽ pídar?
facit mendes mendetis & mẽdis. Sic quoq; ῥάμνης ῥάμνητος Rhã
nes rhamnetis & rhamnis: quod grecum esse ostẽdit aspiratio post r po
sita: quod i latinis nominibus nõ fit λάχης λάχητος: laches lachetis:
& lachis. Sic & similia i τος terminãtia genitiuum grecum: nec est mi
rum duplicem declinationẽ hęc habuisse apud latinos cum apud grecos
quoq; multa inueniantur huiuscemodi ancipitẽ habentia declinationem
teste herodiano γύγης nomẽ gigantis γύγου & γύγητος. κώμης
pprium κώμου & κώμητος μύκης μύκου & μύκητος ὁ μή
νης μήνου et μήνητος ὁ πέλης πέλη et πέλητος μίγης μίγου
καὶ μίγητος πύλης πύλου πύλητος. Similiter θάλης menes a
geles calles dares uarie declinantur Vnde Virgilius. duplicẽ accusatiuũ
grecũ protulit i v dareta & daren illos secutos qui πόλητα & πολην
Verg. μήτητα & μήτην protulerunt: ut precipitẽq; daren ardẽs agit equore
Virg toto. In eodem. Sed finem ipposuit pugnę fessumq; dareta. Sin i oy termi
nant genitiuum grecũ primę sunt declinationis: ut. ἀχάτης ἀχάτου a
chates achate. ἀγχίσης ἀγχίσου: anchises anchise Sępissime autẽ hu
iuscemodi nomina antiqui & secundũ tertiam protulerunt declinationẽ
ut orontes orontis & oronte: timarchides timarchidę timarchidis: hero
Hor. des herodę herodis. Horati? i ii. epistolarum. Pręferet herodis palmetes
pinguibus alter. Cicero i primo tusculanarum. Nõ sine causa cum orestis
Cicero fabulam doceret euripides. Salustius i secundo historiaꝝ Eam deditionẽ
Sal. senatus per nuntios orestis cognitam approbat. Idem in quarto histori
Sal. rum. Namq; primũ Iasonem nouo itinere maris aetę hospitis domũ uio
A Gelli? lasse. Agellius noctium attica ix. historia ex libris heraclide poetici iocũ
da memoratu & miranda. Sciendũ tamen ꝓ frequẽtissime & tertia utũ
tur declinatione i propriis quę formam habent patronymicoꝝ & in bar
baris: ut thucydides thucydidę et thucydidis: mitridates mitridatę mitri
datis: tigranes tigranę tigranis. huiusmodi enim nomina parthica etiam
gręci ancipiti terminãt genitiuo modo oy modo οῦς τιγράνης τιγρά
Virg. νη τιγρᾶνους. Virgilius in xii. Nec drancis dicta refellam. Et sciendũ
ꝓ in huiusmodi nominibus quando tertię sunt frequẽtissime ueteres da
tiuum proferebant pro genitiuo Aristõteli demosthẽi thucydidi euri
Virg. pidi: pro Aristotelis demosthenis thucydidis euripidis ponentes. Virgi
lius in primo ęnei. Pręcipue pius ęneas nuc acris oronti. Nunc ami
Virg ci casum gemit. Idem in eodem. Troas relliquias danaum atq; immi
Virg tis achilli. Idem in secundo ęnei. Quis talia fando myrmidonũ dolopum
Teren ue aut duri miles ulyxi. Terentius in heautontu. Archonidi filiam pro
Cicer. archonidis. Cicero in ii. uerri. In timarchidi potestate sociorum populi

Mendes

γύγης
κώμης
μύκης
μήνης
πέλης
μίγης
πύλης

Gr

Herodis
Orestis

Thucydidis
Mithridatis
Tigranis

In Codice antiq. Aristotili

Oronti
Achilli
Vlyxi
Archonidi
Timarchidi
Datiuus pro genitiuo

romani antiquissimorum atq; amicissimorum liberos matres bona fortu
nasq; omnes fuisse. Idem ī eodem datiuū similiter protulit. Neq; ī prēsen
tia thimarchidi quid respondeat habuit/& magis secūdum tertiam ea p
ferunt nominatissimi auctores. Idem ī arato. Sub pedibus profertur fini
ta booti pro bootis. Terētius ī ecyra. Calimedem hospitē miconium. Ci
cero ī protagora. Quid tu īde tandē appares a socrate an quidem dubiū
non est quin ab alcibiade. Trogus pompeius ī libro sexto. Inde sceptrum
petit quos Emedia īterfecta socru cōtuleratis ab herculide petito collo
quio. M. uellius ~~consul~~ patricius liber primus: nec minus clarus ea tempestate fuit
Milciadis filius cimon. Plinius in ii. naturalis historię ab euclide. Idem ī
tertio thucydide callipēde. In quarto philistide anticlide philonide. In qn
to Sothade. In sexto Simonide maiore. In septimo agathagide apolloni
de duride heraclide pontico asclepiade. In xi. orecleate. In xii. inneside. In
xiii. corsinade. In xxxvii. euripide. Possunt tamē ea sī producte proferā
tur datiui esse greci pro ablatiuis: quomodo Virgilius in primo eneidos.
Vno comitatus achate. Iuuenalis Penolope meli? leuius torquetus ara
gne. ¶ In is desinentia lōga; cuiuscunq; sint generis latina ablata s & ad
dita tis faciunt genitiuū: ut hęc lis litis: hic & hęc dis ditis: unde hi & hę
dites & hęc ditia: cuius nominatiuū singularem in usu non īueni: deb; ta
men secundum analogiā hoc dite esse: nam in is finiri non potest. Luca
nus ī octauo. Nō illic libycę posuerunt ditia gētes Tēpla. hic & hęc sam
nis huius samnitis. Sic cęsar de analogia. Lucanus ī ii. Romanaq; samnis
ultra caudinas spauit uulnera furcas. huius neutrū Neui? sānite protulit
in carmine belli punici: ad cuius similitudinē debet etiam hoc dite dici.
Excipitur hęc glis gliris. quod p t. r habuit: & hęc uis huius uis: cui?
rale similiter tam Lucretius q̄ Salustius protulerunt. Lucretius in secun
do. Sed quam multarum rerū uis possidet ī se atq; potestates. Salustius ī
ii. historiarū. Male iam assuetum ad omnes uis controuersiarū; illa quoq;
tam ī is q̄ ī er finita nomīa regulam seruant ī er termīato: ideſt accepta
is faciunt genitiuū: ut hic puluis & puluer pulueris: hic cucumis & cu
cumer cucumeris: hic cinis & ciner cineris: hic uomis & uomer uomeris
Pręterea cęsar declinat puber puberis: quidam ut Probus pubes puberis:
Et hoc tamē compositum inuenitur similē habens nominatiuū gēituo.
Impubis huius impubis. Virgilius in secundo. Impubis Iuli. ab eo neutrū
impube: hor. protulit ī epodo ut hoc trementi questus ore cōstat puer im
pube corpus Cicero tamē ī iiii. inuecti. Filiumq; eius īpuberem legatum
a patre missum. Idem in secundo de oratore. quod 'nisi puberem te iam ī
quit haberē. Alia uero omnia eiusdem terminationis correptę similē ha
bent genitiuum nominatiuo: hic collis huius collis: hęc puppis huius pup
pis: hic & hęc suauis huius suauis: hic & hęc ciuis huius ciuis. Excipi
untur tamē hic lapis huius lapidis: uetustissimi tamē hui? lapis ptulerūt

Calimedem
Alcibiade
Herculide
Milciadis
Cicero
Cicero
Terē.
Cicero
Trogus
Vell.
Ph.
Pli.
Vir
Iuue
Luca
Cęsar
Luca
Lucre
Sal
Cęsar
Prob?
Virg.
Hor
Cicer
Cicer
q. d. nō sūm plex.
Impubis huius Impubis
huius lapis
Vno comitatus Achate.

Ennius in xii. annali. Occumbunt multi letum ferroq; lapiq;. hic sanguis
huius sanguinis: quod ueteres hoc sanguen dixerunt. Cicero ī hortensio
ut ait Ennius. Refugiat timidos sanguen atq; exalbescat metu. Idem in ii.
annali. O genitor o sanguen diis oriundum: hęc pollis pollinis. sic Carisi
us. Probus autem & cęsar pollen pollinis declinauerunt. hęc cuspis cuspi
dis: semis semissis. Apuleius in epitōnia. Sed tum sextertius dipōdium
semissem. quinarius quinquēsis: denarius decussis ualebat: hęc cassis cassi
dis: quod etiam hęc cassida cassidę declinatur Virgilius in xi. Aurea ua
ti cassida: a sanguine cōpositū nō seruat declinationē simplicis: hic & hęc
exanguis huius exanguis: a cuspide seruat tricuspis tricuspidis. Ouidius
in primo metham. Positoq; tricuspide telo mulcet aquas. Inuenitur etiam
hęc capis capidis: cuius dimminutiuū est capidula: hauruntius capis uasis
genus pōtifical ~~ī diminutiuū capidula~~. Lucilius in ix. hinc ancilia ab hoc
apicōs capidasq; repertas. Et uide ꝓ magis grecum esse ostenditur cum
in as ptulit accusatiuū pluralem. hic & hęc potis & hoc pote nomina eē
ostendit comparatio potior & potissimus. Sine uerbis autē substantiuis
raro īuenies ea uel obliquo casu prolata. Persi?. Qui pote uis dicam: nuga
ris cum tibi calue. Pinguis aqualiculus ptento sesquipede extet. Virgili
us in tertio. Nec potis ionios fluctus equare sequēdo. Idem ī xi. At non e
uandrum potis est uis ulla tenere. ¶ In is desinētia greca sī in gēitiuo grę
cō cōsonātem habuerūt ante o. ſ. o. in ī mutant & faciunt latinū ut σιμο
ῖσ σιμοέντοσ: simois simoentis: ἀλῶνισ ἀλῶνιδοσ: hic adonis hu
ius adonidis εὔπολισ εὔπολιδοσ. eupolis eupolidis: δωρίσ δωρί
δοσ: doris doridis. θέτισ θέτιδοσ: hęc thetis huius thetidis: quāuis ab
latiuus eius ab hac theti Plautus ī epodo protulit Tūc ille prognatus the
ti sine perdat alia apportabant ei nerei filię ἐὔχαρισ εὐχάριδοσ: eu
charis eucharidis: ἐπίχαρισ ἐπιχάριδοσ: epicharis epicharidis. Sin in
os puram desinit grecus genitiuus similis erit nominatiuo apud latinos:
ut ἀλῶνισ ἀλῶνιοσ: hic adonis hui? adōis: νεάπολισ νεάπολιοσ
hic neapolis huius neapolis. Sin apud grecos ī εῖσ diphthōgū terminēt
nominatiuum n t habent in genitiuo σιμόεισ σιμόεντόσ: hic simois
simoentis. ¶ In os masculina ablata s & addita ris faciunt genitiuum: ut
hic lepos leporis: ros roris: mos moris: flos floris. Excipitur nepos nepo
tis: quod quidam cōmune putauerunt: quāuis foemininū sit neptis Alia
uero oīa ī tis desinunt: ut hic & hęc sacerdos hui? sacerdotis: hic & hęc cō
pos compotis. Liuius in xxv. Quod profecto facis mentis compotes esse:
o tamen in hoc solo corripitur. Seneca in phędra. Hyppolite me nunc cō
potem uoti facias. In eadem. Compote uoto: & est adonicum metrum.
eius contrariū impos impotis. Actius ī primo didascalion. Falsidica au
dax nati mater pessimi odibilis: natura impos: excors & fera. Similiter
hęc cos cotis: dos dotis. Excipit hic & hęc bos bouis: quod ideo assumit

Enni
Cicer.
Enni
Apul.
Virg
Ouid
Hauruntius
Lucil
Pers.
Virg
Virg
Lini?
Seneca
Seneca
Actius
Hoc sanguen
pollis vel
Pollen
+epithoma
Capis
Capidula
Potis & pote.
ἀδώνιος ἰωνικῶς κλίνεται κοινῶς γὰρ ἀδώνιδος ποιεῖ.

Actius in primo didascalio

Aeoles Solent inter duales uocales eiusdem dictionis digamma ponere · quos sequimur · ut

Ouis
Dauus
Ouum

gēitiuo u loco digamma:quia ęoles quoq; solēt inter duas uocales eiusdē dictionis digamma ponere:quos ī multis sequimur ὄϝις ouis λάϝος dauus ὤϝον ouum.In nominatiuo quoq; huius nominis illos sequimur. Nam & ęloes & dores βῶς dicunt pro βοῦς diphthongum in o longa; uertentes:& ϕ hoc uerum est ostendunt epigrāmata uetustissima : quae litteris antiquissimis scripta in multis tripodibus legi: & maxime in tri pode apollinis:qui est Constātinopoli in loco quem xerolophon uocant sunt autem scripta sic λαϝμάϝων pro λαϝμαϝόον λαόκων pro λαόκοϝον.hęc glos gloris:hoc os correptum ossis.Ouidius in quīto methamor. Qui postq̄ cecidit ferrumq; ex osse reuulsum est Quidam tamē ueterū et hoc ossū & hoc ossu proferebant.Vnde Paucuuiꝰ ī chrise. ossum in humatū ęstuosam auram.Actius uero in annalibus.Fraxinus uero fixa ferox īfensa īfunditur ossis.Cato tamē os protulit ī quarto originū . Si q̄s membrū rupit aut os fregit talione uindicta proximus cognatus ulciscit os productū oris:hic & hęc custos custodis.Ideo ī dis desinit quia uenit a uerbo custodio.Greca eiusdem terminationis grecum genitiuum sequūt os finali ī is conuersa:ut χρυσέρωσ.χρυσέρωτοσ:chriseros chriserotis ἥρωσ ἥρωοσ: heros herois:μίνωσ μίνωοσ:minos minois. Salustius tamē protulit minonis genitiuū ī secundo historiaꝝ.Dędalū ex Sicilia ꝓfectum quo minonis fugerat iram atq; opes . Nec tamen hoc sine exēplo apud grecos quoq; inuenitur.Syracusii enim heron pro heros dicunt: sic sophron ἥρων ἥρωσ dixit . Similiter ergo & μίνων pro μίνωσ. Romani autem plerunq; solent ī on terminātia etiam abiectione n ꝓferre ꝓ o:ut leo draco..Sic ergo mino gobio quoq; dicunt pro γωβίόσ abiecta s Et quod mirabilius athos athonis ꝓtulit Cicero in tertio de re publica Quid ergo illa sibi uult absurda exceptio:nisi quis athonē ꝓ monumēto uult funditus efficere? Quis enim est athos:aut olympus tantus.Sed hoc ī us correptam debinc attice ꝓlatū est quomodo ἀνδρόγεως ꝓ ἀνδρόγεωσ. In us correptā desinētia masculina s uel t uel x antecedētibus: si sint rerum incorporalium uocabula quartę sunt declinationis : ut hic usus usus:hic casus huius casus:hic situs huius situs:hic positus positꝰ: hic partus huius partus:quāuis hęc partio huius partiōis antiqui protulisse inueniuntur.Plautus in truculento.Horresco misera mētionem quotiens fit partionis.Hic sexus huius sexus:hic luxus huius luxus. Similiter quartę sunt quę rerum uocabulis omonyma īueniuntur:ut hic magistratus ἡ ἀρχή καί ὁ ἄρχων huius magistratus . hic saltus ἡ πηδήσισ καί ὁ πηδητήσ huius saltus:hic uersus ἡ φωνή καί ὁ στίχοσ huius uersus:hic exercitus .ἡ πολιόρκία καί ὁ στρατόσ huius exercitus:fastus quando a fastidio est uerbo quartę est:quando uero pro annali accipitur a fastis & ne fastis diebus sic dictum frequentius secundę est.Inuenit tamē & quartę Lucanus ī decimo.Nec meus eudoxi uincetur fastibus ānus.quod tamē

Nmonis

Mino

Athonem

Fastus · us ·

Fastus · 1 ·

Aeolū & Dorū

Omi

Pacuu.

Ach?

Cato

Sal

Syracu.

Sophro

Cicero

pla.

Luca

Contra Seruiū

errore lucani prolatum dicit Seruius ī cōmētario tertii libri Virgiliani Cum antiquiores quoq; similiter idem protulisse īueniuntur. Ouidius fastorum inscripsit libros Nam apud Horatium duplicē inuenio scriptu ram & fastos & fastus ī tertio carminū permemores. ~~Varro~~ genus omne fastos & fastus in aliis codicibus. Varro in ephemeride . Postea honoris uirtutum causa Iulii cęsaris qui fastus porrexit, mensis Iulius appellatus ast.Senatus quoq; ideo quartę est ϕ a uocabulo natus componitur : & si ante tus alia sit in eadem syllaba cōsonans etiam corporalia quartę sunt declinationis:nisi sint propria uel mobilia. ut hic fluctus huius fluctus: hic questus huius questus:hic rictus huius rictus:hic uictus huius uictꝰ Excipitur hic lectus ἡ κλίνη huius lecti:quod tamē etiam huius lectus antiquissimi protulerunt. Cornificius ī primo de etoemis deorum. Ipsis uero ad cereris memorię nouandę gracia lectus sternitur. Plautus in amphitrione. Q̄ lectus ubi ꝛcubuisti concaluit locus.Mustus quoq; musti excipit ꝓbus quod tamē mobile uidetur:cum ueteres & foemininо & neutro genere īueniuntur hoc ꝓtulisse:ꝓ nouus noua nouum. Marcialis in primo.Quod te tusca iuuat uetulo miscere falerno ī uaticanis cōdita musta cadis.Ouidius in xiiii.metham.Tercentū messes tercentū musta uidere.Cato censorius de agna pascenda Musta agna pro noua dixit Inueniuntur tamē antiquissimi multa ex supradictis ī genitiuo etiam.ī terminasse. Terentius ī andria. Nihil ornati nihil tumulti pro ornatꝰ & tumultus.Idem ī adelphis fructi ꝓ fructus. Nūc exacta ętate hoc fructi ꝓ labore ab his fero: questi ꝓ questus.Idem ī ecyra.Nunq̄ animū questi gratia ad malas adducam partes adueti ꝓ aduentus.Idem ī phormione . Patrem ut extimescā ubi eius aduenti uenit in mentē.Senati ꝓ senatus: Salustius ī catilina. Senati decretū fit sicut ille censuerat. uersi quoq; pro uersus.Lauerius in lacu auerno uersorum non numeꝝ numero studuimꝰ Valerius in phormione.Quod hic cū tragicis uersis & firma facis.Leuiꝰ ī polymetris.Omnes sunt denis syllabis uersi:hic uictus huius uicti Plautus in captiuis ꝓ intuitu cotidiani uicti uentrē ad me afferas. Idem ī aulularia huius gemiti dixit Tantū gemiti & male moesticię:mihi hic dies obtulit famē & pauperiem.Alia uero omnia eiusdem generis latia in us desinentia secundę sunt declinationis:ut hic Virgilius huius uirgilii:somnus somni:lacertus lacerti:numerus numeri:sanctus sancti: uentꝰ uenti:cibus cibi:quanuis & huius cibus antiqui protulisse inueniuntur. Plautus in captiuis. Tantus uentri cōmeatus meo adest in portō cibus. Excipitur arcus quod differentię causa quidam tam secundę q̄ quartę ꝓ tulerunt.De cęlesti enim idest de iride Cicero dicens ī tertio de deorum natura in i.finiuit genitiuū.Gur autem arci species non in deoꝝ numero reponatur.Et inuenitur tñ apud ueteres etiaꝫ foeminini generis secūdū quod bene est quartę declinationis. Ennius in xv.annalium. Arcus ubi

Hora.

Varro

Cornificius

Plaut.

Marci

Ouid.

Cato

Tere

Tere.

Tere

Tere

Sal

Labe rius

Valeriꝰ

plau.

Lenius

plau

Cicero

Mustus · 1 ·

Musta.

Ornati

Tumulti

Fructi

Questi

Senati

Versi

Victi

Gemiti

Hubus Cibus

Cornificius in primo de etoemis deorū

Laberius in lacu auerno

Lenius in polymetris

aſpiciunt mortalibus quę perbibentur. Acus etiam quod quartę eſt de
clinationis tam maſculinū q̃ foemininum inuenitur. Lucanus in decimo
Quod nilotis acus compreſſum pectine ſerum. Iuuenalis in primo. Illę ſu
percilium madida fuligine tinctum: obliqua producit acu. Idem ī ſecūdo
Emerita quę ceſſat acu. dīminutio tamen fit a maſculino aculeus teſte
probo: quomodo ab equo equulus. Et lacus & hic ſpecus quod tam maſcu
linum q̃ neutrum inuenitur. Horatius in libro tertio carminum. Quo
me bacche rapis plenū tui q̃ nemora & quoſ agor in ſpecus? Sed hoc ſpec?
melius dici in ſingulari numero: in plurali hi ſpec? Seruio placet. Foemi
ninum tamen hoc quoq; nomen inuenitur Agelli? noctium acticar. vii
Sole medio īquit & arido & flagranti ſpecum quādam nactus remotā
tenebroſa; q3 penetro & recondo. Ennius ī xii. annaliū. Tum caua ſub
monte late ſpecus intus patebat. Paccuui? ī nuptiis. Aduenio ī ſcrupulo/
ſam ſpecum: dicebant tamē & hoc ſpecum & hęc ſpeca. Cato. Speca ap
poſita quo aqua deuia abiret. Sed Liuius etiam in ſingulari nūero hoc
ponit maſculinū ī primo ab urbe condita. Lucus erat que; mediū ex opa
co ſpecu fons perenni rigabat aqua. Similiter Ouidius ī tertio metham.
Eſt ſpecus in medio ſyluis ac uimine denſus. Idem in quarto ſpecus eſt te/
nebroſo cecus biatu. Idē ī xi. Eſt ſpec? ī medio natura factus an arte Am
biguum. penus quoq; & maſculini & foemini & neutri inuenitur: teſte
Donato & Capro. Plautus ī pſeudulo. Niſi mihi annuus penus ab ama
toribus congeritur. Lucilius. Magna penus paruo ſpacio conſumpta peri
bit. Horati? ī primo epiſtolarū. Annone proſit portet frumenta penuſq;
cuius neutri genitiuus eſt penoris: ut pecus pecoris. Cęſar ſtrabo contra
Sulpicium tribunum plebis: ꝓ propinquos noſtros meſſalas domo defla
grata penore uolebamus priuare hoc penū etiam Affranius ꝓtulit. In pe
nū herile. Etiam hic ficus uitiū corporis quartę eſt. Martialis in primo e/
pigrāmaton. Cū dixi fic? rides quaſi barbara uerba: Et dici ficos cecilia
ne iubes: Dicemus ficus q̃s ſcimus ī arbore naſci: Dicemus ficos cecilię
tuos. Ex quo oſtendit & uitium & fructum poſſe eſſe quartę declinatio/
nis: genere autem differre: uultus pręterea quartę eſt: quod quaſi rei ē uo
cabulum a uolo uerbo: quomodo a colo cultus: ab ulciſcor ulte?. Nec mirū
cum Ariſtoteles ſpecies incorporales circa corpora uult eſſe: uultū quoq;
quomodo colores & fignras cum ſint īcorporales: uoluntatiſ enim ſignifi
cat affectum ī facie intelligi: quomodo metus gaudium lętitia triſtitia: q̃
omnia rerum īcorporalium ſunt uocabula. Iure igitur quartę eſt. Simili?
artus: hoc enim quoq; cum neutro etiam genere hoc artu ueteres profere
bant bene ſecūdū quartam declinat ꝓ omnia enim maſculina quę neu
tra quoq; in u deſinentia inueniuntur eiuſdem ſunt declinationis: ut hic
tonitrus hoc tonitru: hic cornus hoc cornu: ergo ſimiliter hic artus hoc
artu. Plautus ī menęchmis. Ita mihi imperas ut ego huius membra atq;

Luca.
Iuue.
Iuue.
Hor.
Agelli?
Emni
Pacc.
Cato
Liui.
Ouid.
Oui
Oui.
pla.
Lucil
Hor.
Cęsar.
Affr.
Mar.
Plau.

Specu quandō

Ficus. uſ. uitiū & fructus Lactan.

Rei Vocabulū quid ſit magiſ Sequenti Charta declarat

Hoc Tonitru
Hoc Cornu. Qm decli
Regula pulchra

oſſa atq; arti comminuam. Illud etiam poſſum? dicere quod a uerbo ar
to artas rei uocabulū ſit artatus et per ſyncopa; artus: quomodo a poto
potas potatus potus. Ideoq; nomen etiam quod ſignificat ἄρτον ideſt
artus quia a uocabulo rei eſt ſimile etiam eandem ſeruauit declinatione;
quomodo exercitus ſaltus magiſtratus: & forſitan etiam ideo acus ab acu
to: portus a portatu: lacus a laqueatu: ſinus a ſinuatu: curruſ a curſu: grad?
a gradu: nata primitiuorum ſeruāt declinationē: quomodo uniuoca fixa.
A portu compoſitū tam maſculini q̃ neutri generis īuenitur & ſecundę
declinationis. hic angiportus & hoc angiportum his angiportis. Sic Pli
nius ſecundus ī primo artis grāmaticę. Terentius quoq; in adelphis. Id
quidē angiportū nō eſt puiū. Idem ī phormione Sed hinc concedā trāſire
uos ī angiportum hunc proximū: gradus quoq; eſt quartę ut oſtendimuſ
Et ſinus dicitur tamen & hoc ſinum ī producta in neutro genere: &
ſignificat uas. Varro de uita populi rōani libro. i. Vbi erat uinū ī menſa
poſitum aut galeola aut ſinū. Virgilius in bucolicis. Sinum lactis & hęc
te liba priape quotannis. Sed hoc etiam maſculino quidam ꝓtulerunt.
Plautus ī gurgulione. Hic cum uino ſinus fertur. Forte igitur etiam diffe
rentię cauſa hoc ſecundę illud quartę declinauerunt. Curruſ quoq; ſimili
ter excipitur quod quartę eſt declinationis ut ante docuim?: & poſſum?
ueriſimilem de his omnibus rationē ut ſuperius mōſtrauimus reddentes
dicere: ꝓ ea quę a participiis declinantur ī us deſinētia ſi ſint fixa quartę
ſunt: portatus portus: artatus artus: arcuatus arcus: laqueatus lacus: acut?
acus: ſinuatus ſinus. a curſu quoq; curro currus: a greſſu uel gradior grad?
Adeo autem cognatio eſt currus ad curſum ꝓ dimminutiuum currus
curriculus pro curſu accipitur. Cicero pro marcello. Nec fas eſſe ducebat
uerſari me in uetere noſtro curriculo. Quomodo igit ſi eſſent participiis
ſimilia fixa quartę proferrētur declinationis: ſicut omnia quę ſimilia ſūt
participiis nō mobilia. ſic etiam per ſyncopam prolata uel mutatione cō
ſonantium ante us poſita; eandē tamen declinationē ſeruauerunt. Nec
mirū ī nominibus hoc fieri: cum etiam ipſa participia īueniuntur ꝑ ſyn/
copam prolata: ut potus ꝑ potatus: cretus ꝑ creatus: dictus ꝑ dictatus:
ſaucius ꝑ ſauciatus: truncus ꝑ truncatus: laſſus ꝑ laſſatus: tonitrus quoq;
& cornus quando ſunt maſculina notantur ꝓ quartę ſunt. Nam plerunq;
neutra inueniuntur hoc tonitru hoc cornu: de quibus ſupra docuimus
Quomodo autē quędam nomina quartę declinationis ſecundū ſecundā
etiam regulam ꝓtuliſſe ſuperius uetuſtiſſimos oſtendimus. Sic econtra/
rio quę debuerunt eſſe ſecundę: quartę eſt quando declinauerunt: ut hic
ſibilus huius ſibili: uadus: uulgus: fretus. Siſenna in xii. hiſtoriarum pro/
cul dubio ſibilus ſignificare conſuli coepit. Excipitur etiam lepus leporis:
quod ſolum in us correptam deſinens maſculinum tertiae declinationis
inuenitur. Nam uetus ueteris commune eſt trium generū: & lig? quoq;

Plini.
Tere
Tere.
Varro
Virg.
plau.
Siſenna

Artua
Rei Vocabulū
ut magiſtratus. ſaltus.
Angiportus. & Angiportum
Sinū
Sinus
Curriculus
Potus
Cretus
Et guſtatus pro guſtus apud Ciceronem

liguris commune est. Salustius ī secundo historiaꝝ. Sed ipsi ferunt tauru; ex grege quem ꝓpe littora gerebat corsa nomine lygus mulier: inuenitur tamen etiam desinēs ī ur lygur. ut. Lucanus ī primo. Et nunc tonse lygur quondam per colla decore. Crinibus effusis: quāuis etiam ueter analogia exigit ut bene sit dictum. Actius ī hecuba. Veter fatoꝝ terminus sic iuserat pro uetus. Quod Capro quoq; prudētissimo uidetur cum compatiuus ueterior & superlatiuus ueterrimus: ueter desiderēt positiuū. Cato in primo originū. Antennātia ueterior est q̄ Roma. Plautus ī bacchidibus. Senem tibi dedo illum ueteriorē lepide ut lenitum reddas. monosyllaba q̄q; ī us oīa cuiuscunq; sint generis tertię sunt declinationis quę & ꝓducūtur. Est autem masculinum unum a gręcis sumptum μῦς hic mus muris quod & per obliquos casꝰ ꝓducit u. muris muri. Ideoq; assūpsit r quia nō poterit u uocalis penultima produci: uocali altera consequēte. itaq; ī omnibus monosyllabis u lōga est per omnes casus: & similiter declinatio supradicti nominis: ut mus muris: plus pluris: ius iuris: thus thuris: crus cruris. Exceptis sus & grus quę ī monosyllabis cōmunia inueniuntur: & ī nominatiuo ꝓducūtur: in obliquos uero corripiūtur: ꝙ apud gręcos quoq; σῦς productam ī nominatiuo reliquos casus corripit. u. penultima āte uocalem posita longa non inuenitur apud latinos: ut arduus sua fluctuiruo. Sunt autem nomina ī us desinentia cōmunia quattuor: duo ī us producta monosyllaba: & duo dissyllaba in us correptam: de quibꝰ supra diximꝰ: hic & hęc sus suis: grus gruis. Virgilius ī prio georgicoꝝ Strymonie dant signa grues. Horatius ī secundo sermonū. Discerpta ferētes mēbra gruis sparsi sale multo non sine farre: uetus etiam ueteris: lygus quod ī ur termīat noīatiuū ligur: ut supra dictū est lyguris. Pręterea unus ullus nullus solus totus alius quāuis uerissima ratione nomina esse ostēdātur: ut in pronomine docebimus: tamē ꝓnominū sequuntur declinationē illorum quę in us termināt genitiuū: quāq̄ inueniantur apud ueteres: & nominū modo declinata. idest genitiuū in i & datiuū in o desinētia. Nec solum hęc: sed omnia quę simili declinatione ꝓferuntur sicut iam ī superioribus ostendimus. Tintinnius in barbato. Quod quidem pol mulier dicet nanq; uni collegii sumus: uni pro unius. Affranius in suspecta. Adeo ut te facias caperet totę familię pro totius. Cato in primo originū. Nam de omni tusculana ciuitate soli lucii manulei beneficium gratum fuit. soli pro solius. Idem in secundo. Qui tantisper nulli rei sies dum nil agas: nulli pro nullius. Plautꝰ in truculento. Quasi uero corpori ēliqueris potestatem coloris ulli capiendi mala. ulli pro ullius. Alius quoq; tam huius aliꝰ penultima circunflexa q̄ alii genitiuus inuenitur apud ueteres. Cecilius ī quinto. Nullius alię rei nisi amicitię eoꝝ causa: alię pro aliꝰ dixit. Cęsar ī anticatone. i. Vno enim excepto quem aliusmodi: atq; oīs natura finxit suos quisq; habet caros. M. Cato in censura de uestitu & uehiculis. Nam

Salus. Luca Actio Cato plau Virg Hor Titinni Affra Cato Cato plu. Cecili Cęsar Cato

Ligus Ligur

μῦς · mus

σῦς sus

Occidit miseros crābe repetita magistros.

Alius

V. Vocalis ante Vocalem brevis.

6

periiuriu; siet cum mihi ob eos mores quos prius habui bonos detur ubi datus est: tum uti eos mutem atq; alii modi sim. Glicinnius in secundo Peruersum esse alii modi postulare. Foeminina eiusdem terminationis correpta si sint arborum nomina secundę erunt declinationis: ut haec ~~cornus huius corni~~: hęc fagus fagi: hęc pirus huius piri: hęc cupressus huiꝰ cupressi. Excipiuntur quercus laurus pinus cornꝰ ficꝰ: quę tā secūdę q̄ quartę declinationis inueniuntur Cicero ī chorographia. Ibi quercoꝝ rami ad terram iacent: ut sues quasi capreę ex ramis glande pascantur. Virgilius in octauo. Arma sub aduersa posuit radiantia quercu. Statius ī septimo thebaidos. Cornu depressus achiua. Virgilius ī xi. Ferro sonat alta bipēni fraxinus: euertunt altas ad sydera pinus. Cicero in secundo de oratore. Cū familiaris quidam quereret: ꝙ diceret uxorem suam suspendisse se de ficu: amabo te inquit: da mihi ex ista arbore quos ferā surculos. Martialis in epigrāmatibus. Dicemus ficus quas simus in arbore nasci. Sin uero in us productam terminantur ablata s & addita tis faciunt genitiuu; ut seruitꝰ seruitutis: uirtus uirtutis: salus salutis: senectus senectutis: iuuētus iuuentutis. Excipiūtur tellus telluris: palus paludis: quę duo nō habuerunt ī genitiuo. palus tamē etiam correpta inuenitur apud Horatium de arte poetica. Debemur morti nos nostraq; siue receptus terra neptunꝰ classes aquilonibus arcet: regis opus sterilisq; diu palis ~~atq;~~ remis. Alia omnia eiusdem generis: idest foemININI in us correptā desinentia quartę sunt declinationis: ut hęc nurus huius nurus: hęc tribus huius tribus: haec manus huius manus. ex quo compositū eiusdē declinationē sequitur: hic centimanus huius centimanus. Horatius in secundo carminum. Testis mearum centimanus gigas sententiarum: haec anus huius anus Nam Terentius contra hanc regulam ī heautontu. dixit anuis more antiquo. ipsam offendimus mediocriter uestitam uestę lugubri eius anuis causa opinor q̄ erat mortua. Excipiꝭ hęc aluus huiꝰ aluī: qd̄ ueteres frequēter masculino genere protulerunt. Actius ī annalibus. Vt quam fragilissimus aluus. Cato ad filium. Ex dolore ex febri ex siti: ex medicamētis bibendis ex cataplasmatis ex aluo lauādo Cinna ī smyrna. At scelus īcesto cinę crescebat in aluo. Itaq; secundum hoc genus bene declinatur aluus alui. Virgilius tamen hoc protulit foemininū in secundo ęneidos. In latus inq; feri curuam compagibus aluum. humꝰ humi: hoc etiam neutrum in um desinens īuenitur apud ueteres secundū ꝙ oportune hanc declinationem seruauit. sin adone liuius humum humidū pedibus fodit. Gracchus ī thyeste. Mersit sequentis humidū plantis humum. domus domus & domus domi. Terentius in eunucho. Domi fociq; fac uicissim ut memineris. Virgilius in sexto. hic labor ille domus & inextricabilis error. Ouidius in quarto metham. Domui communis utriq;: & colus coli & colus. Virgilius in octauo. Cui tolerare colo uitam tenuiq; minerua. Statius in

Glicinnius Cicer. Virg Sta Virg Cicero Mar. Hora Hor Teren. Actio Cinna Virg Lini Graccus Tere. Virg Ouid Virg Sta

ormus huiusformi

Quercorꝰ

huius Centimanꝰ

Estus Anuis

Humus. i. & Humi. i.

Domus. i. & us.

Colus. i. & us.

g 4

Cinnę smyrna.

ſexto thebaidos. Sed hui? extrema iam fila colu datur ordo ſenectę.ueni? Sta.
ueneris quoq; excipitur:quod ſolum proprium foemininū inuenitur lati
num in us deſinens correptum:& forte ideo ſic declinatur:ne ſi uenus ue
ni declinaretur dubitationē haberet genitiuus cum ueni uerbo imparati
uo.Incus etiam incudis:quod ponit Nonius marcellus de doctorū īdagi Noni?.m.
ne.Ferri maſſa maleis cuditur:unde etiam incus eſt appellata. Cuius ꝙ
genitiui penultima cu: & in cudo uerbo eadem ſyllaba producitur debet
quoq; in nominatiuo produci: pecus quoq; foemininum pecudis facit:
quod etiam neutrum eſt hoc pecus pecoris. Cęſar ī auguralibus. Si ſince Cęſar.
ra pecus erat. Virgilius ī primo.Ignauum fucos pecus a preſepibus arcēt Virg.
uetuſtiſſimi etiā hoc pecu:unde & hęc pecua plurale dicebat Hoſtilius ī Hoſtilij
primo annali. Sępe greges pecuum ex hibernis paſtibus pulſi. Plau pla.
tus in mercatore. Nec pecua ruri paſcere nec pueros nutricare.Idem ī tru pla.
culēto.Pecua ad hanc collo neruina ego obligata defero.Idem in rudente pla.
Non uides referre me humidū rete ſine ſquamoſo pecu. Et ſolinus ī me
morialibus de britānia dicit Ita pabuloſa ut pecua niſi interdū a paſtib? Sol.
arceantur ad periculum agat ſacietas.Pręterea inuenitur apud uetuſtiſſi
mos intercus intercutis:& proprie intercus dicitur aqua quā gręci ὕδρο
πα uocant. Plautus in fribolaria. Is mihi eras bilis aqua intercus tuſſis pla.
febris.Cato autem quaſi adiectiuo eo eſt uſus dicens.Intercutibus ſtupris Cato
obſtinatus ꝓ ītestinis: ut ſit ſecundu; eum hic & hęc & hoc intercus id ē
qui uel quę uel quod intra cutem ē. Nec ē mirum declinationē ſimplicis
ſui id quoq; ſeruare quāuis nōminatiui terminatione mutata:quod ī om
nibus pene fieri compoſitis īuenimus:hoc cor huius cordis: hic & haec &
hoc concors huius concordis:hoc caput huius capitis: hic & haec & hoc
triceps tricipitis.Similiter corp? corporis:tricorpor tricorporis:& omnia
talia Excipitur exanguis: quod quia cōmune eſt in is breuem deſinēs: &
in e breuem facit neutrum parem habuit nominatiuo genitiuū huiuſ ex
anguis:quomodo omnia ſimilia/Greca quę apud gręcos in os deſinētia
mutāt o in u ſecundę ſunt declīatiōis:ut κῦρος cyrus cyri:πῦλός pylus
pyli:πέλαγός pelagus pelagi:ſic χάος chaus chai. Ouidius ī xiiii.me Ouid
tham.Et noctem noctiſq; deos hereboq; chaoq; conuocat. ideſt ab here
bo & a chao ſicut a pelago. Abſq; illis quę in ros deſinētia ātecedēte alia
ſub eadem ſyllaba conſonante ros in er conuertunt plerunq;:ut ἄγρος. a
ger μένανδρος menander:de quibus ſupra docuimus. Sin eiuſde; ſint
& apud gręcos terminationis in is faciunt genitiuum:a genitiuo enī grę
co mutanto in i & faciunt genitiuū latinū:ut ὁ οἰδίπους τοῦ οἰδίπο
δος oedipos oedipodis.quāuis Plaut? ablatiuo caſu ab oedipo dixit ꝓ pla.
oedipode in penulo.Nam iſti quidē hercle orationi oedipo uſus eſt conie
ctore qui ſphyngi interpres fuit.μελάμπους μελάμποδος melam
pus melampodis. ꝓ anthus enim & eunus & antinus quę per ſynęreſim

Nonius marcellus de doctorū
īdagine

Nonius marcellus de doctorū īdagine

Pecua

Intercus Cōmune.3.

.. ſ. Cutis

Chaus.1.

οἰδίπους.odos.
οἰδίπος.γ.

ōσ ī οῦσ diphthongū apud gręcos proferuntur:cum apud illos ſecūdu; Panthous.1. et
integrorum regulas declināt ur ideſt ī ōσ deſinentiu; ī οῦ diphthongu; Panthus.1.
terminant genitiuum apud nos quoq; debent eſſe ſecundę declinationis
& ſicuti ſi integra eorum inueniuntur neceſſe eſt ea declīare πάνθοσ
πανθόου καί πάνθουσ καί πάνθοι. Et nos ergo panthous panthoi: pan
Hor. thus panthi.Horatius alcinous alcinoi declinauit ī primo epiſtolarum. Alcinoi
Nos numerus ſumus & fruges conſumere nati. Spōſi penelopę nebulōes
alcinoiq;.Apud Virgilium tamē nominatiuus & uocatiuus ſecundum
Virg. gręcorū regulam inuenitur prolatus ī ſecundo ęneidos. Pāthus othriades
Virg. arcis phoebiq; ſacerdos.In eodē quo res ſumma loco panthu; quam pren
dimus arcem? Neutra eiuſdē terminationis ſi ſint monoſyllaba producū
tur & ablata s & addita ris faciunt genitiuū:ut hoc ius iuris: thus thuris
rus ruris:crus cruris. Alia uero d uel l uel n ante us poſita mutant us in e
correptam & accepta ris faciunt genitiuū:ut hoc pondus ponderis:uellus
uelleris.holus holeris:munus muneriſ:onus oneris:ſcelus ſceleris:gen? ge
neris:quod latinū eſſe oſtendit & declinatio & uerbum genero generas. ..potuiſſe.n.dubitari uteū
Iuue. Excipitur foenus foenoris.Iuuenalis in quarto. Aere paterno ac reb? mer eſſet greca dēcio. nā grece
ſis ī uētrē foenoris atq; argēti grauis & pecoru; agrorumq; capacē: quod ī dr τέτος.
Lactē.192 antiqui foeneris dixerūt unde & foenero uerbum & foenerator. Et pign? Lactē.192 Foeneris
Luca. pignoris & pigneris unde pignero pigneras.Lucanus ī ſecundo.Pignora Pigneribus
nulla domus nulli coiere propinqui.Iuuenalis ī iii. Milia foenus pigneri
Iuue bus poſitis.Alia uero omnia mutāt us ī o ꝓductam quidem ſi ſint com
paratiua & accepta ris faciunt genitiuū:ut hoc meli? huius melioris: hoc
felicius huius felicioris:correptam uero ſi nō ſint comparatiua: ut hoc de
cus decoris:ſtercus ſtercoris:pecus pecoris:frigus frigoris:terg? tergoris: ne
mus nemoris:corpus corporis:tempus tēporis. Excipiunt ea quibus uer
ba adiacent e habentia in penultima ſyllaba:ulcus ulceris ulcero:op? ope
ris:operor operaris:latus lateris latero:uiſcus uiſceris uiſcero:ex quo cōpo
Ouid. ſitum euiſcero.Ouidius in ſexto metham. E quibus una trahēs hęrentia Euiſcero.as.
uiſcere tela.Et alia trī pene oīa e habentia ante ris ī gēitīo hnt ſil'iter ha
iuſcemodi uerba ut pondus pōderis pondero ponderas:ſydus ſyderis ſyde Numero
ro ſyderas.ūde ꝓpoſitū cōſidero ꝓſideras:& deſidero deſideraſ mun? mu
neris mūero mūeras:gen? generis genero generas: q̄ ꝓ o habent e ī pe
nultīa ſyllaba./Breuiter igitur poſſum? colligere regulā & ſic dicere oīa
neutra ſupra ſyllabam in us deſinētia: ſi habuerint uerba in ero exeuntia
per eris faciunt genitiuū:ut pondus ponderis:pondero ponderas:ulcus ul
ceris ulcero ulceras:latus lateris:latero lateras:hol? holeris:holero boleras
Gn.Martius. Gn.martius meos ortulos plus ſtercoro q̄ olero.Alia uero omnia o habēt
penultimā correptam niſi ſint comparatiua:ut tempus temporis: littus Virus
littoris. Excipitur uirus quod quidam indeclinabile: quidam ſecundę
declinationis putauerunt ſecundum Lucretium qui ſic protulit. Liquit

enim tetri ſupra ueſtigia uiri Idem contrectanſq; ſuo contractos perdeſ uiro. uulgus etiam excipitur quod tam maſculini q̃ neutri generis eſt: & ſecundũ regulam maſculinorum declinatur. Similiter pus non habet genitiuum neſi puris diceretur eſſet quantũ ad eandem ſcripturam dubitatio utrum eſſet datiuus pluralis a puro puris: an genitiuꝰ ſingularis ab eo quod eſt indeclinabile. In ys greca ſunt tantũmodo & tertię declinationis: mutant ο̃ greci genitiui in is phorcys phorcyos phorcyis: erinnys erinnyos erinyis: amphibrachys amphibrachyos ãphibrachyis: chlamys chlamydos chlamydis Sed hęc greece quoq; prolata inueniuntur. In es diphthõgum duo iueniuntur pres predis: hoc es eris. In aus deſinentia foeminina ſunt: & ablata s & addita dis faciunt genitiuum: ut haec laus huius laudis: fraus fraudis. In eus greca ſunt & mutantia us in i: faciunt & genitiuum: ut hic tydeus huius tydei. In huiuſcemodi tamẽ terminatione quędam iueniuntur mutatione eus diphthongi in es longam prolata: ut ἀχιλλεύς achilles περσεύς perſes ὀυλυσσεύς ulyſſes. In quo doreſ ſequmur q. p φιλεύς φίλης & p ὀρφεύς ὄρφης dicũt pro τιλεύς τίλης. Sic antimachus i primo thebaidos. τίλης: & uocatiuũ i e productam τὸν καὶ ζωγρήσασ προσωφέλησόν μιν τίλη teſte herodiano qui hoc ponit i primo catholico. Similiter ibicus ὄνομα καὶ τὸν ὄρφην dixit. Et quia ab huiuſcemodi nominatiuis ideſt q̃ eus i es conuertunt uocatiuum in e longam terminant: ut ὦ τίλη ὦ ὄρφη. In eo quoq; caſu aliquando illos ſequuntur latini ut achille perſe. Ouidius in metha. Tuq; tuis armis nos te potiremur achille. Ab ulyſſeus nominatiuo quoq; proferunt latini in ei genitiuum. Horatius in primo carminũ. Nec curſus duplices per mare ulyſſei. Idem in primo epiſtolarum. Cerite cera digni remigium uitioſum ithacelis ulyſſei. Ouidius in xiiii. metham. Nericiꝰ machareus comes experientis ulyſſei. Et ab achilleus acculatiuũ greca p tulit Lucanus in x. Famulumq; tyranni terribilem uiſu traiecit achillea ferro. Ex quo apparet latinos quoq; tam in eus q̃ in es hęc nomina ſolitoſ eſſe proferre: & contra tamen in quibuſdam es productã terminantibus fecerunt greci poetę eus pro es proferentes ἀντιφατεύς p ἀντιφάτης γεριονεύς pro γερόνης λαρεύς pro λάρης: ut ſappho ὀλαρεύς φλυσεῦκενά φησι ζονα χεῖν βία. In x deſinentia ſi ſint a uerbis ingo deſinentibus ablata x & addita gis faciunt genitiuum: ut grego grex gregis. Statius in primo achille. Qualiter idalię uolucres ubi mollia iran gũt Nubila: iam lõgum cęloq; domoq; gregate. Remigo remex remigis: lego lex legis: rego rex regis: coniũgo coniunx coniugis: qui etiam i geniti uo differentię cauſa n amittit ne ſi coniungis dicamus uerbum putetur. Nec mirum greecos enim fere in oibus ſecuti in hac quoq; regula ſequmur: apud illos enim ſi in x deſinentia nomina habeant uerba cum g: nominũ quoq; genitiuus per g declinat λιγω. λελιξ λεληγοσ unde frux

Vulgus · phorcyos · phorcyis · Orphis · Orpheus · Tilis · Tideus · Antimachus in primo thebaidos · Vlyſſeus · Vlyſſei genitiuus · Eus · es · Conſunx · Greecos n fere in omnibus ſecuti

Lucre · Apus · Antima · Herodi · Ibicus · Ouid · Hora · Hora · Ouid · Luca · Sapho · Sta · Le

etiam frugis facit genitiuum: quia ἀπὸ τοῦ φρύγω uerbo greco naſcit. Ennius in ſeptimo annalium. Si luci ſi nox ſi mox ſi iam data ſit frux. Idem in nono. Pro frugi homo frux ponit quod eſt adiectiuuꝫ. Sed quod ego hic memoro dictum factumq; facit frux. Ideſt frugi homo. Alia omnia latina ablata x & addita cis proferunt genitiuuꝫ: ut fallax fallacis: lux lucis: uox uocis: nex necis. Cicero pro milone. Inſidiatori uero quę põt inferri iuſta nex! Nota tamẽ q̃ ſi e habent correptaꝫ ante x poſitam ſi nõ ſunt monoſyllaba uel ab illis cõpoſita mutãt e in i correptã per obliquos caſus: ut apex apicis: uertex uerticis: remex remigis. Similiter i ix deſinẽtia maſculina tantum latina corripiunt i penultimã i obliquis: ut fornix fornicis: calix calicis: uarix uaricis. Barbara quoq; in x corripiunt penultimam uolux uolucis: farnax farnacis. Lucanus i ſecundo. Tigranẽq; meuꝫ nec farnacis arma relinquas. Alia uero omnia in x deſinentia per obliq̃s caſus longam habẽt penultimã uel natura uel poſitiõe: exceptis grex gregis: dux ducis: crux crucis: fax facis: nux nucis: pix picis: trux trucis: coniũx coniugis: ſalix ſalicis. Excipiuntur ea quoq; quę nec g nec c habent ante iſ in genitiuo nix niuis. Antiqui tamẽ etiam ninguis dicebant. unde Apuleius in primo hermagorę. Aſpera hiems erat omnia ningue candebant Supellex ſupellectilis. Vetuſtiſſimi tamẽ hęc ſupellectilis nominatiuuꝫ proferebãt. Cato ad uerſum tyberiũ. ſempronium longũ ſi poſſet actio fieri de actibus tuis quaſi ſupellectilis ſolet. Senex ſenis: quanuis Plautuſ ſenecis protulit genitiuũ eius in ciſtellaria. Dactores belliſſimi negocioli ſenecis ſoletis eſſe: nox quoq; noctis ſecundũ grecos qui νὺξ. νύκτόσ declinant. greca uerò eiuſdẽ terminationis eam ſeruant in genitiuo ante is conſonantem quã in greca declinatione ante os habuerunt φάιαξ φάιακοσ phęax phęacis σφιγξ σιγγόσ ſphix ſphigis ὄνυξ ὄνυχοσ onix onicis genus lapidis. Compoſita ſimplicium declinationẽ ſequuntur: ut pernox pernoctis: exlex exlegis. Cicero pro cluentio. Nõ q̃ illi aut exlegẽ ſyllam arbitrentur. In bs uel ms uel ps deſinentia interpoſita i faciunt genitiuum: ut urbs urbis: biems biemis: iops inopis. Notandum hic quoq; q̃ ſi e ante bs uel ps ſit & nõ ſint monoſyllaba mutatur e in i: ut priceps pricipis: mũicepſ mũicipis: cęlebs cęlibis: a capite ~~enim~~ ſolũ opoſita ablata s et mutata e i i & addita tis faciũt gẽitiuũ: ãceps ãcipitis: pręceps pręcipitis: biceps bicipitis: antiq tamen ãcipes & precipes & bicipes proferebant i nominatiuo: & ſic ſecundũ analogiam ſequebatur genitiuus ancipes ancipitis: ut ſoſpes ſoſpitis. Plautus in cõmorientibus. Saliam in puteum precipes Idem in rudente Poſt altrinſecus eſt ſecuricula ancipes ſida aurea. Idem tamen uetuſtiſſimi etiam precipis genitiuum qui a nomiatiuo preceps eſt ſecundum analogiam nominatiuo protulerunt. Liuius i odyſſea. Seq; in alta maria pręcipẽ inops egra ſanitatis herois. Ennius i xii. annalium. Occumbunt multi lęto ferroq; lapiq; aut intra muros aut

Enn. · Enni · Cicer · Luca · Apul · Plau · Cicer · Plau · Plau · Liui? · Enni

Vulnus · Nix · Nix · Nix

extra precipe casu ⌈In ns uel rs uel ls desinētia ablata s & addita tis faciunt geuitiuum:ut mons montis: sapiens sapientis: cohors cohortis:ars artis:pars partis:hęc puls pultis. excipiuntur duo differētię causa frons frōdis:quando de arboris foliis loquimur. Nam frons frontis ad capitis partem pertinet.lens lendis animal κόνειον. Nam lens lentis·legumen est. & glans glandis.Sic ouidius in xiiii.metham. Vt lata plumbea funda missa solet medio glans intabescere cęlo. Similiter Lucretius ꝓtulit & liuius in xxvii.Et ~~cum~~ et non simplicis habenę ut balearica aliarūq; gentiu funda sed triplex scutale crebris sutoris duratū ne fluxa habena uoliteē ī actu glans:sed uibrata cū sederit quasi neruo missa excutiatur. Nam ꝓ apud uirgilium in tertio georgicoꝝ inuenitur glandis in dubium utrum nominatiuus sit an figurate genitiuus. Nec de cōcussa tātum pluit ilice glandis. Potest enim tantum glandis ītelligi τοσοῦτον βαλάνου ut hoc regni & tantum lucri. A pendo quoq; compositum libripens libripēdis. Gaius ī primo institutoꝝ. Adhibitis nō minus quinq; testibus puberibus item libripende:qui libram ęneam teneat:qui appellatur libripēs A corde quoq; composita ablata s addita dis faciūt gēitiuū:uecors uecordis:discors discordis.antiquissimi tamē solebant genitiuo similem noīatiuo proferre in is.Cecilius ī cratino Modo fit obsequens bilaris comis cōmunis concordis dum id quod petit potitur. Pomponius in satyra. Blanda fallax impotens superba discordis.

Ouid
Lucre
Liuius
Virg.
Gaius
Libripens
Concordis
Discordis
Cecil.
Pōpo

⌈Sequitur liber septimus de regulis cęterorum casuum.

TErmīales sunt nominū litterę apud latīos ut supra quoq; docuimus xiiii.uocales quinq; a e i o u.Consonantes quoq; nouem.Semiuocales sex.l m n r s x.Mutę tres c d t. Vocales ut poema mare gummi uirgo cornu.Semiuocales sol templum flamē cęsar ciuitas pollux·Mutę.lac caput aliud:hoc enim nomē esse & probus ī institutis artium ostendit.& ratio ipsa de qua ī pronomine latius tractabimus:ostēdit autem probus his uerbis.Hoc unū nomē idest alius quā maxime ꝓpter structuras gēitiuo & datīo casu singularis nūeri sic anomale confirmatū sit declinari:hic alius huius alius huic alii. Inueniuntur etiam in y desinētia grēca:hoc dory ępy.nomina ciuitatum sunt. Statius ī quarto thebaidos.Quos trion & summis īgestum montibus ępy. Igitur masculinorum nominū finales sunt litterę septem a o l n r s x.ut scriba cicero cōsul pęan pater priamus rex.Foemininorū quoq; eędem necnon e productā in grēcis & m figurate in comicis nominibus ut hęc aurora. Iuno tanaquil syrē mater uirtus lux taygite glycerium. Neutroꝝ uero duodeciꝝ idest omnes absq; o & x per se enim neutrum in has litteras nullum desinit: ut hoc poema sedile gummi cornu tribunal saxū numē marmor tempus lac caput aliquid.Communiū uero masculini & foemininī sex:a o l r s x:hic & hęc

aduena homo uigil memor custos coniunx. Communia trium generum sūt u i m r s x.hic & hęc & hoc frugi neq̄ par uet⁹ felix.Et hę q̄q; generales sunt nominatiui terminationes de quibus ī nominatiuo latius tractatuꝝ ē.Nūc uero de gēitiuo & aliis obliquis per singulas declīatiōes doceamus

⌈De obliquis casibus primę declinationis.

PRima declinatio habet terminationes ī nominatiuo tres a as es In a tam latinoꝝ q̄ grēcorum tam masculinorum q̄ foemininoꝝ & communium. In as uero & in es grēcorum tantum & masculinorum ut scriba poeta : hęc musa Roma:hic & haec aduena:hic ęneas: hicanchises:huius anchisae:cuius genitiuus & datiuus in ae diphthongum desinit & pares habet syllabas nominatiuo:ut hic poeta huius poetę huic poetę:hic eneas huius ęneę huic ęneę: hic anchises huius anchisę: huic anchisę:nisi diuisio fiat in genitiuo poetica licētia:qua frequēter ueteres romanorum utuntur:ęneai anchisai & pictai & aulai:pro ęneę anchisę pictę aule dicentes. Vnde Virgilius in tertio ęneidos. Aulai ī medio libabant pocula bacchi.Idem in nono. Diues equum diues pictai uestis & auri.Cicero in arato. Atq; oculos urget pedibus pectusq; nepai: ꝓnepe:idest scorpii.In eodom Serius hęc obitus terrai iussit equinis.Lucretius in primo.Effice ut interea fera munera militiai.Idem in eodem. Aulide quo pacto triuiai uirginis aram.Iphia nasai turbarunt sanguine foedi. Accusatiuus ae diphthongum gēitiui uel datiui mutant in am: ut poetę poetam:musę musam. Frequentius tamen inuenimus in grēcis nominibus as & es terminantibus accusatiuū grēcuꝝ proferre auctores hūc ęnean:hunc anchisen. Virgilius in quinto ęneidos. Aenean credam qd enī fallacibus austris.Et ī sexto.Isq; ubi tentendentē aduersū per gramina uidit Aenean:alacris palmas utrasq; tetendit. Idem in iii.ęneidos. Anchisen facio certum remq; ordine pando.Romanę tamē ratio exigit declinationis hunc ęneam & hunc anchisam dicere.Horatius ī ii.sermonum.Et scribere fortē scipiadā ut sapiēs lucilius:scipiadā dixit non scipiaden:cuius nominatiuus in es desinit secundū formā patronymicorū quę est grēca hic scipiades:quanuis antiqui huiuscemodi nominū idest ī as uel in es desinētiū primę declinationis noīatiuos etiā in a finiebant:ut est geta socia birrhia chęrea marsya:similiter poeta sophista scythia. Terētius. Poeta cum primum animū ad scribendum appulit. Lucanus. Et iuncto sarmata uelox pānnonio. Terentius ī adelphis.Geta autem hic non adest. In eodem.Hic geta prēterea ut captus est seruuloꝝ non malus est neq; iners.Idem in andria. Aut tu aut hic birrhia.Idem in eunu. Hic chęrea:qui chęrea.Iuuenalis in tertio. Occurrit fronte obducta ceu marsya uictus. Oportet tamen scire ꝓ in foemininis in a terminantibus grēcis etiam si

Virg.
Virg.
Cicero
Cicero
Lucre
Lucre
Virg.
Virg
Virg.
Hora.
Teren
Luca.
Teren.
Teren
Teren
Iuue.

.A. As. Es.
genitiuus et Datiuus
Accusatiuus
Aeneam
Anchisam
Scipiadam

Omnis nominatiuus latinus a finale corripit q̃nquã aliqn do seruant eam productã sed raro

Accentus grecus

Aeginan

Chreme
Lache
Anchise.

Atrida

product a sit apud illos a finalis:plerunq; corripiunt eaꝫ latini:omnis.n.
nominatiuus latinus a finalem corripit. Est autem quando seruãt eam ꝓ
ductam:sed raro.ergo quando corripiunt secundũ romanã cõsuetudineꝫ
accẽtu quoq; latino pronũtiãt:ut ĩ his Italia phrygia libya syria troia:hęc
enim antepenultimã habẽt acutam quia a finalem corripiunt:quãuis a/ Hor.
pud grecos sit product a.Horati9 ĩ prio carminũ. Lidia dic per omnes te
deos oro.uocatiuum qui est similis in hac terminatione nomĩatiuo corri Virg
pit. Est enim choriambus & bacchius:ex quo ostenditur quoq; correpta Stati
ĩ nominatiuo lidia finalis a. Virgilius in v. Troia crimnisso conceptum Sta.
flumine mater quem genuit. Apud statium uero nemea:quia seruauit a
productam.accentum quoq; grecum seruauit idest penultimũ acutum ĩ Sta.
quinto thebaidos.. Nec facilis nemea latas euoluere uires. Accusatiuum
quoq; grecum in foemininis inuenimus a poetis proferri sed raro. Idem
Statius in septimo.Nanq; ferunt raptã patriis ęginan ab ũdis. Vocatiu9
casus primę declinationis ĩ a correpta effertur:ut o poeta o musa: nisi sit
grecus & apud grecos producẽs a seruet eãdem etiam apud nos ꝓductã
ut ęnea. Virgilius ĩ x. Vigilas ne deum gens ęnea uigila.Est tamẽ quan Virg
do ĩ es productam terminãtium grecorum uocatiuus in e lõgam exit:se/
cũdum grecos uel communiter uel poetice:ut achate anchise polite laerti
ade.Virgilius ĩ primo.Quis iam loc9 ĩquit achate.Idem ĩ tertio Cõiugio Virg
anchise ueneris dignate superbo.Idem ĩ quito. Tua clara polite progeni/ Virg
es.Horatius ĩ secundo carminum. Laertiade quicquid dicam:aut erit aut Virg
nõ. Virgilius ĩ sexto.Sit satis ęnide telis impune numanuꝫ. Opetiisse tu Hor
is. Nec solum ĩ his quę sunt primę sed etiam ĩ his quę sunt tertię.i. in om Virg.
nibus grecis es product a finitis:similiter iuenis uocatiuum ĩ e productã
proferri:ut chreme lache anchise. Terẽtius ĩ ãdria.Immo ita uolo itaq; po Terẽ.
stulo ut fiat chreme.Idem ĩ eadem.O chreme pietatem nati nonne te mi Terẽ.
seret mei.Idem ĩ ecyra. Amirina hęc sunt mea uxore exorta omnia muta Terẽ.
tio est:ea nos perturbat lache.Ouidius ĩ xii.metha. Tuq; tuis armis nos Ouid.
te poteremur achille.Idem in xii. Armiger ille tui fuerat gẽitoris achille. Ouid
Nec mirum cũ grecorum quoq; poete similiter iuenĩatur protulisse uo/ Anacreõ
catiuos ĩ supradicta terminatione ἀνακρέιον καλλιλάμπη᾽ Τη posuit Apollon.
pro καλλιλᾶμπη᾽τά. ἱππόνᾶξ ἀπη᾽Τε pro ἀπη᾽τα & Apollonius ar Alcęus
gonauticorũ quarto. G.pro.g. In eodem g.In foemĩnis etiã alcęus nepe ꝓ Theopo
nepes protulit.Et theopompus kare pro kares:latĩa uero proportio in a pus
correptam uult uocatiuũ primę declinationis sicut supra dictum est ter/
minari etiam ĩ grecis.unde Horatius ĩ secundo sermonum.Ne quis ĩbu
masse uelit aiacem atrida uetas cur. Foemĩna greca est quãdo apud poe Virg
tas grecum uocatiuum seruant in a uel in e productam desinẽtem secun Sta
dum proprium nominatiuum:ut taygete nemea. Virgilius in septimo.
Vos o caliope precor aspirate canẽti.Statius nemea ut ostẽdimus ꝓtulit

Cum q: pheretiade & tamtheo solo nota pro Ouidio

a productam greco more. Ablatiuus huius declinationis ĩ a productam
desinit:ut ab hoc poeta:ab hac musa:ab hoc & ab hac aduena. Est autem
quando hunc poetę e productã terminãt ĩ grecis nominibus quę datiuũ
grecum in ĩ faciũt. Virgilius in primo ęneidos. Vno graditur comitat9 Virg
achate pro achata.Ouidius in sexto metham.Cũq; fereciade.Iuuenalis. Ouid.
Penelope melius leuius torquetis arachne. Et hoc methaplasmus dicen Iuue.
dus est qui fit more poetico mutata a lõga ĩ e productam:uel potius dati
uus grecus pro ablatiuo positus:qui quãnis apud grecos i habeat post e ta
men apud latinos secundum eorum consuetudinem scripturam seruauit
apud quos scribi i post uocalem: & pronũtiari nõ solet:hoc ex aliis possu non
mus coniicere:quę quãuis grece proferuntur:scripturę tamẽ latię rationẽ
seruant. Virgilius ĩ bucolicis. Orphi calliopea:lino formosus apollo. Nã Virg
cum sit datiuus grecus pro ei diphthõgo i lõgam habuit morę scripturę Orphi Calliopea
nostrę.Illud miror ꝓ Iuuenalis calpe ab latiuum corripuit:cum sit simile Iuue.
hoc nomen penelope arachne caliope: quorum ablatiuus nunq̃ ĩ e correp
tam termĩatur. Lucanus ĩ primo Thetys maioribus undis hesperiam cal Luca.
pe summoq; impleuit atlante.Iuuenalis ĩ quito. Nec carpatium getullaq;
tantum equora transiliet.Sed lõge calpe relicta audiet herculeo stridẽtes
gurgite solem. Nominatiuus & uocatiuus pluralis eiusdem terminatiõis Nominatiuus &
similis ẽ genitiuo & datiuo singulari:naꝫ per ae diphthongum pferũtur: Vocatiuus.plu.
ut hi & o poetę:sed ĩ his non potest diuisio fieri sicut in aliis. Genitiuus Genitiuus plu.
pluralis eiusdem declinationis nascitur addita ablatiuo singulari rum syl
laba:ut ab hoc poeta horum poetaꝫ:ab hac musa harum musarum. ꝓdu
citur enim a tam ĩ ablatiuo singulari q̃ ĩ genitiuo plurali. Et notandu; ꝓ
omnes casus tam singularis numeri q̃ pluralis pares habẽt ĩ utroq; nũero
syllabas ĩ hac declinatione:excepto genitiuo plurali.hic enim una syllaba
abundat. Est autem quãdo hunc quoq; per cõcisionem proferre:& maxi
me in compositis & patronymicis:ut graiugenũ pro graiugenarum. Vir Virg.
gilius ĩ tertio ęneidis. Graiugenumq; domus suspectaq; linquimus ar/ Virg.
ua.In eodem.Caprigenumq; pecus nullo custode per herbaꝫ: ꝓ caprigẽa Virg.
rum.Idẽ in octauo.Optime graiugenum cui me fortuna precari.Idem in
eodem. Omnigenũq; deum monstra & latrator a nubis: ꝓ omnigenaꝫ. Virg.
Sic cęlicolum ꝓ celicolarũ:& trinundinũ pro trinundinaꝫ. Cicero ꝓ cluẽ Cicero
tio primo ex ꝓmulgatione trinundinũ dies ad ferẽdum potestasq; uenis Iante 13
set.amphorũ ꝓ amphoraꝫ:& ęneadum ꝓ ęneadarum. Lucretius ĩ primo Lucre
uersu. Aeneadum genitrix hominũ diuumq; uoluptas. Similiter darda
nidũ pro dardanidarum. Virgilius ĩ secundo. O patria o diuum domus Virg.
ilion inclyta bello moenia dardanidum.Idem in xi. Variusq; per ora cu Virg.
currit ausonitũ turbata fremor. Datiuus pluralis & ablatiuus supradictę Datiuus & ablati
declinationis mutant a extremã ablatiui singularis in is productam: ut uus plura.
a poeta his & ab his poetis:& ab hac musa:his & ab his musis. Inueniũt

Ablatiuus

∴ ꝓ in . hi . uel in . ꝓ .

tamen pauca foeminini generis quę ex masculinis transfigurantur: non habentibus neutra: quę & animaliuʒ sunt demonstratiua naturaliter diuersuʒ genus habentia: quę differētię causa ablatīo singulari bus assumē tia: faciunt datiuum pluralē & ablatiuum: quod nulla alia habet declinatio ī bus terminās supradictos casus: ut a longam ī eis penultimā habeat ut his natabus filiabus deabus mulabus libertabus asinabus. M. Cato in originibus Dotes filiabus suis non dant: & filiis tamē in eodem genere dictum est. Ennius in ēndromeda. Filiis propter te obiecta sum innocens nerei: id est filiabus: natis tamē pro natabus. Plautus in stico. Ego ītroibo & gratulabor uestʒ aduentū: filiis ꝓ filiabus. Idem qui talis est de natis suis pro natabus. Ouidius deabus posuit in xiii. metham. Euboea deab⁹ & totidem natis andros fraterna potita. Cicero pro cornelio. Vt ab loue optimo maximo cęterisq; diis deabusq; omnibus opeʒ auxilium petam⁹. Eabus ꝓ eis differentię causa in foeminino genere hemina protulit in tertio annalium. Scriba pontifici qui cum eabus stuprū fecerat: dicit eniʒ de uestalibus. Multa tamen alia quoq; contra regulā uitiose & in his & in aliis casibus uetustissimi ꝓtulisse inueniuntur: in quibus non sunt imitādi Ambę & duę quāuis nulla simili differentię causa cogente similē habēt datiuū & ablatiuum ambabus & duabus quanq̄ genitiuū ambarum et duarum faciant. ¶ Accusatiuus quoq; pluralis fit: addita s ablatiuo singulari: ꝓducitur enim ut bos poetas has musas

Natabus
Filiabus
Deabus
Mulabus
Libertabus
Asinabus
eabus
M Cato
Enni⁹
Plau
Plau
Ouid
Cicero
Hem⁹
Ambabus
Duabus
¶ Accusatiuus · pluraliʒ

De secunda declinatione.

SEcunda declinatio terminatiōes nominatiui habet sex: in er in ir in ur in us in eus in um. In er masculinoʒ tam gręcoruʒ q̄ latinorum: ut caper capri: alexander alexādri: iber etiam iberi: quod per apocopam extremę syllabę ꝓlatum solum in hanc declinationē ꝓducit er: & ab eo compositum celtiber celtiberi. Dicitur tamē & iber iberi: & iber iberis: quando de gente loquimur quę est iuxta armenios: & iber⁹ iberi fluuius. Vnde Lucanus in quarto. Qui prętat terris aufert tibi nomen iberus. In ir & in ur masculinoʒ tantum latinoʒ: ut hic uir huius uiri: hic satur huius saturi. In us latinoʒ & gręcorum: masculinoruʒ & foemininorum & neutroʒ quoq; ut hic clarus huius clari: hic homerus huius homeri: hęc cupressus huius cupressi hęc platan⁹ hui⁹ platani: hoc pelagus pelagi: hoc uulgus: huius uulgi. dicitur tamē & hic uulgus In eus gręcorum tantuʒ quoq; masculinoʒ: ut hic tydeus huius tydei: hic orpheus huius orphei. In um neutrorum tam gręcoʒ q̄ latinorū: & figurate foemininorum apud comicos: hoc regnum huius regni: hoc pelium hui⁹ pelii: hęc glycerium huius glycerii: hęc sophronium huius sophronii. Pāthus per synęresim ꝓ panthous: quomodo alcinus ꝓ alcinous ꝓlatum ē. Vnde Horatius in primo epistolarum. Nos numerus sumus & fruges consumere nati. Sponsi penelope nebulones alcinoiq;. Virgilius ī quinto

Iberi hispani
ī pro hispanis
Iberes
Luca
Hor
Virg

Hor. geor. Pomaq; & alcinoi syluę. Ideʒ Horatius. Alcinoiq; plures. ¶ Gēitiu⁹ singularis secundę declinationis in omni nomine ī longa terminat: sed in quibusdam pares habet syllabas nominatiuo: ut niger nigri: magnus magni: templum tēpli. In quibusdam una syllaba abundat: ut tener tener i: uir uiri: satur saturi: tydeus tydei. Cuius rationē quāuis in libro quem de noīatiuo & genitiuo exposuimus latius tractauimus. Nunc quoq; quantum possumus breuiter percurramus. In ir & ī ur & ī eus desinētia semper una syllaba uincunt in genitiuo: quę & penultimā breuē habent ut treuir treuiri: satur saturi: oileus oilei: nisi productio poetica fiat ī graecis ut tydeus. In us uero & in um desinētia pares habēt syllabas: ut priamus priami: uirgilius uirgilii: templū templi: tauromini tauromini. Frequenter tamen inuenimus ueteres ī huiuscemodi genitiuis geminantibus i subtrahere ex eis alteram. Virgilius in primo ęneidis. Hic tamē ille urbem pataui sedesq; locauit: pro patauii. Idem in bucolicis Nec spes libertatis erat: nec cura peculi pro peculii. In eodem. Pauperis & tugurī cōgestum cespite culmen: ꝓ tugurii. Idem ī quarto georgi. Parthenope studiis florentem ignobilis oci pro ocii. Iuuenalis in quarto. Antoni gladios potuit contemnere: si sic omnia dixisset: pro antonii. hoc autem faciūt metri causa. Nunq̄ enim genitiuus minores habere uult syllabas noīatiuo. In er igitur tantum desinētia ancipitē habent regulam genitiui: in aliis enim abundant in aliis non: abundant quidem in huiuscemodi: lucifer luciferi: armiger armigeri: tener teneri: miser miseri: prosper ꝓsperi. Pares autem habent in huiuscemodi: menāder menādri: sacer sacri: ater atri. de qbus sicut supra dictū est cum de genitiuo tractabatur sufficiēter exposuimus. Androgeo. Virgilius in sexto. genitiuum posuit atticum In foribus lętum androgeo tum pēdere poenas. ¶ Datiuus & ablatiuus singularis huius declinationis fit a gēitiuo mutatiōe extremę i in o ꝓductā ut huius luciferi. huic & ab hoc lucifero: huius sacri: huic & ab hoc sacro: huius uiri: huic & ab hoc uiro: huius saturi: huic & ab hoc saturo: huius priami: huic & ab hoc priamo: hui⁹ tauromini: huic & ab hoc tauromio: huius typhoei: huic & ab hoc typhoeo. Virgilius in undecimo. Inarime louis imperiis imposita typheo. In eodem. Nec clytio genitore minor nec fratre mnestheo. Est tamē quādo ~~genitiuus & datiuus~~ in huiuscemodi nominibus: id est ī eus finientibus uti solent antiqui. Idem poeta in bucolicis. Orphi caliopea: lino formosus apollo. Et oportet scire in hac declinatione q̄ omnes casus obliqui tam singulares q̄ plurales numerum eundem syllabarum seruant: quem genitiuus singularis habuerit: excepto genitiuo pluralis qui una syllaba uult superare: nisi per concisionem proferatur. Vnde dii & diis cum monosyllaba ponūtur per Synęresim sunt accipienda: siue magis per Synęresim e & i in unam syllabam. Veteres. n.

¶ Gēitiu⁹
Patauii pro pataui
Peculi
Tugurii
Oci
Virg
Virg
Virg
Virg
Iuue.
Virg
Androgeo
¶ Datiuus & Abla
Virg
ī & greco datiuo
Virg

finalem i quę longa ē per ei diphthongon ſcribebāt : longas autē uocales
uetuſtiſſimi etiam geminare ſolebāt. Quę uero ſecundum analogiam ꝓ
feruntur: ideſt dei & dīis diſſyllaba ſunt. Lucanus ī ſexto. O utinaꝫ cęliq;
deis hęrebiq; liceret. Idem accidit etiam in ꝓnomine ei & ii: eis & iis.
E quibus illud apparet ꝙ uetuſtiſſimi ut ſupra docuimus ꝓ una lōga uo
cali ſolebant duas ſcribere. Ecce enim ueſtigium antiquitatis ī hiſ adhuc
ſeruatur: cum duę i ꝓ una longa ponuntur: tam in ſupradictis nominis
q̄ ꝓnominis ternis caſibus: hi dii his diis ab iis diis: ii iis ab iis. Nā ſi di
cas dei deis & a deis: ei eis & ab eis: diſſyllaba ſunt ſicut oſtēdimus. Iuue
nalis in quinto. Implet & ad moechos dat eiſdem ferre cynedis. Puto aūt
ꝙ in his differentię cauſa ſeruata eſt in genitiuo geminatio: id eſt ne ſi di
& dis: i & is dicamus dubitatio fiat ſignificationis. Nam di etiam prępo
ſitio eſt: & dis prępoſitio eſt & diues: & i & is uerbum. In pluribus autem
īuenis differentię cauſa huiuſmodi quaſdam fieri ſyllabarū uel litteraru;
additiones uel ademptiones uel accētuum mutationes. Itaq; ī compoſiti
one idem & iſdē per unam i ſcripſiſſe: quia nulla fit confuſio ſignificatio
nis īueniuntur ꝓ eidem & eiſdem. Et quia diximus omnes obliquos caſ?
genitiuum ſequi: ſciendum ꝙ uocatiuus nominatiuū ſuum ſequitur: de
quo modo docebimus: ſed prius de accuſatiuo tractemus. Accuſatiuus
quoq; a genitiuo fit: mutatione i in um: ut huius priami hunc priamum:
luciferi luciferum: tydei tydeum. In huiuſcemodi tamē nominibus: ideſt ī
eus deſinētibus grēco magis accuſatiuo utuntur auctores. Virgilius in ꝓ
mo ęneidis. Ilionea petit dextra leuaq; ſereſtum. Idem ī octauo. Et amicū
cretea muſis: cretea muſarum comitem. Statius ī primo. Necnō & uirib?
infra tydea fert animus. Inuenitur tamē in uſu etiam ī um accuſatiu? ho
rum nominum. Cicero de natura deorum ī quarto theſeum hyppolytu;
Liuius ab urbe cōdita xl. Odio cui perſeus indulgeret. In eodem perſeo
ſeſe adiungunt. In eodem totus in perſeum uerſus. In eodem ad perſeum
miſit. In eodem tranſgreſſus perſeum filium. In eodem perſeum amphi
polim miſit. Idem in xxix. Aureum & alcibiadē. In eodem. Quod aureū
& alcibiadem nec lacedęmonii poſſunt reprehendere. Statius in ſecundo
thebaidos. Pentheumq; trahens: nundum cephedimus equo bacche gēs.
Plautus in uidularia. Eiuſdem bacchę fecere noſtram nauim pentheum
Vocatiuus huius declinationis quando in r uel in m finitur: nominatiu?
ſimilis eſt ei: ut hic lucifer o lucifer: hic ſacer o ſacer: hic uir o uir: hic ſa
tur o ſatur: hoc templum o templum: hęc glycerium o glycerium. Virgi
lius cum paulo ante timber nominatiuum ꝓtulit mox uocatiuu; timbre
poſuit: in x. Daucia lauride timberq; ſimillima proles. Et tibi tibre caput
euandrius abſtulit enſis. Sed non eſt hic uocatiu? a noīatiuo ī er deſinēte
ſed ī us accipiēdus: ut hic timbrus o timbre. Solet enī poeta huiuſcemodi

Veteres finalem i quę lōga eſt ꝓ ei diphthongi ſcribebant.

Idem & Iſdem pro eidem & eiſdem

Accuſatiuus

Vocatiuus

Luca.

Iuue

Virg.
Virg.
Stati?
Cicero
Liuius

Stati?

plau.

Virg

nomina tam in er q̄ in us proferre: ut teucer teucrus: euander euandrus.
Idem ī x. Pallas euāder in ipſis omnia ſunt oculis. Idem ī nono. Tūc rex
euandrus romanę cōditor arcis Sed de his latiuſ de nominatiuo tractā
tes diſſeruimus. Notandū tamē ꝙ Plautus a puer nomīatiuo puere uo
catiuum dixit in mercatore. Ego memor tu puere: abi hinc intus otius
Idem in curculione. Cede puere ſinū quid facturus es iam ſcies. Quod
quibuſdaꝫ rectius a nominatiuo puerus eſſe uidetur. Si uero in eus de
ſinat nominatiuus magis graecum ſeruamus uocatiuum. Horatius in
primo ſermonū. Pentheū rector thebarum. Statius in octauo thebaid.
Vade o primis puer inclyte bellis arcas: & argolicę capaneu iam maxi
me turmę. Probo tamen & aliis artium ſcriptoribus & o penthee & o
tydee & o ilionee poſſe dici ſecunduꝫ analogiaꝫ latinam placet: quod ī
uſu non inueni. In ius uero deſinentia i ante us habentia abiecta us
faciunt uocatiuum: ut hic uirgilius o uirgili: hic ſaluſtius o ſaluſti: hic
Pompeius o pompei. Hęc tamen eadem etiam in e proferebant anti
quiſſimi o uirgilie: o mercurie dicentes. Liuius andronicus in odyſſea
Neq; enim te oblitus ſum lertie noſter. Liuius in ſireno. Cura ne lertie
uelle para ire ithacam: lertius enim pro lertes dicebant quomodo & grę
ci λαέρτιοσ pro λαέρτησ. σόφοκλῆσ ἐνάιαν Τὶ μᾶσιγοφόρῳ ἀεὶ
μέν ὦ πᾶϊ λαέρτίου λέλορκάσε. luniores gaudentes breuitate ꝓ ex
tremae ſyllabae abſciſionem protulerunt. pro uirgilie uirgili: pro mer
curie mercuri. Horatius in primo carminū. Mercuri facunde nepos atlā
tis. In eodē. Multis ille bonis flebilis occidit: nulli flebilior q̄ tibi uirgili.
Vnde accentus perfecti uocatiui in his ſeruatur. Si enim non eſſet ab
ſciſio: debuerunt huiuſmodi uocatiui ideſt qui deſinētes ī i penultimaꝫ
correptam habent antepenultimam acuere: ut uírgili mércuri: qd̄ mi
nime licet: nam penultimā acuimus. In abſciſionibus enim ſi uocalis ī
qua eſt accentus manet integra: ſeruat etiam accentum integrum: ut au
diuit audit: noſtratis noſtras: illice illic. De Pompei & uultei & cai &
ſimilibus uocatiuis: quę i loco conſonātis ante us habent ī nominatiuo
dubitatur utrum i extrema pro uocali an pro conſonāte ſit accipienda:
quomodo in aliis caſibus: quod magis more antiquo rationabilius eſſe
uidetur. Nam ſolebant illi non ſolum in principio ſed etiaꝫ in fine ſylla
bę ponere i loco conſonantis: id q; in ueteribus inuenies ſcripturis: quo
tiens inter duas uocales pōitur: ut eiius pōpeiius uulteiiuſ caiius Quod
etiam omnes qui de littera ſcripſerunt curioſi? affirmant: necnon etiaꝫ
metra oſtēdunt quod dicimus: & regulę ipſius ratio ī ſupradicto uoca
tiuo Omnis enī uocatiuus ī i deſinens una ſyllaba minor eſſe debet no
minatiuo ſuo: ut ſaluſtius ſaluſti: uirgilius uirgili: terentius terēti. Ergo
ſi pompeius & uultei? triſyllaba ſunt ī noīatiuo: neceſſario diſſyllaba

b z

Virg.
Virg.
plau.
plau

Hora.
Stati.

Andronicus
Liuius
Sophocls

Hora.
Hora.

Puere

Penthee
Tydee
Ilionee

Lertios
Lertes
Laertios
Laertes

Perfectus uocatiuus erat uirgilie

Regula pulcra

Cai. diſſyllabū eſt apud maſtilia. Si donare uolus promittere nec dare Cai uocā &c.

Q. d. nō cum inter uocalē & conſonā ut in antepenu. eiius

Ecce quomodo in fine ſyllabę ponitur. ſ. loco conſonantis.

eiius
Pompeiius
Vulteiius
Caiius

Pompei
Vultei
Cai
Vocatiui Diſſyllabi

in uocatiuo esse debent: quod non potest fieri nisi i loco consonantis accipiatur. Vnde illud quoq; possum? scire ꝙ bene cui pro monosylla ba accipiunt metrici: & huic. Omnis enim genitiuus ī us desinēs: una uult superare syllaba suum datiuum: ut ille illius illi: ipse ipsius psi: unꝰ uius uni: alter alterius alteri. Alius quoq; per duas ii debuit esse geni tiuus causa datiui quod est alii: sed uel hiatus causa est: uꝰ quia inter du uas uocales i uocalis esse non poterat. Datiuus autem loco consonantis eam accipi prohibebat: quia ipse duplicabat uocales: & credo differētię causa ne si ali diceretur uerbum infinitum putaretur. Ideo pleriq; recusa uerunt eum frequenti usu proferre. Vetustissimi tamen similem geni tiuum nominatiuo posuisse inueniuntur: sed accentu differt. Quippe circumflectitur penultima in genitiuo. Cęsar in anticatone. i. Vno. n. excepto quem aliusmodi atq; omnis natura finxit quisq; suos habet ca ros. Cecilius in quinto. Nullius alius rei nisi amicitię eorum causa. Ei quoq; cum rationabiliter monosyllabum esse deberet: cum genitiuꝰ eiꝰ sit dissyllabum per dięresim a poetis proferri inuenitur differentię cau sa: ne si monosyllabum sit interiectio esse putetur. Virgilius in ii ęnei. Ei mihi qualis erat! quātum mutatus ab illo Hectore. Nihil tamē mi rum i loco consonātis positum transire in uocalem cum u quoq; idem patitur in quibusdam dictionibus apud poetas: ut Horatius in epodo Niuesq; deducunt Iouē: nunc mare nunc syluę. hic enim diuisione facta ue extremę syllabę ua consonante transit in uocalē. Est enim dimetrum iambicum coniunctum semiquinarię heroicę. Similiter ergo ei & eis per dięresim profertur. Iuuenalis in quinto. Iuuenes hortantur ut illam ire uiam pergant: & eidem incumbere secte. In eodem Ceras nūc hac dictante pusillas implet: & ad moechos dat eisdem ferre cinedis. In cō positione autem nec aliter proferri possunt cum sequens consonans co git i secum loco uocalis proferri. Cui quoq; inueniuntur quidam posuis se dissyllabę per dięresim: Vt Albinus rerum romanarum primo. Ille cui turnis capitolia celsa triūphis. Spōte deum patuere cui freta nulla repostos Abscōdere sinus non tutę moenibus urbes. Q; autē; pompei & uultei & cai & similia i finalem & ante eam uocalem pro una sylla ba habent usus quoq; confirmat. Horatius in primo epistolarum. Du rus ait uultei nimis attentusq; uideris. uultei dissyllabum accipit secun dum analogiam. Alia uero omnia masculina seu foemina ī us desinen tia cōuersa us in e faciunt uocatiuum: ut priamus priame. piusꝰ pie: myr tus myrte. Excipitur unum ꝙ tam ī e q̄ in i facit uocatiuum: quāuis sit appellatiuum o filie uel fili. Liuius andronicus in odyssea. Pater noster saturni filie. Catullus . Tu pręter omnes decapilatis celtiberose cel tiberie fili. Terētianꝰ de ~~psilis~~ hic pus tubas sine fili & tu gener noua,

Cui
Huic
Aliusꝰ
Ei
Eidem
Cui. dissyllabū
Vultei. Dissyllabū
Filie & Fili
. syllabis
Cęsar
Cecilius
Virg
Hora
Iuue
Iuue
Albinꝰ
Hora.
Liuꝰ
Iuue
Terentianꝰ
Semignaria heroica

temi. Est autem quando nominatiuo quoq; terminato in us pro uocati uo siue metri siue euphonię causa utuntur. Virgilius in octauo. Corni ger hesperidum fluuius regnator aquarum. Lucanus in secūdo. Dege ner o populus uix sęcula longa decorum sic meruisse. Pluralis nomi natiuus & uocatiuus secundae declinationis tam masculini q̄ foemi nini generis in i finitur & est similis gēitiuo singulari: ut huiꝰ docti hi & o docti: huius platani hę & o platani. In neutris uero extremam i ge niriui singularis mutantes in a breuem facimus nominatiuum & accu satiuū & uocatiuū pluralē: ut huius tēpli hęc & o templa. huius munii hęc & o munia. Alii uero casus plales ī tribus generibus cōes possident regulam. Et genitiuus quidem pluralis fit ī omni genere ab ablatio sin gulari assumente rum: ut ab hoc uiro horum uirorum: ab hac platano harum platanorum: ab hoc templo horum templorum. Inueniuntur tamen per concisionē medię syllabę masculinorum plerunq; nominuꝫ: quę neutra non habent hunc casum proferentes maxime poetę. Est aūt apud ueteres ꝓsam scribentes idem inuenire sed raro. Virgilius in pri mo ęneidos. Id cęlo clamorq; uirum stridorq; rudentum ꝓ uirorum. Idē in tertio. Cura deum his pergameis erepte ruinis: ꝓ deorum. Idem in quinto. Genus alto sanguine diuum: ꝓ diuorum: numerūq; ꝓ numero rum: liberum quoq; pro liberorum: & sestertium pro sestertiorum: & iu gerum ꝓ iugerorum: modium ꝓ modiorum: medimnum senum septe num denum. Frequenter etiam oratores per syncopam solent ꝓferre Cicero in tertio uerrinarum. Iste unus inuentus est qui ex complexu pa rentum abreptos filios ad necem duceret: & parēntes precium pro se pultura posceret liberum ꝓ liberorum. In eodem. Cum asserat sestertiuꝫ uigies quingenta. In eodem. Quis enim qui tueri possit liberum pueri tiam contra improbitatem magistratuum? Idem in tertio uerrinarum. Et pueri annorum senum septenumq; denum senatorum nomen nō da ta sunt. senum ꝓ senorum: septenum ꝓ septenorum: denum ꝓ denoruꝫ: dixit. Idem in frumentaria. Sed tritici species medimnum & menem p bonis a rationibus tollit medimnū pro medimnorum. Idem in eodem. Minus te iugerum possessorem dico ꝓ iugerorum. Nam ꝙ singulare eius iugerum est ipse ostendit in eadem. In iugerum leontini agri me dimnum fere frumenti seritur. Dicitur tamen & hoc iugus iugeris. Iu uenalis. Iugeribus paucis lumbos donare clientis. Cicero in quarto uer rinarum. Q; si doceo iudices eos qui xl. milia modium lucri faciunt ꝓ modiorum. Idem ꝓ murena prefectum fabrum ꝓ fabrorum. Idem in p mo uarro. Deum fidem pro deorum. Idem pro cluentio. Milibus qua dragenis numerum pro numerorum. Idem ad berennium in tertio. Pedum tricenum ꝓ tricenorum. Frequentius tamen hac utitur Cicero

Virg
Luca.
Virg
Virg
Virg
Cicero
Cicero
Cicero

Et cęteri ſyncopa in eis nominibus quę numeros uel menſuras ſignifi
cant. Recuſant autem in maſculinis habentibus neutra uel in neutris
ne ſit ſimilis nominatiuo ſingulari neutrorum quanuis in is quoq; etiã
ex ſe faciunt neutra (licet non frequens) tamẽ uſus inuenitur huiuſcemo
di cõciſionis. Virgilius in viii. Altaq; certant prendere tecta manu ſo
ciumq; attingere dextras ꝓ ſociorum. Idem in decimo. At rutulum ac
ceſſu iuuenis tum iuſſa ſuperba: ꝓ rutulorum: quanuis & ſocius ſocia
ſocium: rutulus rutula rutulum dicatur. Terentius in eunu. Quare oẽs
uos oratos uolo ne plus iniquum poſſit q̃ equum oratio pro iniquoru;
& ęquorum. Statius in primo thebaidos. Illa nouos ibat populata pe-
nates. Porturum in biuio lateri duo corpora paruum ꝓ paruorum. Vir
gilius in tertio. Magnanimum heroum pueri innuptęq; puellę. Quod
in ꝓnominibus q̃q; fecerunt antiqui meũ ꝓ meorũ: tuum pro tuorum:
noſtrum ꝓ noſtrorum dicentes. Plautus in trinũmo. Vt rem paterna;
& gloriam maiorum fedarim meum. Idem in penulo. Et quod memi
niſti tuum parentum nomina. Ide; in menechmis. Auertit prędam ab
hoſtibus noſtru; ſalute ſociu;. ¶ Datiuus & ablatiuus ſecundę declina
tionis plurales fiunt ſimiliter ablatiuo ſingulari mutatione o finalis in
is longam: ut a uiro his & ab his uiris: a platano his & ab his platanis:
a templo his & ab his tẽplis. Inueniuntur pauca inęqualia: ut uas in
ſingulari numero tertię declinationis: hoc uas huius uaſis in plurali ſe
cundę uaſa uaſorum: his & ab his uaſis. Feſtoru; quoq; nomina dierũ
in a deſinentia ſemper pluralia genitiuum quide; tam ſecundu; formã
ſecundę q̃ tertię protulerunt. Datiuum uero & ablatiu; ſecundu;
tertiam: hęc uulcanalia horum uulcanalium & uulcanaliorु: his & ab
his uulcanalibus. Similiter ſaturnalia floralia cõpitalia terminalia quĩ
quatria. Similiter a domo domoru; & domuum his & ab his domibus:
non etiam domis. Iuuenalis in primo. Viſcera magnarum domu; do
miniq; futuri. Virgilius in ſecundo ęneidos. Dardanide contra turres
& tecta domoru; culmina conuellunt. Ide; in primo georgi. Domibus
cedrumq; cipreſſos. Saluſtius in catil. Domos ſuas gloria decora-
bant. Terentius in eunu Domiq; fociq; fac uiciſſim ut memineris. Vir
gilius in ſexto ęneidos. Hic labor ille domus & inextricabilis error. Per
omnes igitur caſus ta; ſecundę q̃ quartę inueniuntur abſq; datiuo & ab
latiuo qui ſemper in bus exeunt. Sunt tamen quęda; nomina quorũ ali
qui caſus in uſu deficiunt: quos quãuis ſecundu; analogiã poſſumus ꝓ
ferre tamen quia apud auctores non iuenimus recuſandos puto: ut hu
ius tabi huic & ab hoc tabo. Lucanus in ſexto. Stillantis tabi ſanie;. Vir
gilius in tertio ęneid. Et terram tabo maculant. Cęteri uero caſus in
uſu facile non inueniuntur. Mella uina ęra ordea maria: genitiuos qdẽ

Virg
Virg
Tere
Sta
Virg
plau
plau
plau

Datiuus & Ablatiuus plur.

Domuũ
Domorũ
Domibus
Domos
Domi
Domus

Iuue
Virg
Virg
Saluſt
Tere
Virg

Tabi
Tabo

Lucr

& datiuos plurales in uſu raro habẽt niſi apud uetuſtiſſimos apud q̃s
pręterea multa deficientia inuenies. Oportet igitur ſcire analogię ratio
nem: uſum tamen auctoru; magis ęmulari. Duo pręterea & ambo
genitiuos quidem & accuſatiuos ſecundu; hanc declinationẽ proferũt
amborum & duoru;: ambos & duos: quanuis in neutro differentię cau
ſa duum ſolet dici: necnon accuſatiuus maſculinorum eſt quando ſimi
lis nominatiuo profertur quomodo in neutris. Virgilius ĩ nono. Si duo
pręterea tales idea tuliſſet terra uiros. Lucanus. Quę mare quę terras
quę totum poſſidet orbem Nõ cępit fortuna duos. Iuuenalis in ſecũdo.
Tu ne duos una ſeuiſſima uipera coena: tu ne duos? datiuos & ablatios
in bus terminant ĩ omni genere duobus duabus duobus: ambobuſ am
babus ambobus. Accuſatiuus pluralis eiuſdem declinationis ĩ maſ
culino & in foemININO genere fit ab ablatiuo ſingulari addita s: ut ab
docto hos doctos: a platano has platanos. Neutra enim ſemper hoc ac
cuſatiuum ſimilem habent & nominatiuo & uocatiuo.

Virg
Lucr
Iuue

Duũ

¶ Accuſatiuus plu ralis

Tertia declinatio terminationes habet nominatiui lxxviii. uel
paulo plus: deſinit in a correptam & in e correptam & ĩ o cor
reptam & in o productam: in al correptam in el correptam
& in el productam in il correptam: in ol correptam: in ul correptam. In
an productam in an correptam: in en productam: in in productã: ĩ on
productã. In ar correptã in ar productã;: in ir correptam in or correptã
ĩ ur correptã ĩ ur productã;. In as correptã ĩ as productã: in es correptã
in es productã: in is correptã in is productã: in os correptam in os produ
ctam: in us correptam in us productam. In ys in aes in aus in ans ĩ ens
ĩ ons: utraq; in yns in ars in ers in ors in urs in uls in ems in ebs corre-
ptã in ebs productã. In obs in ybs in urbs in abs in eps in ips ĩ irps ĩ ops
In ax correptam in ax productam: in ix correptam in ix productam: in
ox correptam in ox productam: in ux correptam in ux productam.
In yx in aex in aux in alx in anx in ũnx in arx. In ac in ec in ut in ud.
¶ In a correptam neutra & gręca: ut poema huius poematis. ¶ In e cor-
reptam neutra latina: ut hoc monile huius monilis. ¶ In o correptam
quam frequenter & producunt poetę maſculina deſinunt uel foemini-
na uel communia latina uel notha: ut hic Cicero huius cicerõis: hic leo
huius leonis: hęc uirgo huius uirginis: hic & hęc homo huius hominis.
Antiquiſſimi tamen & gręca in o productam deſinentia ſecundum
hanc declinationem proferebant: ut ſappho ſapphõis: dido didonis.
¶ In al correptam maſculina & neutra latina & barbara: ut hic ſal huius
ſalis: hic hannibal huius hannibalis: hoc tribunal huius tribunalis.

A
E
O

Sapphonis
Didonis

Oportet scire Analogię rationẽ
Vsum tamẽ auctorę magis ęmulari

In el correptā neutra latina:ut h oc mel huius mellis : fel fellis. In el pro
ductam barbara:ut michael daniel: michaelis danielis : nechamel ne/
chamelis ⌈In il correptam masculini & foeminini & communis gene
ris sunt latina:ut hic pugil pugilis:hęc tanaql hui⁹ tanaqlis:hic & hęc
uigil huius uigilis. ⌈In ol productam masculinum latinum : ut hic sol
huius solis ⌈In ul correptam masculini uel communis latina:ut hic cō
sul huius consulis:hic & hęc exul huius exulis. ⌈In an productam mas
culina gręca:ut hic pęan huius pęanis ⌈In en correptam latina:mascu
lina uel neutra:ut hic flamen huius flaminis : hoc numen huius numi/
nis. ⌈In en ꝓductā gręca uel latina masculini uel foeminini generis:
ut hic lien huius lienis : hęc syren huius syrenis ⌈In in productā graeca
masculina uel foeminina:ut hic delphin huius delphinis. ⌈In on pro/
ductam gręca masculina uel foeminina:ut hic sidon huius sidonis:hic
mennon huius mennonis. ⌈In ar correptam latina & graeca barbara
masculini uel neutri generis:ut hic cęsar huius cęsaris: hic bostar huius
bostaris:hoc nectar huius nectaris:hoc calcar huius calcaris. ⌈In ar ꝓ
ductam latina masculini uel neutri uel communis generis & sunt mo/
nosyllaba & a monosyllabis cōposita:ut hic nar huius naris:hic & haec
& hoc par huius paris:hoc far huius farris ⌈In er correptaꝫ masculina
uel foemīna & neutra & communia:ut hic pater huius patris.haec ma
ter huius matris:hoc tuber huius tuberis.hic & hęc pauper huius pau/
peris. ⌈In er ꝓductam gręca masculina & unuꝫ latinū uel nothū neu
tri generis:ut hic aer huius aeris:hoc uer huius ueris. ⌈In ir correptam
unum neutrum ut hoc gadir huius gadiris:quidam addunt hic abadir
ὁ βέριλοσ huius abadiris:lapis quem pro ioue deuorauit saturnus:sed
in usu non inueni. ⌈In or correptam masculina & foemīna & neutra
& communia tam gręca q̄ latina:ut hic hector huius hectoris: hic ora/
tor huius oratoris . haec uxor huius uxoris:hoc ęquor huius ęquoris:hic
& hęc auctor huius auctoris:hic & hęc & hoc memor huius memoris.
Virgilius in quarto ęneidos Tum si quod non ęquo foedore amantes
Curę numen habet iustumq; memorq; precatur. Inueniuntur tamen &
hęc & omnia pene communia masculini & foeminini: quę etiaꝫ si nō
faciunt ex se neutra:sępe tamen etiam neutro adiunguntur : sed figura
te.ut Virgilius ī decimo.Italiam petiit fatis auctoribus esto. Et in bu
colicis.Pauperis & tuguri congestum cespite culmen.Et in sexto . Curi
bus paruis & paupere regno.Quāuis pluralis nominatiuus eorū idest
neutrorum. ex supradictis nominibus in usu frequēti non sit ex eis:quo
modo neq; ex aliis communibus duum generum . Naꝫ si sint cōmunia
trium generum: sine dubio masculini quidem & foeminini in es : neu
tri uero proferrent in a nominatiuum pluralem:ut hi & hę sapiētes &

Abadir

Cumfωoar

Virg

Virg
Virg
Virg

Orator . or · habꝫ correptam .
eadem ꝓ obliquis producitur .

hęc sapientia.Ergo hic & hęc & hoc sapiēs:hi & hę pares & hęc paria.
hic & hęc & hoc par:hi & hę ācipites & hęc ancipitia : hic & hęc & hoc
āceps:hi & hę felices & hęc felicia:hic & hęc & hoc felix:hi & hę ueterēs
& hęc uetera : hic & hęc & hoc uetus.Quę igitur ī plurali nūero, a ter/
minationē nō accipiunt quę ꝓpria est neutroruꝫ manifestum est trium
generum nō esse communia: sed masculini & foeminini: figurate tamē
per obliquos plerunq; casus:raro autē per nominatiuum coniungi etiā
neutris.ut Virgilius in nono. Nulla dies unq̄ memori uos ~~exuet~~ eximet ęuo.
Iuuenalis in quarto. Tituliq; cupido hęsuri saxis cinerum custodibus:
quanuis hic custos raro nisi figurate inuenias: & haec custodia pluralis
nemo dicat.Sic ergo neq; hęc memora uel auctora uel paupera neutra
liter puto facile in usu inueniri posse : sed sicut supra dictum est figu
rate sunt prolata;hęc:& alia plurima huiusmodi apud auctores. Inue
niuntur tamen quędam quę obliquos casus communes possident:q̄uis
nominatiuus non sit communis:ut plus. cuꝫ sit nominatiuus neutri dū
taxat:genitiuus eius communis est trium generum necnon datiuus &
ablatiuus. Vnde pluralia quoq; tam in es q̄ in a inueniuntur:hi & hę
plures & hęc pluria uel plura.unde compositum compluria. Terentius
in phormione.Multa aduenienti noua ut fit compluria. Ablatiu⁹ q̄q;
tam in e q̄ in i terminans inuenitur utpote communis trium generum
Et accusatiuus pluralis tam in es q̄ in is. Virgilius in secundo georgi.
Seu pluris calor ille uias & cęca relaxat spiramēta . Horatius in primo
epistolarum.Tractus uter pluris lepores uter educet apros. ⌈In ur cor
reptam latina masculina cōmunia & neutra:ut hic turtur huius turtu
ris:hic & haec augur huius auguris. Horatius in secundo sermonuꝫ.
Nisi fallit augur annosa cornix.hoc tibur huius tiburis. ⌈In ur produ
ctam unum inuenitur commune duum generum:ut hic & hęc fur hu/
ius furis. ⌈In as correptam graeca masculini uel foeminini uel neutri
uel communis generis:ut hic arcas proprium huius arcadis:hęc pallas
palladis:hoc ceras proprium loci huius ceradis:hic & hęc arcas gentile
huius arcadis. ⌈In as productam latina & gręca masculini uel foemi
nini uel neutri uel communis generis:ut hic atlas hui⁹ atlantis:hic me
cenas huius mecenatis: hęc ciuitas huius ciuitatis: hoc uas huius uasis:
hic & hęc capenas huius capenatis. ⌈In es correptam latina masculīa
uel foeminina uel communia duum uel trium generum : ut hic cocles
hui⁹ coclitis:hęc seges huius segetis:hic & hęc miles huius militis. Oui
dius in secundo metham.Miles erat phoebes. De calistone dicit hic &
hęc & hoc teres huius teretis. Virgilius ī sexto . Sed hęc tereti mos est
aptare flagello:hebes hebetis:sospes sospitis.Iuuēalis in tertio . Nec ūq̄
deposituꝫ tibi sospes erit:hic et hęc et hoc hospes huius hospitis. Lucan⁹

Quę in plurali termi
nationeꝫ ā nō habēt
cōmunia ·3· genere
non sunt

Virg
Iuue

Terenti⁹

pluria vel
plura

Virg
Hora
Hora

Ouid
Virg
Iuue
Lucan

in quinto. Hoſpes in externis audiuit curia tectis. hic hoſpes curia: inue
nitur & haec hoſpita. Virgilius in tertio ęneidos. Et pater anchiſes bel
lum o terra hoſpita portas. Similiter & ſoſpes & ſoſpita prolatum eſt.
Ouidius in ſecūdo faſtorum. Soſpita delubris dicitur aucta nouis.
Neutra quoq; ſupradictorum pluralia tradidit uſus. Statius in tertio
thebaidos. Accipias feſſiſq; libens iterum hoſpita pandas flumina ⌈In
es ꝓductam tam gręca q̃ latina maſculini uel foeminini uel commūis
generis: ut hic chremes hui? chremetiſ uel chremis: hic uerres huius uer
ris: hęc cędes huius cędis: hic & hęc hęres huius hęredis. ⌈In is corre
ptam tam gręca q̃ latina maſculini uel foeminini uel communis gene
ris: ut hic paris huius paridis uel paris: hic collis hui? collis: hęc thetis hu
ius thetidis: hęc cuſpis huius cuſpidis: hic & hęc utilis huius utilis ⌈In is
producta; gręca et latina maſculina uel foeminina uel communia: ut
hic delphis uel delphin huius delphinis: hic aris proprium huius arinis
Cicero pro ſcauro. Arinis uxorem: hęc ſoteris huius ſoterinis. Plautus
in uidularia. Immo id quod hic noſtra eſt patria & ęp hic meus ē pater:
illic autem ſoterinis eſt pater: hic dis proprium ideſt Pluto huius ditis
hic & hęc dis appellatiuum huius ditis: hęc uis huius uis: hic & hęc ſan
nis huius ſannitis ⌈In os correptam unum latinum neutrum hoc os of
ſis: quod etiam hoc oſſum antiqui protulerūt. Gellius in xxx. libro. Cal
uarięq; ei? ipſum oſſum expurgauerunt inauraueruntq;. ⌈In os produ
ctam gręca & latina maſculini uel foemini uel neutri ul' communis ge
neris: hic heros huius herois: hic nepos huius nepotis: hęc dos huius do
tis: hoc os huius oris: hic & hęc compos huius compotis. ⌈In us corre
ptam latina maſculini foeminini neutri uel communis duum uel triu;
genej: ut hic lepos huius leporis: hęc uenus huius ueneris: hoc tempus
huius temporis: hic & hęc lygus hui? lyguris: hic & hęc & hoc uetus: hu
ius ueteris. ⌈In us ꝓductā gręca ul' latina maſculina uel foeminina ul'
communia uel neutra: ut hic melampus huius melampodis: hic mus
huius muris. hęc ſeruitus huius ſeruitutis: hic & hęc ſus huius ſuis: hoc
tus hui? turis. ⌈In ys graeca maſculina uel foeminina: ut hic amphi
brachys huius amphibrachyis: hic capys huius capyis: hęc erinnys hu
ius erinnyis ⌈In es unum latinum maſculinum: ut hic pręs praedis: &
unū neutrum: ut hoc ęs huius ęris: cuius pluralium obliqui in raro ſunt
uſu ęra ęrum ęribus. Cato in oratione qua ī ſenatu ſuaſit: ut plura ęra
equeſtria fierent: nunc ego arbitror oportere reſtitui: quo minus duob?
milibus ducentis ſit ęrum equeſtrium In eodem. De ęribus equeſtri
bus de duobus milibus actum ⌈In aus latina duo foeminina: ut haec
laus huius laudis: hęc fraus huius fraudis. ⌈In ans latina maſculina ul'
communia duum uel trium generum: ut hic quadrans huius q̃drantis:

Virg
Ouid.
Stati?
Cicero
Plauti
Gelli?
Of
Oſſum
Aera
Aerū
Aeribuſ
Cato
Cato

dodrans dodrantis hic & hęc infans νήπιον huius infantis: hic & hęc
& hoc infans ἄφρητον huius infantis. Et amans quod nomen eſt cum
pro amatore accipitur amantis. Inuenitur etiam unum foemininum
hęc glans glandis. Sic enim Lucretius ut ſupradictu; eſt ꝓfert. Et Oui
Ouid. dius in xiiii. metham. Vt lata plumbea funda miſſa ſolet medio glās
intabeſcere cęlo. In ens latina uel maſculia uel foeminina uel cōmunia
duum uel trium generum: ut hic ufens huius ufentis: hic & hęc parens
huius parentis: hic & haec & hoc prudens huius prudentis. ⌈In ons
latina maſculina uel foeminia uel omnis generis: ut hic mons hui? mō
tis: hęc frons huius frontis: hic & hęc & hoc inſons huius inſontis: quod
Prob? ſolū teſte Probo o ante ns ~~habuerit~~ correptā & eius ſimplex ſons ſontis. ..hab&
⌈In uns ſimiliter latina maſculina: ut hic aruns huius aruntis. ⌈In yns
unum foemininum inuenitur gręcum: ut hęc tiryns huius tirynthis ⌈In
ars latina maſculina uel foeminina: ut hic mars martis: haec ars huius
artis. ⌈In ers latina omnis cōmunia generis hic & hęc & hoc iners hu
ius inertis. ⌈In ors latina maſculini uel foemininī uel omnis generis:
ut hic mauors mauortis: hęc cohors cohortis: hęc ſors ſortis: cuius nomi
Plau. natiuum protulit Plautus in caſina. Hęc ſortis. Videne qua inſit alia
ſortis ſub aqua: hic & hęc & hoc concors concordis. ⌈In urs latinū unu;
cōmune trium generum: hic & hęc & hoc tiburs tiburtis gentile. ⌈In
uls latinum unum foemininum hęc puls pultis. ⌈In ems quoq; unum
foemininum: hęc hiems hiemis. ⌈In abs gręca & latina maſculina &
foeminina: hic arabs hui? arabis: hęc trabs huius trabis. uetuſtiſſimi tñ
Ennii & trabes pro trabs proferebant. Ennius in medea. Vtinā ne ī nemore ἐκ τοῦ εὐριπίδου μηδ
pelio ſecuribus cęſa cecidiſſet in terrā abiegna trabes. ⌈In ebs ꝓductā
unum foemininum latinum: hęc plebs hui? plebis. dicitur tamē & hęc
Luca. plebes plebei. Lucanus in tertio. Neſcit plebes ieiuna timere. ⌈In obs foe
minina latina: ut hęc ſcobs huius ſcobis: hęc ſcrobs huius ſcrobis: ſic alii
Sed Probus nominatiuu; protulit ſimilem genitiuo: quod Plaut? maſ
plau. culio gñe profert ī amphitrione. Ibi ſcrobes effodito duplos ſexagenos ī
dies. ⌈In ebs correptam ut cęlebs cęlibis. ⌈In ybs unum maſculinum
ut calybs calybis. ⌈In urbs unum foemininum: ut hęc urbs urbis. ⌈In
aps unum foemininum: ut daps dapis: ſed nominatiuus non eſt in fre
Liui? quenti uſu quem Liuius andronicus in primo odyſſeę ponit. Quę hęc
Hora. daps eſt quis feſtus dies. Horatiuſ accuſatiuum protulit in ſecundo car
minum. Ergo obligatam redde Ioui dapem. Idem in .iiii. Nunc in
Hora. reluctantes dracones egit amor dapis atq; pugnę. Idem in epodo muta
te dapis immemori ſpectaculo ⌈In eps maſculia & oīs: ut hic manceps
Varro huius mancipis. hic & hęc & hoc particeps huius partipis adeps uel a
dipes utroq; genere inuenitur. Varro in ſecundo ruſticarum rerum.

Sortis In nomi.
Dapſ

Adipes illa

Opſ
Copſ.

Actius

Plau.

Abax · Abacis
Abacus · 1 ·

Adipes illa. ⌈In ops unum foemininum ut hęc ops. Vtuſtiſſimi tñ hic & hęc & hoc ops nomen matris deorum & copia. Eius quoq; nomi natiuus in uſu frequenti non eſt: ſed illius quod ex eo componitur com mune omnis generis hic & hęc & hoc inops. Vetuſtiſſimi tamē hic & hęc & hoc ops & cops pro opulentus & copioſus dicebant. Actius de hercule dicens:quorum genitor fertur eſſe ops gentibus pro opem ferēs & auxilium gentibus.Sic caper. Poteſt tamē etiam foemININO genere hic intelligi figurate coniunctum maſculino:ut ſi dixiſſet:quorum ge nitor auxilium fuit gentibus:tamen nominatiuo eius uſus eſt. Plautus in ciſtelaria.Ita me ſaturnus eius patruus & caſtor pater:ita me opus o pulenta illius auia:immo mater quidem. Et gręca hic pelops huius pe lopis hydrops hydropis merops meropis. ⌈In yps gręca cynips cinypis ⌈In irps latinum unum ſtirps ſtirpis ⌈In ax correptam latina gręca:hęc fax huius facis:hic abax huius abacis: quod tamen hic abacus huius a baci frequenter inuenitur. ⌈In ax productam gręca & latina maſculi na & foemīna & omnis:ut hic pheax huiꝰ pheacis: hęc pax huius pacis hic & hęc & hoc audax huius audacis. ⌈In es correptam gręca & latīa maſculina uel foemININA uel communia trium generum: ut hic lelex huius lelegis:hic grex huiuſ gręgiſ:hęc ilex huiuſ ilicis:hic & hęc & hoc artifex huius artificis. ⌈In ex productam latina maſculina uel foemi nina uel communia trium generum:ut hic rex huius regis:hęc lex huiꝰ legis:hic & hęc & hoc exlex huius exlegis. ⌈In ix productam latina maſculina uel foemīna uel communia trium generum:ut hic phoenix huius phoenicis:hęc cornix cornicis:hic & hęc & hoc felix. ⌈In ix cor rreptam latina maſculina uel foemININA:ut hic calix huius calicis: hęc nix huius niuis.Oportet autem ſcire q̃ gręci i & y ante breuem eſſe uo lunt etiam ſi in obliquis caſibus pducatur:ut phoenix phoenicos:φόι βιξ φόιβικοσ. A uero ſecun dum genitiuum etiam in nominatiuo porduci uel corripi dicunt:ut κόλαξ κολακοσ.corripitur in nomina tiuo:quomodo in genitiuo phęax phęacos ī utroq; producitur:latini au tem omnes uocales bitempores διχρόνουσ habentes ad genitiuum reſpicientes dicunt produci uel corripi uocales ante x poſitas ī nomina tiuo. ⌈Inueniuntur igitur in ix productam latina:ut oſtendi foemini na uel omnis: ut hęc nutrix nutricis:hic & hęc & hoc pernix huius per nicis. ⌈In ox correptam foemININUM nox noctis:& ex hoc compoſi tum commune hic & haec & hoc pernox pernoctis.Iuuenalis in tertio Si luditur alea pernox. ⌈In ox productam foemININUM uel omnis: ut hęc uox uocis:hic & hęc & hoc uelox uelocis:atrox atrocis ⌈In ux corrptā maſculina uel foemīna uel communia:ut hic uolux:hęc nux nucis: hic & hęc dux huius ducis. ⌈In ux pductam maſculinū hic polux polucis

¶ i. & y. ante x. gręci breuem eſſe volunt etiam ſi in obliquiſ caſibus ~~corr~~ producatur. Latini autem ad genitiuū reſpicienteſ dicunt produci vel corripi vocaleſ ante x. poſitaſ in nominatiuo. ~ .

i. x.

Iuue

foemININUM hęc lux lucis. ⌈In yx gręca tam maſculina q̃ foemīna :ut hic ſandyx ſandycis:hęc ſtyx ſtygis ⌈In ex foemININUM:ut fex fecis. ⌈In aux unum foemININUM:hęc faux huius faucis ⌈In alx unum foemi ninum:ut falx falcis. ⌈In anx unum foemininuꝫ lanx lancis. ⌈In unx unum commune hic & hęc coniunx huius coniugis. ⌈In arx unum foe mininum hęc arx arcis. ⌈In ac unum neutrum hoc lac lactis. ⌈In ec unum neutrum hoc allec huius allecis ⌈In ut unum neutrū hoc caput capitis. ⌈In ud bogud bogudis.Et hę quidem terminationes nomina tiui tertię declinationis.

¶De genitiuo tertię declinationis

GEnitiuus uero eius in is deſinit correptam excepto uno mono ſyllabo:hęc uis huius uis: q̃uis omnes alię declinationes pdu cant eiuſdē caſus terminatiōes ⌈Oportet autem ſcire q̃ ī q̃buſ dam pares habeat genitiuus tertię ſuo nominatiuo ſyllabas: in quibuſ dam una:in aliis duabus ſyllabis uincat. & pares quidem habet in om nibus in e deſinentibus correptam:ut hoc mare huius maris: hoc mo nile huius monilis.Et in quibuſdam in er uel in es productam.uel in is tam correptam q̃ productam exeuntibus:ut hic pater huius patris:hic uerres huius uerris:hęc cędes huius cędis:hic collis huius collis:hęc auis huius auis:hęc uis huius uis.In aliis autem omnibus eiuſdem declinati onis nominibus una ſyllaba ſuperat nominatiuum gēitiuus:ut ſchema ſchematis:cicero ciceronis:conſul conſulis:pecten pectinis: baccar bac caris:lis litis:apex apicis.Excipitur hęc caro carnis:in quo pares habet ſyllabas nominatiuus & genitiuus.Inueniuntur tamen ueteres qui gēi tiuo nominatiuum ſimilem ptulerunt:ſenex ſenis.ſupellex ſupellectil: in quo duabus ſyllabis uincit nominatiuum genitiuus huius quoq; no minatiuū quidam ſimilem genitiuo protulerunt.Et omnia quę a capi te compoſita in ps deſinunt:ſi militer habent duabus ſyllabis genitiuū ſuperantem:anceps ancipitis:biceps bicipitis. Quę ueteres in es profe rentes ſecundum regulam declinabant:ancipes ancipitis:ſicut hoſpes hoſpitis:ſoſpes ſoſpitis.Iuniores uero gaudentes breuiloquio per circū ciſionem ea protulerunt:quod in aliis dictionibus feciſſe inueniuntur: ut dic duc fac fer:pro dice duce face fere. Necnon etiam uocatiuo in ius terminantiū proprium:ut uirgili terenti: pro uirgilie terente dicentes: de quibus iam docuimus ⌈penultima uero eius declinationis ī q̃buſdaꝫ producitur:in quibuſdam corripitur: producitur quidem in his quorū nominatiuus in longam deſinit ſyllabam ſeu natura ſeu poſitiōe: ut ſol

ſolis:titan titanis:delphin delphinis:fur furis:mecenas mecenatis:mer
ces mercedis:ſamnis ſamnitis: crenis proprium nomen nymphę creni
dis:os oris:mus muris:prę prędis:uas uaſis:laus laudis: ĩfans infantis:
aruns aruntis:iners inertis:uecors uecordis:puls pultis:allec alecis. Exci
piuntur in on deſinentia gręca & in o tam latina q̃ notba:quę tam ꝓdu
cere q̃ corripere in nominatiuo licet: haec enim uocalis ideſt o quanuis
in nominatiuo producatur:ſed tamen in genitiuo non ſemper produci
tur penultima:ſed in quibuſdam:ĩ aliis autem corripitur.Quãdo autẽ
corripitur uel quando producitur cum de nominatiuo & genitiuo expo
ſuimus dictum eſt.Prętera corripiunt prędictam penultimam in ms
uel ps uel bs uel x deſinentia : ſi uocalem breuem ante eas conſonantes
habuerint:ut haec hiems hiemis: manceps mancipis:celebs celibis: fax
facis:artifex artificis.Necnon producentia terminationem nominatiui
corripiunt penultimam genitiui:ut hic & haec & hoc par huius paris:
lar laris:uas uaſis:pes pedis:ceres cereris : compos compotis : bos bouis:
ſus ſuis:grus gruis. Corripientia quoq; nominatiuum in quibuſdã cor/
ripiunt penultimam genitiui:in quibuſdam producunt: producunt in
al in el neutra:& in ar ſimiliter neutra deriuata : ut hoc tribunal huius
tribũalis:ceruical ceruicalis:mel mellis: fel fellis:calcar calcaris: lacunar
lacunaris : lucar lucaris. In or quoq; deſinentia alia producunt alia
corripiunt penultimã genitiui: ꝓducũt ut hic curſor huius curſoris: hic
& haec auctor huius auctoris. Corripiunt hic hector huius hecto
ris:hęc arbor huius arboris:hic & hęc memor huius memoris . Quãdo
autẽ producũt & quando corripiũt cũ de nominatiuo tractabam⁹ oſtẽ
dimus.Alia uero omnia quę terminationẽ corripiũt nominatiui:ſimi
liter penultimã genitiui corripiunt:ut toreuma toreumatis : hannibal
hannibalis:uigil uigilis:cornicen cornicinis:agger aggeris:uetus ueteriſ
caput capitis:excipitur inquies inquietis : quod ſimplicis declinationeꝫ
ſeruauit in compoſitione:quanuis corripiat extremitatem nominatiui.
Similiter os oſſis & lac lactis. quod quibuſdam placet in nominatiuo
per apocopam te proferri:hoc lacte enim dicebant antiqui

¶ De datiuo ſingulari tertię declinationis.

DAtiuus tertię declinationis naſcitur a genitiuo abiecta s & ꝓ
ducta i:ut ſchema ſchematis ſchemati: huius maris huic mari
huius ciceronis huic ciceroni. Inueniuntur tamen poetę rariſſi
mi ĩ gręcis quę apud gręcos in i correptam terminant ſupradictũ caſuꝫ

¶ Producentia terminationem nominatiui Corripiunt penultimã genitiui · Corripientia quoqꝫ nominatiuũ ꝓ quibuſdã Corripiunt penultimã genitiui ꝓ quibuſdã producunt · 1

Stati⁹ ipſi quoq; eum corripientes. Statius ĩ primõ achilleid. Palladi littoreę
celebrabat ſcyrus honorum.

¶ De accuſatiuo.

ACcuſatiuus fit ſupradictę declinationis is genitiui modo ĩ em
modo in im conuerſa:ut huius ſolis hunc ſolem:huius flaminis
hunc flaminem:huius regis hunc regem:huius tyberis hunc ty
berim: huius araris hunc ararim. In una tamen terminatione ideſt is
deſinentium qui ſimilem habent genitiuum nominatiuo: inueniũtur
quędam nomina accuſatiuum in im terminantia. Sunt autem hęc ple
runq; gręca uel propria quę accuſatiui gręci n in m conuertentia faciũt
accuſatiuum latinum:ut tybris tybrim:fabaris fabarim:tyberis tyberim:
araris ararim. Nã nõ poterit ab alio nominatiuo ut diximus niſi in is
deſinente in im accuſatiuus proferri: ergo arar per apocopam is protu
Luca. lit Lucanus in ſexto.Rhodanumq; morantem precipitauit arar:hęc ne
Virg. apolis neapolim:charybdis charybdim. Virgilius ĩ iii. Leucaſpim & ly
Virg. cie ductorem claſſis orõtem.Idem ĩ viii. A quo poſt itali fluuium cogno
Virg. mine tyberim diximus.Idẽ ĩ octauo. Qui tyberim falarumq; bibunt.
Mephitis quoq; qd ꝓpriũ & a gręco μεσήτησ ut quibuſdam uideꝫ
Virg. mutatione s in ph tranſlatum rationabiliter in im fecit accuſatiuum.
Virg. Virgilius in ſeptimo.Sęuamq; exhalat opaca mephitim.Idem ĩ nono
Virg. Immanem ueluti pecora inter inertia tigrim.Idẽ in undecimo. Velo/
Virg. ces interea ſuperis in ſedibus opim. Alpis cum ſemper plurale ſit quo/
modo ſyrtis:tamen & ſingulariter hoc quomodo illud inuenitur a poe
tis ꝓlatum & in em terminans accuſatiuum alpem cum illud ſyrtim fa
Lura ciat. Lucanus in primo. Tunc inter rhenum populos alpemq; iacẽtes
Luca Idẽ ĩ tertio. Agmine nubiferam rapto ſuper euolat alpem. Iuuenalis in
Iuue iii. Tranſilit oppoſuit natura alpemq; niuẽq;. Lucanus ĩ octauo. Trãſ
Lura pharon in medio tangit ratis equore ſyrtim. Idem in primo. Dubiam
Lura ſuper equora ſyrtim. Prętera inueniuntur latina in im terminantia ac
cuſatiuum hęc:hanc turrim burim ſecurim puppim ſitim reſtim uim
Virg peluim tuſſim maguderim tiburim. Virgilius in ſecundo eneidos.
Virg Turrim in prącipiti ſtantem ſummiſq; ſub aſtra.Idem ĩ primo georgi.
Continuo in ſiluis magna ui flexa domatur.In burim.Et curui formaꝫ
Virg accipit ulmus aratri.Idem in ſecundo eneidos. Taurus & incertã excuſ
Virg ſit ceruice ſecurim.Idem in primo. Ingens a uertice pontus in puppim
Virg ferit.Idem in bucolicis.Dulcis aq̃ ſaliẽte ſitim reſtiguere riuo. Terẽtius
Teren.

Accuſatiuus In · m ·

Alpis
Syrtis

Turrim
Burim
Securim
puppim
Sitim

in eunucho. Ad restim mihi quidem res redit planissime. Virgilius in sexto. Nec uiȝ tela ferunt: licet ingens ianitor orci. Plautus in rudẽte Seu tibi confidis fore multam maguderiȝ: quod significat frugis genus idest caulis qui nascitur ex parte cuius radix sirpis auellitur: uel ut alii uolunt siliginem. Quorundã tamen ex eis etiam in em inuenitur accusatiuus: ut Lucanus in tertio. In puppem rediere rates Virgilius ĩ undecimo. Telaq; & ęratam quatiens tarpeia securem. Iuuenalis in iiii. Descendunt statuę restemq; sequuntur. Cętera uero supradictę declinationis in em solam proferunt accusatiuum: ut hunc patrem: ut hunc leporẽ & hanc uallem: & hunc & hanc utilẽ. In gręcis autem frequẽter inuenimus auctores tam in hac q̃ in aliis declinationibus plerunq; graecos seruantes accusatiuos: ut titana sirena thoraca lampada: pro titanem sirenem thoracem lampadem. Quamuis Plautus hanc lampadã dixit in cassina. Tene lampadam: immo ego hanc tenebo.

Restis
Vim
Maguderim
puppem
securem
Restem
Lampadam
Virg
plau
Lucā
Virg
Iuuē
Plau

De Vocatiuo singulari tertię declinationis.

Vocatiuus in tertia declinatione similis est nominatiuo: ut hic cicero o cicero: hic consul o consul: hic rhetor o rhetor. Inueniuntur tñ gręca quę uocatiuum seruant: ut tybris o tybri: thebais o thebai: palas o pala. Virgilius in x. Da nunc tybri pater ferrum quod missile libro. Idẽ in eodẽ. Teq; iuuat pala: sed bellis acer alesus Idem in undecimo. Quin ego non alio digner te funere pala. Ouidius in secundo fastorum. Care nepos pala funesta quid induis arma: ĩ quo Homerum secutus est. Ille enim. G. Statius ĩ xii thebaidos. O mihi bissenos longum uigilata per annos thebai.

Tybri
Thebai
Pala
Virg
Virg
Virg
Ouid
Stati

7

De ablatiuo singulari tertię declinationis.

Ablatiuus tertię declinationis in aliis per e correptam: in aliis per i productam. & in aliis per e & per i profertur: per i in neutris: quę ĩ e correptam desinũt per nominatiuum: & sunt appellatiua ut hoc mare: ab hoc mari. hoc monile ab hoc monili. Et est similis huiusce modi ablatiuus suo datiuo: vt huic mari: ab hoc mari. Vetustissimi tamẽ solebãt huiusce nominum ablatiuum etiam in e proferre. Varro antiquitatum humanarum. xij. Ab erythro mare orti. Idem in fũdamo. In mare aquam frigidam oriri. Atacinus quoq; dicit. Cingit oceano libyco mare flumine nilo. Plautus in rudẽte. Quippe qui in macellum pisces prolati sunt: nemo emat: suam quisq; partem piscium poscãt sibi. dicant ĩ mare communi captos. Lucanus in septimo. Gẽtes mars ille futuras Obruet: & populos: ęui ueniẽtis ĩ orbem Erepto natale feret: pro natali. Ouidius ĩ quinto fastorum. Cur tibi pro libycis clauduntur rete leęnis: rete pro reti Plautꝰ in rudente. Mea opera & rete: & horrea: quod etiam masculino genere protulit. Idem in eadem. Non uides proferre me uuidum retem sine squamoso pecu. Idem in eadem. Vt dimisi retem atq; hamum: quicquid hęsit extrabo: quod etiam foeminino genere protulit secundum primam declinationem. Idem in rudẽte. Pol magis sapuisset si dormisset domi. Nam tunc & operam ludos facit: & retiã ut tempestas est. Horatius ĩ secundo sermonum. His ui sublatis puer alte cinctus acernã gausape purpureo mensã pertersit. Vnde Persiꝰ quasi in e tãtum desinente supradicti nominis ablatiuo gausapa dixit plurale nõ gausapia. Iã chlamides regum: iã lintea gausapa captis. Idẽ. Balanatum gausape pectis. Antiquissimi tamẽ & bi gausapes: & hęc gausapa: & hoc gausape. & plurale neutrum: hęc gausapa: q̃si a nominatiuo hoc gausapum protulisse inueniũt Vnde & Cassius ad mecenatem. Gausapo purpureo salutatꝰ. Varro ꝯo de latina lingua ait. Talia ex gręco sumpta ex masculino in foemininu; trãsire: & aliter ea finiri ὀκοχλίασ ac hęc cochlea. ὀκάρτησ: hęc charta. ὀγαυσάπησ. hęc gausapa. Seneca Ouidium sequens. Gausapa si sũpsit gausapa sumpta proba. Propria eiusdem terminationis similem hẽt nominatiuum ablatiuo. hoc preneste: ab hoc preneste. Virgilius in octauo. Qualis erat cum primã aciem preneste sub ipsa. Figurate enim ad urbẽ reddidit sub ipsa: cum proprium oppidi neutrum est: quomodo rete. Idem poeta in septimo. Quiq; altu; preneste uiri: quiq; arua celene. Illo; quoq; ablatiui ĩ ĩminãt neutro; quę ĩ al desinũt: hoc tribunal tribũali. ceruic al ceruicali. Similiter faciunt ablatiuum quę in ar desinunt neutra: & ĩ obliquis casibus producunt a penultimã: ut hoc calcar huius calcaris: a calcari: lacunar lacunaris: a lacunari. lucar lucaris: a lucari. Quãdo autem producunt eã in libro qui de nominatiuo est & genitiuo docuimus. Masculina quoq; uel communia in er uel in is desinentia si faciunt neutrum ĩ e:

Varro
Varro
Atacinꝰ
plautꝰ
Lucanꝰ
Ouid
plaut
plau
plau
plau
Hora
Persiꝰ
Persiꝰ
Cassius
Varro
Senecā
Virg
Virg
Mare Abla
Vuidũ Retẽ
Hi gausapes
Hęc gausapa
Hoc gausape
γαυσάπης. ου.
Preneste sub ipsa

ablatiuum in i efferunt.hic pedester:hęc pedestris:hoc pedestrē.ab hoc:&
ab hac pedestri.ſaluber:ſalubris:& hoc ſalubre.ab hoc & ab hac & ab hoc
ſalubri.Virg.in primo georgicorum.Balantumq; gregem fluuio menſa
re ſalubri.hic & hęc celer uel celeris & hoc celere.ab hoc & ab hac celeri.Lu
canus in primo .Motuq; celer cyllenius hęret.M.Cato de re militari.Sa
tis ſit celeris in tempore.Cecilius in epiſatomo.Si properas extende hūc
in meam nauem:ita celeris eſt:ex quo celeriſſimus ſuperlatiuum protu
lerunt.Gn.Manlius in iliade.Celeriſſimus aduolat hector.Ennius ī ana
libus.Ex hinc per terram poſtq celeriſſimus rumor.Liuius ī odyſſea.At
celer haſta uolās perrumpit pectora ferro.Vnde ſuperlatiuum. Virgili?
in decimo.Et qua fata celerrima crudum.Terētius in phormione. Null?
es geta:niſi iam aliquod cōſilium celere repereris.Virgilius in tertio.Ce
leriq; fuga ſub ſydera lapſę.Idem in quito. Agmie remorum celeri : uen
tiſq; uocatis.Lucanus in tertio.Et celeri uenas mouet improba pulſu . hic
& hęc utilis & hoc utile:utili.hic & hęc regalis & hoc regale regali.Sciēdū
tamē ꝙ ſi inueniantur propria appellatiuis ſimilia in i finietibus ablati
uum:illa per e proferunt eum:vt luuenalis proprium a luuenale. Marti
alis proprium a Martiale:ab annale ānalis.Cicero pro Fundamo. Non
hoc modo a lulio ānale:ſed uix me Hercule a quinto Mutone factū pro
bari poteſt.Idem ꝙ plautio.Cōfiteor ſumma in latraenſe ornamēta eſſe
Similiter ī i termināt ablatiuum omnia quę in im habēt accuſatiuum :
vt tyberim:a tyberi.parim a pari.charybdim a charybdi.tigrim a tigri.
uim a ui.Virgilius in decimo.Maſſicus ęrata princeps ſecat ęquora tigri
Idem in primo ęneidos.Multum ille & terris iactatus & alto Vi ſuperū.
Luuenalis in quinto.Sęua dignum ueraq; charybdi.Quę ueto in im & in
em :hęc tam in e q̄ in i.vt hāc puppim & puppem:ab hac puppi: & pup
pe.Virgilius in quarto Stās celſa in puppi.Idem in octauo.Stās prima ī
puppi.Idem in decimo.Dextra puppim tenet.Lucanus in tertio.Primū
cana ſalix madefacto robore paruā Texitur in puppem.Idem in tertio.
Rapta puppe minor ſubducta eſt mōtibus argo.turrim & turrej: ab hac
turri & turre.Actius in medea.Apud turrem uetuſtam.Virgilius ī ſe
cundo.Turrim in prępiti ſtātem ſūmiſq; ſub aſtra Eductā tectis.Vir
gilius ī bucolicis.Tale tuum carmē nobis diuine poeta:Quale ſoper feſ
ſis in gramine:quale per ęſtum Dulcis aquę ſaliēte ſitim reſtringere riuo
Idem in tertio georgicorum.Aſperq; ſiti:atq; exeritus ęſtu.Idem in ſexto
ęneidos.Sęuumq; ſecuri.Aſpice torquatum & referētem ſigna camillum
Cato in epiſtola ad filium.Ex dolore:ex febri:ex ſiti:ex medicamētis bi
bendis:non tamen conuertitur regula.Non enim in e & ī i deſinētia & ac
cuſatiuum omni modo in em & in im terminātIn as quoq; terminātia
quādo ſūt gentilia:ablatiuum in i proferunt :vt arpinas ab arpinati.cape
nas a capenati.Et rationabiliter ueteres enim huiuſcemodi nomina in is

...al. pilitha
mo

Celeriſſimus
celerrimus

Virg
Lucr
Cato
Cecili?
Manli?
Enni?
Liui?
Virg
Terēt
Virg
Virg
Lucr
Cicero
Cicero
Virg
Virg
Iuue
Virg
Virg
Virg
Lucr
Lucr
Actii?
Virg
Virg
Virg
Virg
Cato

As

proferebāt.hic & hęc arpinatis dicētes:vnde neutrū:hoc arpinate.Docui
mus autem ꝙ omnia ex quibus neutra trāſſigurātur in e exeuntia:ī i fa
ciunt ablatiuum.hic & hęc regalis & hoc regale:ab hoc regali.Sic ergo hic
& hęc capenatis & hoc capenate.ab hoc & ab hac capenati.Nec miruj de
clinationem perfecti ſeruari in his:cum etiam accētum ſoleamus ſeruare
q̄uis a in finali ſit ſyllaba:quę in perfectis erat penultima:capenas: arde
nas.Q2 autem per ſyncopam hęc proferuntur :uetuſtiſſimorum uſus cō
probat.Cato ī primo originum.Sed lucus capenatis .Idem in eodem.Po
pulus communiter tuſculanus aricinus lāuuinus laurens coranus tybur
tis pometinus ardeatis.Idem in oratione qua ſuaſit ī ſenatu:ſānitis dixit
pro ſānis.Acceſſit ager quem priuatum būit gallicus ſānitis. Apuleius
brutius laurētis etiam pro laurens dicebāt.Ennius in ānalibus.Quos ho
mines quondā laurentis terra recepit.Neuius neutraliter hoc ſānite pro
tulit in carmine belli punici. Ad cuius ſimilitudinem hoc dite debet dici.
vnde plurale ditia.Lucanus in nono.Non illic libycę poſuerunt ditia gē
tes Templa.Lucilius tamē ὠμοτύγριον.oleum caſſinās pro caſſinate.
Titinni? in pſaltria.Ferētinatis populus res grecas ſtudet.Plaut? ī ſticho
Infimatis ergo oratores populi ſummates uiri ſummi accumbēt:ego infi
matis īfim?.Inueniūtur tamē quidā in huiuſcemodi noīb? etiā ī e ablati
uum proferētes:quod mox uſus approbat.Similiter menſium nomia, is
uel'er deſinētia ablatiuum per i finiūt.quitilis a quitili.aprilis ab aprili.
ſeptember a ſemptembri.october ab octobri.Iuuenalis in quito. Heſter
num ſolit? medio ſeruare minutal Octobri.Idem ī tertio.Pallere & uinū
toto neſcire decembri.Poſſūt tamē hęc etiam communia eſſe:vnde kalē
das ſeptembres dicimus.Prętera ſimplex eorum ſimiliter īuenim? faci
ens ablatiuum i:imber imbri.Cicero de ſignis.Cum eſſet uict? nudus in
aere:in imbri:in frigore.Idem ī frumētaria .Ferebat hāc quoq; iniquita
tem ſeptitius:& imbri frumēta ī aera corrumpi patiebat.Bipēnis cōmu
ne eſt:& bēt neutrum ī e:& ideo etiā in i facit a bipēni. Virgili? ī.xi. Fer
ro ſonat alta bipēni Fraxin?.In e āt & ī i īdifferēter deſinūt ablatiuo om
nia quę ſūt communia trium generum:vt hic & hęc & hoc par : ab hoc &
ab hac pare uel pari. Virgilius ī bucolicis.Numero deus impare gaudet
Lucan? ī nono.Ergo pari uoto geſſiſti bella iuuētus.hic & hęc & hoc ue
tus:a uetere uel a ueteri.Iuuenalis ī primo.Intrauit calidum ueteri cētone
lupanar.Cicero pro Murena.Cum ex familia ueteri & illuſtri. Statius ī
ſecūdo thebaidos.Fūditus & ueteri ſpumauit lerna ueneno.Idem ī unde
cimo Veteri ſtat ſordida tabo Vtraq; canicies.Idem in duodecimo . Sed
quid in hoc ueteri bellorum ſāguine mecū Quęſitura uenis:ſi quid nō fā
da creontis Iuſſa times.hic & hęc & hoc audax:triplex:artifex.ab hoc au
dace uel audaci:a triplice uel triplici:ab artifice uel artifici. Virgilius in
octauo.At cęſar triplici īuectus romana triumpho Moenia. Statius in

Cato
Cato
Cato
Apule.
Enni?
Lucan.
Lucilius
Titinni?
plau.
Iuuena.
Iuuena
Cicero
Cicero
Virg
Lucan?
Iuuena.
Cicero
Statius
Idem
Virg
Statius

Sammitis pro
Sammis
Sammite
Dite
Quintili
Aprili
Septembri
Octobri
Bipēnis & hoc bi
pēne

primo achilleidos.Qualiter artifici iūcturę pollice cerę Accipiūt formas
Similiter ab hoc duplice:uel a duplici:ab hoc simplice:uel simplici.Ho-
rati? ī secūdo sermonum.Tūc pēsilis uua secūdas ornabat mēsas cum du
plice ficti.Terēt.in phormione.Cōmodius esse opinor duplici spe utier.
Lucanus in sexto.Nec superos orat:nec cātu supplice numen Auxiliare
uocat.Salusti.in catilinario.Demisso uultu:uoce supplici.memor a me-
more uel memori.Iuuenalis in quarto.Fingēdum & memori tractāduz
pectore siue.Horat.in secundo sermonū.Ad mecenatem memori si mē
te recurras.Ouidi.in sexto.Absētes memori pro se rogat ore salutet. Et
puto ideo magis ī terminatione uti ueteres ī hoc nomīe q̄ ātiquissimi hic
& hęc memoris & hoc memore proferebāt:ex quibus ablatiuus in i uult
solam terminari.Vnde Cicero quoq; pro Plautio.Memori mēte persol
uūt.Adeo autem communis generis est causa duplicis in ablatiuo termi
nationis:q̄ simplicia unius generis inueniuntur: quorum ablatiuus in e
solam exit:& tamen composita ab eis si communia trium generum sint:
tam in e q̄ in i finiūt eūdem casum:hęc ops:ablatiuo ab hac ope. hoc cor
a corde.hoc caput a capite.hic & hęc & hoc īops:ab īope uel inopi. Cicero
ī frumētaria.Hāc pecuniam tātā datā ex ęrario īopi:atq; exhausto. An
ceps ab ācipite uel ācipiti.Virgili? in tertio.Tum uero ācipiti mētez for
midine pressus.Similiter hic & hęc & hoc cōcors:a cōcorde ul' cōcordi.vn
de Persi?.Diuidit ī geminos cōcordia fata deorum. In ia autem desi-
nēs nōminatiu? pluralis sine dubio ab ablatiuo ę in i terminātę.Sciēdū
tamē q̄ etiam hic & hęc cōcordis & hoc cōcorde dicebāt & hic & hęc amē
tis & hoc amente:nec mirum cuius simplex quoq; mētis Enni? protulit ī
Epicharmo Terra corp? est:at mentis ignis est Lētis quoq; pro lens:& pa
ris pro par.Acti? in socru.Ad hāc fortunam accessit ei fortuna pari s.
Vigil qd' quidam duum:quidam trium generum commune putāt esse
debere: a uigile uel uigili.Iuuenalis ī quīto.Prēterea lateris uigili cum fe-
bre dolorem.Stati? in primo achillei.Aspicit ītētum uigiliq; hęc aure tra
hentem.Teres:a terete uel tereti.Virgilius in sexto.Sed hęc tereti mos ē
aptare flagello.Idem in eodem.Et tereti pugnāt mucrone ueruq; sabello.
Idem ī undecimo.Et fūdam tereti circum caput egit habena.hebes ab he
bete uel hebeti.Iuuenalis in primo.Hebeti lautissima ferro Scindit: & to
ta sonat ulmea coena Sabam.Quęritur an cum hic & hęc & hoc hospes:&
sospes dicatur.Vnde Lucan?.Hospes ī externis audiuit curia tectis Sta
tius in quarto.Accipias fessisq; libes iterū hospita flumīa pādas Et Iuue
nalis ī quinto.Nūq̄ depositum tibi Hospes erit:possit ab hoc hospiti uel
sospiti dici:quod apud nullum adhuc legi:sed ab hoc hospite & sospite.
Virgili? in octauo.Quo sospite nunq̄ Res equidem troię uictas:aut re-
gna fatebor.Et fortassis quia hęc nomina sola in es terminātia nomina
tiuum:& in a faciunt foeminina euitauerunt cōmunem aliorum regulaz

Horat.
Terenti
Lucan?
Salust.
Iuue.
Hora.
Ouidi.
Cicero
Cicero
Virg
Persius
Enni?
Accius
Iuue
Stati
Virg
Virg
Virg
Iuue
Lucan?
Stati?
Iuuen

:.est

Mentis
Lentis
Paris
Nomīa

Hospes
Sospes
Cōm. 3.
Suburra

Hospite nō hospiti
Sospite nō sospiti

ablatiui uel q̄ in heroico metro stare nō possit:nisi in e terminās eorum
ablatiu?.Q̄z autez etiā in a desinūt supradicta noīa usus cōfirmat.Vir-
gili? ī tertio.Et pater ācbises bellum terra hospita portas.Idem in tertio
protulit compositum ab eo.Et numidę infreni cingūt & īhospita syrtis.
Ouidius ī secūdo fastorum.Prīcipio mēsis phrigię cōtermina matri So-
spita delubris dicit' aucta nouis.Cicero pro murena.A sacris patriis lu-
nonis sospitę.Tridēs :a tridēte nel tridēti.Potest enim trium generū esse
nam lectum est.Tridēti hasta uel telo:q̄ uis cū Nepruni fuscinam per se
positum significat masculīo genere īuenitur.Virgilius in secūdo.Neptu
n us muros:magnoq; emota tridēti Fūdamēta q̄tit.Locuples quoq; : qd'
trium est generum: a locuplete uel locupleti facit ablatiuum. Cicero in
frumētaria.In prouīcia locupleti ac referta. In er communia quę nō ex
eunt etiam ī is per e solam īueniūtur proferētia ablatiuum :hic & hęc &
hoc pauper:ab hoc paupere.hic & hęc & hoc ὁ εὐθαλής ἡ εὐθαλής τό
εὐθαλές.degener a degenere.hic & hęc & hoc uber:ab ubere.Similiter
ī e & ī i faciūt ablatiuum ī uis & ī guis terminātia noīa nominatiuum: &
alia fere omnia :quorum extrema syllaba ī is desinit a duabus īcipiēs cō-
sonātibus:ut auis:ab aue ul' aui.Horatius ī primo carminum.Nereus fa
ta mala ducis aui domum:q̄ multo repetet gręcia milite. nauis a naue
uel naui.Cicero in suppliciis.Quo enim tibi naui opus fuit! Terētius in
andria.Naui fracta apud ādrum īsulam.Idem ī heautontime.Aduenie
tem e naui egrediētem ilico adduxi ad coenam.In eadem.Dies triginta
aut plus eo ī naui fui.Virgilius uero ī e protulit ī quīto.At media mne-
stheus īcedēs naue per ipsos Hortaf' socios.ciuis a ciue uel ciui. Iuuenalis
in quarto.Quid illo ciue tulisset natura ī terris Cicero in uerrinarum q̄r-
to.Quod siculus a ciui romano:ciuis romanus datur primum suę legis:q̄
ciuis cum ciui ageret.Sic enim ueteres codices habēt quos imperitia quo-
rumdam corrumpit mutātium scripturas.Idem pro Plautio.Quid dicā
de Virgilio tali ciui & uiro:& mox in naui tuta.Idem pro Sestino. Q̄z
ausus esset pro ciui:pro benemerito ciui.Idem ī sexto philippicarum.Sed
in principe ciui nō est satis suectis a uecte uel uecti.Terētius in eunucho
In medium huc agmē cum uecti dorax signis ab igne uel igni.Virgilius
in quarto ęnei.Vulnus alit uenis:& ceco carpit' igni.Idē ī.i.geor.Et q̄uis
igni exiguo pperata maderēt.Iuue.ī.v.Minor igne rēgi.Lucanus ī secun
do.Igne uago lustrare iuuat tibi numīe ab omni.hic amnis ab hoc amne
uel amni.Virgilius in decimo.Murorū in parte sinistra Oppositure aciē
nam dextera cingit' amni.Idem in primo georgicorum.Prono rapit alue
us amni.Lucanus in sexto.Ferit amne citato Maliacas sperchius aquas:
sanguis āgue uel āgui.Horatius in quarto.Angue ter excusso.Horatius ī
primo epistolarum.Alter mileti textā cane peius & angui Vitabat chla
midem.Similiter ab ungue uel ab ungui.Idem in eodem.At hęc ego na

Virg.
Virg.
Virg.
Ouidi?
Cicero
Virg.
Virg
Virg
Iuuen.
Lucan.
Virg.
Virg.
Luca.
Hora
Hora.

Hospita
Sospita

Pauper. Cō. 3.

ὁ εὐθαλής ἡ εὐθαλής

Ab Aue vel aui

A Ciue vel Cui

Vecte vel vecti
Igne vel igni

Amne vel amni

Angue vel angui
Vngue vel ūgui

§ Veteres Codices quorumdam imperitia corrumpit mutātium scripturas. §

A minore vel minori
A leniore vel leniori
A maiore vel maiori

ribus uti formido & luctantis acuto ne secer ungui/Inuenit etiã a mĩore uel minori.a leuiore uel leuiori.a maiore uel maiori.Iuuena.ĩ quĩto.Nu- minibus miserumq; urgebat athlãta minori Põdere.Statius ĩ sexto theb. Nunq̃ hunc animum natura minori Corpore:nec tãtas ausa est ĩcludere uires.Iuue.ĩ quarto.Nõ defuit illi Vnde emeret multa pascẽdum carne leonem Iam domitum cõstat leuiori belua sumptu :Nimirum & capiũt plus ĩtestia poetę.Luca.ĩ septimo.Vixq; reuulsa solo maiori põdere pres- sum Signiferi mersere caput.Nec mirum tam in i q̃ in e comparatiuos ablatiuos terminari:cum uetustissimi neutrum etiam in or finiebãt: & erat eadem terminatio communis trium generum:quę capax est:ut docu imus utriusq; ablatiui tam ĩ e q̃ ĩ i terminãtis. Valerian⁹ anciãs ĩ sexto ãnalium.Hoc senatusco̅sultum prior factum est.Cassius emĩa ãnalem suum quartum hoc titulo scripsit.Bellum punicum posterior.Claudius ĩ nono ãnalium.Qui prior bellum quod cum bis gestum erat meminisset Idem ĩ eodem.Vbi decreuerũt commemorãt graccho foedus prior pom- peianum nõ esse seruatum. Propria si sint appellatiuis similia ĩ i ter- minãtib⁹:ablatiuum ipsa per e eũdem proferũt casum:sicut supra dictũ est.Iuuenalis & Martialis Felix propria sũt.a iuuenale martiale felice. Rudis quãdo commune est significãs recẽtem:& neutrum ĩ e facit:hoc ru de:& ablatiuum ĩ i a rudi.Quãdo uero uirgam qua gladiatores donati cessabãt a gladiatura foemininum solum est:& ablatiuum ĩ e finit.Iuue- nalis ĩ secũdo.Sergi⁹ idem accepta rude coepisset ueiento uideri . Strigi- lis uel deriuatiuum a strĩgo uel a greco ς ρογγυλόσ.Itaq; ratõabiliter ĩ i terminauit ablatiuum.Horati⁹ ĩ secundo sermonum. An hic peccauit sub noctem qui puer unam mutat furtiua strigili. In ix etiam foemini na uerbaliaq; possũt esse communia cuĩ neutris:vt uictrix ultrix:vnde & uictricia & ultricia tam ĩ e q̃ ĩ i finiunt ablatiuum.Lucan⁹ ĩ primo.In sua uictrici cõuersum uiscera dextra.Idem in eodem.Tollite iampridem : ui- ctricia tollite signa.Stati⁹ ĩ quinto thebaidos.Vltricia graiis uirginibus date tela .Postis etiam a posti uel a poste ĩuenio:quia ut supra diximus: a duab⁹ cõsonãtibus ĩcipiẽs finalis syllaba in is desinit/Lucanus ĩ quinto Tũc poste reuulso Duxit.Ouidius ĩ quĩto m̃ãt amor.Raptaq; de dextro robusta repagula posti Offib⁹ illisit. In as quoq; circũflexa : quę apud ueteres etiam ĩ tis pferri docuimus:tam ĩ e q̃ ĩ i finiũt ablatiuum.Cice- ro pro Varre.C.Ancharis Rufus fuit e municipio fulginate.Idem ĩ eo- dem.In prefectura fulginate.Idem pro Cluẽtio.Ex municipio aletrinati. ¶ Alia uero tertię declinatõis nomina in e desinunt per ablatiuos cor- reptam cum alię terminationes ablatiui in omni declinatõe producãtur ergo si quæ ex his debẽt in e per ablatiuum proferri inueniamus per i p- lata auctoritati ascribim⁹:quę sępe etiam datiuis & pro ablatiuis:necnõ etiam pro genitiuis est usa.Virgilius in octauo. Aduectum ęneã classi :

Senatus Consultũ prior factum
Bellũ punicũ posterior
Prior bellũ
Strigilis a Strigli
A poste vel posti
Classi pro Classe

Iuue.
Stat.
Iuue.
Luca.
Valerius
Cassius
Claudius
Claudi⁹
Iuue.
Hora
Luca.
Luca.
Stat.
Luca.
Ouid.
Cicero
Cicero
Cicero
Virg.

ἑλληνισμῶ

uictosq; penãtes:pro aduectũ classe:nisi dicam⁹ hellenismo usũ esse po- tam.Datiuo enim casu illi hoc adiũgũt uerbum.In grecis est quãdo inue- nimus e producta finiri ablatiuum tam primę q̃ tertię declinatõis noĩ- num:qui magis est datiuus grecus positus pro latino ablatiuo.Virgilius in primo eneidos.Ipse uno gradit̃ comitat⁹ achate.Lucan⁹ in octauo. Si- gnaq; ab euphrate cuĩ crassis capta ferẽtes.Similiter,a Demosthene. Ari stotele.Hermogene/Vetustissimi tamẽ etiam in quibusdam latinis:quę nominatiuum ĩ es productam terminãtia pares cum genitiuo habẽt sy l labas ĩ hac declinatõe solebãt producere ablatiuũ more quĩtę declinatõis uel supradictorum grecorum:ut a mole.fame.tabe:quod etiam adhuc sic profertur.Vir.ĩ sexto.Offam Obicit ille fame rabida tria guttura pãdẽs Lucan⁹ ĩ.x.Nõ mãdãte fame multas uolucresq; ferasq; Aegypti posue- re deos.Iuuenalis ĩ sexto.Membra aliena fame lacerabãt esse parati Et sua.Lucreti⁹.Imbribus ut tabe membrorum arbusta uacillẽt.

Virg.
Lucan⁹
Virg.
Luca.

Achate
Euphrate
Demosthene
Aristotele
Hermogene
Fame
Tabe

¶ De nominatiuo plurali tertię declinatõis.

Nominatiu⁹ pluralis fit a genitio singulari mutata is in es pdu ctam ĩ masculinis & foemininis & commũib⁹:vt hui⁹ cardinis hi cardines.hui⁹ cõsulis hi consules.hui⁹ matris hę matres.hui⁹ vatis hi & hę uates.Neutra ẋo ex ablatio singulari faciũt nomĩatiuũ plu ralem hoc modo.Si ĩ i:uel tam ĩ e q̃ ĩ i exeat ablatiuus correpta i & addi ta a fit nominatiuus pluralis:vt ab hoc mari:hęc maria.ab hoc ceruicali hęc ceruicalia.a lacũari hęc lacunaria.a pari uel pare hęc paria.a felice uł felici hęc felicia.Excipitur a uetere uel a ueteri:quod uetera nõ ueteria fa- cit.Necnõ ab hoc ludicri:quod non ludicria sed ludicra dicim⁹. Virgili- us ĩ duodecimo eneidos. Nec enim leuia:aut ludicra petũtur Premia:sed turni de uita & sãguine certãt.Similiter comparatiua quę ablatiuum tã in e q̃ in i terminãt.Maiora enim & minora & plura dicimus:q̃uis etiã antiqui pluria dixerunt.vnde compositum est cumpluria.Terẽti.ĩ phor mione.Multa adueniẽti ut fit noua hic compluria.Cicero de signis. Im mo ẋo compluria.In quibusdam tamẽ codicibus ĩueniũt̃ complura. Idem in eodem.Dies continuos compluris.Idem pro cecina.Complures arma tos/Gausape quoq; sicut supra diximus & ablatiuũ in e terminat: ab hoc gausape:& nominatiuum pluralem in a finit.gausapa enim non gau- sapia dicimus.Horatius in secũdo sermonum.Gausape purpureo mẽsã perterst aceruam.Persius.Iam chlamides regum:iam lutea gausapa ca- ptis/Aplustre itidem q̃uis faciat ablatiuum ab hoc aplustri.nominatiuũ tamẽ pluralem nõ solum in a sed in ia etiam terminat: & aplustra enim & aplustria antiqui ꝓtulisse inueniũt̃.Cicero in arato.Nauibus assũptis fluitãtia quęrẽ aplustra.Cesar ĩ arato.Fulgẽt argoę stellis aplustria pup- pis.Alia ẋo omnia neutra quę ĩ e terminãt ablatiuum:mutata e in a fa- ciunt nominatiuum pluralem.ab hoc numĩe hęc numina.a tempore hęc

Terẽ
Cicero
Cicero
Cicero
Hora.
Persius
Cicero
Cesar

Reprehenditur a laurẽtio In hoc loco Prisciannus
Compluris
Complures
Compluria
Gausape
Gausapa
Aplustri
Aplustra &
Aplustria

tempora.a tubere hęc tubera.a capite hęc capita.

De genitiuo plurali tertię declinationis.

Genitiuus pluralis tertię declinationis nascit ab ablatiuo singulari hoc modo:cum in i uel in e:uel in i tātum desinit :correpta i assumit um. vt sedili:horum sedilium.a ceruicali horum ceruicalium.ab equestri equestrium.ab utili utilium.a sapiēte uel sapiēti sapientium.a felice uel felici felicium.Multa tamē per syncopam solēt proferri:sapiētum pro sapiētium.merentum pro merentium.Statius in secūdo thebaidos.Dabitur mihi crede merētum Consiliis trāquilla dies.Idem ī tertio Aeternaq; sōtum supplicia.cęlestum pro cęlestium. Virgilius in sexto.Cęlestum uis magna iubet. Et sciendum tamē ꝙ hęc rarissime quę in solam i finiunt ablatiuum ~~per~~ syncopam ~~proferūtur~~ ī per genitium pluralem.Inueni tamē marum pro marium: quod tamē in raro usu est apud Neuiū in carmine belli punici.Senex fretus pietate domini allocutus summi deum regis fratrem Neptunum regnatorem marum p marium.Eius ablatiuum Cęsar in quinto gallici belli ponit Paulo latiores q̄ quibus in reliquis utimur maribus. Comparatiua quoq; quę inueniunt tam in e q̄ ī i exeuntia per ablatiuum:carent i penultima i genitiuo plurali:vt a maiore:uel a maiori:horum maiorum . a minore uel minori horum minorū.In e autem sola finientia ablatiuum si nominatiuus in duas terminet cōsonātes:mutāt e in i breuem:& assumūt ium: ut mars marte martium.fons fonte fontium.hęc frons a frōte harum frōtiū. hęc urbs ab urbe harum urbium.hęc arx ab arce harum arciuꝫ.Rarissime tamē & hęc supradicta sicut & illa quę in i solā termināt ablatiuum:per syncopam i proferunt genitiuum pluralem :exceptis in ms uel ps desinētibus si non sint a capite composita.hęc enī e ablatiui in um conuertentia faciūt genitiuū plālē.hęc biēs ab bieme biemū.priceps a pricipe pricipū . mūiceps a mūicipe mūicipū . forceps a forcipe forcipū.māceps a mācipe mācipū . A capite enī cōposita & duabus syllabis abundāt in genitiuo : & trium sūt generum communia.Itaq; & ablatiuum tā in e q̄ in i:& genitiuum pluralem rationabiliter in ium termināt.hic & hęc & hoc triceps a tricipite uel tricipiti tricipitium:nisi syncopa fiat. Illa quoq; quę parebēt syllabas tā in genitiuo q̄ in nominatiuo mutāt e ī i & assumūt um: vt collis a colle horum collium.hęc ędes huius ędis ab ęde harum ędium . hęc cędes huiꝰ cędis a cęde harum cędium:nisi etiā per syncopā i hęc proferuntur.Frequētiꝰ tamē in es terminātia absq; i inueniūtur:vt uatum p uatium.Virgilius in quarto.Multaq; pręterea uatum prędicta priorū . Cicero pro Sestio.Vestrarum sedum templorumq; causa.mensū quoq; pro mēsium.Ouidius in octauo.Et quos sustinui bis mensum quinq; labores.Excipiuntur iuuenis a iuuene iuuenum.canis a cane canū. panis a pane panum.carēt enim.i penultima semper. In as quoq; latīa mutāt

~ patimtur

Stati
Stati
Virg
Neui
Virg
Cicero
Ouid.

e ablatiui in i & assumūt um.a ciuitate ciuitātum.ā probitate probitātiū In his tamē solet frequēter fieri cōcisio i in genitio plurali.a ciuitate ciuitatum.a probitate probitatū Reperiūtur pręterea absq; i faciētia genitiuum pluralem q̄uis ablatiuum in e & in i proferāt in us & ī il & ī or triū generum:& in ex desinētia quando sunt communis generis:vt hic & hęc uetus a uetere uel a ueteri ueterū. Virgiliꝰ ī quinto. Veterū non īmemor ille parētum. Vigil ab hoc & ab hac uigile uel uigili horum & hac uigilum .Iuuenalis in quinto. Pręterea lateris uigili cum febre dolorem. Virgilius in octauo. Pręterea uigilum excubiis obsidere portas.Sunt tamen qui putauerūt uigilis nominatiuum quoq; similem esse genitiuo:usus tamē in il esse ostēdit:vt Lucanꝰ ī quarto. Tutelaq; ualli Peruigil alterno paret custodia signo.Similiter memor a memore uel memori horum & harum memorum Horatius ī secūdo .Nā q̄uis memori referas mihi pectore cūcta.Raro tamē īuenit in e terminās eius nominis ablatiuꝰ : nec aliā causam esse existimo:vt supra dictum ē:nisi eā ꝙ apud ātiquos hic & hęc memoris & hoc memore proferebat.In quo testis est Caper ātiquitatis doctissimꝰ īquisitor.Ostēdit enim Cecilīū ī epiclero sic protulisse. Ita ne ātipho īuētus proflua fide:Ita ne est īmemoris:ita ne est madida memoria?Nec mirū cū hic celer:& hic celeris.hic cōcors & hic cōcordis p tulisse īueniūtur uetustissimi.Multa quoq; alia in eundem modū. Virgilius in decimo.Nec domini memorum proculcat equorum Supplex ab hoc & ab hac supplice ul' supplici:horum & harum supplicum.artifex ab hoc & ab hac artifice ul' artifici: horum & harum artificū. Lucanus in octauo.Se simul & romā pompeio supplice mēsus.Salustius in catilina. Prono demisso uultu supplici uoce.Cicero pro ligario.Et nos iacētes ante pedes supplicum uoce probibetis? Virgilius in primo. Artificuꝫq; manus iter se operūq; laborē.Puto tamē etiā ab oratoribꝰ differētię causa sic proferri per syncopā:quia suppliciū & artificiū neutra īueniūtur singularia hic & hęc parēs quādo nomē est duum est generum & genitiuū pluralem absq; i plerūq; facit:horuꝫ parētū. Virgiliꝰ ī secūdo.Decora alta parētū.Q; autē ēt parētium nō irrationabiliter dicitur ostēdit accusatiuus pluralis in is etiā terminās:qui proprius est in ium terminātis genitiui . Terētius ī beautō.Quod uolo aut peto parētis meos ut commōstres mihi.Cicero de suppliciis.Nauium perfectos sine ulla causa de cōplexu parētium suorū tuorū hospitū ad mortē cruciatūq; rapuisti Notādū uero ꝙ nomina semper pluralia quę in es desinūt genitiuum faciūt in ium: vt hęc uires harū uirium.hi penates horū penatium.Inuenit tamē apud ueteres eiꝰ singlare penatis huiꝰ penatis.hi qnq̄tres hoꝫ qnq̄triū.hi & hę tres horum & harū trium.Similiter hi & hę plures & hęc plura:horum & harum plurium.Cicero ad Herēniū ī tertio.Cōpluriū negociorū In is quoq; lōgam desinētia.lis a lite litiū.samnis a sānite sānitiū.dis a dite ditiū . nox

Virg
Iuuena.
Virg
Luca
Hora
Virg
Luca.
Salusti
Cicero
Virg
Tere.
Cicero
Cicero.

Caper Antiquitatis doctissimus inquisitor

Accusatiuus pluralis in is proprius in m terminantis genitiui

a nocte noctiū. Vnde Agellius. Noctiū atricarū iscripsit. Cętera uero oia ablatiuū in e solam terminatia mutāt eā in um: & faciūt genitiuū plurale: a poemate poematū. a cicerone ciceronū. a consule cōsulū. a titane titanū. a duce ducum. a patre patrū. a uirtute uirtutū. a capite capitū. ab alite alitū. Nā alituū per iterpositionē u addita protulit. Virgilius i. ix. Alituū pecudūq; genus sopor altus hębat. A boue quoq; bouū debet fieri. Sed hoc nomē notādū est: in quo u cōsonātē assumūt obliqui ~~casus~~ singulares hiatus causa. Abiiciūt autem eam ~~est~~ quādo pluralis. Virgilius i tertio. Huc ubi delati portus itrauimus: ecce Lęta boum passim cāpis armēta uidemus. Idē i octauo. Reddidit una boū uocem uastoq; sub ātro. Datiuus autem & ablatiuus huius nominis per syncopam medię proferūt syllabę: bobus pro bouibus. Horatius i epodo. Beatus ille qui procul negociis paterna rura bobus exercet suis. Nominatiuus uero pluralis & accusatiuus & uocatiuus qui similes sunt raro abiiciūt u cōsonātis loco positam. Virgilius in bucolicis. Ille meas errare boues ut cernis: & ipsum. Idem i octauo. Discessu mugire boues. Idem i eodē. Abstractęq; boues abiuratęq; rapinę.

Alituū pro alitū

Boū pro Bouū.

Bobus pro Bouibus

Virg

Virg

Virg

Hor

Virg

Virg

Virg

De datiuo & ablatiuo plurali tertię declinatōis.

Datiuus & ablatiuus pluralis tertię declinatōis nascit a singulari genitio iterrecta bū: vt huius bois: bis & ab bis boibus. huius exulis: bis & ab bis exulibus huius numinis: bis & ab bis nuinibus disparis: bis & ab bis dispibus. felicis. bis & ab bis felicibus. toreuma toreumatis: bis & ab bis toreumatibus. In huiuscemodi tn noibus: adest neutris a finitis quę sūt grēca frequēter inuenimus datiuū antiquos & ablatiuū plurales i is productā proferētes cōtra regulam tertię declinatōis quā seruāt in cęteris casibus supradictorum nominum. vt Cicero frequēter i uerrinis toreumatis dicit: & peripetasmatis: & emblematis i libro de signis. Nūc de peripetasmatis quomodo te expedias nō habes. Idē i eodem. Scaphia cum emblematis. Idem ad Herēniū i quarto. De orationibus aut poematis quis neutro genere hoc ubiq; ille profert. Si enim sicut Plautus & alii uetustissimi foemininо genere hoc protulisset pares syllabas omni casui seruasset absq; genitiuo plurali secūdum analogiam primę declinatōis. Est igit magis apud Ciceronem & eos qui similiter huiuscemodi proferūt heteroclitum: velut uidet Celso a nominatiuo hoc peripetasmatis hoc emblematum. Excipit etiam bobus euphonię causa pro bouibus. Est enim genitiuus singularis bouis. Horatius in carmine seculari. Quęq; uos bobus uenerat albus. Idem i tertio carminum. Sol ubi mōtium mutaret umbras: Et iuga demeret bobus fatigatis Amicum tempus agēs sub eunte nocte.

Toreumatibus

Toreumatis

Emblematis

Peripetasmatis

Cicero

Cicero

Cicero

Cicero

Hora

Hora

De accusatiuo plurali tertię declinatōis.

Accusatiuus pluralis tertię declinatiōis similis est nominatiuo proprio sicut & uocatiuus. In illis uero quę genitiuum eiusdem

numeri in um finiunt plerūq; per es lōgam proferūt. hi latrones: hos latrones o latrones. hi cōsules hos cōsules o consules. hi tubicines hos tubicines o tubicines. hęc matres has matres o matres. hi & e sacerdotes hos & has sacerdotes o sacerdotes. Inueniuntur tamē quędam in is solam productā terminātia hunc casum grēca: quę etiam nominatiuo similiter in is desinūt. hęc sardis has sardis. Item alpis syrtis tralis: quę apud grēcos in supradictis casibus eis diphtongon habēt finalem. Horatius in primo epistolarum. Smyrna quidem & colophon qui croesi regia sardis. Virgilius in decimo. In syrtis in saxa uolens uos turnus adoro. Quorum autē in ium terminātium genitiuū frequētius in is. Et quorum rarius exeat accusatiuus ut potero breuiter colligam. Omnium quę tam nominatiuum q̄ genitiuū similem habēt: eorum accusatiuus raro in es: frequenter in is solet terminari: ut hic & hęc omnis: hos & has omnis. Salustius in catilinario. Omnis homines qui sese studēt. Terētius in andria Omnis nos gaudere. Virgilius in tertio georgicorum. Et pinguis unguine cęras. Idem in quarto georgicorum. Aquas dulcis & frōdea semper Tecta petunt. Idem in primo ęnei. Hic fessas nō uincula nauis Vlla tenet. Idem in quinto ęneidos. Quoq; magis fessas optem dimittere nauis. Idem in eodē. Muneraq; i nauis ternos aptare iuuēcos. Similiter faciunt accusatiuum eiusdem formę semp pluralia: vt hi manes: horum manium: hos manes uel manis. Virgilius in quarto ęneidos. Id cinerem aut manis credis curare sepultos. tres trium: has tres uel tris. Idem in tertio ęnei. Tris adeo incertos cęca caligine soles Erraut pelago. In er quoq; desinētia quę in i termināt ablatiuū similiter faciunt accusatiuum pluralem plerūq; per is raro per es: vt acer ab acri: hos & has acris. Virgilius in undecimo. Metuensq; moneret Acris esse uiros: Similiter saluber salubris a salubri: salubres uel salubris. Virgil. in duodecimo. Sparsitq; salubris Ambrosię succos: & odoriferam panaceam. imber ab imbri: hos imbres uel imbris. Idem in nono. Cum fremit ad caulas uentos perpessus & imbris. Decembris quod proprium ē a decembri. hos decembres uel decembris. Horatius in primo epistolarum. Mequater undenos sciat impleuisse decēbris. Similiter celer uel celeris a celeri. Virgilius in secūdo ęnei. Cęleriq; fuga sub sydera lapsę: Semesaq; prędam: & uestigia foeda relinquūt. Idem in quinto ęnei. Agmine remorum celeri uētisq; uocatis: hos & has celeres uel celeris: quod est frequētius. Idē in quarto ęnei. Et celeris defer mea dicta per auras. Similiter faciūt accusatiuum in ns uel rs terminātia: vt hic fons hos fontes uel fontis. hic & hęc & hoc iners: hos & has inertes uel inertis. hęc pars: has partes uel partis. Virgilius in secūdo georgicorum. Aggredior sāctos ausus recludere fōtis Terētius in beautontimoru. Parētis patriā incolumē: amicos gens cognatos diuitias. Virgilius in septimo. Hic locus est partis ubi se uia findit in ambas. Idem in secundo ęneidos. Penitusq; cauernas Ingentis: uterumq;

Hora

Virg.

Lauren

Salus

Terē

Virg

Virg

Virg

Virg

Virg

Virg

Virg

Virg

Virg

Virg

Virg

Virg

Virg

Virg

Virg

Virg

Virg

Virg

Virg

Virg

Virg

Virg

Virg

Virg

Terent

Virg

Virg

Sardis

Alpis

Syrtis

Tralis

Omnis

i. q. magis singularis declinantur

armato milite complent.Idem in quarto.Mactāt lętas de more bidētis. Virg
Alia autem q̃uis genitiuum pluralem in ium desinētia sint raro īuenies & in paucis is finiētia accusatiuum:vt in as exeūtia nominatiuo. ciuitas ciuitatium:has ciuitates fere ubiq; legim⁹. ¶In x terminātia triu; generum communia:q̃uis in paucissimis genitiuum pluralem absq; i penultima proferunt.Difficile enim īuenies audacum:pro audacium:uel felicu; pro felicium.Supplicum autem differentię causa:vt supra dictum est ꝓferē:ne si supplicium dicas:aliud significare uidearis:quomodo artificū pro artificium:& iudicum pro iudicium.Cicero de signis. Didici etiam dum ministrum inquiro artificum nomina. Virgili⁹ in primo ęnei. Artificumq; man⁹ inter se operumq; laborem.tamē accusatiuum plerūq; ꝑ es efferūt. Lucanus in primo. Est qui tauriferis ubi se meuania cāpis Explicat:audaces ruere in certamina turmas.raro per is. Virgilius in quarto georgicorum.Deinde tenacis Suspēdunt cęras.Plus plurium:quod solu; in us terminās talē habuit genitiuum pluralem tam in es q̃ in is finit accusatiuum. Virgilius in primo georgicorum.Seu pluris calor ille uias cęca relaxat:Spiramēta nouas ueniat qua succus i herbas. Teréti⁹ i phormione.Ego te compluris aduersus ingenium meum mēses tuli.Horati⁹ in primo epistolarum.Cum tibi sol tepid⁹ pluris admouerat auras.Cicero pro Cornelio in primo.Quę ītermissa compluris ānos.harum litium has lites & litis.Cicero i frumētaria.Sedasti etiam litis illorum.

Cicer. Virg Luca. Virg Virg Teré Hom Cicer. Cicer.

De nominatiuo singulari quartę declinatōis.

Quarta declinatio termiatōes habet i nominatiuo duas:i us correptam & in u.In us masculinorum & foemininorum tantūmodo latinorum:vt hic senat⁹ huius senatus.hęc manus huius manus. In ꝯ neutrorum quę indeclinabilia sūt i singulari numero:vt hoc genu huius genu.hoc cornu huius cornu.In quib⁹ q̃uis quibusdam artiū scriptoribus uideat tēporum esse differētia.Dicūt enim nomiatiuum quidē & accusatiuum & uocatiuum corripi.reliquos uero produci. Ego in usu pariter i omnibus produci inueni casib⁹ hęc nomina:nec irratōabiliter. Omnis enim i quacunq; parte terminatio i u desinēs producit:vt fluctu pantbu tudiu.Ouidi⁹ in octauo metamorpho.Dextraq; a poplite leuu; Pressa genu digitis iter se pectie iūctis.Ecce enim hic accusatiuum ē sn dubio.& producit. apud Virgilium quoq; i primo ęneidos.Nuda genu: nudoq; sinus collecta fluētis.Quomodo enim sinus collecta accusatiuu; iūxit nomiatiuō:sic etiam nuda genu.

Ouid. Virg

De genitiuo singulari quartę declinatōis.

Genitiuus igit i us desinētium fit producta us:vt hic senat⁹ bui⁹ senatus. Vetustissimi tamē īueniūtur eorum nominū etiam in uis diuisas proferētes genitiuum. Terētius i beautōti. Texenē telam studiose ipsam offēdimus mediocriter uestitam uestę lugubri eius

Teré

ānuis causa opinor:quę erat mortua.

De datiuo singulari quartę declīatiōis.

Datiuus huius declīatōis fit a gēitiuo ablata s & addita i:sed corripit penultima:vt huic senatui:huic manui. Est tamē quādo poetę metri causa pro eo ablatiuo utūt. Virgili⁹ i primo ęneid. Parce metu citherea manēt immota tuorum Fata tibi:pro metui.Idem i quarto. Nāq; alię uictu īuigilāt:pro uictui.In eodem.Cōcubitu īdulgēt ꝓ cōcubitui. Accusatiu⁹ q̃rtę declīatōis fit a noīatio mutata s i m:hūc senatū hāc manū. Vocatiuus similis est nomīatiuo: vt hic senatus o senatus.hęc manus o manus. Ablatiuus fit a gēitiuo abiecta s:producitur enim u.ab hoc senatu.ab hac manu.

Virg Virg. Virg.

De nomīatiuo accusatiuo & uocatiuo plurali quartę declīatōis.

Omīatiu⁹ accusatiu⁹ & uocatiu⁹ pluralis i hac declīatōe similis est gēitiuo singnlari:vt hi & hos senatus:o senat⁹ hę & has manus:o manus.hę idus harum iduū:semper plurale est:ut oīum festoꝝ nomīa. Genitiu⁹ pl'alis a nomīatiuo singulari ablata s & assumpta um Corripit enim u i utraq; quomodo & nomīatiu⁹:hoꝝ senatuum.harum manuum Et oportet scire q̃ i hac declīatōe oēs casus pares habēt syllabas nomīatiuo singulari:exceptis datiuo singulari:& gēitīo:& datīo:& ablatiuo pluralibus:qui una superāt syllaba:quod habebat etiam gēitiuus singularis:cum apud uetustissimos i uis diuisas desinebat.Inueitur tamen: sed raro apud poetas gēitiu⁹ pluralis i hac quoq declīatōe per syncopa; prolatus. Virgili⁹ i sexto Quę gratia currū Armorūq; fuit uis. Q̃uis ēt geminata u posset metrū per synalīpham stare cū sequens vsus a uocali incipiat:necnō etiam iūctis duabus uocalib⁹:prior potest i metro excludi:ut Ferreiq; beumenidum thalami.

Virg

Currū. ꝓ Curruū

De datiuo & ablatiuo plurali quartę declinatiōis.

Datiuus & ablatiuus pluralis quartę declinationis fit a nominatiuo singulari mutata u in i:& īterpositā bu:ut hic senat⁹:his & ab his senatibus.hęc manus:his & ab his manib⁹.Est autem quādo differētię causa seruat u:ut arcus arcub⁹.part⁹ partubus. artibus enim & partibus & arcibus ab arte parte arce nascūtur:quę sūt tertię declinationis.Cuius datiuus & ablatiuus pluralis penultimam aliam :nisi i correptam habere nō potest:unde excipit his & ab his bobus.In hac ꝯo idest quarta in quibusdam inueniuntur ueteres per supradictos casus plurales q̃uis nulla cogēte causa differētię u penultimam pro i ponētes:ut portubus specubus tribubus lacubus.Ouidius in tertio fastorum.Prēmia de lacubus proxima musta tuis.Neutrorum uero singularia quę indeclinabilia esse supra diximus:corripiētia u assumētiaq; a faciunt nominatiuum & accusatiuū:& uocatiuū pluralem.cornu cornua.genu genua. ¶Genitiuus uero & datiuus & ablatiuus ad similitudinem fit tam masculini q̃

partus artibus

Ouid.

Arcubus partubus Artubus

Portubus Specubus Tribubus Lacubus

Ferreq; Eumenidū thalami

foemininí:ut cornuũ cornib⁹.genuũ genibus.

De nominatio quintę declíatõis.

QVinta declinatio terminationem habet nominatío únam: in es productam:& ſũt omnia foemININI generis:& latina.Excipitur únũ dies:qd̃ í ſingulari numero tam maſculini q̃ foemININI generis íũenit̃:út Lucanus in ſecũdo prob. Fata quis ille Quis fuit ille dies. Virgili⁹ í q̃rto ęneidos.Ille dies prim⁹ lęti:primuſq; malorũ Cauſa fuit. Idem í ſecũdo. Venit ſumma dies.& íeluctabile temp⁹ Dardanię.In plurali ẽo ſemper maſculini íũenit̃.hi dies:ſicut etiam ab eo compoſitum ſẽper maſcũlini generis eſt:hic meridies. Tereti⁹ í adelphis.Pręterea meridie ipſo faciam : út ſtipulam colligat.

Luca
Virg.
Virg.
Tere

De genitío & datío.ſingulari quintę declinatiõis.

GEnitiu⁹ & datiu⁹ eius declinatõis ſũt ſimiles.Fiũt enim extrẽa nomíatiui s abiecta:& aſſũpta i:ut dies bui⁹ diei buic diei.hęc facies bui⁹ faciei buic faciei.& ſeruat quidem productionem nomíatiui ſi i habeat penultimam:ut acies aciei.rabies rabiei.Sin aũt conſonãtem habeat ante s corripit̃ e tam í genitío q̃ í datío.ut hęc fides bui⁹ fidei : huic fidei res rei.ſpes ſpei.plebes plebei.Veteres tamẽ frequẽtiſſime íueniũt ſimilem ablatío protuliſſe í hac declinatione tam genitiuũ q̃ datiuũ : ut Saluſtius í primo biſtoriarũ.Dubitauit acie pars pro aciei.Virgilius in ſecũdo georgicorũ.Libra die ſõniq; pares ubi fecerit horas:die pro diei.Ouidius quoq; í tertio methamor.fide pro fidei poſuit.Prima fide uocíſq; ratę temptamina ſumpſit. Idem in ſexto. Vtq; fide pignus dextras utriuſq; popoſcit.

Acie pro Aciei
Die pro Diei
Fide pro fidei

Saluſ.
primo
Virg.
Ouid.
Ouid.

De accuſatío ſingulari quintę declíatiõis.

ACcuſatiuus a nominatío fit mutata s í m:& neceſſario correpta.e.Nũq̃ enim ãte m terminalem longa inueniť uocalis. ut hunc meridiem:hanc rem. De uocatío ſingulari.

Vocatiuus ẽ ſimilis nominatío:vt hic meridies :o meridies.

De ablatiuo ſingulari.

ABlatiuus quoq; fit a nominatío abiecta s:vt hic meridies ab hoc meridie. hęc acies ab hac acie.Inueniũť tamẽ huiuſcemodi uetères ablatiuo etiam pro genitiuo uſi. Virgili⁹ in tertio georgicorum.Libra die ſomniq; pares ubi fecerit horas:die poſuit,p diei.Saluſti. quõq; in biſtoriarũ libro primo.Dubitauit acie pars:pro aciei.Idem í primo .At inde nulla munitõis aut requie mora proceſſit ad oppidum. requie pro requiei.Quidam tamẽ ãtiquiſſimorũ etiam ſimilem nomíatío genitiuũ ,ptulerũt ei⁹ declinationis.

De nomíatiuo plurali quintę declinatiõis.

NOminatiuus pluralis & accuſatiuus & uocatiuus ſimilis eſt nominatío ſingulari:vt hęc res:hę & has res & o res.

Nunq̃ ante. m. terminale longa inuenitur Vocalis.

De genitino plurali.

GEnitiuus pluralis fit addita ablatiuo ſingulari rum : vt ab hac re:harum rerũ.a die dierũ:qui tamẽ í aliis fere omnib⁹ uſu apd̃ pleroſq; deficit.Itaq; Cicero hoc approbat i tõpicis dicẽs.In diuiſione ẽo ſũt formę quas grẽci uocãt :noſtri ſi qui hęc forte tractãt ſpecies appellãt nõ peſſime id quidem:ſed inutiliter ad mutãdos caſus í dicẽdo Nolim enim niſi latine quidem dici poſſit ſpecierũ & ſpecieb⁹ dicere: & ſępe his caſib⁹ utẽdũ eſt.At uelim formis & formarũ.Inueniũtur tamen uetuſtiſſimi ſecũdum aualogiam hoc uſi caſu.Cato cẽſorin⁹ í oratõe quã ſcripſit.Vti pręda í publicum referat̃.Miror audere atq; religionem nõ tenere ſtatuas deorum exempla earum facierum ſigna domi pro ſupellectili ſtatuere.

Cicero

De datiuo & ablatiuo plurali.

DAtiuus quoq; & ablatiu⁹ pluralis ab ablatiuo fiũt ſingulari adiecta bus.ab hac re die:bis & ab his reb⁹ dieb⁹.Sicut autem genitiui:ſic & datiui plurales in aliis nominib⁹ eiuſdem declinationis deficiunt apud pleroſq;.

Deſinit liber Septimus de obliquis caſibus nominum.
Sequitur de Verbo:& quid ſit Verbum.

VErbum eſt pars orationis cum temporibus & modis ſine caſu agẽdi uel patiẽdi ſignificatiuum.Hac enim diffinitõe omnia tam finita q̃ infinita uerba cõprehenduntur.Et neutra enim quę dicũtur abſoluta & deponẽtia omnimodo naturaliter: uel in actu ſunt uel í paſſione. Verbum autem q̃uis a uerberatu aeris dicatur :quod commune accides eſt omnibus partibus orationis.tamẽ prẽcipue í hac dictione quaſi proprium eius accipit̃ qua frequentius utimur in oratione.Licet tamẽ pro omnibus dictionib⁹ dicere uerba frequẽtiq; uſu hoc approbatur.Necnõ etiam nomía:ſed raro .ut Virgilius in ſexto ęneidos.Foliiſq; notas & nomina mãdat. Terẽtius in adelphis.Verbũ de uerbo expreſſũ extulit.Idem í ãdria.Bona uerba quęſo. ¶Verbo accidũt octo:ſignificatio ſiue geuus.tempus.modus. ſpecies.figura.cõiugatio.& perſona cum numero:quãdo affectus animi diſtinit.Sciẽdum autem quędã uerba inueniri defectiua quorũdã ſupradictorum accidẽtium:& hoc uel naturę neceſſitate fieri:uel fortunę caſu. Ergo naturę neceſſitas bipartita eſt in ſignificatione & in cõmoditate.i. in conſonãtia elementorum.Sunt enim quędam nec ſolum in uerbis:ſed etiam in aliis partibus orationis:quę ſignificationis cauſa dici nõ poſſũt. Vt ſi uelimus maſculinus dicere ab eo qd̃ ẽ nupta nupt⁹:uel a puerpera

De Verbo
περὶ ῥήματος

Verbũ unde dicit

Virg.
Terent

Verbi Accidentia

περὶ ῥήματος πρόκειται
βιβλίον ὄγδοον

puerperus:oppugnat ipsa rerum natura propter significationem:quę so
lis accidit foemininis:nisi figura uel auctoritas ĩtercedat.figura:ut si di
cam.Bonus animus uxoris mihi nuptus est:pro bonum animum habens
uxor mihi nupta est. Auctoritas ut Plautus in cassina. Libet etiam quid
agat scire carinum nuptum nouum:pro maritum. Necnon etiam in pro
nominibus quę sunt tertię personę primitiuis:si uelimus uocatiuum ꝓ
ferre:qui non potest nisi secũdę accidere personę:hęc eadem naturalis ne
cessitas uetat. Pręterea sui sibi se a se nominatiuum hoc pronomẽ habere
nõ potest. Ideo quia quotiẽs hoc pronomẽ ponit ostẽdit tertiam personã
uel ipsam & agere simul & pati a se:ut poenitet illum sui. inuidet sibi. ac
cusat se:uel ipsam agere & aliam extrinsecus in eam:vt rogat ut sui causa
facias. petit ut sibi proficias. precat ut se custodias. Quod cũ fit idest quã
do eadem persona agit & patitur:uel a se uel ab alia:nõ ĩdiget nomĩati
uo casu:sed eo tãtum cui solet adiũgi uerbum quod actum significat:id
est genitiuo uel datiuo uel accusatiuo uel ablatiuo:quos & habet hoc pro
nomẽ. Ipsum enim agẽtis persõę uerbum nomĩatiuum ĩ se habet. Si enĩ
dicam:rogat te ut ad se uenias:sine dubio ĩtelligis ĩ eo quod dixi rogat si
mul & ille qui est nomĩatiuus:hęc eadem ratio naturalis:& ĩ ĩterrogati
uis:& ĩ ĩfinitis nomibus:quę tertię sũt sine dubio personę:& maxime so
lẽt iũgi personę absẽti:ut quis qualis quãt?:& ĩ similibus uocatiuum eẽ
prohibet:quia uocatiuus ad aliquam finitam fit pręsẽtem personam ad
quam oratio dirigit:idest ad secũdam. In commoditate uero uel ĩ conso
nãtia:quam gręci ἀσυμφωνιαν uocãt:deficiũt quędam:vt si uelim? ab
eo qd est cursor:& risor foemininа facere secũdum analogiam mutatiõe
or in rix absonum fit & ĩcõgruum naturę litterarum. Vnde Cicero uolẽs
ab eo quod est expulsor proferre foemininum:mutauit s ĩ t:& expultrix
dixit tusculanarum quĩto. O uitę philosophia dux:o uirtutis ĩdagatrix:
expultrixq; uitiorum. In eodem. Regię uirgĩes ut tõstriculę tõdebãt bar
bam:& capillum patris:ab eo quod est tõsor tõstrix fecit foemininum ad
dita t:& ex eo dimminutiuũ tõstricula:quomodo nutritor nutrix nutri
cula:& ea per naturam. Per fortunam quoq; duobus modis quędam pro
ferre prohibemur:uel ꝓ ĩusitata sũt:uel ꝓ turpia & ĩcõcĩna.& aspera pro
latu uidẽt esse. Inusitata sũt quibus nõ ĩueniũt usi auctores q̃uis propor
tione potestatem faciẽte dicẽdi:vt faux prex ~~caus~~ dictio. Positiuũ faris
debet esse for. Passiuum do debet esse dor. Ea enim q̃uis ratõe regulę be
ne dicãtur:tamẽ quia ĩ usu auctorum nõ ĩueniũtur recusam? dicere. Incõ
cĩna uero uel turpia uel aspera prolatu esse uidẽtur:ut metuturus ul me
tuiturus nutritrix. Quod q̃uis secũdum analogiam debuisset dici (in
tor enim terminãtia masculina:quę ex uerbis nascũtur:mutãt tor ĩ trix:
& faciunt foemininа:vt doctor doctrix. uictor uictrix. Cum igitur ma
sculinum sit nutritor: ex eo secundum analogiam nascebatur nutritrix.)

Plautus

Cicero

Cicero

for. dor.

Euphonię tamẽ causa cõcisio facta est medię syllabę:sicut bobus pro bo
uibus. necnõ in cõtextu diuersarum dictionum hoc solet fieri:ut cum nõ
bis turpe est:itaq; nobiscum prępostere proferẽ. Vnus ergo ex bis plerũq;
quatuor modis inuenit:qui facit tam uerba q̃ alias partes orationis es
se defectiuas.

Cur dicamus Nobiscũ prępostere & nõ Cum nobis

De defectiuo per differẽtiam.

Dfferẽtię quoq; causa multa solẽt uel taceri:uel contra regũlam ꝓ
ferri:vt fas genitiuum nõ habet nam siue fatis siue faris:siue fas
sis dicamus aliud significare potest. Coniũx cõiũgis secũdũ ana
logiam debuit proferri:sed ne uerbum esse putẽt absq; n profertur coniu
gis. Similiter accẽtus ponere. ergo differẽtię causa in fine ponitur. uenus
ueneris:cuĩ omnia ĩ us correpta propria secundę sint declinationis soluĩ
tertię inuenit:ne si ueni dicamus esse uerbũ putẽt. Far farris solum in r
desinẽs geminauit r:ne si faris dicam? aliud mõstret. Similiter repugnã
tibus regulis solent quędam taceri:ut ador genitiu? in usu frequẽti nõ in
uenit:quia duę contrarię in eo repugnãt regulę cum enim sit neũtrum pe
nultima o debet corripi. vt equor equoris. marmor marmoris. Sed cuĩ ha
beat adoro uerbum penultimam producens debet produci: vnde & deri
uatiuum eius o producit:cum marmorea. equorea o corripiãt. ergo repu
gnantib? regulis mansit ador in frequenti usu ĩdeclinabile. In uerbis
quoq; cum omnia ĩ neo desinẽtia secũdę cõiugationis in ui faciũt pręteri
tum perfectuĩ:vt teneo tenui. moneo monui. differẽtię causa maneo mã
si facit:ne manui datiuũs man? esse putaret. & neo neui:ne si nui dicere
mus a nuo esse uideatur. Audeo ausus suĩ:quia hausi ab haurio fit: q̃uis
hinc aspiretur. Fac dic duc fer magis placuit per syncopam proferri diffe
rentię causa. ne si face duce dice fere diceremus:aliud significare putare
mus:q̃uis hoc non in omnibus cõsimilib? uel uniuocis soleat fieri. Singu
la igitur accidẽtia uerbis differentes:quę in quib? deficiũt: prout animo
occurrerit ostendemus.

Accentus ponere differentię causa

ergo

De quinq; significationib? uerborum.

Dia θεσιν

Sgnificatio uel genus: quod gręci διαθεσιν uocant: uerbi in
actu est proprie:ut dictũ est uel in passione:& omnia ꝓba per
fectam habentia declinationem:& equalem uel ĩ o desinũt uel ĩ
or. Et in o quidem terminãtia duas species habẽt:actiuam & neutralę
Et actiua quidem species semper actum significat:& facit ex se passiuũ:
absq; duobus uerbis:metuo & metuor. timeo & timeor. Hęc enim uoci
bus contrarias uidentur habere significatiões:q̃uis & ad sẽsus pertinẽtia
uerba si quis altius consideret ĩ actiuis uocib? passionem: & in passiuis
actionem fieri ĩueniet:ut audio te. uideo te. tãgo te. Ostẽdo enim aliquid
pati me ĩ ipso actu. Cũ enim dico audio te:ostẽdo ꝓ uocis tuę actuĩ pa
tiuntur aures meę:& econtrario audior a te. dico ꝓ uõx mea aliquid agat

in aures tuas.Sed tamē quia nobis agētib9 :idest sētiētib9:& aliquid facientibus:& oculi uidēt:& aures audiunt:& tactus corpori uenit nō irrationabiliter actiuorum & uocem & constructionem habuerūt . Neutra uero appellātur quę in o desinētia sicut actia nō faciūt ex se passiua q̄ uis habeant uarias significationes:de quibus post docebim9. In or terminātia tres species habēt :passiuam quę ex actiuis nascitur:& semper passionem significat exceptis supradictis.Communē quę una terminatiōe tam actionem q̄ passionem significat.Deponētem quę cum similem habeat communibus positionem ī or desinēdi:tamē deponēs uocat : quasi simplex & absoluta quę per se ponit :uel quę deponit alteram significationem :& unam per se tenet.Quomodo positiuus gradus dicitur qui absolut9 per se ponit nō egens alteri9 cōiūctōe.hęc quoq; tamē species : idest deponēs quomodo neutralis diuersas habet significatōes:de quib9 latius tractabimus. Actiua igit & passiua & communia certā & prefinita; habēt significatōem.neutra ẋo & deponentia uariam.

Deponentia Verba Vnde dicantur.

De Verbis actiuis .

HAec autem uerba proprie actiua uel recta uocātur:quę in o desinentia & assūpta r faciētia ex se passiua:cōfestim cū dicūt possūt trāsire ī quem fit actus:& cōiūgūtur uel genitiuo uel datiuo uel accusatio casui:vt abstineo irarū.Horati9 ī primo carminū.Mox ubi lusit:satis abstineo irarū.Imparo tibi.maledico tibi.oro te.amo te . accuso te .Hęc enim faciūt passiua ex se:quę casui ablatio cū prępositōe ab uel a solēt adiūgi:vt abstineor a te.īparor a te.maledicor a te.īuideor a te. oror a te. amor ate. accusor a te.Possūt tamē datiuo passiua etiam iūgi:vt seruor tibi. Et est quęrēdū cur actia ablatio per se nō adiūgūt:& puto q̄ ille casusp roprius est passiuorum.Ideo autem dixi per se:quia cum alio casu sotiata īungūt:ut uideo solem oculis.probibeo turpitudine filiū. Accusatiuo quoq; īueniūt passiua coniūgi:sed figurate:ut lęditur manum :frāgitur pedem.sanat oculum.rūpitur aurem. Virgilius ī quinto ęneidos.Intenta q; brachia remis Intēti expectāt signum.Idem in tertiō georgicoꝝ Pascunt ẋo siluas & summa licęi.

Abstineor a te

Virg
Virg

De Verbis Neutralib9.

Q Vę uero in o desinētia nihil ex his quę propria esse actiuorum docuimus habēt neutra proprie uocātur uel absoluta:ut est uiuo diteſco.ferueo.sedeo.Hęc enim supradictis casibus nō egēt ad cōplendam sentētiam.unde iuste passiuis quoq; carēt.Inueniūtur tamē ēt quędam uerba:quę q̄ uis actiuam habeāt significationem : passiua tamē non habēt:quia nec in homines eorum actus trāsit:nec semper supradictis egent necessario casibus:quod proprie est actiuorum:ut prādeo coeno.curro.Eorum enim prolatione trāsgressionem fieri nō est necesse ad aliquod rationabile animal:quę est sola causa:ob quam nascuntur uerba

Viuo · Diteſco · ferueo · sedeo.

{ Positiuus gradus dicitur qui absolutus q̄ se ponitur nō egens alterius cōpunctione q.d. non ut comparatiuus & suplatiuus } q̄ non potest poni absolute nec sine alterius constructione . }

passiua ī prima & secūda persona.hę enim de se uel ad se loquūtur: quod suum est animātium quib9 dedit natura sermonem . In tertia ẋo ꝑsona sępe passiuum solet īueniri etiam ex huiuscemodi uerbis:sed ad muta & carētia anima pertinēs.Dicim9 enim cōdit bolus.aratur terra.īseritur arbor.currit spacium.Vnde Terētius ī adelphis.Decurso iam spacio.bibitur uinū.Iuuenalis ī quarto.Sed nulla aconita bibūtur Fictilib9. potātur flumē.In eodem Epotaq; flumīa medo Prādēte.mēdicat panis.Idem in eodem.Et mēdicat9 uicta carthagine panis:cum eorū primas personas natura prohibeat proprie dicē.Quis enij dicit.aror īseror.curror:nisi poetica cōformatio:idest προσωποποιία īducat.Ergo ꝑprie illa possūt habere ꝑmam & secūdam passiuoꝝ ꝑsonam:ī quib9 etiam fateri possūt eędem ꝑsonę :quod sit ī se:idest amote.Cōsequēter ad quē dixi cōfitēdo id quod a me audiuit dicat amor a te.Latius igitur tractem9 de his quę uidēt extra uocis formā significare:quod nō solum ī uerbis:sed etiam in aliis ꝑtibus oratōis īueniūt:vt si dicam9 athenę thebę:uoce pluralia sūt:intellectu singularia.Et cōtra plebs.populus.cōcio.uoce singularia: significatione pluralia.uel philorciū sophroniū.glyceriū dortium:uoce neutra: significatione foeminina.Multa quoq; alia huiuscemodi inueniūt In uerbis etiam.quędam uoce actiua:quę ex se passiua nō faciūt : generali noīe neutralia uocātur:q̄ uis diuersas habeāt significationes.Ex his enim quędam uim habēt actiuam:vt est facio te.calefacio te: q̄ uis facitur quoq; a facio pro fit ꝑtulerūt auctores.Varro ī cynico.Si me hercule purgāt:& deorum cura nō satisfacit r.p. Titini9. Cōsilium bonū gratia paruifaciat . Facescit protulerūt quoq;.Cicero ꝑ Cluētio.Sed hęc polliceor ī omnibus sicut forte ī hac lege negocium facescit.Bene igit ī plerisq; cōpositis actiuum est.perficio & ꝑficior.cōficio & cōficior.afficio & afficior.efficio & efficior.Sic pene omnia quę cum prępositionibus componūt. Nam calefacio tepefacio:& similia:calefio & tepefio loco passiuorum habent.fitur ēt ꝑ fit dicebāt.M. Cato censorinus in q chermum.Post fitur diutius uetusio.Greco ritu fiebantur saturnalia.Similiter actiuam habēt significationem.officio tibi.noceo tibi.

Tere. Iuue. Iuue

Varro Titini9 Cicero

Censorinus

Conditur bolus
Aratur terra
Inseritur Arbor
Curritur spatiū
Potatur flumē.
Mendicatur panis

De neutralibus passiuis ab alia.

Q Vędam uero ex eisdem neutralib9 passiuam significationę; habent:ut uapulo a te.fio a te.exulo a te.veneo a te.nubo tibi:q̄ uis antiquissimi etiam actiua significatōe nubo te dicebāt . Vnde Plautus ī cassina.Libet etiam q̄ agat scire carinum nouum nuptū.Quędam neutra sūt quę nec nos ī alium extrinsecus:nec alium in nos aliquid agere significāt:vt est spiro .ūiuo.ambulo.pergo:quę nec egēt aliqua cōiūctione casus:cum absolutam & plenam per se prolatam sententiaj mōstrent:quę & proprie neutra uocātur:sicut supra dictum est .

Plant.

Verba Neutralia unde dicantur.

Exulo a te nondicit
Nubo te

Proprie neutra

De Neutro .

Vnt alia in hac forma:idest in uerbis:quę ī o desinētia nō faciunt ex se passiua:quę q̃uis habeāt actiuam significationem:tamē uel ad muta aīalia:uel ad carētia anima cōiūgūt: sicut supra dictū est:vt percurro forū.prādeo piscē.coeno ouum.Est quādo īueniuntur tertiam passiuorum habētia personam:nec irrationabiliter: ut ante ostēdim⁹.Currit enim spaciū bene dicim⁹.vnde Terētius ī adelphis. Decurso iam spacio dixit. Terent.

De Neutralibus passiuis nō ab alio.

Vnt quędam in o desinētia ex eadem forma:quę passiuā uidētur habere significationem:sed quę nō extrinsecus fit:quam gręci αὐτοπάθειαν uel ἰδιοπάθειαν:quę ex se ī se ipsa fit ītrinsecus passio:vt rubeo.ferueo.caleo.macero.ęgroto.titubo.uacillo. Itaq; huiuscemodi uerba ~~quę~~ nō egēt casu:q̃uis hęc quoq; auctores ,inueniāt more actiuo uel passiuo diuersis casib⁹ adiūgētes figurate. Virgi.in bucolicis.Ardebat alexim:pro amabat. Virg.

αὐτοπαθεία
ἰδιοπαθεία
Ardebat alexim

De Communibus.

Vnt alia ꝓba quę q̃uis ab actiuis non proficiscētia:tamē passiuam semper habēt formam:& ex his quędaꝫ eadem uoce utrūq; significāt:idest actionem & passionem:ut osculor te:& osculor a te criminor te:& criminor a te.hęc communia nomiam⁹. Alia ꝓo quę similiter eādem in or terminationem habentia:nec ab actiuis nata : una dūtaxat habēt significationē:sed nō omnia eadem hęc deponētia nomiamus:cum quędam actiuam uim possidēt:ut cōspicor te.sequor te.prestolor te:& tibi. Terētius ī eunucho.Quem prestolare parmeno . Cicero in primo īuectiuarum.Qui tibi ad forum aurelium prestolarētur . insidior tibi.Ex his multa antiqui tam passiua q̃ actiua significatione protulisse īueniūtur.& maxime ea quę apud gręcos actiuam uim habēt & passiuā: ut est,auxilior te:& auxilior a te.Similiter adulor.aminiculor.auguror.adhortor.auspicor.abominor.consequor.amplector.adorior.abutor.miror attestor.exequor.machinor.cōsector.cōtestor.dignor.detestor.aggredior aspernor.architector.assector.argumētor.reor.uereor.solor.arbitror.blandior.cōsolor.conspicor.cōminiscor.complector.calūnior.carnificor.despicor.demolior.dominor.depeculor.dilargior.emētior. exordior. experior. frustor.hortor.for faris fatur.obliuiscor.metor.morigeror.adipiscor assequor.queror.Hęc pleriq; deponētia esse cōfirmāt:ideo quia frequēs usus eorum significatōis est actiuę.Cōmunia ꝓo esse defēdit tum natura ipsius sensus:tum uetey non improbāda auctoritas:a qua quę potuim⁹ a diuersis colligere libris exempla ,pferamus.Lucilius a me auxiliatus ē passiue βοηθηθείσ.Cassius similiter.Adulatiq; erāt ab inimicis:& adhortati.adulati κολακευθέντεσ .adhortati βοηθηθέντεσ . Varro tribunitio auxilio admiculati.βοηθηθέντεσ.Lucili⁹ Cęsar :quę certe res augurāt

Verba deponentia quę antiqui tē actiua q̃ passiua significatione protulisse īueniūt

Terē
Cicero
Lucili
Cassius
Varro
Lucili

Virg
Cicero
Fanij
Verrij
Orbilij
Petronij
Lucilij
Cicero
Aurelij
Hortēs
Varro
Cannij
Cicero
Liuij
Cato
Salustij
Metellij
Cicero
Nepos
Ennius
Alphej
Ausustij
Cecilij
Verrij
Pollio
Varro
Appij
Varro
Labe rius
P. Aufidij

ὀἰωνοσκοποῦνται.Cuius actiuum Virgilius in sexto.Si qd ueri mēs augurat opto.Cicero tamē uerrinarum quarto Ex nomine istius q.d iste in prouincia facturus esset pridicule boīes augurabāt.Caius fanius . hęc adipiscūt ἐπιτυγχάνουται.Fanius maximus.Admitti magis q̃ adipisci .passiue omnia sūt prolata. Verrius.Sęuitiaq; eorum abhominarēt ab omnibus passiue dixit.Orbilius.Quę uix ab hominib⁹ cōsequi possūt ἀνύεσθαι.Petronius. Animam nr̄o amplexam ī pectore.περιπλεχθεῖσαν.Lucilius.Quin amplexēt qui uelit ego nō sinam me amplectier amplexēt περιπλεκεσθω.Cicero.Quo uno maleficio scelera omnia complexa esse uideātur Aurelius.Ab his gallos qui adortos ex insidiis plurimos necatos.adortos.εφολευθέντασ.Q.Hortensius.Abusis iam omnibus locis.abusis καταχρηθέντων.Varro.Vtile utamur potius q̃ ab rege abutamur Canutius.Turpe est,ppē uenustatem uestimentorum admirari:& ,ppē turpissime uitam actam cōtemnē admirari θαυμάζεσθαι.Cicero ,p Murena.Publicis litteris testata sūt omnia.Testata passiue μαρτυρηθέντα.Liuius.Impubes libripēs esse non potest:neq; attestari προλιαμάρτυρηθῆναι.Cato in ītio originum.Exules duo lege publica execrari passiue καταραθέντεσ.Salust.in secūdo historiarū.Ad lucullum:regis cura machīata fames breui fatigabat.machinata passiue dixit.Metellus numidicus in oratōe qua apud populū Gaio Manlio tribuno plebis respondit.Nam ut aliis plerūq; obuenienti magistratu ob metum statuę polliceāt:passiue ἐπαγγέλλωσιν.Reor quoq; queror & solor.Cice.ad nepotem.Hoc restiterat etiam ut a te fictis aggrederer dōis aggrederer passiue dixit ἐνεδρεύθω.In eodem.Qui habet ultro appetit qui est pauꝑ aspnat.passiue ἐξουθενεῖται.Nepos.Aedis martis est ī circo Flaminio architectata ab Hermodoro salaminio. architectata passiue posuit ἀρχιτεκτον ευθεῖσαν.Enni⁹.Assectari se omnes cupiūt.assectari passiue ἀκολουθεῖσθαι.Alpheus phisiologus Themistocles.Cum a formoso assectarēt.passiue ἀκολουθοῖτο.Aufustius.Omnia argumētata nomina.passiuum argumētata πεῖσωθέντα.Cecilius ex scriptis eorum qui ueri arbitrāt.passiue ὑπολαμβάνονται.Verrius. Blāditusq; labor molli curabit arte.blāditus passiue κολακευθείσ.Asinnius pollio Sed tum ob ea quę sperauerāt dolebam consolabar:ob ea quę timui cōsolabar passiue ,ptulit.Varro.Paupertas enim hęc cum non ita nutricata:ut non conspicāt θεωρεῖται passiue dixit.Appius cęcus. Amicuꝫ cū uides obliuiscē miseriās inimicus si es commentus:nec libens ęque commentuscęco.πεπλασμένοσ.Varro.Vestales incęsti compertas ansa petuntur incognita:cōsecuta negligūt.cōsecuta ,p impetrata passiue ait. Lauerius.Vxorem tuam & meam nouercam a populo lapidib⁹ cōsectari uideo.cōsectari passiue.σύνακολουθεῖσθαι.P.Aufidius.Si quis alio uocitāt nomine tum cum his contestatur atq; olim uocitabāt . contestāt

Phisiologus

passiue posuit σὺμμάρτυρεῖται. Cicero. Cupio eum tám inuidiosa fortuna complecti passiue. Stauerius. De portione non esse positiones regulę a quibus interdum analogia calumniat σύκοφαντεῖθαι. Sisenna. Vitam cum dolore & insigni cruciatu carnificatus amisit. carnificatus. σαρκαθείσ. Cicero in ęconomico. Ex eo numero hominum: qui apud nos hoc nomine dignāt ἀξιοῦνται. Horatius in primo carminum. Bellaq; matribus detestata. Quintus Pompeius. Et miserum qué mille foemine despicari ausę sunt. despicor commune accipiebant. Curio pater. Nusq̃ demolit: nusq̃ exonerat pecunia demolit passiue dixit. Terétius in phormione. Meditata sunt omnia mihi mea incōmoda μεμελετημένα. meditata passiue dixit. Nigidius. Omne pecus indomitum habet quiddam in se ferum: sed tamen ea natura est ut curari & dominari possit φροντιξεθῆναι. δεσπόζεθαι. dominari passiue. Lucio Cecilio. Vbi senatus intellexit populum depeculari ἐπείλοῦθαι. G. Gracchi Aerarium delargit Ro po. delargit passiue protulit. Gaius Memmius. Qui stulte conficta: q̃ aperte emétita sūt ἐψευμένα. Cicero in Antonium i secūdo libro Quem ipse emétitis auspiciis uitiosum fecerat: emétitis passiuum ἐψευθεῖσιν. Visellius. Bonę res per illos a raro initio exórsę in te ad summū peruenerūt: exorsę: idest initę. Publius Nigidius. Experienda ratio. Assinius. Cuius experta uirtus bello germanię traducta ad custodiam illyrici est. experta passiue. Actio. Multa inuēta expertaq; ex hoc sūt bona. Fenestella. Frustratus igit a spe deuictus in castrum se recepit: frustratus passiuum protulit ματαιωθείσ. Laueri. Frustramur irridemur Varro. Ab amicis hortaret. Suetonius in sexto prętorum. Fasti dies sunt in quibus ius fat: idest dicit: ut nefasti in quibus non dicitur. Virgilius in bucolicis. Nunc oblita mihi tot carmina oblita passiue posuit. Horatius i secundo carminum. Nulla decempedis metata priuatis opacam Portico excipiebat arcton. Similiter ptulerūt tam in actiua q̃ in passiua significatione. tutor. uador. uenor. uelificor. Iuuenalis i quarto. Velificat athos uociferor. ueneror. Virgilius in tertio. Cursusq; dabis uenerata sacerdos. Confiteor. tueor. stipulor. In quo illud quoq; obseruādum est: quod actiua significatione quomodo passiua ablatiuo coniūgit. stipulor a te: pro iterrogo te: & iterrogor a te Quomō dicimus quęro a te: pro interrogo te: q̃uis sit actiuum. Iuuenalis in quarto. Quātum uis stipulare: & protinū accipe quod do: & subaudit a me stipulare. Ecce hic est actiue. Suetonius i quarto prętorum passiue. Letoria quę uetat minorem annis. xxv. stipulari ζητεῖθαι. Liuius in. xxxiij. ab urbe condita. Ne alieni momētis animi circumagi stipulariq; irato consuli tribuno inde plebei. Plautus in cistellaria. Me respondere postulas iniurium est stipulari semper me a uiris ultro oportet cum quęstum facio: nihil iures permitte actiue. Idem in pseudulo. Minę. xx. sanę & saluę sunt tibi hodie: quas abs te é instipulat?

Cicero
Stauerius
Sisenna
Cicero
Hora.
Q. Pompei
Curio
Terē.
Nigidi
L. Cecilio
C. Gra
C. Mem
Cicero
Visellio
P. Nigidi
Assini
Actius
Fenestell
Laueri
Varro
Suetoni
Virg.
Hor.
Iuue
Virg
Iuue
Suet.
plau.
plau.

Fasti dies
Nefasti dies
Velificatus athos
Quantū vis stipulare

pseudulus. Idem in rudente passiue. Nisi dolo malo instipulatus sis: sine etiam dum siem. xxv. annos natus. Sunt autem alia ex supradicta forma: idest deponētium: quę passiuam solum habent significationem: nascor a te. orior a te. patior a te. mereor a te. Idq; ostēdit cōiūctio casuum. nam quę uim actiuam habēt genitiuum & datiuum. pleraq; autem accusatiuum assumunt: ut misereor tui. medeor & medicor tibi. dicit tamē & medico: & medicor: & medeor te: Virgilius in primo georgicorum. Semina uidi equidem multos medicare serētes. Idem in secūdo georgicorū Et senibus medicāt anhelis. datiuo casui coniūxit. Idem i octauo. Sed nō dardanię medicari cuspidis ictum Eualuit. Terētius i phormiōe. Quas cum res aduersę sint minus mederi possis. Loquor uerbum: pręcor deum. Quę uero passiuam ablatiuum cum a uel ab prępositione uel datiuum ut nascor a te uel tibi. Sūt etiam ex his quędam quę absolute dicta nō egēt supradictis casibus: vt est morior. labor. lętor. glorior. tumultuor. uagor. uaticinor. Alia uero quę cum uideātur actiuam habere constructionem idest συντοξιν. Nam genitiuo uel datiuo uel accusatiuo casui iungunt tamē passiuam uim intrinsecus: idest non alio agēte uidēt habere: vt obliuiscor tui & te. & misereor tui & tibi. Sunt alia quę si ablatiuo iūgāt: passiua sūt uel communia: si per se proferāt absoluta: vt si dicam uideor a te passiuum est. Sin uideor esse bonus: ut significet τὸ λοκῶ est absolutum. Similiter moror commune est: & absolutum est. Modo enim actiuam: modo passiuam habet significationem: modo absolutam. Actiua; quādo accusatiuo iungit: vt moror te. Iuuenalis i quarto. Morātur pauci ridiculum & fugientem ex urbe pudorem. Terentius in andria. Ne qd uestrum remorer commodum. Passiuam uero significationem quando ablatiuo: vt moror a te. Absolutam quando per se profert. Virgilius in quarto ęneidos. Quid moror, an mea pygmalion dū moenia frater Destruat. Et sciendum q̃ in actiuis etiam & passiuis uerbis multa absolute sine coniunctione casus alicuius solēt pferri: ut si dicam. deo uolēte sanus sum & aīo & corpore. Nam & sapio bene. & uideo & audio acūte. Quibus enim nullum casum his adiunxi: plenam tamen sētentiam demonstraui hoc etiam est in passiuis: vt si dicam perturbor & angor: & fundor & rumpor: & non addam a quo. ¶ Sūt quędam in o terminātia: quę cum sint actiua pro passiuis quoq; solent poni: vt lauo. tondeo. duro. calceo. pro lauōr & tondeor: & duror: & calceor. Sed hoc magis per eclipsim cōsuetudo proferre tradidit. quod poetę quoq; solēt facere. Virgilius in tertio geor. Incanaq; menta Ciniphei tondent birci: pro tondēt. Idem i secundo ęneidos. Accingunt omnes operi: pedibusq; rotarum: pro accingūt: uel accingunt se. Idem in eodem. Et nox humida cęlo Pręcipitat: pro pręcipitatur. uel pręcipitat se. ¶ Sunt quędam quę cum sint passiua sine dubio tamē inueniuntur pro actiuis prolata: vt Virgilius in duodecimo. Bellantur

k 2.

plau.
pseudulus
Virg.
Virg.
Virg.
Terē.
Iuuen.
Terē.
Virg
Virg.
Virg.
Virg.
Virg.

Moror te & moror a te.
Actiua pro passiuis

amazones armis:pro bellāt.Idem in ſecūdo georgicorum.Hoc pīguem Virg.
& placitam paci nutritor oliuam:pro nutrito. Vetuſtiſſimi autem mul
ta protulerūt confuſa terminatōe teſte Capro.adiutor ,p adiuto.anclor ,p
anclo.deſpoliātur pro deſpoliāt.deſperātur pro deſperāt.diſpēſor pro di
ſpēſo delapidor pro delapido. ¶ Sunt etiam quędam actiua uoce paſſi
uam ſignificationem habētia:& econtrario paſſiua uoce actiuam : ſicut
ſupra diximus.timeo te:& timeor a te.metuo te & metuor a te.Lucanus Lucā
in quinto.Dum metuar ſemper terraq; expecter ab omni.Idem in tertio Lucā
Sed regna timēt Obferrum.Cicero in quarto tuſculanarum. Venientia Cicero
metuūtur.Nec mirum hoc inueniri apud nos in his uerbis:cum apud grę
cos quoq; tam actiuum q̄ paſſiuum eius ſignificationis uerbum accuſa
φοβῶ σέ αἰ φοβοῦμαι σέ tiuo caſui cōiūgitur contra cōſuetudinem aliorum.Dicunt enim φοβῶ
σέ καί φοβοῦμαισέ. Sunt tamē hęc eadem uerba abſoluta cum nō
cōiūgūtur caſui accuſatio:ſed datio.vt Terētius ī andria.Eius uitę timeo Terē
Idem in eodem.Et metui a criſide. Inueniūt etiam quędam paſſiua : Terē
ut ſupra dictum eſt:quę figurate accuſatio cōiūgūtur: cum uideāt agere
ipſi ad quos paſſiuum refert uerbum.vt Virgilius ī ſecūdo ęneidos . Im Virg
plicat & miſeros morſu depaſcit artus.Hic enim dracones agūt in filios
laocoontis:& doceor rhetoricam.inſtituor grammaticam.moneor iuſti Virg
tiam.Idem in octauo.Conſurgit ſenior:tunicaq; inducit artus. Vel cum
totum pro parte pati ſignificat:vt ~~abſcōdit~~ caput.trūcat nares.cęcat ocu abſcidit
los.ītēdit brachia. Virgilius ī undecimo.Indut? terga leonis.Idem ī duo Virg
decimo.Formam aſſimilata camertę Pręterea plurima iueniūt apud ue
tuſtiſſimos:quę cōtra cōſuetudinem :uel actiuam pro paſſiua:uel paſſi
uam pro actiua habent terminationem:vt teſto ,p teſtor:& opino ,p opi
nor.& cūcto ,p cunctor.& conuiuo ,p conuiuor.& contemplo ,p contēplor.
& cōſolo ,p cōſolor.& commoro ,p commoror.& auxilio ,p auxilior.arguo
,p arguor.auſpico ,p auſpicor.commento ,p commentor.crimino ,p crimi
nor.morio ,p morior.digno ,p dignor.execro ,p execror.epulo ,p epulor. eiu
lo ,p eiulor.lucto ,p luctor.luctito ,p luctitor.luxurio ,p luxurior.lęto ,p lę
tor.ludifico ,p ludificor.miſereo ,p miſereor unde miſeret & miſeret imp
ſonalia.Cice. ,p ligario.Cauete fratu ,p fratris ſalute precātium miſereat Cicero
Vt Terētius in phormione.Miſertum eſt.horto ,p hortor & largio ,p lar Terē
gior dicebant:quę communia ſunt. Vnde Saluſtius in ꝑmo hiſtoriau.Igi Salu
tur uenditis ,pſcripto bonis:aut dilargitis.Similit ,pferebant aucupo ,p
aucupor.altercō ,p altercor.Vnde Terē.ī and.Scio cum prē altercaſti du Terē
dum.Medico quoq; ut ſupra dictum eſt: ,p medicor . Virgilius in ꝑmo Virg
georgicou.Semina uidi equidem multos medicare ſerentes.amplexo ,p
amplexor.Quintus Claudius in ſecundo annalium.Comprehenſare ſu Q. Clau
os quiſq; ſeruire amplexare.Cice. ,p Cluentio.Auctoritatem cenſou am Cicero
plexato.Amplecto quoq; ,p amplector.& complecto ,p complector. Sed

& eorum & ſuperiorum uſus tam apud Caprum q̄ Plinium & Probu
inuenies:paſſiuas quoq; ,p actiuis :uel neutralib? uocib?:ex cōtrario idē
antiquiſſimi ,pferebāt.careor ,p careo dicētes.& obſonor ,p obſono : & co
pulor ,p copulo.caleor ,p caleo:quou auctores apud Caprum legāt:q eas
ſcire deſiderāt.Similit comperior ,p cōperio dicebāt.Saluſtius ī iugurti Salu
no.Sed ego cōperior bochum magis punica fide.nutrior quoq; ,p nutrio :
& bellor ,p bello ,pferebāt:ut dictum eſt.Vnde Virgilius in ſecūdo geor
gicorum.Hęc pinguem & placitam paci nutritor oliuam:nutritor dixit Virg
,p nutrito.Idem in undecimo.Pictis bellāt amazones armis.bellāt ,p bel Virg
lant. ¶ Sunt alia quę cum ſint actiua :in paſſiua quoq; & abſoluta ſigni
ficatōe inueniūtur:vt ruo. Vt Virgilius in primo ęneidos.Totumq; a ſe Virg
dibus imis Vna euruſq; notuſq; ruunt.Idem eius paſſiuum cōpoſitum ī
undecimo dixit.Nec mihi cum teucris ullum poſt eruta bellum Perga Virg
ma. Terētius in eunucho Proruunt ſe.Tamen abſolute quoq; ,plata reci Terē
procam paſſionem:ideſt ἰδίως πᾶ θεάνσημαίνωσι cum ipſam perſonā
non extrinſecus ſed per ſe pati demōſtrāt:vt ruo ,p cado. Virgilius in ſe
cundo ęneidos.Vrbs antiqua ruit multos dominata per ānos:ruit poſu Virg
it ,p cadit.Similiter iundo modo abſolutam:modo actiuam hēre ſignifi
cationem inuenitur.vt Virgilius ī undecimo.Dum detinet hoſtes Ag Virg
ger murorum.nec inundant ſanguine foſſas.Inueniuntur tamē in quibuſ
dam codicibus.Dum detinet hoſtes Agger muroū.nec inundāt ſanguie
foſſę.Similiter Vergo abſolutum & actiuum.Abſolutum:vt Virgilius ī Verg
duodecimo.Quem damnet labor:aut quo uergat pondere lętum. Acti Virg
uum in ſexto Frētiq; inuergit uina ſacerdos.Paſſiuum ut Lucanus in pri Virg
mo.Et polus auerſi calidus qua uergit auſtri. Aſſueſco abſolutum eſt: in
uenit tamen ,p aſſuefacio. Lucanus in quinto. Adde quod aſſueſcis fatis: Luca
pro aſſuefacis.Coeo quoq; q̄uis magis neutrum q̄ actiuum: ,p conuenio Luca
enim accipitur.ut Virgilius ī undecimo.Coeant in foedera dextrę Qua Virg
datur Cicero tamen actiuo eo uſus eſt in ſecundo philippicarum.Vtinā Cicero
nunq̄ Cnei Pompei cum Caio Cęſare ſocietatem aut nūq̄ coiſſes: aut
nūq̄ diremiſſes.Paſſiuo eius uſus eſt Lucanus in ſecūdo.Multumq; coit Luca
Humani generis maiore in proelia damno.Sed ſciēdum q̄ & coitur pro
colligitur:& conuenitur ,p exigit paſſiuam uocem aſſumentia accipiunt
¶ Propinquo pręterea tam pro actiuo q̄ pro abſoluto inuenit. Virgilius ī Verg
decimo. Tu mihi tu pugnę princeps:tu rite propinques Augurium acti Verg
ue poſuit.Idem in quinto ęneidos.Iamq; propinquabāt ſcopulo : metāq; Virg
tenebant.Idem in ſecundo ęneidos.Fuge nate propinquāt.abſolute Simi Virg
liter ſimulo abſolutum & actiuum:& ab eo compoſita.abſolutum. Vir Virg
gilius in quarto ęneidos Nam quid diſſimulo:aut quę me ad maiora re Virg
ſeruo? Idem in decimo actiue.Iubaſq; diuini Aſſimulat capitis.Idem in Virg
undecimo.Formam aſſimulata camertę. ¶ Sunt alia quę tam actiua q̄

Vergo

Coeo amicitiā

Propinquo

Simulo

passiua uoce unum ātq; idem significāt: vt mereo & mereor. Lucanus in sexto. Scella uiro nomē castrorum in plebe merebat. Virgilius in quinto eneidos. Merui quoq; sepe furores Compressi. Idem in quarto eneidos. Si bene quid de te merui fuit aut tibi quicq̄ Dulce meū. Lucanus in nono. Seuas meritum phicunta rapinas. Multa similiter ancipiti terminatione in una eademq; significatione protulerunt antiqui: ut partio & partior. numero & numeror. mino & mior. minito & minitor. meridio & meridior. modulo & modulor. meto & metor. modero & moderor. mutuo & mutuor. mentio & mentior. obuerso & obuersor. peruerto & peruertor. pignero & pigneror. pacifico & pacificor. scruto & scrutor. pgredio & pgredior. percuncto & percunctor. proelio & proelior. iurgo & iurgor. potio & potior. prędo & prędor. preuarico & preuaricor. preco & precor. querito & queritor. quadruplo & quadruplor. quieto & quietor. neqnito & nequitor. rimo & rimor. recordo & recordor. reminisco & reminiscor. reuereo & reuereor. stabulo & stabulor. secto & sector. sequo & sequor. socio & socior. tuto & tutor. tum'tuo & tumultuor. uillico & uillicor. uellito & uellitor uago & uagor. uocifero & uociferor. ulcisco & ulciscor. uto & utor. murmuro & murmuror. manduco manducor. mando & mandor. oscito & oscitor palpo & palpor. protesto & prestor. rumino & ruminor. tolero & toleror. solero & soleror. prędapio & prędapior. opino & opinor. ¶ Sunt alia quę cum sint actiua primę cōiugationis trāseunt in neutra absoluta siue reciproca: idest ἰ Λιόπαθῆ idiopathe secundę cōiugatōis: ut sordido sordidas actiuum primę cōiugatōis: facit enim sordidor: ex quo sordidat? hic nascetur sordeo. Similiter albo & albor & albeo. Virgilius in undecimo. Campiq; ingētes ossibus albent. Dicitur tamen etiam albico, p albesco. Horatius in primo carminum. Nec prata canis albicant pruinis. Duro quoq; pro duior dureo & eius inchoatiuum duresco. Vt Lucan? in quarto. Totosq; induruit artus. Idem in nono. Nam cętera damna tulerūt Durata iam mente malis firmaq;. Virgilius in tertio georgicorū. Atq; hinc atq; illinc humeros ad uulnera durat. Idem in primo eneidos. Durate & uosmet rebus seruate secundis. Lento quoq; & lentor et lenteo. Virgilius in secundo georgicorum. Ad digitos lentescit habendo. nam a lenteo lentesco deriuatur: quomodo a dureo duresco. a uireo uiresco. Lucilius tamē in octauo. Lentet opus, ptulit. humectoq; et humector et humeo: unde humesco. Noto quoq; et notor et noteo et notesco. Lucanus in quinto. Notescent littora clari nominis exilio. liquo liquas: unde eliquo eliquas. Persi?. Phyllidas hypsipylas uatum et plorabile si quid Eliquat ac tenero supplātat uerba palato. Lucanus in septimo. Ereptaq; tela liquauit. ex eo liqueo et liquesco. Virgilius in bucolicis. Limus ut hic durescit: et hęc ut cęra liq̄scit. Dicitur tamen et liquor liqueris prima syllaba producta: quę in superioribus corripitur. Idem i primo georgicorum. Verte nouo gelid? canis

Negnito & Negnitor

Liqr hqueri

Lucā. Virg Virg Lucā Virg Lucā. Lucā. Virg Virg Virg Lucil. Lucā. psin Lucā Virg Virg

cum montibus humor Liquitur. A nigrō quoq; & nigror & nigreo & nigresco. A lacto quoq; & lactor & lacteo & lactesco. Inueniuntur tamen aliarum quoq; coniugationum uerborum quędam similes deriuationes sed in paucis. Actiuum ut pendo pendis: passiuum ut pendor penderis: & neutrū: ut pendeo pendes. iacio iacis: iaceor iaceris: & iaceo iaces. acuo acuis: & acuor acueris: & aceo aces: ex quo acesco. ¶ Sunt alia quę in compositione mutant significationem: ut eo neutrum: similiter facio: q̄uis uetustissimi etiam passiue hoc protulisse inueniantur. Tintinnius in quito. Bona gratia parui ut faciatur. Item uenio sedeo faciūt actiua in compositione: & adeo & adeor. subeo et subeor. ineo & ineor. Ouidius in secundo fastorum. Sol aditus quam queris ait ne uana labores Nupta iouis fratri tertia regna tenet. Iuuenalis i quito. Q, si subeuntur, pspera castra. Virgilius in decimo. Morte obita qualis fama est uolitare figuras. Facio uero quādo cum prępositionibus componit: actiuum fit plerunq; vt efficio & efficior. afficio et afficior. reficio et reficior. Deficio quādo pro relinquo accipitur habet passiuum: quādo uero pro deficiscor neutrum est. Iuuenalis in tertio. Sic matho deficit. A uenio ōo cōuenio et cōuenior. inuenio et inuenior in passiuam trāseunt significatōem. A sedeo quoq; et obsideo: et obsideor. Sentio neutrum: ex eo assentio et assentior. dissentio et dissentior in una eademq; significatōe inueniuntur Cicero de republica. In quibus assentior sollicitam et periculosam iustitiam nō esse sapietis. Lucilio in duodecimo. Assēsus sum homini. Cecilius in primo. Qui intelligunt: qui fiant dissentiuntur. Ex aliis quoq; significationibus plurima simplicia in alias cum componātur trāsire iuenies: vt plecto actiuum. vnde Terētius. Ego pendens plectar. Sed ab eo cōposita tam deponentia q̄ cōmunia inueniūt. orior deponēs: similiter partior: sed ex eis composita tā deponentia q̄ neutra inueniuntur. adorior adorio. impertior impertio. Neuius in hectore Proficiscēte tunc ipsos adoriant: ne quis hanc sparta referat nuntium. Virgilius in primo eneidos. Hinc portum petit et socios partitur in omnes. Terētius in eunucho. Plurima salute parmenonem summum suum impartit gnato. Spicio ex quo aspicio actiuum: et ex eo conspicor cōspicaris deponēs: i quo etiam cōiugatio mutata est. cōspicor cōspicaris. Terentius in heautōtimeru. Nūq̄ tam mane egredior: neq; tā uesperi reuertor quin cōspicer te fodere aut arare. Aperio quoq; actiuo uidetur quibusdam esse compositum. experior commune: et opperior deponens. Virgilius in undecimo. Experto credite quantum in clipeum assurgat: quāq̄ eius simplex peritus sit: cuius uerbum in usu non est: quod debuit secundum analogiam perior esse. Terētius in supradicta fabula. Hic ego iam interea uirum opperibor. Nam reperio comperio cooperio sicut aperio actiua sunt. faciunt enim ex se passiua: et possunt magis a pario uideri composita: quod apud uetustissimos quartę coniūgationis

Titinni

Onid.

Iuue.

Virg

Iuue

Cicero

Iuu.

Cecilius

Virg

Hor

Lucā.

Lucā.

Virg

Virg

Virg

Lucil.

Lucā.

psin

Lucā

Virg

Virg

Terē.

Nem?

Terē.

Virg

Terē.

Conspicor

Deficiscor

Assentior & Assentior.

Peritus.

declinationem habebāt. Ennius. Oua parire ſolet genus pēnis condeco/
ratum. Facio cum ſit neutrum ut ſupra diximus ſi cum prepoſitione cō/
ponatur plerunq; tranſit in actiuum: vt conficio & conficior. perficio et p
ficior. officio & officior. reficio & reficior. Iuuenalis in primo. Et quotiens
te Roma tuo refici properantem reddet aquino. Lucretiꝰ in ſecūdo. Qua/
propter ſimul inter ſe retrahuntur & extra officiuntur: uti cogantur tardi
us ire. A proficio Statius imperſonale protulit in tertio. Proficitur bello.
Deficio autem loco paſſiui defio facit. Terentius in eunucho. Nihil cum
eſt: nihil defit: cum paſſiuam uim habeat defio facit. Sunt tamen alia ex
eo ipſo & aliis compoſita: quę non ſolum ſignificationem: ſed etiam con/
iugationem ut dictum eſt permutāt: vt facio facis: gratificor gratificaris.
Terentius in heautontimoru. Cur ego gratificor ipſa re experibere. Simi
liter ludificor. Idem in eunucho. Quin inſuper ſcelus poſtq̄ ludificatus eſt
uirginem. Excarnifico uero actiuum eſt & amplifico & uelifico. Teréti⁹
Vbi me excarnifices. Iuuenalis in quarto. Velificatus athos & quicquid
grętia mendax Audet in hiſtoria: paſſiue protulit. Sciēdum tamē q̄ & fa
cio & facior ut oſtēdim⁹ uetuſtiſſimi pferebāt. Si ꝓ facio ꝓbo ul' fio ꝓbo
integris manentibus aliud uerbum infinitum ante ea componatur non
ſolum ſignificationes & cōiugationes in eis integras ſeruamus: ſed etiam
accētus: vt calefacio calefacis. tepefacio tepefacis tepefacit. In ſecunda enī
& tertia perſona penultimas acuimus: q̄uis ſūt breues. Similiter calefio
calefis calefit. tepefio tepefis tepefit: finales ſeruant accentus in ſecunda &
tertia perſona: quos habēt in ſimplicibus. A uerto quoq; actiuo reuerto &
reuertor. prēuerto & prēuertor in una eademq; ponitur ſignificatōe. Vir
gilius in primo ęneidos. Harpalicę uolucremq; fuga prēuertitur hebrum
Idem in eodem. Prēuertere uentos. Verſo ſimiliter actiuum ex quo con/
uerſor deponens. Cicero in protagora. Nunc a uobis a protagora & ſocra
te poſtulo concedatis alter alteri: & inter uos de huiuſcemodi rebus cōtro
uerſemini non concertetis. ¶ Sunt alia quę & cōiugatōem mutāt cū ge/
nere in eadem manētia ſignificatōe: ut labo labas neutrum. ὀ λη θάνω ὀ λη θάνεισ. & labor laberis deponēs. Virgilius in ſecundo ęnei/
dos. Labat ariete crebro lanua. Idem in quarto ęneidos. Labitur infelix di
do. Similiter lauo lauas: & lauo lauis: ſed lauis magis pro humectas dici
tur. Virgilius in decimo. Viſceribus ſuper incumbens lauit improba te/
ter Ora cruor. Sunt tamen alia quę cum coniugatōe mutant ſignificatio/
nem. ut mādo ἐντέλλομαί mandas. & mando μᾶσῶμαι ἐθίω mā/
dis. fundo θεμελιόω ῶ fundas: fūdo. ὠθῶχέω fūdis: obſero. περικλείω
περισάλλω τὸν μοχλόν obſeras: obſero περισπείρω obſeris. appel
lo προσαγορεύω appellas: appello ὠκέλλω appellis: uolo πετῶμαί
uolas: uolo βούλομαί uis: conſternor καταπλήττομαι conſternaris:
conſternor ῥῥώνυμαι conſterneris. Nam lego legas & lego legis. dico

Emni⁹
Iuue
Lucre
Stati⁹
Tere.
Tere
Tere
Iuue

Accentus in penultima brevi.
Tepefacis
Calefacis

Virg
Virg
Virg
Virg
Virg

De huiuſcemodi rebus Controuerſemini no Concertetis

8

dicas & dico dicis Etiam in prima perſona habēt differētias temporuꝫ
Nam lego legas: & dico dicis producunt penultimas: lego legis & dico di
cas corripiunt. ¶ Sunt alia quę una uoce & una cōiugatione diuerſas ha/
bent ſignificatōes: vt torreo tam uro q̄ uerto: uel uoluo ſignificat. Virgi/
lius in quarto georgicorum. Iam rapidus torrēs ſiciētes ſyrius indos. Lu/
canus in ſeptimo. Ingētes fato torrēte ruinas Colo quoq; p diligo: & habi
to: & aro accipiꝫ committo etiam pro credo: & pecco: necnon admitto p
aſſumo & pecco. Iuuenalis in ſecūdo. Iam fas eſt admitte uiros: dormitat
adulter. Illa iubet ſumpto iuuenem properare cucullo. Idem in eodē. Quid
pſeras admiſit: quęnam eſt hęc culpa puellę. Sapio pro prudētia & ſapo
re: Idem in quarto. Qui meminit calidę ſapiat quod uulua popinę. defi/
cio pro deſiſto & uincor. Saluſtius in iugurtino. Ab rege defecerāt: ideſt
deſtiterāt. Iuuenalis in quarto. Et fragor aurem Percutit euētum uiridis
quo colligo panni. nam ſi deficeret: ideſt ſi uinceretur. condo. ędifico. & cę/
lo. gratulor. gaudeo pariter cum alio: & gratias ago. Affranius in cinera/
rio. Sexte frater mi ſalue cum ſaluus uenis. meliuſq; eſt gratulor diis ideſt
gratias ago. Multa prēterea ſimiliter tam ī uerbis q̄ in aliis partibus ora
tionis duplices habentia ſignificationes inuenies.

Virg.
Iuue
Iuue.
Iuue.
Salu⁹.
Iuue.

appro. oſtendit. n. q̄ tulari i duplicē habere ſignificationē q̄ gaudere Cum alio & gratias agere.

De Temporibus uerborum.

Quoniam quę occurrerēt memorię de uerborum uaria ſignifica/
tione tractata ſūt: nūc de tempore dicamus. Tempus accidit
uerbo ad diuerſi actus ſignificationem accomodatum: quod ple
runq; oſtendimus: uel in principalibus: uel in penultimis declinatōis litte
ris: ex qua etiam perſonę & numeri dignoſcunt. Sed perſonę quidem in
finalibus litteris & numeri. Tempora uero ut dictum eſt in principalib⁹
uel penultimis. Itaq; cum nominis declinatio in fine ſolo moueatur uer/
bi & ī principio: & ī fine: & ī medio plerūq; īuenitur moueri. In nomīe enī
differētia caſuum & numeri. hic uero & temporis & perſonarum ex decli/
natōe oſtēditur differētia & numeri. ¶ Sūt igitur tempora tria: prēſēs. prę/
teritum & futurum. Sed prēteritum rurſus diuiditur in tria: in prēteritum
imperfectum: prēteritum perfectum: & prēteritum pluſq̄ perfectū. Nec
mirum tam late patere prēteritum temp⁹ cum ī notitiam noſtram nihil
ſic naturaliter a longo ſęculorum ſpatio poteſt uenire: quomodo act⁹ prę
teriti temporis. In prēſēti enim & futuro pleraq; īcerta nobis ſūt: anguſtiſ
ſimaq; eſt eorum nobis cognitio: & dubia plerūq;. Itaq; ſingulis uocibus p
hęc duo tempora iure ſumus cōtēti. Q̄uis grēci futurum quoq; diuiſerūt
in quibuſdam uerbis. In futurū infinitu ꝫ μέλλοντα ἀνηθήσομαί.
Et paulo poſt futurum: quod atticū dicunt: ut μετὸλίγον μέλλοντα ἀνήσομαι. Melius tamē Romani conſiderata ratōe futuri: quę omni/
no īcerta eſt ſimplici in eo uoce utūtur: nec finiunt ſpatium futuri. Eſt aūt
ſupradictoruꝫ temporum quędā cognitio ītēr ſe: ſed anteq̄ de ea dicam⁹

Preſens · Preteritū & futurū.

Paulo poſt futurū quod atticum dicunt.

De Tempore Verbi

latius supradicta repetamus. ¶ Tempus accidit uerbo.presens. preteritum & futurum. Quis enim naturaliter instabili motu uoluit; & eius pars iam preteriit: ps eius sequitur: tamē ad ordinatiōem nostrorum diuersa gestorum tempora quoq; diuidimus. Vnde iure preteritum in tres differētias partimur. Nihil enim certius: ut dictum est ad notitiam nostram potest uenire q̄ gesta per diuersum temporis spatiu preteriti. Facile enim dignoscitur utrum multo ante an nuper sint facta: an coeperit quidem: necdum tamen sūt perfecta. Itaq; quod accidit ipsis rebus: quas agimus nomē tēpori ipsi imponimūs preteritum imperfectum nominātes: in quo res aliqua coepit geri: necdum tamen perfecta est. Preteritum uero pfectum in quo res perfecta mōstrat. Preteritum plusq̄ perfectu in quo iampridem res perfecta ostēditur. Instās autem īdiuiduum ē: qd uix stare potest. vnde merito a quibusdam īstās imperfectnm nominat: nisi enim sit imperfectum ī eo adhuc esse actus intelligi nō potest. Futurum quoq; cum incertum sit ut ostēdimus & īfinitum: utrum paulo post an multo erit ñ potuit discretis qbusdā finib? declinatōis uti. Itaq; una uoce contētum fuit. Et indicatiuus quidem modus habet tempora omnia quippe eo modo omnia quę egimus uel agimus: uel acturi sumus absq; ullo impedimēto iudicamus. Imperatiuus uero presens & futurum naturali quadam necessitate uidetur accipere. ea etenim imperamus quę uel in presenti statim uolumus fieri sine aliqua dilatione uel in futuro. Nō solum enim illi qui nondum coepit imperantes utimur presenti tempore imperatiui: sed etiam illi qui coepit & in ipso actu est ut permaneat in eodem: ut si quis ei qui coepit uersum legere dicat. lege usq; ad finem.

ā presens

Indicatiuus

Impatiuus

¶ Apud grecos etiam preteriti temporis sunt imperatiua: q̄uis ipsa quoq; ad futuri temporis sensum pertineāt ἀνέῳχθητω ἡ θύρα aperta sit porta. Videtur imperare ut in futuro tempore sit preteritum: vt si dicā. aperi nunc ianuam: vt crastino sit aperta. Ergo nos quoq; possumus in passiuis uel in aliis passiuam declinationem habētibus uti preterito tempore imperatiui coniungētes participium preteriti cum uerbo imperatiuo presentis uel futuri temporis: ut amatus sit uel esto πεφιλήσω: doctus sit ul esto λελαλάχθω. clausus sit uel esto κεκλείσθω. Quę autem uim preteriti habet huiuscemodi constructio ostēdunt subiunctiua preteriti perfecti: quę similiter pferuntur in passiua declinatione: vt amatus sim sis sit: Ergo si amatus sit in subiunctiuo preteriti temporis est. Bene etiam ī imperatiuo preteriti potest accipi. Quippe cum & in presenti tempore imperatiui tertia persona similis est in omni cōiugatōe tertię personę subiūcti ui: ūt amet doceat legat. ametur doceat legat: & in passiuis quidem ul si milibus hoc possumus dicere. In actiuis uero uel neutris nullo modo nisi participia preteriti habeāt. ¶ Optatiuus autem q̄uis ipse quoq; uideat ad futurum pertinere. ea enim optamus quę uolumus nobis: uel ī presēs:

De imperatiuis grecorum preteritū temporis significantibus

Optatiuus

uel in futurum dari. tamen habet & preteritum tempus: quia euenit sępe de absentibus & de ignotis reb? precari: ut factę ante nobis possent ī notitiam uenire: vt si filio meo romę in presēti degēte optans dicam: vtinam Romę filio meus legisset auctores propter quos nunc ibi morat. Vtinā profect? esset Romam āte uiginti dies. Possum? tamen hoc uti modo ēt ostēdētes quę optam? non euenisse: vt Virgilio in primo ęneidos. Atq; utinam rex ipse noto compulsus eodem Afforet ęneas. Et utinam Gn. Pompei cū Caio Cęsare societatem aut nūq̄ cōiūxisses: aut nūq̄ diremisses. In hoc autem modo duntaxat & in īfinitiuo tempora cōiūcta habent latini. presēs cum preterito imperfecto: & preteritum pfectū cū plusq̄ pfecto ad imitationem grecorum q̄uis hoc quoq; conati sunt quidam diiūgere: sed melius est esse cōiūcta. Nam preteritum imperfectum ratio nabilit idē ē & presēs. Dico. n. utinā legerē nūc: & utinam legerē heri. Nimia ē. n. cognatio eorū temporum presentis & preteriti īperfecti: & maxime in hoc modo. Quippe cum utrunq; imperfectum intelligitur. Potest autem iste optatiuus & incept? & nō incept? ante intelligi. Nam si dicam utinam legerem heri quoq; quomodo nudiustertius: ostendo coepisse quidem & nundum finisse. Sin autem dicam. vtinam legerē heri: saltē ostendo nec coepisse. Similiter si dicam: utinam adhuc legerem: ostendo coepisse quidem in preterito: in presenti autem cessare. Sin autem dicam utinam legerem: uel saltem nunc ostendo nec coepisse adhuc. Sic & per cętera tempora eiusdem modi. Preteritū quoq; perfectū & plusq̄ pfectu optatiui coniūcta sūt. Licet enim uel multo ante: uel paulo ante esse perfecta hęc eadem intelligere nos optare. ut si dicam: utinam legisse ante quinquaginta annos: & utinam legissem ante horam: nec mirum sic infinite in hoc modo intelligi preteritum: quod quantum ad ueram intelligētiā nullum certum: nec inceptum nec finem habuit. ¶ Subiunctiuus cū apd grecos coniuncta habeat tempora: apud nos diuisa habet omnia: quomō indicatiuus: de cuius contextu cum de constructione orationis tractabimus latius disseremus. ¶ Infinitiuus modus quoq; coniūcta habet tempora: quomodo optatiuus: presens & preteritum imperfectum: preteritū perfectum & plusq̄ perfectum: quomodo apud grecos. Cui enim dicim? legere: imperfectam rem significamus: quę uel ad presens ul ad preteritū imperfectum attinet. Cum uero dicimus legisse: rem demonstramus pfectam: quę sua est tam preteriti perfecti q̄ plusq̄ perfecti. Notādum q̄ uim nominis ipsius rei habet uerbum infinitum. Vnde quidam nomē uerbi hoc esse dicebant. Dico enim bonum est legere: vt si dicam bona est lectio. Itaq; omnis modus finitus potest per hunc interpretari: vt si dicam lego: quid indicaui? legere me. Lege: quid imperaui? legere te. Vtinam legerem: quid optaui? legere me. Cum legam uenio. quid iunxi? prius legē post uenire. ¶ Gerundia quoq; uel participalia cum participiorum: uel

Virg

Cicero

roisses. ut sup.

Preteritū impfectū & presens idem sunt rationabiliter.

Subiunctiuus

Infinitiuus

Quidā infinitiuū nomē Verbi dixerunt

De gerundijs vel participialibus

obliquos

nominum uideantur habere aliquos casus:nec tempora significent:quod alienum est a uerbo legendi legēdo legēdum.lectum lectu.Infinitiui tā uice funguntur:quod solet apud grēcos articulis coniūgi.Itaq; pro īfinitiuo qui coniungit genitiuo casui articuli apud grēcos nos utimur in dis terminatione:quē similis est genitiuo legēdi τοῦ ἀναγινώσκειν καὶ τοῦ ἀναγινώσκεσθαι καὶ τοῦ ἀναγνώσομένου.Pro eo autem qui datio articuli adiungit infinitus apud grēcos antecedēte prēpositione nos in dis utimur terminatione:quē similis est datiuo uel ablatiuo nominis:nisi q̄ uerbum hoc existimantes.Quidam etiam o corripiunt finalem eius. Iuuenalis in primo Plurimus hic ēger morit uigilādo:sed illum Lāguere; peperit cibus imperfectus.Alphius auitus in secundo excellentium Spatiādo paulatī trahit.Est.n.dimetr; iābicū:ut legēdo ἐν τῷ ἀναγινώσκεσθαι ἐν τῷ ἀναγινώσκειν ἐν τῷ ἀναγνωσομένῳ.p eo quoq; qui accusatiuo adiūgit in dum terminatōe utimur:qui similis est accusatiuo nois ut legendum ἀναγνωστέον.Huic tamen frequētius solet etiam prēponi prēpositio ad:vt ad legēdum.Ex quo ostendit magis nomen esse q̄ ꝓbuꝫ Verbo enim separata prēpositio per appositiōem prēponi nō potest. In dis quoq; terminātia inueniūtur āte se habētia separatam prēpositionem Cicero pro Milone Huius ergo interfector si esset in confitedo.Quomō ergo frequētissime in dus desinētia uerbalia nomia: & eorum obliquos casus proferre solent Romani pro īfinitis ī grēca elocutōe ꝓlatis:vt legēdi Virgilii causa uigilo.τοῦ ἀναγνωσομένου βιργίλου χάριν ἀγρυπνῶ.τοῦ ἀναγιγνώσκεσθαι βιργίλιου χάριν ἀγρυπνῶ Cicero in primo inuectiuarum.Nihil hic munitissimus habēdi senatus locus. οὐδὲν ὧν τοσ φρουρότατοσ τῶν ἐξομένων γεροισι τόποσ. Sic gerūdia uel supina proferūt.Hoc tame uidet iter gerūdia supradicta: & nomina:quorum & nominatiuus ī dus profert itereſſe:q̄ quādo sūt absq; dubitatiōe nomina simili casui adiūgūt:& discernūt genera: vt ītelligēdi hominis gratia:& amādē uirtutis causa: & emēdi mācipii studio ueni. Quādo uero gerūdia sūt:idest loco infinitiui cū articulo iūcta apud grēcos accipiuntur:nec genera discernūt:nec numeros:quod suum est īfinitiuorum uerborum & illum sequētem casum:quem & uerba ex quibus nascūtur:vt si dicam:ītelligēdi Homerus causa uenio:q̄ quis rarus sit huiusce modi cōstructionis usus.Similiter dicim? ītelligēdo Homerum profeci. amādē uirtutem legi:& iuidēdum nobis nō est & minime nocēdum uirtuti Quia superiorum accusatiuo inferiorum ꝓba datiuo adiūgūtur Prēterea gerūdia tam ab actiuis q̄ a communibus nascētia tam actiuam q̄ passiuam habēt significationem.Nomina uero mobilia supradictē formē in dus & in da & ī dum desinētia unam & magis passiuam. Solem? enim per uerbum passiuum ea īterpretari.Quid est enim.amāda ē uirtus:nisi digna ut ametur:& munitissimus habēdi senatus loc?:nisi idest

Huius interfector si esset in confitendo

Differentia inter gerūdia & nomina Verbalia indus.

Gerundia tam ab actiuis quā a communibus nascentia tam actiuā q̄ passiuā habent significationem.

in quo habeatur senatus. Vnde raro inueniūt a neutris absolutam significationem habentibus:vt sto sedeo surgo.Nemo enim dicit:stādus sedēdus surgendus.Quorum supina significationem cum suis seruant uerbis simplicem.A cēteris uero neutris & a deponētibus gerūdia quidem eandem significationem habent:quam & uerbi:ut faciēdi τοῦ ποιεῖν sequēdi τοῦ ἕπεσθαι loquēdi τοῦ λαλεῖν.Noīa ꝓ supradictē formē similiter quomodo supra diximus magis passiuam faciendus ποιητέον.i. qui debet fieri.sequēdus ἀκολουθητέον:idest quem debēt sequi:loquendus λαλητέον.idest quem debemus loqui. Prēterea ex forma participiorum prēteriti temporis duē terminatōes inueniunt:quarum prior īum:altera in u finitur:vt uenatum uenatu.Et in um quidem eādē; significationem habet:quam in dum desinēs cum prēpositione ad. Quid est enim uenatum:nisi ad uenādum:quēsitum nisi ad quērēdum. Virgilius in quarto ēneidos.Venatum ēneas:unaq; miserrima dido In nemus ire parāt.Idem in nono.Si fortuna permittitis uti Quēsitum ēneam:& moenia palātea:idest ad quērēdum.Videt tamē hoc quoq; quasi ipsius nois rei esse accusatiuus:& sine prēpositōe proferri.quod quasi ad locum habē; significationem :quemadmodum nomina ciuitatum:quē cum ad locum significant carēt prēpositione.Sequēs quoq; forma quē in u terminat ablatiuus mihi uidetur ipsius nominis:quo res ipsa significat:carens similit prēpositione.Quid est enim miserabile uisu:nisi uisione!Visio enim tā ex actione q̄ ex passione potest fieri.Diximus autem superius q̄ infinitiuū in nomē resoluit.Quomodo autem & participia prēteriti temporis & nomina rerum in us correptam desinētia solent ante u uel s uel t uel x habere:sic habēt & ista:vt lēsum lēsu.morsum morsu.amatum amatu. doctum doctu.captum captu.fluxum fluxu.Sicut autem supra docuim? communem habent significationem ab actiuis uel communibus nata: ut oratum πρόσ τό παρακαλεῖν πρόσ τό παρακαλεῖσθαι oratu. τῶ παρακαλεῖν.τῶ παρακαλεῖσθαι.ἀντί τοῦ παρακλήσει.Idē; enī significamus. Supina uero nominant quia a passiuis participiis: quē quidā; supina nominauerūt nascūtur.Pro omni autem tempore infinitiui uerbi solēt accipi.Dicimus enim legendi causa in honore fui & sum & ero.τοῦ ἀναγινώσαι.καὶ τοῦ ἀναγινώσκειν καὶ τοῦ ἀναγνώσκειν χάριν.καὶ τοῦ ἀναγνῶναι.καὶ τοῦ ἀναγινώσκεσθαι.καὶ τοῦ ἀναγνωσθῆναι χάριν.Q; autem ab actiuis & communibus uenientia communem habent significationem:vsus quoq; approbat.Virgilius in bucolicis.Cantando tu illum:aut unq̄ tibi fistula cēra luncta fuit :actiue protulit.Idem in eodem.Frigidus in pratis cantādo rumpitur anguis:passiue protulit.Idem in secundo ēneidos.Quis talia fādo Myrmidonum.actiue protulit.Idem in eodem passiue.Fādo aliquid si forte tuas peruenit ad aures.Solebant enim antiqui fatus communiter proferre

Virg.
Virg.
Virg.
Virg.
Virg.

Iuuena.

Alphi?

Ὄχου ἄφωνος ἀλλὰ κἀλαλητέος. epigramma Euripidis

Nomina Ciuitatū Cū ad locū significant prēpositione Carent.

Supina Vnde dicūtur sic.

dum cantatur horrantur

Idem in tertio georgicorum. Vritq; uidendo Foemina:nec nemorum patitur meminisse:nec herbę:passiue protulit. Et uidēdo perit actiue: idest dum uidet. Q, autem hęc quoq; nomina sunt ostēdit prępositio: quę freqūter inuenitur:ut supra diximus:tam āte accusatiuum q̄ ante ablatiuum eorum casum. Ad uenādum & in uenādo. In neutris uero & in deponentibus:quomodo supra dictum est simplices habēt significationes. Impersonale autem hanc habet differentiam ad īfinitum: q̄ īfinitus altero uerbo finito omnimodo eget. Impersonale uero actum quidem perfectū significat per omnes modos: persona uero sola deficit:quę si addatur perfecti uice fungitur uerbi per omnes quomodo diximus modos. Per indicatiuum:ut curritur a me pro curro. Imperatiuum curratur a te:pro curre. Optatiuum utinam curreretur a te:pro utinam curreres. Subiunctiuum. ut curratur a te:pro curras. Infinitiuum curri a te oportet: q̄ currere te oportet. Hoc autem interest inter infinitiuum passiuum. & infinitiuum q̄ fit ab impersonalibus:quę nascunt a uerbis actiuis: q̄ infinitiuus passiui uerbo eget solo ad perfectam significationem: vt amari uolo. φιλεῖσθαι βούλομαι. Infinitiuus uero impersonalis nō solum uerbo:sed etiā ablatiuo casu per se indiget absq; accusatiuo. q̄ si ad eum reddatur accusatiui infinitiuum:necesse est eum passiuum intelligi: ut amari a me uolo filiū Sępe etiam nō positus superaddit accusatiuus. vt si dicam doceri a te uolo:& subaudias me.

Virg

Differentia inter impersonale & infinitum

Impersonalia quę nascuntur a Verbis actiuis

De Coniugatione temporum.

Quoniam igit de singulorum temporib9 modorum:quę memorię occurreret disseruim9 de cognatione temporum deinde tractemus. Est enim quędam cognatio prędētis quidem temporis cum prętęrito imperfecto & futuro:prętęriti ꝯo perfecti prętęrito plusq̄ perfecto. Prędens tempus proprie dicit cui9 pars prętęriit:pars futura est Cum enim tempus fluuii more instabili uoluatur cursu: uix pūctum habere potest ī prędenti:hoc est in instāti. Maxima igit pars ei9 sicut dictuz est uel prętęriit:uel futura est:excepto sum uerbo:qd ὑπαρκτικόν gręci uocant:quod nos possum9 substātiuum nominare. Id enim semper est omniū perfectissimnm cui nihil deest. Itaq; prętęriti quoq; perfecti uim habet:quod ostēdit quādo participiis prętęriti coniūctū, officio fungitur prętęriti per passiuorum declinationem:uel similium passiuis. Similem huic uim habēt etiam uocatiua. vt Priscianus uocor nominor dicor nuncupor appellor. Alia autem uerba prędētis sicut diximus inter prętęritum & futurum sunt. Exempli causa. Si incipiam uersum aliquem scribere:& dico scribo uersum dum adhuc ad finem non peruenero:& cum pars ei9 iam scripta sit:pars autem scribēda. Ergo prędens tempus hoc solem9 dicere: q̄ contineat & coniungat quasi pūcto aliquo iūcturam prętęriti tēporis:& futuri:nulla ītercessione īterueniēte. Vnde stoici iure hoc tēpus

Prędens

Verba denotantia quomodo omnigniszz appellatur.

8

prędēs etiam imperfectum uocabāt:ut dictū est:eo q̄ prior pars ei9 quę prętęriit trāsacta est. Deest autem sequēs:idest futura:vt si in medio uersu dicam:scribo uersum priore ei9 parte scripta:cui adhuc deest extrema pars prędēti utor uerbo:dicēdo scribo uersum:sed imperfectū est qd deest adhuc uersui qd scribes. Ex hoc igit:idest prędēti nascit prętęritum imperfectum cū non ad finem perferim9 ī prędēti id quod īcepim9:ut in eodez exemplo maneam9:si īcipiam scribere:& imperfectū eū relīquam: tunc utor prętęrito imperfecto dicēs:scribebam uersum. Ex eodem:idest prędē te nascit etiam perfectū. Si enim perueniat ad finem prędēs inceptuz statim utimur prętęrito perfecto. Cōtinuo enim scripto ad finem uersu dico scripsi uersum. Et sciēdū q̄ plerūq; uel litteras quasdam:uel syllabarū tempora mutat prętęritum perfectū:& uel pares habet cum eo uel minores: uel ampliores syllabas: vt lego legi. doceo docui. facio feci. sedeo sedi. domo domui. Ex eo iterum idest prętęrito perfecto nascit plusq̄ perfectū si iuteraueritres a nobis perfecta. Mox enim scripto uersu receti adhuc perfectione dico scripsi uersum propria significatione. Sin dudum perfectū sit īcipit trāsire ī plusq̄ perfectum. Ita scripseram proprie de hoc dicimus. Sciēdū tamē q̄ Romani prętęrito perfecto non solum in re completa modo utuntur:in quo uim habet eius quod apud grękos παρακείμενοσ uocatur:quem stoici τέλειον ἐνεςῶτα nominauerunt:sed etiaz pro ἀορίςου accipitur:quod tempus apud grękos tam modo perfectarem q̄ multo ante significare potest. Sed sicut apud illos infinitum tempus adiectione τοῦ ὅρτι τȣ ἄςερητȣ aduerbii τὸν πάρακείμενον. i. adiacens temp9 & adiectione ὑπερσυντέλικον: idest plusq̄ perfectū Sic apud nos hoc idem est:idest prętęritum perfectum: potest & modo: & multo ante intelligi perfectum: & apud auctores hoc exēplis approbatur. Euādēr enim apud Virgilium in octauo de matre sua dicit. Cecinit quę prima futuros Aeneadas magnos & nobile palāteum. cecinit dixit pro cecinerat. Multo enim ante illam cecinisse intelligit:& ipse poeta ex sua persona. Troię qui primus ab oris Italiā fato profugus: lauinaq; uenit Littora:uenit posuit, p uenerat. hic enim quoq; multo ante ītelligit uenisse Aeneam ad Italiam. Ergo proprie si quis contempletur uim prętęriti non aliam significationem iudicēt hoc hēre: q̄ illud quod apud grękos ἀόρίςον uocāt. Hoc aūt differt a plusq̄ perfecto: q̄ illud per se prolatum non eget aduerbio pridem:quod habet in se naturaliter: nisi si uelimus explanādę quātitatis causa temporis addere ante quot dies uel ānos nec licet illi modo uel nuper aduerbia adiūgere. Prętęritū ꝯo perfectum ad manifestandam significationem eget modo uel pridem aduerbiis. Futurum ex prędēti nascitur. Quippe cum prędens medium sit prętęriti: & futuri. Itaq; consonātes prędentis seruat tam prętęritum imperfectum q̄ futurum: vt dico dicebam dicam. Prętęriti uero perfecti cōsonātes seruat

Virg.

Virg.

Preteritū impfectū

De plusq̄mpfecto

Aoristus apud grękos tā modo pfectam rē q̄z multo ante significare potest

Plusq̄mpfectū resolvitur p aoristū adiectione τοῦ πάλαι

Aoristus idē q̄ apud nos prętęritū pfectum

Differentia inter prętęritū pfectū & plusq̄ pfectum.

plusq̃ pfectum:ut dixi dixeram.Sed tamẽ in subiunctiuo modo futurũ quoq; pręteriti pfecti seruat consonantes:vt dixi dixero:quod nõ sine ratione euenire uidet.Nam futuro quoq; tempori cognatio est cum pręteri to pfecto:quam ad infinitatem temporis:hoc est ad ἄορισον .Sicut enim pręteritum pfectum uel modo uel pauloante possumus intelligere: sic et futurum uel mox:uel multo post possumus intelligere futurũ: vt si dicam scribam uel scripsero :incertum futuri temporis spatium mõstro.Nec mirum cum ĩ nominib? quoq; comparatiuis si dicam fortior incertum ẽ utrũ multo an paruo superet illum ad quem comparat.habet igitur affinitatem:sicut ostẽdim? cum pręsenti futurum:quod pręsens medium est inter pręteritum impfectum & futurum.Cum pręterito uero pfecto :quia incertum significat temporis spatium.Cum igitur in aliis modis pręsentis sicut dictum est consonantes seruat futurũ in subiunctio pręteriti pfecti regulam sequitur:ostendens cum eo quoq; se habere iura affinitatis. Idq; ex participiis maxime possumus conicere:quę in pręterito non finiũt spatium temporis pręteriti:breue sit an lõgum.Si enim dicam amatus uel locutus:incertum est utrum modo uel multo ante.Similiter in futuro amaturus locuturus:mox an multo post incertum est.Ideo ĩ plerisq; uerbis ex pręterito fit futurum:ut amatus amatur?.habitus habiturus.locutus locuturus.auditus auditurus.Diximus autem in plerisq; quia neutra pręteriti temporis pleraq; carẽt participio:sed quia ad pręsens quoq; ẽ ei cognatio:fit etiam a pręseti futurum :vt amans amãdus.docens docẽd?. loquẽs loquẽdus.audiens audiẽdus. Sed tamen sciendum q̃ omnia huiusce modi formę participia:idest in dus desinentia etiam nomina esse possũt Confirmat autem supradictam rationem cognationis temporum etiam anomalorum:idest inęqualium declinatio.In qua ex pręsenti fit pręteritũ imperfectum:& futurum in omni modo absq; subiunctiuo :vt fero ferebam feram ferrem.Ex pręterito uero perfecto tuli tuleram tulerim tulissem:& futurum subiunctiui tulero.In participiis quoq; ex pręterito passiui nascitur futurum actiui:vt latus laturus.Ex pręsenti actiuo futurum passiui:ut ferens ferẽdus.Sed q̃uis penitus mutent in quibusdam anomalis uerbis supradicta tempora omnes syllabas :significatio tamen ĩtegra manet eorum & cognatio temporum:vt sum eram ero. Nec mirum e cũ in aliis quoq; partibus orationis hoc iueniatur:ut cognata significatio ĩ diuersis inueniatur uocibus:vtputa in nominibus:pater masculinum est: cuius foemininum mater.Similiter frater:soror.patruus amita.auuncul? matertera.Bonus eius comparatiuus melior:superlatiuus optimus. Iuppiter eius genitiuus iouis:quantum ad usum iuniorum.ego eius genitiu? mei.Et ex contrario sępe significatio diuersa in similibus inuenit uocib?: vt liber libra.fiber fibra.belenus belena.tullius tullia.Propria enim noĩa non sunt naturaliter mobilia:sed ex sese nascunt.Sicut etiam supradicta

Propria nomina non sunt naturaliter mobilia sed ex se se nascuntur.

appellatiuorum foeminina nõ sũt a masculinis orta:sed a se natã.Q̃uis similem mobilib? habeãt formam.Illud quoq; comprobat cognationem temporũ q̃ infinita uerba a pręterito tempore habent etiam futuri ratõem dixisse dictum ire:lęsisse lęsum ire:mersisse mersum ire: fluxisse fluxum ire.Sicut enim participia pręteriti temporis rationem regulę sumũt a uerbo pręteriti perfecti:sic eorum formam sequitur ĩfinitum futuri.Infinita autem nomina sunt:ut dictum est ab eo q̃ carent significatione diffinita tam numerorum q̃ personarum.Sic neutra quoq; nomina appellam? ab eo q̃ carent utroq; genẽ.Defectiua pręteriti tẽporis perfecti & plusq̃ perfecti:necnõ etiam futuri subiunctiui :quia ex supradictis nascit tem poribus sunt in sco desinentia incboatiua .Nec meditatiuorum tamen supradicta tempora memini me inuenisse:ut feruesco.calesco.borresco . tepesco.esurio .lecturio.micturio.parturio.Sunt alia ꝓba quibus desunt diuersa tempora usu deficiente non ratione significationis. Et quib? deest pręteritum perfectum & omnia quę ex eo nascuntur: vt sisto tollo ferio aio furo:quod Varro ponit .Ergo aliorum uerborum perfectis quę uidẽtur eandem significationem habere pro bis utimur in quibus inuenim? ut percutio percussi.statuo statui.ferio percussi.sisto statui:uel ut quidam steti:quod est a sto.Sed Iuuenalis in tertio.Gaudẽres foedo peregrina ad pulpita cantu Prostitui:pro prosisti.Sustulo antique sustuli.tollo sustuli suffero sustuli. Tollo antique tuli:fero tuli.insanio insaniui:furio insaniui meto etiam quidam messui:quidam messem feci:sed usus uetustissimorum messui comprobat.Quod cũm de pręterito tractabimus ostendet. Cerno creui:& cresco creui apud uetustissimos iuenit. A moereo unde moeror merui debet facere:sed in usu non est moerui : sed moestus sum. Mando mandis eius pręteritum perfectum quidam mandi:alii mãdui alii mãdidi esse uoluerunt.Liuius in odyssea.Cum socios nostros mandisset impius cyclops.A strido quoq; alii stridui:alii stridi protulerunt. Ennius in duodecimo annalium.Missaq; per pectus dum transit stridorat basta.In passiuis & communibus & deponentibus:idest in omnibus uerbis in or terminantibus desunt tempora pręterita perfecta:& omnia quę ex bis nascuntur.Participia tamen coniuncta uerbo substantiuo : & omni eius temporis:eorum uice funguntur.Quod gręci quoq; solent facere in multis uerbis pręteriti perfecti & plusq̃ perfecti : & maxime in modo optatiuo:& subiunctiuo τετυμμένοι εἰσί.τετυμμένοι ἦ σανιὸρὶϛικά ὑποτακτικά τετυμμένοσ ἐάν ὦ.ἦσ ἦ τετυμμενῶ. ἐάν.ἦ τόν.ἦ τουτε τετυμμένοι ἐάν ὦμεν ἦ τε.ὦσιν εὐκτικά. τετυμμένοσ.εἴην.εἴησ.εἴη.τετυμμένω εἴητον εἰήτυν τετυμμένοι εἴημεν εἴητε εἴη σαν:vt fuissent.Sed cum apud gręcos pene innumerabilia sint uerba:quę uel litterarum inconsonantia:uel regularum quibusdã rationibus impediantur uel usũ :ut habeant declinationem plenam per

In sco desinentia incohatiua

Meditatiua verba

Iuuena

Prostitui pro prosi

Liuius

Neutropassiua

Gaudeo	gauisus sum
Audeo	Ausus sum
Soleo	Solitus sum
Fido	Fisus sum
Fio	factus sum

omnia tempora apud nos hoc paucа patiuntur.Inueniuntur tamen in o desinētia:sed non multa in quibus pręteritum perfectum per participiū solet demonstrari:quę neutropassiua artium scriptores nomināt.Sūt aūt hęc sola:gaudeo gauisus sum.audeo ausus sum.soleo solit9 sum.fido fisus sum.fio fact9 sum.Quorū tamē ātiquissimi solebāt & pręteritū perfectū proferre hoc modo .gaudeo gauisi.audeo ausi.soleo solui.fido fisi.fio fii. ſ; nūc his nō utimur. Sūt uerba quib9 desūt & tempora & personę:ut fo/res foret forēt fore.cedo.infit.Cui9 Varro in mēsurabilib9 primā ponit personam infio.Aio quoq; pręterito perfecto deficit Inquio etiam in mł/tis uerbū deficit.Item impersonalia uerba quę ex se nascunt deficiunt per tempus futurum in modo infinito:vt poenitete poenituisse .pudere pu/duisse:q̄uis antiqui puditū ire dicebāt:& pudit9 participium. Plaut9 in bacchidib9.Neq; me neq; te tui intus puditū est factis quę facis.Necnon metuere metuisse deficit futuro:& timere timuisse.latere latuisse . appa/rere apparuisse.obedire obedisse.& pleraq; neutra secundę cōiugationis. horrere horruisse.tepere tepuisse.rubere rubuisse pauere pauisse. Inchoa/tiuo; quoq; & meditatiuo; in ifinitis non solū pręteritū:sed etiam futu; tempus deficit.horescere.tepescere.feruescere.parturire.esurire.lecturire. Necnō perfecta si sint eiusdem formę inchoatiuorū plerūq; deficiūt futu ro:vt discere didicisse:poscere poposcisse.compesco compescuisse. Quo/niam de deficiētib9 per tempora sufficienter dictum est: nunc de modis tractemus.

Plautus

De Modis.

Modi

Modi sunt diuersę inclinatōes animi uarios eius affectus demon strātes.Sūt aūtem quinq;.Indicatiuus siue diffinitus . Imperati/uus.Optatiuus.Cōiūctiu9 uel subiūctiu9.Infinitiuus . Indicati/uus quo indicam9:uel diffinim9 quid agit a nobis:uel ab aliis:q ideo pri/mus ponit:quia perfectus est in omnibus tam personis q̄ temporibus . Et quia ex ipo omnes modi accipiūt regulam & deriuatiua nomina:siue uerba uel participia ex hoc nascunt:ut duco ducens duxi duct9 dux.rego regēs rexi rectus rex.ferueo feruēs feruesco feruor.horreo horrens horresco horror.intelligo ītelligēs intellexi intellect9.lędo lędens lęsi lęsus lęsio.Et quia ipsa prima positio uerbi quę uidet ab ipsa natura esse prolata in hoc est modo:quemadmodum in omnibus est casus nominatiuus.Et q̄ sub/stantiam siue essētiam rei significat:quod in aliis modis nō est. Neq;.n. qui imperat:neq; qui optat:neq; qui dubitat in subiūctiuo substantiam act us uel passionis significat:sed tātummodo uarias animi uolūtates de re carēte substantia .Deinde hūc primū auctoritas doctissimo; tradidit modū in declinatōe uerborum. Sciēdū tamen q̄ quidam ausi sunt infi nita ponere prima:sed male.Non enim oportet statim a re imperfecta aut dubia incipere.Quidam enim dubitauerūt an uerba sint hęc & inter

aduerbia magis ponenda censuerūt:q̄ nec numeros nec personas nec af/fectus animi certos habēt:& egēt semper aliis uerbis:sicut aduerbia. Di/cimus enim legere.studeo studes studet.Sed hęc postea refutētur:nūc hęc sufficiat ostendisse:non bene ab infinitis quosdam coepisse . Sed neq; ab imperatiuis:neq; ab optatiuis erat incipiēdum.Cum hoc imperamus il/lo optamus:vt sit indicatiuus:qui nisi prius sit notus non possumus sci/re quid imperemus:uel optemus.Subiūctiuus uero quem quidam dubi/tatiuum appellauerūt manifestam habet indicatiui cognitionem.Ipsa.n. dubitatio ante se esse indicatiuum cōfitet. Nam si tollas dubitationem non est opus subiūctiuo in re certa sed indicatiuo.Ergo non alius modus iure pręponet omnibus q̄ indicatiuus.Sicut enim in nomine si quis pfe rat genitiuum uel alium post hunc casum multo ante nominatiuum co/gnouit ex quo nascuntur obliqui:sic qui aliquem modum profert:scit pri mum indicatiuum qui est pene uerbi rectus.Sicut & pręsens tempus iō aliis pręponit temporibus:& primum obtinet locum q̄ in ipso sum9 dū loquimur de pręterito & futuro.Et quia ad pręsēs pręterita & futura in telliguntur:quod si non sit alia intelligi minime possūt: & qa positio uer bi indicatiui ab ipso incipit:& q̄ ex ipso cętera tempora trahunt regulas Et q̄ pręteritum non potest esse nisi prius pręsens fuerit.Futuri autē uox sine significatione esset:nisi nobis cogitātibus & notionem sumentibus ex pręsēti uel pręterito.De futuro quoq; sumimus notionē:uel ex his quę nobis in ore ueniūt:uel ex ipsa natura rerum:uel ex cogitatione.In ore q/dem ut si uideam scribētem in pręsēti:ex hoc cōcipio & futuri temporis scripturam.Natura ut cum uideam solem occidentem in pręsenti possu; scire naturali motu reuersurum:quod est futuri.Cogitatione uero ut si co gitem diluuium quale sit in pręsenti:ex hoc notionem concipio futuri.Si militer prima persona pręponit aliis:quia ipsa loquit:& per ea ostendit secunda ad quam loquit:& tertia de qua loquitur.Nisi enim prima per sona sit quę proferat sermonem alię esse nō possunt.Et q̄ ista sine illis in ueniri potest cūm secum aliquis loquitur:illę autem sine ista nō iueniūtur Et quia causa naturaliter ante causatiuam:quam αἰτίαν greci uocant: esse solet.Causa autem fit secundę & tertię personę prima persona .Iure igitur illis pręponitur quę sūt causatiuę.A singulari quoq; numero incipi mus:q̄ hic naturaliter primus est numerorum:qui duplicatus: uel multi plicatus facit numerum pluralem.Et actiua ideo prima proferunt:q̄ na turaliter pręcedit actus ante passionem:quę esse nō potest:nisi sit actus: & qui agit īcipit:sequit aūt qui patit.Et q̄ uerbu; actiuum additiōe eget litterę:uel litterarū ut faciat passiuum ex se.Breuiter igit de omnib9 mo dis repetamus. ¶ Modi sunt ut prędictum est diuersę inclinationes ani mi:quas uaria declinatio consequit uerbi. Indicatiuus igit primus po nitur propter quas enumerauimus causas.Indicatiuus autem dicit q̄ per

Subiunctiuū quidam dubitatiuū appellauerunt quod & theodorus thesalonicensis grāmaticus greci confirmat

eum indicamus quid agat. Imperatiu⁹ est quo imperam⁹ aliis ut faciāt aliquid uel patiātur: qui inde secūdū tenuit locum: q̃ per se absolut⁹ quē admodum indicatiu⁹: nō idiget auxilio alteri⁹ partis ad plenam significationem: licet per tempora & personas deficiat naturaliter. Solemus autem non solum imperātes sed etiam orātes sępissime eo uti. Virgilius in primo ęneidos. Musa mihi causas memora quo numine lęso. Virgilius iterū i. xi. ęneidos: Vos o calliope precor aspirate canenti. Tertius est optatiuus: qui q̃uis & temporibus & personis perfectior esse uideatur imperatiuo: tamen eget aduerbio optandi: ut plenum significet sensum: & q̃ qui optat inferior uideatur esse imperante. Itaq; iure post imperatiuū ponit. Quartus est subiunctiuus quippe iure: qui eget non modo aduerbio uel coniūctione: uerūetiam altero uerbo: ut perfectum significet sensū ut Virgilius in bucolicis. Cum faciam uitulam pro frugibus ipse uenito. Et sciendum q̃ omnibus modis aliis sociari potest subiūctiuus: qui cū diuersas habeat significationes: non ab una earum: sed a constructione nomen accepit: ueluti denominatiua: quę diuersas habētia significationes: generale tamē nomē multarum specierum sibi defēdūt. Est enim quando dubitationem significat: ut si uideam intelligo. Est quando confirmationem. Virgilius in primo ęneidos. Certe hinc romanos olim uoluētib⁹ ānis Hic fore ductores reuocato a sāguīe teucri: Qui mare qui terras omni ditione tenerēt Pollicitus. Tenerēt enim cōfirmatiue dixit. Est quādo suadētes hoc ūtimur: ut si dicam. prodest ut legas. Est quādo imperantes ut ne dicas: ne facias: in quo nec eget alio uerbo. Est quādo ostēdētes potuisse fieri: nisi quid impedimēto fuisset: ut facerem si placuisset. dicerē; si licuisset. Possūt fortassis prēter eas perspicatius inquirētib⁹: & alię prędicti modi significatōes īueniri. ¶ Infinitiu⁹ est qui & personis & numeris deficit: vnde & nomē accepit infinitiui; q̃ nec personas nec numeros diffinit: & eget uno ex quattuor supradictis modis ut significet aliqd p̄fectum: ut legere propero: legere propera: utinā legere ꝓperarē. cū legere ꝓperem. ¶ Impersonale ue; bū suę cuiusdam est significationis: & solet uel a neutris actiuam uel absolutam uim habentibus: nō tamē passiuam plerūq; nasci: ut statur. curritur. uiuitur. ambulatur. vel ab actiuis: ut amatur. legit. A passiuis ꝛo uel communibus uel deponētib⁹ nūq̃ nisi ab uno misereor miseretur. Sed magis id quoq; a misereo est. Vetustissimi enim pro misereor misereo dicebāt. Sicut diuersis supra ostēdim⁹ usibus ¶ Supina uel participialia cum nec personas discernāt & temporibus careant sine quibus uerbum esse nō potest: & casus assumāt: & prępositionibus separatis adiūgātur sine dubio mihi nomina esse uidētur: quę tamē loco īfinitiuorū ponūtur tam actiuorū q̃ passiuorum Nec per se ea solum posita pro īfinitis accipiūt: sed etiam eiusdem formę īdubitabilia noīa aliis nomibus adiūcta secundum eundem casum. vt Cicero in primo īuecti.

Virg
Virg
Subiunctiuus
Virg
Virg
Infinitus
Impersonalia
Supina uel participialia
Cicero

Nihil enim munitissimus habēdi senatus locus: idest tutus habere senatum ἀσφαλήσ ἔχειν τὴν γερουσίαν. Inter mobilia tamē nomina eiusdem formę: & hęc: idest supīa: hoc interest: q̃ hęc siue ab actiuis: siue a cōmunibus sint nata: cōmunem habēt significationem: ut amādi. τοῦ φιλεῖν καί τοῦ φιλεῖσθαι. Illa uero passiuam solam: vt amādus amanda amandum. ὁ φιλησόμενος ἡ φιλησομένη τό φιλησόμενον: idest qui uel quę uel quod debet amari. Et q̃ supina cum sint neutri generis: & semper singularia cōiūgunt diuersis generibus & numeris: ut amando uirum: & amādo mulierem: & amādo pueros. Et q̃ illis casib⁹ adiūgūt: quibus & uerbum: vt supra quoq; diximus: vt noceo tibi: nocendi tibi causa. tibi nocēdo. tibi nocēdum. Q; autem prępositiōib⁹ separatis coniūgūt: quod uerbi nō est ostēdit usus. Cicero pro Milone. Huius ergo interfector si esset ī cōfitēdo. Idem in primo uerrinarum. A quo pecunia; ob absoluēdum hoc acceperas. Virgilius in bucolicis. Et potu; pastas age tityre: & ītera gēdum Occursare capro: cornu ferit ille caueto. Idem in tertio georgicorum. Nanq; ante domādum Ingētes tollūt animos. Et ostendunt ipsę prępositiones siue aduerbia prępositiua in o quidem terminatio nem ablatiui esse casus. In um uero accusatiui quibus & adiūgūt. In i genitini: cui nunq̃ prępōnūt prępositiones separatę. Illud tamē est sciēdum q̃ ī o supina tam corripiūt q̃ producūt auctores more uerborum siue aduerbiorum in o terminātium. Alphius auitus in secūdo excellētium. Tū litterator creditus ludo falisco Liberos causatūs in cāpi patens Extraq; muri ducere spaciando Paulatim trahit hostilis ad uallilatus. Sunt enim di metra iambica. Iuuenalis in primo. Plurimus hic ęger morit uigilādo sed illum Languorem peperit cibus imperfectus.

Nota appellari a prisciano supina quę nos appellamus gerimęa

Cicero
Cicero
Virg
Virg
Alphius
Iuuena

Incipit de speciebus uerborum

Species sunt uerborū duę: primitiua & deriuatiua: quę inueniūt fere in omnibus partibus orationis. Est igitur primitiua: quę p̄mam positionem ab ipsa natura accepit: vt lego. feruco. domo. facio. garrio. albo. Deriuatiua quę a positiuis deriuātur: vt lecturio. feruesco. domito. facesso. garrulo. albico. Sunt igit deriuatiuorum diuersę species: ut inchoatiuā: quę initium actus uel passionis significāt: ut caleo calesco. horreo horresco. tabeo tabesco: quę plerunq; a neūtris absolutam uel intrinsecus natam significātibus passionem: quam gręci ἰλιόπαχθεσιν dicunt deriuātur: quorum pleraq; secūdę sunt coniugationis: ut rubeo rubesco. palleo pallesco. marceo marcesco. areo aresco. luceo lucesco. pāteo patesco. Ideo autem diximus plerūq;: quia inueniūtur etiam ex aliis uerbis: sed raro: ut cupio cupisco. Cicero in oratore. Diuino aliquo animi motu maiora concupiscat. Virgilius in quarto georgicorum. Animosaq; regum Corda licet longe prescisscere. dormio dormisco. sentio sētisco. Terētius in adelphis. Hoc uilli edormiscam. Idem in heautontimoru. Ne tu id

Deriuatiuorū diuerse species
Inchoatiua
Cicero
Virg
Terenti
Terenti
Cupisco
Prescisco
Dormisco
Sentisco

perſentiſceres.labo labaſco.Idem in eunucho.Labaſcit uictus uno uerbo.
integro integraſco.Idem in andria.Perii hoc malum integraſcit.Et notā
dum q̃ in paſſiua ſignificatione poſitum eſt inchoatiuum:cum primiti
uum eius actiuum ſit.Similiter bio biſco.amo amaſco. miſereor miſere/
ſco:ſed magis a miſereo eſt:quo uetuſtiſſimi ſūt uſi:ut ſupra dictum eſt.
Ennius in quinto annalium.Cogebāt hoſtis lachrymātes ut miſererent
ex quo impeſonale eſt miſeret:& miſeretur.Lucius Craſſus in lege ſerui
li:& ſuaſione-Neq; minus ueſtri q̃ mei miſeretur.Nam a miſereor qui ē
deponens:nec inchoatiuum in o deſinens:nec impeſonale poteſt naſci.
uiuo uiuiſco:unde reuiuiſco.Terentius in ecyra.Ille reuiuiſcet nunq̃.Ve/
ſperaſco: q uideſ q̃ſi a ueſpero ueſperas uerbo deriuari.Omnia tamē ea
ideſt inchoatiua ſecundę perſonę primitiui addita co fiunt.ut labas laba
ſco ferues feruesco.cupis cupiſco.ſcis ſciſco.Excipiſ bias:quod biſco nō bia
ſco facit.Ex quo Virgilius compoſitum protulit in primo eneidos.Acci/
piunt inimicum imbrem: rimiſq; fatiſcūt.Idem in eodem.Hi ſummo in
fluctu pendēt:his unda debiſcēs.Vetuſtiſſimi tamen fatiſcor & feſſus di/
cebant.Ex quo defetiſcor defeſſus:quod quidam a fateor eſſe deriuatum
uolūt.Eſt altera ſpecies deriuatiuorum in urio deſinēs: quę a participio
pręteriti temporis ſolet fieri.ſiue a ſupino in u terminātę aſſumptōe rio:
vt lectus participium:lectu ſupinum:ex his lecturio.eſus eſu eſurio. mi/
ctu micturio.partu partūrio.amatu amaturio. nuptu nupturio. dictatu
dictatūrio.meditationem tamen ſignificat hęc forma:unde & meditati
ua nominatur.& eſt quartę coniugationis:quomodo inchoatiua tertię.Sci
endum tamen q̃ inueniuntur poſitiua formam inchoatiuorum habētia:
& etiam meditatiuorum:vt quieſco paſco compeſco poſco diſco.Eſt alia
ſpecies deriuatiuorum in to nel in ſo uel in xo deſinēs:quę frequētiā act?
ſignificāt:faciūtq; pleraq; ex ſe paſſiua. Nam inchoatiua & meditatiua
magis neutra ſunt.Ea quoq;:ideſt frequentatiua plerunq; a ſupinis deri/
uantur mutatione extremę u in o:vt ſcriptu ſcripto.curſu curſo. dormitu
dormito.nexu nexo.flexu flexo.Sin aūt prię ꝯiugatōis ſint & habeāt penul
timam a mutant eam quoq; in i correptam.imperatu iperito. rogitatu
rogito.uolatu uolito.Ideo autem diximus pleraq; ea a ſupinis deriuari:
quia in gi terminantia pręteritum a pręſentis ſecunda perſona abiecta s
& addita to faciunt frequētatiuum:vt lego legis legito.fugio fugis fugi/
to.ago agis agito.cogo cogis cogito. Vnde mergo:quia merſi facit pręte/
ritum:ſuperiorum ſeruat regulam:ideſt a ſupino facit frequētatiuū mer
ſu merſo merſas:quero quęrito differentię cauſa facit:quia a quęſo quęſi/
to fit.Scitor ſcitaris.notandum:quomodo & ſciſcitor :qd a primitio acti
uo deponentia ſunt nata.Virgilius in ſecundo eneidos.Tum uero arde/
mus ſcitari:& quęrere cauſas. Terentius in eunucho.Niſi quicquid eſt p/
cul hinc liber ſciſcitari.Noſco quoq; noſcito facit.Liuius i quarto ab urbe

integraſco
Miſereo
Miſereſco
Viniſco
Reuiniſco
Fatiſco
Debiſco
Fatiſcor · Defetiſcor
Feſſus · Defeſſus
Meditatiua
Frequentatiua
Cogo Cogito
Quero · Querito
Queſo Queſito
Scitor
Sciſcitor

Terent
Terent
Ennius
Craſſus
terenti
Virg.
Virg.
Lim

cōdita.Circūſpectāre omnibus fori partibus ſenātorem: raro q; uſq̃ noſci
tare.Diciſ tamen & noto notas:in quo ſimiliter notādum qd cum a noto
ſit deriuatum:corripuit tamen penultimam.Nec mirum cum compoſi/
ta a notus ē quādo mutāt o ī i correptā:ut agnit? cognit?:cum ignot? ſer
uauit o.Iuuenalis in ſecundo.Nota mathematicis geneſis tua. Virgilius
in bucolicis.Nāq; notaui ipſe locum aerie quo congeſſere palūbes. Sūt
tamen quędam deficientia ī ſupinis:quę raro faciūt frequētatia:ut ęgreo
ęgreſco:& ęgroto.Virgilius in duodecimo.Aegreſcitq; uidēdo.Et ſūt fre
quentatiua primę coniugationis:& ſeruant ſignificationem primitiuo q̃
uis uideanſ quędam ex his in alium ſeuſum tranſire: vt trahō tracto.
cogo cogito.dicto dictito.Sed ſi quis attētius inſpiciat non penitus abſi/
ſtūt neq; hęc a primitiuorū ſignificatione.Notādum tamen etiaz ſector
ſectaris:quod differentię cauſa puto per ſyncopam u penultimę prolatū
ne nomen putetur ſi ſecutor diceremus cum primitiuum eius ſecutum ē.
Raro tamen deriuationes huiuſcemodi ſpecierum fiunt a uerbis in or de
ſinentibus.Sunt pręterea alię ſpecies deriuatiuorūm uarię tam termina/
tionis q̃ ſignificationis:ut uideo uiſo uiſis:ideſt cupio uidere. Virgili? in
octauo.Nam memini hęſionem uiſentem regna ſororis Laomedontia/
dem priamum.uiſentem dixit pro cupientem uidere:quod gręci dicunt
ὁ ψέι ουτα ea.Simile eſt facio faceſſo.capio capeſſo.lacero laceſſo. arceo
arceſſo.accio acceſſo:quę non eſſe frequentatiua coniugatio oſtendit.poſ
ſumus ea tamen nō icōgrue deſideratiua nominare. Sūt alia ī lo deſi/
nētia:quę dīminutiua eſſe plane ſignificationis ſenſus oſtendit:quę apd
grecos in uerbis inueniri nō poteſt:vt a ſorbeo ſorbillo. garrio garrulo.cal
uo cauillo pro caluillo.Cuius primitinum Saluſtius in tertio hiſtoriarū
ponit caluiratus. Sunt etiam alię deriuationes diuerſas terminationes
habētes tam a nominibus q̃ a uerbis naſcētium uerborum:vt a patre pa
triſſo: a gręco gręciſſo:& gręcor. a grege grego.a philoſopho philoſophor
philoſopharis.a poeta poetor poetaris.In co:vt albo albas albico.Horati?
in primo carminum.Nec prata canis albicāt pruinis.Similiter uello uel
lico.fodio fodico.Itidem nutrio nutrico & nutricor.Cicero in ſecundo de
natura deorum.Omnia quę ſicut membra & partes ſuas nutricaſ & con
tinet.Nec mirum Ciceronem nutricatur:pro nutricat diximſe:cum Vir
gilius quoq; in ſecundo georgi.Hoc pinguem & placitam paci nutritor
oliuam. Impeſonalia quoq; omnia uel ab actiuis uel neutris deriuanſ
vt ſupra diximus:vt amo amaſ.lego legiſ.ſto ſtaſ.miſereo antique miſe
ret.ſimiliter placeo placet.Sic antiquiſſimorum cōſuetudine a poeniteo
poenitet.a tedeo tedet.pigeo piget.pudeo pudet.liceo licet.oporteo opor/
tet.Cecilius in quinto.Morboſum factum ut ea quę oportuerint facta
non ſunt.Et ſciendum q̃ omnia impeſonalia tertię paſſiuoꝝ perſonę uo
ces habent exceptis ſupradictis:& aliis paucis:vt euenit.uacat.contingit

Iuuena.
Virg.
Virg.
Lauie 25
Virg.
Lauren 2
Saluſti.
Hora.
Cicero
Virg.
Cecilius

f. ultimo ſupino
Sector
ſupinum
Viſo 15
Faceſſo
Capeſſo
Laceſſo
Arceſſo
Acceſſo
Sorbillo
Garrulo
Cauillo
Patriſſo
Grecisſo
Vellico
Fodico
De Impſonali?

Verba ex nominibus

accidit.liquet. ¶Sunt alia uerbā:quę ex uerbalibus naſcuntur nominib⁹ uel ex participiis:ut a rego rex.a rege regno.a ducor ductus:a quo ducto ductas.a lector lectus:a quo lecturio & lectito:de quibus ſupra docuim⁹ Et ſciendum ꝙ frequēter apud grēcos ex nominibus dignitatum ſolēt deriuari uerba:quę actum uel adminiſtrationem ipſius dignitatis ſignificant:vt ὀικονόμοσ.ὀικονομῶ.πρυτάνον.πρυτανεύω.apud latīos autem dignitatum nomina pleraq; ex uerbis uel nominibus naſcūt: quę faciunt uerba:ut conſul a conſulendo.dictor a dictādo.quęſtor a quęſtu. & ędilis ab ędibus.prętor a pręeundo.ductor a ducēdo.imperator ab imperando.Ergo rex ſolum qd' a regendo naſcitur peperit ex ſe aliud ẋbuꝫ regno. A uillico etiam uillico & uillicor dicebāt antiqui.Cato in oratiōe quam inſcripſit uti baſilica ędificetur.Anteq̄ is uillicare coepit:atta ī tyrone proficiſcente.Pater uillicat' tuus:iam mater uillica eſt.A metallorū quoq; nominibus ſolent naſci uerba:vt ab auro auro auras.ab ęre ęro ęras unde auratus & ęratus.Perſius.Et ueri ſpeciē dignoſcere calles:Ne qua ſub ęrato mendoſum tinniat auro. A multis aliis nominibus inueniunt' uerba deriuari:vt a cornice cornicor.a frutice fruticor. Vnde Perſius Neſcio quid tecum graue cornicaris inepte.Iuuenalis in tertio.Sed fruticā te pilo neglecta & ſqualllida crura.A philoſopho quoq; philoſophor.& architecto architector architectaris.a patre patro patras patriſſo. a grēco grēciſſo.a ſpuma ſpumo.ab unda undo ab undo inundo. ab aqua aquor aquaris. Virgilius in quarto georgicorum.Sed tutę circum pro moenib⁹ urbis Aquantur. A frumento frumētor frumētaris.a pabulo pabulor pabularis.ab antiquo antiquo antiquas:ideſt infirmo.hęres ex hęredo. grēcus grēcor grēcaris.a ueſpera ueſperaſco.a luce luceo.a nocte pernocto. a mare marito maritas.ab hieme hiemo hiemas. a fortuna fortuno fortunas.Perſius.Mercuriumq; accerſis da fortunare penātes.A baccho bacchor baccharis.a lympha lymphor lympharis. Artium uero nomina taꝫ apūd grēcos pleraq; q̄ apud nos:omnia poſt uerba naturaliter ſunt accipienda.doceo,poſt doctor.,pfiteor,poſt,pfeſſor.ſuo,poſt ſutor.ſcribo,poſt ſcriptor.oro poſt orator.Et ſūt omnia fere,pfeſſionuꝫ nomīa apud latīos ẋbalia & in or deſinūt.Nam grammaticus & philoſophus & architect⁹ & ſophiſta & poeta grēca ſunt.Itaq; ex nominibus ipſis habēt' ẋba apud grēcos. Vnde nos quoq; philoſophor & architector poetor ī uſu habem⁹ Ennius.Nunq̄ poetor niſi podager.Omnia quoq; quę ex ipſo actu a gentibus imponuntur:ex uerbis nomina:nō ex nominibus uerba perficiūt:vt amo amator.moneo monitor.curro curſor.lego lector,. impero ſimiliter imperator cōſulo cōſultor.duco ductor.Ex his quędam dignitatum quoq; inueniunt':ab aduerbiis etiam & prępoſitionibus inueniunt' deriuat iua ẋba: vt pendie pendio.cras ex quo craſtinus:& pcraſtio,pcraſtinas.Intro uel intra:hinc intro intras.ſuper uel ſupra ſupero ſuperas.

Nomina a Verbis

Vllico & Vllicor

A nominibus Verba

Cato

Pſius

Pſius

Iuuenal.

Virg.

Pſius

Ennius

Nomina ex Verbis

Supo.as.a ſupra

De figuris uerborum.

Igura quoq; accidit uerbo:quomodo nomini. Alia enim uerborum ſunt ſimplicia:vt cupio taceo. Alia compoſita:ut concupio conticeo. Alia decompoſita:ut cōcupiſco conticeſco.Cicero ī oratore.Diuino aliquo animi motu maiora concupiſcit.Inueniuntur tamen quędam uerba etiam ex tribus partibus compoſita:vt perterefacio.Sunt alia quę in compoſitione mutant coniugationes:vt do das:reddo reddis. prodo prodis.facio facis.amplifico amplificas.pello pellis compello compellis:& compellas.appello appellis & appellas.Sed in his:ideſt a pello cōpoſitis ſignificatio cum cōiugatiōe uariatur:& fortaſſis quomodo & mādo mandis.& mādo mandas.dico dicis & dicas:ſic etiam & pello pellis & pellas dictum eſt:ſed nūc in uſu non eſt ſimplex:quomodo nec fendo nec ſpecio:nec pario:nec fragor ex quibus compoſita ſunt multa:vt offendo defendo aſpicio reſpicio ſuſpicio deſpicio aperio reperio cōperio cooperio.ſuffragor refragor.Inueniunt' quędam quę ſępe nō ſolum cōiugatōnem :ſed etiam gen⁹ uel ſignificationem uerbi mutāt in cōpoſitione : vt ſperno ſpernis actiuum.aſpernor aſpernaris deponēs.ſentio & aſſentior cōiugatio mūtat.Dicit' tamē & aſſētio.ſedeo ſedes neutrum.inſidior inſidiaris deponens.Obſideo ẋo & aſſideo actiua ſūt.faciunt enim obſideor & aſſideor. Vnde Saluſtius in tertio hiſtoriarum. Amiſſumq; aſſideri ſine proeliis audiebat.Eo & facio neutra:adeo trāſeo ineo prętereo ſubeo circūeo perficio reficio afficio cōficio actiua ſunt.faciunt enim adeor trāſeor prętereor ineor ſubeor.Iuuenalis in quinto.Q; ſi ſubeunt' pſpera caſtra.Cicero pro Cornelio.Circuitis roſtris euincerēt' lapidibus homines Cōficior perficior afficior.Necnon ex neutris quędam in cōpoſitōe fiunt deponētia.Facio neutrum.uerſificor uerſificaris.gratificor gratificaris deponētia.Cicero pro Cornelio in primo.Num alicui gratificabat':aut homini:aut ordini .In quibus etiam cōiugatio eſt mutata:ſicut in amplifico amplificas.ędifico ędificas.lętifico lętificas.Lucanus in quarto. Nō illum gloria pulſi lętificat magni.Sentio & aſſentio & aſſentior: & aſſentor aſſentaris.aſpicio aſpicis.conſpicor cōſpicaris.ſuſpicor ſuſpicaris.Sterno ſternis actiuū.cōſternor cōſternaris deponēs.Saluſt in primo hiſtoria. Equi ſine rectoribus.& ſaucii conſternāt' . Medeor mederis remedior remediaris teſte Capro.A fero quoq; actio & anomalo: uociferor uociferaris: quod eſt primę coniugatiōis deponēs.Plecto actiuum.amplector deponēs. Fio paſſiuam habet ſignificatōem q̄uis ſit neutrum: ſuffio ex eo cōpoſitum actiuum. Vnde Virgilius. At ſuffire thymo cęraſq; recidere man es:Quis dubitat!In uerbis cōpoſitis eſt quādo grēci extrinſecus faciunt declinationem ad ſimilitudinem ſimpliciū:ut eſt ἐνέγκω.ἤνεγκά. κάμνω.ἔκαμνον.κάθημαι.ἐκαθήμην.ἐνώχλω.ἠνώχλον.Eſt tamen quādo ītrinſecus declinant:vt καταγράφω.κατέγραφον.περί

Simplicia
Compoſita
Decompoſita

Saluſt.
Iuuenal.
Cicero
Cicero
Lucanus
Saluſt.
Caper.
Virg.

Adeo. transeo. ineo. prętereo ſubeo. adstinguer ba

Conſterno.as.notata p° Laurētio

Remedior.aris.

γράφω.περιέγραφον.ἀνάγινώσκω.ἀνέγινωσκον. Apud Romanos uero semper intrinsecus fit declinatio:id est ipsa iūctura sequētis uerbi :uel post eam conficio confeci.abigo abegi incipio incepi.subeo subii. confringo confregi.maledico maledixi exigo exegi.Et illud quoq; sciēdū q̃ principalem litteram quācūq; habuerit positio uerbi in suo loco seruamus per omnem declinationem :vt amā amaui. erro erraui. ineo iniui. oro oraui.uro ussi.hęreo hęsi.haurio hausi.bibo bibi.cedo cessi.domo domui.flo flaui.gigno genui.lędo lęsi.mico micui.narro narraui.paro paraui.rapio rapui.seco secui.tereo terui.ueto uetui.Excipiūt ago egi.& eo ii : uel iui:quę principalē litterā suę positōis mutauerūt.

Veritur in compositis uerbis cum sępe in pręsenti corrupta ē aliqua pars cōpositōis in prēterito integra iuenit:vt perficio pfeci. efficio effeci.inicio inieci.pergo perrexi.exigo exegi.cōfringo cōfregi:cum in omnibus tota declinatio per omnes casus nominatiui figuras solet apud nos seruare:ex quibuscūq; modis sint compositę:vt idoct? per omnes casus ex duobus integris est:efficax per omnes casus ex duob? corruptis.Similiter in omnibus compositis nominibus hoc inuenitur.Excipitur alteruter alterutrius.quod cum in nominatiuo fit ex duobus integris:in genitiuo non est.nam alterius nominatiuus esset:qui tamē genitiuus uetustissimis fuit in usu:sicut de nominatiuo tractātes ostēdimus. Tātūdem tantidem prēterea quod cum in nominatiuo sit ex duobus corruptis:in genitiuo ex integro est & corrupto:sicut & quicq̃ cuiusq̃:& idem eiusdem.euphonię tamē causa hoc fieri manifestum est:quomodo & quēdam & quandam:in quibus m:quę terminalis ē accusatiui casus utriusq; generis in n est conuersa. Apparet ergo ex hoc q̃ compositio huiuscemodi uerborum :quę nō eosdem modos compositionum per omnia tempora seruant per singula separatim fit.Nam cum soleat plerunq; compositio a correptam:uel in e uel in i cōuertere per quęcunq; tempora . vt hēo inhibeo.ago .exigo.agebam exigebam.agam exigam.facio inficio inficiebam.faciam inficiam.iacio iaciebam.iniicio iniiciebam.iaciam iniiciam. frāgo infringo.frāgebam infringebam.frāgam infringam.tango contingo.tāgebam cōtingebam.tāgam contingam.arceo coerceo.spargo respergo.parco deperco.Ideo autem dixi plerūq;:quia est ubi seruat a ītegra : ut paro reparo cōparo.maneo remaneo.caneo incaneo incunui. Vnde Virgilius in secūdo georgicorum.Malos gessere ualētes Castanęq; fagos ornusq; īcanuit albo Flore piri Mano permano.narro enarro.& aro exaro Frequētius tamē ea seruāt a quę primę uel secūdę cōiugationis sunt:ut cano recino eius frequētatiuum cum sit primę seruat a:canto decāto. Lucanus in quinto.Decātatq; tribus: & uana uersat in urna.Labor perlabor. uado.inuado cādeo excādeo.palleo expalleo.ardeo exardeo arco exarco. Inueniuntur pauca in supradictis cōiugationibus a mutantia:ut damno

(.nomjnib)

Quicquā

Quandam &
Quendam.

damnas cōdēno condemnas.arceō arces coerceo coerces . amico amicas inimico inimicas.habeo habes inhibeo inhibes.sacro cōsecro.In tertię ꝯo & quartę cōiugationis uerbis multa inuenimus mūtātia a:vt tāgo cōtingo.frango cōfringo.ago exigo.iacio iniicio.facio inficio.gradior īgredior. scando cōscendo.fateor cōfiteor.paciscor depeciscor.fatiscor defetiscor.salio insilio.patior perpetior.pario reperio. Veteres enim & pario quarta coniugatione declinabāt.partior & impertior & impertio.cado īcido. fallo refello.Inueniunt tamē in his quoq; cōiugationibus quędā quę seruāt a in cōpositione:vt nascor renascor.pasco depasco.labor elabor.arguo coarguo.lacesso delacesso.largior dilargior.In prēterito quoq; pfcō & plusq̃ perfecto cum simplex uerbum e lōgam habeat:nō potest compositio eam mutare:vt egi exegi.egeram exegeram.feci infeci infeceram.ieci inieci:ieceram inieceram:quę sine dubio a simplicibus suis componunt.Nam nō possumus dicere q̃ i breuis:quę est in pręsenti tempore cōuertit in e longam in prēterito.Hoc enim in nullo īuenimus fieri uerbo.Id autem idest q̃ per singula tempora fit compositio participiorum quoq; diuersę figurationes sępe tam pręsentis q̃ prēteriti temporis ostendunt:vt effringens effractus.cogēs coactus.subigens subactus.exigēs exactus.Hęc enim omnia cum in pręsenti extremam partem:idest dictionem corruptam habeant in prēterito integram habēt. Cur nisi q̃ separatas habēt compōsitiones per singula tempora.Non est enim dubium q̃ īterrogati ūde componitur effractus ab ex prępositōe & fractus participio respōdebimus:& subactus a sub & actus.& de omnibus similibus.Anomala quoq; ῥborū id possūt ostendere :quę sine dubio per singula tempora:siue etiam p̃ p̃sonas componunt:vt psum pdes pdest:prosumus prodestis prosunt:proderam profui.Per totam enim declinationem ubicūq; a uocali īcipit hoc uerbum interponit iūcturę compositōis d.Similiter aufero astuli ī pręsēti p̃ ab au:in prēterito abs habuit.Idq; ita esse confirmat Apollonius sūmus auctor artis grammaticę docēs ī primo libro de ῥbo immobilem figurationis iūcturam manere:& separatim cōfirmās componi καταγράφω.κατέγραφον.γράφω.ἀνέγραφον.& his similia quęcunq; ītus habent declinationem.hoc est post prępositionem:quę apud nos semper fit in omnibus compositis uerbis.Sciendum tamen q̃ in nominibus quoq; apud nos iunctura compositōis solet moueri tunc quādo ex duob? nominatiuis componūt:uel ex nominatiuo & obliquo:uel īdeclinabili aliqua dictione.Possumus tamē qd' illi de uerbis ītrinsecus habētib? declinatōnem dicunt:nos quoq; & de nominibus huiuscemodi dicere q̃ per singulos casus fit compositio eorum.vt respublica reipublicę.respublica quidem ex duobus nominatiuis:reipublicę uero ex duobus genitiuis uel datiuis. Similiter iusiurandum iurisiurādi:uiriillustris uiriillustris.magister equitum magistriequitum.tribunusplebis tribuniplebis. quisq; cuiusq; : quę

compoſita eſſe oſtendit accẽtus. Q; autem non eſt ꝓprium nominatiuo
rum: ſed etiam obliquorum caſuum per ſe cõponi oſtẽdunt nomina: uel
ꝓnomina: quę per obliquos inueniũtur ſolos componi: vt iſtiuſmodi bu
iuſmodi cuiuſmodi. Illud autem ſciendum ꝙ in nominibus & pronomi
nibus compoſitis apud latinos extrema pars poteſt immobilis manere:
quod apud grecos non reperitur: vt tribunuſplebis. prefectuſurbis. cuiuſ
modi. Idem uerbum autem uĺ participium nec apud grecos extremã par
tem ſeruat immobilem: ideoq; ſemper in compoſitione extremam par
tem ſibi defendit ipſum uerbum: & participium quippe quod ex eo na
ſcitur. Cõponũt aũt ꝛba uel cũ noib⁹: vt ãplũ ãplifico: ex quo ꝓticipiũ am
plificans. ſignũ ſignifico ſignificans: uel cum altero uerbo: calefacio cale
faciens: ul cum aduerbio. maledico maledicẽs. ſatiſfacio ſatiſfaciens: uĺ cũ
prepoſitione. induco inducẽs. perduco perducens. abſtrabo abſtrabẽs. ſub
rideo ſubridens. Ideo autem prepoſitiones compoſite cum uerbo quidem
inueniuntur nunq̃ ſeparate per appoſitionem: quia uerba per omnes p
ſonas in omni tempore nominatiui caſus uim habẽt cui ſoli poſſunt con
iungi: vt facio ego: facis tu: facit ille. Similiter per omnia tempora. Ergo
cum nominatiuus caſus nunq̃ per appoſitionem aſſumat prepoſitiões:
ſed in ſola compoſitõe. ut impius perfidus. verba quoq; in compoſitione
duntaxat poſſunt has aſſumere: nec imperatiua tamẽ uerba ſecũdę per
ſonę: quę uocatiuum aſciſcũt: vt ſcribe Virgilii. lege Terẽtii: poſſunt ĩ ap
poſitione habere prepoſitionem: quia nec uocatiuus caſus hoc habet. Par
ticipia uero: quas quidem prepoſitiones habẽt per nominatiuum: uel a
uerbis habẽt ex quibus deriuãtur per compoſitionem: ut exigo exigens:
uel ad imitationem uerbi per ſe compoſita ſunt: ut exegi exactus. Poſſũt
tamen per appoſitõem aſſumere & prepoſitiones ad imitationem nomi
num: quia caſus quoq; obliquos habẽt ſicut nomina: ſed nõ poſſũt parti
cipia componi niſi per nominatiuum caſum: quippe cũ ſint cognata uer
bis: quę uim nominatiui poſſidẽt: ut ſupra dictum eſt. Ergo doctificus. i.
faciẽs doctum ĩ uim nominum trãſtulit participia: ſicut iuſiurãdum iu
riſiurãdi. cõſultuſiuris. iuriſperitus. ſenatuſdecretum. ſenatuſcõſultũ. ple
biſcitum. prefectuſurbis. prefectuſfabrorum. Et ſciẽdum ꝙ participia ſi
ne uerbis eſſe nõ poſſũt. Si qua igiť uideantur ſine uerbis formam habe
re participiorum nomina ſũt diceda: & carẽt temporali ſignificatõe: ut pe
nulatus togatus ſcutatus galeatus haſtat⁹ palliatus calligatus: & his ſimi
lia. Sunt tamẽ quędam huiuſcemodi: quę & nomĩa & participia eſſe poſ
ſunt. Nomina quidem cum ipſum habitum ſignificãt nõ paſſionem nec
tempus: ut armat⁹ ab armis habẽdis ὁ πλίτης nomẽ eſt. Cum ꝛo a uer
bo amor paſſiuum naſcitur & preteritum tempus ſignificat armatus ὁ
πλισθεῖς: ſine dubio participium eſt. Ex omni autem fere habitu bu
iuſcemodi nomina ĩueniũť apud latinos: ut a capillo capillatus. a coma

comatus. a cirro cirratus. ab auribus auritus. a naſo naſutus. a tunica tuni
catus. a lacerna lacernatus. a purpura purpuratus. a brachis brachatus. a
pallio palliatus. a pretexta pretextatus. a trabea trabeatus. a taberna ta
bernatus. a manica manicatus. a paludamẽto paludatus. a ſtola ſtolatus.
a lorica loricatus. a pictura picturatus. a ſcuto ſcutatus. a tabula tabulat⁹.
a pilo pilatus. a gladio gladiatus: ex quo gladiator. a ſtella ſtellatus. a pel
le pellitus. a dentibus dentat⁹. a barba barbat⁹. a pluma plumatus. a bala
no balanatus. a gemma gẽmatus. a roſtro roſtratus. a ferro ferratus. Ex
aliis quoq; nominib⁹ iueniũť ſed nõ adeo multa: ut a cerere cerit⁹. a lym
pha lymphatus: & lymphaticus. Nec icõgruum uel abſonum mihi uide
tur poſſe uerba ex his ipſis ad ſimilitudinem eorum: quib⁹ uſa eſt aucto
ritas ꝓferre. Quid enim impedit nos quoq; aliquid copię ad opulentiam
latinę cõferre eloquẽtię: & ad imitationem. armo & armor armatus dice
re. tunico & tunicor tunicat⁹. & ut roboro roboror roboratus. & ut ęro ęror
ęratus. ferro ferror ferratus. plumbo & plumbor plumbatus. & ut ueſtio
ueſtior ueſtitus. togo & togor togatus. Si enim auctoribus timiditas ob
ſtitiſſet: ut nullis nouis uterentur dictionibus ipſa natura & ſignificatio
ne rerum exigente perpetuis latinitas anguſtiis damnata mãſiſſet.

De Coniugatione.

Coniugatio eſt cõſequẽs ꝛborũ declinatio: cuius regula apud gre
cos quidem tam uocalibus q̃ cõſonãtibus comprehẽditur. Con
ſonantibus quidem in his uerbis quę βαρύτονα appellant hoc
eſt ante finem habẽtia accẽtum. Vocalibus ergo in circũflexis: apud nos
uero in ſolis uocalib⁹ ſecũdę perſonę ad imitationem circũflexoꝝ. Sũt
igitur cõiugationes quattuõr apud latinos: cum apud grecos decem ſint
Cõiugatio autem nominať uel ꝓpter cõiugatas cõſonantes: hoc eſt cogna
tas: ex quibus pleręq; apud grecos cõiugationes regulã ſumũt. Vel ꝙ una
eademq; ratione declinationis plurima cõiungũť uerba: quod magis ad
latinorum nominatõem aptius eſt. Per ordinem igiť uocaliũ locum ſin
gulę obtinẽt apud nos. Cũ enim uerba omnia quę equali regula declinã
tur in o uel in or deſinant. In o quidem terminãtia ſi primę ſint coniuga
tionis in as efferũt ſecũdam perſonam: vt oro oras: ſto ſtas. Sin ſecũdę in
es: vt moneo mones. hęreo hęres. Si tertię ĩ is correptam: ut cupio cupis.
curro curris. Sin quartę in is ꝓductã: vt munio munis. eſurio eſuris. In
or uero ꝛba primę cõiugationis in aris faciũt ſecũdam perſonã: vt amor
amaris. criminor criminaris. luctor luctaris. Sin ſecundę ĩ eris productã
penultima: vt doceor doceris. reor reris. Tertię in eris correptam penulti
ma: ut legor legeris. ſequor ſeq̃ris. Quartę in iris: ut munior muniris. mo
lior moliris. audior audiris. Inueniuntur tamẽ uerba quę ex eadem poſiti
one primę perſonę ad diuerſas ꝓficiſcunť coniugatões uarię cauſa ſigni
ficationis: vt fundo: quod ad fuſionem attinet fũdis. a fundo quod ad

βαρύτονα

Diſtinctio conſe
gationũ apud
nos

fundamētum fundas.mādo ad mandatum mādas:ad dentes mādo mādis.dico ad dedicationem dicas penultima tamē correpta.dico ad dictōnem penultima ꝓducta dicis.uolo ad uōlatum uolas:ad uoluntatem uis lego quoq; penultima ꝓducta legas:correpta legis.cōpello & appello ad pulsionem compellis & appellis:ad compellationem uero & appellatōem cōpellas & appellas.Sero seras seraui: sero seris seui uel serui.Sūt alia:quę q̄uis significationem eādem seruēt:.diuersę tamen sunt coniugationis ī usu:vt denso densas & denseo dēses.strideo strides & strido stridis.ferueo ferues & feruo feruis.cieo cies & cio cis.dureo dures duresco duro duras. Lucanus in sexto. Auribus incertum feralis strideat umbra. Virgilius ī octauo.Striduntq; cauernis Stricturę chalybum: & fornacib⁹ ignis anhelat.In eodem.Feruere leucatem:auroq; effulgere fluctus. Idem in primo eneidos.Feruet opus:redolentq; thymo fragrātia mella.Idem in decimo. Postremi addensent acies.Idem in primo georgicorum.Et iuppiter humid⁹ austris Dēset.erāt quę rara modo:& quę densa relaxat.Lucanus in octauo.Densaturq; globus quātū pede prima relato Astrixit gyros acies tueor tueris tuor tueris.Statius in primo achilleidos.Nanq; modo infensos utero mihi cōtuor enses.Lucretius in sexto.Dilutaq; contra cōtuimur misceri abscinthia tangit amaro.Oleo oles & olo olis.Affranius in fratribus.Non potest qui in illa est acta longe & cunctis olat. Plautus ī mustellaria.Non possūt omnes olere ungueta exotica.Nam nisi corripias penultimam :iambus stare non potest.Terentius in adelphis.Clet ungueta de meo.Excello excellis:& excelleo excelles.Lucretius in primo. Omnibus ornatum uoluisti excellere rebus.Cicero in primo epistolarum ad filium. Quare effice & elabora ut excelleas.Fulgeo fulges fulgo fulgis. Luca.in .x. Fulget gemma thoris :& iaspide fulua supellex. Virgilius in nono.Auroq; effulgere fluctus.Sono sonas sono sonis.Ennius in undecimo annalium. Tum clipei resonant & ferri stridit acumen.Lucretius.Caligare oculos:sonere auris.Vno unas unio unis.De singulorum igitur cōiugationum regulis latius mox tractabimus. Sciendum tamen q̄ uidemur in pręterito perfecto plerunq; baritona quoq; gręcorum imitari commutatione cōsonātium teste Didymo:qui ostendens omnia quę habēt in arte gręci habere etiam latinos:& exemplis hoc approbat.nam cū primam coniugationem dicunt βαρύτονον :quę tres cognatas habȝ cōsonantes:idest β.π.φ.pro quo nos ph scribimus in plerisq; & in omnib⁹ huius coniugationis uerbis per ψ.ἀόρίςον declināt hoc est pręteritu; infinitum spacio temporis:utrum paulo ante an multo sit perfectū:ut κρύπτω.ἔκρυψα.λείπω ἔλειψα.ἀλείφω ἤλειψα. Nos quoq; ī pręterito quod pro παρκείμενν :idest paulo ante perfecto:& pro ἀόρίςου: teste Probo habemus.Nam amaui πεφίληκὰ & ἐφίλησα significat:similiē feci πεποίηκα & ἐποίησα uidi Τεθέακα καί ἐθέασα: & sic oia cętera.

Lucan.
Verg.
Verg.
Verg.
Verg.
Verg.
Verg.
Luca.
Stat.
Lucre.
Affra.
plauty
Tere
Luce.
Cicero
Luca
Virg.
Emn.
Lucre.

tueor · eris
tuor · eris
Oleo · es
Olo · is
Excello · is · &
Excelleo · es
Fulgeo · es
Fulgo · is
Sono · as &
Sono · is
Vno · as · &
Vnio · is

Nos pręteritum perfectum habemus loco παρακείμενου & ἀορίςου

Nos quoq; cūm in pręsenti in bo uel po desinat uerbum plerunq; ī psi facimus pręteritum perfectum in tertia coniugatione:vt scribo scripsi.nubo nupsi.scalpo scalpsi.repo repsi.Nā ꝓ ψ gręca duplici in principio syllabarum posita:romani ps solent scribere. In secūda autem coniugatiōe βαρυτόνων gręci:quę r.κ.χ.habet per ξ efferunt pręteritum infinitum ut λήγω.λήξω ἔληξα.ἀρχῶ ἄρξω ἦρξα.Nos quoq; in go uel in co desinentibus idem frequēter facimus in pręteritis perfectis:idest per x declinamus hoc tempus:vt rego rexi:pingo pinxi.duco duxi.dico dixi.Nam ī pho cho tho nullum terminatur latinum uerbum.Itaq; triumpho gręcum est θριάμβέυω:~~quod est ionicum~~:sed translatio fuit aspirationis a pria ad postremam syllabam:quomodo θίκὰρα pro κῖθάρᾶ βόφοσ pro φόβοσ :ad cuius imitationē latini ꝓ θρίαμβοσ triumphus per transmutationem aspirationis protulerunt.Ideo tamē b in p cōuersa est:quia b aspirari nō potest. Tertiam quoq; illoru; imitamur cōiugationem :quam ꝓ λ.θ.τ.efferūt :ut ἀλω.ησα.πείσω.ἔπεῖσα.ἀνύτω.ἤνυσα. Nos ardeo arsi.lędo lęsi.ludo lusi.cōcutio cōcussi. Ad quartę quoq; imitationeȝ: quę per ζ uel duplicatam σσ profertur & pręteritum per σ facit:ut ὄρίζω ὥρισα λεύσσω ἔλευσα. Nos quoq; pitisso pitisaui.patrisso patrissaui.mutto mussaui. Quīta per liquidas apud illos proferī :easq; seruat ī omni pręterito:ut ψάλλω ἐψάλειν.νέμω ἔνειμα.κρίνω. κέκρινα σπείρω. ἔσπαρον. Nos quoq; in plerisq; seruamus liquidas:nō tamen ī omnibus: ut cęlo cęlaui.doleo dolui.domo domui.timeo timui.emo emi.tono tonui teneo tenui.cano cecini.aro araui.tereo terui.Ideo autē diximus ī plerisq; quia īueniuntur & m & n & r in pręsēti:quę ī pręterito perfecto: uel abiiciuntur :uel mutātur:ut rumpo rupi premo pressi.sterno straui.tero tritui.uro ussi. Sextam coniugationem dicūt quę per o puram efferī :ut πλέω.βασιλεύω. Qualia sunt apud nos omnia secūdę & quartę cōiugatōis uerba:quippe in eo uel io desinētia.Inueniūtur tamē etiam primę cōiugationis:& nō solum e uel i antecedētibus:sed & aliis uocalib⁹:ut īcbōo īcbo as mutuo mutuas.meo meas.bio bias.Tertia tamē cōiugatio a uel e ātē aspirationem īuenīt habere penultimas.vt trabo traxi.uebo uexi.Ixo uel u puras sine aspiratōe:ut facio facis.ruo ruis.Sed de omnib⁹ formis perfectis quartę cōiugationis:& generalibus regulis ad omnem uerbi declinationem pertinētibus latius in sequēti libro differemus. Nūc de personis tractemus:quas ideo in extrema parte accidētium cum numero posuimus:quod nō in omni uerbo quomodo supradicta accidētia adhęrent sibi autem semper sociāī in uerbo:& ī omnibus quę declinari possūt partibus. Nam in aduerbio possūt & numeri sine personis:& personę sine numeris inueniri.Numeri:ut quinquies decies.Personę:ut meatim. tuatim.Q̄ uis enim a singulari ꝓnomine deriuētur:indifferenter tamen tā singulari q̄ plurali numero x̄boꝝ cōiūgūtur:ut meatiȝ dicis.meatī diciti

z

ī gest io ionicum.

3

4

5

6

θίκαρα
βόφος

Meatim
Tuatim

Sed in aduerbio quędam ſpecies inueniť hęc habēs diuiſa. In uerbo uero & ī nomīe & pronomīe & participio omnes uoces uł ſingulares habēt numeros uel plurales: & perſonas ſimul cum numerō uel finitas: uel īfinitas Nomē tamē & participium ī omni caſu tertię ſūt perſōę abſq; uocatiuo qui ſolus ad ſecūdam proferť pſonam.

Nomen in omni casu & participium tertię psonę preter vocatiuum

Perſonę.

SVnt igiť pſonę uerborum tres. Prima eſt quę de ſe loquīť: uł ſola uel cum aliis: vt dico dicimꝰ. Secūda uero ad quam loquiť prima de ſe ipſa: uł ſola uel cum aliis: vt dicis dicitis. Tertia de qua extra ſe & illam ad quam dirigit ſermonem poſita loquiť prima: vt dicit dicūt. Et prima quidem & ſecūda uerborum perſona finitę ſūt: pręſentes enim demōſtrātur. Tertia uero īfinita eſt. Itaq; eget plex̄q; pnomīe ut diffiniať. Et prima quidem & ſecūda uerborum perſona ſolis pnomībus iungi poſſūt. Tertia uero etiam nomībus: quę per ſe ſūt tertię perſonę abſq; uocatiuo caſu: quod ante diximus: vt lego ego. legis tu. legit ille: uel legit Cicero. Nam ſi dico lego Cicero ſoloecīſmus eſt: niſi addidero pnomē dicēs. lego ego Cicero. Exceptis illis uerbis quę ſūt ſubſtātię uel uocādi: ut Priſcianus ſum. Priſcianus uocor. Priſcianus nomīor. Priſcianus nūcupor. Et prima quidem ſecundam poteſt ſibi & tertiam coniungere: vt ego & tu ~~facimus. ego~~ & ille facimus. Secūda uero nō poteſt cōiūgere niſi tertia; vt tu & ille facitis. Tertia uero nec primam nec ſecundam: ſed alterā tertiam: ut iſte: & ille faciunt: & prima quidem poteſt etiam ſecūda & tertia abſentibus per ſe loqui: ut ſępiſſime apud comicos uidemus īduci perſonas: quę ad ſe loquuntur. vt Simo in andria. Non dubium eſt quin uxorem nolit filius Secūda uero uel tertia ſine prima nō poteſt eſſe. Poteſt tamen prima & ſecūda ſine tertia: & prima & tertia ſine ſecūda inueniri. Eſt enim ubi ipſa prima perſona ad ſe quaſi ad ſecundam loquiť pſonam: ſed figurate. Vt Virgilius in quarto ęneidos. Infelix dido nunc te fata impia tangūt Tunc decuit cum ſceptrā dabas. Et quoniam ſunt quędam in quibus naturaliter uel omnes uel quędam deficiūt perſonę. de his breuīter dicamus. In imperatiuis prima perſona ſingularis nō poteſt eſſe: ꝙ naturaliter imperās ab eo cui imperat diuiditur. Cum ergo pria perſona eſt quę loquiť: ipſa ſibi imperare non poteſt. Vnde hic modus & uocatiuum caſum aſciſcit: qui in ſecūda perſona tantum īueniť: vt doce grammatice. Nam tertię quoq; perſonę imperantes internuntia utimur ſecunda perſona: ut grammatice legat diſcipulus tuus. Ergo ſi abſit ſecūda perſona nō poſſumus imperare tertię: niſi figurate ad nos loquentes quaſi ad ſecundam perſonam. Itaq; quę latini in plurali numero imperatiua primę perſonę accipiunt: hęc gręci ὑποθετικά. ἢ. παρακελευματα uocant: ideſt ſuppoſitiua ſiue hortatiua. Dicunt enī ꝙ ſuperior debet oſtēdi qui imperat eo cui imperat. Hic autem ſuam quoq; cōiungens pſona;

i cum

Verba

Tere.

Virg

ſimilem ſe ſociumq; in hac ipſa re de qua imperat oſtēdit futurum illis quibus imperat: vt pugnemus legamus: quaſi ad ſocios uideť hoc uti modo. Itaq; melius illis uiſum eſt hāc ab impetatiuis perſonam pluralis numeri ſeparare. Sciendum tamē ꝙ iſte modus frequētiſſime pro optatiuo uł deprecatiuo poniť: vt Muſa mihi cauſas memora quo numine leſo. & apud Terētium. Fac amabo. Ergo ſi ad deos qui omnibus ſuperiores ſūt imperatiuo utimur modo. Cur non ad ſocios etiam uel ad eiuſdem naturę quoſcunq; homines: q̄uis maiores nobis uel ſimiles per ɔnumerationē noſtri quoq; quę fit in prima perſona plurali hoc: modo: ideſt imperatiuo utimur. Infinita quoq; & imperſonalia & gerūdia uel ſnpina carēt perſonis naturaliter. Pręterea in nominationibus: ideſt ὀνομάτοποιΐαι: ſiue nōminum: ſiue uerborum nouis conformationibus nō omnis declinationis motus ſunt quęrēdi: ut tīniat. Perſius. Ne qua ſub ęrato mendoſum tinniat auro. taratātara. Ennius. At tuba terribili ſonitu taratantara dixit: ut etiam apnd gręcos σύζει ὀφλεμόσ. pluit & tonat & fulminat: & multa ſimilia: quę ad homines non pertinēt: proprie quidem ad tertiam dicunť perſonam. Poſſunt tamen etiam in prima inueniri perſona & ſecunda per poetarum προσωποποιΐι προσώπων. ideſt cōformatiōes: uel reſponſa dei: & per apoſtrophas quaſi ad ipſum louem pręſentem: & ſunt quaſi propria uerborum: quę ad ſolum louem pertinēt. Reperiunť tamen & alia uerba: quę in uſu deficiunt perſonis: vt cedo. ſodes. ſalue. furis. aue. infit & fore. Q̄uis & infio & furo apud Varronem: & forē apd' Terētium in ecyra. Nam ſi utrūuis harum mulierum nunq̄ tibi uiſus forem. Fore quoq; dicitur: ex quo confore compoſitum Teren. in andria cōpoſitum protulit Et id ſpero confore.

Perſius

Ennius

nō igitur declinabimus taratantara. ę.

Tere.

Tere.

De Numero.

n VMerus accidit uerbis uterq;: quomodo & omnibus caſualibus Singularis ut lego. Pluralis ut legimus. Neceſſe eſt autem i omnibus declinabilibus utrunq; ſimul inueniri: ſicut ſupra dictum eſt numerum & perſonam. Sciēdum tamen ꝙ q̄uis & in nominibus & pnominibus & participiis inueniāť uoces communes ſingularis & pluralis numeri. ut poetę uiri fluctus genitiui ſingulares: & nominatiui plurales ſunt. ſimiliter cedes uerres dies: nominatiui tam ſingulares q̄ plurales. In uerbo ~~quoq;~~ nunq̄ hoc inueniť apud latinos: q̄uis apud gręcos in multis: ut εἶπον. tam ſingulare primę perſonę q̄ plurale tertię pręteriti imperfecti: ſicut in hoc. ἔχαιρον τε ἐγώλίαν οἱ τεφίλοισύνεχαιρομοι.

Finis libri octaui. incipit liber nonus.

De Verbo.

d Ictionum alię ſunt uniformes: ideſt indeclinabiles: ut aduerbia. coniunctiones. prępoſitiones. interiectiones. Alię declinabiles ut nomīa. pronomina. participia. uerba. Ergo eax̄ alię ī prīcipio

mouentur ut pronomina transeundo in personas mei tui sui . mihi tibi
sibi.me te se . meus tuus suus. mei tui sui.meo tuo suo . In genera uero
in numeros: & in casus transeuntia finem mouent : sicut nomina . Pro-
nomina quoq; quę discernunt genera: ut ille illa illud.ipse ipsa ipsũ.Nec
nõ etiam participia:quib? omnia fere accidũt tam nomibus q̃ uerbis ac
cidẽtia. Vnde nõ solum ĩ fine per genera & casus & numeros :sed etiam
ĩ pricipio est quando mouẽtur per tempora:vt lauãs lauturus.fouẽs fotu
rus.mouẽs moturũs. Verba autem & in pricipio & in fine & ĩ medio mo
uẽtur:nõ tamẽ per singula tempora motus omnes necesse ẽ pati:sicut ostẽ
detur. Oportet igit̃ de his rationem cõgruam exponere.cur tamẽ a pre-
sẽti sicut a nomĩatiuo decliatõis exordium sumimus superi? tractum est
quod sciẽtes de cęteris dicemus. Pręteritum imperfectum apud latinos
pricipium nũq̃ mouet:sed finem:ut amo amas amabam.doceo doces do
cebam .lego legebam.facio faciebam.munio muniebam.Et ĩ prima qdẽ
cõiugatõe a habet ãte bam.Secũda enim persona ĩ as desinẽs:abiecta s as-
sumit bam:ut amo amas amabam.meo meas meabam.In aliis uero om
nibus e ꝓductam. docebã legebam audiebam.In quarta tamẽ cõiugatio
ne.est quãdo ãtiqui trãsmutãtes locum uocalium ꝓ i & e ei diphtõgõ ꝓ-
ferre solebãt:quam postea ĩ i longam uerterunt: uti polibam:pro poliebã
munibam ꝓ muniebam.In eo uero desinẽtibus uerbis quartę coniugatio
nis:nec possumus aliter ꝓferre pręteritum imperfectum:nisi i ante bam
seruantes:ut eo ibam.adeo adibam.ueneo uenibam.queo quibaȝ.Nec mi
rum cum hęc ex secũda persõa faciũt tam pręteritum imperfectum q̃ fu-
turum ad similitudinem primę & secũdę cõiugatiõis.Nã tertia & quar
ta cõiugatio solet ex prima persona gignere tam pręteritum imperfe-
ctum q̃ futurum.Pręteritum imperfectum mutatione o in e & additiõe
bam:vt lego legebam.facio faciebam. audio audiebaȝ.Futurum mutati-
one o in am:ut lego legam.facio faciam.audio audiam.Exceptis in eo de
sinentibus:quę sicut supra diximus a secũda persona faciũt supradicta tẽ
pora. Pręteritum perfectum tres habet motus in principio & ĩ medio ple
rũq; :nõ tamẽ semper:in fine uero semper.In pricipio :& ĩ medio:& in fi
ne.cędo cecidi.cado cecidi.In medio & ĩ fine:decerno decreui porrigo por
rexi.In fine tãtum:pãdo pãdi.defẽdo defẽdi.Est etiam ĩuenire quędam
uerba:in quibus mouet̃ pricipium:& finis medio ĩtegro manẽte:ut mor
deo momordi.tõdeo totõdi. Plusq̃ perfectum eosdem motus habet quos
& pręteritum perfectum a quo nascitur. Futuꝝ principium quidem ser-
uat ĩ omnibus uerbis.Finem autem mouet:ut amo amas amabo . doceo
doces docebo.eo is ibo.lego legis legam.audio audis audiam.Positio acti
uorum uel neutrorum uerborum in o desinit:& in prima quidem cõiuga
tione pares habet syllabas prima & secũda persona.Prima enim mutat o
in as:& facit secũdam:vt amo amas.meo meas.bio bias . In secunda uero

Polibam
Munibam
Veneo · Veniba · & Venibo
Cędo diphthõgum habet in prima ejus tamẽ preteritum nõ habet ut dictum est in p' libro.

cõiugatione prima persona ĩ eo desinit:quas ĩ es productam mutãs facit
secundam.Itaq; necessario una syllaba minor est secũda.doceo doces. mo-
neo mones.In tertia uero si ante o i habuerit abiecta o assumit s : & facit
secũdam.Itaq; minuit̃ una syllaba:vt cupio cupis facio facis.sapio sapis .
Alia uero quacũq; littera antepositа o in is cõuertẽs facit secũdam:ut ue-
ho uehis ruo ruis.lego legis.gero geris. Excipit̃ fero uolo edo: quę iequa-
lem habẽt declinationem:vt iuppiter iouis.iter itineris femur femoris.fe
men feminis.Sic etiam ĩ uerbis:ut fero tuli.uolo uis uult edo es est de qui
bus cõgruum uidetur esse ĩ pręsẽti quę possum? ratõabilr tractare. fero ꝑ
cõcisionẽ: idest ꝑ syncopã i litterę secũdã & tertiã fac̃ psonã.fero fers fert
pro fero feris ferit: quod puto differentię causa fieri:ne si feris diceremus
putaretur ab eo esse:quod est ferio feris cum nulla scripturę sit differẽtia:
q̃uis temporum syllabicorum esset.hoc autem in multis dictionibus solet
fieri: ut pręter regulam habeãt declinatões:uel accẽtus differẽtię causa :
ut cõiugis ꝓ cõiungis:ne uerbum putaret̃ esse.Et nostras ultima circũfle
xa quãdo est nominatiuus singularis ad differẽtiam pluralis accusatiui.
Pluralia supradicti uerbi in prima & tertia persona secũdã rationẽ ter-
tię cõiugatõis ꝓferũtur:ferim? ferunt.In secunda uero per circũcisionẽ fer
tis ꝓ feritis.In pręterito quoq; imperfecto & in futuro regulã seruat tertię
coniugatiõis.ferebaȝ.feraȝ feres feret.In omnibus quoq; aliis modis seruat
rationẽ eiusdem coniugationis.excepꝓ tis illis quę solent a secunda persona
nasci.In his enim seruat eiusdem personę cõcisionem.ut fers fer ferte.ferto
fertote .ferrem ferre.Nam quę a prima persona capiunt regulam rectã
declinationem sequuntur:vt fero ferebam feram. A uolo quoq; secũdam
personam per concisionem cõsonãtis:& mutatione o in e:& adiectiõe is
per ei diphtõgon ꝓferebãt ãtiquissimi:uolo ueis:pro uolo uolis:ȝ ei diph-
tongon in i longam postea cõuertunt more boetico. Et possumus in hoc
quoq; dicere q̃ in fero feris uerbo quidem diximus causa differentię hoc
esse factum.Nam si uolis diceretur & datiuus & ablatiuus pluralis existi
mari posset nominis:quod est uola:uel q̃ in gręcis dictionibus plerunq;
latini gaudẽtes breuitate faciunt cõcisiones:ut in uocatiuis in ie desinen
tibus tam gręcorum q̃ latinorum nominum:palladi pro palladie:& te
renti pro terentie.Similiter πολυλέυκης polux λαίλαψι do.ἐ μέ me.
& in nominibus litterarum ꝓ ἄλφα βῆτα.a b dicentes.& in his anoma
lis uerbis:quę sine dubio a gręcis sumpsimus.fero uolo edo. Sum quoq; ꝑ
abscisionem i finalis:& additionem s in principio loco aspirationis : sicut
ἕξ sex.ἑπτά septem ἡμισυ semis:& mutatiõe e in u εἰμί sum:ut λιλῶ
do βούλομαι quoq; forte breuitatis causa uolo fecerunt diphtõgo mu
tata:ut βους bos & πους pes. Tertia quoq; persona per cõncisionem i ꝓ-
fertur:ut uolit: ꝓ uolit.In hac quoq; o in u conuertẽtes uult dicimus : q̃uis
rationabilius fit uolt dicere:quo magis antiquissimi utunt̃. In plꝰalibus

Mos boetico

De Verbis irregularibus
De Fero
Ferbis
Volo
Vis
Volt
Vult

Volumus

Voltis
Vultis

Volunt

quidem prima persona pro i u habet penultimam:ut uolumus pro uoli/
mus. Secunda uero persona per cōcisionem i profertur tertię persone
singulari addita is:sicut in aliis quoq; solet uerbis: ut amat amatis. docet
doceti.legit legitis.fert fertis.ē estis.uolt uel uult:uoltis uel uultis. Tertia
scd'uz formā supradictę tertię coniugationis a pria psona o in unt cōuer
sa profertur:uolo uolūt.Per cętera quoq; tempora indicatiui hoc uerbum
seruat regulam tertię coniugationis.uolui uolebam uolueram:uoles uo/
let:imperatiuo deficit.Nec mirum quippe corrupta secunda persona in/
dicatiui ex qua solet nasci secunda persona imperatiui Tertia quoq; defi
cit q̄uis in hac coniugatione ex prima persona indicatiui fieri solet : mu
tata o in at:ut lego legat.dico dicat.fero ferat.Et poteramus ab eo quod
est uolo dicere uolat.tamē ne dubitatio fieret significationum nō est ab
auctoribus usitatum.Vtimur ergo subiunctiuo pro hoc uelis uelit.Ali
am quoq; quidam rationem de hoc conati sunt reddere dicentes q̄ im/
peratiuus modus necessitatem significat.Voluntas autem libera debet
esse.Itaq; hoc uerbum:quod carere debet necessitate:caret imperatiuo.Ex
hoc tamen compositum ~~est~~ imperatiuum in secunda persona in i desinē/
tē noli.licet tamen & subiunctiuo:ut supra diximus uti pro imperatiuo :
idest uelis:fac uelis.In prima enim & tertia persona ~~plurali~~ omniū x̄bo/
imperatiuus pręsens similis est subiūctiuo/Optatiuus quoq; eius uerbi :
tam in pręsēti siue i pręterito imperfecto q̄ in futuro similiter corrūpit
regulam:ut uellem & uelim:& pręsentis quidem:quod est & pręteritum
imperfectum causa est corruptionis secunda persona īdicatiui ex qua ori
tur.Futuri uero synonymia:idest anceps significatio:quę fieret si uolam
uolas uolat diceremus.Itaq; pro uolam uelim auctoritas non irrationabi
liter tradit dicere:& uolim tamen pro uelim pferebant antiqui. Cicero ī
secundo de natura deorum.Quo facilius id quod docere uolimus intelli/
gi possit.Alia uero omnia:quę a prima persona supradictę coniugatiōis
solent nasci integram seruant declinationem:exceptis supradictis syno/
nymię causa/Edo quoq; per syncopam: idest per concisionem d litterę fa
cit secundam personam:& per syneresim e & i in ei diphtongon coacta :
& ei diphtongo in e productam conuersa differētię causa.Ne si eis dicere
tur aliud significare putaret/Edo es:quod nō dubito causa differētię esse
factum .nam si edis diceret dubitationem faceret in scriptura quomodo
deberemus pronuntiare e productam an correptam. Huic opponit :
cur igitur in prima persona cum similis esset dubitatio hoc nō est factu;
Ad quod dicēdum q̄ si d litterę concisio facta esset :multo maior fieret
erratio.Si enim eo diceret p edo:nulla esset:nō dico scripturę sed nec tem
poris differētia inter eo is:& eo quod pro edo poneretur.Itaq; iure man/
sit integra prima persona. Tertia uero nascitur a secunda persona addi/
ta t:es est:quod in hoc solo & in uno alio inuenitur:sum es est.Et certum

Vellē
Velim

Volim

Edo

es

est

habet

Cicero

est id quoq; fieri differētię causa:ne si secundum proportionem aliorum
uerborum secunda persona s in t conuertente tertia persona proferretur
es et:ut doces docet:coniunctio non uerbum esse putaretur.Non solū au
tem in omnibus equalibus uerbis secūda persona s in t conuertit: & facit
tertiam:sed fero etiam fers fert facit:quod est inequale.Edo tamen ī plu/
rali numero seruat regulam tertię coniugationis: vt edimus editis edūt .
Similiter in pręterito imperfecto & futuro edebam edebas :edam : & in
omnibus quę solent in hac coniugatione a prima nasci persona : hoc est ī
tertia persona imperatiui edat:& in futuro optatiui:quod est subiunctī/
ui pręsens:edam edas edat.In omnibus uero quę solent a secunda nasci p
sona corruptam inuenies regulam coniugationis:es tamē producta : quā
a secunda acceperunt persona seruata ubiq; es este esto estote.essem esse.
Nec mireris si non ubiq; differentiam uel defectionem faciat anceps si/
gnificatio.Non solum enim in uerbis:sed etiam in omnibus partib⁹ aliis
orationis est:quādo faciunt differētiam uel accentum uel litteraruz mu/
tatione auctores:est quādo non faciunt.Ergo quia de pręterito imperfe/
cto loquentes anomalorum ratio coegit pluribus uti per medium uerbis
breuiter de illo repetamus:ut ad cętera facili uia peruenire possim⁹.Pręte/
ritum imperfectum diximus a pręsenti fieri:sic in prima quidem & in
secunda coniugatione:& in quarta in eo desinente a secunda persona ab/
lata s finali & addita bā:ut amo amas amabā.doces docebā.is ibā.In ter
tię x̄o oīb⁹ x̄bis & q̄rtę ī io desinētib⁹:pria psona mutat o in e pductā:&
assūpta bā facit pręteritū īperfectū:ut lego legebā.facio faciebā.uenio ue
niebā.Et ī pma q dem cōiugatōe & tertia & q̄rta in io desinētib⁹pria per
sona mutat o ī e pductā:& assūpta bā:ut lego legebā.facio faciebā.uenio
ueniebā.Et ī pria q dē cōiugatōe & tertia & q̄rta ī io desinēte una sylla/
ba uicit prima pręsētis psona:a pręterito īperfecto.meo meabā.dico dice
bam.munio muniebā.In secūda x̄o cōiugatōe & q̄rta ī eo desinēte pares
habet syllabas.doceo docebā.eo ibā.Nec mir cū hęc minuūt secūdā perso
nam una syllaba:sicut supra dictū ē.doceo doces.eo is.Pria aūt pares hēt
syllabas ī utraq; psona.curo curas.Tertia uero in omnib⁹ aliis absq; in io
desinētib⁹:vt lego legis.ruo ruis trabo trabis.Sed q̄uis ī io desinētia solēt
minui in secūda psona tā tertię q̄ q̄rtę cōiugatōis :vt facio facis . aperio
aperis:tamē nō a sec'a psōa:sz a pria faciūt pręteritū īpfectū sic docuim⁹.

De pręterito pfecto generaliter omnium coniugationum.

Ręteriti pfecti multiplices & uarię sūt regulę.Itaq; cōmodū pu/
p tauimus prio quę ī eo generalia esse cōtēplati sum⁹ differere:po
stea x̄o p singulas syllabas tractare de eo.Omne igit pręteritum
pfectū primā psonā ī i terminat.amaui docui dixi cōperi.Et assūpta sti
facit secūdā:amauisti docuisti dixisti comperisti.T x̄o assumpta & cor/
repta i tertiam.amauit docuit dixit comperit.Mus quoq; primā pluralē

pręsens imperatiui

Πρόσωποι

amauimus docuimus diximus cōperim⁹: i tātū penl'tima correpta. Secū
da pluralis a ſecūda ſingulari addita s: amauiſtis docuiſtis diximus cōpe
riſtis. Tertia aūt ex pria ſingl'ari naſcit̃ i finali cōuerſa ī e, pductam: & ad
dita runt: uel re. amauerūt uel amauere. docuerūt uel docuere. dixerūt uel
dixere. compererunt uel comperere. Et naſcit̃ hoc quoq; tempus a pręſēti
ſicut mox docebim⁹: & uel pares cū eo habet ſyllabas: ut iuuo iuui: munio
muniui. uel minuit̃ una ſyllaba: ut facio feci. fugio fugi. uenio ueni: uel uin
cit una ſyllaba: ut oro oraui. curro cucurri. Si ſint primę cōiugationis abū
dat pręteritum una ſyllaba: ut accuſo accuſaui. domo domui. ſto ſteti. ex
ceptis paucis: iuuo iuui. lauo laui. Antiqui tamē hoc quoq; ſecūdum ana
logia; ſępe proferebāt. Vnde Terē. in eunu. Dū hęc mecū reputo arceſcit̃ arceſſitur
interea lauatum uirgo. lauatū dixit a laui: pro lautū: uel latū. In ſecūdę ꝛ̄o Terēt.
cōiugatōis ꝛ̄bis & tertię ī io deſinētib⁹ & ī oīb⁹ q̄rtę nūq̄ creſcit pręteritū
pfectū: ſed uel pares hēt pręſēti ſyllabas: uel minuit̃. Pares ut pareo parui
hēo habui. cupio cupiui: munio muniui. aperio aperui. Minuit̃ una ſylla
ba: vt augeo auxi. ardeo arſi. uideo uidi. facio feci. cōperio cōperi. In aliis
uero oīb⁹ ꝛ̄bis tertię cōiugatōis modo pares hēt: modo una ſyllaba uincit
nunq̄ autē minuit̃. Pares ut ago egi. frāgo fregi. uīco uici. Vincit: ut cre
do credidi. arceſſo arceſſiui. occulo occului: curro cucurri. Et notādum eſt ī
omnib⁹ diſſyllabis: quib⁹ interpoſita eſt conſonās: q̄ ſi pares ſint in pręſ
terito & in pręſenti ſyllabę: penultima uel natura uel poſitione, pducit̃: ſi
ue ſit ī pręſēti lōga: ſiue nō: ut iuuo iuui. rego rexi. frāgo fregi. ſcādo ſcādi.
ludo luſi. Exceptis ſcindo ſcidi. bibo bibi. & findo fidi. Si enim pura ſit pe
nultima ī pleriſq; corripit̃: & ī pręterito: ut luo lui. nuo nui. ſpuo ſpui. ſuo
ſui. ruo rui. eo ii uī iui. In paucis uero, pducit̃: vt ſtruo ſtruxi. fluo fluxi. neo
neui. Idem fit etiam cum a pręſētibus triſſyllabis diſſyllaba fiunt pręteri
ta: ut ſedeo ſedi: uideo uidi facio feci. capio cepi. iacio ieci. augeo auxi. ar
deo arſi. foueo foui. fauco faui. In creſcētibus uero in q̄ bus repetitio fit prī al. principio
cipii per pręteritum penultimę uel antepenultimę principalis ſyllabę pręſ + i. primę
entis tempora ſeruāt̃ in pręteriti penultima: ut cędo cęcidi. curro cucurri
parco peperci. pēdo pepēdi. mordeo momordi. tondeo totōdi. ſpōdeo ſpo
pondi. fallo fefelli. pedo pepedi. cado cecidi. cano cecini. pario peperi. po
ſco popoſci. tendo tetēdi. Excipiūt̃ pello pepuli. tāgo tetigi. pāgo pepigi.
pungo pupugi. diſco didici. percello perculi. & tundo tutudi. Vnde Ho horatij
rati⁹ ī ſecūdo epiſto. Speratū meritis durā q̄ cōtudit idrā. Et ī pria qdem
cōiugatōe principiū īmobile manet ī ſupradicto tempore: exceptis quattu
or ꝛ̄bis. ſto ſteti. do dedi. lauo laui. iuuo iuui. Illa. n duplicāt cōſonātē: hęc
uocalē ī pręſēti corripiūt: penultimā in pręterito pfecto, pducūt: qd' ī nul
lo alio ſupradictę cōiugatōis accidit ꝛ̄bo. In ſecūda ꝛ̄o & ī tertia & ī oī lo
co ē ubi īuenim⁹ moueri litteras uel ſyllabas pręſētis. Per ſingulas igit̃ tā
uocales q̄ conſonantes per ordinem oſtendemus ſolitas fieri mutationes

Cecidi. nota habere penultimā longam cum deſcendit a Cędo

Laui
Iuui

A breuis modo manet eadē: ut careo carui. rapio rapui. uāleo ualui: mo
do producitur: ut faueo faui: modo mutatur in e correptam: ut cado ceci
di. tango tetigi. modo in e productam: vt ago egi. facio feci. iacio ieci. frā
go fregi: producta uero nō mutabit̃. rado raſi. pareo parui. Et ſciēdū q̄ cū
a breuis ī e, pductā cōuertit̃: ul' diſſyllabū eſt tā pręſēs q̄ pręteritū: vt ago
egi frāgo fregi: uel a pręſēti triſſyllabo facit pręteritum diſſyllabū: ut fa
cio feci. In e ꝛ̄o correpta excōtrario quādo a pręſēti diſſyllabo pręteritu;
fit triſſyllabū: ut cado cecidi. tāgo tetigi. E correpta modo manet: ut egeo
egui: modo, pducit̃: ut lego legi. ſero ſeui. ſedeo ſedi. cerno creui. uenio ue
ni. Modo mutat̃ in a, pductā: ut ſterno ſtraui: modo ī i correptā: ut eo ii:
modo in i productā: ut tero triui: modo in u correptā: ut doceo docui. mo
neo monui. Producta ſi fuerit ī pręſēti: & ī pręterito quoq;, pducit̃: uel na
tura: uel poſitōe: ut cedo ceſſi. credo credidi. l correpta modo manet: ut ni
teo nitui: modo, pducit̃: ut uideo uidi. cupio cupiui: modo in e conuertit̃
uel natura uel poſitōe longā: vt īcipio īcepi. aſpicio aſpexi: modo ī u cor
reptā: ut rapio rapui: producta manet eadē: ut figo fixi rideo riſi. nitor ni
ſus. fido fiſus. O correpta modo manet eadē: vt doceo docui. condo cōdi
di: modo producit̃: ut moueo moui. fodio fodi. O producta ī quibuſdam
manet: ut oro oraui. dono donaui. In aliis corripit̃: ut pono poſui. cogo coe
gi. V correpta manet eadem: ut ruo rui: modo, pducit̃ natura uel poſitio
ne: ut fugio fugi ſtruo ſtruxi. fluo fluxi. Producta quoq; manet: modo mu
tat̃: ut excudo excudi: cōtūdo cōtudi. ludo luſi. Ae diphtōgus ī quibuſdā
manet: quęro quęſiui. lędo lęſi. In aliis mutatur in i, pductam: ut cędo cę
cidi. Au manet eadē: ut augeo auxi. haurio hauſi. Mutatur in uno ano
malo in abs: ut aufero abſtuli. B manet bibo bibi. habeo habui: mutatur ī
ps: ul' duas s: ſcribo ſcripſi: nubo nupſi: iubeo iuſſi. Quęrit̃ tn̄ deſcripſi &
nupſi cur nō p̄ b: ſ; p̄ p ſcribāt̃: & eſt cauſa q̄ ī principio ſyllabę b ante s
uel ante t iueniri nō pōt: ut ipſe aptⁿ. Nā abſon⁹ & abſtinēs & ſimilia nō
in eadem ſyllaba habēt cōiūctas b & s ~~habēt~~ cū prępoſitio ſeparatū ſyllaba
eſt accipiēda ~~ſyllaba~~. Igit̃ participia quoq; ſupradictoꝝ uerboꝝ rationabi
liter per p & t ſcribūt̃: ſcript⁹ nuptus: & noīa ex his deriuata. ſcriptor. nu
ptię. C modo manet: ut doceo docui. facio feci: modo duplicat̃: ut cano ce
cini. cado cecidi. cędo cęcidi: modo trāſit ī s: ut mulceo mulſi. farcio farſi.
Modo in x: ut duco duxi. fācio fanxi. D manet eadem: ut cādeo cādui. de
fendo defendi. duplicat̃: perdo perdidi. credo credidi. trāſit ī s: lędo lęſi: uel
in duas s: cedo ceſſi. F manet: ferueo ferui: frāgo fregi: modo duplicat̃: fal
lo fefelli. G ſeruat̃ eadem: ut egeo egui. lego legi. mutat̃ in s: ut algeo alſi.
tergeo terſi. mergo merſi: uel in x: ut frigeo frixi. augeo auxi. pingo pinxi.
mingo minxi. tingo tinxi: ſubtrahit̃ gigno genui. H eſt ubi manet inte
gra: ut habeo habui. Eſt ubi mutat̃ in x: ut trahо traxi: uebo nexi. L man;
per ſe: ut oleo olui. alo alui. occulo occului: uel mutat̃ in s: ut uello uulſi: uel

Quero. Queſiui
Lędo. Lęſi
Cędo. Cecidi.

Ceſſi a Cedo

Pcello pculi
Pello pepuli

ſubtrabit̃:ut percello perculi.pello pepuli.M manet ut timeo timui.emo emi.Aſſumit ps:ut demo dempſi.como cõpſi.promo prõpſi.Geminat̃: ut mordeo momordi.Subtrabit̃:rumpo rupi.N ſeruat̃ eadem:vt moneo monui:aſſumit s:ut maneo mãſi:mutat̃ in s:ut pono poſui:uel in ps: ut tẽno tempſi:uel in u loco cõſonãtis:ut ſterno ſtraui.decerno decreui. ſubtrabit̃:ut linquo liqui.uinco uici.P manet:ut ſapio ſapui.rapio rapui. pareo parui.peto petiui.repetit̃:ut pello pepuli.parco peperci.pẽdeo pependi.Aſſũpſit s:ut repo repſi.ſcalpo ſcalpſi:duplicat̃ ut reperio repperi. Q manet eadem:ut quẹro quẹſiui.queo quiui.trãſit in s:ut torqueo torſi. R manet:ut curro cucurri.tereo terui.trãſit.in s:ut quẹro quẹſiui.uro uſſi. haurio hauſi:uel in u cõſonãtis loco:ut tero triui.S manet ut cẽſeo cenſui. arceſſo arceſſiui.T manet ut uerto uerti.trãſit in s:ut mitto miſi. cõcutio cõcuſſi. X manet :ut texo texui.nexo nexui. Sunt igit̃ formẹ generales

Repperi.

prẹteriti perfecti octo.In ui ſyllaba:in ii:in ui diuiſas:in ſi:in xi:& in i antecedente cõſonãte:quẹ in prẹſenti tempore ante o uel eo:uel io inuenit̃. Et quẹ in principio geminat cõſonãtem:& quẹ in fine.Et in ui quattuor quidem coniugationum ſunt uerba: quẹ terminant prẹteritum:ut amo amas amaui.fleo fles fleui.cupio cupis cupiui.munio munis muniui. In ii xo tertię & quartẹ:quẹ in ui deſinẽtia intercepta u cõſonãte corripiunt i penultimam:ut cupiui cupii.arceſſiui arceſſii.ſiui ſii.muniui munii.audiui audii.In ui diuiſas omnium cõiugationũ uerba iueniũt̃ terminãtia. Primẹ tono tonas tonui.ſeco ſecas ſecui.Secũdẹ teneo tenes tenui.hẽo hẽs habui.Tertię annuo annuis annui.pono ponis poſui.alo alis alui.Quartẹ:proſilio proſilis proſilui.aperio aperis aperui.In ſi & ſecundẹ & tertię & quartẹ.Secũdẹ rideo riſi.ſuadeo ſuaſi.Tertię ludo luſi.cedo ceſſi.ſcalpo ſcalpſi.Quartẹ:ut rauciõ rauſi.haurio hauſi.farcio farſi.In xi ſimiliter ſecundẹ & tertię & quartẹ.Secundẹ augeo auxi.frigeo frixi.mulgeo mulxi. Tertię ut duco duxi.pingo pinxi.coquo coxi.uiuo uixi.Quartẹ: ut uinco uinxi.fãcio ſanxi.I habẽt poſt cõſonãtem poſitam ante o uel eo uel io prẹſentis temporis:& in prima:ut iuuo iuui.lauo laui.& in ſecũda ut prãdeo prãdi.ſedeo ſedi uideo uidi.foueo foui.& in tertia quidem:ut bibo bibi. lego legi.defendo defendi.fugio fugi.fodio fodi.& in quarta reperio repperi.cõperio cõperi.Geminãt cõſonãtẽ ĩ prĩa qdem cõiugatione duo mono ſyllaba.do dedi.ſto ſteti.In ſecũda principales tãtũmõ ſyllabas: mordeo momordi.tõdeo totõdi.In tertia alia principales:alia finales.Principales quidem ut diſco didici.cano cecini.pello pepuli Finales xo:ut credo credidi.uendo uẽdidi Formis igit̃ generalib⁹ cognitis prẹteriti: nunc neceſſarium eſſe exiſtimo de penultimis uniuſcuiuſq; formulẹ ſyllabis generaliter tractare.nõ minus enĩ hẹ quoq: ad omnem rationem declinationis tam prẹteriti perfecti q̃ pluſq̃ perfecti.necnõ & participiorum eiuſdẽ tẽporis neceſſariẹ ſunt.In ui terminãtium omnis penultĩa lõga ẽ ul natura

Cupij
Arceſſij
Sij
Munij

uel poſitione:& uel in prẹſenti quoq; habẽt u loco cõſonãtis:ut iuuo iuui lauo laui.moueo moui.uoluo uolui.ſoluo ſolui.Vel a ſecũda perſõa naſcũtur abiecta s:& aſſumpta ui:vt amo amas amaui.oras oraui. fles fleui. compleis compleui.cupis cupiui.audis audiui.Vel pro n ul pro r:uel,p ſcquẹ in prẹſẽti tempore inueniũt̃ ante o:u habẽt loco cõſonãtis principalẽ extremẹ ſyllabẹ in prẹterito perfecto:ut ſino ſiui.decerno decreui.tero triui.quieſco quieui.paſco paui.Et primẹ quidem cõiugationis :& tertię uerba in ui ſyllaba faciẽtia prẹteritũ perfectũ:quẹ a prima pſona naſcuntur pares habẽt tam in prẹſẽti q̃ in prẹterito perfecto ſyllabas:iuuo iuui. lauo laui.ſterno ſtraui.ſino ſiui tero triui.aſciſco aſciui:excepto quẹro quẹſiui.pono poſiui ãtique:quod nũc dicimus poſui.Quẹ uero a ſecunda perſona naſcuntur ſuperant eandem ſecũdam perſonam una ſyllaba:ut accuſas accuſaui.deles deleui.cupis cupiui.munis muniui.Secũdẹ uero quẹ u loco cõſonantis ante eo habẽt pductam antepenultimam:quẹ in prẹſenti corripit̃:& eo cõuertẽtia in i una ſyllaba minuunt̃ ĩ prẹterito perfecto:ut caueo caui.moueo moui.paueo paui.foueo foui.In ui diuiſas prẹteritũ pfectum exire ĩ omni cõiugatiõe iueniũt̃:& ſi uocalis ſit penultima ãte o ĩ prẹſẽti ſyllabas pares habet ei prẹteritum.Inueniũt̃ autem eiuſmodi uerba ĩ ſecũda uel tertia uel quarta cõiugatõe:ut doceo docui moneo monui. rapio rapui.abnuo abnui aperio aperui.cooperio cooperui.Sin autem conſonãs ſit ante o ĩ prẹſẽti:prẹteritum una ſyllaba abũdat:quod ĩ prima cõiugatione ĩ omnib⁹ in ui diuiſas terminantib⁹ prẹteritũ inuenies: ut domo domui.ueto uetui.ſono ſonui.ſeco ſecui.In tertia uero cõiugatiõe hoc idem obſeruat̃ ĩ his oĩb⁹:quẹ nõ habẽt uocalem ãte o:ut occulo occului. tremo tremui.pono poſui.ſuccino ſuccinui:quod in ſecũda & quarta cõiugatõe nõ põt iueniri:cũ hẹc i illa e ſemper habeãt ãte o finalem.Et attẽdẽdum q̃ penultimẹ prẹſẽtis tempora ſeruãt̃ in huiuſcemodi prẹterito:ſiue pares habeãt ſyllabas:ſiue abũdẽt:ut domo domui.ueto uetui.tremo tremui.uolo uolui.pareo parui.cãdeo cãdui.habeo habui.aperio aperui.excepto uno pono poſui:qd cũ in prẹſẽti pducit penultimã po:ĩ prẹterito eãdem ãtepenultimã factã corripuit.Nec miẹ cũ ſolũ hoc ĩ no deſinẽs: & n ĩ s mutauit ĩ prẹterito:& ĩ ui diuiſas terminauit.Et ſicut ſupra diximus: ueteres ĩ ui quoq; ſyllabam hoc ptulerũt.Omnis autem penultima formẹ ſupradictẹ:hoc eſt in ui diuiſas deſinẽtium corripit̃.Raro enim ĩ latinis dictionibus uocalem penultimam ante alteram uocalem pductam iuenies:Ideo autem raro diximus :quia in fio xbo auctores pducũt:ut Virgilius ĩ bucolicis.Oia uel mediũ fiãt mare uiuite ſiluẹ.In ius enim terminãtis genitiui penultima ãceps eſt.In grẹcis aũt dictionib⁹ ſẹpe hoc iueniturvt menelaus.ſpõde⁹.dia.In ſi terminãtiũ prẹteritũ perfectũ penultię uel natura:uel poſitiõe pducũt̃.Natura:ut rideo riſi.ludo luſi.haurio hauſi.raucio rauſi.Poſitione uel geminata s: vt gero geſſi.cedo ceſſi. premo

m

Poſiui

ĩ. producunt penultimã ex Codice manu ſcripto

Vel ante penultimẹ.

Vocalis ante nocalem breuis.

verg

Geſſi
Ceſſi

∴ In ius terminantis genitiui penultima anceps eſt ∴

pressi.uro ussi percutio percussi. Vel n uel l úel r uel p ante si positis: vt algeo alsi.maneo māsi.ardeo arsi.tergeo tersi.repo repsi.scalpo scalpsi. & secundę quidem uel quartę minuūt unam syllabam in pręterito: vt rideo risi.suadeo suasi.vrgeo ursi.ardeo arsi.farcio farsi.raucio rausi.sartio sarsi. Tertię ẋo pares habēt syllabas:tam in pręsēti q̄ in pręterito: nisi uocales habeant āte o:ut ludo lusi.mitto misi.rado rasi.rodo rosi. Si enim habeant uocalem minuūt ea quoq; una syllaba: vt cōcutio cōcussi.excutio excussi. Secūda ~~enim~~ quoq; & quarta ideo minuūt:quia vocales habēt ante o. In xi terminātia pręteritū perfectū secūdę & tertię & quartę cōiugationis īueniūt. Et tūc tātū natura quoq; pducūt penultimam quādo sit e penultima:vt rego rexi.tego texi.illicio illexi. In aliis enim positiōe sūt longę tantū.ut trabo traxi.uinco uinxi.duco duxi.quōd ostēdit esse correptum ex nomine:quod ab eo deriuat:& corripit dux ducis:sicut rexi pduci approbat ex nomine:quod ab eo nascit rex regis. Quęrit an luceo luxi debeat natura producta accipi:cum lux pducit. In quo etiā illud quērit si nomen a ẋbo an magis ex noie ẋbū natū sit:quod esse mihi uerius uidet quomō ab igne igneo & ignesco. & a flamma flāmo flāmasco. Quę pręsentis temporis cōsonantes seruātia ante o uel eo:uel io positas easdē āte i finalē habēt ī pręterito penultimas uel natura uel positōe pductas habēt:siue sint ī pręsēti correptę:siue productę:ut iuuo iuui.lauo laui.uideo uidi.sedeo sedi.faueo faui:lego legi.defēdo defēdi.fodio fodi.fugio fugi.uenio ueni. Excipiūtur quę ī pręsēti penultimā i habēt correptam:eamq; seruant ī pręterito quoq; penultimā. Ea.n.nō pducūt ī pręterito perfecto p hāc formā:& si ī pręsēti positōe sit lōga :ut bibo bibi.findo fidi.scindo scidi. Et sciēdū q̄ ī his quoq; ī eo vel in io desinētia ẋba una syllaba minuūt ī pręterito:vt sedeo sedi.foueo foui.moueo moui.paueo paui.prādeo prādi.uenio ueni.repperio repperi:quod notādū est q̄ antepenultimā:nō penultimā pduxit positōe. Alia ẋo pares habēt syllabas cū pręsēti: vt iuuo iuui.lego legi frāgo fregi defēdo defēdi.ago egi. Repetūt cōsonātes prię quidem cōiugationis duo monosyllaba.do dedi.sto steti & ex his cōposita reddo reddidi.resto restiti:habēt etiā penultimas breues. Secūdę uero ī principio repetūt quędā & habēt penultimas positōe longas:ut tōdeo totondi.mordeo momordi.spondeo spopōdi.pendeo pepēdi. Tertię autē quędam in principio repetūt:quędam in fine. In principio repetētia si in pręsenti penultimā breuē habuerit:in pręterito quoq; corripiūt eā. ut cado cecidi.cano cecini.pario peperi. Sin lōga sit ī pręsēti penultima naturaliter ī pręterito pducit:ut cędo cecidi.pedo pepedi. Positione si sit ī pręsēti penultima lōga ē quādo seruat ī pręterito:est quādo abiecta cōsonāte corripit.seruat in his:posco poposci.parco peperci.fallo fefelli.tendo tetendi.pendo pepēdi.curro cucurri:abiecta cōsonāte corripit in his: disco didici.pello pepuli tāgo tetigi.pāgo pepigi.pūgo pupugi.tūdo tutudi. Et

Regulā. nota

Scēdo. Scidi penultima correpta.

Repperi. in pretérito cum duplici. pp. in presenti uero cum unico tantum ab omnibus scribitur Ouid. tu nō inuenta reperta es in metam.

attendendū q̄ oīa ea quę gemināt principalem syllabā seruāt:nō solū cōsonātē :uerūetiā uocalē primę syllabę pręsētis temporis:tā in pria q̄ in se cūda syllaba:nisi a sit:ea enim in e cōuertitur:ut posco poposci.tendo tetendi.pēdo pepēdi.curro cucurri.disco didici.pungo pupugi. excipit pello pepuli. A uero in e mutat.fallo fefelli.parco peperci.tāgo tetigi. cano cecini.cado cecidi.pario peperi.& uide q̄ si penultima lōga sit ea quoq; seruat e:vt parco peperci.fallo fefelli. Sin breuis cōuertit in i:ut tāgo tetigi.pepigi.cecini.cecidi. In hac enim coniugatōe:idest tertia in fine etiā fit repetitio eiusdē syllabę ubiq; correpta penultima.uēdo uēdidi credo credidi.reddo reddidi. Et sciēdū q̄ una syllaba abūdat pręteritū.ī quo fit repetitio principalis uel finalis:tā in prima q̄ ī tertia cōiugatōe:nisi sit āte o:ut do dedi.sto steti.resto restiti.curro cucurri.parco peperci.cano cecini cado cecidi.pario ẋo:q a i habuit āte o:pares habuit syllabas tā ī pręsēti q̄ in pręterito pario peperi. Quoniā igit de generalibus pręteriti perfecti temporis uerbo formis collecti docuimus separatim p singulas conIugatōes de uariis eiusdē tēporis specieb9:cui difficillima ē tractātō omniū quęstionū ẋbi disserere conemur.

Verba

De pręterito primę cōiugatōis.

Rię cōiugatōis ẋba a sed a psōa īdicatiui modi:quę in as desinit tā ī actīa q̄ ī neutrali significatōe abiecta s:& addita ui faciūt pręteritū pfectū:ut amo amas amaui.oro oras oraui.accuso accusas accusaui.meo meas meaui.bio bias biaui.flo flas flaui.no nas naui. Excipiunt hęc quę in ui diuisas faciūt pręteritū:subtracta as:ut domo domas domui.crepo crepas crepui.frico fricas fricui.mico micas micui. seco secas secui.sono sonas sonui.tono tonas tonui.ueto uetas uetui. plico plicas plicui:uel plicaui:qd maxime ex compositis dignoscit. Nā cū prępositione magis p ui diuisas. Cū noīe ẋo cōpositū p aui terminat pręteritū pfectū:ut implico īplicui.applico applicui.explico explicui. displico displicui.replico replicui.complico complicui.duplico ẋo duplicaui. triplico triplicaui.multiplico multiplicaui. Inuenit tamē etiam cū prępositiōe in aui faciēs pręteritū:sed ī raro usu. Pacuui9. Quę te applicauisti tā erūnis obruta. Cicero in rhetorico secūdo. Q. ī itinere tā familiarit se applicauerit. Varro de poetis libro secūdo. Deinde ad siculos se applicauit. Cubo quoq; cubui facit:a quo cōposita tā pmę q̄ tertię cōiugatōis īueniunt: idem tamē habēt pfectū. īcubo īcubas īcubui. Nexo quoq; nexas uel nexis:vt Probo placet nexui. Virgilius ī quīto. Nexātē nodis:seq; in sua mēbra plicātem. secundū pmā ptulit cōiugationē. Liui9 tamē ī odyssea. Nexebāt multa īterflexu nodo dubio. Accius ī deiphobo. Nos cōtinuo feri eripimus omnib9 manicas nexim9. Necto tamē est ei9 pmitiuū. Nā quomodo a pticipio amplexus:quod ex ẋbo nascit amplector fit ẋbū frequētatiuum amplexor amplexaris. Sic a nexus pticipio:quod nascitur a ẋbo

Pacuuius
Cicero
Varro
Virg.
Liuius
Accius

Nexui
Nexi
Necaui · Necui

necto fit frequentatiuũ nexo nexas. Vnde manifestũ est ꝙ rationabilius
hoc secũdum primã cõiugationẽ ꝓtulit Virgili⁹. A necto tamẽ similiť
nexui ꝓtulerũt pleriq;. Quidã tamẽ etiã nexi: necto nexi dicẽtes. & fle
cto flexi & flexus. Virgili⁹ ĩ quito ęnei. Et parib⁹ palmas ãboꝫ ĩnexuit ar
mis. Lucili⁹ ĩ quito. Hic solus uigilauit opinor: & cũ id mihi facere uisus ẽ
tum retia nexit. Supradictis addũt quidã neco necaui: uel necui: sicut &
Prob⁹ & Carisi⁹ & Diomedes. Ideo ꝙ participiũ pręteriti passiuum neca
tus a necaui: & nectus a necui facit. Horati⁹ ĩ primo episto. Spẽ mẽtita se
ges: bos est enectus arãdo. Liuius ab urbe ꝏdita. xxi. Fame frigore illuuie
squallore enecti. Cicero ĩ tuscula. iij. Enect⁹ siti tãtal⁹. Sed ꝓprie necatus
ferro: nect⁹ ꝏ alia ui pempt⁹ dicit. Enni⁹. Hos pestis necuit: ꝑs occidit
illa duellis. Excipiũť pręterea hęc quattuor: do dedi. sto steti. iuuo iuui. la
uo laui: quod antique tertię quoq; cõiugatõis ꝓferť: lauo lauis lauit. Plau
tus in pseudulo. Gestas tabellas eas lachrymis lauit. Virgili⁹ in. x. Lauit
improba teter Ora cruor. Idem in. iij. ęnei. Fluuidũ lauit inde cruorẽ. A
do quoq; cõposita & a monosyllabis prępositõibus tertię sũt cõiugatõis: ut
addo addis. reddo reddis. trado tradis. ꝓdo ꝓdis. Nã circũdo circũdas fa
cit: quia circũ & dissyllabũ & magis aduerbium est. Et hoc solũ ꝏbũ prię
ꝏiugatõis a penultimã ĩ prę̃seti & ĩ pręterito ĩpfecto & ĩ futuro & ĩfinito
& ꝓticipio pręteriti & futuri corripit: dam⁹ datis daris dabã dať dabo da
re daturus datus. Et quę ex hoc solẽt fieri: vt dabam dabamini. Da enim
ubiq; ante finẽ corripiť in hoc ꝏbo simplici: ut daturus datum datu dator
vt Virg. ĩ ꝑ mo ęne Vixe conspectu siculę telluris in altum Vela dabãt
Idem in eodem. Adsit lętitię bacchus dator: & bona iuno. In eodem O pas
si grauiora: dabit deus his quoq; finẽ. Idem in eodẽ. Si dať italiã sociis &
rege recepto. Idem ĩ. vi. Cui dat⁹ hęrebã custos: cursusq; regebã. Idẽ in. iij.
Et pater anchises dare fatis uela iubebat. Persius. Quin dam⁹ id superis
de magna quod dare lãce Nõ possit magni messalę lippa ꝓpago? A sto
quoq; composita seruant duplicationẽ pręteriti: ut resto restiti. cõsto con
stiti. ꝓsto ꝓstiti. Ouidi⁹ tamẽ abstit ꝓ abstitit ꝓtulit ĩ. xi. metha. Alciõe
lachrymis: & quę ꝑs admonet abstit. Absisto enim & absto abstiti facit.

Abstit

Supinũ uel ꝓticipiale in um desinẽs oĩa primę cõiugatõis ꝏba quę in
aui pręteritũ terminãt: ui in tũ cõuertẽtia faciũt: ut amaui amatum. oraui
oratũ. flaui flatum. Quę ꝏ ĩ ui diuisas desinũt si c ãte o habuerit mutãt
ui in tum: vt frico fricui frictũ. Vnde Iuuenalis ĩ. ij. Si prurit frict⁹ ocelli
Angulus. Similiť seco secui sectũ. Sic ergo necui facit nectũ. Oui ĩ. iiij. me
tha. Nec tu iam poteras enectum pondere tertę: Tolle nympha caput.
Mico quoq; micui mictũ debet facere. Sed dubitatõis causa: quia mingo
quoq; mictuꝫ facit ĩ usu nõ iueniť: q̃uis ab eo ꝏbũ cõpositũ dimico dimi
caui facit & dimicatũ. Liuius in. xxxiij. Iuxta quoq; acie & collatis signis
dimicatũ. Quidã auctores usi sũt rationabiliter dimicaui: quãq̃ emico

Virg.
Lucilius
Hora.
Liuius
Cicero
Ennius
Plaut.
Virg.
Virg.
Virg.
Virg.
Virg.
Virg.
Virg.
Virg.
Persius
Ouidius
Iuuenal.
Ouidius
Liuius

Lucanus
Lucan⁹
Cicero
Cicero
Salusti⁹
Horat.
Stat
Enni.
Enni⁹
Accius
Lucre.
Lucan.
Luca.
Aemili.
Brutꝰ
Tere
Ouid.
Virg.
Tere
Virg.
Virg.
Luca
Cato
Lucili⁹

Plicitum & plicatũ

emicui faciat. Lucanus in ꝑmo. Qualiter expressum ventis ꝑ nubila ful
mẽ emicuit. Plico quoq; etiã plicatũ & plicitũ facit: ꝙ & plicaui: & plicui
Ex eo igitur cõposita penultimã a vel i habent in supinis: duplicaui du
plicatũ: explicaui explicatũ: ĩplicui vl ĩplicaui qd ĩ raro usu est ĩplicitũ vel
implicatũ. Vnde lucanus in iii. implicitas magno cęsar torpore cohortes.
Cicero vero in pisone. Quid auaritię quę criminibus infinitis implicata
summã nũc explicẽ. Idẽ in eodẽ. Familiaritate implicatus. Salustius ĩ. iiij.
historiaꝫ. Implicate rates ministeria ꝓhibebãt. Alia vero in ui diuisas
pręteritũ desinẽtia: ui in itũ conuertũt in supino penultima correpta: do
mui domitum: cubui cubitũ: tonui tonitũ: sonui sonitũ. Horatius tamen
in epodo. Intonata protulit secundũ analogiã pro intonita. Non me lucri
na iuuerint cõcilia magisue rumbus aut scauri si quos eois ĩtonata flucti
bus hiems ad hoc uertit mare. uetui uetitũ: crepui crepitũ: accubui accubi
tum. Statius in. i achil. Quẽ quisq; sacrarat accubitu genioq; locũ. Hęc ta
men ipsa & secundũ tertiã uetustissimi protulisse inueniunť cõiugationẽ
ut Enni⁹ in. xi. annaliũ. Tunc clipei resonãt & ferri stridet acumẽ. Idem
in. xiij. Littora lata sonũt. Accius ĩ clytẽnestra. Sed ualde resonunt regię
domus. Lucretius Incaligare oculos sonere aures regię. Steti ꝏ statũ supi
nũ penultia ꝓducta debet facere. Vnde Lucanus in secũdo. Cõstatura fi
des superꝫ. Cũ datũ & datus sicut superi⁹ ostẽdim⁹ corripiat penultimaꝫ.
Est tamẽ in hoc quoq; notãdũ ꝙ noia ab eo deriuata a penultimã corri
piũt: & ãte penultimã: ut status stata statũ stabilis. Lucanus in. x. Quorũ
stata tẽpora flatus. Idẽ ĩ. v. Quã nõ e stabili tremulo: sed culmina cuncta
Despiceret. Cõposita ab eo uarie uetustissimi ꝓtulerũt: asto astitũ & asta
tũ. prę̃sto prę̃stitũ & prę̃statũ. Aemilius porcina in oratione. Vti lex ęmi
lia abrogeť Tempore astituꝫ atq; pituꝫ me esse. Brutus in epistola. Oc
iso Caio Cęsare postq̃ mare trãsierat prę̃statũ ẽ. V quoq; lõgã ãte tuꝫ
unũ hẽt iutũ: & ab eo cõpositũ adiutũ. Au quoq; lautũ q̃uis uetustissimi
etiã lauatũ solebãt dicere. Vnde Terẽ in eunucho. Abeũt lauatũ prostre
punt: ꝓ lautũ. Et Ouidi⁹ ĩ. iiij. fastoꝫ. Siluia uestalis: quid enim uetat in
de moueri. Sacra lauaturas mane petebat aquas. Potũ quoq; pro potatũ
Virg. ĩ buco. Et potũ pastas age tityre: & interagẽdũ. Terẽtius aũt ĩ phor
pfecte ꝓtulit. Nã apud me potatur⁹ ẽ. Virg. ĩ buco. Huc ipsi potũ uenięt
ꝑ prata iuuẽci. Idẽ ĩ geor. Quoq; modo potis gauderet in tibia fibris. Lu
canus ĩ. v. Strymona hic gelidũ bruma pellẽte relĩquũt Poturę te nille gru
es. Sciendũ aũt ꝙ ĩ um desinẽs supinũ accepto uerbo infinito: qd est ire: fa
cit infinitum futuri: ut oratũ ire. domitũ ire. lautũ ire: uel lauatum ire. Fre
quẽter tamẽ antiquissimi neutro futuri addebãt esse: & infinitũ futuri si
gnificabãt: ut oratũ esse ꝓ oratũ ire dicẽtes: & factuꝫ esse ꝓ factũ ire. Ca
to in. v. originũ. Illi polliciti se se factuꝫ oĩa ꝑ eclipsim esse: ꝓ factũ ire: qd
grẽci dicunt ποιήσειν: quod ẽ ĩfinitũ futuri. Lucili⁹ ĩ. xvij. ad penelopeã

Statum

Astitum
Astitum
Prestitu
Prestatu

Quomodo Circũlogmur futuru infinitum

conuersus ait. Nuptuꝫ te nupta negãs: ꝙ uiuere Vlyssem speras In hoc quoq; subaudiẽdũ ẽ esse: idest nuptuꝫ esse: ꝓ nuptũ ire: γάμηθήσεσθαι Sylla ĩ. xxi. Rerũ suaꝫ ad sũmã pernicie ẽ rẽpublicã peruetura esse: ꝓ peruẽtũ ire ἐλεύσεσθαί.

De pręterito perfecto secũdę cõiugationis.

Secũda cõiugatio in eo desinit: & ea terminatio ꝓpria est secũdę cõiugationis: exceptis paucis primę cõiugatõis. meo meas. beo beas. laqueo laqueas. nauseo nauseas. enucleo enucleas. creo creas. screo screas. calceo calceas. qd' alii calcio calcias. Et quartę duob⁹ eo is. & queo quis: & quę ex his cõponũt: ut adeo. redeo. pereo. ueneo. nequeo. i antecedẽte unũ inuenit: cieo cies: hoc est uoco. vnde Virg. ĩ. i. Bella cient primaq; uetãt cõsistere terra. Idẽ ĩ. vi. Aere ciere uiros: martẽq; accendere cãtu. Inuenit tamẽ idẽ etiã ĩ io desinẽs quartę cõiugatõis. vnde Stati⁹ in quarto theba. Suus excit ĩ arma Antiqua tiryntha deus. Luca. in. ij. Nũc urbes excite feras: date gẽtib⁹ arma. Lucre. Auaꝫ cimus ad ortus. Liuius in. xviij. aduersus ĩterfectores. C. Cęsaris ultoris manũ cõparãs concibat. Pręteritũ ei⁹ tã ĩ secũda q̃ ĩ quarta desinit cii uel ciui. Luca. ĩ. vij. Quãtas ĩ proelia nũq̃ Cõciuere manus. Vir. ĩ. v. Famaq; finitimos: & clari nomen acestę Excierat. Obseruãdũ aũt ĩ oĩbus ẽ ꝙ si minuat pręfẽtis syllabas pręteritũ necessario penultimã ꝓducit. siue correpta siue ꝓducta sit in pręsẽti: nisi syncopã patiat: ut cieo ciui: & ꝓ syncopã cii. rideo risi. faueo faui. augeo auxi moueo moui. sedeo sedi. facio feci. fugio fugi. fodio fodi. uenio ueni. Ergo liqueo liqui: & langueo langui pares habent in pręterito & ĩ pręsẽti syllabas. Corripiũt enim penultimas pręteriti: idq; usus comprobat. Ouidi⁹ ĩ. vi. metha. Imposito fratri moribũda relãguit ore. Idẽ ĩ. iij. Nectare corp⁹ delicuit. Idẽ ĩ. vij. Delicuit: stagnũq; suo de noĩe fecit. V loco cõsonãtis ante eo habẽtia eo ĩ i cõuersa faciũt pręteritum: & ꝓducũt penultimã necessario secundũ pręmõstratã regulã: vt moueo moui. foueo foui. caueo caui. paueo paui. uoueo uoui. Inueniunt tamẽ auctores: qui quomõ ĩ pręterito primę cõiugatõis ĩ ui syllabã terminãte faciunt in secunda tã ĩ singulari q̃ ĩ plurali in tertia plurali in runt desinẽte ꝓsona penultię syncopam ~~syllabę~~: sic ẽt ĩ secd'a cõiugatõe quãdo pręterituꝫ in ui desinit. Vir. ĩ quarto ęnei. Hircanęq; admorũt ubera tigres. ꝓ admouerunt. Hora. in. i. sermo. Hũc hoĩeꝫ uelles si tradere dispereã: ni sũmosses oẽs. ꝓ sũmouisses Cõniueo: qd' ẽt cõniuo secũdũ tertiã ꝓtulerũt ueteres pręterituꝫ tã in ui q̃ in xi habuit. Nũmius Crassus ĩ. xxiij. iliados. Nã cõniui oculos ego dein de sopore. Turpili⁹ ĩ parateruſa. Dũ ego cõnixi sõno: hic sibi ꝓspexit uigilãs uirginẽ. Feruco quoq; ẽt & feruo iueniunt: ab utroq; tamẽ pręteritum ferui dicit. Terẽ. ĩ adel. Sperabam iã deferuisse adolescẽtiã. Nec solũ ea diuersaꝫ cõiugatõuꝫ iueniunt ẋba: sed multa pręterea: ut strideo strides: & strido stridis. & fulgeo fulges. & fulgo fulgis. dẽseo dẽses: & dẽso dẽsas.

Calceo · as.
Ciuj
Cij · i
Verbis
Liqueo · Licuj · licuj
Langueo · Languj
Conijueo · es &
Cõniuo · is.
Feruco · es · &
Feruo · is.
Virg.
Virg.
Stati⁹
Lura.
Lucret.
Luca
Lura
Virg
Omid.
Ouidi
Omid.
Virg
Hora
Crassus
Turpilij
Terẽ.

9

Caluus.
Plin
Virg.
Virg.
Terẽ.
Hora
Luca
Virg.
Virg.
Virg.
Emijus

oleo oles & olo olis. Caluus cõniuere infinitũ secũdum tertiã cõiugationẽ correpta penultima protulit. Cum grauis ingenti cõniuere pupula sono Persius ẋo secũdę protulit. Venisi cõniues oleũ artocreasq; popello largior. A ferueo. Virgilius ĩ. i. Feruet opus redolẽtq; thymo fragrãtia mella: a feruo. Idẽ in viij. Feruere leucaten auroq; effulgere fluctus. Lucius. Nũc feruit ad hamũ. Terẽtius ĩ adel. Cũ maxime feruet tã placidũ quasi ouẽ reddo: unde feruesco. Dicit tamẽ etiã ꝓ b. ferbeo: ex quo ferbui. Horatius in i. sermo. Velat ũq; stola mea cũ cõferbuit ira. Vnde & ferbesco. A strideo. Lucanus ĩ iiii. Auribus incertũ feralis strideat umbra. A stridõ. Virgilius in viii. Stridũtq; cauernis stricturę chalybũ & fornacibus ignis anhelat. A fulgeo. Virgilius in v. Ipsiq; ĩ puppib⁹ auro ductores lõge effulgent A fulgo. Idẽ ĩ viii. Auroq; effulgere fluctus A dẽso. Ennius in viii. annaliũ. Densant cãpis horrẽtia tela uiroꝫ. A denseo. Virgilius ĩ x. Ad dẽsent acies. Ab oleo. Terẽtius ĩ adelphis. Olet unguẽta de meo. Ab olo Plaut⁹ ifiniti ẋbi syllabã corripuit ĩ mustelaria. Nõ omnes possunt olere unguẽta exotica. Supinũ a ꝓterito fit: mutata ui ĩ tum: ut ciui citum: moui motum. foui fotũ. Nec solũ in secũdę cõiugationis ẋbis ĩ ui ꝓteritũ faciẽtibus sed etiã ĩ aliis est obseruãdum: ut amaui amatũ: accusaui accusatum adiuui adiutũ: cupiui cupitũ: arcessiui arcessitũ. Excipiunt laui lautũ: caui cautũ: faui fautum: quę differẽtie causa pro a longa au diphthongũ habuerunt: propẽ latum catum fatum: que alias habẽt significationes. Et sciendum ꝙ ĩ omnibus huiuscemodi supinis penultĩa producit exceptis satum a sero seui: quod etiã serui habuit in usu ãtiquo: unde sertum. & sino siui situm. Et a pono posui uel posiui secundũ antiquos positũ/situm, itũ. quitum notãda sunt. Virgilius ĩ. iiii. geor. Et paribus lita corpora guttis.

In deo exeuntia lõga uocali naturaliter antecedẽte: uel ar. syllaba: deo in si cõuersa faciũt pręteritũ: ut suadeo suasi: rideo risi: ardeo arsi. E uero uel i breuibus ãte deo positis: ꝓducunt easdẽ uocales: & eo ĩ i mutãtia faciũt ꝓfitũ: ut sedeo sedi. & ex eo ꝓposita: ĩsideo ĩsedi: subsideo subsedi: resideo resedi: uideo uidi: ĩuideo ĩuidi: ꝓuideo ꝓuidi. Et notãdũ ꝙ a sedeo cõposita quãuis e in i cõuertãt in pręsenti: in pręterito tamẽ tandẽ e productã seruant: ut possideo possedi. Strideo quoq; stridi facit: quod etiã strido stridis tertię cõiugationis inuenit. I autẽ tam in pręsenti q̃ in pręterito ꝓductam habet. Virgilius in. viii. Stridũntq; cauernis stricturę chalybũ & fornacibus ignis anhelat. Lucan⁹ in. vi. Auribus ĩcertũ feralis strideat umbra. Statius in. iiii. Huius in aspectu luco stridere sagittę. Accius in alcestide. Cum stridẽt retracta rursus ĩfelix. Sin autẽ prima syllaba in dẽterminatoꝫ post mutã aliquã. uel semiuocalẽ: e uel o correptas habuerit in aliquam liquidam desinentes duplicat: sic tamẽ ut priori gemina ĩtũ extrema consonãs subtrahat. Et sic eo in i cõuersis fit pręteritũ perfectũ: ut pẽdeo pepẽdi: tondeo totondi: mordeo momordi: spõdeo spopõdi

m

Virg.
Lucan⁹
Statius
Accius
Ferbeo
In omnibus supinis penultima producitur.
In Suadeo · a longa
Strideo 2 &
Stridõ 3
1. s. syllaba
1. s. syllaba
pependi
Tõtondi
Momordi
Spopondi.

Litum
Itum
Quitũ

A quo ét s ĩ secũda demit syllaba euphonię causa. In cõpositõe tamẽ hęc eadẽ nõ geminãt supradictã syllabã: ut respõdeo respõdi. depẽdeo depẽdi: demordeo demordi. prẽmordeo prẽmordi. detõdeo dẽtõdi: uetustissimi etiã detotõdi ptulerũt. Enni? ĩ ãnalib?. Et detotõdit agros lętos atq; oppida cępit. At Varro ĩ magno talẽto. Detotõderat forcipib? uitari feris. Au autẽ ãte deo habẽtia per participiũ ĩ prętérito declinãt: ut audeo aũsus sum. gaudeo gauisus sũ. Vetustissimi tamẽ & ausi ꝓ aũsus sum: & gauisi ꝓ gauisus sum ꝓtulerũt. Cato Cẽsorinus ĩ oratõe ꝓ Lucio Antonio. Beneficii postridie iussisti adesse in diem ex die nõ ausi recusare. Liuius in odyssea. Quoniã audiui pauci gauisi. Lucius Cassius emina in. ii. ãnalium. Idq; admiratũ esse gauisi. In hoc ẋbo etiã illud attẽdẽdũ ꝙ ausi; ausis ausit: pro subiũctiuo audeã audeas audeat inuenit. Vir. in. ij. georg. Ausim uel tenui uitẽ cõmittere sulco. Ouidi? ĩ. vi. methamor. Et nihil eit qd' nõ inopino captus amore Ausit: nec capiũt iclusas pectora flãmas. Osa autẽ supradicta ẋba deo in sũ cõuertẽtia faciũt supinũ: ut rideo risu; mordeo morsũ: pẽdeo pẽsum. tõdeo tõsum. respõdeo respõsũ. audeo ausũ. Gaudeo ẋo ét i post u assũpsit euphonię causa gauisum. A sedeo prętęa geminatũ s sessũ. Et fortasse differẽtię causa: ne si sesũ diceret duę partes putarẽt esse. Alia ẋo oia ĩ deo desinẽtia in ui diuisas ꝓferũt prętęritũ: ut cãdeo cãdui studeo studui. frõdeo frõdui splẽdeo splẽdui: quoꝝ supia mutatione eo in i: & assũptõe tũ debẽt fieri: ut cãditũ. studitũ. froditũ. splẽditum. Rarissime tamẽ ab oib? neutris secũdę cõiugatõis: quę in ui diuisas faciũt prętęritũ inuenio: uel huiuscemodi supinũ: uel participiũ futuri: ut caleo calui. tepeo tepui. horreo horrui. flacceo flaccui: rubeo rubui. palleo pallui. Si qua tamẽ iueniũt ĩ breuẽ habẽt ãte tũ. Vnde Iuuenalis a careo carui ĩ secũdo. Tollere dulcẽ Cogitat hęredẽ caritur? turture magno. Et Cicero ualiturus a ualeo. Excipit prãdeo prãdi. Plautus ĩ menęchmis. Prãdi & potaui: & scortũ accubaui. Idq; tamẽ ĩ sum facit supinũ: quomõ superiora: ut prãsũ: quod tamẽ q̃uis sit neutrũ hẽt participiũ prętęritum prãsus: ut coeno coenat?. iuro iurat?. careo cassus. pateo passus. titubo titubat?. Et multa prętęrea a uetustissimis similit ꝓlata sũt participia prętęriti a neutralibus. ut a seneo senectus ὁ γηρασασ. discedo discessus. ὁ ἀναχωρήσασ. itereo iterit? ἀπόλωλεκώσ. obeo obit?. ὁ ἀπολέσασ. occido occasus. ὁ λύνασ. potus: ὁ πεπωκώσ καί ὁ πωθείσ: ut iuratus ὀμνυκώσ ὁ ὀμνυθείσ. Catullus. Sed hoc fuere nõ recõdita senectą q̃ te. Senesco. n. ĩcboatiuũ ẽ. Salu. in. iiij. histo. Oẽs quibus senecto corpore animus militaris erat. Cecilius ĩ. iiij. Custodibus discessis multi iterficerẽtur. Claudi?. Pugna acriter cõmissa multis interitis. Liuius ĩ protesilao Cupidius miserulo obito. Lucilius ĩ. ij. Quę horis sublata duab? oia sũt sole occaso ductoq;. A decresco quoq; decretũ Liui? ꝓtulit ĩ ẽtio Eroto pęgmon. Nocte dieq; decretũ: & auctum. Terentius ĩ ecyra. Quid agis cum

Detotondi

Audeo. Ausus sum
Gaudeo. Gauisus sum
Ausi
Gauisi
Ausim

Sessum

Coriturus
Valiturus
Prandsus. a. u
Coenatus. a. u
Iuratus. a. u
Cassus. a. u
Passus. a. u
Titubatus. a. u
Senectus
Discessus
Interitus

Ennius
Cato
Liuius
Lucius
Virg.
Ouid.
Iuuenal.
Plaut.
Catull.
Salus.
Cecil.
Claud.
Liuius
Lucil.
Liui.
Terẽ.

πωθείς

uirgine una adolescens cubuerit plus pot?. Hoc tñ idẽ; Iuuenalis passiue protulit in. iiii Epota q; flumina medo prandẽte. Sicut & iuratus tã actie q̃ passiue proferẽt. Cicero in secũdo uerrina ꝝ. Malo ei iurato suã tanq̃ in iurato aliorũ tabellas cõmittere. Lucan? in octauo. Mihi per latiũ iurata tonãtẽ. A titubo quoq; titubat?: Vir. in. v. Vestigia presso Haud tenuit titubata solo Idẽ in tertio. Nũc cassũ lumine lugent Q̃uis a careo futuri participiũ nõ cassur?: sed caritur? faciat: sicut supra ostẽdim? Iuuenalę; ꝓtulisse ĩ. ij. A pateo quoq; passus nascit teste Virgilio: qui ponit ĩ. iij. ęnei. Et pater ãebises passis de littore palmis. Idẽ ĩ secũdo. Passis pameia uirgo. In geo desinẽtia l ul'r antecedẽtib? geo in si cõuersa faciũt prętęritũ pfectũ: vt idulgeo ĩdulsi. fulgeo fulsi. algeo alsi. vrgeo ursi. tergeo uel tergo tersi: quod Prob? & Carisi? & Celsus & Diomedes comprobãt: & ip se oib? ualidior usus Iuuenalis ĩ primo Sed mox & pocula torques Saucio: & rubra deterges uulnera mappa. Idẽ ĩ. v. Vasa aspera tergeat alter. Hora. in. ij. Posito pauone uelis quin hoc poti? q̃ galina tergere palatum Terent. ĩ eunu. Ego ĩperatoris ẋtutẽ nouerã: & uim militũ sine sãguine hoc nõ posse fieri quin abstergerẽ ulnera. est. n. iãb? quaternari? qui stare nõ potest: nisi penultima abstergerẽ ꝓducat. Mulgeo quoq; mulsi facit: q̃uis differẽtię causa quidam mulxi ꝓtulerũt: q a mulceo quoq; mulsi facit. Virg. ĩ. iij. geor. Quod surgente die mulsere horisq; diurnis Nocte premens. Enni? in. vij. annaliũ. Mulserat huc nauem compulsam fluctibus pontus. Idẽ in. ix Cyclopis uenter uelut olim tursserat alti carnibus bumanis distentus. Lucilius in. xx. Purpureo tersit tũc latas gausape mensas Idem in. iiij. Obtersi ebrius. Syllaba ẋo naturalit longa ante. geo posita: mutãt geo ĩ xi: & faciunt prętęritũ perfectũ. lugeo luxi. augeo auxi. frigeo frixi. Alia ẋo oia ĩ geo desinẽtia eo in ui diuisas mutãt: vt. egeo egui. idẽgeo indigui. rigeo rigui. uigeo uigui. Supina quędã ĩ si terminatia prętęritũ: i in um cõuertẽtia faciũt: siue secũdę: siue tertię cõiugatõis sint: na; quartę in tum faciũt supinũ: vt indulsi indulsum uel ĩdultũ. Vnde Marcellin? reꝝ gestaꝝ. xiiij. Tãq̃ licẽtia crudelitati indulta. Fulsi fulsũ alsi alsum. tersi tersũ. lęsi lęsũ. lusi lusũ. mulsi mulsũ uel mulctũ. Salu. in. iij. histo. Deinde linita iam ira: post postera die liberalib? ẋbis pmulcti sũt. Torsi quoq; torsũ: & tortũ facit. Vnde Cicero in cõcione Metelli. Q̃ pmulsa atq; recreata. Varro ĩ satyra. Capite pmulso. Itaq; & tortores & torsores dicim?. Cato ĩ. ij. originũ. Marsũ hostẽ occidit priusq̃ pelignus. Prętęa marsuemi uocãt de marso detorsũ nomẽ. Terẽ. ĩ phor. Bono ꝝ cõtortor: legũ distortor. Cicero in. iiij. Q̃ fanũ demq; qd' nõ auersũ atq; extorsũ relique ris. A tergo tersi tersũ dixit secũdũ supradictã proportionẽ. Excipit gessi gestum: ulsi ustũ faciẽtia supinũ. In xi ẋo faciẽtia prętęritũ cuiuscunq; sint cõiugationis: xi in ctũ cõuertẽtia faciũt supinũ: vt luxi luctũ. auxi auctũ. frixi frictũ. aspexi aspectũ. illexi illectũ. duxi ductũ. neglexi neglectũ

m 5

Iuuena.
Cicero
Lucr.
Virg.
Virg.
Virg.
Virg.
Probus
Carisius
Celsus
Diomedes
Iuue.
Iuue.
Hora.
Virg.
Lucilius
Marcellinus.
Salustius
Cicero
Varro
Verba sũt ratoinꝭ
Terẽ.
Cicero

Cassus lumine.
Tergeo
Tergo.
Abstergere
penultima ꝓducta in Terentio.
Indulta
Tortores &
Torsores.
Marcinij
Verrinarius.

Iambus q̃ternarius

traxi tractũ: ſtruxi ſtructũ:finxi ẋo facit fictũ :& pinxi pictũ:ſtrinxi ſtrictum:minxi mictũ:euphonię cauſa n in ſupino abiciũt: quãuis iunxi iũctum:tinxi tinctum:unxi unctum:& pupugi & punxi punctum:& ſanxi ſanctum ſeruãt in ſupino quoq; n .Excipiunt flexi & fluxi:quę in ſupinis quoq; ſeruauerũt x.flexuꝫ fluxũ.Quanuis uetuſtiſſimi & fluctus pro fluxus & fluctuꝰus pro fluxurus ſoliti ſunt dicere.Vnde & fluctus iple motꝰ aquarum. ¶ In gui ẋo facientia pręteritũ quia neutralia ſunt non habent i uſu ſupia:debent aũt ſecundũ analogiã in itũ facere ea ſicut ſupra dictũ eſt. ¶ In queo deſinẽs unum inuenit ſecũdę cõiugationis in ſi terminans pręteritũ:torqueo torſi & ex eo cõpoſita:diſtorqueo diſtorſi:cõtorqueo cõtorſi:extorqueo extorſi Supina ſecundũ paulo ante expoſitã regulã i ſum proferunt:torſum diſtorſum cõtorſum extorſum.Inuenit aute & in tũ frequentius. ¶ In leo deſinẽtia:ſi ante l alterã cõſonante cõiunctã habuerit in eadẽ ſyllaba.Et ab oleo uel leo cõpoſita p ui ſyllabã faciunt pręteritum impleo impleui:cõpleo cõpleui: ſuppleo ſuppleui:cuius ſimplex uerbum nõ legi : fleo fleui.defleo defleui:cleo cleui:oleo oleui:aboleo aboleui:adoleo adoleui exoleo exoleui : deleo deleui:releo releui:quanuis oleo oleui & olui faciat.Et ſiñt redoleo redoleui & redolui:q nõ mutauit ſignificationem. Horatius in primo epiſtolarũꝫ Vina fere dulces oluerunt mane camoenę.Lucilius in.xxx.Quis totũ ſcis corpus iam peroleſſe biſulcis:pęleuiſſe: Virgilius i.xii.Mox cum matura adoleuerit ęſtas. Varro tamen & adolui protulit i iii. rhetoꝫ .Poſtq̃ adoleuerit hęc iuuẽtus.Caſſius ad tiberiũ. At cõtra ęgyptiꝰ ſacrificiũ niſi ĩtegrum anſerem adoluerũt.Paſſiui quoq; participiũ adult us pro adoletus prolatum eſt.Ancias in.lxxiiii. Et omnes hoſtias uituli . xxvi.cõiecti & oĩa adulta ſunt . Obſoleo quoq; obſoleui facit.Non eſt enĩ a ſoleo quod ſolitus ſum uel ſolui ſecundũ Saluſtium facit pręteritũ:quĩ in ſecũdo hiſtoriaꝫ ponit . Neq; ſubſidiis uti ſoluerat: ſed ab obs & oleo:ſic obſcenus ab obs & canẽdo uel ceno Παρὰ τὸ κυνδόν. Vnde & ĩquino.Cicero de imperio Cn.Pompeii.Obſoleuit tam iſta oratione multomagis q̃ uerbis refutata. Idẽ i primo rhetoricoꝫ. Hoc uero a pleriſq; eoꝫ deſertũ obſoleuiſſe.Idẽ pro cerio.Chartę quoq; quę illam priſtinã ſeueritatẽ obtinebãt obſoleuerũt.Exoleo quoq; exoleui: Vnde exoletus exoleta exoletũ.Plautus in medico.Domi reliqui exoletam uirginẽ: id eſt grandẽ quę exoleuerat.Aboleo uero uelut redoleo & aboleui facit pręteritũ. Vnde & aboletã & abolitũ & abolitio dicit.Liuius.Et ſi omnes diuini humaniq; memoria aboleuerit.Perſius.Hoc iuuat hoc inquis ueto quiſq̃ faxit oletũ . Cicero in uerrẽ.de pręfectura urbana. Vere or neſi cupiã nimis ãtiqua & etiã aboleta uideat.A deleo cuius ſimplex id eſt leo in uſu nõ eſt:deletũ a delĩo delitũ naſcitur:quod Probus & caper comprobat.Vſu quoq; adiuuante.Virgilius in iiii.georgicoꝫ.Et paribus lita corpẽra guttis .Cicero in primo epiſtolaꝫ ad caluinũ.Tulit moleſte

Pupugi
Punxi
Fluctus
Oleo · oleui & olui
Adultus pro adolet
Obſoleo · Obſoleui ab.obſ.&oleo
Inquino
Exoleo
Exoletus · a · u
Aboleo
Aboletus & Abolitꝫ
Domi reliq exoletam uirginem
notꝫ p Laure.

roburo
Hora
Lucil
Virg
Caſſius
Varro
Ancias
Saluſ.
Cicero
Cicero
Cicero
Plaut.
Liuius
Perſius
Cicero
Virg.
Cicero

Cicero
Actius

q; litterę delitę ſunt mihi a te redditę.Idẽ in.iiii.uerrinarum. Tabulę ſunt in medio quę ſe corruptas atq; ĩterlitas eſſe clamãt. Actius ĩ atreo. Epularum fictor ſcelerum fratris delitor. ¶ Supina fm iam ſupradictã regulam in ui ſyllabã pręteritũ terminãtium faciũt:ut cõpletũ defletũ:abſoleui abſoletum:aboleui aboletum:abolui abolitum:deletuꝫ a deleo. Vnde & letum ipſa res quę delet uitam quaſi a leo ſimplici quod in uſu non eſt profertur.Alia uero omnia in leo uerba deſinẽtia eo in ui diuiſas trãſeuntia faciũt pręteritũ:ut doleo dolui:caleo calui: palleo pallui:excelleo excellui:quod & excello inuenitur . Alia quoq; omnia ſecũdę cõiugationis uerba quacunq; cõſonãte ante eo poſita eo in ui diuiſas cõuertentia faciũt pręteritum perfectũ:ut habeo habui:rubeo rubui:doceo docui arceo arcui timeo timui.iaceo iacui:teneo tenui:caneo canui:ſtupeo ſtupui : tepeo tepui:pareo parui:careo carui:borreo borrui:floreo florui: cenſeo cenſui:pateo patui:liqueo licui:ex quo liqueſco inchoatiuum.Ouidiꝰ in.iiii methamor.Protinus imbutũ cęleſti nectare corpus Delicuit:terramq; ſuo made fecit odore.A liceo quoq; licui facit.Excipiũtur hęc iubeo iuſſi.ſorbeo uel etiam ſorbo:ut Probo placet ſorbſi uel ſorbui. Lucanus in.iiii.Abſorbſit penitus rupes & tecti ferarũ.Cicero in ſecũdo philip.In ſanguinẽ ciuilem exhauſit uel potiꝰ exorbuit.Idẽ pro murrena. Difficultatẽ exorbuit. Mulceo mulſi:maneo manſi:neo neui:hęreo hęſi:lũceo luxi:polluceo polluxi. Plautus in ſticho.Et decimã partem herculi polluceam.Neuius in colace. Qui decimas partes cõtũ alieni fuit polluxit tibia publicando epulo herculis decimas. Supinõ in ui quidẽ diuiſas facientia pręteritum neutra deficiũt:ſicut ſupra diximus:ut ſtupui:canui:tepui:borrui parui egũi deficit etiam metui:timui.Nã a carui uel caritum uel caſſũ uidet poſſe dici:quia futuri participiũ cariturus pręteritũ caſſus inuenit.Iuuenalis in ſecũdo. Qũo ante latum ẽ. Tollere dulcẽ cogitat hęredem cariturus turture magno.Virgilius in ſecũdo ęneid.Demiſere neci nõ caſſum lumĩe lugẽt Actiua uero plerunq; ui uocales in i correptã cõuertẽtia aſſumũt tum.ut habeo habui habitũ:inhibeo inhibui inhibitũ:prębeo prębui prębitũ: moneo monui monitum:Pauca aũt ui in tũ cõuertũt: niſi conſonãtiũ natura probibeat:ut teneo tenui tentũ:doceo docui doctũ:cẽſeo uero cẽſui cenſuꝫ q; in ſimplici dictiõe n ãcedẽte:ſ & t ſine r ſequi nõ poſſunt.Iuſſi uero & mulſi & manſi & heſi ſecũdum prenũciatã regulam in ſi proferentiũ pręterituꝫ:i in um cõuertẽtia faciunt ſupinũ:iuſſi iuſſum:mulſi mulſum:mãſi manſũ:hęſi hęſum:a ſorbui ſorbitũ: a ſorpſi uero ſorptũ debet fieri ſupinũ:ut habeo habitũ:prębui prębitũ:a ſcripſi ſcriptũ:a nupſi nuptũ:quorũ neutrũ in uſu nõ inueni:ideſt nec ſorbitum nec ſorptũ: a luxi quoq; luctũ & a polluxi polluctũ:exigit ratio in xi terminãtis pręteriti:ſed auctoritas deficit . Neui uero in ui terminãtium ſeruat regulã in ſupino conuertens ui i tum:neui netum.

Iuuena
Virg

Letum · i · mors ·
Liqueo · Licui
Liceo · Licui
Sorbeo · vel Sorbo · ſorbſi vel ſorbui
Cenſeo Cenſui Cẽſũ

Incipit hic.x. De Preterito perfecto :3. & 4. Coſugatio nis

Aio
Aiio

IN io a antecedēte unū inueniť aio quod in prima quidem perſo na i loco cōſonantis habet duplicis quę & gemīabať a uetuſtiſſi mis aiio. In ſecūda uero & tertia perſona trāſit in uocalē neceſſa rio quia cōſonans ſequitur ais ait. Itaq; pares habet in trib⁹ perſonis ſylla bas: cū omnia ī io deſinētia tertie uel quartę cōiugatiōis una ſyllaba mīo res habēt prima perſoua ſecūdam & tertiam: ūt facio facis: audis. Sed in hoc primę perſonę penultima poſitiōe producť: ſecūdę uero & tertię cor ripitur. Et ſicut quibuſdā uideť tertię ē cōiugationis: nec per totaʒ coniu gationeʒ in uſu inueniť: cui⁹ pręteritū cū ait inueniať in tertia perſona: de buit ai primā perſonam facere quę in uſu nō eſt. Poteſt tamen ait quoq; pręſēs intelligi pro pręterito. Sed cuʒ impatiu⁹ in i terminās reperiať: q̄r tę magis eſſe oſtēdiť cōiugationis. Neui⁹: An nata ē ſponſa pregnans uel ai uel nega. Ait
Ai.

Hemus

E quoq; antecedēte in io unū inuenio meio tertię in quo ſi militer i loco cōſonātis eſt Iuuenalis ei⁹ infinitū profert in primo. Cuius ad effigiem nō tātū meiere fas ē Perſi⁹. Pinge duos angues pueri ſacer ē loc⁹ extra meiite. Quidā tamē etiā meio meias dici putauerūt. Sed mīgo quoq; minxi diciť: ex quo pręteritū ī uſu minxi. Vnde Horati⁹. Hūc per minxere calones. Ex quo ſecūdū regulā naſciť in ctū ſupinū mictuʒ. Ho rati⁹ in primo ſmonū. Mētior at ſi qd merdis caput inquiner albis coruo rum. Atq; in me ueniāt mictū atq; cacatū. Vnde etiā meditatiuum mi cturio: ut lectū lecturio: partū parturio: eſū eſurio. A ſupinis enī ſolēt me ditatīa fieri. Mingo Minxi

Iuuena.
Pſi⁹
Hora.
Hora.

In io quoq; u ātecedēte unū inueniť īquio: quod pleriq; ar tiū ſcriptores putāt in uſu nō eſſe. Sed Cicero poīt ī ſecūdo de oratore At tēde & aucupari uerba oportebit inquio: ut ea quę ſunt frigidiora uitem⁹ In eodē. Tu uero īquiſti moleſt⁹ nō eris. Idē ī uerri. de ſignis. Qui me ubi uiderūt ubi ſunt pāphile inquiūt ſciphi. Idē in quarto ad Hereniū. Quid enī tibi uis aliquis inquiat. Ex quo apparet ſecūdū analogiā inquiā quoq; debere dici. Idē ad eūdem ī quarto. At nō africani nepotes īquit iſti⁹ mo di fuerūt. In eodē. Videte iudices nūc īquit quēadmodū me plagioxipp⁹ iſte tractarit. Perſius. Hoc iuuat hoc inquis ueto quiſq̄ faxit oletū. Tereti us quoq; impatiuū inque in phormione poſuit. Tum antiphonem uideo abſe ſe emittere inuitum eam inque. Ergo ſecūdū analogiā tertię cōiuga tionis īueniť eius tota fere declinatio uerbi. Supinum uero ab eo non inueni nec quę ſolent ab eo naſci. In cio a ancedente a mutant in e produ ctā. & abiecta o productaq; i faciunt pręteritū perfectū: ut facio feci iacio ieci. Ex bis quoq; cōpoſita cū prępoſitione quanuis in pręſēti mutēt a in i tamē pręteriti regulā ſeruāt: quę ē ī ſimplicib⁹: ut efficio effeci: perficio p feci. Ideo autē dixi cū prępoſitione cōpoſita mutare a in i: quia ſi cū alia p te ponūť fuāt a: ut calefacio calefeci: tepefacio tepefeci: tremefacio treme feci: ſtupefacio ſtupefeci: abiicio quoq; abieci facit: coniicio cōieci: iniicio

Inquio

Cicero
Cicero
Cicero
Cicero
Cicero
Cicero
Pſi⁹
Tere

Inquia

Inque.

Virg.

inieci: proiicio quoq; proieci. Inueniť tñ etiam ſimplex icio icis. Virgili⁹ in.xii: ęneidos. Iectum iam foedus: & omnes cōpoſitę leges. Alia uero i ante cio habentia eandē i in e conuertūt: & cio in xi: ut aſpicio aſpexi: con ſpicio conſpexi: illicio illexi: pellicio pellexi. Excipitur elicio elicui. Liuius in.iiii libro ab urbe cōdita. Ad colloquiū uatem elicuit. Et puto ideo ne ſi elexi diceremus: neceſſario participium electus fieret: & eſſet dubitatō ſignificationis: pellicui quoq; pro pellexi ueteres protulerūt. Liuius in lao domia. Aut nunc quepiam ante alia te illo aſiatico ornatu ꝓfluens: aut ſardano aut lydio fulgēs decore. Et gloria pellicuit. Sed Teretius in phor mione. Is ſenem per epiſtolas pellexit modo non mōtes au: i pollicens. In uenitur etiā allicui & pellicui. Piſo in hiſtoria i. Cuius unius ꝑmio mſtoꝝ allicuit animos. Varro belli ~~punici~~ ſequanici libro ſecundo. Deinde ubi pellicuit dulcis leuis unda ſaporis. Supina ex bis quidē quę a habent ante cio fiunt a preſēti: io in tum cōuerſa. ut facio factū: iacio iactum. In omni enīʒ uerbo ſiue penuultima ſiue antepenultima ſit a ſeruať etiā in ſupio quāuis mutetur in pręterito perfecto: ut facio feci factūm: iacio ieci iactū capio cępi captum: ago egi actum. frango fregi fractum: cado cecidi caſū Ex bis cōpoſita quę in pręſenti mutant a in i: ut facio inficio capio incipiō In ſupino a in e cōuertūt: ut factum. infectum. captum inceptum. Illa uero quę cōponuntur a uerbis in go deſinētibus quāuis mutent in pręſenti a in i: tamē in ſupino īmutabilem ſeruāt eam: ut ago exigo exactum: frango infringo infractum tango cōtingo cōtactum: pango inpingo impactum

Lucan⁹
Statius

Lucan⁹ elicui uero elicitum facit. Vnde Lucanus in nono. Virus & elicitū iuſſūq; exire repugnat. Et ſtatius ī quarto. Dure q̄ limite mortis manes elicitos

Iecio. is
Iectum
elicui ab elicio
Pellicui pro pellexi
Allicui
Elicitū ab elicio

In dio deſinēs inuenio unum: fodio fodi: & ex eo cōpoſita perfodio per fodi: effodio effodi: quod penultimā pręteriti produxit: neceſſario ſecūdū prędictam regulā quā oſtendimus. Q; ſi minuātur pręſentis ſyllabę: in pręterito ꝓducitur penultima: niſi per ſyncopā uł apocopam ꝓferatur. Supinuʒ ī ſum facit geminata s: ut fodi foſſum. Omnia enī uerba quę in di faciūt pręteritum perfectuʒ in ſum faciunt ſupinum: ut prādi prāſum momordi morſū: tetēdi tēſum: prādi prāſū: defēdi defēſum aſcendi aſcēſū ſedi ſeſſum: excepto dedi quia eſt primę cōiugationis quod nunq̄ in ſum facit ſupinum: & ex eo cōpoſitis quę in tertiā trāſeunt cōiugationem & a penultimā ſimplicis ſupini in i cōuertunt: ut do dedi datū: reddo reddidi redditum: perdo perdidi perditū: uendo uendidi uēditum: credo credidi creditum: cōdo cōdidi cōditum. In dior quoq; deponētia in ſum faciunt ſupinum: ordior orſum: īgredior īgreſſum. In gio ſimiliter producta āte penultima & ablata o extrema faciunt pręteritū perfectū: ut fugio fugi: cōfugio cōfugi: perfugio perfugi: refugio refugi. Supinum in tum cōuertit

Fossum.

Si minuantur presentis syllabe in preterito producitur penultima nisi per syncopam vel apocopam proferatur.

fugio fugitum: cōfugio cōfugitum:refúgio refugitū. In pio cā ancedēte
mutāt a in e ꝓductā:& abiecta o productaq; i faciūt pręteritum ꝑfectū
ut capio cępi. Ab eo composita in pręsenti quidem mutant a correptam
simplicis in i breuē:pręteritum uero integrū manet :ut incipio incepi:re-
cipio recepi:suscipio sucepi.Supinū tam eius q̄ omniū in pi uel in psi uel
in mi terminātium ꝓpręteritū perfectū per ptum profertur:ut cępi captuʒ
incepi inceptum:cepi ceptum:rupi ruptū:scalpsi scalptū: compsi cōptum
prorepsi proreptuʒ :dempsi demptū:scripsi scriptum: nupsi nuptum:emi
emptū:ademi ademptū:rapui quoq; raptū facit Similiter ex eo cōposita
corripui correptum arripui arreptū.Cu uero ante pio habentia o in ui cō-
uertunt:& ꝓducunt penultimā in pręterito:ut cupio cupiui uel cupii. Et
ex eo cōposita:ut cōcupio cōcupiui uel concupii. Vetustissimi autē etiaʒ
secūdum quartam cōiugationem solebant hoc uerbū proferre. Lucretius
Effingere ut arte naturę ꝑ m⁹ terraq; clausira cupiret.In ui diuisas faciens
pręteritum:unū inuenio supradictę teriationis:rapio rapui.Et ex hoc cō-
posita:eripio eripui:surripio surripui. Nam surpui ꝑ syncopā ꝓtulerunt
quidam poetaruʒ. Vt Horatius in quarto carminū. Quę me surpuerat
mihi felix post cinarā.Sapio tā sapui q̄ sapii uel sapiui ꝓtulisse auctores
iueniūt:Probo tn̄ sapui placet dici.Carisio sapui uł sapiui:sapiui & sapii
secundū Varronē quod Diomedes etiaʒ approbat.Nonius tn̄ Marcellus
de mutatis cōiugationibus sic ponit sapiui pro sapui. Neuius in uirgine
pręgnāte.Quando ego plus sapiui qui fullonem compressi quiquatribus
Terentius similiter Cum intelligo resipiisse pro resipuisse.Caper in usu
esse ostēdit.Affranius in brūdusinis.Equidem nūc resipui postq̄ pectus
lętitia est onustum.Plautus in rudente. Pol magis sapuisset:si dormisset
domi.Coepio quod in usu nō est coepi facit pręteritū. Terentius tamen
in adelphis pręteritum imperfectuʒ subiūctiui eius uerbi quod nascit ex
pręsenti profert.Sinerem ergo illum aut nō sextotis mensibus prius olfe-
cissem q̄ ille quicq̄ coeperet.Supinum a cupiui & sapiui ꝓm predictam
regulam mutata ui in tum ꝓfertur cupitum & sapitū.In rio unū inueni
pario peperi. Vetustissimi tamē & secūdum quartam cōiugationeʒ hoc
ꝓtulisse inueniuntur.Ennius.Oua parire solet genus pēnis condecoratū
Sed Terentius in phormione.Neq; parere hęc iam diu per ętatem potest
Idem in andria.Hanc simulāt parere quo cbremetē absterreāt. Supinuʒ
partum debet esse.Vnde & partus & parturio meditatiuū: plerūq; enim
regūlā supini sequūtur tā meditatiua q̄ frequētatiua:exceptis quibusdaʒ
de quibus in specie uerbi diximus:ut lectum lecturio & lecti ito:mictum
micturio & mictito:dictū dicturio & dictito. Sic ergo partū parturio &
partito.Statius in.x.thebaidos ꝓticipio futuri addidit i in hoc exemplo
Atq; hosti ueniat paritura manto.Deponētia in rior desinentia orior &
morior:tam secūdum tertiā q̄ secundū quartā cōiugationē declinauerūt

Lucret.
Hora
Diomed.
Nonius
Marcell.
Nem.
Tere.
Affran.
Plautus
Enni.
Terent.
Terent.
Statius

Surpuerat
Sapiuj
Sapui
Sapij
Coepio
Coepem.
Paritura.

auctores:orior oreris & oriris:morior moreris & moriris.Lucan⁹ i quarto
Non gratis moritur iugulo qui ꝓuocat hostem.Ennius in xiiii.Nunc est
ille dies cum gloria maxima sese nobis ostēdat:si uiuimus siue morimur
Terētius i eunucho.Risu emoriri oēs deniq;.Virgilius i.ii.ęneidos.Telis
nostroꝝ obruimur oriturq; miserrima cędes.Lucilius i tertio. Cōturbare
animā potis est quicunq; adoritur.Eoruʒ supina ortum & moritū quāuis
oriturus nō orturus iueniatur ꝓticipiū futuri: sed pręteriti ortus nō oritus
dicitur.Horatius in epistolaꝝ libro secundo. Nil oriturū alias: nibil ortū
tale fatentes. A morior quoq; notādum ꝙ cum moriturus ꝑm analogiā
facit participium futuri.mortuus facit pręteritum geminata u quod in
nullo alio ꝓticipio iuenies ꝓ mort⁹ uel morit⁹:qd' ꝓportio magis exige-
bat In tio unū desinēs per si facit pręterituʒ geminata s quatio quassi
quod teste Cariso in usu nō est:concutio concussi: percussio percussi:icu-
tio incussi.Supinum secūdum regulam in si terminātium pręteritū exit
quassum:unde frequentatiuū quasso quassas.Similiter percussū incussū.
nam ussi ustum gessi gestum torsi torsum uel tortum:excipiuntur & quę
quartę cōiugationis in si terminant pręteritum:farcio farsi fartum:sarcio
sarsi sartum:fulcio fulsi fultum:baurio bausi baustū. Puero ante si posita
sicut supra dictum est per ptum faciunt supinuʒ: demo dempsi demptū
ꝓmo ꝓmpsi ꝓmptum:nubo nupsi nuptum scribo scripsi scriptum. In
tior unum deponens tam tertię q̄ quartę cōiugationis inuenitur potior.
Virgilius in.iiii.ęneidos.Fas omne abrumpit polydorum obtruncat &
auro ui potitur i secundum tertiam cōiugationē corripuit penultimam.
Lucil⁹ in vi.Deficit alma ceres:nec plebes pane potitur: secūdum quartā
coniugatōnem producta penultima protulit.Similiter Neuius in iliadis
secundo.Foecundo penetrat penitus thalamoq; potit.Infinitus tn̄ secūdū
quartam semper inuenitur.Cicero in tertio inuecti.Rerum potiri uolūt
Supinum in tūm desinit penultima producta potitum.In uo diuisas qua
cunq; antecedente cōsonante desinentia mutāt ō in i:ut acuo acui imbuo
imbui: induo indui: diluo dilui:annuo ānui:spuo spui: suo sui:metuo me
tui:arguo argui.Virgilius in ix. Nisus ad hoc me nulla dies tam fortib⁹
ausis dissimilem arguerit tantum fortuna secunda.Idem in ix.Verba re-
darguerit. Excipiūtur struo struxi:fluo fluxi:pluo pluui. Liuius in secūdo
ab urbe condita. Lapidibus pluuisse. Et in xxiiii. Sanguie pluuit. Nam
unguo quidem Nisus & Papyrianus & Probus tam ungui q̄ unxi dicūt
facere pręteritum. Carisius uero unxi tantum coquo uel ut alii coco coxi.
linquo liqui:tinguo uel tingo tinxi. Hęc tamē non uidētur in uo diuisas
terminare in quibus u uim littere amittit: unde i guo quidem syllabam
terminantia huiuscemodi seruant regulā in go terminatoꝝ: sicut & quę
in quo finiuntur:rationem sequūtur in co desinentium. Dicimus enim
unguo unxi:liguo linxi:& pigno pixi:& liquo liqui:& uinco uici. Ningo

Lucan⁹
Enni⁹
Tere.
Virg.
Lucil⁹
Hora
Virg.
Virg.
Lucil⁹
Nem⁹
Cicero
Virg.
Virg.
Liui⁹
Liui⁹

Moriturus
Mortuus.
Quassi
Quasso
Potiri
Potitus
Pluuj
Vngno. Vnxi
Coquo vel
Coco Coxi.
Tinguo vel tingo

quoq; & ninxi: unde & nix: ſicut a duxi dux:a rexi rex. Virgilius in iiii. geor. Interea toto nõ ſetius equore ningit. Actius in andromeda. Cum ninxerit celeſtium molem mihi. Extinguo etiam extixi cuius ſimplex tingo in raro eſt uſu. Virgilius in quarto eneid. Cum genere extinxem memet ſuper ipſa dediſſem.pro extinxiſſem protulit. Cicero tamen in arato ſtinguens participio uſus eſt quod a uerbo ſtinguo naſcitur. Quem neq; tempeſtas perimet:neq; longa uetuſtas interimet:ſtinguens preclara inſignia celi. Idem paſſiuum eius uerbi in prognoſticis protulit. Vt cũ luna means hyperionis effugit orbem. Stinguuntur radii ceca caligine tecti. Illud quoq; ſciendum: q̃ in ui diuiſas terminãtia preteritum perfectum ſoleant corripere penultimã tamen uetuſtiſſimi inueniuntur etiam produxiſſe penultimam eandem. In his maxime que a preſenti in uo diuiſas deſinente proficiſcuntur:ut eruo erui:arguo argui: annuo annui. Ennius in v. Annuit ſeſe mecum decernere ferro. Supina eorum i preteriti in tũ conuertunt & producunt penultimam:ut acuo acui acutum: imbuo ibui imbutum:indui indutum:annui annutum: inui innutum: argui argutũ unde & participium argutus: ideſt conuictus. Plautus in pſeudulo. Argutus malorum facinorum:& futurum arguturus: & deriuatiuum ex hoc uerbum argutor argutaris. Inuenitur tamen etiam arguiturus in uſu pro arguturus. Saluſtius in ſecundo hiſtoriarum. Quos aduerſum multi ex bithynia uolentes occurrere falſum filium arguituri. Plautus iterum i pſeudolo de ſycophanta. Et quid argutus pro conuictus. Excipitur rutum uel ruitum quod u corripit uel quod i ſeruauit. Nam ſecundum futuri participium .i. ruiturus debet ſupinũ ruitum eſſe. Lucanus in quarto. Ruitura q; ſemper ſtat moles murum. Secundum preteritum uero debet rutũ dici penultima correpta. Virgilius in xi. Nec mihi cum teucris ullum poſt eruta bellum pergama. Et uidetur hoc per ſyncopam i uocalis i preterito prolatum erutus pro eruitus. Ideoq; tempus perfectum ſimplex quod habuit u ante i ſeruaſſe. A ſpuo & metuo & pluo ſecundum analogiã:ſputũ & metutum uel metuitum: & plutum a pluui: uelut ab adiuui adiutum debent facere:ſed in uſu non inueni. Alia uero ſupradicte terminationis uerba extremam ſyllabam preteriti in ctum conuertunt:ut ſtruxi ſtructũ unxi unctum:liqui lictum. Excipitur fluxum:ut iam ſupra dictum eſt.

Deponentia in quor mutant eam in cu & aſſumentia tum faciunt ſupinum:loquor locutum: ſequor ſecutum: fruor uero fructum: ſicut ſtruor ſtructum. Cicero in hortenſio. Vt amoenitate ſumma fructus eſt. Vlpianus tamen ad ſauinum. Futurum fruiturum non fructurum quomodo ortum oriturum:erutum eruiturũ:mortuum moriturum:que cum in preterito non habent i:in futuro habent. In uo u loco conſonantis poſita in l quidem deſinente penultima:o extremam in i conuertũt & faciunt preteritum:ut ſoluo ſolui ſolutum:uolo uolui:caluo calui. Vnde ſaluſtius in

Extinguo
ſtinguens
Stinguntur.
Arguiturus
Ruitura
Eruta
Locutum
Secutum
Fructum . A fruor.
Calui
Virg.
Actius
Virg.
Cicero
Cicero
Ennius
Plaut.
Saluſt.
Plaut.
Lucan.
Verg.
Vlpian.
Saluſt.

tertio hiſtoriarum ifinitum paſſiui protulit. Contra ille calui ratus:calui pro decipi:uocali uero natura longa antecedente uo in xi conuertũt i preterito:ut uiuo uixi. Supinum i in tum conuertentia faciunt: u in uocalem neceſſario redeunte:ſolui ſolutum:uolui uolutum: ſic debet etiã calui calutum facere quod tamen in uſu nõ inueni: & puto calumniã ex hoc eſſe deriuatum. Vixi autem in xi terminãtiũ regulam ſupina ſeruat in ctum

In bo deſinentia uocali longa antecedente bo i pſi conuertentia faciũt preteritum perfectum:ut ſcribo ſcripſi:nubo nupſi: nunq̃ enim b ante s in principio ſyllabe poteſt iueniri:ut pſeudulus ipſe. Alia uero o in i mutant in preterito:ut bibo bibi. Cicero in uerri ii. An iſte nunq̃ iſte de ſe ſpem bonam habuiſſet:niſi de uobis malam opinionem animo ibibiſſet Ouidius in vi. methamor. Vberaq; ebiberãt auidi lactantia nati. Lãbo quoq; lambi. Lucilius in .xxiii. i. Iocunduſq; puer qui lamberat ore placẽtas Similiter ſcabo ſcabi. Idem Lucilius in ix. Scaberat ut porcus contritis arbore coſtis. Vnum excipitur incumbo incumbis: quod etiam ſecundum primam cõiugationem incubo incubas quoq; profertur:quod incubui facit preteritum & omnia a cubo compoſita: ſiue primę ſiue tertię ſint coniugationis:ut accumbo uel accubo accubui:incumbo uel incubo incubui. Et nunc quidem ſimplex eorum ideſt cubo cubas primę eſt coniugationis. Vetuſtiſſimi tamen etiam hęc & omnia que i ui diuiſas faciũt preteritũ perfectum in prima coniugatione ſecundum tertiam ſolebant declinare Supina uero in pſi quidem terminantium preteritum: pſi in ptum conuertunt:ut ſcripſi ſcriptum:nupſi nuptum. In bi uero aſſumunt tum: ut bibitum lambitum & cubitum:unde & cubitus dicitur. Et notandum q̃ cum omnia in ſi terminantia preteritum: ſicut ſupra docuimus i ſum terminant ſupinum:exceptis quartę coniugationis uerbis. Hęc quoq; que p uel m ante ſi habuerint ſi in tum conuertunt:ut nupſi nuptũ ſcalpſi ſcalptum:ſcripſi ſcriptum:dempſi demptum: ſumpſi ſumptuz: i quibus etiã p euphonię cauſa interponitur:quam etiam in preterito quibuſdam placuit aſcribere. In bor deponentia mutant bor in pſum & faciũt ſupinũ ut labor lapſum. Nulla autem cauſa alia eſt mutande b in p ante s uel t i principio ſyllabę poſite niſi cauſa euphonię:cuius ratio apud grecos quoq; obſeruantiſſimos eius ſeruata eſt in ſupradictarum conſonantium ſcriptura: ut κρύπτω. κρυψα. θλίβω. θλῖψα. π pro β enim greca nos in principio ſyllabę ps ſcribimus: ut nubo nupſi nuptum: ſcribo ſcripſi ſcriptum:ſcalpo ſcalpſi ſcalptum. In co n antecedẽte abiecta n & o in i cõuerſa faciunt preteritũ:penultima quoq; producta:ut uinco uici:cõuico cõuici:linquo quoq; quod cõſimilem uidetur habere terminationem liqui facit preteritum:abiecta n ſicut ſupra quoq; docuimus: s uero precedente mutant ſco in ui:niſi ſint inchoatiua. Illa enim carent preterito perfecto: quieſco quieui:paſco paui: creſco creui:abſciſo abſciui: cõſueſco conſueui:

Calui
Calutũ
Calumnia
Cicero
Ouidi
Lucili
Lucili
Incubui
Greci obſeruantiſſimi Euphonię.
Inchoatiua carẽt preterito pfecto

uel consuetus sum. Carisius tamen consueo ponit. Omnia tamen ea quę
pręteritum perfectum in ui terminant adiectam frequenter inuenimus
per secundas & tertias personas ~~per~~syncopam penultimę pati syllabę: cū
ab u loco consonantis incipit: ut amaui amauisti uel amasti amauit: ama
uimus amauistis uel amastis amauerūt uel amarunt. Neo ~~n~~eui neuisti uel
nesti neuit dicimus: neuimus neuistis uel nestis neuerunt uel nerunt. Ideo
autem addidimus adiectam: quoniam si in pręsenti positione sit u conso
nans syncopam pati non potest: ut lauo laui lauisti: non possumus dicere
lasti pro lauisti: nec lastis pro lauistis: nec larunt pro lauerunt. Similiter
faueo faui fauisti: nemo dicit fasti: nec pro fouisti fosti: nec pro soluisti sol
sti. Sed inuenio Horatium auctoritate fecisse in quibusdam cōcisionem
quāuis positio habeat u consonantem moueo moui mouisti: ex quo sum
mosses posuit. Horatius: pro sūmouisses in i. sermonum. Nunc homines
uelles si tradere despeream ni sūmosses omnes non isto uiuimus illic quo
tu rere modo. Idem commorit pro commouerit in i. sermonum. At ille
qui me commorit melius me tangere clamo. Vnum inuenitur in sco desi
nens uerbum apud uetustissimos: cuius pręteritum in xi protulerūt teste
Capro: conquinisco conquexi. Est autem conquinisco: caput inclino. Pō
ponius i uacca uel marsupio ait Simul intro ueni. Accessi ad patrē prēdi
manum in terra ut cubabat nuda ad eū ut conquexi: interim mulieres cō
spiciunt. Excipitur pręterea eiusdē terminationis: compesco cōpescui:
dispesco dispescui: quod ponit Apuleius in dyalogo: qui est de deo socra
tis. Cum & habitacula summa ab infimis tāta intercapedine fastigii dis
pescant: pro distent. Excipiuntur pręterea disco didici posco poposci: & ex
eis composita que similiter faciūt pręteritum: dediscо dedidici: deposco
depoposci. Vocali uero natura longa antecedente in co desinentia xi sylla
ba: ~~faciunt~~ pręteritum: ut duco duxi. dico dixi. R antecedente unum iueni
parco qd peperci: & parsi facit pręteritū. Lucanus in. ii. Paruum sed fessa
senectus sanguinis effudit: iugulo flammisq; pepercit. Terentius in ecyra
Heu me infelicem bāccine ego uitam parsi perdere. Ico pręterea penul
tima breui profertur in pręsenti teste Capro: sed producit i pręterito per
fecto: & mutat o finalem in i: ico ici: unde ictus Cato Censorinus de uetu
rio. Hostem nunc icit. Celius in i. Qui cum iis ita foedus iciſtis. Lucretius
tamen & in pręsenti producit penultimā. Ex hinc corpus propellit & icit
Supina in ci quidem terminantium pręteritum: i in tum conuertunt: ut
uici uictum: conuici cōuictum: deliqui delictum. Eandem seruāt etiam
regulam liqui lictum & ex eo composita: reliqui relictuz. Nec mirum est
cum post q u posita uim litterę amittit in ci desinentium regulam sequi.
Quę uero in ui syllabam proferūt pręteritum perfectum mutant eam in
tum requieui requietum: unde participium fit futuri requieturus. Cicero
contra Metellum. Nisi eorum exitio nō requieturam. Cresco creui cretū:

Carisius

Amasti
Amastis
Amarunt

Horat.

Summosses

Hora.

Conquinisco
Conquexi

Dispesco

Apuleius

..finiūt

Peperci &
parsi.

Lucan.

Ico. ici

Cap.
Cato
Celi.
Lucreti.

Cicero

Liui. ascisco asciui ascitum: desciscо desciui descitum. Liuius in. xxv. ab urbe cō
dita. Descitum ab romanis. Et notandum q̄ ab incboatio scisco cōposita
primitiui idest scio habuerunt pręteritum: secundum rectam uero ꝓpor
tionem debēt eorum quoq; perfecta a scio & descio esse. Nosco noui notū
Tereti. Similiter ex eo cōposita: ignosco ignoui ignotū. Terentius in adel. Ignotū
est tacitum est: creditum est: unde & participiū futuri ignoturus. Cicero
Cicero in catone maiore. Ignoturus est alteri q̄ tutorē secutus. Cato in v. originū
Cato Q. eorum nemo quisq̄ quicq̄ mihi ignoturus est. Quidam tamē cōtra
regulam a pręsenti tempore hoc deriuatū protulerunt: ignosco ignoscitu;
Piso Piso frugi in v. annalium. Quodcunq; deliquisset ignoscituru affirmabat
Notandum tamen q̄ cognosco cognoui cognitū: & agnosco agnoui agni
tū: in frequētiore usu faciunt pro o penultima producta quā uetustissimi
seruabant analogiam sequētes i correptam habentia. Vnde Iuuenalis in
Iuuena i. Agnitus accipies. Iubet a pręcone uocari ipsos troiugenas. Lucanus i iii.
Luca Calida mihi cognitus axis egypto atq; umbras nunq̄ flectente siene. Sa
Salus lustius tamē secundū analogiā in ii. historiarum. Neq; iermes ex proelio
Pacu. uiros quēdam agnoturum. Pacuuius secundum utrunq; protulit. In turba
oresti cognita: agnita est soror. Pasco paui seruauit i supino s solum pastū
Compesco compescui: & dispesco dispescui: & posco poposci: & disco di
dici. A pręsenti tempore faciunt supinum mutatōne o in i correptam &
additione tum: ut compesco compescitū: dispesco dispescitum: posco pos
Apulei. citum: disco discitum. Vnde Apuleius participium futuri protulit i phe
done. De anima sic auditurum disciturum. Quid melius sit hęc omnia
& singula sic agere aut pati aut patiunt aut agunt. In xi terminantia prę
teritum perfectum: supinum secundum supradictam regulam faciunt
dixi dictum: duxi ductum: peperci uero uel parsi parsum facit supinum:
secundum si terminantium regulam: unde participium futuri Varro in
Varro laterensi Parsurus pecuniis bene partis. Liuius in. xxv. ab urbe condita.
Liui. Nedum eōs capuę parsuros credebam. Senesco incboatiuum est: nan posi
tiuū eius seneo inuenitur i usu. Actius in telepho. Iam iā stupido thessala
Acti. somno pecora languentq; senentq;. Pacuuius in periboea. Quanq̄ ętas
Pacu. senet satis habeam rem uirium: ut te arca arceam. A seneo ergo non a se
Salus. nesco fit pręteritum perfectum senui. Salustius in i. bistoriarum. Nisi cū
ira belli desenuisset. Idem etiam participiu; pręteriti temporis ex eo pro
tulit: quāuis sit neutrale i iiii. Omnis quib? ętas senecto corpore animus
militaris esset. Nec mirum cum in aliis quoq; plurimis eiusdem significa
tionis uerbis iueniantur ueteres pręteriti temporis participia proferētes
ut prandeo prāsus: coeno coenatus: placeo placitus: mereo merit?: pateo
passus careo cassus: poto potus pro potatus: titubo titubatus: iuro quoq;
iuratus: tam in actiua q̄ in passiua inuenitur significatione & hęc quide;
etiam iunioribus in usu māserunt. Illa uero absoleuerūt discedo discessus

Ignoscituru.

Agnituru
Agnota.

Compescitu;
Dispescitum
Poscitum
Discitum.

Seneo

Senecto corpore

Meritus
placitus
potus

Parsurus pecuniis bene partis

boc est qui discessit. Similiter intereo interitus: occido occasus: sed eorum usus in libro qui inscriptus erit a nobis de participio inueniesꝰ Deponētia uero in scor desinentia in antepenultima quidem syllaba a uel i uel e correptas habentia in ctum faciunt supinum: ut paciscor expergiscor: quia a pergo est experrectū facit. Quāuis uetustissimi etiam expergitus dicebāt Lucilius ī iii. E somno pueros cum mane expergitus clamas. Celius uero secundū analogiam protulit in iii. Imbris mihi sordido dormitu; suadet ut eam quisq; & si ego obdormiero tute idem ibi eris experrectus. Nanciscor etiam nactū facit absq; n ut Probo & Capro & Pollioni & Plinio placet. Sic & pangor pactū: & fingor fictū: & tangor tactū: pingor pictū: Sciendū tamē ꝙ etiā sunt uerba quę seruāt n in participiis pręteritis: siue in supinis: ut iungor iunctus: pungor punctus: fungor functus: emungor emunctus: extingor extinctus: tingor tictus: plangor planctus: angor anctus. Quę autē seruāt n: & quę nō: de participio tractū reperies. Q; aūt corripitur antepenultima; paciscor: & nāciscor: & pficiscor: & expergiscor ex compositis: siue primitiuis eorū potest dignosci. Paciscor & depeciscor proficiscor a facio: expergiscor a pergo pergis: nāciscor a nancio est: quod iu usu fuit uetustissimis. Gracchus pro se. Sinantiā populi desideriū comprobo rei publicę cōmoda. Alia uero absq; c in tū faciūt supina: ut irascor iratum: ulciscor ultum: nascor natū: obliuiscor oblitu; Excipit defeciscor defessum faciēs supinum: & participiū pręteriti defessus. ut Terentius in adelphis. Defessus sum iam ābulando. Idem in phor. Neq; defeciscar usq; adeo experior. Na; ab eo quod est deficio defectus fit participiū pręteriti Excipiuntur etiam duo cōposita quę quāuis antepenultimā ī habeāt correptam: in tum tamē nō in ctum faciūt supinum: cōminiscor commentū adipiscor adeptū. Nam a reminiscor supinū uel participium pręteriti in usu nō inueni: quāuis ratio hoc quoq; rementū quomō cōmentum exigat dici. In do desinentia si penultimā naturaliter lōgā habuerint: do in si cōuertētia faciūt pręteritū pfectū: ut ludo lusi: rado rasi: lędo lęsi: rodo rosi uado uasi: euado euasi: illido illisi: claudo clausi: uel cludo clusi. Inuenitur tamē etiam claudeo: sed & claudo pro claudico. Salustius in iii. historiaꝝ Cōiuratione claudit. Cecilius in epiclero. Au ubi uos sitis: ibi consilium claudeat. Cedo cessi geminat s ī pręterito: ex quo accestis Virgilius pro accessistis posuit in i. ęneidos. Penitusq; sonātes accestis scopulos. Excipit cędo cecidi. Lucanus in iiii. Donec uetuerunt castra cecidit: pedo pepedi. Horatius in primo sermonum. Vintucurtis oppedere iudeis: nulla mibi inq; religio est. Idem in eodem. Nam displosa sonat quātū uefica pepedi Ab eo quoq; quod est sido pręteritum nō inueni. Lucanus in iiii. Sidētia pessum corpora cęsa tenent. Virgilius in v. ex eo compositum. Subsidunt unde tunidūq; sub axe tonāti sternitur ęquor aquis. Eius passiuū Statius in v. theb Sūmisq; insiditur astris. Cudo secundū Diomedem & Carisiū

Expgitus

Lucilij
Celius

Gracchj

Defeciscor.
Defessus.

Cōminiscor. Cōmentū
Adipiscor adeptum.

Do

Salust.
Cecilij
Virg.
Luca.
Hora.
Hora.
Hora.
Luca
Virg.
Stati

& phocā cussi: secundū alios cudi. Et uidetur etiam Virgilius sic ptulisse in i ęneidos. Ac primum silicis scintillā excudit achates Suscepitq; ignē folius atq; arida circū. Excudit enim tam pręsens q; pręteritū pōt intelligi sed quia suscepit subiūxit: melius pręteritum potest intelligi. Idq; etiam Seruius ī cōmētario ęneid. cōprobat his uerbis. Excudit aut feriēdo eiecit quia cudere est ferire: unde & īcus dicit quia illic aliquid cudamus: idest feriamus. Sciendū autē ꝙ eius frequētatiuū cuso est: ex quo composita incuso īcusas: & recuso recusas: & accuso accusas: & excuso excusas. A do uerbo quod simplex primę est cōiugationis: cōposita cum prępositione: tertię sunt & primitiui seruant pręteritum perfectum duplicantia di: quāuis in illo penultimā habeat e: ut do dedi: reddo reddidi: prodo prodidi: perdo perdidi. Credo quoq; ab eo cōponitur quasi cretum do: & uendo uenūdo & condo ex con cōpositum & do & ex eo abscondo. Itaq; oīa ~~pręteritū~~ idē perfectum seruant: credidi uendidi abscōdidi. Plautus in carbonaria. Secundum ipsam āram aurum abscondidi. Nuero ante do habentia: o in i mutant in pręterito perfecto: & si ante n u uel i habuerint: amittunt n: ut fundo fudi: & scindo scidi. Vetustissimi tamē scicidi proferebant: qd solū in usu esse putat. Assimonius in arte quā ad Constantinū imperatorem scribit: sed errat Nam Lucanus in tertio scidit ponit Qua mare tellure; subitis aut obruit undis: Aut scidit & medias fecit sibi littora terras. Statius in viii. theb. Oraq; pectoraq; & uiridē scidit horrida uestem. Idem in xi. Alloquio scidit ipsa nouo terrore cruēta eumenis. Martialis in iiii. epigrāmaton. Vnguentū fateor bonū dedisti conuiuis here: sed nibil scidisti Sed Affranius more ātiquo dixit in boīe. Satis fortiter paulo uestras scicidistis colus. Actius ī sotadicorū i. Nō ergo ut prędicāt sciciderat pectus Neuius ī testicularia. Immo quo scicidim? cōscinda; atq; abiiciā. Ennius in melanippa. Cum saxū sciciderit Et uidentur hi rationabilius ptulisse ne minorū temporū esset pręteritū q; pręsens quod rarissime inuenitur. Findo quoq; fidi facit: licet quidam fisi putauerūt. Sed Virgilius in viii. Et media aduersi liquefacto tēpora plumbo Diffidit: ac multa porrectū extendit arena. Horatius in tertio carminū. Diffidit urbiū portas uir macedo: & subruit ęmulos. Cętera uero seruāt n: ut pādo pādi: defēdo defēdi scando scandi: accendo accendi. Excipiūtur duplicātia principalē syllabā: pendo pependi: tendo tetendi: tūdo tutudi: penultima a plerisq; correpta: a quibusdam autē etiam producta propter supradicta; rationē. Idest ne uincatur in compositis ab eo temporibus syllabarū a pręsenti pręteritum. Horatius in iiii. carminū protulit correpte. Q; regū tumidas contuderit minas: est enim coriambus. Idem in iii. Non auspicatos cōtudit impetus nostris. Est enim dactylus cōtudit. Virgilius in viii. Et lapsa ancilia cęlo extuderat. Solent autem composita seruare simplicium tempora: cado cecidi: concido cōcidi: penultīa correpta: cędo cecidi concido cōcidi penultīa

Virg.
Hora.
Plaut.
Assimonius
Lura
Stat.
Stat.
Mart.
Affrani
Actius
Neuius
Ennius
Virg.
Hora.
Hora.
Hora.
Virg.

Cussi
Cudi

Seruius in Cōmentario Aeneidos

Abscondidi

Fudi
Scidi
Scicidi.

Fidi a findo

Tutudi
Tūtudi

pependi
Tetendi
~~Tūdo tu~~

Cōcidi
Concidi

producta. Vetustissimi tamē tam ꝓducebant q̃ corripiebāt supradicti uerbi:idest tutudi penultimā Ennius in xiiii.Insit o ciues quę me fortuna ferosie contudit indigno bello confecit aceruo. Ecce hic corripuit. Idem in xvii.Ingenio forti dextera latus ~~protulit~~ hasta. Idem in ānalibus. Virosq; ualentes contudit crudelis hiems:hic produxit penultimaȝ. Cado quoq; cecidi facit:ne si cadi dicamus nomē esse putetur. Composita tamē non duplicant penultimā syllabam: ut perpendo perpendi: extendo extendi: pertundo pertudi:incido incidi concido concidi. Exceptis a do & a sto cōpositis:& a disco posco:ut prodo prodidi:resto restiti:dediscо dedidici:de posco depoposci. A curro quoq; composita utroq; mō prolata inueniūtur ab auctoribus:ut decurro decūrri uel decucurri. Excipitur etiā diuido qd̃ pręteritum diuisi facit. Supina illa quidem quę a do cōponuntur mutant o in i correptam:& assumūt tum:ut reddo redditū credo creditum: perdo perditum. Alia uero oia do in sum cōuertunt:ut ludo lusum rado rasum: cę do cęsum:defēdo defensum:tundo tūsum. Virgilius ī tertio geor. Profugit & tunsum galle admiscere saporem. Idem in eodem. Durū ꝓcudit arator uomeris obtunsi dentem:cauat arbore lyntres. cudo similiter cusū Idem in eodem. Lapidemq; reuertens incusum aut atrę massam picis urbe reportat. Cado quoq; casum facit:ca tamē penultima producta. In omni enim supino siue participio pręteriti producitur a penultima exceptis datum & satum & ratum & statum. Illud etiam sciendū ꝙ n ante do habentia quę amittunt n in pręterito amittunt eandem in supino: & geminant s:si sit penultima breuis ī pręterito:ut findo fidi fissum: scindo scidi scissum. Si n producatur unam habet s:fundo fudi fusum. Cōposita simplicium terminatōnes sequūtur:cedo cessum & pando passum faciūt Quāuis etiam a patior & a pateo passum dicim⁹. Virgilius in iii.ęneid. At pater anchises passis de littore palmis Idem in primo ęneid. Crinibus iliades passis peplumq; ferebant. Ab eō quod est pedo supinū nō inueni A comedo quod est anomalum comesum & comestum inuenitur. Cicero pro cluentio. Abditum in aliqua parte panis:quasi totum colliquefactū in potione esset celerius potius comestum q̃ epotum in uenas atq; in oēs partes corporis pmanaret. Virgilius autem ab eo quod est adedor adesus protulit in xi. Et postibus hęsit adesis. Tendo pręterea & tentū & tensum facit. Virgilius in vii. Audiit & si quem tellus extenta plagaȝ quattuor in medio dirimit plaga solis iniqui. Lucanus ī primo. Et uarias ignis tēso dedit aere formas Idē in secundo. Tensisq; rudētibus acte. Ostēdo quoq; ab eo compositum similiter facit ostentū & ostensum. Lucanus in secūdo Vt scelus hoc syllę:cędesq; ostensa placeret:agnoscendus erat. Apuleius in phędone. Et causam gignendi ostensurū: & immortalitatem animę reperturum. Varro rerum rusticarū i. Ostensus sol. Idem diuinarū tertio. Salute ostenta. Cato ꝓ lucio cęsare ad populū quod ego spero nō ostētuȝ

Tutudi / Tutudi / tutudit / Dedidici / Depoposci / Decurri / Decucurri / Fissum / Scissum / Cessuȝ / Passuȝ / Comesuȝ & Comestum / Adedor / Adesis / Tensuȝ & Tentum / Ostensum & ostentuȝ / Virg. / Virg. / Cicero / Virg. / Virg. / Lucan. / Lucan. / Lucan. / Apuleius / Varro / Varro / Cato

In omni supino sine participio pręteriti producitur a penultima exceptis datū statū satū & ratū.

Ostentū quoq; quando monstrū significāt nomē est participiale quomō factum & dictum:& uisum ab ostendendo futura dictum. Strido & strideo tam tertię q̃ secundę coniugationis inuenitur. Virgilius in octauo ęneidos. Stridūtq; cauernis stricturę calybum & fornacibus ignis anbelat Lucanus in vii. Auribus incertum feralis strideat umbra. Iuuenalis in quarto. Iam stridunt ignes:iam follibus atq; caminis. Horatius ī secūdo sermonuȝ. Stridere secreta diuersos aure susuros penultima correpta. Statius uero eandē protulit productā. Nil stridere domi. Idem in nono. Stridebit uestros tydeus inbumatus ad ignes. Pręteritum perfectū eius debet secundum analogiam in do uel in deo desinentium: & penultimam uel antepenultimā naturaliter longam habentium ín si terminari: ut rado rasi:trudo trusi:ludo lusi:strideo strisi:sed puto euphonię causa nō esse in usu strisi sed stridi:quod ut superius diximus usus quoq; comprobat. Statius in quarto. Huiȝ ī aspectę luco stridere sagittę. Actius in alcestide. Cum strideat retracta rursus inferis. Sido pręterea sidi facit. Cuius etiaȝ passiuum sidor sideris inuenitur. Lucanus in tertio. Sidentia pessuȝ corpora cęsa tenent. Satius in secundo. Summisq; insiditur astris cuius pręteritum in usu non est: dubitationis uel alternitatis causa: debuit eni sisi esse: sed utimur pręterito: sedeo sedi:pro supradicto pręterito uerbi. In do unum anomalum inuenitur:edo es est. Vetustissimi tamē edo edis edit dicebant: correpta prima syllaba. Neuius in carbonaria. Tibi serui multi apud mēsam adstant ille ipse astat quando edit. Non potest enim in hoc iambo penultima syllaba longa esse:ut intelligatur pręteritum ne sit σκάζον. Plautus in lipargo. Nihil moror mihi futum in alio apibus qui peredit cibum: corripitur enim penultima. Lucilius in quarto. Qui edit se:hic comedit me. Supinum eius tam esum ut supra dictum est q̃ estum exigit usus: ut possit dici. Virgilius in nono. Et postibus hęsit adesis. Idem in tertio ęneidos. Ambesas subigat malis consumere mensas. Cicero pro cluentio. Abditum in aliqua parte panis quasi totum liquefactum in potione esset celerius potius comestum q̃ epotum in uenas atq; in omnes partes corporis permanaret. In go.r antecedente si non sint a regendo composita: go in si conuertentia faciunt pręteritum perfectum: ut mergo mersi: spargo sparsi: tergo tersi:dicitur tamen & tergeo. Alia in.xi conuertunt go pręsentis:& faciunt supradictum tempus: ut rego rexi:cingo cinxi: ango anxi: tingo tinxi:pingo pinxi. A regendo composita: quanuis in pręsenti syncopam penultimę e patiantur tamen in pręterito perfecto eam euphonię causa seruant: ut porrigo porrexi: pergo perrexi: surgo surrexi. Nam porrigo & corrigo & arrigo e in i conuertentia aptissime secundum proportionem seruant simplicis declinationem. Excipiuntur: frango fregi: ago egi: lego legi: quorum

Ostentum / Strideo / Strido / Virg. / Lucan. / Iuuenal. / Horati / Statius / Statius / Stati / Accius / Lucani / Plaut. / Lucili / Virg. / Virg. / Cicero / Stridi / Sidi / esum / estum / Tergo & Tergeo

cõposita sequuntur simplicis declinationem:confringo confregi: perfrigo perfregi:& exigo exegi: subigo subegi:cogo coegi: perlego perlegi: relego relegi. Excipiuntur ex hoc composita: negligo neglexi: & intelligo intellexi:quod ãtiqui interlego dicebãt intellexi:& diligo dilexi:pango quoq; pegi:ex eo compositũ impingo impegi facit.Pacuuius.In medio tonsilla pegi lęto in littore. Lucanus in quinto. Sufficit ad factum belli fauor iste laborq; fortunę:q; te nostris impegit harenis.Simplex tamen pango etiam pepegi facit secundum Carisium:& panxi.Sed antiqui tamen pango dicebant pro paciscor.Cicero in secundo ad herennium. Pacta sunt quę legibus obseruanda sunt hoc modo.Rem ubi pagunt oratione pagũt. Tãgo pręteritum tetigi facit:& pungo pupugi vel punxi. Varro in primo humanarum. Vt habent farii qui uocantur αἰγίπτιοι & in africa psilli quorum ophiogenistum arbitrantur suppositum esse aliquem in stirpe: si admoueãt ut pungat colubra cũ pupugerit:si de genere sit uiuere:si nõ sit mori.In eodem admota aspis cum pupugerit si nõ occidat:sciat ex psillorũ stirpe esse.Neuius in glaucoma.Et cũ eo obsonio stilo mihi in manũ pupugit.Expũgo uero expunxi dicimus:at repũgo repupugi & repunxi: ut Capro uidetur.Cum ei qui nos pupugit talionem: idest uicem a nobis redditã ostendimus:repupugi diximus. Quando uero de ratione uel kalendario loquimur:repũxi dicimus. A tango quoq; cõposita nõ duplicãt primam syllabam cotingo contigi: attingo attigi. In quibus notandum q; penultima pręteriti corripitur:pręsentis uero producitur. Ab ago & frãgo & lego composita seruãt simplicium pręteritũ:ut exigo exegi:prodigo prodegi:& dego degi:abigo abegi: infringo infregi: perfringo perfregi: colligo collegi:relego relegi:qd' differẽtię causa nõ mutauit le in li:quãuis perago a immutabile seruauit:& dego per syncopã a euphonię causa protulit.Excipiuntur mutantia simplicis declinationẽ quę superius posuim? negligo neglexi:diligo dilexi:intelligo intellexi quãuis Aemylius macer in decimo sexto annalium. Omnium nostrum neglegerit auctoritatẽ ,p neglexerit ait.Supina in si quidem facientia pręteritũ per sum ,pferunt secundum supradictam regulam:ut mergo mersi mersum: tergo uel tergeo tersi tersum:spargo sparsi sparsum. Alia oia uero go in ctũ cõuertunt:ut rego rectum:ungo unctum: tingo tinctum: lego lectum: pungo punctum:ago actum.Abiiciunt tamen n euphonię causa hęc quę penultimam a habent uel i:ut frango fractum: pango pactum: tango tactum fingo fictum: pingo pictum: stringo strictum:ringo rictum. Excipiuntur:cingo cinctum:tingo tinctum:& stingo stinctum. Et ex eis composita Succingo succinctum:extingo extinctum. Ango quoq; differentię causa seruauit n in supino:anctum.Nam ab ago actum fit. Quidam tamen etiam anxus eius participium protulerunt. Et omnia supina in

Pango pegi
impingo impegi

Pepegi & panxi
pango pro paciscor
Pupugi vel punxi

Quod differentię causa non mutauit. le. m li. q̃si dicat quemadmodũ faciunt alia composita a lego unde colligitur intelligo esse pferendũ nõ intellego ut vult poliianus. ./.

Extingo compositũ ab ex & stingo.

Pacuuius
Lucan
Varro
Varro
Hemi
Aemili macer

compositione integras seruant simplicis litteras : q̃uis in aliis modis mutentur: ut rego rectum: pergo & porrigo perrectum:& porrectum : ago actum:cogo coactum:abigo abactum:tango tactum:contingo cõtactum:frango fractum:defringo defractum:pango pactum:impingo impactum. Et possumus hoc existimare differentię causa in plerisq; fieri: ne si perictum & abictum & defrictum impictum diceremus:alias significationes monstrare putarentur. Lucanus in quinto. Impactę cesse fores. In gor deponentia mutant eam in ctum:& faciũt supinũ : ut fungor functum. In bo desinentia mutant bo in xi & faciunt pręteritum:ut uebo uexi:trabo traxi:& secundum supradictam regulam i xi terminantium pręteritum perfectum proferunt supinum: ut uectum : tractum. In lo finientia pręsens:per lui exeunt in pręterito:ut alo alui: colo colui:molo molui:consulo consului:occulo occului.Statius i q̃nto . Raptumq; quę sola parentem occului. Excipiuntur duplicantia l : quę li a muta incipiant geminant principalem syllabam : & li non seruẽt ubiq; eandẽ uocalem: ut pello pepuli:fallo fefelli:tollo tetuli . Pro quo nunc i usu est frequenti sustuli. A tulo quoq; quod ueteribus in usu fuit tetuli dicebant . In compositione tamen non geminant principalem syllabã: ut refello refelli:compello compuli. Alia quoq; eiusdem terminationis o in i conuertũt:ut uello uelli:sed & uulsi dicitur:percello quoq; perculi: & excello uel excelleo exculi:uel ut alii excellui : quorum simplex in usu non est. Psallo quoq; psalli pręteritũ facit.Cicero de suppliciis.Reuellistis atq; in profundum abiecistis. Virgilius in bucolicis. Cum canerem siluas & proelia cynthius aurem uellit & admouit . Lucanus in quarto . Castrorum siccas de cespite uulserat herbas. Idem in sexto . Percussaq; uiscera membris uulsit. Idem in eodem.Illa genę florem primęuo corpore uulsit.Idem in octauo. Auulsitq; manu telumq; affixit harenę. Lucretius ab excello excellis infinitũ protulit penultima correpta . Omnibus ornatum uoluisti excellere rebus.Cicero in primo epistolarũ ad filium. Quare effice & elabora ut excelleas:quod est ab excelleo excelles : cuius pręteritum debet esse excellui : ut caleo calui secundum proportionem secundę coniugationis.Idem tamen in uerrinis: excellit protulit secũdũ tertiam coniugationẽ. Et in primo pro Cornelio.Qui eloquentia cęteris excellit : ex quo debet exculi quoq; esse pręteritum perfectum : sicuti percello perculi . Virgilius in quinto . Perculit & fulua moribundũ extendit arena. Bassus in secundo lyricorum.Calliope princeps sapienti psallerat ore . Supina quidem in tum exeunt:quę nascuntur ab unã l habentibus: ut occulor occultum:colo colui cultum:consulo consultũ.Quę uero duplicant per sum:ut fallo falsum pello pulsum: uello uulsum : excello excelsum:percello perculsum . A psallo supinum nõ legi . Ab alo uero tã altus q̃ altius dicitur.Cicero ,p Plautio. Vbi altus est.Similiter

Lucan
Cicero
Virg
Lucan
Lucan
Lucan
Lucan
Lucret
Cicero
Cicero
Cicero
Virg
Bassus
Cicero

gor
Ho
Lo

Tollo Tetuli pro q̃ nũc in frequenti usu est sustuli . /

Velli & Vulsi

Reuelli

Exculi

Saluſtius in iugurtino. Et omnem ętatem arpini altus. In quibuſdam autem codicibus etiam alitus inuenitur. A tollo quoq; ſupinum deficit ſed pro eo utimur ſublatum. Volo quoq; anormalum uolui facit pręteritum: ex quo nomen participiale naſcitur: uultus: quomodo ex colo cultus: & ex occulo occultus. ¶ In mo deſinentia ſi uocalis lōga antecedat: o in pſi conuerſa faciunt pręteritum: ut promo prompſi: demo dempſi: como compſi. Hęc autem ſi in tum conuertentia faciunt ſupinum: ut ſumo ſumpſi ſumptum: promo prompſi promptum: demo dempſi demptū: como compſi comptū. Alia uero in mo deſinetia: per ui diuiſas exeunt i pręterito: ut uomo uomui: gemo gemui: fremo fremui: tremo tremui. Excipiuntur emo emi: premo preſſi. Et in ui diuiſas terminantiū ſupina fiunt: ui i tum conuerſis correpta penultima: quomodo in oibus ſupinis quę ex huiuſmodi pręteritis naſcentia i habent ante tum: ut uomui nomitum: gemui gemitum: fremui fremitum: tremui tremitum: emi uero emptum facit: quod ideo aſſumpſit p: quia non poteſt m ante t ſine p inueniri eupbonię cauſa: ut ſūptus promptus comptus. Preſſi uero ſecundum in ſi terminantium regulam i in um conuertens facit ſupinū: ut preſſi preſſum. ¶ In no o uel g antecedentibus per ui diuiſas faciunt pręteritum: ut pono poſui: & ab eo cōpoſita: ſuppono ſuppoſui: cōpono compoſui. Antiqui tamen & poſiui protuliſſe inueniuntur. Plautus in uidularia. nunc ut apud uitulum ſequeſtrū poſiuimus. Apuleius in .i. hermagorę. Et cibatum quē iocundū eſſe nobis animaduerterant eum appoſiuerunt. Gigno genui: pro quo geno uetuſtiſſimi protuliſſe iueniuntur. Varro in andabata. Sed quod hęc aliquid genunt ifinitiuū paſſiuum. Lucretius in quarto, ptulit geni. Tanto magis inficiandum totum poſſe extra corpus durare geniq;. A canendo quoq; compoſita ſimiliter pręteritū in ui diuiſas faciunt: ſuccino ſuccinui: occino occinui. Quidam & occano occanui protulerunt. Vt Saluſtius in primo hiſtoriarum. Iuſſu metelli cornicenes occanuere. Sed probus occini quoq; exiſtimat poſſe dici: cum ſimplex cano cecini faciat: quomō a cado cecidi: incido incidi: & a tango tetigi: contingo contigi: m antecedente no i pſi cōuerſa facit pręteritum perfectum: ut temno tempſi. Alia omnia per ui coniunctas proferunt: ſino ſiui: ſterno ſtraui: cerno creui. Non ſolum enim ϛοχάζομαι. κρίνω. ἄυξω. facit pręteritum. Sed etiam cum pro uideo accipitur. Titinius in gemina. Simul & pueras has aſpirare creui pro uidi. Plautus in ciſtelaria. Cum ego te amaui mea antiphila: & mihi amicā eſſe creui: ſimiliter pro uidi. Sperno quoq; ſpreui facit: & lino liui: uel magis differentię cauſa ad nomē liui leui: quod ab leo quoq; ſimplici naſcitur: quod in uſu non eſt: ex quo deleo deleui: unde & lętū dicitur quod delet uitam. Iuuenalis i tertio. Nā quis plura linit uicturo dolia muſto. Terētius i heauto. Releui omnia dolia mea omnes ſerias.

Sublatum
Mo.
No.
Geno
Lini
Lem
Saluſti
Plaut.
Apulei
Varro
Lucret
Saluſti
Titini
Plaut.
Jnue
Tere
Scriptores rerū romanarū

Vetuſtiſſimi tamen etiā lini in pręterito protuliſſe inueniūtur. Varro rerū ruſticarū. Cū oblinerit uaſa. Supina quidē in ui diuiſas terminātiū pręteritū ſubtracta u & addita tum proferūtur: correpta tamē penultima: ut poſui poſitū: genui genitū. A cano tamen cōpoſita: primitiui ſeruāt in ſupino terminatione: cantū eni & ſuccentū dicimus: q̄uis in ipſo nerbo a in i conuertāt ex eo cōpoſita. Sed in ſupino i in e tantū tranſierunt: ſuccino ſuccentū: occino occentū: temno uero tēpſi tēptū facit: ſicut omnia in pſi per pręteritū exeuntia. In ui uero ſyllabā deſinentia mutant eam in tum ſecūdū ſupradictā regulā: ut ſiui ſitū: ſtraui ſtratū: creui cretū: ſpreui ſpretū. Ergo liui quoq; uel lini litum: unde Virgilius in quarto georgicorū. Et paribus lita corpora guttis. Saluſtius i iugurtino Simul gladiū ſanguine oblitū oſtetans. Et ſciendū q̄ tam litum q̄ ſitum & itum quitū citum ſatū corripiūt penultimas: quod i aliis ſupinis quę a pręteritis in ui terminātibus naſcūtur nō iuenitur: ut amaui amatum: moui motū: neui netū: faui fautū: cupiui cupitū: muniui munitum Caper & ſino ſitus: ſicut nequeo nequitus corripuit penultimam. quod uſus ubiq; approbat. Cicero pro Cornelio. Coeptū igitur p eos qui uolebant deſitum eſt per hūc qui deceſſit. Ecce hic manifeſtiſſime oſtēdit orator a deſinor eſſe deſitū. Sic ergo & a ſinor ſitus. Q̄ autē penultimę ſupradictorū ſupinorū corripiūtur: poetarū exēpla docebūt. Virgilius a pręterreor in octauo. O mihi pręteritos referat ſi iuppiter ānos. Idē in decimo ab obeor. Morte obita quales fama eſt uolitare figuras. Ouidius i faſtis: Sol aditus quā quęris ait ne uana labores. Nupta iouis fratri tertia regna tenet. Terentius in ecyra. Nam cū cōpreſſa eſt nata forma i tenebris noſci non quita eſt. Eſt enim quaternarius iambicus. Lucanus in octauo. Hic ſitus eſt magnus placet hoc fortuna ſepulchrū: In eodē. Illita tela dolis: nec matrē cominus unq̄. Virgilius in quarto ut prędictū eſt. Et paribus lita corpora guttis. A cieo uel cio cōpoſita tā corripientia q̄ producētia penultimā inueniūtur. ¶ In po deſinens m antecedēte unū inuenio rumpo: quod ſubtracta m & o in i cōuerſa facit pręteritū penultima producta tam in ſimplici q̄ in cōpoſitis ab eo. Rūpo rupi: abrūpo abrupi: corrūpo corrupi. E breuē uero penultimā habentia mutāt o in ui diuiſas ut ſtrepo ſtrepui. R uero uel l uel e productā ante po habentia o in ſi cōuertētia faciūt pręteritū: ut ſcalpo ſcalpſi: carpo carpſi: repo repſi: ſerpo ſerpſi: ſarpo ſarpſi. Lucanus in tertio. Sed per iter longū cauſa repere latenti. Supina i pi quidē terminatorū fiunt mutata i in tum: ut rupi ruptū. In ui uero ſeparatas: ſubtracta u & addita tum: ſtrepui ſtrepitū. In pſi āt exēūtia ſecūdū ſupradictā regulā: mutata ſi i tū: ut ſcalpſi ſcalptū: ſculpſi ſculptū: repſi reptū: carpſi carptū. ¶ In ro finita p ui ſylla bā termināt: ut tero triui quero quęſiui: ſero ſeui. Nā ſero ſeras a ſera ob dita natū ſeraui facit. A ſero ſeris tamen cōpoſita quando mutant ſim-

Lim
Vrr.
Sallust
Cap
Cicero
Virg.
Virg.
Ouidi
Terent.
Lucan
Lucan
Virg.
Lucan
Litū. Sitū. Itū. gtū citū. Satum.
Sino, Situs
Deſitus
Quita eſt
Po
Ro

Quaternarius ſambicus.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA SALAMANCA

plicis ſignificatione: per ui ſeparatas proferunt pręteritũ o in ui cõuerſa
deſero pro derelinquo deſerui. Inſero pro immitto inſerui. Si.n. de arbore
dicã inſero inſeui facit: & participiũ inſitus: nõ iſertus. Virgilius ĩ buco-
licis. Inſere nunc meliboee pyros: pone ĩ ordine uites. Idẽ ĩ ſecundo. Mu-
taq; inſita mala ferre pyrum. Vetuſtiſſimi tamen in ſimplici ſerui, p
tuliſſe iueniũtur pro ordinaui & ſeui. Ennius ĩ pręceptis. Tibi uidet aue
nã loliũ creſcere. Inter triticũ ſeligit ſecernit aufert ſedulo ubi operã addi
dit quã tãto ſtudio ſeruit. Duo iueniũtur ſupradictę terminatõis uerba
quę duplicãt ſ in pręterito ante i: gero geſſi: & uro uſſi. Verro.n. ſecũdũ
Seruiũ facit uerſi: ſecũdũ Chariſiũ aũt uerri: quod & uſus approbat. Lu-
cinus macer pro tuſcis quos oportuit an iſſa reſtituere: biſce etiã relliq;
as auerrerũt. Publius ĩ muromũtbone cellas ſeruorũ cõueirì. Curro etiã
repetita priore ſyllaba cucurri facit pręteritũ: quod in cõpoſitione iueni-
tur apud quoſdã auctorũ geminatione primę ſyllabę ſeruãs: apud alios
minime. ut Virgilius in quarto ęneidos. Decurrere iugis: alia de parte
patẽtes: trãſmittũt curſu cãpos. Liuius ĩ. xxii. ab urbe cõdita. Qua cuiq;
proximũ decurrere. Idẽ in. xx. Et ſi ferocius procurriſſẽt. Cato cõtra. G.
Piſonẽ. Video hac tẽpeſtate ad oẽs aduerſarios cucurriſſe. Terentius in
ecyra. Vna illarũ interea ppere percucurrit. Cęſar ad Virgiliũ. Excu-
curriſti a neapoli: Plautus ĩ ſticho. Percucurri ut nũtiarẽ nuntiũ exopta-
bilẽ. Supina eorũ ĩ ui ſyllabã terminãtiũ pręteritũ mutatõe o ĩ tũ, pferũ
tur ſecũdũ ſupradictã regulã: ut triui tritũ: quęſiui quęſitũ. Seui uero ſe-
cundũ analogiã ſetũ debuit facere: ſed differẽtię cauſa ſetũ, p zetũ dicen
tes proferre hoc ſatũ tradiderũt. Et ſciendũ q; in nullo alio participio ſi-
ue ſupino ſeu nomine participiali a penultima corripitur: niſi in ſupra-
dicto & aliis tribus: ſatus ratus ſtatus datus. Reor quoq; ratus facit par-
ticipium: ut puto differẽtię cauſa: q; ritus & aliud ſignificat: & retus pro
retit⁹ dicebãt: quõ ſaucius, p ſauciatus: & laſſus pro laſſat⁹: & lacer⁹, p la
ceratus: & potus, p potatus. Difficile.n. inuenis e uerbi in a conuerti per
participiũ ſiue ſupinũ: niſi in ſupradictis uerbis. In cõpoſitõe uero a ſu-
pradictorũ ſupinorũ ſiue participiorũ in i conuertũt correptã: ſatus inſi
tus obſitus. Virgilius in primo georgicorũ. Mutatãq; inſita mala ferre
pyrũ. Cicero in frumẽtaria. Vt cũ obſitũ leontinũ agrũ uidiſſes. Deſe-
rui uero deſertũ: & iſerui inſertũ: & exerui exertũ faciũt ſupina. Quę ue-
ro duplicant ſ ante i: mutant ſi ĩ tum ĩ ſupino: ut geſſi geſtũ: uſſi uſtum.
Duplicantia uero r ante o in pręſẽti: in ſũ cõuertentia faciũt ſupina: ut
curro curſũ: uerro uerſũ. In ſo deſinẽtia o in i cõuertẽtia aſſumunt ui
& faciunt pręteritũ: ut laceſſo laceſſiui laceſſitũ: arceſſo arceſſiui arceſſi
tũ. Saluſtius in primo hiſtoriarũ. Domicium pręconſulem exteriore hi-
ſpania cum omnibus copiis quas parauerat arceſſiuit. Idẽ ĩ ſecundo hi-
ſtoriarũ. Argẽtũ mutuũ arceſſiuit: Cicero pro roſcio. Arceſſiuit aliquẽ

Inſero pro Immitto Inſerui
ſi de arbore dicam Inſeui
& in participio Inſitus

Geſſi
Uro Uſſi

Percucurrit

Ratus

So Laceſſiui
Arceſſiui

Virg.
Virg.
Cicero
Liuius
Liuius
Cato
Terẽ
Cęſar
Plaut
Virg
Cicero
Saluſ.
Saluſ
Cicero

laceſſo laceſſiui: ſic & Probus, & uidetur mihi ~~in hoc~~ dicere melius ~~laceſſiui q̃ laceſſi~~. Participiũ.n. laceſſitus paſſiuũ. Caper ~~enim~~ laceſſi dicit
eſſe ut faceſſi profert exẽplũ Lucilii quo uſus eſt in. xxiii. Nã uetus ille
Cato laceſſiſſe appellari: q; conſcius non erat ipſe ſibi. Sed põt laceſſiſ-
ſe p ſyncopã eſſe prolatũ ui ſyllabę: ut cupiſſe petiſſe dicimus: p petiuiſ
ſe cupiuiſſe. Saluſtius in ſecundo hiſtoriarũ. Diuerſa uti ſolet rebus per-
ditis ~~capeſſiuit~~. Idẽ in quarto. Igitur legiones pridie ĩ mõte poſitas acceſ
ſiuit. Faceſſo uero & capeſſo & uiſo: quę poſſumus dicere deſideratiũa
ſignificãt enĩ ~~deſideratione~~: faceſſo deſidero facere: capeſſo deſidero ca
pere: & uiſo deſidero uidere. Frequẽtatiua enim eſſe nõ poſſũt cũ primę
coniugatõis nõ ſint. Hęc eadẽ ſecũdũ Diomedẽ & Chariſiũ o ĩ i cõuerte
tia faciũt pręteritũ perfectũ: ut faceſſo faceſſi: capeſſo capeſſi: uiſo uiſi.
Similiter & quęſo quęſi. Probus tamẽ quęſiui dicit: & melius q̃ uis pri-
mitiuũ quoq; eius: ideſt quero quęſiui facit pręteritũ. Saluſtius in primo
hiſtoriarũ. Curionẽ quęſiui uti aduleſcẽtior & populi ſuffragiis integer
ętati cõcederet mamerti. Cicero ĩ diuinatõe. Ipſe, pfecto metuere incipi
es: nec inocenti periculum faceſſeris. Inuenitur tamen in quibuſdam co
dicibus faceſſieris. Pinſo pinſui facit pręteritum: quod Probus, uſu
Pomponii. Neq; molis molui: neq; palatis pinſui. Supina eorum in
ſitum exeũt: arceſſitũ laceſſitũ capeſſitũ: ſecundũ in ui deſinẽtiũ regulã
de qua ſępe in ſuperioribus diximus. A pinſo aũt piſtũ debet eſſe: unde
piſtor nomen uerbale: ut paſtũ paſtor: uſtũ uſtor: geſtũ geſtor. In to can-
tecedẽte iuenio pecto: cuius pręteritũ pleriq; pexui. Caper tamẽ pectiui
Chariſius pexi protulerunt. Mecenas ĩ octauia. Pexiſti capillũ naturę
muneribus gratũ. Similiter necto nexui & nexi. Virgilius ĩ q̃nto. Et pa
ribus palmas amborũ inexuit armis. Saluſtius in primo hiſtoriarũ. Ne-
xuit catenę nodo. Lucilius ĩ q̃nto. Hic ſolus uigilauit opinor: & cũ id mi
hi uiſus eſt facere tũ retia nexit. Propertius. At tibi qui noſtro nexiſti re
tia lecto. Flecto uero flexi facit & plecto plexi ãtiq;. Liui. ĩ. vi. Erotopęg-
mõte Andromacha pdudũ manu laſciuola ac tenellula capiti meo tre
pidãs bibens ĩſolito plexi munere. Nũc.n. plector & ãplector dicĩus: ſed
plector quoq; eſſe paſſiuũ Terẽtius oſtẽdit in phormione. Ego plectar
pendens. Ebreui antecedẽte in to deſinẽtia duo iueni: peto petiui: &
meto meſſui. Cato ĩ ſecũdo originũ. In cãpo tiburti ubi ordeũ demeſſui
Idẽ in mõtibus. Serit ibi ordeũ. Idẽ iterũ metit. Caſſius Emina in tertio
annaliũ. In cãpo tiburti ubi ordeũ demeſſuerit. R antecedẽte ſimiliter
duo iueni: uerto uerti: ſterto ſtertui. Perſius. Cor iubet hoc emi poſtq̃ de
ſtertuit eẽ meonides q̃ntus pauone ex pythagoreo. Geminata uero t an
te o unũ mitto miſi: & in ſto unũ ſiſto: cuius pręteritũ quando actiuã hẽt
ſignificationẽ tã ĩ ſimplici q̃ in cõpoſito deficit. Quando uero abſolutã
& ſimilẽ ſto uerbo: cõmune cũ eo hẽt pręteritũ: ut reſiſto uel reſto reſtiti:

Lucilius
Saluſtius
Lucilius
propert.
Liuius
Terẽtius
Cato
Cato
Caſſius
Perſius

dicit

/. tamen /.
.. laceſſiuit
Faceſſi
Capeſſi
Quęſi
To.
pexui
pexi
pectiui
Nexui
Nexi
plector
Mitto

& consisto & consto cõstiti: persto & persisto perstiti. Supina eorũ quę in xui uel xi pręteritũ terminãt: per xũ exeunt: ut nexui nexũ: pexui uel pexi pexũ: flexi flexũ. Similiter faciunt supinũ quę i ctor desinũt deponentia: amplector amplexũ. Petiui uero secũdũ analogiã in ui terminantiũ pręteritũ facit penultima producta petitũ. Similiter messui messũ: sicut censui cẽsũ. Misi uero duplicauit s in supino missũ. A sterto. n. supinum non inueni: nec a sisto. Deponẽtia uero in tor desinẽtia nulla antecedẽte cõsonãte tor i sum cõuertũt: utor usũ: nitor nisũ. Inuenitur tamen etiã nixum. In xo duo inueniũtur o in ui cõuertẽtia in pręterito: texo texui: & nexo nexas nexui. Ouidius in quarto methamor. Luna quater plenũ tenuata retexuit orbẽ. Cicero i secũdo de oratore. Sic omnia quę fiũt: quę aguntur leuioribus principiis natura ipsa retexuit. Virgilius in quinto Nexãtẽ nodis seq; in sua mẽbra plicantẽ. Idẽ in eodẽ. Et paribus palmas amborũ innexuit armis. Liuius. Nexebant multa inter se flexu nodorũ dubio. Accius in deiphobo. Nos cõtinuo ferrũ eripimus: omnibus manicas neximus. Supia alterũ per tũ: alterũ per sũ finiũt: texũ: nexũ. unde Virgilius in octauo. Et clipei nõ enarrabile textum Idẽ i quito. Qui prim9 modos & uicula linea rupit. Quis inexa pedẽ malo pẽdebat ab alto.

De pręterito perfecto quartę coniugationis.

Quartę cõiugatõis uerba omnia actiua uel neutralia i io desinũt: exceptis eo queo & ueneo: & ex eis cõpositis. In cio igitur desinẽtia duarũ excedentia numerũ syllabarũ simplicia n ãtecedẽte: cio i xi cõuersa faciũt pręteritũ perfectũ: ut uicio uixi sãcio sãxi. Vetustissimi tamen & sãciui & sãcii proferebãt. Pomponius secũdus ad thraseã. Sãcierat ius utile ciuitati. Si autẽ nõ n habuerit cio i si mutata faciũt pręteritũ: sarcio sarsi: farcio farsi: raucio rausi: fulcio fulsi: quod & Probo placet: q̃uis alii differẽtię causa fluxi posuerũt. Cicero i primo de oratore. At Aesopũ si paulũ irrauserit explodi. In eodẽ. Peranguste refersit in oratõe sua. Idẽ pro Cornelio libro secũdo. Qui eis rebus urbẽ italiãq; referserũt. Idẽ i secũdo tusculanarũ. Ex quibus uerbis etiam omnia referserũt. Alia uero oia supradictę cõiugatõis uerba secũdę psonę pręsẽtis: abiecta finali s & addita ui faciũt pręteritũ perfectũ. Quę tamẽ etiam subtracta u cõsonãte: & correpta penultima i licet proferre: ut scio scis sciui uel scii: & ab eo composita: ascio asciui uel ascii. Similiter cio cis: quod & cieo cies dicit' ciui uel cii: & ab eo cõpositа: cõcio cõcis cõciui uel cõcii: audio audiui uel audii: mollio molliui uel mollii: munio muniui uel munii: sęuio sęuiui uel sęuii: eo iui uel ii. queo quiui uel quii: ueniõ ueniui uel uenii. Solinus i collectaneis. Tacius i arce: ubi nũc ędes ẽ iunonis monetę: qui ãno quito postq̃ ĩgressus urbẽ fuerat a laurẽtibus ĩterẽptus septuagesima olympiade hominẽ exiuit. Salustius i catili. Sed neq; pretio neq; gratia ĩpelli quiuit. Idẽ i primo historiarũ. Neq; se reci pe aut instruere proelio quere

Missum a Misi
A sisto supini nõ inuenitur. Vnde cõsideranda Impter stator unde dicatur
Nisum
Nixum
Cio
eo
Queo
Veneo
Sarsi
farsi
Rausi
fulsi
fluxi
Ouidius
Cicero
Virg.
Virg.
Liuius
Accius
Virg.
Virg.
Pompo
Probus
Cicero
Cicero
Cicero
Cicero
Solinus
Salust
Salustius

Suffio suffiui uel suffii: quod q̃uis a neutro passiuo cõpõatur: tamẽ quia significationẽ mutauit: mutauit etiam declinationẽ. Vnde Virgilius i quarto georgicorũ. At suffire thymo cęrasq; recidere inanes. Suffire dixit secũdũ rectã rationis declinationẽ: cũ simplex eius fieri sit. Excipiuntur haurio hausi. Inuenitur tamẽ hauriui uel haurii. Varro in. xxiiii. ad Ciceronẽ. Cũ idem haurierit. Sepio sepsi: sentio sensi: uenio ueni: apio aperui: cũ uidetur a pario cõpositũ: quod uetustissimi nõ solũ secũdũ tertiam: sed etiam secũdum quartã cõiugationẽ declinabãt: unde Ennius. Oua parire solet genus pẽnis cõdecoratũ. Igitur cõposita ex eo si pricipalẽ syllabã purã nec ex itegra prępositione habuerit: io i ui cõuertũt i pręterito: ut aperio aperui: cooperio cooperui. Reperio uero duplicauit p i pręterito: q ppe dimiuta una syllaba repperi. Simile ẽ pręteritũ a cõpio cõperi. Sũt & alia ex hoc ipso cõposita deponẽtia: experior: opperior: quorũ participia expertus & oppertus ostẽdũt a pario esse cõpositа: cuius participiũ partus est. Salio saliui uel salii & salui. Virgilius in bucolicis. Dulcis aquę saliẽte sitim restringere riuo. Idem pręteritũ in. ii. georgicorũ. Mollibus in pratis unctos saliere per utres. In quibusdã tamẽ inuenitur etiã saluere scriptũ. Idẽ in. xi. ęneidos. Portisq; ab equo regina sub ipsis desiluit. Idẽ in quito. Haud mora prosiluere omnes: ferit aurea clamor sydera. Lucanus in quarto. Insiluit solo nociturus pondere puppim. Statius in nono thebaidos. Excussi salierũt cuspide dentes. Idem in eodẽ. Insiliere uadis magnoq; fragore solutus agger. Ouidius in. xi. methamor. Cũ sępe assiluit defensę moenibus urbis. Idẽ in quarto fastorũ. Per flãmas saluisse pecus saluisse colonos. Quadrigarius in sexto annalium. Arcorius dextrã taureę humerũ sauciat atq; ita resiliit. Cambio ἀμείβομαι ponit Charisius: & ei9 pręteritũ cãpsi: quod ἀπὸ τοῦ κάμπτω ἔκαμψα grẽco esse uidetur. Vnde & campso cãpsas solebãt uetustissimi dicere. Ennius in decimo. Leucathan cãpsãt. Aio cuius declinatio in usu frequẽti non ẽ quartę cõiugationis esse ostẽditur: & ab imperatiuo in i terminãte. Sic enim Probus de dubio perfecto tractãs ostendit Neuiũ protulisse. An nata est spõsa pregnãs aut ai: aut nega. Actius i ione. Quibus nam te aibãt ortũ locis: pro aiebãt: quod i hac cõiugatiõe fieri solet. Et ẽ notandũ in hoc uerbo: q̃ pares habẽt syllabas tres persõę: aio ais ait: quod in alio huius cõiugatõis uerbo non iuenis. & penultima primę solius personę producitur: quę sola i habet loco cõsonantis. Vnde tertia quoq; pluralis quę solet a prima fieri similiter i consonãtẽ habens producit penultimã. Q̃ aũt in aliis corripitur: ostẽdit usus. Virgilius i prio. Sic ait & dicto citi9 tumida equora placat. Et Neuius. An nata ẽ spõsa pręgnãs uel ai: uel nega. Nã nisi corripitur a iambus stare nõ põt. Inuenimus tamẽ tertiã psonã pręteriti ait quasi a prima ai aisti ait: quę tamen in usu nõ sunt. unde nec pfecti nec plusq̃ perfecti: nec subiũctiui

Virg.
Ennius
Parere
Salui · Salii · Salij
Virg.
Virg.
Virg.
Virg.
Lucanus
Statius
Statius
Ouidius
Ouidius
Quadrig
Ennius
Cambio Campsi
Campso · as ·
probus
Neuius
Accius
Aibant
Arimus
Virg.
Neuius
Accius in · ione ·

futuri in hoc uerbo declinatio inuenitur. Pōt etiā ait prēsēs pro prēterito accipi. Supina in xi quidē terminātiū secūdū supradictā regula in ctum exeunt: uinxi uinctū: & sāxi sāctū: sanciui uero facit sancitū. Vnde Lucanus. Quod porro nequeas sācitū quādo q dē extat. In si uero prēteritū perfectū finientia l uel r antecedētibus: mutāt eā in tū in hac cōiugatione: & faciunt supinū: ut farsi fartū: farsi sartū: unde & sartores & fartores: & ex his cōposita confertio confertū: refertio refertū. Cicero in secundo tusculanarū. Tu iecore optimo farta & saciata. Alia uero ī si desinētia. supradictā regulā seruāt: idest generalē in si desinētiū: sesi sesū: rausi rausū. unde Lucilius ī decimo nono. Rausuro tragicus qui carmina pdit oreste. Haurio hausi haustū: differētię causa assūpsit t: q̄ uis & aspiratiōe differat. Sepsi uero septū secūdū proportionē ī supradictis expolitā facit. Veni uero uentū & aperui apertū faciunt. sicut pario partū: & ex eis oia cōposita: aduenio aduētum: cōuenio cōuentum: cōperior cōpertū: experior expertū. Alia uero omnia quę tā in ui q̄ ī ii termināt prēteritū perfectum: in tum faciūt supinū penultima producta: tam in hac q̄ ī aliis coniugationibus: ut audiui uel audii auditū: muniui uel munii munitū: sciui uel scii scitū: arcessiui uel arcessii arcessitū: cupiui uel cupii cupitū. Excipiuntur ī eo desinētia: & dissyllaba aliarū cōiugationū: quę penultimā supini corripiunt: ut eo iui uel ii itū: adeo adiui uel adii aditū: prētereo prēteriui uel prēterii prēteritū: queo quiui uel quii quitū: sino siuii uel sii situm: lino liui uel lii litū: quod rarissimo in usu est: cieo ciui uel cii citū corripit penultimā: quādo uero a cio cis: quod quartę cōiugatōis est: producit eā. Pono quoq; quod antiqui posiui: ī frequētī autem usu facit prēteritū posui: corripit penultimā in supino positū. Veneo quoq; secundū analogiā uenitū debet facere supinū: pro quo magis est uenū ī usu. Et supradicta auctoritate ueterū cōprobātur sicut iā superius ostēdimus: rursusq, referamus ī memoriā. Virgilius in octauo. O mihi prēteritos referat si iuppiter ānos. Idem ī octauo. Amphitrioniades armēta abitūq; paret. Idem ī quito. Iāq; bos aditus atq; bos aditus omnēq; pererrat. Idē ī decimo. Morte obita quales fama est uolitare figuras. Ouidius ī quarto fastorū. Sol aditus quā quēris ait ~~ite~~ me uana labores. Nupta iouis fratri tertia regna tenet. Idem ī heroidibus. Tempore quo nobis inita est cerealis eleusis. Terētius ī ecyra: Nā cū cōpressa est gnata forma in tenebris nosci nō quita est. Iuuenalis ī quarto. Nā coitus iā lōga obliuia uel si coneris iacet exiguus cū ramice neruus. Antepenultima quoq; ī futuri tēporis participio corripitur. Idem cōprobat Virgilius in secūdo ęneidos. Si periturus abis & nos rape in oia tecū. Lucanus ī quito. Tum lurida pallēs Ora tulit uultu sub nubē tristis ituro. Cieo citus penultima correpta facit. Statius ī tertio thebaidos. Atq; hic īgētī capaneus mauortis amore Excitus & lōgā pridē īdignātia pacē: Corda tumēs. A cio uero citus

Sancui sancitum

Lucanus

Cicero

Lucilius

Cuedwoeui. de penultima supini

Itum

Aditum

preteritum

Quitum

Situm

Litum

Citum

Venum

Citus

Virg.

Virg.

Virg.

Virg.

Virg.

Ouidius

Ouidius

Terent.

Iuuen.

Virg.

Lucan.

Stati.

penultima producta. Virgilius ī tertio. At genus est siluīis cyclopū & mōtibus altis. Excitum ruit ad portus & littora complet. Sinor situs: & desinor desitus penultima correpta. Cicero pro Cornelio ī primo. Coeptū igitur per eos qui agi nolebat: desitū est per hūc qui decessit. Idē ī primo rhetoricorū. Et si nō ab eo quod in pximo desitū erit: deinceps icipietur. Inde etiā situs dicitur pro negligētia. Virgilius in septimo. Sed te nicta situ ueriq; effoeta senectus. Idē ī secūdo georgicorū. Mutatūq; insita mala Ferre pyrum. & in quarto eorūdē. Et paribus lita corpora guttis. Ideo autem diximus dissyllaba ī ui desinētia secūdę uel tertię cōiugationis ī supinis uel participiis prēteriti corripere penultimā: q̄ siue sint quartę dissyllaba producūt penultimā: ut scio scitus siue ultra duas syllabas alterius quoq; cōiugationis producitur: arcessiui arcessitus: cupiui cupitus nisi a dissyllabis cōposita: ut īsitus īcitus illitus. Lucanus ī octauo. Illita tela dolis nec martē cōminus unq̄. Ausa pati uirtus. Virgilius ī sexto. Quatit ungula cursu incita: nec domini memorū proculcat equorum. Similiter impositus prępositus. Iuuenalis ī primo. Si te prępositi nōdū pudet atq; eadem est mēs. Virgilius ī tertio. Impositis auro dapibus. Prēterea notādū q̄ sepelio sepeliui uel sepelii sepultū ī frequētiori usu est supinū. Antiquissimi etiā sepelitū dicebāt. Vnde Cato ī thermū. Mortuus est: sepelitus est. Salio quoq; saliui uel salii saltū facit. unde Virgilius in sexto. Cū fatalis equus saltu super ardua uenit Pergama. Idē in undecimo. At medias ĩter cędes exultat amazon. Solēt enī frequētatiua plerūq; a supinis uel participiis uel prēteritis nasci. Sallio sallitū facit: sallo sallsū: quomō uello uulsū. Sisēna. Sic meā paludē multi piscīū salliēdorū causa a nauibus semibonustis cōmeāt. a sallio salliēdorū dixit nō sallendorū. Salustius in tertio historiarū. Parte cōsumpta reliqua cadauerū ad diuturnitatē usus sallerēt. sallerēt dixit a sallo: nō a sallio. Similiter Lucilius ī octauo. Sallere murenas mercē ī frigidaria ferre. Inde etiam participia futuri salliturus & salsurus. Liuius. Salliturus istęc mittā salem. Mumius. Istęc sū multo sale salsurus: sed etiā participium prēteriti salli tus & salsus. Cornelius seuerus ī octauo. De statu suo ad quē salliti pumiliones afferebantur. Ambio ab eo cōpositū solū mutanit penultimā e in i. itaq; ī io quidē desinētium regulā seruauit ī supino & participio: quippe producta penultima ambitus ambita ambitū. In nomine aūt siue uocabulo rei differentię causa ī eo terminantium regulā sernās corripuit penultimā ambitus. ut Ouidius in primo methamorpho. Iussit & ambitę circūdare littora terrę. Lucanus in primo. Lętalisq; ambitus urbis Annua uenali referens certamina campo. Quāuis Scaurus ī utroq; similem tenorem putauit. Sed Velius celer respōdēs Adriano imperatori de hac interrogāti declinatione & tenore ābitus nomē a participio ostēdit discerni: quod usu quoq; ut ostēdimus cōfirmatur.

n c°

Situs

Lauren. 174

Virg.

Virg.

Virg.

Virg.

Virg.

Lucan.

Virg.

Virg.

Sisenna

Salusti.

Lucili.

Liuius

Mumius

Cornelius Seuer.

Ouidius

Lucan.

Scaur.

Velius Celer.

Sepelitum

Ambitus

Velius Celer respondens adriano impatori.

Explicita nominis & uerbi ratione. Modo in isto undecimo libro de participio tractemus.

Qui tertio loco participiū posuerūt rectius fecisse uidentur: cū enī nomē & uerbū primū & secūdū tenuerunt locū: participiū quod ex utroq; nascitur: sequē tē iure exigit. Quęsitū tamē ē an bene separauerit id ab aliis partibus grāmatici. Primus trypho quē Apollonius quoq; sequitur maximus artis auctor grāmaticę. Stoici quomō articulū & pronomē unā parte orōis accipiebāt īfinitū articulū uocātes quē ~~grāmatici~~ articulū: ei quoq; adiūgētes etiā infinita nomina uel relatiua: quod etiā Didymus facit tractās de latinitate. Finitū autē articulum dicebāt idē stoici: quod nunc pronomē uocamus finitū; quod ~~et~~ uera ratione solū pronomē ē dicēdū. Ergo romani quoq; artiū scriptores stoicorū secuti traditionē pronomina finita dixerūt & infinita: nam articulos nō habent. Sic igitur supradicti philosophi etiā participiū aiebāt appellationē esse reciprocam idest ἀντανακλάσον προσηγορίαν hoc modo legens ē lector: & lector est legens: & cursor est currēs: & currens est cursor: amator est amans: & amans est amator. Vel nomen uerbale uel modū uerbi casualē. Vnde uidētur nostri a sciuisse inter uerba gerūdia uel participialia: cū uideantur ea assumere casus. Ideo participiū separatim nō tradebāt partē orationis: q̄ nulla alia pars orōis sēper ē ī deriuatiōe: nullā ꝓpriā positionē babēs nisi participiū. Cęterę .n. partes prima īpositione inuētę sunt: ad quā deriuatiua etiā aptātur. Omnis enim pars orōis quocūq; modo deriuata: uel in eadē notione siue diffinitōe primitiui sui accipitur: & eādē habet ei diuisionē: & eadē accidētia. Vel in aliud quod iā ante erat suppositū ~~etiā~~ ꝓpria & naturali positione: unde deriuatiuū ꝓpter similitudinē eius quod iā erat ātē ex se ortū ei addebat: ut pater nomē: paternus nomē. Similiter rex & regalis: taurus & taurinus nomina. Quicq d enī accidit primitiuo accidit etiam deriuatiuo. Ferueo uerbū & feruelco uerbum. Similiter facio & facesso: uideo & uiso desideratiuū: uerba sunt ab eodē ī idē. Sed etiā bene male derinata aduerbia a noibus ab alio ad aliud nata sūt ad similitudinē ī propria īpositione inuētorū: ut pene nēpe. hęc enī a se orta sūt. Quicq d enī accidit his: accidit illis: & quod suum ē aduerbiorū per oīa uerba currūt. Quātum igitur ad hoc idest q̄ ī primitiuis & ī sua positione nō īueniūtur: participia uidētur stoici bene fecisse. Sed rursus ꝓhibet esse nomīa tēporū diuersorū assūptio: quę fit ī ꝓpriis trāsmigrationibus ad similitudinē uerborum. Sed si quis dicat q̄ nomina quoq; multa īueniūtur tēpus significātia: respōdebimus q̄ hoc ītereſt inter participia & nomina tēporalia: q̄ noīa illa nihil aliud significāt nisi ipsū tēpus per se: ut annus mensis: dies meridies: hodiernus hesternus

ut ego tu

s. orationis

1. a se ortū. 1. paternus vocabatur deriuatiuū ad similitudinem patris q̄ est nomē ex se ortum & nō deducitur aliunde

cf transfigurationibus ex codice antiquo

cf transfigurationibus

crastinus: nec ī propriis trāsmigrationibus. participia uero actionē uel passionē aliquā ī diuerso tēpore fieri demōstrāt nō tēpus ipsū ꝑ se: & q̄ eos sequūtur casus: quos & uerba ex quibus nascūtur. Et q̄ uerborū significationes habēt. & q̄ pro uerbo ponuntur. quorū nihil est suū noīs. Omne enī nomen a quocūq; uerbo natū: uel genitiuū sequitur casū uel datiuum figurate per cōpassionē: quā grēci συμπάθειαν uocāt: ut amicus illius: lector illius: speculator illius: auditor illius: uictor illius: & datiuū ut amicus illi ē: tutor illi est. Et notādum q̄ plerūq; substātiuū uerbum: quod grēci ὑπαρκτικόν uocāt solet adiūgi huiuscemodi figurę īnueniūtur tamē pauca & ablatiuū sequentia: ut dignus illa re: mactus uirtute. Accusatiuū uero figurate. ut exosus bella: prēsēs futura. Participiorū enim loca uidētur posita illorū cōstructionē seruasse. uerba autē & participia genitiuo uel datiuo uel accusatiuo uel ablatiuo solent associari: ut misereor illius: miserens illius: parco illi: parcens illi: oro illū: orans illū careo illo: carens illo. Et actiua quidē plerūq; accusatiuū sequūtur: passiua uero ablatiuū uel datiuū figurate: genitiuū admodum pauca. Sed de his si deus annuerit cū de dispositione uel cōstructione partiū orationis scripserimus: idest περί συντάξεως exponere latius conabimur. Ergo si uerborū seruauerint cōsequētiā participia sunt. Sin amissis tēporibus casus quoq; quos nomina solēt uerbalia sequi attrahant trāseūt in ea: ut amans illū participiū est. amo enī illū dicimus: amans aūt illius nomen est: ut amator illius. Itaq; & tēpus amittit: & cōpationē assumit: ut amās amātior amātissimus. Acceptus ab illo participiū ē: q̄ & accipior ab illo dicimus. Acceptus illi nomen: ut amicus illi. Ideoq; tēpore quidē caret: & cōparationē adsciscit: ut acceptior acceptissimus: & ea quidē sunt quibus ostēditur participiū aliud esse q̄ nomē uerbū autē id esse nō pōtest cū casus habeat: & declinationes & genera ad nominū formā. nullū enī uerbū pōt hoc habere. Itaq; cū & uerbi quędā ꝓhibēt hoc esse nomē: idē tēpora & significationes: & nominis propria ꝓhibēt esse uerbū. idest genera & casus. Quęcūq; .n. pars orōis habet genera apud grēcos: uel latinos habet & casus: & quęcūq; habet casus & genera: exceptis paucis indeclinabilibus mansit participium mediū inter nomē & uerbū. unde rationabiliter hoc nomen ē ei a grāmaticis īditū per cōformationē duarū partiū orōis prīcipaliū. Nec solū participiū: nō ab aliqua propria ui: sed ab affinitate nominis & uerbi nominatū est: sed alię quoq; ꝑtes quinq; orationis: nō a sua ui: sed ab adiūctione quā hēnt ad nomē & uerbū uocabulū acceperūt. pronomē enī dicitur q̄ pro nomine ponitur: & aduerbium q̄ uerbo adiungitur: & prępositio quę tā nomini q̄ uerbo prępōnitur: & cōiūctio quę cōiūgit ea: & interiectio quę his interiacet. Vnde ē dicēdū q̄ si nō fit nomē nec uerbū: nec alia pars constare poterit. Itaq; quibusdā philosophis placuit nomen & uerbū solas esse partes orationis. Cętera

Mactus virtute

Exosus bella

Prēsens futura

Amans illius.

Acceptus illi

Interiectio unde dicit

admĩnicula uel iũcturas earũ ~~erant~~:quomodo nauiũ partes ſunt tabulę trabes. Cętera aũt.i.ſtuppa ~~nõ ex eadẽ cõſtat materia~~:& claui & ſimilia uincula:& cõglutinationes partiũ nauis:hoc ẽ trabiũ & tabularũ nõ partes nauis dicũtur:ſed eſt obiiciẽdũ ad hoc:q̃ cęra & ſtuppa nõ ex eadẽ cõſtant materia:ex qua tabulę & trabes coniunctiões aũt & prępoſitiones & ſimilia ex eadẽ ſũt materia:ex qua nomẽ & uerbũ cõſtãt:hoc eſt litteris & ſyllabis & accẽtibus & intellectu. Itaq; etiã per ſe prolatę q̃ partes ſunt orationis oſtendũt. Quid enim eſt aliud pars orationis niſi uox indicãs mentis cõceptũ:ideſt cognationẽ. Quęcũq; igitur uox litterata profertur ſignificãs aliq̃d iure pars orationis eſt dicẽda. Q. ſi nõ eſſẽt partes loco eorũ ~~aliq̃~~ noĩa pònerentur:cũ loco cęrę & ſtuppę in naui tabula fungi nõ poteſt. Inuenimus aũt loco aduerbii nomẽ:una:multum:falſo: qua:& pronomẽ ſimiliter eo illo:& loco cõiũctionis tã nomẽ q̃ pronomen quare ideo:& aduerbiũ loco noĩs:ut mane nouũ:& ſpõte ſua: & euge tuum:& belle tuũ:& cras alterum. Sed ſi qui cõpaginẽ uidẽtur pręſtare nomini & uerbo nõ ſũt partes orõis dicẽdę. Ergo nec partes corporis debemus accipere neruos:q̃ ligant mẽbra & articulos:quod penitus uidetur abſurdũ. Multo igitur melius qui principales & egregias partes dicunt nomen & uerbũ:alias autẽ his appẽdices. Q. aũt participiũ nomẽ accepit a confirmatione nominis & uerbi nihil mirũ cũ iueniũtur quędã nominationes etiã ex negatiõe naſcẽtes:ut neutrũ genus:quod nec maſculinũ eſt nec foemininũ:& infinitũ uerbũ quod perſonã nõ habet. Participiũ eſt igitur pars orõis:quę pro uerbo accipitur:ex quo etiã deriuat̃ naturaliter:genus & caſũ habẽs ad ſimilitudinẽ nominis: & accidentia uerbo abſq; diſcretione perſonarũ & modorũ. Ideo autem repertum eſt participium q̃ nomini uerbum adiũgitur:ſed nõ aliter niſi ſit noĩatiuus caſus ei perſonę adiũctus:ſecũdum quã profertur uerbum:ut facio ego bonus:facit ille bonus. Cũ igitur flectas nomẽ ĩ obliquos caſus uerbum ei adiũgi nõ poteſt ĩtrãſitiuũ. i. ἀμετάβατον:hoc eſt ĩ ſua manẽs perſona. Nam μεταβατικά dicũtur:ideſt trãſitiua:quę ab alia ad aliã transeũt perſonam ĩ quibus ſolẽt obliqui caſus adiũgi uerbis:ut miſereor tui moderatur imperator militibus. hic enim quia ab alia perſõa ad aliam trãſit uerbi ſignificatio utimur obliquis. Cũ igitur ſũt ĩtrãſitiua : q̃a nõ poſſũt obliqui caſus his adiũgi loco uerbi ſubit participiũ : ut bonus homo loquebatur:boni hoĩs loquẽtis orationẽ audiui:bono homini loquẽti dedi:bonũ hominem loquẽtem audiui:bono homine loquẽte delectatus ſum. Vbiq; enim participium loco uerbi ĩtrãſitiui accipitur :uocatiuus quoq; quomodo noĩatiuus ĩtrãſitiuis adiũgitur:ut doctus, loquens, proficis :& docte, loquens proficis uel profice. Sicut igitur pronomen eſt ideo inuentum ut adiũgi primę & ſecũdę perſonę uerbi poſſit. Noĩa.n. tertię perſonę coniungi uolunt abſq; uocatiuo caſu :qui ſemper ſecundę

adiũgitur perſonę:Sic participia ĩuenta ſũt:ut quod deeſt uerbis.i.caſus cõpleant cõiũcta noĩbus. Nec ſolũ per obliquos caſus utile eſt participiũ: ſed etiã p̃ noĩatiuũ. diuerſa enim uerba abſq; cõiunctione adiũgere non potes:ut lego diſco:uel doceo diſcis nõ ẽ dicẽdum. Sed lego & diſco: uel doceo & diſcis. Nã hoc propriũ eſt tã trãſitiuorũ q̃ intrãſitiuorũ. participiũ aũt ſi proferas pro aliquo uerborũ:adiungas ei uerbũ bene ſine cõiũctione: ut legens diſco:pro lego & diſco:& docente me diſcis: p̃ doceo & diſcis. Cõtra autẽ diuerſa noĩa ſi ad unũ referãtur ſine cõiunctione oportet ea proferre niſi adiectiua geminẽtur:ut pius Aeneas:Marcus tulliꝰ cicero. Si enĩ dicas pius & Aeneas:uel Marcus & tullius & cicero: quaſi de alio & alio dicis. Accidẽtia uero ſiue adiectiua ſi geminẽtur: neceſſe eſt ĩterponi coniũctionẽ:ut bonus & iuſtꝰ:& pius:& fortis Aeneas. Verba quoq; & participia ſi ſequãtur ſeſe coniũctione egẽt:ut legit & ſcribit doctor loquẽs & currens facit; nec mirũ propria quę ĩſecabilẽ ſubſtantiã demõſtrãt:ut Socrates. Nec appellatiua:quę ſecabilẽ.i.generalẽ:& ſpecialem:quę diuidi poteſt ſubſtãtiã indicãt:ut animal.corpus.homo.taurus.equus.aurum.lapis.nõ egere coniũctione. diuerſę enim ſubſtãtię in uno cõiũgi nõ poſſũt. Itaq; cum dicam Cornelius Publius: Scipio Africanus:nõ egeo coniũctiõibus. Vnã .n.bis indico eſſe oĩbus ſubſtãtiã. Similiter homo eſt aĩmal ratõale mortale diſciplinę capax:cũ unã ſubſtãtiam ſignifico:q̃uis multorũ cõmunẽ nõ egeo cõiũctionibus: quę diuerſas ſolẽt res cõiungere. diuerſę aũt ſubſtãtię ĩ eodẽ eſſe nõ poſſũt. Accidẽtia aũt quę ſubſtãtię iam ante ſuppoſitę accidũt poſſũt eſſe diuerſa in eadem ſubſtãtia:ut ſi dicã Marcus tulius cicero:q̃a una eſt ſubſtãtia nõ eget coniũctionibus. Sin autẽ dicam ſapiẽs & eloquẽs & felix Cicero:diuerſa oſtẽdo accidẽtia ĩ una ſubſtãtia. Itaq; egent coniũctione. Illud quoq; admonẽdum q̃ quẽadmodũ coniũgitur aduerbium uerbo:ſic etiã participio. Nec mirũ cũ pro uerbo ponitur:ut bene legẽs delectat : pro bene legit & delectat:& q̃uis ab ĩdicatiuis deriuãtur uerbis participia. poteſtate tamẽ & ui ſignificationis omnes cõtinẽt modos:exponẽs doceo: p̃ expono & doceo:utinã exponẽs docerem:pro utinam exponerem & docerem:cum exponẽs doceam:pro cum exponam & doceam:exponẽs docere uolo:pro exponere & docere uolo. eius igitur obtinet uim modi uerbo cuius coniũgitur:& ĩ hoc quoq; quãtam habeat cũ ĩfinito coniũctionẽ oſtẽditur. Infinita enim ſimiliter cum ab ĩdicatiuo naſcũtur, p̃ omni accipiũtur modo:dico enim ſcribere me ĩdico: p̃ ſcribo:ſcribere te impero: pro ſcribe: ſcribere me opto pro utinã ſcriberem. ſcribere me uolo cum legam:pro cum ſcribã legẽ~~re~~am. Nec mirũ in his una uoce tã diuerſas ĩueniri ſignificatões:cum ĩ multis aliis quoq; hoc ĩuenitur dictionibus : ut circum nomẽ & aduerbium:eo pronomẽ & uerbum & cõiũctio & aduerbium. Similiter in aliis pluribus hoc ĩuenis:ſicut ſupra dictũ eſt . Igitur

participiū inuētū est:ut ī noiatiuo quidem sine cōiunctione proferatur cum alio uerbo:ut legens doceo:pro lego & doceo:quę cōpositio ītrāsitiua est:hoc est ī se ipsā ostēdit manere personā. Obliqui uero casus pticipiorum ad hoc sunt utiles:q̄ nō solū sine cōiūctione proferūtur cū obliqs casibus noinū:sed etiā ad alias trāseūt personas:ut docētis potior:doceti respōdeo:docētem audio:& illo docēte didici. Ergo noiatiuus & uocatiuus ītrāsitiuus solet esse:ut legēs ego homo facio:pro lego ego homo & facio. Et similiter uocatiuus o homo legens bene fac: idest o homo bene lege & fac. Cęteri uero magis trāsitiui ut prędictū ē:ut bellātis hominis misereor:pro bellat homo & eius misereor:imperāti homini obedio:ꝓ imperat homo & ei obedio:docētem hominē audio:ꝓ docet homo & eū audio:lucēte sole uideo:pro lucet sol & uideo:nisi ipse in sese faciat kata ideopathiam proferatur. tunc enim utimur cōsuetudine trāsitiuorū: quę alopathiam significant:ut misereor mei legētis:prębeo mihi legēti accuso me legentē:fruor me legente:& participia ad eū casū maxime referuntur:quē uerba desiderant ut supra dictū ē:misereor tui:misert⁹ tui inuideo tibi:inuidēs tibi:accuso te:accusās te:dignor te illa re: dignans te illa re.

De accidentibus participiorum.

Accidūt autem participio sex. genus casus tempus significatio numerus & figura. Genus masculinū:ut amatus:foemininū ut amata:neutrū ut amatū:cōmune triū generū:ut hic & hęc & hoc legens. Nā cōmune duū generū:& epicbenon ī participio ipsa natura prohibet. Cū enim uerba ex quibus nascūtur participia pariter omnibus adiūgantur generibus:ut legit uir:legit mulier:legit mācipiū:necessario participiū: quod ex eo proficiscitur eisdē generibus associatur. & siquidē in ns desinit:quod fit in prēsēti tēpore quod ē ī perfectū: ~~etiā prēteritū~~ sine dubio triū generū est cōmune ad formā nominū adiectiuorū:quę cū ī duas finiunt cōsonātes trium generū sūt cōmunia. Sin aut uero ī us finiātur:masculina pariter ad similitudinē adiectiuorū in a finiūt foēinina:& in um neutra:quod fit in omni prēterito tēpore & ī futuro: nec mirū ad formā adiectiuorū hęc dirigi:cū pene uim habeant participia quoq; adiectiuorum nominum. Accidētia enim propriis uel appellatiuis noibus significāt uelut illa:ut bon⁹ homo:scribēs homo:& illud accidit:& hoc accidit fortis Scipio:scribēs Scipio. Nec uos moueat q̄ sunt quędā uerba quę ad mares pertinēt uel ad foeminas: quę uidētur exigere ut participia sint: uel masculina solū uel foeminina:ut futuo nubo:futuēs nubēs. Nā illud ad mares:hoc ad foemīas pertinet solū. Sed illud attēdamus q̄ adeo natura ipsius uerbi & participii cōmunis est trium generū:q̄ siue uituperationis causa siue figurate licēt maribus aptū uerbū uel participiū:foemnis quoq; adiūgere & cōtrafacere:utputa. Bona anima futuit illā foēinā

ī etiam prēteritū ex codice antiq

ī possum

ꝓ bonę animę uir. Ergo & bona anima futuēs bonā foeminā:gignit bonā animam. Et bonum corpus futuēs gignit bonum corpus. Nec uitiosā facio orationē:adiūgens & foemininō & neutro generi uerbum & pticipium:quod ad mares solos uidetur attinere. Et contra uituperationis causa possū dicere ut Iuuenalis in secūdo. Nubit amicus:& nuptus uir:& figurate bonus mulieris animus nubit mihi:& nuptus est mihi. Ergo sine dubio omne participium uel in duas desinit cōsonātes:& trium generum est:uel mobile in us masculinū:in a foēininū:ī um neutrū termināt

De formatione participiorum.

Tempora cōiuncta habēt prēsētis & prēteriti imperfecti:& prēteriti perfecti & plusq̄ perfecti:tā participiū q̄ infinita uerba ad similitudinē optatiuorū. Nascitur autē prēsētis & prēteriti imperfecti a prima prēteriti imperfecti persona in omni cōiugatione. Nec mirū cū prima persona honestior est cęteris:ipsa enim sine illis esse ~~non~~ potest: illę autē sine hac esse nō possūt:& ea illas sibi cōiūgere potest: illę autē eam minime. Ego enim & tu & ille faciāmus licet dicere:tu aūt & ego facitis uel ille & ego faciunt nemo dicit. Virgilius ī tertio eneidos. Diuellimur inde Iphitus & pelias mecū. Fit autē participiū mutatione extremę sylłabę supradicti tēporis & personę. ī. bam ī ns:ut amabā amās: docebam docēs:legebā legēs:faciebam faciēs:inueniebam iueniēs. Exceptis in eo desinētibus quartę cōiugationis uerbis:quę cōtra aliorū regulā ī habent ante bam productā:quā tamē antiqui per diphtongū scribētes trāsmutatione uocalinm factā ostēdebāt:ut adeibam: ꝓ adiebā:queibā ꝓ quiebam:quod ēt ī aliis uerbis sępe solet fieri:ut polibā pro poliebā:insignibam pro īsigniebam. Nec tamē id ꝓhibuit participia ad perfectorū nasci regulā. dicimus enim iens adiēs quiēs poliēs īsigniēs. hęc tamē eadē pticipia:quę a uerbis ī eo desinētibus:quartę cōiugatōis nascūtur anormale per obliquos casus pro ie eu habuerūt. Iēs eūtis:quiēs queūtis futuri tēporis participia sī sūt a uerbis actiuis & neutris uel deponētibus:fiūt ab extremo supiorū addita rus:amatu amaturus. doctu docturus: lectu lecturus:auditu auditurus:statu staturus:locutu locuturus. A cōmuni quoq; uerbo quod in futuro tēpore habet duo participia:unū quod actiuum in rus:alterum uero passiuū ī dus. Illud quod ī rus desinit secūdum supradictā fit regulā:criminatu criminaturus:osculatu osculaturus. Passiua uero eiusdē tēporis participia futuri fiūt a genitiuo participii prēsētis:tis finali ī dus cōuersa:ut amās amātis amādus:docēs docētis docendus:legēs legētis legēdus:audiēs audiētis audiēdus:prēteriēs prētereuntis prētereūdus. trāsiēs transeūtis trāseūdus. Prēteriri uero tēporis participia quę in tus uel ī sus uel ī xus desinūt similiter a supino extremo fiūt addita s & correpta u. Nascūtur aūt a uerbis passiuis:ut amatu amatus: domitu dōitus:doctu doctus:deletu deletus:mersu mersus:pexu pexus:

Vrg

Iens
Adiens
Quiens
poliens
Insigniens

emtis &
Queimtis &

auditu auditus. A cõmunibus:criminatu criminatus:consolatu cõsolatus. A deponẽtibus:for fatu fatus:reor ratu ratus:uereor ueritu ueritus: loquor locutu locutus:molior molitu molitus. A neutro passiuo:gauisu gauisus:factu factus. A neutris uero paucis pręteritum nascitur: cenatu cenatus:pransu prãsus: placitu placitus:nuptu nuptus. Excipitur mortuus a morior:cuius supinũ est secundũ analogiã moritu:& hinc moriturus. Pręterea dubitabatur utrũ potatu potaturus & potatus secundũ analogiam:an potu poturus per syncopã melius dicatur quę i usu sunt. Virgilius i bucolicis. Huc ipsi ad potũ ueniet per prata iuueci. Idẽ i .iii. georgicorum. Quoq; modo potis gauderent intima fibris. Lucanus in quito. Strimona lic gelidum bruma pellẽte reliquũt: Poturę te nile grues. Ex quo ostenditur potus quoq; participiũ esse. Nec mirũ cum lautus & lauturus pro lauatus & lauaturus i usu est. Nã secũdum Terẽtiũ lauatus & lauaturus debet proferri: qui supinũ lauatũ protulit in eunu. Vix elocuta est: hoc foras simul omnes proruũt abeunt lauatũ prostrepunt. Vnde Ouidius in tertio fastorũ. Siluia uestalis quid enim uetat ide moueri Sacra lauaturas mane petebat aquas: Queritur ortũ ortu unde ort? an oritũ oritu unde oriturus. Horatius i primo epistolarũ. Nil oriturum alias nibil ortum tale fatẽtes. Partum partu:unde partus:an paritũ paritu unde pariturus. Erutũ erutu unde erutus:an eruitum unde eruitur? Luca. in. iii. Impẽdẽt caua saxa mari ruituraq; sẽp: Stat mire moles. Cassum cassu:unde cassus:an caritũ caritu unde cariturus. Iuuenalis i secundo. Tollere dulcẽ Cogitat beredẽ cariturus turture magno. Virgilius in secũdo ęneidos. Demisere neci nũc cassũ lumine lugẽt. Quibusdã tamẽ hoc idest cassus magis uidetur nomẽ ~~q̃ uerbum~~ ut lassus. In anomalis quoq; supradictę regulę seruãtur: latu laturus latus: ferẽs ferẽtis ferẽdus esu esurus esus: edẽs edẽtis edẽd?. Et sciẽdũ q̃ si deficiãt supina: deficiũt etiã participia tã futuri tẽporis in rus desinẽtia q̃ pręteriti quę ex ipsis nascũtur: quod inuenis i oibus meditatiuis & ĩcboatiuis: in quibus deficiũt duo extrema: quibus deficiẽtibus supradictorũ quoq; tẽporũ deficiunt participia. Rarissime iueniuntur supradicta supina in usu a neutris secũdę cõiugationis uel tertię i uo desinẽtibus: quę i ui diuisas faciũt pręteritũ perfectũ: ut lecturio parturio esurio boresco feruesco amasco miseresco labesco hisco horreo tepeo algeo egeo calleo ferueo stupeo lateo cãdeo niteo albeo renuo luo. Rarissime tamẽ ut diximus iueniũtur ex quibusdam huiusmodi supina: uel futuri tẽporis participia: ut doleo doliturus: careo cariturus. Et alia tamẽ multa iueniũtur deficiẽtia i aliis quoq; significationibus: uel generibus uerborũ: tã supina q̃ ex eis nascentia: ut urgeo spuo metuo timeo medeor disco posco compesco cresco. Et quocũq; tempore defectiua sũt uerba: deficient etiam participia: ut ambigo scãdo niteo uergo areo mando strideo: q̃uis apud uetustissimos eorum

Lauatum
Ortum
Oritum
Paritum
Partum
Erutum
Eruitum
Cassum
Caritum
si supina
Virg
Virg
Lucr
Ter
Ouid
Hor
Luca
Juuen
Virg

quoq; pręterita inueniũtur: ferior quoq; & uescor: q̃ pręteritũ tẽpus non habent. deficiunt etiam i participiis eiusdẽ tẽporis. Coepi nõ habet pręsens nec futurũ: nec participiũ: sed tantũmodo pręteritũ coeptus. Similiter odi osus: noui notus. ex quo perosus & exosus. Plautus i amphitrione Inimicos sẽper osa obtuerier. Et uerbale tamẽ nomen ex eo protulit. Idẽ in asinaria. Madidũ nibil incõtinẽtẽ atq; oforẽ uxoris suę. & memini meminens. Liuius erotopegmon. quarto meminens Varro corde uolutat: quia memini tam pręsentis q̃ pręteriti uim habet: quomodo odi: unde & osus: pro pręsenti & meminens pro pręterito licet accipere. Nam nosco noui pręsẽs noscẽs facit. Similiter impersonalia deficiunt in supinis & participiis: quia ex supinis nascũtur: ut piget pudet: q̃uis quidã pudi tum posuerunt. ut Plautus in bacbidibus. Neq; me neq; tu te intus pudi tum est: factis quę facis. Tedet poenitet piget liquet libet licet oportet: sed cõpositũ pertesũ inuenitur: & poenitẽs unde poenitẽtia: & libẽs & licens unde licẽtia & licitus. unde Virgilius in cctauo. Et licito tãdem sermone ferũtur. Horatius. Licẽtiũ satyrorum greges. Sciẽdum tamẽ q̃ hęc omnia inueniũtur perfectorum declinationẽ habẽtia in usu ueterum teste Capro: pigeo pudeo tedeo poeniteo liqueo liceo oporteo: quomodo placeo contingo euenio uaco attineo accidũt iuuo delecto: quorũ tertię p sonę impersonaliũ uice fũguntur: placet contingit euenit uacat accidit attinet iuuat. Nõ tamẽ etiã si participia deficiãt deficiunt & uerba. Illa enim ex eis non ista ex illis nascũtur. Sũt tamen quędã participia quorũ q̃uis deficiant uerba in usu: ratio tamẽ analogię q̃ dici possũt ostẽdit: ut triumphatus erratus regnatus laboratus decursus. Virgilius i. xi. Ille triumphata capitolia ad alta corintho. Idẽ i septimo. Regnata per arua Saturno quõdam. & in primo ęneidos. Arte laboratę uestes. Idem i tertio. Errata retrorsus Littora achmenides comes ĩfelicis ulyxis. Terẽtius in ꝓdelphis. Decurso iã spatio. Quid enim prohibet uerbis quoq; eorũ uti: nisi auctoritas deficeret. Nec mirum hęc fieri in participiis: cũ i nominibus quoq; iueniũtur. Et i uerbis quędã deriuata uel cõpositã: quorum primitiua uel simplicia i usu non sũt: ut dicius puella diminutiuũ: quod uidetur a puera nasci: ut enim tener tenera tenella: sic puer puera puella debuit dici: quo tamẽ quia auctores quorũ maxime usus regnauit: non sũt usi: nec nos utimur licet iueniãtur uetustissimi protulisse & hęc puera: & hic & hęc puer. Ocior quasi ab occo quod nõ ẽ i usu: licet & a gręco ẽ oreoc. Offẽdo quasi a fendo uerbo cõponitur: quod nõ est lectum: sicut a spicio ĩspicio despicio conspicio respicio suspicio a uerbo spicio: quod in usu non est: similiter hoc idem i plurimis aliis inuenies. ¶ Sunt quędã quę cũ formã habeãt participiorũ: tamen carentia tempore nomina esse ostẽdũt: ut galeatus scutatus pileatus tunicatus manuleatus: caligatus gemmatus bacchatus plaudatus togatus pretextatus comatus bracatus

plautus
Plautus
Liuius
Varro
Plautus
Virg
Hora.
Virg
Virg
Virg
Virg
Coepi
Coeptus
Osus · exosus & pos?
Notus
Meminens
Pertesus
Poenitens
Licentia &
Licitus
Triumphatus
Regnata
Errata
Laborata
Decurso spatio
Galeatus
Scutatus
Pileatus
Tunicatus
Manuleatus
Caligatus
Gemmatus &c

penulatus ſoleatus criſtatus baſtatus lunatus limatus ſtellatus litterat⁹ turritus ceritus pellitus cornutus aſtutus birſutus. Quędā enī primę coniugationis participiorū formā obtinēt. i. in atus deſinētia. Quędā uero tertię ideſt in itus uel in utus terminātia. Sunt alia eadem & nomina & participia: ut armatus ὁ ὁπλισμένοσ καί ὁπλίτησ doctus ὁπαιδευθείσ καί ὁπαιδευτόσ: acutus ὁ ὀξυνθείσ καί ὀξύσ: monitus παραινούμενοσ ἢ παραινεσισ ὑποθήκη: iudicatus ὁκριθείσ καί ὁκριτήσ: ſanctus ὁθεσπιζθείσ καί ὁθεσπέσιοσ: ſapiens ὁ φρονῶν καί ὁφρονίμοσ: armatura ἡ ὁπλίσασα καί ἡ ὁπλισισ: ſcriptura ἡ γράψουσα ἢ γραφή: uſura ἡ χρησομένη καί ὁτόκοσ ἢ χρησισ: litura ἐξαλίψουσα καί ἢ ἐξαλοιφή: factum τό γενόμενον καί τό ποιητόν: dictum τό λεχθεν καί ὁ λόγοσ. uiſum τό ὡραθέν καί τό ὅραμα: legēdus ὁ λεχθησόμενοσ καί ὁ λεκτέοσ ὁ ἀναγνωσόμενοσ ὁ ἀναγνωςέοσ: amād⁹ ὁ φιληθησόμενοσ καί ὁφιλητέοσ. Sic & alia plurima quę cum tēporibus participia ſunt: abſq; his nomina. Illud quoq; attende: q̄ cum a nominibus nomina & uerba & aduerbia & coniūctiones ſoleant per deriuationes uel compoſitiones proficiſci: ut ab ęnea ęneius: a patre patriſſo: a claro clare: & qua & re quare. Et a uerbis ſimiliter nomina & participia & aduerbia: a lego lector & lecturio & legens: a curro curſim. Ab aduerbiis nomia & aduerbia: ut ultra ulterior ulterius: a participiis participia non poſſūt naſci. nec uerba: ſed uel nomina ut īdulgēs indulgētia: uel aduerbia indulgēter.

Sunt quędam eadem nomina & participia.

Armatus
Doctus
Acutus
Iudicatus
Sanctus
Sapiens
Armatura

De caſibus participiorum.

CAſus quoq; participia ſex habēt quemodo nomina: nec ſunt ī ipſis deficiētia aliquo caſu: nec mirum eſt. Nam in eo quoq; ~~mutāt~~ adiectiua: quę nullo deficiunt caſu ſiue ſint mobilia: ſiue in duas cōſonātes deſinētia. Quę enim deficiunt fixa ſūt: ut fas ditione iuppiter iouis. Item preci & prece: uicem & uice: tabi tabo: maria ęra. Nā frugi & nihili & mancipi & huiuſmodi & ſimilia nō deficiūt aliquo caſu certo: ſed pro omni caſu eādem terminationē fūgūtur q̄uis poſſūt eadem hęc figurate magis prolata ut dictū ē per genitiuū & datiuū q̄ indeclinabilia eſſe uideri: ut ſi dicā cordi eſt mihi homo: cordi hominis: hoc eſt hominis qui ē mihi cordi: cordi homini: cordi hominem. & poſſū cū omnibus caſibus figurate iūgere datiuū: ſic frugi homo: ideſt qui frugi eſt: hoc eſt utilitati Similiter cum omnibus caſibus adiūgūtur figurate & eſt magis datiuus & hoc etiam de nomine latius tractauimus. Declinātur etiā participia ad ſimilitudinem & regulam nominum in ns deſinētium uel ī us mobilium. exceptis ut ſupra dictū ē illis quę naſcūtur a uerbis quartę cōiugationis ī eo deſinētibus: quorū genitiuus uocales nominatiui mutāt ī eu: iens eūtis quiēs queūtis: q̄uis Plautus ſupinū eius abiēdi dixit pro abeūdi ī amphytrione. Abiēdi etiā tibi nūc occaſionē.

Abiendi

Plautus

De temporibus participiorum.

TEmpora participiis accidunt eadem: quę uerbis īfinitis: pręſens: quod eſt etiam pręteritū imperfectū: ut oſculari oſculans: pręteritum perfectū quod eſt etiam pręteritū pluſq̄ perfectū: ut oſculatum eſſe uel fuiſſe: & oſculatus: futurum oſculatum iri: & oſculaturus. Et ſciendū q̄ non ex omni ſignificatione omnia tempora inueniūtur. Nā cū quinq; ſint ſignificationes: actiua paſſiua neutra cōmunis & deponēs. Ab actiua quidem & neutra pręſētis & futuri ueniunt participia: ut amans amaturus. In quibus q̄ a pręteritū deficit loco participii: uerbo utimur & nomine īfinito: ut qui amauit ὅσ ἐφίλησε ὀφίλησασ. Quomodo enim loco uerbi participium accipitur neceſſitatis cauſa cum uerbo ſubſtantiuo: ſic etiam ubi participium deficit: neceſſario uerbum infinito nomini ſubſtātiuo iunctum participii officio fūgitur. Paſſiuum quoq; pręteritum & futurum habet: ut amatus & amandus. In pręſēti autē deficit pro quo ſimiliter uerbū cū prędicto nomine proferimus dicentes: qui amat ὅσ φιλεῖται pro ὅφιλούμενοσ. ex quo oſtenditur quoq; ſignificatio participii: quę tā nominis q̄ uerbi uim obtinet: q̄ & hęc pro illis: & illa pro his ponūtur. Dicimus enim legens eſt qui legit: & qui legit legens ē: coenatus eſt qui coenauit: & qui coenauit coenatus eſt. Illud quoq; ſciendū: q̄ ſępe & pręterito pro pręſenti: & pręſēti pro pręterito utuntur auctores neceſſitatis cauſa: cū deficiant: & in or deſinētia pręſēti: & in o terminātia pręterito. Participium tamen pręſentis quod etiam pręteritum impfectum ſignificat: ſolet coniūgi uerbis pręteriti perfecti & pluſq̄ perfecti & ſignificationem eorūdem complere: quomodo uerba pręſētis temporis ſi adiūgantur participiis pręteriti: pręteritum ſignificāt: ut coenatus ſum coenatus es: coenatus eſt: pro coenaui coenauiſti coenauit. Sic ergo ſi dicam coenans fui fuiſti fuit: pro coenaui coenauiſti coenauit. Coenatus fueram ras rat: pro coenaueram coenaueras coenauerat poteſt accipi. Itaq; quod deeſt latinitatis linguę naturaliter completur iunctura ratiōe Multa tamen in his quoq; quę regula exigit dici: ſiue euphonię cauſa deficiunt: ſiue q̄ in uſu non ſunt: ſicut etiam in aliis partibus orationis. A neutris ut diximus ſicut ab actiuis duum tēporum participia ueniunt: pręſentis ut ſtans: futuri ut ſtaturus. Inueniūtur tamen quędam ex eis & pręteriti tēporis: ut coeno coenatus: prādeo prāſus: placeo placitus: nubo nuptus: pateo paſſus. & patior tamē paſſus facit: aſſuefco aſſuetus q̄dē q̄ Quibuſdam nomen eſſe uidetur: ſicut quieſco quietus: luro etiam iurātus: quod etiam in paſſiua ſignificatione inuenitur: quippe etiam uerbum ipſum. Luca. in quinto protulit. Et lętę iurantur aues bubone ſiniſtro. Statius etiam in ſeptimo thebaidos. Numina captiuus etiam iurabere thebis. Virgilius in ſecundo georgicorū. Aut coniurato deſcendēs dacus ab iſtro. Addunt quędā etiā a careo caſſus: quod ſi eſſet: deberet

ut amatus ſum uel fui

Coenatus
Prānſus
Placitus
Iuratus

Cāſſus

Luca.
Statius
Virg.

cassurus facere futurum:non cariturus:quod Iuuenalis in.ii. ptulit. Tollere dulcem Cogitat heredem cariturus turture magno: ut supra cõmemorauimus. Ergo cassus magis est nomẽ sicut lassus: & maxime cũ uanum signif.cat:ut cassa fraude parat. Titubo quoq; titubatus facit. Virgilius in quinto eneidos. Vestigia presso haud tenuit titubata solo: & ĩ aliis multis neutrorum preteriti participia inueniũtur uetustissimi protulisse:ut discessus interitus obitus occasus potus senectus. Neutro passiua quoq; quę sũt quinq; triũ tẽporũ habent participia: ut gaudeo gaudens gauisus gauisurus:audeo audens ausus ausurus:soleo solens solitus solituru:fio fiens factus futurus differentię causa:ne si dicamus fiturus simile sit participio quod uenit a facio uerbo:quod uim possidet actiuã fio uerbi:unde a supino eius nascitur passiuũ preteritum eius participiũ & futuri actiuũ factũ factu:factus facturus:a fido quoq; fidens fisus fiturus. A cõmuni uerbo quattuor tẽporum nascũtur pticipia p̃ęsẽtis siue preteriti imperfecti:quod actiuã solũ habet significationem: ut criminor criminans διαβάλλομαι καί ὁ διαβαλλόμενος preteriti pfecti & plusq̃ pfecti:quod cõmune habet significationẽ:tam passiui q̃ actiui ut criminatus ὁ διαβληθείς:futuri unum actiuũ in rus desines ut criminaturus:unũ passiuũ in dus:ut criminãdus. Omnia tamen iu dus desinẽtia participia eadem etiam nomina esse possunt cũ amittũt tẽpus: ut amãdus. ὁ φιληθησόμενος καί ὁ φιλητέος:docẽdꝰ ὁ διδαχθησόμενος καί ὁ διδακτέος:legendus ὁ ἀναγνωσθησόμενος καί ὁ ἀναγνωστέος. A deponẽti triũ tẽporũ ueniũt participia pręsẽtis uel preteriti ĩperfecti:sequens:preteriti perfecti & plusq̃ perfecti:secutus:futuri secuturus. Multa tamẽ ex huiuscemodi uerbis inueniũt participia preteriti tẽporis apud antiquissimos tã actiuã q̃ passiuã significatione habentia:ut meditor μελετῶ meditatus ὁ μελετήσας καὶ ὁ μελετηθείς. Terentius in amphitryone. Meditata mihi sunt omnia mea icommoda. Auxilior auxiliatus βοηθῶ ὁ βοηθήσας καί ὁ βοηθηθείς. Lucilius. A me auxiliatus es. Sic etiam amplector amplexus ὁ περιπλακείς καί ὁ περιπλεχθείς ex πλέκω. Petronius. Animã nostro ãplexã ĩ pectore. Cicero pro Roscio. Quo uno maleficio scelera omnia uideantur cõplexa esse:adminiculor adminiculatus ὁ βοηθήσας καὶ ὁ βοηθηθείς. Varro: Tribunitio auxilio adminiculatus. Sed sciẽdum q̃ uerbis quoq; plurimis quę nũc ĩ usu deponẽtia sũt ueteres sicut cõmunibus usi sunt:de quibus cũ de uerbo tractabamꝰ docuimus. A uerbo sũ: quod est anormalum ueteres pręsẽtis tẽporis proferebãt participiũ ens: unde componitur potens. Nã futurus magis a uerbo fio uidetur nasci: potest tamen etiã a fui esse existimari.

Cassus magis est nomẽ
Titubatus
Neutropassiua
Gaudeo. Gauisus sum
Audeo. Ausus sum
Soleo. Solitus sum
Fio. factus sum
Fido. Fisus sum
Omnia participia eadẽ etiam nomina esse possunt.
ens. potens
Futurus
Iuuenalis
Virg.
Terent.
Lucilius
Petronius
Cicero
Varro

De numero.

n Vmerus participiis accidit uterq; singularis: ut currens: pluralis: ut

ut currẽtes. & sicut non deficiunt casibus sic nec numeris defectiua iueniẽs participia.

De figura.

f Figuras habent quas a uerbis accipiunt. Nam per se nunq̃ cõponit participiũ nisi prius uerbũ eius cõponatur. Ergo uel simplicia sũt uel decõpositaplerũq; quę gręci παρασυνθετα uocãt. i. a cõpositis uerbis deriuata:ut efficio efficiens:intelligo ĩtelligens. Si enim ipsa per se componãtur nõ prius uerbis cõpositis trãseũt in nominũ uim. Sicut etiã si cõparẽtur:ut nocẽs innocẽs:sapiẽs ĩsipiens. Simplicia enĩ eorũ possũt participia esse & nomina. Cõposita uero sine dubio nomina sunt. Ideo autem addidimus plerũq; q̃ sũt quędã quę non seruãt cõpositionis uerborũ cõpaginẽ:unde apparet ea ex se cõposita:ut effringor effractus: contingor cõtactus similia indulgens amans acceptus:si cõparẽtur nomina sũt:indulgẽtior amãtior acceptior:sicq; similia. De diuersis quoq; cõsonãtibus quę ante us in preteriti tẽporis participiis inueniũtur:q̃uis per singulas uerbi terminationes cũ de supinis tractabamus: docuimus tamen hic etiam generaliter cõprehendere nõ ĩcongruũ uidetur eẽ. Oia igit participia preteriti tẽporis uel in tus desinũt:ut amatus adiutus datus domitus solitus cultus munitus cõuẽtus:uel in ctus: ut sectus dectus lectus sanctus:uel ĩ ptus:ut raptus captus sũptus:uel in stus:ut quęstus: uel in sus: ut risus morsus lusus uisus:uel ĩ psus:ut lapsus:uel ĩ xus:ut fluxus flexus pexus. In tus desinũt oia quę preteritũ ĩ ui syllabam terminãt mutatione ui in tus:ut amaui amatus:oraui oratus:adiuui adiutus: deleui deletus:cupiui cupitus:lacessiui lacessitus: decreui decretus: straui stratus:muniui munitus:audiui auditus. Excipiũt differẽtię causa tria: a longa in au conuertẽtia laui lautus:faui fautus:caui cautus:ne si latus fatus catus diceremus alias significationes habere putarẽtur. Et sciendũ q̃ hęc omnia penultimas productas habent tã ĩ uerbis preteriti q̃ in participiis:exceptis seui satus:& siui situs:quę ĩ participiis penultimas corripiũt:& liui & lini litus. A ciui quoq; citus:licet & corripere & pducere penultimã: abiui quoq; uel ii cõposita:& quiui & qui corripiunt in participiis ĩ ante tus:ut aditus obitus preteritus nequitus. Solui enim solutus:& uolui uolutus:abiecta ĩ produxerũt tamen u:a uero correptã ante tus in quattuor solis inueni participiis duobus primę coniugationis quę duplicãt in preterito priorem syllabam dedi datus:steti status:quod pticipio simile nomen est:unde futurum staturus. Secũdę quoq; unũ iueni a deponenti:reor ratus. Et tertię unum de quo supra diximus seui satus. unde Virgilius in.ii. georgicorũ. Mutataq; ĩsita mala Ferre pyrũ. Sepeliui etiam notãdũ q̃ sepultus facit:antiqui tamen & sepelitus dicebant. Et saliui salitus & salsus. Preterea notãda sunt a saliui uel salii saltus & salturus. Ab balo balas baliui balitus:nomẽ participiale non balatus. Et

παρασύνθετα decomposita.
Lautus
Fautus
Cautus

a ſpiro ſpiras ſpiraui ſpiritus. Similiter nomen participiale factum non ſpiratus facit: a paui paſtus non patus. Ab ambio ambitus correpta penultima quando nomen eſt. Nã in participio producitur. Ouidius in .i. metham or. luſſit & ambitę circũdare littora terrę. Q̃ autẽ balui eſt ab balo oſtendit luuenalis in quarto. Et omni bellorũ põpa animã exbalaſſet optimam: p exbaluiſſet: i uero correpta habent ante tus omnia quę pręteritũ in ui diuiſas terminant niſi ſint ex pręſẽtibus in io uel in uo diuiſas deſinentibus: ut domui domitus: uetui uetitus: attonitus: habui habitus: elicui elicitus: genui genitus: ſtrepui ſtrepitus: Excipiuntur primę quidem cõiugationis duo quę per ſineresim proferuntur: ſecui ſectus: fricui fictus. A neco quoq; necatus & necturus inuenitur participium. Sed necatus proprie dicitur ferro nectus alia ui. Illud quoq; eſt notãdũ quod Horatius ponit in epodo. Non me lucrina iuuerint conchilia magis uironibus: aut ſacris: quos y oys intonata fluctib⁹ hyems ad hoc euertatmare. Intonata dixit nõ intonita: cũ Virgilius in .iiii. eneido. Attonitus tãto imperio monituq; deorũ. Sonaturus quoq; pro ſoniturus. Horatius i primo ſermonũ protulit. Ingenium cui ſit: cui mens diuinior atq; os magna ſonaturũ deos nominis huius honorẽ. Virgilius in ſexto. Dũ flãmas iouis & ſonitus imitatur olympi. In ſecũda quoq; cõiugatione excipiũtur in ui diuiſas i pręterito deſinẽtia: quę penultima i i participiis nõ habẽt: ut hę: docui doctus: tenui tẽtus: cẽſui cẽſus. Tertię quoq; rapui raptus: & ex eo cõpoſita: corripui correptus: pręripui pręreptus. Similiter a canendo compoſita abſq; i faciunt participia ſecundũ primitiui formã: canor cantus: occinor occentus: accinor accentus: q̃uis occinui & accinui faciũt pręteritum. In rui etiam & in xui per idẽ tẽpus exeũtia nõ habẽt i in participiis: ut diſſero diſſerui diſſertus: deſero deſerui deſertus: aperio apui apertus: nexui nexus: pexui pexus. meſſui quoq; meſſus facit: ut cẽſui cẽſus. In lui uero deſinẽtia: ui in tus cõuertũt i participio: ut colo colui cult⁹: occulo occului occultus: cõſulo cõſului cõſultus: alo alui altus & alitus: unde etiam uolo uolui uultus facit: quod nomẽ ẽ participiale: quomodo colui cultus. Quãdo eſt quartę declinationis quę etiã o uerbi i u cõuertunt. Quę uero in pręſẽti i uo deſinũt i extrema pręteriti in tus cõuerſa faciũt participia: ut pollo pollui pollutus: acuo acui acutus: ſuo ſui ſutus: tribuo tributus: eruo erui erutus: quod ſolũ penultimã corripit: apud antiquiores tamen etiã ab hoc cõpoſitũ producit penultimã: diruo dirui dirutus: A do quoq; cõpoſita i breuẽ habẽt ãte tus i participio pręteriti: ut r̃ddo reddidus: credo creditus: prodo proditus: perdo perditus: uẽdo uenditus. In ctus faciũt participia pręteriti paſſiua: quę uerba per idẽ tẽpus actiuorũ pręterita i xi faciũt: ut itelligo itellexi itellectus: duxi ductus: uexi uect⁹: anxi anxus: traxi tractus: pexi pectus: iũxi iũctus. Excipitur flexi: quod flexus facit participiũ. Similiter i xi uel in qui: uocali longa antecedente

Ouid

Iuuena

Hora

Virg

Hora

Virg

deſinẽtia in pręterito: ut feci factus: ieci iactus: uici uictus: reliqui relict⁹ Similiter in gi: ut legi lectus: tetigi tactus: fregi fract⁹. In ptus exeũt pticipia pręteriti paſſiua cũ actiua eiuſdẽ tẽporis: in pi uel in pſi uel mi terminantur: ut cępi captus: coepi coeptus: rupi ruptus: ſcalpſi ſcalptus: cõpſi cõptus: ſũpſi ſũptus: prõpſi prõptus: dẽpſi dẽptus: ſcripſi ſcriptus: nupſi nupta. Nuptus enim ſiletur niſi per irriſionẽ uel figurã dicatur: q̃uis uetuſtiſſimi nouus nuptus protuliſſe inueniãt: quod nũc in uſu nõ ẽ: emi emptus: ademi ademptus: redemi redẽptus: rapui quoq; raptus facit & ex eo cõpoſita corripui correptus: pręripui pręreptus. In ſtus unũ inueni deponẽs queror queſtus: & paſſiuũ paſcor paſtus: cũ alia eiuſdẽ formę ſo leant s abicere: ut naſcor natus: iraſcor irat⁹: obliuiſcor oblitus: paciſcor pactus: nanciſcor nactus: proficiſcor profectus: ulciſcor ultus: expgiſcor experrect⁹: defeciſcor ſolum duplicauit ſ in participio defeſſus. A quoq; antecedente unũ inuenio i tus a texui textus. In ſus deſinũt participia quę ex uerbis ueniũt in ſi uel in di pręteritũ perfectũ terminãtibus niſi ſint a do cõpoſita: de quibus ſuperius diximus uel quartę cõiugatiõis: quę nullũ participiũ i ſus terminãt: ut lęſi lęſus: merſi merſus: iuſſi iuſſus: mordeo momordi morſus prãdeo prãdi prãſus: tõdeo totõdi tõſus: obſideo obſedi obſeſſus: pręhẽdo pręhẽdi pręhẽſus: uideo uiſi uiſus: fodio fodi foſſus: tendo tetẽdi tẽſus: tõdo tutudi tõſus: ſcido ſcidi ſciſſus: findo fidi fiſſus. Excipiũtur uſſi uſtus: geſſi geſtus: torſi tortus & torſus antiqui dicebant. A torreo quoq; toſtus fit. Sic ſimiliter faciũt participia quę i ri uel in li uel in ti terminãt pręteritũ actiuorũ: ut uelli uel uulſi uulſus: fefelli falſus: pepuli pulſus: perculi perculſus. A ſuffero ſuſtuli anormalum eſt & ſublatus facit. decurri decurſus uerri uerſus: uerti uerſus. Excipitur peperi partus differẽtię cauſa. Peperci enim parſus facit. Quartę cõiugationis in ſi uel in ri pręteritũ terminãtia i tus nõ antecedẽte i faciũt participia: ut farcio farci fartus: ſarcio ſarſi ſart⁹: fulcio fulſi fultus: haurio hauſi hauſtus: reperio reperi repertus: comperi compertus. In pſus unum deponens: labor lapſus. In xus tria inuenio paſſiua: nexus a nexui: pexus a pexui: flexus a flexi. Similiter faciũt ſupina amplector amplexus: cõplector cõplexus. Supradictas formas ſeruãt i participio pręteriti cõmunia & deponẽtia quę facile ex ſimili terminatione paſſiuorũ dignoſci poſſũt quomodo faciũt per ſingulas cõiugationes participia pręteriti tẽporis. Neutra pauca habẽt pręteritũ participiũ: ut ſupra dictum eſt. coeno coenatus: prãdeo prãſus: iuro iuratus: careo caſſus: quod & nomẽ eſt: paſſus a pateo: a titubo titubat⁹: a placeo placitus: a quieſco quietus. A neutro paſſiuis q nq; ſũt. Gaudeo gauiſus: audeo auſ⁹: ſoleo ſolit⁹: fio fact⁹: fido fiſus. Vetuſtiſſimi tamen & ex aliis plurimis neutris inueniũtur protuliſſe participia pręteriti quomodo ſuperius oſtẽdimus: quę nũc i uſu nõ ſũt pticipiũ quoq; futuri actiuũ uel neutrale a ſupinis naſcit̃: ut amatu ama

Defeſſus

turus:domitu domiturus:doctu docturus:flexu flexurus:fultu fulturus: factu facturus. Pleraq; neutrorũ secũdę cõiugationis in ui diuisas desinẽtia pręterito deficiũt ĩ supinis:ut horrui rubui texui tepui ferbui senui egui frigui rigui dirrigui stupui & similia. Et quia supius diximus q̃ uerba actiua & neutra carent pręteriti tẽporis participio sicut & passiua cõmunia & deponẽtia & uerbo utimur:ut pro ὀφιλήσασ qui amauit ὁ φιλούμενοσ qui amatur. Sciẽdũ ẽ q̃ antiqui in actiuis & neutris uerbis: pro pręteriti tẽporis participiis etiã instãti tẽpore utebãtur: ut pro ὁ ἐρχόμενοσ καί ὁ ἐλθών:ueniẽs dicẽtes. Siiliter ὁ παραγενόμενοσ καί ὁ παραγινόμενοσ adueniens. Virgilius in.x. Cęculus adueniẽs marsorũ montibus umbro. hic enim adueniẽs ὁ ἐλθών significat. Terẽtius in phormione. Offẽdi adueniẽs:qui cũ uolebã & ut uolebã collocatã phiiam. hic enim quoq; adueniẽs ὁ παραγενόμενοσ significãt. Statius in i thebai. Et caligãtes absrupto sole mycenas:caligãtes p caligatas dixit.

deficiunt instantis temporis participijs sed pro his substantiuo nomine

Virg.

Ter.

Stat.

De pronomine. Liber. xii

p Ronomen est pars orationis: quę pro nomine proprio uniuscuiusq; accipitur:personasq; finitas recipit. Pronomini accidunt sex. species. genus. psona. figura. numerus. casus. Species pronominũ bipartita est. Alia enim primitiua: alia deriuatiua: primitiua:ut ego mei tui sui. Deriuatiua meus tuus suus. Et primę quidem personę primitiuum est ego:& reliqui casus sequẽtes: secundę tu:& eius obliqui casus. tertię uero ille ipse, iste hic is & sui: quod nominatiuo caret quomodo ἑαυτ῾ apud grękos. Et ea quidẽ octo pronomina sunt primitiua uel simplicia. deriuatiua uero sũt septẽ: meus tuus suus noster uester nostras uestras. In his igit̃ quindecim pronominibus nulla fit cõtrouersia: quin omnes fateantur ea esse pronomina.

De septem uocibus tertię personę.

q Veritur tamẽ cur prima quidẽ & secũda persona singula pronomina habeãt. Tertiã uero sex diuersę ĩdicãt uoces. Ad quod respõdẽdũ est q̃ prima quidẽ & secũda persona ideo nõ egẽt diuersis uocibus: q̃ sęper pręsẽtes sũt inter se & demõstratiuę. Tertia uero persona modo demõstratiua est: ut hic iste: modo relatiua: ut is ipse: modo pręsens iuxta: ut iste: modo absens uel longe posita ut ille. Si enĩ sup omnes alias partes orationis finit personas pronomẽ rectissime tertia; quoq; personarũ differẽtia distincte profertur quę plurimas habet diuersitates. unde non irrationabiliter tertias uerborũ personas Apollonius infinitas dicit: cum nulla in eis certa finiatur persona:& profũdę multitudines sũt capaces: quomodo & pluralis numerus nominũ nisi adiũgas eis uel nomen uel pronomẽ cũ prima & secũda persona eis nõ egeat. Si enim dicã scribo uel scribis in ipsa uoce diffiniui etiã personã scribẽtis & ostẽdi. Si dicã scribit ĩcertũ quis donec addã uel nomẽ uel pronomẽ ei.

Sup omnes alias partes orationis finit psonas pronomen.

Apollon

ET primę quidẽ personę pronomẽ & secũdę & tertię cum non discernũt genera inęquale habẽt etiã casuũ declinationẽ tã in singulari numero q̃ in plurali: ut ego mei uel mis mihi me a me. Nos nostrũ uel nostri nobis nos a nobis. Similiter secũda. nã tertia quę ẽ sui sibi se a se: non solũ genera sed etiã numeros cõfũdit. Nec mirũ nam cum relatiua sit ex antecedẽtis cognitione possumus ad quod genus uel numerũ refertur scire: quod facit in genere primę & secũdę personę ipsa demonstratio:& pręsẽtia utriusq;.

Illa uero quę distinguũt genera certã habent &ęqualẽ per utrũq; numerum declinationis & casuũ regulam: ut ille ipse, iste: & reliqua nomen.

SVnt autẽ eorũ alia demõstratiua: alia relatiua: alia & demõstratiua & relatiua: unde notabiles & certę fiunt personę. Et primę q̃dem & secũdę personę pronomina sũt demõstratiua sęper. Vtraq; enim ut dictum est pręsẽs esse ostẽditur persona & eius qui loquitur: & illius ad quẽ loquitur. Tertię uero alię sũt demõstratiue: ut hic iste. Alię relatiuę ut is & sui: alię modo demonstratiuę modo relatiuę: ut ille ipse. Ille demonstratiuũ est: ut Terẽtius in eunu. Viden tu illũ thais Relatiuum Virgilius in septimo. Sic iuppiter ille monebat. Ipse uero si per se proferatur in tertia persona relatiuũ est. Virgilius in. iii. ęneidos. Ipse arduus altaq; pulsat Sydera. Si uero cũ aliis pronominibus iungatur eorum accipit significationẽ: ut idẽ poeta in quinto ęnei. Ipse ego paulisper pro te tua munera inibo. Est enim hoc demõstratiuũ. Inuenit̃ tamen sępe absq; aliis p eclipsim prolatũ:& tamẽ eorũ habet significationẽ: quę cũ eo subaudiuntur: ut Vir. in. ii. ęnei. Quęq; ipse miserrima uidi: subauditur. n. ego: q̃uis uerbũ ipsũ primę personę. i. uidi habet in se ĩtellectũ pronominis quoq; eiusdẽ. Interest autẽ inter demõstrationẽ & relationẽ hoc q̃ demonstratio ĩterrogationi reddita primã cognitionẽ ostẽdit. Quis fecit? Ego. Relatio uero secũdã cognitionẽ significat: ut is: de quo iam dixi. lu re igitur hic q̃ primã cognitionẽ indicat pręponitur: unde prępositiuum nominatur. Is autẽ quod secũdã cognitionẽ significat: subiũgitur. unde & subiunctiuũ pro merito nũcupatur q̃ redigat ĩ memoriã primę cognitionis: ut si dicã. Aeneas fuit filius Veneris: is est qui uicit Turnũ. Ipse quoq; in tertia persona. ut dictũ est per se positũ. Ad recordationẽ personę ĩfertur iã cognitę. Recte igitur demõstrationẽ quę significatur per iste & ille pronomina reparat memorię pronomẽ: quod est ipse. Non tamẽ iste & ille referri ad pronomẽ ipse possũt. Prima enĩ cognitio ẽ p demonstratiua pronomina. Secũda uero per relatiua hoc idẽ pronomẽ: hoc est ipse: quidã cõmune existimauerũt: quia tribus adiungitur personis: ego ipse: tu ipse: ille ipse. Non est tamen uerũ. figurate enim uel discretionis uel significãtię causa primę & secũdę adiũgit̃. Q. aũt tertię ostẽdit̃

Terenti

Virg.

Virg

Virg

Virg

Virg

Ipse

Inter demonstrationẽ & Relationẽ qd interest

ex eo quod dicimus ego feci:tu fecisti:ipse fecit. Et ꝙ tertię personę in id trãsferri possũt:quod maxime in iterrogationibus animaduerti potest. Nũq̃ enim iterrogãte aliquo quis dixit.quis fecit:quis audiuit: respõdemus ipse pro ego uel tu:sed pro aliqua tertia persona. Quidã etiã nomẽ hoc putauerũt:quia est quãdo pro solus accipitur:ut Virgilius in septio Ipse rate cõto subigit uelisq; ministrat. Sed hoc quoq; per significãtiam uel discretionẽ profertur. Nã cũ pro nomine accipitur quod suũ ẽ uel ꝓ nominis implet uerba primę & secũdę personę adiuncta pronominibus perfectionẽ faciũt. ego scripsi:tu docuisti. Nominib⁹ autẽ nõ nisi sint uerba substãtiua uel uocatiua:ut trypho dicor:cicero sum. Ipse uero oĩbus uerbis adiunctũ pfectionẽ habet. Ipse dedi:ipse dedisti. Ergo hoc pronomẽ .i. ipse ἐπίταγματικόν etiam hoc ẽ appositiuũ uel subiũctiuum uocãt gręci:quod subiungit alteri pronomini.

Virg.

Ipse ꝙ solus

De septem deriuatiuis pronominibus.

PRonomina deriuatiua septẽ esse diximus :a prima persona deriuant tria:a singulari genitiuo unũ mei meus:a plurali duo nostrũ uel nostri noster & nostras. A secũda quoq; tria:a singulari unũ tui tuus. unde & corripitur penultima:quomodo in primitiuo. A plurali pariter duo:uestrũ uel uestri uester & uestras. A tertia uero persõa unũ sui suus. Et quia primitiuũ tã singularis q̃ pluralis est numeri cõe. Deriuatiuum quãq̃ intrinsecus ex parte possessoris persona significatur per genitiuũ primitiui:ex quo nascitur utriusq; numeri est cõmune:ut suus illius:& sui illorũ. In omnibus deriuatiuis pronominibus duę itelligũtur personę: intrinsecus possessoris:extrinsecus possessionis. Vnde intrinsecus personę in quibus genitiui primitiuorũ sicut dictũ est intelligũtur. ex quibus & deriuãtur confundũt genera quomodo & primitiua eorũ. Extrinsecus uero distinguũt ea pro generibus nominũ quibus adiũgũtur:meus seruꝰ mea ancilla:meum mãcipiũ. Numerus uero ĩtrinsecus hic ĩtelligiť: quẽ habent genitiui primitiuorum:ex quibus deriuãtur. Genera etiã possessorũ demonstratio ostẽdit quẽadmodũ ĩ primitiuis. Extrĩsecus uero terminatio distĩguit numerũ quomodo & genera & casus possessionũ: ĩ q̃bus regula eorũ ꝛsequẽtiã seruat mobiliũ nominũ. Queritur cur nostras & uestras a plurali tãtũmodo deriuãtur. Ad quod respõdẽdum ꝙ patriã seu gentem significant. Patria autẽ uel gens unius esse nõ potest:sed ꝑ multorũ possessio. Itaq; nostras dicimus qui est a nostra patria uel gente quam multi possidemus:hoc est tam mea q̃ meorũ ciuiũ. & possessiua quidẽ adiectione nominũ ad plenã significationẽ egent. Primitiua uero non sẽper. Itaq; perfectũ ad discretionẽ est. Ego quidẽ affui:tu autẽ non aderas. Deficiens uero quãtũ ad discretionẽ, affui quidẽ nõ aderas autẽ.

Nostras

Vestras

ꝙ nã si dixero meus hoc fecit, imperfecta est ora, ni addã seruus uel aliquid tale. Nisi cõmx ꝙ marito suo dicat. meus hoc fecit ꝙ meus mr.

De eo quod gręci articulos pronominibus adiungunt.

~~q Vare~~ igitur apud gręcos prima & secũda persona pronominum :

:. discretionẽ personarũ si nõ alius affuit uero tũ nõ addit alios

quę sine dubio demõstratiuę sũt articulis adiungi non possũt: nec tertia quãdo demonstratiua est. Nam ὁ αὐτός quãdo dicũt relatiuo utuntur non demõstratiuo. Cũ igitur & articulis ~~relationẽ~~ & pronomẽ relationẽ habent:bis eũdẽ ad cognitionẽ referri ostẽdũt:ergo illos secuti nos ~~quãq̃~~ declinando pronomina nõ addimus his articularia. Quid enim absurdius q̃ cũ gręci articulos pronominibus non pręponãt nos pronomina pronominibus pręponere in declinatione:ad quã duntaxat hic & hęc & hoc loco articulorũ accipitur. Nã in omni oratione pronomia sũt . Nihil.n. aliud nisi ὁ αὐτός ἄυτη τὸ τ significãt. Nec mirũ loco articulorũ ea nos accepisse in declinatione cũ apud gręcos quoq; bisdẽ uocibus & in articulis & in pronominibus solẽt uti ὁ ἡ τό:ex q̃bus apud nos hic & hęc & hoc nascũtur pronomina articularia. Itaq; quia illa apud ~~illos~~ gręcos aspirãtur quę a uocali incipiunt. Ea quoq; apud nos aspirationẽ habẽt & a uocali ĩcipiũt. Possessiuis solẽt pręponi articuli:sed ad sequẽtia nomina necessario intelliguntur ὁ ἐμός λοῦλος:idest ὁ λοῦλος μοῦ : sic hic meus seruus:hoc est hic seruus meus .

De nominatiuis primitiuorũ possessiuorum .

ET primitiuorũ quidem nominatiui si cum uerbis iungantur perfecti sũt . Ego scribo:tu uides:ille facit. Possessiua uero transitiua sunt semper:meus scribit:tuus dicit. Quẽadmodũ autẽ nomina tertię sũt personę absq; uocatiuo, Tũc uero etiam primę & secũdę: quando uerbis substãtiuis uel uocatiuis iunguntur. Sic & sũt pronomina possessiua : ut meus es amicus:meus diceris cognat⁹:tuus sum filius:tuus nominor pater:tuus uocor sotius:tuus nũcupor amicus patronus.

Nomina prię uel secũdę personę uerbis substantiuis uel uocatiuis adiuncta

Lanũ 202

De his quę habẽt uocatiuũ & quę non.

ITem sciẽdum est ꝙ uocatiuũ nõ habet aliud pronomẽ:nisi secundę personę primitiuum o tu:o uos. Et primę possessiuũ quãdo ad secũdam trãsit personã. Nam possessio est quę uocatur ab ipso possessore ad quẽm loquitur prima persona:ut Terentius ĩ eunuco. O mea tu. Idẽ in andria. O noster chremes. Vno enim eodemq; pronoĩe tã prima q̃ secũda significat persona & primę quidẽ personę possessiuũ tam ad secũdã q̃ ad tertiam trãsit. Secũdę uero ad primã uel ad tertiam:ut tuus sũ tuus est. Ipsa enim sese possidere nõ potest:quomodo nec prima . Nã possessiua necessario ĩ duabus diuersis ĩtelligũtur personis & sũt trãsitiua. Si igitur trãsit a secũda persona possessiuum:necesse est cum separatur ab ea:uel primę adiũgi:uel tertię quę carẽt uocatiuo:qui semper ĩter primam & secũdam inueniť personã. Prima enim uocat secũda uocať .

Possessio q.

Terentij

Terentij

De his quę possidẽt easdem personas:& quę non.

ET queritur si prima nõ potest possidere primã:nec secũda secũdã: ~~nec~~ tertia possidet tertiam in qno pariter ostẽditur multitudo diuersa quę significatur per tertiam personam:ũde & uarias habuit uoces

& loca ſicut docuimus: q̃uis ergo alia ſit poſſidens & alia quę poſſideſ: & in diuerſis perſonis & trãſitiuis intelligatur: tamẽ põt in tertia ſimul utraq; inueniri. in diuerſis quod in prima & in ſecũda perſona nõ poteſt ut ipſa habeat & poſſeſſorem una & poſſeſſionẽ: niſi figurate dicamus: meus ſum: tuus es: hoc eſt meę poteſtatis & tuę. Vel pro reciprocis: quę apud grecos cõpoſitę ſũt ἡ ἐμαυτοῦ φίλοσεὶμί meus amicus ſum: ut Perſius uindicta poſtq̃ meus a prętore receſſi. & Terẽtius in phormione. Ego meorũ ſolus ſum mẽus. Nec mirũ cũ & tertia perſona ſolet figurate primę adiũgi: ut Virgilius. Ille ego qui quõdã gracili modulatus auena. Cicero in. iiii. inuectiuarũ. Ego ſum ille patres conſcripti: cui ęqui ſorum in quo omnis ęquitas continetur. Et primę quidem poſſeſſiuũ perſonę tranſit tam ad ſecũdam q̃ ad tertiam: ſicut ſupra dictũ eſt: ut tu meus es: & ille meus eſt. Secũdę quoq; poſſeſſiuum tam ad primã dicitur q̃ ad tertiam: ut ego tuus ſum: & ille eſt tuus. Tertię uero ad primã uel ad ſecũdã trãſire non poteſt niſi figurate: ut ſuus illius filius ſum: uel ſuus illius filius es: ſed ad aliam tertiam ſuus illius iſte: uel ſuus iſtius ille. Et attẽdẽdũ q̃ quomodo ſui ſibi ſe a ſe: quod eſt primitiuum ad omnes uoces tertię perſonę poteſt eſſe relatiuum: ut ſui cauſa facit iſte & ille & ipſe & hic & is: ſic ſuus quod ab eo deriuatur poſſeſſiuũ eſt omnis tertię perſonę: ut ſuus illius ipſius huius eius. Illud quoq; ſciẽdũ eſt q̃ ſui nõ ſolum ἑαυτοῦ uel ἑοῦ: ſed etiam αὐτοῦ uel ὅ ſignificant. ideſt nõ ſolũ tũc refertur ad tertiam perſonã quãdo ipſa in ſe agit per reciprocationẽ: ideſt κατὰ αὐτανάκλασόνἡ αὐτο πάθειαν: ut ille ſui miſeretur: uel ſibi prodeſt uel ſe cuſtodit. Sed etiam cũ ipſa agit: & ſic alia in ipſã: ideſt cũ retrãſitiue dicitur: ut Terẽtius in andria. orare Iuſſit bera ſi ſe ames: ut ad ſe uenias.

De perſonis.

Perſonę pronominũ ſũt tres. Prima ſecũda & tertia. Prima eſt cum ipſa quę loquitur, de ſe pronũciat. Secũda cũ de ea pronunciat ad quam directo ſermone loquitur. Tertia cũ de ea perſona pronũtiat: quę nec loquitur: nec ad ſe directũ accipit ſermonẽ. Nã ſi dicamus prima eſt quę loquitur: poteſt nihil de ſe loqui: ſed de ſecũda uel tertia: & fit dubitatio. Similiter de ſecũda ſi dicamus ad quã loquitur poteſt intelligi & ad primam & ad tertiam. Nã ipſa locutio pertinet nõ ſolum ad ſecũdã: ſed etiam ad primã & ad tertiã. de tertia quoq; ſi dicamus de qua loq̃t commune inuenitur trium perſonarũ. Nam & de prima & de ſecũda & de tertia loquitur. Melius igitur Apollonius: quẽ nos quãtum potuimus ſequi deſtinauimus prępoſitis perſonarum diffinitionibus ẽ uſus. Enucleatim tamen in ſingulari numero prima dicitur perſona. Nã in plurali cõceptionẽ facit aliarũ perſonarũ: hoc eſt ſecundarũ uel tertiarũ. Secũdarũ quidem quãdo ad ipſas prę ſẽtes loquimur: ut ego & uos faciamus.

Antonius nebriſenſis in enarratione ſue grãmatice de pronomine agens ſic inquit. Prima perſona eſt quę de ſe pronunciat. hęc ratio nõ placet priſciano. Sed dicit prima perſona: cum ipſa quę loquitur de ſe pronunciat & ſi quę in prefatis locis nberis leges.

Tertiarũ uero quãdo ad alios loquẽs. i. ad ſecũdam perſonam alios ſibi uel prę ſẽtes adiũgit uel abſentes: ut ego & iſti fecimus: uel ego & illi fecimus. poteſt tamen & utraſq; ſimul ſibi adiungere: ut ego & uos & illi fecimus. Secũda uero tertiam concipit ſolã: tu & ille: uel uos & illi feciſtis. Tertia autem tertiã ſolã: iſti & illi fecerũt. Itaq; etiam in hoc oſtenditur late patens tertię perſonę copia: quę omnibus adiungi poteſt. Quid igitur q̃ multi ſimul loquẽtes dicũt nos fecimus: nõ eſt ſupradicto cõtrariũ Vnuſquiſq; enim loquẽtium cõceptionẽ facit eorũ qui una ſecũ loquũt. Quippe cum unuſquiſq; pars eſt totius: qui ſi uelit cęteros indicare ſecum loquẽtes neceſſario uel ſecundę uel tertię eos attribuit perſonę. Idq; tam in pronominibus q̃ in uerbis cõtingit: in quibus & finiũtur perſõę.

De eo quod prima & ſecũda perſona nominibus non indigent.

Et ſciẽdum eſt q̃ in prima & ſecũda perſona pronomen prępoñit. In tertia uero non niſi demõſtratione egeat uel relatione. Nã plerunq; nomen in eius locum ponimus: ut ſi Pompeius dicat ad Cęſarem Ego & tu & Craſſus teneamus rempu. Sin autẽ demõſtratione uel relatione tunc ponimus pronomẽ: ut ego & tu & ille quẽ uides: uel ego & tu & is de quo dixi. Nã omne nomẽ tertię eſt perſonę abſq; uocatiuo: ſicut ſupra dictum eſt: niſi ſubſtãtiuo uel uocatiuo uerbo coniũgatur: & iure: q̃ ipſa poſitio prima nominũ nõ ad aliquẽ: ſed de aliquo habet locutionẽ. dicimus. n. Nominetur hic qui natus eſt Virgilius: nominatiuũ proferentes Prima enim & ſecũda niſi figurate adiũctione nominis nõ egẽt cũ & ſubſtãtiã & qualitatẽ: tam ſuã ipſe q̃ loquitur: q̃ eius ad quẽ prę ſẽs prę ſẽtem loquitur uidetur ſcire uel aſpicere. Tertię uero perſonę ideo cõgrue adiunguntur noĩa: q̃ poteſt abeſſe perſona: uel ſpatio eius qualitas obſcurari. Itaq; pronomine quidẽ ſubſtantia per ſe: nomine uero etiam qualitas manifeſtatur: de qua ſępe fit dubiũ ĩ ea perſona: ut Virgilius in ſexto. Quis pater ille uirũ qui ſic comitatur eũtem; cum ignoratur propria eius qualitas queritur nomen. ſolã enim ſubſtãtiam nõ etiã qualitatem ſignificãt pronomina quãtũ eſt ĩ ipſius prolatione uocis. Genera pronominum ſũt quiq: maſculinũ: ut hic: foemininũ: ut hęc: neutrum ut hoc: cõmune: ut noſtras ueſtras: triũ generũ: ut ego tu. Cũ igitur omnia pronomina ut ſupra docuimus ſint q̃ndecim. alia aũt oĩa mobilia ſũt: ideſt ex maſculinis foemininis & neutra faciunt, abſq; tribus primitiuis, primę & ſecundę perſonę: ego & tu: in quibus demõſtratio ipſa ſecũ genus oſtẽdit, & ſui: quod cũ ſit relatiuũ ut docuimus tã genus q̃ numerũ non uocis diſcretione: ſed priore cognitione ſubiicit. Relatio eſt enim cognitionis ante latę repreſẽtatio: ut ſcribit Virgilius ad laudem ſui. Rogat te ille ut cauſa ſui facias. Q. ſiquis dicat cur ego etiam is, cũ ſit ſẽper relatiuũ nõ eſt cõmune trium generũ. Reſpõdemus q̃ ſui ſibi ſe a ſe non ſolum relationis cauſa quod ſupra diximus: ſed etiam ipſius terminatõis ſinguloꝝ

casuum, qui consimiles sunt primę & secundę, hoc habuit ut cōfundat genera. Quomodo enim grēci per tres personas primitiuorū obliquos casus similiter habent terminātes q̄ & cōmunes sūt omniū generū ἐμοῦ. σοῦ. οὗ. ἐμοί. σοί. οἷ. ἐμέ. σέ. ἕ. Sic nos quoq; illorū auctoritatem ī plerisq̄ secuti per tres ꝑsonas habemus pronomina similiter terminātia ꝑ obliquos casus & omnis cōmunia generis: mei tui sui: mihi tibi sibi: me te se: a me a te a se. Alia uero omnia sicut apud grēcos mobilia sunt: ut ille illa illud: iste ista istud: hic hęc hoc: is ea id: ipse ipsa ipsum. Deriuatiua quoq;: meus mea meum: tuus tua tuum: suus sua suum: noster nostra nostrū: uester uestra uestrum. Duo tātum inueniunt cōmunia: nostrās & uestrās: quorū perfecta nostratis erāt & uestratis: unde quia ti syllabę syncopa facta est māsit in a accētus perfecti quomodo & in aliis multis arpinās pro arpinatis: fumāt pro fumauit: cupīt pro cupiuit: illīc pro illice. Itaq; neutrū quorū eorū in e finitur nostrate uestrate: ex quo ostēdit illorū quoq; nominatiuus in tis secūdū analogiam a uetustissimis prolatus esse. Cassius enim in. iii. annaliū. Hos libros si quis nostratis sapiēs. M. Cato in lege meuię suasione rex seleucus arma nostratia facit. Plautus in sticho. Ergo oratores populi sūmates uiri sūmi accūbēt ego infimatis: pro infimas.

Nostrās
Vestrās
Arpinās
Fumāt
Cupīt
Illīc.

Cassius
M. Cato
Plautus

De omnibus pronominibus.

NEcesse est autem omnia pronomina tria habere genera: uel in una eademq; uoce cōfusa: uel ī diuersis distīcta terminationibus. Ideo quia pro uniuscuiusq; rei propriis accipiūtur noibus: quę nomina tā masculinis & foeininis q̄ ī neutris iueniūtur noibus: quę ī ꝑnomibus quoq; necesse est ostēdi seu demōstratione: siue relatione. Queritur tamen cur habeat genus neutrum prima & secūda persona cum naturaliter sermo nō nisi ĩter mares & foeminas exercetur: quorum sūt primę & secūdę ꝑsonę. i. a quibus profertur: & ad quos dirigit loquela. Ad quod dicemus ꝙ possūt ęquidē etiam hominū iueniri noia neutri generis: ut ī maribus hoc basion: hoc beliconiō: quomodo & ī foemininis: glycerium dortium possumus tamē etiam ad res quę nō habēt naturam loquēdi uel audiēdi per cōformatōnē. i. προσωποποιειαν primas & secūdas ꝑsonas; etiam si sint generis neutri: ut foro mari celo. Illud quoq; notādū ꝙ deriuatiua pronomina quę sūt sex: ut supra ostēdimus alterius sūt ĩtrīsecus generis: hoc ē cōmunis trium generum: ī quo possessor ostēditur. & alterius extrīsecus hoc est mobilis in quo possessio denūtiatur: quod terminatōe cōsequēti discernitur: quomodo & numerus: sicut supra docuimus: q̄ quis qualitatem ipsius possessionis nō declarāt: nisi adiūgas nomē. Et sciendum ꝙ ĩtrīsecus propri loco fūgūtur. Extrīsecus uero magis appellātiui: nec solum ī pronoibus deriuatiuis: sed etiā ī noibus possessiuis: & quę a propriis deriuātur īfinitę possūt ĩtelligi possessiones: nisi adiectione nomīs

(. ꝙ. hcono.

(. ut si dicam mei) ~~appar~~ ~~te~~ Intrinsecus significat ꝑsonā possidentis extrinsecus vero possessionē ipsaz

ad ꝑsonā re

ut telamonij homo rien.

προσωποποιία

alicuius discernantur: ut meus filius Telamonius natus: Euandrius ensis. Et uide ꝙ appellatiua magis ascīscunt quę cōmunis sunt qualitatis: tam autē passiua pronomina q̄ nomina in genitiuū primitiuorū resoluuntur. Quid est enim meus filius: nisi mei filius. Euādrius ensis nisi Euandri ensis?

(. possessiua
Lante. 37

Communia pronomina.

COmmune habent possessiua pronomina: cū possessiuis noibus: ꝙ in utrisq; possessio subauditur: & ꝙ binę intelligūtur personę & ꝙ ī genitiuos primitiuorū similiter resoluuntur cū possessione. Non cōmune habēt ꝙ pronomia possessiua omnis sūt cōmunia possessoris. Nomina autē possessiua nō omnis possessoris. Hectoreus enim clipeus unius est propriū possessoris: nec non ab appellatiuis quoq; deriuata q̄ uis sint multorū cōmunia possessorū: non tamē sic possūt esse cōmunia quomodo pronoia: ut humanus marinus. Et ꝙ noia tertię intelliguntur personę nisi adiungātur uerbis substātiuis uel uocatiuis. Pronomina uero primę & secūdę iueniūtur personę. Dubitatur numerus possessoris ī nominibus possessiuis: quę ab appellatiuis deriuātur: ut si dicam taurina uestigia: possūt & unius & multorum ĩtelligi taurorū. In ꝑnominibus uero non: quia tam ꝑ singularem q̄ per pluralē numerū positiones sūt. excepto suus: cuius primitiuū: idest sui cōmune est utriusq; numeri. Possessiua etiā nomina ascēdētibus nō solēt adiūgi: ut hectoreus pater nō dicimus: frater uero uel seruus dicimus: pronomina uero adiūguntur: ut meus pater.

Cnpetwoai.

De figura.

FIgura pronominū duplex est: Aut enim simplicia sūt pronomina aut cōposita. Simplicia sunt omnia alia per nominatiuos. tria tātum cōponūtur unā ĩterpretationē apud grēcos habentia ὁ αὐτός. Iste hic is. cōponūtur igitur iste hic secū: ut istic & istęc istoc. Is uero cū aduerbio idem: quod significat is demum: ex quibus & cōponitur: hoc est ite; is: eius foemininū eadem: neutrum idem ī correpta: quę in masculino ꝑducitur. Virgilius in. iiii. ęn. Idem ambas ferro dolor. atq; eadem ora tulisset. Iuuenalis in. i. Et tamē alter Si fecisset idē caderet sub iudice morum. In neutro tamen ntum pręterea gemiatur cōpositio: dicimus enim idētidem. i. idem & idem: cuius deficiunt casus. Et nominatiuus quidem tā masculini q̄ neutri: ex duobus corruptis est: nec non accusatiuus tā masculini q̄ foemnini. mutatur enim m in n̄ euphonię causa: ut eundē eandem: quod in aliis quoq; cōpositis fieri solet propter eādē cōsonātem: ut quendam quandam quorundam: quę tamen possent & per adiectionē habere extremam syllabā. Cęteri uero casus supradictorum pronoinum hoc ē eadē eiusdem eidem eodem eadem eisdem easdem eisdem eosdē ex ĩtegro & corrupto iueniuntur. Itaq; regula exigit per duas i: uel per e

idemū & fit idem ꝙ

Virg. Juuena.

Idem masculinū. i. ꝑducta
Idem neutrū correpta
Identidem.

& i tam nominatiuum pluralē masculini q̄ datiuos & ablatiuos omniū pluralium scribi. Idē iidem: uel eidem & iisdem uel eisdē. Iuuenalis in. ii. satyra. Implet & ad moechos dat eisdē ferre cinędis. Solent autē auctores etiam per synęresim unā i ponere, p duabus. ut Virgilius in primo. Et crudelia secū fata lyci pro lycii. Et ille urbem patauī pro patauii. Iuuenalis in. iii. Antoni gladios potuit contēnere si sic: pro Antonii. Iste uero & hic nō cōponūtur nisi per eos casus qui in se desinūt: absq; datiuo idest per nominatiuum accusatiuū ablatiuū singularē. per pluralē uero nullum nisi nominatiuū neutri: qui est & accusatiuus. Nā hic solus ī plurali numero habet: ut hic istic: hęc istęc: hoc istoc: hunc istunc: hāc istanc. Terētius in heautōtumerumeno. Suspitionē istāc ex illis quere: hoc istoc hac istac: hęc istęc: q̄ semper singulare sequitur foeminini. Quidā tamē hęc magis quoq; per metaplasmū finis q̄ per cōpositionē proferri confirmant: unde nec aspirationē seruāt: quomodo nec illic illāc. Q̄ autē cōposita seruant ostēdūt aduerbia abhinc adhuc. Nā egomet & cętera quibus adiungitur met magis per porrectionē uel astūptionē: quā grēci uocant ἐπέκτασιν uel παραγωγήν solēt proferri. Et primę quidē personę omnibus adiungitur casibus met: ut egomet meimet & mihimet memet. Secūdę uero personę obliquis solis tuimet tibimet. Nominatiuo autem ideo non additur: ne dubitationē faciat cū etiā tertiū itelligi possit: si dicamus tumet. Itaq; breuē tē syllabā pro met ei addere solebāt auctores uel temet. Lucretius in primo. Accipe pręterea quę corpora tute necesse est. Idem ī eodē. Tutemet a nobis iam quo uis tēpore uatū. Ennius. O tite tute tibi tanta tyrāne tulisti. Alphius auitus in. ii. excellētiū. Seu tutenalis hospites: seu tute captiuos habes. Sunt enim dimetri iābici: unde nec ī alio casu eādē te syllabę adiectionē iuenies: nec non pluralis numeri casib9 additur met aliis absq; genitiuo nosmet & nobismet: & uosmet uobismet. Cicero de domo sua. Nobismet ipsius pontifices. Tertię quoq; personę triptoto. i. suimet sibimet semet. Pte quoq; ablatiuū q̄nq; pronominū possessiuorū inueni ascissere: meapte tuapte suapte nostrapte uestrapte. Sciēdū tamē q̄ & met & te addūt pronoibus supradictis: uel discretiōis causa plerūq; uel significatię: ut Terētius ī adelphis. Egomet rapui: intelligitur ego & nō alius. Cicero pro murena. Quid q̄ cum admoneris: tamen quasi tute noris ita: & salutas tute dixit pro tu ipse p te & nō per aliū. Nā tete utraq; producta accusatiuus geminatus eē ostēditur uel ablatiuus: quod & in prima & in tertia solet fieri psona: ut meme sese. cōposita tamē hęc ostēduntur ī accētu penultimo acuto. Nec mirum eā cōpositionē in his solis casibus iueniri: q̄ soli iter obliquos supradictorum pronoinū singulares sunt monosyllabi. Supradicta enim geminatio in aliis casibus fieri nō solet. Et sciēdū q̄ hoc quoq; ad grecorū imitationē facimus ut iuenīatur quidā casus adhibētes compositionem uel

Lyci. p̄ Lycij
Patauii p̄ patauij
Istic. istęc. istoc
Illic. illęc. illuc
Tumet dici non potest ne verbum esse putetur. ex gl9 uerbis liquet eos aberrare q̄ egomet. memet. & simlia proferunt accentu in ultima. sed in nomnibus dissyllabis & in suis addita met. adiuuari potest uly sit collocanda ut egomet. nā in monosyllabis ut meme nulla est ambiguitas idem dubium de meapte tuapte &c. quę paulo post subiicit.
Tete
Meme
Sese.

Iuuenis
Virg.
Spiritus
Terē.
Cicero
Terentius
Terē
Terentius
Lucret.
Lucretius
Ennius
Alphius
Terent.
Cicero

adiectionē. alii uero abnegent. Solent enim apud illos grecos attici ἔγω γε. ἔμοιγε per duos casus: idest nominatiuū & datiuum γε addere: quę παραγωγή per alios nō inuenitur ἐμαυτοῦ σαυτοῦ deficiunt nominatiuo. Ce quoq; solebāt poēs casus uetustissimi addere articularib9 uel demōstratiuis pnoib9: hoc ē ab aspiratōe īcipiētib9: ut hicce hęcce hocce: ūde hoc quasi duab9 ɔsonātib9 cc sequētib9 solēt poetę pducere: ut hocce erat alma parens q̄ me per tela per ignes Eripis. & sic ī antiquissimis codicibus inuenitur bis c scriptum: quomodo & apud Terentiū in andria Hoccine est credibile aut memorabile. Nūc uero eorūdē pronominum bis casibus frequēter additur ce: qui in s desinūt euphonię causa huiusce hisce hosce hasce. Nec solum poetę sed etiā oratores his utūtur supradictis adiectionibus. Cicero ī. ii. inuectiuarū. Hosce ego nō tam militis acres q̄ inficiatores lētos esse arbitror. Inueniūtur tamē etiā nominatiuū pluralem hisce proferentes antiqui: ut Terētius ī eunuco. Hisce hoc munere arbitrātur suā thaidē esse. In quo uidētur euphonię causa s interposuisse: nec non similiter illicce: unde illic quasi apocopa in fine finiat accētum. Terentius in andria. Illic est huius rei caput. Illiusce istiusce illuce istucce ueteres dicebāt teste Papyriano qui de orthographia hoc ostēdit. Terētius in hautōtumerumeno. Illāccine mulierē alere cū illa familia. Hęc igitur hoc est met pte ce te adiectiones esse ipse sesus arguit: q̄ nullus in his separatis pōt inueniri. Nihil enim cōpositū diuiditur cum separetur q̄uis sit ex corruptis: nō tamen hęc eadē corrupta ab īegris esse ostēdat: ut expers ab ex prępositione & pars. Cōficio a cō & facio. Idē is & demū. Ergo egomet tute suapte huiusce illicce minime dicēda sunt cōposita: q̄ a additio si separetur nihil significare possit per se. Queritur eccū eccā ellū ellā eccos eccas mecum tecū secum nobiscū uobiscū: pronomina sint cōposita an aduerbia: ad quod dicēdum q̄ aduerbia personas simul & numeros & casus in eodē habere non possūt. Sūt enim quędā p̄sonas tātum significātia: ut meatim facis: & facitis. Quędā casus uidēt certos nominis tātum habere: carent autem personis: ut domi domo domum: quędam numeros: ut semel bis. Omnia autē simul supradicta nisi in pronoibus inueniri nō possūt. Sūt igitur sine dubio pronomina. Adeo autē nō ē idem dicere ecce & eccū: q̄ ecce aduerbium: licet tā ad mares q̄ ad foeminas & unū & plures demōstrantibus dicere. Eccū autē nō nisi ad marē & unū & eccam: nō nisi foeminā & unā: eccos & eccas nō nisi plures. Quid est enī aliud eccū: nisi ecce eū, eccā nisi ecce eam: eccos nisi ecce eos: eccas nisi ecce eas: ellum nisi ecce illum: quę omnia tā genera diuersa q̄ casus habēt accusatiuos utriusq; numeri quos exigit uerbū uide uel aspice uel cerne quod sępe p eclipsim solet itelligi. Mecum autē & tecū secum nobiscum uobiscum per anastrophē cū pronoīe prępositio est. unde & casus qui seruiunt prępositioni. cum: idest ablatiui in utroq;

Hocce
Hoccine
al. Verrina
Hisce. nominatiuus pluralis.
Illic. illiusce
illaccine
quod
Eccum. Eccos
Ellū. Ellos
Mecū. Tecū
Secū. Nobiscū
Vobiscum

Nihil. n. compositū diuidtur. (Contra hoc sit nebrissensis. in. 3. postq̄ tractauit de supradictis syllabis adsechomb9. At vero prisciano ex his ytrodis nō fieri compositones asseuerat cum ipse & separate nihil significet quę rō sibera est neq; ęq prepositionib9 inseparabilib9 posset fieri cōpositio qm nusq; nisi in cōpositione reperiuntur q̄ tiemo unq; sed neq; ipse prisc. dicat quod quod eodem prisc. teste addite significent aliquid ne putetur ut ille dicit esse pronomina porrectiones sive extensiones ut q̄ affert et terentio in adelphis egomet rapui intelligitur ego & nq̄ alio ar si dicesset ego ipse. quę igitur partes orationis sunt dicet aliquis. ego adverbia inseparabilia dicere. quemadmodum ytrodis illos. re. con. se. di. an prepositiones inseparabiles. hactenus sed quod rō sane mihi probatur.

numero trium personarū componūtur. Quomodo igitur si dicam pro/
pter te: & te ,ppter idē significo: & cū q b⁹ & q buscū. sic cū me & mecum
Nā antiquissimi utrunq; dicebāt: sed in plurali primę personę cacēpha/
ti causa ~~dicebant~~ per anastrophen dicere nobiscū pro cū nobis. Itaq; pro/
pter hoc reliquarū quoq; personarū ablatiuos similiter prępostere profer
re coeperunt. teste Plinio q. ī secūdo sermonis dubii ostendit: & Cicero
ne qui de oratore bis utitur uerbis. Nolumus cum me & cū te dicer ne ei
dem computationi adiungēdum esset cū nobis: sed potius mecum & te/
cum & secum & nobiscū diximus. cū prępositione quę facit obscenum as
sidue postposita. Antiqui tamen absq; obseruatione naturali ordine li/
cet protulisse inueniūtur. Nulla tamē monosyllaba prępositio anastro/
phen patitur nisi ea & fortassis ideo enclitici uice fungitur: quia encliti/
ca monosyllaba sunt: q; ue ne. Nec mirum supradicta pronomina uni⁹
causa idem pati: cū ī aliis quoq; quibusdā structuris hęc eadem sola com
munes: habent quasdam proprietates. Interest & refert genitiuo solent
adiungi omnium casualium absq; supradictis quīq; pronoibus pro quo
rum genitiuis ablatiuos ponimus possessiuorū: ut interest & refert mea
tua sua nostra uestra. Cuia quoq; infiniti possessiuum cum supradictis
uerbis pro genitiuo primitiui ponitur. Cicero pro Varrone. Ea sedes si
potissimū crimini datur detur ei cuia interfuit: nō ei cuia nihil interfuit
Cuius gentile non solū cuias sed etiam cuiatis proferebāt cōmuni gene/
re. Plautus in penulo. Quid sit cuiatis unde sit ne parseris. Quid est cu/
iates estis: unde aut ex quo oppido. Pte quoq; ea sola in eodem ablatiuo
assumere solent meapte tuapte suapte nostrapte uestrapte. Sed si quem
forte tangit q cū prępositio ī fine sit: ī cōpositione autem plus dicatur ua
lere ea pars quę in fine sit. Sciat q cōiunctiones & prępositiōes & aduer/
bia uim nominū uel pronominum ante se positorum in cōpositione nō
mutant: ut uterq; quisq; quicūq; qualiscūq;: totidem idem tantūdem: cu/
ius genitiuus solus ex obliquis in usu īuenitur tātidem. Terētius in adel/
phis. Tātidem emptā. Quod q̄ quis uidetur pro eiusdē poni: tamē signi/
ficat quantitatem quę in pronoīe minime esse potest: quod substātiam
solam ut sępe diximus significat: Est autē nomen quomodo & simplex
eius tantus tanta tātum: usus quoq; hoc confirmat. Tantidem dixit em
ptam quantitatem similem precii ostēdēs. Tantūdem ergo nihil aliud
significat nisi relationē & similitudinē quantitatis: quod etiam si posset
pro idem accipi: nō tamen etiam pronomē esset. nō enim id quod pro
alio accipitur omnimodo etiam ex eadē specie accipiēdum est. Cōponū
tur nomina cū pronominibus: ut huiusmodi istiusmodi huiuscemodi: si
cut apud grecos αὐτοκίνητος αὐτόχθων φίλαυτος. Et sūt oīa no/
mina etiam quę in fine pronomina habuerint. Cū enim qualitatē signi
ficant pronomina esse non possunt. Componuntur etiam cū aduerbiis

· solebant
Plinio
Cicero
Cū prępositio enclitici uice fungitur
Interest & Refert.
Mea · Nostra
Tua · Vestra
Sua · Cuja
Cicero
Plautus
Terentio
Tantidem
φίλαυτος

pronomina: eccū eccam eccos eccas ellum. Cū prępositione etiam secun
dum Donatum: mecū tecū secum. Nec mirū per singulos quosdā casus
ea componi: quomodo & méme tete sese. ~~Cōmunia~~ quoq; supradicta p
genitiuos cōposita ~~sicut~~ solos: quos enim casus separata per appositionē
habere exigebat structura eos in cōpositione seruare. Quid est enim hu/
iusmodi nisi modi huius: eccum nisi ecce eū: mecū nisi cū me: quod uetu/
stissimis erat in usu sicut supra dictum est.

De numero.

Numerus pronominibus accidit: q. & noibus & uerbis & partici
piis: idest singularis & pluralis. Sola enim declinabilia possūt
habere ex iisdem uocibus tam singularē q̄ pluralē numer: idest
quę sub personas finitas siue infinitas cadere solent: sine quibus numeri
declinabiles: idest singularis & pluralis īueniri nō possūt. Itaq; si careat
uerbum persona: quod dictum est iam caret necessario etiam numero:
ut infinita & impersonalia & gerundia. Pricipales igitur duę partes no/
men & uerbum: & quę loco eorum funguntur: hoc est participium & pro/
men: supradictos numeros habēt in declinatōe. Alię autē quattuor par
tes hoc est prępositio cōiunctio aduerbium interiectio: declinatione ca/
rentes numeros supradictos habere nō possunt. Quātuis igitur aduerbia
sunt quędam numerorum: tamē nō ex eadem uoce singularem & plura/
lē significant: nec ad psonas ~~ad~~ singulas singularem: ~~ut~~ plures pluralem
quomodo supradictę partes reddunt numeros. Sed similiter uel uni uel
pluribus eadem adiūgūtur siue singularis sint numeri siue pluralis: ut se
mel facio: semel facis facit facimus facitis faciunt. Similiter bis ter qua/
ter sępe cū declinabiles partes necessario sibi adiūctę eosdē numeros ser/
uant: ut facimus nos: faciunt homines: faciunt scribētes. Ecce omnes plu
rales: & iterūm facio ego: facit homo: facit scribens: en ubiq; singularibus
utimur. Cum igitur duo ī pronomine quoq; quomō in nomine sint nu/
meri: singularis & pluralis: sunt quędam numero cōmunia: ut idem. di/
cimus enim idem uir & idem uiri. Sūt alia nō solum numero: sed etiā di
uerso genere cōmunia: ut hęc mulier: & hęc mācipia. Possessiua autē quē
admodū iā diximus duplicem significāt numerum. Et ītrinsecus quidē
eūdem habēt quem primitiua eorū. Extrinsecus autem pro terminatio
nis forma singularem & pluralem: meus mei: noster nostri: unde suus: q
& primitiuum eius utriusq; est numeri cōmune. Idquoq; ītrinsecus utri
usq; numeri cōmune tam per singularem q̄ per pluralem declinationē.
Dicimus enim suus illius: & suus illorū.

Explicitum est de pronoīe: sequitur de casibus.

Casus quoq; accidit pronominibus: quēadmodum & nominib⁹
& prima quidem persona & tertia plus quīq; casibus habere nō
possūt: quippe cum uocatiuus in eis nullo modo possit īueniri:

Mecū · Tecū · Secū
cū nompna
psonas finitas siue pn finitas
Idē uir · Idem viri
Lauve · 58
Finis libri duodecimi · Incipit ~~quattuordecimi~~ xiij

qui proprius est secūdę. Quę sola habens uocatiuū sex casus potest habe-
re. s. ad quem sermo rectus dirigitur. unde nomina quoq; & participia ī
uocatiuo casu secūdę sunt personę sine dubio & finitę. Itaq; etiam ī appel
latiuis nominibus ipsa demonstratōe secūdę personę propriorū loco fun
gi uidētur in eo casu: ut si dicam. Grāmatice neminē alium significo ni-
si eum ad quem loquor. Si igitur in illis partibus quę tertię sūt plerūq; p-
sonę: tanta uis est uocatiui: ut trāsferat illas ad ~~tertiam~~ personā quomō ī
pronomine: quod totum est secūdę personę: hic deficit casus: ~~ut~~ ad aliam
transferatur personā: cū nulla alia pars sic discernat trium personarum
differētias: quomodo pronomē. Primę quoq; psonę possessiuū quod so-
lum etiam secundę personę potest adiungi: sicut supra dictum est habet
uocatiuum nō possessoris: qui est ī prima persona quę intrinsecus secun
dum genitiuum intelligitur primitiui: sed possessionis quę cū extrinsec⁹
declinatur: uocatiuum quoq; propter secūdā assūpsit personā cum ad eā
dirigatur. Terētius in andria. Pater mi. Idem ī eunucho. O mea tu. Idē ī
eodem. O mea thais: meum suauiū. Idē ī adelphis. O noster demea. No-
stras quoq; gētile eūdem habet nominatiuum & uocatiuū. Alia uero si-
cut docuimus possessiua pronomina: q.a secūdę adiungi nō possūt: carēt
uocatiuo. Sūt igitur alia monoptota: ut istōc eccum eccam eccos eccas el
lum mecum tecum secum nobiscum uobiscū. Alia triptota: ut sui sibi se
meum tuū suum nostrū uestrū. Alia tetraptota: ut tuus suus illud istud
Alia pētaptota: ut ille ipse iste. Nā hexaptota pronomina nō īueniunt:
quia secunda persona in quo solum sex casus īueniri possunt similē ha-
bet nominatiuo uocatiuū: ut Virgilius ī. iiii. nominatiuū protulit. Tuq;
puerq; tuus. Terētius ī eunucho uocatiuū protulit. O mea tu. Deriuati-
ua quoq; primę personę habent uocatiuos: quia possūt secūdę adiūgi p-
sonę: ut dictum est. nō tamen ī omnibus uariantur casibus: nec in oībus
tamen hoc īuenies nisi tribus quę nominatiuū in us: & genitiuū in ius ter
minātia secūdum quorūdā pronomina declinationē flectuntur. unde q.
dam decepti pronomina ea esse putauerūt: ut unus unius: solus solius: to
tus totius. Nā ullus nullus alius uocatiuos habere nō possūt cū abnegāt
pręsētiam demōstrationē personarū. Vocatiuus autem pręsentem solet
demonstrare personam.

Nomina & participia in uocatiuo casu secūdę sunt psonę.

~~Quamodo dicet aliquis nō ne istud inuenitur ut terentius inquit. nec istunc ex illis quę et istunc qd terentius libro ait docuit~~

hoc est nō sunt exaptota.

Tria tm noia hexaptota pnōmm seruantia declinationē.
Vnus. Solus. Totus.

ἐμοῦ & ἐμοῦς
σοῦ & σοῦς
ὅ καὶ ὅς.

De prima declinatione pronominis.

SI Vnt igitur in pronominibus modi declinationū. iiii. primus qui
in tribus primitiuorū personis cernitur per obliquos casus. Nam
nominatiuus primę personę dissonus est a genitiuo. Tertia uero deficit:
ut ego mei uel mis: tu tui uel tis: sui quod debuit secūdum analogiā esse
sui uel sis: quod dubitationis causa ne uerbū esse putetur r̄cusauerūt. Nā
cum ad grēcorū imitationē bis quoq; utimur duplicibus genitiuis prono
minū, apud illos enī ἐμοῦ & ἐμοῦσ dorice σοῦ & σοῦσ: & οῦ & οῦσ

ī secūdę

Terent.
Terent.
Tere.
Tere.

Virg.
Terent

desinere

dici solet. In οῦσ autem desinēs genitiu⁹ solet apud nos ī is ~~diffinire~~: ut
δημοσθένους demosthenis ἑρμογένους hermogenis. In oy uero ī ι πρι-
άμου priami κύρου cyri. Sic ego ἐμοῦ σοῦ: mei tui sui ἐμοῦσ σοῦσ
mis tis sis: sed propter supradictā causā tacitus est tertię huiusmodi ge-
nitiuus. Ennius ī. ii. Ingens cura mis cum cordibus mis equiparare: mis
dixit pro mei. Datiuus mihi tibi sibi: nec mirum ī easdē uocales geniti-
uum & datiuum exire cū ī nominibus quoq; inueniūtur similiter desinē-
tes genitiui & datiui tam in prima q̄. in quinta declinatione. Accusati-
uus me te se. Ablatiuus similis est accusatiuo in singulari numero. Nec
dubium hoc quoq; a grēcis esse acceptū. Illi enim ἐμέθεν σέθεν. Accusa
tiuos cū adiectione proferentes loco genitiui accipiunt: eumq; quidā ex
ipsis sextum casum existimauerunt. Nec nō etiam in noībus simili mo-
do plurima inueniūtur prolata οὐρανόθεν ἀπό οὐρανοῦ οἰκόθεν ἀπό οἰ-
κοῦ. Et cum prępositione ἐξουρανόθεν ἐξοίκοθεν: unde Romani sextum
casum assumpserūt. In plurali uero numero: quia tertia persona: idest
sui tam singularis cōmunis est q̄. pluralis numeri prima & secunda sibi
congruunt: ut nos uos: nostrum uel nostri: uestrum uel uestri: nobis uobis
nos uos: a nobis a uobis. Exprimis igitur syllabis tam primitiuo⁹ q̄. pos-
sessiuorum personę intelliguntur: ab extremis casus & numeri. Nec non
etiam in possessiuis genera quę in possessione sunt cum uerba soleant p-
sonas in fine magis ostendere: Amo amas amat. Q̄. igitur habeant no
minum: idest casus & genera in fine ostendunt: ꝓ uero uerborum in pri-
cipalibus syllabis uitādę causa confusionis quęritur inter mei tui sui no
stri uestri genitiuos primitiuorū & possessiuorū q.d ītereſt: Ad quod di-
cendum ꝓ primitiuorum genitiuis omnes casus adiungi possunt & nu-
meri: ut mei ager est: mei agri: & mei agrorū: & meis agris: & mei agros
dicimus. Similiter tui agrum: & tui agros: sui agrum & sui agros dicim⁹
nostri agrum & nostri agros: uestri agrum & uestri agros. Quando autē
sūt possessiua genitiuis adiūgūtur solis eiusdem numeri: mei serui filius
tui serui uestis: sui serui ministerium: nostri serui frater: uestri serui soror
Nec mirum cum in omnibus quoq; hoc idem seruatur. Nam primitiuo
rum genitiuis omnes casus adiungi possunt. uel numeri: ut Tulli ager:
agri agro agrum agri agrorum agris agros. In possessiuis uero similis ca
sus adiungitur: & numerus: ut tulliani agri: tullianum agrum: tullianos
agros. In omnibus autem cōcidentibus hoc sciendum ꝓ structura uel or-
dinatio orationis dubitationem repellit. Nulla enim alia re discernūtur
a se tam partes orationis q̄. accidētia eis nisi significatione: ad quam &
constructio fit. Nam inueniūtur uoce sępe similia: ut amator accusator
hortator: & nomina sunt & uerba. Similiter poetę musę diei rei & geniti
ui sunt & datiui. Significatione igitur discernuntur a se quę attētissime
est in omnibus inspiciēda. Queritur etiam illud cur quum apud grēcos

Emi? Lauren. 37

Lauē 57

Datiuus
Accusatiuus
Ablatiuus

tertia persona pronominũ primitiuorũ & singulari numero habeat noi-
natiuum: ut ἐγώ σύ οὗ. Et ĩ pluralis apud latinos sui: & nominatiuo de-
ficit: & pluralia separatim nõ habuit: & existimo eã esse causã: quod ne-
cesse erat: uel cum aspiratione proferre nominatiuum: & hi dicere, q̃ plu
ralis erat alterius pronominis, uel loco aspirationis s prępone re & si dice
re, quod est cõiunctio. Ergo iure deficit ne dubitationem faceret sicut &
sis in genitiuo pro sui pluralis quoq; qui est οἱ apud gręcos in hi trãsferẽ.
Omnia enim pluralia apud gręcos οι desinẽtia mutant eam ĩ i: λατῖνοι
latini: sic οἱ hi: & quomodo λατίνων latinorum: sic ὧν horum: & sicut
λατῖνοις latinis: sic οἷς his: & quẽadmodũ λατίνους latinos: sic οὓς
hos. Foemininũ quoq; λατῖναι latinę: sic αἱ hę: λατίνων latinarum: ὧν
harum λατῖνας latinas ἃς has. Vnde aspirationem quoq; ubiq; serua-
uit, quę est & in gręcis ex quibus nascũtur pronominibus. hoc tamen iter
est: q̃ tertia persona primitiua apud gręcos relatiuũ est: quomodo & sui
sibi se a se: & is eius ei. hic uero & hęc & hoc apud nos demonstratiua sũt
proprie & prępositiua: q̃ quis a relatiuo gręco uideantur genita. Necessa-
rio igitur cum tria pronomina pro uno habuimus deficit sui nominati-
uo. & cõmuues habuit numeros. Nec mirum cum apud gręcos nominati
uus supradicti pronominis idest οἱ rarus est in usu, prętera q̃ nõ solum
οὗ uel ἀυτοῦ: sed etiam ἑ ἀυτόν significat frequentius: quod nec apud
gręcos habet nominatiuum: quia ipse in se agere qui patitur per hoc pro
nomen ostenditur. Nec eget recto casu quẽ uerbũ habet in se.

De secũda declinatione pronominis.

Secundus est modus eorum quę in ius terminant genitiuos: quo
rum datiui abiecta us genitiuorum solent proferri. Ille illius il-
li: ipse ipsius ipsi: iste istius isti: is eius ei: hic huius huic: quod so
lum assumpsit c per omnes casus singulares absq; illis qui in s desinunt:
hoc est genitiuo singulari: & datiuo & ablatiuo & accusatiuo pluralibus.
Quibus tamen frequenter auctores solebant addere ce syllabã huiusce:
quomodo & pluralibus eius ĩ eãdem terminantibus cõsonãtem: ut hisce
hosce hasce: q̃ uis reliquis quoq; casibus uetustissimi addebant eãdem ce
syllabam: hicce hęcce hocce. Vnde uocali quoq; sequẽte ablata per sinali-
pham manẽtibus duabus c solebant producere hoc: ut Virgilius in secũ-
do ęuei. Hoccerat alma parens q̃ me per tela p ignes Eripis. Sed scripto
rum negligẽtia prętermisit unũ c. Et sciendum q̃ accusatiui singulares
& genitiui plurales m in n cõuertunt c sequẽte: ut hũc hanc: horũce harũ-
ce. Genitiuus & datiuus supradictę declinationis in ius terminãtium cõ
munis est trium generũ: ille illius illi: & producitur penultima i genitiui
quam tamen poetę etiam corripiũt absq; uno alterius: quod quia solum
duabus uicit syllabis proprium nominatiuũ: corripuit penultimam sem
per. Reliqui uero casus secundũ mobiliũ regulã nominum declinantur:

illum illam illud: ab illo ab illa ab illo. Similiter plurales: illi illę illa: illo
rum illarũ illorum: illis: illos illas illa: ab illis. Sic cętera eiusdem formę:
tam pronomina q̃ nomina. Et sciẽdum q̃ ĩ e quidẽ terminantia masculi
na mutatione e in a faciunt foemININA: ille illa: ipse ipsa: iste ista. Is uero
ea facit q̃ solum litteram principalẽ mutauit ĩ foemININO. masculinũ. n.
ab i: foemininũ ab e incipit. hic enĩ & hęc ab eadem littera uidẽt ĩcipere:
cũ aspiratio in pricipio utriusq; ascribit quomodo & apud gręcos ἀυτοσ
& ἀυτή uel ὅσ & ἥ q̃ uis diuersas habeant uocales: ab eodem tamẽ ĩcipi
unt spiritu. Eorum neutrũ hoc: quia & principiũ & finẽ seruauit masculi
ni mediam uocalẽ mutauit. Illud etiam attendendũ: q̃ cũ ille illud: iste
istud: is id faciunt neutra. Ipse solum: quod & ipsus ĩuenitur a uetustissi
mis prolatum neutrũ in um desinẽs fecit. Terẽtius in andria. Ipsus mihi
dauus qui intimus est eorum cõsiliis dixit. Idem in eodẽ. ~~Istuc ipsũ. Atq~~
hoc ipsũ nihil pericli est me uide. Illa enim quę quibusdam uisa est ratio
non adeo firma uidetur: ideo in um facere neutrũ: quia ĩ us desinit ma-
sculinũ. Nã alius cũ in us terminetur: neutrũ tamen aliud fecit. Omnia
neutra pluralia similia sũt singularibus foemininis ut illa ea hęc.

Terentius

Ipsus

Vpradictorum pronominũ declinationẽ sequũtur nomina octo:
in us quidẽ desinẽtia quinq;: unus totus solus alius ullus: quod ta-
men ab uno diminutiuũ esse plerisq; uidet. Sicut a uino uillũ: & quod ab
eo cõponitur nullus. In er duo: uter alter: & ab eis cõposita: uterq; alteru
ter neuter. In is uel in i unũ: quis uel qui: & quę ex eo cõponuntur. Hęc ta
men ipsa secũdum mobilium regulam nominum solebãt apud uetustis-
simos terminare etiam genitiuos & datiuos: ut Terẽtius ĩ andria. Tam
iners: tam nulli cõsilii: pro nullius consilii. Idem in hautontumerumeno.
Dum loquitur altere: pro alteri. & in eunucho. Solę mihi ridiculo fuit: p
soli. Et cuicuimodi pro cuiuscujusmodi. Cicero pro Sex. Roscio. Vereor
enim cuicuimodi est Roscine, ita hunc uidear seruare: ut tibi omnino nõ
pepercerim. Cum igitur iũniores frequẽtius supradicta nomina secun-
dum in us terminãtium pronominũ formã declinauerunt. In uno ex eis
magis nominum declinationem sequuntur: neuter neutri neutro dicẽtes
cum apud ueteres etiam in ius secũdũ simplicis sui declinationem inue-
niatur desinẽs genitiuo: & in datiuo. Plautus in uidularia. Neutri redi-
bo donicũ res diiudicata sit. Cum igitur supradictę formę nomina sole-
ant in um facere neutra: unus unum: solus solum: totus totum: ullus ullũ
uter utrum: alter alterum: duo tãtũ ĩ d finiunt ea: quis quid: alius aliud.

Terentius
Terentius
Terentius
Cicero
Plaut.

Nomina octo quę pro nominũ declinationẽ secuta sunt.

Cui cui modi est

Neutri · neutrę · neutri
Neutro · ę · o ·

De genitiuo nominis alius.

Alis quoq; antiquissimi pro alius protulerunt: eius genitiuus rarus
est in usu. Et cũ debuit una syllaba uicere suum nominatiuũ: & da-
tiuum tamẽ par est syllabis: sed producit i penultimam semper. Necnõ
etiam secũdum nominum secũdę declinationis regulã in i quoq; ĩuenit.

genitiuus

alis

Alis
Alius

Marcus Celius de uestitu & uehiculis. Nam per iniuriam si & cum mi-
hi ob eos mores: quos prius habui bonos detur: ubi datus sit: tum uti eos
mutem: atq; alii modi sim. Quintus in secundo. Peruersum esse alii mo
di postulare pyrrhum i te: atq; in cęteris fuisse. Cecilius in primo. Neq;
ipsi eos alii modi esse atq; hamilcar dixit ostendere possũt aliter. Idẽ etiã
in quinto. Nullius alius rei nisi amicitię eorum causa. G. Cesar in anti-
catone priore. Vno enim excepto quẽ alius modi atq; omnis natura fin-
xit suos quisq; habet caros. G. Fanius in primo ãnalium. Cum in uita a-
genda dicimus: multa quę ipręsentiarum bona uidentur post inueniri:
& multa amplius alius modi atq; ante iussa esse. Sed quod est mirũ foe-
minini etiam generis genitiuum quidam in i protulerũt. Celius in prio
anteq̃ bartha perierat alii rei causa africam missus.

De Quis.

Q Vis etiam cõmunis eẽ generis putauerũt uetustissimi: sicut apud
gręcos ὅστις. Terẽtius in eunucho. Hunc oculis nostrarũ quisq̃
non uidit phedria: nostrarum quisq̃ dixit pro quęq̃. Plautus i uidularia
Dic mihi si audes quis ea est quã uis ducere. & obliquos eius casus tã se-
cundum tertiam q̃ secũdam declinationẽ terminabãt. Vnde nũc quoq;
accusatiuus masculini i em secũdũ tertię proportionẽ profertur q̃uis foe
mini in am: ut quẽquam. Ablatiuus nõ solum in o: sed etiam in i. a quo
uel a qui: & a qua uel a qui. Virgilius in undecimo. Accam exęqualibus
unam qui cum partiri curas: pro qua cum. Terẽtius i eunucho. Qui cum
parmenone. Nominatiuum quoq; pluralem nõ solũ in i & ae: sed etiam
in es: qui quę uel ques: accusatiuũ etiam quos quas uel ques: ut Pacuuius
in medo. Ques sunt isti. Cato. Quescũq; romę regnauissent accius i neo
ptolomeo: Sed quesdam. Nam datiuum & ablatiuum nũc quoq; tam p
is q̃ p bus proferimus quis uel quibus. Sciendum autem ꝙ qui quãdo p
interrogatiuo uel infinito: idest pro quis ponitur circũflectitur. Quando
autem pro relatiuo acuitur per se in lectiõe grauatur ὅστις. Similiter obli
qui casus generalem accẽtuum regulam seruant quãdo sũt infinita: uel
interrogatiua. Quando uero relatiua acuuntur per se. In lectione uero
grauãtur per omnes sy llabas. Queritur in hoc modo declinationis cum
omnis datiuus una syllaba minor sit genitiuo: ut illius illi: istius isti: ipsi
us ipsi: unius uni: solius soli: utri? utri: alterius alteri: an huius huic: cuius
cui: eius ei. An monosyllaba sint accipienda in datiuo: quod regula exi-
git. Et pleriq; poetarũ metris cõprobãt: ut Virgilius in quarto eneidos.
Cuiq; loci leges dedimus cõnubia nostra Repulit. Idem in .i. georgico:
Huic a stirpe pedes temo protẽtus in octo: & ubiq; hoc seruat. Inueniun-
tur tamen: sed raro bissyllaba: & maxime ei differentię causa ne interie-
ctio esse putetur: quod de nomine quoq; tractãtes memorauimus. unde
pluralis etiam datiuus & ablatiuus secundum analogiã i ius terminãtiũ

·M. Celius
Quintus
Cecilius
Cesar
C. Fanius
Celius
Terent
Plaut
Virg
Terent
Pacu
Cato
Accius
Virg
Virg

Quis

Cui
Hui
Ei

genitiuum singularẽ: quorũ datiuus singularis in i terminans: & pluralis
in ãs desinens pares habet syllabas: ei eis uel iis: sut cui quis: huic. In quo c
per adiectionẽ differẽtię causa accedit bis: q̃uis & bibus pro bis antiqui
protulerunt. Plautus in gurgulione. Eodem hercle uos paro & propono
paratissimi estis bibus: quod per dieresim autẽ ei & eis iuenitur bissylla
bum ostendit Iuuenalis in quinto. Implet & ad moechos dat eisdem fer-
re cinędis. Statius quoq; huic uidetur protulisse per dieresim syllabarũ i
primo. Lętus huic domo uideas dare iura nepotes. Idem in eodẽ. Falsus
huic pennas & cornua sumere terrę. Cui quoq; terentianus de litteris: ue
rum ut cuiq; est proximitas loci sorori. Est enim sotadicũ ex duobus ioni
cis a maiore & tribus trocheis. Idem i eodẽ. Ex ordine fulgens cui dat no
men sinopes.

Plaut
Iuuena
Statius
Statius
Terentia

Eis · iis · monosylla
Hibus.

De tertia declinatione.

Tertius modus declinationis pronominum est: qui sequitur p oĩa
mobilium declinationem nominũ: meus mea meum: tuus tua tu
um: suus sua suum: noster nostra nostrum: uester uestra uestrum. Notã-
dum tamen ꝙ meus cum secundũ regulã uocatiuũ deberet facere o mee
euphonię causa duas e breues in i longam cõuertit. Terẽtius in adelphis
O mi ęschine: o mi germane. Idem in eunucho: Heu parmeno mi nostin
Adeo autem masculini est uocatiuus possessiui. & non genitiuus uel da
tiuus primitiui per syncopã: quod quibusdã uidetur: ꝙ nũ q̃ uocatiue po
situm foemininо uel neutro adiũgitur: cuius quidã nominatiuũ ẽt mius
dixerunt uel mios: quod Carisius & celsus ostendunt.

Teren.
Terent.

Mi vocatiuus

De quarta declinatione.

Q Vartus modus est qui sequitur pet omnes casus tertię declinatõis
nomina nostras nostratis: quod ideo in extrema circũflectitur syl-
laba ꝙ p syncopam profertur. Vetustissimi enim similem genitiuo no-
minatiuum quoq; proferebant.

O non esse pronomen.

O Non esse pronomen nec articulum multis modis ostenditur. Nã
ex quo sit nominatiuo. Tu enim quod est secũdę persone eundem
habet nominatiuũ & uocatiuũ: qui assumit o: ut o tu: hic & hęc & hoc sũt
tertię persone quę carent uocatiuo. Non est igitur pronomẽ nec articul?
cum semper i demõstratione ponitur o: quę contraria est relationi: quã
articulus significat: deinde articulũ Romani nõ habent. Nam idẽ q̃uis
ὁ ἀυτός: quod est articulus prępositiuus: cum pro nomine significet. a-
pud nos tamen non ex articulo & pro nomine cõponitur: quẽadmodum
apud gręcos: sed ex pronomine & aduerbio is & demum: qui quoq; ὅστις
significatione & interpretatione uidetur habere articulum subiun-
ctiuum. Simplex est tamen nomen apud latinos: quomõ plurima quoq;
alia iueniuntur apud nos simplicia quę apud gręcos cõposita sũt: ut felix

Articulũ romani nõ habent.

ἐυτυχής:Sanctus ἅγιος ἐυσαθής:pius ἐυσευής:& alia mille: non tamen ideo significationem grecam attẽdentes debemus ea composita dicere uel quę excontrario inueniuntur simplicia apud illos composita ut incestus μοιχός αἰμομίκτης: ineptus μωρός superfluus περιττός sicut & multa alia. Sine igitur dubio o aduerbium uocãdi:& optandi :est etiam interiectio. Nihil tamen interest inter o hoc est uocatiuum & heus. Quomodo enim dicimus heus:Iuuenes:sic o iuuenes. Itaq; omnibus uocatiuis prępositur o tu :o mi:o noster. Quippe aduerbium uocandi quod nulli alii casui nisi uocatiuo huiuscemodi aduerbia possũt adiũgi. Sicut etiam uerba secundę personę :ut uenisti ad me Virgilii :& pronomina fecisti:tu homere uenisti :tu terenti;cum substantiuis uel uocatiuis adiũgãtur uerbis. Tunc enim etiã nominatiuis utimur quomodo & in prima & in tertia persona:ut tu es doctus:ego sum prudens : Priscianus ego uocor:tu uocaris Herodianus.

Male igitur secundam personã nominatiuum nõ putauerunt habere. Si enim nomina quę semper sunt tertię personę:tamen si cũ supradictis uerbis sint iuncta possunt etiam primam & secundam significare:ut Socrates sum:Socrates es:Socrates est:Socrates uocor:Socrates uocaris:Socrates uocatur. Quomodo non ĩ pronominibus quoq; quę maxime discernunt personas accipiamus nominatiuum etiam ĩ secũda persona. Ego sum bonus:tu es bonus:ille est bonus. Non igitur nominatiui nominum uel participiorum sẽper tertię sunt personę:sed quãdo carent uerbo substantiuo uel uocatiuo. Nemo enim recte dicit Apollonius ambulo:Aristophanes ambulas. Pronomina enim primę & secũdę personę ideo maxime accipiuntur:ut loco propriorum fungantur nominum cũ uerbis earundẽ personarum:ut ego ambulo:tu ambulas. Itaq; loco tertię personę melius nomen ponit:& maxime si abest:ego facio:tu facis: Tullius facit:nisi prẽsens sit uel iuxta:& demõstratiue hoc ipsum uolẽtes indicare dicamus hic uel iste uel lõge uideatur:& dicamus ille: uel si absit quasi de iam cognito utimur relatiuo is dicẽtes. de quo iam nouimus aliquid uel locuti ante sumus. Cum igitur semper ĩ demõstratõe sit prima & secunda persona. Hoc autem nominis careat nominatiuus:iure ad tertiam personam retruditur. Substãtiuis autem & uocatiuis solis ideo adiunguntur uerbis:& primę & secũdę personę nominatiui nominũ:q uidentur ipsa hęc uerba uim demõstratiuã habere. Ostendũt enim substãtiam ipsarum personarum uel nominationem in qua similiter substantia demõstratur:nec egẽt pronominibus quę demõstrationem substãtię significant.

Q. nominatiuus uocatiuo ĩ diuersis personis adiũgi nõ potest.

c Vm igitur omnia quę sibi cõiũgũtur ĩ diuersis posita personis casualia siue disiungãtur siue copulẽtur eundẽ seruãt casũ. Vocatiu?

hoc solus seruare non potest. Dicimus enim uel Probus uel Donatus:& Priscianus & Theotistus:& ego & ille:uel mei uel tui:& mihi & tibi: uel me uel te:& a me & a te. Vocatiuus autem nisi in una eademq; persona conferãtur diuersa nomina iungere nõ potest:ut bonę & castę & formosę quia alia persona hunc casum habere nõ potest nisi secũda:& ideo diuersas personas iungere non possumus. Ceteris uero casibus diuersas personas iungimus:quippe cum in omnibus illi iueniunt personis. Ergo quãdo dicimus ego & tu & ille:sine dubio nominatiuus est tu. Idẽq; maxime dignoscitur in plurali numero q pluralia conceptionẽ habent personarũ. Ergo quãdo dicimus ego & tu docti sumus sine dubio tu nominatiuus ĩtelligitur. Et q pronomina iisdem casibus adiungũtur in nominibus: Ego Virgilius.tu Virgilius:ille Virgilius:mei Virgilii:tui Virgilii :illius Virgilii. Et q ad interrogationes nominatiui redduntur:quis scripsit ego:quis scripsit tu:quis scripsit ille.

e T quicquid habet uocatiuũ:hoc etiam nominatiuũ habet:q cquid autem nominatiuum non omnimodo uocatiuũ:neq; enim interrogatiua nomina:nec ĩfinita:nec abnegatiua:nec distributiua uel imperatiua:nec relatiua:quę omnia carent demonstratõe uocatiuos pollicẽtur: ut quis uel qualis qui talis quantus tãtus alius nullus alter alteruter uter uterq; singuli bini terni quaterni:& similia. Nec primę & tertię personę pronomina. Cętera autem nomina per uocatiuos casus etiam si sint appellatiua loco propriorũ fungũtur. cum demõstratio ipsa diffinit secũdã prẽsentẽ psonã:& hẽt in se uim & significationẽ pnois tu uocatiui. Illud etiam sciendum est q omnia pronomina apud latinos absoluta sunt:& tam prępositiua q subiunctiua rectiq; accẽtus apud latinos:idest ὀρθούμενα cum apud grecos sint quędam ĩclinatiua:ut μοῦ μοί μέ:ego dico:dico ego:tu dicis:dicis tu:ille dicit:dicit ille. Absolutę autem dicũtur quę cũ aliis sotiari possũt uel nõ. Nã dicẽdo. Ego dico:possum & solus intelligi & cũ alio. Solet tamen met addita plerũq; significãtiam uel discretionem ostẽdere:quam greci διασολήν dicũt:egomet:ego & nõ alius. Necnõ etiã ipse ego:uel egomet ipse:ut Terẽtius ĩ adelphis: Egomet rapui:ipse ego solui argentum:idest ego & nullus alius. Sui hoc solũ apud latinos reciprocum fit in eadem tertia persona : quod greci ἀντανακλαστόν uocãt:idest quãdo ipsa in se actum reflectit persona:ut eadẽ sit:& agens & patiẽs:quod ἰλιοπάθειαν uocant potest significare ἑαυτοῦ sui:ἑαυτοῦ & σαυτοῦ:quod est primę & secũdę personę nõ habemus:sed pro eis simplicibus primitiuis utimur: quę tam in reciprocatione q ĩ trãsitione poni possunt:ut mei misereor:& mei misereris. Similiter tui misereris & tui misereor. Nec mirum cum apud grecos quoq; uetustissimus omniũ fere auctorum Homerus simplicibus utitur pro compositis ἐμέ ἄντου pro ἐμαυτου. Sui quoq; tã ἑαυτοῦ q oũ significat

quod ſemper eſt relatiuum. Nec mirum: cū hoc quoq; apud Homerum inueniatur ſepe ſimplex pro compoſito προ ἑαυτοῦ φέυγον τα: ideſt ante ſe fugientem ἀυτοῦ pro ἑαυτοῦ dixit. Nominatiuum autē ideo non habet hoc pronomē ideſt ſui ſibi ſe a ſe: quia neceſſe eſt quando ἑαυτοῦ ſignificat tam actionem q̄ paſſionem in eadem intelligi perſona. Nec aliter igitur poteſt proferri is in quem agitur aliquid niſi per obliquos caſus. Euenit enim ut a nominatiuis actꝰ proficiſcētes ad obliquos ſiue in trāſitione perſonarum intelligātur: ſiue in una eademq; perſona. In trāſitione: ut Ariſtophanes Ariſtarchū docuit: ego te honoraui: tu mihi dediſti: & per ſola quoq; uerba nominatiuus intelligitur: & trāſit rurſus ad obliquos: dedi tibi: honoraui te:. In una quoq; eadēq; perſona hoc idem fit: ut Phemius ſe docuit. docēdi enim trāſitio nō ad alteram perſonam: ſed ad ipſum Phemium reciprocatur. Aiax ſe interfecit: rurſus enim interfecit ad ipſum Aiacem reciprocatur. huiuſcemodi igitur ſtructuris primitiuorum pronominum cum uerbis accidit una eademq; uoce: & tranſitiuam demonſtrare perſonā & reciprocam: Vnde Homerus quoq; antiquitatis auctor in ſimplicibus ſemper pronominibus & intrāſitiuas ponit: ut dictum eſt perſonas & trāſitiuas: ut ἐμοῦ σοῦ p ἐμαυτοῦ. Vnus enim & idem loquitur ἐμέ autem & ἔγνω tranſitiue. Alter enim cognouit: & alter eſt cognitus. Poſtea uero iuniores addidere compoſita pronomina: quę intrāſitiuas ſignificarēt perſonas: ſimplicibus uero uſi ſunt trāſitiuis. Itaq; ἰλιοπαθεῖσ compoſitas: ideſt ipſas agentes: eaſdemq; patientes dixerūt. Illas uero hoc eſt ſimplices ἀλλοιοπαθεῖσ hoc eſt in alias paſſionem facientes nominauerunt. Iure igitur nos qui ī pleriſq; antiquitatem ſeruauimus grēciē: in pronominibus quoq; ſecūdū homericam auctoritatem ſimplicibus utimur etiam pro compoſitis: id eſt nō ſolum cum ī aliam perſonā agit: ſed etiam cum ipſa in ſe. In aliam ut Virgilius in. iiii. ēnei. Cui me morituram deſeris hoſpes? Terentius in adelphis. Facio te apud illum deum ſin ſe. Idē ī andria. Nec quid nūc ~~quę~~ me faciam ſcio. Idem in adelphis. Edepol ſiriſce te curaſti molliter. Quęritur igitur cur ſi mei pro ἐμοῦ & εμαυτοῦ: & tui pro σοῦ & σαυτοῦ accipiantur: & tamē nominatiuos habent ſui cum pro οὗ & ἑαυτοῦ accipitur: non habet nominatiuum: ad quod multa ſunt dicenda. primū q a ſi loco aſpirationis ut ſupra diximus: quę in prīcipio tertię perſonę apud grēcos ideſt ὗ pręponeretur. ſ. nominatiuo eſſet dubitatio ad cōiunctionem. quomodo enim οὗ ſui: & οἱ ſibi: & ἕ ſe: ſic nominatiuus ſi debuit eſſe. & in aliis enim dictionibus quibuſdam ſolēt latini ęoles ſequētes uel in digama u: uel ī ſ conuertere aſpirationem ἡμισυ ſemis: ἕξ ſex: ἑπτά ſeptem: & fortaſſe ideo ex eo per anaſtrophen factum eſt is aliud pronomen: quod propterea puto: & relatiuum eſſe quomodo apud grēcos. Deinde q̄ huius ipſius ideſt nominatiui rarus eſt etiam apud grēcos uſus.

Homerus

Cur nominatiuū nō habeat pronomen. Sui

Homerus

ἰδιοπαθής

ἀλλοιοπαθής

Virg.

Terentius

Terent

Terent

. is. pronomen q̄modo p anaſtrophē factum

Poſtrema q̄ nunq̄ poteſt hoc pronomen inueniri. hoc eſt ſui ſibi ſe a ſe: ſiue reciprocum ſiue trāſitiuum: ut non intelligatur actus: uel ab ipſa in ſe: uel ab ipſa in alium: ſimul: & ab alia in ipſam niſi poſſeſſiuis uel adiunctis copuletur. Tunc enim agere ſolum non etiam pati ſignificat: ut ille miſeratur ſui ſeruum: & ſibi ſimilem: & ſe ſequentem: & ſe ducētem. Ab ipſa in ſe: ut Terētius in andria. Ipſe ſibi eſſe iniurius uideatur. Paſſiua enim quoq; ab actu aliquo fiunt. In aliam ab ea: & in eādem ab alia ut idem in eodem. Hanc fidem ſibi me obſecrauit: qui ſe ſciret nō deſerturum ut darem. Huiuſcemodi igitur ſtructura nominatiuū habere quātum ad tranſitionem non poteſt. Omnis enim genitiuus uel uerbo adiūgitur ad perfectionē ſēſus: ut mei uel illius potior: uel poſſeſſioni: ut mei ſeruo loquor. Alii uero caſus non ad poſſeſſiones: ſed ad uerba ſolum ferūtur. Igitur ſui pronomen uel ad uerbum ſemper ponitur reciprocum ideſt ſui paſſionem ſignificans uel retrāſitiuum: uel ad poſſeſſionem: ut ſui ſeruo loquitur: uel ſui miſeretur: uel rogat me uidua ut ſui miſerear. Nunq̄ autem abſolute quomodo alia: ut ego loquor & tu loqueris: & ille loquit. Cum enim ſicut ſupra diximus neceſſe ſit actum uel a ſemet ipſa in ſe: uel ab alia in eam intelligi nūq̄ poteſt nerbum uel reciprocari uel tranſire niſi in obliquos caſus. Omnis autem obliquus nominatiuo adiungitur tranſitionem perſonę ad perſonam ſignificans: uel uerbo in ſe nominatiuum demōſtrāti: ut ego te docui: ille mihi profuit: tu tibi p fuiſti: ille profuit ſibi: me accuſo: te uituperas. Nominatiuus enim per ſe poſitus trāſitionē nō ſignificat: ut ego ſcripſi. Vna enim eademq; perſona intelligitur. Nec poteſt eſſe nominatiuus: cuius etiam obliquus eidē uerbo poſſit ſine trāſitione uel reciprocatione adiūgi: ut ſcribo ego: mei autem ſcribo dicere non poſſumus. Ille fecit: illius fecit: illius facit nemo dicit. Cū igit ſibi loquit dicimus in ~~hoc~~ uerbo: ~~quod eſt~~ loq.t nominatiuum intelligimus ille: cum ſibi uero coniūgimus ad eum caſum: hoc eſt datiuum: qui eſt unus ex obliquis proferri actum ſignificamus. Non mirum autem ſui pronomen & reciprocum & trāſitiuum aliquādo eſſe cū ἐμαυτοῦ quoq; & σαυτου apud grēcos ἑαυτοῦ quando ad actum hoc eſt ad uerbum proferūtur reciproca ſunt: ut ἐμαυτοῦ ἀκούω: ideſt ego met ipſe me audio: quando autem ad poſſeſſiones adiungantur quod p ſolum genitiuum tranſitiua ſunt: ut ἐμαυτοῦ δοῦλον ἔκτεινα: ideſt mei ſeruum cecidi. Hoc autem ideſt ſui ſibi ſe a ſe tertię eſſe perſonę primitiuorum coniunctum illis perſonis quas συζύγιον Apollonius uocat. Comprobat etiam ipſa declinatio in qua ſemper ſequitur declinationem primę & ſecundę perſonę: quomodo apud grēcos εμου σοῦ οὗ ἐμοί σοί οἱ ἐμέσέ φ ἑ: ſic & apud nos mei tui ſui: mihi tibi ſibi: me te ſe a me a te a ſe. & quod quēadmodum prediximus loco aſpirationis quā habet ōν tertia apud grēcos perſona ſ habet principalē per omnes caſus

p ē.

. ſ. retrāſitiuū

Terentius

. in aliam ab ea + p̄ ea dē ab alia

συζύγιον

Appollon

σύζυγιον

In hoc autem quoq;:idest ut hoc pronomine modo transitiuo: modo reci proco utamur:Homerum sumus ut iam dictum ē secuti:q tertia quoq; psona primitiui:modo reciproca:modo trāsitiua utitur : ut ἣν λιάσμαν ἸΟσύνην τὴν οἱ πόρε φοῖβος ἀπόλλων ἣν dixit pro ἑήν .Idem .G. pro.G.Idem .G.Itaq; apud nos quoq; modo pro ὅυ modo ἑοῦ potest sui accipi.Similiter sibi pro οἱ ἐῶ:& se pro ἑέον.Et sciēdum q̃ quotiens hoc pronomen reciprocum est eiusdem personę uerbum habet cōueniēti casui adiunctum:ut sui meminit:sibi placet.Et manifestum est q̃ adiūctio uerbum habet nominatiui casus cum actione aliqua.Si igitur pronomi nis quoq; huiuscemodi significationem habētis:hoc est in se recurrentis: ponas nominātiuum & cum eo uerbum eiusdem personę :erunt duo no minatiui.Duo autem nominatiui per se ubi actio & passio ostēditur cō iungi non possunt:sed obliquus & nominatiuus nec solum in reciprocis: sed etiam in illis:quę in trāsitione habēt alteram personam : non igitur sui nominatiuus potest constare.Quis ideo a quibusdam pronomen es se putatur:q̃ declinatur ad similitudinem quorūdam pronominū.Quis cuius cui:sicut ille illius illi.Et pro omni nomine ignoto nobis tam pro prio q̃ appellatiuo poni potest:ut quis fecit quis dixit.Vnde responden tes ad huiuscemodi interrogationem:uel proprio utimur uel appellati uo.Quis fecit:Virgilius uel poeta.Et q̃ substātiam significat sine aliqua certa qualitate:quod est suum pronominis.Ad quod dicēdum q̃ non si militudo declinationis omnimodo cōiungit uel discernit partes oratio nis inter se:sed ius ipsius significationis . Nam & pronomina multa de clinationem nominum sequuntur:ut omnia deriuatiua.meus tuus suus noster uester nostras uestras.Et rursus nomina declinationem pronomi num :ut unus uuius uni:solus solius soli:totus totius toti:ullus ullius ulli: nullus nullius nulli:alius alius alii.Cuius genitiuus quia par syllabis est nominatiuo producit semper penultimam:cum alterius cōtra:quia dua bus uincit syllabis nominatiuum suum semper corripit penultimam:al ter alterius alteri:uter uero utrius:quia una superat syllaba:licet ī metris & producere & corripere:& quę ex his cōponūtur . q̃uis hęc quoq; quidā eodem errore declinationis inducti pronomina esse putauerūt.Cum.n. omnia hęc ad certum numerum & quantitatem referūtur:quomodo pos sunt esse pronomina:quę etiam omnia qualitate & quātitate carent : & loco propriorum quę sunt indiuidua:hoc est nihil cōmune uel generale habentia accipi soleant.Supradict a igitur cum generalem substātiā & qualitatem significent:neq; loco propriorum finitorum accipiātur sine dubio nomina sūt. Appellatiua similiter illa quę infinitam qualitatem significant:qualis talis.Quomodo enim īfinita uel interrogatiua pro no minibus accipiātur propriis:quę ~~interrogationem~~ ipsius proprie unius cuiusq; substantię uel quantitatis uel qualitatis significant.Quis quoq;

Homerus

Quis a quibusdam nomen esse putatur

s. ignoratione

q̃uis substātiam sine aliqua certa qualitate demonstret.hoc tamē inter est inter substātiam illā quam significant pronomina:q̃ illa pro spetia li & propria uniuscuiusq; accipiūtur substātia:quę demōstratione prę sētium:& relatione absentium personarum intelligitur.Hoc autem gene ralem & infinitam substātiam quę pertinet ad uniuersarum rerum gene ra:& species & partes demonstrat.Quomodo igitur numeros & quātita tes inter species qualitatis nominum accipimus:sic etiam infinitā & ge neralem substantiā quę est in hoc nomine:hoc est quis uel quę:& quę ex eo cōponūtur in hoc esse dicimus qualitatem:habet igitur etiam qualita tem quam desiderat nomen:Vt breuiter igitur hoc totum colligamus : pronomina ~~quoq;~~ loco propriorum accipiūtur nominū.Itaq; finitas exi gunt sibi personas quas nullum ex supradictis potest habere nominib9. Quid autem sic incongruum q̃ omnia numerorum nomina sine dubio ab omnibus nomina accipi.Vnus autem & alter & uter & solus declina tionis causa pronomia esse putare.Sin autem ī declinatōe & ī deriuatōe quędam īęqualitas īuenitur:ut quis quę quod:alius alia aliud.Nihil mi rum cū in omnibus partibus oratōis de quibus nulla dubitatio est hoc in ueniatur: ut in nominibus supellex supellectilis:hospes hospita: gracilis gracila. In pronominibus ipse uel ipsus ipsa ipsum.In uerbis sum fui :fe ro tuli.Illud quoq; quidam obiiciunt q̃ demonstratio est propria prono minum:ut hic ego & talis & tātus:sed falso.Nā aduerbia quoq; īueniūt demōstratiua:ut en ecce.ergo & nomia possūt esse demōstratiua.& pro nomina tamen īueniūtur carētia demōstratōe:quę sunt relatiua:ut is sui Hoc tamē interest iter demōstrationē nominum & pronoinū:q̃ id quod demōstratur per pronomē solum ostēditur per se nec ad alium pertinet extrinsecus:quod uero ~~pronomē~~ nō solum ipsorum quę ostēduntur : sed etiam illorum ad quos referūtur demonstrationē habet:ut talis Pyrrhus apparet qualis pater eius:& q̃ pronomina demōstratiua ī eodem genē & numero manēt cum eo qui demōstratur.Nomina uero demōstratiua diuersos possumus ostēdētes ad diuersa referre:ut si aspiciētes mare di camus talem esse nilum:cum sit nilus masculini:mare autem neutri.uel si quis dicat statuam Herculis cernēs:tāti fuerunt mei parētes:quantus iste Hercules.Cum enim unum aspiciat plurali uti pōt numero.Si igit similitudinis causa huiuscemodi nominum demōstrationes proferūtur: quę est ī communi qualitate uel quātitate qua carēt pronomina.quę du bitatio est nomina magis hęc esse appellatiua.Itaq; iterpretātes quid est talis uel tātus:dicimus similis huic de quo loq mur.Ergo cum adiūgim9 substantiam qualitati:nam huic substātiam significat:simul uero quali tatem :tātus talis pronomina esse nō possūt:neq; pronominibus reddū tur sed nominibus hoc est quātus uel qualis.Tria autē sūt demōstratiua nomina:talis tantus tot.Et quōd a pronomine componitur & nomine : p ⁜

ī. sunt de nu mero nomi nū

ī. sunt prono mina

s. q̃ nomē

q̃ de similis

q̃ pronomē significat

ī. & est q̃ nomen demōstratiuum huiusmodi vel huiusceimodi quod compo nitur a nomine & pro nomine

i vel huiusmodi

Qualitatem pronomē q̃ se sine adiunctione nominis habere nō potest

buiusmodi. Vnde hoc quoq; aliud intrīsecus demonstrat idest substā-
tiam:& aliud extrinsecus intelligitur:idest qualitas:quā per se pronomē
sine adiunctione nominis habere nō potest. Sciēdum tamē q̃ talis & tā-
tus & tot:si ad pręsentes dicantur etiam demōstratiua sunt : sin autē ad
absentes relatiua:uel redditiua tātum:ut qualis Hercules talis Theseus
fuit. Illud quoq; notādum q̃ ī uocatiuo omnia nomina eius capacia pos-
sunt esse demōstratiua. Itaq; ī hoc solo finitā uidēt secūdam habere per-
sonam. Nam in aliis casibus infinitę sūt personę:& tertię:nisi quādo sub
stantiuo adiungatur uerbo. Tunc enim secūdę personę & primę copulan
tur:ut supra memorauimus. Priscianus sum:Priscianus uocor : Virgili-
us es: Virgilius diceris. Omnia autem infinita uel relatiua uel īterroga-
tiua cum semper de tertia dicantur ad secundam (ea est enim ad quam
naturaliter interrogatio dirigitur) non possunt habere uocatiuos: qui p-
prii sūt secundę. Alius quoq; caret uocatiuo cum abnegationem habet tā
primę q̃ secundę. Dicimus enim neq; ego:neq; tu:sed alius igitur q̃ ca-
ret demonstratione pręsenti:uocatiuum habere non potest. Ergo nec p-
nomen hoc esse certum est. Non solum enim non finit personas:sed etiā
abnegationem habet finitarum. Tertiam quoq; incertam significat : q̃
est illi pro qualitate:& q̃ in amplioribus solet dici q̃ in duobus. Prono-
mina loco nominum accipiuntur propriorum:ut Cicero scribit:idem re
citat: & unum & idem significat. Sin uero dicam:Cicero scribit & alius
recitat:non est eadem persona. Illud quoq; arguit hoc non esse pronomē
q̃ ipse omni potest subiici pronomini:ut ego ipse:tu ipse:ille ipse:nō ta-
men etiam alius ipse dicimus. Alter quoq; & uter: & quę ex eis compo-
nuntur:& ambo uocatiuos habere non possunt:cum partiuntur uel refe-
runtur : qd̃ antē partitur in diuersis est personis:uocatiuus autem ad u-
nam dirigi uult personam. Itaq; in his esse non potest quę partiuntur.
Quid est enim uter nisi ego uel tu:siue tu uel ille. Similiter alter ex me
& te :uel te & illo. Quomodo ergo ī significatione diuersarum persona-
rum possit esse uocatiuus:qui ad unam pertinet solam secundam. Rela-
tiua quoq; cum demonstratione carent uocatiuum habere non possunt :
ut ambo uterq; alter uter. ullus etiam cum semper cum abnegatione po
nitur :& nemo caret uocatiuo.

Aliis pronomē nō est.

i id est

i & nullus

Liber.xiiii.de prępositione.

Quoniam de omnibus ut potui declinationibus su-
pra disserui:idest de nomine & uerbo & participio
& pronomine:nunc ad indeclinabilia ueniam:quę
iure extrema ponuntur. Ea enim sine illis sētentiā
complere non possūt. Illa autem sine istis sępissime
complēt. Itaq; cum mihi uideantur prępositionem
cęterisī declinabilibus gręcorum doctissimi prępo-
suisse :& maxime Apollonius:cuius auctoritatem in omnibus sequēdā
esse putaui :ego quoq; ab ea īcipiam. Nomini enim : quę priucipalis est
omnium orationis partium:& cęteris quę casus ad nominis similitudi-
nem sumunt pręposita:uim potest sibi dictionis defendere. Aliis uero
idest carentibus casu adiuncta unitur cum eis:iusq; dictionis proprium
perdit. Est igitur prępositio pars orationis īdeclinabilis:quę pręponitur
aliis partibus orationis:uel appositione uel cōpositione. Est autem quā-
do per appositionem prolatę prępositiones prępostere ponuntur: poeti-
ca plerunq; auctoritate. Nam sine metris scribētes rarissime hoc īuenies
facere:nisi in cum quę solent quibusdam pronominibus apud omnes si-
militer postponi. Quando autem ordinē mutant:mutant etiam accētū:
nisi differētia prohibeat:quod etiam cōiunctiones apud latinos pręposi
tiuę uel cōmunes si postponātur facer̄ solent:ut igitur quoniam saltem.
Prępositę enim grauātur omnibus syllabis:postpositę autē acuuntur in
principio. Sed hoc interest īter prępositiones & cōiunctiones:q̃ cōiuncti
ones prępositiuę nūq̃ componi possunt his infinitis:nisi cum declinabi-
libus:ut siqua nequa. Prępositiones uero q̃uis ī trāsitione ponātur perso
narum separatę:idest per appositionē prolatę:nō cōiungunt duas substā
tias cum uno accidente : quod est proprium coniunctionis : ut ego & tu
facimus. Homo & taurus arant:uel duo adiectiua cum una substātia:ut
scribit & legit homo:uel iustus & fortis homo. Et ut hoc ipsū planius ab-
soluam:non copulat prępositio duas casuales dictōes uel duo aduerbia
cum uno uerbo:ut ego & tu facimus. Doctus & sapiens fuit Cicero : Be-
ne & splēdide loquitur:uel duo uerba cum uno casuali:uel cum uno ad-
uerbio. Vir docet & docetur:recte scribit & legit; & prępositiones quidē
ante casuales tam ī cōpositione q̃ in appositione ponūtur. Cōiūctio ue-
ro nisi ī appositione pręponi aliis partibus nō potest:nec etiam supponi
quidem. excepto que:ut ubiq; plerūq; undiq; uterq;. In quo tamen possu
mus additionem magis uel deriuationē:quę syllabę quomodo ce quoq;
solet fieri factam accipere. q̃ coniunctionem esse:cum nec significatio-
nem suam coniunctionis seruat:nec legem inclinationis in omnibus:ut
undiq; utiq;. Deriuatiua autem per additionem finalis alicuius syllabę
apud gręcos quoq; solent inueniri : ut οὐρανόθεν ἔξοθεν ἔμεθεν σέθεν

p 5°

Apollonius.

Prępositio quid.

Ac.

ergo dicendū. maria omnium dicentū a uto in fine qui proprius est prępositionis omnino ne si eorum dicatur aliud significare putetur. & te sine. ad differētia ab sine verbi.

cum aliis nominibus infinitis

Igitur
Quoniam
Saltem.

in qb̄ par tibus supradictis. s. uel aliis minime ut hominuz qz deo

ut uterq; fit deriuatiuuz ab uter p additionez syllabe ut in gręcis & ἑκάτερος ut subiecit

Quę nō seruat in omnibus legem inclinationis

Nec legem inclinationis in omnibus. in quibus seruet legem inclinationis & in qb̄ non patet ex verbis proximi libro. G. 41. quę illi legas.

Coniunctiones cōmunes uel prępositiuę.

πανταχόθεν τοσόιλε ὀυτοσί. Sic igit uter uterq; ubi ubiq; unde undiq; plerum plerũq; .quis quisq;. Nihil mirum tamen coniũctionis similemque syllabam addi cum apud grecos dẽ in eundem modũ in fine additur:nec tamen cõiunctio accipit : ut ὅλε τοῦλε τόλε. Sed redeam? ad differẽtiã ꝺiũctionũ & prepositionũ. Cõiũctio preponit et carẽtibus casu ꝑ appositionẽ solã:cũ igit prepositio ꝑ cõpositionẽ dũtaxat potest illis preponi. Sunt autem uel unius syllabę prepositiones uel duarum uel trium: Et aduerbia quidem deriuatiua possunt esse. Prepositiones uero positiuę:idest primitiuę sunt omnes si sequemur auctoritatem grecorũ. Itaq; aduersum extra infra intra inter cum sint deriuatiua magis aduerbia esse uidẽtur prepositiua q̃ prepositiones. Possũt enim hęc sine casualibus uerbis etiam adiungi:ut ego in cãpo curro:tu extra. Ego supra aspicio:tu infra:sic etiam similia. Sciendũ tamen ꝙ omnia aduerbia quę solent casibus adiungi. Romani artium scriptores inter prepositiones posuerunt:quia sunt prepositiua casualium:& quia grauãtur omnibus syllabis:uel quia interpretatio eorum apud grecos modo prepositionis modo aduerbii uim optinet:ut Ante ora patrum:hic ante τὸ πρό significat:quod ẽ prepositio greca. At uero. Ante leues ergo pascent in ęthere cerui. & Ante pererratis amborum finibus exul: hic ante τὸ πρότερον significat:& est sine dubio aduerbium. Similiter contra quando κατὰ significat loco prepositionis est accipiendum:ut contra contionem Metelli:cum uero τὸ ἐξεναντίασ:quod proprium eius significat :aduerbiũ est sine dubio:ut ego in hanc partem specto: tu cõtra. Iuuenalis ĩ ~~idest~~ Stat cõtra stariq; iubet. Aduersum quoq; ideo prepositionem esse putauerũt quia pro ἐπί greca prepositiõe solet aliquãdo poni:ut Terẽtius ĩ andria Idq; aduersum te gratum fuisse habeo gratiam . Quãdo autem τὸ ἐναντίοσ significat magis aduerbium ostenditur:ut Terentius in phormione. Ei loco ex aduersum tonstrina erat quędam. Secũdum quoq; quando ꝑ kata & meta accipitur:loco prepositionis est. Salustius in iugurthino. Secundum ea uti debetis uterer .& Lucanus in .viii. Secundum emathiam lis tanta datur. Accẽtum habent prepositiones acutum in fine : tam apud grecos q̃ apud latinos:qui tamen cum aliis legendo in grauem cõuertitur:nisi prepostere proferantur :quod ęoles quoq; q̃uis fugiant in fine acutum:hac parte solent seruare:quos in plerisq; secutũ hoc quoq; sequimur. Cum uero prepostere monosyllabę ponantur acuto : dissyllabę penultimo acuto proferuntur:nisi aliqua differentia ut prędictũ est impediat:ut Virgilius in primo ęne. Maria omnia circum. Finalem enim acuimus syllabam:ne si penultimam acuamus nomen uel aduerbiũ putetur esse. Tantum autem prepositioni tenorum mutationem facit ordinis cõmutatio:ꝙ in quibusdam pronominibus etiam enclitici uice fũgiunt. quę sunt hęc mecum tecum secum nobiscum uobiscum:de q̃b⁹ latius

Omnia Aduerbia quę solent casibus iungi .ro. scriptores inter prepositiones posuerunt.

Ante

Contra

Aduersus

Juuenal.

Ter.

Salus

Lucanus.

Accentus in prepositionibus

Virg.

Mecum

Tecum

Secum

Nobiscũ

Vobiscũ

Grauantur omnibus syllabis omnia aduerbia quę solent casibus iungi. quę romani artium scriptores inter prepositiones posuerunt.

in pronomine tractatum est. Nec mirum in hac parte orationis Romanos in fine ponere accentus:q̃uis sint dissyllabę:necnon ęoles cõtra cõsuetudinem suam idem facere cum annititur semper prepositio sequẽti dictioni:& quasi una pars cum ea effertur:q̃uis per appositionem etiã ꝑferatur. Vnde & acutum in grauem cõuertit. Idq; Donatus etiam ĩ secũda arte de prepositione se intelligere cõfirmat his uerbis:separatę prepositiones acuũtur :Cõiũctę uero casibus aut loquelis uim suam sępe cõmutãt:& graues fiunt. Censorinus uero planissime de his docet in libro quẽ de accẽtibus scribit. Et compositę quidẽ tam ĩ nominatiuo q̃ ĩ obliquis casibus ab eo nominatiuo cõposito flexis iueniũtur:ut ĩdoctus ĩdocti in docto indoctum indocte. Appositę ãt non nisi cum accusatiuo uel ablatiuo:ut in hostem pro patria. Cum uerbo semper in compositione: ut in duco extorqueo percurro. Cum participiis in cõpositione quidem secundum uerborum figuram ex quibus nascuntur:ut inducẽs extorquẽs percurrens. Et prętera per appositionem accusatiuo & ablatiuo secũdũ nomina:ut iamãtem producẽte. Pronominibus uero per appositionem solam prępositur duobus supradictis casibus obliquis:ut in illũ:de illo:& sibi prępositur in cõpositione:ut ĩperterritus ĩexpugnabilis. Necnõ etiã coniunctioni inuenitur pręposita. Sed nõ seruat uim suã:ut absq; unde ut supra memorauimus:additio magis putatur q̃. Ergo a prępositione abs : deriuatũ ẽ absq; quomodo ab extra. Similiter aduerbiis prępositur per compositionem:ut perinde:desubito deinceps abhinc . Igitur nomini quidem & per appositionem & per cõpositionem. Pronomini uero ꝑ appositionem solam:licet quibusdam mecum tecum secum nobiscũ uobiscum composita esse uideãtur. Participio per deriuationem uel consequentiam compositorum uerborum uel per appositionem. Cętteris autẽ partibus per solam cõpositionem prępositio iũgitur. loco etiam cõiũctionis accipi solet casualis:ut per desidiam malitię nascuntur : idest causa desidię. similiter propter & ob. Virgilius in.iiii. Te propter libycę gẽtes numadumq;. Idem ĩ.xi. Cuius ob augurium infaustum. Sunt autem apud nos multo plures q̃ apud grecos. Apud illos enim cum sint decem & octo prępositiones diuersas singulę habẽt significationes quę cõplent multarum apud nos demõstrationem:ut περί pro circum. & circa & erga & de & super quando memorię est. Ponitur similiter παρά pro apud & prope & propter & prętẽr:nec solum id:sed etiam illud causa fit:ut sit ampliores apud nos:ꝙ omnia aduerbia localia:quę solẽt casualibus prępositi:inter prępositiones nostri posuerunt:ut supra diximus : tenoremq; earum in eis quoq; seruauerũt:ut pone tribunal:aduersum hostem: citra forum : contra inimicos :infra tectum:supra mõtem:extra muros:intra urbem:ultra alpes. Huiuscemodi enim omnia gręci aduerbia dicũt esse quia & certam aliquam habent significationem etiam per se posita : ꝙ

Donatus

Censorinus

Virg.

Virg.

Virg.

Virg.

περί

παρά

ut sup his longi sermo loquuntur. grę. περὶ τοῦ πρὸς σε πάλιν ἐρῶ / περί pro sup quando memorię est. valet

prępositiones habere nolunt per se prolatę. Aduerbia uero habēt.& plerq; eorum componi non possunt. Omnes autem prępositiones apud illos:& componi & apponi solēt. Prętera hęc quę certissimam habēt locorum significationem etiam per se posita possūt. Apud latinos quoq; sine casualibus proferri:quod rarissime patitur prępositio. Virgilius in .ii.ęnei. Pone subit cōiunx. Inueniūtur igitur apud latinos in prępositionibus tria contraria obseruationi grękorū:q̃ certę sunt significatōis quędam prępositiones:ut apud erga circa inter.& q̃ quędam nunq̃ cōponūtur:ut hęipse apud erga.& quędā nūq̃ separantur con se re di dis. Nulla prępositio habet aspirationē.sicut nec cōiūctio.cum in aliis sex partibus orationis sunt quę habent aspirationē:& quę nō:ut hara habeo habēs hic huc heu.

Vir. Virg. Prępositiones inseparables. Con. se. re. di. dis.

Prępositiones quę rarissime prępostere proferūtur.

RArissime apud prosam scribentes pręposterę proferūtur prępositiones monosyllabę ut etiā apud poetas difficile mutāt ordinē: ut apud Terentium in andria. I prę:sequar:nisi cum. Ea enim sola tā apud poetas q̃ apud reliquos prępostere cū pronominibus ponit:ut prędictū est his:mecum tecum secum nobiscum uobiscum.necnon etiam quocū q̃ cum quacum quibuscū. Medię quoq; ponūtur:ut qua de re quāobrē quāobres qua in parte. Necnō habēt quādā cognitionē cū aduerbiis localibus plerunq; prępositiones:ut in & ad locum: & in loco: a & ab: & e & ex de loco.

Ter. Terē.

SCiendum tamen q̃ nulla alia pars in x desinit apud latinos: nisi nomina:& ex prępositio:quę greca est:& uix & mox & pax παντε λῶσ. Aduerbium comicū quo utitur Terētius:quod similiter grękum ē. Sunt quę in compositione elisionem patiūtur:ut cum sequēte uocali:coeo coarguo coarto coberceo coequo. Contra p̃sequēte uocali d assumit: ut prodes pdest pderam prodesse. Quędā etiā syncopā passę sūt ut supra pro supera. infra pro infera:extra pro extera. Nā ātiqui trisyllabę ea proferebant:ut Cicero in arato. Toruus draco serpit:subter superaq; retorquens sese. Tenuit tamē usus:ut dissyllabę magis ea proferātur: Nec solum prępositiones sed etiam aduerbia sunt ea pro uaria significatione accipiēda. Oportet autem scire q̃ greci propriū dicūt esse prępositionis: ut nihil certum per se positę sine aliis partibus orationis significare possint:ut supra dictum est quales sūt pene apud nos quoq; omnes monosyllabę:ut ad ob per pro prę a ab abs cum de e ex. Necnon dissyllabæ quędam:ut ante prętер. Hę enim ad sēsum sequētium significationes suas accōmodant:ut ad modo personę:modo loco. Est quando tēpori adiūgitur:uel numero personę:ut Virgilius ī primo ęnei. Ad te cōfugio & supplex tua numina posco:loco:ut idem in eodem. Prima q̃ ad troiam pro caris gesserat argis. Tempori:ut Salustius ī primo historiæ. Ad bellū

Ter. Pax. Terent. Cicō. Cicero Virg. Vir. Virg. Sal. Salust.

Persii macedonicum numero ad quinquaginta milia. In compositione quoq; modo ītētiuum est:ut approbat affirmat. Modo ad personam aliquam uel rem dirigitur:ut alloquitur arridet. Similiter alię supradictę diuersas habent significationes. Quę uero certę alicuius sunt significationis q̃uis secundū grękorū rationem plerękq; ītер aduerbia poni debeant.i. supra infra extra pone & huiusmodi alia. tamē quia casualibus plerunq; prępponuntur & grauātur more prępositionū:& loco plerunq; grękarū accipiuntur:ut dictum est prępositionum:ut supra cęlum ὑπέρ τοῦ οὐρανόν infra terram: ὑπὸ τὴν γῆν. Ideo non penitus irrationabiliter ab artium scriptoribus latinarum inter prępositiones quoq; sunt receptę. Inueniuntur tamen in aliis partibus prępositiuę nō tam ē semper:nec omnes ad eādē speciē pertinētes:ut ne aduerbiū debortādi:& hic pronomē prępositiuum:quod tamē licet etiam postp onere:ut hic homo:& homo hic: nulla ordinis cōfusione:tam a poetis q̃ a sine metro scribētibus bene dicitur. Iure igitur sola hęc pars .i. prępositio a loco quem proprium possidet nomē accepit. Sępe & uerbis desūt prępositiones:ut Virgilius ī primo ęnei. Vna eurusq; notusq; ruunt pro eruunt. & prępositionibus uerba:ut idem ī.iii.ęnei. O mihi sola mei super astyanactis imago. Super pro super es.

i. s. partes Virg. Virg. Vir. Virg.

COmpositę prępositiones cum aliis partibus in illarū potestatē cōcidunt:ut incuruus adoro abhinc proinde. Nam in abs q̃ magis adiectio est q̃uę syllabę ut diximus q̃ coniunctio. Verba quia nominatiuū semper significant uel uocatiuum:ideo ī cōpositione semper habent prępositiones quomō & nominatiui nominū & uocatiui. Est quādo prępositio loco cōiūctionis:ut dictum est accipitur:tā apud grękos q̃ apud nos:ut propter te:hoc est tui causa. Tunc enim loco causalis cōiūctionis accipitur quando διά grękam significat. Virgilius ī.iii. Te propter libycę gentes numadūq; tyrāni Odere. Quādo uero παρά significat prępositionis uim sine dubio defendit. Idem Virgilius in .ix. Siue padi ripis atbesim seu propter amoenum. Similiter ob loco causalis solet poni coniunctionis. Virgilius in.xi. Cuius ob auspiciū infaustum moresq; sinistros. Cum in cōpositione semper prępositionis habeat significationē ut idem in sexto Magnas obeūtia terras Tot maria intraui duce te. nec non cum aliis partibus coniūcta simul cum illis loco causalis cōiunctionis accipitur:ut quāobrem pro qua propter:ut Cicero in.i.uerrinarum. Quāobrē ut sępe iā dixi. Cum apud grękos separata prępositio: tribus soleat casibus prępponi genitiuo datiuo accusatiuo apud nos duobus solis prępponitur:idest accusatiuo & ablatiuo nisi hellenismo utatur auctoritas:ut Virgilius ī.iii.georgi. Et currū tenus a mento palearia pēdent genitiuo est usus secundum grękos pro ablatiuo: q̃uis apud grękos τὸ ἄχρις :quod est tenus non prępositio sed aduerbium esse ostēditur. Itaq;

i. s. proinde Virg. Virg. Virg. Virg. Virg. Virg. Virg. Virg. Virg. Virg. Cicō. Virg. ἄχρις

apud nos quoq; raro pręponitur:ut in.ii.georgi.Hactenus aruorũ cultꝰ & ſydera ęli:Idem in.ii.ęnei.Capulo tenus abdidit enſem.

NOminatiuo uero per compoſitionem addita prępoſitio ꝑ omnes manet obliquos caſus.Ideo autem nominatiui per appoſitionem non recipiunt prępoſitiones:quia per intranſitiuam dicuntur elocutionem:ideſt non tranſeuntem ab alia ad aliam perſonam.ut percurrit homo excelſus.Ecce quia nominatiui ſunt nullam habent tranſitionē. Accuſatiuus uero & ablatiuus cum tranſitiui ſunt recipiunt ſeparatas prępoſitiones .Separatę enim hę ſemper trāſitiones ſignificant.Itaq; uerba quoq; quia ſemper adiuncta ſunt quantum ad intellectum uel nominatiuo uel uocatiuo .& carent caſibus iure non poſſunt per appoſitionē adiungi prępoſitioni.Nihil enim carens caſu per ſe trāſitiuum eſſe poteſt. Prępoſitio quando per defectionem uerborum profertur:generalem ſeruat accentuum regulam:~~quod~~ ab acuto incipit,Virgilius in.iii.ęnei. O mihi ſola mei ſuper aſtyanactis imago.Et Terentius in andria . Adeo modeſta & adeo uenuſta :ut nihil ſupra.& hoc ad ſimilitudinem gręcorũ. Homerus.ξάνθω ἐπὶ λιμνήεντι τῶ λαὶ εἰ πάρευ εἶσγε θεῶν ὄσλοι γόν ἀμύνει . Necnō etiam ſi prępoſtere proferantur:ut Virgilius in ſeptimo.Decus imperiumq; latini Tenenes.hoc quoq; a gręcis Homerꝰ. ἦλθεν ἀργυρότοξοσ ἀρτέμιδι ξύν.Eſt tamē quādo poſtpoſita quoq; grauatur ſi genitiuus ſequatur:redditus ad ſupra poſitum accuſatiuum: uel ablatiuum:ut ſi dicam.Virtutem propter imperatoris:uel iuſtitia ī legum .Sin autem in fine ſenſus ſit prępoſitio omnimodo generalē ſeruat accentuum legem:ab acuto īcipit :ut homines mille uenerūt ſupra : niſi differētia prohibeat:ſicut ſupra dictum eſt:ut circum . Virgilius in primo ęnei. Maria omnia circum in fine acuitur:nec aduerbium uel nomen eſſe putat:ſicut & apud gręcos διά .Et ſi loco aduerbiorum uel interiectionum accipiantur ſimiliter mutant accentum ſibi deſtinatum. Terentius in eunucho.Perpulchra credo ~~numina~~ zona:~~haud~~ aut noſtris ſimilia : ut Lucanus in ſecūdo.Proh triſtia fata Quis fuit ille dies mariꝰ quo moenia uictor.Hoc tamen quoq; gręcis auctoribus facimus:ſicut enim prępoſitiones loco aduerbiorum:ſic etiam aduerbia loco prępoſitionum ſolent poni.Homerus.τώ λὰν τώ μάρ τυρὲς ων προσ τεθεῶν μακάρων πρόσ τετνιτῶν ἀνθρόπων prępoſitionem poſuit pro aduerbio ἴλιονὲ σω aduerbium pro prępoſitione.Nihil igitur mirum apud nos quoq; prępoſitiones pro aduerbiis:uel aduerbia pro prępoſitionibus inueniri : Cum etiam loco nominis ea ſolent accipi:ut Virgilius in tertio. Mane nouum ſponte ſua.Statius in.xi. At tu pudet hoſtia regni hoſtia nate iaces ceu mutus& e grege ſanguis Hei mihi primitiis ararum & rite nefaſto Libatus rite pro ritu poſuit.Prępoſitiones quoq; tam pro aduerbiis q̄ pro cōiunctionibus inueniūt :ut oſtendimus. Non tamen bene ſtoici

Virg. Virg. Virg. Virg. Terent. Homer. Virg. Homer. Ac. Virg. Virg. Virg. Terent. Lucanus Virg. Statius

Vir. Vir. Vir. Homerus Vir. Vir. Vir. Statius

Mane nouū Rite nefaſto

prępoſitionem īter cōiunctiones ponebant prępoſitiuā coniunctionē eā nominātes cum cōiunctio & nominibus & uerbis:& omnibus tam declinabilibus q̄ indeclinabilibus per appoſitionē ſoleat adiūgi . Nec ſolum pręponitur:ſed etiam ~~adiungitur~~:tam apud poetas q̄ apud ſine metris ſcribētes.Prępoſitio uero ut ſupra dictū eſt & pręponi uult ſemper cū recto ordine ponitur:& uerbis cęteriſq; partibus īdeclinabilibus niſi in cōpoſitione nō adiungitur,Separatę prępoſitioues uel accuſatiuo uel ablatiuo adiunguntur.Compoſitę tam nominatiuo q̄ cęteris omnibus obliquis:qui ex cōpoſito nominatiuo naſcuntur.Et eſt quādo eādē habēt tā in cōpoſitione q̄ in appoſitione ſignificationem:ut inuado hoſtē:& ī hoſtem uado.In utroq; enim cōtra ſignificat.Eſt quādo diuerſas:ut de te loquor:ideſt tui cauſa loquor:deprimo:ideſt infra premo.Eſt quādo abundat ſyllabicę:ideſt auctionis ſyllabarum cauſa tātūmodo nulla ſignificationis adiunctione:ut emori pro mori.Eſt quando localē uim poſſident quadripartitā:ut uenio ꝑ forum:proficiſcor ad gręciam.In italia ſum: a cecilia uenio.Cū apud gręcos prępoſitio cōpoſita cum dictionibus aliis quibuſdam penultimā habētibus acutam:antepenultimā eā facit:ſi addit ſignificationi aliquid .ut πάρεσιν συνόιλα.Apud nos quoq; ī uno aduerbio hoc ſolet facere.Inde deinde exinde ſubinde:ne ſi grauetur prępoſitio per appoſitionem eſſe putetur ante aduerbium:quod fieri nō licet.Eſt quādo ſignificātię cauſa aſſumitur prępoſitio:ut Virgilius in.i. geor.Nūq; imprudētibus obfuit imber.Eſt quādo priuationē idēſt abnegationem ſignificat:ut impius expers.Sunt quę ſimilem habēt poteſtatem:ut ab a ex e quę etiam localē poſſident ſignificationē.Ex uero & pro cauſali cōiunctione poteſt accipi:ut ex iſidiis illius hoc patior : ideſt inſidiarum illius cauſa.Priuationē quoq; ut ſupra dixi ſignificat . ut expers exlex:& ordinem:ut Virgilius in octauo ęnei.Ex ingorgoneis alecto infecta uenenis. Et loco aduerbii extra fūgitur:ut exul extra ſolū:& excludo extra claudo q̄uis extra quoq; omnia localia:ut ſępe memorauimus aduerbia.quę ſolēt caſibus adiūgi noſtri īter prępoſitiones poſuerūt.Tēporalia quoq;& localia aduerbiorū quędā ī prępoſitiones trāſferūtur & nomina:ut pridie kalē.& aduerſus uel aduerſū hoſtes,Subtractę quoq; nominibus quibuſdam loco aduerbiorū ea faciūt accipi:ut domo uenio pro a domo :& domi ſū pro ī domo:& domū eo pro ad domū.Et īuicem pro ſe ponūtur prępoſitiones:ut ī urbem uenio pro ad urbē:& per urbē ſū pro ī urbe.Adeo autē plerūq; localē habēt ſignificationē prępoſitiones:q̄ aduerbia quoq; ex his localia naſcūtur.ex extra extrinſecus:ſub ſubter:in infra intra intus:ſed etiam hęc ut ſupra dictum eſt : quia loco prępoſitionū ſępe ſolent pręponi etiam cum caſibus adiunguntur: artiū ſcriptores īter prępoſitiones numerāt,Cū igitur ut ſupra memorauimꝰ per appoſitioue duobus caſibus adiūguntur prępoſitiones accuſatiuo &

Vrg. Vir. Vir. Vir. Vir. Vrg. Vrg.

Déinde Éxinde Súbinde Próinde Périnde

exul extra ſolū

Pridie Aduerſus

Domo Venio Domi ſum Domum eo

Pridie

ablatiuo de singula; significatione disseramus. Et primo de his quas ac
cusatiuus sequitur, uni syllabę ut plerisq; latinorū uidetur sūt hę: ad ob p
post cis trans. Bisyllabę: apud ante citra circum circa cōtra erga extra in
ter intra infra iuxta, ppe pone ultra pręter propter supra usq; penes. Tri
syllabę circiter aduersum secūdum.

EX his pleręq; apud gręcos inter aduerbia ponūtur: ut sępe docuim⁹
q̃ certā habēt significationē: etiā per se positę: q̃ ī prępositionibus
abnegant esse per se positis. Et q̃ licet tam poetis q̃ oratoribus sine rep
hensione & prępōnere & postponer ea casualibus, cum prępositiones, de
quibus nulla dubitatio est, nisi poetica sit auctoritas postponi non solet:
& q̃ pleraq; eorum cōponi non possunt cū prępositiones omnes apud il
los talem naturam habeant: ut & cōponi & separari possint. Nostri uero
inter prępositiones eas dictiones posuerūt: quia prępositiuę semper sunt
nisi licētia hoc poetica mutauerit: ut grauantur prępositiuę: quod pręci
pue suum est prępositionis. Sunt autē pleraq; huiuscemodi aduerbia lo
calia: ut cis trans apud ante contra circum: & reliqua similia. De singu
larum igitur ui & significatione ut ualemus disserere conemur. Ad tam
in compositione q̃ ī appositione plerūq; proximitatē significat: ut adeo
accurro aduenio assideo: ad troiā pro iuxta troiā: ad urbē pro iuxta urbē
ad balneas palatinas: pro iuxta balneas. Est etiam causalis: ut Ad quid
hoc fecisti: hoc est cuius causa. Et similitudinis: ut accomodatus adequa
tus ad similis ad ungue. Significat etiam cōtrarietatē: ut ad illū mihi pu
gna est: hoc est cōtra illū. Pro tēporali quoq; accipitur: ut Salustius in .i.
historia;. Ad bellū Persii macedonicū: hoc est usq; ad bellum Persii. Ad
ditionis quoq;: ut ad hęc mala. Ob tam ī appositione q̃ in cōpositione in
uenitur: sed quādo per appositionē ponitur uim obtinet διά gręce prę
positionis: quę pro causali accipitur. Virgilius in.xi. coniunctiōis. Cui⁹
ob auspicium ifaustū moresq; sinistros. Et loco pro uel kata gręce: cū ac
comodatiua sūt intelligitur. Idem poeta in.iiii.geor. Haud quāq̃ ob me
ritum: idest pro merito κατάξιαν. In cōpositione uero significationem
cōtra uel circā: ut obuius occurro oppono obicio. Circū uero & obumbro
obambulo. Per & cōponitur & separatur: & significat διά gręcam loca
lem: ut Virgi. in .i. georgi. Circū perq; duas ī morē fluminis arctos Per
rumpor διαρήγνυμαι. Sciendum autē q̃ omnia localia possūt eadem
etiam tēporalia esse: ut per mediū forū & per mediū diem dicimus. Nec
nō ēt aliis reb⁹ ad eādē significationē oīa localia possūt adiūgi: ut p uir
tutē fio laudabilis ī quo q̃ si laudabilis ostēdit fuisse uirt⁹. Est ēt iurādi
in quo uim obtinet πρός gręce: quę apud illos quoq; ī iureiurando acci
pitur: ut per Iouem πρὸς τοῦ Διός. Virgilius in.xi. p te. Per q te talē
genuere parētes. Est etiā perfectiuū plerūq; in cōpositōe: ut perficio per
curro perseuero percipio peroro. Aduerbii quoq; uim obtinet quando, p

Ad. Ad
Sal. Ob
Vir. Vir.
Vir. Per.
Vir.

ualde accipitur: ut Terentius in andria. Per ecastor scitus puer est natus
Pamphilo. Abnegationē quoq; significat in cōpositione: ut perfidus p
iurus. Post & cōponitur & separatur. & significat μετά gręcā prępositi
onem: sed nō quādo loco σύν accipitur: sed quādo ordinē magis signifi
cat siue loci: siue tēporis: siue cuiusq; alius rei: ut Virgilius in .ii. georgi.
Post mōtem oppositū. Similiter dicimus: post multum tēpus: & post pi
etatem utilitas ponenda est: loco etiam aduerbii ponitur: ut Terētius ī
adelphis. Post faciet tamē pro postea. Virgilius ī sexto. Ille admirās ue
nerabile donū Fatalis uirgę longo post tēpore uisū. Nā quando prępositi
o est ablatiuo iūgi non potest. Deriuatur ex hoc poster⁹ & postica. Cis
& cōponitur & separatur: & magis localem habet significationē: ut cis al
pina gallia: & cis rhenū. Possumus tamen per trās lationē & in tēpore &
in aliis rebus ea uti: ut eis diffinitū tēpus: sicut ultra diffinitū: uel cis na
turę leges: ut ultra naturę deriuatur ex hoc citra. Trās quoq; & cōponitur
& separatur: ut transfero transuebo: trāspadū: trāstyberim. Est tamē quā
do ī cōpositiōe amittit n & s: ut traduco trado traiicio trano. Et cōposita
quidē διά gręce uel παρά uel ὑπερ loco fungitur: ut transuebo διακο
μίζω trado: παραλίλαωμι transgredior: ὑπεράινω: ut Salustius. Cō
mune habitum transgressus, p supergressus: πέραν uero significat: quod
est aduerbiū apud gręcos separata: ut trās mare πέραν τῆς θαλάσσης.
Sciēdum q̃ oēs monosyllabę prępositiones tā accusatiuo q̃ ablatiuo ca
sui seruientes: & cōponi & separari possūt: excepta cū: p qua cō in cōposi
tione semper īuenitur prępositiua eādē significationē habēs quā cū prę
positio. ut cōcurro cōficio: nec scriptura tamē multū discrepat. Antiqui
enim pro cum con scribebāt: & sępe tamē in n m cōuerti solet: ut cōmu
nis imperator: eūdē tātūdem. Prępostere tamē ut q̃ busdā placet cū abla
tiuo pronominū cōponitur cū prępositio: ut mecum tecum secum nobis
cum uobiscum. Aliis uero ideo enclitici uice fungi postposita uidetur:
ne si acuatur aduerbiū esse putetur. de quo tamē ī pronomine latius dis
seruimus. Clam enim magis aduerbium est cum nec localē habeat ali
quam significationem: quā plerūq; prępositiones possīdēt & qualitatē
demōstret: quę in aduerbiis īueniri solet: & dīminuitur: q̃ nulla pręposi
tio habet: ut clāculum. Et potest etiam absq; casu, pferri: ut bona aperte
facit. mala autē clā. & quod apud gręcos absq; ulla dubitatione aduerbiū
est. Nihil miⁿ tamen q̃ prępōnatur casui cū multa aduerbia: & maxime
localia & apud gręcos & apud nos soleant casibus prępōni: quorū pleraq;
nostri ut supra diximus prępositiones esse dixerunt. Sed sciendum q̃ ad
uerbia quidē & sine casibus & cū casibus proferri possūt: ut cōtra circum
clam pone cum: eandē ī utroq; seruāt significationem. Prępositiones ue
ro suam significationē seruātes sēper casibus adiūgunt: ut per quādo prę
ponit casui διά significat: quādo autē aduerbiū ē mutat significationē

Terent. Virg. Terent. Virg. Post Cis Trans πρός Salust. Virg. Virg. Virg. Virg. Cum Clam

& pro ualde accipitur. Bisyllabę sunt prępositiones quę accusatiuo iūgūtur secūdū plerosq; artium scriptores: hę apud ante citra ultra prętер supra usq; penes. Apud unā habet significationē in loco: ut apud numantiam: adiungitur tamen etiam personis: ut apud amicum: apud athenienses: & significat παρά quando locum apud illos demōstrat: ea autē prępositio in cōpositione nō inuenitur. Ante & componitur & separatur: ut antepono ante domū: & significat πρό gręcam localem uel tēporalem: ut anteeo προ ἔρχομαι ante anuum πρό ἐνιαυτοῦ. Inuenitur etiam sine casu: in quo loco aduerbii accipitur: significat enim antea: quod est apud gręcos πρότερον: ut Virgilius in bucoli. Ante pererratis amborum finibus exul. Aut ararim parthus bibet: aut germania tigrim. Deriuat ex hoc nomē antiquus & antiqua & antiquū: ex quo antiquarius. Citra nunq̄ cōponitur: & pene eādem habet significationem quā cis. nā apud nos locum significat: sed inuenio q̄ propriis nominibus fluminū uel mōtium solet pręponi plerūq;. Reliquis uero magis citra: ut cis rbenum: cis alpes: cis padū: citra saniem: citra cruorem: citra forum: & a cis quidē deriuatur citra: a citra uero citer citerior: & citimus: teste Capro. Cato de agna pascenda. Citer agnus alligatus ad sacra erit. Vtriusq; tamē interpretatio apud gręcos aduerbium est: idest ὧδε ἐπὶ τάδε. Circum quādo περί significat prępositio accipitur tā in compositione q̄ i separatiōe ut circūfero περιφέρω: circum mōtē περί τό ὄρος: quādo uero πέριξ demōstrat aduerbiū est locale. ut Virgilius in. iiii. ęnei. Anna uides toto properari littore circū: ex hoc nascit circiter περιφερῶς. Circa quoq; περί gręcam significat: quando pro iuxta accipitur: ut circa forū: circa tēplum: circa uiginti ānos. & nūq̄ prępositiua cōponitur: postposita tamē inuenitur apud Virgilium post ablatiuū: quō loco cōiunctionis prolata est causalis: ut ī. i. ęnei. Quo circa capere ante dolis: & cingere flāma Reginam meditor. Est tamen quādo circū prępositioni eam subiungimus: & circū circa dicimus: quod & Donatus in secūda arte docet his uerbis. Aut uerbum prącedit: ut perfero: aut aduerbiū: ut expresse: aut participium: ut prącedens: aut diūctionem: ut absq;: aut se ipsam: ut circū circa. Et hoc tamen fit quando ἀμφί περί significare uolumus: ut Hesiodus. ἀμφί περι κρήμνόν. Circiter uero cum significat similiter περί cum p iuxta accipitur. ad tempus tamen solum pertinet: ut circiter kalendas ianuarias. Erga etiam περί gręcam significat: sed affectnm demōstrat: ut bonus est erga propinquos: & separata inuenitur solum. Cōtra & separatur & cōponitur quādo κατά uel ἀντί significat. & tunc proprie est prępositio: ut contra adulterū dico κατά μοιχοῦ λέγω: cōtradico ἀντιλέγω: controuersia ἀντίρρησις: quādo uero sine casu ponit τό ἐξεναντίας indicat: quod est aduerbiū. Iuuenalis ī primo. Stat cōtra stariq; iubet Ex eo deriuatur cōtrarius. Extra quoq;: quod significat τό ἔκτος: apud

Apud
Ante
Citra
Circū
Circa
Circiter
Erga
Contra
Extra

ὧδε ἐπὶ τάδε
περί
περιφερῶς
ἀμφί περί
Cū similiter in textu antiq emendō similiter

Virg
ī cis.
Cap
Cato
Virg
Virg
i. postpo ta hmrf
quo
Donatus
Hesiod
Lamen
Iuuen

gręcos est aduerbium deriuatiuum a prępositione ex tam apud illos q̄ apud nos. Nostri autem ideo non solum inter aduerbia: sed etiam inter prępositiones acceperūt: quia & sine casualibus uerbo adiungitur: & prępositum casualibus grauatur: ut Persius. Pinge duos angues pueri sacer est locus extra meite. Terentius in phormione. Extra unam aniculam. Nibil tamen mirum loco prępositiōis extra accipi. cū ex quoq; ī q̄busdā dictionibus loco extra fūgitur: ut exlex: qui est extra legem: exul qui est extra solum: exterminatus qui est extra terminos: expes: idest extra spē exeo extra eo. Et sciendū q̄ extra per appositionem solū aliis iūgitur partibus orationis: ex eo deriuatur extraneus: & externus. Inter quoq; & cōposita & apposita inuenitur: ut internūcius intercapedo interuallū inter pres: cuius simplex idest pres in usu nō inuenitur. Inter amicos: inter muros. Hoc quoq; apud gręcos sine dubio aduerbium est: significat ἐνί τό μεταξύ: nec solum casualibus prępositur apud nos & grauatur: quod suum est prępositionis: sed etiam uerbis potest adiungi: & penultima acui: ut si dicam. Tu dextrorsū: ille sinistrorsū: ego curro inter. Quomodo āt a sub subter deriuat: & a cis citra: & ab ex extra a prę quoq; pter: & a p ppter: sic ab in iter proficiscit. Significat autem modo τό διά τινος ut interrumpit διαρρήγνυσι: internuntius διάκτορος: intercapedo διάστημα interuallum: διάστασις. Modo τό ἐν: ut Virgilius in. xi. Conuersiq; oculos iter se atq; ora tenebāt. Inter se ἐν ἑαυτοῖς. Interea loci ἐν τοσούτῳ modo μεταξύ: ut interrex: & inter uicinos. Hic ergo quoq; admoneo quod sępe dixi omnia ea quę supra dicta sunt apud gręcos sine dubio aduerbia sunt. Latinos etiam iter prępositiones prępone ea quę frequētissime casualibus prępōnūtur & grauātur: quod suum est prępositionum. Et quod iterpretatio ostēdit etiā prępositionū quarūdam loco ea poni: ut iter modo τό διά: modo τό ἐν ostēdim9 demōstrare. Interea uero quia nunq̄ prępositur casuali sine dubio aduerbiū accipitur. uerbo enim semper adiungitur. Ex inter prępositione deriuatur interea: ὥστε ἐν τοσοῦτῳ. Intra quoq; uidetur ab in deriuatum: uelut ab ex extra: a sub subter: sicut ab in inter & intra: & significat τό ἐντός: quod est aduerbium apud gręcos. Lucanus in quito. Intra castrorum timuit tentoria ductor huic cōtrarium est τό ἐκτός: idest extra. Quomodo autem inter & ītra deriuātur ab in. sic etiam ītus & ītro: quę sine dubio aduerbia sūt etiam apud nos. Sed intus & ītro casualib9 nūq̄ apponūt. Inter uero & ītra frequētissime sicut extra casib9 prępōnūt. Foris āt uēl foras minīe: ab intra deriuat ītrīsec9: & ītern9: sicut ab extra extrīsec9 & extern9 extrane9. Verbū ēt ab ītra ītro ītras. īfra ēt ab īęē natū puto: & significat τό κάτω: qd est apud gręcos aduerbium. Id quoq; propter supradictas causas iter prępositiones recipitur a latinis. Frequētissime enim prępōnitur casualibus & grauatur. Terentius in eunucho. Ego te esse infra omnes īfimos puto.

Pſius
Terent
Lucan
Terenti
Inter
ego Curro Inter
penultima acuitur
Accentus
quia
Infra

Ex hoc deriuatur inferus:ueluti a nuper nuperus:quod approbat Caper uel infer:ut citer:exter:& infernus inferior ĩfimus. Et sciedum q̃ omnia aduerbia locorũ quę solent casibus pręponi:ideo nostri inter prępositiones quoq; enumerauerũt:quia sępissime inueniũtur huiuscemodi aduerbia loco prępositionũ accepta:uel loco eorum prępositiones positę :ut intra uiscera:pro ĩ uiscera:& absq; lęsione pro extra lęsionẽ . & in adulterũ dicitur:pro cõtra adulterum : & sub terram:pro infra terrã. Iuxta etiam quod significat Τὸ πλησίον τὸ ἐγγύς:quod apud gręcos sine dubio ad uerbium est:quia loco prope siue propter:quod est παρά fũgitur. Est autem prępositio παρά gręca. & quia casũ sequitur:nostri inter prępositiones posuerũt. Quando uero uerbo per se coniungitur: aduerbium id esse existimant:ut Salustius in catilinario. Horum enim uitam mortẽq; iuxta estimo. Pridie quoq; more prępositiõis accusatiuo adiũgitur. Cicero in.i.inuectiuarũ. Pridie kalẽdas ianuarias:pridie nonas:pridie idus. Liuius ab urbe cõdita.x. septio. Monosyllabę prępositiones quę casui ablatiuo seruiunt duntaxat sunt hę . a ab abs ex e de pro prę cum : addunt etiam clam:quod apud gręcos aduerbiũ est. Dissyllabę autẽ coram palã sine absq; tenus:quarum omnium ĩterpretationes apud gręcos aduerbia sunt:sed dixi sępissime :q̃ nostri huiuscemodi dictiones quando prępoñũt casib? accusatiuis uel ablatiuis p trãsitionem personarũ ĩter prępositiones accipiunt:& grauãtur omnibus syllabis. Quando uero uerbis coniunguntur:& intrãsitiuę sũt:& generalẽ seruant accẽtuum rationem:inter aduerbia numerãt:& tunc licet ea nominatiuo uel pręponi uel supponi:ut legit Cicero:& ultra nihil facit:uel ultra Cato fecit q̃ Cicero. Sine tamen & absq; & tenus non inueni:nisi cũ ablatiuo:& semper transitiue ut Vir.in.xii.ęnei. Haud quicq̃ mihi dulce meo. Te sine frater erit. Suum uero est aduerbiorum:ut dixi intrãsitiue posse proferri : & similiter omnibus casibus adiungi:ut non bonus ille homo est:non boni hominis officium facit:non boni homini loquitur:sic & per reliquos casus:in quibus non aduerbii causa ulla trãsitio fieri ostẽditur:ac si dicam. Corã Cicerone dixit Catilina:uel absq; consule egit prętor:trãsitionẽ sine dubio facio diuersarum personarũ :idest ab alia ad aliam trãseo personã:quod est suum prępositionis.

HAec igitur quoq; ratio compulit artiũ scriptores latinos huiusmodi dictiones q̃uis interpretationes earum aduerbia sunt apud gręcos :tamẽ inter prępositiones ponere apud nos quando casibus supradictis prępoñuntur. Quę uero bis possũt sine casibus uerbis adiungi :& ĩter aduerbia ponũt :quod Censorinus quõq; de accẽtibus approbat sic dicẽs Super prępositio est apud Virgilium ĩ.i.ęnei. Multa super priamo rogitans super hectore multa. Salustius uero in historiis aduerbium hoc protulit. Vbi multa nefanda casu supausi atq; passi:sed mihi uidet Salustio

Cap.
Iuxta
Pridie
Salust
Cicero
Temus
De Accentu pulchre
Virg
Censo
Virg
Virg
Virg
Virg
Virg
Salust
Virg
Virg
Virg
Teren
Salus
Ex
Censorin
Virg
Salust
Temus

quoq; loco prępositionis hoc prępostere protulisse:sed Virgilius in q̃nto ęnei. Satis una superq; Vidimus excidia. aduerbium sine dubio ĩ hoc loco accipitur. Idem Censorinus hęc eadẽ subiungit. Post est prępositio apud Virgiliũ in.iii.geor. Post mõtem oppositũ. Idẽ in.i.ęnei. aduerbiũ Post mihi non simili poena cõmissa luetis. Ante prępositio est. Virgi.ĩ .i.georgi. Ante iouem nulli subigebãt arua coloni:at in .iii.ęnei. aduerbium. Ante & tinacria lentãdus remis in unda. Supra prępositio . Vir. in.v.ęnei. Olli ceruleus supra caput astitit imber:aduerbiũ. Salu.ĩ iugurtino. Pauca supra repetam. Cõtra prępositio est apud Virgiliũ in octauo ęnei. Cõtra neptunũ & uenerẽ cõtraq; mineruam. Idem aduerbium ĩ .ii.georgi. Contra nõ ulla est oleis cultura. Prope prępositio in septimo ęnei. Est ingens gelidũ lucus prope cerritis amnem. aduerbium. Terẽtio in andria. Prope adest cum alieno more uiuẽdum est mihi. Vltra prępositio apud Salustiũ ĩ iugurtino. Mauriq; uauũ genus ut alia africę cõtendebant antipodas ultra ęthiopiã cultu persarũ iustos & egregios agere . Aduerbiũ lego assidue nihil ultra faciẽs:hęc Cẽsorinus ut supra dixi de accentibus tractans. Nec miꝰ accẽtum uel ordinẽ differẽtiam facere prępositionibus & aduerbiis:q̃uis easdem habeant syllabas:cum hoc ĩ aliis quoq; partibus inueniatur: ut pone uerbum. & aduerbium siue prępositio accẽtu discernitur:Similiter uerum cõiunctio est & nomẽ. Sine prępositio est & uerbũ. Ergo causalis & rationalis est cõiũctio:& nomẽ:in multis quoq; aliis dictionibus hoc ĩuenies.

NVnc singularũ uim prępositionũ casus ablatiui ĩquiramus: a & ab & abs & e & ex eandem fere uim significationis habent . Nã & locales & temporales & ordinales similiter ĩueniũtur . Sed quãdo cõsonãs sequitur a & e magis prępoñuntur in appositione:ut a domo:e iure. Ab uero & ex sępissime in cõpositione nõ solũ uocalibus:sed etiam consonãtibus:ut abigo abduco exuro excurro. In appositione uocali quidẽ sequẽte semper:ut ab illo:ex illo:consonãte raro. Nã a quidẽ & e uocali sequente uon prępoñũtur. Ab autẽ & ex cõsonãtibus sequẽtibus solent ut dixi pręponi:si nulla asperitas uocis prohibeat:ut Virgilius ĩ.ii.ęnei. Ex quo me diuum pater atq; hominũ rex. Abs tam ĩ cõpositione q̃ in appositione consonãtibus solet pręponi:sed ab omnibus ĩ compositione prępoñit litteris :absq; c uel q uel t:ut abduco affatur. Nã b in f est cõuersa. Aufero b in u cõuertitur:tam euphonię q̃ differẽtię causa:ne si affero dicas ab ad & fero cõponi uideat :abluo abnego arripio in quo b ĩ r cuertit :asporto in quo b in s cõmutatur:sicut & aspello differẽtię causa: ne si apporto & appello dicamus ab ad cõposita existimẽtur. Ab m uel u loco cõsonãtis incipientibus solet ĩ cõpositiõe pręponi a:ut amẽdo amẽs:aueho. Ante q̃ in appositione abs:absquolibet. Ante c uero uel t in compositione : ut abscõdo absedo abstrabo abstrudo abstineo. Et ĩ appositõe & ĩ cõpositõe

Virg
Censo
Virg
Virg
Virg
Virg
Virg
Virg
Virg
Virg
Virg
Salus
Teren
Salus
Virg
Virg
Virg
Virg
Virg
Virg
Virg
Virg
Virg

inuenitur ante b d g l m n r:& ante u & i loco cõsonãtium positas:ut ebi/
do ebulio edo educo egero elimo eludo emineo emico enarro eneruo eno
do eripio euebo euoco eiicio.Reliquis uero sequẽtibus ex prępon̄itur:ex/
cubo excludo efficio effundo effero:in quibus x in f cõmutatur euphonię
causa:exhorreo exhibeo expello exequor expiro:quę rationabilius absq;
s scribuntur:ut de litteris docuimus.Exquiro extẽdo uocalibus quoq; se/
quentibus tam in appositione q̃ in cõpositione ex ut supra diximus prę/
ponitur:ut exaro exegi:exigo exoletus:exulcero exequatus:exaudio. Et
omnia quidem supradicta cõsimilem:ut dictũ est uim habẽt. Frequen/
tius autem a & abs & ab uerbis passiuis:uel ablatiuo iũgũtur : ut amor a
uiro:uel ab alio:accipio ab alio:uel abs quolibet : uel aufero . E uero uel
ex frequẽter tẽporalia iueniũtur:ut Virgilius in octauo ęnei.Ex illo cele
bratus bonor:lętiq; minores Seruauere diem.E enim in cõpositione uel
priuatiuum:ut eneruus enodis:uel ĩtẽtiuum:ut enect⁹ enarro eludo : uel
pro extra accipitur:ut educo elimino egero.Ex quoq; modo pro extra ac
cipitur :ut excludo extermino extorris exlex expes excors:modo priuati/
uum:ut explico expedio exero extirpo:modo ĩtentiuũ:uel perfectiuũ:ut
expleo exoro efficio effũdo extẽdo.Deriuatur aũt ab eo quod ẽ abs:absq;
Natq; quãdo uim & significationem cõiunctionis nõ habet syllaba est :
nõ pars orõis:quomodo ĩ ubiq; ũdiq; itaq; deniq;.& similib⁹:ab ex quoq;
deriuatur extra.De non solum τὸ ἀπό significat:sed etiam τὸ περί me
moratiuum:ut de partibus orationis.accipitur etiam pro kata locali in
compositione:ut deduco descẽdo detrabo deiicio despicio derideo. Est
etiam intẽtiuum: ut deprehẽdo dedo deprauo deprimo deminuo debi/
sco deterreo decurro deligo.Est ẽt priuatiuũ:ut desp̄at⁹ demẽs desũ deie
ro.Pro est quãdo localis iuenitur:tam in cõpositõe q̃ ĩ appositõe: ut pro
templo pro curia: pro oculis.Salustius in catilinario : q̃ ni maturasset ꝓ
curia signum sociis dare: procuria dixit:pro ante curiam: ꝓcurro proue/
nio.Et etiam tẽporalis:ut prouideo prospicio. Terentius ĩ beautõtume/
ru. Tibi prospexi & stultitię tuę :proauus:sed hoc quidem ab aduerbio
procul cõpositum affirmãt:unde & corripitur & omnia similiter pro cor
reptam habentia:ut profatur proteruus. Alii uero ad imitationem grę/
corum apud quos pro prępositio corripitur.Nostros quoq; quorũdã ĩ cõ/
positione hoc fecisse dicunt:loco etiam e uel super accipitur:ut prominet
pro eminet:uel supereminet:& ante quod supra quoq; ostendimus:ut ꝓ
cliuis ꝓcumbens ꝓstratus ꝓsubigens.Et ad:ut ꝓ uiribus suis : hoc ẽ ad
suas uires.Virgilius in quinto.Sũmis incuruãt uiribꝰ arcus: ꝓ se quisq;
uiri:hoc est ad suas uires.In quoq; loco inuenitur :ut ꝓ testimonio dixit
hoc est in testimonio.Plerũq; tamẽ separata τὸ ὑπέρ significat pro mi/
lone : ꝓ Claudio:Necnon etiam interiectiõis loco põitur:& circũflectit̃
ut Salustius in catilinario.Pro deũ atq; hominũ fidẽ.Prę ꝓ appositionẽ

Exequor & Expiro rationabilius sine s scribuntur

Virg

ĩ est

l. nã. 93.

Demjnuo

Salus.

Teren.

Virg

Salus

Prõ. deum atq; hom

Terent. & per cõpositionem inuenitur.Significat autem modo ad : ut Terentiꝰ
Terent in eunucho.Hic ego illum cõtẽpsi prę me pro ad cõparationẽ mei.Idem
Terent in eadẽ.Hic uero est qui si occeperit ludum iocumq; dices fuisse illũ al/
Terẽ terum:prę ut huius rabies quę dabit:pro ad quę dabit.modo pro ab. Te
rentius in eadẽ:ut fit misera prę amore hunc exclusisti foras.Idẽ ĩ andria.
Prę studio dum id efficias quod cupis.pro ab studio:loco super etiam fũ/
gitur :ut prędiꝰ pręfectus.Necnon pro ualde inueniẽ:ut prącelsus ual/
de celsus :prę ualidus ualde ualidus.Prąco quoq; a ualde & canẽdo est di
Orat. ctus:prągestio ualde gestio.Oratius ĩ primo carminũ. Ludere cum uitu
lis salicto prągestiens.Pro ante quoq; accipitur:ut prędico prącurro prę/
Lucan. fero prącipio prąmaturus.Lucanus in quinto. Ad prąmaturas segetum
Juuen. ieiuna rapinas.Iuuenalis in.iiii.Nõ prąmaturi cineres.Videtur deriua/
tiuum ex hoc esse prąter:quõdo a sub subter :in inter:pro propter.Cũ &
aduerbiũ põt cẽ quãdo τὸ ποτέ significat & prąpositio:quãdo σύν ẽ co
pulatiua :ut cum ducibus pugno:cum imperatore proficiscor:cum ami/
co habito:& per solã appositionẽ inuenitur.nec mirum cũ loco eius ĩ cõ/
positione semper cõponitur:ut cõcurro cõiungo cõtrabo cõspiro.Et scien
dum q̃ con & in tũc mutant n in m.quãdo b sequitur uel m uel p.tunc ue
ro cõuertunt eam ĩ sequẽtes cõsonãtes quãdo l uel r sequitur:cõbibo com
buro imbuo cõmunis imunis cõpello impleo colligo illido corripio irruo
irritus q̃ uis raro l & r sequẽtibus solẽt hoc scribẽtes seruare.Sed cũ grę/
cos auctoritatem in omnibus pene sequi solemus :in hoc quoq; imitari
debem⁹.ut συμβουλένω συμπάσχω συλλέγω συρρέω ἐμβάλ
λω ἐμπίπτω ἐρρήγνυμι ἐλλείπω ἐμμένω uides ĩ bis omnibus prę
positiones σύν ἐν mutare n in m b uel m uel p sequentibus.Iuero uel r in
eas cõuertere n.Cum prępositio quãdo pronominibus postponitur pri/
mę uel secũdę personę:uel etiam se:quę est tertię enclitici uice fũgitur: ut
supra dictum est mecũ tecum secum nobiscum uobiscũ. Aliis uero post/
posita acuitur:ut quocũ quacũ quibuscũ.Clam ut diximus apud grącos
aduerbium est:apud nos autem ideo prępositio accipitur:quia & casua/
libus prąponitur:& graui accẽtu pronũtiatur.ut Terẽtius ĩ andria . Nec
Terent. clam te est q̃ illi nunc utreq; res inutiles.potest etiam apud nos aduerbi
Virg. um ostendi cum uerbo inuenitur iungi nõ seruiẽs casui: ut Virgilius ĩ.i.
ęnei.Clam ferro incautum superat securus amorum.Nec ĩ cõpositione ĩ/
uenitur:& adiungitur nõ solum ablatiuo :sed etiam accusatiuo teste Do
nato.habet tamen etiã dĩminutionẽ quę & ĩ prępositione nunq̃ inueniẽ
in aduerbio est quãdo ĩuenitur:ut bene belle:longe lõgule. sic ergo a clã
clãculum deriuatur.Ex hoc etiã clãdestinus.Et attẽdẽ q̃ ea quę sũt aduer
bia apud grącos:certã aliquam possidẽt significationẽ:cũ prępositiones
soleant eã uariare.Corã quoq; & palã apud grącos aduerbia sũt : quę ꝓ/
pter supradictas causas nostri etiã inter prępositiones assumpserũt. Sed

q 2.

Prę.

Prąco unde

Cum.

Con. & m. mutant n. in m. q̃ndo. b. sequitur uel. m. uel. p.

Cum.

Clam.

mibi uidetur cum inter aduerbia quoq; hęc eadem pleriq; ponant: q p/
pe q sine casualibus uerbis possunt adiungi. aduerbia ea dicere quę prę/
positiua possunt esse etiam & casualium. Virgilius in. i. ęnei. Cram quē
queritis adsum. Idem ī eodē. Postq̄ introgressi & corā data copia fandi.
Salustius in. iiii. bistoriarū. Si nihil autem aduētum suum inter plebem
& partes cōuenisset coram se daturū opera m: & habet significationem
contrariā clam: semperq; ī appositione īuenitur: sed coram magis ad p/
sonas. palam ad omnia accipitur. Terētius ī eunuco. Si falsum aut fictū
continuo palam est. Sine etiam & absq; apud grēcos aduerbia sūt: ut su/
pra dictū est: quę prędicta ratio fecit apud latinos prępositiones putari
habent consimilem significationē: quę est negatiua: nec ī cōpositione in/
ueniuntur Sine aut etiam uerbū est & imperatiuū: sed accētu differt quā
do prępositur: quomodo pone. Prępositа enim grauatur utraq; syllaba:
ut sine timore: postposita penultimā acuit: ut Virgilius in. x. Se sine pa/
ce tua atq; iuito nomine teucri. Idem ī. i. georgi. Te sine nil altum mens
inchoat. Absq; quibusdā cōposita a prępositione abs & q; cōiunctione ui
detur: sed nunq̄ q; coiūctio ī cōpositōe suā uī amittit: ut atq; neq; quoq;. Er
go quādo amittit significationē syllabicę magis adiecta uidet. Est igit
ut mibi uidetur ab abs absq;: quomodo ab unde undiq;: ibi ibiq;: ita itaq;
quis quisq;: in quibus cōiunctionis significatio nulla remanet. Ostendi/
mus tamen in superioribus: q etiam grēci soleant addere ę: sine aliqua
coniūctionis significatōe: ut ὅλε ἤλε τόλε Tenus τὸ ἄχρισ significat
quod sine dubio aduerbium est. Et q̄uis pene semper postposita inueni/
atur. tamen quia sine casuali non potest poni quomō alia: quę q̄uis sint
aduerbia: tamen hoc ipso: q casualibus iunguntur: prępositiones ea esse
existimauerūt. hoc quoq; inter prępositiones enumerant: quod nō solum
ablatiuo: sed etiam genitiuo casui. Virgilius more grēco adiungit: ut in
tertio georgicorū. Et curru tenus amēto palearia pendēt. Restāt quat
tuor prępositiones: quę pro uaria significatiōe mō accusatiuo modo abla
tiuo prępōnūtur: In sub super subter. In quādo ~~cicuel kata~~ si significat. i.
si ad locum: uel cōtra demōstrat accusatiuo iungitur: ut in urbem uado:
uel in adulterium duco. Inuenitur tamen etiam pro ad: cum huic casui
prępōnitur: i deest accusatiuo: ut Virgilius ī primo ęnei. Impulit in latus:
pro ad latus. Lucanus in. iii. In puppim rediere rates: pro ad puppī: quā/
do uero pro ἐν grēca prępositione accipitur apud nos ablatiuo seruit: ut ī
Italia: in urbem: in tempore. In cōpositione quoq; diuersas habet signifi/
cationes q̄ in appositione. modo enim priuatiua est: ut indoctus iniust⁹
inutilis iniquus impius infirmo improbo. modo intētiua: ut imprimo: ī/
cuso irrumpo īpingo iniitio immitto īcumbo incurro irrideo. Sub quoq;
quādo ad locū habet significationē: uel pro ante: uel pro per ponitur ac/
cusatiuo iungitur: ut Virgilius in. ii. ęnei. Postesq; sub ipsos Nituntur

Cora

+ ego emendarē hunc uers sic quando postponitur / & ultima acūt. ego legerez nō penultima ne videatur sibi ipsi cōtradicere qui supra dixit prępositiones cum post ponuntur monosyllabas acuto dissyllabas penultimo acuto proferri nisi aliqua differentia ~~ut~~ impediat ut maria omnia circuiz. penultima acuitur In circuiz ne videatur aduerbiuz sic Orz In. Sine. postposita penultima debet acui ne verbuz imperatiuuz videatur. & In ordine manu scripto penultima. supflux

Tenus

In

Sub

Que. coniunctio in compositione numq̄z uiz suam amittit.

gradibus. Idem in primo georgicorum. At si non fuerit tellus foecunda
subipsum Arcturum. Idem ī. iii. georgicorū. Sub lucem exportant cala/
this: pro ante lucem: uel per lucem. Idem poeta in. i. ęnei. Vrit atrox iuno
& sub nocte cura recursat: pro per noctem: quando autē in loco significat
ablatiuo prępōnitur: ut Virgilius in octauo. Arma sub aduersa posuit
radiantia quercu. Idem in sexto. Ibant obscuri sola sub nocte per umbrā.
Idem in eodē. Quale per obscurā noctem sub luce maligna Est iter ī sil/
uis. Omnes enim prępositiones locales etiam in temporibus & rebus si/
milem habent cōstructionem. Quomodo enim dico ad templum: sic di/
co ad tempus: sub diem: sub iustitiam: sub hominem: & sub templo. sub
die: sub iustitia: sub homine: sub muliere. In compositione uero modo lo
calem uim retinet: ut subeo suppono subiicio sūmitto subduco subtrabo.
Modo diminutiuam: ut subrideo subtristis suffundo: mutat b in sequētē
consonantem: quando a cuel fuel guel m uel p incipiunt ea quibus ad/
iungitur: ut succūbo succurro sufficio suffero suggero sūmitto suppono.
Super & subter contrarias habent significationes. & utrā tam accusatiuo
q̄ ablatiuo coniungitur: quibusdam tamen uidentur ablatiuo figurate
adiungi: quomodo post & ante & circum. Virgilius in sexto ęnei. Ille ad
mirans uenerabile donum Fatalis uirgę longo post tempore uisum. Idē
in. i. georgicorū. Omnia quę multo ante memor prouisa reponas. Idem
in. iiii. ęnei. Anna uides toto properari littore circum: sic in sexto ęnei.
Sedibus optatis gemina super arbore sidunt: idest in gemina arbore si/
dunt super. Et in bucolicis. Fronde super uiridi sunt nobis mitia poma.
& in octauo: Ferre iuuat subter densa testudine casus. Q, si accipiamus
figurate in huiuscemodi locis prolatas loco aduerbiorū necesse est eas ac/
cipere: quomodo & post & ante: & circū quādo cū ablatiuo inueniuntur:
Super tamē quādo loco de ponitur: sine dubio ablatiuo iungit. ut Mul/
ta super priamo rogitās super hectore multa. Inuenitur tamē etiam cum
uerbo adiuncta uel noīatiuo pticipii: ī quo sine dubio aduerbiū esse ostē
tur: ut Virgilius in. i. ęnei. His accēsa super iactatos ęquore toto. & ī xi.
ęnei. Ecce super moesti magna diomedis ab urbe Legatis responsa ferūt
In compositione quoq; inuenitur: ut supersedeo superuacuus superuolo
supereminet superficies: & super tamen & supra a supera illud per apo/
copam hoc per syncopam facta sunt. Sic enim antiqui frequēter protule
runt: & maxime Cicero in poematibus suis: ut ī arato. Toruus draco ser/
pit subter superaq; retorquens se se. Idem ī eodem. Huic supera duplices
humeros adfixa uidetur Stella micans tali specie: taliq; nitore. A super
deriuatiua fiunt: superbus superus supremus. Cum apud grēcos om/
nes prępositiones quę sunt decem & octo. ut supra diximus & componi
possunt & apponi: apud latinos quędam sunt quę & cōponuntur & ap/
ponuntur: ut ad ob per a ab abs de e ex ante circum cōtra intra post trans

q 3

Sup
Subter

Si accipiamus ~~subter sup~~ sup & subter figurate prolatas cum ablatiuo loco aduerbiorū sume re debemus.

Sup accēsa
Supferunt

Post & ante & circū figurate cum ablatiuo iunguntur. & loco aduer biorū accipiuntur. sicut & sup & subter.

cis pręter pro prę. Sunt quę nunq̃ componuntur :ut apud citra circa er
ga extra infra iuxta pone prope secundum ultra supra : quorum pleraq;
aduerbiorum uim habent:ut ostendimus. Sunt quę nunq̃ apponuntur
ut di dis re se an con. Hęc enim sex semper i compositione inueniuntur:
quę q̃uis eum per se poni non possunt separate in contextu orationis.
Ideoq; partes orationis dici uera ratione non possunt:tamen quia uim &
significationem prępositionum habent & in ipsa compositione semper
prępositiuę sunt. Ideo prępositionibus connumerauerunt. Et di quidē
& dis eandem significationem habent:quomodo ab & abs. Sunt autem
se patiuę: ut diuido diduco distrabo discurro: quod apud gręcos dia prę-
positio facit. Et sciendum q; tunc dis prępositur cum sequitur c uel f uel
p uel s uel t uel i loco consonantis:ut ~~discum~~ discutio differo diffido diffū
do : in quibus s in f conuertitur euphonię causa displiceo disputo disper-
do dissitio distrabo disturbo distorqueo disiectus disiungo. Aliis uero
quibuscunq; consonantibus sequentibus di prępositur: dimitto diruo di
duco digero diluo : & ubiq; producitur di: excepto dirimo & disertus. Lu
canus in quarto. Dirimit tentoria gurges. Idem in eodem. Qui medi-
us castris tutam dirimebat hylerdam. Idem in quinto. Et non amissę di
rimit suffragia plebis. Virgilius in quinto. Cede deo dixitq;:& proelia
uoce diremit. Iuuenalis in tertio. Didicit nam diues auarus tantus ami-
rari :tantū laudare disertos. Re uidetur a retro per apocopam factum:
sicut & ipse sensus manifestat :Respicio a retro & spicio : reuertor retro
uertor :recurro retro curro:uel ex hoc natum esse aduerbium : quomodo
ab ex extra. Se quoq; pro dia gręca prępositione separatiua est:ut secubo
separo seduco. Est etiam abnegatiua:ut securus sine cura. Pręterea seor-
sum fit aduerbium a se:ut a de deorsum:a super sursum.quibusdam se a
semis :quod separationem facit:quibusdam a secus uidetur perfectum.
Aliis autem magis ea uidentur a se prępositione esse deriuata. Am eti-
am περί gręcam prępositionem significat:amplector amputo ambio :i
quo etiam additio b consonantis fuit propter m. Con pariter loco cum
prępositionis cum de ea disserebamus accipi supra docuimus.

Di. Dis. Re. Se. Am. con.

Dis

Di

Vbiq; producitur di excepto dirimo & disertus

Re.

Se

Am.

Con.

Liber .xv. de aduerbio.

Aduerbium est pars orationis indeclinabilis:cuius si
gnificatio uerbis adicitur. Hoc enim perficit aduer
biū uerbis additum:q; adiectiua nomina appellati
uis nominibus adiuncta:ut prudens homo pruden-
ter agit:felix uir feliciter uiuit. Sunt igitur quędam
aduerbia quę omnibus conuenienter sotiantur tem
poribus:ut sapienter dico:sapienter dicebam:sapi-
enter dixi:sapienter dixeram:sapienter dicam. Recte facio:recte faciebā

a

/. disrūpo

Luan.

Lucr.

Lucr.

Virg.

Juuen.

recte feci:recte feceram:recte faciam. Sunt alia quę cum separatim tem
pora significant:necessario separatim eis coniungūtur:ut hodie facio:he
ri feci:cras faciam. Nunc intelligo:ante intellexi:postea intelligā : q̃uis
usus in eis quoq; uariat. Sūt quę cū oīb⁹ apte sociāt mōis:ut diligēter cu-
ras:diligēter cura:utinam diligenter curares:cum diligenter cures: dili-
genter curare uelis. Sunt quę non omnibus modis possūt coniungi:ut ne
cum est dehortatiuum indicatiuo non adiungitur:sed īperatiuo:ut Vir-
gilius in sexto. Tu ne cede malis:sed contra audentior ito:uel optatiuo :
ut Terentius in phormione:Quod utinam ne phormioni id suadere in
mentem incidisset. Aut subiunctiuo:ut idem in adelphis. Ne dicam do
lo. Aut infinito:ut Cicero in inuectiuis. Ne dici quidem opus est:quan-
ta diminutione ciuium. Vtinam optatiuo cōiūgitur. Lucanus in secūdo
O utinam cęliq; deis:herebiq; liceret. Ni subiunctiuo copulatur : ut Te-
rentius in andria. Ni metuam patrem. Idem in phormione. Ni mihi es-
set spes ostentata. Virgilius in tertio. Ni teneant cursus. Idem in primo
ęnei. Ni faciant maria ac terras cęlumq; profundum. Sed & ni & ne quā-
do pro neq; accipitur inter coniunctiones pleriq; posuerunt causales : q̃-
uis significatio abnegatiua aduerbiis ea magis applicat. q; autem etiam
ne pro neq; ponitur:usus approbat. Cicero inuectiua .iii. Ne dici qui-
dem opus est quanta diminutione ciuium. Ni quoq; pro ne accipitur:si-
cut supradictus Virgilii usus ostendit. Virgilius in primo. Ni teneant
cursus:pro ne teneant. Quod etiam Donatus in cōmento ęnei. affirmat
dicens. Ni pro ne sic ueteres. Non uero imperatiuo proprie adiungi non
potest:nisi in compositione:ut noli. Aptissime autem indicatiuo sociāt
uel subiunctiuo uel optiuo. Indicatiuo: Virgilius in secundo. Non tibi
tindaridis facies inuisa lacenę Culpatusue paris:uerum inclemētia diuū
Has euertit opes. Subiūctiuo:ut Virgilius in sexto. Non mihi si linguę
centum sint oraq; centum Ferea uox omnes scelerum ęcmprehendēr for
mas. Omnia poenarum percurrere nomina possim. Optatiuo:ut Virgi
lius in secundo georgicorum. Non illa quisq̃ me nocte per altum Ire ne-
q; a terra moneat conuellere funem. Nūquid quoq; īdicatiuo soli adiun-
gitur:ad quod pertinet interrogatio. Terentius ī phormione. Nunquid
meministi. Idem nunquid subdolet patris. Et uerbum quidem sine ad-
uerbio perfectam potest habere significationem. Aduerbium uero sine
uerbo uel participio:quod uim uerbi possidet:non ~~tamen~~ plenam sentē
tiam:q̃uis enim ab aliqua persona per se proferantur aduerbia necesse ē
ea uel ab antedicta ab alia persona referri uerba:ut si quis me īterrogaue
rit :bona est superbia & respōdeo nō:uel per eclipsim dici:ut si recitante
aliquo dixero bene diserte eloquēter:ubiq; enim subauditur dicis. Simi-
liter si dicam Non malus homo ęq; pro uiribus suis subuenit clientibus :
subaudio est. In multis quoq; aliis per hanc figurā inueniuntur sine ꝓbis

Virg.

Terent.

Terent

Cicero

Luca.

Tere.

Terent.

Virg.

Virg.

Cicero

Virg.

Dona.

Virg.

Virg.

Virg.

Virg.

Tere.

Teren.

Ne

Vtinā

Ni.

Ne pro neq;

Non.

Hunquid

habet

uel participiis aduerbia:ut Virgilius in primo. Genus unde latinũ sub/ auditur est. Et sciendum ꝙ ut supra dictum est participiis quandoq; ap tissime adiunguntur aduerbia. Quid enim est participium nisi uerbum casuale. Vnde bene lego:bene legens sapienter loquor:sapienter loquēs ꝙ si aliud uerbum subiungas uerbo idem significat. Sed hoc interest ꝙ p ticipium non eget coniunctione:uerbum uero eget:ut bene legens disco: bene lego & disco:sapienter loquens doceo:sapiēter loquor & doceo. Ac cidit autem aduerbio species significatio figura. Species primitiua & de riuatiua. Primitiua quidem quę a se nascitur:ut non ita ceu clam sępe. Deriuatiua uero quę ab aliis nascitur:ut a clam clāculum : a sępe sępius sępissime:docte a docto:cursim a cursu:ductim εἴσακτῶσ a ductu. De riuatiua igitur aduerbia:uel ab aliis aduerbiis deriuantur:ut a prope ꝓ/ pius:& ultra ulterius:citra citerius:uel a nominibus:ut Tullius tulliane Latinus latine. felix feliciter. Vel a uerbo siue participio:uel participia li nomine:ut sentio sensus sensim:sto stas statim:singultio singultus sin/ gultim. Horatius in primo sermonũ. Vt ueni coram singultim pauca lo cutus:tractus tractim. Virgilius in. iiii. georgicorum. Tractimq; susu/ rant. Vel a nomine & uerbo:ut a pede & tento pededētim:uel a prono/ mine:ut hic illic:ab hic & ille:uel a prępositionę:ut ex extra:in ītra:cō co tra :sub subter. Est quādo & nominū terminatio diuersorum casuū con/ structionem aduerbialem suscipiens loco aduerbiorū accipitur : ut Vir/ gilius in sexto. Nimium uobis romana propago Visa potens superi:ni mium dixit pro nimis. Similiter in primo ęnei. Multum ille & terris ia/ ctatus & alto. Idem in octauo. Iam primũ saxis suspēsam hanc aspice ru/ pem. Idem in primo georgi. Sublime uolās. Similiter idē ī. i. ęnei. Vna eurus notusq; ruunt. Pronomina quoq; pro aduerbiis ponuntur : ut Vir/ gilius in octauo. Hoc tunc ignipotens cęlo descēdit ab alto:hoc pro huc. Idem in primo ęnei. Nanq; uidebat uti bellantes pergama circum Hac fugerent grai premeret troiana iuuētus Hac friges. Neq; enim ea indu/ bitanter aduerbia esse accipimus:sed nomina uel pronoīa esse dicimus: loco aduerbiorum posita per diuersos casus Per noīatiuum:ut ī. xi. Vir/ gilius. Fors & uota facit cumulatq; altaria donis. Et in tertio georgico. Sole recens orto:per genitiuū:ut Romę Cicero pro ligario. Romę ne sit ne ue cum fratribus. Salustius ī primo historiarum. Accede īde militię : & domi gestas composui. Idem in histo. Atq; seruilius ęgrotū tarenti col legam prior trāsgressus. Per datiuum:ut uesperi ruri sorti. Terētius ī an dria. Quem ne ego uidi ad uos afferri uesperi. Virgilius in quarto geor gicorum. Sunt quibus ad portas cecidit custodia sorti. Terentius ī phor/ mione. Cui opera uita erat ruri fere se continebat. Per accusatiuum : ut Romam athenas. Terētius ī andria. Quid tu athenas insolens. Per abla tiuum. Virgilius ī bucolicis. Forte sub arguta considerat ilice daphnis.

Participiū. uerbum casuale.

Accidentia aduerbij

Virg

Hora

Virg

Virg

Virg

quarto. Exin gorgoneis alecto infecta uenenis: uel magis: q; prępositões
separatę grauātur: ut coniūctę esse ostēdātur acutum in his assūpserunt
accētū: quomodo & coniunctio si & ne aduerbium cū pręponūtur quādo
ut siquādo nequādo: nā aliquādo differētię causa ad aliquāto: q; cōsimi-
lem sonum habere uidētur: acuit antepenultimā: uel deriuatiua sūt: ut
peragro peregre: punio īpune: abundo abūde: rito unde irrito rite. Noīa
quoq; pro aduerbiis in e correptam desinētia inuenimus: ut Salustius in
iugurtino. Cętera haud facile cōperta narrauerim. Virgilius in quarto
Forte fuit iuxta tumulus quo cornua sūmo Virgulta. Idem in quīto. Sed
sublime uolans mibi se immiscuit atre: q̄uis facile & sublimē accusatiui
sūt: forte autem ablatiui. Sic etiam spōte sua: & mane primo nomina es-
se ostendūtur coniūctione aliarū casualiū: ut domi suę. Sunt etiam com-
posita in e correptā desinētia a duerbia: ut supradicta exinde peride pro
inde: & punio īpune. Virgilius in. ii. georgi. Et sępe alterius ramos īpu-
ne uidemus Mittere in alterius: utpote quoq; composrtū est ab aduerbio
& nomine. Pote enim ab eo quod est potis nascit bic & hęc potis: & hoc
pote: unde Persius. Qui pote uis dicam nugaris cū tibi calue. i. quō possi
bile est. Ab eo autē quod est bic & hęc potis & hoc pote fit cōparatiuū bic
& hęc potior & hoc potius: & superlatiuū potissimū. Ex quibus etiam ad
uerbia potius & potissime. In e producta primitiua non iueni nisi ne. sed
deriuatiua a nominibus secūdę declinationis: quorū datiuus in o desinēs
in e longā conuertitur: & facit aduerbiū: huic claro clare: optimo optime:
pulchro pulchre: affabro affabre. Cicero ī uerina. vi. Deum nullū qui ei
paulo affabre factus: huic sano sane: fero fere. Excipitur bene & male: a
bono & malo in e breuem desinētia. Multa autem ex supradictis noīb9
ipsa terminatione datiui pro aduerbiis accipiūtur: ut falso cōsulto postre
mo sedulo auspicato augurato manifesto priuato pręcario merito. Terē
tius in eunucho. Seu ui: seu clam: seu pręcario. Idem in andria. Haud au
spicato huc me attuli. Idem ī phormione. Merito te amo. Idem ī eodem.
Postremo si nullo alio pacto uel fenore. Liuius in. xiiii. Priuato nos tenu
issemus: dicitur tamē & priuatim. Salustius in catilinario. Ea priuatim
& publice rapere: & sępe corripiūt o terminalē: quādo in aduerbia trāse-
unt: ut cito sero modo. Iuuenalis ī. iii. Et cito rapturus de nobilitate come
sa Quod superest. Virgilius in. iiii. ęnei. Tu modo posce deos ueniam:
sacrisq; litatis. Statius ī primo thebai. Sero memor thalami moestę sola-
tia mortis Phoebe paras. Idē ī. ii. Queritur quę fide tam sero reposcit. ne
cessario dicitur & necesse: sed necesse eget uerbo substātiuo. Terentius ī
eunucho. Quod des paululū est: & necesse est multū accipere. Inuenitur
tamen & necessarium. Sunt tamen quędam ex eadem declinatione neu-
tra quę pro aduerbiis accipiuntur: ut multum minimū: uerū & uero: pri-
mū & primo Terētius in andria Primo hęc pudice uitā parce ac duriter

Siquando
Nequando
Aliquando
Aliquanto

Sponte Sua

Vtpote

Potis & pote
Potissimus & potis

Priuato & priuatim

agebat. Q; autem etiam primę dicitur ostendit idem Terentius qui cō
positum ab eo in andria protulit. Nam id arbitror apprime in uita esse
utile: ut ne quid nimis. Nimium quoq; pro nimis frequēter inuenimus:
& parum pro paruum. Lucanus in quinto. Et quā nimiūq; parūq; Distu
limus. Excipiuntur a duro dure: & duriter: large & largiter: ab humano
humane etiam humaniter: ībumano inhumane ībumaniter. a firmo fir-
me & firmiter Terentius ī andria. Primo hęc pudice uitam parce ac du
riter agebat. Cicero ī. iii. uerrinarū. Respondit illa ut meretrix nō ībuma
niter. Idem in. xiii. philippicarum. Putare aliquid moderate aut huma-
ne facturū. Idem de repub. in sexto. Firmiter enim maiores nostri stabili
ta matrimonia esse uoluerunt. Idem ad pansā ī. i. De anthioco fecisti hu
maniter. Inueniūtur & alia quibus tamē nō est utēdum. Pōponius ī au-
torato: ludit nimiū īsaniter pro īsane: seueriter quoq; pro seuere. Tinti-
nius ī proclia. Seueriter hodie sermonē amica mecum cōtulit. Idem blan
diter benigniter. Plautus amiciter auariter mūditer seueriter moestiter
equiter asperiter. Nonius festiniter. Lucilius ampliter ignauiter. Varro
probiter mutuiter. Ennius proteruiter ignauiter inimiciter iracunditer
superbiter temeriter pręclariter toruiter puriter reuerecūditer miseriter
prosperiter. Dicitur enim abūde ~~ab abundo~~ & abūdāter ab abūdans.

Q; quędam aduerbia non seruant plene significationem.

Sciendum tamen q; quędam aduerbia non plene seruant significa-
tionem: quę in oībus est: e quibus deriuantur: ut ferus fere: sanꝰ sa-
ne. sensus sēsim. Ideo autem diximus nō plene: quia potest esse aliqua
ratio: uę fere dicuntur quę omni corpore ferūt. quippe cum quattuor pe-
dibus utantur: fere ergo pro iuxta q; celeribus omnia iuxta sunt. Sanus p
ualidus accipitur: ergo & sane pro ualide. Hoc quoq; notādū q; a ualido
ualde p ualide per syncopam profertur: sēsim pro paulatim: quia ea ma
xime faciunt sensum quę morantur. A rito uero uerbo uel ritu rite p re-
cte: quia nihil traditur ritibus: nisi quod rectū eē credat. A quintę quoq;
declinationis noībus cōposita e producunt: ut pridie hodie postridie. me
ridie quoq; pro aduerbio accipitur cum sit nomē. In ī quoq; desinentia ī-
ueniuntur aduerbia: sed pauca primitiua: ut heri ubi ibi. dicitur tamē &
here. Iuuenalis in primo. Res hodie minor est here q̄ fuit: atq; eadē cras
Deteret exiguis aliquid. Horatius in secundo sermonum. Nā mibi cum
uiuam querenti dictus here Illic de medio portare die. Alia uero nomia
sunt loco aduerbii posita per genitiuum pleraq;: ut domi tauromini lā-
psaci tyri ephesi belli. Liuiꝰ in secundo ab urbe ōdita. Duo nefanda faci
nora decē uiri belli domiq; adiicit. Inueniūt ēt p datiuū: ut uespi & sorti
Terētius in andria. Quē ne ego uidi ad duos efferri uespi. Virgilius in
quarto georgicorum. Sunt quibus ad portas cecidit custodia sorti. Nec
non ēt p ablatiuum: ut qui pro quomodo uel unde: ut Terētius ī ādria.

Terē.
Lucr.
Terē
Cicer.
Cicero
Cicer.
Cicer.
Pomp.
Tintinnius
Tint.
Nonius
Lucil.
Varro
Ennius
Salus.
Virg.
Virg.
Virg.
Pfius
Cicero
Juuen.
Horat
Liuius
Terē
Virg

Apprime

Insaniter
Seueriter
Benigniter &c

Valde p syncopā
a ualide.
Sensim
Rite.

Heri &
Here

Belli domiq

Nam qui tibi istęc incidit suspicio :qui quia te noueram. Idē ī eadē. Au diui & credo multa concurrūt simul:qui coniecturam hāc nūc facio. Est enim ablatiuus a quo uel a qui. In o primitiua quidem. ut quādo tēpora le & ex eo cōposita:siquādo nequando aliquādo: quę antepenultimam habent acutā:ne duę partes:ut supra dictum est esse putētur diuisę : uel differētię causa:deriuatiua uero a cis citro:unde dicitur ultro citroq;. Cicero pro roscio. Postea homines cursare ultro citroq; nō destiterunt. Ab in quoq; intra & ītro:& ītus & inter. Sunt etiā cōposita prędo profecto . Alia uero nomina sunt uel pronomina aduerbialiter plata:ut falso me rito sedulo cito sero uero utro utroq;. Liuius in octauo ab urbe condita . Vtroq; exercitus missi. Similiter quo aliquo eo illo. Sed quādo pro aduerbiis accipiuntur īterdum īueniuntur corripientia o:sicut ostendim⁹. In u pauca inueniūtur denominatiua:ut diu :& ex eo cōpositum īterdiu: & a nocte noctu. Nam astu est nomē īdeclinabile:quomodo cornu . Terentius in eunuco. Hem quid amat an scit ille quid meretrix siet:in astu uenit:quod nisi esset nomen prępositio separata ei non prępone retur. In ae diphtongū nomina genitiui casus loco aduerbii posita:ut Romę Cosę Capuę. Salustius in iugurtino . Hęc ubi Romę cōperta sūt. Idem in .i. historiarū. Res populi romani Mario lepidoq; catuloq; consulibus:ac de inde domi & militię gestas. In oe au eu ei ob ab terminātia īteriectiōes sunt:quas grēci aduerbiis cōnumerant. Horatius in carmibus . Heu bo be bacche precor. Idem in secūdo carminū. Heu bo be recenti mens trepidat metu. Terentius in eunucho. Hau obsecro ne cōferēdus hic quidem cum illo est. Idem ī eodem. Hoei. Idem ī eodē. Ob illud uide os:ut sibi distorsit carnifex. Idem ī andria Dictura ne es ꝓ rogo. au ei:ut Virgilius ī secūdo ęnei. Ei mihi qualis erat quantū mutatus ab illo Hectore. Idem ī eodē. Heu fuge nate dea teq; bis ait eripe flāmis. In c primitiua īueniuntur:sic donec:quod etiā donicū antiqui dicebant. Plautus ī captiuis. Au sculta tum scies ego me amitti donicum ille huc redierit . Et deriuatiua ꝓ nomīnū:Illic istic huc illuc istuc: hīc illīc istic:hac istac illac. Et oia uel natura uel positione producūt extremā syllabā:excepto donec:& in fine circūflectuntur si uocalem longam habuerint natura. Composita quoq; in ueniūt:ut adhuc abhīc debīc. In l pauca īueniūt:ut semel pol edepol: uel etiam cōiūctio pro ualde frequēter īuenitur. Cicero pro murena:uel maximum bellū populo Romano cum rege āthioco gessisse. In am primitiua clam coram:deriuatiua uel cōposita nequicq̄ nequaq̄ neutiq̄. Prętera q̄ quādo est similitudinis uel comparationis siue electionis aduerbium accipitur. Virgilius ī .xi Q̄ facile accipitur saxo sacer ales ab alto . Salustius. Mare ponticum dulcius ē q̄ cętera maria:q̄uis interpretatio eius idest ὑπερ apud grēcos cōiunctio sit electiua. Bifariam etiam & trifariam & oifariam composita sunt a fando:& prępositis dictionibus . In

Terē
.o.
Cicero
Liuius
V.
Terē
Ac
Salust.
hoe
Hora
Hora
Terē
Terē
Terē
Terē
Virg
Virg
Cicero
Am
Virg
Salust

Heu · Hohe ·
Hau ·
Hoei
(ei · ei ·
Sic
Donec
Donicū
Vel pro Valde
Bifariam
Trifariam
Omnifariam

Illic · istic · / Huc Illuc istuc · /
Hac · Illac · Istac · Hinc illinc · istinc
Sic · donec

em.
Im.
Cicero

em primitiua. item tandem. Cōposita:ut itidem ibidē indidem identidem. Cicero pro roscio. Indidē ne a meria. In im & denominatiua inueniūtur:& uerbialia siue participialia:ut a parte partim:a uiro uiritim: a uice uicissim:ab hostio hostiatim:a statu statim:a raptu raptim : a saltu saltim:& saltatim:a cursu cursim:a stricto strictim:a furto furtim:a sensu sensim:a singulis singulatim:ab affatu affatim. uel magis a ~~genitiuo~~ idest abunde:& corripitur fa:a priuato priuatim:a paulo paulatim:a singulto singultim . Horatius in primo sermonū. Vt ueni coram singultim pauca locutus:prędsertim confestim:a tractu tractim:a carpo carptim : a ductu ductim. Plautus in curculione. Sine ductim:si hęc abiit hac persequar. In um primitiua pauca sunt īterum sursum rursū & rursus : prorsū & prorsus. Deriuatiua uel cōposita dextrorsū & sinistrorsum. Horatius secūdo sermonū. Ille sinistrorsū hic dextrorsum abit un⁹ utriq; error. Sed antiqui etiam dextrouorsum dixerunt. Plautus in rudente. Sed dextrouorsum autem uersa est in malam crucē:sursū deorsū horsum uersū:oriētem uersum:occidētem uersum. Terēti⁹ ī adelphis. Similiter utroq; uorsum: Plautus in captiuis. Vtroq; uorsum rectū est ingeniū meū. Hęc .n. quoq; composita esse uidentur:cum sub uno accentu proferantur. Melius tamen dicimus ꝓ inclinant sibi supra posita nomina . Similiter actutum deriuatum est ab actu:idest celeritate. Virgilius in octauo. Tū cętera reddet Actutum pius ęneas:atq; integer ęui Ascanius. Nomia quoq; loco aduerbiorum in eadem terminatione inueniuntur:ut primū multū nimium: parum pro paruū. Lucanus in secūdo. Et q̄ nimium q; parum Distulimus:pro & multum & paruum . Cicero in quarto de repub . Nō enim facile uolenti populo resistitur:si aut nihil im ꝑtias iuris:aut parū : ꝓ paruum. In n pauca inueniuntur:ut en non forsan forsitan. In r primitiua cur & per quādo pro ualde accipitur. Deriuatiua a nominibus uel participiis tertię declinationis ueniunt in ter exeuntia:sed si in ens desinat nominatiuus:is genitiui in r cōuertunt:ut sapiens sapiētis sapiēter : prudens prudentis prudenter:indulgēs indulgētis īdulgēter:diligens diligentis diligenter. Alia uero datiuo ter addūt penultima correpta : ut fortis forti fortiter:utilis utili utiliter:felix felici feliciter : audax audaci audaciter: sed per syncopā ī usu ē frequētiore audacter. Terēti. ī phormione. Minus multo audacter q̄ nunc lędit lęderet . Salustius tamen historiarū secundo audaciter protulit secūdū analogiam. Et Cicero pro sexto Roscio. Multa scelerate:multa audaciter:multa improbe fecisti. Excipitur facilis:quod pro faciliter facile aduerbii loco habuerit in usu. Virgilius in .x. Quā facile accipiter saxo sacer ales ab alto. Difficilis autem difficulter facit: ꝓ difficiliter. Et ab omni omnino. Prętera a trib⁹ & quattuor nascuntur aduerbia:ter & quater. obiter .n. cōpositū ē ab ob & iter. Similiter paulisper tantisper parūper cōposita sunt. Vetustissimi tamen

(greco ἀφάτως
Orientem versus
Actutu
Per pro ualde
Audacter pro Audaciter .
Facile ꝓ facilis
Difficulter
Omnino

Hora ·
plaut
Im.
Hora ·
Plauty
Terē
plaut ·
Virg
Lucā
Cicero
N.
.R.
Terent
Salust
Cicero
Virg

Versus ·

quędam contra ſupradictam regulam protulerũt. Sed ſiquidẽ ſint noĩa neutra pro aduerbiis: ut ſublime uolans aſſumantur. aliter uero reiician tur: ut Pomponius de philoſophia. Cum iſtęc memore meminit: pro me moriter. Aliter quoq; ab eo quod eſt hic alis huius alis huic ali: pro alius alius alii ſecundum ſupradictã analogiam profertur. In as denominati ua inuenio as extrema circũflexa alias. In es producta ſodes hercules. Ple raq; tamen a numeris naſcuntur: ideſt a quinq; uſq; ad mille: ut ſemel bis ter quater quinquies ſexies decies uicies cẽties qingẽties milies. In is cor reptam nimis: quod etiam nimiũ dicimus: ſatis quod etiam loco nomi nis poſitiui accipitur. Itaq; etiam cõparationem recipit ſatius. Terenti⁹ in eunucho. Accede ad ignem hunc iam caleſces plus ſatis. Lucanus ĩ .i. Tu ſatis ad uires romana in carmina dandas. Iuuenalis in .iiii. Hoc ſa tius quã ſi dicas ſub iudice uidi: quod non uidiſti: ſatius pro melius. In us correptam penitus rurſus & rurſũ: prorſus & prorſũ: ſecus cęlitus a cęlo ſtirpitus a ſtirpe: funditus a fũdo. Virgilius in .iii. ęnei. Rurſus & alteri⁹. In eodem: Rurſũ ex diuerſo cęli cęciſq; latebris. Radicit⁹ a radicib⁹. Vir gilius in .ii. ęuei. Radicitus eruta pinus. Mordicus diuinitus humanitus dicitur tamen & diuine & humane & humaniter. Sed diuerſas habẽt ſi gnificationes. nam diuinitus a diuis: & humanitus ab hominibus mon ſtrat. Diuine autem & humane uel humaniter: ſimiliter diuis & homini bus ſignificant. Eminus quoq; & cominus localia ſunt. Aduerſus quoq; quod etiam & nominatiuus eſt quomodo nullus pro minime. Terẽtius in andria. Liberatus ſum Daue hodie tua opera: ac nullus quidẽ. Simili ter fors cum ſit nominatiuus accipitur pro aduerbio. Virgilius ĩ .xi Fors & uota facit cumulatq; altaria donis. Et omnia cõparatiua quę nominũ comparatiuorum generis neutri ſimilia ſunt: ut clarius prudẽtius otius ſatius. In ens totiens a tot: quotiens a quot: & a multo multotiens: & ali quotiens ab aliquot. Saluſtius in prio hiſtoriarum. Neq; detruſus aliquo tiens teretur. In t ſat pro ſatis: & duntaxat: quod ab aduerbio componit & uerbo: & forſit pro forſitan. Horatius ſermonũ primo. Diſſimile hoc illi eſt: quia non ut forſit honorem Iuꝝ mihi iuideat quiſq. s. In x: uix mox pax: quod eſt gręcum quãdo ſignificat tãtũmodo. In nc: nunc hinc. In ps deinceps. Inueniũtur diuerſę aduerbia formę ex eiſdem deriuatiua nomi nibus: ut a fors forte forſan forſitan forſit fortaſſe fortaſſis. Virgilius in .x. Fors & uota facit: cumulatq; altaria donis. Idem in bucoli. Forte ſub arguta conſiderat ilice daphnis. Idem in primo ęnei. Forſan & hęc olim meminiſſe iuuabit. In bucoli. Forſitan illum Aut herba captum uiridi: Idem in .xi. Cęloq; animum fortaſſe ferebat. Et fors quidem & forſan & forſitan dubitandi ſunt. forte uero euẽtus pro fortuitu: quod a fortuitus deriuatiuo nomine fit. Fortaſſe autem & fortaſſis pro temere quomodo a diuino quoq; diuinitus θειόθεν diuine θείως. Similiter a fato fatuito:

Alias

Rurſus
Rurſum
Prorſus &
Prorſum

Clarius
Prudentius &c
Totiens
Quotiens
Aliquotiens
Forſit
Pax

μοίρηθεν fato & fataliter μοιράιως: ab omni omnino: παντελῶς: & omnifariam in omnẽ partẽ uel ex omni parte. Deriuatiuorum aduerbio rum ſpecies etiam in cõparatiuis & ſuperlatiuis. Pręterea ĩ dĩminutiuis: quod apud grękos non eſt: & plerũq; denominatiua ſunt hęc: ut clarus cla rior clariſſimus: clare clarius clariſſime: felix felicior feliciſſim⁹: feliciter felicius feliciſſime: bonus bellus: bene belle: primus primulus: primũ pri mulũ: longus longulus: longe lõgule. Inueniũtur tamen pauca: quę q̃uis a nominibus non deriuẽtur: tamẽ habẽt cõparatiua: uel dĩminutiua: ut ſępe ſępius ſępiſſime. Antiqui tamen & ſępior ſępiſſimus protuliſſe in ueniuntur: ſicut ultra ulterius ultime ulterior ultimus. Non enim aduer bia a nominibus: ſed ab aduerbiis huiuſcemodi nomina naſcũtur: ſupra ſuperius ſupreme: ſu pior ſupremus: citra citerius citime: citerior citim⁹ extra exterius extreme: exterior extremus: infra inferius infime: inferior infimus: diu diutius diutiſſime: diutior diutiſſimus: nuper nuperius nu perime. Antiqui nuperus nuperior nuperimus: ocior quoq; ociſſimus: & ocius ociſſime: a gręco eſt ὠκύς. Satis quoq; pro ſufficiẽs accipitur: quõ ſupra diximus: & iccirco habuit cõparationẽ ſatius. Attendẽdũ igitur q̃ non iueniũtur cõparatiua niſi ſint adiũcta cõparatiuis nominibus. Dim minutiua tamẽ rariſſimẽ: ut clã clãculũ. Deriuãt autem aduerbia a noĩ bus: ſapiens ſapienter: a pronoĩbus: ab ille illic: a uerbis detero deterius: a participiis indulgens ĩdulgẽter: a prępoſitionibus ex extra: ſub ſubter: in intro.

Figurę aduerbiorum ſunt tres: Simplex cõpoſita & decõpoſita. Sim plex: ut dĩu huc: Compoſita ut ĩterdĩu adhuc: Decõpoſita quę a cõ poſitis deriuãtur: ut a potẽte potẽter: a miſericorde miſericorditer: ab in docto ĩdocte: ab imprudẽte ĩprudẽter. Hęc tamẽ quę & ſimplicia habẽt aduerbia & cõpoſita poſſũt eſſe: ut docte indocte: prudẽter imprudẽter. Nã efficaciter ſine dubio decõpoſitum eſt cum a ſimplici aduerbio non componitur: ſed a nomine cõpoſito deriuatur.

Temporalia

Significatio aduerbiorũ diuerſas ſpecies habet. Sunt enim tempora lia: quę pręteritum tẽpus ſignificant ſolũ: ut pridẽ nuper antea nu dius tertius. Sunt alia quę pręſẽs: ut nũc pręſto, uel & preſens: & nõ multo ante pręteritũ perfectũ: ut modo. Terẽtius ĩ andria. Modo dolores mea tu occipiunt primulũ. Idẽ in hautontumeru. Age modo hodie ſero ac ne quicq̃ uoles. Idem ĩ andria. Pręteriẽs modo mihi apud forũ dixit. Vxor tibi ducenda eſt pamphile. Idem in eunucho. Venit cherea frater ne: ita quando: hodie quam dudum: modo. Accipitur etiam pro infinito quõ & nunc. Idem ĩ eadẽ. Modo agit: modo negat. Inuenitur etiam pro dũta xat. Virgilius ĩ quarto ęnei. Si modo quod memoras factum fortuna ſe quatur. Alia futurũ: ut cras poſtridie perẽdie. Alia cõmunia diuerſorũ temporũ: ut olim dudũ: ~~quo~~ quõdã. Virgilius in quarto geor. Deprenſis

olim ſtatio tutiſſima nautis:infinitę dixit.Olim pro pręterito. Horati⁹ in .i.ſermonū.Olim trūcus eram ficulnus inutile lignū.Pręſetis. Virgi.in ſecundo geor. Ac tam olim ſeras poſuit cū uinea frondes Frigidus & ſiluis aquilo decuſſit honorem Iam tum acer curas ueniętem extēdit ī ānū Rusticus.Idem in q.nto Quod tumidis ſubmerſū tūditur olim Fructib⁹: Futuri:idem in .i.ęnei. Forſan & hęc olim meminiſſe iuuabit. Dudū pręteriti. Terentius in andria. Ego dudū nonnihil ueritus ſum Daue. Pręſentis temporis. Virgilius in.ii.ęnei. Iandudum ſumite poenas. Quondam pręteriti. Cicero in primo iuectiuarum. Fuit iſta quōdam ī hac republica. Futuri. Virgilius in bucoli. Quondā tua dicere facta Tempus erit. Pręſentis. Virgilius in ſecūdo ęnei. Quōdam etiā uictis redit in pręcordia uirtus. Futuri: ut Tempus erit quōdam. Similiter aliquando. Cicero in primo inuectiuarū. Ibis tādē aliquādo. Idem in ſecūdo. Tādem aliquando quirites uel catilinam. Quādo quoq; ſimplex: & ex eo cōpoſita omnia: aliquādo ſiquādo nequādo: quę infinita ſūt: & antepenultima acētu acuto proferūtur: Quomodo etiam ab inde cōpoſita: exinde pinde ſubinde deinde proinde. Quādo autem & interrogatiuum & relatiuum eſt & infinitum. Interrogatiuum: ut quādo ueniſti. Relatiuum: ut quando eram iuuenis peccaui. Infinitum: Quādo ueniā faciā. Acētu tamen diſcernitur: quomodo & nomina interrogatiua & relatiua. Inuenitur tamen etiam pro aliquādo & pro cauſali cōiunctiōe. Virgilius in.x Aſpera quis natura loci dimittere quādo ſuaſit equos: quādo pro aliquando. Idem in primo ęne. Hic tibi fabor enim quādo hęc te cura remordet: quādo pro quoniam hic accipitur. Alia localia. hęc quoq; uel diſcretas uel cōmunes habēt locorum ſignificationes. Diſcretas ad locū: ut huc illuc quo In loco: ut illic hic ubi: quod interrogatiuum penultimā acuit: ut ſi dicā. Vbi eſt Pamphilus. Relatiuū grauatur: ut Virgilius ī.i.ęnei. Sęuus ubi eacidę telo iacet hector: ubi ingens Sarpedon: ubi tot ſimois correpta ſub undis. Quomodo & unde: ut Horatius in ſecūdo ſermonū. Vnde & quo cautius. Interrogatiuum penultimam acutam habet. Relatiuum grauatur. Virgilius in primo Genus unde latinū. De loco: ut hinc illinc iſtinc inde. Per locū: ut hac illac qua. hoc quoq; quomodo oīa infinita: ideſt quō ubi unde qua. quando relatiuum eſt grauatur: aliter ſuum accentum ſeruat. Communes: ut peregre ſum: peregre abeo: peregre aduēio: peregre tranſeo. Similiter pone ſuper intra infra extra ultra citra: quę etiam caſibus frequenter ſolēt iungi grauariq;. Atq; ideo a quibuſdam prępoſitiones eſſe putātur: ſed illa proprie eſt prępoſitio: quę ſeparata nūq; poteſt ſine caſualibus proferri: ut e ex a abs de pro ſub in: & ſimilia. Aduerbia uero quę cōiungi ſolent caſualibus etiam per eclipſim caſualium licet pferre: ut Pone ſubit cōiunx: & ultra citraq; nihil eſt. Et q aduerbia etiam per ſe habēt aliquam certā ſignificationē: prępoſitio uero non: ut ſi dicā

Olim · Dudum · Quondā · Aliquando · Quando · Localia · Vbi · Vnde · Qua · Quę eſt proprie prepoſitio

Horat. · Virg. · Virg. · Virg. · Terē · Virg. · Cicero · Virg. · Virg. · Cicero · Cicero · Lauren. 85 · Virg. · Virg. · Lauren. 51 · Ac · Virg. · Horat. · Virg.

Accentu tamen diſcernitur q̃modo & nomina Interrogatiua & relatiua

Ergo dubitat priſcianus ant ſint compoſita. ſi ergo nō ſunt compoſita etiam uidendum est an ſit prepoſito uel aduerbium. ſi est prepoſitio ut Italiam uerſus arrentu uim in ultima est proferendū. Si autem est prepoſitio compoſita cum ~~ver~~ nomine aut aduerbio romam uerſus ~~vel~~ & Italiam uerſus arrentu in ultima ~~parte~~ ſyllaba diſtrionis precedentis proferendum erit (neſi dicam) romam uerſus duę diſtriones eſſe putentur. & eodem modo ſi nō est compoſitum pollocrabimus arrentu propter naturam ipſius ad uerbū uerſus. qui aut eſſe ut nō minus ſupra poſita ſibi ſuſtineat.

de uel in: neſcio per ſe quod ſignificent niſi coniungātur cum aliqua dictione. Si enim dicam de partibus orationis aliam habet ſignificationē & ſi dicā de loco ī locū aliā. In ſuperiore enim τὸ περί: ī ſequēti τὸ ἀπό ſignificat. Similiter deduco κατάγω deſcendo: κατέρχομαι. Extrā & pone: & ſupra uero indubitabilē habēt loci ſignificationē: ex quo oſtēdūtur magis aduerbia eſſe. Sunt quędā loci unā ſignificationē habētia: quę eſt ad locum: ut horſum iſtrorſum deorſū ſurſū ſiniſtrorſum dextrorſum Similiter aduerbia oſtēduntur cōpoſita: Italiam uerſus: Siciliam uerſus: quę ipſe accentus oſtendit eſſe cōpoſita: niſi ſi dicamus: q uerſus īclinat ſibi ſupraposita nomina. Dehortatiuum eſt ne: hoc etiam accipitur pro neq; : & pro ut non: & pro ualde: pro neq; : ut Cicero ī.iiii. inuectiuarum Ne dici quidem opus eſt: pro neq; opus eſt dici: pro ut non. Terentius ī adelphis. Ne dicam dolo: pro ut nō dicam. pro ualde: Idē in andria. Ne illa illum haud nouit: cuius cauſa hęc incipit. Abnegatiuum eſt: ut non haud: nequaq; minime. Sciēdum tamē q etiam alię partes accipiuntur pro aduerbiorū diuerſis ſignificationibus: & eſt quando duę pro una: ut nullomodo nullatenus: quomodo & aduerbia loco nominum poſita īuenimus. Virgilius in ſeptimo. Sponte ſua: ſimiliter & mane nouū. ut Lucanus in primo. Tu ſatis ad uires romana in carmina dādas. & Saluſti⁹ in catilinario. Satis eloquētię ſapientię parū. Confirmatiua ut profecto ſcilicet quippe uidelicet nempe: ut Perſius. Nēpe hęc aſſidue. Duę quoq; partes pro his ponūtur: ut quidni curnon: ſic eſt quidiſtic quo frequenter Terentius utitur in confirmatione: ut in adelphis. Quid iſtic accedo ut rectius dicas. Similiter militię in loco ſolū inuenitur: quomodo ueſperi ī tempore. Et ſciēdum q pleraq; aduerbia localia pro tēporalibus accipiūtur. Virgilius in.ii.ęnei. Inde toro pater ęneas ſic orſus ab alto: pro deinde dixit. & in primo. Hęc ubi dicta cauum cōuerſa cuſpide montē: p poſtq̃. & Terentius in eunucho. Hic ego illum cōtēpſi pręme: pro tunc. Tēporalia autem pro localibus non accipiuntur: ut nunc modo nuper poſtq̃. Iuratiua edepol caſtor hercle medi⁹ fidius. Per quoq; prępoſitio pōt etiā pro aduerbio accipi iurādi. Per te per qui te talem genuere parentes. Idē tamen etiam confirmatiuum eſt aduerbium: ut Terētius in andria. Tu quoq; perparce nimium: non laudo. Sic quoq; quomodo. perconiunctū caſualibus: & graui accentu prolatum iuratiuum eſt. Virgilius ī bucoli. Sic tua crineas fugiant examina taxos. Optatiua: utinam o utſi: ut Virgilius ī primo ęnei. Atq; utinam rex ipſe noto compulſus eodem Afforet ęneas. Idem ī octauo: Adſis o tantum: & propius tua numina firmes. Idem in ſexto. Si nunc ſe nobis ille aureus arbore ram⁹: Oſtendat nemore in tanto: ut autem & ſi ſunt etiam coniunctiones caufales. Sed ut eſt etiam ſimilitudinis aduerbium: poteſt etiam pro tēporali accipi: ut uidi ut perii: & ex hoc componitur utinam. Inuenitur etiam ut pro utinam

r

Ergo · Terē · Lauren. 85 · Hactenus · Perſius · Tereti⁹ · Virg. · Virg. · Terē. · Teren · Virg. · Virg. · Virg. · Virg. · Virg.

Verſus · Romā uerſus · Italiam uerſus · He. · Nullo modo · Nullatenus · Quid ni · Curnō · Sic eſt · Quid iſtic · Iuratiua · Per · Sic. · Optatiua

Per. aduerbium

Hortatiua

Remissiua

Qualitatis

Quantitatis

Dubitatiua

Congregatiua

Discretiua

Similitudinis

Ordinatiua

Intentiua

Comparatiua

Suplatiua

Ocius

Ocissime

ut Horatius in.ii.sermonum. O pater & rex Iuppiter: ut pareat rubigine ferrum: ut pro utinam. uti enim & ut idē est. Hortatiua eia age. Et notā dum q̃ uidetur hoc aduerbium ēt plurale habere: ut agite: ut Virgilius i octauo. Ergo agite o iuuenes tātarū in munere laudum. Remissiua sunt superioribus cōtraria. ut pedetentim paulatim sēsim. Qualitatis: ut bene male. Quātitatis: ut nimiū parum. hęc autē pleraq; a nominibus adiectiuis fiunt: ut disertus diserte: celsus celse: maxim⁹ maxime: paulus paulatim. Necnon etiam a participiis siue uerbis: ut cursim strictim minutim. Dubitatiua forsan fortassis & fortasse fors forsit. Virgili. in.xi Fors & uota facit: cumulatq; altaria donis. Idē i primo ęnei. Forsā & hęc olim meminisse iuuabit. Terentius in andria. Forma bona fortasse. Horati⁹ in primo sermonum. Dissimile hoc illi est: quia non ut forsit bonorē lure mihi inuideat: quiuis ita te quoq; amicū. Congregatiua loci sūt & tēporis cōmunia: ut simul una pariter. In eodem loco: & i eodē tēpore. Virgilius. Simul hoc simul ingens. & in.i. Vna eurus notus. Discretiua: seorsū deorsum sec⁹ separatim secreto utrinq; diuise sigillatim bifariā multifariam. Similitudinis: ut quasi ceu uelut ueluti: sic sicuti ut uti. Hęc etiam coniunctionū uim habent causalium quādo ἵνα uel ὅτι significāt grēcas coniunctiones. Virgilius i.xi. Capias ut digna camillę Premia. Cicero i .iii. inuectiuarū. Illud uero animę ita prēsēs est: ut nutu iouis optimi maximi factum esse uideatur. ut cum hodierno die mane per forū meo iussu: & coniurati: & eorū indice in ēdem cōcordię ducerētur: eo ipso tēpore signum statueretur. Ordinatiua sunt deinde ꝛtinuo protinus postea prę terea. Intētiua: ut ualde nimium prorsus penitus omnino. Comparatiua ut magis minus: hoc cū aduersa qualitate cōiunctū: contrarię qualitatis cōparatiuū significat: ut min⁹ stultus pro prudētior. Superlatiua maxime minime ocissime. Et sciēdum q̃ omnia quę ab aliis deriuantur illorum significationē uel qualitatē generalē seu specialem seruant: ut a propriis. Demosthenes demosthenice dicitur. Tullius tulliane: Salustius salustiane. Similiter ab appellatiuis generalibus: a corpe corpaliter: a q̃li q̃liter: ab alio aliter: a gener generalit: a specie spāliter: a latino latine: a grēco grēce: a uiro uiriliter. A muliere muliebriter. Et nota q̃ pleraq; ex noib⁹ fiunt deriuatiuis. a grēcis quoq; nominibus deriuātur aduerbia: ut ὠκύσ ocius ocissime. Habent tamen noia ocior ocissimus. Prēterea quō apud grēcos anomale ἀπότου ἅσ ἅπαξ aduerbium dicit: sic & apud nos inequaliter ab uno semel profertur. A duobus quoq; pro grēco δίσ nos bis dicimus. Cēteri enim numeri a uocib⁹ suis faciunt aduerbia: tres ter: quatuor quater. A quinq; uero usq; ad mille in es productam desinunt aduerbia: ut quinq es sexies septies: sic reliqui ut supra dictū est. A quot uero & tot in ens terminantur: quotiens & totiens. Sunt igitur hęc numeralia. Inueniuntur apud nos prēterea aduerbia dimminutiua: quę

Hora.

Virg

Virg

Virg

Terē.

Hora.

Virg

Virg

Virg

Cicer.

Diminutiua

Tandem

O.

De ordine q̃ aduerbiorū

Demonstratiua

Hortatiua

Quare

Quam ob rē

apud grēcos non sunt: ut clā clāculū: bene belle bellissime. Quomodo autem sunt nomina sinonima & polionima: sic inueniūtur aduerbia: uel in una significatione multas habentia uoces: uel in una uoce multas habentia significationes: ut ubi ποῦ καί ὅπου. Similiter quo quā quādo: & infinita sunt & interrogatiua & relatiua. Quādo autē etiam & pro coniunctione causali inuenitur. Tādē quoq; non solū pro aduerbio tēporali: sed etiam pro cōiunctione repletiua iuenitur: ut Cicero i.i. inuectiua. Quousq; tandem abutere catilina patientia nostra. O quoq; diuersas habet significationes. Est enim aduerbium uocādi: ut Virgilius in primo ęnei. O regna nouam cui condere iuppiter urbē. Est admirādi. ut Iuuenalis in quarto. O qualis facies & quali digna tabella. Est idignandi. ut Cicero in primo inuectiuarum. O tempora o mores. Est optādi: ut Virgilius i .xii. Adsis o tantū & propius tua numina firmes. Est etiam nomen ipsius littere. In aliis quo q; multis aduerbiis inuenis diuersas significationes in una eadēq; uoce. Quomodo etiam ex contrario i diuersis uocibus unā significationem: ut quādo aliquādo olim dudū cito ꝓpere celeriter actum. De ordine quoq; aduerbiorum queritur utrum prēponi aut suppo ni uerbis aptius possint & manifestū est q̃ aptius quidem prēponuntur quomodo adiectiua nomina: ut bonus homo bene agit: fortis imperator fortiter pugnat. Licet tamē tam hęc q̃ illa prēpostere proferre: exceptis monosyllabis quidem omnibus: ut o nō ne dum cum tēporale per sic: qd aduerbiū est quādo affirmationē significat: sicut etiam aduerbium est: uel ~~cum~~ pro ualde ponitur. Demōstratiua quoq; & interrogatiua prēponuntur uerbis: ut en ecce cur quare quāobrē. Similiter hortatiua & similitudinis: & uocādi & optādi: ut eia age quasi ceu uelūti heu o utinā. Terentius. Vtinā quod cū salute illius fiat uelim ita se defatigarit. Virgili. in buco. Sic tua crineas fugiant examina taxos. Idem in octauo: Nō ita me referat tibi magnus iuppiter.

Interp. Gaudi. ad Iuuen. 175

Cicero

Virg

Iuuen.

Cicero

Virg.

Terē

Virg

Virg.

De interiectione.

INteriectionem grēci inter aduerbia ponunt: quoniam hęc quoq; uel adiungitur uerbis: uel uerba ~~il~~ subaudiuntur: ut si dicam pape quid uideo. uel per se pape etiam si non addatur miror: habet in se ipsius uerbi significationē: quę res fecit romanarū artium scriptores separatim hanc partē ab aduerbiis accipere: quia uidetur affectum habere in sese uerbi: & plenam motus animi significationē: etiam si non addatur uerbum demonstrare. Interiectio tamen non solum illa quę dicunt grēci σχετλιασμόν significat: sed etiam uoces quę cuiuscūq; passionis animi pulsu per exclamationē iteriiciuntur. Habēt igitur diuersas significatiōes: gaudii

ut euax:doloris ut hei. Virgilius ĩ primo ęnei. Hei mihi qualis erat quã tum mutatus ab illo Hectore. & O dolor atq; decus magnũ rediture parenti. Virgilius in.xi. Et in bucoli. Ab ſcilice innuda ɔnixa reliquit. Idẽ in eodem. Ah tibi ne teneras glacies ſecet aſpera plantas. Timoris:ut at at:mi homo formidoloſus es. Terentius in eunucho. Admirationis .ut idem in eodem. Pape exuperat ipſam thaydẽ. Inter has ponunt etiã ſonituum illitteratorum imitationes:ut riſus baba hehe:& phi:& heu hoe:& hau. Poſſũt tamẽ eſſe quędã dubia inter aduerbia & coniunctiones:ut o quãdo indignationẽ ſignificat uel doloré:uel admirationẽ: interiectionem hoc accipiunt. Quãdo uero uocandi eſt uel optãdi aduerbium: põt tamen etiam nomen eſſe ipſius litterę:ut ſupra diximus. A quoq; & prępoſitio eſt & iteriectio & nomẽ. Prępoſitio ut a ſũmo ad imũ. Interiectio ut prępmonſtrauimus in bucoli. eſſe poſitum. Nomen ipſius litterę. Pro quoq; tam prępoſitio q̃ interiectio. prępoſitio:ut Virgilius ĩ.xii. Pro latio obteſtor:pro maieſtate tuorũ. & in quinto. Pro ſe quiſq; uiri:& depromunt tela pharetris. Interiectio:ut Lucanus in.iii. Proh ſi remeaſſet ĩ urbem Gallorum tantũ populis arctoq; ſubacta. Optime tamen de accentibus earum docuit Donatus q̃ nõ ſũt certi. Quippe cum & abſcondita uoce:ideſt non plane expreſſa proferãtur:& pro affectus cõmoti qualitate confunduntur in eis accẽtus. Alię tamẽ quoq; partes orationis ſingulę uel plures ſolent interiectiue proferri:ut Virgilius ĩ .i.ęnei. Nauibus infandnm amiſſis unius ob iram. Infãdũ pro iteriectione poſuit. Proprie tamen uoces interiectionum primitiuę ſũt:ut pape euax hei heu hoe hoe:& ſimilia.

Liber decimus ſextus de cõiunctione.

Oniunctio eſt pars orationis indeclinabilis coniunctiua aliarum partium orationis: quibus cõſignificat uim uel ordinationẽ demonſtrans. Vim quando ſimul eſſe res aliquas ſignificat:ut & pius & fortis fuit Aeneas. Ordinẽ quãdo conſequẽtiã aliquarum demonſtrat rerum:ut ſi ambulat mouetur: ſequitur ambulationem motus:non tamen etiam motum omnino ſequit̃ ambulatio. Poſſunt enim aliqui & accũbẽtes moueri:ambulare autem ſine motu non poſſunt. Accidunt igitur coniunctioni: figura & ſpecies: quam alii poteſtatem nominãt:quę eſt in ſignificatione cõiunctionum. Prętera ordo. Figura ſimplex quidem:ut at & ſed. Compoſita uero: ut atq; etenim ſedenim. Hęc enim ex accentu cõpoſita eſſe noſcuntur. Species ſunt ɔiunctionis: copulatiua, continuatiua, ſubcontinuatiua, adiũctiua, cauſalis, effectiua, approbatiua, diſiunctiua, ſubdiſiunctiua, diſertiua, prę ſũptiua, aduerſatiua, abnegatiua, collectiua uel rationalis dubitatiua,

completiua. Copulatiua eſt quę copulat tam uerba q̃ ſeſum:ut & q; ac atq; quidem quoq; quãdo pro q; ponitur:at aſt ſed autem uero quãdo ,p autem accipitur. Hęc enim copulãt cum cõfirmatione intellectũ. Inueniuntur tamen multę tã ex ſupradictis q̃ aliis coniunctionibus diuerſas ſignificationes una eademq; uoce habẽtes:ſicut uſibus oſtẽdemus:ut q; inuenitur etiam cõpletiua. ut Virgilius. Alcãdrũq; aliũq; nemonaq; pritaiimq;. Ac non ſolũ pro & :ſed etiam ,p q̃ accipitur. Virgilius in.iii.ęne. Haud ſecus ac iuſſi faciunt:tectoſq; per herbã. Terẽtius in phor. Nunq̃ ęque inquit ac modo paupertas onus uiſa eſt mihi & miſerũ & graue. Saluſtius in iugurtino. Prętera trãſuerſis itineribus quotidie caſtra mouere iuxta:ac ſi hoſtis adeſſet uallo atq; foſſa munire. Similiter atq; Terentius in phor. Ne ſimili uta mur fortuna atq; uſi ſumus. Cõtinuatiuę ſũt quę continuationẽ & conſequẽtiã rerũ ſignificant:ut ſi cum gręcã ſignificat. Quãdo enim ean cauſalis eſt:ſimiliter ſiue ſin ſeu tã ɔtinuatiuę ſũt q̃ cauſales. Proprie autẽ cõtinuatiuę ſũt:quę ſignificãt ordinẽ prędcẽtis rei ad ſequentem:ut ſi ſtertit dormit:& ſi ęgrotat pallet:& ſi febri uexat calet. Non enim uerſo ordine in his cõſequẽtiam ſentẽtię ſeruat oratio. Non enim qui dormit omnino ſtertit:quomodo qui ſtertit dormit: nec q. calet omnino & febri uexatur. Et hęcquidẽ:ideſt cõtinuatiuę qualis eſt ordinatio & natura rerum cũ dubitatione aliqua eſſentię rerum ſignificant. Subcontinuatiuę uero cauſã cõtinuationis oſtendunt cõſequẽtẽ ſine aliqua dubitatione cum eſſentia rerum:ut quoniam quia:ut quoniã ambulat mouetur:quia ſol ſuper terram eſt dies eſt. Vtrũq; enim ſignificat fieri ordine conſequẽti. Quidã tamẽ & has continuatiuas & ſubcontinuatiuas inter ſpecies cauſalium poſuerũt:quomodo & adiunctiuas:& effectiuas:nec irrationabiliter. Et continuationis enim & ſubcõtinuationis & adiunctionis & effectionis p has cauſa reddi oſtenditur. Continuationis:ut ſi ambulat mouetur. Adiunctionis:ut moueatur ambulat. Effectionis mouetur ambulat enim. Eſt autẽ quãdo ut etiam pro ὅτι gręca ponitur. Terẽtius in phor. Si eſt patruę culpã :ut antipho in ſe admiſerti nõ cauſã dico. Sunt etiam cauſales quaſi proprio nomine quoniam prodeſt tibi lege:& heu:quia nam tanti cinxerunt ęthera nimbi. Virgi. in quinto. Et q̃obrem diſcede. Cauſales igitur quas alii ĩ una ſpecie poſuerunt. Apollonius pater herodiani in quinq̃ Species diuidit quas ſupra oſtendimus:ideſt continuatiuas ſubcontinuatiuas cauſales adiunctiuas effectiuas. Adiunctiuę ſunt quę uerbis ſubiunctiuis adiungũtur: ut ſi cum ubi dum quatenus quãdo ἵνα gręcam ɔiũctionẽ ſignificat. Similiter cum quãdo ἵνα gręca intelligitur:ut ſi uenias faciam :& ut proſit tibi facio. Virgilius in primo ęnei. Multa quoq; & bello paſſus dum cõderet urbem:Inferretq; deos latio. Similiter quatenus id libẽter faciat. Et Virgilius in bucoli. Cum faciam uitulam pro frugib? ipſe uenito. Inuenũt̃

r 3.

tamen ex his quędam ſimul & cauſales:ut exerceo te ut ſis ſan⁹. Eris do-
ctus ſi legas. Et hoc intereſt inter adiunctiuas:& proprie cauſales q; hę
cauſales cum affirmatione:illę cum dubitatione proferūtur. Inueniunt
tamen nomina uel pronomina uel etiā prępoſitiones.uel aduerbia: quę
in loco cauſalium accipiuntur coniunctionū:pronomina ut ideo eo. No-
mina qua cauſa:qua gratia:qua propter:q̃obrē:& quaſobres. Ne quoq;
quādo ἵνα μή ſignificat cōiunctio eſt cauſalis. Virgilius in.ii. ęnei. Ne
recipi portis:aut duci i moenia poſſit. Neu populus antiqua ſub religio-
ne tueri. Et nota aut quoq;& neu hic pro copulatiuis etiam coniunctio-
nibus. Inuenitur etiam ne pro neq;:quę copulatiua eſt cōiunctio. Sub u-
na enim abnegatione copulat res quomodo & nec. Lucanus in.i. Nec ſe
roma ferens. Cicero in.iiii.inuecti. Ne dici quidē op⁹ ē quāta dīminuti-
one ciuium. Hoc autē ideſt nequādo ~~μή ποτε~~ ſignificat aduerbium eſt.
Inuenitur tamen etiam uerbū pro aduerſatiua coniunctione cum aduer-
bio :ut q̃uis pro quāq̃:& pro &ſi:quomodo licet & licebit. Virgilius in
.xi. Dicam equidem licet arma mihi mortēq; minetur:pro quāq̃ mine-
tur. Lucanus in ſeptimo. Omnia maiorū uertamus buſta licebit: Et ſtā
tes tumulos:& qui radice uetuſta Effudere ſuas uictis cōpagibus urnas.
Plus cinerem bemonie ſulcis telluris aratur.& proprie cauſales ſunt: quę
cauſam antecedētem oſtēdunt:cauſatiua :ideſt res ex cauſa antecedente
euenientes ſignificant:ut doctus ſum nam legi. Aeole nāq; tibi diuū pa-
ter atq; hominū rex Et mulcere dedit fluctus & tollere uentos. Virgilius
in primo ęnei.& Hic tibi fabor enim quando hęc te cura remordet. Ap-
probatiuę ſunt quę approbant res:ut Virgilius in.xii. Equidē merui nec
deprecor inquit. Terētius ī phor. Ita cognatā quidē at nos unde. Inueniū
tur & cauſales pro approbatiuis:ut Virgi. in ſecūdo ęnei. Dii ſi qua ē cę-
lo pietas quę talia curat. Idem in primo. Si quid uſq̃ iuſticię eſt. Idē ī q;n-
to. Si cōceſſa peto:ſi dant ea moenia parce. Et ſciēdum q; quādo appro-
batiuę ſunt:indicatiuo mō iūgūtur. Diſiūctiuę ſūt quę q̃uis dictiones cō-
iūgaut:ſēſum tamē diſiūctiuum habēt:& alteram quidem rem eſſe:alte-
ram uero nō eſſe ſignificāt:ut ne uel aut:ut Virgilius ī ſeptimo. Siue er-
rore uię:ſeu tēpeſtatibus acti:& uel dies eſt :uel nox. Iuuenalis in primo.
Aut dic aut accipe calcē. Virgi. ī ſecūdo ęne. Aut aliq;s latet error equo
nec credite teucri: Aut hęc in noſtros fabricata eſt machina muros. Et ē
quādo īdicatiuę dicūtur. eſt quando dubitatiuę:ut Aut lux eſt:aut tene-
brę. Dubitatiuę:ut aut prodeſt:aut nō prodeſt diuitias quęrere. Subdiſiū
ctiuę ſunt quę uoce diſiūctiuarū utrūq; tamē eſſe ſignificāt:uel ſimul :uel
copulatiue uel diſcrete ſimul:ut Terentius ī eunucho. Vel rex ſēper ma-
ximus mibi gratias agebat:pro etiā rex. Idē ī phormione. Vel oculum ex
cludito:eſt ubi uos ulciſcar locus.& Alexander ſiue Paris:pro alexander
qui & paris dicitur. Similiter mars ſiue mauors :gradiuus uel maſpiter

Ideo
Eo.
Qua cauſa
Qua gratia
Quam obrem
Qua propter.
Inuidere emtq
ἵνα vel πάνυ nā ſupra
dicit ſignificare etiaq
Valde
Quanuis. Etſi.
Cauſales
Approbatiuę
Diſiunctiuę
c. ſ. wſi mufa les
Subdiſiunctiuę
Vrg
Lura.
Cicero
Vrg
Lucan
Vrg
Vrg
Vrg
Vrg
Terēti
Vrg
Vrg
Juuen
Vrg
Vel
Terē
Terē

preſul eſt bellorū. Diſcrete utrūq; tamen eſſe ſignificat:ut tota die uel le
git iſte uel cogitat. Significat enim & legere & cogitare:ſed non ſimul u-
trunq; facere:ſed aliis horis legere:aliis cogitare. Similiter remex uel ex-
pellit remū uel attrahit:cū ſimul pene utrunq; fieri intelligo:ſed diſticte
Alius eſt enim motus pellētis:alius trahētis. Similiter ſi dicam uel tuni-
cam mihi accōmoda :uel etiam penulā. Subdiſiunctiuū eſt. uideor enim
in alterius petitione libēter utrūq; accipere. Sed poteſt hic etiā diſiuncti
ua eſſe. Aliud eſt enī alterutrū petere:aliud utrūq;. Ergo ſi dicā uel tuni
cā uel penulā alterutrū oſtēdo:cū ꝯo addā ibi etiā tunicā:oſtēdo uel unā
rem uelle uel duas:quod diſiunctiuū ē. Inuenitur tamen uel cōiūctio etiā
dīminutionē ſignificans:ut Lucanus in.iii. O felix ſi te uel ſic tua roma
uideret. Diſertiuę uel electiuę ſūt quādo diuerſis prępoſitis aliquod nos
ex eis eligere oſtēdimus:ut diues uolo eē q̃ pauper. Terēti⁹ ī ādria. Quę
īboneſte hic uoluit diuitias parare q̃ boneſte ī patria pauper uiuere. Eſt
autem q̃ accuſatiuus quę infiniti nominis & aduerbii ſimilitudinis. Et
Terentius in phor. Quā nūq̃ cōparatū prout & duplicatū: pro cōiūctio-
ne aduerſatiua accipitur:ut Virgilius ī ſexto. Quāq̃ o ſed ſuperent q; b⁹
hic neptune dediſti. Idem in primo ęnei. Quanq̃ animus meminiſſe hor
ret. Aduerſatiuę ſūt quę aduerſū conuenienti ſignāt:ut tamen quāq̃ q̃-
uis &ſi etiāſi ſaltem. Hęc etiā dīminutiuā ſignificationē habet:ut Virgi
lius in quarto ęnei. Saltem ſi qua mibi de te ſuſcepta fuiſſet Ante fugā
ſoboles. Idem in ſecundo. Et magis atq; magis quāq̃ ſecreta parētis An
chiſę domus:arbori buſq; obtecta receſſit Clareſcunt ſonitus. Aduerſū
enim conueniēti ſignificat. at quoq; pro ſaltē & uel & aut inuenitur. Vir
gilius ī ſexto. Si te nulla mouet tantę pietatis imago At ramum hunc a-
perit ramum qui ueſte latebat Agnoſcas:& ſi non uis dicere:uel intelli-
ge: pro ſaltem intellige. Similiter ſi non factis debitum reddis:aut uer-
bis age gratias:pro ſaltem uerbis. Ne quoq; in eadem inuenitur ſignifi-
catione. Saluſtius in catilinario. Quippe ſecūdę res ſapiētium animos fa
tigant:ne illis corruptis moribus uictorię tēperarent. Inuenitur etiam in
hac ſignificatione nec & neq;:ut nec una hora auarus negligit lucrū: neq;
pius iuſticiam:neq; unū aſſē prēſtat illi egēti:nec hic abnegat petenti ali
quod prorſus:quod poteſt & decet. Abnegatiuę ſūt apud grēcos κέν &
ἄν :quę uerbis ꝯiunctę poſſe fieri rē oſtēdunt:ſed propter cauſam aliquā
ne fiat impediri : ut ἐποίησαν ἂν εἰλυνηθεῖεν καὶ γηθήσειεν πρίαμοσ πριάμοι ὅτε παίλεσ. Nos autem ſine coniunctionibus abnega
tiuis:ſubiunctiuis utimur uerbis in huiuſcemodi ſenſibus:ut feciſſē ſi po
tuiſſē. Et gaudeat Priamus ſi audeat. Virgilius in.xi. Tu quoq; nūc ſta
res immanis truncus inermis:~~eſſet ī pętas~~. & idē. Si robur ab annis ſtares
ἐς ἀκασ ἄν. Collectiuę uel rationales:ergo igitur itaq; :quādo ātepenul-
tima acuitur:quin alioquin īmo utiq; atquin. Hęc enim per illationem

r 4.

Lura
Terent.
Terē
Vrg
Vrg
Vrg
Vrg
Saluſti
c. fieſſet pur etas
Electiuę.
c. Inigs
Aduerſatiuę
Diminutiuę.
Ne p ſaltem
Abnegatiuę
Collectiuę.

colligunt ſupradictũ:hoc eſt ratione cõfirmãt:ut Cicero pro ligario.Habes igitur quod eſt accuſatori maxime optãdũ confitẽté reum . Lucanus in.ix.Ergo pari uoto geſſiſti bella iuuẽtus:Inuenitur tamẽ ẽt pro expletiua:ut Terentius in andria.Mihi ne,tibi ergo.Virgilius in.x.Quin occidit una ſarpedon mea progenies. Terẽti⁹ ĩ eunucho. At qui ita opus eſt Cicero pro ligario.Itaq; quo me uertã neſcio.Dicũtur tamẽ hę eędem illatiuę ꝙ prępoſitis aliis inferũtur:ut Catilinã Cicero ſolus ſapientia domuit.Solus igitur Cicero patriã ſeruauit.Dubitatiuę ſunt quę ſignificãt dubitationẽ :ut an ne correpta necne:ut Virgilius ĩ.iii.ęnei.Eloquar an ſileam gemitus lachrymabilis imo.Idẽ ĩ primo ęnei. An phoebi ſoror an nympharũ ſanguinis una.Idẽ in.xi.Iuſticię ne prius mirer belli ne malorum.Frequẽtiſſime tamẽ hę eędẽ interrogatiuę ſunt:ut Virgilius in. iii. ęnei.Hectoris andromachę pyrrhin cõnubia ſeruas. Idem in.x. Tanton me crimine dignũ.Hęc eadẽ inuenitur & pro cõfirmatiua.Horatius ĩ.ii. ſermonũ.Clarus erit fortis iuſtus ſapiens ne etiam & rex.Idẽ in eodẽ. O ſeri ſtudiorũ qui ne putetis difficile.& mirũ rhodio quod phitę leonti cõtigit. Terentius in andria.Nunc ne demum iſtud uerbum in te incidit. Hic enim ne cõiunctio nec interrogatiua nec dubitatiua:ſed confirmatiua eſt . Virgilius in.x. Tanta ne me tenuit uiuẽdi nate uoluptas Vt pro me hoſtili paterer ſuccũbere dextrę.Eſt enim ne ꝙ etiã.Sola hęc apoſtrophã accipit apud latinos.Necne quoq; pro an non accipitur:ut ſit ſẽſus . In morte necne prodeſt recte uiuere.Cõpletiuę ſũt uero autẽ quidem eędem quoq; enim nam nãq; .& fere quęcũq; cõiũctiones ornatus cauſa uel metri nulla ſignificationis neceſſitate ponũtur:hoc noĩe nũcupãtur.Omnes tamen hę ĩter alias ſpecies ĩueniũtur. Aeneas uero & pius & fortis fuit.Completiua eſt quia &ſi tollatur uero ſignificatio ĩtegra manet. Sin autem dicam Aeneas quidem pius fuit: Vlyxes uero aſtutus:hic pro copulatiua accipitur:quia utriuſq; rei ſimul eſſẽ etiam ſignificat cum ſubſtãtia:poteſt tamen & diſtributiua dici:quia diſtribuit diuerſas res diuerſis perſonis.Completiua autem eſſe etiam Saluſtius oſtẽdit ĩ catili. Verũ enim uero,iis demũ uiuere & frui anima uidetur.Hic enim ornatus cauſa uero adiũcta eſt :q̃uis poſſit etiã approbatiua eſſe.Similiter Virgili. in.xii.Equidẽ merui nec deprecor ĩquit:poterat ſẽſus ſtare ſi diximſſet ſine equidẽ:ego merui nec deprecor Sed ſiue metri cauſa ſiue ornatus cauſa addidit equidẽ.Vnde nec intulit autẽ uel uero ſubiunctiuas eius uel tamẽ :quę ipſa quoq; completiua ĩuenitur ſępiſſime:ut Statius ĩ.xi.Me miſeram uinces :prius hęc tamẽ arma neceſſe ẽ Expiare domi.Sciẽdum tamẽ ꝙ quidam equidẽ coniunctionẽ compoſitam eẽ exiſtimant:ab ego & quidẽ:ſed errant.Simplex.n.ẽ:& hoc maxime ex ipſa quoq; cõſtructione orationis poſſumus ĩtelligẽ.Nam equidẽ facio: equidẽ facis:equidẽ facit dicimus.Et poteſt & ad primã:& ad ſecũdã:& ad tertiam trãſferri

Cicero
Lucan.
Tere
Virg
Teri
Cicero
Virg
Virg
Virg
Virg
Virg
Hora
Tere
Virg
Virg
Virg
Virg
Salu
Virg
Stat.

Dubitatiuę

Necne
Autem

Completiuę

Tamẽ

perſonã:quod minime fieret ſi eſſet cõpoſitum ex ego & q dem.Nẽo .n. dicit.Ego quidẽ facis:ego quidẽ facit:ſed ego quidem facio tantũmodo ad primã perſonam.Et hoc uſus auctorũ etiã approbat:qui equidẽ prępoſita ego ſubiungũt:ut Saluſtius in catilinario.Equidem ego ſic exiſtimo patres conſcripti omnes cruciatus.Si eſſet etiam cõpoſita equidẽ ex ego & quidem minime ei ego ſubiũgeretur.Quoq; quãdo pro etiam uel & accipitur copulatiua eſt :ut Virgilius in ſeptimo. Tu quoq; littoribus noſtris ęneia nutrix.Quando autem ſuperuacua ponitur cõpletiua eſt . Virgilius in primo.Multa quoq; & bello paſſus .Niſi ꝙ quidam exiſtimant:ut pro aduerbio ſimilitudinis accipiatur:quõ itẽ enĩ quoq; cum ſit cauſalis τὸ γάρ ſignificat:ut cole pudicitiam.Hęc enim fũdamẽtum eſt omnium animi uirtutum.Inuenitur tamen eadem etiam cõpletiua quãdo ἄν ſignificat gręcam cõiũctionẽ:ut Progeniẽ ſedenim troiano a ſanguine duci Audierat Virgilius in primo.Inuenitur eadẽ etiam ꝙ affirmatiua :ut Terẽtius ĩ andria. Enimuero daue nihil loci eſt ſegnitię:neq; ſecordię:& maxime prępoſitiua hãc habet ſignificationẽ:ut idem ĩ adelphis:Enim non ſinam.Similiter nã quõ enim ẽ quãdo γάρ :eſt quando ἄν gręcam coniũctionẽ completiuã uel affirmatiuã ſignificãt:ut Virgi. in quarto georgi.Nã quis te iuuenum cõfidẽtiſſime noſtras Iuſſit adire domos Τίσ ἄν.hic repletiuę uim habet.Idem in quito.Heu quia nã tanti cinxerũt ętbera nimbi.Idẽ ĩ primo ęnei. Aęole: nãq; tibi diuum pater: atq; hominum rex.hic cauſalis ẽ .Ordo accidere dicitur cõiunctionib⁹ qui cõmunis ẽ pene oĩbus dictionibus.Quędã enim naturaliter pręponũtur:ut prępoſitiones caſualibus:& aduerbia pleraq; uerbis & interrogatiuis uel ĩfinitis relatiua ſubiũgũt:uel redditiua nomina uel aduerbia uel adiectiua nomina prępoſitis appellatiuis:ut ſapiẽs homo & citus equ⁹ Eſt tamẽ quãdo auctoritas prępoſtere his utitur.Similiter igitur cõiũctiones plerę q; tã pręponi q̃ ſupponi poſſũt.Sũt tamẽ quędã quę ſẽper prępoſitę ĩueniũtur:ut at aſt aut ac uel nec neq; ſi quin quatinus ſin ſeu ſiue ni. Alię quę ſemper ſupponũtur :ut q; ne ue :quę etiã encliticę ſunt : quidẽ quoq; autem:quod ſolebãt antiqui ẽt prępoſitę poni & ſupponi poſſũt,ut atq;:quę poeticę prępoſitę ponũtur:aliter nõ:ut Virgilius ĩ.ix.Suſpiciẽs alterã lunã :& ſic uoce precatur.Horatius in primo ſermonũ.Cum me hortaretur parce frugaliter. Atq; uiuere uti contẽtus eo quod mihi ipſe paraſſet.Et equidẽ ſaltem tamen quãq̃ quãdo quatinus nam enim ita quoniam quapropter ergo igitur quia .Et ſciẽdum ꝙ pleręq; cõiũctiones quomodo prępoſitiones diuerſas habẽt ĩ una eadẽq; uoce ſignificationes:quod ĩ multis iam oſtendimus.Hoc quoq; nõ ẽ prętermittẽdũ ꝙ cõiũctões ſibi prępoſitę ĩueniũtur:tã eiuſdẽ poteſtatis cum ſint q̃ alterius:ut Cicero ĩ prognoſticis. Aſt autem tenui quę candent lumine phathnę. Virgilius ĩ tertio . Atq; equidem teucrũ memini ſidona

Salu
Virg
Virg
Virg
Virg
Hora
Teron
Terent.
Virg
Virg
Cicero
Virg

Item
Enim
Nam
Que.ne.ue.
ĩ et

uenire Idem in tertio. Nam neq; erant astrorum ignes: nec lucidus ętbra
Sydera polus.

¶ Liber Prisciani Minoris.

Quoniam in ante expositis libris de partibus oratio
nis in plerisq; Apollonii auctoritatē sumus secuti:
Aliorum quoq; siue nostrorum siue grēcorū nō prę
termittentes necessaria: & si quid ipsi quoq; noui
potuimus addere. Nūc quoq; eiusdem maxime de
ordinatione siue constructione dictionum: quā grę
cio σύνταξιν uocant uestigia sequentes: si quid etiā
ex aliis uel ex nobis congruum inueniatur nō recusemus iterponere. In su
pradictis igitur de singulis uocibus dictionū ut poscebat earum ratio tra
ctauimus. Nunc autem dicemus de ordinatiōe earum: quę solet fieri ad
constructionē orationis perfectę. Quēadmodū necessariam ad auctorū
expositionem omnium diligētissime debēmus inquirere. Q; quēadmo
dum littere aptę coeuntes faciunt syllabas: & syllabę dictiones: sic & di
ctiones orationem. Hoc enim etiam de litteris tradita ratio demonstra
uit: quę bene ab Apollonio dicuntur prima materies uocis humanę in
diuidua. Ea enim nō quocūq; modo iuncturam ostendit fieri litterarum
sed per aptissimam ordinationem: unde & litteras uerisimiliter dicunt
auctores appellari: quasi legiteras: q; legendi iter prębeant ordine con
gruo positę. Necnon etiā a litteris syllabę idem recipiunt cum ex his coe
untes iuncturę pro debito dictionē perficiunt. Igitur manifestū est qd' se
quens est ut etiam dictiones: cū partes sint per cōstructionē perfectę con
structiōis τῶν κατάσυνταξιν λέξεων εὐάρμοσσον συντεθειμένων
διάνοιαν ἔχουσαν αὐτοτελῆ aptam structuram: idest ordinationē
recipiant. Quod enim ex singulis dictionibus paratur sensibile: idest in
telligibile quodāmodo elementum est orationis perfectę. & quō elemen
ta iuncturis syllabas efficiunt suis: sic etiam ordinatio intelligibiliū ima
ginem quādam syllabę perficit adiunctione dictionū. Oratio Est enim oratio
comprehēsio dictionū aptissime ordinatarū: quomodo syllaba compre
hēsio litterarū aptissime diūctarū: quō ex syllabarū diūctōe dictio: sic ex di
ctionū diūctōe pfecta orō ostat. Possum9 aūt ex accidētium quoq; simili
tudine hoc cōtēplari. Bis idē elemētū accipitur: ut reliquias reddo: sed ēt
syllaba leleges tutudi peperi. Similiter & dictio: ut meme adsum: qui fe
ci fuit fuit illa quondam in hac repub. uirtus. Cicero ī quarto inuectiua
rum. Perueuit tamen hoc usq; ad plenas orationes cum semel dicta itera
repetantur uel necessario uel more causa: ut si dicamus. Poeta magnus
fuit Virgilius: Virgilius fuit magnus poeta. Iuuenalis in secundo. Tu ne
duos una sęuissima uipera coena: Tu ne duos abundat littera non eadē:

Cicero

Juue

ut prodest pro pest: & sicubi pro siubi. Abundat etiā syllaba: ut huiusce
modi pro huusmodi: induperator pro īperator. Necnon etiam dictio tā
in cōpositione q̄ in appositione. In appositione: ut Terētius in phor. Ex
aduersum ei loco pro aduersum. & in andria. Abbinc triēnium. pro hinc
& in eunucho. Emori satius est: pro mori. In appositione quoq;: ut Virgi
lius in. x. Sic ore locuta est: abundat enim ore. Idem i. ix. Et lachrymis ita
fatur ab ortis: Tē ne īquit miserāde puer cū lęta ueniret Inuidit fortuna
mihi. Nā cū dixisset fatur: superuacuum est inquit. Nec mirum cum ex
pletiuę coniūctiones quātū ad sēsum plerūq; superuacuę ponunt. Necnō
orationes inuenimus similiter superuacue positas: ut ibāt qua poterant:
& qua non poterant non ibant. Cōtrarię similiter passiones per defectio
nē fiunt litterę uel syllabę dictionis & orationis. litterę ut sciit pro sciuit:
audacter pro audaciter. Syllabę ut cōmorit pro cōmouerit. Horatius ī se
cundo sermonum. At ille qui me cōmorit melius nō tāgere clamo fleuit
deum pro deorū: accestis pro accessistis. Horatius ī. iiii. carminum. Quę
me surpuerat mihi pro surripuerat. Dictionis: ut Vrbs antiqua fuit ty
rii tenuere coloni: deest enim quā. Similiter Hęc secum me ne īcepto de
sistere uictā. deest enim dicebat. In cōpositis quoq; idē fieri solet: ut Incu
buere mari totūq; a sedibus imis Vna eurusq; notusq; ruunt pro eruunt:
deest enim prępositio e ad perfectionē plenę orationis. In his sunt etiā il
la quibus deest in fine uerbum: ut Virgilius in quarto ęnei. O mihi sola
mei super astianactis imago: deest enim est uerbum ad perfectionē ora
tionis. Nec enim apocopā possumus eam dicere: quę fit in plena dictōe:
sed quę in littera uel syllaba sēsu p se carētib9. Oratōis quoq; fit defectio
ut apud Terētium ī eunucho. Ego ne illā: quę illū: quę me. quę non. De
est enim unicuiq; cōstructio plenę orationis. Ego ne illā digner aduentu
meo: quę illū prępositū mihi: quę me spreuit: quę me nō suscepit heri. Et
si semel dicta oratio bis uel ter uel sępius eadem intelligat: ut magna ui
ris gloria ē prudētia & fortitudo & pudicitia & iustitia & tēpātia. ubiq;
. n. subaudit: magna uiris gloria est: quod semel dictū ē. Quō āt litterarū
rationē: uel scripturę inspectōe: uel auriū sēsu iudicam9. Sic ēt ī dictionū
ordine disceptamus rationē cōtextus utrū tecta sit an nō. Nā si incōgrua
sit soloecismum faciet: quasi elemētis oratōis incōcīne coeuntibus: quō
inconcinitas litterarū uel syllabarū uel eis accidētiū in singulis dictōibus
facit barbarismū. Sicut igitur recta ratio scripturę docet litterarū cōgruā
iūcturam: sic etiam rectā orationis cōpositionē ratio ordinationis osten
dit. Dicimus prępositiua elemēta. tā in cōsonātibus q̄ ī uocalibus: sed ēt
in syllabis. Sunt quędā prępositiua elemēta ut in diphthongis a & e & o
prępositiuę sunt: ut ae au eu oe. Iuero & u postponūtur: & aspirātiōes uo
calibus adiūctę in principio syllabarū iueniūtur: ut habeo herinus hircus
homo hora humus humanus. Et u loco cōsonātis posita & q & k semper ī

Teren
Terē
Terē.
Virg
Virg

Hora

Hora

Virg
Virg
Virg
Virg

Terent.

Soloecismus
Barbarismus

initio syllabarum ponuntur. Syllabę quoq; prępōnūtur: ut prę ī pricipio inuenitur semper dictionū: premium preco precor prędium proelium. Postpositę quoq; a gm uel cm uel cbm incipiunt: ut agmē piracmen menęchmus. Finales quoq; quę in ls uel rs uel ms uel ns terminantur: ut puls cohors hyems sapiens. Idem etiam in dictionibus inuenis. Vnde & prępositiones nominantur & prępositiua pronomina: & subiunctiua: uel relatiua: Necnon uerba subiunctiua: quę magis ab ordine nomen acceperunt q̄ a demonstratione: quomodo imperatiua & optatiua. In oratione quoq; hunc modum possumus inuenire quando antecedentia si coniuncta cum sequentibus fuerint uera esse ostenduntur dum anteponuntur cū sequētibus per primā orationis cōiunctionē: ut si aliquis dicat. Si ambulat Dionysius mouetur Dionysius. Si enim cōuertas non est uerum. Non enim si mouetur Dionysius: & ambulat Dionysius necessario. Nam potest & moueri & non ambulare. Elemētū est etiam quādo in duo diuiditur monosyllabico: idest ꝓtēplatione tēporū: ut fieri pro firi. Longa enim uocalis in duas breues diuisa est. Similiter admittier ꝑ admitti: farier pro fari: sed etiam duo i unum coeūt: ut tibicen pro tibiicē unde & solū hoc ex similiter cōpositis penultimam productā habet: etiā binę pro biunę. Syllaba quoq; in duas diuiditur: ut aulę aulai. Virgilius in quarto ęnei. Aulai in medio libabāt pocula bacchi. & siluſa pro silua. Horatius in epodo. Niuesq; deducunt iouem nunc mare nunc siluę. Est enim dimetrū iambicū coniūctū pentbimemeri heroicę. Sed etiam duę sillabę in unū coeunt: ut Virgilius ī tertio Fixerit eripedē ceruā licet aut erimāti Placarit nemora: eripidē pro ęripedē. Tetrasyllabū protulit pro pētasyllabo. Sed etiā dictio diuiditur. ut si dicam respublica felix est: & res felix est publica. Magister militum est fortis: militum fortis magister est. Virgilius in tertio georgi. Septē subiecta trioni: pro septētrioni subiecta: & iā diuisa possūt coniungi: ut malefida argiletum huiusmodi malesana. Orationibus similiter accidētes coniūctiones est quādo cōiūgunt duas uel plures orationes est quādo subtractę dissoluūt. Virgilius in secūdo ęnei. Cōticuere omnes intētiq; ora tenebāt. Idē in eodē. Acamas thoasq; pelidesq; neptolemus primusq; machaon: & contra Alii nauibus ite ferte citi ferrū date tela impellite remos. Idem in quarto Litterę trāsmutātur: ut teucre pro teucer. Sed etiam syllabę: ut displicina ꝑ disciplina. Necnon etiam dictio: ut plebis tribunus pro tribunus plebis. & publica res ꝑ respublica. Oratiōes quoq; : ut nutriuit filios ac peperit: ꝑ pepit & nutriuit. Virgi. ī. ii. ęnei. Moriamur & ī media arma ruamꝰ pro ī media arma ruamus: & moriamur. Pręterea quēadmodum elemētorum alia sunt nocalia: quę per se uocē perficiunt: alia consonantia: quę sine uocalibus perficere uocem nequeunt. Sic etiam in dictionibus animaduertimus quasdā ad similitudinem uocalium per se esse dicēdas: ut

Subiunctiua magis ab ordine nomē accepiunt q̄ a demonstratione

Fieri pro firi

Tibicen

Binę pro biunę

Virg

Hora

Virg

Virg

Virg

Virg

Virg

Teucre pro teucer

Displicina. ꝑ disciplina.

Virg

in uerbis maxime imperatiuis uel noībus uel pronoībus sępe uocatiuis: uel aduerbiis quę adiiciūt antecedentibus actionibus uel orationibus cū clamamus bene recte diserte: ad illos qui oportune aliquid agunt: uel dicunt. Alię uero dictiones sunt quę ad similitudinē consonātium sine adiumento aliarū partium orationis: quę imitantur in hoc uocales ad perfectionem sensus non possunt proferri: ut prępositiones & cōiunctiones. Hę etenim semper consignificant: idest cōiunctę aliis significant: per se autem non. Itaq; uariatur earum significatio ad uim coniūctarū eis: ut in aliud significat cum accusatiuo iungitur. & aliud cū ablatiuo in urbem: & in urbe: ad locū & in loco. Coniūctiones quoq; copulatiuę & diliūctiuę esse dignoscuntur ab aliis partibus orationis: quę eis sotiantur: ut uel aut: nō solū disiūctiuę: sed etiam copulatiuę reperiūtur: ut Terentius in eunucho. Vel rex semper maximas mihi gratias agebat: quicq̄d fecerā aliis non: ~~idest~~ pro & rex. Virgilius in quarto ęnei. Aut ante ora deū pinguis spatiatur ad aras: aut pro &. Quę etiam non solū copulatiua: sed ēt disiunctiua inuenitur: ut Virgilius in. ii. ęnei. Aut pelago danaum īsidias suspectaq; dona Pręcipitare iubet subiectisq; urere flāmis: q; posuit ꝑ uel. Necnon etiā alię pro aliis partibus accipiūtur: neq; id aliter possumus scire: nisi ex adiūctis: ut per: si uerbo apponatur: pro ualde accipitur idest in loco aduerbii: etiam si nomini coniungatur sub eadem intētōis significatione: ut Terētius in eunucho. Perpulchra credo dona haud nr̄is similia. Atq; & ac quoq; si aduerbio aliter uel secūs uel similibus subiungantur: uim aduerbii obtinēt: ut Virgilius in quarto ęnei. Haud secꝰ ac iussi faciunt: pro q̄ iussi. & Horrēdū clamat: pro horrēde: nomē posuit ꝑ aduerbio. Sublime uolat pro sublimiter. Solet quęri causa ordinis elemētorū: quare a ante b & cętera: sic etiam de ordinatōe casuum: & generum & tēporum & ipsarū partium oratōis solet quęri. Restat igitur de supradictis tractare: & primo de ordinatione partium orationis: q̄uis quidā suę solatium imperitię quērētes: aiūt nō oportere de huiuscemodi rebus quęrere suspicātes fortuitas esse ordinationū positiones. Sed quātum ad eorum opinionē euenit generaliter nihil per ordinationē accipi: nec contra ordinationē peccari. Quod existimare penitus stultum est. Si autem in quibusdam cōcedent esse ordinationem necesse est etiam ī omnibus eam concedere. Sicut igitur apta ordinatione perfecta redditur oratio: Sic ordinatione apta traditę sunt a doctissimis artium scriptoribus partes orationis: cum primo loco nomen: secundo uerbum posuerunt: Quippe cum nulla oratio sine his compleatur: quod licet ostendere a constructione: quę continet pene omnes partes orationis: A qua si tollam nomen aut uerbum imperfecta fit oratio. Sin autē cętera subtrabas omnia: nō necesse est orationem deficeī: ut si dicas. Idē homo lapsus heu hodie concidit: en oēs insunt partes orationis absq; coniunctione: quę si

Teren.

Virg

Virg

Virg

Virg

Vel Rex semp. maximas mihi gratias agebat

Suę solatium Impitię quęrentes

addatur aliã orationẽ exigit. Ergo ſi tollas nomẽ aut uerbũ deficit oratio deſiderans uel nomẽ uel uerbũ: ut ſi dicã. Idẽ lapſus heu hodie cõcidit. Si ſubtrahas aduerbium nõ omnino deficit oratio: ut idem homo lapſ⁹ heu concidit. Necnon etiam participium ſi adimas: neq; ſic deficiet oratio: ut idẽ homo heu hodie cõcidit. Nec ſi prepoſitionẽ & iteriectionẽ: ut idẽ homo cecidit: nec ſi etiam pronomẽ: ut homo cõcidit. Non tamẽ dico q̃ non etiam ex pronomine & uerbo perfecta cõſtat oratio: cum dicimus: Ego ambulo: tu ambulas. Tunc enim cõſtat perfectio orationis cum loco nominis ſumatur pronomen: & uim nominis compleat ordinatione. Quando antẽ loco nominis per ſe ponitur: & quãdo nõ: in partibus oſtẽdetur cõſequẽtibus: & que uerba ad nominatiuos coniunguntur ſolos: & que obliquos deſiderant caſus. Ante uerbũ quoq; neceſſario ponitur nomen: quia agere & pati ſubſtãtie proprium eſt: i qua eſt poſitio nominũ ex quibus proprietas uerbi: ideſt actio & paſſio naſcitur. Ineſt igitur intellectu nominatiuus in ipſis uerbis: ſine quo ſubſtãtia ſignificari nõ poterat. In prima quidẽ perſona & ſecũda diffinitus In tertia uero quia inumerabiles ſũt perſone tertie infinitus: niſi excepta fiat actio: ſicut fulminat tonat pluit. Ea enim q̃uis nõ addamus nomẽ diffinita eſſe uidẽtur: cum ad ſolũ pertineãt iouẽ. Optinuit itaq; uſus ut ei⁹: ideſt uerbi nominatione: alie quoq; partes uerba uocẽtur: uel ex cõtrario illarum cõmunem nominationẽ per excellẽtiam hec pars quaſi egregia propriam poſſedit. Nõ irratõabiliter tamẽ illud quẽritur: quare poſt nominis poſitionẽ: nõ eam partem que pro nomine ipſo accipitur ponimus: ideſt pronomen: que uice nominis cum uerbo ɔtinet orationẽ: de quo manifeſta probatio erit hec: q̃ uerborũ quoq; cauſa inuenta ſũt pronoia. Noia enim tertiarum ſũt perſonarum idicatiua: ideſt tertias idicãt perſonas: quippe que noia ſubſtãtiam & qualitatem uel generalem uel propriam ſignificantia. Similiter i omnibus poſſũt itelligi perſonis ieſſe. Omnis enim perſona & generalis & ſpecialis capax eſt ſubſtãtie & qualitatis. Poteſt enim homo eſſe & qui loquitur: & ad quẽ loquitur: & de quo aliquis loquitur. Et Cicero dici qui loquitur: & ad quem loquit̃: & de quo aliq̃s loquit̃. Itaq; q̃ confuſio ifinitam faciebat perſonã cõceſſit ad ſibi aptã: ideſt tertiã. Vnde uerborum quoq; tertie perſone ifinite ſũt. Nã prima & ſecũda & preſẽtes ſũt tãtum: & demõſtratiue ſemper: & figurate aſſumũt nomina: ut Virgilius ego: ſicut & ille ego. Poſſumus tamẽ etiam illud dicere: quoniam eorum ideſt nominũ poſitões cum fiũt neq; i perſona idicatiua ſũt. i. loquẽtis: quod eſt ſuum primę perſonę. Neq; enim ſibi imponũt ifãtes noia: neq; ad ipſos pronũtiãtes noiatões facimus: quod eſt ſecũdę perſonę. Ergo tertie ſũt nomina perſonę. Verba autem i tribus erãt perſonis. Ideoq; excogitabãtur pronoia i perſonas diffinitas diſcreta: ut & nomis poſitiouem & uerbi ordinatõem ideſt ſubſtãtiam: & diffinitas perſonas

Cur omnes pte orationis uerba uocentur.

Verborũ cauſa inuenta ſunt pronomina.

idicarẽt: ut ego ſcribo: tu ſcribis. Et ſubſtãtiam enim ſignificat loco nois positum pronomẽ & perſonam uerbo ſibi adiũcto cõgruam idicat. Itaq; nihil prohibet in tertia dicere. Ariſtarchus legit. Quippe cum due tertie coniunguntur perſone: non ~~tantum~~ ideo tertie pronominum perſone ſuperuacue ſũt: quia poſſumus i tertia perſona uerbi ponere nomina. Quare autem in tertiis perſonis iueniãtur pronoia i partibus oſtẽdetur cõueniẽtibus. Ergo ſi ſupradicta ratio uera eſt: manifeſtũ eſt q̃ iure preponitur uerbum pronomini: quod uerbi quoq; cauſa excogitatum eſt. Sed qd̃ eſt maius: uerba perſonarũ que per nominatiuũ itelligũtur: etiam ſi ſũt indicatiua abſolute accipiuntur. Qui enim pronũciat ambulo uel ſcribo non ad diſcretionem alterius perſone diffinit. Pronoia uero noiatiui prime & ſecunde perſone ad diſcretionẽ alterius perſone excogitata ſũt: ut ſi dicam: ego ſcribo tu legis: uel ego & tu ſcribim⁹: ille legit: tu & ille ſcribitis: ego lego. Et ſi dicam: ego & tu legimus: nihil addẽs ad ceteras omnes perſonas diſcernitur. Niſi enim diſcernere aliam perſonam uelimus non eſt opus nominatiui caſus pronomina addere uerbo. Obliqui enim caſus pronominũ apud latinos abſoluti ſũt omnes. Nam greci compoſitum ἐμαυτοῦ abſolute dicunt: αὐτοῦ ἐμοῦ uero diſcretiue. Similiter alios caſus obliquos. Abſoluti autẽ dicũtur quibus licet & ſine diſcretõe aliarum uti perſonarum & cum diſcretõe. Sine diſcretõe: ut da mihi panem: & hoc nullam diſcretionẽ habet alius perſone. Sin autem dicam: da mihi panem: illi autem uinum: diſcretionem feci: in quo nominatiu⁹ maxime ualet cum additur uerbo: ut ego facio hoc: tu facis illud: cum enim per ſe facio primam perſonam oſtẽdat: & habeat in ſe uim nominatiui abſolutam: tamẽ additio pronominis diſcretionem aliquam deſiderat alterius perſone: ut ego lego: tu ſcribis. Terẽtius i andria. Vos iſtec intro auferte. Soſia ades dũ. Idem i adelphis. Ego ibo intro: ut que opus ſũt paretur: tu fac ut dixi. Tamen etiam adiũctionem alterius recipit: ut oſtendimus perſone: ut ego & tu facimus. Participium etiam poſt uerbum ponitur oportune: ex quo & naſcitur: ſicut de uerbo tractãtes oſtẽdimus. q̃ neceſſario trãſlationes uerborum fiebãt etiam caſuales figuras cum generibus: que eis accidunt: cum uerba nõ poſſent cõſequẽtiam ſui preſẽtare: ut etiam per obliquos caſus adiũgi poſſint: & ſine cõiunctione cõſociari: ut me legẽte proficio: & legẽs proficio: pro lego & proficio. Manifeſtum eſt autem q̃ ipſius quoq; poſitio nominatõis: qua participium nominatum eſt: non bene ſeruaretur: niſi poſt nomẽ & uerbum poneretur participium: cum ex eis utriſq; per cõformationem pẽdens ea pars accipiebatur. Quomodo poſt maſculinum & poſt foemininum eorum abnegatiuum neutrum. Niſi enim prepositarum partium patiamur priorẽ poſitionem: reliquum eſt ut nec participium uocare poſſimus: neq; etiã neutrum: quoniam duorum prepoſitorum generum ſit abnegatiuum.

1. tamẽ.

autẽ

Terent.

Terent.

Participium quoq; necesse est ex quibusdam prępositis partē capiēs cōstare:sed neq; aliam recte interponimus partem:idest pronomen uel aduerbium uel coniunctionē :uel aliam aliquā cū nullā ex earū proprietate partem capiat participium. Post participium grēci articulum ponunt: quem nos sicut in pronomine ostendimus nō habemus. Nam idē quod significat ὁ αὐτός & qui ὅστις q̄uis uideantur quātū ad interpretationes:& prępositiuos & subiunctiuos habere articulos: tamē sicut latiꝰ docuimus:cum de pronomine tractabamus:nō sunt articuli.hic uero & hęc & hoc indubitanter pronomina sunt:quę nisi in declinatione nominum a grammaticis loco articulorum non recipiūtur: nec mirum cum apud grēcos quoq; inueniātur loco pronominum positi: ut apud Homerum. Homerus

Τοῦ καὶ ἀποσόμαστον γλυκείων μέλιστον ῥέεν αὐδή. Q̄ aūt post participium pronomen sequi debet :non est questio cum pene post nomen debeat poni:nisi propter supradictas causas. Apparet autem etiā ꝑ prępositio non primam habens positionē neq; antiquiorem aliis dictionibus post supradictas bene ponitur. Vnde neq; nominationē a ꝓpria aliqua significatione accepit. Sed quia supradictis prępositur partibus quę si non ante sint:neq; ea constare posset :quod etiam de participio diximus. Ex quibus etiam ordinationem accepit:scilicet cū modo per appositionē:modo per cōpositionē prępositur antedictis partibus. Ergo natura quidem posterior est:cōstructione uero principalis. Aduerbium quoq; quod uerbi est uel adiectiuum :positio idest nominatio quoq; eius ostendit. Quomodo igitur in secundo loco uerbum post nomen est:sic etiam aduerbium ī secūdo loco post prępositionē bene ponitur:quę ꝑ appositionem dictionis uim sibi defendēs prępositur noūbus:uel aliis casualibus. Composita enim uim dictōis non habet concidēs ī eam partem cui adiungitur. Post supradicta uero omnia cōiunctio iure accipitur: cū nullū posset per se significare sēsum absq; suprapositarum dictionū materia:quomodo corporū quoq; uincula iutilia sunt:si nō sint corpora:quę ab eis uitiātur. Possumus autem & amplioribus rationibus de ordinatione partium demōstrare:sed quia nō de ea prępositum nobis est:sufficiat hucusq; dicere. Illud etiam primum quęrēdum est anteq̄ de cōstructione singularum oratōis partium tractemus. Quare interrogatiua.dictionum in duas partes oratōis solas cōcesserūt:idest ī nomē & aduerbium Et ~~quia~~ nō in unum nomē :& unū aduerbiū :sed ī ampliora:ut quis qualis.uter.quātus.quot.quotus.quotēnis.cui9.cuias.qualiter.qua.quo.ubi quādo .unde.quādo. Hęc etiam est approbatio principales duas partes orationis esse nomē & uerbum:quę quādo ī notitia nō sūt habēt de se interrogationem frequēter accipiēdam. Inueniūtur autē ī plurib9 sicut ostēdimus & nominibus & aduerbiis propter rationem huiuscemodi : quod in his solis dubitatio potest fieri substātię uel qualitatis uel quantitatis.

Prępositio

Aduerbium est ui verbi adiectiuum

Coniunctio

r. gre

r. s. nomine & aduerbio

Nam substantiam alicuius suppositi quęrentes dicimus:quis mouetur: quis ambulat:quis loquitur:cum manifestꝰ sit actus:idest motus uel ambulatio:uel loquela.persona uero agens incerta:ideo subiectiones nciatiuę sunt appellatiuorum uel propriorum propriis nominibus manifestantibus etiā generalem substantiam. Respondemus enim : uel homo ambulat :uel equus:uel trypho:in quo etiam homo intelligitur: uel etiā pars subiicitur:quę pro nomine accipitur proprio:idest pronomen: quoniam dicimus ego. Et quia īcerta erant accidētia prępositis nominibus. Ipsum enim per se quis interrogatiuum nomē substātiam solā quęrebat: cui accidebat quale & quātū. Excogitabatur etiam de his interrogatio: cum qualitatem quęrētes dicimus qualis. Quātitatē uero quantus. Numerum uero quot & quotus & quotēnis. Et per deriuationem quę apud grēcos non est. Possessiuum cuius cuia cuium. Gentile quęrētes: cuius cuias. Nominatiuum etiam cuiatis communi genere proferebant antiqui Plautus in penulo. Q̄ sit cuiatis unde sit ne perseris:quid ē cuiates estis aut quo exoppido. Idem ī menechmis. Rogitāt cuiatis sit. ergo si prenoscitur quid sit:idest si de substātia sciamus:& qualitatem quęrimus : tūc supradictis utēdū est:utputa:quis legit. Trypho. Qualis sapiens:doctꝰ uel utinam grāmaticus an orator:& in omnibus quęrēdis : quę possunt accidere per adiectiuam significationem eis :quę ad interrogationē quis referuntur. Est ~~tātum &~~ cum substātia:& qualitate in ore posita:& ꝑ aliis coaccidētibus additur īterrogatio pertinēs ad proprietatē nominis: ut si dicam. Quis est ille romanus formosus & magnus. Possū enim uidēs aliquē scire eius & substātiā & gētem:& qualitatem & quātitatem. Propriētatem uero solam quęrere. Quod ostendit Virgilius in sexto. Atq; hic ęneas una nanq; ire uidebat Egregium forma iuuenē & fulgentibus armis :Sed frons lęta parum :& deiecto lumine uultu:Quis pater ille uiꝯ q̄ sic comitatur euntem. Et substātiam enim & qualitatem uidēs & quātitatem :tamen proprietatem quęrens q̄s dixit. Aduerbia quoq; referūtur ad ignotos uerbi affectus :uel per qualitates:ut cum dicimus qualiter legit:reddētesq; ei aduerbium:quod adiectiui uice fungitur uerbo:respōdemus bene.rhetorice sapienter. Sin antē nō qualitatem quęrimus : sed tempus:in quo actum est aliquid:dicimus quādo :eiq; iterum redditur beri nuper pridem. Vel locum in quo aliquid geritur:ubi quo qua unde. Sed ubi in loco:quo ad locum:qua per locum:unde de loco significat. Videmur tamē etiam substātiam ipsius actus quęrentes dicere quid agit: cui respondetur nil:uel currit:uel loquitur. Quomodo & quātitatem quęrentes dicimus quātum currit multū uel parum. Causā quoq; quęrentes interrogatiuis utimur cur quare. Numerum etiam :ut quotiens : ad qd ex omnibus numeris aduerbia reddi possūt:ut ter quater:& reliqua. Prętereā totiens & multotiens :& sępe sępius sępissime : quę sunt infinita.

Plaut

Plaut

r. tamē etiam

r. ꝑpriū nomē

Quamobrem igitur prepositiue partes:idest interrogatiue uel nominatiue fiunt uel aduerbiales ostendimus:quarum de constructione ī sequē tibus demonstrabitur. Ergo quia reliquę partes orationis ad nominis & uerbi cōstructionē referūtur:ex quibus etiam nominationem habuerunt oportet de singulis tractare :idest de eo quod in loco nominis sumitur : uel assumitur:ut pronomen loco nominis:ut ego feci. Assumitur nomini:ut Virgilius scripsit bucolica:ipse scripsit georgica. Et de eo quod assumitur:ut aduerbium uerbo:& coniūctio uerbo & nomini . Et preterea de participio:quod loco uerborum sumitur:& cum uerbis assumit . Sed quoniam Apollonius de cōstructione :idest περί συντάξεως scribens ab articulis:qui nominibus adherent coepit. Nos quoq; ab eis quę loco articulorum sumi possunt apud nos incipiamus. Articulus secundam notitiam suppositorum demonstrat. Si enim dicam ἄνθρωπος ἦλθεν primam notitiam ostēdo. Sin ὁ ἄνθρωπος ἦλθεν secundam. Deficit aūt prepositiuus articulus lingua latina . Nam pronomen quod grammatici in declinatōe nominum loco prepositiui ut dictū ē ponūt articuli:nūq; in oratione sensum articuli habet:unū solum pronomē compositum iuenitur apud nos idem quod secundam notitiam eiusdē personę significat cuius interpretatio apud greços cum prepositiuo articulo relatiuum pronomen habet ὁ αὐτός . Et apud illos quidem duę partes orationis sunt ὁ αὐτός ὁ :quod est articulus prepositiuus:& αὐτός : quod est pronomen relatiuum. Apud nos uero una pars est composita .abis & demum per apocopen. Quomodo exin pro exinde:& dein pro deinde. Qui uero:quod interpretatur ὅστις:quod est subiunctiuus articulus cum nomine infinito apud illos. Apud nos uero una pars est & simplex:quę relatiua est τίς . Quis infiniti uel iterrogatiui potest subiunctiui loco articuli accipi:quomodo & greci τὸ ὅστις frequentissime ponunt loco ὅς articuli subiūctiui.nisi in diuidendis. In illis enim nec nos qui nec illi ὅστις referre . Sed illi articulis subiūctiuis utuntur:nos uero pronominibus :uel nominibus utimur:ut τῶν ἀνθρώπων οἱ μέν εἰσιν ἀγαθοί. οἱ δέ κακοί . Nos dicimus hominum hi sunt boni :illi mali. uel alii sūt boni alii mali. τοῖν δυοῖν οἱ ἄν τοι νόμεν τελαμονος ὀλέος υἱός ἐγένετο duorum ancum:alter Telamonis:alter Oylei filius fuit: uel hic Telamonis:ille Olei filius fuit. Et sciendum q̄ in huiuscemodi constructione diuiduorum si per presumptionem:idest πρόληψιν prę ponitur plurale uerbum ad utrunq; sequens,licet nominatiuum anteferre:ut Aquilę deuolauerūt hęc ab oriente:illa ab occidente. Sin ad ea quę diuiduntur singulariter uerba consequātur genitiuum oportebit prępo ni pluralem diuidendo:ut aquilarum altera deuolauit ab oriente:altera ab occidente. Nec mirum hoc fieri cum uerbum siue prepositum:siue cō sequens iure exigat sibi nominatiuum .Itaq; si & quod diuiditur & illa ī

Apollonius περὶ συντάξεως

De Articulo

ὁς

immo prepositiuis

que diuiditur:uolumus per obliquos casus proferre :necesse ē participio uti:quod loco uerbi accipitur obliquis adiungēdum:& trāsitionē facere: ut aquilarum uolātium: alterius ab oriente:alterius ab occidēte: similis est celeritas. Vel per datiuum. Aquilis uolātibus huic oriens:illi relinq tur occidens. Et per accusatiuum. Aquilas uolantes hanc misit oriens:illam occidens. Auctoritas tantum ueterū est quādo pro genitiuo plurali nominatiuum prepōnit:q̄uis ad sequētes res :idest diuisas singulariter uerba reddūtur:ut Homerus νεφέλας ἀλαλόμενον ἴδεν. Cum ars exigeret genitiuum dicere:idest νεφέλων ἀλόμεν:pro eo nominatiuo ē usus & ἀμφω λέξομένω γεραιτέρω ἐξεύνω λυστεύω. Similiter si q̄s dicat. Duo fratres alter maior alter minor est uitium facit . Debet enim dicere. Duorum fratrum alter maior est:alter minor. & duorum oculorū alter dexter:alter sinister est. Liuius in.xli. Periti religionum:iurisq; publici:quando duo ordinarii consules eius anni alter morbo:alter ferro periissent.suffectum consulem negabant recte comicia habere posse. Sed ī terest etiam hoc inter ὅς. Articulum subiūctiuum & qui:quoniam apud illos ὅσ etiam loco pronominis accipitur demonstratiui οὗτος:quod significat apud nos hic. ὁρίζω λεσ quoq; hoc idest τὸ ὅσ nominant μόριον:idest infinitam particulam quando pro ὅστις accipitur:quod proprie est apud nos qui:ut qui interficiat tyrānum:premium accipiat . Et necesse est eandem hanc esse partem orationis:quam q̄uis etiam cū obliqui in omnibus similes sunt eorum casus absq; accētibus. Et q̄ui quidem pro q̄uis infinito uel interrogatiuo accipitur:q̄uis uero pro relatiuo nūq; Quomodo ergo qualis & quātus :siue interrogatiua sint:siue infinita:siue relatiua:q̄uis mutēt accētus:non sūt diuersę partes :sic neq; supradicta. Sed latius de eorum potestate cum de pronomine scribebamus tractauimus. hoc idem:idest q̄ui quotiēs subiungitur nomini:quomō apud greços necesse est nō solum ad nomen prepositum:sed etiam ad id subiūctiuum alterum uerbum proferri:ut Virum cano qui uenit. Sin nominatiuo nominatiuus adiungitur:ad eādem personā uerba referūtur:ut homo uenit qui scripsit . Sin duo obliqui sunt ad aliam personam transitio fit uerborum:uel in se reciprocantur :ut hominem quē uituperо accuso : & memet quem uituperо accuso. Sin autem alterum sit nominatiui : alterum uero obliqui ad nomiuatiuum :non fit trāsitio uerbi ab alia persona ad aliam . Ad obliquū uero fit :ut homo uenit quem accuso:uel hominis qui uenit misereor. Omnia ~~tantum~~ quę in trāsitione fiunt:possūt etiam in reciprocatioue fieri. Quomodo q̄ui:& eius obliqui omnes ad nominatiuos omnium casualium bene referuntur :ut Virgilius qui scripsit Virgilius cuius scripta extant : Virgilius cui gloria cōtingit : Virgilius quem laudant: Virgilius quo docēte bene proficitur. Sic ex cōtrario nominatiuo eius omnes aliorum casus bene adiunguntur : ut Qui scripsit

Homerus

Homeri locus

Linius

ὅς ἀντὶ τοῦ οὗτος ponitur.

hunc

bucolica Virgilius poeta magnus fuit. Qui scripsit eneida Virgilii sunt georgica. Qui scripsit eneida: Virgilio gloria contingit. Qui scripsit eneida Virgilium laudo. Qui scripsit eneida Virgilii uiuus memoria. Qui scripsit eneida: Virgilio florent studia. Licet autem & prepostere hec dicere. Sciendum tamē q̃ per eclipsim aliorum casualium: hec sepe inueniuntur relatiua: ut Terentius in andria. Ita tum discedo ab illo: ut qui se filiam neget daturum. deest enim ab eo qui neget: & uenit: cuius causa ē deest iste: & exigit cui debeo: & minatur quem timeo: & floret quo ualeo. In omnibus enim subaudiendus est nominatiuus. Nam uocatiuum relatiua non habent. Qualis quoq; & quātus & quot relatiua per defectionem talis & tantus & tot frequenter inueniuntur: nec mirū relatiuis positis: quę secundam cognitionem significant etiam ātecedētia: uel reddi tiua posse intelligi: licet non sint dicta: ut Qualis Homerus fuit Virgilius: ut in secundo enei. Millia quot magnis nunq̃ uenere micenis. Horatius in epodo. Senem quidem omnes rideant adulterum nardo perūctū quale nunq̃ perfectius meę laborauerunt manus: pro tali quali nūq̃ perfectius. Et nota figuram q̃ pro nominatiuo uel accusatiuo uel ablatiuo solum posuit nominatiuum. Quomodo & Terentius ut supra dictum est in andria. Ita tum discedo: ut qui se filiam neget daturum. Horatius in primo sermonum. Occurrunt animę quales neq; cādidiores Terra tulit: pro tales animę quales candidiores neq; terra tulit. Relatiua autē nisi sint posita: intelligi minime possunt nisi in demōstratione. tunc enim & sine relatiuis possumus redditiua proferre: ut si ostendētes Virgiliū dicamus: talis fuit Homerus, uel Thesea demōstrantes aiamus: tantus fuit Hercules. Huic nomini: idest q̃is: quod est interrogatiuum uel infinitum redditur qui relatiuum: ut Quis scripsit bucolica: qui etiam georgica. Hoc tantum idest q̃is interrogatiuum proprio nomini quoq; ad iūgit cū uerbis substātiuis uel uocatiuis similē ui habētib9. & pnomen ēt reddit huic. Quis est trypho, uel q̃s noīat Trypho, ego uel tu uel ille: uel econtrario cum pronomine adiunctum: q̃s nomen desiderat sibi reddi. Quis est ille: uel quis uocatur Achilles. & manifestum est ex hoc quoq; q̃ quando nomini adiungitur substātiam diffinitam in aliqua certa persona querimus suppositi. Hāc enim solam ostendūt pronomina: quorū demonstratio sibi quoq; accidentia cōsignificāt. Vnde ad omne suppositum pertinent. Quando uero pronominibus iūgitur q̃is, substātiā q̃dem intelligimus non etiam proprietatem qualitatis: quę nomie explanatur. Et est manifestum q̃ loco propriorum nominū pronomina accipiuntur: cum ex eorum interrogatione propria intelliguntur. Cum enim dico quis es tu uel ille sine dubio de quibusdam finitis hoc dico substantiis: in quibus etiam proprietates desidero scire. & cum a propriis quoq; pronominatiuę redditiones fiunt: ut quis est Trypho. ego uel ille. Cum

Terent

Virg

Hora

Terent

Hora

tamē

Quis uocatur · nō legi apud latinos apud grecos sepissime ·

autem per se q̃is ponitur interrogatiuum: potest uerbo cuicunq; adiungi: ut quis ambulat: quis loquitur: quis legit. Et si pronomē redditur: nō eget altera īterrogatione. Sin uero nomen potius eget altera interrogatione propter multorum similitudinem nominum: ut quis currit. Aiax. quis Aiax Thelamonius uel locrius. Qui uero dicit, Qualis homo uicit, de hominis qualitate adiectiua dubitat: cum substantiam atq; actum cognouerit. Qui autem dicit: quis homo uicit: generalem quidem scit substantiam & qualitatem personę. specialem autem desiderat: quę propio redditur nomini: ut quis homo uicit Pompeium, Cesar. Cum uero dico quid est animal rationale mortale. speciem mihi uolo manifestari: idest hominem: quę q̃is uideatur esse communis hominum omnium: tamē est etiam propria ipsius speciei incorporalis. Qui uero interrogat qualiter homo uicit: de homine non dubitat: sed de modo actus & nomini quidem tam substātiua q̃ uocatiua adiungūtur uerba. Pronomini uero tantum substātiua: quia ī his quę nominātur inest substātiuum: ut Trypho sū: uel trypho uocor: Nō tātū substātiuis quę sūt pnoia inest propria positio nominum: idest uerba uocatiua. Nemo enim dicit: Ego nominor: uel tu uocaris: uel ille nuncupatur. Ad pronomē referēs uerba: quomodo Trypho nominor: uel Cicero uocaris. Virgilius nūcupatur bene dicim9 Nec mirum diuersę potestatis uerba diuersis conuenire constructionib9 cum uoluntaria: idest affectiua quoq; uidemus solere infinitis adiungi: ut uolo legere: cupio scire: studeo discere. Queritur hic q̃obrem cum nominatiuę īterrogatōes p nomina soleant fieri. non etiam uerbales fiant per uerba. Ad quod dicedū q̃ nominum quidē & substātię & qualitates & quātitates & numeri: & omnia substātiis accidētia in his ipsis sunt speciebus nominum: substātię: ut aliq̃s homo. qualitates: ut bonus prudēs. quantitates: ut maximus paruus. Numeri: ut multus: paucus. Itaq; sunt nomina generalem significātia: uel substātiā uel qualitatem: uel quātitatem: uel numerum: quę necessario & īfinita sūt. Quippe cum omnia suarum generaliter specierum cōprehēdant ī sese nomina. Vnde quidā ea & pronomina esse existimauerūt: quia generaliter pro omnibus aliis accipiuntur nominibus: quomodo & pronomina. Sed pronomina & finita uolunt esse & loco propriorum accipiūtur & substātiam solā sine qualitate significāt quātum ī ipsa est uoce eorum: cum supradicta generalia nomina penitus sint infinita cōfusione omnium specierum sub se positarum. Itaq; eis utimur ad speciales interrogatōes substātię uel qualitatis: uel quantitatis: uel numeri. Substātię: ut quis. qualitatis: ut qualis. quātitatis: ut quātus: numeri: ut quot. Verba uero generalem substātiam uel qualitatem: uel quātitem: uel numerū per se significare nō possūt. Ideoq; quēadmodū officio adiectiui fungūtur aduerbia ad significādum uerborum qualitatē: uel quātitatem: uel numerum: uel tempus: uel locum: Sic

tamen

sed pdner lga

Q.

R.

etiam ad generales eorum interrogationes eadē accesserunt. Quomō igitur nominum substātiam quęrentes quis dicimus: sic etiam uerbi actū: uel passionē quęrentes: quid agit: uel quid patitur dicimus. Cum enim deficiunt aduerbia loco eorum subeunt nomina: ut Terētius in eunucho Quid agitur. statur. Qualitatem uero cum quęrimus: qualiter dicimus: uel quomodo: uel ut Horatius in secūdo sermonum. Vt nascideni iuuit te coena beati. Quātitatem uero quantum. Numerum quotiens. Et notandum est ꝙ non solum aduerbia: sed etiam nomina loco aduerbiorū: ut dictum est posita frequētissime inuenimus cum uerbis. Et quomodo supradicta generalia nomina sunt infinita uel interrogatiua uel relatiua uel redditiua. Sic aduerbia quoq; inueniūtur ut nomē infinitum quis & aliquis: sic & aduerbia aliquo: & aliunde: & alicubi & aliqua Nomen interrogatiuum & relatiuum qualis πόῖοσ καί ὅῖοσ & quot πόσοι: καί ὅσοι. Similiter aduerbium est interrogatiuū & relatiuum qualiter. ποίωσ καί ὁποίωσ uel πῶσ καί ὅπωσ: & quotiens ποσάκῖσ καί ὁσάκῖσ. Nomen redditiuum talis & tot: aduerbiū taliter & totiens. Et quēadmodum interrogatiua nomina generalem legem accētuū seruant: relatiua uero ī fine acuūtur. Sed ī contextu orationis prępositа: ipsū quoq; acutum in grauē conuertunt: ut quis uel qui: cuius cui: qualis quātus: sic aduerbia qualiter quotiens. Lucanus in primo. Qualiter expressum uētis per nubila fulmen. Idem in eodē. Cursumq; furoris Teutonici quotiens romam fortuna lacessit Hac iter est bellis. Hoc idem localia & tēporalia seruant aduerbia: quę omnes generaliter species localium uel tēporalium: tam aduerbiorū q̄ nominū sibi subiūgunt. Quę uero tam interrogatiua sunt q̄ relatiua quattuor differētias habētia: ad locū: ut quo: in loco ubi: de loco unde. per locum qua. Hęc enim quoq; relatiua quidem grauantur per omnes syllabas quādo prępōnūtur aliis dictionibus: quō & supradicta nomina: de quibus in libro qui est de accētibus latius tractauimus. Nec mirum tamē aduerbia īterrogatōe uerborū poni: quę ī loco adiectiuorū eis sunt. Quomodo enim dico: bonus homo: celer equus: sapiens uir. Sic dico: bene uiuit: celeriter currit: sapiēter disputat: cū & p nomina quę loco nominū sūt ad interrogationes nominatiuas soleant in loco nominū reddi: ut Quis dixit Virgilius uel Homerus: uel ego uel tu uel ille. Et sciendū ꝙ omnibus pene dictionibus possumus interrogatiue uti: sed eisdem sufficiēter respōdetur nomine uel aduerbio negatiuo: uel confirmatiuo: ut si interrogem. Homo ē ille? & respondetur homo est: uel legit ne uel nō uel etiam: doces uel doceris: & doceo doceor: uel nō: uel ēt aduerbium confirmatiuum. Supradictis uero nominibus uel aduerbiis: quę generaliter omnes in se species cōprehēdunt: omnibus sibi specieb9 subiectis bene respondetur: ut si dicam: quis est ille: potest ad hoc omnis substantię species responderi: supposita interrogationi: ut homo equus

Qualiter. quotiens.

Vel nō vel etiam

coruus piscis. Similiter si dicam qualis omnes species qualitatis huiusce modi interrogatōi bene redduntur: ut bonus malus albus niger: & similia. Similiter q̄tus īterrogātibus oēs species quātitatis aptissime subiūguntur: ut longus breuis magn9 paruus: & similia. Numeri quoq; omnes si interrogatiue proferantur: quot congrue referuntur: ut quot homines? tres decem mille & similia. Similiter possessiuum infinitum: cuius cuia cuium: ad omnes species possessiuorum pertinet: ut si dicam: cuia est filia hęc. respondeas recte mea uel tua: uel illius: uel priameia uel euādria. Necnon etiam infinito cuias gentili: oportune respondemus nominibus cunctis gentilibus: ut cuias est iste. Si quis interroget perite: respondet nostras uestras: uel grēcus romanus syrius & similia. Sic etiam aduerbiorum supradictorum ad omnes species sibi subiectas intendere possum9 interrogationem: ut qualiter interroganti respondeo bene uel male: uel cito uel tarde & similia. Quotiens uero interroganti: semel uel bis uel cēties: & similia subiicio. Sic etiam localia si interrogem quo. respondeas huc uel illuc: Romam uel militiam: domum uel in Italiā. Si uero ubi: hic uel illic: domi uel militię: Romę uel in Italia. Nō solum enim aduerbia huiuscemodi localibus interrogationibus: sed etiam omnia nomina locos significātia licet subiicere. Ad locos quidem prēcedente quo. In locis uero ubi. De locis uero unde. Per loca qua. Eodē modo tēporalia īuenis: infinitum aliquādo. Interrogatiuum & infinitum & relatiuum est quando ad quod omnia non solū aduerbia: sed nomina tēporalia bene respōdemus: ut quando? heri hodie cras aute decē dies: & similia. Appellatiua quoq; nomini infinito: quod est quis: solent subiūgi: sed magis generalia aut specialia: ut quis īuenit litteras homo. Quis utilis est aratro? bos Quis natat in mari? piscis. Sed uidetur hic quoq; res indiuidua esse: cum de ipso generaliter animali est interrogatio. Similiter si dicam: multis prēsentibus: quis est de nobis grāmaticus? quis orator? quis medicus? & respondeatur: ego quidem sum grammaticus: tu orator: ille medicus: loco propriorum hi accipiuntur nominum: cum de propria uniuscuiusq; p sona quam ipsa habet grāmatica uel rhetorica uel medicina respondetur In diffinitionibus quoq; solet ad interrogationes omniū rerum quę diffiniri possunt neutrum substantiuum prēponi: & multa appellatiua differentiam nomina ad id referri: ut quid est animal substātia animata sēsibilis: & per cōuersionē. Quid est substantia animata sēsibilis? animal. Quid ē homo? animal rationale mortale. Et p conuersionē. Quid ē aīal rationale mortale? homo. Idē licet facere p oēs diffinitiones: q̄uis quantum ad generales & speciales formas rerum quę in mēte diuina ītelligibiliter constiterunt anteq̄ in corpora prodirēt. hęc quoq; propria possūt esse: ex quibus genera & species idest naturę rerū demonstrantur. Est prēterea notandum ꝙ tam nomina infinita q̄ aduerbia singularē habēt

pronuntiationem colligẽtem uniuersalitatem numerorum: de quib⁹ loquimur, geminãtur apud latinos: uel assumũt cunq; ut quisq; s uel q cũq; qualisqualis & qualiscũq; quãtusquãtus quantuscũq;. Terẽtius in adelphis. Tu quãtusquantus es nihil nisi sapientia es: pro quãtuscũq;. Quotquot & quotcũq;. Horatius in. ii. sermonũ. Viuere uertũnis quotquot sũt natus iniquis. Vtut & utcũq;. Terẽtius ĩ phormione. Vtut hęc sũt. Vbiubi & ubicũq;. Vndeunde & undecũq;. Quaqua & quacũq; Inter aliquis & ullus: & alicubi & usquam & aliquando & unquam hoc interest: q; aliquis: & alicubi: & aliquando absolute proferuntur: ut aliquis uenit ad me. Similiter & alicubi fuimus: idest in aliquo loco. Et aliquando cõtigit: idest in aliquo tempore. Sin autẽ dicam ullus pendãt ex infinito omnium numero: necesse est enim ullus omniũ intelligere: & cunctos posse numeros ad hoc referri: nec incõgrue diminutiuum esse uni⁹ dicitur. Et uidetur hoc ad aliquid esse quomõ sũmus & imus: & primus & ultimus: ad omnia dicuntur tam locis q̃ tẽporibus: uel ordinibus subiecta uel supposita. Similiter usq̃ ad omnia loca refertur: & unq̃ ad omnia tẽpora. Et sciendũ q; cõposita quoq; eorum abnegatiua sunt omnium generaliter: quę per ea possunt significari & nullus omnium deorũ uel hominum: uel eorum quę sunt: idest quę cadunt sub nomine. Similiter nusq̃ omnium locorum est abnegatiuum: ut nũq̃ omniũ tẽporũ. Eandem habet differẽtiam ad simplicia ĩfinita: illa quę componũtur ex eis geminatis: uel quę assumunt cũq; ut quis infinitum. Ad unũ per se intelligẽdum pertinet. Horatius in secundo sermonũ. Et leporũ auulsos: ut multo suaui⁹ armos Q; si cum lumbis; quis edat: ,p aliquis. Quisquis uero & quicũq; ad uniuersos confuse dicitur. Similiter & quot certum desiderat numer⁹. Quot quot uero & quotcũq; ad uniuersos cõfuse dicitur. Et quis quidẽ simplex, potest & infinitum & interrogatiuum esse. Cõpositũ uero ab eo aliquis: tãtũmodo ĩfinitũ. Similiter aduerbia quo ubi unde qua & quãdo possũt & ĩterrogatiua & relatiua & infinita esse. Virgilius in. x. Aspera q s natura loci dimittere quando Suasit equos. quãdo pro aliquando. Aliquo uero & alicubi & alicũde & aliqua & aliquãdo: sine dubio ĩfinita sũt tãtũ Et quis uero: quod est substãtię ĩfinitũ: pro qualis & pro quãtus ĩuenitur Qualis uero & quãtus pro quis non. Virgilius in quarto ęnei. Quis nou⁹ hic nostris successit sedibus hospes: quis pro qualis. Idem ĩ sexto. Qui iuuenes quãtas ostẽdãt aspice uires: qui pro quales. Similiter qui aduerbiũ quod est a nomine substãtiuo: quis pro qualiter accipitur. Qualiter uero pro qui: cuius propria significatio est propter quid non accipitur. Terentius in andria. Quis tibi uideor? miser ęque atq; ego: quis pro qualis dixit. Idem in phor. Quot me cẽses homines iam uerberasse usq; ad necẽ hospites: tu ciues: quo magis noui tãto sępius: quo pro quãto. Idem in eunucho. Qui istuc? qui pro quomodo. Idẽ ĩ andria. Qui? quia te noui: qui

Quantus quantus
Quantuscunq;
Quotquot
Quotcunq;
Vt ut / Vtcunq;
Vbi ubi / Vbicũq;

Terent
Horat
Terent
Horat
Virg
Virg
Virg
Virg
Terent
Tere
Tere

idest propter quid. Et hoc tamẽ & alia quoq; oĩa aduerbia interrogatiua ad multas tendunt species interrogationũ: quomodo & supradicta loca lia & tẽporalia. Et sunt eadem & relatiua: ut cur quia διατί καὶ διότι Horatius in primo carminũ interrogatiue. Cur apricũ oderit cãpum? Idem in eodem: relatiue. Et altis urbibus ultimę stetere causę: cur periret funditus. Cur διότι. Idem in eodẽ. Heu miserabiles decãtas elegos: cur tibi iunior lęsa pręniteat fide. Cur διατί Quia similiter. Virgilius in quinto interrogatiue. Heu quia nam tãti cinxerunt ętbera nymbi? Quia διατί. Terentius uero in adelphis. Quia pręter spem euenit: relatiue dixit διότι. Omnes enim species caularum eis respondẽtur: quomodo illis omnes species localium uel temporalium aduerbiorum uel nominũ. Quę uero non ad diuersas pertinent species aduerbia interrogatiua esse non possunt: ut hortandi eia: uocãdi heus: respondẽdi hem: & similia. Inuenitur tamen quisq; pro quicunq;: qualisq; pro qualiscũq;. Similiter aduerbia quoq; pro quocũq;: quaq; pro quacũq;: qualisq; pro qualiscũq;: quãdoq; pro quandocunq;. Virgilius in septimo. O matres audite ubiquaq; latinę: pro quacũq;. potest tamẽ hic & ubi pro ubicũq; accipi Quorsum quoq; exquo & uersum compositũ tã interrogatiuũ q̃ relatiuum & infinitum esse potest omniũ localium ad regionẽ aliquã uergere demõstrãtium: ut si interrogem: Quorsũ uadis? bene redditur horsum istrorsum sursum deorsum dextrorsum sinistrorsũ. orienrem uersus: occidentẽ uersus: & similia. Idem & relatiuum est cum grauatur: ut si dicam: quorsum ille ierat: & ego ii. Et infinitum: quorsum ille uadit: & tu uade. Quod quoq;: & infinitum: & interrogatiuum: & relatiuum est. accipitur enim pro quousq; & pro quãdo: quod triplicẽ habet significationem: ut ostẽdimus. Terentius in phormione. Quid senem quo adexpectatis uestrum? Interrogatiue dixit. Idem relatiuum est: ut quoad iussisti parui. Infinitũ: ut quoadlibet scribo. Similiter quousq; ad quod tempus: uel usq; ad quẽ locum: & interrogatiuum & relatiuũ & infinitũ potest esse. Interrogatiuũ ut Cicero in primo inuectiuarũ. Quousq; tãdem abutere Catilina patientia nostra? Relatiuũ: ut quousq; uisũ est doctori didici. Infinitũ. ut quousq; uideatur tibi uenio. Et localia quidem aduerbia pro tẽporalibus frequentissime ponunt auctores. Tẽporalia uero pro localibus nunq̃. Virgilius in quinto. Hic patris ęneę suspẽsam blãda uicissim Gaudia pertẽtant mentem. hic pro tunc: Idem ĩ secũdo ęnei. Inde thoro pater ęneas sic orsus ab alto. Inde pro postea & deinde.

De his quę possunt accipi loco articulorũ.

Q Voniã de his quę loco articulorũ accipi possũt apud latinos in supradictis ostendimus: & de generaliter infinitis uel relatiuis uel interrogatiuis nominibus: quę relationis causa stoici inter articulos ponere solebant. Et de aduerbiis quę uel ex eis nascuntur: uel eorum diuersas

Hora
Hora
Hora
Virg
Terent
Virg
Terent
Cicero
Virg
Virg

Cur
Quia
Hem. aduerb
Quorsum
Quorsum relatiuũ est cũ grauatur.

c Rectius. de Pronominũ cõstructione.

repete accipiuntur

ſequuntur ſignificationes:conſequens eſſe exiſtimo. De pronominum quoq; conſtructione diſſerere. Articuli enim nominibus in oratione accipiūtur. Et uero pro nominibus neq; apud grēcos: tamē pronomina demonſtratiua: quippe prēſentes oſtēdētia perſonas quē in prima ſūt cognitione articulorū capacia eſſe poſſunt prēpoſitiuorū:quibus latinitas caret :ſicut docuimus. Et manifeſtum eſt q̄ ideo & caſus recipiunt pronomina :ut pro toto nomine ſubeant :ideſt pro omnibus eius caſibus: perſonarūq; omniū diſcretiua ſūt:ut quod deeſt nomini:ideſt perſonarū diſcretio:ea loco illorū prolata cōpleant:& nominis quidem habent caſus : uerbi uero perſonas. Itaq; undiq; declinātur duas generales declinatōes aſſumētia:unā nominis alteram uerbi. Nec per cōfuſionē :ſed per aptiſſimam partitionē. Terminationi enim iniecerūt caſualem declinationē principio uero perſonarū diuiſionē. Eſt enim planū q̄ ſi in eadem parte duē fierent declinationes:contingebat caſus mutationem impediméto fieri perſonarū diſcretioni. Et econtra perſonarū trāſitione corrumpi caſuum proprietatem:quare caſū quidē diſcernens efficit mei mihi me. perſonam uero mei tui ſui. perſonā uero & caſū:me tibi ſe. & in omnibus diffinitum eſt ſupradictis:ideſt perſonis & caſibus:in quibus etiam numeri manifeſtātur propter diſtributionē:quē in utranq; partē eorū diſceſſit ideſt principiū & finē. utraq; tamē declinatio tā caſuū q̄ perſonarū ad proprias partes abſiſtens:ideſt ad nomē & uerbum fine utebatur : ut bonus bona bonū:boni bonē boni. ſcribo ſcribis ſcribit. Non arbitror neceſſarium eſſe ſi quis quērat quare autē ī pronomine non cōcedebatur perſonis magis terminatio quēadmodum in uerbis q̄ principium. quia oportebat ſemel uni cōcedere parti finē:& ſic eſt dicēdū rationabiliter caſuali quippe cum prius eſt nomen uerbo:quēadmodū oſtēdimus . & manifeſtū eſt q̄ eius proprietas i deſt caſus iure obtineat finem . Prēterea pronomen ē quod pro nomine accipitur:& imitatur nomē:& certū quidē accidēs eſt eius ſignificationi :ideſt ſubſtātiē quē inaſcitur perſona: & ſi terminatio optinet maxime partes orationis . Finis autem pronominis caſus ē. Optinebit ergo per finē ut pronomē uocetur: quippe quo imitatur nominis proprietatem:ideſt caſum: q̄uis etiam uerbi ſubit proprietas :ideſt perſona. Et oportere iudico anteq̄ de ſigillorum conſtructione pronominū dicam diſſerere de eorum proprietatibus:ex quibus manifeſtū tradendē fiat documentum conſtructionis. Quoniam igitur prēdictū eſt de prēcipua & ſingulari demōſtratione pronominis:quē fit in utraq; parte in principio perſonarū in fine caſuum:de cēteris uideam⁹. Apud grēcos alia ſunt demonſtratiuorum abſoluta pronominum:alia diſcretiua. Abſoluta dicuntur quē non egent alterius adiunctione perſonē:quē ἐγκλιτικά ideſt inclinatiua apud illos ſunt:ut ὁ οἰκός μου ὁ υἱός σου . Diſcretiua ſunt quē egent adiūctione aliarum perſonarū : quē ὀρθοτονούμενα

ὀρθοτονούμενα

uocant: ut ἐμοῦ κατηγορήσαν τοσσέονται . Neceſſe eſt enim aliā iferre perſonā:quomodo in cōparatiuis nomibus:neceſſe eſt de ea alias fieri perſonas. Abſoluta uero eorū ideſt poſitiua per ſe proferūt. Apud nos autē pronomia eadē & abſoluta & diſcretiua ſūt. Abſolute ut uidet me:uel diſcretiue uidet te uel me :illū autē non. Nominatiuus tamē prī mē uel ſecūdē perſonē pronominū ſi uerbo iungatur:q̄ a uerbū per ſe abſolutam magis perſonā ſignificat:plerūq; diſcretiuus eſt:ut ego dico:ille antē non. Accidit pronomini relatio ī tertia perſona : per quā prēdicta nomina per recordationē pronominātur:ideſt per pronomē ſignificantē ut Iuppiter poſt q̄ troas & Hectora nauibus appulit : ipſe reiecit oculos claros. Et ſciendū q̄ demōſtratiua pronomina:non aliquorū prēdictorū loco nominū quomodo relatiua. Sed eorū quē proferri demōſtratiue nō poſſunt accipiūtur. Relatiua uero prēdictorū quidē loco nominum. Sed quē iterum accipi non poſſūt. Si quis enim pro ipſe reiecit oculos claros ponat iterum Iuppiter. Non colligit duas orationes ad Iouem. ſed quaſi principium alterius facit orationis. Poteſt autē proprium nomē & ad diuerſas proferri perſonas:ut ſi dicā. Aiax uenit ad troiam. Aiax fortiter pugnauit cum troianis:uel contra troianos. Dubiū eſt an de eadē dicam perſona: cum duo eiuſdē nominis fuerint:ad quos ſupradicti actus pertinere poſſūt. Sin autē dicam. Aiax uenit ad Troiam:idem fortiter pugnauit contra troianos:de una intelligo perſona. In omnibus igitur relatiuis pronominibus una eadēq; eſt oratio ex ſupradicto nomine pendēs Licet autē pro relatiuis pronominibus nomina ponere:& orationē mutar ut Iuppiter tonat. Iuppiter fulminat. Hē enim omnes orationes ſingulē per ſe poſſūt proferri & inuicē cōuerſo ordinē prēpoſtere dici: Cum non ad priorē refertur ſecūda:quod facit pronomē relatiuum:quod ad prēdictum nomen refertur. Quotiens uero ille uel hic nō oſtendēdum aliquid ante oculos referunt:oportet intelligere:q̄ eorum demōſtratio ad itellectum refertur. Itaq; quēdā ſunt oculorum demōſtratiua :ut ego & tu:quēdam & oculorū & intellectus:oculorū:ut hic uir: Hic eſt tibi quem promiti ſēpius audis. Intellectus:ut Hic pietatis bonos? ſic nos in ſceptra repo nis? Prēterea ſola pronomina diuerſis uocibus:diuerſas faciūt tertias perſonas:cum uerba una uoce ad plures perſonas pertineāt tertias. Dicim⁹ enim ſcribit Probus aut Seruius:uel quicūq; poteſt hunc actum ſuſcipere :non tamē hoc etiam in pronominibus. Nam relatiua quidē ſunt ipſe uel is uel ſui :quod primitiuum eſt. Demonſtratiua uero hic iſte & ille. Sed intereſt q̄ ille ſpatio longiore intelligitur:iſte uero propinquiore. hic autem non ſolum de prēſēte .uerūetiam de abſente poſſumus dicere ad intellectum referētes demōſtrationē :ut prēdictū eſt : ut Hoc regnū dea gentibus eſſe Virgilius in primo. Ad abſentē carthaginē rettulit demōſtrationē. Iſte uero plerūq; ad oculorum demonſtrationem profertur : ut

Lautē q̄ 3 Greg

Virgilius in sexto. Non hęc ista sibi tempus spectacula poscit: Inueniun
tur tamen hoc de absentibus protulisse auctores: uel de eis quę cerni non
possunt: ut supradictum est. Virgilius in. xi. Sed nunc est omnia quādo:
Iste animus supra. Terentius in adelphis. Iste tuus ipse sentiet posterius:
cum de absente ęschino dicat. Ille quoq; cū etiam relatiuum tam de absē
te q̄ de prēsente potest accipi: ut Sic iuppiter ille monebat: & Tu ne ille
ęneas. & Ille ego qui quondā gracili modulatus auena Carmen? Licet ta
men per figuram cōuersionis: idest κατὰ ἀπόστροφον absētis quasi prę
sentis loquendo uti secūda persona: ut Iuuenalis in secundo. Tu ne duos
una sęuissima uipera coena: Tu ne duos? Quomodo tamen apud grēcos
additur i quibusdam pronominibus ad uim significationis intēdendam
ut ἐκεινοσί ὀυτοσί ὀαί: sic etiam apud nos met pte te ce additę itēdūt
significationē: ut egomet tute meapte nostrapte huiusce: de quibus cum
de pronomine tractabamus latius diximus. Diffiniuntur autem perso
nę pronominū non solū demonstratione: quę prēsentium cognitionem
sub oculis ostendit. sed etiam relatione: quę absentium recognitionē ha
bet. Itaq; bene dicebat Aristarchus coniuga esse personis pronomina cū
similiter & conūcte per omnes personas diffiniuntur uel demonstratōe:
uel relatōe. Verba uero inconiuga cū in prima quidem & secunda perso
na finiuntur. In tertia uero non nisi prēcipuus sit ad aliquē unum perti
nens actus: ut fulminat & tonat: de loue solo intelligimus: non q̄ uerbū
tertię personę finitum est: sed q̄ is qui eius significationē agit: proprium
habet hunc actū. Manifestum est igitur q̄ ideo diuersę sunt pronominis
positiones in tertia persona: ne una uoce diuersę significētur personę. Cō
sequebatur enim ut ipsę quoq; infinitę essent: quomodo in uerbis tertię
personę: quod cōtrariū erat proprietati pronominū. Quippe cū una di
ctio plura significat infinitatis causa fit hoc. Prēterea alię quidē partes
casuales a nominatiuo genitiuum: & cęteros casus ad consequētiam noi
natiui solēt perficere. Principalia uero pronomina: idest ego tui mei sui
tibi sibi. Positiuę magis per singulos casus declinātur cū non potest ego
secundum rationem casualium mei genitiuum adhibere: neq; tamē mei
genitiuus mihi & me oportune ascisci. Numeris quoq; positiue commu
tatis ego mei nos: tu tui uos. Nullus enim genitiuus qui non ex nomina
tiuo sit conueniēter declinatus: potest numerum pluralem noiatiuo cōse
quētem exhibere. Declinatus enim a noiatiuo congrue huic declinat tā
sequētes casus q̄ numeros. Itaq; & ἑτερόκλιτα: idest diuersiclinia: ne
cessario consequitur aliquis nominatiuus aptus genitiuo: exquo reliquę
figurationes tam numerorum q̄ casuum reddantur: ut iter itineris geni
tiuus fecit itineri & itinera: & ex hoc quoq; nominatiuus itiner necessario
accipitur. Similiter precis & uicis & frugis & lateris: qui sunt genitiui: fa
ciūt datiuos p̄ci & uici & frugi & lateri: & preces & uices fruges & lateres.

Virg
Virg
Terent

Quapropter oportune inerunt nominatiui supradictis nomibus & prex
& uix & frux: uel frugis: & later. Ergo genitiuus mei non declinatus: sed
positiue factus consequētiam tā casuum q̄ numerorū recusauit. Ille autē
& iste & similia cum genitiuum a nominatiuo habēt declinatū habuerūt
etiam reliquos casus & numeros consequētes. Sed forte quęrat aliquis:
cur consequētiam euitauerūt pronomina: & cur non nomina. Nominum
positio inuenta est ad significationem qualitatum uel communiū uel p
priaꝝ: quę sūt innumerabiles: ut homo: Plato. Et quoniā neq; demōstra
tionē hēt ea neq; relationē: q̄ b⁹ finiūt̄ p̄sonę, pnoīnū inumerabiles ī eis:
idest nomibus positio fiebat: & singulorū figuratio nominū singulis red
dat suppositorum suam qualitatē: quare nō mediocriter disturbāt qua
litatis significationem: cum in unam concidant uocem nominū positio
nes tam in propriis q̄ in appellatiuis. Inde caruit diffinitione persona ea
quę in nomine ipso intelligitur: nec mirum cum propria quoq; nomina
quis ideo ponantur ut unumquēq; ab aliis omnibus discernant. Incerta
sunt tamen: cum non possint omnes eius qualitates quę illum separant
ab aliis omnibus ostendere absq; demōstratōis auxilio: quę fit per prono
men. Quis enim sciamus q̄ poeta fuit Virgilius & filius Maronis cer
nētes eum si posset fieri: nesciebamus eius esse hoc nomē nisi siquis no
bis eum demonstrans dixisset. hic est Virgilius: propter quod per singu
las figurationes separatus nominatiuus exigebat obliquos casus congru
os proprietati suę: ne fieret incerta significatio tam confusa. Inde etiam
genera necessario subeūt: ut cum qualitate significatōis discernāt ét gen?
Inde inuētę sūt etiam adiectiuę positiones: ut cōsequētia nominibus cō
munibus uel propriis cōpleātur: ut equo albus uel fortis. Platoni uero sa
piēs: uel bonus adiicitur. Marti gradiuus: & alia multa quę possunt ac
cidere. Vnde etiam cōpositiones sunt īuentę: ut beneficus maleficus om
nipotens: quę ex accidentibus conficiebātur: quę sūt qualitatis uel quan
titatis. Pronoīa uero ea quę ad nihil aliud aspiciūt per demōstrationem
nisi ad propriam aliquam substātiam: & ad ei accidētes qualitates: quę
possunt oculis cōspici: ut albū uel nigrū: longū uel breue: uoce autē ipsa
pronominis nō manifestātur nisi substātię: iure plurimas recusauerunt
uocū figurationes: quippe cum singulę earum per singulos casus pro om
nibus accipiūtur nominibus. In oībus enim rebus substātię quidem sin
gulę sūt: qualitates uero multę: quę noīe possūt intelligi. Quod si uerum
est naturaliter abstitit ab eis nominū consequēs declinatio: ne cū pro om
nibus accipiātur noībus uni eorum terminatōi succedāt: & cum unicam
ad omnia quę sūt habeāt significationem: & una uoce generali proprie
tates omniū demōstrent: unicam habuerunt etiam uocis declinationem
ut singulas uariēt personarū & casuum prolationes: nulli obnoxia regulę
quę in unicis nec locum habere uocibus poterat. Manifestum est autem

Q°

Recte: neq; omnia concidant uocem nominū positionem est sed concipiāt. & sic preclare pontanus pro ponte aspiratio me scribendum esse ait

Concidant. pro Concidant dixit prisci.

q̃ & prima & ſecunda perſona quibus ſola eſt demonſtratio ſingulas habent uoces. Itaq; genera quoq; omnia non abſciſa propriis terminationibus: ſed per eundem finē congruam habuerūt poſitionē. Quippe cum p ea demōſtratio ſubſtantiam per ſe ſignificat abſq; diſcretōe generū. Ille autem & ipſe & hic & iſte & is: quia in diuerſis tertiis poterant eſſe perſonis abſentibus uel pręſētibus: uel longe uel iuxta poſitis diffinitionis cauſa manifeſtādę: etiam genus cum ſequēti declinatōe acceperūt. Quēadmodum nomina: ſic etiā pronoīa per ſingulos caſus ſimiliter cum uerbis conſtruuntur: & noīatiuis quidē ītrāſitiue: obliquis uero tranſitiue uerba cōiunguntur: ut Theotiſtus uel iſte currit: Theotiſti uel iſtius miſereor: Theotiſto uel iſti prębeo: Theotiſtum uel iſtum uideo. Ablatiuus etiā cęteros obliquos ſequitur. Theotiſto uel iſto gaudeo. Nā uocatiuꝰ quoq; intrāſitiue ſecundis adiūgitur uerborū perſonis: cum proprius ſit naturaliter ſecundę perſonę: ut Theotiſte uel tu noſter doctor legis: uel lege. Virgi. i. x. Vigilas ne deū genꝰ ęnea ſuigila. Obliq; tr̄ōſtructionē ꝗ boq; quę fit ītrāſitie cū noīatīs excipiūt trāſitie niſi ſint ꝗba abſoluta: ut Theotiſtus uel iſte uiuit: ſpirat floret uiget: & ſimilia. Ea enim non egēt obliquorum adiunctione: ideſt trāſitione in alias perſonas affectus tātū ſingulorum oſtendentibus uerbis: ut doceo iſtum: uel Theotiſtus docet Priſcianum: Ego doceor ab iſto: tu doceris ab illo.

Virg

¶ De imperſonalibus quę ſemper obliquis iungūtur.

SCiendum autem q̃ imperſonalia ſiue trāſitiue ſiue intrāſitiue p ferantur obliquis caſibus iungūtur: niſi per defectionē proferātur. Intrāſitiue: ut curritur a me: pro curro: uel ſtatur a te pro ſtas: & ſedetur ab illo: pro ſedet ille. Q̃uis in eis quoq; poteſt ipſa res ītelligi uoce paſſiua: ut curritur curſus: & bellatur bellū. Vnde etiam ſi non addat a quo poteſt tamen ſēſum complere ipſius rei quę agitur. Virgiliꝰ in ſeptimo. Certatur cōminus armis. Terentius in eunucho. Quid agitur? ſtat. Trāſitiue: ut miſeret me tui: pudet te mei: poenitet illum ſui. Mei autem & tui & ſui genitiuos hic intelligimus primitiuorū: qui quidē etiam poſſeſſiuorum ſunt genitiui. Nec mirū eādem uocē mutatione ſignificatiōis ad aliam ſpeciem trāſire cum ſoleat diuerſa ſignificatio eaſdē uoces etiā ad alias partes trāſferre: ut nomina ī aduerbia. Sublime uolant: pro ſublimiter. Sole recens orto: pro recenter. Et contra aduerbia in nomina: ut Sponte ſua: & mane nouum: & participia in nomina: ut amās ὁ ἐρᾶσ σ ſapiens ὁ σοφός. doctus ὁ ἐπιστήμων. factum τὸ ἔργον. Carent enī tempore in his ſignificationibus. Igitur non uoces magis ualent in partitione dictionū q̃ earū ſignificationes.

Virg
Terent

¶ De pronominibus loco nominum poſitis.

LOco nominum pronomina ponūtur non ut quidam exiſtimāt p pter nominum ignorātiam: quę enim ignorantia eſt nominum ut

dicat Aenēas ad Didonē. Ego te quę plurima fando Enumerare uales Sed manifeſtum eſt q̃ quia non poſſūt nomina in prima & ī ſecūda eſſe perſona: ut oſtendimus. At dicet aliquis quid igitur? nū etiam ignoratis nominibus dicimus: ego & tu? ad quem reſpondēdū eſt q̃ ex accidēte hoc fit: ideſt demōſtratiōe proprię qualitatis: cum ſimiliter etiam cognita nomina pronominalem ſępe exigunt demonſtrationē: non minus tamen ſic quoq; loco eorum accipiūtur. Vi enim propriū nomē intelligit per pronomē: nō dico uocis nomen: ſed quod ex ea oſtenditur: ideſt propria qualitas ſuppoſiti: in qua ſūt propria nomina. Quāobrem ad nihil utile pertinēt pronomina ſi careant perſonis oſtendentis: & eiꝰ quę oſtēditur. Itaq; cū ſcribuntur per ſe pronomina nimium infinita ſunt: ſcilicet cum a ſua materia excidunt: ideſt demonſtratōe proprię qualitatis: unde rationabiliter qui ſibi inuicem ſcribunt ſolent nomina propria pręponere: ſine quibus perfectio orationis nō conſtaret: cū ponantur pronomina tam primę q̃ ſecundę perſonę propter accidentes actus tam ſcribenti q̃ illi ad quē ſcribitur prępoſitis nominibus propriis. ut Cicero Bruto. vi. ad ea demōſtrationes faciunt pronomina. Si enim ponam: Ego tibi dudum ſcripſi: oſtendi per pronomē ego nominis prępoſitum nominatiuū per tibi aūt datiuum ſecūdę perſonę: q̃ loco datiui noīs prępoſiti accipit. Nec dubium eſt q̃ ſublatis nominibus antepoſitis: etiam pronomina infinita fiunt. Eſt autē cauſa propter quam nomina non poſſunt accipi in prima & ſecūda perſona: quā ſuperius quoq; diximus: uel q̃ ſubſtantię & qualitates generales: & cōmunes: & ſpeciales: & indiuiduę in quibus ſūt nomina: non habēt certam diſcretionem perſonarum: utputa omnis homo & ſubſtantia poteſt dici: & animal: & homo: & nominari Plato: uel Cicero: uel quod ex propriis nominis poteſt imponi uni alicui ex omnibus. Prima autem perſona ad nullum pertinet niſi ad ipſum qui loquit. Nec ſecunda: niſi ad eum in quem ītenditur ſermo: uel propter hoc: uel etiam propter illud: quod non ipſi nobis imponimus nomina: quod eſt ſuum primę perſonę. Nec ad eos qui naſcūtur intēdentes ſermonē: quod eſt ſecundę perſonę: eorū poſitionem: ideſt nominationem facimus. Neceſſe eſt ergo in tertiam perſonam concedere nomina per oēs caſus abſq; uocatiuo qui primus tranſfert poſitionem a tertia perſona ī ſecundam: propterea q̃ per eum fit demonſtratio pręſēs: eius in quem facta ſit poſitio nominis. Illud ~~quod~~ manifeſtum eſt: q̃ a nobis uerba facientes: ideſt proferentes ad alias perſonas: debemus ea intendere: & apparet q̃ non licet nominibus uti: q̃ tertiarum ſunt ea perſonarum: ſed ratio exigit a prima ad ſecūdam fieri uerba. Quāobrem ſubierunt pronomina hoc qd̄ non poterat nomen cōplētia. Cum dicimus ego tibi ſcripſi. Prędicta eſt autem cauſa: quapropter pronomen unum pro omnibus accipitur noībus: ideſt q̃ demonſtrationem uel relationē habet alicuiꝰ certę ſubſtātię

Virg

Cicero

Q°

Propria qlitas ſuppoſiti intelligitur p pronomē ſed nō accipit hic qlitatē loque ſed p ſuppoſito propri o

Cauſa propter q̃ nomina non poſſunt accipi in prima & ſecunda perſona

que omnibus propriis nominibus una eademq; uoce significanda ē. Nemo tamen putet q̃ nihil usus habent tertię pronomina personę cū nomina in eam possunt personam accipi: & dicat si posset in prima & secūda inueniri nomina persona: fortassis nec excogitarētur pronomina. Nam possumus ad hoc dicere q̃ pronomina semel nominū loco nata: ex accidente habuerunt etiam demōstrationē. Sub oculis enim omnes eorū personę plerūq; cernūtur. Itaq; pręcipuū habuerunt accidens: idest demonstrationem quę profecta per coniunctionē primę & secūdę personę: peruenit ēt ad tertiam: quare excogitata sūt pronomina in tertia persona. Non igitur q̃ non habet tertias personas nomen: ideo excogitata sūt pronomia. Sed quoniam expers est demōstrationis: quę est in pronominibus. Itaq; inest utrunq; in illo Virgiliano: Hic augustus & omnis iuli progenies: satis necessarium. Quia enim cernitur Augustus demonstratione usus ē per pronomen quę nomine fieri non poterat hic. Vt autem qualitatem quoq; propriam ostenderet personę: quam demonstraret addidit Augustus. His itaq; se habentibus certum est: q̃ si dicam. Priscianus scribo & his similia: sine dubio incongrue dico. Nec propter aliud quid: nisi propter personarū incōsequētiam. Tertię enim personę est nomen: uerbum uero primę. Est igitur cōsequēs quod in duabus tertiis profertur: ut Priscianus scribit: non tamē omnino ubiq; hoc obseruamus. Quę enim substantiam significant uerba uel nominationē ascisciunt aptissime nomina & in prima & in secūda persona: quod nō est i aliis cōsequens: ut Sū pius ęneas. Cicero nominor: & his similia. Quis enim gręcorum auctores iueniātur licētia solita utētes: & in aliis quoq; uerbis: primę: & secundę personę cōiūgētes nomina: ut Homerus μηκέτ' ἔπειτ' ὀλυσ νικάρη ὤμοι, σιν ἐπεί η. Euripides in hecuba. ἥκω νεκρῶν κευθμῶνα καὶ σκότου, πύλασ λιπὼν ἵνα ἅλησ χωρίσ ὤκῖσαι θεῶν πολύλωροσ. Idem in Bacchis. g. in quibus oībus deest ego. Nostri quoq; ut Iuuenalis in .iiii. Nam cum sis cōuiua mihi promissus habebis Euandrum uenies tirynthius haud minor illo Hospes. deest enim tu. Supradictis uero: idest substantiis & sine pronomine bene omnes adiungūtur personę: & uocatiuis uerbis. Cum enim ipsa uerba per se substātiā uniuscuiusq; propriam colligant: uel substantię nominationem necessario relictis pronominibus: quę ipsa quoq; solā substantiam quātū ad uocem significant: ad nomia se applicāt: quę propriam qualitatem demōstrāt: seu generalem seu specialem: ut homo sū: Apollonius uocor: unde ego sum: uel ego uocor per se nemo dicit: cum duplicata substantię demōstratio sine qualitate nil perfectum significaret: nō enim erat possibile propriam positionem: quę significatur nomine proprio attribuere uoci cōmuni: idest ad omnes generaliter pertinēti: quod est pronomē si diceremus. Ego sum: ego nominor: uerba ad pronomen referentes. Nam significationen non proprię

pronomina

Virg

Virg

Qui dicit priscianus scribo incongrue dicit

Homer

Euripi

Euripi

Iuuen.

Pronomina solam substantiā quātum ad uocem significant

qualitatis: sed quę cōmuniter omnibus accidit essentię demonstratiue faceremus: ad quam pertinet ego. Eadem ratio in cęteris quoq; personis ē. Manifestum est igitur q̃ quia cōfitētur suam positionē nominū supradicta uerba: idest nominationem euocāt ea a tertia ad primam: quando dico Priscianus sum: uel Cicero uocor: cum specialē substātiam quā pronomen additum demonstraret: habeat in se ipsum uerbum substātiuum uel uocatiuum. Itaq; frequēter inuenimus demonstratiuis pronominib⁹ positis: nō posita supradicta uerba tamē intelligi. ut Virgilius in sexto ęnei. Hic cęsar & omnis Iuli progenies. Adeo quoq; demonstratio huius est causa q̃ aduerbiis quoq; demonstratiuis sępe positis nō est necesse addere supradicta uerba: ut Virgilius in secūdo ęnei: Tu ne ille ęneas quē dardanio anchise? Idem in tertio. Nā polydorus ego. Idem in eodem. Ecce tibi ausonię tellus: hanc arripe uelis. Necnon etiam substantię posito nomine frequēter deficiunt uerba substantiua. Lucanus in primo. Quis furor o ciues: quę tanta licētia ferri? Virgilius in quarto ęnei. Quis tibi tunc dido cerneti talia sēsus? Quosue dabas gemitus? Et quālis & quātus positis infinitis: pro quibus etiam quis ponitur, deficiunt sępius uerba substātiua quomodo etiam participiis: ut Iuuenalis in quarto. O qualis facies & quali digna tabella. Virgilius in primo ęnei. Certe hinc romanos olim uoluētibus annis: Hinc fore ductores reuocato a sanguine teucri. Qui mare: qui terras: omni ditione tenerent Pollicitus. Non tamē si dicamus. Cicero accuso bene dicitur: sicut Cicero sum. Non enim accusationis uerbum proprietatē sic significaret substantię: quō substantiuū ꝓbū uel uocatōis: q̃ p ꝓbū īdicat uocatiuū. Participiis quoq; quę tertię sūt personę: quomodo nomina substantiua bene sociamus uerba: ut possint loco trium uerbi personarum fūgi: ut amatus sum es est. Quę si deficiāt īfinita pro his subeunt nomina substātię cū uerbo: ut ego sum qui amor: idest ὁ φιλοῦμενοσ: uel tu es qui amasti: idest ὁ φιλήσασ. Hęc enim desunt apud nos participia: & attēde in his quoq; quāta uis est substātiā significātium: quod & loco participii: quod & substātiā ipsius qui agit: uel patitur: & actum uel passionem significet: accipitur nomen substantiuum cum uerbo: ut quid est amans: qui amat: quid est nascēs: qui nascitur. Et loco uerbi participiū cum uerbo substātiuo: ut prāsus sū: pro prādi: meritus sum: pro merui. Et nota q̃ cum & nomē: ut supra diximus: & uerbum substātiuum inuicem: hoc cū participio positū loco uerbi: illud cum uerbo loco participii fungitur: ad omnes personas pronominū refertur. Ego sum qui scripsi: tu es qui scripsisti: ille est qui scripsit. Quomō autem pronominibus uocatiua uerba non adiungūtur: sic nec participiis quippe ad nominationem pertinentia. Substātiua uero aptissime adiūguntur cum actus & passionis essentiam cum participiis significant: ut amatus sum: amatus es: amatus est. Deinde dicēdū est de cōstructōe

Virg

Virg

Virg

Lucan.

Virg

Iuuena.

Virg

Pransus sum

meritus sum

pronominum ad uerba. Obliqui casus pronominum omni modo ad uerba referuntur: quomodo & nominũ: ut illius misereor: illi noceo: illũ accuso: illo nitor. Ex qua constructione intelligitur qualis nascitur affectus personę: sed non reciprocatur quod dicimus. Non enim omnia ꝓba obliquos desiderant casus nominum uel pronominũ: quomodo omnes obliqui casus uerba desiderant: quoniam quędã ex his perfecta sunt & absoluta: quędã defectiua: ut si dicat: ambulat homo uiuit currit sedet: & similia. quę sunt absoluta non egẽt obliquis casibus. Sin dicam. Accusat: uidet: insimulat~~ur~~ imperfecta sunt: & egent obliquorũ casuum adiunctione ad perfectionẽ sensus: sed de his opportunius separatim cum de uerbi constructione tractabimus dicetur. Quidam tamẽ putauerũt perfectioré uerborum constructionem esse: si pronomina assumãt: ut ego scripsi tibi: & similia: cuius a pprobationem dicunt esse eam ꝙ cum dicam: ego quidem affui: tu uero non si tollas pronomẽ incõgrua: uel incognita erit locutio. Sed hoc facit maxime coniunctio quidẽ. Itaq; ego non arbitror qd dicunt uerum esse generaliter. Non enim omnino egent pronominibus uerba: idq; affirmatur: non ex poetica solum constructione: cui licet & deficere & abũdare: sed ex cõmuni elocutione doctorum: & maxime a scriptorum constructione: qui sine metris scribentes perspicaciter magis ea utuntur: & ex ui ipsius orationis solent: Quod necessarium est apponere. Cum manifestum est de obliquorum constructione: Sciendum ꝙ insunt in quibusdam partibus orationis aliarum partium intellectus: ut si dicam. Aiax: intelligo hominem: & unum per numerum singularem si dicam: Anchisiades: intelligo genitiuum singularem primitui: & filius cum nominatiuo singulari. Si dicam diuinitus: intelligo nomen: cum ex prępositione idest ex diis. Si dicam fortior intelligo magis: & positiuũ primitiui: idest fortis. Innumerabilis est enim huiuscemodi exemplorum copia: nec est dicendum ꝙ si dicam: Anchisiades deest & debet ei addi filius: & si addatur poetica est licentia: quomõ & prępositiones solent & minuere: ut Terentius in andria. Ad te aduenio spem salutem auxilium expetens. Virgilius in primo ęnei. Sceleẽ ante alios immanior omnes. Ante enim cum comparatiuo positum auctionem auctioni addit. Terẽtius in andria. Post deide quod iussi ei dare bibere abundat post. Idem in eadem. Pernimium non laudo. per superuacuum esse uidetur. Quis amplioris significantię causa potest accipi. Idem in eadem. Abhinc triennium: pro hinc. Item subtrabitur prępositio. Virgilius ĩ primo. Italiam fato profugus: deest ad prępositio. Neq; si dicam Aiax. quod est singulare: deest unus. In uerbis igitur similiter accidunt: quę una cum eis intelliguntur: ut ĩ indicatiuis ipsa indicatio & quę ex ea intelligitur affirmatio. Vnde ad ĩterrogationes respondẽtes etiam aduerbium confirmatiuum uel nõ: uel uerbũ indicatiuũ reddimꝰ:

Quorundã opinio

Terent
Virg
Terent
Terẽti)
Terẽti)
Virg

ĩ parce

utpote habens in se affirmationẽ: ut interroganti legis: etiam uel non respondemus: uel lego. Sed & de his in cõstructione uerborum subtilius tractabimus. Inest etiam singularis numerus in uerbo scribo: nec eget ut addatur unus. Manifestumq; est ꝙ etiam nominatiuus pronominis inest uerbo. Ergo si supradicta non desũt: quia intelliguntur: nec pronomẽ deest. Nec tamen si addatur uituperanda sit constructio. Est enim quãdo amplioris causa significationis adiunguntur ea quę possunt: etiam si nõ addantur intelligi: ut legis: etiam lego. Ecce enim hic q̃uis aduerbiũ etiã per se positum intellectum habeat uerbi prędicti: interrogatione tamẽ additum nõ fecit uiciosam orationem: sed magis certiorem. Firmior. n. fit promissio duplici confirmatione. Similiter unum hominẽ dicimus ambulare ad diuersorũ multitudinẽ: nõ ideo ꝙ ipsi homini cum singulariter dicimus: non ĩhęreat etiam unius numeri intellectus. Iterũ ad omnium abnegationem dicimus nullum ambulare. Neminem inueni singulari numero numerum adiungentes singularem. Eodem igitur modo cum absoluta & non discretiua inest prolatio: dicimus absq; pronomine disputo disputas. Sin autem discretionẽ alicuius rei uolumus manifestare addimus pronomen: cuius est proprium discernere personas. Non enĩ ut iudicemus personam hoc facimus: eam enim habent in se uerba. Vnde infinita eoꝝ quia deficiunt personis egent uerbis indicatiuis: ut quod deest ex his assumant. Ergo discretionis causa: & maxime si cõiũctio assumitur pronomẽ additur uerbo: ut ego quidẽ affui: tu uero non. Ego qdem scripsi: ille uero legit: uel amplioris causa significantię: in quo tãtũ ad alios omnes uidetur fieri discretio: ut Cicero in primo inuectiuarum Nos non dico aperte consules nos desumus. Intelligimus enim ꝙ nemo alius nisi nos. Terentius in andria. Ego tibi furcifer: si uiuo ostẽdam qd sit periculi dominum fallere: & illi patrem. Et prima quidem uel secũda persona uerborũ nisi discretionis uel significationis causa nõ egent pronominibus: quippe cum sint finitissimę singulisq; uocibus pares habeãt & pręsentes demõstrationes. Tertię uero cum sint inumerabiles una uerbi uoce utentes necessario confusionem faciunt infinitam. Itaq; conueniẽter ad eandem discernendã: pronomina quę sunt finita tertiis uerbi personis adiunguntur ut per eorum adiectionẽ incerta significatio finiatur ut scribit hic: scribit ille: scribit ipse: scribit is: scribit idem. Salustius in catilinario. Verum enim uero is demum mihi uiuere atq; frui anima uidetur. Is ĩ hoc loco & relatiuum & discretiuum est ad omnes. Impersonalia quoq; uerba cum per se infinita sint personarũ & numerorũ additione pnominum diffiniuntur: & loco perfectorum per omnes modos accipiũt uerborum: ut curritur a me: a te: ab illo: a nobis: a uobis: ab illis. Imperatiuo curratur a te: ab illo: a nobis: a uobis: ab illis. Similiter optatiuo utinã curreretur a me: a te: ab illo: a nobis: a uobis: ab illis. Sic etiam ꝑ cętera

Cicero

Terent.

Salust.

infinitus

Quare Pronomina uerbis adduntur.

frequentissime:tamẽ sine additione pronominum proferuntur : & ipsũ actum significant:licet deficiant pronomina:ut Iuuenalis in tertio. Curritur ad uocem iocundã:& carmẽ amicę Thebaidos. Virgilius in primo ęnei. O dea si prima repetens ab origine pergam:Et uacet ãnales nostrorum audire laborum:deest enim tibi. Idem in eodẽ. Mecũq; fouebit Romanos rerum dominos:gentemq; togatam:Sic placitum. deest mihi.

Juuena.
Virg
Virg

¶ De Impersonalibus.

PAssiuam quidem uocem habentia:ablatiuo uel datiuo more passiuorum iungũtur:& intrãsitiue ĩtelligũtur:ut curritur a me uel mihi. Actiuam uero si sint a perfectis uerbis eorum constructionẽ seruãt: ut iuuat me:quia iuuo te. Virgilius in secundo georgicorũ. Et iuuat undantem buxo spectare cithorum. Placet mihi:quia placeo tibi : contigit mibi:quia contingo tibi. Similiter euenit:accidit. cętera quoq; datiuo copulantur:& intrãsitiua sunt:ut licet uacat libet mihi. Exceptis quę accusatiuum simul & genitiuum assumunt:poenitet pudet tedet piget miseret me illius. Duo inueniuntur quę cum genitiuis aliorum omniũ casualium applicantur. In quinq; tantũ solis pronominibus : quorum similes sunt genitiui primitiuorũ:genitiuis deriuatiuorum ne concidãt ablatio possessiui pro genitiuo primitiui cõstruũtur:Interest mea tua sua nostra & uestra:in quibus subauditur in re:idest in utilitate mea tua sua nostra Nam si dicamus interest uel refert mei tui sui nostri uel uestri:nõ ad primitiuam personam : sed ad possessionẽ intelligitur:ut interest mei filii uel fratris :uel tui uel sui:uel nostri:uel uestri. Cũ cęteris enim quoq; omnibus casualibus:idest nominibus uel pronominibus participiis supradicta uerba coniũcta genitiuum exigũt casũ:ut diximus:ut Interest imperatoris:interest meorũ natorum:interest docẽtis:idest prodest docenti. Nam participia tam nominum q̃ uerborũ sibi defẽdunt structuram:& uerborum quidẽ constructionẽ seruant:quãdo uel absoluta uel trãsitiua sunt ad alia casualia:quibus ad consequẽtiã uerbi cõiungũtur. Absoluta ut spirans uiuo:ambulans cogito:quia spiro & ambulo absoluta sũt. Trãsitiua:misereor tui:miserens tui:noceo tibi:nocẽs tibi:laudo te : laudans te:potior illa re:potiens illa re:& hoc quidem fit secũdum uerbum. Secũdum nomen autem participia construũtur quẽadmodũ uerba:uel ĩtrãsitiue cum nominatiuo:uel trãsitiue cum obliquis nominum ponũtur:sic etiam cũ participiis intrãsitiue:ut Virgilius scribẽs floret:ego ĩtelligens delector. Transitiue:ut egeo miserãtis:cõsentio miserãti:uideo miserãtem:potior miserante. Hę enim cõstructiones obliquorũ ad similitudinem nominũ uel pronominũ fiunt:ut indigeo illius:indigeo pascentis:faueo legẽti:quomodo & faueo amico:& faueo illi:accuso illũ:accuso hominem :similiter accuso legẽtem. Dignor te laude:dignor te illa re:dignor te celebrante. Est tamẽ quando ĩ nominum uim transeunt participia:&

Concidant pro eo quod non multi dicunt concidat

Cur dicimus Interest mea tua Sua nostra uestra

genitiuo coniungũtur relicta uerborum ordinatione:ut fugitãs lites participium est:fugitans litium nomẽ est. Amãs illum:similiter participiũ amans illius nomẽ:unde & comparatur amãtior amãtissimus. Pręfect9 urbi participiũ:quia & pręfetior urbi dicimus:pręfectus urbis nomen est Participiũ autem cõparationẽ habere non potest:cum loco uerbi fungat quod comparatione penitus caret:quãtum est in sua uoce. Nam adiectione aduerbii possunt comparari:ut Virgilius in primo ęnei. Quam iuno fertur terris magis omnibus unam Post habita coluisse samo. Similiter participio additur magis hunc coles :q̃ illum. Et ad nomen quidem loco uerbi fungitur:ad uerbum uero loco nominis:ut faciens eloquẽtẽ dico:pro qui facit eloquẽtem:laudo legentem:quomodo laudo lectorem. Nec mirum pro utroq; fungi:cum utriusq; accidẽtia possideat. Et sciendum q̃ si pręponatur cõiunctio casuali:necesse est aliquã quoq; partem casualem copulari:& ad utrãq; uerbum referri:ut Et Dionysius loquit & Trypho:& Apollonius scripsit & ego:& uigilans proficit & legens.& econtra si uerbo pręponatur cõiunctio:necesse est aliud uerbũ ei cõiungi & ad utrunq; aliquid casuale referri:ut scribit & legit Trypho:& pugnat & uincit ęneas. Licet tamen uerba primę & secũdę personę repetẽti nihil casualium adiungere :& perfectã orationem ostendere:ut & lego & ĩtelligo:& doceo & doceor:& scribis & cogitas. Nã ipsa demõstratio loco casualis alicuius fungitur:cum & pronomẽ & nomẽ per eã intelligitur : tã in prima q̃ ĩ secunda persona. Nam in tertia uerbi persona:quę infinita est eget aliquo casuali. Quod autem fit in nomine:hoc etiam ĩ aduerbio quod ui adiectiuum est uerbi:exigit ratio fieri:ut & bene & docte scribit sortes. Necesse est enim coniunctiones prępositas uel diuersas personas coniungere:quę sunt in casualibus:uel qualitates:quę sunt in aduerbiis. Communiter autem actum uel passionem necesse est cõsequi:quę est in uerbo uel participio:uel actus uel passiones copulari. Cõmunes autẽ p̃sonas consequi:uel qualitates ipsi actui accidẽtes geminari: & tunc actũ inferret. Si enim non pręponatur cõiũctio licet diuersas iferre partes:ut scribit Dionysi9:& trypho: scribit dionysi9 & legit. Si.n.p̃ponã ciũctões dicẽdo:& scribit dionysi9 necesse ẽ alterũ ꝓbũ subiũgeř & diceř. Et scribit Dionysius & legit. Rursus si dicam:& Dionysius scribit:necesse est alterum causale inferre:& dicere. Et Dionysius scribit & Apollonius. Quippe cum pręposita cõiunctio copulatiua :uel disiunctiua oĩmodo cogit cõsimilem partem repetere :idest uel casualem:uel carẽtẽ casu: & eundem casum uel modum:ut & scribo & intelligo:uel scribo uel intelligo:& meus seruus& tuus:uel meus seruus uel suus. Sciendũ tamẽ est q̃ licet genitius in huiuscemodi constructione copulare nominatiuos possessiuorum. Quippe qui uim genitiuorũ primitiuorũ suorum possidẽt:ut pulcherrimi sunt & homerici uersus & Virgilii. Similiter licet dicere :& Agamẽ-

Virg

Amans illũ
Amans illius

Pręfectus urbi
pręfectus urbis

l. aliam

nonis filius:& Menelai filia sociati sunt:& frater noster & uestri :& meꝰ seruus & illius.Nec solos nominatiuos possessiuorũ.sed quoscũq; casus bene possumus cum genitiuis possessiue prolatis coniungere:ut & ager meus est & fratris:& tua est ciuitas & omnium:& mei filii est hereditas : & cognatorum .& meo seruo & fratris dedi:& meũ amicum & patris diligito:& mei filii & uxoris meę:& meo filio delector & castę matris. Similiter omnia possessiua possũt proferri:tam nomina ꝗ pronomina. Genitiuos quoq;& ablatiuos iuenimus coniungi uerbo impersonali:quod est interest & refert:de quibus supra diximus :ut ĩterest mea & patris:refert tua & imperatoris.Modos quoq;ut diximus necesse est supradictis coniunctionibus prępositis eosdem plerunq;adiungi:ut & legis & discis : & lege & disce:utinam & legeres & disceres:utinã aut legeres:aut disceres : cum& legas & discas:cum aut legas aut discas:cupis & legere & discere Licet tamen uariare:ut & legisti & lege:& legisti & utinam legas . Casus quoq;eosdem sociari exigunt copulatiuę uel disiũctiuę:prępositę uel interpositę coniũctiones quãdo unum uerbum ad eos refertur:ut ego & tu legimus:uel mei uel tui miseretur :& mihi & tibi prodest :uel me uel te ledit :uel Cicerone uel Virgilio delector.His constructionibus inueniuntur quędam contraria apud auctores :licet non repetantur coniunctiones supradictę:sed sic interponantur quomodo si repetantur. Virgilius in primo ęnei.Succinctam pharetram:& maculosę tegmine lyncis : Aut spumantis apri cursum clamore prementem.Sed melius in quibusdam codicibus sine m pharetra ablatiuus inuenitur.Quidam tamẽ lyncis cursum a cõmuni accipiunt.Idẽ in septimo.Quod scelus aut lapythis tantum:aut calydona merẽtem.Sed melius hic quoq; in quibusdam codicibus inuenitur.Quod scelus aut lapythis tantum:aut calydone merẽte:uel aut laphytas aut calydona merentem. Eãdem questionem habet etiam illud.Iusticia ne prius mirer belline laborum.Sed inuenitur etiam Iusticię ne prius:quod est aptius.Similes enim quęq; coniunctio dubitatiua uel interrogatiua exigit casus.Hoc autem sępe fit ubi anceps est constructio dictionũ. Nam & succingor hanc rem:& hac re succingor dicimus. Virgilius in septimo.Palla succicta cruẽta.Idẽ in quarto ęnei. Tuumq; dulce caput magicas inuitã accingier artes.& Mars perdere gẽtẽ Immanẽ lapythum ualuit:cõcessit in iras:Ipse deum antiquam genitor calydona dianę:Quod scelus aut lapythis tãtum:aut calydone merente: & Quod scelus aut lapythas tãtũ:aut calydona merentem:utrunq; bene dicitur:& miror iusticia & iusticię.Et rectius quidem omnes ad prępositum casũ esse etiã consequentẽ interposita cõiunctione:nõ tamẽ penitus absq; ratione esse uidetur:si quid tale inueniatur apud auctores. Pronominum obliquis casibus coniuncta uerba duas exigunt personas:efficientis & efficiendi:idest agentis & patiẽtis:ut misereris mei:das mihi:

Virg

Virg

Virg

Virg

Virg

/. quod grẽci dicunt ἀπὸ κοινοῦ

Succingor hanc rem & hac re

Miror iusticia & iusticię

uides me:dignaris me.Similiter in omnibus casualibus:& in reciprocationibus personarum hoc est quãdo eadem persona & agit & patit : & utimur eiusdem constructionibus:ut misereor mei:inuides tibi:orat se ille: & similia. Nulla prępositio per cõpositionẽ potest pronomini adiungi . Itaq; per solam appositionem obliquis casibus eorum prępositur: apud grẽcos quidem fere omnibus:excepto uocatiuo. Apud nos uero accusatiuo soli: uel ablatiuo:ut ad uos:in nobis. Vnde mecum tecum secum nobiscum uobiscum :non accipienda sunt composita:quomodo nec quocũ: quacum quibuscum: & similia. De accentu autem in libro qui est de pronomine sufficienter dictum est. Nomĩbus uero prępositiones addũtur tam per appositionẽ ꝗ per cõpositionem:per cõpositionem quidem quę fit in nominatiuo:cuius seruant compositionẽ etiam obliqui : ut indoctus.indocti indocto indoctum indocte . Per appositionem uero supradictis duobus obliquis casibus,uerbis uero:& aduerbiis per solam cõpositionem adiunguntur prępositiones:Participiis autem tam secundũ uerbi compositionẽ ꝗ secundum nominis appositionem:ut perlegens a perlego:efficiens ab efficio:ad legentem:a legẽte:ut ad puerum a puero. Sciendum tamen ꝙ recta ordinatio exigit:ut pronomen uel nomen prępositum uerbo:ut ego & tu legimus. Virgiliꝰ & Cicero scripserũt.Quippe cum substantia & persona ipsius agentis uel patientis:quę per pronomen uel nomen significatur: prior esse debet naturaliter ꝗ ipse actus:ꝙ est accidens substantię:licet tamen & prępostere ea proferre aliquem auctorum usurpatione fretum. Et prima & secunda persona uel in se reciprocantur : uel in alias diuersas transeunt:cum non absolutis uerbis adiunguntur. In sese qui demreciprocantur:ut misereor mei:misereris tui: noceo mihi:noces tibi:laudo me:laudas te. In alias uero diuersas transeunt:ut misereor illius:misereris mei. noceo tibi: noceo illi : laudo te : & laudas illum. Tertia uero persona : non solum eadem patitur : sed etiã in aliam tertiam extrinsecus potest transire. Quippe cum diuersę in ea possũt esse personę:quod & in prima & in secũda nõ inuenit.Quippe cũ sint finitissimę:& uocibus unicę:ut iste accusat illum:& ille hunc : & ĩ se reciprocatur eadẽ:ut ille accusat se.Prima autẽ in aliã primã trãsire nõ potest:nec secũda in aliã secundam:scilicet quia nec possũt esse diuersę primę & secundę:sed uel ĩ se reciprocãtur ut dictum est:uel trãsit prima in secundã uel tertiã:& secũda in primã uel tertiã:ut uideo te:& uideo illum:& uides me & uides illũ. Tres igitur personę eãdẽ quidem constructionem habent reciprocã unam:ut prosum mihi:prodes tibi:prodes illi. Transitiuam uero prima quidẽ & secunda persona ad binas ꝑsonas : ut prosum tibi:prosum illis:prodes mihi:prodes illi. Tertia uero ad tres superat enim hac una:ꝙ tertia in aliam tertiam trãsitiue profertur:ut ille prodest mihi:prodest tibi:prodest isti.

Mecum · Nobiscũ
Tẽcum
Secum Vobiscum

·f. acc. & abl.

De constructione deriuatiuorũ secũdum personam.

POssessiua tamen quia duas cõtinent personas: idest possessoris: & possessionis: necessario tribus constructionibus ordinantur cũ eo: primitiua duas habeat: reciprocã: idest sui passã: quã greci ἰλιοπαθῆ uocant: & transitiuam. Sui passam: ut uideo memet. Transitiuam: ut uideo te uel illum. Possessiua uero modis construuntur tribus cum uerba a possessore in possessionem: & a possessione in possessorem: uel extrinsecus transferantur a possessore in possessionem: ut doceo meum filium doces tuum discipulum: docet ille suum auditorem. A possessione uero i possessore: ut paret mihi meus filius: paret tibi tuus cliens: paret illi suus seruus. Extrinsecus: ut doces tu: uel docet ille meũ filiũ: doceo ego: uel docet ille tuum filium: doceo uel tu suum illius filium: sed melius hoc ꝑ retrãsitionem fieri dicitur: ut rogat me ille ut doceam suum filium. Cũ enim suum sit relatiuum: exigit ut prius cognoscatur persona sui possessoris: ad quem refertur. Et sciendum ꝙ omnia illa possessiua possessoris quidem personam secundum primitiuum significant. Possessio uero ipsa tertię est personę: ut meus tuus suus: quomodo & nomina quibus coniunguntur: ut meus pater: tuus filius. Excepto uocatiuo: qui solus in primę personę possessiuis inuenitur: cum secundę copuletur personę: ut o mi pater: o mea tu: o noster chremes. Omnia tamen possessiua in genitiuos primitiuorum etiam uerbis sociata possunt resolui: ut amicũ meũ moneo: pro amicum mei. & euandriũ filium Turnus interfecit: pro Euandri filium: & Daunius filius ab Aenea uictus est: pro Dauni filius. Hoc autem interest inter possessiuum pronomen meus tuus suus: & primitiuum mei tui sui: ꝙ uoce possessiui genus & casus & numerus ipsius possessionis ostenditur. Et substantiã quidem uerba possessiuis coniuncta: ad possessores referuntur: ut tuus sum filius: meus es pater: suus est illi seruus: in una eademq; persona possessor simul & possessio intransitiue intelligi nõ potest nisi figurate dicat aliquis: meus ego sum seruus & dominus: & similia. Persius. Vindicta postq̃ meus a prętore recessi: & Euripides ἐιὸ λὲμόσ εἰμί. Sin autem aliquibus uerbis ea sociamus ad ipsarum possessionum actum uel passionem pertinentibus, necesse est cũ in prima: & in secunda esse persona intelligantur: Primitiua quoq; eis ꝑnomina adiungi: quomodo etiam nominibus: ut tu me? filius legis: ego tuus pater doceo: & tu Virgilius doces: ego Priscianus doceor. In eis enĩ constructionibus uerba quę nõ substantiam significant ad ipsas possessiones non ad possessores pertinent: idest quando nominatiuis possessiuouorum adiunguntur uerba. Sin autem in una eademq; persona uerbum obliquo coniungatur pronominis casui: necesse ẽ reciprocationem: idest sui passionem fieri: & eandem personam agere aliquid in se simul: & a se pati: ut misereor mei: inuideo mihi: incuso me. Et sciendum ꝙ greci quidem

Lauret. 197

Lauret. 197

Lauret. 202 198

Retransitio

Lauret. 198

Lauret. 202

Lauret. 197

Lauret. 197

Lauret. 197

Retransitio & reciprocatio mq differant hinc colligit

sui potitur:sibi indulget. Vel per retransitionē:ut hortatur me ille ut sui potiar:rogat te ille ut sibi indulgeas. Possessiuis uero cum in ea possessiuorū fiat transitio:ut sui serui miseretur:& suo seruo prodest:& suum seruum diligit. Nec aliter tamen potest supradictū possessiuū tertię persoę construi cum aliis extrinsecus personis nisi per retrāsitionē: quomodo & primitiuum eius:nisi prius a possessore eius proficiscatur in aliam uerbi personam. Et sic ab illa rursus ad possessionem tertię:sicut & ad se: ut rogat me ille:ut suus seruus ministret mihi uel tibi:precat ut sui patris miserear:petit te ut suo profis filio:obsecrat Cicero Varronē ut suū erudiat natū. Et notandū q cū a tertia in tertiā fit retransitio personā:ī dubiū uenit possessio:ad quā pertineat ea:ut rogat iste illū ne suo noceat filio. Ambiguū est cuius suo filio:istius an illius:idest rogantis:an eius qui rogat:quomodo & apud grecos: παρακαλεῖ πλάτων ἀριςοτέλην τὸν ἑαυτοῦ δοῦλον ἐλέησαι:dubium fit utrū Platonis:an Aristotelis suū.

/. idest rogat plato aristotele ut sug seruū misereatur

¶ De secunda differentia pronominum possessiuorum tertię personę ad alia possessiua.

OMnium possessiuorū tam nominū q pronominū per quēcunq casū plato loco licet genitiuis uti primitiorum:ut Euādri filio p euādrius filius:& Euādri filii: p Euādrii filii:& Euādri filio p euandrio filio:& Euādri filiū pro euādriū filium:& euandri fili : pro euandrie fili:& ab euandri filio:pro euandrio filio. Similiter per oēs casus tam singulares q plurales:licet tā pronoibus q nomibus uti. Itaq licet genitiuos quorūcunq casualiū cū possessiuis per quēcūq casū prolatis coniūgere:ut mea causa labora:& illorū.meū patrem honora:& Catonis.tuo patri pare & fratris.tuum imperatorę & cōmilitonū sequere. o noster & fratris mei pater.sua ille confidit & patris uirtute. Similiter figuratur cōstructio in omnibus possessiuis. Terentius ī andria. Meo studio atq hospitis Est tamen aliqua differentia ad genitiuū primitiui in possessiuo tertię personę:cuius nominatiuo tūc utimur:quādo ad suum possessorē possessio trāsitionem facit:& non ad alium:ut indiget illius:uel Ciceronis suus filius pręstat illi uel Ciceroni suus filius:uidet illū uel Ciceronē suus filius. bene meretur de illo:uel de Cicerone suus filius. Similiter passiua quę a possessore solo noīnatiuū possessionis exigūt:ut amatur ab illo:uel a Ciceronē suus filius. Necnō tamen tam noīatiuo q aliis casibus possessiuis licet uti cum possessorem ostendimus extrinsecus faciētē trāsitionē ad aliquā aliam personam:pro sua possessione :ut rogat me ille ut suus legat apud me filius:& ut suus doceatur a me filius:& sui miserear filii: & ut suo donem filio :& ut suū sequar filiū:& ut suo potiar filio. cū in possessiuis primę & secūdę personę licet etiam non possidētes cōstruere sic:accusas meū filium:misereor tui filii:inuidet ille meo filio. Discretionis quoq causa : uel abūdantię solet cū genitiuo possessoris addi nominatiuus possessiui:

Meo studio atq hospitis

Excerpta omnia ad uerbum usq ad finem capitis a Laurentio Valla

ut suus est Homeri mos:intelligitur non alterius. & suus Ciceronis filius heres est patris cōstitutus. suus dicit ad discretionem illius:qui secundus legem suus non est. idem sub potestate patris legitimi non est. Q autē suus p uniuscuiusq pprio accipitur cōfirmat Virgilī georg. Molles sua thura sabęi. Terentius in phormione. Quot homines tot sensus:suī cuiq mos est Sin autē in possessionem fit a possessore transitio: obliquis possessiui utūtur:ut Cicero miseret filii sui. prębet suo filio. aspicit suū filiū. potitur suo filio. Sin extrinsecus:fit transit in possessionem tertię persōę: sufficit genitiuo uti ipsius possessoris:ut misereor filii Ciceronis . accuso filiū Ciceronis. potior filio Ciceronis. Licet tamen addere etiam possessiui casus cōsequentes:uel discretiōis causa:uel abūdantię:ut egeo īgenio sui Ciceronis. benedico īgenio suo Cicerōis. & similia. Illud quoq sciēdū q cū in aliis possessiuis liceat genitiuo uti primitiuo:pro omni eorum casu:qd ostendimus. In hoc quoq possessiuo pnomine tertię personę quomodo in aliis tūc utimur cū ipse possessor aliquid agat in possessionem suā: & cū ī aliā personā trāsitū ostēdat facere p sua possessione: ut amat ille suū filiū:& amat ille sui filiū. bn dicē suo filio: & bn dicit sui filio. petit a me ut prosim suo filio:& ut prosim sui filio. Si ipsa tamen possessio in possessorem facit transitionem:non est cōgruum uti primitiui genitiuo possessiuo:quia uim habet compositi grēci:ut Ciceroni reddit suus filiī. non satis cōmode pro hoc dicitur:Ciceroni reddit sui filius: nec Ciceronē laudat sui filius: p suus filius. & similia. Quia nec apud nos:nec apud grecos bn dicit: κυκέρωνα φιλεῖ ὁ ἑαυτοῦ υἱός: nisi more attico p simplici accipiatur. Et sciendū q primitiuū eius tam singulare q plurale est: licet in possessiuo & unū & plures possessores eius intelligere pro significatōe genitiui:ad possessorem pertinentis:ut suus illius filiī. & suus illorū. Nec mirum si per retransitionem romani utūtur his pronoibus:idest sui. sibi. se. a se. & eius possessiuo:ut ostendimus. Necnon si ad coniunctionem sui etiam in alias personas aliquid agat:ut uocat me ad se. ducit te secū . trahit omnia in se:uel cum transitū fit in aliquos sibi coniunctos:ut ille miseretur eorum:qui secū uiuūt:uel sibi parentum in secum degentium. dat sibi fauentibus. incusat secum certantes. inuidet se indigentibus. Et uidētur hęc omnia possessiuorū uim habere. & similia. Nec īcongrue uidentur huiuscemodi constructionē habuisse:cū attici quoq soleant cōpositis in huiuscemodi uti constructionibus. Xenophō: ἀπονέμων ἑμαυτόν primo. G. Q autem etiam genitiuo uel datiuo:qui loco sit genitiui possessoris:bene additur etiam possessiuum:ut supra diximus:non solū nostrorum: sed etiam antiquorū usus cōprobat. Virgilius ī bucoli. Et me phoebus amat : phoebo sua sēp apud me Munera sūt lauri:& suaue rubēs hyacinthus. Terentius in adelphis. Suo sibi hunc gladio iugulo. & Plato ī timęo. G. Et quod mirum est hoc ipsum ἑαυτῶν etiam primę & secundę

Suus est homeri mos

Nō bene dicitur apud grecos · κυκέρωνα φιλεῖ ὁ ἑαυτοῦ υἱός

ἑαυτῶν · primę & secundę adsumptę apud grecos

t 2

/. Nisi more attico pro simplici accipiatur. Aut Aristophanes in πλούτῳ · πῴθῳ δ' ἑαυτὸν συμπαρακολουθεῖν οἴκαδε ἀντὶ τοῦ ἐμέ ·

adiungũtur personę apud illos:ut ἑαυτοῦσ ἡμεῖσ λίαλομεν.ἑαυτοῦσ ὑμεῖσ ἀγαπᾶτε. ἑαυτοῦσ ἐκοῖνοι ὠφέλησαν. Demosthenes ἑαυτοῦσ ὑμεῖσ βλάπτετε:pro quo nos dicimus:meũ propriũ & tuum,proprium.dicit tamen & suum propriũ illius ut non putetur abũdare suum: sed indubitabile discretionem significare.Illud quoq; notandũ q̃ tertię psonę possessiuũ ad innumerabiles:ut diximus:refert personas possessorũ quippe cum ad omnia tertię personę pronomina:& ad omnia nomina & participia potest referri:ut suꝰ illius.suus istius.ipsius.huiꝰ.eius.suus Virgilii uersus.sua dicentis diligentia.Primę autem personę possessiua & secũdę:non egent per se prolata adiectione alicuiꝰ genitiui:cũ uim genitiui finiti in se habeant.Quomodo nec suus eget genitio sui primitiui: quem in se possidet:sed extrinsecꝰ alteriꝰ uocis propter multitudinem tertiarũ personarum ad quas necessario & primitiuũ sui:& possessiuũ ipsũ refert. vtraq;.n.relatia sũt.Nam meus & tuus:nisi ad suorũ primitiuorũ quę tũ demonstratia non intelligũtur genitios.Itaq; extrinsecus genitis nõ eget.

Lanti 202

sunt

¶De differentia genitiui primitiui & possessiui.

Quęritꝫ quę sit differentia inter genitiuũ primitiui:& possessiui: mei tui sui nostri & uestri.Et quantũ quidem ad uocẽ nulla.quantũ uero ad sensũ hęc est differentia:q̃ genitiuꝰ primitiui simplicem possessionem significat.possessiui uero duplicem.Si enim dicã mei est seruus:pro meus est seruus:simplicem demonstro possessionem. Sin autem dicam:mei est filii seruus:duplex ostenditur possessio :mea quidẽ in filio:filii autem in seruo.Frequenter tamẽ etiam sine nomine licet huiusmodi possessiua proferre.Et maxime cũ de dominis uel coniugibus: uel amicis mentio fit:ut Terentius in andria.Cuius hic puerũ apposuisti.uestri:cuius nostri?Intelligitur enĩ domini uel herilis filij.Idem ĩ eadẽ Cur meam tibi: subauditur coniugem uel sponsam.Idem in eunucho.O mea tu:subaudiendum est amica:uel soror.Et omnibus maritis mos est de uxoribus suis dicere mea.& inuicem uxoribus de suis maritis:meꝰ dicere per defectionem nominis.Et primitiuorum quidem genitiuꝰ per se profertur:non egens alterius genitiui:ut mei filius ambulat.tui filium uideo.mei misereris.tui miseretur.Nã & ad omnem numerum genus & casum bene construitur primitiui genitiuus.Possessiui uero genitiuus eget semper alterius genitiui:hoc est eiusdem numeri:& generis.Mei filii miserere.tui filii misereor:sui filii miseretur ille:nisi per eclipsim quomodo prędiximus proferatur:& non solum genitiuo primitiui pro omni casu possessiui licet uti:ut mei ager:pro meus ager.& mei agrꝫ pro meũ agrũ & nostrũ uel nostri filius uel filium:pro noster filius:uel nostrũ filium.& similia ut ostendimus:sed etiã ipsorũ possessiuorũ genitiuꝰ cum omni casu secundę possessionis:idest quę a possessione possidet põitur:ut si uxor loquens de agro mariti sui:uel de alia re dicat.iste ager mei est τοῦ ἐμοῦ

Terẽt
Terẽt.
Terẽ.

Errat

Lanti 5

semine mei,pregnans sum.prolem mei diligo.thalamis mei caste pareo. Nec aliter potest duplex possessio cõstrui sine genitiuo possessiui. Apud grecos etiam articulus huic cõiunctus discernit ambiguitatẽ τοῦ ἐμοῦ ἀνδρός,ἡγησιτοφόρος.Quo deficiente latini auctores sepe faciunt questiones:ut Lucanus in quarto.Ac repulit estus fortior oceani. ἰσχυρότερος τοῦ ὠκεανοῦ.Idem in primo.Et tharanis scythicę non mitior ara diane.τοῦ θησαρτέμιδος.Similiter dicitur minor uiginti ãnorũ ἥττων τῶν εἴκοσι ἐτῶν.Nec mirum tãtã uim in possessionibus habere genitiuos:cum in compositis quoq; immobilis maneat idem casus: nesi declinetur significatio quoq; eius euanescat:ut tribunus plebis.plebiscitum.senatusconsultum.Et si a duobus sit genitiuis:uterq; manet indeclinabilis: ut huiusmodi.istiusmodi.illiusmodi:quę tam cõposita q̃ separata omnibus adiunguntur casibus.

Lucanus
Lucanus

f.1. cum apud latinos deficiat

¶De genitiuo primitiuo & possessiuo tertię personę.

Qui quando est primitiuũ:nominatiuũ ut diximus non habet:q̃ necesse est ad aliquem aliũ nominatiuũ tertię referri psonę hoc pronomen:& quia transitiuoꝫ seruat constructionem.Nam uel in se reciprocatur:idest ipse in se aliquid agere ostenditur:aut pati ipse a se.In quo necesse est obliquum aliquem poni casum:ut miseretur sui.parcit sibi.accusat se.potitur se.Uel per retransitionem aliquam:ut prędictũ est construitur:idest quando ab ipsa in aliam fit retransitio personam:& ab alia in eam retransitio:quę similiter obliquũ exigit:ut rogat me seruꝰ: ut miserear sui.petit me amicus:ut sibi prosim.cõmouet me inimicus:ut se accusem.hortatur me uirtus:ut se potiar.

Reciprocatio

Retransitio

¶Hic intendit cõparare pronomina greca & latina ad inuicẽ.

Et sciendum q̃ quomodo cõposita pronoia apud grecos:nominatiuo carentia omnimodo in actu sunt:& hic actus uel ad easdẽ personas reciprocatur:idest reflectitur:uel ad possessiones earũ Itaq; necessario uerbis copulantur:in quibus nominatiuus eorũ intelligitꝫ ut ἐμαυτόν οἰκτείρω.τόν ἐμαυτοῦ υἱόν οἰκτείρω. σαυτῷ μέμφη. σαυτοῦ υἱῷ μέμφη. ἑαυτόν τύπτει.τόν ἑαυτοῦ δουλον ἔτυψεν. Sic apd nos ĩ hoc,pnoie necesse ẽ filii:ut sui miseꝫ.uꝫ filiũ sui miseꝫ. Aut cum prius ꝗbũ a tertia proferatur persona transitiuę in aliam personam: & iterum per retransitionem ab illa in eandem actus aliquis referatur: ut supra ostendimus.Rogat me ille ut ad se ueniam.petit te ille : ut sui misereris.rogat Turnus Aeneã ut sibi parcat.Necesse est enĩ obliquos casus ad nominatiuos referri interpositis uerbis.Actũ quidem ad nominatiuos. passionem uero ad obliquos reddentibus:ut Cesar uicit Põpeũ. ego te diligo.Passio uero facta per obliquos actiuo cõiunctos uerbo transfertur in nominatiuum pertinentem:ad ipsam quę patitur personã passiuo coniunctũ uerbo.prędictũ uero nominatiuũ qui ad agentẽ pertinet

t 3

transfert in ablatiuũ:ut Cęsar uicit Pōpeiũ. Vincitur Pōpeius a Cęsare
Ego diligo te.tu diligeris a me.Et gręci quidem composita inuenerũt,p/
nomina:idest ἐμαυτοῦ.σαυτοῦ.ἑαυτοῦ.quibus utuntur quando eadẽ
persona in sese uel in suam:ut dictum est possessionem facit aliquid: quę
ἰδιοπαθῆ:uel ἀνταν́άκλασρα uocant:idest sui passa : uel a se patien/
tia:siue refractiua translatiue a corporibus quę in se refringuntur. Sipli/
cia uero ἀλλοπαθῆ nominant:idest extrisecus passionem facientia:uel
patientia:ut doceo te.doceor a te.Nos autem quomodo ostendimus supe
rius:simplicibus quidem pro utrisq; utimur:tam in prima q̃ in secunda
persona:secũdum homericam:ut supra dictum est:consuetudinem.In ter
tia uero persona: idest sui.sibi.se a se:qd' illi seruant in compositis seruа/
mus:q̃uis hoc quoq; sit simplex:itaq; & nominatiuo caret sui:quomodo :
ἑαυτοῦ:& omnino uerbo copulatur: ꝓ eius uicem compleat nominati/
ui:ut sui eget.sibi nocet.se incusat.Sed i huiuscemodi qdẽ ꝯstructōe:idest
quādo ipsa in se:uel in possessionem suam agit pro composito gręco ,p/
nomine:idest ἑαυτοῦ.ἑαυτῷ.ἑαυτόν accipitur:vt sui eget.ἑαυτοῦ λεῖ
ται:sibi indulget:ἑαυτῷ ἢ ἑαῦτόν χαρίζεται.sui seruũ uendit:ἑαυτοῦ
δοῦλον πωλεῖ.Quando uero extrinsecus actus in cũ aliqs fieri signi/
ficatur pro simplici gręco:idest ἀυτοῦ.ἀυτόν accipit. Nec aliter tamen
hoc fit nisi prius a tertia persona uerbum aliquod:ut diximus proficiscat
ad aliam extrinsecus personam:& sic ab illa per retransitionem ad eam
reciprocetur aliud uerbũ:ut rogat me ille ut ad se ueniam:petit te ut sibi
des.hortatur milites imperator ut se largo potiãtur. Illa quoq; uerba quę
tertię persone acquisitionem aliquam significant: q̃uis nec sui passione;
nec retransitione habeant supradicti pronois casibus frequentur constru
unt:ut auget ille substantiam sui.defendit Brut? sibi libertatem.videt si
le similem sui:vel sibi hominem.ducit secũ Aeneas Achatem.Q̃uis si
quis hoc quoq; altius ispiciat:sui passionis & possessionis uim aliquam
ostendere:ea etiam inueniet.Itaq; apud gręcos quoq; cũ compositis pro/
nominibus proferuntur ἐποίησε ἑαυτῷ φίλον. Prętera sciendũ ꝓ illud
quoq; qd' apud grecos dicit per solos obliquos cōpositũ casus. ἀλλήλων
ἅπτονται.ἀλλήλοισ πλοῦτον παρέχουσιν.ἀλλήλουσ φιλοῦ/
σι.Necessario iuicem actũ:& passionem alterius i alteram personã uno
eodẽq; casu significat:nec potest nomiatio proferri:sed habet ei? itellectũ
i ipso verbo .Nostri ꝯo frequenter pro accusatio huiuscemodi constructō
nis,accusatis utũtur antecedente iter omniũ personarũ pluralib? :vt Te/
rentius i adelphis. Video amare iter se φιλεῖν ἀλλήλουσ.Idem i eadẽ
Age iepte quasi nũc nō norim? iter nos:pro γνοῖμεν ἀλλήλουσ. Vir/
gili? i vndecimo. Conuersiq; oculos iter se atq; ora tenebant:iter se πρό/
σ ἀλλήλουσ.Sępe tamen explanandi causa adiicit iuicem:nec solum
boc i tertia:sed in prima:ut ostẽdim? fit:& secũda psona plurali.Quippe

ἰδιοπαθῆ vel ἀνταν́άκλασρα.
ἀλλοπαθῆ
ἐποίησε ἑαυτῷ φίλον
ἀλλήλων
ἀλλήλοις
ἀλλήλους
Terent
Terent
Virg

quę possunt in se diuersas colligere personas:ad imitationem gręci pro/
nominis:quod caret nominatio:simili utitur constructione:ut ego & tu.
nosmetipsos inuicem amamus inter nos.tu & ille inuicem amatis inter
uos.aliis autẽ casibus sine iter qd' accusatiuũ exigit:utimur addẽtes iuicẽ
ut ego & tu nostri inuicem miseremur ἀλλήλουσ ἐλεοῦμεν. Tu & il/
le inuicem uobis indulgetis:ἀλλήλοισ χαρίζεθε.Iste & ille iuicem se
potiuntur:ἀλλήλοισ ῥωνύουσιν Q. si non addatur inuicem dubita/
tio fit utrum per sui passionẽ singulę i se agãt:an alta i alterã.Si dicã iste
& ille se amant:fit.n.utrũ ἢ τοῖ ἑαυτούσ ἢ ἀλλήλουσ significet. Et
in prima quidem persona licet per conceptionem secũdam assumere : &
tertiam:vt ego & tu legimus.ego & ille scribimus. A secta uero pria cōci
pi nō potest:tertia autem potest:ut tu & ille uosmetipsos lęditis. Q̃ue/
ritur cur pronomina patrię a solis pluralibus :tam apud nos q̃ apud grę/
cos ἡμεδαπός & ὑμεδαπός deriuatur. Ad qd' sciendum ꝓ idem a
solis pluralibus fiunt:quia patria ad plures pertinet:non ad unum.Et sci
endũ ꝓ quomodo pronomina quę finita sunt habent & patria & posses/
siua:ut meus.tuus.suus.noster:& uester.nostras & uestras.Sic etiaꝫ nomẽ
infinitum quis uel qui habet apud nos non solum patriũ cuias:quomodo
a pud grecos πολαπός :sed etiam possessiuum:qd' tam rnterrogatiuuꝫ
esse potest:q̃ relatiuum:vt cuius cuia cuiũ.Sed huius masculinum in fine
acuitur differentię causa. Q. autem tam interrogatiua q̃ relatiua possũt
esse:quomodo & primitiua eorum :usus comprobat. Virg in bucolicis in
terrogantem protulit.Dic mihi damoeta cuium pecus!an meliboei! Te/
rentius in eunucho.Quid uirgo cuia est!Idem in andria.Quid eam! suã
ne esse dicebat!non.cuiam igitur! Cicero uero in verrinis de prefectura
urbana relatie posuit.Eadem cuia res est.cuiũ periculum.Et necesse ẽ om
nibus ea grauari syllabis quādo sunt relatia:quomodo & primitiua eorũ
relationem significantia.

De cōstructōe ,pnominũ secũdũ obseruationes cōmunes.

PRonomina quasdã habent proprias obseruatiōes:singula quas/
dam cōmunes:tam cum aliis pronominib? q̃ cum quibusdam
partibus orationis.Cum de propriis maxime singulorũ superi?
dictum est:nunc de cōmunibus dicamus. Ipse additiuũ:vel appositiuum
dicit:qd' Apollonius ἐπιθεματικόν nominat:non ꝓ solum hoc prono
men:aliis pronominibus:uel etiã nominibus apponit:sed ꝓ frequentius
q̃ alia:vt ego ipse.tu ipe.ille ipse. Virgili? ipse.Cicero ipse.Inueniunt.n.
alia pronomina appositia:idest ἐπιθεματικά. Virgilius.Ille ego q.quō/
dam gracili modulat? auena.Idem in bucolicis.Nec tuus hic moeris:nec
uiueret ipse menalcas.Idẽ in vi.ęneidos. Tu ne ille ęneas:quem dardãio
anchise:Alma uenus genuit phrygii simeontis ad undam . Per excel/
lentiam igitur hoc pronomen:idest ipse quasi proprium:quod ẽ multoꝫ

t 4

Virg
Terentius
Terentius
Cicero
Virg.
Virg.
Virg.

ἡμεδαπός, nostras
ὑμεδαπός. Vestras
πολαπός
cuius · masculinum acuitur · differentię causa ·
cuius · cuia · cuium grauatur omnibus syllabis quando est relatiuum ·
Cum ipse · pronomen · ἐπιθεματικόν voceturab apollonio alexandrino

commune appositionis nomen possidet. Et sciendum q̃ pronominũ oẽs tertię personę possunt per supradictã figuram apponi primę & secundę personę: excepto sui sibi. se a se. prima autẽ uel secunda persona: nec sibi inuicem: nec tertię possunt apponi. Nemo dicit ego tu es: uel tu ego sum nec ego ille facit: uel tu ille facit. Ille autem ego facio: & tu ille facis dicit. Nam idem appositũ est quod apponitur illi ad quod uerbũ reddit. Græci quoq; primitiuã tertiam personã: & ex ea compositaz: idest ὅσ. ὅυ. ὅι. ἑαυτοῦ. ἑαυτόν. ἑαυτῷ. Secundę & primę personę non apponunt: quomodo nec nos sui: quod uim tam simplicis primitiui tertię personę græci q̃ compositi possidet apud nos. Pluralem tamẽ cõpositam tertiam: quia non habent cõposita a pluralibus primę & secundę personę: necessario adiungunt & primę & secũdę personę: ut ἑαυτούσ καλοῦμεν: pro ἡμᾶς αὐτούς. ἑαυτοισ ὦ φέλεῖ τε: pro ὑμᾶς αὐτούς. Nos autẽ nec in plurali numero possumus apponere primę & secundę personę: supradictum tertię personę pronomen: idest sui sibi. se a se: quia & singularis ẽ uox quę nec apud græcos apponitur primę uel secundę psonę. Nec apud nos q̃uis etiam pro plurali accipiatur. Et quomodo simplex singulare accipimus: etiam ꝑ composito ꝑ omnes psonas. Sic etiam simplex plurale: ut mei cã facio: ἐμαυτοῦ χάριν ποιῶ. & mei causa facis. & mei causa facit. & nostri causa facimus: ἑαυτῶν ἕνεκα ποιοῦμεν. Nec mirũ diuersas aliquãdo psonas figurate inter se copulari. Cum etiam diuersos casus est ubi bene coniungimus: vt in illis quę ex generalibus in specialia: vel ex pluribus in singularia distribuũtur: vt animalium quędã sũt mortalia: quędam immortalia. litterarũ alie sũt uocales: alię consonãtes. Trium Saturni filiorũ: unus in cęlo: alter in mari: tertius apud inferos regnat. Non. n. bene dicitur: animalia pars est mortalis: pars est immortalis: nec tres Saturni filii: unus in cęlo: alter in mari: tertius apud inferos regnat. Q̃uis Homerus poetica auctoritate dixerit. G. quomodo & alii quidam: tam apud græcos q̃ apud nos. Cũ autem non fit distributio: bene utimur nominatiuis: ut litterę sũt notę uocum: vel cum uerbũ ad id qd̃ distribuitur: non ad ea quę distribuunt̃ redditur: vt homines opportuni sunt: alii quidẽ ad pacẽ: alii uero ad bellum: & hoc quidem: quia in plurale distribuit̃ a cõmuni uerbum hẽt. Sin uariaueris numerũ: quod prędiximus manifestatur: vt Virgilius in bucolicis. Cur non mopse boni quoniã cõuenimus ambo: Tu calamos inflare leues: ego dicere uersus. Potest tamen & singulare pluralem significationem habens: uel in singularia uel in pluralia supradicto modo distribui: & eandem constructionis seruare rationem: ut gentis romanę ps fuit fortis: pars sapiens: vel gentis romanę: alii fuerunt fortes: alii sapientes vel gens romana fuit: alii fortes: alii sapientes. Liuius. xli. ab urbe condita. Periti religionẽm: iurisq; publici: quãdo duo ordinarii consules: eiꝰ anni: alter morbo: alter ferro periisset: suffectum consulẽ negabãt comicia

/. contrarium mihi videor meuisse in ysocrate/qui in oratione quæ inscribitur bisiris sic inquit 'ἰσως δὲ μεν δοκεῖ τὸ προσῆκον ποιεῖν ἐπιλαμβάνομαι τῶν ἀρχαιοτέρων μεν διδάσκειν ἐστὶ δὲ μίμησις τῶν ἑαυτοῦ. nisi mẽ dasit pro ἑαυτοῦ. & αὐτὸν videtur posuisse pro ἑαυτὸν idem in oratione πρὸς φίλιππον βασιλέα. his uerbis usus sum ὁσῶν ἐφ' ἑαυτῶν τὴν ψυχὴν ἡδονῶν ἀπολαύειν μεν ἀναγκαῖον ἑαυτὸν δὲ βουλόμενοι σε πρὸς ἀρετὴν

/. γραες ἀπὸ κοινοῦ

habere posse. Ecce hic auctoritatem Homeri secutus nominatiuũ posuit pro genitiuo eius: duo ordinarii consules: pro duorũ ordinariorũ consulũ. Ad distributa enim reddit verbũ: non ad coniũcta. Ex diuersis quoq; casibus solent deriuatiua simul & cõposita fieri: vt a medio & terrę: mediterraneus: & a medio amnis: mediãna: a causa dicendo: causidicus. a uana & loquendo uaniloquus. & similia: quę ex simplicibus deriuata simul: & composita sunt. In huiuscemodi tamen deriuationibus frequẽter inuenis transitionem etiã ex alia in altera fieri genera: vt hęc manus: hic ecẽti manus gigas: hic sanguis: hic & hęc exanguis & hoc exangue. hoc caput hic & hęc & hoc triceps. hoc cor: hic & hęc & hoc uecors. hęc mẽs: hic & hęc amens. demens. hęc arma: hic & hęc inermis: & hoc inerme: inermus mamum. Plurima similiter composita ex diuersis generibus: uel casibus: uel numeris: in alia per deriuationem transeuntia iuenis. Nihil igit̃ mirum tertias quoq; personas ꝑnominũ tam primę q̃ secundę figurate adiũgi: quomodo superius ostendimus.

¶ De constructione omnium partiũ orationis.

PArtium orationis: quędam habent inter se generaliter sibi accidentia: idest numeros: & casus: & genera: vt nomẽ: pronomẽ participium. Quędam personas & numeros: ut uerbum: & ꝑnomẽ. Quędam tẽpora: ut uerbũ & participiũ. Quędam nihil ex eis: ut prępositio. aduerbiũ. cõiũctio. & iteriectio: quę nec declinatõem aliquam habẽt. Quę sũt igitur declinabiles cum ex propriis figuratiõibus ad cõuenientes supradictorum numerorum: uel generum: uel casuum: uel personarũ: uel temporum cõsequẽtias accipiunt̃ ĩ oratiõis cõstructiõe: idest depositione ad aptam cõiũctiõem referri deberent: utpote singulare ad singulare: & plurale ad plurale: cum ad unam eãdemq; refertur personam ĩtrãsitiue: vt ego Priscianus scribo ĩtelligens: & nos oratores scribimus ĩtelligẽtes. Cum. n. trãsitiua sũt uel refractiua: licet diuersis uti numeris: ut docemus discipulum: docemus discipulos. doceo discipulum: doceo discipulos accuso uos: prosum uobis. Eadem ratio est in generibus: vt bonus homo. & iustus: & rectus est ille. bona mulier: & casta: & pudica est illa. boni homines: & iusti: & recti sunt illi. bonę mulieres: & castę: & pudicę sũt illę. Similiter & ĩ casibus. mei dolẽtis ipsius misereor. & illius uel tui dolẽtis misereor. teipsum legẽtem: & meipsum ĩtelligẽtem sẽtio. Cũ igitur ad unã eãdemq; personam: & casus: & genera: & numeri referũtur: supradicta cõsequentia est obseruanda. Variantur autem: ut dictum est: per trãsitões & reciprocatiões nõ solum casus: & numeri: sed etiam & genera: vt illos lędit mulier: & illum lędunt mulieres. Superuacuũ est in re tam manifesta usus auctorũ testimonia proferre. Illud tamen sciendum q̃ per figurã quam græci alothetam uocant: idest uariationem & prolepsim: uel sylepsim: idest perceptionem siue conceptionẽ: & per zeuma: idest adiũctõẽ:

Alothetam
Prolepsin
Syllepsin
Zeugma

σύνταξις
Anthosis

uel concidentiam:quã σύνταξιν greci uocant.Et pręcidentiam:uel pro-
cidẽtiam:idest antithosim:uel numeri diuersi:& genera diuersa:& diuer
si casus:& tempora:& personę:non solum transitiue & per reciprocationẽ
sed etiam intransitiue copulantur:quę diuersis auctorũ exemplis tam no-
strorũ q̃ grecorum:necessariũ esse diximus comprobare. Cõstruunt igit
diuersi numeri:vt Virg.in primo ęneidos.Pars ĩ frusta secant: uerubusq;
trementia figunt. Ad sensũ.n.q.a pars troianorũ plures in hoc loco ĩtelli-
gunt:plurale reddidit uerbũ secãt:quomõ Homerus:ὤσφάσαν ἱππλη-
φύσ.Salustius in catilinario.Interea seruitia repudiabat:cuius rei initio ad
eũ magnę copię concurrebant.Cuius.n.singulare ad rem rettulit. Idẽ cui?
rei seruitiorũ tuchidideo. Terentius in eunucho.Si quisq̃ est qui placere
se studeat bonis q̃ plurimis:& minime multos lędere.In his poeta hic no-
mẽ ꝓfitetur suum.Quisq̃.n.ad multos intelligit:quomõ idem. Aperite
aliquis actutũ.

Virg
Homerus
Salust
Terentius
Terent.
Virg
Virg
Virg
Virg
Virg
Virg
Virg
Lucan
Virg
Terẽ
Virg
Homr

Diuersa genera similiter construuntur. Virgi.in buco.Dulce satis
humor depulsis arbutus ędis:Lenta salix foeto pecori: mihi sol?
amintas. Ad dulce.n.quod est neutrũ:tam foeminina q̃ mascu
lina reddidit.In eodẽ.Triste lupus stabulis:maturis frugibus imbres: Ar
boribus uenti:nobis amarillidis irę.Idem ĩ primo ęneidos.Nimborũ ĩ pa
triam:loca foeta furentibus austris:Aeoliam uenit.Idem in tertio georg.
Sunt & animę uites firmissima uina.Idem in primo ęuei. Thymothoe
simul:& tritõ ãnixus acuto Detrudũt naues scopulo.Lucan? ĩ primo.Hic
leges & plebiscita coactę.Virgili? in octauo. Qualis eram cum prima
aciem preneste sub ipsa Straui.Cum.n.preneste nomẽ oppidi propriũ
neutrum sit:ad intellectũ urbis reddit sub ipsa:quomõ Terẽtius ĩ prolo-
go eunuchi.In eunuchum suaꝫ dixit: ad comoediam referẽs ꝓnomẽ. Vir
gilius in duodecimo.Ditaminum genetrix cretea carpit ab ida:Puberib?
caulem foliis:& flore comantẽ Purpureo:nõ illa feris incognita capris.
Gramina cum tergo uolucres hęsere sagittę:Hoc uenus obscuro faciem
circundata nimbo:Detulit hoc fusum labris splendentibus amnem Infi-
cit occulte medicans:spargitq; salubris. Vide quomodo diuersa genera:
& diuersos numeros:in supradicta figura uariationis auctoritas confun-
dit.Grecoꝫ quoq; auctores frequenter huiuscemodi utunt figurationib?
ut Homerus..αἰθήθηλυσ ἐοῦσα καὶ ὀκνὴν ἐφῆμε Τέρων ὀχέον πλη-
γέντε.ἀντιτοῦ πλαγείσαι.

Diuersi quoq; casus:uel casus pro casibus:figurate tam a nostris:
q̃ a grecis sępissime ponunt:vt Virgilius in ꝓmo ęneidos. Tu
mihi quodcũq; hoc regni:tu sceptra iouemq; Concilias. hoc re-
gni:ꝓ hoc regnum.Idem in ꝓmo. Vrbem quam statuo uestra est: subdu
cite naues:ꝓ urbs quam statuo. Terentius in andria. Dii immortales:
quid turbę est apud foꝫ:quid illic hominum litigant:ꝓ quot homines.

Virg
Virg
Virg
Virg
Terẽ

Non est casus pro casu sed latinitatis quę tam zaleto ut Laurentio placet

Terent.
Terent.
Terentius
Cicero
Cicero
Virg
Virg
Salusti?
Salust.
Virg.
Horatius
Terent.
Terẽtius
Cicero
Virg
Flora
Demost
Terent
Homer?
Terentiꝰ
Virg
Virg.
Terentius
Terent.
Terent
Virg
Terent

Idem in eodem.Ex andro commigrauit huic uicinię:ꝓ in hãc uiciniam.
In eadem.Quas credis esse:has non sunt uerę nuptię.Idem in phormione
Cum eius aduenti mihi uenit in mẽtẽ: genitiuũ posuit ꝓ nominatio. Ci
cero in uerrinarum ꝓmo.Nam ita mihi uelim deos ꝓpitios:ut cum illius
mihi temporis ueniat in mentem.Non solum animo:sed etiam toto pe-
ctore perborresco.tempore illius:ꝓ tempus illud.Idem ĩ secũdo verrina-
rum.Fac tibi ancilię legis ueniat ĩ mẽtem:ꝓ ancilia lex.Virgilius in ter-
tio georgi.Et crurũ tenus a mento paleariа pendẽt:ꝓ cruribus tenus.Idẽ
in octauo ęneidos.Volat hasta tago per tempus utrunq;:ꝓ ĩ tagũ.Salu.ĩ
catilinario.Preter rerũ capitalium cõdemnatis:ꝓ cõdemnatos. Idem in
primo historiarum.Nam a primordio urbis ad bellum Persi macedoni-
cum:ꝓ persis.Virgi.in primo ęnei.Troas reliquias danaum:atq; ĩmi-
tis achilli:ꝓ achillis.Horatius ĩ quarto carminum.Hic dies festus: corti-
cem astrictus pice:dimouit amphorę:ꝓ amphora.Terẽt.ĩ andria.Quid
mei faciam:ꝓ quid de me fiet.Idem in eunucho.Quid illo faciemus:ꝓ il
li.Similiter Cicero in uerrem de prętura urbana.Quid illo:ꝓ illi: mi o
patrone factum est.Virg.ĩ primo ęnei.Parce me tu citherea manent'im
mota tuorum Fata tibi:pro me tui.Idem in secũdo geor.Libra die sõniq;
pares:ubi fecerit horas:ꝓ diei.Hora.ĩ quarto carminũ.Hic dies uere mi
bi festus atras exigit curas:mihi ꝓ a me.Demosthenes.Et nostri hac figu
ra sępe sunt usi:vt Terẽtius ĩ eunucho.Apparet seruum hũc esse domini
pauperis:miseriq;:ꝓ apparet hic seruus.Et aliis tamẽ plerisq; inuenies:
grecorum auctoritatẽ:& maxime antiquoꝫ imitatos latinitatis aucto-
res:quod postea ostẽdit.Homerus.G.huic.Terẽtius ĩ andria.Ita tum di-
scedo ab illo:ut qui se filiam neget daturum.

Quũ illius mihi tem poris uenit in mẽ tem

Diuersa tempora cõstruũt:vt Postq̃ res asię:priamiq; euertere gẽ
tem Immeritam:uisum supis:ceciditq; supbum Ilium:& oís bu
mo fumat neptunia troia:Diuersa exilia:& desertas quęrere ter-
ras Auguriis agimur diuum:classẽq; sub ipsa Antãdro:& phrygię mol-
limur mõtibus idę.Cęcidit est pręteriti:fumat autem & agimur:& moli-
mur pręsentis.Idem ĩ quarto ęneidos.At regina graui iãdudũ saucia cu-
ra Vulnus alit uenis:& cęco carpit igni:ꝓ alebat & carpebat.Et sciẽdum
q̃ tam poetę q̃ psaꝫ scriptores frequent pręsentibus utunt:tam ꝓ prete-
ritis q̃ futuris.Contra autem Varro.Terẽtius in andria.Sed si quid nar
rare occepi:continuo dari tibi uerba censes:ꝓ occipio uel occipiam.Idem
in eunucho.Quę ꝫa audiui taceo:& contineo optime:audiui ꝓ audio:uꝰ
audiam.Idem in phormione.Cur nõ inquã phormio: uides int nos: in-
quam ꝓ inquit dixit:quod ĩ raro est usu.Sic.n.pleriq; solent ponẽ inquã
quod est futuri loco pręteriti uel pręsentis accipientes. Diuersę psonę:ut
Virgilius in secũdo ęneidos.Diuellimur inde Iphitus & pelias mecum.
Terẽ.in andria.Si hic esses aliter sentias.Et nota q̃ sese ostendens dixit.

In qua demonstratiõe ĩtelligitur etiam ego. Liuius. xlvij. ab urbe condita Certare uel pio certamine cuiuslibet bonę artis: & ꝗtutis ausi sumus cuj parentibus quoq; ciuitas suis. Virgilius. Ille ego qui quondã gracili modulatus auena Carmen. Idem in. ii. ęneidos. Queq; ipse miserrima uidi: Et quorum pars magna fui. Idem in bucolicis. Nec tuus hic moeris: nec uiueret ipse menalcas. idem in georg. iiii. Illo uirgilium me tẽpore dulcis alebat Parthenope studiis florentem ignobilis oci Terentius in phormione. Nam ego meorum solus sum meus. Persius. Postq̃ meus a prętore recessi. Nec solum per genera: & personas: & numeros: & casus: & tempora: quę maxie declinabilibus accidũt: de quibus supra ostendimus solent auctores uariare figuras: sed etiam per omnia unicuiq; partium oratiõis accidentia: vtpote nomini accidunt species. genus. numerus. figura. & casus Per eos igitur quinq; modos inueniũt uariationib⁹. i. ἀλλοίωσιν usi auctores ꝑ species. Optima cęlicolum saturnia magna dearum: magna dixit ꝑ maxima: positiuum ꝑ superlatiuo: cum aptissime superi⁹. optia cęlicolum dixisset. & Virgilius in. i. ęnei. Tristior & lachrymis: oculos suffusa nitentes. tristior ꝑ tristis. Homerus. Τόν ἔκτανε λάρδειν ὃς ἀνήρ Dardanus ꝑ Dardanius: primitiuum ꝑ deriuatiuo: vt Virgilius quoq; ĩ quarto ęnei. Hauriat hũc oculis ignej crudelis ab alto Dardanus: ꝑ dardanius. & in. ii. Ipse deos ĩ dardana suscitat arma: ꝑ dardania. Simile est huic & romulus populus. & romula gens ꝑ romuleus: & romulea. De generum: & casuũ: & numerorũ uarietatibus ĩ supradictis ostẽdim⁹. Figurę quoq; alię ꝑ aliis solent ab auctorib⁹ poni: vt Virg. in primo ęnei. Totũq; a sedib⁹ imis Vna eurusq; notusq; ruũt ꝑ eruũt: simplex ꝑ cõposito. Similes inuenies uariationis per omnia cęteris quoq; dictionib⁹ accidentia. Alię quoq; ꝑ aliis partib⁹ uel dictionibus ponũt: vt nomẽ ꝑ aduerbio: vt sublime uolat ꝑ sublimiter: & sole recẽs orto ꝑ recẽter. Et contra aduerbium ꝑ nomine: vt gen⁹ unde latinũ: ꝑ ex quo. Et Cicero ꝑ de iotharo. En crimẽ: en causa cur regem fugitiu⁹ dominũ seru⁹ accuset: cur propter quę: & iuste ꝑ uere: vel ꝑ pro iuste. Et satis ꝑ sufficiẽs. Euripides ἅλις σῆς κόρης θάνατος ἱκανός. Lucan⁹ ĩ primo Tu satis ad uires romana ĩ carmina dãdas. Idem ĩ septimo. Quippe necesse putat ꝑ necessariũ. Homer⁹. G. dixit: quidem satis est multum pro multe. Virgili⁹ ĩ primo ęnei. Multũ ille & terris iactat⁹: & alto Vi superũ: nomen pro aduerbio ponit. Prępositões est quãdo abũdãt: est quãdo deficiũt: ẽ quãdo alię ꝑ aliis ponũt: tam apd gręcos q̃ apd nos abũdãt. πρός πλατάνιςον ὄρουσεν. ἀνίτου. εἰς πλατάνιςον καὶ ταῦ τὄρε ποίουν καλῶς ἐμέ. ἀνίτου. διά ταῦτα καὶ κατά τῆς τραπέζης κατασ πρόσ ἔρχεται πρός ἡμᾶς. Nri quoq; frequẽt utũt hac abũdãtia prępositionis. Terẽtius ĩ andria. Accedo ad pedissequas. Idem ĩ eunucho Nũq̃ accedo ad te: quĩ doctior abeam. In eadem. Elidit ne uir quisq̃ ad

Liuius
Virg
Virg
Virg
Virg
Terent
Persius
ἀλλοιώσιν. i. uariationibus
Virg
Homer
Virg
Virg
πρός ἀντί τοῦ ἄς

eam adeat. Idem in eadem. Adeam ad eum. in eadem. Ad te aduenio ὀυλέποτε προσίημι πρόσ σέ μή τισ ἀνήρ πρόσ ἀυτήν προσέλθη προσέλθοιμι πρόσ ἀυτόν προσέρχομαι πρόσ σέ. Virg. in. v. ęnei. Spacio post deinde relicto Tertius euryalus. μετά ταῦτα ἐφεξῆσ ὁ ευρύαλοσ τρίτοσ ἀνήρ τοῦ μετά ταῦτα ἐνθεῦθεν μετά ταῦτα πρόσ τάσ ναῦσ βαδίζει ꝑ μετά ταῦτα. Virg. in octauo ęnei. Post hinc ad naues graditur: sociosq; reuisit: Prępositões deficiunt: vt Virgili⁹ ĩ. ix. ęnei. Euolat infelix: & foemineo ululatu Scissa comam: muros amens atq; agmina cursu Prima petit: deest cũ ululatu. Home. ἄμφω ὁ μῶσ θυμῷ φιλέουσά τε. Virgi. ĩ quito. His magnum alcidem cõtra stetit: bis ego suetus. bis deest cum. Alię ꝑ aliis ponũt. vt Virgilius in. i. ęnei. Multa super priamo rogitans su ꝑ hectore multa: super priamo pro de priamo. Idem in primo geor. Sub lucem exportant calathis: ꝑ ante lucem. Coniũctões quoq; tam apud nos: q̃ apud gręcos modo abũdãt: modo deficiũt. mõ alię ꝑ aliis ponũt. Abũdant: vt Multa quoq; & bello passus dum cõderet urbem. Hor. in epodo. At o deorum quicquid in cęlo regit terras: & humanũ genus: abũdat at. Deficiũt: ut Virg. ĩ quarto ęnei Ferte citi flammas: date tęla: impellite remos. Alię ꝑ aliis accipiunt: vt Virgilius in secũdo ęnei. Aut pelago danaum insidias: suspectaq; dona Prępitare iubet: subiectisq; urere flammis: pro subiectis ue. Euripides. ὑμεῖσ δέ μ' ἀλλάθυγατρί συμφονεύσατε. ἄλλα dixit ꝑ saltem: ut nostri similiẽ dixerũt. Terẽti⁹ ĩ eunucho. Si nequeas paulo: at quãto q̃as at posuit ꝑ saltem. Aduerbiorũ uero quędam sunt quę cũ supradictis omnibus accidentib⁹: idest diuersis numeris: & generib⁹: & casibus: & temporibus: & personis indifferẽter ponũt: vt nõ bonus uir: nõ bona mulier: non bonum mãcipium offendit me: nõ boni uiri: nõ bõę mulieris: nõ bõi mãcipii est uiruperare inocẽtem: nõ ego: nõ tu: nõ ille: nõ facio: nõ facis: nõ facit. Similiẽ bene. male. recte. praue. possũt supradictis omnibus apte adiungi. Sũt autem alia aduerbia: quę nõ possũt oib⁹ copulari accidẽtibus: vt o quãdo est uocatiuum: vt Virgili⁹ ĩ primo ęneidos. O regina nouã cui cõdere iuppiter urbem. & heus. Idem in eodem. Heus iuuenes mõstra te mearum Vidistis siquam hic errãtem forte sororum. Alii casui nõ adiungũt nisi uocatiuo. Alia uero soli accusatiuo: vt pone tribunal: vel põe domum: vltra fines. Quędam ablatiuo: ut coram iudicibus: quod etiam in prępositionibus uidemus fieri. Proprie autem illę sunt prępositões accipiendę: quę sine casualibus proferri non possunt separate: vt in illud periculum: ꝑ illo. de illo. sub illo. ex illo. ab illo. Nam pone & coram possũt etiam sine casualibus ꝑferri: q̃ aduerbia sunt. Virgilius ĩ secũdo ęneidos. Pone subit coniũx: ferimur ꝑ opaca locorum. Idem in primo ęnei. Coram quem quęritis adsum Troius ęneas. Sũt aduerbia quę diuersis personis nõ cõueniũt: ut eia. Virgili⁹ ĩ quarto ęneidos. Eia age: rumpe moras.

Virg
Virg
Virg
Virg
Home
Virg
Virg
Virg
Virg
Hora
Virg
Virg
Euripp
Terent
Virg
Virg
Virg
Virg

De Const.

uarium & mutabile ſeper Foemina. Ad ſecundam dicũt enim ſolam. Sunt aduerbia quę ꝓprie diuerſis temporibus adiungi nõ poſſunt: vt heri feci. nunc facio. cras faciam. Sunt alia quę ſingulis modis ſociantur per omnes perſonas: & numeros & tempora: ut utinam optantis. Sed hęc de aduerbiis in loco latius tractabãt. Coniunctio quoq; cõmuniter cum omnibus ſupradictis inueniẽt: ideſt generibus. caſibus. numeris. temporibus. & perſonis: vt uir & mulier. uirorum & mulierum. doceo & docui. & docebo ego: & tu: & ille. ſi facio. ſi faciam. ſi facerem. & ſi faciebam. ſi fecerim. & ſi feci. ſi feciſſem. & ſi feceram. ſi fecero. & ſi faciam. Sed ad pronominis ordinãdi tractationem redeamus. Sciẽdum ꝙ cõiugata ꝓnoĩa quę σύζυγα Ariſtarchus uocat trium perſonarum primitiua: ſeu deriuatiua inuicem per ſe poni nõ poſſunt per confuſionem perſonarum. Ideo non figurate poſſunt: quomodo nec uerba: quia tres ſolas uoces in tribus perſonis habent: mei tui ſui. mihi tibi ſibi. me te ſe. a me a te a ſe. Quomodo nec pluralia eorum: nos uos. noſtrũ uel noſtri. ueſtrum uel ueſtri. nobis uobis. nos uos. Nec deriuatiua. meus. tuus. ſuus. noſter. ueſter. Ipſe autem & ille. hic & iſte: & is figurate & ꝓ prima: & ſecũda ſolet accipi. Quippe cum nõ habeant ſibi cõiugatas perſonas primas & ſecũdas: qb⁹ ĩpediant ꝓ illis accipi. Q; autem ſui ꝓprie cõiugatũ eſt primę & ſecũdę perſonę: ipſa declinatio oſtendit ſimilis illi cum eis. mei. tui. ſui. mihi. tibi. ſibi. me te ſe. a me a te a ſe. Itaq; ea tria ꝓnomina ſuas defendẽtia ꝓpas perſonas ad iura ſuę ſignificatiõis: nõ admittũt ſibi cõiugatas uoces. Idq; comprobat etiam ex deriuatiuis eorum. meus enim tuus ſuus: quia ſibi ſunt cõiugata ſimilitudine declinationis: & maxime ꝙ ſingulę ſunt ĩ una quaq; perſona eorũ uoces: quomõ etiam ĩ uerbis ꝓ ſeſe poni iuicem: uel ſibi cõiũgi in una eademq; ꝓſona poſſeſſorũ nõ poſſũt. Nemo enim dicit: ego tu: nec ſui mei: nec tuus meus: nec ſuus meus: nec ueſtras noſtras: niſi addita coniũctõe dicam: vt ſeru⁹ tu⁹ & meus eſt. ciuis noſtras & ueſtras. In quo tamen poſſeſſio cõmunis quidem ſignificat. poſſeſſorũ ẋo ꝓſonę diuerſę. Poteſt tamẽ & ſine cõiũctiõe dici. mea res tua res eſt. animꝰ meꝰ tuus eſt. In quo tamẽ diuerſas intelligo ꝓſonas poſſeſſorũ. Ille autem ego & tuipſe: & hic ego: & iſte ego: & omnia tertię perſonę ꝓnomina: excepto ſui: & eius deriuatio ſu⁹: licet & primę & ſecũdę figurate uni eidemq; cõiũgerę perſõę. In uerbis uero: quia una eſt ſola uox tertię perſonę cum ſecunda uel prima in una eademq; perſõa accipi nõ poteſt. Nemo enim dicit facio tu uel ille: uel facis ego uel ille: uel facit ego uel tu. Singulis enim uerba uocibus: ſingulas ſignificãtia perſonas: eas extra ſe aliis accomodare perſõis nõ patiuntur. Et quid mirum in perſonarum diſcretione cõiugatarum hoc fieri: cum licet etiam ex cõtrario in diſcretis generib⁹ uꝰ numeris: uel caſibus: uel temporibus hoc manifeſte intelligere. Quippe cũ ipſa cõfuſiõe licentia datur ĩ diuerſis ea ſignificatõibus accipere. Nam mihi:

ὁύζυγα

ſ. ꝓ. aliis

L. p⁹.

ea coniungere: vt me ipſum meipſam. teipſum teipſam. clari clarę claro non ſecernũt numerum. licet ergo ſingularibus & pluralibus ſociare ea. ſenatus curſus. uultus. facies. res. ſpes. Similiter ſunt diuerſorum caſuum communia. licet ergo quibuſlibet eorum aptiſſime ea copulare. Oĩa ẋba prętęriti perfecti ſubiũctiua & futuri: eaſdem uoces habẽt abſq; prima perſona. Nihil igit ꝓhibet in utriuſq; tempore ea accipere. Participia pręſentis temporis & infinita uerba eadem etiam prętęriti imperfecti ſunt. Licet ergo utrobiq; ea ꝓferre: vt ſcribens hodie ꝓficio: & ſcribens heri proficiebam. & ſcribere uolo hodie. & ſcribere uolebam heri. Sciẽdu; tamen ꝙ licet etiam prętęritis perfectis & pluſq̃ perfectis participia uel infinita ſupradicta ſenſum prętęriti ĩperfecti ſignificãtia cõiũgere: vt ſcribẽs ꝓfeci uel ꝓfeceram: ideſt cum in ſcribendo eram ꝓfeci uel ꝓfeceram: ſcribere uolui: uel uolueram: ideſt ĩcipere ſcriptionem uolui uel uoluerã. Scimus enim ꝙ prętęritum imperfectũ ĩceptõem rei quidem ſignificat: nũdum tamen perfectionem. Idq; uſus auctorum comprobat. Cõmunia uerba tam actiuam q̃ paſſiuam cõſtructionem cõcipiũt: ex qua diſcernitur uarietas ſignificationis. crimĩor te: & a te. hortor te: & a te. amet. doceat. legat. audiat ſunt imperatiui pręſẽtis: ſunt optatiui futuri: & ſubiũctiui pręſẽtis. Nec aliter eorum poſſũt ſignificari uarietates: niſi per cõſtructionem eis accidentium aduerbiorum uel temporum. Vt imperãtes quidem ſine aduerbio dicim⁹: amet. doceat. legat. audiat. amato. doceto. legito. Optãtes uero cum aduerbio: utinam amet. doceat. legat. audiat. Subiũgentes quoq; cum amet. doceat. legat. audiat. amato. doceto. legito. audito. & ſecũdę ſũt & tertię perſonę. Additione igit ꝓnominum diſcernũt: vt amato tu. amato ille. In omnibus igitur huiuſcemodi dictionibus quę diuerſas habent ſignificatões: cõſtructio maxime ad eas explanãdas eſt neceſſaria. Sicut etiam ĩ omnibus in quibus ſimiles inueniũt uoces: diuerſi caſus: uel genera: uel numeri: vtpote genitiu⁹ & datiu⁹ ſingularis ut hui⁹ poetę: & huic poetę. & nominatiuus & uocatiuus plurales: vt hi & o poetę. Similit docti genitiu⁹ ſingularis huius docti. nominatiu⁹ & uocatiu⁹ plurales: hi docti: & o docti. Similt cędes. res. facies. nominatiui ſingularis: & uocatiui: vt hęc facies: & o facies. hęc cędes: & o cędes. hęc res: & o res. Plures ẋo & nominatiui & accuſatiui: & uocatiui. hę facies: & has facies: & o facies Multa quoq; etiam in aliis partib⁹ ĩuenies ſimilia: nec aliter ea diſcernes niſi ex cõſequẽtia ordinatõis: ideſt caſus caſibus: & genẽa generibus: & numeros numeris: & perſonas ꝓſonis: & tempora temporibus cõgrue diſponẽdo. Nõ igit ſi quid ſimile ẽ uoce: hoc eiſdem neceſſe ẽ omni modo accidẽtibus cõiũgi: ſed ad ĩtellectũ referri: vtputa omnis datiuus & ablatiuus pluralis mobilium nominũ: uel pronominũ: uel participiorũ ſimilis eſt per tria genera: vt bonis illis accuſatis. Et tamen cu; de maib⁹ loquimur: maſculinis ea cõiũgim⁹: cũ de cõtrario ſexu foemis

Prętęritũ Impfectũ ꝓnceptionẽ rei quidẽ ſignificat nondũ tamẽ pfectionem. ſ.

cũ extra utriusq; significatõem neutris:vt bõis uiris loquor bonis mulieri
bus:& bõis mãcipiis.accusatis uiris.accusatis mulieribꝰ.accusatis mãcipi
is.Sic & similia quę cõfusionem significationis per ordinatiõis iũcturaꝫ:
& accidentium discutiũt.Omnis enim cõstructio : quam grẹci σύντα-
ξιν uocãt:ad intellectũ uocis est reddẽda.Itaq; per diuersas figuras uaria
re solent auctores in cõstructione accidẽtia:de quibꝰ iam supra documꝰ
quę q̃uis quãtum ad ipsas dictiones ĩcongrue disposita esse uideantur :
tamẽ ratione sẽsus rectissime ordinata esse uideãtur:vtputa prima & ter
tia persona in unum figurate coeunt:vt Ille ego qui quondam gracili mo
dulatus auena Carme.Est enim ĩtellectus:ego Virgiliꝰ ille qui quõdã
scripsi bucolica & georgica. Diuersi quoq; numeri hoc modo figurate
reperiũtur:vt Virgi.in primo ęneidos.Pars ĩ frustra secãt : uerubusq; tre-
mentia figunt.Pluralem singulari non ad dictionem :sed ad sẽsum ret-
tulit:quia pars troianorum multi ĩtelligũtur:& ꝑ diuersa genera. Qualis
eram cum primam aciem prẹneste sub ipsa.Virgi.ĩ octauo.Q̃uis enim
prẹneste neutrum sit:sed quia urbs ĩtelligitur ad id quod intelligitur ma-
gis q̃ ad uocem nominis reddit dicẽs sub ipsa.Similiter per omnia acci-
dẽtia omnium partium orationis frequẽter iuenimus huiuscemodi figu
ras:& casus ꝑ casibus:vt Corniger hesperidum fluuius regnator aquarũ
ꝑ fluuie.Virg.in primo ęneidos.Tu mihi quodcunq; hoc regni:tu scep-
tra iouemq; Concilias:regni ꝑ regnum:de quibꝰ sufficienter in superio-
ribus diximus.

Virg

Virg

Virg

Virg

Virg

¶ De hoc ꝑnomine tu.

Dd E tu quoq; q dam dubitauerũt an nominatiuꝰ sit tãtũ:an nocati
uus.Sed uterq; in eo esse ostenditur:quomodo & in omnibꝰ fe-
re latinis nominibꝰ:absq; ĩ us terminãtibꝰ secũdę declinationis
Et quoniam Trypho:quem Apolloniꝰ arguit eum uocatiuum solũ pu-
tauit deceptꝰ a nominum uocatiuis:q coniũgũt secũdę persone x̃boꝫ: cũ
dicimꝰ.tu legis:discipule legis.Sed & cum prima & tertia persona uer-
bi coniũgit bene uocatiuus :q suꝰ est secũdę.Nec tamẽ ideo dicimꝰ pri-
mam & tertiam uocatiuos habere:nec secũdę uocatiuũ nõ esse:vt lego di
scipule:& legit discipule.Necesse est illos maxime casus habeãt ꝑnomi-
na:quibꝰ deficiũt ĩ utraq; persona nomia:& maxime nomiatiuũ.uocatio
enim pronomia nõ egẽt:q nec demõstratõem:nec relatõem:quibꝰ fũgũt
pronomia possidet:sed solam cõuersionem:idest apostrophẽ.Sed hoc:q
uel nutu:uel uocis directiõe nõ solũ eos quos uidemꝰ:sed etiam illos : ad
quos uox nostra potest peruẽire:etiam absẽtes uocare solemꝰ:uel ignorã
tes propria eorũ nomia:uel cõfuse hoc utẽtes etiam ad mtos:ut unꝰ ex eis
respõdeat:ut ad seruos tu dicimꝰ. Illud quoq; sciẽdũ q suũ est pronomi-
nis ĩ prima & secũda persõa habẽ nomiatiuũ.uocatiuũ x̃o nõ solũ prono-
mia:sed etiam nomia:& participia habẽt.Qui casus proprius est secũdę

Trypho reprehensus ab apollonio

Demonstratione & relatione fungunt ꝑnomina

personę:vt scribe Virgilii:& scribis Virgilii. Sed q etiam nominatiui
omnium casualium primis & secundis & tertiis uerborum est quãdo cõ-
iungũt personis:ostẽdunt substantiua uerba :& uocatiua:quę nisi nomi-
natiuis nõ sociãtur:ut ego grãmaticꝰ sũ.tu orator es.il le philosophus est.
ut ego Priscianꝰ nominor.tu Apolloniꝰ uocaris.ille Virgiliꝰ nũcupatur.
Virg in primo ęnei.Tu ne ille ęneas:quem dardãio anchisę Alma uenꝰ
phrygii genuit sim eõtis ad ũdam.Ergo sin dubio hęc cõstructio hic tu no
minatiuum esse ostẽdit.Prẹterea hoc approbatur cũ disiũctiue ipse qui ẽ
nominatiuꝰ trium personarũ nominatiuis necessario cõiungitur :ut ipse
ego facio.Idem ĩ quito.Ipse ego paulisper ꝑ te tua munera inibo.Idem in
eodem.Ipsa egomet dudũ beroen digressa reliqui.Nisi tu esset nominati
ui casus:nõ poneret cum ꝑnomie iple. Tu ipse facis.Virg.ĩ bucolicis.Ve
rum id quo multo tu te ipse fatebere maius.Cice.ĩ quarto verri.Tute ip-
se ex edicto siculo hoc sustulisti.ille ipse facit.Cum ergo nomia primę : &
secũdę persõę nominatiuos nõ habeant:nec cẹteros obliquos : uocatiuum
tamẽ habeãt plẹraq; loco deficiẽtium:ut paulo ante ostẽdimꝰ:fungũt ꝑ
nomina.Relatõ quoq; cũ ad cẹteros fiat ad uocatiuum nõ fit:ut ego lego
q scripsi.tu legis q scripsisti.ille legit qui scripsit.meꝰ est seruus cuius ẹre
emptus est.Vocatiuꝰ autem ideo ĩ relatiuis esse nõ potest:qa ãtecedẽtęꝫ
cognitõem significare nõ potest.Similiter quãdo diuersę uni sociant x̃bo
persõę:necesse est nomiatiuos cõiũgi:nõ uocatiuos:ut ego:& tu:& ille do
cemꝰ.Nemo enim dicit :ego & grãmatice:& ille docemus:nisi attẽtiõis
causa ponens nominatiuũ ꝑnominis:adiũgam ei uocatiuũ nomis:ut ego
& tu grãmatice:& ille docemus.Et nomina quidem q̃uis tertię sint per
sonę:tamen habẽt plẹraq; uocatiuum:ut diximꝰ.Nec mirum cum uerbis
quoq; uocatiuis quomõ & substãtiuis cõiũcta possũt tam primę q̃ secũdę
esse persõę Quomõ ergo si dicam .Virgiliꝰ uocaris:a tertia ĩ secũdã trãs-
fero nomẽ personam.Sic uocãdo eũdem intellectu ipso uocãdi facio secũ
dam personam.o Virgilii:idest te uoco Virgilii.Excipiũt infinita noia
uel ĩterrogatiua:uel relatiua:uel redditia:uel distributia:quę q ĩcertę sũt
persõę uel diuersę uocatiuũ habere nõ possũt:ut quis.qui.qualis.talis.tãtꝰ
quãtꝰ.quot.tot.uterq;.alter.singuli.bini terni.& similia. Ad huiuscemo-
di enim nomina uõcatõ fieri nõ põt:q̃uis licet etiam ad secũdam ea cõ-
iũgere personam:sed per nomiatiuos:ut qui estis.quales estis.uterq; sci-
piões uocamini.singuli ueniatis ad me.terni prandete apud me.Virgi.ĩ
primo ęnei.Sed uos qui tandem:quibꝰ aut uenistis ab oris.Pronomia ue
ro primę uel tertię persõę minime possũt habere uocatiuum:nisi posses-
siua primę:quãdo cõiũgũtur uel dirigũt ad secũdam personam.Quippe
cum potest aliquis ad suam loqui possessionem:idest ad filiũ: uel ad ser-
uum:uel ad matrem:uel ad uxorem dicere:o mi o mea o meum.o noster
nostra nostrum.Et est proprium possessiuorũ ꝑnominũ duas significare

Virg

Quare ꝑn relatiuis uocatiuus esse non potest

pronomina primę uel tertię ꝑsonę minime possunt habere uocatiuũ

persõas.Ipsam quidẖ quę possidet per genitiuũ ubiq;:eam uero quę possidetur per omnes casus.Itaq; secũdę persõę possessiuũ:cũ ĩ genitiuo sit ipse possessor intelligendus:ad quem dirigit sermo.Vocatiuum quoq; habere nõ potest:nisi figurate ueliẖ dicere:o tue & nõ aliene:idest tui potestatem habens:quomõ ego sum meus Euripides. ἐγώ τε ἐμός εἰμί: Sed q̃uis nõ careat ratõe:tamẽ in usu nõ est quomõ nec suę illi⁹ natę:ut ꝓprię illius natę.Cum igit ĩ omnibus possessiuis tam possessor q̃ possessio intelligat:nec alii possũt casus quãtum ad possessiões:nisi genitiui intelligi: nõ possũt habere uocatiuos:nisi per ipsas possessiones:cũ in secũda esse intelligantur ea persõa.nec prima tamẽ primam:nec secũda secũdam põt possidere: nisi sicut ostendimus figurate.dicat aliquis ego sum meus dominus & seru⁹.tu es tu⁹ & doctor & discipulus:ut Persi⁹.Vidicta postq̃ meus a prętore recessi. Tertia uero tertiam potest possidere:q; multę & diuersę possũt esse tertię.Vocatiuum tamẽ aliud ꝓnomen ĩ usu nõ habẖ nisi primitiuũ secũdę persõę:& possessiuũ primę:quãdo ad id sermo dirigit:idest quãdo secũdę sociat persõę:licet enim naturaliter ad suam loq. possessionem. Tertię uero persõę possessiuum:& si naturam habeat:ut p uocatiuum possit dici:ut prędictum est.Possum⁹ enim etiam ad aliena possessionem dirigere sermonem: ut O genitor noster saturne maxime diuum.& euandrie filii:& Thelamóie aiax.Itaq; q̃uis quãtum ad ipsas rerũ naturam recte uideatur posse dici:o sue fili Euãdri.o sua uxor Euãdri:ut si dicam.Euãdrie fili:& euãdria uxor:cũ ĩ hoc duę tertię itelligant persõę possessoris:& possessiõis:usus tamẽ deficit:quomõ etiam apd̃ grę cos teste Apollõio σφέτερε cum ratõabiliter posset dici.ĩ usu tamẽ non inuenitur.De hoc enim ἐν τῷ περὶ σύντάξεως tertio clarius tractat.Secũdę autem persõę:ut supra dictum est :deriuatiuũ ideo nõ potest hãre vocatiuum:quia necesse est genitiuum primitiui intelligi ĩ possessore ipso ad quem loquimur:& uocatiuum in possessiõe.Sed possessio secũdę p sõę necessario uel ad primam:uel ad tertiam personam refert:quę naturaliter carent uocatiuo.tuus fili⁹ sum:uel tuus filius est ille.Et q̃uis figurate:ut supra dictum est:dicam:tuipse tuus es/& dominus & seruus : tamen uocatiuum nõ inuenies:nec figurate in hoc ꝓnomine ꝓlatum:vt eũdem & possessorem & possessionem in una eademq; persõa uideat aliq̃s affari dicẖdo:o tue quomõ apud gręcos ὦ σαυτοῦ.αντίτοῦ ὦ σέ. eodem teste Apollõio.Quẽadmodum igit nomina tertię persõę sunt:sic etiam possessiua ꝓnomina:quę q̃uis quantum ad persõas possidentiũ: finita sunt primę & secũdę & tertię.tamen quantũ ad possessiões ipsas tertię sunt persõę:nisi substãtiuis vel uocatiuis cõiũgãt verbis:sicut & nomina.meus es filius:me⁹ uocat seru⁹.tu⁹ nominor parẽs.tu⁹ est pater.su⁹ illius sũ fili⁹.suus illius filius es.suus illi⁹ est fili⁹.Pronomen enim ipse tribus aptissime:vt supra diximus coniungitur personis: Itaq; Apollonius

Euripi.

Quę pronomina uocatiuum habeant.

Lauren.

Lauren.

Teste Apollonio ἐν τῷ περὶ συντάξεως τρίτῳ

Apollonius

Cur secũdę ꝓsone pronomen vocatiui habere nõ potest.

/.rf.nisi

Apollonius

Lauren.

/.etá

ἐπιταγματικόν hoc uocat:idest:appositum eo q; aliis ꝓnomib⁹ apponitur:vt ipse ego:vel ego ipse.tuipse.illeipse.Et q̃uis iueniãt etiam alia ꝓnomia figurate sic cõiũcta per diuersas ꝓsõas:vt ego ille.tu ille.hic ille: vt Vir. Ille ego q; quõdam gracili modulat⁹ auena Carmẽ.idem ĩ ꝓmo ęnei. Tu ne ille ęneas:quem dardãio anchisę. Terenti⁹ ĩ andria.Hic ẽ ille:ne credas te dauum ludere.Non tamẽ quomõ ipse sine alio ꝓnomine possũt primę & secũdę persõę uerbis adiũgi:vt ipse facio.ipse facis.Virg. in secũdo ęnei.Quęq; ipse miserrima uidi.Idem ĩ bucolicis.Cum faciaẖ uitulã ꝓ frugib⁹ ipse uenito.Alias autem uoces tertię ꝓnominũ ꝓsonę ꝓ se:sic uerbis primę & secũdę persõę nõ possum⁹ copulare.Nemo enim dicit ille facio:& ille facis:nisi addas & ꝓnomia primam & secũdam demõstrantia personam:vt Cicero ĩuectiuarum secũdo.Hic ego uehemẽs ille cõsul:qui ẖbo ciues ĩ exiliũ eiicio quęsiui a Catilina.Sed ille ego : uel ille tu cum dicim⁹:relationem significamus antecedẽtis cognitõis. Ipse ego uero discretionem:idest ego ipse per me & nõ ali⁹.Hoc autem appositu; ꝓnomen:idest ipse:q̃uis & imperatiuo societur.Dicim⁹ enĩ ipse facis:& ipse fac.nõ habet tamẽ vocatiuum.Nullũ enim ꝓnomẽ habere uocatiuũ potest:ut diximus:nisi primitiuum secũdę persõę:ad quod dirigit sermo: & deriuatiuum primę quãdo cõiũgit primitiuo secũdę uel uoce:vel itellectu:vt o mea tu.o noster Chremes.Prętera uocatiuus substãtiuo:vel uocatiuo ẖbo ꝓ se nõ cõiũgit:sed nominatiu⁹. Nemo enim dicit : docte es : clare vocaris. Virgilii diceris:sed doctus es.clar⁹ uocaris. Virgili⁹ diceris Ipse igit nisi nominatiui uice nomis fũgi nõ potest. Nihil autem mirum secũdę persõę nominatiuo imperatiuum adiũgi:cum & tertię persõę:quę prorsus vocatiuum nõ habet adiũgantur imperatiua:vt faciat ; & facito ille:& faciãt:& faciũto illi.Illud quoq; sciẽdum q; vocatiuis frequẽter utimur sine uerbis secũdę persõę:vt miror te Virgilii.itelligo te Homere. Nominatiuos uero nisi per eclipsim:nũq̃ sine uerbis proferimus eiusdẖ personę:vt bonus es. Apollonius nominaris. Omnia autem pronomina: quę uocar possũt:similem habẽt nominatiuum uocatiuo:excepto mi ꝓ mee. Nec mirum cum etiam nomina pleraq; apud latinos:vt dixim⁹:eosdem habent nominatiuos:& uocatiuos.Atticis quoq; mos est nominatios ꝓ uocatiuis proferre. Aristophanes.ὦ φίλοσ ὦ φίλοσ.Homer⁹.g.quẽ secutus Virgilius ĩ nono Corniger hesperidum fluuius regnator aquarũ Fluui⁹ pro fluuie dixit. Lucanus in secũdo.Degener o populus uix secula longa deorum Sic meruisse uiris:pro popule.Macedones aũt & thessali cõtrario uocatiuos solebãt ꝓ nominatiuis ꝓferre.Home. μητιέτα ζεύς hic uocatiuus est pro nominatiuo. μητιέτα dixit ꝓ μητιέτης Vnde romani frequẽtissime huiuscemodi nomina:& maxime appellatiua ꝓ uocatiuum gręcum etiam pro nominatiuo suo proferunt:sophista . citharista.poeta.scytha.sarmata.sophia.Persius tamen indubitanter uocatiuu;

ἐπιταγματικόν

Virg.

Virg

Terent

Virg

Virg

Cicero

Persius

Mi pro mee

Atticis mos est nominatiuos pro uocatiuis proferre.

μητιέτα ζεύς

Aristophanes

Homerus

Virg

Lucanus

Homer⁹

Persius

Sophista / sarmata
Citharista
Poeta.
Scytha

pro nominatiuo posuit. Censorem ne tuum:uel qd trabeate salutas: trabeate dixit, p trabeatus. & Hora.macte uirtute.pro mactus uirtute. Horatius

Secundus Liber.

INsuperiori libro de articularium dictionum & pnominum tractantes cõstructionibus: necessario etiam plurima de nominis & ꝓbi cõstructionibus:sine quib? illa orationem perfectam complere nequeunt dixim? Quippe quę ex maxima parte eis cõmunes sunt cum illis. In hoc quoq; de nominib? & uerbis pręcipue: q̃uis & de cęteris partibus:cum eis etiam plurima inueniantur communia exponemus. Ergo minime mireris si eadem exempla cõstructionum repetantur:cum in plerisq; cõsimiles sint supradictorum: & dicendorum ratões. Singulorum igit casuum per ordinem cõstructiones uideamus. ¶ Nomiatiuus & uocatiu? absoluti sunt omnes:idest per una personam intrãsitiue possũt pferri:vt ego Priscian? ambulo.tu Plato philosopharis. Aristoteles disputat. Et si substãtiuis uel uocatiuis iungant primę:& secundę personę nõ egent pnominibus:quippe essentiam sui: uel nominationem significantes :vt homo sum. Cicero nominor. Sin autem aliis consocientur uerbis. tũc necessario adiungũtur pnomibus:ut ipsius essentię pręsenti demõstratõe trãseãt a tertia psõa cõnexiõe pnomis ad primam uel secũdam:ut ego Priscianus scribo.tu Apolloni? uel Apolloni? scribis. Et sciẽdum q̃ uocatiuus nõ eget pnomine:quippe cum secũdam sua uoce finiat personam:ut Apolloni? legis uel lege. Terentii? scribis:uel scribe. Virg.in decimo. Vigilas ne deum gens: Aenea uigila. Persius. Censorem q̃ tuum:uel qd trabeate salutas. Q̃uis ad pfectaz significationem bene additur idicatiuo ꝓbo tu nomiatiuus. Si ꝓo tollam? pronomia ab hac cõstructõe:quę nomiatiuo cõstruit: dicẽdo:Priscianus scribo. Apollonius scribis:soloecismum facimus. Nam nomia per se & participia absq; uocatio casu tertię sũt personę. Quomõ ergo nõ dicimus:ille ego:ul ille legis. sic nõ dicimus. Priscianus lego nec Apolloni? legis. Quomodo autem ille ego lego:& tu ille legis:recte dicitur. sic Priscianus ego lego:& tu Apolloni? legis:uel tu Apollonii. Licet enim nominatiuus: & uocatiuum nominis:secũdis adiũgere pnominum personis. Vir. Ille ego qui quõdam gracili modulatus auena Carmẽ. Horatius ĩ primo sermonum. Tu ne sindanię:aut dyonisius audes. Virgilius ĩ prio ęneidos. Tu ne ille ęneas:quem dardãio ãchisę? & sciẽdum q̃ has quidem cõstructões quę per nominatiuum absoluunt. Stoici ἀξιώματα uel συμβάματα. i. dignitates:uel cõgruitates uocabãt:ut ego Priscianus scribo. Apollonius ambulat. Cato philosophat. Illas uero quibus transitiones ab alia ad aliã

Vocatiuus nõ eget pronomine.

Virg. Persius

Virg. Horat. Virg.

ἀξιώματα. uel συμβάματα

fiunt personam:in quibus necesse est cum nominatiuo :& obliquum aliquem casum proferri παρασύμβαμα τα dicebant:hoc est minus q̃ cõgruitates:vt Cicero patriã seruat. Quãdo uero ex duobus obliquis constructio fit:ἀσύμβαμα τα:idest incõgruitatẽ dicebãt.ut placet mihi uenire ad te:siue nominibus ipsis tantum:seu ꝓbis hoc exigentibus. Nominibus quidem exigẽtibus obliquos:necesse est substãtiuũ uerbum ul pticipium cõsequi.vt fili? Herculis sum:uel filius Herculis esse dicor. & cõmodus duci sum:& cõmodus duci esse uideor. bonus sum animam:& bonus esse animam itelligor. fortis sui uirtute:& fortis esse uirtute appareo. Est autem quãdo per eclipsim uerbi uel participii substãtiui. huiuscemodi casuũ:idest noiatiui cum obliquis cõstructio solet pferri: vt filius Pelei Achilles multos interfecit troianos. Subaudit enim participiũ uerbi substãtiui ens:quod in usu nõ est:pro quo possum? qui est:vel qui fuit Pelei filius dicere uel subaudire. Similiter aliis casibus nominatiuum cõsequẽtibus. uel supradictum participium. uel quę pro eo accipiunt: subaudire necesse est ad nominatiuũ. cõmodus mihi amic? pficiscit:idest qui mihi est commod? amicus. Honestus faciem uir cernit:hoc est qui est honest? faciem. celer pedib? currit. homo subaudit qui est. & hę s. cõstructões quę ipsorum nominum exigente natura sic uariant casibus:quibus licet ul p nomina:uel participia per eosdẽ casus subiũgere:vt ille fili? Pelei Achilles bellans multos iterfecit troianos. & illius Pelei florẽtis uirtute filius Achilles fuit. Idem licet per omnes casus facere. eosdem. n. obliquos casus quo sibi adiungit nomiatiu?:potest etiam flexus idem habere:sed nõ tamẽ eadem cõstructione uerborum. Nam ad alias transeunt uerba personas:quippe nominatiuum desiderãtia:vt filii Pelei fuit uictoria graiorũ filio Pelei cessit Hector. filiũ Pelei timuit Hector. filio Pelei floruit grę cia. Et hoc quãtũ ad naturam ipsorũ inter se nominuz per uarios casus cõstruendorũ. Verba quoq; transitiua similiter solent uariis casib? adiũgi: ut miles eget imperatoris. Aeneas premium donat Euryalo. Plato erudit Aristotelem. Cicero potit laude. Quomodo aũt nomiatiu? obliquis apte possit cõstrui quãtũ ratiõe potero comprehẽdere docebo:quos tamẽ etiam flex? sibi defẽdit:vt Aeneas rex troianorum. Sic per obliquos cas? quoq;. Nominatiu? igit casus nominũ genitio adiũgit: quãdo possessio aliqua. & possessor significat. Et nomiatio quidem possessionem:genitiuo aũt possessorem pferimus:ut Hector fili? Priami. Dau? seru? Simonis. Aeneas rex troianoꝝ. Patroclus amic? Achillis. patron? Verris hortẽsi? est. Quę sic iterpretat ut adiũcto ꝓbo possessionem significãte:possessioq; mutet nomiatiuũ ĩ accusatiuũ. possessor ꝓo genitiuum ĩ nomiatiuũ ꝓbi bui? natura exigẽte hoc:ut itrãsitie qdem nomiatiuũ:trãsitie ãt accusatiuũ exigat. Quid est enim Hector:fili? Priami iterpretãtes dicim? hoc est Hectorem filiũ Priam? possidet uel bẽt. patron? Verris hortẽsi?

παρασύμβαμα τα

ἀσύμβαμα τα

idest patronũ Verris Hortẽsiũ habet.licet tamẽ hęc eadem cum substã/
tiuo uerbo adiũgũt:tam genitio q̃ datio cõnectere:vt filio Priami & pri
mo Hector fuit.& Dauo seruo Simonis & Simoni.& Patroclus amicus
Achillis & Achilli.Similr comes. soci affinis.cognato.vicino.ꝓpinquus
& similia:idest omnia ad possessionem pertinẽtia.vt Virg.in septimo. Virg
Est mihi nata viro gẽtis quam iũgere nostrę:ꝓ possideo natam.Sed ma/
gis datio utimur:q̃si ad ignorãtes:vt supradicto xsu.Nam ad sciẽtes esse
natam.nomẽ autem propriũ ignorãtes dixisset:mea ul mei nata lauinia
est sub distinctões posita post natam. Cõtra aũt nomie q dem cogni/
to:ignorato xo cui esset nata dixisset.Lauinia mihi nata est: post Laui/
niam sic distiguẽdo.vt Virg.in bucolicis.Si nescis:meo ille caper fuit : ad Virg
sciẽtem caprũ.Ad nesciẽtem aũt ei possessorem dixit meo.Idem i eodẽ. Virg
Est mihi nãq; domi pater:est iniusta nouerca.ad nesciẽtem si sit pater di/
xit mihi.Alio quoq; sensu iuenis datios pro genitiuis:vt Virgilio i.x.Fu Virg
sos ceruix cui lactea crines Accipit:pro crines cuius Supradictis xo econ
trario uidẽt illa ꝓferri:quę laudem vel uituperatõem:uel accidens aliqd
ostẽdũt ab aliquo possideri.per nomiatiuũ enim possessorem in huiusce/
modi significatõis structura:per genitiuũ possessionẽ ꝓferimo i οὐσία
Magnę uirtutis Vir idest essẽtię demõstratõe:vt magnę uirtutis uir:idest magnã uirtutem ha
bẽs.nimię tenuitatis homo:idest nimiam tenuitatem habẽs.egregię pul
chritudis mulier:idest egregiam pulchritudinem habẽs.extremę turpitu
dis aial:idest extremam turpitudinem habẽs.albi q dem coloris est cygno.
niger xo coruus:idest albũ colorem cygnus habẽs:coruus nigrum.Et grẽci
i huiusce modi sẽsu gẽitiuo tãtũ utũt.latini uero etiam ablatio frequentius
Magna uirtute uir utũtur :vt magna xtute vir:pro magnam xtutem habẽs.egregia pulchri
tudie mulier:pro egregiam pulchritudinem habẽs.sic & similia. Terẽtio Terẽti
i ãdria.Video unam adolescẽtulam forma:ac uultu:sosia adeo modesto:
adeo uenusto:vt nihil supra.Similiter quãdo cõsequẽtiam aliquam rerũ
per gẽitiuũ significãt grẽci . οὐ τοσεμεν ζῶν τοσ καί ἐπίχθονί δερκο/
μενοιο σοί κοίλοῖσ παράνηνσι βαρειασ χειρασ ἐποίσει huiusce mo
di sẽsũ nos per ablatiuũ ꝓferimus:nõ me uiuo:& i terra uidẽdo: idest du
viuo:& i terra uideor.Necesse est enim huiusce modi structurę:siue no/
mẽ:siũ participiũ platũ xbo iterpretari:dũ aduerbio uel eãdem uim ha/
bẽtibus addito.Virg.i.vii.Nõ uobis rege latio Diuitis uber agri: troięue Virg
opulẽtia deerit:idest dũ rex Latinus sum:vel donec latinus regnat. Licet
enim vel nomiatiuũ pro ablatio:& maxime nominũ cũ xbo substãtio po
nere:uel xbũ cognatum significatõi ipsius nomis:ut me doctore florent
musę:idest dũ ego doctor sum.Nam participia raro sic proferũtur:ꝓ me
docẽte:ut dicam:dũ ego docẽs sum.xbũ xo cognatum significatõi ipsius
nomis:qd per ablatiuum ꝓferẽ ponimus:ut me doctore:idest dum ego
doceo. Illo imperatore:donec ille imperat. pietate manente:dum pietas

Nõ me uiuo & in terra uidendo. nota ablatiuũ absolutũ ꝓ participiũ in. dus.

manet.Virtute florẽte:quoad uirtus floret. Cõparatiua quoq; & sup/
latia grẽci genitio adiũgũt.nos aũt cõparatiua quidem ablatio:vt fortior
Achilles Hectore.Superlatiua xo gẽitio:vt fortissimę gẽtis:de q bo latius
~~nis~~ i libro tertio de nomis comparatiõe dicẽtes tractauimo. Verbalia
quoq; i or desinẽtia:l i trix trãsitia:quę a xbis actũ aliquẽ significãtibo fi/
ũt:gẽitio iũgũt:vt amo illũ:amator & amatrix illio.doctor & doctrix illi
us.mũitor & mũitrix illius.lector lectrix.tõsor & tõstrix illio.mirator &
Lucanus miratrix. Luca. i.ix.Impressit dẽtes ęmorois aspa tullo Magnaio iuuẽi:
miratoriq; catõis.Sistr gẽitiuo adiũgũtur ꝓticipialia plerũq; ul ꝓticipio
trãsitiuorum:absq; tẽpore uim habẽtia.Trãsitia autẽ participia sũt quę
a trãsitiuis xbis nascũt:ut amo illũ:amãs illũ.fido illi:fidẽs illi.inuideo ti
bi:iuidẽs tibi:nisi sint passiua:idest futuris passiuorũ similia.Tunc enim
datiuo:& ablatio cõiũgũt:sicut & participia eiusdem formę i dus desinen
Virg tia:ut amãs illius:similiter abũdãs.sapiẽs.patiẽs.fidẽs.Virg.i .ii.ęne.Ob
Virg tulerat fidẽs animi:atq; i utrũq; parato.Similiter iops.pręceps.Virgi. in
Virg quarto ęnei.Sęuit iops animi.Idem i nonoEt pręceps animi stuarus &
Virg mauortius hemõ.Similit cupidus.rapidus.auidus.Vir.i nono. Ergo aui
Virg dum pugnę dictis ac numie phoebi Ascanium prohibẽt fidus illio.Vir.
Horat in septimo.Prętera regia tui fidissima dextra Occidit ipsa sua. Doctus
grammaticę prodigus animę.Hora.i.iii.car.Regulũ & scauros animęq;
magnę prodigũ:abũdãs illius rei nomẽ est.Nam participium ablatiuo :
Virg quomõ & xbum eio cõiũgit.Virg.i bucolicis.Qꝫ diues pecoris niuei: q̃
Cicero lactis abũdãs.Cicero ꝓ cluẽtio.Mulier abũdãs audacia.Idem pro Corne
Cicero lio.ii.Quis tam abũdãs copiis.Similit patiẽs quãdo nomẽ est:cum geni
Lucan tiuo sociat.Lucanus i nono.Qua niger astriferis cõnectitur axibus aer :
Quodq; patet terras iter cęliq; meat? Semidei mães habitãt:quos ignea
xtus Innocuas uita patiẽtes ętheris imi Fecit:& ęternos animam collegit
i orbes.Virg.i secũdo georgi.Patiẽtes uomeris unci. Quãdo participiu
Virg est iũgit accusatio:sicut uerbum:ex quo uenit:patior illam rem: patiẽs il
Virg lam rem. Virg.in tertio ęnei.Haud ipune quidem:nec talia passus ulys/
Cicero ses.amãs illius nomẽ est.Cicero ꝓ Celio.Amãs illius clarissimi : ac for/
Salust. tissimi patrię amãtissimi.Salusti.i cati. Alieni appetens sui profulus.Et
S attẽde ꝓ uoce passiua ꝓfusus::quia magis actum significat : genitiuo est
cõiũctum. Similiter si dicam docto grammaticam:participium est.Do
ceor enim grammaticam dicimus. Et necesse est ut diximus eum ca/
sum quem uerba sequunt:& etiam participia sequi. Docto grammaticę
Terent nomẽ est.fugitãs litium:nomẽ est.Nam fugitans lites participium est.
dicimus enim fugitãs:& fugito lites.Teren.i phor.Herus meus liberalis
est & fugitãs litium.Similiter pręfectus urbis nomẽ é:pręfecto urbi par
ticipium est.verbum enim datiuo cõiungit:ut pręficio tibi.Et postremo
oia quę similem habent significationem in or desinentibus uerbalibus

Profusus sui

Necesse est eum casũ quẽ verba sequuntur etiam participia seq alius nomina sunt

trāsitiuis genitio sc̃lēt adiūgi: vt dubi⁹ illi⁹ rei. Similiter āceps illius rei: nescius. expers. doctus. peritus. Similiter genitio adiūgūt omnia quę obtineri uel desiderari aliquid ostēdūt: vel cōtraria his. Et hęc sūt nomina: quę aliquid obtineri ostēdunt. diues copiosus. opulētus. capax. tenax. Virgilius ī primo ęnei. Ditissim⁹ agri Phoenicum. Idem ī secūdo geor. Diues opum uariarum. Et quę desiderari aliquid ostēdūt: vt auar⁹ illius rei. cupidus. studiosus. auidus. Cōtra ẋo deesse aliquid significātia. egenus. īdig⁹. inops. pauper uacu⁹. Hora. in primo sermonū. Horum semper ego optarim pauperrim⁹ esse: bonorum. Idem ī tertio. Sic uacuū crebri populum phęaca putauit. Licet autem ut dictum est in omnibus possessionibus: & pnomē possessiuum: uel nomē p genitiuo primitiui: & datiuū p eo genitiuo ponere: & nominatiuum: vt Euādri⁹ filius Pallas fuit: & Euādri filius. vt Euādro filius fuit Pallas. Telamōius fili⁹ fuit Aiax. & Telamonis: & Telamōi filius fuit Aiax. Pater meus fuit Aristarc⁹. & pater mei & mihi cliens tullianus fuit Rosci⁹. & clies Tullii: & Tullio fuit Rosci⁹. Similit omnia ad aliquid eādem cōstructionem seruāt. Et hęc enī possi dent: maxime autem quādo ad gratiam: uel ad utilitatem alicuius: uel cōtra aliquid fieri uolumus significare: datiuis utimur. Lucan⁹ ī secundo Vrbi pater est: urbiq; marit⁹: idest ad utilitatē urbis: & pater fieri pass⁹ est & marit⁹. Similiter possumus dicere fortis patrię sum. & multis patrię fortior sum: & omnium utilissim⁹ patrię sum. Nam positiuorū cōstructio: & ī cōparatiuis: & superlatiuis seruat: & extra suam illorum cōstructōem quam habent in comparando. Huiuscemodi autem cōstructōes idest quę adiūgūt tam nominum q̄ ẋborum acquisitiuas grēci uocauerūt κτητικὰς συντάξεις: que nobis aliquid boni: maliue acquirūt: quorū pleraq; a uerbis deriuātur: uel generant uerba: quę sunt adiectiua: ut util sum tibi: uel inutilis. commodus illi sum: uel īcommodus. Fidus illi: cui⁹ tamē superlatiuum & genitiuo adiunxit Virg. ī. xij. Prēterea regia tui fidissima dextra Occidit ipsa sua. Similiter damnosus. periculosus. facilis. carus. difficilis. quęstuosus. vendibilis. & omnia similia: quę ferre aliquid cōmodi uel īcōmodi demōstrāt. Quid est aliud enīq utilis tibi sum: nisi utilitatem tibi ferens. & calumniosus calamitatem tibi ferens. & postremo oia uerbalia ī lis uel ī dus desinentia similia participijs futuris datiuum ascisciunt. ut mirabilis. legibilis. orabilis. amabilis. mihi est penetrabilis: & penetralis. extricabilis dicendus: amādus. docendus. & sicta: docil⁹ & docibilis. Sed docilis est q facile docetur. docibilis ē q facile discitur. Quomodo penetral⁹ q ī ītimis est partibus. penetrabilis q facile penetratur. Et q parātia etiā genitio ul datio adiūgūtur: quomodo & uerba quę grēci ἰσόρροπα uocāt: & subiecta uel suppoita: quę grēci ὑποκείμενα καὶ ὑποτιθέμενα dicunt. Quę tamen sūt ipsa ad aliqd & dicta: de q bus iā dixi mus. Subiecta uero uel supposita dicuntur q licet ea & subiicē & prępone

. juuena

Virg
Virg
Hora
Hora
Lucan
Lucan
Virg
Virg
Virg
Virg
Virg
Virg
Virg
Virg

κτητικὰς συντάξεις

Lucan

Aequipārantia uerba quę grēci ἰσόρροπα vocant
ὑποκείμενα ἤτοι ὑποτιθέμενα
ἰσόρροπα

ut pater filii: uel filio est pater: & patri est filius: uel filius patris. Similit dominus. seruus imperator. miles tyrānus. armiger. satelles. rex. herus. famulus cliens. patronus: licet quouis ordīe per utrūq; casū proferre. Similis quoq; & dissimilis. par impar. equus iniquus. amic⁹ inimic⁹. comes soci⁹. affinis. cognatus. propinqu⁹: uicin⁹. commilito. cōtubernalis. Terētius in eunucho. Quid tibi ego plura dicam domini similis es. Iuuenalis ī secundo. Non similis tibi. Cicero pro Marcello. Simillimū deo iudico. Luca. ī decimo. Quem metuis par huius erat. Idē ī septimo. Par gemis chirō: & idem quod carcinos ardens Scorpios. Accusatiuo quoq; nomiatiuus adiūgit figurate: quādo quod parti accidit: hoc toti reddit: & totū per nomiatiuū. pars autem p accusatiuum profert: vt fortis dextram: p fortē dextram habēs. celer pedes pro celeres pedes habēs. sapiēs animam: pro sapiētem animam habēs. alb⁹ colorem: pro albū colorem habēs. Et in omnib⁹ subaudiēdū qui est etiam si obliquēt: vt albi colorem equi: idest equi q ē albi coloris. albo colorem equo. albū colorem equū. Sic etiam per pluralia. Albi colorem equi oblati sūt imperatori. Alborū colorem equoꝝ magnū corp⁹ fuit. albis colorem eqs uenit. albos colorem equos frenat. Nam quicū q; casus nominatiuo adiūgūt: etiam declīato cōstrui possūt. Virg. ī primo. Nuda genu: nudoq; sin⁹ collecta fluētis. Idem ī sexto. Lacerū crudeliter ora: Ora manusq; ābas: populataq; tēpora raptis Aurib⁹. Idē ī q̄nto. Intētaq; brachia remis Intēti. Ablatiu⁹ etiam cōiūgit nomiatio quādo per eū aliq d euēire demōstrat illi q per nomiatiuū pfert: vt acut⁹ oculis idest p oculos. valid⁹ uirib⁹: idest per uires. glorios⁹ laude: idest per laudē In hoc sēsu grēci q dem datio: nos ẋo ablatio utimur. & quod supra quoq; ostendim⁹: quādo habere aliq d: vel cōseq per genitiuū grēci ostēdūt: nos ablatio utimur: vt μεγάλησ ἀρετῆσ ἀνήρ: magnam ẋtutem habēs uir latini magna ẋtute dicūt. Frequēt tamē & genitio secūdū grēcos ī hoc sēsu utimur: & magnę uirtutis uir. Virg. ī prio. Ditissim⁹ agri Phoenicuꝫ. Idem. Diues equū: diues pictai uestis & auri. Salusti⁹ ī iugur. Hominis veteris prosapię multarū imaginū: ac nulli⁹ stipēdii. Terēti⁹ in andria. Forte unam cōspicio adolescentulam forma ac uultu sosia adeo modesto adeo uenusto: hoc est uirginem: quę habebat formā. ac uultū modestum: & venustū. Similiter ī cōl equētię significatōe illi genitio: nos ablatiuo utimur tm̄: vt ἐμοῦ ὁρῶντεσ τὸν υἱόν ἀπέκτειναστ. mei videtis pueꝝ cecidisti. i. dū ego uideo pueꝝ cecidisti: qd nos dicim⁹. me uidēte pueꝝ cecidisti. Augusto ī patore Alexādria puicia fcā ē. i. cū August⁹ erat ī pator. Bruto defensore liberata ē a tyrāno respublica. i. cū defēsor ei⁹ erat Brut⁹ Sylla victore perierūt romani: pro cum victor fuerat Sylla. In hoc autem sensu: vt ostēdimus: non licet genitio uti pro ablatio. Illa quoq; noia: quę uim habēt passiuā ablatio iūgūt. lassus labore. fessus cursu. cassus lumine qd etiā participium potest esse. Virg. ī secūdo ęne. Dimisere neci: nunc

Terent
Juuena
Cicero
Lucan
Luca

Ditissimus agri phoenicum.

cassum lumine lugēt.tamē sine dubio nōmē est.Idem ī.xi.Cassa fraude parat:orbus prole:uiduus pharetra.Hora.in primo carminū.Puerū minaci uoce dum teret:uiduusq; pharetram risit apollo. Iuuenalis ī libro.iii. Dignꝰ morte perit:coenet:licet ostrea cētū.vacuꝰ cerebro:mēte captꝰ.Est tamē inuenire ī his quoq; quędā auctoritate ueterū genitiuis coniuncta. Virg.in.xij.Descendam magnorū:aut unq̃ īdignus auorū.In comparationibꝰ quoq; ablatiuos ponimꝰ ꝓ genitiuis:vt fortior Scipio Hānibale:licet nomīatiuum cū noīatio īterposita q̃ comparare : vt fortior Scipio q̃ Hānibal.Et quod sępe superiꝰ docuimꝰ.Flexis quoq; nomīatiuis in obliquos casus:eadem cōstructio ī obliquis quoq; casibus seruat: vt fortioris Hectore Achillis maxima ꝗtꝰ fuit.& Scipiōis q̃ Hānibalis mirabilior strenuitas erat.Necesse est autem omnia casualia eosdem casus ī eadem structura seruare:siue cōiūgāt:quod supradictum est nomibꝰ: siue ꝓ eis sint posita.Et pronomina quidem loco nominū:etiam per se posita iueniūt.ideoq; cōstructōem eorū sibi defēdūt.vt gloriosus ego sū doctrīa.laudabilis est ille fortitudīe.Participia ꝗo cū nomīe & ꝓnomīe:& per se posita cōstructōem tam uerbi necessario q̃ nomis sequūt:qa utriq; cognata sūt nominis.ut Cicero accusās uicit.Ciceronis accusātis oratio ualuit.Ciceroni accusāti cōtigit gloria.Ciceronem accusātem timuit Catilina.o Cicero accusās Catilinā patriam seruasti.Cicerone accusāte uictꝰ est Verres.Et eas quidem cōstructōes ad similitudinem nominū habent participia. Verbi ꝗo cōstructōem seruāt eius singula participia:ex quo nascunt & uel absolute dicūt:hoc est ītrāsitīe:quomodo & ꝗba quę nō egēt obliqs casibus.ut sedeo:surgo:ambulo.sedēs:surgēs ambulas.vel trāsitīe: hoc est ī diuersas personas:uel ī seipsas per reciprocatōem:idest sui passionem: quam grēci ἰδιοπάθειαν dicūt:ut misereor tui:uel mei.misereris tui:uel mei.Inuideo tibi:uel mihi.uideo te uel me.potior te uel me.& illo:uel illum.tui uel mei.potiēs te uel me.& illo uel illū.& tui uel mei. Et attēdē dū est q̃ nomīatiuꝰ q̃ ꝗbo adiūgit īmobilis manet casibus ipse: uel nullū:uel eū solū assumit alterius casus obliquū:q̃ ꝗbo cōstruit.Nullū q̃dem quādo absolute dicit.idest ītrāsitīe.ut Terētius ambulat.Salustiꝰ q̃ escit Obliquū ꝗo quādo trāsitīe:idest sui passiue.ut Cęsar uicit Pompeiū.Cicero arguit Catilinam.pater īdulget filio.dominus miseret serui:& serui sui. Ille aūt nominatiuꝰ q̃ obliquos exigente ipsiꝰ nominis natura sibi asciscit:etiam per omnes:ut supra diximꝰ casꝰ declinatꝰ eandem constructionem casuum sibi defendit:vt uictor Pompeii Cęsar: interfectus est a Bruto.victoris Cęsaris Pompeij filia fuit Iulia. uictori Pompeij Cęsari cessit respublica.uictorem Pompeij Cęsarem placauit Cicero.uictor Pōpeij Cęsar clemēs fuisti:uictore Pompeij Cęsare Romana libertas perijt Sic & omnia casualia licet construere.Possessiua ī omnibus suis casibꝰ cū genitiuis aliorum bene cōiūgūt.Quippe uim eiꝰ ubiq; hēntia:ut pugna

Virg
Horat
Iuuena.
Virg

troiana:& grēcorū multis exicio fuit.filius Thelamonis:& Hesionę Teucer fuit. Terētię & Tullianī filij misertū est.Creusę & Aeneio nato datū est regnum latij.Hectoreū & Andromachę filiū prēcipitauit Vlysses.o noster & fratris amice.tua & patris tui Herodiane ꝓficimus arte.Datiuū quoq; solēt Romani acq̃sitiuorū:vel effectiuorū cū omni casu cōsociare.ut curę mihi ista res est.curę mihi ē istiꝰ rei causa.curę mihi est isti rei adesse.curę mihi ē hanc rem nosse.curę mihi est hac re ꝓficere. Similiter cordi.lucro.damno Possumꝰ enim dicere: cordi homo:cordi homīs.cordi homini.cordi hominej:pro iucūdꝰ:iucūdi : iucūdo:iucūdū.Sist ꝓ reliquos casus:tam singulares q̃ plurales:quomō & frugi:& mācipi:neumācipi:q cū sint datiui:omnibꝰ tamē alijs casibꝰ cōiūgūt:quomō etiam genitiui : per quos possideri uel haberi aliquid significat:ut huiuscemodi: illiusmodi.magnę uirtutis homo.magnę ꝗtutis homīs.magnę ꝗtutis homini. Si milit per cęteros casus.Itaq; etiam nihili homo οὐδενί ἄνθρωπος.nihili hominis.Similiter in eodem fere sensu figurat nomīatiuꝰ:& obliq eiꝰ cū accusatio alterius nomis:qd & supra ostēdimꝰ.clarꝰ genꝰ:clari genus. claro genus.clarū genꝰ.clare genꝰ.Idem īuenis & cū ablatio.dignꝰ laude. digni laude.digno laude.dignū laude.& reliqua.

De cōstructōe uerbi.

A Bīfinito īcipit expōere uerbi ordinatōem Apollōius ostēdēs ī uerbum generale esse:& pro omni posse accipi mō uerborū.Cōiūgit aūt frequētiꝰ uolūtatiuis ꝗbis:quę grēci προαιρετικά uocāt:ut uolo legere.cupio discere desidero uidere.Inuenit tamē & alijs sępissime uerbis cōiūctum.Terētiꝰ ī adelphis.Video sapere ītelligere.in loco uereri:iter se amare.Scire est liberū īgenium.Virg.ī.xi.Rem nulli obscuram nostrę:nec uocis egentej Cōsulis o bōe rex cūcti te scire fatēt. Quid fortuna ferat populi se dicere musāt.Nec solum nominatiuis: sed etiam accusatiuis & ablatiuis ad imitatōem grēcorū auctores cōiūgunt īfinita uerba:ut cognitꝰ posse dicere:& cognitum hūc posse dicere : & posse cognito dicere. Terētiꝰ ī eunuchō.Apparet hūc seruum esse domini pauperis.Salustī.in quīto histo.At Lucilius auditoq; martionem regem ꝓ consule ꝓ lycaoniam cū tribus legiōibus in Ciliciam tēdere.In eodem legiōes ualerianę cōparato lege gabina bithyniam & pōtū:& solidataj missos esse.Participiorū autem accusatiui frequēter ꝓ īfinitis uerbis ponūt:vt Salustius ī quinto.Sępe celebritatem nomis te lego timētem: ꝓ timere.& uideo ingētia dona quęsita gratię properātej: ꝓ ꝓperare.Ablatiui quoq; ꝓ eorum infinitis:vt idem ī Catilinario.Nam & priusq̃ īcipias cōsulto: & ubi cōsulueris mature facto opus est: ꝓ cōsulere & facere.Grēco similiter more infinita ꝓ gerūdiui genitiuo calu ꝓferūt.Significat autem infinitum ipsam rem:quam cōtinet ꝗbum.Currere enim est cursus:& scribere scriptura.& legere lectio.Itaq; frequēter & nominibꝰ adiūgūt: & alijs

Terent
Virg

Terent
Salustius
Salust.
Salust.
Salust
Salust.

οὐδενί ἄνθρωπος

προαιρετικά

Participiorū accusatini frequenter pro infinitis uerbis ponūtur more grēcorū.

Infinitū significat ipsam rem q̃ continet uerbū.

casibus more nominũ:ut Persi?.Sed bonum est digito mõstrari:& dicier hic est. Terenti? in adelphis.Quapropter te ipsũ purgare ipsis coram placabili? est.Idem in eunucho.Certe extrema linea amare nõnihil est:& bonũ est legere.utile est currere.aptum est scribere.optimũ est philosophari: qd cũ aliis uerbi uocib? facere nõ possum?.Nemo enim dicit.bonũ est lego:aut bonũ est legis.aut bonũ utinaꝫ legerem.Sed bonũ est legere:ut nomen cũ substãtiuo uerbo:idest aliis modis uerborũ adiũgamus significãtes loco nominis ipsi? rei has uoces nos accipere.Cum enim dico bonum est legere:nihil aliud est significare:nisi bona est lectio.Itaq; apud grecos etiam articulis adiũgit infinitum more nominũ.Cum aũt sine est:uel alio huiuscemodi uerbo:idest substãtiuo ꝓferam/bonũ :uel cõmodũ:uel utile: uel aliud huiuscemodi casuale:nõ ipsi? ꝓbi qualitatem:sed illius rei:i qua fit act? uerbi significo:vt si dicaꝫ:bonũ lego:necesse est vel carme:uel op? vel tale aliquid itelligi.Nemo enim dicit:bonũ est lego:quomodo bonuꝫ est legere/Nomiatiuis quoq; adiectiuorũ:& obliqs eorũ pulcherrima figura cõiũgit infinitũ:vt fortis bellare.prudẽs itelligere.sapiẽs prouidere.pius docere.& similia.Horati? i primo car.Et celerem sequi aciem:idest celerem ad sequẽdũ.sic & alia.Illud etiam i hoc modo cõtemplãdum est q̃ verbis preceptiuis q.b? datiui adiũgũt possum? accusatios copulare infinitis cõsequẽtib?.vt iubeo te currere.iubeo tibi ꝓficisci:& impero te ꝓficisci precipio tibi legere:& precipio te legere.sic & similia.Sciẽdũ tamẽ q̃ in hoc solu frequẽter inuenim? ꝓ infinito ꝓbo subiũctiuum poni:vt iubeo faciaꝫ:iubeo dicaꝫ:impero uenias.hortor legas:i quib? deest ũt:qd addere licet uel nõ/Verboꝝ quoq; omnib? modis:& participijs possũt infinita ꝓba cõiũgi:vt amo discere.ama discere.utinam amarẽ discere:ul discere amare ꝓdest.amas discere.Similiter itelligo satire.itellige satire.itelligẽ filiuꝫ satire cupio.Horati? i secũdo carminũ.Dedecet uti falsis uocib?. Partici pio etiam uolo itelligẽs satire:sic & omnia.Est tamẽ frequẽt inuenire nomia ꝓ aduerbiis toti? ꝓbi declinatõi beñ accõmodari:vt sublime uolo:sublime uolas:sublime uolat.Igit a cõstructõe quoq; uim rei ꝓboruꝫ:idest nominis:quod significat ipsam rem habẽ infinitiuum dignoscẽ.Res aũt i ꝓsonas distributa facit alios ꝓbi mot?. Quid est enim aliud curro curris currit:nisi cursũ ago agis agit/Itaq; omnes modi i hũc:idest infinitum trãsumũt:siue resoluũt:vt ambulo.idico me ambulare.ambula: idest impero te ambulare.vtinam ambularem:opto me ambulare.cum legam ambulo:dico me prius legẽ:post ambulare.Itaq; apud grecos quidem pro imperatio ponit:apud nos aũt pro preterito imperfecto.Et apud illos tamẽ & apud nos:hoc fit per figuram eclipseos:idest defectõis.Gaudere enim dicũt ꝓ gaude:& subaudit iubeo:uel uolo.uel opto.Sic enim antiqui dicebant :gaudẽ te iubeo:ꝓ gaude. Terentius in adelphis.Gaudẽ egionem plurimum iubeo:pro gaude Egio plurimum . Sic ergo & apud nos cum

Persius
Terent.
Terent
Horat
Precipio tibi & te legere
Iubeo facias.
Iubeo dicas.
Horat
Terent

~~Inquirunt modus modos~~
In infinitiuũ modũ alios modos omnes resolui/idẽ apollonius & theodorus
ὁ δέρα τῶ δέρα χαὶ ρέρ

Gaudere. vel Iubeo

imperfectũ sit:dicẽ coepi:pro dicebã:scribere coepi:pro scribebam:ꝓ eclipsim uerbi coepi solẽt auctores ꝓferre uerba infinita:vt Terenti? i andria. Ego illud sedulo negare factum:deest enim coepi negare:pro negabam. Nec mirum infinita quę cognatõem habẽt ad omnes modos ꝓ quibusdaꝫ eorum poni.& maxime ꝓ defectiuis:cum sint & ea defectiua. Imperatiuus enim deficit tam personis qbusdam q̃ temporib?:& pręteritum imperfectũ actu ipso deficit:quippe semiplenũ cõsignificãs.& infinita deficiũt numeris & personis:cum etiam alios modos ꝓ aliis inuenim? ab auctoribus proferri :vt Musa mihi causas memora:& Dicite pierides. Imperatiua ꝓ optatiuis. Et cõtra optatia:uel subiũctiua:uel indicatia ꝓ imperatiuis:vt Terẽtius i eunucho. Nihil tibi qcq̃ credo desinas:pro desine. Virg. in.iiij.geor. Sin duram metues hyemem:parcesq; futuro: Cõtusosq; aios: & res miserabere fractas:pro parcito:& miserator. Idem in bucolicis. Alẽnis dicetis amãt alterna camoenę:dicetis:pro dicite. Horatius i prio epistolarum. Si te forte meę grauis urat sarcia chartę: Abiicito potius q̃ quo ferre iuberis Clitellas ferus impingas: ꝓ impingito. In eodeꝫ. Virib? uteris ꝓ cliuos flumie lamas Victor ꝓpositi: simul ac perueneris illuc Sic positum seruabis bonus:pro seruato. Quomõ uteris pro utitor. In eodem. Inter cũcta leges:& ꝓcũctabẽ doctos: ꝓ legito & percũctator . Greci quoq; frequẽter hoc utũt :modos uerborum:pro modis ponẽtes:de q̃bus in atticismis:quib? Romani quoq; utũt :post ostẽdẽ.

Tere.
Virg
Terent.
Virg
Virg
Horat
Horat
Horat
Ego illud sedulo negare factum
Atticismis

¶ De cõstructõe infiniti cum impersonalibus.

IMpersonalia actiuã terminatõem habẽtia infinitis cõiũgunt :vt placet discẽ:licet discere.Similit oportet.delectat.libet.decet.liquet.uacat.cõtigit.accidit.euẽit.iuuat. Virgilius in primo ęnei. Et uacat annales nostrorũ audire laborum. Idem in tertio geor. Iuuat arua uidere. Nõ ullus hominũ:nõ ulli obnoxia curę. Possũt tamen & casib? adiungi:datio quoq;:ut placet mihi.licet mihi.libet.uacat.cõtigit.accidit euenit. Accusatio ꝓ o:iuuat me.delectat me.decet me.oportet me. Accusatiuo simul & genitio:poenitet me illius rei.tedet.piget. licet tamẽ & ꝓ eclipsim datiui dicere.placet me facere.libet te currere.uacat te audire: ul accusatiui:ut placet discere.uacat audire.miseret.pudet.& sil'ia. Sciẽdũ tamen q̃ si ab aliis sint ꝓbis actiuis:ul neutris eorum constructiones seruant:vt placeo tibi:placet tibi:cõtingo tibi:cõtingit mihi.euenio illi. euenit mihi.iuuo illum iuuat illum. Quę uero non habẽt primas uel secundas ꝓsonas :quę sunt admodum pauca:uel datiuo:ut libet mihi. vl accusatiuo. vt oportet te illum scire:quomodo decet.nam decet illum dicim? Debꝫ quoq; im ꝓsonale accipit quãdo infinito passiuam uim habẽti coniũctum tres circuit ꝓsonas:cum maxime subiũctiuum ꝓbum cõsequitur:ut debet fieri a me :a te:ab illo:ut auctores legãt . Sed si q̃s & hęc oia im ꝓsonalia uelit penitus inspicere: ad ipsas res uerborum referuntur: & sunt

Virg
Virg.
Debet. Impsonale.

tertię personę:etiam si prima & secūda deficiāt:quod etiam in libris de
ꝓbo ostendimus. Vnde & participia inueniūtur:vt currit.cursus binc de
curso spatio. Terentius ī adelphis Sūt alia:ut diximus:quę adiūgūtur ge-
nitiuo & accusatiuo:ut pudet me illius rei.tedet.piget.miseret.poenitet.
Infinitis quoq; tamē hęc eadem cōiūcta accusatiuum solum assumūt: ut
pudet me discere. Terentius in nouo more:in adelphis secundum grecos
dixit. Quem neq; pudet qcq̄.Idem ī eodem.Hei mihi non te hoc pudet.
¶Hoc etiam sciēdum ꝙ tria qnidem habēt pręteritū supradictorū qnq;
impersonaliuꝫ :poenituit.puduit.piguit. Duo ꝓ participia more neutro-
passiuorū:miseritum.pertesum:cuius simplex in usu nō est:q̄uis tediuꝫ
dicat. Quę uero habent passiuam termīatōem impersonalia nō possunt
infinitis adiungi:vt stat.curritur sedet.& ītrāsitiua ītelligūt:vt Virgi.ī
septimo. Bellat cōminus armis:ꝓ bellant.Idem in sexto.Itur ī antiquam
siluam:pro eunt. Nam si addidero nominatiuum:bellat gens:trāsitō fit
ab alia in aliam personam.& īcipit esse passiuum:q̄uis Apollonius in
quarto περί συνΤάξεωσ ostendit impersonalibus etiam posse intelligi
nomiatiuum ipsius rei uerborum:his uerbis.ἐν Δέ Τοῖσ απροσώποισ
ὑ πὸφαίνε Ται καὶ ἡ Τησ Τοῦ ῥήματοσ Δυνάμεωσ ἐνθεῖα. λέγον Τεσ
γὰρ ποιεῖ Ται.ὑ πονοοῦμεν.ὅτι ποίησισ.κα Τασκευάζε Ται ὅτί κα
τασκένασισ Δεῖ.ὅτι Δέον.πρέπει.ὅτι πρέπον. Ex hoc possumus at
tendere ꝙ impersonalia similit omnia quib⁹ nos frequēter utimur : quę
ipsa quoq; ab huiuscemodi uerbis grecoruꝫ μέλλει.χρή accepim⁹ teste
sapiētissimo domino:& doctore meo Theotisto:qd institutōe artis grā
maticę docet:possūt here intellectum:ut in ipsius rei:quę ī uerbo ītelligi-
tur. Nam cum dico currit.cursus ītelligit.& sedet sessio.& ambulat am
bulatio.& euenit euētus.sic & sista. Quę res in omnibus uerbis etiam abso
lutis:necesse est ut ītelligat :vt uiuo uitam.& ambulo ambulationem:&
sedeo sessionem.& curro cursum.

Terent
Terent
Poenituit
Puduit
Piguit
Miseritum
Pertesum
Virg
Virg

¶De constructōe infiniti ꝓbi impersonalis.

INfinita uero impersonalium necesse est ut ablatiuum ꝓnomis
uel nominis:ul⁹ participij ad perfectam significatōem assumāt
vt stari a me uolo:pro stare uolo. Curri a te uis:pro currere uis.
sederi a se uult:pro sedere uult. Nam passiua non egent ablatiuo casu:ni-
si sint transitiua. vt legi uolo ἀναγινώσκε Θαι ἐθέλω.hic passiuum est
intransitiue dictum. Sin dicam legi a me uolo.similiter intransitiue
actiuam habet significatōem:& est infinitum impersonalis.nam pro le
gere uolo accipitur. Sin autem transitiue proferatur:hoc est ut ab alia in
aliam personam passio fieri significet :etiam si ablatiuo adiungat :passi-
ui est infinitum:ut doceri a me cupis.amari a te cupio. Hanc autem con-
structōem seruant etiam reciprocationes:idest sui passiones: vt amari
a me ipso debeo:uituperari a te ipso debes.& similia. Possumus tamē &

impcisonale simili modo proferētes dicere:vt amari a me uis:pro amare
me uis:de quibus iam diximus. Sed hoc quoq; interest ītер īfinitum passi
uum & impersonale: ꝙ infinitum impersonale ī īfinituꝫ resoluitur acti-
uum. vt amari a me uolo:pro amare uolo:quomodo ambulari a me uo-
lo:pro ambulare uolo. Sin autem ī significatōe passiua proferant: neces-
se est etiam accusatiuum subaudiri:vt amari a me uolo illum:pro ama-
re uolo illum. ¶Hoc quoq; sciēdum ꝙ impersōalia quę accusatiuo simil⁹
casui:& gēitiuo copulātur:vt pudet me tui. Similiter poenitet.tedet. mi-
seret accusatiuo quidem significāt personam:ī qua fit passio:gēitiuo ue-
ro illam ex qua fit actus. Nec est mira huiuscemodi ordīatio:cum in eos
casus resoluitur. Est enim pudet me tui:pudor me habet tui:tedet me tui
tedium habet me tui.poenitet me tui:poenitētia habꝫ me tui.miseret me
tui:miseratio me habet tui. Infinita uero uerbi sui cōstructōem ad casus
seruāt:vt misereor tui:misereri tui uolo.noceo tibi:nocere tibi uolo. accu-
so te:accusare te uolo.potior illa re:& illi⁹ rei:& illam rem.potiri illa & il
lius & illam rem uolo. Similiter eisdem casibus adiungūtur participialia
uel supina:quę uim infinitiuorum habent:quę.cum articulis cōstruūtur
apud grecos.miserēdi tui causa facio.miserēdo tui moueor.miserēdū tui
est.misertum tui uenio.misertu tui doleo. Nocēdi tibi causa facio. nocēdo
tibi proficio.nocēdum est tibi:nocitum tibi propero.nocitu tibi gaudeo.ꝓ
ī nocēdo tibi. Similiter alia:dignādi premio.dignādum premio. digna-
tum premio.dignatu premio. ¶Sciēdum tame ꝙ prępositiōes frequēt
āte supradicta ī dum uel ī do desinētia ponūt:ex quo magis nomia esse
ostēdūtur:nisi ꝙ ī metro ī o termīato more uerborum etiam corripitur.
ut Iuuenalis ī primo. Plurimus hic eger moritur uigilando sed illum Lā-
gorem peperit cibus imperfectus:& here Ardēti stomacho. Alphi⁹ aui
tus ī secūdo excellētium. Spaciādo paulatim trahit. Est dimetrum iambi
cum:de quibus plurima diximus de uerbo tractātes. ¶Illa quoq; nomia
ī dus desinētia uerbalia frequētissime:& maxime ī obliquis casibus pro
īfinitis accipiūtur cū articulis apud grecos copulatis. Sed hęc ītersūt gerū
diis ꝙ genera & casus & numeros nominū quibus cōiūgūtur seruāt. Cice
ro ī primo īuectiuarū. Nihil munitissimus habēdi senatus locus. Similit
dicimus legēdi Virgilii causa uigilo.in legēdo Virgilio uigilo. Virgiliuꝫ
legēdū puto.uel ad legēdū Virgiliū uenio.ī legēdo Virgilio laboro. In
foemnino similiter:celebrandę uirtutis gratia scribo. Et pluraliter inuo
candarum musarum gratia scribo. Gerundia uero eisdem termina-
tionibus : & genera diuersa:& casus uerbo suo cōgruos tātum:& utrosq;
numeros sibi cōiūgūt:vt legēdi Virgilium & musaꝫ & musas. Similiter le
gēdo Virgilium.& musas legēdo.& legēdum est Virgiliū & musas. Oia
uerba trāsitiua uel gēitiuo:uel datiuo:uel accusatiuo:uel ablatiuo adiūgū
tur:vt egeo tui.insidior tibi.metuo te.fruor illa re. Ergo si cōiūgātur duo

Iuuena.
Alphius
Cicero
nomina uerbalia in dus uocat gerundia adiectiua

uerba:quorum alterum ſit infinitū:eoſdem caſus aſciſcentia ſit dubitatō ut miſereri tui eget animus mei.Cum enim utrunq; uerbuz genitiuo ſoleat iungi:dubium eſt cuius animus miſereatur uel egeat. Similiter per datiuos:maledicere tibi placet mihi.Et per accuſatiuos :cupio te uincere me & per ablatiuos:dignor gloria potiri laude.Dubiū eſt enim cū utriq; caſus ſimiles ſint:& utriq;uerbo poſſint cōgrue aptari quis cui reddatur & aptius quidem eſt priori caſui prius ſociari ꝝbum.Sed auctores frequē tiſſime trāſitionibus utūtur:vt Aio te ęacida romanos uincē poſſe.Eſt.n. ordo:aio romanos uicere te ęacida poſſe:ideſt dico ꝙ romāi te poſſūt uincere:ꝙ naturaliter paſſiōes ſecūdę ſūt actionū:& actio ī romāis.paſſio uero ī Pyrrho ſignificatur.Sed aptiſſimum maxime fuit reſpōſo:etiam ī cōfuſiōe ordis propriam oraculi obliquitatem ſeruare:q̄uis & apud omnes auctores huiuſcemodi figura latiſſime pateat.Omnibus modis aliis pōt infinitum cōiūgi uerbum:vt ſtudeo legere:ſtude legere:utinam ſtuderez legere:cum ſtudeam legere.Et ifinitum ifinito:vt uideo filium ſtudere legere Participiis quoq; iūgūtur:ſtudens legere.Participialibus etiam : uel ſupinis:vt cauſa ſpectādi currere equos alcendo.circū pectando currere equos delector.ſpectādum eſt currere equos.ſpectatum currere equos eo. iucūduz eſt ſpectatu currē equos.Et nomibus tamē pulchra ſociatur figura:ideſt ifinitum:vt bon? iudicare fortis bellare.prudēs itelligē.iuſtus eiſceptare:vt Virgilius ī bucolicis.Cur nō mopſe bōi quoniam cōuenimus ambo:Tu calamos iflare leues:ego dicē uerſus .

Aio te Aeacida romanos uincere poſſe

Cauſa ſpectandi currere equos

Virg

De cōſtructōe finitiuorum .

Indicatiu? quia eſſētiam plerūq; ipſius rei ſignificat : hoc noīe nūcupatur .Ideo autem dixim? plerūq: quia inueniſ ſępiſſime etiam dubitatiu?:uel iterrogatiuus.vt Terētius ī phormiōe.Sic ſum ſi placeo utere.& Virgilius ī tertio.Pro quo ſi ſceleris tāta ē iniuria noſtri.Si dubitatiue poſuit.In eodem Hectoris ādromachę pyrrhin cōnubia ſeruas. In eodem. Vera ne te facies: uerus mihi nuncius affers Nate dea:uiuis ne:aut ſi lux alma receſſit Hector ubi eſt?Itaq; opportūe aptaſ aduerbiis:uł cōiūctionibus affirmatiuis:uel caſualib?:quę ſubſtātiam vł eſſentiam rei compi obāt:vel abnegatiuis:quę eam abnuūt:vt Virgilius ī tertio.Viuo equidem:uitamq; extrema per omnia duco.Saluſti? ī catilinario. Verū enimuero is demū mihi uiuē:ac frui anima uideſ.& per abnegatōem.Virgili? ī tertio ęnei.Nō tibi tindarydis facies inuiſa lacęnę: Culpatuſue paris:uerum iclemētia diuū Has euertit opes . Et iueniūtur quoq; etiam cum aliis modis ſupradicta aduerbia uel cōiūctiōes frequētius tamen īdicatiuo ſociaſ.Iſte autem modus eſt opportun? ad plenaz rerum expoſitōem. Virgili? ī ſecūdo ęneidos.Fuim? troes:fuit iliū: & ingēs Gloria dardanidum ferus iuppiter argos Trāſtulit: incēſa danai dominantur in urbe. Vnde hoc mō frequentiſſime utunſ hiſtorici.Cuicūq;

Indicatiuus dicitur quia eſſentiam ipſius rei plerunq; indicat

Terent

Virg

Virg

Virg

Virg

Sallu

Virg

Virg

autem caſui indicatiui iūganſ: neceſſe eſt cęteros quoq; nōminatiuos cōiūgi:de quo poſtea dicetur .

De cōſtructione imperatiui.

Imperatiua primas perſonas ſingulares nō habēt:quia nemo ſibi ipſi poteſt imperare:niſi figurate:quaſi ad alium loquēs in ſecūda pſōa ſeipſum pferat.vt Iuuenalis ī primo. Tecū pri? ergo uoluta Hęc animāte tuba.& Terētius ī adelphis.Edepol ſcyriſce te curaſti molliſ:lauteq; mun? admiſtraſti tuum:abi. Pluralis ꝝo numer? apud nos omnes habet perſonas.poteſt enim per cōnumeratiōem aliqs ſeſe illis quib? imperat adiūgere:ut dux ſuos milites:iubens committere bellū aptiſſime dicit:pugnem?:cōfligam?.Greci tamē ea in hoc ſeſu παρακελευματικά nomināt:ideſt hortatiua dicētes:ꝙ quaſi ad ſimiles:& ſocios huiuſcemodi uerba ſolēt dici.Impatiua ꝝo ad ſubiectos ab eminētioribꝰ:qd minime eſt uerū.Cum etiam ad deos frequētiſſime impatio modo ī ſupplicatōibꝰ & īuocatōibꝰ utimur.& ad reges quoq; & īperatores:vt Muſa mihi cauſas memora.& Pādite nūc helicona deę:cātuſq; mouete.Ergo multo aptiꝰ eſt eo uti ad pares cum ad excellētiores tam ī frequēti eſt uſu.Et ſciēdū ꝙ ad ſecūdam pſonam ſermo dirigiſ imperātis : cuicūq; impat pſonę.Nam qui dicit pugnem? fortiē commilitōes : cum uocatiuo utiſ :ad ſecūdam loquiſ pſonam.Nam cōnumerando ſe eis cuz ſit uſus uoce primę pſonę pluralis oſtēdit paratiſſimū quoq; ſe ad id qd illis imperat efficiēdum.& qui dicit pugnet exercit? impat;vt internuntia ſecūda pſona efficiat p tertiam qd impat.Eſt tamē quādo ſignificātię cauſa impatiuis adiūgātur ſubiūctiua:vigila ut legas:ideſt diligēter legendo uigila.Cicero in tertio īuectiuarū.Cura ut uir ſis.Terētius ī andria.Fac ut ad me uenias. Eia & age aduerbia hortatia aptiſſime impatiuo cōiūgūſ:vt Virgilius ī quarto ęneidos.Eia age rumpe moras.uarium & mutabile ſemp Foemina.Idem ī ſexto.Nūc age dardaniam pplem quę deide ſequaſ Gloria:qui maneāt itala de gēte nepotes Expediā dictis:& te tua fata docebo.deeſt enim ueni uel audi:etiam ſi ſecum ipſe loquens:& ſeſe hortans aliquis hoc utaſ figuratiue:quaſi ad ſecūdam loqtur pſonam.Inueniūſ tamen auctores & īdicatiuis:& optatiuis : & ſubiūctiuis uſi p impatiuis:quomodo ſupra oſtēdimus.Et grēci quidez habent impatiua prēteriti temporis.Nos autem in actiuis uel neutralibus ꝝbis penitus ea habē non poſſum?. In paſſiuis ꝝo & omnibus quę habent participia prēteriti temporis p circūlocutōem poſſumus habere: vt doctus es uel eſto.Διδαχθήτι :doctus ſit uel eſto. Διδαχθήτω . ornatus es uel eſt.ὁκόσμήθητι.ornatus ſit:uel eſto κοσμήθήτω.Similiē ueneratus ſit:uel eſto:plicatus ſit uel eſto.clauſus ſit uel eſto.& p omnes ſic perſonas ſecuti ſumus:ſitis:ſint. Imperatiue dicta inueniuntur:cū ſint prēteriti temporis.Sed hanc uim habēt ut imperemus : vt in futuro ſint

Iuuena

Terenti

Virg

Cicero

Terentius

Virg

Virg

παρακελευματικά

Contra graecos

transacta:ut si dicam clausa sit mox fenestra.impero ut statim claudat: & mox sit clausa:uel si dicam post horam primam sit iuratus:ostēdo me imperare:ut iuret āte horam primam finitam.Illud etiam monendum ꝙ imperatiua uerba uocatiuis adiuncta nominū perfectionem oratōis habēt:vt Apollonii doce:Trypho disce. Nomīatiui egēt plerūq; substantiuis uerbis & nomibus similiter substātiua significatibus relatiuis: ut qui es Apollonius doce.qui es Trypho disce.Greci autē participio utūtur substantiuo: vt ὢν πρεσβύτερος σώκρατες ἄρχου. ἔμπειρος ὢν γεώργιε λέγε..quo nos quoq; secūdum anologiam possemus uti:nisi usus deficeret participii frequens q̄ uis Cesar nō incōgrue protulit ens a uerbo sum es est:quomodo a uerbo possum potes potēs.& per eclipsim tamē supradictorum īuenimus nomīatiuos:ut lętus cogito:paratissimus cogitas.Cicero iust⁹ defēdit.& similia.

ens

Cesar

De cōstructōe optatiui .

Optatiua uerba īdicāt per se & rem:& uotuz:aduerbium uero utinam tantum uotū significat. Ad ampliorem igit demōstratōez additur uerbis optatiuis:quomodo & cōfirmatiua aduerbia indicatiuo:vt profecto facio:certe lego:scilicet ītelligo.& apud gręcos qdez ἄιθε:idest utinam aduerbium:nō solum optatiuo:sed etiam īdicatīo modo adiūgit:& facit id loco optatiui accipi.vt Homer⁹.ἄιθ' ὄφελες παρὰ νῆυσίν ἀλάκρυτος καὶ ἀπήμων ἦθαι. Idez ἀγαρζεύτε πάτερ καὶ αθηναίη καὶ ἄπολλον. Apud nos tamē ut īdicatiuo nō adiungitur. Et gręci quidem maxime attici etiam sine deprecatōe solēt hoc modo τοιοῦτοι λεκαμοι συμφράλμονες εἴεν ἀχαιῶν:idest optatiuo uti pro indicatiuo:nos uero minime:q̄ uis similes sint eius uoces subiunctiui uocibus quibus frequētissime pro īdicatiuis utūt auctores nostri. Optatiua autem prętēritum ideo habēt:quanq̄ ea debeamus orare:quę nō defuerint:quia sępe euenit abesse eos pro quibus oramus & optamus:ut id illī iam perfectum sit:quod cupimus:ut utinam filius meus :qui athenis ē: doctus esset uel fuisset:idest utinam perfecta ī ipso doctrina sit:vl̄ utinā cognoscamus id illi euenisse. Est autem quādo optatiuo utimur prętēriti temporis dolētes ꝙ nō factum sit:ut utinam homies cōtra se ferrum non moussent:utinam mare nūq̄ nauigasset.& similia. O etiam aduerbium sicut & si cōiūctio:& ut pro utinam īuenitur. Virgilius ī septio. Assis o tātum:& propius tua numīa firmes.Idē in sexto.Si nūc se nobis ille aureus arbore ramus Ostendat nemore in tāto.& Terētiⁿ ī eunucho. Vt illum dii deęq; omnes superi īferi malis exēplis perdāt.Et per se tamen uerbum optatiuum sępe ponit sine prędictis particulis.vt Lucanus in primo. Dij uisa secūdēt:Et fibris sit nulla fides:sed conditor artis Finxerit ista tages.Et nota ꝙ subiūctiuo simile protulit prętēritum perfectū optatiui:quod multis placuit artium scriptoribus.

ἄθ' ὄφελες

Home

Virg

Virg

Terent

Lucan.

Preteritum pfectum sub ~~iunctiui~~ optatiui simile esse preterito pfecto sub iunctiui multis placuisse artium scriptoribus & infra in fine capitis de constructione subiunctiui ait. Quod autem latini quoq; omnibus temporibus subiunctiui modi etiam optatiuo utuntur ostendit tam usus ipse antiquiores donato scriptores artis &c.

De cōstructōe subiunctiui .

Subiunctiuus & dubitatiuus dicitur:uel ꝙ subiungit coniūctōi: uel ꝙ alteri uerbo omnimodo subiūgit:uel subiūgit sibi alterum uerbum:vt Virgilius ī bucolicis.Cum faciam uitulā pro frugibus ipe uenito.Idem ī tertio ęneidos.Inter utrāq; uiam ęti discrimīe paruo Ni teneant cursus :certum est dare lintea retro.Et sciēdū ꝙ necesse est alteri modo eum sociari:uel eiusdem modi alteri uerbo:etiam si sit cum infinito:ut cum doceam legere discipulum expono ei:uel cum docerez legere exponerem.& similia.Omnibus igitur modis potest sociari: vt si doceam discis:si doceam disce:utinam discas si doceam.cum doceam discas .Similiter omnibus modis impersonalis quoq; uerbi potest cōiungi ut cum ueniam curritur:& cursum sit:& currat:& cursum erit.& similia. Frequētissime tamē si cōiūctio dubitationem significās ei sociatur: idest pro ἤν.ἐάν gręca cōiūctōe posita:vt Terētiⁿ ī adelphis.Si tu sis homo hic faciet.Cum ei uero cōiūctionem gręcam significat:quę apud illos συνα πτικόσ .ὑποθετικόσ, nominatur:idest coniūctiua:qd rem rei cōtinuari demōstrat indicatiuo cōiūgitur:vt si uiuit spirat.& si spirat uiuit:si ambulat mouet:in hoc nō possumus reciproce dicere:si mouet ambulat. nō enim qui mouetur ambulat omnimodo:qui ambulat uero:& mouetur omnimodo.Inuenit tamē ea cōiūctio apud gręcos:idest ei nō solum īdicatiuo:sed etiam optatiuo:& maxime apud antiquos:etiam subiūctiuo sociata .ut Homerus.εἰ περ γὰρ τε χόλον γε καὶ ἀυτὴ μαρκατα πέψῃ ἀλλάγ καί με τόπι θεν ἔχει κοτόν ὄφρα τελέσσῃ.subiunctiuum posuit.Idem εἰ περ γὰρ κεθέλοιμεν ἀχαιοὶ τετρῶεσ τεὄρκια πιςάτα μόν τεσ ἀρῖθμηθήμεναι ἄμφω..Idem εἰ δέ σύγ' ἐσ πόλεμον πωλήσεαι.indicatiuo usus ē pro subiunctiuo:& εἰ pro ἐάν. Demosthenes uero ī oratōe παραπρεσβείασ.optatiuum protulit:qui mos est atticis frequētissimus.G.Nostri quoq; frequentissime atticis imitātur & subiūctiuos siue optatiuos(Nam ęedem sunt uoces)nō solum cū supradictis cōiūctionibus:sed etiam sine his ponūt:quādo confirmatiue uel dubitatiue proferunt:in quo gręci ἄν ul̄ κέν solent adiicere. Nil mirum igitur si coniunctōem apud nos:quę tam pro ἤν ἐάν gręca coniūctione:quę causalis est uel perfectiua:quam pro εἰ:quę cōiūctiua est ponitur utriusq; cōstructionem:quam habēt apud gręcos supradictę coniūctōes ad uerba seruare:idest ut īdicatio & optatio & subiūctiuo possit adiūgi.Indicatio : ut Virgilius i nono.Si tibi quę posco promittūt:nam mibi facti Fama sat est. Terentius in phormione.Sic sum.si placeo utere.Optatiuo.Virgilⁿ in sexto.Si nūc se nobis ille aureus arbore ramus Ostēdat.Subiūctio. Terentius in phormione.Si attigisses ferres īfortunium.Sed indicatiuo sępe coniunctum ostēdit magis cōfirmari & credi rem sic esse.ul̄ fieri posse q̄ dubitari. Virgilius in secundo ęnei.Dii si qua ē cęlo pietas. Cōfirmatie

Subiunctiuus uno modo dicitur .

Virg

Virg

ἤν ἐάν

ꝗ.

Terentius

ꝗ. nō solum indicatiuo sed etiam optatiuo iungitur.

Demosthe.

ꝗ pro ἐάν

Virg

Terent

Virg

Terent

Virg

enim potius q̃ dubitatiue dicit. Idem in nono: quod supradictum est. Si tibi quę posco promittũt: nam mihi facti Fama sat est: tumulo uideor re perire sub illo Posse uiam. Credit enim facile promissuros. Terẽtius i andria. Id si impetro quid alias malim q̃ hodie has fieri nuptias. hic enim quoq; sperat se impetraturum. Idem in eadem. Sed si quid tibi narrare occoepi otinuo dari tibi uerba cẽses. Et est hoc loco etiam illud attẽdẽdũ: q̃ pręteritum indicatiui cum pręsenti solent auctores coniũgere. quando perfectionem rei res sequitur alterius altera: & in illius quidem quę prior perficit significatione pręteritó perfecto utuntur: pręsenti uero i cõsequẽtis demõstratione: ut hic. Si quid tibi narrare occepi: cõtinuo dari tibi uerba censes. Idem in eunucho. Et quę uera audiui taceo: & contineo opti me: sin falsum aut uanum: aut fictum: continuo palam est: plen? rimarũ sum: hac atq; illac perfluo. Idem in andria si cõfirmatiue posuit. Si te in germani fratris dilexi loco: siue hęc te solum semper fecit maximum. seu tibi morigera fuit in rebus omnibus. Lucanus in primo. Nec si te pectore uates Accipio cirrhęa uelim secreta mouẽtem Sollicitare deum. Indicatiuo enim usus comprobat hoc fieri: & uelim subiunxit promittens: cũ hoc sit posse minime egere Apolline: quod gręci οὐκἂν βούλοιμεν dicunt: idest nolim penitus. Idem in decimo. Si tua restituit ueteri in dextera sato Amplector regina pedes. Terentius in phormione. Si placeo utere: absq; dilatione hoc ostendit faciẽdum. Idem i eunucho. Si diis placet spero me habere qui hũc excrucier meo modo. Rem enim quam sperat firmam esse ostendit. Si enim dixisset si diis placeat: dubitare se ostẽdisset Idem i ãdria. Si illum relinquo eius uitę timeo. Sin opitulor hui? minas: ut rũq; enim sibi certum esse ostẽdit. Idem in adelphis. Ego i hac re nihil repperio: quãobrem lauder tãtopere egio meum officium facio: quod peccatum a nobis ortum est corrigo: Nisi me ex illo credidisti numero hominem esse: qui putãt sibi fieri iniuriam ultro: si quam fecere ipsi ius expostulãt. Ecce hic nisi credidisti dixit: pro credis. Similiter indicatiuis utũtur quando i ipsis esse uel fuisse rebus aliq̃d uolũt ostẽdere. ut Cicero de prętura urbana. Qui si cõdẽnatur desinet homines dicẽ his iudiciis pecuniam plurimum posse. Sin absoluitur: desinemus nos de iudiciis trãsferẽdis dubitare. Virgilius in sexto. Si potuit manes arcessere coniugis orpheus Si fratrem pollux alterna morte redemit: Itq; reditq; uiam totiens. de rebus quas sine dubio factas esse ostendere uult idicatiuis est usus cum supradicta si coniunctione. Quãdo uero dubia res ostẽditur utrũ fieri possit nec ne, per iductõem: idest καθ' ὑπόθεσιν subiũctiuis magis utunt. Virgilius i octauo. Sed si quisq̃ multa uides discrimine tali: Si quis i aduersum rapiat casusue: deusue: Te superesse uelim. Idem i bucolicis. Si q̃s tamen hoc quoq; siquis Captus amore legat. Cicero tamẽ. Si quis uestrũ iudices: aut eorum qui adsunt forte mirat. Additõe forte cum idicatiuo

Si confirmatiue

Si . alio modo

κατ' ὑπόθεσιν

Virg
Terent
Terent
Terent
Terent
Terẽ
Terẽ
Luran
Lura
Terent
Tere
Tere
Tere
Cicero
Virg
Virg
Virg
Cicero

est usus loco subiunctiui cum dubitatione posito. Terẽtius in andria. Si ueniat q̃ dii probibeãt dissidium. Cicero i primo iuectiuarũ. Si te parentes timerẽt atq; odisset tui, nec aliter possũt suppositia siue iductiua: quę gręci ὑποθετικά uocãt proferri: nisi per subiũctiuum. Idem i eodem. Nũc itelligo si iste quo itẽdit i mallianã castra peruenerit neminem tam stultum fore: qui nõ uideat cõiuratõem esse factam ὅσ' οὐκἄρα ἠλοίη affirmatiue dixit. Et erũt qui illum si hęc fecerit: nõ improbum sed miserum me nõ diligẽtissimum cõsulem: sed crudelissimum tyrãnum existimari uelit. βούλοιτο ἄρα. hęc quoq; affirmatiue dixit. Similiter Virgili? i octauo. Similis si cura fuisset. Idem i undecimo. Esset par ętas: & idem si robur ab ãnis. Est tamẽ quãdo etiam i dubiis utũt idicatiuo cum si cõiũctione: vt Virgilius i undecimo. Aut si qua id fortuna uetabit Absenti ferat iferias: uetabit pro uetet: dixit metri causa. Nam i eodem sẽsu subiũctiuo est usus. Si quis i aduersum rapiat casusue deusue. Est tamẽ quando per defectõem si quomodo etiam ut subiũctiua proferuntur & subaudiunt supradictę cõiũctiones. vt Iuuenalis i primo. Gręculus esuriẽs i cęlum iusseris ibit: pro si iusseris. Statius i secũdo thebaidos. Miratosq; uelint trãsumere cultus Et pallas doceat pharetras: & delia cristas: pro si uelit. Virgilius i sexto. Tu quoq; magnam partẽ opere i tãto sineret dolor icare haberes. Deest enim si. Horatius i primo carminum. Sapias uina liques: pro si sapias. Et sciẽdum q̃ quomodo apud gręcos τὸ ἐὰν subiũctiuo τοῦ uero & idicatiuo & optatiuo & subiũctiuo iuẽitur cõiũctum: sic & apud latios si cõiũctio: que utrũq; demõstrat quãdo cõsequẽtiam significat: sine dubio idicatiuo adiũgit: vt si ambulat mouet: & si uiuit spirat. Quãdo autem causalis est: magis subiũctiuo. Est tamẽ quãdo idicatiuo causalis cõsociatur: vt si doceam disce: uel discis: discas: & disces. Et si prodest tibi fac: & facis: & facias: & facies. Iste igit modus: idest subiũctiuus: vt breuiter eius uim colligam: apud latios est quãdo dubitatõem: quãdo comprobatõem: quãdo possibilitatem significat: i qua sũt etiam illa quę ὑποθετικῶς: idest suppositiue iducũtur. Dubitatõem: vt Virgili? i tertio eneidos. Eloquar an sileam: gemitus lachrymabilis imo Auditur tumulo. Idem i primo. O quantę memorem uirgo: nanq; haud tibi uultus Mortalis μνησοίμην ἄν. Terẽtius i eunucho. Quid igit faciam: nõ eã ne nũc quidem cum accersor ultro an potius ita me comparem non peteri meretricum cõtumelias? Approbatõem: vt Virgilius i quarto eneı. Si mihi nõ animo fixum: immotumq; sederet: Nec cui me uiclo uellej sociare iugali. Postq̃ prius amor decepta morta fefellit: Si non pertesũ thalami tędęq; fuisset: Huic uni forsan potui succũbere culpę. ἃ ἐγεγόνει ἄρα. Et notãdum q̃ & forsan dubitatõis aduerbium: & potui possibilitatis uerbum cum infinito posuit: pro quibus sufficeret si subiunctiuũ posuisset: huic uni succubuissem culpę. Docuit igitur poeta quę sit uis

Terent
Cicero
Cicero
Cicero
Virg
Virg
Virg
Virg
Virg
Virg
Terentius
Virg
Virg
Horat.

ὑποθετικά . uerba quę subiunguntur

Defectio . si .

ἐὰν

Subiunctiuus est q̃ndo dubitationem q̃ndo comprobationem . quando possibilitatem significat .

ſubiunctiui poſſibilitatem ſignificātis.Idem ī eodem.Sed mihi uel tell? optem prius ima debiſcat.Ante pudor q̄ te uiolem.optem ἐυχοίμην ἄρα affirmatie dixit.In eodem.Seſe ĩterea quādo optima dido Neſciat: & tātos rumpi nō ſperet amores.Neſciat:& nō ſperet affirmatiue dixit. Similiter Cicero ī verrinarū primo.Si quis ueſtrum iudices: aut eorum q adſint forte miratur me:qui tot annis ī cauſis iudiciiſq; publicis ita ſiz uerſatus:ut defenderim multos:leſerim neminem.Ita ſum dixit nō dubitās: ſed approbās:οὐτῶσ ἀνεςράφθην ἄρα.Sciēdum tamē ꝙ tam ut cōiunctōe cauſali q̄ ſi ſequētibus cum uerbis ſubiūctiuis:uel ātecedētibus:etiā antecedētia:uel ſequētia quoq; frequētiſſime per ſubiūctiuum modum proferre ſolent romani:& maxime qui adiūcto:uel quę:uel quod ratōem colligētes:uel dubitatōem oſtēdētes:vt rogabam ut oſtēderes qui fueris: & placebas ſi diceres qd feceris.Quod per ἄρα coniūctionis additionem ſolent greci ſignificare.Virgilius ī ſexto.Quem ſotium exanimum uates quod corpus humandum Diceret.λέγοι ἄρα.Cicero ĩuectiuarum ſecūdo.Queſiui a catilina nocturno cōuētu apud marcū Leucā fuiſſet:nec ne?ἦν ἄρα:hic ĩterrogatiue protulit. Virgi.ī quarto ęneidos.Eloquar an ſileam λαλήσοιμι ἢ σιγήσοιμι ἄρα.dubitatiue poſuit.Horatius ī primo carminum.Cur apricum oderit campum patiēs puueris atq; ſolis. Oderit μισήσοι ἄρα q̄uis idem ſit īdicatiui futurū.Cicero ĩuectiuarū ſecūdo.Non cum ille audaciſſimus cōſciētia cōuictus:primo reticuiſſet: patefecit cętera:quid ea nocte egiſſet ἔλελάθει ἄρα.Quid proxima cōſtituiſſet ἐνθετήκει ἄρα quemadmodum eſſet ratio totius belli deſcripta.ὥσπερ ἄρα ἐγέγραπτο.Omnia affirmatiue dixit.Idē pretura ſiculienſi.Quare cuiuſmodi putamus illa eſſe quę negat:cum hęc tam improba ſint:quę fateatur.Grece enim quoq; hoc ĩterpretātes dicimus ἄπερ ἄρα ὁμολογεῖ.Ratōem colligētes:cōfirmātesq; quod dicitur.Idem ī eodem.Hoc poſtulatum de ſtatuis ridiculum eſſe uideatur:qui rem ſētentiamq; non reſpiciat οὐκἄρα κατίδοι.Terentius in phormiōe.Ita fugis ne pręter cauſam:quod aiunt οὔτοσ ἄρα φεύγοισ ἢ φύγοισ.Idem in andria.Quę ſit rogo.In eadem.Quam timeo quorſum euadas.Τίσ ἄρα ἦν.ὡσ λέλοικα.ὃ ποῖ ἄρα ἐπιβαίνοισ.Nam ſi illum obiurges uitę: qui auxilium tulit quid facies illi qui dederit damnum: aut malum? ἄν quoq; greca cōiūctio quotiēs apud gręcos ponitur poſſibilitatem ſignificans:quę apud illos indicatiui quidem modi:uel pręterito imperfecto: vel ἀορίςῳ:quem nos nō habemus:niſi ꝙ pro eo:& προπαρακείμενον pręterito perfecto utimur:& cum pluſq̄ perfecto adiūgit. Optatiuis autem omnibus,quippe cōiunctis cum tribus ſupradictis temporibus: Pręſens enim optatiuum:& pręteritum imperfectum idem eſt:& pręteritum perfectum :& pluſq̄ perfectum:& futurum:& ἀόρίςον:qd uocāt tempus coniungit ἄν.Noſtri ergo quoq; in omnia illos ſequentes quādo

ἄρα

Virg
Virg
Cicero
Cicero
Virg
Virg
Homer
Cicero
Cicero
Cicero
Terent
Terent
Terent

poſſibilitatem demōſtrare uolunt:optatiuis ſiue ſubiūctiuis uerbis utūt: ut Terētius ī phormione.Neq; defeciſcar uſq; adeo experiar: donec tibi id quod ſum pollicitus efferero ἐκτελέσοιμιἄν. ἀπεργασοίμην ἄν. Sic ergo quod illi ſolent & per īdicatiuum:& per optatiuum facere addētes ἄν coniunctionem gręcam.Nos ſubiunctiuis per ſe positis ſolemus demōſtrare:vt docuiſſem ſi diſcere uoluiſſes.διδαξάιμην ἄν. ἢ ἐδίδαξα ἄν εἰ ἐβουλήθησ:ideſt poteram docere.Et pręteritis quidē utentes oſtēdimus rem quę potuiſſet facta eſſe:nōn eſſe factam. Pręſenti ꝙ uel futuro ſubiūctiuo utentes in huiuſcemodi cōſtructione oſtēdim? poſſe fieri aliquid:niſi quid impediat:vt doceam ſi uelis:ideſt poſſum docere ſi uoluntas tua non impediat.Similiter in futuro docuero ſi uolueris: ideſt potero docere ſi uolueris.Horatius ī primo carminum. Quis martem tunica tectum adamantina digne Scripſerit:pro ſcribere potuerit.

¶ Illud quoq; ſciendum ꝙ quotiens poenitere nos rei non factę demonſtrare uolumus:ſubiunctiuo utimur.vt Virgilius in quarto ęneidos Faces in caſtra tuliſſem:Impleſſęq; foros flāmis: natūq; patremq; Cū genē extinxem memet ſuper ipſa dediſſem:ideſt cur faces in caſtra nō tuli qd debui facere.Cur non impleui foros flammis.Cur nō natum patremq; extinxi:& ſuper memet ipſa dedi. poteſt tamen & hoc poſſibilitatis eſſe. Oſtendit enim ſe potuiſſe:niſi demens fuiſſet hoc facere.Ideoq; ſe poenitere:ꝙ autem atticum morem ſequentes his utuntur neceſſariū eſſe eſtimo.Illoꝝ etiaꝫ auctoritate hoc comprobare.Plato in alcibiade.G.in eodē .G ecce ἄν:& ἄρα affirmatiue poſuit.Idem in liſide.G.ecce hic & interrogatiue & comprobatiue poſuit ἄν.In eodem.G.& ἄρα quoq; tam interrogatiue q̄ confirmatiue in hoc loco poſuit.Inuenis tamen & per eclipſiꝫ ἄρα & ἄν apud illos proferri. ¶ Optatiua uerba in ſimili ſęſu quomodo apud latinos proferuntur:vt idem in carmide.G.ecce more romano ſine ἄρα uel ἄν hoc totū protulit. Electiue quoq; ſępiſſime hoc modo utimur: ut imperem potius q̄ moneam:diſcam q̄ doceam:quę & cōfirmatie diuentur tamen & pręterito pluſq̄ perfecto pręteritum imperfectum cōiūgere:& pręſenti pręſens:uel futuro ſolent uel pręterito:ut feciſſem niſi impedires & contra facerem:niſi impediſſes:& facias niſi impedias:& niſi īpedieris:& fecēo niſi īpediēis:& impedias. Vir.ī.ij.ęne.Nō prius aſpici es ubi feſſum ętate parentem Liqueris anchiſen:ſuperet cōiūx ne creuſa: Aſcaniuſq; puer:quos omnes undiq; graię Circunerrant acies:& nimia cura reſiſtat.Iam flammę tulerint inimicus & hauſerit enſis:pro poterant tuliſſe:& poterant hauſiſſe.Horatius de arte poetica.Dixeris egregie notum ſi callida uerbum Reddiderit iunctura nouum:ideſt poteris dicere egregie. Frequentiſſime tamen auctores utuntur ſubiunctiuis confirmātes:& pręterito tempore res perfectas.Et ſciendum ꝙ hanc uim habent ut ad cognitionem intelligantur futuram.Quippe cum ſubiunctia etiaꝫ

Terentius
Homerus
Horatius
Virg
Virg
Plato
Plato
Plato
Plato
Virg
Horatius

ἄρα & ἄρα. affirmatiue
ἄρα interrog. & cōprobat.
ἄρα interro. & cōfirm.

ut nec quisq̄ primū inuenit & ipse uiderit & multa alia

pręteriti temporis quomodo optatiua uim habēt futuri. optamus enim ea quę sunt futura. Cicero ī initio verrinarum: qd̄ supra quoq; posuim9: Si quis iudices uestrum: aut eorum qui adsint forte miratur: me qui tot annos ī causis iudiciisq; publicis ita sim uersatus: ut defenderim multos lęserim neminem. Sic quoq; ītelligi potest ita sim: pro ita īueniar: uel cognoscar. Nec mirum subiūctiuum poni pro futuro: cum etiam īdicatiuo utūtur sępe futuro de rebus iādudum pręteritis ī supradicta significatōe ut Lucanus ī primo Nō tu pyrrhe ferox: nec tātis cladibus auctor Poen9 erit: Erit dixit: pro cognoscet uel dicetur. Vt causalis cōiūctio omnib9 temporibus. & quęcūq; pro ea ponūt causali: idest ἵνα significāti subiūctiuo adiūgūtur: licet autem & īdicatiua & subiūctiua eis cōiūctiōibus anteponere: uel subiūgere: vt doces ut pficias. docebas ut proficeres. & doceres ut proficeres. docuisti ut proficeres. & docuisses ut profeceris. docueras ut profecisses. docuisses ut profecisses. docebis ut profeceris. & docueris ut profecēis. Sed īdicatiuis utimur: rem quę fit īdicātes. Subiūctiuis uero qd̄ debuit fieri ostēdētes magis suasorie. Imperatiua quoq; & optatīa bene possūt his adiūgi: vt lege ut discas: utinam discas ut doceas. Pro imperatiuis quoq; subiūctiua frequēter ponūt auctores. vt Terentius ī andria Quęso edepol carine quoniam non potest id fieri quod uis: id uelis quod possit. Idem ī phormione. Desinas hic est īgenium mulierum: pro desine Q, autem ī plerisq; ītellectę supradictę cōiūctiones gręcę: idest ἄν & ἄρα faciunt poni subiūctiuos: etiam aliis cōiūctōibus positis uel nō. usibus auctorum. Iterum aliis quoq; comprobabim9. Virgilius in secūdo geor. Tamē hęc quoq; si quis īserat: aut scrobib9 mādet mutata subactis. Exuerint siluestrem animum ἐκλύσαιεν ἄν. Idem ī eodem. Nō alios pma crescētis origine mundi Illuxisse dies: aliumue habuisse tenorē Credideritim: πίσεύσαιμι ἄν. Idē ī ęneidos. At pius ęneas p noctē plurima uolues: Vt primum lux alma data ē exire: locosq; Explorare nouos: quas uēto accessēit oras προσελήλυθεν ἄρα qui teneāt τίνεσ ἄρα κρατοῖεν homines ne fere ne. Querē constituit. Horatius ī secūdo carminum. Illum & patris credideritim sui fregisse ceruicem. Confirmatiue: πεπίσευκασιν ἄν dixit. Virgilius in octauo. Similis si cura fuisset: Tum quoq; fas nobis teucros armare fuisset.. ὑπῆρξεν ἄν. εἶν ἄν. Cicero de pretura urbana. Voconia lex uidelicet te delectabat imitatus esses illum ipsū Voconium: qui hęreditatem lege sua ademit nulli imitatus esses: pro imitari potuisses. ἐμιμήθησ ἄν. In eodē. M. Iunior tutor & paruus nuncius dixisset si uiuēt: εἶπεν ἄν εἶεν. Et frequētissime apud omnes auctores hūcsēsum hac ordinatōe proferri inuenis: quomodo etiam gręci ἄρα coniunctionem affirmatiuam: siue dubitatiuam: vt supra dictum est ponunt. Terētius ī phormiōe. Quid sit deniq; quid fiat: Τί ἄρα γένοιτο: subiunctiuo est usus: ut intelligat etiam ἄρα. Idem ī andria. Quin tu uno ꝓba

Vt ἵνα

De Constructione ἄρ & ἄρα

ἐκλύσαιεν ἄρ

πισεύσαιμι ἄρ

προσελήλυθεν ἄρα

τίνες ἄρα κρατοῖεν

ὑπῆρξεν ἄρ

ἐμιμήθησ ἄρ

εἶπεν ἄρ

ἄρα Coniunctio affirmatiua siue dubitatiua

Cicero

Lucan

Terē

Terent

Virg

Virg

Virg

Horat

Virg

Cicero

Cicero

Terent

Terent

Terentius dic Quid est quod me uelis: τί μεβουλοῖο ἄρα. Idem in eadem. Cōsilium meum cognosces: & quid facere in hac re te uelim. συμβουλίαν ἐμήν γνοίησ ἄρα. καί Τί ἄρα βουλοίμησε ποιῆσαι. Ecce hic affirmatiuum est: in superioribus uero interrogatiuum. Affirmatiuum ἄρα. Dubitatiuum ἄρα. Cicero de pretura urbana. Quid ageret cogitare coepit si opus pupillo redimeretur. quid ageret dubitāter dixit. Τί ἄρα πράττοι. Et notādum q̄ latini quando de rebus transacto tempore promissis uel cogitatis loquunt pro futuro uel pręsenti greco pręterito imperfecto subiūctiui utūtur: quomodo in supradictis quid ageret cogitare coepit Τί ἄρα πράξοι. Similiter Virgilius ī primo ęneidos. Certe hinc romanos olim uoluētibus ānis: Hic fore ductores reuocato a sāguine teucri: Qui mare: qui terras omni ditiōe tenerent Virg Pollicitus κρατήσοιεν ἄν. Cicero de pretura urbana. Qui etiam ad extremum ascripserit: rediuiua sibi habeto: quasi quicq̄ rediuiuum ex opere illo tolleretur: ac nō opus totum ex rediuiuis cōstitueretur: pro κατασταθήσοιτο ἄν. καθεσάσοιτο ἄν. In eodem. Atq; nullis columnis dico esse: quę a tuo redemptore commotę nō sint: dico esse ex qua tantum rectorium uetus deiectum sit: & nouum inductum. Affirmatīe his quoq; usus est subiūctiuis q̄ si tāta pecunia columnas dealbari putassem: certe nūq̄ ędilitatem pētissem. hic quoq; affirmatiue dixit οὐκ ἂν ἤτησα. Et nota q̄ si pręposita cōiūctione: subiūctiuum: subiūctiuo cōiūxit. Similiter in eodem. Nemo dubitat: quin multo magis sit μᾶιζον ἄρα ἂν nouam facere. Similiter ī eodem. Cum staret Habonius ī me causam cōferat: q̄ eum codicem obsignassem ἐσφράγισα ἄν: affirmatiue. Idem ī eodem. Hac cōditione si quis de populo redemptor accessisset non esset usus: cōfirmatiue dixit nō esset usus οὐκ ἂν ἐχρήσατο. Nam si quis accessisset dubitatiue, ptulit. In eodem: Quid iste ī hostium pręda molitus sit: q̄ manubias sibi tātas ex L. Metelli manubiis fecerit: qui maiore pecūia quatuor columnas dealbādas: q̄ ille omnes ędificādas locarat. Ecce hic quoq; omnia affirmatiue dicūtur. Idem ī eodem. Quis a signo ueterum in circū maximum uenit: qui in uno quoq; gradu de auaritia tua commouerēt: q̄ tu uiam: thesaurum atq; pompę eiusmodi exegeste: ut ipsa illa re nō audeas οὐκ ἂν τολμήσοισ: idest prorsus nō audes. In eodem. Qui eadem Castoris testem futurum tuorum esse uolueris βεβουλήκοισ ἄρα: q̄ populi Romani quotidie iudices: etiam tunc cum de te sētētias ferrēt uiderēt ὁρῶεν ἄρα: pro omni modo aspicerēt. In eodem. Qui adductus est in iudicium uerbo: q̄ cum esset tribunus ītercessisset cōtra legem corneliam rexa q̄ in tribunatu dixisset: contra alicuius hominis nobilis uolūtātē dixisset εἰρήκοι ἄρα. In eodē. Hic ēt quęrit q̄ a nobis nouem solis diebus prima actio sui iudicii transacta sit: cum apud istum tribus horis Quintus Opimius senator populi Romani: bona fortunas ornamenta oia miserit Hic quoq; affirmatiue ponūt substātiua ꝓba. In eodē. Cū ppt īdignitatē

καταστήσοιτο ἄν

οὐκ ἂν ἤτησα

μᾶιζον ἄρα ἂν

βεβουλήκοισ ἄρα

ὁρῶεν ἄρα

x

iudicii ſepiſſime eſt actum in ſenatu:vt genus hoc totum multorum atq; eiuſmodi iudiciorum tolleretur:vt quia pro ira accipiſ ſubiunctiuum attraxit.In eodem.Iamq; ex calamitate ſenatoris populi Romani cum prętor iudicio eius prefuiſſet:ſpolia domum ſuam referre:& manubias detrahere conat? ſit:is ullam calamitatem a ſeſe poterit deprecari.Ecce hic quoq; de re idubitabili poſuit ſubiūctiuum conatus ſit:ἐβιάθη ἄρα. In eodem.Multos ante uiros primarios audiſſe:cum diceres ignoſci oportere:ꝓ falſum codicem proculeris. Nanq; inuidia gaius lunius cōflagrauit ea niſi prouidiſſes tibi ipſi tum pereundum fuiſſet.In eodem.Dicet inq̃ & religione adduci:& domeſticarum legum metu:quid illo Myoparōe factum ſit.hic quoq; confirmatiuam habet uim ſubiunctiuum uerbum. In eodem.In quibus non dubito quin offenſionem negligētię uitare atq; effugere non poſſim ὀυκἂν δύναμαι. Quapropter ita me de prętur̃ę criminibus audite:ut ex utroq; genere & iuris dicēdi:& ſartorum tectorū exigendorum ea poſtuletis:quę maxime digna ſint eo reo:cui paruum: aut mediocre obiici nihil oporteat ὀυκἄρα χρή.Na; ut prętor factus eſt quia auſpicato Achelidone ſurrexiſſet:ſorte nactus urbanę prouīcię docet hominem quid poſſet fieri:tutores pecuniam pręceptori ſi dediſſent: quemadmodum rationem inducerēt:quemadmodum ſine periculo ſuo dare poſſent.δύναιντο ἂν διδόναι non uidebant.In eodem.Iſte arbitrium eius cui condonabat hęreditatem ereptam liberis:q̃ęequum edictū cōſcripſerit συνέγραψεν ἄρα.Quęſo cōgnoſcite:qui teſtamentum fecit:pro fecerit:prętérito indicatiuo uſus eſt:quaſi dubitabili: futuro uero ſubiunctiuo:in quò eſt aliqua dubitatio:utrum faciat nec ne.de iure uero ciuili:ſi quis noui quid īſtituerit διευθέτησεν ἄρα is. Non omnia quę ante acta ſunt:rata eſſe patiatur:ideſt non debet pati rata eſſe.Ergo hęc quoq; confirmatiue poſita ſunt ſubiunctiua.In eodem.Acſi hoc iuris nō unius hominis cauſa dixiſſes:cautius compoſuiſſes συνέθηκεσ ἂν.Qd̃ eſt confirmatiuum.In eodem.Q; ſi plus legerit q̃ ad hęredem hęredes ue perueniat.In eodem.In hoc magnum iudicium hominum de iſtius ſingulari improbitate:qd̃ grauis Verres ſua ſponte inſtituiſſet διευτέθηκεν ἄρα.Id neminem metuiſſe ne quis reperietur:qui iſtius inſtitutū ſequi vellet ἐθελήσοι ἄρα probibe ſi potes:ſi habes qui te audiat:ſi poteſt tibi dicto audiens eſſe cupias:tu volūtatem mortuis bona uiuis ius omnibus hoc populus romanus non manu vindicaſſet ὀυκἂν ἐξελίκησεν: niſi te huic tempori atq; iudicio reſeruaſſet.In eodem.Et ſimul dum eſt: vnde ius ciuile diſcatur.Adoleſcentes in diſciplinam ei traditę.In eode; Si quis teſtamento ſe eſſe hęredem arbitraretur:ꝓ tantum nō extaret lege ageret:in hęreditatem:Aut propter delitis vindiciarū cū ſatis acceptiſſ; ſponſionem faceret:ita de hęreditate certaret.In eode;.Videte ut iſte correxerit διώρθοσεν ἄρα. In eodem. Quid ad prętorem ut poſſeſſor ſit:

ἐβιάθη ἄρα

οὐκ ἂν δύναμαι

οὐκ ἄρα χρή

δύναιντο ἂν διδόναι

διευθέτησεν ἄρα

συνέθηκεν ἂν

διευτέθηκεν ἄρα

ἐθελήσοι ἄρα

οὐκ ἂν ἐξελίκησεν

διώρθοσεν ἄρα

Cicero nōne id quęri oportet:vtrum poſſeſſorem eſſe oporteat.In eodem.Quid
Cicero ergo intereſt proferant necne.In eodem.Valde hoc eſt mirum: nemine;
Cicero fuiſſe qui iſtius ſe ſimilem dici uellet.In eodem.Vtrum digniores hoies
Cicero eſſe exiſtimaſti eos qui habitāt in prouīcia.q̃ eos qui ęquo iure uterētur.
Cicero Vbiq; ἄρα uel ἂν grecę cōiūctiones ītelligēdę ſunt ītérpretatōe.In eodē.
Et eum edictum totum eorum arbitrium quādiu fuit deſignatus cōponeret:qui ab iſto ius ad utilitatem ſuam nūdinarētur.Tum uero ī magiſtratu cōtra illud edictum ſuum ſine ulla religione decernebat. In eodē.
Nam quęſo redite in memoriam quirites quę libido iſtius iniurię dicendo fuerit γέγονεν ἄρα.In eodem.Sacerdotem execrabantur qui Verre;
Cicero tam neq̃ reliquiſſet ἀπέλιπεν ἄρα. Quę ego nō commemorarem: niſi uellem uos illud recordari:nō commemorare; ὀυκἂν ὑπεμίμνησκον
Cicero In eodem.Oblitoſue igitur putatis hos eſſe:quemadmodum ſit iſte ſolitus uirgis plebem romanam cōcidere.In eodem.Superbia ꝓ quam fuerit quis ignorat:quemadmodum iſte tenuiſſimum:quādoq; cōtempſerit
Cicero deſpexerit liberum eſſe nunq̃ duxerit.Omnia cōfirmatie dicūt.In eodē.
Cicero Imparāt ut ne iurēt ad imas:tu ei qui iurauit quo exemplo.In eodem.Ni
Cicero ſi mortuus ſacerdote prętore neſcio an ātęq̃ Verres pręturam petere coeperit.In eodem.Docebat edictum eius nō oportere ī eos hęreditates uale
re:quę āte eum prętorem ueniſſēt ἦλθον ἄρα.Rem demōſtrat qua ꝑde; ſibi hęreditas ueniſſe docet.An ꝓ dubitamus quo deniq; ore:quos nūq̃
Cicero liberos putauit libertinos homines ſolitus ſit appellare.In eodem.Optatum negocium ſibi ī ſinum delatum eſſe dicebat monumētum illa āpli
tudīe:illo opere.q̃ quis certum tectum integrumq; eſſet: tamē aliquid ſe
Cicero iuēturum:ī quo moliri:prędariq; poſſit δύνατοι ἄρα.In eodem.Habo
nius qui legem noſcet qua ī lege numerus tātarum columnarum trade
Cicero retur παρελίλυτο ἂν.Perpēdiculi mētio fit nulla. Et qui nō putaret ſibi expedire ita accipere:ne eodem modo ſibi tradēdum eſſet.In eodem
Cicero Quid erat quod reſcinderet cum ſuo quādoq; loco reponeret. In eodem.
Quęrimus quid ī extremis pamphilię partibus fecerit:qualis ī bello prędonum prędo fuerit:qui ī foro populi romani pirata nepharius reperiat
Cicero In eodem.Quod nemo quēq̃ tam audacem:tam amētem:tam impudētem forte arbitrabatur:qui tam nefariis criminibus:tam multis teſtib? cōuictus ora iudicum aſpicere:aut os ſuum populo romano oſtēdere auderet.Eſt idem Verres:qui fuit ſemper ut audēdus proiectus ſit parat? ad audiēdum.Nam ſi id feciſſet quod ſtatuerat:vt nō adeſſet minus aliquādo:q̃ mihi opus eſſet:cognoſceretur ꝓ ego elaboraſſem:ueſtra ꝓ laus tenuiſſet ſi cōdemnatus ſit is qui adeſſe noluerit.Et ſi fortes fueritis in eo quem nemo ſit auſus defēdere ubi alterutra ſupradictarum cōiūctionu; gręcarum cum ſubiūctiuis eſt ītelligēda.In eodem.De impudētia ſingu
Cicero lari ſunt qui mirentur.In eodem.Iſte unus inuētus eſt qui & a complexu

γέγονεν ἄρα

ἀπέλιπεν ἄρα

οὐκ ἂν ὑπεμίμνησκον

ἦλθον ἄρα

δύνατοι ἄρα

παρελίλυτο ἂν

// ſartū

parētum abreptos filios ad necem duceret.& parentes preciū ꝓ ſepultura liberum poſceret.In eodem.Si populus romānus pro iſtius unius ſupplicio cōtemptus fuerit:ac nō ſic ſtatuerit nō iſtum maius ī ſe ſcelus cōcepiſſe q̄ eos qui iſtum ſētētia ſua liberarīt ἐλευθερώσαιεν ἄν.Ideo ex uno libro Ciceronis tot uſus ponere ſtudui:ut docerem q̄ frequētiſſime hac ꝛſtructōe uſi ſūt auctores eloquētię latinę.In hoc quoq; maxīe atticos imitati:quorum ſimiliter uſus neceſſarium exiſtimaui collectos ſubiicere.Plato ī alcibiade priore.παραπαϑρόσ σοιφίλουσ καίγνωρίμουσ πλείουσ εἶναι καί βελτίουσ.οἵτινεσ ἄνϑισ χρεῖα ἥλειϑουργοῖενἄνσοι:qd nos ſicut ſupra oſtēdimus per ſubiūctiuos proferētes nō egemus ἄν grēca coniūctōe:vt ex patre tibi amicos & agnātos plurimos eſſe & optimos qui ſi quid opus ſit miniſtrēt tibi.In eodem .G. Vide autem: nō enim ſit mirum:ſi quomodo uix coepi:ſic uix deſiero.Et attēde ꝓ illi quoq; ē ubi ſine cōiūctōe ἄν:uel ἄρα :uerbis utūtur optatiuis :quomodo hic .G.Q. nos ubiq; ī huiuſcemodi ſēſibus facimus:ideſt qui ad ſupradictas coniūctōes grēcas attinēt:ſubiūctiuis per ſe uerbis utētes:cum illi nō ſolū optatiuis:ſed etiam īdicatiuis:vt ſupra oſtēdimus eas adiūgāt:vt idem Plato ī eodem πάλαιἀν ἦιν εὐνοῶνοσ ϑἠἀγάπη.Neceſſe eſt ut ſubiūctiuo utamur dicēdo dudum expeditus eſſem amore.In eodem.νῦν ἔφη. νῦν γάρμοῦ ἀκουοῖσ ἄρα.Nūc īquit:nūc enim me audias:affirmatiue dixit.In eodem.εἰ ϑισ σοιἄν λεγοι θεόσ.Per īductōem optatiuo eſt uſus. Si quis tibi dicat deus.In eodem.G Nota tamē nō ſolum εἰ:ſed & ἵνά grēcas cōiūctōes & ὅπωσ.etiam optatiuo cōiūgi atticis:cum apud nos cauſa :ut cauſalis cōiūctio q̄.ne.quādo.ἵνάμή ſignificat:ſubiūctiuo ſotiātur Qui tamē ſimilis eſt:ut ſēpe diximus:optatiuo:vt ne fruſtra diſputarem Idem ī georgicorum.G.Si uelitis loqui.Homerꝰ.εἰπεργάρκεθέλοιμεν ἀχαιοῖτε ϑρῶεσϑε.ὄφρενύϊγνῶσκοῖσ ἠμένθεόν.ἠλέ καί ἄνδρα. ὄφρα ἀνϑι τοῦ ὅπωσ.Q. autem īterrogatiue quoq; ἄρα ponētes cū optatiuis pferūt.Plato ī alcibiade.G.Q. autem latini quoq; omnibꝰ temporibus ſubiūctiui modi:etiam optatiuo utūtur:oſtēdit tam uſus q̄ ātiqores Donato ſcriptores artis .Virgilius ī ſexto.Hac troiana tenus fuerit fortūa ſecuta.Ecce hic fuerit:optatīe poſuit ī precatōe Aeneę hoc uerbū: quod tam pręteriti perfecti q̄ futuri poteſt eſſe.Quod Donatus & q.dam alii ſubiūctiui tātummodo putāt eſſe.Cuꝫ alię omnes uoces optatiui cōmunes ſint etiam ſubiūctio.Ergo nō immerito ī ſupradicta attica cōſtructōe:qua illi optatiuis utūtur:hoc quoq; tempore īdifferēter noſtri ſūt uſi. Inueniūt tamē noſtri poetę ſēpe metri cauſa:tam īdicatiuis q̄ ſubiūctis uſi:vt Horatius ī ſecūdo carminum.Me trūcus illapſus cerebro ſuſtulēat niſi faunus ictuꝫ dextra leuaſſet:ſuſtulerat pro ſuſtuliſſet poſuit propter metrum.

De cōſtructōe quā habet ῥbū ex natura ſignificatōis ſiue generis.

plato

est ubi greci ſine coniūctione ἄν. vel ἄρα uerbis utuntur optatiuis.

Plato

ἄρα & ὅπωσ non ſolum ſubiunctiuo ſed etiam optatiuo cōiungi

Homer

interrog. ἄρα ponentes cum optatiuis proferunt.

Virg

q. i. q. declinabant eodem modo optatiuū quo ſubiunctiuū. q. etiam ſupradixit

Horat.

Lucanus

Quoniam igitur de conſtructione modorum uerbi dictum eſt:q. omnes eūdem caſum ſequūt:quem genus ſiue ſignificatio uerbi exigit:quam διάθεσιν grēci uocant:de hac quoq; eſt diligētiſſime quērēdum. Sciendum itaq; ꝓ omnia actiua apud latīos quę faciūt a ſe paſſiua:quę & trāſitiua ſūt ī homīes:ſine dubio accuſatiuo adiūguntur:vt oro te:curo te:quę etiam paſſiuum habēt:curor a te.Similiter accuſo te:accuſor a te.audio te:audior a te.patro te:patror a te.impetro te: impetror a te.temno te:temnor a te.negligo te:negligor a te.deſpicio te:deſpicior a te.ſētio te:ſētior a te.impedio te:impedior a te . Similiter etiam neutra uel deponētia actum ſignificātia cum trāſitōe ī quodcūq;/actiuū ſequuntur:vt facio domum.eo iter.nauigo pontum.ardeo uxorem.quando pro amo accipit. Virgilius ī bucolicis.Formoſum paſtor corydō ardebat alexim.dediſco illam rem.Lucanus ī primo.Dedicit iam pace ducē. Cicero tamē ſimplicis eius paſſiuum protulit de prętura urbana ius ciuile diſcatur.Terētius ī adelphis.Niſi dum hę ſileſcūt turbę ītera ī āgulum aliquo abeam:atq; edormiſcam:hoc uilli pro uillum:quod eſt diminutiuum uini. Virgilius ī ſecūdo ęneidos. Pars ſtupet īnuptę donū exitiale mineruę.Horatius ī primo carminum .Nec muliebriter expauit enſem. Similiter dicimus:doleo pedem.ferueo pectus.ambulo ſpacium.Sic etiā deponētia trāſitiua actum ſignificātia.ſequor hominem.loquor fabulaꝫ. expgiſcor ſotiuꝫ.experior rem .arbitror iuſtitiam. reor ueritatem. ſuſpicor inimicum. Sunt tamen tam ex his quędam q̄ ex actiuis:quę cum accuſatiuo & datiuo adiungunt:quę ſūt acquiſitiua:de quibus mox dicetur vt do tibi aurum.do illi ſeruum/Dicitur tamen & in eodem ſenſu.dono illum ſeruo:more attico. Virgilius ī quinto.Sergeſtum ęneas promiſſo munere donat.Similiter prębeo.pręſto.exhibeo.mādo.polliceor. muneror.indico.Exprobo tibi illam rem.Similiter dicimus prępono tibi illuꝫ. & pręfero.& pręficio.Pauca ſūt quę actiua uoce trāſitiue ſoli datiuo adiūguntur:vt noceo tibi.inuideo.maledico.benedico.pręniteo. Horatius in primo carminum.Cur tibi iunior lęſa pręniteat fide.diſſideo tibi.Horatius ī ſecūdo carminum.Redditum cyriſoleo phraatem diſſidens plebi numero beatorum eximit uirtus.Quis ſi quis attente hoc quoq; iſpiciat. Inter acquiſitiua uel ęquiparantia ſunt ponenda.Noceo tibi.ideſt nocēs tibi fio.Inuideo tibi:quaſi non uidens tibi fio:hoc eſt non ferens te bene agentem uidere.maledico tibi:cōtra te dico male. Inueniūtur tamen pauca:quorum q̄uis actus trāſeat ī aliam perſonam:nō habēt tamen paſſiuam:vt facio ex eo cum infinitis uerbis compoſita:ut calefacio . tepefacio.obſtupefacio.pro paſſiuo quoq; eorum fio:& ex eo ſimiliter compoſita accipiuntur:vt calefio.tepefio.ſtupefio.& ſimilia. Cum prępoſitionibus enim compoſitum facio:plerunq; habet paſſiuum:vt perficio perficior.afficio afficior.inficio inficior.& ſimilia. Illa quoq; uerba actiuorū

Διάθεσις a grēcis uocatur genus uerbi

Verbū

Facio Verbū neutrū

Virg

Horatius

Horatius

uocem habētia :quorum actus ad res carētes loquela pertinēt:primas q̃dem & secūdas uoces nō possunt naturaliter passiuas habere :quippe cuī nec de se loqui ipsę res quid patiātur possint:quod est primę personę.nec ad eas cum careant auditu:qui proprie pertinēt ad secūdam personam loqui possumus. Tertiam uero habent personam de qua iter primam & secūdam loquela recte fieri potest:vt laboratur uestis. Vnde Virgilius ī primo ęneidos. Arte laboratę uestes. Potaq̃ fluuius Iuuenalis ī secundo. Epotaq̃q; flumina medo Prādēte. Similiter dicim⁹:coenatur piscis:prādetur olus.decurritur spacium. Terētius in adelphis. Decurso iā spatio.

Virg
Iuuena
Terent.

¶ De constructione uerborum passiuorum non actionem significantium.

PAssiua ablatiuo & datiuo trāsitiue adiungūtur:vt doceor a te: & tibi.videor a te & illi. Similiter passiuam uim habētia:& neutralia:uel deponentia:vt uapulo a te:& tibi.exulo.nascor patior Licet tamē etiam accusatiuum addere his quibus per diuersas fieri solet passio:vt doceor a te litteras.pascor carnem.uituperor īsipiētem. Virgilius ī quarto ęneidos. Testor cara deos:& te germana:tuumq; Dulce caput magicas īuitam accingier artes. Et docemur enim:& pascimur: & uituperamur.accīgimur diuersis rebus. Nasci enī & exulare ad unam rem pertinet ipsius natus & exilii.

Virg

¶ De constructione communium.

COmmunia quādo actum significant actiuorum constructionē quando passionem:passiuorum sequuntur:vt criminor te:& criminor a te.ueneror te & ueneror a te.

¶ De constructione absolutorum.

ABsoluta siue actiue:siue passiuę sint uocis cū nomīatīo perfectā habent constructionem:vt Plato uiuit. Aristoteles deambulat Socrates philosophatur:ego esurio.tu dormis.ille uolat. Et reciproca uero siue sui passiua:quę ἰδιοπαθῆ uocāt grēci licet absolute proferre:vt rubeo.horreo.tepeo.ferueo.& cōiungere his ablatīos:ut rubeo pudore.horreo frigore.tepeo austro.ferueo ęstate. Nec tamē solūmodo his.: sed omnibus uerbis licet ablatiuum adiungere:cum causam per eum īdicamus ipsius actus uel passionis:quod licet in omni specie facere uerborū ut Plato uiuit anima:idest per animā. Aristoteles deābulat pedibus: idest per pedes. Socrates philosophatur scientia:idest per scientiā.similiter horreo frigore:idest per frigus. Nec mirum absoluta posse obliquis iūgere casibus:cum & trāsitiua licet & absolute pferre:cum maxime aliquaī sui passionem ipso actu significant:vt hic amat:ille luget:iste ridet. Itaq; Virgilius huiuscemodi res ostendit animorū esse passiones:vt in sexto. Hinc metuunt: cupiuntq;:dolēt:gaudentq;. In eodem. Lugentes campi. Idem in quinto. Risit pater optimus olli. Terentius in adelphis. Amat ⁹

ἰδιοπαθῆ

Virg
Virg
Virg
Terent

dabitur a me argētum dum erit commodum. Et rursus eadem uerba cū casibus trāsitiue dicuntur:amo clemētiam.lugeo miseriam.rideo stultitiam. Quę uero nō egent obliquis casibus:ea nec passiua habēt:vt spiro. uiuo.nauigo.proficiscor:q̃uis hęc quoq;:ut supra diximus cōiūgūtur obliquis casibus:ut securam uiuit uitam:& expirat animam:nauigo mare:& nauigatur mare.& similia. At quę egēt casibus:& transitiue dicūtur: ut actus in hominem fiant.habēt & passiua:vt ferio Tryphonem:quē actū ille iterpretādo ī quem fit facit uerbum passiuum:ferior a te:uulnero hostem:vulneror ab hoste. Excipiuntur pauca:quę q̃uis sint actiua:& trāsitiue dicātur in homines. tamen nō habēt passiua usu deficiēte : vt noceo tibi:facio te doctum. Sī hoc uerbum loco passiui habet alterum uerbum similiter actiue uocis:sed significationis passiue fio. Noceo quoq; & male dico.benedico.inuideo:cuius tamen passiuum Horati⁹ ī arte poetica auctoritate usus protulit. Ego cur acquirere pauca si possum īuideor. Idem etiam actiuum ei uerbo cum datiuo adiūxit ī primo epistolarum. Inuidet usum lignorum & pecoris tibi calo argutus:& horti. Et hęc tamē ad imitationem grēcorum datiuis adiungūtur. Nam illi φθονῶ ἀγαθοῖσ: & φθόνοῦμαι ὑποσοῦ. Herodotus. G. Cętera uero omnia nisi sint acq sitiua:uel equiparātia:uel pereminētia:uel subiūctiua a nominatīo actū trāsitiue ad homines faciētia:vt prędiximus ad accusatiuos cōstruunt:cū utraq; persona supraponatur tam agētis q̃ patiētis:ut doceo te:doceor a te. Nam is qui patitur in significatione passiua trāsfert accusatiuum qui ad se pertinebat:cum actiuum proferebatur uerbum ī nominatiuum adiūctum passiuo:qui in ipso uerbo:ut sępe diximus ītelligitur:etiam si nō apponatur. Cōtra uero nominatiuum agētis in ablatiuum:ut erudio te. erudior a te.tāgo te:& tāgor a te. Itaq; communia utrunq; habent modum constructionis.

Horatius
Horatius
Herodotus

Facio verbum ~~neu trum~~ adiuni.

¶ De constructione uerborum descendendo ad diuersas species.

VErborum uero alia ad corpus:alia ad animam:alia ad utrunq;: alia ad extrīsecus accidētia pertinēt. Ad corpus uero:ut lauo te. tōdeo te.uulnero.sordido. Ad animam:ut erudio.doceo.instituo moneo cōsulo.suadeo. Ad utrunq;:ut lędo.offendo.moneo.noceo.maledico.benedico.prouideo. Ad extrinsecus accidentia:ut dito.impero. subiugo.domo. Sunt alia communia omnium supradictorum: ut facio te doctum:uel formosum:uel felicem. Inueniuntur quędaī quę.cum sint actiua uōce:& constructione.tamen actiuam habent significationem: & passiua actiuam:vt timeo te:& timeor a te.metuo te: & metuor a te. Lucanus in quinto. Dū metuar semper terraq; expecter ab omni. Et sūt alia laudatiua:uel uituperatiua:ut cano prędico.laudo.celebro. amplifico.uituperо.culpo reprehendo:incuso.accuso.īsimulo. succenseo. Alia

Lucanus

ī ff. passiua.

artificiorum: vt philosophor. poetor. architector. modulor. medicor: & medico: & medeor. Virgilius in secūdo georgicorum. Et senibus medicant anbelis. Idem in primo georgicorum. Semina uidi equidem multos medicare serentes. Sunt alia deceptiua: vt fallo. decipio. eludo. indūco. illicio. pellicio. Alia acquisitiua uel superemninentia: uel subiectiua: uel equiparatiua: quę datiuo adiunguntur cuiuscunq; sunt generis uel significatōis uerborum: vt laboro tibi. metuo tibi. prosūm tibi timeo tibi: uigilo. ꝓpugno. largior: dono. muneror. indulgeo. prēsto. prębeo. exhibeo. do. annuo. cōsentio. assentior. medeor tibi: idest sanitatem acquiro. dicitur tamen & medico: quod actiuorum seruat constructionem. Virgilius in secundo georgicorum. Et senibus medicātur anbelis. Idem in primo. Semina uidi equidem multos medicare serentes. Terentius ī andria. Eius labore: atq; eius dolore nato ut medicarer tuo. Idem actō in phormiōe. Q̄ scitum est ei? modi parare in animo cupiditates: quas cum res aduersę sciēt paulo mederi possis. Moderor tibi & te. Salusti? in catilinario. Fortuna cuius libido gētibus moderatur. Intelligimus enim res omnes ad felicitatem ul'mi seriam gentium. Lucanus in nono. Sideribus quęcunq; fugam moderant olimpi. moderantur: pro regunt. Maledico tibi. Cicero ꝓ Deiotaro. Ei? ení nomine optimi uiri: nec tibi ignoti maledicebant. benedico tibi. parco tempero. Virgilius in primo georgicorum. Iam sibi tum curuis. male temperat unda carinis: quando pro parco accipitur. Supereminentia uel subiecta sunt: vt impero tibi. Virgili? in primo georgicorum. Exercetq; frequēs tellurem atq; imperat aruis. Regno tibi. domior tibi. prēcipio tibi. suadeo tibi. prouideo tibi: proficio tibi. consulo tibi. Nam cōsulo te interrogatiuum est: & tunc habet passiuum: quomodo & tempero. Eorum tamen quędam possunt etiam acquisitiua esse. Subiecta sunt. vt seruio tibi: obedio. pareo. ministro. misceo tibi famulor. Aequiparantia: ut luctor tibi. sermocinor. certo. loquor. altricor. inuideo tibi. Nam plerūq; ad pares fit felicius agētes. auctorq; huius est Hesiodus dicens. ἄγαθη Ἔρις ἠδὲ βροτοῖσι καὶ κεραμεὺς κεραμεῖκοτέει. καὶ τέκτονι τέκτων. καὶ πτωχὸς πτωχῷ φθονέει. καὶ ἀοιδὸς ἀοιδῷ ῷ πέρσι. Desideratiua uel inquisitiua accusatiuo sociantur. quero te. Similiter inuenio. reperio. expecto. aspicio. desidero. opperior. scrutor. sequor: & sector prēstolor te: & prēstolor tibi. Sed magis quando datiuo coniungitur acquisitiuum est. Terentius in eunucho. Quem prēstolare parmeno. Cicero in primo inuectiuarum. Qui tibi ad forum aurelium prestolarentur. & quę per obtinentiam κατ' ἐπικράτησιν dicuntur superpositiua: vt habeo. possideo. teneo. contineo. sustineo. seruo. custodio. tueor. tutor. defendo. ꝓhibeo. arceo. impedio. īplico. soluo. uinco. supero. domito. subiicio. deiicio.

Adoratiua quoq; colo te. honoro. adoro. erubeo. adulor te: & tibi. Suspectiua etiam uel opinatiua: suspicor. opinor. arbitror. existimo. reor:

Acquisitiua uel superemninentia uel subiectiua uel equiparatiua

Eadem uerba reperit quod subinde facit

Superminentia uel subiectiua

Aequiparantia

∴ idest optima autem hęc his mortalibus & figulus figulo inuidet & faber fabro & mendicus mendico inuidet & cantor cantori operse.

Desideratiua uel inquisitiua

Suppositiua κατ' ἐπικράτησιν. Hęc omnia ex apollonio περὶ συντάξεως sumpta sunt.

Adoratiua.

Suspectiua uel opinatiua

Virg. Virg. Virg. Virg. Terent. Terent. Salustius Lucan? Cicero Virg. Virg. Hesiod. Terent. Cicero

quę maxime infinitum substātiui assumunt cum accusatiuo: vt suspicor inimicum esse. opinor amicum esse. arbitror alacriter profuturum esse. Sed aliis infinitis iunguntur. opinor me intelligere & intellexisse Virgilium. existimo recte legere: & legisse Ciceronem: & similia. ¶ Voluntatem quoq; significantia accusatiuo cōiunguntur cum infinito alteri? uerbi: uolo te currere. Similiter studeo: propero. cupio. affecto. festino: nisi infinitum a uerbo alii sit casui iungendū. Tunc enim necesse est infinitum quoq; uerbi sui constructionem seruare: vt misereor tui. misereri tui uolo noceo tibi: nocere tibi uolo. dignor te laude: dignari te laude cupio. mereor laudem: mereri laudem affecto. Absolutis uero supradicta si coniūgātur accusatiuum assumunt: ut desidero uidere filium. studeo te currere. propero me deambulare. Similiter interrogatiua: interrogo te. rogo te. stipulor. Iuuenalis in secundo. Quantum uis stipulare & protinus accipe quod do: vt totiens illū pater audiat. frequentissime tamen stipulor abs te. Cicero inuectiuarum secūdo. Quęsiui a catilina nocturno conuentu apud. M. Leccam fuisset nec ne: pro interrogaui Catilinam. Inuenitur tamen in passiua significatōe similiter dictum. stipulor abs te: pro interrogor abs te. Suetonius in secundo prętorum. Minor uigintiquinq; annorū stipulari non potest: passiue dixit. Consulo quando interrogatiuum est: ut supra dictum est: accusatiuo rationabiliter: acquisitiuum uero datiuo copulatur. Funebria quoq; uerba ad accusatiuum feruntur: vt lugeo te ploro te: lacbrymo te: plango queror te: & tibi: ꝓ apud te. Virgilius i bucolicis. Dum quęror & diuos: quanq̄ nil testibus illis Profeci. Iuuenalis in secundo. Nec quereris patri: nec terram cuspide quassas: intelligitur romanos queri apud patrem. Vocatia quoq; uoco te: imploro clamo: nomino. nuncupor. inuoco. arcesso. Illa quoq; notāda: quę cum nullum significent actum: sed magis passionem demonstrent: tamen quia actiuā habent uocem: accusatiuo coniunguntur: vt trepido. horreo. formido. uito. fugio. recuso. similiter metuo & timeo. hęc autem cum passiue dicunt magis actum significant. Et contrario cum actiue dicuntur: magis passionem significant: vt timeor a te: timorem facio. timeo uero timorem patior. Lucanus in quinto. Dum metuar semper: terraq; expecter ab omni. Idem in primo. Foecunda uirorum Paupertas fugitur: fugam facit: quod est fugat: eandem uim habent: & similia. Hortatiua quoq; accusatiuum ascisciunt. excito illum. hortor. incito. moneo. agito. stimulo. Precatiua etiam accusatiuo coniunguntur. oro. obsecro. obtestor. quęso. litor. precor. supplico. hoc non solum accusatiuo: sed etiam datiuo coniungitur. Terentius in andria. Huic supplicabo. Est enim subiectiuum plus aliis omnibus: quę sunt illius speciei. Multifida etiam cum accusatiuo ostructio iuro. castigo. doceo. illido. calefacio. frigefacio. Ad sensum pertinentia: quę grēci genitiuo coniungunt: quasi passionem quoq; significantia ī ipo

Voluntatem significantia

Interrogatiua

Iuuena

Cicero

Stipulor abs te

Suetonius

Funebria

Virg.

Iuuena

Vocatiua

Lucanus

Lucanus

Precatiua

Terentius

actu ἀκούωσοῦ ἅπτομαι τοῦσῶματος. ὀσφαίνομαι τῆσκνίσσης. ἐγευσάμην τοῦκρέατος. Excepto uideo: & similibus: quę plus actus habent q̃ alii sensus: nos accusatiuo copulamus: quippe ex actia passiuam uocem facientia: vt audio.te: & audior a te. tango te: & tangor a te gusto & gustor. sentio & sentior. Similiter omnia actia fere. impetro illā rem: quia & impetror: patro & patror. curo & curor. impedio & impedior. negligo & negligor. Separatiua: siue discretiua cum accusatiuo etiā & ablatiuo coniungūtur: ut auerto illum hac re: & ab hac re. Similiť pello. amoueo. torqueo. spero. dirimo. educo. & similia. Virgilio in prio ęneidos. Nec posse italia teucrorum auertere regem. Cicero in philippicarū quinto. Ab urbe. M. Antonii impetus in galiam auertere. Idem inuectiuarum secundo. Quis tam auersus a uero. Nec mirum uerba sensum significātia: quę habent aliquid passionis accusatiuo iungi: cum mꝶta alia quoq; sint & actiua: & neutra: quę q̃uis ex ipsa ui ipsius intellectus aliqd pati uideantur. accusatiuis tamen adiungunť: ut amo. desidero: & ardeo Virgilius in bucolicis. Formosum pastor corydon ardebat alexim. Neutra & deponentia: quod superius dictum est: si actum significant: & habeant trasitionem ab homine in hominem: accusatiuo cōiūgunť: vt facio te doctum: sequor hominem. miror. aspernor. suspicor. cōtemplor. conspicor. Vnde non irrationabiliter antiquissimi etiam in passiua significatione ea proferebant: quod latius de uerbo tractantes ostendimus. Sin hęc eadem: idest neutra uel deponentia passionem significant: passiuorum constructionem sibi defendunt: idest datiuo: ul' ablatiuo cōiunguntur: ut fio a te doctus: uapulo ab illo. exulo. nascor. patior. Ad eos autem casus ad quos coniūgiť indicatiuus necesse est totius ꝓbi declinationem cōstrui: & participia & supina: vt amo illum. amās illum: amādo illum uigilo: amādi causa curro: amandum est illos: amatum eo illum. Nam in u desinens nominatiuo adiungitur. Virgilius in tertio ęneidos. Nec dictu facilis: nec uisu affabilis ulli. Nō mireris tamen omnia actia ex quacūq; uoce actum significātia cum transitione: romanos accusatiuo coniungē: cum attici quoq; tam in eis q̃ in aliis constructionem plerisq; idē seruēt.

Separatiua uel discretiua

Facio. uerbum neutru

Virg
Cicero
Cicero
Virg
Virg

Quamobrem necessarium esse duximus multos & diuersos usus ab auctoribus utriusq; linguę colligere omnium orationis partium: quorum exemplis gaudeant: confidentiusq; utantur: qui laudibus utriusq; gloriari studēt doctrinę. Latini. curo illā rem. ut Virgilius in primo georgicorum. Inuidet atq; hominum queritur curare triumphos. greci. φροντίζω τὸ δὲ τὸ πρᾶγμα. ἀρίζοφάνησ. καί τί λῆτε φρόντισασ ὑπὸ τῶν κορέων. εἰ τιμοῦ περὶ λεφθήσεται. Lucanus in quinto. Quo tempore primas Impedit ad noctem iam lux extrema tenebris. Nos sentio illam rem. similiter illi αἰσθάνομαι τὸ δὲ τὸ πρᾶγμα. καὶ τοῦ δε. ratio Vir. in decimo. Hoc patris anchisę manens hoc sentit

Virg
Aristoph
Lucanus
Virg

φροντίζω τὸδε τὸ πρᾶγμα καὶ τοῦδε

αἰσθάνομαι τοῦδε καὶ τοῦδε

Euripides
Virg
Demosthe
Lucanus
Virg
Virg
Virg
Terent
Lucanus
Virg
Homerus
Homerus
Terent
Terē.
Cicero
Terentius
Aristoph.
Aristophanes
Virg
Virg
Virg
Virg
Lucanus
Euripi

Iulus. Et Euripides. ὦ. ὦ. σίγα. κρυπτὰν βάσιν αἰθάνομαι τῶν λέγυναικῶν. Nos audio illum. sic etiam illi ἀκούω τόδε. Virgilius i duodecimo. Audiat hoc genitor qui sedem fulmine sancit. Demosthenes. ἠκούσατε ὦ ἄνδρες δικαιοῦν τὸ ψήφισμα. patior illum. Lucanus in primo. Pellimur e patriis laribus: patimurq; uolētes Exilium. Demosthenes. οἰμέν. ἠλῆπε πόνθασιν ἅπαν τεσ ἴσασιν. οἱ δὲ ὅτι ἄνποτε συμβῆ πείσονται. Memini illam rem: & illius rei. Virgilius i bucolicis. Numeros memini si uerba tenerem Idem in quarto ęneidos. Nec meminisse pigebit elise. Illi. μέμνημαι τὰ πραχθέντα τότε. ἐμνήσθην τέτο πάθοσ. & ἐυλαίμων ὄνμνήσθητι τῶν φίλων. μάλιστα δυστυχούντων. Impero tibi ἀρχωσόι. Virgilius in primo georgicorum. Exercetq; frequens tellurem: atq; imperat aruis: Attici. ἀρχω ἀνθρώπων. Latini aufero tibi: & a te. Similiter eripio. adimo. amolior. amoueo. Terentius i phormione. Aufer mihi oportet. Lucanus in quinto. Heu quantum fortuna humeris iam pondere fessis Amolitur onus. Virgilius in secundo ęneidos. Teq; his ait eripe flammis. Homerus in iliadis. G. Et per accusatiuum tamen. Idem in iliadis. illi. ἀλγῶ τῶ πάθει. καὶ ἀλγῶ τὴν δυστυχίαν. Et nos quoq; doleo illam rem: & illa re. Similiter idignor illam rem & illa re. Salustius i catilinario. Et quasi dolēs eius casum. Virgilius in secundo ęneidos. Et casum isontis mecum indignabar amici. Idē in primo. Nota tibi & nostro doluisti sępe dolore. Ausculto tibi & te. Attici ὑποτάττωμαί σόι. καὶ ὑποτάττεται σοῦ ὁ σωκρατιώτησ τῶ σωκρατῆ γῶ. ἀκροῶμαί σε. καὶ σοῦ. ἠκροῶντο ἀυτοῦ λέγοντοσ. καὶ ὑπάκουσον ἡμῶν. Terentius i andria. Pamphilum ne adiutem: an auscultem seni. In eadem. Ausculta pauca: & quid ego te uelim: & tu quid queris scies: nec enim aliter stat iambus qui est quaternarius: quod Donati cōmentum approbat. potior illius rei: & illam rem: & illa re. Cicero i secundo inuectiuarum. Rerum potiri uolunt. Terentius i adelphis. Ille alter sine labore patria potitur commoda. Virgilius in primo Egressi optata potiūtur troes arena. Similiter attici. ἀπολάνωτῆσ σῆσ ὁμιλίασ καὶ ἀπήλαυσα τῶν σῶν ἀρετῶν. ἀρίζοφάνησ λέ. ἀγαθόν γάρ ἀπήλαυσόν λέν αὐτοῦ πώποτε. In sequētibus uero idem. καρποῦμαί τὴν ἡδονὴν καὶ καρποῦμαί χαρίσματα λαμπρά. illi. χορτάζω. σέ ἄρτο. χορτάζω σέ ἄρτον. huic simile nos dicimus pascor hanc rem: & hac re. Virgilius i secundo ęneidos. Et miseros morsu depascit artus. Idem i georgicorū tertio. Pascūť ꝓ siluas & summa lycei. Idem in bucolicis. Frōdibus irsutis: & cortice pastus acuta. ἐχορτάσθην πολλοῖσ ἀγαθοῖσ. καὶ βόσκεται τὴν ὕλην. καὶ βόσκομαί τῶν χόρτων. Illi. ἀπελπίζω τὸν νοσοῦντα. Latini. despero illam rem. Lucanus in quinto. Desperate uiam. Euripides. ὅσον περ ἐγὼ τῆδε χερόνησία. μήτηρ μὴ λύσηνοσ ἐκ τροίασ πάρα. καὶ ἄπεσι τρίτην ἡδη. Et nos absum tertium

χρυπτὰν βάσιν αἰθάνομαι

ἠκούσατε ὦ ἄνδρες δικαιοῦν τὸ ψήφισμα.

μέμνημαι τὰ πρᾶγματα. καὶ ἐυδαίμων ὦν μνήσθητι τῶν φίλων.

ἀρχω σόι καὶ ἄρχω τῶν ἀνθρώπων

ἀλγῶ τῶ πάθει καὶ ἀλγῶ τὴν δυστυχίαν.

ἀκροῶμαί σε καὶ σοῦ

ἀπολαύω τῆς σῆς ὁμιλίας. καὶ ἀπήλαυσα οὐδὲν αὐτοῦ πώποτε.

Pascor hanc rem & hac re

χορτάζω σε ἄρτον. ἀπελπίζω τὸν νοσοῦντα

diez. φέυγω σέ. ὦ σ τὸ πάν τε σ λήπεφέυγασι τὸν ἐπηρτημένον κίν
δυνον. καὶ θόρσει πέφέυγασ τὸν ἐμὸν ἱκέσιον δία. ἐυριπίδησ. fu-
gio te. Lucanus in secundo. Heu demens non te fugiunt: me cuncta se-
quuntur. Illi dicunt ἔρχομαι ταύτην τὴν ὁδόν. καὶ ἔρχου ταύτην τὴν
τρίβω: idest διὰ ταύτησ τῆσ τρίβου. Nos quoq; ire uiam: & ire uia.
Cicero pro Murena. Hanc uiam dico: ite uiam. Virgilius in quarto Lon
gam incomitata uidetur ire uiam ἀρτίωσ. καὶ ἄρτι. Et pręteritum paulo
ate: & pręsens significat apud illos. Euripides. ἐκ βῆ λακρίωσ εἰσορῶν
πόλιν τε τὴν σὴν τὴν τ' ἄρτίωσ θανοῦσαν ἔκγονον σέθεν. Romani
quoq; aduerbium modo in eadem utriusq; temporis significatiõe ponũt.
Terẽ. i phor Modo apud foꝝ meũ ne! modo dixit ꝓ nu ꝓ. Idẽ in eunucho.
Modo ait: modo negat: ꝓ nunc ait: nunc negat. Donatus in secunda ar
te de nomine. Sed modo nomina generaliter dicimus: pro nunc dixit mo
do. Illi λοὐκιανόσ. ἄρτιμὲν ἔισ τὸ κάλλοσ. ἄρτι δὲ σ τὸ σ πρᾶξεισ.
καὶ τὸ πλοῦτον. καὶ νῦν μὲν ἔισ πόν δὴν. νῦν δὲ ἔισ ἡδονὴν ἀ-
ποκλίνάντοσ. Nos grauor hanc rem: & hac re. Virgilius in decimo.
Quid si quę uoce grauaris mẽte dares. Illi. βαρύνω τῶδε τῶ πράγμα
τι. ἀρίζει δησ. ὀιδὴ ἥκον ὅιν ω βεβαρηκότεσ ὀιν αὖ ται. Virgilius in
bucolicis. Nescio quis teneros oculus mihi fascinat agnos. Illi. βασκαί-
νεσοι ἤγουν φθονῶ. βασκαίνω δὲ σὲ ἤγουν μέμφομαι. ὀρίζει-
δησ. καὶ τοὺ βασκαίνειν τὸν ἄνδρα ἀφέσηκα Salustius in iugurtino
Neq; plebi militia uolenti putabatur. γάρ coniunctio causalis inuenit:
& repletiua: & confirmatiua apud gręcos: quomodo apud latinos. ὀὐ γάρ
βλέποντεσ τοῖσ τυφλοῖσ ἡγούμεθα. λήροσ. οὐ γὰρ πᾶνσομαι
πρίν ἂν φράσησ μοὶ. abundat enim κατηγορεῖσ γὰρ πρίν μάθεῖ. τὸ
πρᾶγμα μου. Virgilius in quinto. Heu quia nam tanti cinxerũt ętbe-
ra nimbi. Similiter enim. Terentius in adelphis. Eniuero non sinam. G.
attici dicunt. Terentius in eunucho. Quin insuper scelus postq̃ ludifica-
tus est uirginẽ. Illi. ἑλληνεῖ μὶ τὸ γένοσ. βάρβαροσ ὢν τὸ γένοσ. ἑλ
ληνίζω τὴ φωνῆ. ῥωμαῖοσ τῶ γένει. Virgilius in quinto. Cressa gen?
pholoe: geminiq; sub ubere nati. Idem in octauo. Qui genus: unde domo
pacem ne huc fertis: an arma! Salustius in catilinario. Hęc mulier genere
atq; forma: pręterea uiro atq; liberis satis fortunata fuit. ἀλλά coniunctio
onem illi. & pro γάρ & ꝓ γοῦν ponunt: quomodo nos at & uel: & aut pro
&: & pro saltem: ul' autem pro ualde inuenitur. Illi ὅμοιοσ εἰμί σοί. καὶ
ὅμοιοσ τοῦ πατρόσ. ὑμεῖσ δὲ ἔυχητὸ μοῖα τῆσ βουλέυμασι. Nos
quoq; simile illius & illi: affinis: cognatus. hospes. necessarius. fratruelis.
& similia. δεῦρο. ἄγε. φέρε. ἄγετε. εἶα. apud illos loco aduerbii ponitur:
quomodo apud nos age & agite. Virgilius in octauo. Quare agite o iu-
uenes. Idem in quarto. Eya age rumpe moras: uarium & mutabile sem-
per Foemina. Similiter eodum ad me. Greci quoq; πέντε καὶ δέκα. δε-

ἔρχομαι ταύτην τὴν ὁδὸν καὶ ἔρχου ταύτην τὴν τρίβω

ἀρτίωσ καὶ ἄρτι

Modo

ἀρτι μὲν ὡσ τὸ κάλλοσ ἄρτι δὲ ὡσ ἡδὺ πράξεισ

βαρύνω τῶδε

βασκαίνω σοι ἤγουν φθονῶ. βασκαίνω δὲ σοι ἤγουν μέμφομαι

γάρ

ἕλλην ἀπὸ τὸ γένοσ καὶ τοῦ γένοσ

ἀλλά. pro γάρ & pro τοῦν

δεῦρο. ἄγε. φέρε ἄγετε. εἶα

πέντε καὶ δέκα

Emp.
Lucanus
Cicero
Virg.
Emp.
Tere.
Tere
Donat.
Lucanus
Virg
Aristo
Virg
Aristo.
Salus
ἀρίζω φαίνομαι φοῦ πόνου
Virg
Virg
Tere.
Terent
Virg
Salus

At. & Vel & Aut. pro & & pro saltem

κὰ καὶ πέντε. Nos contra qndeci & decẽ & qnq;. Liuius tam frequẽter et
sine coniunctione septemdecẽ: & decẽ septẽ. ἄν coniunctio tam comple-
tia q̃ confirmatiua inuenit apud illos ἔλεγον ἄν. οὐ γὰρ ἂν εἶχον. quo-
modo apud nos uero & autem. Salustius in catilinario. Verũ enim uero
is demum mihi uiuere: atq; frui anima uidetur. Terentius in adelphis.
Hoc autem angiportum non est peruium. Cicero in prognosticis. Ast
autem tenuiq; cadent lumine phatnę. Similiter nam. enim. ergo. nõ solũ
causales uel rationales: sed etiam completiuę: & confirmatiuę inueniun-
tur: & prępositiuę & subiunctiuę: quomodo δέ apud gręcos ἐγὼ μὲν οὖν
τὸσ σὺ δὲ ἄλλωσ. Homerus. δῖα δ' ὄνυξ ἔχεν ἡ δυμοσ ὕπνοσ. hinc
romani omnibus casualibus absumpserunt ablatiuos: quia prępositio se
parate aduerbiis non pręponitur: a me: a te: a se: a cęlo. Et ꝓ huiusmodi
casus apud gręcos in comparatione sine prępositione ponitur: hoc quoq;
nostri sunt imitati. Homerus. μὴ δὲ ξίφοσ ἕλκεο χειρί. Prępositões. n.
per compositionem antecedunt aduerbia. Lucanus in septimo. Omnia
maiorum uertamus busta licebit: idest si licentia erit. duplicant illi prępo
sitões. ἀρίζοφάνησ. προσέρχομαι προσ σε. κατώρηξέ με κατὰ γῆσ
κάτω. Terentius in andria. Adeon ad eum! Cicero in primo inuectiua
rum. Egredere ex urbe catilina iubet consul ἐξῆλθον τῆσ οἰκίασ. Virgi
lius in undecimo. Et uim uiribus exit. Lucanus i primo. Exeat aula Qui
uult esse pius. Solinus postq̃ tatius hominem exiuit. Illi. ἐξεζήτησα τὴν
ἀλήθειαν. Terẽtius in andria. Et cum eo hanc iniuriam expostulẽ. Illi ἀρ
κεῖ ἡμῖν ἀρίζησασι. καὶ ἀρκεῖ ἡμῖν ἀρίζῆσαι. Nos sufficit illis prãsis
eẽ: & prãdisse. Huic osimile esse uidetur: fieri opus est: & facto opus ẽ: di
ci opus est: & dicto opus est. pugnari opus est: & pugnato opus est. Quo-
modo enim illa: sic etiam ista participia pro infinitis uerbis ponũtur. Sa
lustius in catilinario. Nam & priusq̃ incipias consulto: & ubi consulueris
mature facto opus est. Hęc autem elocutio ad passiuę significationis per
tinent participia: siue absolutę. πρὸ ἦλθόν σοι. καὶ σοῦ. προ ίσαμαι-
σοι καὶ σοῦ. πρὸ ἔλαβόν σε. καὶ σοῦ. huic simile est propugno tibi: & te
Statius in secundo thebaidos. Hostili propugnas pectora parma. Coniũ
ctioni εἰ quę est ἐὰν apud illos tam εἰ q̃ ἐὰν redditur in partitõe ꝓ utraq;
Romani si ponunt: in redditione tamen partitionis plerunq; sin: vt Vir
gilius in secundo georgicorum. Sin has naturę ne possim accedere partes
Idem in primo. Sin ortu quarto nãq; is certissimus auctor Lucidus orbis
erit. apud illos tam ἐὰν quomodo & ὅπωσ: & ἵνα optimis coniunguntur
Plato in gorgia G. Similiter romani si: quod tam pro εἰ q̃ ἐὰν gręcis cõ
iũctionibus: ut dictum est: accipitur: & dum: & ut quando pro ὅπωσ ul'
ἵνα ponũtur: tam optatiuo q̃ subiunctiuo inueniuntur coniuncta. Virgi
lius in sexto. Si nunc se nobis ille aureus arbore ramus Ostendat Idem in
primo eneidos. Multa quoq; & bello passus dum conderet urbẽ. Terẽti?

Salust
Tere.
Cicero
Home.
Homer
Lucan
Terent
Cicero
Lucan
Virg.
Solin
Tere.
Salustius
Statius
Virg
Virg
Plato
Virg
Virg

δέκα καὶ πέντε

ἀλλ'

Nam
enim
ergo

Duplicant greci prępositiones

προσέρχομαι πρός σε
κατώρηξε με κατὰ γῆς κάτω

ἀρκεῖ ἡμῖν ἀρίζησασι, & ἀρκεῖ ἡμῖν ἀρίζῆσαι

προῆλθον σοι καὶ σοῦ

propugno tibi & te

optatiuis

ἐὰν & ὅπωσ & ἵνα optatiuis coniunguntur.

Septendecem &
Decemseptem

ἑαυτῶν

ἑαυτοὺς ὑμᾶς ὠφελῆτε
ἑαυτοὺς ὑμᾶς βλάπτομεν
ἑαυτοὺς ἐκεῖνοι καταγόρησαν

πρὸς ἀλλήλους λέγομεν
ἀλλήλοις βοηθεῖτε
ἆς ἀλλήλους διηροῦντο

ἐγκύκλιος ἀνήρ

in phormione. Vt illnm dii deęq; omnes perdiunt: pro perdant ἑαυτῶν Tere.
proprie quidem est tertię personę. Inuenit tamen & primę & secundę ad iunctum. ἑαυτοῦσ ὑμεῖσ ὠφελεῖτε. ἑαυτοῦσ ἡμεῖσ βλάπτομεν.
ἑαυτοῦσ ἐκεῖνοι κατηγόρησαν. Romani autem ipsi quomodo & illi
τοὐαὐτόσ pro prima & secunda accipiunt persona. Sui uero nūq̃ nisi ter
tia inuenitur. Virgilius in secundo ęneidos. Quęq; ipse miserrima uidi. Virg
Illi dicūt. αὐτόσ λέγω. αὐτόσ κελεύει. αὐτόσ ἐστι. Illi πρόσ ἀλλή- Virg
λουσ λέγομεν. ἀλλήλοισ βοηθεῖτε εἰσ ἀλλήλουσ διηροῦντο.
Demosthenes proctesi phonte. G. Romani iter se dicunt pro hoc. Virg.
in primo ęneidos. Artificumq; manus inter se operumq; laborem Mirā
tur. Terentius in adelphis. Video amare inter se. Cicero in primo inue- Tere
ctiuarum. Nepharios scelere inter se coniunctos. Ego adiungit primę p Cicero
sonę: uerbi significantię causa tam apud latinos q̃ apud grecos. ἐγῶ τό
πρᾶγμα γινώσκειν δοκῶ. Demosthenes in Androtionem. G. Vir- Virg
gilius in quarto ęneidos. Ego te quę pluria fando Enumerare uales: nūq̃
regina negabo Promeritam. Sin autem addatur etiam ipse: discretione; Virg
& significantiam auget. Virgilius in quinto. Ipse ego paulisp pro te tua
munera inibo. Iuxta & prope & datiuo & accusatiuo iunguntur. ἐγγιον Virg
τόκου. ἐγγύσ τησ πόλεωσ. πλησίον τησ ἀγορᾶσ. Plato legū. xviiii
G. Plato legum. viiii. G. Virgilius in octauo. Est ingens gelidum lucus Virg
propeceritis amnem. Idem in eodem. Propiusq; periclo It metus. Cicero
pro Milone. Proxime deos accessit clodius. Illi dicunt. γόνυ κνήμησ Cicero
ἐγγύσ. παροιμία ἐπί τῶν τοὺσ οἰκείουσ ἐνεργέτουντων. ἐγγύ-
τερον τοῦ βωμοῦ νέων. Salustius in catilinario. Quod tamen uitium Salus
propius uirtutem bergat. Idem in iugurthino. Propius mare africum agi Salus
tabant. Virgilius in primo georgicorum. Propius stabulis armenta tene Virg
rent. Idem in quarto. Neu propius tectis. Idem in tertio. Et faciem tauro Virg
propior. Nam genitiuo neq; prępositio: nec aduerbium locum prępositō
nis positum apud latinos bene adiungitur: excepto tenus: quod tam abla Virg
tiuo q̃ genitiuo adiunxit. Virgilius in tertio ęneidos. Pube tenus imma Virg
ni corpore pistris. Idem in georgicorum tertio. Et crurum tenus a mento
palearia pendent. μέχρι τῶν πολῶν ἥκει. λέγω εἰσ τὴν πόλιν ἐπαι- Persius
νον. λέγω πρόσ σέ ἄπερ ἐξεῖ. Romani quoq; frequenter huiuscemo-
di elocutione utuntur. Laudem dico in te. Persius. Siue opus in mores in
luxum: in prandia regum. Dicere.. ἐγκύκλιον. Greci & de probabilib?
& uilissimis rebus dicunt. ἐγκύκλιοσ ἀνήρ ὁ τοιοῦτοσ ἐστί. hic Roma
ni in ordinem redactus est: hoc est inter uiles: & abiectos connumeratus. Liuius
Liuius in. xxx. ab urbe condita. Tribuni plebis in ordinem redacti pro cō
temptissimis habiti sunt. Hinc etiam extra ordinem redacti: pro: egregii
dicūtur. Attici. πεῖρᾶν τῶν κακῶν. μιμούμενοσ τῶν παλαιῶν. κατ
τῶν κρεμαθρῶν ὀυ τρίβων τῶν ἐνθάδε. Virgilius in octauo. Quem Virg

propius q: periclo it metus

Quod tamē uitiū ꝓpius uirtuti erat

Laurentius 95

tamen haud expers ualerus uirtutis auitę Deiecit. Similiter dicimus expe
riens causarum: & omnia fere participialia pręsentis temporis: genitiuis
solent adiungi. amans illius. Similiter patiens fugitans. Terentius ī phor Terent
mione. Herus liberalis est & fugitans litium. Virgilius in secundo geor Virg
gicorum. Et patiens operum: paruoq; assueta iuuentus Illi. ἀρέσκειμοί
περιγίνομένῳ ἐρίᾳ μένειν. & rursus. ἀρέσκειμοὶ νικῶν τα θρία
μένειν. Nostri quoq; placet illi uincēti triumphare: & placet illi uincē
tem triumphare. Illi εἶσ pro ἐν ponūt. Aristophānes. μαλλὶ ἀλλὸ περ πά- ἐν τῷ πλούτῳ
λαι παρεσκευαζόμην ἐγῶ κατακλινεῖ ἀυτόν εἶσ ἀσκληπίου κρά
τιστον ἐστίν. Frequēter Romani in prępositionem: quę εἶσ quidem signi
ficat accusatiuo prępositā. ἐν uero ablatiuo: accusatiuo pro ablatiuo ad Terent
iungētes hoc imitātur. Terētius ī eunucho. In quem exempla fient: pro in Terent
quo. Idem ī adelphis. Vereor in os te laudare amplius: pro in ore. Cicero Cicero
iuectiuarum primo. Si minus ī pręsēs tempus at in posteritatem impe-
diat. αἰσθάνομαί σέ ποιοῦντα τόδε. καὶ αἰσθάνομαι τοὔψω- Lucanus
χουσ ἤγουν αἴσθησιν λαμβάνω. Lucanus in quarto. Non sētit icto Virg
Virgilius in quarto ęneidos. Sēsit enim simulata mente locutā. ἀκούω
σου λέγοντοσ. καὶ ἀκούω τόν ἦχον. Demosthenes philippicarum ī Demost
. G. Virgilius in bucolicis. Audiat hęc tātum: ut quis uenit ecce palemō Virg
Idem in. xii. Audiat hęc tātū genitor qui foedera fulmīe sācit. Nec licet Virg
aliter latinis supradicta uerba coniungere: nisi cum accusatiuo: vt sentio
illum: audio illum. Quomodo & curo. patior. impetro. impedio: quę grę
ci etiam genitiuis solent πάσχω τῶν κακῶν. καὶ τοῖσ κακοῖσ. καὶ εἰσ Isocrates
ὁρᾶσ ὅ πάσχομεν κακά. sociare: uel datiuo. Isocrates panegyrico. G.
Demosthenes ī philippicis. G. Aristophanes. οἴμοι σοφίασ ἧσ ἐμνη- Virg
σθησ. Virgilius in quarto ęneidos. Nec meminisse pigebit elisę. Idem ī Virg
bucolicis. Numeros memini si uerba tenerem. Isocrates ī archidamo. G. Isocra.
Demosthenes. G Salustius in iugurthino. Pro metu: repente gaudium
mutatur: idest metus gaudio mutatus est. Horatius in primo carminum Horatius
Sepe lucretilem mutat lyceo: pro lyceum mutat lucretili. Demosthenes Demosth.
. G. Idem pro ctesiphonte. G. Lucanus in primo. Patimurq; uolentes Exi Sallustius
lium. παυθαγωποιυήν. Hęc aliter dicunt lat ni. Homerus. G. Xenophō Demosth.
. G. Virgilius in bucolicis. Amor non talia curat. τί δὴ τὲ φρόντισάσ. Demost.
σοῦ λόν φροντιῶ. nec aliter dicimus. ἐμπόλιζω σέ. καί σόι. Roma- Lucanus
ni impedio illum. Xenophon in eodem. G. Lucanus in octauo. Quo tem Home.
pore primas Impedit ad noctem iam lux extrema tenebras. Sic omnes Xenopho
auctores potior illius: & illum: & illo. ἀπολάυο. τοῦ. τῶ λε. καί τόλε.
Idem ἀ γαθόν γάρ ἀπέλασ ὀυ λέν ἀυ τοῦ. Terentius in adelphis. Ille al Terent
ter sine labore patria potit commoda. Cicero inuectiuarum secundo. Re Cicero
rum potiri uolunt. Virgilius in primo. Optata potiuntur troes arena. Im Virg
petro illam rem dicimus: sicut & attici. ἑρμηνεύω τὴν λέξιν. Eupol. G.

ἀρέσκειμοί περιγίνομένῳ ἐρίᾳ μένειν
ἀρέσκειμοὶ νικῶν τα θρία μένειν
ἆς pro ἐν.

αἰσθάνομαι
ἀκούω σοῦ κῆσε

πάσχω τῶν κακῶν
ἢ τοῖς κακοῖς

Prospicio & prouideo illi:& illum.ἐπιβλέπω.τὸλέ.καὶτῶλε. Virgilius.Prospexit longe uenientem.Idem in primo.Et alto Prospiciens.Terentius in ecyra. Tibi prospexi.Memini illius rei:& illam rem. Demosthenes.G.Homerus iliados.G.Virgilius in quarto. Nec meminisse pigebit elisse.Idem in bucolicis. Numerōs memini si uerba tenerem.Attinet ad illam rem.G. Terentius in eunucho.Scis tu turbam hanc propter te factam:& adeo ad te attinere hanc omnem rem. Illi ἄξιοσέςι μισεῖσθαι ὑπὸτῆσπόλεωσ ὀλεῖνᾶ.Pro hoc latini dicunt :dignus est odio esse urbi:& dignus qui odio sit urbi. Virgilius.Indignus patriis qui lętior esset imperiis:& cui pater baud mezentius esset. μηνύωσι. ἀγγέλλωσι.Dicunt illi Cicero inuectiuarum secundo.Nuncio tibi inquit hodiernis comitiis te esse absolutum illi. ἐτρᾶτένω ἡγοῦν ἐγκράτεῖαν ποιῶ.Nos quoq;.Abstineo illius:& illum:& illo.Platon.G.Idem in duodecimo.G. Terentius in adelphis.Non manum abstines mastigia.Horatius in libro carminum tertio.Mox nisi lusit satis abstineo:dixit irarum calliděq; rixę.Virgilius in tertio.Abstinuit tactu pater:auersusq; refugit Foeda ministeria.Demosthenes.G Huic simile est illud uirgilianum. Fremit arma iuuentus.Et in bucolicis.Formosum pastor corydon ardebat alexim .Attici dicunt.βόσκομαι.τόλε.ἢτῶλε βόσκεταιτὴν ὕλην τὸπῦρ huic simile est:Pascitur illam rem:& illa re.Virgilius in secundo ęneidos.Et miseros morsu depascit artus.Idem in quarto georgicorum.Pascuntur uero siluas & summa licei.Idem in eodem.Frondibus hirsutis:& carice pastus acuta.Idem in bucolicis.Hinc tibi quę semp uicino ab limite sepes Hybleis apibus florem depasta salicti. Horatius in tertio carminum.Me nunc thressa chloe regit dulces docta modos:& cithara sciens.Home.G.Euripides.G.Vir.ī viiij.Parte alia martis curuq; rotasq; uolucres Instabat.ἐνίςησί μοι.καὶἐνί ςαταιτῖσπωλεμίσιν. Idē ēt datiuo adiunxit in primo ęneidos.Instans operi : regnisq; futuris. πράττω μεγάλα. Virgilius in primo ęneidos.Vna cum gente tot annos Bella gero.Idem in nono.Omne ęuum ferro teritur.Nos dicimꝰ.Desperо illum. Lucanus in quinto.Desperare uiam.& uentos cōuertere cursus ἀπελπίζω σέ ἀθενοῦντα.vt Demosthenes.G.Sola salus. Attici quoq; & Platon in protagora.g.Similiter Romani.Fugio illum & abilo.Lucanus in quinto.Heu demens non te fugiūt:me cuncta sequuntur. Virgilius in tertio.Effugimus scopulos itbacę laertia regna φεύγωσε. ὥστὸπέφευγαστὸνἔμὸν ἱκέσιν λία.κὰὶφεύγω ἀπόσου.φεύγω ἀπὸτῆσ πατρίδοσ φόνου.Attici dicunt.πιςοσ. καὶ ἄπιςοσ σοὶ καὶ παρᾶσεῖ.Similiter nos perfidus & infidus: & fidus isti:& ad istum. Lucanus in octauo.Q̃q; fuit lęto per tres infida triumphos Tam misero fortuna minor.Virgilius in nono.Hic dardanio anchisę Armiger ante fuit:fidusq; ad limia custos.Illi.ἐρχόμενοσ τὴνὸδόν.ἔρχουτᾶυτὴν

Abstineo illius & illū & illo

Virg
Virg
Terent
Demosth
Hom
Virg
Virg
Terent.
Virg
Cicero
Plato
Plato
Terent.
Horati.
Virg
Demost
Virg
Virg
Virg
Virg
Virg
Horat.
Hom.
Curip
Virg
Virg
Virg
Virg
Lucan
Demost
Plato
Lucan
Virg
Lucan
Virg

Cicero
Virg.
Curyp
Virg
Virg
Aristophan
Herodotus
Herodotus
Terentius
Teren.
Lucan
Virg
Virg
Virg

τὴν τρίβὸν.Sic etiam latini:vt Cicero in murena.Hanc uiam dico ire uiam.Virgilius in quarto ęneidos.Longam incomitata uidetur Ire uiam Illi.ἔξιλεῶ τὸνθεὸν.ἔξιλεοῦταιὑφἡμῶνὁθεός.Nos placo illum:& placor ab illo:uel placor illi:& placo illi. Attici. ἄρχομαιλέγειν.καὶἄρχομαιτοῦλόγου.καὶἄρχομαιτὸβιβλίον.Euripides ἄι ἄι κατάρχομαι νόμων βακχείων ἐξαλάςορος.Nos quoq; soli accusatiuo:incipio excipio uerba coniungimus. Virgilius ī bucolicis. Incipe męnalios mecum mea tibia uersus.Impero uero quando ἄρχῶσοι:idest ἐξουσιάζω significat:datiuo coniungitur. quando uero datiuo simul & accusatio. Virgilius in primo georgicorum.Exercetq; frequens tellurem:atq; imperat aruis.Frequenter illi εισ prępositione pro εν ponunt. Aristophanes. μὰλίὰλλὸπερ πάλαὶπᾶρεσ κευαζόμην ἐγὼ κατακλινεῖν ἀυτὸν εἰσᾶσκλήπιοῦ.Et Herodotus.G.& Herodotus.G.Frequenter romani in prępositionem accusatiuo pro ablatiuo iungentes: hoc imitantur. Terentius in eunucho.In quem exempla fient:pro in quo.Idem in adelphis. Vereor in os te laudare amplius:pro in ore.Attici εἰσῆλθετὴν ὀικίαν.καὶεἰσ λύσγᾶρτὴνὀικίαν.Lucanus in decimo. Intrauit cleopatra domum. Virgilius ī decimo ęneidos.Subiit mucronem:ipsumq; morando Sustinuit.Idem ī octauo. Iamq; propinquabāt portis:muroq; subibant.Idem in sexto.Iam subeunt triuię lucos:atq; aurea tecta. Et illi .G. Virgilius huic simile in primo.Nuda genu:nudoq; sinus collecta fluentes Frequenter εἰ pro ἐὰν ponunt auctores gręcorum. Homerus.εἰπερ γάρτεχόλουγε καὶἀυτὴμᾶρκαταπ ψη ἀλλᾶτε καὶμετὸπηθεν ἔχει κότον ὄφρατελέσῃ.εἰ ρ ἐὰν ἀυτὴμαρτὸνχόλον καταπέψη.Idem.G.Romani pro εἰ:& pro εαν si ponunt.G.Dicunt attici etiā ad multos Huic simile.Terentius in eunucho.Aperite aliquis actutum Idem in eodem.Nescio quid absente nobis domi turbatum est. Illi ποῦ πρόσῆμᾶσ ἔρχη.Terentius ī adelphis.Vbi ad ilianę peruenerit. ἐνόσ ἑκάςου περιουσία διὰὸθω.vt Plato G.Xenophon τὸυτων ὀπο τέρωβουλεθὲ ὦᾶνἀρεσ ἀθηνᾶιοι τῶνὸμω κρινεθωσαν ὀιᾶν ἀρεσ κατᾶἐναἐκᾶςὸν.Salusti? in catilinario.V núquēq; nominās laudare.Cicero.Singulas uniuscuiusq; domos.Participia pro uerbis ponunt attici.quod frequenter faciunt latini.Aristophanes. ταῦτεῖμελέγου σᾶπᾶντῶντεσᾶρῶντων ᾶτεχνῶσ ὀτιχρῆζουσι ρ ᾶρᾶτῶσαν. Xenophon.C.Terentius in andria.Quid meritus: pro quid meruisti: hoc Romani faciunt ī omnium passiuorum: & deponētium:& communium prętеritis:per quę participiis utuntur pro uerbo adiungentes uerbum substantiuum:frequenter tamen per eclipsim eius per se participia loco uerborum funguntur.vt Virgilius in primo ęneidos. Certe hinc romanos olim uoluentibus annis:Hinc fore ductores reuocato sāguine teucri:Qui mare:qui terras omni ditione tenerent Pollicit?:deest es. Cicero

ἄρχομαι λέγειν
ἄρχομαι τοῦ λόγου
ἄρχομαι τὸ βιβλίον

Terentij locus

Homeri locus

Terē ēt.
Terē.
Terent.
Plato
Xenophō
Sallustius
Cicero
Aristophanes
Xenophō
Terentius
Virg.
Cicero

Cicero

pro ligario. Quęritur ſe prohibitum: deeſt eſſe. Illi. Τοῦτω τῶ τρόπο
διηρέθησαν. καί τοῦτον τοὐτρόπον. Saluſtius in hunc modum deſe/
ruit: pro hoc modo. Illi ἦλθε τὴν ἑλλάδα. καὶ ἦλθενεἰς τὴν ἑλλάδα
Virgilius in primo. Italiam fato profugus: pro in italiam. Illi. εἰς ἐν ,p
ὅμα ὁμοῦ. Nos quoq; in unum: pro ſimul. Saluſtius ī catilinario. In unū
conuocat. Illi τοῦτο τῆς ἡλικίας. καί πολλῶ κρεῖττον. Nos quoq;
hoc ętatis: & nihilominus. Illi τοιούτων ἀνδρῶν ἔργον ἔς ι. Terentius
Cū maxime parmenone opus eſt. θατέροις. ὡμόσ. de plebe duplici apd
illos dicitur ſimile. Virgilius in primo. Et ſęuum ambobus achillem. Illi
πάντως. παντοίο τρόπως. πάντοίως. πάντι τρόπω. πάντα τρό/
πον. Nos uero omni modo. ἕκας ος. ὁστις οὖν & πᾶς τις. de duobus
non dicunt: quomodo nec apud nos quiſq;. Homerus. G. tam paſſiua; q̄
actiuam habent ſignificationem βιάζομαι σε. καί βιάζομαι ὑπόσοῦ.
Et nos quoq; multa habemus uarię ſignificationis uerba; vt ruo. moror.
propinquo tam actiuam q̄ abſolutam habent ſignificationē. ἐλπίζω τί.
Non ſolum de bono illi dicunt: ſed etiam de malo Herodotus. G. Thu/
cidides ἐλπίσας τέμέγαν ἔσεσθαι καί ὀξιολογώτατον. Virgilius in
quarto ęneidos. Hunc ego ſi potui tantum ſperare dolorem. ἄχθομαι.
χαίρω. ἥδομαι τούτοις. καί τοῦτο. Atticum eſt quomodo etiā apd
nos: doleo: & gaudeo. lętor his & hoc. Saluſtius in catilinario. Et populus
lętari: & merito dicere ſieri. Virgilius in bucolicis. Qui te pollio amat ue
niat quo te quoq; gaudet. Saluſtius in catilinario. Et quaſi dolens eius ca/
ſum. Attici. λαμβάνω ποίνας tam de accuſatore q̄ de reo dicunt. Siſti/
ter nos. Virgilius in quarto ęneidos. Vltra uirum poenas inimico a fra/
tre recepi. Idem in duodecimo. Pallas te hoc uulnere. Pallas immolat: &
poenas inimico exſanguine ſumit. Idem in ſecundo ęneidos. Idq; audire
ſat eſt iādudum ſumite poenas. Attici. τόσουσ χρόνουσ ἐλάττων.
Similiter nos minor tot annos. Nam minor. xxx. annorum cum dicimus
ad genitiuum: deeſt illo qui eſt. xxx. annorum. ἐλάττων τριάκοντα/
χρόνων. ἤγουν ἀπολείπει. & ſimilia. Horatius. Maior neronum dixit
in quarto carminum. Deiecit acer plus uice ſimplici maior neronu; ſub/
audiendum enim eſt ętate. Item minor fratrum dixit: pro unus fratrum
qui minor eſt. Lucanus in quarto. Et reppulit ęſtus Fortior oceani: intelli/
gitur ęſtibus. Idem n primo. Et taranis ſcythicę non mitior ara dianę: ſub
audiendum eſt hic quoq; ablatiuus ara. Τοῦτο ἐστί τοὐγιάινειν. καί τό
πλουτεῖν. τόσε λέγειν ἀῶσῶσοιὀὔμεσυφραίνει. ἀλλά τόδιδό
ναι μάλις α. Terentius in adelphis. Iſtud eſt ſapere: non quod ante pe/
des modo eſt uidere: ſed etiam quę futura ſūt proſpicere. Attici κωλύω
καθείργω. ἐπέχω. ἐμποδίζε. ἐκεῖνον. λέγεται. Romani quoq; impe/
dio illum: vt iam oſtendimus. Iuſtum pro uero: & uerum pro iuſto fre
quenter tam nos q̄ attici ponim⁹. Sophocles. δικαιόνεσι. δίκαιον: pro

βιάζομαί σε ἢ βιάζομαι ὑπόσοῦ.

ἄχθομαι. χαίρω. ἥδομαι τούτοις ἢ τοῦτο.

λαμβάνω ποινάς

τόσους χρόνους ἐλάττων

pulchre

Salluſtij
Virg
Salluſtij
Terentij
Virg
Homer
Herodo
Virg
Terentius
Thucydides
Virg
Virg
Salluſtij
Virg
Virg
Virg
Horatij
Lucan
Lucan
Tere
Sophocl

uero. Noſtri quoq; uerum pro iuſto: & iuſtum pro uero frequenter pōnūt
Vir. in. xij. Quęcūq; eſt fortuna mea eſt: me uerius unū pro uobis foed⁹
luere: & decernere ferro. verius dixit pro iuſti⁹. Attici. διαμένω. τοῖσ
κακοῖσι καί ἐν τοῖσ κακοῖσ. ἐνεπλέχθην τούτοισ. καί ἐν τούτοισ.
Nos quoq; permaneo his: & in his. Implicor his & in his. πρόβλέποσοί
καί σε καί προσ σέ. Sic & nos proſpicio illi & illum & in illum. Virgili/
us in primo. Et alto Proſpiciens. Terentius in beautontimorumeno. Τί
bi proſpexi. κατανένω σε ποιήσειν. Ariſtophanes in babyloniis. G.
Nos qnoq; ſimiliter: annuit me fugere domum! & ad datiuum dicunt tā
illi q̄ nos. κατένευσέμοι ποιήσειν. annuit mibi facere. Attici ἐν τᾶυ
θα. ,p ἐν τᾶυθοῖ. & ἔσω ,p ἔν λον. ponunt aduerbia quę ſunt in loco ,p ad
locum: & quę ſunt adlocum pro in loco ponentes. Noſtros quoq; auctores
inuenimus huiuſcemodi figura utentes. Virgilius ī quarto ęneidos. Eie/
ctum littore egentem Suſcepi: pro ad littus. Illi ἵδρυμαι περί τὴν ἀκρό
πολιν. παρίζαμαί τῶ τάφω. καί τάφον. Nos quoq; aſtitit illum locū:
& illo locō: & illi: & circa illum. Virgilius in quinto. Illi cęruleus ſupra
caput aſtitit imber. Iſocrates. Areopagitico. G. pro in loco ubi habitant
tibicines. Huic ſimile: Cicero in primo inuectiuarū. Dico te ueniſſe prio
re nocte inter falcarios: idest in locum ubi ſunt falcarii. Dicunt attici. G.
Virgilius in quarto ęneidos. Egregiam uero laudem & ſpolia ampla re/
fertis: Tuq; puerq; tuus. λοιζόμαι τὄλε. Cratinus in poetina G. Simi
liter nos: cogito quę ſunt difficultates ſtoliditatis meę. Illi βεβαῖοι τυῦεσ.
Noſtri certi quidam ἕνεκα. eſt quando prętermittunt attici. Thucidides
in principio. G. Romani quoq; frequenter hac prętermiſſione utuntur in
genitiuo nominum: quę ſupinorum terminationes habent: ut populi ſer/
uandi laborat. reipublicę defendendę periclitatur: deeſt cauſa. Saluſtius ī
iugurtino. Quę poſtq̄ glorioſa modo: neq; belli patrandi cognouit. Thu/
cidides. G. inde dicunt noſtri: undeuiginti: undetriginta: duo de. xx. duo
de. xxx. & ſimiliter per cęteros denarios numeros. Horatius undeoctogin
ta dixit in ſecundo ſermonum. Vndeoctoginta annos natus cui ſtragula
neſtis: hoc eſt octoginta annos ętatis habens. Vndeunu; attici. ἐνώπιον
ἐκεῖνον τίον. ἐκεῖνον. pro coram illo. Teren. in andria. Idq; gratū fuiſſe ad
uerſum te habeo gratiam. Demoſthenes. G. Romani uerbis pręire: & iu
rare in uerba illius. Idē quomodo ille dictaret. Horatius in epodo. In ꝗba
iurabas mea artius atq; edera procera adſtringitur ilex. Attici. αἰσχύνο
μαισε. καί αἰσχυνόμενοσ τὴν ἡλικίαν. Hic Romani pudet me iſti
us rei dicunt. ἐλεῶ τὸν δυςυχοῦντα. καί ἐλέησόν με. Hinc Romani
miſereor tui. Plato. G. Idem in phędro. G. Euripides in alcinęone. G. Terē
tius in phormione Non pudet uanitatis! Idem in adelphis. Fratris me q/
dem pudet: & piget. Idem in phormione. Vt nihil pudet. Et nota ꝗ tam
ad reuerentiam honeſtę perſonę q̄ ad pudorem turpis refert ſupradicti

Virg
Virg
Terentius
Thucydides
Horatius
Demoſth.
Horatius
Plato
Euripid.
Terētius
Terē.
Terētius

διαμένω τοῖς κακοῖς ἢ ἐν τοῖς κακοῖς

ἵδρυμαι πρὸς τὴν ἀκρόπολιν

παρίζαμαι τάφῳ ἢ τὸν τάφον

Inter falcarios p̄ in locū ubi ſunt falcarij pro cicerone nota.

Salluſtij locus

Vndeuiginti
Vndetriginta

ἐναντίον ἐνῴπιον. coram

Ciceronis locus

Pudet me patris & pudet me uanitatis

Sallustij locus

Solini locus

Instio illu & illi

ἀντιλαμβάνω σοῦ ἢ σε.

λέγω ἔχων καλῶς ἢ ἔχειν

Obliuiscor te & tui

ἕπου μετ' ἐμοῦ

ἕπομαί σοι ἢ σε

In tyro pro tyri

Tauromino p̄ Tauromini

T

constructio uerbi:ut pudet me patris:pro erubesco patrem. & pudet me uanitatis:pro erubesco propter uanitatem. Attici ἐπιλέξια ἀς ῥάπτει. aūpenultio acuto aduerbiaſt ,pferūt. Silr nos dextra illū. & ſiniſtra illu; Salluſtius in iugurthino. Dextra adherbalem aſſedit. Homerus. G. Virgilius in tertio ęneidos. O mi ſola mei ſuper aſtyanactis imago: ſuper ,p ſupes. ἐξῆλθον τοῦ πολέμου. ἐξῆλθον τῶν σῶν πολεμίων χειρῶν καὶ ἐξέρχομάι τησ ἰκίασ. ἔξιθι τῶν κινδύνων. Solinus ī memorabilibus. Tatius hominem exiuit. Virgilius in quinto. Corpore tela mō atq; oculis uigilantib? exit. Attici ἐνίσαμαι. σοι. ἐνές ην τῶν πολεμίω. Cratinus. G. Romani. infto illi & illum. Virgilius in primo ęneidos. Inſtans operi:regniſq; futuris. Idem in octauo. Parte alia martis: currūq;: rotalq; uolucres Inſtabant. Idem in octauo. Heu quantę miſeris cędes laurentib? iſtāt ait. Attici. ἀντιλαμβάνω σοῦ. καὶ σέ. προίσαμαι. σοί. καὶ σοῦ. Noſtri accuſatiuo ſoli iungunt. hoc Virgilius in quinto. Tntatur fauor euryalum. Attici. βιάζομάισε. ἐθίειν. καὶ βιάζεται πάντασ. Romani conor illam rem. Virgilius in nono. Ac conantem plurima fruſtra. λέγω ἔχων καλῶσ. καὶ ἔχειν. Similiter latini:oſtendens. faciens bene & facere bene. Virgilius in ſecūdo ęneidos. Senſit medios illapſus in hoſtes pro ſe illapſum eſſe. Illi ζημιῶσε θανάτω ἢ χρημάτων. Et nos damnatus pecuniarum repetundarum. Attici. ἐπιλανθάνομάισε. μὴ ἐπιλήθεσθαι. Homerus. G. Menander. G. Virgilius in ſecundo ęneidos. Quiſquis es amiſſos hinc iam obliuiſcere graios. Idem in tertio ęneidos. Oblituſue fui eſt ithacus diſcrimīe tāto. Illi ἕπομαι σοι. καὶ σέ. καὶ ἕπου μετ' ἐμοῦ παιδάριον. Nos exequi rem ſolum: κατοικῶ. τὰσ ἀθήνασ. καὶ ἀθήνησιν. Et nos habitat Komę:& habitat Komam. Virgilius in octauo. Hoc nemus hunc inquit frondoſo uertice collem: Quis deus incertum eſt:habitat deus. Idem in tertio ęneidos. Nōdum ilium & arces Pergameę ſteterant habitabat uallibus imis. Similiter eſt huic. Eiicitur in littus & littore. Virgilius in quarto ęneidos. Eiectum littore egentem Suſcepi. Idem in octauo. Volat haſta tago per tempus utrunq;:pro ī tagum. ἐξαθήνων ἀν τί τοῦ ἀθήνηθεν. ἐν ἀθήναισ ἀν τι ἀθήνησι. Latini frequenter & maxime hiſtorici ablatiuis utuntur cum prępoſitione pro genitiuis & datiuis in loco ſignificatóem babētibus:vt ī tyro:pro tyri: & tauromino: ,p tauromini & ī ſorte: ,p ſorti. Iſocrates. G. Illi. προ ἑξῆμερῶν ἦλθεν. dicunt. Noſtri accuſatiuo:& ablatiuo. iueniūtur tamē & genitiuo uſi. vt Cicero in ſecūdo īuectiuarum. Qui dies futurus eſſet ante diem ſextum kl. nouembrium:kl. pro āte kalēdas:cuius teſtes ſūt commētatorum probatiſſimi. τόσόυσ χρόνοὺσ πόλεμον ἄγομεν. καὶ τόσοισ χρόνοισ. Virgilius ī primo ęneidos. Vna cum gente tot ānos Bellagero:& tot ānis dicitur. καὶ οὗτοσ δὴ μεθήμῶν τάτ τέτάι γεννηθείσ χρόνον εἴκοσι. ἐλλείπει πρό. Terētius ī eunucho. At ille alter uēit

Salluſtius
Homer
Virg
Solinus
Virg
Cratinus
Virg
Virg
Virg
Virg
Virg
Virg
Virg
Hom
Menā
Virg
Virg
Virg
Virg
Virg
Virg
Virg
Virg
Terentius
Terē
Salluſtius
Virg
Virg
Virg
Virg
Virg
Cicero
Virg
Terētius
Virg

ad nos annos natus ſexdecim. deeſt enim ante. Attici ἀπέλαβε τόσ ποι νάσ. ἢ τοὶ δὲ κλίκων. ἢ δὲ νόχοσ. ſimil. latini. Virgilius in quarto ęneidos. Vltra uirum poenas inimico a fratre recepi. Illi. πλούτου δυνάμενοι. καὶ πλούτω. Noſtri quoq; auctores hanc ſępiſſime imitati ſūt figuram: Virgilius in undecimo. Iuſticię ne prius mirer belline laborum. Iuuenalis in quinto. Et pater ergo animi felices credit auaros. εὐτυχεῖσ τῶ θυμῶ. καὶ εὐδαίμονεσ. τὸν θυμόν. licet autem accuſatiuo & ablatiuo adiungere:& dicere animum felices:& animo felices. ἱκετεύωσε δοῦναι μοι ταύτην τὴν χάριν. Et nos ſupplico te & tibi. Terentius ī andria. Ipſum hunc orabo:huic ſupplicabo:amorem huic narrabo meum Prękor tamen & oro & obſecro:& quęſo accuſatiuo iunguntur in multis locis. Attici προσατεύω. τῇ πόλει. προσάτησ τῆσ πόλεωσ. καὶ τῇ πόλει. Hinc nos pręficio urbi:& pręfectus urbi & urbis. Sed quādo datiuo adiungitur participium eſt. quando uero genitiuo nomen:quomodo amans illius nomen. amans autem illum participium:& natus illius nomen:& natus uero ab illo:uel illi participium. Et fere omnia participiis ſimilia nomina diuerſa caſuum conſtructione diſcernūtur. Participia. n. neceſſe eſt uerborum ſuorum ſeruare conſtructiones. Attici. ὁρμᾶ διά τοῦ αἔροσ τῇ πόλει. καὶ εἰσ πόλιν. Tale eſt illud uirgilianum in octauo. Volat haſta tago per tempus utrunq;:pro in tagum. μιᾶ ἡμέρᾳ τοῦ το πεποίηκεν. ἢ γουν διὰ μιᾶσ ἡμέρασ. Similiter per eclipſim. Cicero in ſecundo inuectiuarum. Sed triduo tamen audietis:pro intra triduum. ἀναβέβλημένόσ. ἱμάτιον. καὶ ματίω. Indutus ueſtem & ueſte Virgilius in ſeptimo. Ipſe pedes tegimen torquens immane leonis Terribili impexum ſeta:cum dentibus albis. Indut? capiti:ſic regia tecta ſubibat. Idem in duodecimo. Harum una iuueni ſupremum moeſtus bonorem Induit. Terentius in eunucho. Meam ipſe induit. Idem in eodem. Et ea eſt indutus. γεννάιο τέρωσ τουτογε ἤνε κασ. Similiter nos mollíores fiunt: ,ut melius illis. huic ſimile eſt illud ſaluſtianum ī iugurthino Romanos ſicut pleroſq; remoto metu laxius licentiuſq; futuros. Demoſthenes. G. Illi. πέποιθα ἐπί τῆ λυνάμει. καὶ ποίοισι νὸ πλοισ ἢ λυνάμει πεποιθότεσ. Statius ī ſecū do thebaidos. Martiſq; ex ſemīe thebō Terrigēas cōfiſus auos. θαρρῶ τοῖσ ὅπλοισ. Nos fido huic rei:& bacre. Virgilius ī. xi. Dum troia temptat Caſtra fugę fidēs:& cęlum territat armis. Idem ī ſeptimo. Moliri iam tecta uidet:iam fidere terra. Attici θαυμάζω σέ. καὶ σοῦ. καὶ ἐπί σοί. Latini quoq; miror illum & illius:& illo. Virgilius ī ſecūdo ęneidos. Et molem mirātur equi:primuſq; thymoete. Idem ī undecimo. Iuſticia ne prius mirer belline laborum. Τῆ ἑαυτοῦ ραυλω. τοῦτον ὁ ἰτυπτώ. Huic ſimile eſt illud terētianum ī adelphis Suo ſibi gladio būc iugulo. Attici ἄρχομαι τοῦ βιβλίου. καὶ τόλε Latini accuſatiuo:& cipio īcoepi:& īchoo:& īeo adiūgūt. Virgilius ī buco.

Virg
Virg
Iuuenalis
Terentius
Statius
Virg
Virg
Virg
Virg
Virg
Virg
Virg
Virg
Virg
Virg
Virg
Virg

Supplico te & tibi

Prefectus urbi & urbis

Participia neceſſe eſt uerborū ſuorū ſeruare conſtructionē

Triduo p̄ intra triduū

Fiſus huic rei & bacre

Miror illū & illius

ἄρχομαι τοῦ βιβλίου ἢ ἄρχομαι τόλε

Incipe menalios mecum mea tibia uersus.Idem in quinto. Vix ea fa- Vrrg
tus erat :coepit cum talia uirgo.Idem in eodem.Nocturnas incboat aras
Attici.ἀκουῶ σοῦ.πείθομαι σοῖ.Nostri audio quidem accusatiuo ad-
iungunt.Ausculto uero tam datiuo q̃ accusatiuo . Terentius in andria .
Pamphilum ne adiutem:an auscultem seni.Idem in eadẽ.Ausculta pau
ca:& quod ego te uelim:& quod tu queris scies.Sic enim habent antiqui Donatꝰ
codices teste Donato commentatore eius.Attici.καταχρόμαι.τῆσ λέ- Cicero
ξεωσ.ἢ τῆ λέξει..Cicero inuectiuarum.Quousq; tandem abutere Cati- Sallust
lina patiẽtia nostra.Salustius in catilinario.Quippe quas honeste babe-
re licebat abuti per turpitudinem properabant.Sed potest subaudiri bis .
Attici .καθέζομαι ἐπί καθέδραν.καί τόν σκίμπολα.Nostri quoq; au
ctores frequenter huic uerbo diuersos sotiant casus.Sedeo in montem & ĩ
monte:& montem sine prepositionibus.vt Virgilius in septimo . Tali in Vrrg
tro templo diuum :patriaq; latinus Sede sedens.Idem in decimo . Sũma Vrrg
petit scopuli:siccaq; in rupe resedit.Salustius in iugurtino. Iugurtha exte- Sallust
nuata suorum acie montem ĩsedit.Attici κατηγῶ σοῦ πορνείασ.καί
πορνεῖαν.Et nos accuso te furti:& accuso tui furta.ἀφήρηνται οἰόφεα-
λμοί ἐκείνου ἢ ἐκεῖνω.Similiter latini fractum illius:& illi crus. Atti-
ci ἀλλόν περιόψεται μό θεῖον . Romani & temno & sperno:& despi
cio:& omnia uerba actiua: que faciunt exse passiua:accusatiuo coniũgũt
Virgilius in bucolicis .O digno coniuncta uiro :dum despicis omnes.illi Vrrg
dicunt ..πρός δυνάμιν.καί κατά δύναμιν.Nostri quoq; prò uirib⁹: Sallust
idest secundum uires.Salustius in catilinario.Publicam miserorum cau- Vrrg
sam pro mea consuetudine suscepi.Virgilius ĩ quinto. Tum ualidis fle-
xos incuruant uiribus arcus:Pro se quisq; uiri:idest secundum suas uires.
hec tamen eadem prepositio:idest pro:quando uerbo adiungitur:ĩ supra-
dicta significatõe assumitur:vt prout possum:prout ualeo : prout intelli
go.Illi ὀμελῶσον.καί ἐμαυτόν.Sic & nostri negligo illum. Terentius ĩ Terẽtius
adelphis.Pecuniam in loco negligere maximum interdum est lucrum .
πάσχω.πανθάνω.κακά.Nos ad accusatiuum.Virgilius in tertio enei Virg
dos.Haud impune quidem:nec talia passus vlysses.Illi γελῶσε.καί κα
ταγελῶσον. Terentius in adelphis.Rideo hunc.Idem in eunucho.For Terẽ
te habui scortum:coepit ad id ludere & irridere.Idem in eodem.Hisce ego Terẽ
non paro me ut rideat:sed bis ultro arrideo.Illi ἐπιτιμῶ τοῖσ ἀνέμοισ
καί τόν ἄνεμον.Nos increpo illum.Illi ἀμφίε τεσ κατ᾽ἔτοσ.καθεκάσ ἡν .
ὀσημέρα.κάθημερινόν.Nostri in dies:& per singulos dies: & in annos
& per singulos annos:& in horas.& per singulas horas . Liuius frequẽter Liui
in milites:pro in singulos milites.Virgilius in quinto. Bina bouꝫ uobis Virg
troia generatus acestes Dat numero capita in naues:adhibete penates.
Illi καθεκάσ ην.ὀσημέραι.κατ᾽ἔτοσ.Nos quottidie & quotannis . Illi .
κάτω εἰμί. καί ἦλθόν κάτω.Et ad locum :& in locum ponunt .Simili

Ausculto tibi & te

Terentij locus

κατα χρῶμαι τῆς λέξεως ἢ τῆ λέξει

Sedeo in monte & in monte & monte

Pecuniã in loco negligere maximũ interdũ est lucrũ

Terentius nostri.deuerto domi & domum.Illi κόψαντεσ λόγουσ pro diserere. κόψαντες λόγους
Terentius in beautontimorumeno. Verum interea dum sermones cedi
mus illę sunt relictę.Illi.G.pro in lassitudinem ductis.Huic similia sũt Terentij locus
apud nos tam actiuam q̃ passiuam habentia significationem:vt superi- Cedere sermonũ
us ostendimus:propinquo.ruo.moror.Illi κωλύωσε λέγοντα.καί κω-
λύωσε λέγειν.καί κιν δυνένου τα.καί κιν δυνένειν.Et nos: prohibet
Vrrg illum periclitantem:& prohibet illum periclitari . Virgilius in secundo
Sallustius eneidos.Sensit medios illapsus in hostes:pro illapsum se esse Salustius in
iugurthino.Et hercule sylla ante te cognitum multis orantibus aliis.Vl-
tro egomet opem tuli:nullis indigui . κληρόω τήν ἐν δαί μονίαν.καί
ἔλαχεν.ἀνθρωπόσ τόν θάνατον.καί ὁ ἥλιοσ ἐκλήρωσα τοῦ τήν ἀνά
Virg. τολήν.Nos sortior ad accusatiuum. Virgilius in decimo.Sortitus fortu
nam oculis.Illi ὡσ λέγουσιν ἅπαντεσ.καί λέγειν ἅπαντασ . Nostri
Terẽtius dicunt:ut illa res facta sit:& illam rem factam esse δοκεῖ εἶναι υἱόσ τοῦ
δε.& nostri frequenter. Terẽtius ĩ eunucho. Apparet hunc seruum esse
domini miseri & pauperis.Illi λεκτέον ἐσι.pro oportet dicere. λεκτέον
σοι νυνῆσι καί ἔσται.Hinc Romani gerundia uel supina iuenerũt: dicẽ- Gerundia uel supina
di dicẽdo dicẽdum.dictum dictu:Proprie autem in dum terminãtia:at
ticum significãt aduerbium:quod omni generi:& numero:& persone:&
tempori potest adiungi.vt legendum est mihi.tibi.illi nobis :uobis.illis.
& legendum est:& legendum fuit.legendum erit.poetam.orationẽ car-
men Attici ἀποφαίνομαι ἀδικήσασ τά χείρισα.Nos cõfitetur oscu-
latus uirginem:& crimiatus inoxium. Virgilius in secundo.Sensit medi
os illapsus in hostes:pro illapsum se esse.Statius in duodecimo.Hortaris
euntem:pro hortaris ire.καταρῶμαι σοί καί σέ.Et Romani. maledico Hortaris euntẽ pro hor-
tarij ire
tibi & te.Cicero pro Deiotaro.Blesamius inquit enim eius nomini opti-
mi uiri:nec tibi ignoti:maledicebant tibi.λυμαίνε ται τοῖσ μειράκι-
οισ.καί βλάπ τω τοῦτον.Romani lędo te:noceo tibi dicunt & te.Luca
Virg nus in tertio.Insiluit solo nociturus pódere puppim.Sed magis per eclip-
Statius sim in prepositionibus prolatum est :insiluit puppim:pro ĩ puppiꝫ. Ari
Cicero stophanes.ὀλέ πολλῶ . Isocrates ait . μᾶλλον ἐνίοσ ἐξ ἐξολω λε
Lucanus κωσ.Nostri multomagis:& multo maxime.vt Virgilio in primo . Pyg
Aristophanes maliõ scelere ante alios immanior omnes Attici . ἐπί σησάτι ἀγάθοῦ.
Isocrates καί τί κἀλόῦ.Huic simile est illud terentianum in eunucho. Reuiso qd
Virg nam chęrea hic rerum gerat:pro quas res.Et Virgilius in.xi . Iustitię ne
Terentius prius mirer belline laborum.Similiter insimulo auaritię:accuso pecunia
Virg rum repetundarum:uel furti:uel adulterii:& similia.ἐιλήμωνεῖ μί τοῦ
δε.καί εἶ δώσ ὑπάρχῶ τάσι ζορίασ.Sciens autem quãdo participiũ
est accusatiuo adiungitur:quãdo nomen genitiuo:quomodo amãs. dili
Cicero gens.patiens.negligens.& similia.Cicero in terrio iuectiuarum . Heres
erat filia:faciebãt omnia cum puella leges ęquitas.uolũtas patris .edicta

ν 2.

κόψαντες λόγους

Terentij locus

Cedere sermonũ

Gerundia uel supina

Hortaris euntẽ pro hortaris ire

καταρῶμαι σοί ἢ σε

Maledico tibi & te

Noceo tibi & te

ἐπί σησάτι ἀγάθοῦ

φροντιῶ τοῦδε τῆ τοῦδε

Queror patri & diuos

pretorum.Illi μέλλω ἀναγνῶσ εἶν.pro hac constructione Romani participio utuntur futuri:cum omni tempore substantiui uerbi: vt lecturus sum.ἐμέλλον ἀναγνώσειν.Lecturus eram: & fui:& fueram . μελῶ ἀναγνῶσειν.Lectus ero uel fuero . Attici. φροντιῶ τόδε τόπράγμα.καί σοῦ.Nos curo has res.Illi μέχρισ ὧδε.Nos usq;dum . Attici. ὀλύρομαι τῶπάθ/σου.καί σέ.Similiter nostri queror tibi & te. luuenalis in primo.Nec quereris patri:nec terram cuspide quassas.Virgilius in bucolicis.Dum queror & diuos quanq̃ nil testibus illis Profeci. ὅλην τὴν νύκτασπουλάζω ἢἀναγινώσκω. Aristophanes. νῦν ὃυν ὅλην τὴν νύκτα φροντίζων ὁλοῦ.Nostri quoq; frequēter huiuscemodi utuntur constructionibus.noctu & die:inter diu & nocte.Virgilius in primo.Noctem non amplius unam Falle dolo.Idem in eodem. Vna cũ gente tot annos Bella gero.habere pro esse.ἔχω ἐν ταὐθα ἡμέρασ λήτι νασ.Terétius in phormione.Bene tibi se habent principia.Attici πλέον ἢ ἔλαττον ἢ πόσον.Nos plus minusue:& huius simile . Terentius in andria.Quo iure quę quaue iniuria.Illi μέμνημαι τόδε καὶ ἐμνήσθησ σοφίασ.Homerus.G.Similiter nostri.Virgilius in quarto ęneidos.Nec meminisse pigebit elisę.Idem in bucolicis.Numeros memini si uerba tenerem. παραινῶσοι ἐλθεῖν πρόσ ἡμᾶσ.Admoneo te illi?:& illũ . Salu.in catilinario.Sed quoniam tanti uiri tempus admonuit.Virgilius in decimo.Lucagrus ut pronus pendens ĩ uerbera telo Admonuit biiugos . Illi . τὴν παρθένον ἐξηπάτησεν οὐμηνόν ὑποσχόμενοσ μέταλὰ χρυσοῦ.Similiter Terétius in phormione.Senem per epistolã pellexit modo non mõtes auri pollicens.Attici.Multa per eclipsim proferunt: uĩ pleonasmõ.εἰ τᾶυ πάλιν ἄυθισ.Nostri quoq; nunc nuper.οὐ τοσ θανατᾶ τῆ φόρῆ τῶ.deest plaga:quomodo Terentius in eunucho Plurima salute Parmenonem suummum suum impartit gnato:deest.n. amicum.Idem in eodem.Ego ne illam quę:illum quę me quę non . ὄζει τρυγόσ.μύρου.ἐκεῖνοσ.καὶ ὄζει τὰ μύρα. Terétius ĩ adelphis.Olent unguenta de meo.luuenalis.Olebit alternam ἀλλήλουσ αἰ λοῦντὰι . Terétius ĩ adelphis. Video sapere itelligere uereri iter se amare. ἄχθομαι τοῖσ κακοῖσ.ἀχθέσῆ τοῦτοῖσ ποτέ.Hic Romani piget genitio & accusatiuo cõiũgũt:piget me hostium.Eiusdem cõstructõis pudet . tedet:miseret.Inuenimũtur tamen etiam accusatiuis solis cõiũcta . Terétius ĩ adelphis.Hei mihi nõ te hoc pudet.Idem:ut nihil pudet . αἰσχύνομαι τὴν ἡλίκιαν τὴν σὴν.Attici dicũt.θαρρῶ τῆ λύνάμει.καὶ πέποιθα ὅπλοισ.Similiter nostri.Statius primo thebaidos . Terrigenas cõfisus auos.Iuuenalis ĩ tertio.Fidimus eloquio Ciceroni nemo ducẽtos.Virgilius etiam datiuo cõiũxit ĩ undecimo.Dum troia temptat Castra fugę fidens:& cęlum territat armis.Idem ĩ nono.Et fidere nocti.Attici dicunt . πρόθεν ὀλίγον.καὶ μικρῶ πρόθεν.Nos quoq; ãte paulũ:& paulo

Laternam

Ante paulũ & Paulo ante

Iuuen. Virg Aristo. Virg Virg Teré Terétius Homer. Virg Virg Sallust Virg Teré. Teré. Teré. Iuue. Teré Teré. Statius Virg Iuuen

ante:quomodo & post paulum:& paulopost:μετὰ μικρόν ἦλθεν . μικρῶ ὕσερον.Cicero ĩ secundo inuectiuarum.Et uoces pauloante exaudire potuisti.Similiter attici.μικρῶ πρόθεν ἦλθεν quomodo & nos : μετὰ μικρόν.Horatius :Illam post paulum :sed multo. Attici . ὅλην τὴν νύκτα φροντίζω . Similiter nos τοσοῦσ δὲ ἐνιαὐτοῦσ πράττω.ἀντὶ τοῦ διὰ τοσῶν δὲ.Virgilius in primo.Vna cum gẽte tot annos Bella gero.Idem in eodem. Tu faciem illius noctem nõ amplio? unã Falle dolo.Idem in tertio ęneidos.Tres adeo incertos ceca caligine soles : Erramus pelago totidęʒ sine sydere noctes.ὀλίγου δέοντοσ μυριάσ ὑπῆρχε.Nos paulominus mille.ὀλίγοισ δὲ ὕστερὲλθε καὶ ὀλίγων.Terétius in ãdria. Sosia ades dum paucis te uoló. χορδαῖσ ὑποσχόμενοσ.luuenalis in secundo.Fidibus promittere.Et terentius in eunucho. Fidibus scire.ὁμοῦμαισι τοῦσθεοῦσ καὶ τῶγάρ ὄμνυτε.Virgilio in sexto.Dii cuius iurare timent: & fallere numen.Idem ĩ eodem.Maria aspera iuro .Nec mirum cum etiam passiuum habeat.Vnde Lucanus ĩ quinto.Et lętę iurantur aues bubone sinistro.Homerus.G.Menãder.g. Idem in mysogyno .G.Terétius in phormione.En unq̃ iniuriarum audisti mihi scriptam dicam.Et Lucanus in sexto.Effera dãnarat nimię pietatis ericto.Attici.ὅμοιοσ γενήσῆ θεῶ.Virgilius in bucolicis . Vrbeʒ quam dicunt romam meliboee putaui Stultus ego:huic nostrę similem Terentius in eunucho.Quid multa tibi dicam:domini est similis. Attici.τῶν πρὶν πραγμάτων εἰ λήμων.Virgilius.O socii neq; enię ignari sumus ante malorum:i dest illorum quę pertulimus mala.Et nota φ ex huiuscemodi structura grẽca frequẽter latini ac & atq; ĩ significatione similitudinis accipiunt:vt similis est hęc oratio:atq; ante. Virgilius in secũdo ęneidos.Haud secus ac iussi faciunt Terentius in andria.Ita tum disce do ab illo:vt qui se negat filiam daturum:idest ut ab huiusmodi homine qualis est qui filiam negat.Facio atq; feci ante:pro sicut ante feci.Attici. ὥσπερ πῶσ.ποίω τρόπω τίνα τρόπον.οἷον τρόπον.Nos quemadmodum:& quomodo καρποῦμαι τὴν ἡδονήν.Virgilius in septimo. Fruiturq; deorum Colloquio.Iuuenalis in secundo.Exul ab octaua mari us bibit:& fruitur diis Iratis:at tu uictrix prouincia ploras.Similiter potior illius rei:& illa re:& illam rem.Cicero in secundo inuectiuarum.Rerum potiri uolunt.Terentius in adelphis.Ille alter sine labore patria potitur commoda.Idem ĩ eodem.Miseriam omnem capio:hic potitur gaudia.Salustius in iugurtbino.Priusq̃ legatos conueniret adherbalis potiretur.Virgilius in primo.Egressi optata potiuntur troes harena.Illi ὀσημέραι.καὶ ὅσαι ἡμέραι.Hinc Romani quotidie uel cottidie: p quot dies.& quotannis:pro quot erunt anni.Attici . μακρῶ χρόνω . ἱκανὸν χρόνον.Nos longo tempore ὀσφραίνῆ τι.καὶ ὀσφραίνομαι τοῦ ψύχουσ.Nos quoq; olfacio illam rem.Terentius in adelphis.Sinerem illũ

Cicero Horatius Virg Virg Virg Teré. Iuuen Terentius Virg Virg Terentius Lucanus Homer. Menãder Menander in misogyno Terentius Lucanus Virg Terentius Virg Virg Terentius Teré.

Post paulũ & Paulo post

καρποῦμαι τὴν ἡδονήν.

Potior illius rei & illa re & illã rẽ.

ὀσφραίνομαι τι τῆ τοῦ

ac non ſex totis menſibus prius olfeciſſem q̃ ille quicq̃ coeperit. Odor
quoq; accuſatiuo coniungitur. Lucanus ī ſeptimo Motumq; cadauere cę Luca
lum Odorati phelone liquere ſecens. Attici λέγοι μἄν. de futuro dicit.
λέξοι μἄν. etiam de pręterito κτείνει μέχρυσοῦ. & iterum antiquio
res tamen ἀρξοίμην de pręterito dicunt ἀρξαίμην. Huiuſcemodi ſenſu
Romani ſolent. G. non ſolum pręteritis imperfectis: ſed etiam pręteritis
perfectis uti: pro pręſentibus uel futuris: tam ſubiunctiuis q̃ indicatiuis.
Virgilius in primo ęneidos Certe hinc romanos olim uoluentibus ānis Virg
Hinc fore ductores reuocato a ſanguine teucri: Qui mare. qui terras om
ni ditione tenerent Pollicitus: tenerent. ἀντὶ τοῦ καθέξοιεν. Idem ī eodē Virg
Cum uenit aulęis iam ſe regina ſuperbis Aurea compoſuit ſponda. Ci Cicero
cero inuectiuarum primo. Non enim illud peto quod ſoleo: cum uehemē Teré
tius contendi impetrare reus ut abſoluatur. Et Terētius ī eunucho. Quę
uera audiui taceo: & contineo optime: audiui pro audiam: uel audiuerī Teré
Idem ī andria. Sed ſi quid tibi narrare occepi: cōtinuo dari tibi uerba cē
ſes: occepi: pro occipiam uel occeperim. Attici ὅτι πλεῖστα λύνασαι. Teré
Similiter noſtri. Terētius ī eunucho. Munus noſtrum ornato uerbis qd̃ Teré
poteris: pro quātum poteris: & iſtum ęmulum quod poteris ab ea pellito: qd̃ Teré
poteris: pro ut poteris: quātum poteris. Τί μοι γένοιτο. Huic ſimile eſt il Teré
lud terētianum ī andria. Quid me fiat: pro ī me fiat. Attici ὅτε μάλιστα
Noſtri cum maxime pro ἐπὶ μάλιστα frequēter ponūt. Plato ī eodem. g. Plato
Similiter Virgilius ī primo ęneidos. Quam iuno tertur terris magis om
nibus unam Poſſbabita coluiſſe ſamo. Attici. τοίνυν accipiunt. πάρα
πληρωματικά. Noſtri quoq; frequēter ergo repletiui loco accipiūt. Te Terētius
rētius ī andria. Mihi ne? tibi ergo. οὐδείς λέγει τοῦτο. λέγει τοῦτο
οὐδείς. pro eodem ponūt attici: ex ſuperuacuo duplicātes abnegationē
Terētius ī phormione. Non ſic futurum eſt. Lucanus in primo Aut hic Teré
errat ait nulla ſine lege per ęuum Mūdus. Terētius ī eunucho. Nihil mi Lucanus
nus: pro minime. G. Teré. ī andria. Quid uos? quo pacto hic? ſatin recte? Teré
nos ne? ſicut quimus aiūt: quādo ut uolum? nō licet. Idem ī eunucho. Nūc Teré
ergo eam mi phędria multę ſunt cauſę: quam cōbrem cupiam abducere. Teré
Frequētiſſime tamē ſūt huiuſcemodi figurę: quib9 aduerbia nominibus
uel participiis: uel pronominibus reddunt: & maxime localia. Virgilius Virg
Arma uirumq; cano. Vnde latinum: pro ex quo cano Attici. ὥσ λεηθεῖ
ῆσαν. καὶ τοῦ τοῖ πον ὥσ λεηθῶσιν. vt rogauerit talis iūctura frequēs
eſt apud nos. Quotiēs ut pro caſuali cōiūctione poſitum pręterito ſubiun
ctiui copulatur: uel etiam pręſēti: uel futuro. quando loco ὅτι: ideſt quod
ponitur. Ciceto ī ſeptimo uerrinarum. Primum ut iudiciis: qui decē lau Cicero
datores dare non poteſt honeſtius ei nullum daret: q̃ illum quaſi legiti
mum numerum cōſuetudinis nō expleret. Attici. οὐ μήν. οὐκ ἔλαττον
Romani non minus: non parum: nihilominus. Illi τὴν ἡγεμονείαν οὐ-

λέξοιμἄν. de pret futo
λέξοιμἄν de pręterito
Voluentibus armis
Terentij locus
Terentij Locus
Terētij locus
Τοίνυν πληρωματικόν
Ergo repletiui
Terentij locus
Lucani locus
Terentij locus

Cicero κἀπρακτοτάτων ἀρί πάρε λῶκαν. Cicero uerrinarum primo. Ad
Virg hominem nō inertiſſimum. Attici οὐχήττον. pro ſimiliter: & pro ma
gis. Noſtri quoq; non minus: nō ſecus. Virgilius ī tertio. Nō ſecus ac iuſ
ſi faciunt. Idem ī tertio. Non ſegnior pro ſimilis. ἐν ἀρχῇ. in pricipio. οὐ
Terentius δεῖσ σωκράτους ἧττον ἀμαθής ἐγένετο. Terētius ī eunucho. Hoc
nemo fuit minus ineptus: pro magis prudens. Illi. οὐδέποτέ με ἀ
πολείψειν ἔφη. nos nūq̃. ἥμη οὐχί γένεται. Noſtri quoq; frequenter
duplici abnegatione utūtur pro ſimplici. G. vt nihilominus: pro nō: & re
cuſo ne faciam: pro recuſo facere. ἀπογορεύω. μή λέγω. καὶ ἀπαγορε
ύω λέγειν. In ſequētibus uero οὐχὄλεσε μεζεῦσ. ἤπαλάσ με καὶ τέ
φλεξε. Hęc autem figura ſolet fieri ut abūdāte abnegatione: uel deficien
te a communi ſubaudienda. Virgilius ī tertio ęneidos. Non tibi troia Ex
Virg tremum tulit: aut cruor hic de ſtipite manat: pro neq; cruor. Idem in no
Virg no. Nō hic atridę: nec fandi fictor ulyſſes. Bene dixiſſet tamē ne pro nec
Lucanus ponemus: uel & aut nec nō etiam. Et Lucanus in quarto. Quippe ubi nō
ſonipes motū clāgore tubarum Saxa quatit pulſu rigidos uexātia frenos
Ora terēs: ſpargitq; iubas: & ſubrigit aures: Incertoq; pedum pugnat mō
ſtrare tumultu. hic enim ecōtrario: & rurſus οὐ τὲκεῖνοσ ἐποιησεν. οὐ
τοστέ. Iſq; atq; & pro nec poſuit: & ad omnia nō ī pricipio poſitum a cō
Virg muni accipitur. Idem ī eodem. Fluuios nō ille cruoris: Membrorumq; ui
det lapſus. μέτα τὴν λυχίαν οἱ οἰκεῖοι οὐδένμοι ὑπόλοιπου
Salluſtius πένητι ἔλῶκαν. Saluſtius ī catilinario. Poſtq̃ uictoriam ſunt adepti:
nihil reliqui fecere uictis. Illi ὀφείλωσι ἀδάνειον. κἀὀφείλω λέγειν
τἀληθές. Et nos: debet mihi ille uſuram: & debet illam rem facere. Na;
īfinitis uerborum tam illi q̃ nos frequēter utimur loco nominum. & illi
quidem pro omni caſu. Nos autem pro nominatio uel accuſatiuo: vt Per
Perſius ſius. Sed pulchrum eſt digito mōſtrari: & dicier hic eſt. Idem. Euge tuum
Perſius & belle. Lucauus ī quarto. Victuroſq; dei celāt ut uiuere durēt: Felix eſſe
Lucanus mori. loco enim genitiui uel datiui: uel ablatiui: & accuſatiui cum prępo
ſitione: gerū dis uel ſupinis utimur: de quibus de uerbo tractātes ſufficiē
ter docuimus. Attici. συγκρίνω ἀρίς ὁ τέλη πλάτωνι. καὶ μετὰ τοῦ
Demoſth πλάτωνοσ. Demoſthenes pro Ctеſiphonte. G. Romani quoq; compa
Cicero ro tibi illum: & tecum. Cicero p Deiotaro. Etſi iniq; caſtorem cum domi
no confero πὰν τὰχῆ tam ī loco q̃ per omnes partes ſignificant. Demo
Demoſth ſthenes philippicarum quarto. G. ad locum. Demoſthenes. G. quod eſt
Demoſth in loco. Nos omnifariam quidem: pro p omnes ponimus: ubiq; autem ī
loco: & undiq; de loco: & quoq; ad locū. ἡ ἡλικία τοῖσ πάθεσι τρίβεται.
Virg Similiter nos Virg. in quarto. Omne ęuum ferro teritur. Illi ἐπέχωσε μή
αινόμενον. καὶ μαίνεσθαι. καὶ ἐπέχωσε ἵνα μὴ μαίνη. Et noſtri cō
peſco illum īſanierē. & inſanire: & ne inſaniat. παρὰ apud illos & genitīo
& accuſatiuo. & datiuo adiūgiſ: & apud nos pręter accuſatiuo coniungiſ:

πανσαχῆ

ἐπέχω σε μαινόμενον. 2.
compeſco

πρὰ

Sallustij locus

Pube tenus

Cruru tenus

Concedo tibi illius rei & hac re

πρὸς · apud grecos preponit & postponitur

Iprę · p̄ prei

Exportus illa re & illius rei

Terentij locus

& ablatiuo tamẽ quãdo pro ſine accipit: vt Saluſtius in catilinario. Prę-
ter rerum capitalium cõdemnatis: pro ſine condemnatis: & ten⁹ tã abla-
tiuo q̃ genitiuo: vt Pube tenus. Virgilius in tertio. Pube tenus poſtrema
immani corpore pinſtris. Idem in tertio georgicorum. Et crurum tenus a
mẽto palearia pẽdẽt: ſecũdũ grẽcos dixit. Attici Τέθνηκεν ἀριζοφάνης
ὧ τὶ νὶ πατρὶς ἀθῆναι ἦσαν. Similiter noſtri. Saluſtius in catilinario.
Neq; tamen Antonius procul aberat: vtpote qui magno exercitu locis ęq-
oribus expeditos ĩ fuga ſequeretur: binq; uidetur etiam illud dignus patri
is qui lętior eſſet imperiis. Et cui pater aut mezentius eſſet. Virgili⁹. At
tici συγχωρῶσοι τοῦ ἁμαρτήματος καὶ τὸ ἁμάρτημα Latinoruq;
quoq; auctores. Concedo tibi illius rei: & illam rem. Lucanus ĩ primo Ti
bi numine ab omni Cedetur: iuriſq; tui natura relinquet Quis deus eſſe
uelis. Attici φέρουσι Xenophon. G. Liuius ĩ. xxvi. ab urbe cõdita. Qui
Pompeium morbum excuſaſſe ferunt: ne cum intereſſet deditioni aĩos
numãtinorum irritaret. Attici παρὲμοί, ρ ἐπὲμοί ἐνὲμοί quomodo &
nos apud te. Ariſtophanes. παρὲμᾶί ὀυκὲσκόρακασ πλοῦτοσ παρ
ασοί. Illi φέρεται ἀλεξάνδρου πέρὶ. Virgilius in primo. Quam iuno
fertur terris magis omnibus unam Poſthabita coluiſſe ſamo. περὶ apud
illos & pręponitur & poſtponitur: & diuerſas habet ſignificationes: quo-
modo & apud nos de & prę & pro: & pleręq; prępoſitiones. Herodotus hi
ſtoriarum primo. G. Virgilius in quarto. Te propter libyę gẽtes: numa
dumq; tyrãni Odere. & qua de re: pro de qua re. Terẽtius in andria. Idę
I prę: ſequar pro prę i. Attici περὶ ὁ πτὸ μὸισεὶ κὰ τὰ φρονῶσοῦ. No-
ſtri deſpicio. cõtemno. ſpno illum ad accuſatiuum ſolũ. Illi πὶς ένωσοῖ.
καὶ ὕ πὸσοῦ πὶς ένωμαι. Nos quoq; credo tibi: & credor a te. Attici
πειρῶμαὶ τῶν παθῶν. καὶ πειρῶ τὴν λε. Ariſtophanes. ὅτὰν μὲν ἀῦ
τὰσ τὶσ πένὶσ. πειρῶν τὺχὴ. Latini ad accuſatiuum ſolũ. Vir. ĩ ſecũ-
do. Aut terebrare cauſas uteri & temptare latebras. Exptus tamen & il
lam rem & illius rei. Virgilius ĩ undecimo. Sexcẽtos illi dederat populo-
nia mater Exptes belli iuuenes: aſt ilua trecẽtos: ſed magis nomẽ eſt. At
tici ἀπὲχειζ ἁλιον τὴσ πολεωσ. καὶζ ἁλίω. Lycurgus. G. Hic noſtri
uiginti paſſus: & uiginti paſſibus aberat. Attici. πὲπὶ ὴκὰσὲ ἀὶὲὶ κὰ-
λῶσ. καὶ λὲ λωκὰσοὶ ἀὲὶ. Terẽtius ſimilit ĩ andria. Siue te hęc ſoluq; ſẽ-
per fecit maximum. Illi ἐγνω λὴ τὸτὲ ἡλικὴμένοσ καὶ ἐαὐτὸν ἡλὶ
κὴθαὶ Huic ſimile. Virgilius in ſecundo. Senſit medios illapſus in ho
ſtes: ꝓ illapſum ſe eſſe. Illi ἀὲὶ λὸσ ἐν τὸῖσ πρακτὲὸισ ἐζὶ. καὶ πρὰτ
τὲιν. Similiter nos trepidus eſt ad faciendum: & trepidus eſt facẽ. Virgi
lius in bucolicis. Cur non mopſe boni quoniam cõuenimus ambo. Tu ca
lamos inflare leues: ego dicẽ ꝗſus. ꝓ boni ad calamos iflandos: & ad di
cendos ꝗſus. Attici ὲμπὲχεται τριβὼνὶὸν ἐκὲῖνὸσ κυκλὸω ἀλφὴ-
τοισ τὴν κὰρὰοπον. Et noſtri circũdare illi caſib⁹: & circũdare illi caſ⁹

Salluſt.
Virg
Virg
Virg
Lucanus
Liui
Ariſtop
Virg
Herod.
Virg
Terẽ
Terẽ
Ariſtop
Virg
Virg
Lycurgus
Terẽ
Virg
Virg

quomõ tot uoluere caſus: & tot uolui caſibus. Virgilius in primo Quid
ue dolẽs regina deũ tot uoluẽ caſus. Idẽ ĩ eodẽ. Argẽtũ pariuſue: lapis cir-
cundat auro. Similit induo te ueſte: & induo tibi ueſtẽ. Virg. in. xi. Haruq;
unã iuueni ſupremũ moeſtus honorẽ Induit. Idẽ in. x. Anteſte mucrone
ob tãtũ dedecus amẽs Induat ποῖ. ἢ πῶσ. apud grẽcos infinitũ g: auatur
Interrogatiuũ circũflectitur. Similit apud nos qua & quo. Attici. πὶζευ
σὸν μὸὶ τὸῦτὸ ἄνθρωπὲ τὸῦθεοῦ. Sed hoc ſynemptoſis eẽ uidet. Ad
uerbuq; .n. ſequens accuſatiuo uſus eſt. datio aũt & accuſatio ſimul frequẽ
ter iungit credo ꝗbum. Terẽ in adel. Quod credas: aut cui credas. Idem ĩ
ãdria. Credo tibi hoc nũc? Attici πλὲὸν τριῶν ἐτῶν. καὶ τρία ἐτὴ τοῦ
τὸ ἐγὶνὲτὸ. Nos quoq; plus tres dies: & plus trib⁹ dieb⁹. Plato. G. Similit
. G. quoq; πλὲὸν ἡμερῶν τριὰκὸντα. καὶ πλὲὸν ἢ τριὰκὸντα ἡμὲ-
ρασ. Noſtri quoq; hac cõſtructõe ad oẽs caſus utunt. Terẽti⁹ in eunucho.
Non plus triduũ. Vir in ꝓmo. Noctẽ non ampli⁹ unam Falle dolo. Luca
nus ĩ. vij. Plus eſt q̃ uita ſaluſq; Quod periit. Cicero ĩ frumẽtaria Pluris
dimidio. ὥσ ἐιμὴ. Hoc attici cõſtruunt omni cũ caſu abſq; uocatiuo: quo
modo & noſtri niſi: & dũtaxat: vt niſi ille dicat: niſi illi⁹ iuſſu: niſi illi con
grue. niſi illũ doceam. niſi illo prętẽte. ποῖ Grẽci frequẽter ĩ locum ποῖ.
in loco. Homer⁹ tãtum. G. Romani quo ad locũ. vbi in loco. Attici. πὸ-
λὺμᾶλλὸν. κὰὶ πὸλλῶ Noſtri ad ablatiuũ: mlto magis: & mlto ma
xime. Salu. ĩ catili. Ea tẽpeſtate mihi imperiũ populi romani multo ma-
xime miſerabile uiſum ẽ. Attici. ζῶ ζωὴν ἄθλίαν. Similiter δουλὲύω
δὸὺλὲίαν. Et noſtri ſeruitutẽ ſeruiũt. Terẽti⁹. Cãtilenã eãdẽ canis. Illi.
πολὺν χρὸνὸν. καὶ πὸλλῶ. καὶ διὰ πὸλλοῦ. Romani multũ tẽpus
& multo tẽpore. Virg. ĩ. vi. Nec plura bis: ille admirãs uenerabile donuq;
Fatalis uirgę lõgo poſt tempore uiſum: Terẽ. ĩ eunucho. Liquet mihi de
ierare bis mẽſibus ſex: ſeptem prorſus non uidiſſe ꝓximis. Virg. ĩ primo
Iouiſq; Et ſoror & cõiũx: una cum gẽte tot annos Bella gero. μαχοῦ μὰὶ
σοὶ. Nos quoq; pugnat mihi & ad me Similit certat: & huiuſcemodi alia
& mecuq; Vir. Vna cũ gẽte tot ãnos Bella gero. Illi. φρὸντὶῶ τὴσ πὸλὲ
ωσ ἐπὶ τὴ πὸλὲὶ. Noſtri quoq; faciẽs curam urbis: & ſuper urbe. Attici
ἐπὲισβαὶνω ἐὶσ τὴν θὰλὰσσὰν. Et noſtri. adeo urbẽ & ĩ urbẽ. Vigili⁹
in ſecũdo. Migdonides illis ad troiam forte diebus Venerat. Idem ĩ bu-
colicis. Quo te moeri pedes: an quo uia: ducit in urbẽ? λὲὸμαὶ χρὴμὰ-
τῶν. Nos eget uerbum tam genitiuo q̃ ablatiuo cõiũgimus. Egeo illius
rei. & illa re. Illi ποῖ. ad locum: & nos quo. Illi ἀθὴνὴσὶ. καὶ ἐνἀθὴνὰὶ:
pro his nos genitiuis ſi primę ſint: uel ſecũdę noĩa urbiũ: ſin tertię ablati
uis utimur: & ĩ ſemper pluralibus: vt Romę. tyri. carthagine. athenis. At
tici πὸτὲρὸν. & ſingulari & plurali numero adiũgunt. Nos uero utrum
utriq; numero adiungimus: vtrum bonę ſũt hę res: an illa. Attici. γυμ-
νὸσ τὴν κὲφὰλὴν ἐπὲισὲβὰὶνὲν. Virg. Nuda genu: nudoq; ſinus collecta

Virg
Virg
Virg
Virg
Terẽ
Terẽ
Virg
Virg
Virg
Virg
Virg

Induo te ueſte & induo tibi ueſtẽ

ποῖ

πῶς

Quà . Quò .

Quã Quõ

σωὲμπτὶωσις figura

Plus tres dies & tribus diebus

ποῖ in loco

Multo maxime

Pugnat mihi & ad me

Adeo urbẽ & in urbẽ

Geniuis uendũ ſi primo uel ſecũdę declinationis nomina urbũ ſin tertię ablatiuis utimur.

Romę
Tyri
Carthagine
Athenis.

ἐμπαίζω σέ, γήσοι

Arrideo tibi p̃ irrideo

Terentiplocus

πλείονες πάντες .i. pleriq; omnes

Præsto tibi & te

Cum illius temporis mihi uenit in mentem

πολυπραγμονῶν τοῦτο

ἀγαπῶν τὴν παρθένον γήσιον παρθένον

Clemens rumor .i. nõ minus

προσκαλῶσε, προσέφη τοῦτον

πρό . præpositio tam accusatiuo q̃m genitiuo iungitur

Præter loco sine accipitur & tunc ablatiuo iungitur

Tenus ablatiuo & genitiuo

fluentes. ἐπιγελῶ τοῦτοῖσ ἐμπαίζωσε. καὶσοί. καταγελῶσοῦ. καὶ σε. ἐνέπαιζον αὐτόν. Tere. in eunu. Habui scortũ: coepit id alludẽ. & me irridẽ. Vir. tam i. i. Certãtq; illudere capto. Similr arrideo tibi: p irrideo Ter. i eunu. Sed his ultro arrideo. Attici προσεώρων τοῦτον ἰσοσ ἔσοι το. Vir. in. i. Et alto Prospiciẽs. Idẽ i. vi. Prospexi italiam sũma sublimis ab unda. Terẽt. i beauton. Quicqd ego huius feci: tibi ,pspexi: & stultitiq; tuę. Attici. πλείονεσ δὴ πάντεσ τοῦτο λέγουσιν ἄνθρωποι. Terẽti9 i and. Qd pleriq; oẽs faciũt adolescẽtuli. ὑπερέχωσοῦ. καὶ ὑπερέχει ἡ κεφαλὴ τὴν χεῖρα. Nos quoq; præsto tibi: & te. Virg. i. xii. Ibo ais cõtra uel magnũ præstet achillẽ. Terẽ. i eunu. Dij immortales hõi homo quid præstat. Stulto itelligẽs quid interest. Illi dicũt. κηλεῖσ ἡσσοῦ. καὶ σοί. Cognati uel affines: ul fratres: uel aici: uel inici hoy bis. Sic & similia oia. Illi ἐγωγε λέγω γένοιτόμοι τοῦ καλοῦ τοῦτότε. Freqnt & nostri huiuscemodi utũt figura: vt genitiuos ponãt ,p noiatiuis. Cice. x̃rina. Ita mihi deos uelim ,p picios: vt cum illius mihi temporis uenit i mẽtem: quo die citato reo mihi dicẽdum sit: nõ solum cõmoueor aio: sed ẽt corpe phorresco. Idẽ in. xij. Cũ mihi tyndaridani illi9 uenit i mẽtem cũ segesta; tum iura simul ciuitatũ atq; officia cõsidero. Attici. προσήκει μοι πολυπραγμονεῖν τοῦτο. Terẽtius i eunu. Et adeo ad te attinẽ hãc oẽm rem. Nostri frequẽtius: attines ad illũ: & illi. Attici. ἀγαπῶν τὴν παρθένον. καὶ ἀγαπῶν τὴν παρθένον. Romani quoq; fugitãs. amãs. patiens & multa similia tam genitiuo q̃ accusatiuo adiũgunt. Sed accusatiuo iũcta participia: genitiuo noia sunt. Plato i lyside. G dixit: idest clemẽt pro non nimiũ. Hic Salu. i iugurt. Sed his rumor clęmẽs erat: ,p nõ nimi9. εἰσέρχεται τὴν πόλιν οὗτοσ. Euripides. μόνον δέσυν τέκνοισιν εἰσάγει δόμουσ. Tere. i and. Adeon ad eum! Virg. in. x. Regẽ adit: & regi memorat nomẽq; genusq;. Idẽ i geor. Adit oppida pastor. εἰσῆλθε τὴν οἰκεῖον ὁκλέπτησ. Chrestbomenes. G. Terẽ. i phor. Adi magistratus. Attici. ἱκετεύω λίσσομαισέ πρόσ θεῶν. Virg. i. vi. Superosq; precati trinacrii: teucriq; uiri. Terẽ. i an. Huic supplicabo: amorẽ huic narrabo meum. προσκαλῶσέ. καὶ προσέφη τοῦτον. Vir. in sexto. Extremus fato qd te alloquor hoc est. Idẽ in secundo. Affaturq; deos & sãctum syd9 adorat. Attici τῶ βασιλεῖ δεδεμένοι προνέχθησαν. Romãi quoq; oblati sunt uobis: & ad uos. Attici προλαμβάνωσέ. καὶ προλαμβάνωσοῦ. Nam pro præpositio tã accũlatiuo q̃ genitio cõiũgit: sed i diuersa significatione: qd nos i multis facimus præpositõibus: ut i sub. super: & subter: de quibus sufficiẽter Donatus docet. Præter autẽ quãdo loco sine accipit: ablatiuo cõiũgit: ut Salu. in catili. Præter rerũ capitalium cõdemnatis. Nam alias accusatiuum sequit. Tenus quoq; qd apud grẽcos adiuerbiũ ẽ: sicut & sine: & multa alia: quę a nostris inter præpositões ponũt: tam ablatiuo q̃ genitiuo sociat secũdum grẽcos. Virgilius i tertio. Pube

Terentius

Virg

Teren

Virg

Virg

Terentius

Virg

Terent

Cicero

Cicero

Terẽ

Plato

Sallus

Euripi

Terẽ

Virg

Chrestbomenes

Terẽ

Virg

Virg

Donatus

Virg

tenus postrema ĩmani corpore pistris. Idem in georgicorũ. iij. Et crurũ tenus a mẽto palearia pẽdẽt. Idem in decimo. Cui laterũ tenus bispida nãti Frons hominẽ prętert. hoc autem ostẽdimus secundum grẽcos. Nã apd latinos nulla prępositio: nec aduerbium prępositiuum casualium: nisi accusatiuo uel ablatiuo coniũgt. Attici εἰθεμοι τοῦτοτεσγαθοῦ γένοιτονῦν. Cice. in uerri. i. Cũ illius tẽporis mihi uenit i mẽtem. Illi ἐπὶ τούτοισγελᾶν. καὶ ἐπιγελᾶν. σοι. σε. Terẽ. i eunu. His ego nõ paro me ut rideant: sed his ultro arrideo. Idem in adelphis. Rideo hũc. Idẽ i eadem Nulli lędere os arridere oibus. Idem in eunucho. Coepit ad id alludere: & me irridẽ. Attici προκρίνωσε ἄριζον εἶναι πάντων τῶν ἐμῶν ἐταίρων. Nostri quoq; huiuscemodi locutõibus utuntur: vt prępono hũc optimum esse amicorum. Illi λατένουσι τὴν κτίσιν. οἰκοῦσι τὴν μεσοπόταμίαν. Nri quoq; accolũt fluuiũ & fluuio. ἀποβλέπω. καὶ ἐπιβλέπω τὸν βουνόν. Sic nri. Cic. i x̃ri. Et aspexit me illis qdẽ oculis. Vir. i prio. Aspice bissenos lętãtes agmĩe cygnos. Attici ἐναντίον θεοῦ. καὶ ἐνόπιόν σου. Terẽ. i phor. Nãq; iscitia est aduersũ stimulos calces. παρε καθήμην τῶ θείω. Iuuenalis i quarto. Spectẽt iuuenes quos clamor & audax Spõsio: quos cultę decet assedisse puellę. Illi πρῶτον μὲν οὖν. δεύτερον δέ. εἶτα μεν. ἔπειτα δέ. Nostri x̃o primo uel ꝑmum quidem: dẽi de x̃o: uel post x̃o: uel nũc x̃o: uel secũdo: aut secundũ uero. συγρέφω τὴν διάνοιαν. καὶ ἀνάπολῶ τὸν νοῦν. Teren. i and. Nũc quã rẽ uitio dent quęso animum aduertite. Idẽ in eunu. Aduerti hercle animum. Vir. i. vi. Ceruleam aduertit puppem: ripęq; propinquat. ἐπερείδομενοσ τὴν βακτηρίαν ἐπιβαίνει ὀδόθεῶν. Vir in. xi Impressoq; genu nitẽs terrę applicat ipsuz. Attici ἐν μέρει. πρόσ μέροσ. καὶ ἐκ μέρουσ. Nostri quoq; ad partem: & i parte: & ex parte. Illi. τοῦτο μόνον διδόθαι οἱ ἐνομίσεν ἔργον. Terẽ. in and. Id sibi negocium credidit solum dari. G. Huic simile est illud uirgilianum. Dixerat & genua amplexus genibusq; uolũtas Hęrebat. καθ' ἡμᾶσ ἐγένετο. καὶ κατάγνωμην. κατὰ τόσον θέλημά. Demosthenes. G. Hoc est quod dicimus secũdum uolũtatem uestram. & secundum uos. Lucanus in septimo. Secundum ęmathiam lis tãta daf. Attici βουλένομαι. προβλέπω. σε. καίσοί καὶ προνοῶ. Quomodo & apud nos cõsulo & prouideo prospicio: tam datiuo q̃ accusatiuo cõiungif: sed datiuo prouidẽtiam significãt. Illi πατρόθεν. καὶ μητρόθεν βάρβαροσ ἐςι καὶ ἐκ τε πατρόσ καὶ μητρόσ βάρβαροσ. Nos a patre: & a matre atheniẽsis est. Attici προσσοῦ λαμβάνω τὸ λε. ἀντὶ τοῦ παρασου Romani quoq; apud arbitrum & ad troiam: tamẽ ,p apud Troiam. Virgilius i primo. Prima quod ad troiam pro caris gesserat argis. ὑπονοῶ τα ἱερά κεκλεμμένα. ἥγοῦν εἶναι. Frequentissime nostri quoq; participia pro infinitis: vt audio interfectum: mortuũ: cęsũ. & similia: in quibus oibus subauditur esse. Iuuenalis. Inoperituros audio

Apud latinos nulla prępositio nec aduerbiũ prępositiuũ casualiũ nisi accusatiuo uel ablatiuo cõiũgitur. quod fit tenus quę apud grẽcos ad uerbium est genitiuo iungitur id fit grẽcorũ more

Accolo fluuiũ & fluuio

Iuuenalis satyras distinctas esse in libros

Primũ uel primo

Consulo . prouideo . p̃spicio tam tam datiuo q̃m accusatiuo iunguntur . sed datiuo prouidẽtiã significãt

Ad pro apud

Audio interfectũ . mortuũ . cęsũ & similia qbus omnib9 subauditur esse

Coronatur illa ré & illa re

Præpositionis defectus apd virg. armis pro cũ armis

Nec soluendo eras apud cicerone

πλέψας τοὺς δεκάτους τὰ ἱερὰ καὶ τῶν θεῶν

Depilatus deos decumas

Ruo absolutũ & actiuũ

Virgilij locus

Moror absolutũ & actiuũ

multos. ὥστε λέγειν. περικόπτειν γεωργέ. Salustius in catili. Et populis lętari: & merito dicere fieri. Attici. ς εφάνοῦται κοτίνω ς εφάνω καὶς εφανωσάμενόσ καλάμω λευκῶ. Et romani coronat illam ré: & illa re. quomodo etiam induit. Horatius in coronari olympia. Vir. i. vij Induit albos cum uitta crines. Idem in decimo. An sese mucronem ob tãtum dedecus amens Induat. Prępositio apud illos frequẽter abũdat & deficit. συνὰ πόθὸνῶν μαῖσύνσοί. Demosthenes. G. Et nostri conuenit mecum tecum. Aristophanes autem. ἄπεῖμῖνἔκεῖθεν ἐκτράχηλιθῆ πεσὼν. deest enim κατά. Homerus. G. Nostri quoq; utraq; figura utũt Virgilius i nono. Tum demum pręceps saltu sese omnibus armis In fluuium dedit: deest cuj. Attici μέμνῦμαι σύγγνωθι. Idest nemini dat ueniam. Demosthenes. G. Salustius in iugur. Hoīs ueteris, psapię multarum imaginum nullius stipẽdii. Frequẽtius tamen in huiuscemodi sensu Romani ablatiuo utuntur. Terẽtius i andria. Ibi unam aspicio adolescẽtulam forma bona fortassis: ac uultu sosia adeo modesto: adeo uenusto: ut nihil supra. Cicero in philippicis contra Antonium. Tu nec soluendo eras: idest soluere debita nõ poteras. Illi. συμφωνῶ ἐμαυτῶ ἐυλαιμονῶ τι. καὶ ἐυλαιμονῶν. Nostri inueniunt hac forma sępe usi. conscius sum mihi bene facienti: & benefaciẽs: quomodo dicimus: nomen est mihi iulus & iuli: & iulo: & iulum. Virgilius in tertio. Sensit medios illapsi in hostes. Illi κλέψασ τῶν θεῶν τὰ ἱερὰ. καὶ τοῦσ θεοῦσ. Et nostri depilatus deos decumas: & deorum decumas. Attici αἰθάνομαι ὀλμησ καλῆσ ἐνἀλλοτρία τραπέζη. Nostri accusatiuo. Sentio illam rem. ἀγνοεῖτὴνἀμαρτίαν. Similiter latini: ignoscit culpã. G. Et magis foeminum ipse foetus est Quomodo apud nos: hic & hęc stirps: & finix. silex: & multa similia. Herodotus in tertio. G. idest obiit uel mortuus est. a suis. Attici. ταυτὸ τοῦτο. τοῦτἔς ἐκεῖνο Nostri quoq; idem huic illud est. Iuuenalis i secũdo. Implet & ad moechos dat eisdem ferre cinędis. εἰ ματῶ ἐγὼ καὶσέ. καὶἀποδεῖλιῶ ἐγὼ καὶσέ. Quomodo & latini sępe eadem uerba diuersis proferunt significationibus: vt ruo absolutũ & actiuum. Virgilius in octauo. Ruit omnis in urbe Pastorum ex acie numerũ hic enim est absolutum. In primo autem actiue protulit. Incubuere mari totumq; a sedibus imis Vna eurus: notusq; ruunt. Similiter moror tam absoluta q̃ actiua significatõe ponit. Virg. in primo. Hunc phoenissa tenet dido blandisq; morat Vocibus. Iuuenalis in tertio. Morantur pauci indiculũ & fugientem exurbe pudorem: hoc in actiua significatione. Virgilius in quarto. Quid moror an mea pygmalion dum moenia frat Destruit. Illi. υἱόσμου ἐσί. καὶἐσιμοῖ υἱόσ καλόσ. Similiter nos dicimus argumẽtum huius rei: & huic rei est illud. Quomodo dicimus: pater huius est: & huic ille. Virgilius in nono. Huic monstro uulcanus erat pater. Attici ἐν τοσούτωδέ. Quomodo & nostri. interea dum. Virgilius in

Salluſ. Hora. Virg. Virg. Demoſt. Ariſto. Virg. Demoſth. Salluſt. Teré. Cicero. Virg. Hero. Juue. Virg. Virg. Juue. Virg. Virg. Virg

idest cuius gratia :aut ad cuius bonum. Attici. G. Frequētissime hac fi-
gura utuntur nostri. Salustius in iugurtino. Hoīes ueteris prosapię mīta
rum imaginum:ac nullī stipēdii. Τοῦποιεῖν. Τοῦφαγεῖν. Τοῦλαβεῖν.
Τοῦλέγειν. Demosthenes. ΤόγάρπρᾶτΤειν Τοῦλέγειν. καίχειροΤό
νεῖν. pro hac cōstructōe:idest pro articulo genitiui:quod cōiūgūt grēci cū
uerbo īfinito:nos gerūdiis ī di terminātibus utimur:addētes tamē causa
uel gratia:vt discēdi cā lego Virgilium. accusādi causa & defēdēdi ī fo-
procedo. ΛειΤάι χρημάΤῶν ὁΛεῖνᾶμ καίΛεομάιΤροφῆσ. Isocrates.
.G. Nostri egeo illius rei:& illam rem:& illa re. & supplico tibi. & quęso te
Terētius in ādria. Huic supplicabo:amorem huic narrabo meum. Cice.
pro Roscio. Nam per deos immortales quid est in hac causa q̄ defēsionis
indigeat? Demosthenes philippicarum quarto. καίΤόν ἄνΤόν Τρόπον
ὥσπερ ΤῶνςρᾶτεῦμάΤων ἀξιώσει ἐᾶνΤίσΤόνςράΤηγον ἡγεῖ ϑαί
ὄυΤῷ καίΤῶνπραγμάΤων Τούσ ξῦβουλευομένουσ ἡγεῖ. & nostri
frequēter hac figura utuntur. quemadmodum dicis sic facis : prout dicis
facio. ΛιάΤάσ ἁμαρΤί : ad accusatiuum ΛιάσέὁΛείσ ἡμῶνβούλε
Ται ἐυφημῖν. Cicero pro ligario. Atq; in hoc quod cum mendacio si uis
gloriari per me licet. ΤοσοῦΤον ὅσον. ΤοσοῦΤον Λιενήνοχεν ὁΛεῖ
νάΤοῦΛεῖνοσ ὅσον. ὥσΤε καίλέγειν ἅπαντάσ :quod pleriq; dicunt :
Τοσούτῷ ΛιοίσειΤοῦΤοΤᾶνΛρόσ ὅσω. Et Romani tantum quā
tum :& tāto quāto. differt. distat. ītereſt. prestat. Attici. ΤοσοῦΤον ἄπεῖ
μιΤοῦκακουργεῖν. καίΤόσοῦΤῳ ἄπεςιΤοῦΛίκαιοσ ἐῖναι. Similiť
latini tātum :& tanto defuit inuitis ciuib? aliquid facere. Cicero pro. M.
Marcello. Tātum abes a perfectione maximorum operum:ut fundamē
ta quę cogitas nondum ieceris. Illi ὄυΤοσ μέν γεννηϑείσ χρόνουσ ἐι-
κοσι ΤόΛε ἐποίει. Teré. in eunu. Ille alter ad nos uenit:ānos natus sede
cim. Illi ἐπαινῶσέ ποΤέμὲνΛιά ΤόφιλόΤιμον ἐῖναι ποΤέΛέ καί
Λιά ΤόγεναιόΤαΤον φαίνεϑαί. pro quo nos cum tum. Cicero pro Li-
gario. Cum in omnibus causis grauioribus. Cai Cęsar initio dicēdi com
moueri soleam uehemētius:q̄ uidet uel usus uel ętas mea postulare. Tu
in hac causa ita multa me perturbāt ἄρᾶ. apud illos supponit Τοίνυν prę
ponitur. apud nos autem:& igitur & ergo tam prepōnūtur q̄ supponūt.
Attici ΤῶνπρώΗν ἀγᾶϑῶν ἡΛϑεμοι ἐισνοῦν. Oia hęc & apud nros
inuenis. Vir. i nono. Nocte super media tuti sub matribus agni Balantū
exercēt. Cicero ℞ri. i. Vatum illius temporis mihi uenit in mētem. Idem
de signis. Venit enim mihi fani loci regionis illius ī mentem. Attici σή
μερον ἡμέρα ἄυριὸν πρωί ΤοῦΤο. ὀιγῦν ὀϑάνάνα Τοσ ἄλίσ. Nostri
quoq; aduerbium est quādo casuali adiungunt:vt Persius. Euge tuum &
belle:nam belle hoc excute totum. Idem. Hesternum cras abiit. Vir. Ma
ne nouum & sponte sua. Et Lucanus in primo. Tu satis ad uires romana
ī carmina dādas. Attici. ΛίκηνποΛεμίων ἰΛοισᾶν ἀνΤουσ ποιεῖν.

Sallusti
Demosth
Ilocrates
Terēti
Cicero
Demosth
Cicero
Cicero
Perſius
Perſius
Virg
Lucan

Ego illius rei & illa rem & illa re

Τοίνυν ἄρα

Salustius in catilinario. Cum domos atq; uillas uideas in modum urbī
um ędificatas. Thucydides. G. pro nudius tertius. Hīc romani tertium
& tertio kalēdas uel nonas:uel idus. uel kalendarum : nonarum iduum
pro in tertio ante kalēdas uel nonas:uel id?. Cicero inue. i. Meministi ne
me ante diem duodecimam kalendarum nouēbrium dicē ī senatu fore ī
armis certo die:qui dies futurus esset sāte diem sextum kalēdarū nouem
brium :pro in diem sextū kalēdaꝝ nouēbriū. ante frequētius tamē accusa
tiuo adiungit:& per eclipsim prepositionis. Attici. πείϑὸμάισόι. ὑπᾶ
κούωσου. ὑπόΤάΛΤομαίσοι. Hinc Romani obedio tibi:& ausculto ti
bi. Salustius in catilinario. Quę natura prona:atq; uētri obediētia finxit:
pro obaudiētia. Teré. ī an. Pāphilū ne adiutē:an auscultē seni. Attici πει
ϑόμενοσΤῶπατρί. ἐῖμίσοι ὑπήκοοσ. Hīc romani dicūt audiens tibi
sum. Attici ὑπρόσ. σοῦ. ἂν Τί πᾶράσοῦ accipiūt:sicut & nos super pro
de. Demosthenes philip. iiij. G. Vir. ī. i. Multa sup pamo rogitās sup be-
ctore multa. Attici. ἡμύσει. Hīc romani. Dimidio superat. Vnde luue,
ī. v. Partes q̄ uēdere possis Pluris dimidio. Similiter prestat pro superat.
Vir ī. xii. Ibo aīs:uel magnū cōtra prestaret achillē: p superet. Idē ī prio.
Gradiesq; deas supereminet omnes. Illi. περιόπΤόμαιΤόν ἄϑενοῦν-
Τα. ἀποΛοκιμάζω. ΤόΛέΤι. Romāi ad accusatiuum despicio. & cōtem
no:& aspernor illum προβλέπειν. ἀφορᾶν ἐπιβλέπειν ΤόΛε. Cice.
ro pro Milone. Et aspexit me illis quidē oculis:quibus tum cū oibus oia
minabat. Vir. in primo Et alto Prospiciēs sūma placidum caput extulit
unda. Illi ὑπόΤοῦϑεοῦ. ὑπόΛεΥΛρω. ὑπόΤόνςρατηγόν. Hinc sub
apud nos accusatiuo & ablatiuo adiūgit. genitiuo. n. prepositio apud lati
nos preponi nō potest separatim. Vir. ī secūdo. Postesq; sub ipsos Nitunt
gradibus. Idem ī octauo. Sub te tolerare magistro Militiam. Sub oculis
quoq; dicim?: pro ante oculos. Attici. ἀνέχομαίσε λοιΛορεῖν. καίλοι-
ΛοροῦΝΤα. καίλοιΛοροῦΝΤοσ. Sic & nos patimur illum facere hoc:
& hoc faciētē:& hoc faciente. Illi ἄρτι. ἢ πρώΗν. dicūt qd paulō ante uel
mox fuit. Et ex hoc Romani e uestigio dixerūt:uel q̄ stās aliquis ī eode
uestigio facit. vnde statim quoq; dicit:uel quātum tempus est in uno ue-
stigio faciēdo:qd est breuissimū. Cice. in. i. ℞ri. Euestio quasi quodā circa
eo poculo factus est uerres rediit ad se:atq; ad mores suos. Illi ὑπέρκαπ
νοῦΤίϑησι. καί ἐπί ΤῶνὤμωΝ. Sic & similia dicūtur. Vir. ī. vi. Gemīa
super arbore sidūt. Et frōde super uiridi sūt nobis mitia poma. Idem ī bu
colicis. Fama super ętbera notus. Attici ἐπίκρόνοὑ ἦσαΝ ἢ ΤοῦΝ ἐπί
ΤῶΝἡμέρῶΝ ΤοῦκρόνοῦΝ. nō addētes diem:hoc & nostri est quādo fa-
ciunt. Demosthenes pro ctesiphōte. G. Idē in philip. G. ὑπόΤήΝἐξουσί
ΑΝ ἄὐΤοῦ ὑπάρχει. Et nostri sub imperio suo:& sub imperium suum
facit gentes. Attic ὑπομένω καίὑποφέρω. Et latini sustinebāt illum.
Illi. ὑπολάμβάνω. pro respōdeo ὁΛέ ὑπολαβῶΝ ἔφηΤάΛε ἡγούΝ

Thucydides
Cicero
Sallust
Terētius
Demosth
Virg
Virg
Virg
Virg
Cicero
Virg
Virg
Virg
Demost
Demost

Ciceronis locus

Meministi me diuere

A uestigio qd significet

ὑπολαμβάνω. i. respōdeo

ἀπολογούμενος. Plato in protagora. G. Hinc Virgilius i. vi. Suscipit anchises atq; ordine lingula pādit: pro respōdit ad interrogationē ęneę. Inueniuntur & nostri abūdātia utētes: ut loquere dicēs: & stude properas & similia. Attici ὁρῶ ὑμᾶς μεταμελεσθαι. καὶ μετάμελόμενος Hac figura frequētissime quoq; Ro. utūt: ut ifinita ꝓba, p pticipiis ponāt vt Teren. in adel. Video sapere i loco amare iter se. νὴ τὸν ἀπόλλω. μὰ τὴν ἀφροδίτην. Latini plerūq; utuntur accusatiuo i buiuscemodi iteriectionibus: prob deum fidem. Terētius i phor. Prob deum immortalium fidem: negat phanium esse hac sibi cognatam demipho. Et ad noia tiuum tamē solet proferri: vt idem in adel. Prob dii immortales facinus idignum geta qd narras. Attici συλλέγει φθονοῦνμοι ὀβάσκανος. Et nos inuidiam mihi colligit. ἐπὶ τρέπωσοι χαίρειν. καὶ χρήματα. Iuuenalis in primo. Ardēti sese indulsisse tribuno. ἔχω σκῆπτρον. καὶ φέρω. κομίζω τόδε. Virgili in. vii. de thiara & sceptro. Hoc priami gestamē erat cum iura uocatis. Idem in primo. Virginibus tyriis mos ē gestare pharetrā. Idem in eodem. Pręterea sceptrum illione: quod gesserat olim Maxima natarum priami. illi γνῶσις. ἔλησις. ἔξις τῆς γραμματικῆς. Et nos est nobis prudentia illius rei: & de illa re. φροντίζω. τὸδε. καὶ φροντίζω σοῦ. Et nos ad accusatiuuꝫ: curo illam rem. χάριτας θαυμάτουσ σοι οἶδα. Terētius in eunucho. Magnas uero agere gratias thais mihi. Idem i eadem: & habetur & refertur thais tibi ut merita es gratia. Attici εἰσάγω δόμους. καὶ εἰσδόμους. τοῖς ἐμοῖς μὴ χαιρέτω. Hinc nos uicem tuam doleo: pro ī tuam. Et. vii. kl. pro ante kl. Virgilius in primo. Italiam fato profugus: pro ī italiam Terentius i eunucho At ille alter ueniet annos nat? sedecim: pro ante sedecim. Frequētissime ē hęc figura apud auctores: in qua prępositō deficit. χαμόθεν. qd est a loco. Cratinus pro in loco posuit. G. Melius tamē distinguendum χαμαί. etiam bene a loco accipitur χαμόθεν. χαμαζε. ab humo. Nos genitiuo quidem i loco: & ablatiuo uero de loco: & accusatiuo ad locum utimur: humi sum es est. Salustius i iugur. Quę humi crudo atq; arenoso gignuntur Virgilius tamē eiectum littore dixit: pro in littus: q̄uis quidam distīguētes eiectum ad cōsequēs uerbum dicūt. Littore egētem Suscepi: & regni demēs in parte locaui βόσκεται τὴν ὕλην τόπῳ. Simile Virgilius in tertio georgicorum. Pascuntur uero siluas & sūma lycei. Idem in secundo ęnei. Implicat & miseros morsu depascit artus. Sic ergo possumus dicere satior illius rei: & illam rem. Terentius in adelphis. Sed postq̄ intus sum omnium rerum satur.

Plato
Virg
Terēt
Terē
Terē
Iuuena
Virg
Virg
Terēt
Terē
Virg
Terē
Crati
Virg
Virg
Virg
Terēti

χαρίτας ἀθανάτους σοι οἶδα

Doleo uice tuā p̄ in tuā

χαμόθεν quod est a loco pro in loco posuit posuit cratinus

Sallustij locus

Explicitus est liber de Cōstructione.
Sequitur de Duodecim carminibus.

De Duodecim

ARMA virūq; cano troię qui prim? ab oris. Versus genere vniformis: Specie dactylic?. C ōpositiōe simplex: nec similis pedib?: depositiōe termīalis in dissyllabum qui diuidit in cęsuras. Per cola quidē in nouē p cōmota uero in duas semiqnariā & semiseptenariā: p pedes in quinq; quia dactylus habet tres syllabas. Di. quid ē genere vniformis? Ma. quia generalia metra nouē sūt. dactylicū. anapesticū iambicū. trochaicū. choriābicū. peonicū. ionicū a maiori. ionicū a minori. antipesticū: et sūt in quibusdā generib? diuersę species uersuū: ut choriābicū alclepiadeū ex spondeo & duob? choriābis & pyrrichio. Similit̄ alia hui? generis plurima īueniūtur metra: ut illud Horatianū. Lydia dic per omnes te deos oro sabarim. Cur properes amando: quod habet choriābū et bachiū: dactylicū uero vniforme est. Di. quid est specie dactylicū? Ma. quia legitimos pedes dactylos & spondeos accipit: qui in dactylos resoluūtur ratione tēporū: Di. quid est cōpositiōe simplex? Ma. quia sūt uersus ex diuersis generib? metroꝝ cōpositi: quales inuenies apud Horatium: & alios lyricos uersus mixtos ex dactylis & iambis. ut est apud Flaccū. Scribere uersiculos amore pculsū graui. Est enī semiquinaria pēthimemeris heroica cū dimetro iambico. Heroicus uero simplex est cōpositione idest a pedibus vni? speciei cōponit̄. Di. quid est nec similis pedib?! Ma. quia licet uel dactylos uel spondeos ponere. Di. quid est depositiōe terminalis in disyllabū? Ma. catalecticos dicūt quib? deest in fine aliquid. Acatalecticos quib? nihil deest. Heroic? autē qui legitimos habet dactylos: quia trisyllabi sunt: ideo in disyllabū desinē vult: & minuit in fine vnā syllabā ne sit impedimēto sequēti uersui: quin celeriter incipiat. Pręterea dicūtur hypercatalectici quib? abundat vna uel duę syllabę: ut nouenariū pindaricū: quod cū sit dimetrū iambicū: habet tamen vnā syllabā plus in fine. Horatius. Siluę laborantes geluq;. Brachycatalectici dicūtur in iambicis et sīlibus: quibus deest vna syllaba ul duę. ut est senariū iābicū colophon: ut Horatius: Mea renidet in domo lacunar. Per cola diuisio separatur in certas ītegras partes orationis. Per pedes uero secūdū metri rationē: et p cōmata similiter. Cōmata autē sūt tria. trochaica semiquinaria. & semiseptenaria. Quarta enī bucolica magis passio est sicut semipes & quarta trochaica: & quę īueniūtur p singulos pedes. Cęsurę ꝯo uersuū & rythmū seuiorē solent pficere: & necesse est uel vnā uel duas cęsuras in uersu inueniri. nam tres rarissime possūt īueniri in eodē uersu. Nam si semiqnaria habet: trochaicā raro habere potest: nisi quādo monosyllaba inēsit dictio ut munera clara dedit dat eidē debita pater: & ecōtrario si tertiā trochaicam habet: semiquinariā raro habere potest. Per pedes quinq; diuiditur hic uersus cęsuras quia sex pedes quinq; habet ītērpretatiōes. Di. quot figurarum est heroicus uersus? Ma. triginta & duaꝫ. Di. quomodo? Ma. quia

Hora
Hora
Pindarus
Hora
x

Vniformis
Dactylicus
Simplex
Cola
Commata
Generalia metra nouē
Vniforme quid
Dactylicū qd
Compositiue simplex
Nec similis pedibus
Depositiue terminalis in dissyllabū
Catalectici
Acatalecticiuersus
Hypcatalectici
Brachicatalectici
Cola. i. partes orationis integre
Commata tria
Trochaica
Semiquaria
Semiseptenaria
Bucolica
Semipes
Trochaica quarta
Vnā uel duas cęsuras necesse in uersu inuenīri tres rarissime

aa

quinq; dactylos uel ſpondeos habētes vnius ſunt figurę:ſimilit̃ quattuor dactylos & vnū ſpōdeū habētes:quīq; faciūt figuras:& ecōtrario ex quattuor ſpondeis & vno dactylo quinq; figurarū eſt. Vnus enim inter quattuor mutās loca quinq; facit figuras:Sic & duo ſpōdei inter tres dactylos: et duo dactyli inter tres ſpondeos mutātes loca denas faciūt figuras. Habem⁹ igitur tres modos:& prim⁹ ſingulas figuras habet ex quinq; ſiſ̃ibus Pone igitur figuras. Secūdus modus conſtat ex quattuor dactylis & vno ſpondeo quinq; figuras pone & hic decem figuras: Tertius modus eſt ex duobus & tribus cōmutatis:in quo denę ĩueniūtur figurę. Adde etiā xx. Omnes igitur ſūt.xxx. & duę figurę:& ut ſcias etiā aliā rationē figurarū in omni metro:cōputa quot pedes accipiūt ſingula loca:& multiplica numerū:quem accipiūt ſingula loca: priora ad numerū pedū:quos accipiūt loca ſequētia:ut in heroico prim⁹ locus accipit duos pedes:hoc ē dactylū et ſpondeū:ſimiliter ſecūdus duos.bis duo quattuor fiūt. Tertius ſimiliter duos.bis duo octo fiūt. Quartus quoq; duos:bis octo xvi.& quint⁹ duos bis ſexdecī xxx.et duo. Et in iābico ſimilit̃ p̄m⁹ locus accipit pedes quīq; ſecūdus tres:ter quinq; ſūt quīdecim. Terti⁹ quoq; quinq;.quīquies quīq; lxxv.Quartus tres.ter.lxxv.ccxxv.oriūtur. Quint⁹ quinq;.quīquies.ccxxv .M.c.&.xxv.Sic in omni metro in q̄ diuerſoꝝ pedū ſūt eadē loca capacia: ut in anapęſtico & trochaico hac ratione figuras potes ĩuenire.Nam ĩ illis metris in quibus ſingula loca fixos habēt pedes:ideſt ſingulos fiūt vnius figurę:ut in aſclepiadeo ac ſapp̄hico endecaſyllabo & ſimilibus.

¶ Arma virumq; cano troię qui p̄m⁹ ab oris. Di.ſcande uerſū.Ma. Armaui.rūq;ca.notro.ię qui.primuſab.oris.Di.quot habet figuras?Ma.decē. Di.quę? Ma.quia conſtat ex tribus dactylis & duob⁹ ſpondeis. Di.quot cęſuras habet? Ma.duas. Di.quas? Ma.ſemiquinariā & ſemiſeptenariā. Di.quomodo?Ma. armaui.rūq;ca.notro ię.Di.quot partes oratiōis habiſte uerſus?Ma.nouem. Di.oſtende.Ma.arma.virū.q;.cano.troię.qui.primus.ab.oris.Di.quot nomina?Ma.ſex.arma.virū.troię.qui.primus.oris. Di.quot uerba?Ma.vnū cano.Di.quot prępoſitiōes?Ma.vnā ab.Di.quot cōiunctiōes?vnā q;. Di.arma quę pars oratiōis eſt?Ma.nomen.Di.quale? Ma.appellatiuū.Di.cui⁹ ſpeciei? Ma.gn̄alis.Di.cui⁹ generis?Ma.neutri. Di.cur neutri? Ma.quia omnia quę in plurali numero in a deſinunt ſine dubio ſūt neutri generis. Di.cur ſingulare nō eſt in uſu? Ma.quia multas et uarias res hoc nomen ſignificat.arma enim dicūtur hoc nomīe inſtrumēta nō ſolū bellica: ſed etiā fere omniū artiū:ut Virgilius de agreſtib⁹ in primo Georgicoꝝ.dicendū duris quę ſint agreſtib⁹ arma:nautarū q̄q; et piſtorū inſtrumēta arma dicūtur.Virgilius in quinto.Colligere arma iubet ualidiſq; incūbere remis.Idem in primo.Cerealiaq; arma expediūt Cū igitur ſit omonymū quod quidā vnicū dicūt:& uarias res ſignificet: ſicut ipe demonſtrat:ſingulę enim earū habent ſua nomīa:ut ſcutū galea

Arma.

Arma

Virg

Virg

Virg

Omonymū

et cętera. Non igitur opus eſt in hoc nomine ſingularis numerus:cū ſemp in plurali ſignificatiōe ponat̃.Poteſt etiam et differētię cauſa ſ̃ ſingulare taceri:ne ab armo artu corporis obliqui caſus pferri exiſtimēt̃:hic arm⁹ hui⁹ armi.Di.cui⁹ figurę?Ma.ſimplicis.Di.fac ab eo cōpoſitū.Ma.armiger armipotens ſemermis inermis & inermus. Di.cui⁹ caſus in hoc loco? Ma.accuſatiui. Di.vnde hoc certū eſt?Ma.a ſtructura ĩdeſt ordinatione et cōiunctiōe ſequentiū. Cano enim uerbū accuſatiuo coniūgitur:ergo ſi quādo ĩuenies talem ordinationē:pone loco neutri maſculinū & foemininū:quoꝝ accuſatiui nō ſūt ſimiles nomīatiuis:et manifeſtabit̃ tibi caſus: ut in hoc uerſu.cano uirū dixit:ſimiliter cano illā dicim⁹:ex quib⁹ neutra quoq; ſine dubio poſſum⁹ intelligē ſecūdū quē caſū proferant̃:tam in ſingulari q̄ in plurali numero.Nec ſolum tamen in neutro genere in quo nominatiu⁹ accuſatiu⁹ & uocatiu⁹ ſimiles ſūt: ſed etiam in aliis generib⁹ in quib⁹ inuenies ſimiles caſus:& dubitas ſecūdū quā ſtructurā poſiti ſint: cōpone cū illis qui nō ſūt ſiſ̃es: & ſoluiſti tibi dubitationē: utputa ſi dicas oratoribꝰ utor magiſtris:& dubites utrū datiu⁹ an ablatiu⁹ ſit caſus oratoribus & magiſtris:nō ſolū q̄ utor uerbū ablatiuo ſēper cōiūgit̃ hoc poſſis agnoſcere:ſed etiā ſi ſecundū ſingulare̅ numerū hanc eandē ordines orationē dicendo:oratore magiſtro utor. Omnia enī terminātia in e ablatiuū maſculina uł foeminina nullū ſimilē caſū habent.Di.quotę eſt declnationis arma?Ma.ſecūdę.Di.quare? Ma.quia genitiuū armoꝝ facit. Omīa autē neutra pluralia a finalē nominatiui in o longā cōuertūt:& addita rū faciūt genitiuū:ſi ſint ſecūdę declinatiōis.Illud quoq; poſſū dicere:quoniā alteri⁹ declinatiōis nomen in ma deſinēs in plurali numero nō inuenitur niſi ſecundę:ut prima primoꝝ:ſūma ſūmorū. Di.fac deriuata ab eo?Ma. armariū armamētū armamētariū armilę:quę nūc uocant brachialia. Sic Cicero in quarto de rep. Armētū habeo armētari⁹. Di.dic uerbū denominatiuū.Ma.armo as at.Di.vnde certū eſt quādo uerba a nomīe:an nomē a uerbo naſcit̃?Ma.ex ipa ſignificatiōe & rerū natura cognoſcit̃:nam nō poſſum⁹ dicē armo:niſi prius ſint arma quib⁹ armemur:nec auro as: nec ſubęro as. Vnde Perſius. Subęrato tinniat auro:niſi prius ſit aurū uel ęs. Contra autē a uerbo naſcit̃ quod nō pōt eſſe niſi prius actus uerbi in eo intelligat̃:ut cū dicas lector:ĩtelligo eum prius legiſſe:& ſic ei nomē do. Ergo armo ſicut dixim⁹ uerbū eſt denomīatiuū:quod a nomine naſcitur lector autem nomē uerbale. Di.paſſiuū eius dic. Ma.armor.Di.declina Ma.armor ris uel re armat̃.Di.dic participia actiua. Ma.armans armaturus:paſſiua participia armat⁹ & armādus.Di.fac nomen uerbale a participio pręteriti tēporis.Ma.armator armatrix.Di.cur?Ma.quia omnia participia pręteriti temporis us in or cōuertētia faciūt nomen uerbale in omni cōiugatiōe maſculinū ex quo iterū or in rix mutātes facim⁹ foeminīnum: niſi euphonię ideſt ſonus pohibeat:quod euenit in illis quę in ſor

Armiger
Armipotens
Semermis
Inermis
Inermus

Armariū
Armamentariū
Armamentū
Armilę quę nunc
Brachialia

Cicero

Perſius

Quando uerba a nomine
an nomē a uerbo naſcat

Nomē uerbale m or q̄no
do formetur & foemini
nu m trix

desinūt:ut pransor cursor tonsor:nemo enim dicit pransrix cursrix tonsrix
propter asperitatē plationis: ut Terētius tonstrina dicit euphonię causa
addens t cōtra regulā.Sicut enī a doctore doctrina: cōsonātes eas habuit
quas suū uerbū pmitiuū:sic debuit tonsrina absq; t esse:nisi sonoritas coe-
gisset. Defereſtrix quoq; Cicero in thimęo protulit addita t. Di.fac alia
deriuatiua ab eodē supradicto participio. Ma.armat? tus tui armatura
quę rem ipsā significat:& sciendū ꝙ plerūq; quędā nomīa fere eandē ha
bent cū participiis termīationē:differūt autē declinatiōe. Nam nomina
quartę sunt:participia uero secūdę: ut iudicat? ὀκριθείσ hui? iudicati se-
cūdę:iudicat? uero ὕκρίσισ hui? iudicat? quartę. Monit? παραινεθείσ
hui? moniti.monit? παραίνεσισ hui? monit?: lectus ὀἀναγνωϑείσ
hui? lecti & hui? lect?.ὕἐκλογῦ. Aditus. προσιτεοσίσ hui? aditi adit?
ἔισοδοσ hui? aditus. Quidā autē stulte & contra usū auctoꝝ participij
penultimā pducūt & dicūt hoc se facere differētię causa:nullū enim par-
ticipiū ueniēs a uerbis in eo desinētib?:siue secūdę siue quartę sint cōiuga
tionis: ~~idcō~~ pductā habēt ante tus: ut moneo monit?:habeo habitus:prę
tereo prętérit?. Virgilius in ix. O mihi prętéritos referat si iuppiter ānos
obeo obitus.Idē in x.Morte obita quales fama est uolitare figuras. Adeo
quoq; facit aditus.Ouidius in fastis.Sol adit? quā quęris ait ne uana labo
res.Nupta iouis fratri tertia regna tenet. De adit? igitur quātū ad prędēs
sufficiēter diximus: latius autē tractatū est de participio hoc in libro sin
gulari. Nunc etiam hoc est sciendū ꝙ genitiuus quoq; supdicti participij
pene in oībus assūpta o facit rei nomen:ut iudicati iudicatio:orati:oratio
rati ratio:moniti monitio:lecti lectio:idest penultima in oībus correpta.
Quāuis igitur regula det nobis copiā tam in us q̄ in o terminātib? ut in
significatiōib? rerū:tamen auctorū nobis usus sūt magis obseruādi.Illud
quoq; sciendū ꝙ multa nomīa uerbalia participiis futuri tēporis similia
inueniūtur:& a passiuis quidē semper:ut amādus φιληθησόμενοσ no
men amādus ὀφιλητέοσ participiū. legendus ὀἀναγνωσόμενοσ no
men legēdus ὀἀναγνωςέοσ participiū similiter & docēdus ὀδιδαχ-
θησόμενοσ nomen & διδακτέοσ participiū: & in futuri quidē tem
poris participiis passiuis hoc euenit semp:in actiuis autē nō sēper:sed in
quibusdā:& hoc in foemininis:ut armatura ὅπλισισ nomen & ὁπλι
σομένη participium.litura ἐξάλειψισ nomen & ἐξαλειφθησομένη
participiū.scriptura ἠγραφή nomen & ηγραφθησομένη participiū.
Est autē īuenire nomīa adiectiua hominū & mobilia in oībus similia pa
riter participiis prętériti tēporis etiā in declinatiōe nomen & participiū:
ut doctus nomen ὁδιδάσκαλοσ & καὶ ὁδεδιδαγμένοσ partici-
piū:armat? ὁπλίτησ nomen & ὁπλισμενοσ participiū.Ergo sciēdū
ꝙ si sint nomina mobilia hominū:nō possūt eadē etiā rerū esse:ut doctus
armatus:& contra si sint rerū incorpaliū nō possūt eadē & hōiuꝫ adiectīa

Defereſtrix addita t.

Terē

Cicero

Monitus & preteritus & sim
ila qdā stulte penultima pdu
cta proferunt

Virg

Virg

Oui.

Judicatio

Oratio

Doctus nomē. ꝙ. διδάσκαλος

Doctus participiū

ut monitus aditus. Sūt etiā rerū uocabula quędā quę neutris prętériti tē-
poris participiis similia sūt:ut factū nomen τὸπρᾶγμα & τὸπεπραγ
μένον participium est:visum τὸλόγμα nomen & τὸλελογμένον
participiū. Est autē qñ participiis prędētis tēporis similia īueniūtur noīa
adiectiua:ut sapiens nomen ὀσοφόσ & participiū ὀφρονῶν.amans no
men ὀφίλοσ & participiū ὀφιλῶν. Sed nomen genitiuo: participium
autē accusatiuo iūgitur secundū uerbi naturā. Vt natus & ipe dea γεγε-
νημένοσ.Τηθεᾶ.natus autē τέκνον θεᾶσ dicit.Di.virū quę pars orati
onis est?Ma.nomen. Di.quid est nomen?Ma.pars oratiōis vniuscuiusq;
rei suppositę:cōmunē uel ppriā qualitatē significās.Di.quot accidūt no-
mini? Ma.qualitas siue species genus.n.f.c. siue declinatio. nā cōparatio
nō bene inter accidētia pōt poni: quia nō est gñale accidens: nec in oībus
inuenit nominis specieb? sicut supdicta quinq;.Non enim est species no
minis in qua nō inuenias qualitatē & genus & numerū figurā & casum:
cōparatio autē in solis ut dictū est adiectiuis inuenit. Di.dic igitur virū
cui? speciei est?Ma.primitiuę:pōt tñ & a vireo uerbo esse deriuatū:& est
appellatiuū:& significat corpus animale.Di.cui? generis?Ma.masculini
Di.vnde hoc certū est?Ma.tam ab ipsa natura eius rei quā significat q̄ a
termīatiōe & declinatiōe: oīa enim in ir desinētia quę ppria sūt hominū
masculina sūt & secūdę declinatiōis:ut vir viri:laeuir laeuiri:treuir treuiri
et similia.Di.cur per u scribit? Ma.quia oīa nomīa a ui syllaba incipiētia
per u scribūtur exceptis bitumine & bili qñ fel significat: & illis quę a bis
aduerbio cōponūtur:ut biceps bipatēs biuiū. Di.ꝙ cur sonū videtur habē
u uocalis β.litterę grecę?Ma.quia oīs dictio a ui syllaba breui incipiens d
uel m uel r uel t uel x sequētib? hoc sono pnūciant:video videbā videbo
quia in his tēporibus ui corripit: mutauit sonum i in β in prętérito autē
pfecto & in aliis in quib? pducit naturalē sonū seruat: ut vidi viderā vi-
disse videro.Similit mutat sonū vitiū quia corripit:vita autē non mutat
quia producit:vim mutat quia corripit: vis autē nō mutat quia pducit.
Similit virago & virgo mutāt: quia corripiūtur: vires autem & virtus nō
mutāt:quia pducunt.Similit vim mutat:quia corripit ui:vimen autem
producit:ideoq; nō mutat. Vix mutat quia corripit:vixi nō mutat quia
producit:& hoc idē plerq; solent & in illis dictiōib? facere: in quib? a fi
breui incipiūt syllabę sequētib? dictis cōsonātib?.d m r t x. ut fidus pfid?
cōfiteor infirm? infim? firmus. Sunt qui nō adeo hoc obseruāt:cū de ui ne
mo fere dubitet.Di.cui? numeri est virū?Ma.singularis.Di.dic pluralem
Ma.viri.Di.cui? figurę?Ma.simplicis. Di.fac ab eo cōpositū. Ma.semiuir
duūuir triūuir quinq;uir septēuir decēuir centūuir lęuir frater mariti: vir
biū quoq; virū bis dictū tradūt/viripotens virago virgo virillustris virde
uotus virmagnificus virspectabilis.Quę oīa ideo cōposita accipim?:quia
sub vno accentu pnūciam?. Di.dic cuius casus est virum? Ma.accusatiui

Virū

Factū

Sapiens

Amans

Nomē qd

Comparationē nō esse
de accidētibus nominis

Vir a vireo

Quē sonū habeat β litte
ra greca

Diuersū sonū habere u
consonantē m uides &
m uidi prętérito & in
aliis huius modi

Infirmus infimus fir
mus · quomodo pōfere
da

Leuir frater mariti

Virbius

Virillustris · Virdeuotus
uir magnificus · uirspe
ctabilis · una esse dic
tionē & sub uno acce
tu

Virtus unde dicatur

Viritim .i. κατὰ ἄνδρα,

Coniunctio qd

Coniunctionis accidētia

Treq cōiunctione apud latinos enclitice

Que

Ne

Ve

Nē. uocale amittens nō solū uocali sequente sed cōsonante apostrophe uocatur.

Nec a neq: deduci

Verbi diffinitio

Frequētatiua unde deducātur

Scisco

Scisciro

Vnde dignoscatur uerbū esse tertię uel quartę cōiugationis

Verba in no tertię qmodo faciunt pręteritū

Posui .nunc posui

Cecini cur & nō caui

Concinui

Succinui

Occinui

singularis. Di. fac ab eo deriuata. Ma. hic & hęc virilis & hoc virile & virilitas: virtutē quoq; hinc uolūt deriuari quidā. Di. fac aduerbiū. Ma. viritim: qd grēci κατὰ ἄνδρα dicūt: idest p singulos viros. Di. q: quę pars est? Ma coniūctio est. Di. quid est coniūctio? Ma. pars oratiōis cōnectēs ordinansq; sentētiā. Di. quot accidūt coniūctioni? Ma. tria: potestas ordo figura. Di. cui? est potestatis? Ma. copulatiuę. Di. cui? ordinis? Ma. suppositiui. Di. cui? figurę? Ma simplicis. Di. quē habet accentū? Ma. hęc & alię duę coniūctiōes: uē videlicet & nē sūt apud latinos īclinatiuę: quas grēci encliticas uocant: solent enim suos accētus in extrema syllaba prēcedētis dictiōis remittē: ut virūq; subiectisue tantoue. Ne autē sępissime e amittens apostrophe uocat nō solū uocali: sed etiā cōsonāte sublequēte: ut tanton me crimine dignū ducis? Di. fac cōpositū ab ea. Ma. quodq; atq; neq; quoq; nec quoq; a neq; factū est p apocopā extremarū uocaliū: et quia in fine syllabę q scribi nō poterat trāsiuit in c. Di. cano quę pars oratiōis est? Ma. uerbū. Di. quid est uerbū? Ma. pars oratiōis cū tepore & modis significatiuū. Di. quot accidūt uerbo? Ma. modi formę significatiōes cōiugationes numeri figurę tēpora psonę quoq; in plerisq;. Di. cui? modi ē cano? Ma. indicatiui. Di. cui? formę? Ma. pfectę. Di. quā aliā formā habet hoc uerbū? Ma. frequētatiuā: ut cano cātas. Di. vnde solent nasci frequētatiā Ma. plerūq; a participiis pręteriti tēporis: ut cātus canto cantas: habitus habito habitas: scriptus scripto scriptas: captus capto captas: cursus curso cursas: domitus domito domitas: uolutus uoluto uolutas. Ideo autē diximus plerūq;: q ago agis facit agito: & lego legis legito: & nosco noscis noscito: & scio scis scisco: a quo rursū sciscito. Di. cuius significatiōis est cano? Ma. actiuę. Di. cur? Ma. quia facit passiuū canor. Di. cuius est cōiugatiōis? Ma. tertię correptę. Di. vnde hoc certū est? Ma. quia psona prima uocale correptā ante cōsonantē habet quę in tertia pducta siue quarta cōiugatiōe inueniri nō pōt: & q nō solum in secūda psona is finalis corripit: cano canis: sed in plurali numero: & in pma & secūda psona i penultīa corripit. Itaq; antepenultīa in his acuit psonis: ut canimus canitis. Necnō īperatiuus et infinitiuus e correptā habētes: sicut etiā donatus docet manifestissime id ostendūt. Di. cui? numeri est? Ma. singularis. Di. dic pluralē. Ma. canimus Di. cui? figurę? Ma. simplicis. Di. fac cōpositū ab eo. Ma. succino accino cōcino. Di. cui? tēporis? Ma. prēsentis Di. dic pręteritū pfectū. Ma. cecini. Di. cur? Ma. quia uerba in no desinētia si tertię cōiugatiōis sint: i ui faciūt pręteritum: ut sterno straui cerno creui sperno spreui lino leui pono quoq; antiqui posiui secundū analogiā dicebāt: quod nūc posui dicimus. Cano autē ideo cecini dixerūt: ne si caui secundū analogiā dicerēt: nō a cano nasci videret: sed ab eo quod est caueo. Ab eo tamen cōposita in ui diuisas faciūt pręteritū: cōcino cōcinui succino succinui occino occinui. Di. dic participia actiua. Ma. canēs & cāturus: passiua cantus & canēdus. Di. fac ab

eis nomīa. Ma. cantus τὸ μέλλοσ καὶ ἡ ὦδή et cantio cantor & cātrix et cātilena: & a frequētatiuis duo: cātitatus cātitatio & cātator & cātatrix et cantatio. Concinus quoq; a canēdo cōpositū est. Di. troię quę pars est? Ma. nomen. Di. quale? Ma. ppriū. Di. cui? speciei? Ma. deriuatiuę: a troę enī rege nomīata est troia. Di. dic ab eo alia deriuata. Ma. troian? troicus tros quoq; est qñ cum pro appellatiuo idest gentili accipit: & sciendū q pleraq; gentiliū & ppria solent esse ipsoꝝ cōditoꝝ urbium siue gentiū: & appellatiua ut italus danaus latinus tros. Di. cur troia cum apud grēcos diphtongon in priore habeat syllaba: non seruat etiā apud nos? Ma. quia in disyllabis in quib? ae uel oe diphtongi antecedūt apud grēcos sequēte uocali dięresim solent facere latini plerūq;: & pro cōsonāte duplici accipe i etiā a priore subtrahē syllaba et adiūgere sequēti: quāuis antiqui solebāt duo ii scribere: & alterū priori subiūgere: alterū prępōnē sequēti: ut troiia maiia aiiax: hanc tamē cōsuetudinē habuerūt ęoles imitātes: qui κόιλον per diuisionē dicunt pro κοῖλον: & multa similiter diuidūt. Di. qui quę pars oratiōis est? Ma. a quibusdā pnomen esse putat hoc: sed non recte: proprie enim pnomen est quod pro nomīe pprio ponit: & psonā finitā habet. Ergo cum quis uel qui & qualis & talis tantus & quātus & similia infinita sint uel infrogatiua uel relatiua: nec finitas habēt psonas potius sūt nomīa: nec mirū si quędā ex ipis declinationē habēt pnominū: cū pro nomīa quoq; multa de quib? nō est dubitatio quin pnomīa sint: nominū habeāt declinationē: ut meus tuus noster & uester. Et est sciendū q q̄ui p quis ponit: quis autē pro qui non: & oīa buiuscemodi relatiua nomīa per se acuūtur: in cōtextu autē oratiōis grauant: idest pro acuto in fine grauē accentū accipiūt: hoc tamen ipsū qui pro aduerbio sępe inuenit quādo accipitur pro quomodo: est etiā ablatiu? Di. fac ab eo cōpositū. Ma. quisqs quisq; aliquis aliqui siquis nequis quisq̄ quicūq; quispiā quidā: quin qd significat quinō & curnō & utnō & necnō atqui & atquin. Di. prim? quę pars oratiōis est? Ma. nomē. Di. cui? speciei est? Ma. ordīalis: & est a grēco quod πρῶτοσ. Di. cui? gradus est? Ma. suplatiui. Di. vnde hoc certū est? Ma. quia oībus solet numeris prępōni: & genitiuo plurali semp coniūgit quod suū est suplatiui: ut prim? illoꝝ. Ergo pprie illoꝝ est nominū superlatiu?: quę numerū significāt a tribus & ultra. Nam cōparatiu? eius idest prior: qui ad vnū solet fieri: semp inter duos ponit: ergo positiuū numerū nomīa nō habēt. Quod autē cōparatiuū est prior ostēdit in us neutrū qd ab eo nascit prius. Nullū enim nomen in or desinens cōmune in us facit neutrū: nisi sit cōparatiuū: ut hic & hęc melior & hoc melius: hic & hęc doctior & hoc doctius: sic ergo hic & hęc prior & hoc prius. Di fac ab eo aduerbiū. Ma. prime primiter primū primo. Di. fac deriuatiuū nomen. Ma. primitię primitiu? a um: primarius primulus primores priscus pristinus primas primatis. Di. cur in fine circūflectitur primas? Ma. quia antiqui

troię

et eam

Cano.

qui

p̄mo

Cantus
Cantio
Cantor
Cantrix
Cantilena
Cantilena
Cantitatus
Cantitatio
Cantator
Cantatrix
Cantatio
Concinnus

Troia unde dicta

Troianus
Troicus
Tros

In troia cur diphthongū grēcā diuiserint latini & quod .i. pro duplici cōsonante capitur

Pronominis diffin

Qui nō esse pnomē

Qui pro quis ponitur nō e contrario

Qui pro qmodo

Quin quot significata habeat

Primus suplatiuū esse

Nomina in or que faciunt neutrū in us comparatiua esse

Prime
Primiter
Primū
Primo

Primitiuę
Primitiuus
Primarius
Primulus
Primores
Priscus
Pristinus
Primās cur accētū habeat in ultima.

Primatis antiqnunc pmās
Arpinās
Suffenās
Capenās
Primordiū
Principiū
Primipilarius
Primicerius
Decēprimi
Decēiuri
Primogenitus
Primotinus
Princeps
Pridie
Prepositio qd
A. Ab. Abs
Prepositionū accentus

hic & hec primatis dicebāt penultimā circūflectētes.ti igitur cōcisa māsit accētus integer in eadē a littera quę extremę syllabę facta est: quę erat in pleno penultīa.Ergo idē in oībus similib9 obseruādū est: ut arpinas suffenas capenas & aliis similib9:& cōpositū a primo primordiū principiū primipilarius primicerius decēprimi:quō decēuiri:primogenit9 προτοτοκος ἢ πρωτογονος primotin9 πρόϊμος quō serotinus ὄψιμος pridie princeps.Di.ab quę pars est?Ma.prepositio est.Di.quid ē prepositio ab.
Ma. pars oratiōis quę prepositа aliis partib9 oratiōis significatiōes earū aut mutat aut cōplet aut minuit. Complet ut facio pficio: mutat doctus indoctus:minuit ut rideo subrideo.Di.cui casui adiūgitur ab prepositio.
Ma.ablatiuo. Di.in appositiōe sola an etiā in cōpositiōe? Ma.casualibus partib9 oratiōis preponit tam in cōpositiōe q̄ in appositiōe.Sed in cōpositiōe cū nomīatiuo & cū eius declinatiōe:aut cū illis dictiōib9 quę carent casibus. In appositione uero cū ablatiuis casualiū:ut abduco abducens tis: abigo abigens tis. Et sciendū ꝙ eandē significationē habet a & ab & abs: et a quidē uel abs uocali sequēte nō ponim9:ab uero nō solum uocalib9 sequētib9:sed etiā cōsonātib9 quibusdā nō male sonātib9 antecedēte ab: ut abduco abdo:abs uero sequēte q ut absqualibet:uel c ut abscondo:uel t ut abstineo uel abstrabo.Di.quo accētu pnūciat ab?Ma.p se acuto:in uersu uero graui:sicut & alię omēs prepositiōes in suo loco positę.i.prepositiuę. Nam est qñ mutāt ordinē & postponūtur & mutāt accentū: ut te ꝓpter: eūdem propt:hic penultīa habet acutū accentū: quod si preponeret sine dubio grauaret.Di.oris quę pars est? Ma.nomen.Di.cuius numeri?Ma. oris
pluralis.Di.dic singularē.Ma.ora.Di.quādo habet aspirationē ora?Ma. quādo tēpus significat:quādo autē fines sine aspiratiōe est:& quādo plurale est:neutri generis est a singulari:quod est os oris.

Semiquinarius, a, um quando o post duos pedes in quobibet versu super est syllaba aliquis

Conticuere omnes intentiq; ora tenebant.Di.scande uersū. Ma.cōticu.ero.mnesin.tenti.quorate.nebant.Di.dic cesuras.Ma.semiquinaria.Di.quot habet figuras?Ma.x.Di.quare?Ma.quia habet duos dactylos & tres spōdeos.Di.tracta pedes.Ma.cōticu.ero.mnesin.tenti quorate nebāt.Di.partes oratiōis quot sūt?Ma.sex.Di.quot nomīa? Ma.duo.Di. quę?Ma.oēs & ora. Di.quot uerba?Ma.duo:cōticuere & tenebāt. Di.qd aliud habet?Ma.participiū intenti:& coniūctionē q̄. Di.conticuere quę pars otatiōis est? Ma.uerbū.Di.quale.Ma.pfectū.Di.quomodo diceré? ...i.pfecti temporis
Ma.indicatiuo cōiugatiōis secūdę.Di.cur secūdę?Ma.quia in presēti tpe secūda psona in es productam desinit: cōticeo ces: quāuis a prima quoq; psona hoc manifestū est in hac cōiugatiōe.Omnia enim uerba in eo desinētia secūdę sunt cōiugatiōis: exceptis paucis primę cōiugatiōis: quę fere sunt hęc.beo as creo creas screo as meo as nauseo as laqueo as calceo as nucleo as. Quartę queo quis & eo is & quę ex eis cōponūtur. Di.cui9 signifi-

Quomodo dignoscatur uerbū esse secundę cōiugationis

cationis?Ma.actiuę.Di.dic passiuū.Ma.conticeor.Di.cuius numeri?Ma. pluralis.Di.cui9 figurę.Ma.cōpositę. Di.ex quib9 cōponit?Ma.ex ītegro et corrupto.con prepositio est: in integra:quāuis separata in appositione nō pōt inueniri:sed semp in cōpositiōe. Ticuere autē corruptū est:quia a quod habuit integrū mutauit in i:ut cōticuere pro tacuere.Di.cui9 psonę Ma.tertię pluralis: quę tam in re q̄ in rūt in hoc tēpore finit?Di.cui9 tēporis?Ma.preteriti pfecti. Di.dic primas psonas in omni tēpore per singulos modos.Ma.indicatiuo cōticeo bam conticui cōticuerā cōticebo. Di. dic totū impatiuū.Impatiuo contice cōticeat cōticeam9 cōticete cōticeant cōticero tu cōticeto ille cōticeam9 cōticetote cōticēto.Optatiuo utinā cōticerē cōticuissē cōticeā Subiūctiuo cū conticeā conticerē cōticuerim conticuissem cōticuero. Infinitiuo cōticere cōticuisse conticitū ire uel cōticiturū esse. Impsonalia indicatiui cōticet cōticebat conticitū est uel cōticitū fuit cōticitū erat uel fuerat cōticebit.Impatiuo conticeat conticetor.Optatiuo utinā cōticeret cōticitū esset uel fuisset cōticeat. Subiūctiuo mō cū conticeat retur cōticitū sit uel fuerit citū esset uel fuisset citū erit uel fuerit.Infinitiua impsonalia similia sunt passiuis: conticeri cōticitum esse uel fuisse conticitum iri. Discipulus quid ergo interest inter infinita impersonalium & passiuo?Ma.quia infinitis īpersonalib9 necesse est uerbū et pronomen uel nomen adiūgere: ut taceri a me uolo.i.tacere uolo. Sin autem uerbū tantū addas:dicēdo taceri uolo:passiuū ostēdis sine dubio: licet tñ passiuo adiūgere ablatiuū casū: sed ita ut subiūgat accusatiuis primę uel secūdę uel tertię psonę:ut legi uolo me a te:legi te uolo a me:legi illū uolo a te uel a me:legi ille se vult a te uel a me.Ecce hoc passiuū est sine dubio quia & accusatiu9 & ablatiu9 adiūgit infinito:qd si esset impsonale fieri nō posset:nam accusatiuū ei nūq̄ possum9 adiūgere.Ex illo quoq; ē facile dignoscē ꝙ impsonale habet significationē actiuā etiā in infinito: nam taceri a me uolo dicim9 ꝓ tacere uolo. Taceri autē illū uolo eam psonam ostēdo pati quā protuli p accusatiuū.Impsonalib9 autē pati qdē neminē significam9.agē autē eā psonā ostēdim9 quā p ablatiuū pferim9:ut taceri a me uolo ꝓ tacere uolo: taceri a te uolo ꝓ tacē te uolo: taceri ab illo uolo pro tacere illū uolo.Di.cur cōticitū ire facit futurū? Ma. ꝙ p formā participij preteriti tēporis neutri:& infinitiuū ire uel iri tam actiuū q̄ passiuū proferē:ut tacitū ire uel tacitū iri:uel p futurū actiui participiū & esse uel fuisse tacitū esse uel fuisse tacitur9 enim participiū futuri:preteriti tactus a um. Ergo in neutris uerbis quāuis nō sunt participia preteriti ad similitudinē habentiū hoc pferimus:ut statū ire:sicut amatū ire: & duo supina tacitū tu statū tu:ex quo staturus:ut amatū tu rus:sic in ceteris quoq;. Di. cur cōticui facit preteritū pfectū?Ma.quia oīa in ceo desinētia mutant eo is ui diuisas:& faciūt supradictū tempus: ut arceo arcui taceo tacui iaceo iacui:excepto mulceo mulsi.Di.fac inchoatiuū. Ma.cōticeo cōticesco:qdā

Compositio ex integro & corrupto

Tertia pluralis in preteritis tam in re q̄m in rūt desinit

Coniugatio huius uerbi cōticeo

Impsonalis uerbi cōiugatio

Quid interest inter infinitiua impsonalia & passiuorū

Conticitū ire · futurū
Conticitū iri
Conticaturū esse

Statū ire

In Ceo uerba q̄modo faciunt preteritū

Incohatiuū conticesco

Conticisco

Incohatiua uerba potissimū a secunde coniugationis uerbis descendunt sed et nonnūqm a uerbis alias coniugationū ut

Amasco
Hisco
Labasco
Scisco

Coniugatio huius uerbi cōticeo

tamen cōticisco ꝓtulerūt. Sed regula magis ĩchoatiuis e penultĩa flagitat in his quę a uerbis secūdę cōiugatiōis deriuanť: ut horreo horresco: ferueo ferueſco: caleo caleſco. Inueniūtur enim ab aliis quoq; cōiugatiōib⁹ ſ; raro ut amasco hisco labasco scisco. Di. declina passiuū indicatiui: cōticeor cōticebar: cōticitus sum uel fui: conticitus erā ram bor. Impatiuo cōticere atur amur emini anť: cōticetor tu cōticetor ille: cōticeamur eminor entor. Optatiuo utinā cōticerer: cōticit⁹ essem uel fuissē cear. Subiūctiuo cū cōticearcerer tus sim uel rim: cōticitus essem uel fuissē: tus ero uel fuero. Infinitiuo cōticeri: cōticitū esse uel fuisse: cōticitū iri. Di. participia dic. Ma. cōticitus endus. Di. cur solent romani pręteritū ꝑfectum in or desinētiū uerbo⁹ & oĩa tēpora quo⁹ regula a pręterito ꝑfecto nasciť ꝑ participia declinare? Ma. quia apud grecos quoq; in plurimis uerbis in quib⁹ secūda & tertia ꝑsona indicatiui deficit in pręterito: ꝑ participiū eas declināt: & optatiui quoq; & subiunctiui pręteriti: ut πεπλεγμένοι ἦσι πεπλεγμένοσ ἦιην. ἦισ. ἦιη. πεπλεγμένω. ἦιη τον. ἦιη τον. πεπλεγμένοι. ἦιη μεν ἦιη τε. ἦσαιν. πεπλεγμένοσ ἐάνῶ. πεπλεγμένοι ἐάνῶμεν. sic & optatiua & subiūctiua qd romani in oĩbus in or desinētib⁹ faciūt: & sciendum ꝙ a participio ut supra dictū est pręteriti tēporis solent nasci ĩfinita futuri tam actiua q̃ passiua: ut cōticitū ire & cōticitū iri: & passiui quoq; siue impsonalis pręteritū infinitū ut cōticitū esse uel se: & supina duo cōticitū tu: & futuri participiū actiuū cōticitur⁹: & hęc quidē oriunť a participio pręteriti: a participio uero pręsentis quod nasciť in prima & secunda cōiugatiōe a secunda ꝑsona: cum extremę syllabę inꝑponim⁹ n: ut amo as amans: doceo cens. In tertia uero & quarta a ꝑma ꝑsona mutata o in ens ut lego: ens audio ens: facio ens: uenio ens. exceptis eo & queo: & quę ex eisde cōponūtur: hęc ante e i habēt in nomiatiuis participio⁹. nam iens et quiens faciūt participia: in genitiuo quoq; ꝑ trāsmutationē uocaliū in u declinanť: ut iens eūtis: quiens queūtis: cōtra omniū participio⁹ morem. A pręsenti uero participio actiuo nascitur futurū passiui: s finali abiecta et addita dus: ut amans amādus: docens docēdus: legens legēdus: faciens dus: audiens dus: iens autem & quiens & ex his cōposita a genitiuo faciūt futurū: adiens untis adeūdus. Gerundia quoq; tria a participio futuro nascunť: ex tribus etiā casibus. i. genitiuo datiuo & accusatiuo: amādi do dū faciēdi do dū: docēdi do dū: audiēdi do dū: eūdi do dū. Di. dic nomen uerbale ex eo. Ma. cōticitor trix: quę quāuis regula cōcedat dicere: tamen nisi in usu iueniam⁹ auctho⁹: nō temere debem⁹ ꝑferre. ipla res cōticiniū: a taceo simplici fit taciturnus & taciturnitas: taciturus & tacitus participia. Di. omnes quę pars est? Ma. nomen. Di. quale? Ma. appellatiuū. Di. cuius speciei? Ma. numeralis: oĩa autē nomĩa numerū significātia appellatiua sūt: quāuis sint quędā cognomĩa ꝑpria quę uocē quidē habēt numeraliū nō tamen etiā significationē: ut Quintus catulus decim⁹ Brutus. Di. pōt

Conticitū ire
Conticitū iri
Conticitū esse uel fuisse
Conticiturus
Participiū pręsentis q̃modo formetur.

Iens · euntis
Quiens queuntis

Amandus
Docēdus
Legendus
Audiendus
Adeundus unde format

Conticitor.
Conticitrix
Conticinium

Quāuis regula concedat ali quid dicere tamē nisi in usu repiamus auctorū nō temere debemus proferre.

omnes

habere hoc nomen cōparationē? Ma. non. Di. quare? Ma. quia nullū nomen numerū significās cōparationē pōt habere: cū vnusquisq; numerus in se constet: nec augeri nec minui in sua q̃litate potest: excepto prior qd in duobus ordinem significat. Di. cui⁹ est generis? Ma. cōmunis: quia oĩa nomĩa in is desinētia si apud grecos: uel cōmunia sūt uel mobilia: quę illi Τριγενῆ uocant apud nos sine dubio cōia sunt ὁ πᾶσ. ἡ πᾶσα. τὸ πᾶν ut hic & hęc oĩs & hoc oē ὁ χρήσιμοσ. ἡ χρήσιμοσ. καὶ τὸ χρύσμὸν hic et hęc utilis et ĩ utile ὁ λύσκολοσ. ἡ λύσκολοσ. τὸ λύσκολον hic & hęc difficilis & hoc difficile. Di. cuius numeri? Ma. pluralis & est sciendū ꝙ hoc nomen idest oĩs eandē vim habet significatiōis siue singulariter siue pluraliť ꝑferatur. Omnis homo enĩ si dicam & oēs homĩes idē significo: & oĩa quę similē vim habēt: idest cūctus ti vniuersus si. Di. cui⁹ figurę? Ma. simplicis. Di. fac ab eo cōpositū. Ma. oĩpotens oĩfariā oĩparēs oĩgena. Vir. in viij. Omnigenūq; deū monstra. Di. fac aduerbiū simplex. Ma. omnino. Di. cuius casus est hic? Ma. nomĩatiui: idē tamen est etiā uocatiui in omni plurali numero. Accusatiu⁹ uero huiuscemodi nominū. i. quę nomĩatiuū & genitiuū singularē similē habent accusatiuū pluralē tā in es productā q̃ inis longā termināt. Di. intenti quę pars est? Ma. participiū. Di. quid est participiū? Ma. pars oratiōis partē capiens noĩs partēq; uerbi. Di. quot accidūt participio? Ma. sex. genus. c. t. s. n. & figura. Di. cui⁹ generis? Ma. masculini. Di. cuius numeri? Ma. pluralis. Di. dic singulare. Ma. intētus ta tū. Et sciendū ꝙ oĩa participia pręteriti & futuri temporis mobilia sunt: & masculino quidē & neutro genere secundū nomĩa secūdę declinatiōis declinanť. In foemININO uero primā declinationē seruāt. Pręsētis autē tēporis participia cōmunia sunt triū generū: ut hic & hęc & hoc amans: & tertię declinatiōis. Et sciendū ꝙ sūt quędā uerba quo⁹ significatio ad solos mares uel ad solas foemĩas ꝑtinet: ad mares ut futuo: cuius participiū quoq; ad mares solos ꝑtinet: ut futuēs: nemo enim dicit hęc futuens: nisi figurate in epicęnis nomĩbus aĩalium: ut hęc aquila futuens. In quo quāuis foemininū ꝑferam⁹: tamen marē intelligim⁹. Sic etiā in foeminino nubo vir nō dicit nisi abnegat sexū: & q̃si foemina loquať. Ergo nubēs quoq; ꝑprie de foemĩa dicť. Sed aliqñ possum⁹ figurate masculinis quoq; generib⁹ adiūgere talia si dicam magnus est ignis nubēs mihi: ignis pro amata dicens. Di. cui⁹ casus? Ma. nomĩatiui: idem tamen est et uocatiui. Di. cui⁹ significatiōis? Ma. hoc primū debes scire ꝙ significatio participio⁹ tam a generib⁹ uerbo⁹ q̃ a formis sumiť. Ergo a quinq; generibus idest actiuo neutro passiuo cōmuni deponēti. Totidē nascūtur species participio⁹: & a formis quattuor. i. ꝑfecta meditatiua inchoatiua frequētatiua: totidē formę participio⁹. Di. dic igiť cui⁹ speciei. Ma. passiuę. nasciť enim ab intēdor uerbo passiuo. Di. cui⁹ formę? Ma. eius cui⁹ uerbū ex quo nasciť. i. ꝑfectę. Di. potest aliā formā habere hoc uerbū? Ma. potest

Vrg

Omnis eandē significationē habet siue singulariter siue pluraliter proferatur

Regula
Omnes
Omnis
accus.

Formę uerborū quattuor
Perfecta
Meditatiua
Inchoatiua
Frequētatiua

Tensus
Tentus — A tendo

Lucan locus
Tentoriū
Tentigo
Tenor

In neutris nominibus idē semp nominatiuus uocatiuus & accusatiuus

Oscillū
Osculū
Osculor
Ostiū
Ostiarius
Ostiatim
Oro
Oraculū
Tento frequētatiuū a teneo

frequētatiuā:intētōr aris:ex quo participiū intētatus.Di.cui⁹ tēporis?M.
pręteriti: figurę cōpositę ex duob⁹ integris. Et sciendū ꝙ simplex eius in
usu tam ꝑtus q̃ ꝑsus inuenit̃:tētus & tensus.Lucan⁹ in i. Et uarias ignis
tenso dedit aere formas. Et tentus tamen a teneor fit:potest tamē etiam
nomen esse intētus:vnde intētior intētissim⁹. Tentoriū quoq; hinc deri-
uatur:& tentigo & tenor. Di.q; quę pars oratiōis est?Ma.coniūctio copu
latiua.Di.cuius ōdinis?Ma.prępositiui. Di.ora quę pars est? Ma.nomen
appellatiuū neutrū plurale simplex:casus in hoc loco accusatiui. Idē tamē
est in neutris nomibus semp & nominatiu⁹ & accusatiu⁹ & uocatiu⁹.Di.
dic singulare.Ma.os oris.nam si correpte os dicas:aliud significat:et ossis
facit genitiuū.Di.fac diminutiuū. Ma.oscillum. Di.fac deriuatiuū. Ma.
osculū & osculor ris.Ostium quoq; inde deriuat̃:ex quo ostiari⁹ & ostiatī
Oro quoq; uerbū ab ore est & oraculū.Di.tenebant quę pars oratiōis est?
Ma.uerbū actiuū ꝑfectū īdicatiue dictū:tēporis pręteriti īpfecti:numeri
pluralis: ꝑsonę tertię: cōiugatiōis secūdę. Di.declina.Ma.teneo tenebā ꝛc.
Di.quā aliā formā facit hoc uerbū? Ma.frequentatiuā:tento as:cōposita
attineo retineo cōtineo sustineo ꝑtineo cōtinens cōtinētia retinaculū:deri
uatiua tenax tenacitas.

Luca-

ꝙ
ora

tenebāt.

Postq̃ res asię priamiq; euertere gentē.Di.scande uersū.Ma.postq̃
resasi ę ꝛc. Di.quas habet cęsuras?Ma.semiqnariā & semiseptena-
riā.Di.quot sipuras hꝫ?Ma.decē:habet eni tres dactylos et duos spōdeos
Di.diuide singulos pedes.Ma.postq̃ resasi.ępria.miq;.uertere.gentē.Di.
quot partes oratiōis habet hic uersus?Ma.septē.Di.quot noia? Ma.q̃tuor
res asię priami gētem. Di.quot uerba? Ma.vnū euertere.Di.quid aliud?
Ma. aduerbiū postq̃ & coniūctionē q;. Di.postq̃ quę pars orationis est?
Ma.aduerbiū.Di.quid est aduerbiū?Ma.pars oratiōis quę addita uerbo
significationē eius explanat atq; implet. Di.quot accidūt aduerbio?Ma.
duo.Di.quę?Ma.significatio & figura. Cōparatio enim nō oibus aduer-
biis accidit. Accidentia uero debent generalia esse & cōmunia oibus spe
ciebus dictiōis eius cui accidūt.Ergo melius est ꝑ cōparatiōe addere acci
dentib⁹ aduerbio speciem. Quędā enim aduerbio ꝓωτότυπα idest
primitiua uel primę īpositiōis:quędā deriuatiua: primitiua ut sępe satis
deriuatiua ut sępius satius. Di.postq̃ igitur cuius significatiōis est?Ma.tē
poris. Di.cuius figurę?Ma.cōpositę ex duob⁹ integris post & q̃.Di.quem
habet accentū?Ma.si ꝑ se ꝑferat̃ uel prępostere acutū:in uersu grauē.Di.
da deriuatiuū a post.Ma.posterius postea posterus posteritas:bui⁹ cōpa-
ratiu⁹ posterior: suplatiu⁹ postremus: & aliud posticus a um & postea &
posthac & postmodū: ꝑtes quoq; inde vident̃ dici ꝙ post fores.stant po
stumus etiam ab hoc est cōpositū & pstliminiū & pomeriū & posthabeo.
Di.res quę pars orationis est? Ma.nomen. Di.quid est nomen?Ma.pars
orationis ꝛc.Di.quot accidunt nomini?Ma.quinq;.Di.quę?Ma.qualitas

Aduerbij deffinitio

Aduerbij accidentia tria

Significatio
Figura
Species

Postqm quo accētu ꝑferat̃

Posterius
Postea
Posterus
Posteritas
Posterior
Postremus a ū
Posticus a ū
Postea
Posthac
Postmodū
Postes
Postumus
Postliminiū
Pomeriū
Posthabeo

Nominis Accidentia quinq:

genus numerus figura & casus.Di.cui⁹ speciei appellatiuo?Ma.gnālis:
quāuis enim quidā grāmatici incorpalia soleant res dicere:tamen uera
ratione omnia quę sunt siue corporalia siue īcorporalia πράγματα res
possūt nomiari. Sic res asię dixit pro opes:& resp. & res familiaris & res
uxoria. Ergo sicut supra dixim⁹ significationē habet generalē:& est pri-
mitiuū.Di.fac igitur ex eo deriuatiuū. Ma.recula quidā & reū īde dictū
putant: ꝙ rei alicui obnoxius est. Di.cui⁹ generis?Ma.foeminini.Di.cur
Ma.quia oia nomia quintę declīatiōis foeminia sunt: excepto dies qd̃ in
singulari numero tam masculinū q̃ foemininū īuenit̃:in plurali uero ma
sculini dūtaxat.Est etiā qd̃ ab eo cōponit̃ hoc est meridies.cur autem sit
quintę declinatiōis:in regulis quas de nomīe scripsim⁹ inuenies. Di.cui⁹
numeri hic.Ma.pluralis.Di.vnde hoc possum⁹ scire?Ma.ꝙ addit euertē
uerbū enim uerto accusatiuo plurali uel singulari necesse est adiungi:sin-
gularis autē accusatiu⁹ rem est. Di.cuius figurę? Ma.simplicis.Di.fac ab
eo compositū. Ma.resp.resuxoria. Di.cui⁹ casus?Ma.accusatiui pluralis.
Omne autē nomen quintę declinatiōis nomīatiuū singularē & uocatiuū
et nomīatiuū pluralē & accusatiuū & uocatiuū similē habent. Di.dic re-
gulā in es productā terminato ꝓ nominū consonāte antecedēte. Ma.oia
in es productā terminātia nomia cōsonāte antecedēte tertię sunt declina
tionis:ut cędes dis:uerres ris:ulysses is:achilles lis:& oia hꝫ pares syllabas ī
noiatiuo & genitiuo: exceptis paucis locuples etis: merces dis: bęres dis:
ceres ris:pes dis:prępes tis:ꝑpes tis:& pręterea quintę declinatiōis:res rei:
spes spei:fides ei. Antiqui plebs plebei declinauerūt:qd̃ nūc plebs bis di-
cim⁹:& fames famei:qd̃ nūc famis. Di.asię quę pars oratiōis est?Ma.no
men ꝓpriū: oia enim nomia prouincia ꝓ & urbiū & montiū & fluuio ꝓ &
hominū & deo ꝓ uel alia ꝓ rerū ꝓpria ꝓ indiuidua ꝓ ꝓpria sunt. Di.cuius
speciei?Ma.primitiuę.Di.fac ab eo deriuatiuū. Ma.asius a um:nec mirū
in multis enim ꝓuincia ꝓ nomibus īuenis similia deriuatiua primitiuis.
Similit̃ danaus latinus hyspanus siculus & sican⁹.Di.dic & aliud deriua
tiuū ab eo qd̃ est asia.Ma.asius asianus asiaticus:& inuicē supra dēa tria
pro possessiuis ꝓferri possūt: ꝓprie autē asius & asiaticus possessiua sunt.
Inueniūtur autē hęc eadē etiā ꝓpria: ut scipio asiatic⁹ asianus gentile asia
ticus victor.Di.cui⁹ est declinatiōis? Ma.primę. Di.quarę.Ma.quia oia
desinētia in a masculina uel foeminia ul̃ cōmunia primę sūt declinatiōis
Di.cur cū litterarū mutatio nulla facta sit accētus mutat̃. Ma.ꝙ a finalis
apud grecos ꝓducit̃:apud nos corripit̃:accētus quoq; apud nos mutatio
facta est:hoc tamen scire debem⁹ ꝙ siue tēporis siue litterarū fiat in nomi
natiuo cōmutatio:melius facimus si accentū ad latinitatē ꝑferim⁹: patro
nymicis exceptis:quę ꝑ oes casus magis grecū sibi defendūt accentū:quia
seruāt grecū nomīatiuū:ut priamides dę: licet tamen in illis etiā accentū
seruare latinū:quę cū sint greca nō tñ aliena vident̃ formul̃ termīationū

..1 si temporis hoc est q̃ntitatis syllabę uel litterarū mutatio fit latinus accētus ~~cōmutatio~~ accommodabit̃

Grāmatici solent in corpora lia res dicere

Recula a res diminut

Reus a res

Dies in singulari utriusq: generis in plurali masculinū dūtaxat

Regula

Regula

Plebes et antiq

Asius a ū

Regula

Asianus
Asiaticus

Regula

Patronymica ꝑ omnes casus grecū magis sibi accentū defendūt possint tamē et latino accētu ꝓferri

Siue temporis siue litterarū fiat in nominatiuo mutatio melius est ut accentus latinus proferatur

Arethusa & Creusa possūt latino & greco accentu enūciari

Priamus a πριαμαι πρίω

Regula

Genus a genero latinū nō ἀπὸ τοῦ γένους

Munus a munero

Enclitics accentus unde dicatur

Quē · nē · uē ·

Cognatio uerborū tertię cōm·

Euerto

Verbi coniugatio

latinoꝝ ut creusa arethusa: quę cū latine proferant' licet etiā in nomiatiuo circūflecti dūtaxat in penultīa syllaba. Non est tamē absurdū & si grecū accentū seruabim⁹ in noiatiuo dūtaxat. Di. priami quę pars oratiōis est? Ma. nomē. Di. quale? Ma. ppriū: speciei deriuatiuę ἀπὸ τοῦ πρίαμαι τοῦ ἀγοράζω. Di. fac ab eo deriuatiuū possessiuū. Ma. priameius ia iū: patronymicū ꝑ amides priamis. Di cui⁹ generis? Ma. masculini: numeri singularis: figurę simplicis: casus genitiui: declinatiōis secūdę. Di. quare? Ma. q̃ oīa nomīa cuiuscūq; generis apud grecos in os desinētia: nomiatiuū apud nos mutant os in us: & secundę sunt declinatiōis: ut priamos priamus mi τὸ πέλαγος pelag⁹ gi: ὁ κύπρος cyrus ri: ἡ κύπρος cyprus. τὸ πίλος pilus. Nam genus a genero latinū est magis quō munus a munero: quib⁹ enim huiuscemodi adiacent uerba: sine dubio latina sunt Di. q; quę pars est orationis? Ma. coniūctio. Di. cuius potestatis? Ma. copulatiuę: ordinis postpositiui: figurę simplicis. Di. fac ab ea compositū. Ma. atq; neq; itaq; quoq;: & cętera supra dicta. Di. cuius accentus? Ma. enclitici. i. suū accentū inclināt in syllabā extremā ante se positę dictiōis. hęc autē & alię duę conuictiōes habent ne ue. Di. euerte quę pars oratiōis est? Ma. uerbum modi infiniti: formę ꝑfectę: cōiugatiōis tertię correptę. Di. quare Ma. quia correptā habet e penultimā. Di. cuius generis siue significatiōis? Ma. actiuę figurę cōpositę. Di. ex quibus? Ma. ex duobus integris: ex e prępositiōe et uerto. Di. dispone uerbū. Ma tēporis pręsentis: numeros enim & ꝑsonas infinita nō habent: vnde & nomen acceperūt a defectiōe numeroꝝ & ꝑsonarū. Di. declina. Ma. euerto bā: euerti erā tā. Impatiuo modo euerte tito Optatiuo mō utinā euerterē issem tā. Subiūctiuo mō cū euertā rem rim issem ro. Infinitiuo modo euertere isse euersū ire. Impsonalia euertit' bat' euersū est uel fuit: euersū erat uel fuerat euertet'. Impatiuo in pręsenti euertatur. futuro euertitor. Optatiuo utinā euerteret': euersū esset uel set: tatur Subiūctiuo cū euertat' retur: euersū sit ul' rit: euersū esset ul' set: euersū erit uel rit. Infinitiuo mō euerti: euersū esse uel isse: euersū iri: gerūdia uel participialia nomia sūt hęc euertēdi do dum: euersū su. participia actiua euertens surus. passiua euersus euertēdus. Di. cur euerto euerti facit? Ma. q̃ hoc solū ante t r habuit in hac cōiugatione. i. in tertia & mutauit o in i & facit prętеritū. In participio tamen prętерito passiui pro t s habuit uersus: etiā in uerbo uerro uersus fit participiū eiusdē tēporis. Di. fac ab eo frequentatiuū. Ma. euerso as at: euertito tas tat. Et sciendū q̃ plerūq; solent frequentatiua a participio prętеriti tēporis fieri: ut scribo scriptus scriptito tas tat domo domitus domiti domito tas tat: curro cursus curso sas sat: & cursito tas tat. Video visus viso is it: ergo & uersus uerso as: hinc est & uersutus et uertunus & uertex & uertigo & uerticulū & uersura. Di. gentē quę pars oratiōis est? Ma. nomen. Di. quale? Ma. appellatiuū: generis foeminini: numeri singularis: casus accusatiui. Di. dic nomiatiuū. Ma. gens: q̃ noīa

Euerti prętеritū ꝑfectū

Versus a uerto

Versus a uerro

Euerso · as ·

Euertito · as ·

Frequentatiua plerūq; deduci a participio prętеriti

Scriptito

Domito

Cursso

Cursito

Viso

Versutus

Vertunus

Vertex

Vertigo

~~Vertigo~~

Verticulū

Versura

in ns rs ls desinētia interposita ti faciunt genitiuū: ut mons tis: mars tis: plus tis: exceptis differētię causa frons & lens: quę cū faciūt ꝑ tis genitiuū significāt grece frontis τὸ μέτοπον & lentis ἡ φακή cū autē ꝑ dis faciūt genitiuū frondis significāt τὸ φύλλον: lendis autē τὸ κονίδιον: quod est animal: lens tis legumen. Prętеrea libripēs dis: quia a uerbo pendo cōponitur cōsonantē uerbi seruat faciens genitiuū ꝑ dis libripēdis. Di. fac a gente deriuatiua. Ma. hic & hęc gētilis & hoc gentile. Videt' autē genus a gente deriuari: vnde & genius & genialis & generosus: & cōposita indigena ingenuus degener.

AT regina graui iandudū saucia cura. Di. scandę uersum. Ma. atreginagra. uiian. dudū saucia cura. Di. dic cęsuras. Ma. semiqnariā atre. ginagra. ui. Di. quot figurarū est? Ma. decē: hꝫ enī tres pedes spōdeos et duos dactylos. Dꝫ. tracta pedes. Ma. atre. ginagra. uiian. dudū saucia cura. Di. partes oratiōis quot habet? Ma. septem: quattuor nomīa regina graui saucia cura. Di. & quid aliud? Ma. vnā coniūctionē at: & duo adūbia iam dudū. Di. at quę pars est? Ma. coniūctio. Di. coniūctio quid est: Ma. pars oratiōis cōnectens ordināsq; sententiā. Di. quot accidūt cōiunctioni? Ma. tria. Di. quę? Ma. potestas ordo figura. Di. cui⁹ potestatis? M. copulatiuę: est tamē etiā & aduersatiuę quā greci ἐναντιωματικοὺς uocant: sicut etiā hic. Nam ęnea quiescēte regina turbat': quod est cōtrariū. Di. cuius ordinis? Ma. cōmunis: licet etiā postponē eam quō et: sed causa metri: quod fere in oībus pōt īueniri coniūctiōib⁹ Di. cui⁹ figurę. Ma. simplicis. Di. fac ab ea cōpositū. Ma. atq;. Di. quē habet accētum? Ma. grauē in uersu quō oēs prępositiuę coniūctiōes. Di. regina quę pars oratiōis est? Ma. nomen: speciei deriuatiuę. Di. dic primitiuū. Ma. rex. Di. hoc quoq; vnde nascit'? Ma. a rego ρῶ ideſt ἐυθύνω vnde genitiuū in gis ēminat: et dicit' autē hoc γένος κοινὸν ἀνομοιοκατάληκτον nec in toto fixū nec in toto mobile: & oīa quęcūq; masculinū habēt tertię declinatiōis foemininū faciūt primę: ut rex regina: leo leena: draco dracena: hospes hospita: sospes sospita: leno lena: strabo straba: & si qua similia inuenianť. Est autem hoc nomen ideſt rex & regina uerbale: quia a uerbo nascit': ex hoc tamen quoq; fit uerbū denomiatiuū. i. a nomīe deriuatū regno as. Di. q̃le nomen est? Ma. appellatiuū: generis foemININI: numeri singularis: figurę simplicis: hic casus nomiatiui: declinatiōis primę. Di. quę deriuant' ex eo Ma. a rege regius regalis. Di. quid interest int' regiū & regale? Ma. regius possessiuū: regalis uero ad claritatē ꝑtinet. i. dignum rege. Di. dic diminutiuū eius. Ma. regulus & regillus: quę etiā ꝑpria īueniūtur: vnde puto etiā regula dici qua mēsura exequat': quasi mēsura regens. Di. dic cōpositū ab eo. Ma. interrex regificus. Di. graui quę pars oratiōis est? Ma. nomen adiectiuū: speciei primitiuę: generis cōmunis. Oīa enim cōia sunt adiectiua in is desinētia & in e faciūt neutrum: numeri singularis: figurę simplicis:

Regula

Lens Lendis animal

Libripens

Gentilis · e ·

Genus a gente deriuari

Genius

Genialis

Generosus

Indigena

Ingenuus

Degener

Coniunctionis diff°

Cōiunctionis accidētia

συναπτικά

Licet postponere et · & et ·

Accentus omniū cōiunctionū prępositiuarū

Regina a rego

Omnia quę masculinum habent tertię declinatiōis foemininū faciūt primę

Rex regina

Leo · Leena

Draco Dracęna

Hospes · hospita

Sospes · Sospita

Leno Lęna

Strabo · Straba

Regno · as · a rege

Regius

Regale

Regulus

Regillus

Regula

Interrex

Regificus

Grauida
Grandis-e
Grando
Grauo-as

casus ablatiui. Oia enī supra dictę formę nomia in ę termināt ablatiuū. Di. fac deriuatiuū ab eo. Ma. grauior grauissimꝰ grauitas & grauida: hic et hęc grandis & hoc grande & grando: & uerbū grauo grauas. Di. iā quę pars oratiōis est? Ma. aduerbiū. Di. aduerbiū quid est? Ma. pars orationis et reliq̄. Di. quot accidūt ei? Ma. tria: significatio & reliq̄. Di. cuiꝰ est significatiōis? Ma. tēporis: figurę simplicis. Di. quē habet accentū? Ma. grauē: et oia fere monosyllaba prępositiua nisi differentię ratio ꝓhibeat: ut ne quādo οὐκ significat: grauat quādo uero ἴναμὴ circūflectit. Sic qn̄ similitudīs est circūflectit: quādo iurātis grauat: ut sic tua cirneas fugiunt examina taxos. Di. dudū quę pars oratiōis est? Ma. aduerbiū tēporis: & ē sciendū ꝙ utrūq; i. iā & dudū nō solū de pręterito tēpore dicit: sed etiā de futuro: iā dudū sumitę poenas: quō etiam quādo aliquādo olim vnq̄: hęc oia tam pręteritū q̄ futurū possūt significare: & putat quidā dudū quasi diudū dici: hęc enim syllaba idest dum: solet explicatiua īueniri: ut quidū agedū adesdū. Di. saucia quę pars? Ma. nomē. Di. quale. Ma. appellatiuū speciei deriuatiuę siue ꝑticipialis. Nā a participio sauciatꝰ nascit sauciusquō a lassatus lassus: a lacerat lacerus & lacer. Sic enim Cuidius vi. metamorphoseos. Di. cura quę pars est? Ma. nomē. Di. quale? Ma. appellatiuū ipsius rei: pōt tamen & de alia re intelligi. Scimꝰ enim quia virgiliꝰ apud inferos inter monstra habitātia in faucibꝰ inferoꝝ ponit etiā curas quasi deas aliquas: ut ultrices posuere cubilia curę: & quęrit utrum uerbū ex re an res ex uerbo nascat: & potius antecedit uerbi actus ī hoc nomīe: quia sine re esse nō pōt: nec enim cursus intelligi pōt sine currēre: nec cogitatio sine cogitāte: sic ergo nec cura sine curante: videt ergo esse deriuatiuū uerbale a uerbo curo as at. Di. dic noia deriuata ex eo. Ma. curiosus curaculꝰ curator curatio curatura curia curialis. Cōpositā securus obscurus tricuriū et quidā putāt ab eo curam dici quod cor urat uel agitet.

Accentus aduerbiorū monosyllaborū
Nē quo accentu
Sic quo accentu
Jamdudū etiā defut
Quando
Aliq̄ndo
Olim
Vnq̄m
Dudū unde dicatur
Saucius a sauciatus
Lassus a lassatus
Lacerus & Lacer a lacerratus
Vtrū uerbū ex re an res ex uerbo
Curiosus
Curiculus
Curator
Curatio
Curatura
Curia
Curialis
Securus
Obscurus
Tricuriū
Cura ab eo quod cor urat
Temporis & loci aduerbiū interea
Ab in deriuatur inter
Terminalis a in omni aduerbio pducitur excepto ita
Nominis diffinitio

i INterea medium ęneas iam classe tenebat. Di. quot cęsuras habet. Ma. semiseptenaria: ut Interea mediū ęneas. Di. quot figuraꝝ. Ma decem: habet enim tres dactylos & duos spondeos. Di. tracta singulos pedes. Ma. Intere. amedi. ęne. asiam. classete. nebat. Di. quot ꝑtes orationis habet hic uersus? Ma. septē: nomia tria mediū ęneas classe: uerbū vnum tenebat: duo aduerbia interea & iam. Di. interea quę pars oratiōis ē? Ma aduerbiū. Di. cuiꝰ significatiōis? Ma. tēporis: pōt tamē & loci esse speciei deriuatiuę: ab in enim deriuat inter: exquo h̄ aduerbiū cōponit ex ītegro et corrupto īterea. Ideo autē corruptū dicimꝰ ea: quia cū sit neutrū plurale debuit corripi: sed quia factū est aduerbiū producit a: in omni enim adūbio cū sit finalis a ꝓducit: excepto ita potest tamen ablatiuꝰ intelligi singularis: qui in cōpositiōe solet huiuscemodi inueniri: ut q̄circa q̄propter. Di. medium quę pars oratiōis est? Ma. nomen. Di. quid est nomen? Ma. secūdū donatū pars oratiōis cū casu corpus aut rē ꝓprie cōiterue significās

Ouid.
Virg

secūdū appolloniū pars oratiōis quę singulariū corporaliū rerū uel incorporaliū subiectoꝝ q̄litatē ꝓpriā uel cōmunē manifestat. Di. quot accidūt nomini? Ma sex. qualitas species genus numerus figura casus. Nam cōparatio generale accidēs nō est. Di. quale est hoc nomen? Ma. appellatiuū. Di. cuius speciei? Ma. adiectiuę: est tamen ad aliquid & mobile: et videt etiā deriuatiuū esse a modo: hoc est mēsura: vnde est & modius: & differētię causa medius mutat o in e: uel a grēco dictū est μέσος medius. Sciendū tamen ꝙ oia adiectiua appellatiuoꝝ in us desinētia mobilia sunt: excepto uetus ueteris: quod antiquissimi ueter dicebant. Di. cuius generis? Ma. neutri. Di. dic masculinū. Ma. medius: ex quo fit media mediū. Oia enim tam in us q̄ in er desinētia adiectiua si sint secūdę declinatiōis: cū apud grēcos uel cōia uel mobilia īueniant: sine dubio mobilia sūt τυχηρός τυχηρὰ τυχηρόν hic fortunatꝰ hęc fortunata hoc fortunatū. ἀγαθός ἀγαθή. ἀγαθόν bonꝰ a um. ὁπλιτοφόρος. ἡνιοφόρος. καὶ τοξοφόρον armiger ra rū ὁιερός. α. ον sacer a um. Di. cuius numeri? Ma. singularis: figurę simplicis: casus accusatiui: tenebat enī uerbū accusatiuū exigit: & tamen oibus neutris idē casus noiatiuus accusatiuꝰ & uocatiuꝰ est. Di. cuiꝰ declinatiōis. Ma. secūdę: oia enim in um desinētia secūdę sūt declīatiōis. Di. fac ab eo deriuatiuū. Ma. medietas mediocris meditulliū. Medicus quoq; videt inde dictus: quia ꝑeranta mediū est inęq̄litatis quę solet fieri ex cōtrariis elemētis. Mediastinꝰ quoq; in dle videt cōponi: quia medias ꝑtes balnei tenet: hoc est in medio lauantiū stat: mediterraneus & mediāna & medianimal: aduerbiū medię: uerbū ab eo cōpositū dimidio dimidias: inde dimidiatus. Di. ęneas quę pars oratiōis est? Ma. nomen ꝓprie q̄litatis: speciei primitiuę: generis masculini: numeri singularis: figurę simplicis: casus nomīatiui: declinatiōis primę. Di. quare. Ma. q̄ oia grēca in as desinētia si apud illos in oy dꝓbꝓbongū effert genitiuꝰ apud nos sine dubio sūt ꝓmę: mutata oy in ae: ut ἀινείας. ἀινείου: ęneas ęneę. Antiqui tamen huiuscemodi nomia absq; s solebāt ꝓferre: qd Terētius ubiq; facit sosia birrbia. Iuuenalis ceu marsya uictus. Di. fac ab eo qd est ęneas deriuatiuū? Ma. possessiuū ęneius ęneia iū. Et secūdū apuleium ęneicus ęneica cū. In epitomis historiaꝝ. Aeneica gens patronymicū ęneades secūdū analogiā. Nam in as uel in es desinētia si faciūt in oy genitiuū grēcū in ades faciūt patronymica. Itaq; hoc usus ubiq; est poeta. Ęneadę in ferrū pro libertate ruebāt: defessi ęneadę. In vno tamē loco auctoritate poetica ęnides dixit. Sit satis ęnidę telis impune: nūanum oppetiisse tuis quasi ab ęneus noiatiuo: sicut a peleus pelides. Vnde ī poemate suo ęneis inscripsit: qd est foemininū ęneidę: qd ꝓ synęresim ęnidē dixit: sicut pelides pro peleides. Cęterū secūdū analogiā ab ęneadę ęneas ęneadis debebat dici. Di. iam quę pars oratiōis est? Ma. aduerbiū tēporis: speciei primitiuę: figurę simplicis. Di. quem accentū recipit. Ma. ꝓ se acuit: in uersu

bb

Terē
Iuue
Apulei
Virg.
Virg

Nomina accidentia
Medius a modo deducit
uel a μέσος
Vetus antiq ueter dicebāt
Nominat. uocat. & accusat omnibus neutris idē
Medietas
Mediocris
Meditulliū
Medicus a medio
Mediastinus
Mediana
Medianimal
Medie
Dimidio-as
Dimidiatus
Sosia
Birrbia
Marsya
Aeneus-a-ū
Aeneicus-a-ū
Aeneades
Aeneadę
Aenides
Aeneis inscriptio opis quę debebat esse ęneas secūdū analogiā
Pelides
Peleides
Jam q accentu

Iamq: q̃ accentu

Omonymū .i. uniuocū

Classis qd & unde

συλλογον. .i. collegiū

Classica

Verbi diffin°

Diffinitiones oportet generales esse

Qualitas uerborū in quo

Verbi coniugatio

autē grauat̃:nisi encliticū ei adiungat̃:ut iãq;:tunc enim acuit̃.Di.classe quę pars orationis est?Ma.nomen appellatiuū:speciei deriuatiuę secūdū quosdã:quidã autē inde deriuatū esse putãt ἀπότων καλῶν. Est autē omonymū uel vniuocū: nam plura significat & nauiū multitudinē & hominū collegia:quę σύλλογον uocant greci & equitum ordines.Di.fac deriuatiuū. Ma.classicus a um. Sonitus tubarū classica inde nominat̃:q; classes equitū ordines uocãt:ut dictū est qui maxie utunt̃ tubis. Di.tenebãt quę pars?Ma.uerbū. Di.uerbū quid est?Ma. secūdū donatū ut supra dixi. Secūdū alios uero pars oratiōis est cū tẽpore & modis sine casu actione siue passione significãs.Non enim oĩa uerba ꝓsonas habẽt ut ĩfinita et impsonalia & gerūdia:oportet autē diffinitiōes gn̄ales esse. Di.q̃litas uerboꝝ in q̃ est?Ma.in modis & formis:generis siue significatiōis actiuę Di.declina.Ma.Indicatiuo mō teneo:pręterito impfecto tenebã:pręterito ꝓfecto tenui:pręterito plusq̃ꝓfecto tenuerã:futuro tenebo.Impatiuo mō tẽpore pręsẽti ad secūdã & tertiã ꝓsonã tene teneat nete ant: futuro neto tu neto ille amus tenetote ant uel tenẽto.Optatiuo modo.t.p.& pręterito impfecto utinã tenerẽ: pręterito ꝓfecto & plusq̃ꝓfecto utinã tenuissem: futuro utinã teneã.Coniūctiuo mō.t.p.cū teneã:pręterito impfecto cum tenerẽ: pręterito ꝓfecto tenuerim: pręterito plusq̃ꝓfecto tenuissẽ: futuro tenuero. Infinitiuo mō numeris & ꝓsonis.t.p.& pręterito impfecto tenẽ pręterito ꝓfecto & plusq̃ꝓfecto tenuisse:futuro tentum ire ul' tẽturū esse: dicit̃ tamen & a tendo dis tentū ire: sed in illo etiã tensū possum? dicẽ. In h̄ autē tentū ire dūtaxat:& sic̃ in oĩbus quę ꝑ huiuscemodi uoces participiales ꝓferunt̃. Sūt autē supina duo:& infinitiuū futuri: necnō pręteritū in passiuis & infinitiuis impsonaliū quę similia sunt passiuis tentū esset uel fuisset:& tentū esse uel fuisse: tentū iri uel tensū iri. Di.quę differẽtia est inter finita passiui & impsonalis? Ma.quia passiuū uerbo eget tantūmodo:ut amari uolo:ostẽdo enĩ me pati uelle aliqd ab alio. Impsonalis.n. nō solū uerbo utpote infinitū sed etiã certa aliq̃ ꝓsona siue ꝑ ꝓnomẽ siue ꝑ nomen eget utpote impsonale. Si enim dicã amari a me uolo: ꝑ amare accipit̃:qd̃ est actiuū. Impsonale autem semp actiuã vim habet:gerūdia tenẽdi do dū:tentū tentu ꝓticipia ueniūt a x̄bo actiuo duo pręsẽtis tpis et futuri:pręsentis tenens:futuri tẽturus. Di.declina etiã passiuū. Ma.indicatiuo mō.t.p.teneor:preterito impfecto tenebar:pręterito ꝓfecto tẽtus sū uel fui:pręterito plusq̃ꝓfecto tẽtus erã uel fuerã:futuro tenebor.Impatiuo mō.t.p.ad secundã & tertiã ꝓsonã tenere teneatur:teneamur amini ant̃. futuro tenetor tu tor ille teneamur teneminor tenẽtor.Optatiuo mō.t.p.et pręterito impfecto utinã tenerer: pręterito ꝓfecto & plusq̃ꝓfecto utinam tẽtus essem ul' fuissem:futuro utinã tenear.Subiūctiuo mō.t.p.cū tenear pręterito impfecto cū tenerer:pręterito ꝓfecto cū tentus sim uel fuerim: pręterito plusq̃ꝓfecto cū tentus essem uel fuissem:futuro cū tentus ero uel

Quę differentia inter infinitua passiua & impsonalis

fuero.Infinitiuo mō teneri tentū esse uel fuisse tentum iri.Participia duo pręteriti tentus:futuri tenẽdus:nomen uerbale tentor:foemininū tentrix: ipsa res tentio.Di.cur teneo tenui:& teneor tentus sū?Ma.quia oĩa in eo desinẽtia faciūt sic pręteritū: ut moneo monui moneor monitus sū:seneo senui.Excepto maneo mansi & mãsus sū:& neo neui & netus sum.

Tentor

Tentrix

Sic fatur lachrymãs classiq; ĩmittit habenas. Dic cęsuras.Ma.semiqnariã & semiseptenariã.Sic fatur lachrymãs classi.Di.quot figurarū est hic uersus? Ma.decem. Di.cur? Ma.quia habet duos dactylos et tres spondeos.Di.tracta singulos pedes.Ma.sicfa.turlachry.mãsclas. siquĩ. mittitha.benas. Di.quot ꝑtes oratiōis habet hic uersus? Ma.septẽ:nomĩa duo classi habenas:uerba duo:fatur ĩmittit:participiū vnū lachrymãs:adverbiū vnū:sic & coniūctionē q;.Di.sic quę pars oratiōis est?Ma.adūbiū significatiōis similitudinis:& speciei primitiuę:figurę simplicis.Et est sciendū q; oĩa in c desinẽtia ꝓducunt̃:excepto donec: nam nec int̃ coniūctiones ponūt.Di.quē accentū habẽt? Ma.circūflexū:nisi iurãdi tūc enĩ graiatur.ut apud Virgi.Sic tua cirneas fugiãt examĩa taxos.Sic quãdo ut ul' uti subiūgit̃ ei:ut sic dixit sicuti iussit. Di.fatur quę pars est?Ma.uerbum modi ĩdicatiui:formę ꝓfectę:cōiugatiōis primę:generis uel significatiōis deponẽtis: numeri singularis: figurę simplicis: temporis pręsentis: ꝓsonę tertię.Di.declina.Ma.Indicatiuo for fabar fatus sū uel fui:fatus eram uel fuerã fabor.Impatiuo mō.t.p.fare fetur:femur amini fent̃.Nam in prima cōiugatiōe Impatiuo mō secūda ꝓsona habet penultimã a:tertia x̄o.e.quã seruat prima & tertia pluralis ꝓsona:nam secunda indicatiuū sequit̃ suū in omni cōiugatiōe:amare amet̃ amemur ni ent̃.In secūda uero cōiugatione secūda quidẽ ꝓsona ꝓductã habet e penultimã. Tertia autē a post e ut docere doceat̃:quã seruat prima & tertia pluralis:ut doceamur docemini doceant̃.In tertia uero cōiugatiōe e correptã h̄ penultimã secunda ꝓsona:ut legere. Tertia uero a quã seruat prima & tertia pluralis:ut legẽ legat̃ legamur legimini legant̃.In quarta i penultimã habet ꝓductã: ut munire: tertia uero ꝓsona a post i: quã seruat prima & tertia pluralis: ut muniat̃ muniamur mũimini muniant̃:sed hęc in regulis uerbalib? latiꝰ tractata ĩuenies.futuro fator tu fator ille faminor fantor.Optatiuo modo utinã farer: pręterito ꝓfecto & plusq̃ꝓfecto fatus essem uel fuissẽ: futuro utinã fer. Subiūctiuo mō.t.p.cū fer: pręterito ĩperfecto cū farer: pręterito ꝓfecto cū fatus sim uel fuerĩ:pręterito plusq̃ꝓfecto cū fatus essẽ uel fuissẽ: futuro cū fat? ero ul' fuero.Infinitiuo mō.t.p.fari:pręterito ꝓfecto et plusq̃ꝓfecto fatū esse uel fuisse: futuro fatū iri. Participia ueniūt a uerbo deponenti tria:pręsens pręteritū & futurū: pręsens fans: vnde infans qui loqui nō potest:pręteritū fatus ta tū:futurū faturus ra rū. Et est sciendū q; in oĩ uerbo qd̃ habet participiū pręteri tẽporis ex h̄ ꝑ int̃positionē ru facimus futurū:ut amatus amaturus: doctus docturus: dictus dicturus: exceptis

Virg

Omnia in .c. desinentia producũtur excepto donec

Nec inter cõiunctionẽs

Sic

Sic

Famini.

Regula de secũda ꝓsona impatiui pluralis & de tertia & prima

Impatiui passiui formatio in omni cõiugatiõe

Tria participia a uerbo deponenti

Fans

Faturus

Fatus

Amaturus q; modo formetur

paucis mortuus moriturus: in quo secūdū analogiā pręteritū debuit esse moritus. Nullū enim participiū n geminat. Similiter orior ortus oritur? pro orturus: partus pariturus: erutus eruiturus: cassus caritur?: sed ꝑ quoq; in regulis uerboꝝ planius tractauim?. Di. cur īpersonale nō habet ꝑ ꝓbū Ma. ꝙ nullū in or desinēs generat īpersonale. i. nec passiuū nec deponens nec cōe: excepto vno misereor: qd' miseret facit impsonale ex cōnrio illoꝝ quę ex actiuis uel neutris nascūtur. Nam pleraq; illoꝝ uel magis omnia exceptis paucis passiuā habēt declinationē tertiaꝝ psonaꝝ: ut stat' amat' quiescit' itur. Excepta uero sūt cōtingo git: placeo placet: euenio euenit: et uaco uacat: & iuuo iuuat. In quib? tertię similes sūt actiuę psonę uel neutrali impsonaliū. Nam poenitet piget tedet pudet licet libet positiua sūt quāuis libeo & liceo dicat': sed alterius sūt significatiōis: libeo enī. g. liceo uel liceor. g. ignificat: antiquissimi tamen & poeniteo & pudeo et pigeo et misereo dicebāt. Nomen participiale uel ūerbale fandus fanda fandū: pleraq; enim uerba etiā si participia futura passiua nō habēt/noīaꝝ tamē huiuscemodi formę pleraq; habē inueniūtur. Pręterita quoq; pleraq; participia in tus desinūt: & mutāt tus in tor & faciūt nomē uerbale: ut amat? amator: doctus doctor: lectus lector: auditus auditor: sic ergo fatus fator possum? dicere. Antiqui tamen etiam passiuę ꝓferebāt fatus ꝓ dictus dicentes: fatum dictū & iussum dei. Idem enim esse dicit Plato fatum uolūtatem & iussionem dei. Di. fac cōpositū ab eo quod est for faris. Ma affor affaris affatur. apud Virgi. Affaturq; deos & sanctū sydus adorat. Et sciendū ꝙ rarissimę simplicis prima psona/nō inuenit' in usu for: quō et a do dor. Ipsa res fatus & facio & fatū. Inde putāt quidā etiā fas & nefas dictū: quod iustum est dici uel taceri: ex quo fasti & nefasti dies & fasti ἀποφράδες. Di. cur participiū hui? uerbi pręterito tēpore a habet ante tus? Ma. quia oīa quę in aui faciūt pręteritū in actiuis: & oīa cōmunia et deponētia primę cōiugatiōis in atus a penultīa ꝓducta pręteritū ꝑticipij faciūt: ut amo amaui amat?: accuso accusaui atus: luctor tus: osculor osculatus: criminor tus. Di. lachrymās quę pars oratiōis est? Ma. participiū. Di quid est participiū? Ma. pars oratiōis partē capiens nomīs partēq; uerbi. Di. ꝑticipio quot accidūt? Ma. septem. Di. quę? Ma. genus numer? figura casus tēpus significatio forma. Di. cui? generis? Ma. cōis triū generū. Oīa enim participia pręsentis tēporis triū generū sūt: & in duas desinūt cōsonātes n & s. Nam & si nāliter quędā ad solos ꝑtinēt mares: ut futuo & de uirgino: uel ad foeminas: ut futuor nubo deuirginor: possum? tñ in alterū sexū trāsferre: uel figurate uel ꝑ illusionē uel ꝑ epicoenon: ut si dicā bona aīa est quę istā virginē deuirginauit: uel bon? anim? q. illi marito nupsit bene igitur dicit' ꝙ oīa uerba & ꝑticipia apta sūt ad omne genus dici. Di cui? casus? Ma. noīatiui in hoc loco: pōt esse tñ & uocatiui. Oīa enī nomīa siue participia noīatiuū & uocatiuū similē habēt: exceptis grēcis & in ꝯus

Plato

Virg

Nullū m or desinens generat impsonale excepto uno misereor a quo fit miseret

Verba impsonalia ~~mor~~ passiua nasci ab actiuis uel neutris

Contigit	Poenitet
Vacat	Piget
Euenit	Tedet
Placet	Pudet
Iuuat	Licet · Libet
Libeo	Liceo
Poeniteo	Pudeo
Pigeo	Misereo

Pleraq; uerba etiā si ꝑticipia futura in. dus nō habeant nomina huiuscemodi formę pleraq; habere inueniūtur ut fandus · a · ū

Nomen participiale uel uerbale fandus · a · ū ·

Doctor · Lector · Auditor · fator unde formantur ·

Fatum

For raro inuenitur in usu

Fas

Nefas

Fasti dies

Nefasti dies

ἀποφράδες nefasti dies · nota pro Luciano nostro

Regula

Amatus · Accusatus · Luctatus

Participij diffinitio

Participij accidentia · 7 ·

De similitudine nominatiui & uocatiui in omnibus nominibus & participijs exceptis ꝓbusdā

desinētib? secūdę declinatiōis: cui? ꝓpria si ante us i habuerit: abiecta us uocatiuū faciūt: ut Virgilius virgili: Terētius terenti. Alia uero in e conuertētia faciūt uocatiuū: ut turnus turne: socius socie: myrtus myrte. Vir. ī buc. Et uos o lauri carpā: & te proxīa myrte. Est tamen etiam inueniri in huiuscemodi sępe euphonię ul' metri causa noīatiuū pro uocatiuo positū ut Luca. Degener o populus uix sęcula longa deoꝝ. popul? pro popule po suit. & Virgi. Corniger hesperidū fluui? regnator aquaꝝ. fluui? ꝓ fluuie posuit. Di. cuius est tēporis? Ma. pręsentis: nulla enim participia in duas cōsonātes desinētia: tēporis pręteriti uel futuri īueniūtur. Sciendū autē ꝙ quō participia pręteriti tēporis coniūcta cū uerbis tēporis pręsētis pręteritū tēpus significāt: ut lectus sū es est: sic participia presētis si coniūgant' uerbis pręteriti tēporis: loco pręteriti tēporis accipiūtur: ut amans feci: studens legi. Di. cui? significatiōis? Ma. actiuę: nascit'. n. a ꝓbo lachrymo as at cui? actiuū vim passiuā: passiuū vim actiuā videt' habere. Nam patitur dolorē qui lachrymat: & facit qui lachrymat'. Multa tñ similia īueniunt' ut lugeo & lugeor: ploro & ploror: formas suoꝝ uerboꝝ uel species habent participia: ut lecturio lecturiēs: feruesco feruescēs: curso cursās: cursito cursitans. Di. cui? numeri? Ma. singularis: figurę simplicis. Di. cui casui adiūgitur? Ma. accusatiuo lachrymās illū. Necesse est enim oīa participia his casibus adiūgi: quib? & uerba ex quib? nascunt': ut lachrymo illū: lachrymans illū: īuideo tibi: īuidens tibi: misereor tui: miserens tui. Nā si in aliū casū transeant ꝑdunt vim participij: & ad nomīa trāsferunt': ut si dicam amans illū: participiū est: quia & amo illū dicimus. Sin autē amans illius nomen est qd' significat ἀγαπητόν ἐκεῖνον. Vnde etiā cōparationē accipit amātior amātissim?. Similiter timens illū: & timens illi?: fugiēs illū et fugiēs illius. ut Terē. in phor. Fugitans litiū. Semp tamen ex participio .p.t. & tria gerūdia ꝑticipialia solent nasci ablata s & addita di do dum: ut amās di do dū: lachrymās di do dū. Et paticipiū futuri passiuū lachrymādus a lachrymor: & tamen etiam nomen ὁ δακρυτέος. Di. declina uerbū tam actiuū q̄ passiuū lachrymo lachrymas at: lachrymor aris uel re atur. Di. quotę est declinatiōis lachrymās? Ma. tertię. Omīa participia pręsentis tēporis tertię sūt declinatiōis: utpote in duas desinētia cōsonātes pręteriti uero tēporis participia & futuri cū sint mobilia masculinū & neutrū secūdę habent declinatiōis: foemininū uero primę: ut hic & hęc & hoc lachrymās lachrymat? mata tū: lachrymādus lachrymāda dū: lachrymaturus lachrymatura turū. Classis. Ma. de ꝑ superi? sufficiēter tractauim? Di. q; quę pars oratiōis est? Ma. coniūctio. Di. quid est coniūctio? Ma. ps oratiōis annectēs ordināsq; sentētias. Di. quot accidūt coniūctioni? Ma. tria: potestas figura ordo. Di. cuius est potestatis? Ma. copulatiuę: ordinis postpositiui. Est autē encliticū & hęc & alię duę coniūctiones ue ne: ne ꝓ solet etiam abiecta e encliticā vim possidere: ut pyrrhī tanton'. Enclitica

Virg

Lucanus

Virg.

Vocatiui a nominibus pro priis in · ius ·

Participia pręteriti cōiūcta cum uerbis temporis pręsentis preteritum tempus significant & e cōtrario

Omnia participia his casibus adiūgi q̄ bus & uerba

Amans illius nō esse participiū sed nomē

Amantior

Amantissimus

Gerundia participialia tria ex participio solere nasci pręt · ablata · s · & addita · di · do · dum ·

Cōiunctio qd

Coniunctionis accidētia · 3

Enclitice · q: ne · ue ·

Ne · solet etiā abiecta ē · enclitica uim possidere ut pyrrhin' tanton'

Fastigiū .i. accentus

Propterq:
Interue
Atq:
Quoq:
Namq:
Vndiq:
Deniq:
Itaq:

Vtraq:
Pleraq: — Accētu in penul.

Calefacis
Tepefacis — Accē. in pen.
Suauerubens

Cōiugatio uerbi immitto

que ue ne prepositiōib9 ante se positis erigunt extreme syllabę fastigiū ut
pp̄terq; illū interue homīes. Di. cui9 figurę? Ma. simplicis. Cōposita quę
semp postponit: ut atq; quoq; nāq;. Syllabice quoq; addit in fine: & vim
coniūctiōis amittit & encliticę: ut vndiq;. deniq;. Itaq; quādo ātepenultīa
acuto proferī. Vtraq; pleraq; quērit cū sint vna pars oratiōis: nec quę di-
uersa uel pro coniūctiōe accipit. Cur non tertia ab ultīo acutū habuerint.
In quo possum9 dicere ꝙ accētus masculinoꝝ & neutroꝝ qui penultim9
est acutus: acuit & foemininа in suā legem cōcidētia. Nec mirū euphonię
causa hoc in his euenisse: cū in aliis quoq; quibusdā cōpositoꝝ hoc idem
inuenit: ut calefacis tepefacis suauerubēs: quę oīa debēt secūdū analogiā
in antepenultīa habē acutū: in penultīa tamen habuerūt. Di. īmittit quę
pars orationis est? Ma. uerbū: modi indicatiui: formę pfectę: cōiugatiōis
tertię correptę: generis actiui: numeri singularis: figurę cōpositę ex corru-
pto & integro. Nam cōpositio mutauit n in m: quia sequens uerbū ab m
incipit. Solet enim uel p uel m uel b sequēte n in m cōuerti in cōpositiōe:
ut cōpono cōmitto īmitto imbuo. Di. cuius tēporis? Ma. prēsentis psonę
tertię. Di. declina. Ma. Indicatiuo mō. t. p. īmitto īmittebā īmisi īmiserā
īmittā. Impatiuo mō. t. p. īmitte īmittat īmittam9 īmittite īmittāt. futūo
īmittito tu īmittito ille: īmittam9 īmittitote īmittūto. Optatiuo mō. t. p.
et p̄terito ipsēo utinā īmitterē īmisissē īmittā. Subiūctio mō. t. p. cū īmittā
īmitterē īmiserim īmisissē īmisero. Infinitiuo mō īmittē īmisisse. futuro
īmissū ire uel īmissurū esse. Impsonalia īmittī īmittebat īmissū est uel
fuit īmissū erat uel fuerat īmittetur. Impatiuo īmittat īmittitor. Optatio
utinā īmitterē īmissū esset uel fuisset īmittat. Subiūctiuo mō īmittat
īmitterē īmissū sit uel fuerit: īmissū esset uel fuisset: īmissū erit uel fuerit.
Infinita īmitti īmissū esse uel fuisse īmissū iri. Gerūdia īmittēdi do dum
īmissū īmissu. Participia actiui īmittēs & īmissurus. passiuū īmittor bar.
īmissus sū uel fui: īmissus erā ul fuerā: īmittar. Impatiuo īmittē tat amur
īmini tant. īmittitor tu tor ille amur: īmittiminor īmittūtor. Optatiuo
mō utinā īmitterer: īmissus essem uel fuissē īmittar. Subiūctiuo modo cū
īmittar īmitterē īmissus sim uel fuerī: īmissus essem uel fuissē: īmissus ero
uel fuero. Infinita passiua īmitti īmissum esse uel fuisse: futuro īmissū iri.
participiū passiua īmissus īmittēdus. Nomen uerbale īmissor. Immissio
ipsa res. Di. cur misi facit p̄teritū? Ma. in to desinētia uerba c quidē an-
tecedēte tria sunt: quoꝝ vnū in xi facit p̄teritū pfectū plecto plexi: duo
autē in xui: necto nexui: pecto pexui. Sic Asper de uerbo. Charisius ꝛo
pexi ptulit: e breui ~~ante breui~~ antecedēte in eadem to syllaba terminātia
duo iueniūtur: quoꝝ alterū in ui syllabā: alterū in ui disiūctas faciūt prete-
ritum: peto petiui: meto messui. Cato in secūdo originū ordeū demessuit.
Cassius emina in quinto ānaliū ubi ordeū demessuerūt. P antecedente
vnū inuenit inepto ineptui. R antecedēte duo uerto uerti: & sterto sterti.

De Pręteritis desinētiū in .to.

Plexi
Nexui
Pexui uel
Pexi
Petiui
Messui
Inepto. Ineptui
Verto. Verti
Sterti a Sterto

Asper
Charisius

Cato
Cassius
emina

T antecedēte vnū inuenit: īmitto īmisi. Sed antecedēte s vnū: sisto steti:
qd etiā a sto steti fit. Cū igitur in si faciūt p̄teritū pfectū: supina in sum
uel in su faciūt: ut lęsi lusi risi arsi: lęsū lęsu: arsū su: risū su: vnde & lęsus lu-
sus risus arsus. Di. fac ꝙposita a uerbo mitto. Ma. amitto demitto sūmitto
cōmitto admitto promitto p̄remitto emitto omitto ēmitto. Immissarius
remissarius: nascit & missus. Sagitta ab emittēdo: hic & hęc missilis & h̄
missile. Possum9 etiā hic & hęc missibilis & hoc missibile dicere: quō pe
netralis & penetrabilis. Di. habenas quę pars est? Ma. nomen. Di. quale
Ma. appellatiuū. Di. cui9 speciei? Ma. deriuatiuę. Di. vnde deriuat. Ma.
a uerbo habeo: inde et iam aspirationē habet: p b mutā scribit. Nā auena
quę λόγακα. αὐλὸν significat & sine aspiratiōe est & per u scribitur: est
igitur habena cū aspiratiōe nomen uerbale. Di. cuius generis. Ma. foemi
nini. Di. cui9 numeri? Ma. pluralis? figurę simplicis: casus accusatiui: decli
natiōis primę. Di. cur? quia oīa in a desinētia declinatiōis primę sūt: exce-
ptis neutris quę gręca sunt: & apud gręcos in tos faciūt genitiuū: apud nos
autem os in is cōuertētia tertię sunt declinatiōis: ut toreuma toreumatis:
schema tis. Litterarū uero nomīa tam in a q̄ in alias quascūq; litteras de-
sinētia: & apud nos & apud gręcos īdeclinabilia sūt: ut alpha beta gāma.
Donatus Non enī recte donatus digāmū posuit. Ab habeo fit habito habitudo ha
bitaculū habilis. Cōposita inibeo cohibeo ꝓhibeo exibeo.

TV quoq; littorib9 nostris ęneia nutrix. Di. quot cęsuras habet? Ma
duas semiqnariā & semiseptenariā. Tu quoq; littorib9 nostris. Di
quot figurarū est? Ma. decē: habet enī tres dactylos & duos spondeos. Di.
tracta singulos pedes. Ma. tuquoq; littori. busnos. trisę. neia. nutrix. Di.
quot habet ptes oratiōis? Ma. sex nomīa tria littorib9 ęneia nutrix: prono
mina duo tu nostris. Coniūctionē quoq;. Di. tracta p singulas ptes. Ma.
Tu quoq;. Di. tu quę pars oratiōis est? Ma. ꝓnomen. Di. quid est ꝓnomē
Ma. pars oratiōis quę pro proprio nomine vniuscuiusq; accipit: psonasq;
finitas recipit. Item aliter ꝓnomen est pars oratiōis quę pro nomīe posita
tantūdem pene significat psonāq; interdū recipit. Ideo autē dico pene: q
tantū substātiā ~~tamen~~ significat: nō tamen etiā qualitatē quō nomen: bene igit
vident fecisse qui carētia psonis finitis separāt a ꝓnominib9. Pronomen
ꝓprie qd ꝓprio nomīe ponit. Itaq; quia ꝓpria nomīa plus aliis oībus no
minib9 finita sūt: certā enī aliquā rem significāt. Pronomē quoq; qd loco
ꝓprij nomīis accipit: debet finitas psonas habere. Sunt igitur ꝓnomina
de quib9 nulla dubitatio est quīdecim: octo ꝑmitiua & septē deriuatiua:
primitiua quidē psonę primę ego & obliqui casus eiusdē ꝓnomīs: secūdę
tu: tertię uero sex: sui ille iste is hic ipse. Deriuatiuę primę psonę meus no
ster nostras. Secūdę tuus uester uestras. Tertię suus: hęc tam apud nos q̄
apud gręcos ꝓnomīa ab oībus accipiūtur. Cętera uero quę sūt infinita ul
inꝓrogatiua uel relatiua substantię: uel q̄litatis uel quātitatis uel numeri

Immisi
Steti a sisto

Missilis .i. sagitta
Missibilis
Penetralis
Penetrabilis
Habena ab habeo

Alpha
Beta
Gamma
Contra donatū q digā
mū posuit

Pronominis diffinitio

Pronomē significat subs
tantiā tantū nō etiā
q̄litatem sicut nomen

Pronomina qndecim. p
mitiua octo

1 Ego
2 Tu
3 Sui
4 Ille
5 Iste
6 Is
7 Hic
8 Ipse
Deriuatiua primę psonę
9 Meus
10 Noster
11 Nostras
Deriuatiua secunde
12 Tuus
13 Vester
14 Vestras
15 Suus.

Quis substantię infinitū uel interrogatiuū
Qui
Qualis
Quantus
Tantus
Tot
Quot
Cuius a um
Cuias
Quotus
Quotennis
Quotennus
Totus a tot
Pronomina infinita
Cognatio maximā inter pnomina & articulos
Quæ ratiōe nō possunt esse pnomina . Quis . Qualis . Quātus quot
Pronominis accidētia . 6
Tuatim
Tuapte . te . breui .
Quoq: coniunctio p̄ &
Quoq: aduerbiū p̄ similiter
Coniunctionis diffinitio
Coniunctionis accidētia
Vetustissimi solebāt præponere hanc cōiunctionē quōq:

magis nomīa dicenda sunt q̄ ꝓnomīa/substātię infinitū uel inꝓrogatiuū ut quis:relatiuū ut qui.Infinitū uel inꝓrogatiuū ul relatiuū q̄litatis ut q̄lis significat enī ὁποῖοσ & penultīo acuto qd est inꝓrogatiuū: & πόσοσ ultimo acuto.Infinitū & ποσόσ relatiuū eius redditiuū talis quātitatis. Inꝓrogatiuū uel infinitū uel relatiuū quātus:significat enim ὁπόσοσ penultīo acuto:qd ē inꝓrogatiuū:ultīo acuto ὁποσόσ qd ē relatiuū.Reddi tiuū eius tantus.Numeri inꝓrogatiuū & infinitū & relatiuū,quod.Significat enim πόσα penultīo acuto quod ē infinitū et ὁποσά quod relatiuū eius redditiuū tot.Deriuatiuū eius qd est?quis cuius a um & cuias: & ab ab eo qd est quot quotus & quotēnis & quotenꝰ. Quibusdā ab eo qd est tot videt esse totus:sed alia videt esse significatio. hęc tamen nomīa prędicta pleriq; latinę artis scriptoꝝ pronoīa esse infinita dixerūt.Nec mirū cū didymꝰ quoq; & multi alij uetustissimi gręcoꝝ inter articulos hęc numerauere. Romani uero cū articulos nō habeāt:inter ꝓnoīa hęc posuerūt tanta autem videt esse cognatio articuloꝝ & pronominū ꝙ stoici in vna parte oratīōis utrūq; esse putant:articulos finitos pronomīa dicētes:quę uero grāmatici gręcoꝝ eorū inter articulos ponūt illi īfinitos dicebāt esse articulos.Necnon etiam supra dictas dictiones quas Apolloniꝰ herodianusq; & dionysius inter nomina rōnabiliter posuerūt. Hęc autē latius in libro qui est de pronomīe tractauimꝰ. Sed ut breuiter dicā loco ꝓpriorū nominū nō possūt accipi ea quę generalia sunt etiā appellatiuoꝝ: qd suū est ꝓnominū Nam dicētes quis:inꝓrogamꝰ de omni substātia:ul qualis de omni q̄litate:uel quātus de omni quātitate:ul quot de omni numero Pronomen quoq; definitę alicuiꝰ ꝑsonę uult esse:& rem certā significare Di.quot accidūt ꝓnomini. Ma.sex: species genus numerus figura ꝑsona et casus.Di.cuiꝰ speciei?Ma.primitiuę.Di.fac ab eo deriuatiuū. M.tuus a um:& aduerbiū tuatim:& ꝑ καταστασιν.ἐπεκτασιν. Tuapte te corepta:ut o tite tute tati tibi tanta tyrānę tulisti. Di.cuiꝰ generis Ma.cōis triū generū:quō enim apud gręcos ὅσος.ἡσή.τόσον triū sūt cōia generū:sicut apud nos ego & tu mei tui sui. Numeri singularis:figure siplicis ꝑsonę secūdę: casus nomīatiui & uocatiui: hic autē magis noīatiuus est: cū per apostrophen dicit quę exigit nomīatiuū & cū quoq; mō coniūctū qd ad alios nomīatiuos relatū est: ut misenus & palinurus. tu quoq;. Di. quoq; quę pars est?Ma.coniūctio:& accipit pro et.Est tñ etiā loco adūbij inuenire hanc dictionē positā. ut Multa quoq; & bello passus dum conderet urbem.Hic enim pro similiter necesse est id accipi cū sequit &.Di. quid est coniūctio. Ma.pars oratīōis ānectēs ordināsq; sentētiā. Di.quot accidūt coniūctioni?Ma.tria:potestas ordo & figura.Di.cuius potestatis? Ma copulatiuę.Di.cuius ordinis?Ma.postpositiui:uetustissimi tamen solebāt etiā prępōnere eam,figurę cōpositę ex corrupto & ītegro: quō,enim mō corripit :qd si ꝓducerēt esset integra pars.Di.quęm habet accentū?

Didymus
Apollonius
Herodianꝰ
Dionysius

O Tite tute tati tibi tanta tyranne tulisti

Ma.penultimū acutum:oēs fere coniūctīōes postpositiuę generalē seruāt accentuū regulā. Di.littoribꝰ quę pars oratīōs est?Ma.nomen.Di.quale? Ma.appellatiuum:generis neutri:numeri pluralis:figurę simplicis:casus datiui:declinatīōis tertię correptę. Di.cur? Ma.quia oīa in us desinentia neutra tertię declinatīōis sūt:& in tis faciūt genitiuū.Excipit pus indeclinabile & virus quod Lucretius secūdę posuit declinatīōis: diri primordia viri:pelagus uero gręcū est: hoc pelagus pelagi: & vulgus vulgi: tam masculinū q̄ neutrū.Di.quot differētias habet penultīa genitiui in ris terminantiū?Ma. supradicti casus neutroꝝ nominū si uerbis adiacent quę correptam penultimā habuerint seruāt e ante ris genitiui:ut munero munꝰ muneris:vulnero vulnus vulneris:sydero sydus syderis:ex quo cōponitur cōsydero & desydero:latero latus lateris: operor opus operis. Si uero monosyllaba sint & ꝓducūt u in noīatiuo & seruāt u ante ris genitiui quoq; producūt:ut ius iuris:thus thuris:plus pluris.Si uero sūt cōparatiua masculinoꝝ eorūdē & foemininoꝝ sequūtur genitiuū.i.o penultimā seruāt ante ris:ut minor minus minoris:maius maior maioris.Alia uero o correptā habēt ante ris:ut corpus corporis:pectus pectoris:littus littoris:pignus pignoris:foenus foenoris: quāuis uerba eorū magis e penultimā habent pignero foenero. Di. fac deriuatiuū ab eo? Ma.littoreus & littoralis: quidā autē littus ἀπὸ τοῦ λιτανεύω uolūt esse: ꝙ ꝑficiscētes & reuertētes solēt ibi uota cōcipere & dona litare. Di.quale? Ma.deriuatiuū uel possessiuū. Di. nostris quę pars est? Ma. ꝓnomen deriuatiuū. Di.ex quo casu solent deriuari? Ma.ex genitiuo:ut nos nostrū uel nostri noster. Idq; sine dubio ex singulari numero ostendit.Ego mei meus: tu tui tuus:sui suus:vnde et penultimę corripiunt.Di.cuiꝰ generis?Ma.neutri.Sed sciendū ꝙ omnis datiuꝰ & ablatiuꝰ pluralis tam in oībus mobilibꝰ q̄ in ꝓnomībus & participiis cōis est triū generū.Di.cuiꝰ numeri?Ma.pluralis:figurę simplicis casus datiui. Cīs autē datiuꝰ & ablatiuꝰ pluralis similis est:ut dictū est. Di.vnde possumꝰ scire differētias?Ma.a iūctura & ordīatiōe.i.ἀπὸ τῆς συνάψεως καὶ τάξεως qd facile pōt sciri ex singulariū iūctura:quę nō habet similes datiuū & ablatiuū:ut oībus primę declinatīōis nomībus:et tertię in e terminātibꝰ ablatiuū:& quartę & quintę:in his enī manifeste ostēdit casus differētiā. Cum uerbū igit dedisti sine dubio datiuū exigit siquod supra dictaꝝ declinationū nominū ordines necesse est datiuum adiungere:ut dedisti poetę uel homini ul senatui uel rei. Non licet enim nisi datiuū huic uerbo adiūgere.Et nota ꝙ quattuor habent declinationū differētias ꝓnomina: sūt enim quę tam genitiuū q̄ datiuū in i terminātur quę sūt tria:& cōia trium generū:ut ego mei mihi: tu tui tibi:sui sibi. Sūt quę genitiuū in ius:datiuū uero in i ꝓferūt: quę sūt cōia trium generū:ut ille illius illi:ipse ipsius ipsi:iste istius isti:hic huiꝰ huic:is eius ei. Sūt alia quę sequūtur secūdā declinationē mobiliū nominū:qualia sūt possessiua

Lucretius

Omnes fere cōiunctiones postpositiuę generalē seruant accētuū regulā

Pus
Virus . i . apud lucretium
Pelagus . i .
Vulgus . i . masculinū & neutrū

Littus unde
Litare dona

Quattuor habēt declinationū differētias pronomina .

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA SALAMANCA

meus a um:tuus a um:ſuus noſter & ueſter.Sunt & alia tertię declinatiōis nominū declinationē ſeruantia: noſtras ueſtras: noſtratis & ueſtratis.Di. ęneia quę pars oratiōis eſt? Ma.nomen.Di.quale?Ma.appellatiuū:q̃uis enim poſſeſſoris nomen ꝓpriū ſignificat:tamen oīs poſſeſſio eius cōe ꝶ nomen poteſt habē: ut ęneia mater:ęneia nutrix:ęneia mens:ęneia fames ęneia facies:ęneia manus:ęneius ager: ęneius filius: ęneius enſis: ęneium lumen:ęneium munus:ęneium regnū. Di.cuius generis?Ma.foemininī: numeri ſingularis: figurę ſimplicis: declinatiōis primę. Di.ex quo noīe deriuat? Ma.ab ęneſa: de quo ſuperi⁹ latius dixim⁹. Di.nutrix quę pars oratiōis eſt?Ma.nomen.Di.quale?Ma.appellatiuū. Di.cui⁹ ſpeciei?Ma. appellatiuo⁹ uerbalis. Di.ex quo uerbo maſculinū eius naſcit?Ma a nutrio:ſolent autē in tor uerbalia in trix facē foeminīa: mutata tor in trix:ut lector lectrix. In ſup̄dicto uero euphonię cauſa uel alternitatis.i.παραλληλότητος,triſyllaba ſubtracta eſt cōtra regulā. Cum enī nutritor ſit maſculinū debuit foemininū nutritrix eē:ſ̃ abſurditas ſoni minuit ſyllabā Di.a quo uerbo deriuat?Ma.a nutrio nutris nutrit. Di.declina uerbum. Ma.nutrio uerbū actiuū.Indicatiuo modo dictū.t.p.numeri ſingularis: figurę ſiplicis:cōiugatiōis quartę: ꝑſonę primę: qd̄ declinabit ſic. Nutrio nutris nutrit:nutrim⁹ nutritis unt.Eodē mō tempore pręterito impfecto nutriebā nutriebas nutriebat:nutriebam⁹ nutriebatis nutriebāt. Eodem mō tēpore pręterito pfecto nutriui nutriuiſti nutriuit:& pluraliter nutriuim⁹ ſtis rūt uel re. Eodē mō.t.pręterito pluſq̃pfcto nutriuerā nutriueras at:ram⁹ ratis rant. Eodē mō.t.futuro nutriā es et. Impatiuo mō t.p.ad ſecūdam & tertiā perſonā nutri nutriat nutriam⁹ te ant.Eodē mō t.futuro nutrito tu to ille:nutriam⁹ tote triūto.Optatiuo mō tēpore pręſēti & pręterito impfecto utinā nutrirē res ret:nutrirem⁹ retis rēt.Eodē mō.t.pręterito pfecto & pluſq̃pfecto utinam nutriuiſſē ſes ſet:nutriuiſſem⁹ tis ent. Eodē mō.t.ſuturo nutriā as at:utinā nutriam⁹ atis ant. Subiunctiuo mō tēpore pręſenti cū nutriā as at: amus atis ant. Eodē mō pręterito īpfecto cū nutrirē nutrires ret: nutrirem⁹ etis ent. Eodem mō.t.pręterito pfecto cū nutriuerim ris rit:nutriuerim⁹ tis rint.Eodē mō.t.pręterito pluſq̃pfcō cū nutriuiſſē ſes ſet:emus etis ent.Eodem mō.t.futuro cū nutriuero ris rit rim⁹ ritis rint.Infinitiuo mō.n.& pſonis.t.pręſenti et pręterito impfecto nutrire: pręterito pfecto & pluſq̃pfecto nutriuiſſe: futuro nutritū ire uel nutriturū eſſe.Verbo impſonali nutrit̄ bat̄ tū eſt ul̄ fuit. tū erat ul̄ fuerat futuro nutrieſ̄. Impatiuo mō nutriat̄ nutritor. Optatiuo utinā nutrirē nutritū eſſet uel fuiſſet nutriat̄.Subiūctiuo mō cū nutriat̄ nutrirē nutritū ſit uel fuerit.tū eſſet uel fuiſſet.tū erit uel fuerit.Gerūdia ul̄ ꝑticipialia nomīa nutriēdi nutriēdo nutriēdū nutritū nutritu. Duo ꝑticipia ueniūt a uerbo actiuo pręſens nutriēs.futurū nutritur⁹ ra rum.Eius paſſiuū Indicatiuo mō nutrior bar tus ſū uel fui. tus eram uel fueram.triar. Impatiuo

Nutritrix debuit eſſe ſed abſurditas ſoni fecit ut nutrix dicamus.

nutrire at̄:amur nian̄t̄.futuro nutritor tu tor ille:mur nutriminor untor. Optatiuo utinā nutrirer: tus eſſem uel fuiſſem:nutriar. Subiūctiuo cum nutriar rer:tritus ſim uel fuerim: tus eſſem uel fuiſſem: tus ero uel fuero. Infinitiuo mō nutriri:tum eſſe uel fuiſſe: futuro nutritū iri. Duo ꝑticipia ueniūt a uerbo paſſiuo: pręteritū nutrit⁹ ta tū: futurū nutriēdus da dum. Nomen uerbale nutritor & nutrix:ipſa res nutritio. Di.fac ab eo deriuatiuū?Ma.nutricula quę eſt diminutiuū ut luuenalis. Gallia uel potius nutricula cauſidicorum. Vt belli ſignū laurēti turn⁹ ab arce. Di.ſcāde uerſum? Ma.ut bel.liſi. gnūlau.renti.turnuſab.arce. Di.quot cęſuras habet? Ma. ſemiqnariā.Di.quomodo?Ma.ut belli ſignum.Di.quot figurarū eſt hic uerſus? Ma.quinq;. Di.quare? Ma.quia conſtat ex quattuor ſpondeis & vno dactylo & vno trocheo.Di.tracta per ſingulos pedes.Ma.ut bel.liſi. gnūlau.renti.turnuſab.arce. Di.quot ꝑtes oratiōis habet?Ma.ſeptem.Di quot noīa?Ma.quinq;:belli ſignū laurēti turn⁹ arce.Di.qd aliud.Ma.adū biū ut:& prępoſitionē ab. Di.ut quę pars orationis eſt?Ma.hic aduerbiū tēporale:alias autē ſimilitudinis poteſt eſſe:& adiecta i tamen eandem ſignificationē habet uti:cui addit̄ nam: & fit aduerbiū optātis utinā. Si milit̄ cōpoſitū cū uelut:& ueluti aduerbiū ſimilitudīs eſt: quādo ὅπως uel ἵνα grecū ſignificat: pro coniūctiōe cauſali accipit̄.Eſt etiam qñ optatiuū eſt:ut Tere.in phor. Vt illum dij oēs deęq; ꝑdant.Di.belli quę pars eſt?Ma.nomē.Di.quale?Ma.appellatiuū. Di.cui⁹ ſpeciei?Ma.deriuatię ab eo qd̄ eſt bonū bellū diminutiuū eſt ꝑ antiphraſim:igit̄ hoc eſt ꝑ coñ dictionē.ꝑ malo bellū dicit̄ id qd̄ malo hominū eſt īuentū.a bono ergo maſculinū bellus & bona bella: & a neutro bonū bellū facit. Oīa enim in us deſinētia maſculina geminat̄ ll in diminutiuis:ut geminus gemellus gemina gemella:geminū gemellū. Et ſciendū ꝙ īueniūtur etiā ipſo⁹ diminutiuo⁹ cōparatiua & ſuplatiua:quō comparatiuo⁹ diminutiua quę apud grecos nō īuenis. Terē.in adel. Atq; vnūquodq; qd̄ erit belliſſimū carpam.Ex bello qd̄ bonum ſignificat bellaria dicunt̄ Τραγήματα.Dic ab eo qd̄ ē bellū qd̄ pugnā ſignificat deriuatiuū aliud.Ma.bellic⁹ a um: bellicoſus belligen⁹:qd̄ ꝓpriū eſt a bello deriuatū.Bello bellas uerbū:ex q̃ bellax qd̄ eſt trium generū.Bellatus enim participiū bellator & bellatrix facit:ab eo etiā eſt bellona dea bello⁹.Duellū dicebāt antiqui pro bellum ex quo ꝑduelliū:ab eo cōponit̄ bellipotens & belliger & ībellis & rebellis et rebello uerbū:& debello quoq; cōpolitū eſt uerbū.Inde etiā debellatum eſt:belli enim ꝑtę quāuis duę ſint ꝑtes: pro vno tamen nomīe proprio accipiūtur:qd̄ ſignificat fores iani templi.Di.ſignū quę pars oratiōis eſt? Mo.nomen.Di.quale?Ma.appellatiuū.Di.cui⁹ ſpeciei?Ma.primitiuę. Di.fac deriuatiuū ab eo uel diminutiuū. Ma.ſigillum ſigno as uerbū:& hui⁹ compoſitū inſignio inſignis:vnde inſignit⁹:pręterea ſignifico as:& ſignifer:& inde ſignarius & deſigno cōſigno reſigno.i.aufero.vnde Virg.

Juuena

~~Nutricula~~

Tere.

Tere

Virg

videtur exponere virgilianum illud claudet belli portę.

Vt

Vti

Vtinā

Velut

Veluti

Bellū unde

Quę geminat. ll. in diminutiuis

Gemellus

Bellaria.i. βαγήματα

Belligenus

Bello.as

Bellax

Bellatus

Bellator

Bellona dea bellorꝫ

Duellū ꝑ bello antiq

Perduelliū

Bellipotens

Belliger

Imbellis

Rebellis

Rebello

Debello

Virgiliam uerſus expoſitio

Sigillū

Signo.as.

Inſigno.is

Significo

Significer

Signarius

Virgilij locus ꝑ eneidos

Deſigno

Conſigno

Reſigno

Virgilij locus

Omonymū .i. uniuocū

σύνθημα ἐπὶ πολέμου

in quarto. Et lumina morte resignat i. aufert. Est autē vniuocū. i. omony
mū. significat enim σύνθημα ἐπὶ πολέμου. ut ī eodē libro. It bello tes
sara signū. καὶ σημεῖον. ut Lucan⁹. Signa canūt. Di. laurēti quę pars est?
Ma. nomen appellatiuū: speciei deriuatiuoq; possessiuę: est tamen etiam
patrię sicut ablatiu⁹ ab eo qd' est hic & hęc & hoc laurens laurētis. Pōt tñ
et ꝓprium ipsius ciuitatis esse si sic genitiu⁹ accipitur hoc laurentū huius
laurēti: ut fit ab arce laurēti: sed si est ab eo qd' est hic & hęc & hoc laurēs
et ab hoc & ab hac & ab hoc laurēti ꝓ laurētina. vnde Lucan⁹. Laurenti
nosq; penates. Laurentū noiatū est a lauro inuēta in arce: teste ipso poeta
cōpositū ab eo qd' est laurus laurigeri: vnde laurigeros currus a lauro etiā
laureat⁹ ata atū. Cicero. Fasces laureatos. hoc est victorię lauros habētes
et ex eo ꝓpriū laurētius. cōprensiuū qd' grēci περιεκτικόν uocāt laurētū:
ueluti myrtetū rosetum. Di. dic possessiuū. Ma. laureus. Di. quō myrteus
corneus a um? Ma. laurus quartę & secūdę. Di. laurus quotę declinatiōis
est? Ma. iueniē & secūdę & quartę. Cīa enim arborū noīa in us desinētia
foemininа sūt & secūdę declinatiōis: exceptis quinq; quę tam secundę q̄.
quartę iueniūtur? quercus laurus pinus ficus cornus. Laurea etiā ꝓ lauro
accipiē. Di. turn⁹ quę pars est? Ma. nomen. Di. quale? Ma. ꝓpriū. Di. cui⁹
speciei? Ma. vniuoce potest enim & appellatiuū intelligi piscis palustris
et fluuius. Di. fac ab eo possessiuū? Ma. turnius a um. sicut a Saturn⁹ Satur
nius a um. Patronymicū pōt ꝑ analogiā dici turnides: sed raro in latinis
nominibus solent eiusmodi formę patronymicę fieri: q̄uis poeta scipiadas
figurauit a scipione sed & ipsū ἀπὸ τοῦ σκιπίωνος qd' grēcum est &
videē esse. Di. ab quę pars oratiōis est? Ma. prępositio. Di. cui casui seruit
Ma. ablatiuo. Di. quid inēst inter ab & a & abs? Ma. ꝓ cōsonāte sequēte
a plerūq; scribendū est: uocali uero oīno ab inueniē: ab etiam cōsonātib⁹
sequētib⁹: sed quę nō aspere post b sonant: a uero uocali sequente nisi loco
sit consonātis i uel u nūquā inueniē: ut a Ioue a Venere. Abs autē q uel t
uel c sequētib⁹ paucis anteponiē tam in appositiōe q̄. in cōpositiōe. In ap
positiōe: ut abs te: pro a te. In ꝓpositiōe: ut abstuli abscōdo absq; ullo malo
pro sine ullo malo. Di. arce quę pars oratiōis est? Ma. nomen. Di. quale?
Ma. appellatiuū: speciei deriuatiuę: ab arceo uerbo. Arx quę facile muni
mento suo arcet hostes. Inde etiā sūmitates montiū ex quib⁹ facile possūt
depelli hostes arces dicunē: & arcus ꝓ longe arceant similiter hostes. Di.
declina x̄bū arceo? Ma. arceo cōiugatiōis secūdę generis ul' significatiōis
actiuę arceo uerbū actiuū. Indicatiuo mō dictū. t. p. arceo bam arcui erā.
futuro arcebo. Impatiuo arce at. te ant. uel cent. Optatiuo mō. t. p. & ꝑterito
impfecto utinā arcerem arcuissē. futuro utinā arceā. Subiūctiuo mō. t. p.
cū arceam. prēterito impfecto arcerem arcuerim arcuissem. futuro cū ar
cuero. Infinitiuo mō arcere arcuisse: arcitum ire uel arciturū esse. Gerūdia
uel participialia nomīa arcēdi do dum: arcitū arcitu. Participia ueniūt a

Virg
Luca.

Lucanus

Cicero

Laurigeri currus
Laureatos fasces
Laurentius
Laurētū
Myrtetū
Rosetū
Laurus qrtę & secundę declinationis
Quartę & secundę declinationis nomina arborū hęc
Quercus
Laurus
pinus
ficus
Cornus
Laurea pro Lauro
Turnus piscis palustris
Turnus flu.
Raro in latinis nominibus solent fieri formę patronymicę q̄uq̄m uirg. dixerit sepīa dę.
A
Ab
Abs
q̄m differūt
Arx dicta ab arceo
Arces. sūmitates montiū
Arcus ab arcendo
Arcitū Arcitu supīna ab arceo

uerbo actiuo. duo. p. t. arcens. futuri arcitur⁹. Passiuū arceor ris uel cere ar
cetur arcebaē: arcitus sum uel fui secūdū analogiam quāuis in usu deficit:
cōpositū tamē eius coerceor coercebar coercit⁹ sum in frequēti est usu. Prę
teritū plusq̄pfectū arcitus eram uel fueram. futuro arcebor. Impatiuo mō
. t. p. arcere arceaē amini antur. futuro arcetor tu tor ille. arceminor entor.
Optatiuo mō. t. p. utinā arcerer: arcitus essem uel fuissem. futuro arcear.
Subiūctiuo mō cū arcear arcerer: arcitus sim uel fuerim: arcitus essem ul'
fuissem: arcitus ero uel fuero. Infinitiuo arceri: arcitū esse uel fuisse: arcitū
iri. Gerūdia uel participialia nomīa cōia sūt tam actiuo q̄. passiuo arcēdi
do dū. Duo ꝓticipia ueniūt a uerbo passiuo prēteriti arcit⁹. futuri arcēdus
a

A Tq; ea diuersa penitus dum parte gerūtur. Di. scande uersū. Ma.
Atq; a. diuer. sapeni. tusdū. partege. rūtur. Di. quot cęsuras habet?
Ma. duas: semiqnariā & semiseptenariā. Di. quot figurarū est? Ma. decē.
Di. quare? Ma. quia constat ex trib⁹ dactylis & duob⁹ spōdeis. Di. tracta
singulos pedes. Ma. atq; a. diuer. sapeni. tusdū. partege. rūtur. Di. quot ꝑtes
oratiōis habet hic uersus? Ma. septem. Di. quot nomīa? Ma. duo: diuersa
et parte. Di. quot uerba? Ma. vnū gerunē. Di. quot ꝓnomina? Ma. vnū ea
Di. quot aduerbia? Ma. duo: penitus & dum. Di. quot coniūctiōes? Ma.
vnam atq;. Di. atq; quę pars est? Ma. coniūctio. Di. cui⁹ potestatis? Ma. co
pulatiuę: ordinis cōis. i. tam prępositiui q̄. postpositiui inuenitur: sed raro
postponiē quō etiam et & quia. Di. quid interest inter q; & ac & atq;? Ma
ꝓ q; semper postpositiua & enclitica: & significat nō modo &: sed etiam
τε grēcam quādo repletiua est. ac autē semp postpositiua est: & accipitur
etiam pro aduerbio similitudinis quō atq;: ut haud secus ac iussi faciūt. et
atq; tam prępositiua q̄. postpositiua copulationē solā significat. Di. cui⁹
figurę atq;? Ma. cōpositę ex duob⁹ integris at & q;. Di. quē habet accentū
Ma. prępositiua oīs coniūctio & prępositio grauatur: postpositiua uero ge
nerale accentū seruat dictionū. Di. ea quę pars oratiōis est? Ma. ꝓnōme.
Di. quale? Ma. subiunctiuū uel relatiuū. Di. primitiuū est an deriuatiuū?
Ma. primitiuū. Di. quot ꝓnomīa indubitabilia? Ma. primitiua quidem
octo. primę ꝑsonę vnū ego: secūdę vnū tu: tertię sex ille ipse iste hic is sui.
Di. & quare prima ꝑsona & secūda singulas habēt uoces: tertia uero tot et
tam diuersas? Ma. quia ꝑma ꝑsona & secūda semp sūt prēletes: & iuxta
se loquūtur: tertia uero mō longe mō prēsens mō absens mō demōstratīa
modo relatiua mō discretiua. Di. quid interest inter hic & iste & is? Ma.
quia hic prępositiuū est & demōstratiuū: & in declinatiōe nominū a grā
maticis pro articulo accipiē: iste uero demōstratiuū est: is subiūctiuū uel
relatiuū ille potest & in loco aliquo lōge posito esse demōstratiuū & rela
tiuū tamen idem esse & cōsignificātia aliq̄ ꝓferri: ut sic Iuppiter ille mo
nebat: ipse autē relatiuū & discretiuū est: ut ipse modo ęneas nostri si tāta
cupido ē. discretiuū ē ut ego ipe: tu ipse: ille ipe. ut quęq; ipe miserīa vidi

Laurētī. q. 3 et 4 q

Virg
Virg.

Gerundia uel participialia nomina cōmunia tū actiuo q̄m passiuo

Atq: tam prepōnitur q̄m postpōnitur

Differentia inter q̄. & ac & atq:
Que
At
Atq:

Prępositiua omnis coniūctio & prępositio grauatur postpositiua uero generale accentū seruat dictionū

Pulchra q̄ cum p. ꝑsona & secunda singulas habēt uoces tertia uero tot & tam diuersas

Hic
Iste
Is
Ille
Ipse
Diff^

Cur pronomē ipse discretiuū dicatur

Quattuor pronominū declinationes

Pronomina dubia

Qui ipse acuitur in relatione grauatur

Qui quando sumitur pro quis circumflectitur

Obliqui casus huius nominis quando relatione significat grauatur unde sequitur quod quando significat interrogationē acuitur

Qualis penultima circumflectit quando interrogatiuū est quando uero infinitum est uel relatiuū acuit ultima quę tamen in lectione sopitur

Quantus quando est infinitū uel interrogatiuū acuitur. quando uero relatiuū in locutione grauatur

Quot & accentus eius

Cuius a u

Cuiatis & cuiate

Quis uel q nēs

Cuius gtūs

Quē ~~dātis~~ Accs

A quo uel qui Ablis

Nomina quē declinationē pōnominū habent

Vnus

Nullus

Vllus

Solus

Totus

Alius

Vter

Alter

Neuter in genitiuo neutri nō neutrius

Is ea id

ei uel ij in nominatiuo plurali

eis uel ijs

Ideo autē discretiuū esse dicit quia discernit psonas cui adiūgit:ostendēs per se facere & nō p aliū:hoc est ipe p me & nō p aliū.Di.dic deriuatiua pronomina quot? Ma. septem: meus tuus suus noster uester nostras et uestras.Di.quot sunt declinationes pnominū?Ma quattuor illoꝝ vna quę in i faciunt genitiuū & datiuū:ut mei mihi:tui tibi:sui sibi: habent genitiuū illius bui?. Tertia quę secūdū mobilia declinant noia: ut meus tuus suus.Quarta quę tertiā nominū declinationē seruāt:ut nostras & uestras. Di.quę sūt dubia? Ma.quę stoici quidā ātiquissimi inter articulos cū prepositiōib? ponebāt. Romani infinita nomia uel interrogatiua uel relatiua uel redditiua inter pnomia ponebāt. Dionysius uero & Apolloni? & Herodian? rōnabilit inter nomia posuerūt. Sūt autē substātię uel q̄litatis uel quātitatis uel numeri infinita substātię: ut quis qd tam interrogatiuū ē q̄ infinitū:cui? relatiuū est qui: qd p se quidē acuit:in relatiōe uero grauat. Inuenit tamen etiā pro quis:atq; tūc circūflectit. Obliqui autē eoꝝ casus quādo relationē significāt grauant q̄litatis qualis quod penultimā circūflectit quādo interrogatiuū est: quando uero infinitū est uel relatiuū acuit ultimā: quę tamen in lectiōe sopitur:eius relatiui redditiuū talis. Di.dic quātitatis. Ma.quātus qd similit tria significat: interrogationē relationē infinitionē.quādo uel infinitū est ul interrogatiuū acuitur:qn uero relatiuū in locutiōe grauat eius redditiuū tātus. Numeri quot qd significat interrogatione infinitionē relationē.sed quādo interrogatiuū est acuit uel īfinitū: quādo autē relatiuū in lectione grauat:eius redditiuū tot. Di.dic deriuatiuū ab eo qd est quis? Ma.cuius cuia cuiū quę sūt possessiua īfinita quę greci nō habēt:pręterea hic & hęc cuiatis & h̄ cuiate bui? cuiatis: quę sūt gentilia & infinita. Et est sciendū ꝙ hęc declinationē pnominū habēt qs uel qui cuius: & eam tamen inequalē cū accusatiuū quē facit & ablatiuū a quo uel a qui:& datiuū pluralē quis uel quib?. Di.quę sūt alia pnomia quę declinationē pnominū habēt?Ma.in us quidē desinētia sex:ut vnus nullus ullus solus totus alius. In er uero duo uter & alter.& ex his cōposita excipit neuter neutri. Di.dic nomiatiuū ab eo qd est id? Ma.masculinū eius is:foemininū ea. Di.quid habet notādū hoc pnomen? Ma.ꝙ nominatiuū pluralē masculinū tam in ei facit q̄ in ij: & datiuū & ablatiuū in eis & in is:& quāuis ij duplicet tamē p vna accipit syllaba in metris quō dij & diis pro dei & deis. Di fac ab eo qd est is cōpositū. Ma.idē eiusdē. Di.quid interest inter masculinū & neutrū. Ma.quia masculinū producitur: neutrū uero corripitur. Di.diuersa quę pars est?Ma.nomen appellatiuū: speciei deriuatiuę a uerbo uertor uersus participiū:vnde est factū nomen cōpositū. Diuersus a um generis foemININI numeri singularis quādo foemininū est quādo uero neutri pluralis. Et nō ꝙ oia mobilia in a faciētia foemININA nomia & pnomia & participia similē habent foemininū sin gularē & neutrū pluralē:ut prim? a um:& pluraliter prima:pulcher chra

Dij pro dei

Dijs pro deis

Idē masculinū

Idē neutrū

Differētia

Diuersus unde

pluralit pulchra:armigera pluraliter armigera:satur satura & pluralit satura.Ille a illud & pluralit illa.iste ista istud.Is ea id:& hic & hęc & hoc:et singularit est foemineū & pluralit neutrū:nec nō esse quis quę quod:tam in singulari foemineū quā in plurali neutrū: participia quoq; amatur? a um: pluralit amatura:amatus a um pluralit amata. Di.cui? numeri?M. singularis:quia foemininū est in h̄ uersu: figurę cōpositę ex duob? ītegris .i.di prępositiōe quę sepatim nō inuenit p se & uersa:sūt autē insepabiles prępositiōes quę p se sepate nūquā possūt īueniri:hę di dis re se an & con: quas tamen prępositiōes ideo dicim? ꝙ intpretatio quoq; earū apud grę cos prępositiōes eas esse ostēdit:& prępositiuū locū semp sibi ī cōpositiōe defendūt.diuersus tamen apud latinos frequēter nō solū pro uari? sz etiā pro sepatus accipit & discret?:ex quo deriuatiuū etiā diūsitas. Di.penit? quę pars est?Ma.aduerbiū. Di.cui? significatiōis?Ma.hic localis:alias c̄ litatis:significat enī prorsus uel intima pte ut causas penit? tentare latētis. et hic tamen similē habet significationē penitus.i.penitissima pte:h̄ est in intima Italię. Antiq enī & penitior & penitissim? solebāt ab eo dicē: uelut ulterior ultim?. Di.cui? speciei?Ma.primitiuę:ex eo enim fit nomē penitior & penitissim?:nascitur & aduerbiū cōparatiuū penit?:suplatiuū penitissime. Di.cui? figurę?Ma.simplicis. Di.dum quę pars est? Ma.aduerbiū tēporale quoq; hic:est etiā cōiūctio causalis quādo p ὅπως grēca coniūctiōe accipit. Vt multa quoq; & bello passus dū cōderet urbem. Et sciendū ꝙ dum aduerbiū indicatiuo coniūgit:coniūctio uero subiūctiuo est tamen quādo p coniūctiōe repletiua ut sosia. Adesdū paucis te uolo. Et nedū illi corruptis morib? victorię tēperarēt. Ex eo deriuat dudum. post ne quoq; uel nō posita aduerbiū est tēporale:ut ne dum nō dum. Di. parte quę pars est?Ma.nomē. Di.quale?Ma.appellatiuū. Di.cui? speciei Ma.primitiuę: & generis foemININI: numeri singularis: figurę simplicis casus ablatiui. Di.cur partis facit?Ma.quia oia in rs uel ls uel ns desinētia interposita ti faciūt genitiuū:ut pars partis:puls pultis: mons montis.exceptis a corde compositis: quę d habent pro t: ut uecors uecordis: discors discordis:seruant enim pmitiui cōsonantem genitiui:& differentię causa frons frondis:& lens lendis:pręterea glans glādis: litripēs libripēdis: qd a uerbo pēdo cōponit. Di.fac ab eo qd est pars. Ma.diminutiuū pticula uerbū uero partio & partior qd in eadē inuenit significatiōe & ex eo opposita similit disptio & disptior:imptio & imptior:& ab eo cōposita participiū & participio uerbū. Similit ab eo cōposita expers & pticeps & ppartio & bipartit? & tripartitus & similia. Di.geruntur quę pars oratiōis est? Ma.uerbū. Di.quale?Ma.perfectū. Di.quō dictū? Ma.indicatiuo mō. Di.cuius significatiōis? Ma.passiuę:coniugatiōis tertię correpte:numeri pluralis:figurę simplicis:tēporis pręsentis: psonę tertię. Di.declina. Ma. gero is it. Di.quare pręteritū gessi facit? Ma.quia in ro desinentia q̄ mō in pręterito

etiā

Vrg.

Terē.

Salust.

Di. prępositio separatim nō inuenitur p se

Separate prępositionēs quę p se nunqz inuenuntur

Di
Dis
Re
Se
An
Con

Cur prępositionēs uocet

Diuersus quot significet

Pemtus localis significationis

Pemtior. pemtissimus

Dum pro ut apud uirg.

Dum q̄ndo est aduerbiū indicatiuo q̄ndo coniūctio subiunctiuo iungitur

Dū coniunctio repletiua

Dudū

Regula

Partio

Partior

Disportio

Disportior

Imptio

Imptior

In ro desinentia q̄ mō in pręterito

Ex uerbo currocōposita duplicant in preterito cu uel nō

Decurri uel decucurri

Percurri uel pucurri

Quęstus

Quęsitus

A participijs preteriti plerūq; frequēntatiua ut

Gesto .as. agestū

Gestio .is. .i. motu corporis gaudiū significo

Gerulus

Nugigerulus

Gesticulor .aris

In .do. uerba quę ante .do. .n. habent

Fudi

Scidi

Fidi

Pependi

Tetendi

Tutudi

Passus sū a pando cur & nō pensus

Regula

Pateo & passus facit in prę.

Fusus cur nō duplicat .s.

Scidi & fidi corripiūt penultimā

Scissus & fissus cur geminata .s.

In .sor. uel .xor. uerbalia foeminina facere nō possunt

cōiugatiōis:in ui faciūt pręteritū pfectū: ut quęro quęsiui:tero triui.excepto uro ussi:gero gessi:curro cucurri:licet ex eo cōposita duplicent in pręterito pfecto cu ul' nō:ut decurro decucurri ul' decurri: pcurro pcurri ul' pcucurri.Quare gessi gestus facit participiū:quō & ussi ustum:quęsiui quoq; quęstus ἀνῳμένος differētię causa.facit nam quęsitus ἐζητημένος. Di.fac frequētatiuū. Ma.gesto as at. A participiis enim pręteriti plerūq; sūt frequētatiua:& a gestio.is.it.i.motu corporis significo gaudiū:ab eodē deriuat' gerulus: vnde componit' nugigerulus & gesticulor aris are tur:& ipsa res gesticulatio.

Panditur interea domus oīpotētis olympi.Di.scande uersum?Ma. Pandit' it.Di.quot habet cęsuras?Ma.vnam. Di.quam?Ma.semiquinariā.Di.quō?Ma.panditur interea.Di.quot figurarū est?Ma.vnius. Di.quare?Ma.quia quinq; dactylos habet.Di.tracta singulos pedes.Ma pandit'.intare adomus.omnipo.tentiso.lympi.Di.quot ptes orationis h̄ bic uersus?Ma.quinq;.Di.quot nomīa?Ma.tria:dom? oīpotētis olympi Di.quot uerba?Ma.vnum pandit'.Di.quid aliud? Ma.aduerbiū interea. Di.pandit' quę pars est? Ma.uerbū. Di.cuius modi?Ma.indicatiui. Di. cuius formę? Ma.pfect e: cōiugatiōis tertię: uel significatiōis passiuę.numeri singularis:figurę simplicis:tēporis pręsētis: plonę tertię. Di.dic actinū eius.Ma.pando is pandebā pandi pāderam pandam.Di.cur mutata do in di facit pręteritū pfectū? Ma.quia oīa uerba tertię cōiugatiōis quę ante do n habent:mutata do in di faciunt pręteritū: ut scando di:ostendo ostēdi.Excipiunt' quędā abiiciētia quidē n:fundo fudi:scindo scidi:findo fidi:duplicātia uero primā syllabā: pendo pependi: tendo tetendi:tundo tutudi.Di.declia passiuū.Ma.pandor pandebar passus sum. Di.cur passus sum facit pręteritū pfect ū: Ma.quia oīa passiua in dor desinētia tertię cōiugatiōis uerba nisi sint a dor.uerbo cōposita participiū pręteriti in sus faciūt:ut ludor lusus:cędor cęsus:defēdor defensus:incēdor incēsus.Sed nō tandū ꝗ cū alia oīa quę n habent ante do:& in participio ante sus seruāt n:ut offendo offensus:defendo defensus:incēdo incēsus:tendo tēsus:pendo pensus:tundo tūsus:hac de causa ne foemininū eius simile īueniat' ꝓprio masculino qd' est hic pānsa:ideo passus passa fecit: quāuis a patior quoq; passus facit:& a pateo passus. Virgili? in tētio. Passis de littore palmis. Virg
et in primo. Crinibus iliades passis. Fundo etiam fundi fusus facit:nec duplicauit s: quia ꝓducta uocalis nō egebat geminatiōe. scidi quoq; & fidi quia corripiūt penultimā duplicauerūt in ꝓticipio s:scissus & fissus. Virg
Vir. in nono. Et fisso trabit pręcordia ligno. Impatiu? optatiuus subiūctiu? et infinitiu? supradicti uerbi secundū analogiam declinat'. Di.dic supina. Ma.pandēdi do dū: passum passu. Participia actiua pandens passurus: passiua pręteriti passus:futuri pandēdus:nomen ȣbale passor. In sor autē desinētia ul' in xor uerbalia foeminīa facere nō possūt litteraꝫ dissonātia

prohibēte. In tor enī desinētia mutāt tor in trix:amator amatrix:doctor doctrix:raptor raptrix:fartor fartrix: nomen uerbale rei hic passus huius passus:qd' significat τὸ βῆμα qd' patet in spacio distātię pedū.Est tamē et aliud uerbale pandus da dū.Donatus pādāres cōtraxior est dixit. Oui dius panda naris nam passio magis ab patior est. Di.interea quę pars ē? Ma.aduerbiū:speciei deriuatiuę.Inter quidē ab in prępositiōe videt' esse natum:quō a sub subter: & extra ab ex:ea uero primitiuū pronomen est ablatiui casus singularis:uel accusatiui pluralis.Di.cui? figurę.Ma.cōpositę ex integro & corrupto.Si ea pluraliter accipiam? inter enī integrū est qd' pleriq; latinoꝫ prępositionē accipiunt:greci autē aduerbiū:ea uero corruptū. Acculatiu? enī pluralis a ꝓdūcit ꝓpter generalē regula adūbioꝫ in a terminātium:quia oīa producunt':ut interea & ꝓpterea & pręterea: excepto ita: tamen possum? dicere quia in cōpositiōe nō necesse est separatorū cōstructionē seruare: & licere etiā in his ablatiuū singularē recipe: ut in his aduerbiis cōpositis cū prępositiōib?: quō quocirca quapropē: sic interea ꝓpterea:frequēter etiā & simplices actiui pro aduerbiis accipiūt ut vna qua qui: quō dextra sinistra. Di.domus quę pars est? Ma.nomen appellatiuū:speciei deriuatiuę:a gręco enim deriuat':greci enim δόμέω δομῶ dicūt ędificare. Inde & δόμος. ὁ οἶκος gręce enim masculini est:& latinę foemininū hęc domus:quomodo ὁ κρᾶτηρ hęc cratera ὁ λεκάπουν hęc decempeda. ὁ πανθήρ hęc pāthera. ὁ χάρτης hęc charta ὁ γαυσάπης hęc gausapa.Di.dic deriuatiuū a domo.Ma.domicilium domesticū domo as at:hoc est sub domino & potestate mea facio: vnde maris domitor ꝓ dominator.Inde & domin? :hinc domitius & domitianus.Di.dic aduerbia.Ma.ex h̄ in loco domi:ad locū domū:de loco domo quę gręci dicūt οἴκοι.οἴκαδε.οἴκοθεν. diminutiuū eius domūcula. Di. oīpotens quę pars oratiōis est? Ma.nomen. Di.quale? Ma.appellatiuū. Di.cui? speciei? Ma.adiectiuę:figurę cōpositę. Di.ex quib?:Ma.ex trib? corruptis:omni & potis & ens qui omniū potens est: antiqui enī dicebāt ens participiū:ab eo qd' est sum es est.Ideo a possum uerbū potens nascit' tam participiū q̄ nomen: sed quādo participiū est: tempus significat et accusatiuo nominū uel infinito uerboꝫ coniūgit':nec cōparationē accipit: ut potens pugnare:uel potens bene facere:quādo autē nomen est caret tēpore:& genitiuo coniūgitur cōparationē habet:ut potens maris:& potens illius:potētior & amātior. Sic ergo oīa participia similia possum? discernere tēpore cōstructiōe & casu & cōparatiōe:si enī uerbi casū nō sequant' in vim transeūt nominū:similit' si tempus amittāt & si cōparationē assumūt:ut fugitās litiū:doctus grāmaticę:doctior doctissim?.Di.cur in tus finit genitiuū? Ma.quia oīa nomīa in ls rs ns desinētia int' positione ti faciūt genitiuū:ut puls pultis: mons tis:ars tis: exceptis differētię causa frōs frondis: & lens lendis. pręterea glans glandis: cui? quidē etiam similem

à patior

Passus unde

Panda res

Inter ab in

Subter a sub

Extra ab ex

Inter pleriq; latinorū prępositionē accipiūt gręci aduerbiū

Aduerbia in .a. desinētia omnia producūt .ā. pręter ita

Domus ἀπὸ τοῦ δέμω.ῶ

Gausapa

Domo .as. a domus

Dominus

Domitius

Domitianus

Quomodo participia dignoscūtur a nominibus

Regula

genitiuo quidā ꝓtulerūt nomīatiuū: libripens quoq; libripendis ſeruata cõſonãte uerbi pendo. Pręterea a corde cõpoſita ſeruãtia d notãda ſũt: con cors cõcordis: diſcors diſcordis: uecors uecordis. Cõparatiuũ potens poten tior potẽtiſſim⁹. Dicit̃ autẽ oípotens: ideo nõ põt habere cõparatiuũ: quia eſt ſup oía & nemini poteſt cõparari. Di. fac ab eo qd̃ eſt potens ipſã rẽ. Ma potẽtia poteſtas. Di. quid inẽeſt inter potentiã & poteſtatẽ? Ma. hoc inẽeſt ꝙ potentia magis pro ui accipit̃: poteſtas autẽ pro ditione: quidã autẽ etiã potentatũ dixerũt. Di. declina uerbũ. Ma. poſſum potes poteſt: poterã potui potuerã potero. Impatiuo potes poſſit poſſim⁹: poteſte ſint: poteſto tu: ſto ille: poſſim⁹ poteſtote poſſũto. Optatiuo mõ utinã poſſem potuiſſẽ poſſim. Subiũctiuo cũ poſſim poſſem potuerĩ potuiſſẽ potuero. Infinitiuo mõ poſſe: antiqui poteſſe. Terẽti⁹ in eunucho. Sed nihil tamẽ poteſſe. pręterito potuiſſe. In futuro deficit. Deriuatiua ex hoc poſſibilis cõpos prępotens & ĩpotens. Di. olympi quę pars eſt? Ma. nomen. Di. quale Ma. ꝓpriũ: ſignificat autẽ montẽ & cęlum olympus dictũ a gręco ὁλόλαμπον ꝙ vndiq; luceat. Di. cui⁹ ſpeciei? Ma. deriuatiuę uel cõpoſitę a gręco deriuat̃ ὅλον καὶ. Di. fac ab eo deriuatiuũ. Ma. olympic⁹ olympica olympicũ ꝓpriũ: & olympius a um: & olympiũ certamen: ul̃ olympia quę in honorẽ Iouis celebrant̃ certamina piſis. Inde cõponit̃ olympiodor⁹ et olympionices olympias cui⁹ ſecundũ analogiã olympiades debet eſſe maſculinũ.

Concors
Diſcors
Vecors
A corde

Quid intereſt inter potẽtiã & poteſtatem

Potentatus

Poſſum uerbi cõiugatio

Terentij locus

Poteſſe pro poſſe

Olympus unde
Olympicus .a.ũ.
Olympius .a.ũ.
Olympia .orũ.
Olympiodorus
Olympionices
Olympias

Terẽtius

Oceanum intera ſurgens aurora reliquit. Di. ſcande uerſũ? Ma. ocea. nitere & cętera. Di. quot habet cęſuras? Ma. duas ſemiqnariã & ſemiſeptenariã. Oceanũ interea ecce ſemiqnaria: ſurgens ecce ſemiſeptena ria. Di. quot figurarũ eſt? Ma. decem: habet enĩ tres dactylos & duos ſpõdeos. Di. tracta ꝑ ſyngulos pedes. Ma. ocea. nitere. aſur. genſau. rorare. liqt Di. quot ꝑtes orationis habet iſte uerſus? Ma. duo aurora oceanũ interea ſurgens aurora reliquit. Di. quot nomina. Ma. duo aurora oceanũ: uerbũ vnũ reliquit: participiũ vnũ ſurgens: aduerbiũ vnũ interea. Di. oceanum quę pars eſt? Ma. nomen. Di. quale? Ma. ꝓpriũ: ſpeciei deriuatiuę ἀπὸ τοῦ ὠκεῶς νέειν hoc eſt celeri motu dictus eſt gręce oceanus. Di. fac ab eo deriuatiuũ. Ma. oceanitides: poſſeſſiuũ oceanius a um: ut ſaturni⁹ a ũ. Di. dic patronymicũ. Ma. ὠκεανίλης ὠκεανός oceanides: foemininũ oceanis: uelut priam⁹ priamides & priamis: & quãuis ſit ꝓpriũ oceanus etiã ꝑ appellatiuo accipit̃: quãdo ꝑtes eius ſignificat: ut ſi dicã atlãticus oceanus & indicus ocean⁹ & erythreus & boric⁹ ſiue ęthiopic⁹: quõ mare cũ totũ ſignificat ꝓpriũ eſt: cũ partẽ appellatiuũ. Di. interea quę pars eſt? Ma. aduerbiũ ſignificatiõis hic tẽporalis: alias autẽ etiã localis: ut ĩterea ad templũ nõ ęque palladis ibant. Crinibus iliades paſſis peplũq; ferebãt Di. cui⁹ figurę? Ma. cõpoſitę ex duob⁹ integris: hoc eſt ex intus & ea qui ẽ ablatiu⁹ ꝑfectus. Solent autẽ cõponi ablatiui cũ prępoſitiõib⁹: quę etiam

Vrg

Oceanus ἀπὸ τοῦ ὠκέως νέειν

Oceanitides
Oceanius .a.ũ.
Oceanides
Oceanis

Oceanus propriũ & appellatiuũ

Mare propriũ & appellatiuũ

accuſatiuo ſepatim ſolẽt coniũgi q̃propter q̃circa ꝓpterea: ſic etiã ĩterea. Inter primitiuũ eſt: aut deriuatiuũ ab in: quõ ab ex extra: & a ſub ſubter: et a de antiqui deter: vnde deterior deterrim⁹: quę tamen alij a uerbo detero facta eſſe putauerũt quõ autẽ ab exter extra: & a ſup ſupra: ſic ab ĩter intra: hinc intro & intus/& intra/quidẽ ſpaciũ temporis ul̃ loci ſignificat. Intro uero ad locũ: intus in loco. Compatiu⁹ interior: ſuplatiu⁹ intimus. uerbũ intro as at. Di. ſurgens quę pars eſt? Ma. participiũ pręſentis tẽporis et in duas cõſonãtes deſinit: hoc eſt n r s: & cõe triũ generũ. Di. cui⁹ caſus? Ma. nomĩatiui & uocatiui: hic autẽ nomĩatiui: tẽporis pręſẽtis: ſignificationis neutri: formę ꝑfectę: numeri ſingularis: figurę cõpoſitę ex duobus corruptis: tam ſurſũ. n. q̃ rego corrupta ſũt. Et notandũ ꝙ cũ in pręſenti ex duob⁹ corruptis ſit in pręterito: ex integro & corrupto. inuenit̃ ut ſurrexit et multa ĩueniunt̃ huiuſcemodi nõ ſolũ uerba ſed nomĩa: ut alteruter alt̃ utrũ: in nomĩatiuo ex duob⁹ integris eſt: in genitiuo ex corrupto & ĩtegro Cogo is it in pręſenti ex duob⁹ corruptis eſt: in pręterito ꝑfecto ex ĩtegro et corrupto: ꝓgo ꝑexi: in pręſenti ex integro & corrupto: in pręterito autẽ ex duob⁹ integris. Di. declina uerbũ eius. Ma. indicatiuo ſurgo ſurgebam ſurrexi ſurrexerã ſurgam. Impatiuo ſurge ſurgat ſurgamus te ant. futuro ſurgito tu to ille: ſurgamus tote ſurgũto: & reliquis. Infinitiuo impſonalis ſurgi ſurrect ũ eſſe uel fuiſſe ſurrectũ iri. Supina ſurgẽdi. Participia pręſẽtis tẽporis ſurgens: futuri ſurrectur⁹: etiã nomen eſt ſurrectus quõ rect us cũ caret tẽpore. Sciendũ tamẽ ꝙ ſimplex eius uerbi actiuũ eſt. Rego facit enĩ regor: cõpoſita autẽ ab eo quędã in neutraliũ tranſeunt ſignificationẽ quędã ꝑmanẽt in ſimplicis ut ꝓgo ſurgo: neutralia ſũt: dirigo autẽ & porrigo ſiue porgo & arrigo actiua ſũt. Di. dic ab eo ꝙ ſurgo nomen uerbale. Ma. ſurrector ſurrectrix: ipſa res ſurrectio & ſurrectus. Notandũ ꝙ in go deſinẽtia r antecedẽte: ſi non ſunt a rego cõpoſita in ſi faciũt pręterita: ut mergo merſi: tergo terſi. Alia uero oía in xi ꝑ x: ut ango anxi: pũgo pũxi: tingo tinxi: exceptis frango fregi: lego legi: ĩpingo ĩpegi: tãgo tetigi: pũgo pupugi et punxi. Item a lego cõpoſita mutantia ꝑmitiui ſignificationẽ mutãt pręteritũ: intelligo ĩtellexi: negligo neglexi. Di. aurora quę pars eſt Ma. nomen. Di. quale? Ma. ꝓpriũ: põt tamen quãdo pro die accipit̃ loco appellatiui accipi: quãdo enim deam ſignificat ꝓpriũ eſt? Di cui⁹ ſpeciei Ma deriuatiuę: ab aura enim aurora: ꝓprię enim ipſe aſcẽſus ſolis: ideſt prima pars diei aurora dicit̃: in qua ſolet pulſu ſolis aer motus aurã facẽ. Alij autẽ a ſplendore ſolis dictã putant: ponũt autẽ aurã ꝑ ſplẽdore: teſte poeta in vi. Per ramos aura refulſit. i. ſplendor: inde etiã aurũ dicit̃: & aurarius qui fauorib⁹ ſplẽdidos hoc eſt claros faciãt: & aurigę qui ſplẽdorẽ ſibi agant auris. i. fauorib⁹ populi hoc eſt clamorib⁹. Di. cui⁹ generis? Ma foemini: numeri ſingularis: caſus noĩatiui & uocatiui: hic autẽ noĩatiui ablatiuũ autem ꝓductum in a terminant declinatiõis primę. Di. quare?

Vrg

Deter a de antiq dicebãt

Deterior deterrimus a deter uel ut alij a detero

Intra
Intro ad locũ
Intus in loco

Surgo .a ſurſũ & rego

Supina ſurgendi

Surrectus nomẽ

Surrectus .i. ſurrectio

De preteritis uerborũ deſinẽtiũ in go.

Punxi a pungo

Pupugi a pungo

Aurora ab aura

Virgilij locus
Aurũ
Aurarius
Aurigę

Ma.quia oĩa nomĩa masculina uel foeminĩa uel cõia tam grēca q̃ latina in a desinētia primę sũt declinatiõis: exceptis illis quę nascũtur a masculinis in ius ẽminātib? genitiuũ: quę sunt hęc vna ulla nulla sola tota alia utra altera:& quę ex his cõponũtur.Similiter a qua cõposita siqua nequa aliqua:ea enim genitiuos & datiuos masculinoꝝ seruant suorum: vnde quidã ad significatiões addẽtes ꝓnomĩa esse putarũt.Di.reliquit quę ꝑs est?Ma.aduerbiũ. Di.cui? modi?Ma.ĩdicatiui:formę ꝑfectę:cõiugatiõis tertię:numeri singularis:figurę cõpositę ex duob? integris re & liquit:separatim tamen re dici nõ põt:qd tamẽ quidã uolũt a retro ul rursus esse qd si sit ex corrupto & integro iuenit ea pars:liquit enim ꝑfectũ est.Di. cui? tẽporis?Ma.prēteriti. Di.quare liquo liqui facit prēteritũ?Ma.quia quę n habent ante quo:uel co abiecta n faciũt prēteritum: ut linquo liqui vinco vici. Similiter ab eo composita deuinco deuici: conuinco conuici relinquo reliqui:derelinq̃ dereliqui:& ꝓducunt i penultimã in prēterito nāliter.Di.declina uerbũ.Ma.reliquo ꝛc. Di.declina & passiuũ.Ma.relinquor:nomen uerbale relictor & relictrix:ipsa res relictio:põt tamen & relictus dici: sed quartę declinatiõis: hinc deriuat reliquus reliqua reliquũ et reliquię:quę poetę inꝑposita l relliquię metri caula ꝓferũt.Est etiã a delinquo delictũ ꝓ peccato:quia delinquit officiũ suũ qui peccat.

A retro uel rursus deducitur relinquo

Liqui a linquo abiecta .n.

Vici
Deuici
Conuici
Dereliq
penultima producta

Relictio
Relictus
Reliquus .a .u
Relliquie apud poetas geminata .ll. causa metri
Delinquo
Delictũ

Tvrnus piscis palustris

In .us. correptã

Ligus propriũ & gentile

Vrgili pro virgilie
Mercuri pro mercurie

Arpinãs ꝑ arpinatis
Mumẽ pro Mumiuit

Tvrnus ut infractos aduerso marte latinos. Di.quot habet cęsuras iste uersus?Ma.vnam semiqnariã. Di.quot figurarũ est?Ma.decẽ quia habet duos dactylos & tres spõdeos. Di.tracta singulos pedes.Ma. Turnusut.infra.ctosad.uerso.martela.tinos. Di.quot ꝑtes orationiõis? Ma. sex.Di.quot nomina?Ma.quattuor:turnus aduerso marte latinos:vnum participiũ infractos:vnũ aduerbiũ ut. Di.turnus quę pars? Ma.nomen. Di.quale?Ma.ꝓpriũ. Di.cui? speciei?Ma.vniuoce:significat enĩ nomen ꝓpriũ regis rutulorũ appellatiuũ piscis plaustris. Inde deriuat turni?:quõ saturni? a saturno secũdũ regulam. patronymicũ debet fieri turnides quõ priam? priamides.Di.quare secũdę declinatiõis est turnus turni?Ma.ꝗ in us correptã desinētia ꝓpria secũdę sunt declinatiõis: excepto uenus ueneris:prēterea ligus liguris qd ꝓpriũ est:põt & gentile esse:& si sit ꝓpriũ est masculinũ solũ hic ligus liguris. Si gentile est iuenit cõmune: ut hic et hęc ligus liguris.Di. quare turn? turne facit uocatiuũ?Ma.quia oĩa in us desinētia secũdę sunt declinatiõis & in e faciũt uocatiuũ: exceptis ꝓpriis quę i habent ante us:quę ꝑ apocopã proferũt uocatiuũ: ut virgilius virgili pro virgilie: & mercuri pro mercurie. Ideoq; accentus manet penultimus quãuis breuis sit penultĩa syllaba ex quibus enim aliqua subtrahit syllaba si ĩtegra illa remanet in qua est accẽtus:integrũ etiã seruat accentũ: ut hic et hęc arpinatis ꝑfectũ circũflexũ habuit penultĩa syllaba quę mãsit in cõcisione:dicim? enim hic & hęc arpinas.Similit si dicam? munsit pro muniuit:circũflectit ꝓpit quia integra dictio est supra se habuit circũflexum

subtrahitur.

sic etiã tugũri ꝓ tugurij acutũ debet habẽ.& terenti pro terentię:salusti ꝓ salustię. Euphonię tamen causa uel metri est quãdo nomĩatiuis utũtur pro uocatiuis:ut deus pro deę:fluuius pro fluuie: ut Virgili?.Hisperidũ fluui? regnator aquaꝝ. & populus & popule.Lucan?. Degener o populus vnũ autẽ inuenit appellatiuũ solũ qd in i & e proferẽ:ut filius o filie & o fili.Di.ut quę pars est?Ma.aduerbiũ.Di.quid est aduerbiũ?Ma.pars orationis ꝛc.Di.quot accidũt aduerbio?Ma.tria significatio comparatio & figura.Di.cui? significatiõis est?Ma. hic tẽporalis:accipit enim pro postq̃ quãdo autẽ significat ἵνα grēcam coniũctionẽ:loco coniũctiõis accipitur causalis:est tamen etiã similitudinis aduerbiũ: solet autẽ ei adiici i tam coniũctionẽ significãti q̃ aduerbiũ.addit etiã ei nam: & inuenit optãdi aduerbiũ utinã.Igitur ut & uti significãt aduerbiũ:qd quãdo tẽpus significat uel similitudinẽ uel quãtitatẽ siue inꝛogationẽ.i.quãdo quomodo significat:quãdo uero ἵνα ul ὁπῶσ grēcam coniũctionẽ significat:coniũctionis loco accipit. Cõpositũ nãq; ab uti utinam aduerbiũ est optãdi ut dixim?:prēterea pro videlicet utiq; affirmãdi est aduerbiũ. Di.quẽ habz accentũ? Ma.ut uti & utinã prēpositę grauant ꝑ oẽs syllabas:subiũctiuę autẽ generalẽ accentũ seruãt. Sciendũ tamen est ꝗ ut quoq; inuenit etiã pro optãdi aduerbio.ut Terẽtius in phormiõe.Vt illũ dij deęq; oẽs pdãt cũ uel quoq; cõpositũ tam ut q̃ uti:similitudinis aduerbiũ faciũt: uelut ueluti.ut Virgili?. Ac ueluti magno in populo cũ sępe coorta est.Di.infractos quę pars est?Ma.participiũ: significationis passiuę:formę ꝑfectę:numeri pluralis:figurę cõpositę ex duob? integris.Et nota ꝗ inueniũtur participia ex uerbis:quę nõ ex duob? integris cõponũtur:ĩtegra in utraq; ꝑte inuẽta:ut infringor ex integro & corrupto:tamẽ infract? ex duob? ĩtegris fit.Ideoq; possum? nõ a uerbis deriuata accipe:sed magis a se composita: similit ĩpingo ĩpactus:cõtingo cõtactus: similit ꝑficio ꝑfeci:deficio defeci:conficio confeci:nec mirũ in uerbis & in participiis hęc iueniri:cũ etiã in oibus nomĩbus possint huiuscemodi ꝓpositiões esse:ut idẽ tam masculinũ q̃ neutrũ ex duob? est corruptis:eiusdẽ uero ex ĩtegro & corrupto:ecõtrario alteruter ex duob? integris:alterutrius uero ex integro & corrupto. Di.declina uerbũ.Ma.infringo infringebã ꝛc. Gerundia uel participialia nomĩa infringẽdi ꝓdũ:infractũ ctu.Participia ueniũt ab actiuo prēsens infringẽs:futurũ infracturus.Di.declina passiuũ.Ma.infringor ꝛc.nomen uerbale infractor:foemininũ infractrix:ipsa res infractio:nomen rei ĩfractus infractura. Offendim? enim sępe ꝑ participia actiua futuri tẽporis foeminĩa enim etiã ꝓ ipsa re accipiũtur:ut pictura usura natura iũctura: sic etiã fractura. Rarissime in or rerũ nomĩa inueniũtur: ex quib? magis uerba nascunt:nõ ex ꝛbis nomĩa: ut labor laboro: a color coloro: ab amor amo:ab honor honoro.Di.dic alia cõposita.Ma.cõfringo ꝑfringo defringo suffringo.Di.cur frango fregi facit prēteritũ?Ma.ꝗ tertię cõiugationis

Virg
Lucanus

Terẽtius

Virg

Tugũri acentu acuto in penultima apud virg.

Filius in uocatiuo tam filie q̃m fili

Vt

Vtinã

Vtiq;

De Accẽtu .ut . uti .& utinã .

Vt optandi aduerbiũ

Velut
Veluti

Inueniri participia integra ex utraq; parte a uerbis quę nõ ex duobus integris componũtur.

Alterutrius genitiuus ab alteruter .a neuter tamẽ neutri ut supra uisum est.

Gerundia uel participialia nomina

Crame

In.go. uerba. r antecedente quomodo faciunt preteritu

uerba in go desinētia r antecedēte: si sint simplicia faciūt pręteritū in si: ut mergo mersi: spargo sparsi: alia uero in xi: ut pingo pinxi: tingo tinxi: rego rexi: vnde & ab eo composita: pergo perrexi: surgo surrexi: exceptis lego legi & ex eo cōpositis: quādo eandē significationē seruant: ut relego relegi: plego plegi: mutata autē significatiōe in xi: ut diligo dilexi: ītelligo intellexi: negligo neglexi. Excipiūtur similiť frango fregi: pango pegi uel pepigi: ex quo īpingo excipiť: tango etiā tetigi: & ex his cōposita. Di. cur etiam infract? Ma. quia oīa in gi uł in xi pręteritū faciētia: p ctus faciūt participia: ut legi lectus: dilexi dilectus: tetigi tactus: sanxi sanctus. Excipiūtur duo flexi flexus: & fluxi fluxus. Di. aduerso quę pars orationis est? Ma. nomen hic: quia caret tēpore: vnde licet eius cōparatiuū facere aduersior: & suplatiuū aduersissim? Di. quale est nomen? Ma. appellatiuū. Di. cui? speciei? Ma. adiectiuę qlitatis & mobile & deriuatiuū a participio uel participiale. Di. fac ab eo deriuatiuū aliud. Ma. aduersari? aduersaria adūsariū. Di. declina uerbū. Ma. aduerto tis tit. Di. dic eius frequētatiuū. Ma. aduersor aduersaris: qd' ab actiuo factū est deponēs: quāuis adūto & diuerto aliam significationē habēt. Scis autē q oīa frequētatiua primę sunt cōiugatiōis: & plerūq; a participio pręteriti solent fieri: uersus uersor: aduersus aduersor. Excepto in go uel in sco desinētib? illa enim a pręsēti faciūt frequētatiua: ut ago agito lego legito: & scisco scisscito: & nosco noscito: viso enim visis: & lacesso lacessis: & accerso accersis: nō sūt primę sed potius tertię cōiugatiōis: frequētatiua primę sūt cōiugatiōis: & īcboatiua tertię: meditatiua quartę. Di. dic aliud compositū ab eo qd' est uerto. Ma. aduerto conuerto euerto & subuerto aīaduerto pręuerto: & pene cū oībus prępositiōib? indubitabilib? īueniūtur: circūuerto anteuerto. Et notandū q aduerbia quoq; īueniūtur nō solum ex obliquis casib? nominū masculino uel foemininoq: sed etiā ipsi noīatiuo similia: ut aduersus: qd' quidē quia accusatiuo coniūgiť magis prępositionē existimauerūt. Versus q̄q; suppositū localib? nomibus aduerbiū esse inueniť: ut italiā uersus: galliā uersus. Salustius tamen etiā prępositionē ei antepositū in Catilinario. In galliā uersus: in hispaniā uersus. Ex aduersū quoq; cōpositū ut Terētius i phormiōe. Ex aduersū tōstrina erat quędā. A diuerto fit deriuatiuū diuerticulū: diuōrsoriū quoq; dicitur locus in quo diuertim? uersus quoq; lītarū ordinatio: uel q uertim? stilū a fine ad initiū: uł ab initio ad finem: uel q antiq a dextra pte in sinistrā: uel a sinistra ad dextrā scribebāt. Vertigo quoq; & uertex a uerto ȣbo fiunt: & uertūnus deus: & uerticordia cōpositū dea. Di. marte quę pars oratiōis est? Ma. nomen ꝓpriū: speciei primitiuę. Di. fac ab eo cōpositū. Ma. martius martia martiū: solem? etiā & martiaticus martiatica martiaticū dicere: vnde stipēdia militum martiatica dicūtur: inde deriuať etiā mauors: ex quo mauortius dicť: tamen marspiť quasi mars pater: quō dispiter. i. pater Iuppiter. hic & hęc martialis & h̄

Aduersior
Aduersissimus
Aduersarius nomē
Aduersor. aris. frequētatiuū
De frequētatiuis nota

Viso
Lacesso
Accerso
} Tertię cōiuga

Frequencatiua. primę
Incohatiua. tertię ~~secunde~~
Meditatiua. Quartę

Aduersus prepositio an aduerbiū

Italiā uersus
Galliā uersus
In galliā uersus
In hispaniā uersus
Ex aduersū
Diuerticulū
Diuersoriū
Versus. unde
Vertigo
Vertex
Vertunus
Verticordia dea
Martiaticus. a. ū
Martiatica dicuntur stipēdia militum
Mauors
Mauortius
Marspiter
Dispiter

Sallustij locus

Sallustij
Tere

martiale: pōt tamen esse & ꝓpriū martialis. Di. quid inēst inter ꝓpriū martialis & appellatiuū? Ma. q̄ si propriū sit masculinū est: & ablatiuū in e terminat. Si autē appellatiuū sit cōmune est: & ablatiu? in i ēminat quō Iuuenalis felix. Di. cur mars martis facit? Ma. quia oīa in ls rs ns desinētia inēposita ti faciūt genitiuū: ut puls pultis: ars artis: mons montis. excipiť differētię causa frons: qd' quādo foliū significat frondis facit: frons enim capitis frontis: & lens quādo pullos pediculoq; significat lendis: qñ autē significat legumen lentis. Pręterea glans glādis: cui? quidā nomiatiuū & genitiuū similes esse uoluerūt. Libripēs uero quia a pendo uerbo cōponiť: cōsonantē uerbi seruauit: libripēs libripēdis. Pręterea a corde cōposita habēt genitiuū secūdū simplicis genitiuū cōcors concordis: discors discordis. Di. latin? quę pars est? Ma. nomen deriuatiuū: generis masculini: numeri singularis: figurę simplicis: speciei deriuatiuę. Potest tamen et ꝓpriū esse regis soceri Aeneę: & gentile a latio latinus: & possessiuū latinus ager. Latiū autē uel a latēdo uel a latitudine est nominatū: a latino latinitas: a latio deriuať etiā latius & latiaris. Di. fac cōpositū. Ma. latiugena: quō troiugena graiugena: sed in eis geminatio i mutauit sequente i in u alternitatis causa: pro troiigena graiigena: troiugena & graiugena faciens.

Regula

Glans glandis. uel glādis glandis

Latiū a Latendo uel a latitudine
Latiaris a latio
Latiugena
Troiugena
Graiugena

Explicitū est de xij. carminib?. Sequiť de accētibus.

Litera est nota elementi quę cū scribiť & in uocē minīa resonat: nihil aliud q̄ nota ad formandū elementū esse cōperiť: sed cū in uocē ex sono ꝓrūpiť: elemēti uocabulū concipit. Quod cū ratio ita sese habeat: quasi imago hui? rei esse videť: quippe cū ex aere pcusso ictu liguę vnde uox formať ꝓficiť. Vox nāq; corpus esse ostēdiť. Nam si corpus nō esset: auditus auriū minime vi pcutereť. Sed dū tangit auditū & reuerberat elementū tripartite diuidiť. l. altitudīe latitudīe longitudine. Habet quidē littera altitudinē in ꝓnūciatiōe: lātitudinē in spiritu: longitudinē in tēpore. hoc est aut alte aut late aut longe audiť. habet etiā syllabę suū elementū qd' ꝓductio diciť. sed inter litterarū elementū et syllabarū hoc distat: q̄ litterarū elementa sūt ipsę ꝓnūciatiōes: syllabarū uero elemēta ipsę ꝓductiōes. Quid est enim aliud elementū q̄ pars minima partium uocis articulatę: illud uero qd' remanet nota & figura elementi est. Distat autē illud inter litteras & elementa: q̄ elementa ꝓprie ipsę ꝓnūciatiōes dicūtur: notę autē earū litterę. Sed abusiue & elemēta ꝓ litteris: & litterę ꝓ elementis ponūtur. Nam aliud est littera quę videtur: aliud qd' ꝓ eam colligiť. Videnť autem litterę esse longę: aut rotūdę: aut quadratę: colligiť nāq; ꝓ eas res gesta alicui? dum colligiť in syllabis: de

/. gi aut aspiratur aut nō aspirat

Litera quid

Elementū

In platione elemēti tria considerātur
Altitudo
Latitudo
Longitudo

Litterarū elemēta

Differētia inter litteras & elemēta

Accentus qd

Acutus
Grauis
Circumflexus

Accentus decẽ

Dasea . i . flatilis
Psile . i . siccitas

In integris dictionibus & in dictionibus cõpositis unus tãtũ accentus obseruatur . /

In pegrinis & barbaris dictionibus uel interiectionibus nulli sunt certi accentus . ideoq: in potestate est cuiusq: ut faciat ad libitum

Tres res accentuũ regulas pturbant
Pronunciandi ambiguitas
Distinguendi ratio
Necessitas

Apud latinos in ultima syllaba accentus poni nõ potest nisi discretionis gratia . hoc est manifestario contra multas traditionis & obseruationis priscianj supius uisas / unde nõ immerito liber hic a multis spernus & a familia priscianj ablegandus ur

syllabis in partib9:& de partib9 in oratiõib9. Sed nos locuturi de partib9 ad accentũ qui in dictionib9 est necessari9 transeam9:cuius rei mysteriũ prębente deo vitam latius tractem9.

ACcentus nãq; est certa lex & regula ad eleuandã & deprimendam syllabã vniuscuiusq; pticule oronis:qui fit ad sistitudinẽ elemẽtorũ litterarũ atq; syllabarũ: qui etiam tripartito diuidit acuto graui circũflexo Accentus nãq; acutus ideo inuẽtus ẽ:q̃ acuat siue eleuet syllabã. Grauis ideo q̃ deprimat aut deponat. Circũflexus eo q̃ deprimat atq; acuat. Sũt autẽ accentus x. quos ita huic operi dignũ existimaui prenotare. acutus accẽtus:grauis. circũflexus. longa linea. breuis virgula. iphen. diastole. apostrophos. dasea. psyle. Quid est acutus accentus? nota p obliquũ ascẽdens a sinistra in dextrã partẽ: ita / . Quid est grauis? nota per obliquũ a sũmo in dextrã partem descendens: ita \ . Quid est circũflexus? nota de acuto & grauĩ facta. ∽ . Quid est longa linea? nota a sinistra ĩ dextrã partẽ equaliter ducta: ita. — . Quid est breuis linea? nota iacens similiter: sed panda sicut pars inferior circuli: ita. ˘ . Quid est iphen? virgula subiecta uersui circũflexa: ita. ˘ . qua duo uerba cũ res exigit copulam9. Vt antetulit gressũ: & turnus ut anteuolans tardũ precesserat agmen. Hęc est cõtraria diastole: dextra quidẽ pars circuli ad imas litteras deposita: quę fit ita ɔ. & hac nota male cohęrẽtia discernũtur: ut est Tũ danai gemitu atq; ereptę virginis ira: & pcubuit viridiq; est littore cõspicit ursus. Apostrophos est circuli altera pars dextera sed ad sũma litteram apposita: quę fit ita ɔ. hac nota ostẽdim9 parti oratiõis deesse ultimã uocalẽ: cui9 cõsonãs remanet: ut est Oipotens genitor tanto me crimine dignũ duxisti? Dasean uel psylen apud latinos h uocali addita uel detracta significat. Quid ẽ dasea flatilis quę hac notat figura. ˘ . Quid est psyle? siccitas quę notat sic. ˘ .

NOtandũ etiã q̃ acutus accẽtus apud latinos duo loca habet: penultimũ & antepenultimũ. Apud grecos autẽ penultimũ: antepenultimũ & ultimũ. Circũflexus autẽ penultimũ tantũ. Ponitur nãq; grauis uel cũ acuto uel circũflexo in eadẽ dictiõe: sed nõ tamẽ in eadẽ syllaba: obseruat nãq; vnus accẽtus in integris dictiõib9: ut roman9 hispan9. In cõpositis uero vnus similit: ut malesan9: interea loci: sed in peregrinis uerbis & barbaris nomibus uel interiectiõib9 nulli sunt certi accẽtus. Ideoq; in ptãte vniuscuiusq; cõsistũt: ut qd necessariũ videat sic ĩ metro ponat. Tres siqdẽ res accentuũ regulas cõturbãt: distiguẽdi ratio: pnũciãdi ambiguitas atq; necessitas: sed q̃liter hęc fiant imitandũ est. Ratio nãq; distinguendi legẽ accentuũ sępe cõturbat: dũ siquis pnũcians dicat pone ergo uel quia q̃ apud latinos in ultia syllaba nisi discretiõis causa poni nõ põt accentus: et hoc est qd dixim9 pone ergo: pone ideo dixim9 ne cõputet esse uerbũ impatiui modi pone: ergo dixim9 ne putet esse cõiũctio rõnalis quę est ergo Ambiguitas uero pnũciandi sępe legẽ accentuũ pturbat: ut si quis

dicat interea loci: qui nescit utrũ dicat alterã partẽ interea & alterã loci: qd nõ separatim: sed sub vno accentu pnũciandũ est: ne ambiguitatẽ in sermone faciat. Necessitas pnũciatiõis regulã corrũpit: utpote si quis in primis dicat doctus & addat q; coniũctionem: & dicat doctusq;: ecce in pnũciatiõe accentum mutauit: cum non in secunda syllaba: sed in prima accentũ habere debuit. Sũt quidẽ tres syllabę in quib9 accẽtus corrũpitur q; ne ue ut itaq; quãdo aduerbiũ est: nã ítaq; quãdo coniũctio est drãsq; uenerũt nec viri ad uos? carbonib9 ue lõbos assarũt? Syllabę quę correptã uocalẽ habẽt acuto accẽtu pferunt: ut fax pax nix nux dux: quę etiam tali accẽtu pnũciãdę sũt: quãdo sint longę positione: quia nãliter breues sunt. Quę uero nãliter est longa: circũflexo accẽtu exprimẽda ẽ: ut ros dos spes res. Bysillabę uero si priorẽ pductã habent & posteriorẽ correptã: priorem syllabã circũflectũt: ut mẽta crẽta rõma. Illę uero quę sũt ambę longę: uel prior breuis & ulterior longa: acuto accẽtu pnũciandę sũt: ut nepos leges reges: hę uero quę ambę sũt breues: similiter acuto accẽtu pnũciãdę sunt: ut bonus malus. Sed notandũ q̃ si prior positiõe longa sit: nõ circũflexo sz acuto accẽtu pnũciãda est: ut arma arcus: quia quãuis sit longa positione: tamen exprimẽda est tali accẽtu q̃ nõ est naturalis. / . ὁ ἰον ὀχ λοσ. Trisyllabę uero. / . ὁ ἰον ἄι χ ἰον. & deinceps si penultimã correptã habuerit: antepenultia acuto accẽtu pfertur: ut tullius hostilius. Nam si plũra positione longa fuerit acuet. Antepenultia uero grauabit: ut catillus metell9. Si uero ex muta & liquida longa in uersu constat, in oratiõe mutat accẽtũ ut latebrę tenebrę. Syllaba uero ultia si breuis fuerit: & penultimã nãliter longã habuerit: ipsã penultimã circũflectet: ut cethegus perosus. Vltima uero si nãliter longa fuerit penultia acuet: ut athenę mycenę. Ad hãc autẽ rem arsis & thesis necessarij sũt. Nam in vnaquaq; parte oratiõis arsis & thesis sũt nõ in ordine syllabarũ: sed in pnũciatiõe: uelut ĩ hac pte natũra ut quãdo dico natu eleuat uox: & est arsis in tu: quãdo uero ra: deprimit uox: & est thesis de tu: quãtũ suspẽdit p arsim: tantũ deprimit p thesim. Sed ipsa uox quę p dictiões format donec accẽtus pficiat in arsim deputatur: quę autẽ post accentũ sequit in thesim: his autẽ prelibatis: nũc de cõsequẽtia hui9 libri videam9. ¶ Latina quidẽ ppria nomia nominatiũ singularẽ in a ĩminãtia in penultia syllaba accentũ seruant: q̃ q̃ nõnulla uocalẽ ante uocalẽ habẽ videant: quoq; alia differentię causa: alia solo usu pducẽda sũt: ut catilina urania stephania. Appellatiua uero eundẽ accẽtũ seruãt. d̃ ĩminãtia: ut poeta regina benna fortuna carina. Cõposita ẋo eandẽ pnũciationẽ sibi defendũt quã habẽt ĩ simplicitate: ut cõcaua trãsfuga: fu enĩ in simplicitate breuis ẽ: & ideo trãsfuga & nõ trãsfuga dicim9 homicida quoq; & parricida ideo longã i in penultio loco habent: quia e longã in i pductã cõuertũt. Composita uero a cano penultimã corripiũt: excipit tibicen: qd euphonię causa p duab9 ij breuib9 vnã seruat lõgam.

cc 3

hoc nõ sẽp uerũ est

In oratione . i . in prosa oratione

Interea loci sub uno accẽtu pferendũ .

Doctusq: accentu in ultima

Que .
Ne .
Ve .
Itaq: q̃ndo aduerbiũ est
q̃ndo autẽ cõnẽctio itaq:

Longę positiõe naturaliter breues sunt

Rõs
Dõs
Spẽs
Mẽta
Crẽta
Rõma
Nẽpos
Lẽges
Rẽges
Bõnus
Mãlus
Ãrma
Ãrcus

penultima

Trisyllabę & deinceps si penultimã correptam habuerint antepenultima acuto accentu profertur

Si penultima positione lõga fuerit acuetur antepenultima uero grauabitur

Syllaba ex muta cũ liquida in uersu longa . in oratiõe mutat accentu

Cethẽgus
Perõsus
Athẽnę
Mycẽnę
Arsis
Thesis
Vrania
Stephania
Accẽtu in pe
Composita eũdẽ accẽtũ sibi defendunt quẽ habẽt in simplicitate
Tibicen penultima pducta

Philosophia . papia . i . longa habent ante uocale . sed hoc falsu est

Fio

Istius
Illius
Ipsius
penultima mdifferes

Que a uerbis colo & gigno cõponuntur breue penul . habent

Cõrsica
Cretica
Isaurica
Alemanica

Nasica accentu in penultima

Nihili

Hanibal . hambalis
Astrubal . Astrubalis

Solame
Mumine
Farcime
A.p̄ . uel u̅ grta

Sedime
Regime
A.z̄ . uel . ʒ̄ .

Notant aut̃ plęraq; quę i longã uocalẽ habẽt ãte uocalẽ: ut philosophia papia: quẽ ad modũ vnũ uerbũ fio: qd̃ solũ i ꝓductã ante o uocalẽ habet Ideo autẽ dixim⁹ plęraq;: quia oĩa uocalẽ i ante uocalẽ habẽtia in antepenultimã mutãt accentũ: ut ueneria marcelia placẽtia ausonia iunonia: et illa quę in tia finiũtur: ut iustitia sapiẽtia moestitia: hãc autem regulã sequũtur oĩa quę sic finiũtur: prętẽr illa quę supra diximus: quo⁹ alia differẽtię causa: alia solo usu ꝓnũciant̃. Excipiũtur istius ipsius illius genitiui quorũdã ꝓnominũ: quo⁹ penultię indifferẽter ponũtur. Illa autem quę a uerbis colo & gigno cõponũtur: breuem penultimã habẽt: ut agricola cęlicola siluicola rurigena terrigena. Reliqua uero oĩa in a desinẽtia ꝓticipio futuri tẽporis similia penultimã ꝓducũt: ut hęc scriptura litteratura: quę oĩa quãdo sũt nomĩa carent tẽpore. Ea uero quę u uel quãlibet uocalẽ habent ante a corripiũt oĩa ut mãtua capua danaa. Corsica uero & similia breuiant̃: et oĩa quę sũt possessiua: & quę sunt eis similia si i habent in penultĩa sequẽte c cõsonãte: ut cretica isaurica alemanica. Excipit̃ nasica qd̃ ꝓducit̃. Quę enĩ habẽt n ꝓducunt̃: ut romana cãpana hispana cumana et hęc oĩa secũdũ diuersas regulas ꝑ obliquos casus ꝓducta siue correpta ꝓnũciãda sũt. E finita fixa penultimã habẽtia i in eadẽ syllaba oĩa producunt̃. Alias uero uocales habẽtia similẽ regulã sequũtur: ut sedile monile singulare uerbale: quę ęqualiter ꝑ oẽs casus ꝓducẽda sũt. O littera terminata ꝑposita uocali e penultimã corripiũt: ut ganeo labeo alio: quę solos habẽt nomĩatiuos & uocatiuos. Ea uero quę i ante o habẽt similit̃ corripiũtur: sed ꝑ cęteros casus excepto uocatiuo ꝓducunt̃: ut mulio mulionis: quaternio quaterniõis: prępositа autẽ q̃libet cõsonãte penultimã ꝓductã seruãt: ut imago nis: uligo nis: fuligo nis: caligo nis: dissimilitudo nis: magnitudo nis. Quo⁹ alia o in obliquis casib⁹ seruãt & ꝓducẽda sunt. Alia in i cõuertũt & corripiẽda sunt: ut carbo nis: bubo nis: caligo nis: altitudo nis. I littera terminatũ vnũ inuenit̃ trisyllabũ indeclĩabile: qd̃ in penultĩo breuiat̃: ut hic & hęc & hoc nibili. V littera finitũ vnũ inuenit̃: aptotum in singulari: in plurali declinat̃: qd̃ in penultĩo liquescit ut tonitru. Al finita si sint appellatiua in penultĩa ꝓducta sũt: ut uectigal tribunal: cõsonãte antecedẽte al excipit̃ animal: barbara autẽ ꝓpria breuiant̃: ut hãnibal lis: astrubal astrubalis: quę oĩa obliquis casibus in neutro a ꝓductã habent: in masculino breuẽ habẽt. Il syllaba t̃minata corripiũt in penultĩo: ut hic & hęc vigil huius lis: qd̃ videt̃ magis ꝑ syncopã ꝓferri: et b̃ in obliquis penultimã corripit. Ol syllaba t̃minatũ vnũ inuenit̃: qd̃ in penultĩo corripit̃: ut eliol. Vl syllaba t̃minatũ vnũ inuenit̃ ꝓprium qd̃ breuiat̃: ut hic heriul: qd̃ barbarũ est. Vm t̃minata breuiãt̃: ut sophroniũ abrotoniũ dortium philortiũ. En syllaba finita si sint a prima cõiugatiõe uel quarta ꝓducẽda sũt: ut solor solamen: munio munimen: farcio farcimen. Sin aũt a secunda uel tertia corripienda sunt: ut sedimen regimen: prępositа itaq;

A

C

O

I
V
Al

Il

Ol
Vl
Vm
En

cõsonãte c corripiẽda sũt: ut tubicen fidicen: excipit̃ tibicen: qd̃ solũ ꝓducitur ut prędixim⁹. Ar syllaba t̃minata ꝓducunt̃ ad instar supradictorũ nominũ: ut torcular lacunar puluinar: notat̃ laquear qd̃ breuiat̃: quę oĩa in obliquis ꝓducunt̃: excipit̃ iubar iubaris: ĩpar ris: quę in obliquis breuiantur teste Virgilio: ut iubare exorto: & idẽ numero deus ĩpare gaudet: et ꝓpriis nomĩbus arar ris: cęsar ris: bostar ris. Er syllaba finita si sint neutri generis in penultima ꝓducẽda sunt: ut cadauer papauer: si masculina aut foeminĩa sũt corripiũtur: nisi sint positiõe longa: ut alacer uolucer mediocer: & hęc mulier: & oĩa hęc & similia in obliqs corripiũtur: ut cadauer ris: uolucer ris: excepto mulier ris: cętera autẽ oĩa cadaueris papaueris laseris & tuberis itineris sileris cineris corripiũtur. In ir syllaba t̃minata breuiant̃: ut semiuir duũuir triũuir: & oĩa in obliquis casib⁹ sub vno accentu ꝓferenda sũt. Or syllaba t̃minata i uocali prępositа breuiant̃: ut melior doctior: & hęc oĩa in obliquis ꝓductionẽ sibi defendũt. Propria ẽ o noĩa corripiẽda sũt: ut hector ris: nestor ris: ꝓducũtur appellatiua tã masculini q̃ foemini generis: quãuis non habeãt i ante or: ut odor ris: amor ris: uxor ris: soror ris: neutra autẽ breuiant̃ ut ęquor ris. Notet̃ memor & ab eo cõpositа: ut ĩmemor quę sũt oĩs generis corripiẽtia o in obliquis: & indecor cui⁹ simplex decor penultĩa correpta iueuit̃ apud uetustissimos: quãdo ꝑ decorus decora decorũ accipit̃: & arbor arboris qd̃ est generis foemininĩ: et a puero cõpositа: ut publibor & marsipor: & oĩa ĩ or desinẽtia neutra ul̃ greca: & quęcũq; deriuant̃ ul̃ cõponũtur a ꝑmitiuis. vnũ cõis generis qd̃ ꝓducit̃: ut hic & hęc auctor. Vr syllaba t̃minata breuiant̃: ut hic lepifur sapifur: & oĩa in obliquis casib⁹ breuiant̃: sapifur ris: similit̃ satur ris: hoc iecur: hoc guttur: hoc sulphur: iecur iecoris uel iecinoris. As finita ꝓducũt̃ ut dignitas foelicitas: & oĩa a littera seruãt in omni casu ꝓductã: in qua t̃minatiõe quędã masculina partim ꝓpria: partim a nomĩbus ciuitatum trãslata ꝑ syncopã ꝓferunt̃: & accentũ in ultĩo seruãt: qd̃ est cõtra regulã latino⁹: ut moecenas larinas arpinas: sed in uetustissimis libris iueniũtur ꝓferri larinatis moecenatis: vnde sbtracta ti accẽtus remãsit. Es syllaba finita breuiant̃: ut hercules sonipes alipes miles gurges stipes. Excipitur hęres hęredis: locuples locupletis: quę in obliquis breuiant̃. Et est notãdũ q̃ oĩa quę sũt quintę declĩatiõis ꝓducũt̃ in obliquis: quãdo eo⁹ penultię in nomĩatiuo corripiũtur uocali ante es positа: ut facies faciei: dies diei: cõsonãte autẽ ante es positа corripiũtur in obliquis: ut fides fidei. Prętẽrea vnũ notat̃ in eadẽ clausula es finitũ: qd̃ nõ quintę sed tertię declinatiõis est qd̃ ꝓducit̃: ut quies quietis. cętera ĩ obliquis corripiũt̃: ut abies paries aries. Is syllaba finita si sint accidẽtia ꝓducunt̃: tamen hęc cõia sũt cõis generis: faciẽtia neutrũ in e & ꝓducũtur in obliquis: ut hic & hęc suauis & b̃ suaue: memoralis specialis. Appellatiua autem quędã sũt ꝓducenda: ut securis sinapis lebetis: cętera corripiẽda sũt in obliquis quę sũt dissyllaba

Er

Ir

Or

Vr

As

Es

Is

Tubicen
Fidicẽ
Tibicen

Cadauer
Papauer
Alacer
Volucer
Mediocer
Mulier

Melior
Doctior

Decor

Auctor . hic & hęc

Iecoris uel iecinoris

Habere accentũ in penultima est contra regulã latinitatis

Moecenas
Larinas
Arpinas
Larinatis
Moecenatis

Lebetis in nominatiuo

Lepos Leporis qndo eloquēte significat

Lacessitus accētu in penultima

Citus producit & corripit pen-
ultima
incitus
incitus

Aditus
Obitus
Preteritus
Inditus
Institus
Irritus a reo
Spiritus
Halitus
Ambitus
Exitus
Dirutus

in nomiatiuis:ut lapis lapidis:iaspis iaspidis:puluis sāguis uomis uomeris:pollinis:excipit ipubis qd corripit tam in noiatiuo q̄ in genitiuo. Os syllaba ēminata in penultis ꝓducēda sunt:ut sacerdos sacerdotis:lepos leporis:qd eloquēte significat:nepos nepotis. Vs syllaba finita in penultia ꝓductione sibi defendūt: ut tribunat9 cōsulat9 magistrat9 principat9:et oia quę a uerbis ueniūt:quę sūt similia ꝓticipio: ut amatus delect9 strat9 lacessit9 cupitus munit9 auditus. Excipit hic situs litus quitus quę corripiūtur:nō solū in siplicitate sed etiā in cōpositiōe: ut insitus illitus neqtus citus uero licet corripere & ꝓducere: dicim9 enī incitus ꝓducte & incitus correpte. Cōposita uero ab eo corripiūtur:ut aditus obitus pręterit9. A doquoq; & a sto corripiūtur cōposita:ut datus vnde fit īditus: a status vnde institus:a reo quoq; ratus vnde fit irritus: a spiro quoq; & halo nomia ueniētia breuiant:ut spiritus halitus: ab ambio quoq; fit similit ambit9. sq; quādo participiale est seruat penultimā ꝓductā:sicut ambitus. A rutus quoq; cōposita penultimā corripiūt:ut erutus dirutus. Notandū est autē q̄ hęc quādo sūt nomia carēt tēporib9:quādo participialia tēpus cū significatiōe demōstrant:ut amatus sū ab illo. Nomina autē tertię declīatiōis ēminātia in us noiatiuū breuiāt: quę a supradictis regulis nō inueniūtur ut seruit9 fraxin9:excipit papyrus qd ꝓducit:ut hęc papyrus hui9 papyri Alia autē oia q̄q̄ non sunt longa in noiatiuo in obliquis ꝓducūtur:ut seruitus seruitutis:palus paludis:iuuētus iuuētutis. Excipiūtur hęc quę corripiūtur:lepus leporis:uenus ueneris: ligus liguris qd ē animal. Propria ꝗo uel appellatiua masculini generis siue ex se foeminia faciūt siue in aliud genus minie trāsformant si sūt trisyllaba uel tetrasyllaba:ac deinceps habentia i corripiūtur: terētius martius excipiunt hęc quę habēt a in penultima:uel possessione significāt: aut a possessorib9 deriuant:ut terētianus martian9 capuanus beneuētin9 hispanus placētin9 taurin9. Quę autē habent c inter i & u corripiunt:ut porticus rusticus gallicus romanic9. excipiunt quę habēt a:ut tauriācus. Ax syllaba finita breuiant:ut ꝑtinax cōtumax: & oia in obliquis casib9 ꝓductā a habent:ut ꝑtinacis cōtumacis. Ex syllaba finita breuiant:ut artifex aurifex opifex:quę omnia in obliqs casibus corripiūtur:ut opificis aurificis:murex muricis:forex foricis. Excipitur vnū masculini generis.s.ueruex qd in obliquis casibus producit:ut ueruex ueruecis qd animal est. Ix syllaba finita ꝓducūt:ut bellatrix uenatrix:excipit meretrix genetrix: sed hęc in obliquis corripiūt:ut uenatricis genitricis meretricis radicis Excipiūtur hęc quę grauantur:ut salix salicis: calix calicis:silix silicis. Ox ēminata breuiant:ut uelifox atrox celox: sed ī obliquis ꝓducunt:ut uelifocis atrocis celocis. Vx finita syllaba ꝓducūtur ut polinurux calinurux polux: excipit cōiunx gis qd quidā in nomiatiuo sine n scribi uolūt:qd in obliquis casib9 amittit ne uerbū putet. T littera ēminata tam ī noiatiuo q̄ in obliqs casib9 breuiant:& oia neutri generis

Os
Vs
Ax
Ex
Ix
Ox
Vx
T

Coniunx siue coniux sine n

..fine

sunt: ut caput capitis: synciput syncipitis:occiput occipitis. Persius. Fissa fumosū synciput aure. Quę in duas consonātes desinūt:si sint longa positione:aut in cōpositiōe ꝓducūtur:in simplici figura ꝓductione sibi defendūt:ut cedens tradens clamās cōclamans. Cętera uero breuiant:ut oipotens penipotēs audiens:& hęc oia tam longa q̄ correpta in obliquis ꝓducunt:quia seruant positionē. Excipiūtur quę non seruant:ut inops inopis hyems hyemis:celebs bis:adeps pis.

s. in penul.

De Cremento uerborū

REgulis accētuū nominis expositis tractādus est accētus qui in ꝗbis cōsideraē certis diffiniēd9 est regulis. Vniuersa enim uerba primę cōiugatiōis:quę in secūda ꝑsona as syllaba finiūtur: cū in trisyllabis & in tetrasyllabis ueniūt:in penultimis syllabis ꝑ oēs modos ꝓducēda sunt:ut amo as amabā amaui. Excipit pręteritū plusq̄ꝑfectū qd corripit solū ut amauerā:& futurū eiusdē modi in ꝑmis & ī secūdis ꝑsonis pluralib9:cui9 exemplū est amabo bis bit:& pluralit amabim9 bitis bunt. Ab his nāq; regulis exeūt nouem:quę in vi diuisas syllabas mittūt pręteritū ꝑfectū et plusq̄ꝑfectū:primas & secūdas ꝑsonas plurales futuri indicatiui corripiūt ut seco secas secauerā secui secabim9 bitis:cętera nanq; ꝓducunt:ut domo as bam bo domabūt:seco cas secabā secabo secabūt:frico cas bam:ueto tas bam:sono as sonabā:tono as bam:mico as bam:crepo as bam:plico as bā tamen annexis prępositiōib9 pręsens breuiat:qd in dissyllabis uenit nisi positiōe aut natura ipsa uerba ꝓducta sint:ut reparo resono reseco replico notat autem plico qd pręteritū plicui & plicauī facit. Quatuor ab hac regula exeūt sto do lauo iuuo: quę cū cōponūtur sicut in simplicitate nec in aui nec in ui exeūt:formulā supiorē sequūtur. Resto resti i restiterā restabim9 bitis:reddo reddidi reddideram reddem9 tis. Excipiūtur relauo & reuiuo:quę in pręterito sic exeūt relaui reuixi:sequūtur etiā regulā supiorē. Excipit relauo qd in pręterito ꝑfecto & plusq̄ꝑfecto & in vno futuro cōiūctiui modi syllaba la longā habet: in cęteris uero tēporib9 breuiant:relaui relauerā relauero. Notent nāq; quę in simplici figura sūt longa:quia ipsā ꝓductionē quā habēt in simplicitate retinēt sibi in cōpositiōe:sic & prępositio quādo cōponit cū aliq̄ ꝑte oratiōis q̄lis ipsa fuerit prępositio: et talis remanet in cōpositiōe:ut redimo subuerto inhęreo.

OMnia uerba secūdę cōiugatiōis quę es finita in secūda syllaba pręsentis tēporis cū in trisyllabis & in tetrasyllabis uel etiā in polisyllabis ꝗueniūtur:oia in penultio corripiunt:ut rubeo habeo misceo lāgueo iaceo rigeo:sed per cęteros modos supiores formulas quas in prima cōiugatiōe prescripsim9 sequūtur. Notant quę in pręterito ꝑfecto & plusq̄ꝑfecto & in vno futuro coniūctiui modi ꝓducūtur:& in cōpositiōe & in siplicitate In cęteris autē tēporibus & modis breuiant:ut sedeo sedi sederā: refideo resedi rēsederā:caueo caui cauerā cauero:uoueo uoui uouerā uouero:video vidi videram videro.

Cupiui
Sapiui

Restiti

Licenter quod fert poeta in metro est fiducia q̃ nos protegat omnipotens rex hęc uerba manifeste ostendunt hunc libellũ nõ esse priscianiſ sed ~~libeti~~ fraterculi alcuinus

Hicine
Nostrãs
Vestrãs

Modernos

Falsó. differẽtię causa accẽtu in ultima

VErba tertię cõiugatiõis quę is ſyllaba finiũtur: ſi in triſyllabis uel in poliſyllabis ueniũt corripiunt in pręſenti & in cęteris tẽporib⁹:niſi ſint poſitiõe longa:excepto pręterito impfecto pręſẽtis tẽporis:ubi ſemp penultĩa ſyllaba longa fit: ut tribuo tribuebã tribui tribuerã tribuã tribuero.Notant autẽ quę in iui uel in eui exeũt in pręterito: quę ꝓductionẽ ſeruant in eodẽ pręterito ꝑfecto:ut cupio cupiui:quieſco quieui:ſapio ſapiui.Cętera uero breuẽ ſibi regulã defendũt:niſi poſitionẽ habeãt: ut contẽno contẽpſi:gero geſſi.Excipiũtur hęc quę in pręſenti tẽpore & ĩ cęteris tẽporib⁹ breuiant:in pręterito uero ꝑfecto & pluſq̃ꝑfecto & ĩ uno futuro coniũctiui modi ꝓducunt:ut lego legi legerã legero: facio feci rã ro:ſimiliter fugio fugi fugerã fugero:fodio ago emo:ab his ergo regulis diſcrepãt duo uerba:quę in pręterito breuiant & in pręſẽti ꝓducũtur:ut pono cogo dicim⁹ repono reponis repoſui:recogo recoegi:co enim ſyllaba in pręſenti longa & in pręterito breuis:ſimilit uero alia duo uerba excipiũtur quę ſũt primę cõiugatiõis:quę etiã ut ſupiora in pręſenti ſunt ꝓducta:& in pręterito breuiata:ut do ſto:dicim⁹ enĩ reddo reddidi:reſto reſtiti.Notandũ nanq; eſt ꝙ oĩs dictio quę in triſyllabis aut in cęteris poliſyllabis exit ante penultimã ſyllabã ſeu correptã ſeu ꝓductã:licẽter qd fert poeta ĩ metro eſt fiducia:qua nos ꝓtegat oĩpotens rex.

QVartę cõiugatiõis uerba quę in i litterã ꝓductã deſinũt:in ſecũda ꝑſona pręſẽtis tẽporis in triſyllabis aut ĩ cęteris poliſyllabis ueniũt oĩa penultimã ſyllabã breuem habent:ut audio accio mollio ſepio:excipiunt eo & queo:& quę in diſyllabis ueniũt ut ſcio:ſed hęc & his ſimilia regulam primę cõiugatiõis ſequũtur. Nota hęc quę in pręſẽti tẽpore & in cęteris tẽporib⁹ breuiant in pręterito ꝑfecto & pluſq̃ꝑfecto:ut iam ĩ aliis diximꝰ:& ĩ uno futuro coniũctiui modi ꝓducũtur:ut ſcio ſciui uerã uero: uenio ueni ram ro:queo quiui quiuerã quiuero. Quoniã ut opinor latius et cõueniẽter tractatũ eſt de his accẽtib⁹:nũc de ſequẽtib⁹ videam⁹.

PArticipiũ nãq; illos accẽtus quos nomen habet ĩ omni loco:ut diximꝰ cũ de eis tractabam⁹.

PRonomen uero ſimilit eiſdẽ regulis utitur.Notandũ nãq; eſt illa pronomĩa quę in ultimis ſeruãt accentũ:ut bicine noſtras ueſtras:ideo apud modernos ita habent:quia apud antiquos biccine & noſtratis ueſtratiſq; dicebant:vnde retinẽt accentũ in ultĩa quę habebãt in penultĩa:& nõ ſolũ hęc erant apud illos:ſed etiã multa alia quę differentię cauſa uel ſolo uſu dicebant:ut egomet feci:nãq; ſyllabica adiectio eſt in ego ut ĩ aliis:videlicet ne.ce:ut illiccine huiuſce.

ADuerbia nãq; ſi e ĩminant breuiant in penultĩa:ut hodie ſedule. ſi ea quę a nomĩe ueniũt ꝓducunt:ut tulliane martiſiane. ſi m ĩminant:ut meatim tuatim ſuatim ꝓducunt.ſimilit ſi i breuiant:ut ueſperi ſi o cauſa differẽtię in ultimo ſeruat accentũ ut falſo.ſimilit in ultima:ne

Deinde
Exinde
Interea
Etenim

Apud
Ante

Vna
Alias

putet nomen eſſe:ut vna alias.ſi in er breuiant:ut breuiter.ſi in ol ſimiter: ut edepol.ſi in c in ultĩo:ut iſtic illic.ſi in us breuiant:fũditus.Notãdũ eſt ꝙ aduerbia oĩa quę prępoſitiõib⁹ cõponũtur:ſub uno accẽtu ꝑferenda ſũt ut deinde exinde. hanc autẽ regulam ſequit oĩs coniũctio: & in cõpoſitis et in ſimplicib⁹:ut interea etenim.

PRępoſitio uero ſemp accentũ in fine ſeruat:ut apud ante.

INteriectio nullã certã regulã retinet:tamen in fine & in medio acuit: ut pape euax.

& debet collocari accentus in antepenultima nẽ ſi graecus in prepoſitione quod rõ exigebat prepoſitio p ſuppoſitionem eſſe poterit. ſ. priſ in. 14.

De ponderibus & menſuris.

OMni te ſymmache nobilitatis ſplendore celebratũ:ac omni naturę munere pręſtantẽ:omni virtutis luce fulgentẽ:ſtudiis etiam optimarũ artium diſciplinarũq; florentẽ:iuſtiſſimeq; proſpera fortunę meritis vitę ꝓbantẽ:fama quidẽ ãna nobis abſentẽ uenerabilẽ faciebat. Nũc autẽ pręſentẽ ueritas ſupgreſſa laudes prędicatiõis oſtendit mediocritatis enim altiſſimę qua ſupbię calcas tumores:& pietatis ponderib⁹ grauiſſimis ſuperas oĩa. Itaq; glorioſũ mihi credas aliqd tãta auctoritate inĩrogatiõis mereri:de figuris ſicut iuſſiſti numeroꝝ breuit collecta demõſtrabo:& de numeris uel põderib⁹.Pręterea de Terentij mẽriſſs necnõ etiã de ꝑexercitamẽtis rhetoricis quę grẽci προγύμνασματα uocant:quoniã diligẽtius ea ſophiſtę iuniores quos ſeqmur: aptioribuſq; diuiſionib⁹ ad exercendos iuuenes ad omne rhetoricę genus expoſuiſſe credũtur. Petim⁹ igitur ſapientẽ eloquentiã ueſtrã (hac enim dignitate nihil in homĩe melius nouim⁹) ut & nos huiuſmodi frequẽtius quęſtiõib⁹ tam pręſẽtes q̃ abſẽtes cũ felicitate exerceatis:& romanoꝝ diligẽtia ueſtroꝝ ad artes ſuoꝝ alacriores reddatis auctorũ:qbus ſolis cęteras cũ graiis gentes ſupaſſe noſcũtur:quarũ decus & numen ĩduſtria ueſtri nititur culminis.

SCiendũ ꝙ cũ ab uno ad milies mille numeri notent apud latinos nõ plus tredecim eos figuris notari ĩuenim⁹.Nam principales repetunt quater ſinguli tam ante quinarios qui ſũt medij numero: q̃ poſt eos:ſũt igitur principaliũ figurę ſeptem: medioꝝ uero ſex:quarũ rationes diu exquiſitas ut potero breuit diſſeram/Vna p i litterã antiq̃ more attĩcorũ:qui ſolebant prĩcipalẽ nominis numeri litterã ponere:& ſignificare numerũ ergo.μ.pro μία dicẽtes i ſcribebant:& λ.λύο & τ.τρεῖσ & ſic τ.π.ἑ.ὁ.τέσαρα.πέντε.ἑπτά.ὀκτῶ ſignificãtes:et ε.ἐνέα uetuſtiſſimi quoq; grẽci pro aſpiratiõe h ſcribebãt quã habebãt ῥ.λασεῖαν in principio:& ſic ῥε.ῥε.ῥε.ῥε. idem eſt ἕν.ἕξ.ἑπτά. ſic ῥε.ῥε.ῥε.ῥε.ῥε. ideſt ἑξήκοντα. ἑβδομήκοντα.ἑκατόν.uel ϟ ſic qd ſignificat ἐννενήκοντα.quidam autẽ & ſic ſcribebãt/ſed nõ incõgruũ tamẽ videt etiã uerſus grẽcos aptiſſime

προγύμνασματα

.i.	1
V.	5
x.	10.
l.	50
c.	100
d.	500

de bis numeris compositos subiicere.g. Nos igitur latini quoq; in plerisq; imitati sunt.nam per i vnũ notant illos secuti: qui quinq; p u quia quita est uocalis a e i o u.dece p x quia decima est cõsonans apud grecos.β.γ. λ.ζ.θ.κ.λ.μ.ν.ξ. ul' φ u apud latinos x sequit'.Quinq̃ginta p.l.φ apud antiquos grecos λ pro ν que nota est quinq̃ginta ponebãt:teste Apollonide & Lutio tarrheo:vnde latini quoq; lympha dicũt p nympha: aquã uel fonte uolentes mõstrare.Virgilius in primo eneidos Dant famuli manibus lymphas cereré q; canistris.Centũ autẽ principale nominis litterã c quingẽta p sequente litterã cõsonante.nam post c d sequit'.Mille secũdũ atticos p χ grecam:sed ut sit differẽtia ad decem circũscriptis laterib9 (χ) quia milia p i & duas a dextra pte apostrophos ɔɔɔ decem milia p supra dictã formã additis in sinistrã parte cõtrariis duabus notis:que sunt apostrophi ccɔɔɔ et hoc ad imitationẽ grecoꝝ qui. ↄ. vni9 notã subdita linea. nũc quoq; scribũt sic.quinq̃ginta milia per i mediã & tres in dextera pte apostrophos ɔɔɔ. Centũ milia p i mediã & tres in dextera parte apostrophos:& in sinistra totidẽ cõtrarias ccɔɔɔ uel qd' uerisimilius est decem milia notant' p m circũscriptã ex utroq; latere: quomodo mille idem.i. (M) p x circũscriptã ex utroq; latere sicut (χ) et hoc ad imitationẽ grecoꝝ quia χιλια eam litterã habet principale sui nominis:sed differẽtię causa media linea altior facta est:quia milies quoq; mille p circũscripta solet notari sic (χ) ergo quinq; milia cũ sit dimidia pars decẽ miliũ ccɔɔ dimidiã partẽ scripturę seruauerũt sic ɔɔ quomodo quinq̃gita milia dimidia pars centũ miliũ:qui numerus p eadẽ decẽ miliũ scribit' tamen ex utroq; latere singulis circũscriptiõib9 ɔɔɔ quingenta milia per q qd' est inicium nominis & apostrophon: qd' mille similiter milia per M vnde incipit nomen ex utraq; pte circũscriptã (M) & sic cqɔ.

ɔɔ

ccɔɔ

ɔɔɔ

ccɔɔɔ

(M)

ɔɔ

M. cqɔ.

Apollonides
Lutius tarrheus
Virg

DE põderib9 etiã necessariũ esse putauim9 addere. As nũmus est libralis & p scriptã notat'.Dupondius nũmus est bilibris p duas scriptas.Sestertius nũmus duaꝝ semis libraꝝ p duas ll & s:ex qua icipit semis scriptas:vnde sestertius dicit' semis tertius: de quo Arũtius hęc ait. Sestertius olim dupõdius & semis.i.duę librę & semis quasi semistertius:quo tẽpore denarius decussis ualebat:b̃ est post duos sequens tertio loco est semis: b̃ quoq; secũdũ atticos & ionas qui ἡμίδραχμον dicebãt pro δύο ἡμίσου δραχμάς teste etiã Dydimo qui hoc ponit ostẽdens in omni parte oratiois & cõstructiõis analogiã grecoꝝ secutos esse romanos.vnde & Herodot9 in primo historiarũ. .G.Septimũ semitalentũ dixit p sex semitaleta:denarius quoq; decem librarũ nũmus p scriptã notat'.horũ plęraq; in Verinis Ciceronis licet inuenire antiquissimę scripturę emẽdatis codicib9 Obolus dicit' ut dardanus docet scrupulus esse.i.sex siliquę drachma siue argẽtei scrupuli tres uncia drachmę viij.scrupuli xxiiij.vncię duodecim libra uel mina attica drachmę

uel p. HS.
Arutius
Dydimus
Herodotus
Cicero
Dardanus
/. sunt

As libralis
Dupondius
Sestertius unde dicitur

ἡμίδραχμον pro δύο ἡμίσου δραχμάς

Herodoti locus insignis

Denarius

Obolus et scrupulus } Idẽ

Siliqua
Drachma
Vncia
Libra uel
Mina attica

~~Sic forte emendandũ libra uel mina et sic libra drachmę 96~~

.2. sex talenta & semis ut paulo ante dixit duaꝝ semis librarꝝ pro duaꝝ librarꝝ & semis

+ Differunt autẽ obolus & scrupulus quod obolus grecũ est nomẽ · scrupulus latinũ. Aristophanes, ὡς μέγα δύναται πανταχοῦ τὸ δύο ὀβολώ .i. ut multũ ualetis ubiq: duo oboli. Alij autẽ dicũ obolũ dimidiũ esse scrupuli ita ut obolus cõstet ex tribus siliqs scrupulus autẽ ex sex ut prescianꝝ infra libello versib9 cõdit

□ .1. libra uel mina ~~grauis~~ attica cõtinet drachmas 85.

emendandũ .lxxv. ut paulo post & sciendũ quod secundũ liuij computationẽ centum minę atticę quarũ singulę septuagintagnq: drachmas habent faciunt talentum magnũ

∴ Corrigo mina italica infra. italica autẽ mina drachmas habet ut supra dictum ÷

.96. ∴

lxxxvi libra ul' mina graia drachmę lxxxxvi talentum athenięse paruum. minę lx. Magnũ minę lxxxiij.& vncię iiij libral' as vncię xij.deunx vncię xi.decuns uel dextans vncię x.dodrans vncię viiij. bessis vncię viij.septõs vncię vij.semis vncię vi.quicuns vncię v.triens vncię iiij.quadrans vncię iij. sextans vncię ij. vncia i. duę dimidię partes vncię sexcunx: uel ut alij sescũcia: tres dimidię ptes vncię semiũcia semis vncia, duę sextulę sunt tertia pars vncię.i.scrupuli viij siliquus scrupuli vi sextula scrupuli iiij. dimidia sextula scrupuli duo. Rurlus sextula & dimidiũ sextulę siciliquꝰ appellat' scrupulus siliquę sex siliqua est qd' dicũt gręci ~~uel~~ ὑμιδράχμον

Libra graia
Mina graia
Talẽtũ athenięse paruũ
Talẽtũ athenięse magnũ
Libralis as

Deunx
Decuns uel
Dextans
Dodrans
Bessis
Septuns
Semis
Quincunx
Triens
Quadrans
Sextans
Vncia
Sexcunx uel
Sescuncia
Semiuncia
Sextulę duę
Siliquus
Sextula
Scrupulus

Liuius
Polybius

NEcessariũ tamen existimaui ad confirmãda supradicta a diuersis auctoribꝰ de bis dẽa subiicẽ.Liuius i trigesioquarto ab urbe cõdita multitudinis eorũ argumẽtum sit φ Polybius scribit centũ talentis eam athenis stetisse:cũ quinqẽtos denarios preciũ in capita qd' redderent dominis statuissent. Mille enim ducẽtos ex ratione achaia habuit captiuos italicos:qua ratiõe ostendit' sex milia denarioꝝ habere talentũ. Nam cũ quinqẽti denarij pro mille ducẽtis captiuis dari colligant' sexcẽta milia denarioꝝ centũ ea ostẽdit fuisse talenta.Centesia aũt pars sexcẽtoꝝ miliũ sex milia inueniũtur.Denarij autem illo tẽpore nũmi argẽtei erant xxiiij

Liuius

siliquaꝝ:qd' in eodẽ libro ostendit Liuius signati lxxxiiij milia fuere atticorũ.de uocant triũ fere denarioꝝ in singulis argenteis est pondus:vide φ quatuor drachmę sunt lxxij.siliquę. Diximꝰ enĩ superius φ tres oboli quoꝝ singuli sex siliquas habent: drachmã faciũt:tres autem denarij idem habebãt.i.lxxij.siliquas.Idem Liuius in xxxvij.ab urbe condita ostendit magnũ talentũ atticũ octoginta habere libras:& paulo plus cum supra dictoꝝ cõputatio manifestat lxxxiiij.libras: & quatuor vncias habere talentũ:qd' est sex milia denarioꝝ. Liuius talentũ ne minꝰ põdo lxxx.romanis põderibꝰ pendat:uel sic decreuit senatus:ut nõ plus q̃ ternę librę & quaternę vncię singulis desint talẽtis. Et sciendũ φ secundũ Liuij cõputationẽ centũ minę atticę quaꝝ singulę lxxv.drachmas habẽt faciũt talentũ magnũ & minus. Nam minꝰ habet lx.secũdũ Dardanũ:qd' autẽ est magnũ & minꝰ ostendit Terẽtius in phormiõe. Si quis daret talentũ magnũ. Italica autẽ mina drachmas habet ut supra dictũ est xcvi. qd' est libra duodecim vnciarũ.i.denarij lxxij. hac igitur cõputatiõe lxxxiij.librę ro.& quatuor vncię qd' est magnũ talentũ:centũ minas atticas faciũt. Seneca in x.epistolarũ. Ad nouatũ xxiiij.sestertia.i.talẽtum atticum paruũ. xxiiij.enim sestertia lx.libras habent. Varronis quoq; auctoritate supra dictorũ plęraq; cõprobemꝰ.

Liuius
Liuius
Liuius
..puto legẽdũ at minus
Dardanus
Terentius
Seneca

Talentũ colligitur habere sex milia denariorũ

Denarij nũmi argentei uiginti quatuor siliquas

Drachma cõtinet decem & octo siliqs

Obolus uel ~~decim~~ scrupulus cõtinet sex siliqs

Denarius cõtinet .24. siliquas

Talentũ atticũ magnũ

Mina attica secundũ liuij computationẽ cõtinet septuagintagnq: drachmas

Mina italica drachmas habet ~~ut~~ sex & nonaginta

Viginti quatuor sestertia .60. libras habẽt ergo quod habet sestertiũ habet duas libras & semis ut supra ostensum est.

Vlta pecunię signatę uocabula sũt ęris & argẽti hęc.as ab ere. dupõdius a duobꝰ ponderibꝰ:φ vnũ pondus assis pondium dicebatur ideo φ as erat libra pondus. Deinde a numero ulq; ad centussẽ a tribus assibus tressis supra:& sic per ꝓportionẽ

As dr ab ere
Dupondius
Tressis

Compara inter drachmã & denariũ · denarius .n. continet drachmã & tertiam partẽ drachmę insup .i. sex siliquas

□ Puto hunc locũ esse fragmentatũ & mutilatũ nam ut prescianꝰ infra de põderibus libello carmine edito tradit triplex erat Mna · graia · s · quę cõstabat drachmis · 100. & Italicaque constabat drachmis 96. & atticaque constabat drachmis · 75 · staq: puto hunc locũ sic esse restituendũ. Libra uel mina attica drachmę · 75 libra uel mina graua drachmę · 100 · libra uel mina ~~atta~~ italica drachmę · 96 ·

Decussis
Vigessis
Trigessis
Centussis

Sextula
Semiuncia
Vncia
Sextans
Quadrans
Triens
Semis
Septunx
Deunx
Dextans
Dodrans
Bes uel ut olim
Des
Sestertium

Decem & septem
Decem & octo
Decem & nonem

Decem & unu
Decē & duo

Nongenti

usq; ad nonussis. In denario numero hoc mutat qd primū est ab decem assib⁹ decussis secūdū a duob⁹ decussib⁹ vigessis:reliqua cōueniūt ut trigessis p ꝓportione usq; ad cētussis:qd Pertius ostēdit: q̄ cētū grecos vno centusse licenter:quo magis eris ꝓpriū uocabulū nō est.Nam ducēti et sic ꝓportiōe que dicūtur nō magis asses q̄ denarij: alieq; res significant.eris minima pars sextula q̄ sit sexta pars vnciē. Semiuncia q̄ dimidia pars vnciē est. Vncia ab vno dicta. Sextans ab eo q̄ sexta pars assis est.Quadrans a quarta:& triens q̄ tertia pars:semis q̄ semis.i dimidium assis ut supra dictū est.Septuns a septē & vncia collisum.Reliqua obscuriora q̄ a diminutiōe & ea que diminuūt ita sūt ut extremas syllabas habeāt vna dēpta vncia deuns dextans dēpto sextāte: dodrās dēpto quadrāte: bes ut olim des dempto triēte & argētei nūmi.i.ab sicilis denarij q̄ denos eris ualebāt. Quinarij q̄ quinos sesterti⁹ duob⁹ semis:dupōdius enī & semis antiquus sestertius est & ueteris cōsuetudinis ut retro era dicerent ita ut semis quint⁹:semis quartus:semis tertius nūciarēt ab semistertius sestertius dictus.Nūmi denarii a decima libella.Didim⁹ etiam ita cōfirmat. Necessariū esse existimauim⁹ etiā ipa nomia numerorū & que ab eis deriuant uel cōponūtur subiūgere. Et sciendū eos declinari numeros qui uariant genera:qui uero vna uoce tria genera cōtinent īdeclinabiles esse:tā apud grecos q̄ apud latinos: vnus vna vnum:duo & due & duo: bi & bē tres & hec tria:bi & hē & hec quatuor:similiter quinq; & sex & septē octo nouē decem:vndecī duodecī tredecī quatuordecī quindecī sexdecī: decē et septē decē & octo decē & nouē: viginti vigintiu⁹ vigintiuna viginti vnū.Sic deinceps oibus cardialib⁹ numeris minores usq; ad nouē addunt quāuis cōtrariū ante decē fiat usq; ad sedecī: licet tamen & prepostere maxime coniūctiōe int̄posita b̄ ꝓferre decē & vnū:decē & duo triginta quadraginta quinq̄ginta sexaginta septuagīta octuaginta nonaginta centū ducenti ducētē ducēta. Tricenti tricētē tricēta.Quadringēti quadringētē quadringēta.Quingēti quingētē quingēta.Sexcēti sexcētē sexcēta.Septingenti septingētē septingēta.Octingēti octingētē octingēta.Noningenti et nongēti noningētē & nongētē noningēta & nongēta. Hic & hec & hoc mille. Ex his nascūtur ordinalia nomia:hec inequalit̄ quātū ad uocē p̄m⁹ et secūdus:equaliter uero tertius & quart⁹ quint⁹ sextus septim⁹ octauus nonus decim⁹ vndecim⁹ duodecim⁹ ab vndecī & duodecī. Nam reliq̄ ex utraq; parte declinant cōtra cōsuetudinē grecorū usq; ad nonū decimū: ut tertiusdecim⁹ quartusdecim⁹ quindecim⁹ sextusdecim⁹ septimusdecim⁹ octauusdecim⁹ nonusdecim⁹ vicesim⁹ vicesimusprim⁹ vicesimussecūd⁹ vicesimusterti⁹ vicesimusquart⁹ vicesimusquint⁹ vicesimussext⁹ vicesimusseptim⁹. sic omes sequētes uelut in p̄mitiuis ad imitationē grecorū a vicesimo & supra maiori minorē addūt numero plerūq; vndecī duodecī decē & duo sante decē uero minorē ponūt: quando cōposita accipiunt:et

Tertius decimus
Quartus decimus
Quintus decimus
Sextusdecimus

septimus d
octauus d
nong d
vigesim⁹

Ante decem minorem numerum ponunt q̄do composita accipiuntur.

Viginti nec triginta &c q̄ d. nō ante
septimus decimus octauus decimus
simbla sed non decimus primus
vicessimus secundus vicessimus q̄do
composita accipiuntur.

Persius

Didymus

sub vno accētu ꝓferunt.Nā licet dissoluta cōpositiōe diuersis accētib⁹ ea ꝓferētes mutare ordinē quō et apud grecos & dicē decim⁹ & septim⁹ ꝓ septimusdecim⁹:& tertius & vicesim⁹ ꝓ vicesimusterti⁹:sic & similia tricesimus q̄dracesim⁹ quinq̄gesim⁹ sesagesim⁹ septuagesim⁹ octogesim⁹ nonagesimus centesimus ducentesimus & ducesimus: tricesimus tricentesim⁹: q̄drigētesim⁹ uel q̄dricesim⁹: quingētesim⁹ uel quīgesim⁹. Liui⁹ ab urbe cōdita xxxi.anno quīgesimo: sexcētesim⁹ ul sexcesim⁹:septingentesim⁹ ul septingesim⁹:octingētesim⁹ uel octingesim⁹: nonigētesim⁹ nonagesim⁹ & nōgētesim⁹:millesim⁹ hat et ex oibus numeris romani distiua: que greci uocāt διαιρετικά que nāliter semp plura sūt:quippe in multos distribui eundē significāt numerū:ut singulos oculos habebāt cyclopes qd̄ greci dicūt: sic usq; ad mille habēt latini ut singuli bini:que sūt anomala: quātū ad uocē vni⁹ & duorū terni uel trini: sed terni τριτάοι trini τρίτοι magis significat uel τριταῖοι trini ludi:quatrini quini seni: septeni octoni nouēni deni:vndeni duodeni:terni deni ex duob⁹ integris quō tertiusdecim⁹:& deinde q̄terdeni quīdeni:senideni septenideni octonideni nouenideni: Viceni:viceni siguli:viceni bini: viceni trini.Similit̄ cēteri triceni q̄drageni quinquageni sexageni septuageni octogeni nonageni nonageni.Centeni ducēteni ꝓ syncopā duceni:tricēteni & ꝓ syncopā triceni:q̄drigēteni q̄drigeni:quingēteni & quingeni:sexcēteni & sexceni: septingēteni & septigeni:octingēteni & octigeni: nōgenteni & nongeni: milleni. Auctores tamen nō ꝓprie etiā singulari numero ea ꝓtulisse īueniūtur.Lucan⁹.Septeno gurgite nilus et Virgili⁹ in x. It grauis aulestes: centenaq; arbore fluctū: uerberat assurges. Hec tamen ipsa etiā semp in plurali cōgemiatis ponūtur:ut bina moenia terna.Cicero in secūdo uerrinarū.Inter binos ludos:quia ludi q̄n spectacula significant:semp pluralit̄ dicunt. Liuius in xxxv.& bina equestria & arma vniquoq; & vne & vna semp pluralib⁹ adiūgunt: que ꝓ singularib⁹ accipiūt.ut Salusti⁹ in catilinario.Hi postq̄ in vna moenia cōuenere. ꝓ in vnā urbē.Virgili⁹ in ij. eneidos.Satis vna supq; vidim⁹ excidia. ꝓ vnū excidiū.& Lucan⁹ ī q̄rto. totūq; in ptibus vnis bellorū fecē nefas. ꝓ vna in pte.Donat⁹ in arte p̄ma Atq; excepto amphibraco & epitrito:quorū alterū sesculpa alterū epitrita diuisiōe partimur.Vniuersorū pedū trina cōditio reperit:trina ꝓ tripartita dixit.Priam⁹ p̄mē legionis. secūdan⁹ secūdē legiōis. Similit̄ tertian⁹ vnde tertiana febris.Quartanus vnde etiā quartana febris.Quintan⁹ vī et quītana porta castrorū.Sextan⁹ septiman⁹:vnde septīana dierū septem Octan⁹ nonan⁹ deciman⁹:vnde decīa porta castrorū:decan⁹ quoq; a decē et decuria & decurio nomen & uerbū dēcurio decurias: vnde decuriana comitia:ut a centū cēturio nomen & uerbū & cēturiat⁹:ex quo cēturiata comitia:ex quo succēturiat⁹. Terēti⁹ ī eunucho. Ego in subsidiis hic ero succēturiat⁹ si qd deficias. Sunt & altera forma ex omni numero deriuatiua

Lucanus
Virg
Cicero
Sallustius
Virg
Lucanus
Donatus
Emendo primanus
Terētius

Decimus & septimus
Tertius & uicesimus

Ducesimus ꝓ ducētesim⁹
Tricesimus ꝓ tricētesim⁹
Quadricesimus
Quingesimus
Sexcesimus
Septingesimus
Octingesimus
Nongesimus
Nongentesimus

Distiui numeri quos greci διαιρετικούς

Siguli. bini. & q̄ pluraliter declinatis iungunt.

Trina ꝓ tripartita apud donatum

Primanus
Secundanus
Tertianus
Quartanus
Quintanus &c
Decima porta castrorū
Decanus
Decuria
Decurio
Decurio.as.uerbū
Decuriana comitia
Centurio.onis
Centurio.as.
Centuriatus
Centuriata comitia
Succenturiatus

Ternarius
Quaternarius &c.

in rius desinētia exceptis vnus & duo: e quib9 singularis dualis: ut terna/
rius iābus:qui tres habet pedes:q̄ternarius quinarius:vnde & semiqnari9
senarius septenari9:vnde & semiseptenari9.Octonarius nouenari9 dena
rius:vnde & denarius nūmus vndenarius duodenarius ternariusdenari9.
Similit̄ cęteri vicenarius tricenarius q̄dragenari9 quingenari9 sexagena
rius octogenarius nonarius Centenarius ducētenarius & ducenarius:tri
cētenarius & tricenarius: q̄drigētenarius & q̄drigenarius & quingenari9
et sexcētenarius & sexcenarius:septingētenarius & septīgenarius:octingē
tenarius & octingenarius: noningētenarius & noningenarius: & melius
p syncopā pferūtur millenarius. Aduerbia ex omni numero inueniūtur
ab vno quidē & duo inequaliter semel & bis: a cęteris uero equaliter: ter
quater & reliqua.Cia in es pductā desinūt:quinqes sexies septies octies
nonies decies vndecies duodecies tridecies q̄terdecies quidecies sexdecies
deciessepties deciesocties deciesnonies.Vigecies & vicies:trigecies & tri/
cies:quadragies quinquagies sexagies septuagies octogies nonagies. Cē
ties ducēties tricēties quadringēties quingēties sexcēties septingēties octī
gēties noningēties & nōgenties millies. Infinitis tamen numerorū aduer/
biis & n inīponit̄:quotiens totiens: similit̄ multotiēs. Inueniūtur & alię
deriuatiōes ul' cōpositiones multę a nominib9 numerorū: ut vnicus ullus
vnitas vnio vniuersus: & vno uerbū as at:ternitas uel trinitas: septimana
senio.Persi. iure & enī id sūmū qd' dexter senio ferret milia semiqnarius — Persius
semiseptenarius:nūdinū & nūdinę:trinūdinū trinūnūdinū. Et sciendū q̄
poetę sępe deriuatiuis utūtur p primitiuis uel ecōtra: uel aliis specieb9 p
aliis:ut Virgilius in x.ęne. Tot lecti proceres bis denis nauib9 ibant:pro — Virg
bis decem.et Lucan9 in vij.Septeno gurgite nilus: p septenario.Sunt prę/ — Luc.
terea simplū duplū triplū quadruplū & similia: quę pprie ad pondus uel — Lauren
numerū dicūtur Simplex duplex triplex & similia: quę ad omnē rem di
cūtur:& uerba ex his duplico as:triplico as:multiplico as:dupōdius tripō
dius & similia. Illud quoq: sciendū q̄ vndeuiginti dicim9 p decē & nouē
Idest vnde vnū deest xx uel vndeuiginti:post quem viginti numerus est
qd' est nouē & decē numerus:post eum enī sequit̄ xx.numerus. Horatius — Hora
in ij.sermonū. Vndeoctoginta natus cui stragula uestis. vndeoctoginta
dixit.i.septuagintanouē annos habēs ętatis. hoc est octoginta: vnde vnū
deest:etiam duodeuigīti dicūt:pro decē & octo qd' attici.g.dicūt.Idē iue/
nitur in cęteris cardinalib9 numeris idē triginta & quadraginta & reliqs
duo de triginta pro xx.& octo. Vniformis biformis triformis & silia:duo
asses dussis dupōdius tressis quadrassis decussis vicessis tricessis quadra/
gessis quinq̄gessis sexagessis septuagessis octogessis nonagessis cētussis:
post quem numerū teste Varrone non cōponūtur cū asse numeri deuns — Varro
dextans dedrans bessis septūs secūs quicūs triens quadrās sextās. Sextula
libra bilibris trilibris quadrilibris & similia:anniculus uel annus:biennis

Quinquies
Sexies
Septies &c.

Quotiens
Totiens
Multotiens
n interposita

Simplū
Duplū
Triplū

Vndeuiginti

Vnde octoginta

Duodeuiginti

Duodetriginta

triennis quadriēnis quinquēnis & similia: bienniū trienniū quadriēniū
quinquenniū & silia:bimus trimus q̄drimus & similia:bipes tripes q̄dru
pes deinceps & decēpeda & similia: biduū triduū quadriduū & similia:
binoctiū trinoctiū quadrinoctiū & similia:bicorpor tricorpor et similia
biceps triceps quadriceps cēticeps & similia: bifariā trifariā quadrifariā
et similia. bipatēs tripatēs & cętera .bilinguis trilinguis & similia.biuiū
triuiū & similia. bifidus trifidus quadrifidus & similia. bisculus trisculus
et similia.gemin9 tergemin9 centūgemin9 & similia.vniman9 biman9
trimanus cētiman9 & similia.vnicolor bicolor tricolor & similia. duūuir
triūuir quinqueuir septēuir decēuir centūuir & similia.bigę trigę q̄drigę
et similia.biiugus.vnde Virgilius in quīto Aeneidos.Biiugo certamine — Virg
campū corripuē.& bigati nūmi:triiugus q̄driiugus & similia.Triangulū — Bigati nūmi
Cęsar in arato cur diuite lingua grēcia prēcurrā potius q̄ triāgula dicam — Cęsar
Quadrāgulū quinquāgulū sexangulū & similia.bifurcus trifurcus quadri
furcus & similia.

Pondera prēoriis ueterū memorata libellis
Nosse iuuat.pondus rebus natura locauit
Corporeis:elementa suū regit omnia pondus
Pondere terra manet:uacuus quoq; ponderis ęther
Inde fessa rapit uoluētis sydera mūdi.
Ordiar a minimis:post hęc maiora sequētur.
Nam maius nihil est aliud q̄ multa minuta.
¶ Semi oboli duplum est obolus:quem pondere duplo
Grāma uocant.scrupulū nostri dixere priores.
Semina sex alij siliquis latitantia curuis
Attribuūt scrupulo:lentis uergātur in octo
Aut totidem speltas numerēnt,tristesue lupinos
Bis duo:sed si par generandi his pondus inesset
Seruarent eadem diuersę pondera gentes
Nunc uariant:etenim cūcta non foedere certo
Naturę:sed lege ualent hominūq; repertis.
¶ In scrupulis trinis drachmā:quo pondere doctis
Argenti facilis sīnatur pondus athenis.
Oleaq; a drachma non re sed nomine differt.
Drachmā si gemines aderit quem dicier audis
Siciliquus drachmę scrupuli si adiectio fiet.
Sextula quę fertur nam sex his vncia constat.
Sextula cū dupla est ueteres dixere duellam
Vncia fit drachmis bisquattuor:vnde putandū

1. obolus dimidiū est pōdus scrupuli ita ut obolus ex siliquis. 3. scrupulus ex. 6. quē supra ex lau ēstorum dat dam nihil differt inter obolū & scrupulū

Ordiar a minimis post hęc maiora sequentur

Maius nil est aliud q̄m multa minuta

Gramma 1. obolus ut infra

Semiobolus

Obolus

Obolus grece latine scrupul

Scrupulus

Scrupulus ex siliqs . 6 .

Drachma ex scrupulis . 3 .

Olea idē quod drachma

Siciliquus ex drachmis . 2 .

Duella ex duabus sextulis

Vncia ex drachmis . 8 . hoc est ex . 24 . ~~obolis uel~~ grāmatis . 1 . scrupulis

1. dicitur sextula quod ex sex illis uncia cōstet

dd

Grāmata unde dicta

Libra ex duodecim unciis

Libra italica

Attica libra minor qm italica & constat ex drachmis .75. ut supra quoq; dixit

Mna grece mina latine constat ex drachmis .100.

Atticū Talentū Minę .60.

Denux

Decunx uel decuntes uel dextans

Dodrans

Bessis

Septunx

Semissis

Quę dimidiū superat ps nō ÷

Pes

Amphora

Iuppiter tarpeius

Medimnus

Modius

Sextarius

G rāmata dicta ꝗ hęc vigintiquattuor in se
V ncia habet: tot enim formis uox nāq; notatur
H oris quod mūdus pagit noctemq; diemq;.
V nciaq; in libra pars est quę mensis in annū.
H ęc magno latio libra est gentiq; togatę
A ttica nā minor est: ter quinq; hāc deniq; drachmis
E t ter vigenis tradunt explerier vnam
A ccipe pręterea paruo quā nomine graij
M nam uocitant: nostriq; minā dixere priores:
C entum hę sunt drachmę: quod si decerpseris illis
Q uattuor: efficies hanc nostram deniq; libram:
A ttica quę fiet (si quartā dēpseris hinc) mna.
C ęcropiū supest post hęc docuisse talentū.
S exaginta minas seu uis sexmilia drachmas.
O uod summū doctis phibetur pondus athenis.
N am nihil his oboloue minus: maiusue talento.
N unc dicam solidę quę sit diuisio librę
S iue assis: nam sic legum dixere periti.
E x quo quod soli capimus phibemur habere:
D icimur aut partis domini pro partib⁹ huius
V ncia nam librę si deest dixere deuncem:
A t si sextantem retrahas: erit ille decuntes.
S ed nullum reliquo nomen semuncia certum
T enta dabit: neq; enim est huius sescuncia triplex:
D odrantem reliquū uocitant quadrante retracto
C umq; triens desit: bessem dixere priores.
I idem septuncem dempto quincūce uocarūt.
P ost hęc semissis solidi pars maxima fertur.
N am quę dimidiū superat: pars esse negatur:
V t docuit tenui scribens e puluere musa. ·1· geometria
C ętera dicta prius: quibus est semuncia maior.
E t de ponderibus supest pars altera nobis:
H umida metiri: seu frugum semina mauis:
C uius principio nobis pandetur origo.
P es longo spacio latoq; notetur
A ngulus ut par sit: quam claudit linea triplex
Q uattuor ex quadris mediū cingatur inane
A mphora fit cuius ne violare liceret
S acrauere ioui tarpeio in monte quirites:
H uius dimidiū fertur uelut ipsa medimni
A mphora: terq; capit modiū: sextarius istum

·1· si ex centū dempseris quartam partē hoc est .25 remanēt .75. ex qb⁹ fit attica mina ut sup nisum est.

S exdecies haurit quot soluitur in digitos pes.
A t cotilas quas si placeat dixisse licebit
H eminas recipit geminas sextarius vnus:
Q ui quater assūptus fit graio nomine choenix:
A dde duos. chus fit vulgo qui est congius idem
A quo sextarij nomen fecisse priores
C rediderim: quod eos capiat sex congius vnus.
A t cotyle cyathos bis ternos vna receptat
S ed de abaco nobis id pondus sępe notatur
B is quinq; faciūt drachmę si appendere uelles
O xybaphus fiet si quinq; addantur ad istas
A d mystrum cyathi quarta est: ac tertia mystri
Q uam uocitāt cyanem capit hęc cochlearia bina.
Q uod si mensurę pondus cōponere fas est
S extari cyathus pars est quę est vncia librę.
N ec non oxybaphi similis sescuncia fiet.
S iciliquūq; tibi mystro similiare licebit
C ochlear extremū est scrupuliq; imitabit instar
A ttica pręterea discenda est amphora nobis
S eu cadus: hanc facies nostrę si adieceris urnam.
E st & bis decies quem conficit amphora nostra
C ullerus hac nulla est maior mensura liquoris.
E st etiam terris quas aduena nilus inundat
A rtaba: cui superat medij pars tertia postres.
N anq; etiam modiis explebitur art iba triplex. ·1· tribus
I llud pręterea cohibere memento
N am librę ut memorāt bessen sextarius addet:
S eu puros pendas latices: seu dona liei
A ddunt semissem librę labentis oliui
S elibramq; ferunt mellis supesse bilibri
H ęc tamen assensu facili sunt credita nobis
N anq; nec errantes vndis labētibus amnes
N ec mersi puteis latices aut fonte perenni
M anātes par pondus habent: non deniq; vina
Q uę campi aut colles nuper ue: aut ante tulere
Q uod tibi mechanica promptū est depromē musa:
D ucitur argenti tenui ue ex ere cylindrus
Q uantum inter nodos fragilis producit arūdo
C ui tono interiūs modico pars ima grauatur:
N e totus sedeat totusue supernatet undis sed extet
L ineaq; a sūmo tenuis descendit ad ima

·1· cōstat qndecim drachmarū pondere

·1· cotyla quę est mēsura referatur ad pondus appendit drachmas .10.

·1· sextarius olei constat ex libra & sentisse

·1· ex hac ratione & experientia mechanica qm subiecit

·1· submergatur

·1· appendicula uiter supra aqs parua pte submerga

emendo modijs pars tertia postres

·1· constat tribus modijs & tertia pte

Tono modico pars ima grauatur, hesychius de tono · τόνος ἐν τάξει · ἰσχύς · ῥώμη · δύναμις & infra τόνους τάς ἀπό τοῦ τετράχορδα

dd z

Libra ——— Sextarius
Vncia ——— Cyathus
Sescuncia ——— Oxybaphus
Siciliquus ——— Mystru
Scrupulus ——— Cochlear

Cotila — Idem
Hemina

Sextarius ex duabus heminis siue cotylis

Choenix ex quattuor sextarijs

Chus & Congius — Idē

Sextarius unde sic dictus

Cotyle ex sex cyathis

Oxybaphus

Mystru

Cyane

Cochlearia

Attica amphora seu cadus

Italica amphora seu cadus

Amphora grece latine cadus

Cullerus

Artaba

~~Postres~~

Modius

Sextarius constat ex libra & besse hoc est ex libra & octo unciis

Spectare .i. probare

Syracusius magister

Sicilię rex

D ucta ſupficię tot quęq; in fruſta ſecatur
Q uod ſcrupulus grauis eſt argēti ęriſue cylindrus:
H oc cuiuſq; poteſt pondus ſpectare liquoris
N am ſi tenuis erit maior imergitur vnda:
S in grauior plures modulos ſupeſſe notabis:
A ut ſi tantūdem laticis ſumatur utrinq;
P ondere pſtabit grauior ſi pondera ſecum
C onueniūt:tūc maior erit quę tenuior vnda eſt.
Q uod ſi ter ſeptem numeros texiſſe cylindri
H os videas latices illos coepiſſe ter octo
H is drachma grauius fatearis pondus ineſſe.
S ed refert equi tantum conferre liquoris:
V t grauior ſuperet drachma: quantū expulit vndę
I llius aut huius teretis pars merſa cylindri
H ęc de menſuris quarū ſi ſigna requires:
E x ipſis ueterū poteris cognoſcere chartis
N unc aliud partum ingenio trademus eodem
A rgentum fuluo ſi quis pmiſceat auro
Q uantū id ſit:quoue id poſſis deprēdere pacto
P rima ſyracuſij mens prodidit alta magiſtri.
R egem nāq; ferūt ſiculam quam nouerat olim
C ęlicolum regi ex auro ſtatuiſſe coronam
C ompertoq; dehinc furto:nam parte retenti
T antūdemq; argenti opifex imiſcuit auro
O raſſe ingeniū ciuis.qui mente ſagaci
Q uis modus argenti fuluo latitaret in auro
R epperit illęſo quod diis erat ante dicatum.
Q uod te quale ſiet:paucis aduerte docebo.
L ancibus equatis quibus hęc appendere mos eſt
A rgenti atq; auri:quod edax purgauerit ignis
I mpones libras:neutro prępondereт:baſq;
S ūmittis in qua quā pura ut coeperit vnda:
P rotinus inclinat pars hęc:quę ſuſtinet aurum
P enſius hęc nāq; eſt ſimulare craſſius vnda:
A t tu ſiſte iugum:mediq; e cardine centri
I nterualla nota:quantū diſcerpſerit illinc
Q uodq; notis diſtet ſuſpenſo pondere filum
F ac drachmis diſtare tribus:cognouim9 ergo
A rgenti atq; auri diſcrimina:deniq; libra.
L ibra tribus drachmis ſupera cū mergiē vnda
S ume dehinc aurum:cui pars argentia mixta eſt

..uel legendū potes uel ſpectare accipitur pro probare & pnu lū facere

..lego pręſtabit .i. anteſtabit

..i. maiorē locū occupabit

..i. eſto

A rgentiq; meri pr pondus.itemq; ſubūda
L ancibus impoſitū expecta ppenſior auri
M ateries ſubſiſtet enim:furtūq; docebit
N am ſi ter ſenis ſuperabiē altera drachmis
S ex ſolas libras auri dicemus ineſſe.
A rgenti reliquū quia nil in pondere differt
A rgentū argento:liquidis cū mergitur vndis
H ęc eadem puro deprendere poſſumus auro
S i par corrupti pondus pars altera geſtet
N am quotiens ternis pars illibata grauarit
C orreptā drachmis ſub aquā totidē eſſe notabis
A rgenti libras:quas fraus pmiſcuit auro.
P ars etiam libręquęis ſi forte ſuperſit
H ęc quoq; drachmarū ſimili tibi parte noteē
N ecnon ſine aquis.

Volumen priſciani de octo partib9 orationis:
de cōſtructiōe:de duodecī carminib9:de accētib9:
de numeris & pōderib9 & mēſuris explicitū eſt.
Anno domini.M.CCCC.LXXV.

¶ Priſcianus grammaticus de pręexercitamētis rhetoricę ex Hermogene translatis.

FABVLA eſt oratio ficta ueriſimili diſpoſitione imaginē exhibēs ueritatis. Ideo autem hanc primā tradere pueris ſolent oratores: quia animos eorum adhuc molles ad meliores facile vias inſtituūt rite. Vſi ſūt ea tamen uetuſtiſſimi quoq; auctores: ut Heſiodus: Archilochus: Horati⁹. Heſiod⁹ quidē luſinię Archilochus autē vulpis. Horati⁹ muris. Nominātur autē ab inuētoribus fabularū: alię eſopię: alię cyaprię: alię libycę: alię ſybariticę. Omnes autē cōmuniter eſopię: quoniā in cōuentib⁹ frequēter ſolebant eſopius fabulis uti: & pertinet ad vitę utilitatē: & eſt ueriſimilis: ſi res quę ſubiectis accidūt pſonis appte reddantur: utputa de pulchritudine aliquis certat. Pauo ſupponatur hic: oportet alicui aſtuciā tribuere. vulpecula eſt ſubiiciēda. Imitatores aliquos hominū uolum⁹ oſtendere! hic ſimiis ē locus. oportet igitur modo breuiter modo latius eas diſſerere. Quomodo autē hoc fiet! ſi nūc narratiōe ſimplici pferantur. Nunc etiā ſermo inductis fingatur pſonis exēpli cauſa. Simię cōuenerūt: & cōſiliū habuerūt de urbe cōdenda: & quia placuit illis: paratę erant incipere ędificationē: ſed uetus inter eas prohibuit ab incepto: eas docens. q̄ facile capiantur ſi intra muros cōcludantur. ſic breuiter dices: ſi uelis pducere ſic. Simię cōuenerūt & conſiliabantur de urbe cōdenda: quarū vna in mediū ueniens cōcionata eſt: quia oportet ipſas quoq; ciuitatē habere. Videtis enim aiebat. q̄ ciuitates habendo homines etiā habēt domos ſinguli & cōtionē vniuerſi & in theatrū aſcēdētes delectāt animos ſpectatiōib⁹ & auditiōib⁹ uariis. Et ſic pferes orationē in orando dicēs: q̄ & plebiſcitū ſcriptū eſt: & finges etiā orationē ueteris ſimię. Expoſitio autē fabularū vult circuitiōib⁹ carere: & iucūdior eſſe. Sed oratio qua utilitas fabulę retegitur: quā epimythion uocant: quod nos affabulationē poſſum⁹ dicere: a quibuſdā prima: a pleriſq; rōnabili⁹ poſtrema ponitur. Sciēdū uero q̄ etiā oratores inter exēpla ſolēt fabulis uti

De Narratione

NArratio eſt expoſitio rei factę uel quaſi factę. Quidā tamē χρεία ideſt uſū poſuerūt ante narrationē. Species autē narrationis q̄tuor ſunt. fabularis: fictilis: hiſtorica: ciuilis. Fabularis eſt ad fabulas ſupradictas ptinēs. Fictilis ad tragoedias: ſiue comoedias ficta. Hiſtorica ad res geſtas exponēdas. Ciuilis quę ab oratoribus in exponēdis ſumitur cauſis. Nūc autē de ea quę ad exercitationē pertinet dicem⁹: quā uariis pferre modis ſolem⁹ p rectū inclinatū: p cōiunctiuū: p diſſolutū: p cōparatiuū: p rectū. ut Medea oetę filia fuit: hęc prodidit aureū uellus & ſequētia. Rectū autē nominatur qd p totā uel āpliorē orationē caſū ſeruat nomīatiuū. Inclina dicitur in qua obliqs utimur caſib⁹ ut Medeam oetę filiam dicunt amauiſſe Iaſonem & reliqua: quia alios quoq; caſus aſſumit. Cōuictiua uero figura eſt qua arguentes utimur: ut quid enim Medea nō amauit quidē Iaſonē pdidit aureū uellus! iterfecit fratrem & ſequētia. Diſſolutū uero fit ſic. Medea oetę filia pdidit aureū uellus. Abſyrtū inēfecit & ſequētia. Cōparatiuū eſt ꝑ: Medea oetę filia debens pudicitiā ſeruare turpitudine amoris pdidit eam: & quā decebat cuſtodē fraternę fieri ſalutis iterfecit fratrē: & quę debuit tutari aureum uellus tradidit inſidiatori: & rectū quidē hyſtorię cōuenit: eſt enī planius inclinatū uero magis certaminib⁹ rhetoricis tōuictiuis quoq; ad arguēdū accōmodatius. Diſſolutū autē p oratiōib⁹ ſiue cōcluſionib⁹. eſt enim paſſiuū. i. affectus animi cōmouens.

¶ De Vſu.

VSus eſt quem greci χρέιαν uocant cōmemoratio alicui⁹ orationis uel facti: uel utriuſq; ſimul celerem habens demonſtrationē: quę utilitatis alicui⁹ cauſa plerūq; profert. Vſum autē alij orationales: alij actiui: alij mixti. Orationales ſunt quib⁹ ineſt oratio ſola ut Plato dicebat muſas ī animis īgenioſoy eſſe. Actiui uero in quib⁹ actus ineſt ſolus. ut Diogenes cū vidiſſet puerū agentē īdecenter pediſſequū virga pcuſſit: mixti ſi addas percuſſit dicens quare ſic erudiiſti! Inēſt autē inter uſū & cōmemoratiōes q̄ uſus breuiter pfertur. Cōmemoratiōes uero quas ὑπόμνήματα uocant longiores ſūt. A ſententia uero differt: q̄ ſentētia indicatiue pfertur. Vſus uero ſępe etiā per inērogationē & reſponſionē. Pręterea q̄ uſus etiam actu ſolent inueniri. Sententie uero in uerbis tantū: & quoniā uſus habet omnino pſonā quę fecit uel dixit. Sentētia uero ſine pſona dicitur. Tradunt tamen differentię uſuū plures a ueterib⁹. Alij enim ſūt indicatiui: alij inērogatiui. Sed nūc ad inſtans ueniem⁹: hoc eſt ad operationē & ordinationē ad uſus ptinētium capituloy. Diſponēdū igitur ſic primū ut laus breuiter dicat eius qui fecit uel dixit. Deinde expoſitio ipſius uſus: hinc cauſa ut Iſocrates dicebat ſtirpē quidē doctrinę eſſe amarū: fructū uero dulcē. laus Iſocrates ſapiens fuit & pducis per tēpora locū. Poſtea ſequatur elocutio ipſius uſus: nō enim oportet nomen ipſū p ſe ponere: ſed latius eam inēpretari. deinde a cauſa Maxīa. n. fcoy p laborē pfici ſolēt. pfecta uero afferūt iucūditatē. Deīde utendū a cōtrario: nā viliſſime rerū nō egent labore & finē teterrimū habent. Studioſiſſie uero res ecōtrario: poſt hęc a cōparatiōe. Quomodo enī agricolas oportet laborātes in terra accipere fructus: ſic etiam eloquētes. Deinde ab exēplo demoſthenes īcluſit ſeſe in ędiculis ad legendū multo labore poſt accepit fructū coronas prędicatiōes. Deinde a teſtimonio ut Heſiodus quidē dixit. Virtutis ſudorem dij longe poſuere. Alius poeta dixit laboribꝰ uendūt dei nobis oīa bona. Poſt oīa inferes exhortationē: q̄ oportet parere illi qui dixit aut fecit.

Chriæ
Sentetiæ
a
b

¶De Sententia.

SEntētia est oratio generalē pnūciationē habēs hortās aliquā rem:uel deterens.i.dehortās uel demōstrans quale sit aliqd. Dehortans quidē quō in illo Homerico. Non oportet ꝑ totā noctem dormire cōsultorem.& in illo Virgiliano.Heu nihil inuitis fas quēq̄ fidere diuis. Hortans uero ut in illo oportet pauperiem fugientē etiā latissimū pontū penetrare:& ad scopulos īclinare prēcipitēs demōstrans uero qualitatē rei ut prospere enī agentes indigni occasionē accipiūt in sapientē malefaciēdi.Prēterea aliē sentētia:ꝗ sūt uerē:aliē ueri similes:aliē coniūctē:aliē suplatiuē. Verē quidē ut nō potest īueniri uita hominis carens molestia.& heu nihil inuitis fas quēq̄ fidere diuis. Verisimiles autē ut si qs cū malis cōuersat' libent':nūquā de ꝗ bene inīrogaui Viro sciens quoniā talis est quales illi cū quib9 cōuersat':& quid nō mortalia pectora cogis Auri sacra fames! Coniūctē ut non est bonū multos esse reges:vnus rex sit.& obsequiū amicos ueritas odiū parit.Superlatiuē ut nihil ibecillius homīe terra pascit:& fama malū quo nō aliud uelocius ullum mobilitate viget.

¶De Operatione.

OPeratio uero sententiē cōsimilis est meditationi usus: de quo superius dictū est.Prouenit enī a laude breui eius qui dixit a simplici expositiōe ipsius sentētiē:a causa:a contrario:a cōparatione:ab exēplo:a iudicio:a cōclusiōe.Fit autē sentētia exēpli causa:nō oportet ꝑ totā noctē dormire.Virū multis cōsulētē laudabis igitur eū qui dixit breuit'.Deinde simplici expositiōe eloqueris sentētiā: ut nō decet.Virū in sūma potestate multis prēsidentē ab occasu solis usq; ad ortū opprimi somno:a causa debet prēses in curia semp esse. somnus uero curas oībus aufert.A cōtrario:contrariū est enim rex & priuat9 & sōnus & vigiliē. Quomodo ergo molestū nō est si priuatus homo ꝑ totam dormiat noctē.sic ītollerabile si rex nō vigiliis cōsulat curisq; sibi parētiū saluti.A cōparatiōe quō enī gubernatores & si cēteri dormiāt soli pro cōi vigilāt salute: sic oportet impatores curare pro suis.Ab exēplo:Hector enim noctu vigilans & curans speculatorē ad naues grēcorꝫ mittebat dolonem.Ab iudicio:ut Salustius quoq; hēc comprobat dicens.Sed multi mortales dediti uentri atq; somno:vitam secuti peregrinātes trāsiere.Cōclusio uero habet exhortationē plerunq;:ut oportet & nos necessarias res suscipiētes nimia cura vigiliisq; eis consulere.

¶De Refutatione.

REfutatio est īprobatio quā grēci ἀνάσκευὴν uocant rei ꝓpositē Cōfirmatio uero ecōtrario cōprobatio.κάτασκευή.Quē uero planissime sūt falsa uel uera:nec refutāda sūt nec confirmanda: quales sunt fabulē ēsopi:uel historiē indubitabiles.

Oportet enim refutatiōes de illis rebus fieri quē ancipitē adhibēt opionē Refutandū igitur ab incerto:ab incredibili:ab īpossibili:ab incōsequētē: ab indecētē:ab incōmodo:ab incerto:ut incertū erat tēpus ī quo narcissū fuisse dicūt.Ab incredibili: incredibile est Arionē malis affectū uoluisse canere.Ab īpossibili:īpossibile erat Arionē a delphino seruari.Ab incōquētē ꝙ contrariū dicit':ut cōtrariū erat uoluisse ꝑdere libertatē eum qui eam seruasset.Ab indecētē:indecens erat apollinē:cum sit deus uoluisse mulieri vim inferre.Ab incommodo quom dicimus ꝙ neq; prodest hēc audire cōfirmes uero a cōtrariis.

¶De Loco cōmuni.

LOcus cōis exaggerationē habet manifestē rei:quasi exargumētatiōib9 iam ꝑactis. Nō enim quērim9 ī hoc an iste sacrilegus:uel vir fortis sit:sed rei cōuictē & manifestē exaggerationē facim9:cui tñ legib9 suppliciū sit definitū uel premiū. Dicit' autē cōis locus quia cōuenit contra omnē uerbi causa sacrilegiū:uel etiā ut quibusdā placet pro omni viro forti.Oportet autē sic progredi per inqsitionē contrarij:deinde ponere ipsā rem post cōparationē quā seqtur sentētia: post eam cōiecturaliter prēteritā vitam crimineris a prēsentib9 debinc amoueas misericordiā ꝑ capitula:quē finalia dicūtur.i.utili iusto legitīo honesto & similib9:& ꝑ demōstrationē hui9 rei actē.principia enī in loco cōi pure non inuenis:sed usq; ad formulam quandā seruent':& ut exemplū manifestū fiat:sit locus cōis cōtra sacrilegū.Principia igitur dicenda sunt usq; ad formulā hoc modo.Oēs quidē oportet maleficos hoīes in odio esse uobis iudices:maxīe uero eos qui contra deos aliquid audent secūdū quasi prīcipiū.Ergo si vultis facere ut cēteri quoq; sint pessimi isti cōcedite:sin ꝗ placet minīe:istū suppliciis afficite meritis.Tertiū videtur enim reus in periculū duci solus:re autē uera.Vos quoq; in discrimē extremū uenietis.contēptio enī iuris iurādi & fidei religionisq; violatio:nescio an minores habeat sacrilegio poenas. Post has igitur formulas principij antequā in ipsā rem ueniam9:de cōtrario est dicēdū: ꝙ leges cōstituerūt prudētissīe deos aris placari:templa eis deuouerunt: donariis ornauerūt: hostiis honestauerūt:festis diebus redeūtib9 celebrauerūt:& inferens etiā approbationē tractādo causā:ꝙ iustissīe has leges cōstituerūt.Deorū enī placatorꝫ ꝑuidētia custodit saluas res.p.violatorꝫ uero ꝑditiōe corrūpitur sic ꝓgredere ad ꝓpositū. Quē cū ita sint:iste quid ausus facere!& expōis rem nō quasi docens:sed quasi exaggerans qd' vniuersē nocuit ciuitati:& cōibus & priuatis rebus: & timendū est ne tale scelus consequat' sterilitas frugū:ne hostiū supemur armis & similia. Post hēc ad cōparatiōes uenies ꝙ homicidis multo est iste peior. Quanta uero sit differentia cōiicere possum9 ex lesis:homicidē enī cōtra homīes audent.Sacrilegus autē in ipsos sceleratā exercet audaciā deos:tyrānis iste similim9:sed tamen & illis nō

oĩbus ſed peſſimis omniũ. Illoꝝ enĩ facin⁹ eſt leuiſſimũ:qd ſacratas diis diuitias auferũt:a maiore uero ad min⁹ cõpatiões p ĩcrepationẽ induces: ne minuere crimen videaris. Nõ eſt iniqſſimũ furẽ ul iniurioſũ affici ſupplicio:ſacrilegũ uero abſolui? licet autẽ pręteritã eius vitam a pręſẽti criminari:qd a paruis coepit:& ad hoc peſſimũ facinus ꝓgreſſus eſt. Ergo nõ ſolũ ſacrilegũ:ſed etiã furẽ atq; effractorẽ et adulterũ habetis. excuties et ſentẽtiã per quã uenit ad tale peccatũ: ꝙ nolens ingenue laborare:uel arando cibũ acqrere:p ſacrilegia vult diuitias quęrere. Si dicis cõtra ſacrilegũ ul homicidã Pręterea a cõſequẽtib⁹ dicis ꝙ p hũc ĩminuta maieſtas tẽplorũ infamati ſacerdotes: ſegniores ad offerendũ ornamenta delubris redditi ciues. Vtere autẽ amotiõe miſericordię. Amouet autẽ miſericordia a finalib⁹ capitulis. i iuſto utili poſſibili decenti:& deſcriptiõe ipſius iniurię:ut nõ iſtũ mihi attẽdatis qui lachrymat ante ueſtrũ cõſpectũ:ſed illum contẽnentẽ deos:adeuntẽ fama: euellentẽ fores:auferentẽ donaria ſacri:& poſt oĩa peiores in exhortationẽ deſinens. Quid moramini? quid cogitatis? de eo qui iam pridẽ oĩbus videt dãnatus?

De Laude.

Laus eſt expoſitio bonorũ:quę alicui accidũt pſonę:uel cõmuniter uel priuatim. Cõmuniter ut laus homĩs. Priuatim uero ut laus ſocratis. Laudam⁹ tamen etiã res:ut iuſticiã:& muta aĩalia ut equũ:necnõ etiã arbores:& ſemina:& montes:& fluuios:& ſimilia. Sciendũ eſt autẽ ꝙ & laus & vitupatio ſub vno eodẽq; genere referũtur. Demõſtratiuo ꝙ ex iiſdẽ locis utraq; ꝓficiſcunt. Quod aũt interest inter has & locũ cõmunẽ? Vident enĩ in quibuſdã vnũ eſſe hoc:ꝙ in loco cõi pro viro forti dicentes:eo conſilio dicim⁹ ut premiũ petamus. Laus autẽ per ſe teſtioniũ virtutis habet. Loca uero laudis uel vitupatiõis hęc ſũt:gens ut latinus gręcus:ciuitas ut roman⁹ atheniẽſis:genus ut ęmilianus alemeonides. Dices autẽ ſi quid naſcẽdo euenit viro uel ex ſõniis: uel ex ſignis:uel huiuſcemodi quibuſdã prenũciatiõib⁹. Deinde ſequitur victus ut in Achille:ꝙ medullis leonũ paſtus eſt: hinc educatio quõ eruditus ẽ apud thironẽ. Necnõ etiã natura animi corporiſq; tractet & eorũ utrunq; p diuiſionẽ. Dices enĩ de corpore quidẽ ꝙ pulcher:ꝙ magnus:ꝙ citus:ꝙ fortis. De animo uero ꝙ iuſtus:ꝙ moderat⁹:ꝙ ſapiẽs:ꝙ ſtrenuus. Poſtea laudabis a ꝓfeſſionib⁹. i. ꝙ officiũ ꝓfeſſus eſt philoſophicũ ul rhetoricũ uel militare. Oĩbus autẽ eſt exqſitiſſimũ de geſtis dicere:ut militarẽ vitã degens:quid in ea geſſit. Laudabis etiã uel vitupabis extrĩſecus: ideſt a cognatis amicis. Diuitiis familia fortunis & ſiĩibus Pręterea etiã a tẽpore:quantũ vixit multũ uel parũ:utrũq; enĩ occaſiões laudis uel vituperatiõis prębet. Ad hęc ex qualitate mortis:ut pro patria pugnãs: uel ſi quid mirabile in ipſa morte euenit:uel etiam ab eo qui eum interfecit:ut Achilles ab Apolline interfect⁹ eſt: & exquirẽ etiã quę ſecuta ſunt poſt mortẽ:ſi certamĩa in eius honorẽ ſũt celebrata:quõ Patroclo ab Achille: et Anchiſe ab Aenea. Si oraculũ aliqd datum eſt de oſſibus eius:quõ de Oreſte & Palinuro ſi filios habuit laudabiles:quõ Achilles pyrrhũ. Maximã uero occaſionẽ in huiuſcemodi oratiõib⁹ ſuppeditãt. Cõparatiões quas pones:in quo loco tẽpus admoneat. Cõſimiliter autem muta quoq; aĩalia quõ cõuenit & a loco in q̃ naſcũtur. laudant a diis ĩ quoꝝ ſũt tutela ut columba ueneri:equus neptuno dicit eſſe cõſecrat⁹. Pręterea dices quõ paſcit:qualẽ habeat animũ:quale corpus:qd opus:aut qd utilitatis:q̃le ſpaciũ tẽporis vitę:necnõ etiã cõparatiõe & oĩbus accidẽtib⁹ locis uteris. Res autẽ laudes ab inuẽtorib⁹:ut uenationẽ Diana ĩuenit:& Apollo & ab his qui ea uſi ſunt:ut heroẽ uenationib⁹ utebant. Maxĩa autẽ facultas in huiuſcemodi rerũ laudationib⁹ datur ex contẽplatiõe eoꝝ qui eas res affectant:quales ſunt tam animis q̃ corporib⁹:ut uenãtes fortes audaces acuti integri corporib⁹. Hic nõ ignores quõ etiã deos debeas laudare. Similiter arbores a loco in quo gignũtur:& a deo in cui⁹ ſũt tutela:ut oliua mineruę:laurus apollinis etiam a paſtu quõ paſcunt:& id ſi multa cura egent admireris: ſi ſint parua id quoq; laudabis:dices autẽ quõ de corpe ſtaturã pulchritudinẽ pollulationẽ quõ de mali arbore & qd utile habẽt ĩ quo maxĩe morãdũ. Cõparatiões autẽ ubiq; aſſumẽdę quin etiã urbiũ laudes huiuſcemodi locis nõ difficulter acquires:dices enim & de genere ꝙ ĩdigenę:& de victu ꝙ a deis nutriti:de eruditiõe quõ a diis eruditi ſũt. Tractes uero quõ de hoĩe q̃lis ſit ſtatura:qb⁹ ꝓfeſſiõib⁹ ẽ uſa qd geſſerit.

De Cõparatione.

Comparatio ẽ ul ſimiliũ uel diuerſoꝝ:uel minorũ ad maiora uel maiorũ ad minora:collatio ea uſi ſum⁹ etiam in cõi loco augentes p compationẽ crimĩa. Aſſumit tamen & in laude et vitupatione eiuſdẽ rõnis cauſa:& quoniã tamẽ doctiſſimi oratores ea quoq; p ſe pro exercitatiõe ſũt uſi:dicamus etiã de hac. Procedentes igitur p loca laudatiõis: cõparam⁹ & urbem urbi ex qua ſũt viri: et genus generi:& victũ victui:& ꝓfeſſiones ꝓfeſſionib⁹:& geſta geſtis: et ea quę accidũt extrinſec⁹:& diuerſos mortis modos:& quę ea ſunt cõſecuta. Similiter ſi arbores cõparare uolueris:conferes etiã pręſidẽtia eis numina:& loca in quib⁹ naſcũtur:& fruct⁹ & utilitatẽ & ſimilia. Res quoq; ſi cõpares dices:qui primi eas ĩuenerint & eos cõferes. Pręterea qualitatẽ animi & corporis idẽ tibi ſit pręceptũ in reliquis. Sic enĩ uel in oĩbus ul in pleriſq; ſimilia oſtẽdim⁹ quę cõparam⁹. Eſt autẽ quãdo alterũ ꝓponim⁹ cõparando. Eſt autẽ quãdo alterũ vituperãtes alterutrũ laudam⁹:ut ſi cõparem⁹ iuſticiã & diuitias. Fit autẽ cõparatio etiã ad melius: ut ſi laudas Vlyxem cõparẽ illũ Herculi. Minorẽ ſimilẽ maiori virtutib⁹ uolẽs oſtẽdere:exigit autẽ huiuſcemodi locus fortem oratorẽ:& callidũ:& celerem ut agiles poſſit ſemper facere trãſitiones.

¶ De Allocutione.

ALlocutio ἠθοποιία dicit imitatio sermonis ad mores & sup positas psonas accōmodata:ut quib⁹ ꝓbis uti potuit Andromache Hectore mortuo. Cōfirmatio quā greci προσωποποιίαν nomināt:est quādo alicui rei contra naturam datur psona loquēdi:ut Cicero patrię & rei.p.in īuectiuis dat uerba. Est prętea simulacri fictio quā greci εἰδωλοποιίαν dicūt:quādo mortuis ꝓba dantur:qd' facit Cicero pro celio:uerba dans appio cęco contra clodiam Fiūt autē allocutiōes & finitarū psonarū & infinitarū. Infinitarū ut quib⁹ uerbis uti potuisset ad suos aliquis ꝓfectur⁹ a patria. Finitarum uero ut quib⁹ uti potuisset ꝓbis Achilles ad deidamiā ꝓfectur⁹ ad bellū troianū Allocutionū uero quędā sunt simplices:quādo supponit' aliquis ipse per se loquens. Quędā duplices:qñ ad alios loquit'.p se quidē ut quibus ꝓbis uti potuisset Scipio victor reuertēs:ad alios uero quib⁹ uerbis uti potuisset Scipio post victoriā ad exercitū:ubiq; autē est seruāda ꝓprietas psonarū et tēporū. Alia sūt enī uerba iuuenis:alia senis:alia gaudētis:alia dolentis Sūt aūt quędā allocuti oēs passionales:quędā morales:quędā mixtę. Passionales sūt in quib⁹ passio.i.cōmiseratio ꝓpetua inducit':ut quib⁹ uerbis uti potuisset Andromache mortuo viro. Morales uero in quib⁹ oprinēt mores:ut quib⁹ ꝓbis uti potuisset rusticus cū ꝑmū aspexit nauim. Mixtę uero utrūq; habēt:ut quib⁹ uerbis uti potuisset Achilles inēfecto patroclo habet enī & passionē funeris amici & morē de bello cogitantis:sed opatio procedit ꝑ tria tēpora:& incipit a prętēt⁹:recurrit ad prętérita & trāsit ad futura:habet autē stilum suppositis aptum psonis.

¶ De Descriptione.

DEscriptio ē oratio colligens & prętentās oculis qd' demōstrat Fiunt autē descriptiōes tā psonaꝝ q̄ rerū:& tēporū: & status et locorū:& multoꝝ aliorū. Personaꝝ quidē ut apud Virgiliū Os habitūq; gerens & virginis arma Spartanę. Rerū uero ut pedestris proelij uel naualis pugnę descriptio. Tēporū autē ut ueris:ęstātis status pacis uel belli. Locorū ut littoris campi montiū urbiū:potest autem cōmixta esse demōstratio:ut si quis describat pugnā nocturnā:simul demonstrat & rem & tempus. Conuenit igitur res quidē describere ab ante factis & quę in ipsis eueniūt uel agunt':ut si belli dicam⁹ descriptionē:primū quidē ante bellū debem⁹ dicere delect⁹ habitos sūptus paratos tīores qui fuerūt:hinc cōgressus cędes mortes victorias:laudes victorū illoꝝ nō qui victi sūt lachrymas:seruitutē. Sin uero loca uel tēpora uel psonas describam⁹:habebim⁹ aliquā etiam narrationē de qua supra docuim⁹.& a bono uel utili ul' laudabili rationē. Virtus autē descriptiōis maxīe planicies:& prętentia uel significātia est. Oportet enī elocutionē pene ꝑ aures oculis uel prętentiā facē ipi⁹ rei.& exequare dignitati rerū stilū elocutiōis si clara res est:sic & oratio similis. Sin sūmissa:huic quoq; aptabit' q̄litas uerboꝝ. Sciēdū autē ꝙ quidā nō posuerūt descriptionē in ꝑexercitametis quasi prēoccupatā & in fabula & narratiōe. In illis enī quoq; describim⁹ et loca:& fluuios:& psonas:& res. Sed quoniā quidā eloquētissimoꝝ eam quoq; tradidere inter prēexercitatiōes nō incōgruū est eos imitari.

¶ De Positione.

PCsitio ē deliberatio alicui⁹ rei generalis ad nullā psonā certā ꝑtinens:uel aliquā partē circūstātię:ut si tractem⁹ an naui gandū:an ducendū uxorē:an philosophādū:nō addētes cui: sed ipsā rem ꝑ se:& ꝑ accidētia eius requirētes:ut an illa res sit faciēda:quā faciētib⁹ solet illud & illud accidere:qd' si finitā assumamus psonā:& sic deliberem⁹:nō positio iam sed suppositio est:quę magis ad cōtrouersias ꝑtinet. Sūt igitur positionū.alię ciuiles:alię ꝑuatę. Ciuiles quidē quę cōibus & ad ciuitatē ꝑtinētib⁹ subiacēt opīonib⁹:ut an rhetoricę dandū studiū:& his sīla. Non ꝓo ciuiles ul' priuatę quę sūt ꝓprię alicuꝝ disciplinaꝝ:& eas ꝓfitētiū:ut an pilę formā hēat mūdus:an multi sint mūdi:an ignis sit sol:hę enī qōes ad philosophos ꝑtinēt. Nā oratores in aliis sūt exercitādi. Nomīauerūt autē quidā has actiuas:illas autē īspectiuas siue ītellectiuas. Hę enī possūt agere:illaꝝ autē finis est inspectio siue intellectus. Est autē inter locū cōmunē & positionē hoc:ꝙ locus cōis cōuictę & manifestę rei est exaggeratio. Positio autem dubię rei quęstio Positionū autē alię sunt simplices:alię ad aliqd cōparant':& duplices uident' esse. Si enī dicam⁹ an luctationē exercendā an agriculturā duplex. Oportet enī ab altero hortari in alterū hortātem. Diuidūtur autē positiones capitulis:quę finalia nominant'.i.iusto:utili:possibili:decenti. Vt iustū est ducere uxorē:& qd' a parētib⁹ accepim⁹ reddere vitę qd' ꝓdest. Multa enī ex nuptiis accidūt solatia:qd' possibile. A similib⁹ enim facile possum⁹ dicere:ꝙ nō decet more ferarū degere:hoc modo cōfirmes. Refutes autē ex cōtrariis:nec nō etiā incidētes obiectiōes reprobes. In ꝓratiōe uero hortationib⁹ uteris:& cōmunib⁹ omniū moribus hominū.

¶ De Legis latione

LEgis quoq; latione in ꝑexercitatiōib⁹ ponūt:quoniā etiam in negociali:& lationib⁹ legū:& accusatiōib⁹ utunt' qōne. Differentiā autē hāc esse dicūt ꝙ ī negociali circūstātia est. In ꝑexercitatiōe nō est ut fert aliqs uēdēdos esse bonores sine tēpore et sine reliquis circūstātię partib⁹. Diuidit' autē manifesto:legitīo:iusto: utili:possibili:decēti. Manifesto ut apud Demosthenē est. Facile ē id hōinib⁹ discere & cōgnoscere simplicia & māifesta esse iura legū. Legitimo si dicam⁹ ꝙ cōtra ueteres leges. Iusto quādo dicim⁹ ꝙ & cōtra naturā et cōtra mores. Vtili quādo dicim⁹ qd' & nūc & ī futurū lędit. Possibili qñ dicim⁹ qd' neq; potest fieri. Decenti quādo dicim⁹ ꝙ.

Notanda hæc

Monometri
Dimetri
Trimetri
Tetrametri
Pentametri
Hexametri
Rarissim

Grámatici græci uetustissimi sextum casum dicebant. ἐμέθεν σέθεν. ἔθεν. a qb? latini illu acceperut.

Homer?

Prisciani grãmatici de uersibus comicis Ratio.

CVm nõ solũ Terẽtius:sed etiã Plautus ennius:Actiusq; et Neuius atq; Pacuuius: Turpiliusq;:& oes tam tragoedię q̃ comoedię ueteris latinę scriptores eodẽ metri modo iambici sunt usi:ut oíbus in locis indifferẽter ponerẽt quinq; pedes.i. iambũ uel tribrachũ:uel anapestũ:uel dactylũ:uel spondeũ:absq; postremo loco in q̃ ul' iambũ:uel pyrrichiũ oíno posuisse iueniũtur.Miror q̃sdã uel abnegare esse in Terentij comoediis metra.uel ea q̃si archana quędã et ab oíbus doctis semota sibi solis esse cognita confirmare. Quorũ ut uel īperitię uel arrogãtię vitiũ effugiam⁹:breuiter de supra dictis metris autorũ exponam⁹ & uetustissimo⁄ testioniis etiã metro⁄ usuũq; approbationib⁹ utẽtes.Sciẽdũ igitur q̃ iãbici uersus uel monometri:sũt ex duob⁹ pedib⁹ simplicib⁹ coniũctis. Vel dimetri ex quatuor: uel trimetri ex sex uel tetrametri ex octo:nam pẽtrametri ex decẽ:& exametri ex duodecim rarissime iueniũt'.Ergo trimetris & tetrametris frequẽter utunt' Comici aliis uero raro:& in medio dispersis,pnũciatiónis rhythmicę causa & distinctionis.Ideo autẽ spondeũ uel dactylũ in secũdo ul' quarto loco posuerũt quod iuenerũt etiã ꝓpud grẽcos Comicos uetustissimos q̃uis tamen raro fieri hoc idẽ.Solent autẽ latini in multis initiũ aliqd' accipiẽtes a grẽcis ab angusto in effusũ licẽtię spaciũ hoc dilatare.quõ fecerũt in vi.casu secũdũ uetustissimos grẽco⁄ grãmaticos:sextũ enim casũ illi dicebãt ἐμέθεν σέθεν.ἔθεν.i.a me:a te:a se:quẽ in oíb⁹ casualib⁹ seruauẽ magistri latini. Similit' impsonalia a paucis grẽcis accepta. λεγέται ἄλεται.γίνεται. λέγεται διογένην τὸν κυνικόν.In oíb⁹ fere actiuis & neutris ἔιωθεν φιλεῖ. ζῆ. φρονεῖ. γηρᾷ.S. quoq; quũ rarissime necessitate carminis vim cõsonãtis amittit apud grẽcos:ut Homerus in boetia.τῶν ἤρχ' ἀσκάλαφος καὶ ἰάλμενος υἷες ἄρηος. Item in iliade αἰθαλόεν πρῆσαι δὲ πυρὸς λυσιθυρέτρα.Item in odyssea nostri tamen quum licentia et maxie uetustissimi subtrabũt eam ĩ metris frequẽter.Hoc igit' idẽ fecisse arbitror in supra dictis metris: ut qd' illi rarissime posuerũt:hi frequentissime in iambis ponerent. Sunt tamẽ qui altitudinis causa etiam & pompalitatis quę stilo elocutionis cõuenit latinę. Hęc autem frequentia facit dactyli uel spondei:& ut pene dissoluta & pedestri similima esse videat' psonarũ sermocinatio: id illos fecisse arbitrant' trochaicis etiam utuntur plerunq; tetrametris catalecticis: idest quibus vna deest syllaba in fine in quibus omnes iambicos ponunt in quocũq; loco pedes cõmixto tamen metro trochaico:in eis plerunq; inuenim⁹ ante finem uersus longã.Sunt tamen & ultra citraq; tetrametro usi trochaico:eorũ igitur exẽpla proferã si prius metris de supra dictis scripta proponam.

Terentianus de iambico metro.

C ulpatur autem uersus in tragoediis
E t rarus intrat ex iambis omnibus
V t ille contra qui secũdo & talibus
S pondeon:aut quem cõparem receperit
S ed qui pedestres fabulas socco premũt
V t quę loquũtur sumpta de vita putes
V itiant iambum tractibus spondaicis
E t in secundo:& in cęteris ęque locis
F idemq; factis dum procurant fabulis
I n metra peccant arte:nõ inscitia
N e sint sonora uerba consuetudinis
P aulumq; rursus a salutis differant
M agis ista nostri nam fere grẽcis tenax
C ur est iambi uel nouellis comicis
V el qui in uetusta prẽlucẽt comoedia.

Vide Terẽtianũ quoq; scire q̃ nõ penit⁹ caruerint hoc grẽci ut in secũdo. et talibus ponerẽt spondeos uel dactylos: qd' ostendit dicẽdo.Magis ista nostri. Nam fere grẽcis tenax cura est iambi.Asitionius idem etiã confirmat his uerbis. Comici poetę laxius etiã in uersibus suis q̃ tragici spaciũ dederũt.& illa quoq; loca quę ꝓprie debebant' iambo:dactylicis occupãt pedibus:dum quotidianũ sermonẽ imitari uolũt: & a uersificatiõib⁹ obseruatiõe spectatorẽ ad actum rei cõuertere:ut non fictis sed ueris affectionibus inesse videant'.IVBA ideo in.ij.&.iiij.&.vi. loco iambos non recipit:nisi a breui incipiẽtes q̃ in his locis feriũtur ꝑ cõiugationẽ pedestriũ metrorũ:& vult extrema pars pedũ iãbico⁄ celerior esse quõ & ipsi iãbi. Accipere autẽ solet cęsuras duas quas et bęroicũ.i.semiquinariã:& semiseptenariã. Erit autẽ ꝓbabilis iãbic⁹ uersus:& tragoediis aptus. Si secũdũ et quartũ pedẽ nõ alios feceris q̃ iambos:aut eum qui tribrachus aut anapęstus:quoniã sũt pares.Cacometros autẽ si aliter: nam prim⁹ & tertius et quint⁹ hanc admittũt ꝑmutatiõis pedis licentiã:causa obscura multis est: sed apriat' a nobis.Nam quoniã ter feritur hic uersus:necesse est ubi cũq; ab ictu ꝑcussiõis uacat:moram temporis adiecti nõ reformidet. In primo autẽ pede & tertio incipit & in v.feritur in.ij.&.iiij.&.vi.Attende iubam quoq; scire inueniri quosdã iãbos in quib⁹ secũdus & quart⁹ absq; obseruatiõe ponit':quos Cacometros uocant.Idem in octauo.

Qui ergo cõfuderũt & multiformiter cõiugauerũt hoc genus uersuũ oíbus uel locis indifferẽter posuerũt trocheos:aut pro spondeis:aut pro dactylis: et hęc est quoq; vitiosa cõfusio:ut

S i qua flagella iuuabis ante putare decet
N e resoluta & vidua ulmus & Cornus
A gri dissidiũ dare nysya rura queant.

Hac cōfusione usi sunt Comici nostri. uel in trochaicis suis:ut indiscrete dactylos uel spondeos uel trochęos poneret. At illud quoq; sciendū ꝙ oēs quidē crebris synaliphis:& episynaliphis & collisionib⁹ & abiectiōib⁹.s. litterę sint usi scandēdo uersus suos. Terētius autē plus oībus. Igit' in plęrisq; plogis & ꝑmis scęnicis trimetris utunt'. Plaut⁹ in truculēti plogo.

P er paruam partem postulat plautus loci
D e uestris magnis.atq; amoenis moenibus
A thenas quo sine architectis conferat.
N am omnis ętas at ꝑdiscendū sat est
A manti:dum hic ꝑdiscat quot pereat modis
N eq; eam rationē ea ipsa nunq̄ edocet uenus.

Idē in milite glorioso in prima scęna

C urate ut splendor vitro sit clipeo clarior
Q̄ solis radij esse olim quū sudum est solet.
V t ubi usus ueniat contra conserta manu
P erstringat oculoꝝ aciem in acie hostibus

Idem in amphitryonis prologo.

V t uos in uostris uoltis mercimoniis
E mūdis uendūdisq; me lętum lucris
A fficere:atq; adiuuare in rebus omnibus

In eiusdem prima scęna

Q ui me alter ē audacior homo:aut qui cōfidētior
I uuētutis mores qui sciētia qui h̄ nocti solus ambulē
Q uid faciā:si nūc tres viri me in carcerē cōpegerint

Ecce quāuis prima sit scęna:hic tamē tetrametris usus est. Ideo in plerisq; diximus. Vtitur tamen in hac ipsa scęna dimetris brachycatalecticis.i.a tribus simplicibus pedibus. Vt

I ta peregre adueniens & similiter
Q ui hoc noctis.a portu

Vel dimetris catalecticis.i.quibus vna deest syllaba.ut

I ngratis excitauit

Vel dimetris hypcatalecticis.i.quib⁹ vna abūdat syllaba.ut in eodem.

H ospitio publicitus accipiar.

V titur etiam monometris ut in truculēto.

P essima mane
O ptime odio es

Similiter Terētius in omni plogo:& in omni ꝑma scęna trimetris utit' nisi confūdant uersus scriptores.ut in Andria

P oeta quū primū animū ad scribendū appulit
I d sibi negocij credidit solum dari
P opulo ut placerent quas fecisset fabulas

In prima Scęna.

V os istęc intro auferte.abite.Sosia
A desdum paucis te uolo dictū puta.

In plogo adelphoꝝ.

P ostq̄ poeta sensit scripturam suam
A b iniquis obseruari:& aduorsarios.

In prima Scęna.

S torax nō rediit hac nocte a coena eschinus:
N eq; seruuloꝝ quisquā qui aduorsū ierant

In eunuchi plogo.

S i quisquā est qui placere se studeat bonis
Q uāplurimis:& minime multos lędere

In prima Scęna eiusdē.

Q uid faciā igitur!nō eam!ne nūc quidem
Q uum accersor ultro an potius ita me cōparem

In Heautōtimorumeni plogo.

N e cui uostrū mirum sit cur partes seni
P oeta dederit:quę sunt adolescentū

In prima Scęna eiusdem.

Q uāq̄ hęc inter nos nuper notitia admodū est
I nde adeo ꝙ agrum in proximo hic mercatus es

In Ecyra idem.

E cyra est huic nomen fabulę.hęc quū data noua
N ouū interuenit vitium.& calamitas

In prima Scęna eiusdem.

P erpol per q̄ paucos reperies meretricibus
F ideles euenire amatores Syra.

In phormione idem.

P ostq̄ poeta uetus poetam nō potest
R etrahere a studio & tradere hominē in otiū.

In prima Scęna.

A micus sūmus meus:& popularis geta
H eri ad me uenit.erat ei de ratiuncula.
I tē tetrametro ī multis utit' iābico scęnis ut ī andria
M irabar hoc si sic abiret:& heri semper lenitas:
D imetro quoq; distinctiōis causa usus est ꝑ mediū
V erebar quorsum euaderet.
P ost quem iterum posuit tetrametros
Q ui postq̄ audierat nō datum iri uxorem filio suo
N unq̄ cuiq̄ nostrum uerbum fecit:neq; id ęgre tulit.

Similiter

E nim uero daue nihil loci eſt ſegnitię:neq; ſocordię
Q uantũ intellexi modo ſententiã ſenis de nuptiis
Nec ſolũ Comici huiuſmodi uſi ſunt iambicis:
ſed tragici uetuſtiſſimi ut Ennius in Medea.
V tinam ne in nemore pelio ſecuribus
C eſę cecidiſſent abiegnę ad terram trabes.
N e ue inde nauis inchoandę exordium
C ępiſſet:quę nũc nominatur nomine
A rgo:qua uecti:argiui delecti viri:
P etebant illam pellem inauratam arietis
C olchi.imperio regis pelię per dolum
N am nunq̃ bera errãs mea domo efferret pedẽ.
Actius in Argonautis ex ꝓſona
paſtoris qui prim⁹ vidit nauẽ argo
A ut forte triton fuſcina euertens ſpecus
S ubter radices penitus vndanti in freto
M olem ex profũdo ſaxeam ad cęlum uomit
F remebunda ex alto ingenti ſonitu & ſpiritu
P ręſe vndas uoluit uertices vi ſuſcitat
R uit prolapſa pelagus reſpergit reflat.
Idem in perſidis.
S tatin quem cuiq; tribuit fortuna ordinem
N on nũq̃ ulla humilitas ĩgeniũ infirmat bonũ.
Idem in phoeniſſis.
S ol qui micantem:candido curru:atq; equis
F lãmam citatis feruido ardore explicas
Q uiq; natũ aduerſo augurio:& inimico omine
T hebis radiarum lumen oſtendis tuũ
Idem in adelphe.
Q uantam tyndareo gnatã:& menelai domus
M olem excitarit belli:paſtorq; illius reflat
Turpili⁹ q̃q; in ſuis Comoediis iiſdẽ facit.ut ĩ lyndia
P rofecto ut quiſq; minimo contẽtus fuit
I ta fortunatam vitam duxit maxime
V t philoſophi aiunt iſti:quis ius ſat eſt
Idem in Epidico
Q ueſo edepol quo ante lucem te ſubito rapis
H ere cũ vno puero? Nequeo eſſe ĩtus Stephanio.
Quid ita? ut ſolent me curę ſomno ſegregãt
F oraſq; noctis excitant ſilentio
Idem in eodem tetrametris utitur

Currendo ſic eſt. ſic datur nimiũ ubi ſopori ſeruias potius q̃ dño. et ubi ſeuero imperio quę imperata ſunt.
Terentius trochaico mixto uel confuſo quũ iambico utitur in ſermone ꝓſonaꝝ quib⁹ maxime eſſe imperatiorẽ cõuenit.quẽ puto ut imitemur hanc confuſionẽ rythmoꝝ facere. Sunt autẽ Trimetri ac plus minuſq; et habent penultimã uerſus ſyllabam in quibuſdã longam & in quibuſdã breuem.ut in Andria.
A d huc archilis quę aſſolent.quęq; oportent
S igna eſſe ad ſalutem omnia huic eſſe video
N unc primũ fac iſta ut laudet:poſt deinde
E t ꝗ iuſſi da bibere.& quantum impaui
Hęc ſequit̃ dimeter catalectic⁹ finiẽdi
ſermonis cauſa quẽ ad archilida habuit
M ox ego huc reuertar.
Similiter Plautus in truculẽto eodẽ metro
uſus eſt in ſermone ancille Aſchaphij
A d fores auſcultate:atq; aſſeruate ędes
N e quis aduentor grauior abeat atq; adueniat
N eu quis manus attulerit ſteriles intro ad nos
G rauidas foras exportet:noui ego hominũ mores.
Turpilius in lyndia nautę ꝓſonã inducit
hoc metro loquentem diis
D ij aduenientẽ ꝓdant hic quidẽ nos ꝓdidit
F eſtũ eſſe diẽ hic quartũ hodie intrãt ita cõuentũ.
Cicero quoq; in iiij. Tuſculanaꝝ Euripidis
iambos trãſferẽs in locis parib⁹ tam dactylos
q̃ ſpondeos ſępe ponit.ut
N eq; tam terribilis ulla fando ratio eſt
N ec fors nec ira ſeu tam inuictum malũ
Q uod nõ natura humana patiendo ferat
His igitur exẽplis facillime diligẽtes omniũ poſſũt Comoediaꝝ metra coprehẽdere.& uerſus ſi quos imperitia ſcriptoꝝ confudit:ad integrũ reſtituere muſicę locum.Neceſſariũ autẽ eſſe duxim⁹ multo exq̃ſita labore inuẽtaq; exempla diuerſoꝝ nominatiſſimoꝝ gręcię auctoꝝ:quoꝝ quędã etiam heliodorus ꝓtulit metricus:Et ephęſtion ſubiicere ut oſtẽdam⁹ nõ imperite:ſed ſciẽtiſſime hoc quoq;:& ad illorũ imitationẽ auctoꝝ feciſſe noſtros.

& ſi quos impitia ſcriptorũ confudit ad integrũ reſtituere muſicę locum.

Heliodorus metricus ait.G. hoc ẽ hipponax multa pręteriit.i.pręẽmiſit pręfinita in iambicis hipponax
Iſte enim uerſus quũ ſit choriãbus in quarto loco:& in quinto habuit dactylos quũ in utroq; debuerit a breui incipiens pes poni.In eodẽ.

Iste iambus habet in secūdo loco spondeū:& in quarto dactylū:Pindarus teste Heliodoro.G.hoc est cōuertit rythmū iambicū hoc modo.
In secūdo iambo pyrrichiū secūdū & trochęū:& quartū spondeū posuit.
In hoc quoq; iambo trochęū in tertio loco posuit:& in quinto spondeum.
Idem hic similiť in quarto loco spondeū habet.Itaq; puto Horatiū ꝓpter huiusmodi uersus pindaricos dixisse in quarto Carminū.
Q uum per audaces noua di thyrambos
V erba deuoluit numerisq; fertur
L ege solutus
Anacreon teste Heliodoro.G.Hic iambus quartū spondeū habet quū palimbaces.quū in aliis iambis eiusdem fabulę recta est obseruatiōe metrorū usus hos tamen posuit in fine habētes spondeos
In prīcipio enim trochęū posuit quē mutans Sophocles teste seleuco ꝓfert quędā contra legem metroꝝ sicut hic quoq; iambus a trochęo incipit
Simonides & Alcmeon in iābico teste Heliodoro nō solū in fine ponūt spondeū:sed etiam in aliis locis. Simonides in epartemysionaumachia in dimetro catalectico.G.
In secūdo loco spondeū posuit. Alcmeon autem in prima catalecticū trimetrū fecit habēte in quarto loco modo iambū modo spondeū sic.G.
In quarto loco spondeū habet similiter
Quarto loco spondeū posuit:nam ꝓducit teste Heliodoro qui ait Simonidem hoc frequēter facere.Idem ostēdit Pindarū etiā trisyllabos in fine uersus posuisse G.
Ecce in hoc iambo ī fine tribrachū posuit qui nec cōcathenat⁹ esse potest cū cōsequēte quippe in cōsonāte desinens.Similiter bacchilides.G.
Hic quoq; iambic⁹ in fine tribrachū habuit. Hippōn autem etiā ostēdit Heliodorus iābos et choriābos confuse ꝓtulisse:nam prim⁹ spondeus est Ephestion quoq; metric⁹ ostēdit Comicū epioncū spondeos parib⁹ locis habentē iābicau.i.cōiugationē:ut est apud eupolim in fabula quę diciť
H i omnes locis parib⁹ spondeos habent.

Cōmentariū Rufini de metris comicis incipit

E Vantius in cōmētario Terentij de fabula hoc est Comoedia sic dicit.Concinna argumēto:cōsuetudine congrua utilis sententiis grata salibus.apta metro.& postea sic.Veteres & si usi ipsi quoq; in metris negligētius iambici uersus duntaxat in secundo & quarto loco. tamen a Terentio vincunť resolutiōe hui⁹ metri quātū potest cōminuti ad imaginē prosę oratiōis. Asper in cōmentario Terentij sic.
H osce uersus agere coepisset.
I ta ne patris ais aduentū ueritū hinc abisse domū.
E t deinceps quę sequūtur quadrati. Diomedes sic.
Septenariū uersū Varro fieri dicit hoc modo quū ad iambū trisyllabus pes additur.& fit tale
Q uid ĩmerentib⁹ noces? quid inuides amicis?
Similiter in Terētio uersus est.
N am si remittāt quippiam philomenę dolores
Et in Plauto sępe tales reperiūtur.
Varro de lingua latina ad Marcellū sic. Quare in huiusmodi locis poni oportet notam in trāsuersū inter syllabas frequētius ad extremū uersum. Senariū & similes.Si pro longa breuem habebūt. ut in hoc
A micus sūmus meus & popularis geta. Carisius sic
Septenariū uersum fieri dicit Varro hoc modo quū ad iambū trisyllab⁹ pes additur ut prefatum est.
Bassius ad Neronem de iambico sic dicit
Iambicus autem quū pedes etiam dactylici generis assumat: desinit iambicus videri:nisi pcussione ita īmoderaueris:ut quū pedem supplodis iambicū ferias.Ideoq; illa loca pcussionis nō recipiūt aliū q̄ iambū:& ei parē tribrachū:aut si alterius exhibuerint metri speciē. qd dico exēplo faciam illustri⁹.In eunucho in prēsēti statī in ꝑma pagina.hic uersus trimetrus.
E xclusit:reuocat:redeam? nō sine me obsecret
P onā dubiū secūdo loco pedem.propius accedam
H eros atrides cęlitū testor fidem Varro in vij.
Clausulas quoq; ꝑmū appellatas dicūt ꝙ clauderēt sn̄iaz.ut apud Actiū.
A n hęc iam obliti sunt phryges?
N onunq̄ ab his initium fit. apud Cęciliū.
D ij boni quid hoc? Apud Terentiū.
D iscrucior animi Idem Varro in eodem libro vij.de lingua latina ad Marcellū sic dicit.Aut in extremū senariū totidē semipedibus adiectis fiat comicus quadratus ut hic.
H eri aliquot adolescentuli coimus in piraeeo

Trimetros uerſus iambicos Terentij:& Plauti & cęterorũ comicoꝝ.M.
Tul.dicit & nominat. Quintilianꝰ etiam trimetros ſenarios nomiauit.
Et Flauius caper in artibus ſuis trimetros uerſus iambicos Terentij Se/
narios appellauit.
Quantũ autẽ ad uerſũ comicũ ſpectat ut paululũ euagemur.Scio plurios
affirmare terẽtianas uel maxime fabulas metrũ ac diſciplinã grẽcarũ co
moediaꝝ nõ cuſtodiſſe.i.quas Menãder philemon diphilus & cęteri edi/
derũt.Noſtri enim ĩmodũ laudis rhythmis.ſeu metris.ueteris comoediẽ
ſcriptores ſequi maluerũt.i. Eupolim.Cracinum.Ariſtophanẽ.Prologos
itaq; & primaꝝ ſcęnarũ actus trimetris cõprehẽderũt. Deinde longiſſios
.i.tetrametros ſubdiderũt:qui appellantur quadrati:poſtea in ſequentibus
uariauerũt:modo enĩ trimetros:modo addito quadrãte uel ſemiſſe poſu/
erũt.i.ſemipede adiecto:uel integro pede iambo: uel ſeſquipede.hęc per
medios actus.uarie rurſus in exitu fabulatũ quadratos quales diximꝰ in
ſecũda Scęna locauerũt.Sed idẽ quadrati legitimũ quũ.xvi.ſyllabis iuxta
ius ꝓpriũ conſtare debeant. plerunq; ĩueniũtur.xx.aut amplius ſyllabarũ
hinc exiſtimantur metrũ non tenuiſſe:nec ſua lege cõpoſuiſſe. Quod uero
ad clauſulas.i minuſcula cola ꝑtinet quot genera uerſuũ ſũt:totidẽ metra
pro clauſulis poni poſſũt:& ſolent in cãticis magis q̃. deuerbiis quę ex tri/
metro magis ſubſiſtũt collocari: & ꝑcipue apud Plautũ & neuiũ & Afra/
niũ. Nam hi maxĩe ex oĩbus mẽbris uerſuũ colis ab his ſeparatis licenter
uſi reperiũtur in clauſulis.Idem Victorinꝰ in alio loco de iambo ſic dicit.
Improbatur autẽ apud Tragicos uerſus ex oĩbus iambis cõpoſitus:nã quo
ſit amplior:& par tragicę dignitati inꝑponũt frequẽtius locis dũtaxat ĩpa
ribus pedũ dactyloꝝ moras & ſpondeũ.Similiter apud comicos laxius ſpa
ciũ datũ eſt.nam & illi loca quę ꝓprie debentur iambis ſpondeis occupant
dactyloq; & anapeſto locis adęq; diſparibꝰ. Ita dũ quotidianũ ſermonẽ
imitari nituntur metra vitiãt ſtudio nõ imperitia.qd frequẽtius apud nros
q̃. apud grẽcos ĩuenies.Genera autẽ iambici metri ſũt duo.nã ex iis alia
integra:alia clauda: quę ſcazonta ſeu coriãba uocant ſũt. quoꝝ differẽtiã
penultĩa uerſus ſyllaba demõſtrabit. Nam ſi breuis contigerit erit rectũ
et integrũ iambicũ ita

V igoris adde concitũ celerem pedem
S in uero longa de lumbe: & claudum ut eſt
N ouitate ductus nõ eſt inſcius legis

Le longa quę penultĩa reperit metrũ corrũpit:huiꝰ reptor hipponax.Nã
pro iambo ĩductis trochęis contra legẽ trimetri iambici metrũ ĩnouauit
qd adęque ex ſpondeo cõtingit.
Verſus rufini grãmatici de metris Terentij & Plauti & alioꝝ.

A gnouit metrũ:ſeruatq; Terentius artem
N am ꝓlogos trimetro didicit cõponere uerſu
S cęnarũq; actus primos pede claudit eodem
P oeta quũ primũ animũ ad ſcribendũ appulit
I d ſibi negocij credidit ſolum dari
P opulo ut placerent quas feciſſet fabulas
V os iſtęc intro auferte.abite Soſia
A deſdum paucis te uolo. Dictum puta
T etrametro ſequit quẽ finxerat ille boiſtus

Quales ſunt iſti uerſus

Mirabar hoc ſi ſic abiret:& heri ſemper lenitas.
Qui poſt hunc ſequit dimeter eſt.i.quatuor
implices pedes habet.

V erebar quorſum euaderet
I tem tetrametri ſimiles hi de iambo
E nim uero dauę nihil ſegnicię:neq; ſocordię
T rochaicũ archilochicũ vnde fieri dicũt metrũ
C reticon archilothus ſupra caput addit iambũ

Quales ſunt iſti

D ij boni:boni quid porro?
S ed ubi inueniam pamphylum
L ętus eſt neſcio quid.
N ihil eſt nõdum hęc reſciuit mala

De iambo hipponactico

V ltimꝰ amphibracus uelocem claudit iambũ
A ut bacchius erit finis diſcrimĩe nullo
V titur hipponax hoc metro ſępius auctor

Quales ſunt hi uerſus

N e forte ĩprudens faciam qd nolim:ſciens cauebo
N am ſi remittãt quippiã philomenę dolores
L egitimũ interdũ ſub ſcęnis ponit iambũ
O bſequiũ amicos ueritas odium parit
V titur his plautus metris & mille poetę
D e pedibus quibus hęc conſiſtũt metra notabis
D actylus aut ſpondeus ineſt uel curſor iambus
A ut anapęſtus erit poſiti diſcrimine nullo
P artibus in quinis nam poſt celer extat iambus
P yrrychius ue citus finem cõcludere poſſit
E xcluſit:reuocat:redeam!nõ ſi me obſecret.
Q uod pleriq; omnes faciũt adoleſcẽtuli
D e nomine uero taliũ uerſuũ ſiue metroꝝ
G ręcus pamphęnõta ſolet memorare poeta
I mmanifeſta uocant:hęc carmina uoce latini

H unc trimetrũ ueteres graij cognomine dicũt
Q uod pedibus iunctis hũc scandere sepe solebãt
P onitur aut scazon spondeũ finis habebit

Quales sunt isti

N ec fonte labra prolui caballino
N ec in bicipiti somniasse parnaso

De metris Comicis

T etrametros trimetrosq; capit comoedia uersus
T etrametrũ primus fertur posuisse boistus
C reticon archilochus trimetros supaddidit ingens
A mphibrachũ trimetro hipponax supponit iãbo
F ulserat hac plautus:pulcherq; terẽtius arte

Terẽtian⁹ de iãbis fabula:⁊ sic dicit

Culpatur autẽ uersus in tragoediis & rarus intrat & iambis oĩbus ut ille cõtra qui secũdo ex talib⁹ Spõdeon autẽ quem cõparem recipito.Sed qui pedestres fabulas socco p̃mũt.Vt que loquũtur sũpta de vita putes vitiãt iambũ tractib⁹ spõdaicis:Et in secũdo ut ceteris eque locis fidemq; fictis dum p̃currãt fabulis in metra peccãt arte nõ inscitia: ne sit sonora uerba cõsuetudinis paululũq; rursus a solutis differãt. Magis ista nostri.nã fere greçis tenax cura est iambi uel nouelle comicis:ul' qui in uetusta prelucẽt comoedia

Idem Terẽtianus

A ristophanes ingens emicat solertia
Q ui sepe metris multiformibus nouis
A rchilothon arte est emulatus.Musica
S isenna in cõmentario penuli plautine fabule sic.
H aloniũ poni dicũt domini et ꝓducẽda syllaba
M etri causa exigit iambus.

Scaurus in cõmẽtario plauti in pseudulo sic dicit

Scaurus in eadem fabula sic

N unc iam iam diuisit in duas syllabas metri causa

Sisenna in rudente sic

F uit extrita prima syllaba metri causa.
Et postea sic latronem ꝓducit metri causa.

Idem Sisenna in amphitryone sic

H is quattuor generibus quintũ accedit.
D e genere uersuũ qui sunt vniusmodi.

Idem Sisenna in captiuis sic

H ic ornatus litteram metri causa amisit

Idem Sisenna in aulularia sic

Hec scena anapestico metro ẽ:ſ cõusa sũt ut ñ ĩtelligas

Iuba in libro q̃rto sic dicit.iãbo⁊ itaq; exẽpla que frequẽtata sũt subdidi.

V idere nõ vult ut puto celum panęus
M isera marino que timidam littore
V allis per imas amne labens cerulo
A rmiger vnda pede uago littora petens
C erula.nõ aliter superans liqua malicię.

F aces cape puer soporabit rane melis. In alio locõ sic

Iambicũ metrũ nõ ex solis iambis conscribit'.sed quinq; suscipit pedes.i. iambũ tribrachũ anapestũ dactylũ & spondeũ:hoc est iambũ & spondeũ et solutiões eorũ.s.ex iambi solutiõe tribrachũ. Nam si sequentẽ longam syllabã in duas breues soluas fiet de iambo tribrachus Spondei autẽ solutiones duas:dactylũ & anapestũ. Nam si prior syllaba spondei soluat' in duas breues fiet anapestus:si uero secũda fiet dactylus. Vnde datur intelligi iambica metra:de iambo & spondeo fieri:& de eorũ solutiõibus.

De Coriambo sic

Est autẽ ꝓceritas eiusdẽ uersus qui vnius pedis differẽtia nomẽ amittit nam q̃ sexto loco qui locus par est nõ iãbus sed spõdeus uel trocheus accipitur:& a lõga ĩcipit syllaba:claudũ carmẽ facit & choriãbicũ noĩat' ut est

O quem tenerule cõparis tenes crinem
S udes in ista via latent fossa

Quod autem binis pedibus & non singulis scandit' uetus institutum est. Quippe Herodotus antiqu⁹ historię auctor quũ de heroico diceret uersu quẽ singulis partiri pedibus moris est ita dixit

Vnde apparet heroicũ singulis pedib⁹ scandi etiam apud ueteres soli:ũ iambicũ autem binis.Idem autem ait quũ de archiloico pario refert: qui Gyge fabulam optime complexus est ita

Meminit autem uersus eius Herodotus quem applicui

E t hactenus de Catalectico trimetro dictum
D e octometro boisto idem sic dicit
O ctometrũ catalecticũ qd' appellat' coistum

Boistus iste zyzyeo ioui reptor carminis nam prim⁹ uersũ octono pede deo dicauit.

Firmianus ad probũ de metris Comoedia⁊ sic dicit.Nam qd' de metris Comoedia⁊ requisti & ego scio plurimos existiare Terẽtianas ul' maxie fabulas metrũ nõ habẽ Comoedię greçe.i.Menãdri:Philemonis diphili qui trimetris uersibus constant. Nostri enim ueteres comoedię scriptores

in modulādis fabulis ſequi maluerūt Eupolim.Cratinū.Ariſtophanem
ut prefatū eſt.Menſurā eſſe in fabulis hoc eſt metrū Terentij et Plauti ac
ceterorꝫ dicūt:hi Cicero.Scaurus.Firmianus.Varro.Victorinus.Celius.
Baſſus.Terentianꝰ.Celius.Siſenna.Diomedes.Albinus.Quintilianus.
Soſipater.Cariſius.Helenus Aſper.Flauianus.Caper.Arūtius.Probus
Plinius.Euanchius.Sacerdos.qd̄ etiā docuit Donatus.Iuba.

H ec ego rufinus collegi mente benigna
D iſcipuliſq; dedi munera pulchra libens

Verſus Rufini viri clariſſimi de litteraturis:
de cōpoſitione & metris oratorū.

M uſigene numeros uates & metra ſequūtur
O rator numeros.hec illi maxima virtus:
N e uagus errando laudandā neſciat artem.
R hetoras auſonios & graios dactylus armat.
D actylus armauit Ciceronē.armauit iambus
S pondeuſq; grauis:numeroq; aptiſſime peon.
T emporibuſq; pares:quāuis & ſyllaba creſcat
C ontinuos fugito multos fit uerſus eiſdem.
O ptimus orator ſequit̄ ratione poetas.
C ognatus virtute ſua: metrūq; recuſans
H ic quoq; vult numeris uoces:frenare uagātis

Item ſic

D octus ariſtoteles peonem laudat utrūq;
A longa incipiens primordia pulchra locabit
A ſpice uerſus ut eſt cōtrarius ille ſuprem9
T ullius hūc laudat.cui ſit penultia longa
E ſſe trocheus adeſt.videatur tertius ille
Q uem peona uocat muſis deuota uetuſtas
H ic mēbris melior noſtris cui tertia longa.

Verſus eiuſdē de numeris & pedib9 oratoꝝ.

R hetoricas pulchre ſtructuras dochim9 ornat
P rincipiū bachius erit:concludet iambus
A ut vice mutata nomen mutabit̄ vni
P ronus iambus erit cū finem creticus explet
P rima breuis:longeq; duę breuis:ultima longa
E xemplūq; artis dabitur res publica nobis
Q uam cicero caſu genitiuo ponere gaudet
H oc pede cōpoſito laudat̄ fama pedeſtris
V t docet auſonius orator Tullius ingens
O mnib9 iſte locis numerū pes efficit aptum
L onga breuem ſequit̄ longā breuis adiice longā

S yllaba prima breuis cū ſyllaba longa ſecūda:
T ertia longa.breuis quarta:productaq; quinta
T ullius orator ceu multi dochimon ornat.

Item ſic

C reticus:atq; trocheus erit qui claudere poſſūt
A ut ſpondeus ineſt nullo diſcrimine finis
P rincipioq; trocheon habes:in fine moloſſum.
A t finis bachius erit:breuis ultima claudet.
L onga ſic an ne breuis nullū diſcrimen habet̄.
V t ſolet in metris doctus cōponere uates
A ut adſit numeris pulcher bis fine trocheus.
S ed magis erigitur ſpondeo clauſula fortis.
H anc docet eloquiū ſūmi Demoſthenis artem
S pondeo narrare ſolent tibi rhetores acta
Q uod grauis & tardus res geſtas mētibus affert
D actylicis certant pedibus qui currere poſſūt.
D icimus egregios theopompi more labores
E t vitam inſignem laudamus iſocratis artem
H ic ſtilus hiſtoriis:hic laudibus aptior heret.

De ābitu ſiue circuitu quē greci dicūt

D icere muſa iubet:me dicere iuſſit Apollo
C ircuitu orator quid mēbris reddere debet
V os phoebi comites animis hec cōdite ueſtris
E t memores doctis cōponite mentib9 artem:
N on vnū natura dedit nos ferre laborem.
L egibus alterius que pulchras iūxerat artes.
Q uattuor e mēbris plenū formare videmus
R hetora circuitū:ſic ambitus ille uocatur:
Q uattuor ex metris hūc uerſibus aſpicis equū

De genere iudiciali

I udiciis peona refert tibi Tullius aptum.

De genere deliberatiuo

S i quis rem dubiam deliberat armat iambus
D actylus bis cauſis tibi dabitur aptus utriſq;

De theophraſto idē rufin9 metro ſapphico ſic

R hetoras pulchros theophraſtus ornat
M embra diſpergens bona dithyrambi
F uſa per artes.Anapeſtus idem floret in arte.
L ongior fluxit numeris per artes
Q uem dedit nobis anapeſtus ille
C laros hic locos.ille dithyrābi rhetores aptant

ee

Cicero de numeris oratoriis ſic dicit

Inſiſtit autē ambitus modis plurib⁹ e quibus vnū eſt ſecuta Aſia:maxīe qui dicboreus uocat̄:cū duo cori extremi ſūt.i.e ſingulis longis et breuib⁹. Explanandū eſt enim qd̄ iam ab aliis iidem pedes aliis uocabulis nominantur. Sed in oratiōis numero nihil eſt tam vitioſū q̄ ſi ſemp eſt idem. Cadit autē p ſe ipſe ille pręclare quo etiā ſacietas formidāda eſt magis. Quintilian⁹ in arte de numeris & ſtructura Demoſthenis ſic dicit. Nā eo fit ut Demoſthenis ſeuera videat̄ cōpoſitio.

et illa Quod ab vno quod ſciam bruto minus ꝓbatur cęteris placet.

In alio loco ſic.

Talia ſunt Demoſthenis τὸ γὰρ ἓν πράττειν παρὰ τὴν ἀξίαν ἀφόρμη τοῦ κακῶς φρονεῖν τοῖς ἀνοήτοις γίνεται· λεῖλα χρημάτων καὶ ἄνευ τούτων ὀυλένεσι γενέσθαι τῶν λεόμτων

Et pene totum principiū

In alio ſic.

Eſt & dochinius qui fit ex bachio & iambo:uel ex iābo & cretico: ſtabilis in clauſulis & ſeuerus. Spondeus q̄q; quo plurimū eſt Demoſthenes uſus Diomedes ſic dicit in libro xi.artis ſuę.Igitur ſpondeus e duabus ſyllabis longis aptus eſt clauſulis:qualib⁹ maxīe Demoſthenes utitur.

Habet enim graues ſonos:finemq; ſenſus et clauſulę firmas ſedes cōſtituit rei.p.cauſa:& arma ſūpſi:& eſſe pro nobis Grauior eſt autē longa ſyllaba pręcedente q̄ breui Aliter enī ſonat arma ſūpſi:aliter pro nobis.Cicero ad herēniū in arte ſic

huiuſcemodi trāſiectio quę rem nō reddit obſcurā multū poterit ad cōtinuatiōes de quib⁹ ante dictū eſt:de quib⁹ oportet ꝛba ſicuti ad poeticū extruere numerū:ut pfecte & ppolitiſſīe poſſint eē abſolute.De numeris .i.de ſtructuris:ſiue de cōtinuatiōe:ſiue de cōpoſitiōe Cicero ſic dicit. Longiſſima eſt igitur complexio uerbo⁹ quę uolui vno ſpiritu poteſt: ſed hic naturę modus eſt:artis alius.Nam quū numeri ſint plures:iambū & trocheū frequenter ſegregat ab oratore Ariſtoteles. Catule:ut qui natura tñ incurrit ipſe in orationē & ſermonē primariū ſed ſunt inſignes ꝓcuſſiōes eorū numero⁹ & minuti pedes:quare primū ad heroum nos dactylici et anapęſti:et ſpondei pedem ĩuitat:in qua ĩpune ꝓgredi licet.duos dūtaxat pedes aut paulo plus:nec plane in uerſus:aut in ſimilitudinē uerſus incidim⁹. Alię ſunt geminę quib⁹ hi tres heroici pedes in principia cōtinuādorū uerbo⁹ ſatis decore cadūt. Probatio autē ab eodem illo maxīe.pęon qui eſt duplex. Nam aut a longa oritur quā tres breues cōſequūtur ut hęc uerba. deſinite:incipite:cōprimite:aut a breuib⁹ deinceps tribus extrema ꝓducta atq; lōga:ſicut illa ſūt domuerūt ſonipedes.Atq; illi philoſopho ordiri placet a ſupiore pęone poſteriore finire.Eſt autē pęon hic poſterior nō ſyllabarū numero: ſed aurium mēſura qd̄ acrius iudiciū & certius par fere cretico: qui eſt ex longa & breui & longa. Quid petam pręſidij: aut exequar:quoue nūc.A quo numero exorſus eſt Fānius.Si quirites minaſ illius:hūc ille clauſulis his aptiorē putat:quem vult longa plerūq; ſyllaba t̄minare.Poſtea in eodē tertio hoc de oratore ſic dicit.Sed ſępe carpenda mēbris minutiorib⁹ oratio:quę tamen ipſa mēbra ſūt numeris vinciēda neq; nos pęon:aut herous ille cōturbat. Ipſi occurrent:orationi ipſi inquā ſe offerent:& reſpondebūt nō uocati. Conſuetudo modo illa ſit ſcribendi atq; dicēdi ut ſentētię uerbis finiant̄:eorūq; uerbo⁹ iūctio naſcat̄ a ꝓceris ac liberis maxīe heroo:aut pęone priore:ſed uarie diſtinctęq; conſidat.notatur enī maxīe ſimilitudo in cōquieſcēdo.Et ſi primi ac poſtremi pedeſ ſunt hac ratione ſeruati: medij poſſūt latere.mō ne circuit⁹ ipe uerbo⁹ ſit aut breuior q̄ res expectāt.aut longior q̄ vires atq; anima patiat̄.Clauſulas autē diligētius etiā ſeruādas eſſe arbitror q̄ ſupiora qd̄ ĩ bis maxīe pfectio atq; abſolutio videat̄.Nam uerſus ęque prima & media & extrema pars attendit̄:qui debilitat̄ in quacūq; parte titubatū eſt. In oratione autē pauci prima cernūt:poſtrema pleriq;:quoniā apparēt & intelligunt̄ Variāda ſūt ne aut animo⁹ iudiciis repudient̄:aut auriū ſacietate. Duo enī aut tres fere ſūt extremi ſeruādi & uocādi pedes:ſi modo nō breuiora et pcęſſerint ſuperiora:quos aut choręos:aut heroos:aut alternos eſſe oportebit. Aut ĩ pęone illo ſupiore quē Ariſtoteles probat:aut ei pari cretico bo⁹ viciſſitudines efficient:ut neq; ii ſatient̄:qui audiēt faſtidio ſimilitudinis:nec nos id qd̄ faciem⁹ opera dedita facē videamur. poſtea ſic uerū ut in uerſu vulgus ſi eſt peccatū videt:ſic quicqd in nr̄a oratiōe claudicat ſentit:ſed poetę nō ignoſcit:nobis cōcedit. Taciti tamen oēs nō eſſe illud qd̄ dixim⁹ aptū pfectūq; cernūt. Idem.M.Cicero in oratore de pedibus: et numeris inciſo⁹.i.ἐγκεκομμένων & mēbro⁹.i.κώλων & ambitum ſiue circuitū.i.περίοδον ſic dicit. Apud grękos quidē iam anni quadrīgenti ſunt prope cū hoc ꝓbatur. nos nuper agnouim⁹:poſtea ſic Quod ſi aures tam ĩhumanas:tanq̄ agreſtis habēt:ne doctiſſimo⁹ quidē eos mouebit auctoritas.Omitto Iſocratē:diſcipuloſq; eius Euphorū et Naucratē q̄.q̄. oratiōis facūdę & ornādę auctores locupletiſſimiq; ipſi oratores eſſe debeāt.Sed quis hominū doctior acutior quis in rebus uel inueniēdis uel iudicādis acrior Ariſtotele fuit? quis porro Iſocrati aduerſus infenſius? is igitur uerſū in oratiōe uetat eſſe: numerū iubet.eius auditor Theodotes in ꝑmis ut Ariſtoteles ſępe ſignificat politus ſcriptor atq; artifex hoc idē ſentit & pręcipit. Theophraſtus uero eiſdē de rebus etiā accuratius.Quis ergo iſtos ferat qui hos auctores non probent:niſi oīno hęc eſſe ab iis pręcepta neſciāt. In alio loco ſic dicit

Fluit oīno numerus a primo: tum incitatus breuitate pedū tū ꝓceritate

tardius:cursũ contẽtiões magis requirũt:expositiões rerũ tarditatẽ. In alio sic Cur de ꝓfugis nostris copias comparant contra nos. Sunt illa duo prima quę comata grẹci uocant:nos ĩcisa dicim9.deinde tertiũ colon illi:nos mẽbrũ:sequit nõ longa.Ex duob9 enim uersib9.i.mẽbris ꝓfecta cõprehẽsio est:& in spõdeo cadit.Et crassus quidẽ sic plerũq; dicebat.Idq; ipsũ genus dicẽdi maxime probo. Sed quę vicissim aut mẽbratim offerũt:ea uel aptissime cadẽ debẽt ut est. Apud me tibi domus deerat!at habebas. pecunia supabat! at egebas: hęc incise dicta sunt.quatuor autẽ mẽbratim quę sequũtur.incurristi. amens in colũnas alienas.insanisti.Deinde oĩa tanq̃ crepidine quadã cõprehẽsio est largiore sustinent.depressã cęcam:iacentẽ domũ:pluris q̃ te & fortunas tuas estimasti.Dicboręo finitum:aut spondeis proximũ illud. Nam his quibus ut pugiũculis uti oportet.breuitas faciet & ipsa liberiores pedes. Sępe enim singulis utendum est plerũq; binis: & utrisq; addi pars pedis potest nõ fere ternis amplius inuersim autẽ & mẽbratim tracta oratio in ueris causis plurimũ ualet.Maxĩeq; eius locus quũ aut arguas aut refellas ut nos in corneliana secũda.O callidos homĩes.O rem excogitatã. O ĩgenia metuẽda mẽbratim adhuc & incisim dixim9. Rursus mẽbratĩ testes dare uolum9.Extrema sequit cõprehẽsio sed ex duob9 mẽbris qua nõ põt esse breuior quẽ quasi numerũ refellit.ita nos esse facturos.nec ullũ gen9 dicendi est:aut melius aut fortius binis aut ternis ferire uerbis nõnũq̃ singulis.paulo alias plurib9 interq; uariis clausulis se interponit raro numerosa cõprehensio. Item sic dicit

Nanq; ego illud assentior Theophrasto qui putat orationẽ quę quidẽ sit polita atq; facta.g.nõ astricte sed remissius numerosã esse oportet.Etenĩ sicut ille suspicat post anapęstus ꝓcerior quidẽ numer9 efflorui inde ille licẽtior & diuitior fluxit dithyrãbus cui9 mẽbra & pedes ut ait idem sunt in omni locupleti oratione diffusa.Idem Cicero in bruto sic. Extitit igitur iam senib9 illis qd paulo ante dixim9 Isocrates cui9 domus cũctę ~~gratię~~ grece quasi ludus quidã patuit:atq; officina dicendi:magnus orator & ꝓfectus magister: q̃q̃ forensi luce caruit.intraq; parietes aluit eam gloriã quam nemo meo iudicio est ~~poeta~~ postea cõsecutus.is & ipse scripsit multa pręclare:ẹt docuit alios:& quũ cętera melius est q̃ supior. Tum prim9 ĩtellexit etiã in soluta oratiõe dum uersum effugeret modũ tamen & numerũ quendã oportere seruari.Ante hũc enim uerboꝝ quasi structura & quędã ad numerũ cõclusio nulla erat non apparebat eam dedita opera esse quesitam. Quę forsitan laus sit. uerũtamẽ natura magis tũc: casuq; nõ nũquã baud ratione aliq̃:aut ulla obseruatiõe fiebat. Flu.Sosipater charisius de numeris sic dicit. Bacchiacũ metrũ tale est.Bacchare: lętare pręsente Froncone hoc videt ad psonã cõuenire. Et sane multis pedibus in oratione utimur licet stulti putent liberum a vinculis pedum sermonẽ prosę esse debere.

Cicero de numeris sic dicit. Versus enim illi ueteres in hac soluta oꝛone prope modum hoc est numeros quosdã nobis esse adhibẽdos putauerũt postea sic. Idq; princeps Isocrates instituisse fertur ut incõditã antiquorũ dicendi cõsuetudinẽ delectatiõis:atq; auriũ causa quẽadmodũ scribit discipulus eius Naucrates numeris astringeret. Nanq; hęc duo musici qui erant quõdã.Item poetę machinati ad uoluptatẽ sunt uersũ:atq; cantũ:et ut uerboꝝ numero:& uocũ modo & delectatiõe vincerẽt auriũ sacietatẽ. Hęc igitur duo uocis dico moderationẽ:& uerboꝝ cõclusionẽ quoad orationis sęueritas pati posset:& a poetica ad eloquẽtiã traducẽd a deduxerũt.In quo illud est uel maximũ:ꝙ uersus in oratiõe si efficit coniũctione uerboꝝ vitiũ est:& tamen eam coniũctionẽ sicuti uersũ numerose cadẽ et quadrate:& ꝓfici uolum9.Neq; est ex multis rebus quę magis oratorẽ ab imperito dicendi ignaroq; distĩguat. Idem Cicero.Nam etiã poetę qões attulerũt:quid nam esset illis ꝙ ipsi orbe differrẽt ab oratoribus:numero maxĩe videbant antea:nunc apud oratores iam ipse numerus cõcrebruit Quidqd enim est qd sub auriũ mẽsurã aliquã cadit etiã si abest a uersu nam id quidẽ vitiũ oratiõis est.Rhythmus numerus uocatur inter grẹcos et latinos:itaq; video visũ esse nõnullis Platonis & Democriti locutionẽ: et si absit a uersu:tamẽ qd ĩcitatius ferat & clarissimis uerboꝝ luminib9 potius poema putãdum q̃ Comicoꝝ poetarũ apud quos nisi ꝙ uersiculi sũt. nihil est aliud quottidiani dissimile sermonis. Creticũ qui ex longa et breui:& longa si sequat spondeus uel trochęus bonã cõpositionẽ facere dicũt. Quousq; tandẽ abutere catilina patiẽtia nostra!duo extremi pedes sũt creticus & spondeus: idem multa dicit:de cõpositiõe & numeris & pedibus oratoriis ut Cicero dicit isti scripserũt apud grẹcos thrasymachus: Naucrates:Gorgias: Ephorus: Isocrates: Theodectes: Aristoteles: Theodorus:Bizantius: Theophrastus:Hieronym9.Latine de numeris hi:Cicero victorin9:Eusebius: Terẽtian9: Varro:Probus:Charisius:Diomedes: Quintilian9:Donatus:Seruius.

Nam qui Isocratẽ miranf hoc in eius sũmis laudib9 ferũt ꝙ ꝗbis solutis numeros prim9 adiũxerit.Cum enĩ videret oratores cũ seueritate audiri. poetas autẽ cũ uoluptate:tum dicit numeros secutus:quib9 etiã in oꝛone uteretur:tum iocũditatis causa:tum ut uarietas occurreret sacietati:qd ab his uere quidẽ ex pte nõ totũ dicit.Nam in eo genere sciẽtius uersatũ Isocratem cõfitendũ est princeps inueniẽdi fuit Thrasymacus cui9 oĩa nimis extant scripta numerose: nam ut paulo ante dixi paria parib9 adiuncta & similit definita. Item cõtrariis ꝓlata cõtraria:quęq; sua sponte si id nõ agas cadũt plerũq; numerose:gorgias ĩuenit:sed his est usus intẽperãtius.Quod autẽ est genus ut ante dictũ est:ex tribus partib9 collocationis alterũ eoꝝ uterq; eoꝝ Isocratẽ pręcurri ętate: ut ille eos moderatiõe nõ inuẽtione vicerit.Est autẽ ut in trãsferẽdis faciẽdisq; uerbis trãquilior

ſic in ipſis numeris ſedatior. Gorgias autē auidior eſt nominis eius & eis
feſtiuitatib9: ſic enim ipſe cenſet inſolētius abutiť :quas Iſocrates:cū tamē
audiſſet adoleſcens etiam in theſſalia ſenem iam Gorgiam moderatius
temperauit.
Sed hos cum in clauſulis pedes nomino:nō loquor de vno pede extremo
adiūgo qd' minimū ſit proximū ſuperiorē:ſępe etiā tertiū:ne iābus quidē
qui eſt e breui & longa aut par choręo qui habet tres breues. Throchęus
ſpatio par nō ſyllabis:aut etiā dactylus:qui eſt e longa & duabus breuib9
ſi eſt proxim9 a poſtremo: parum uolubiliť puenit ad extremū: ſi eſt ex/
trem9 choręus aut ſpondeus. Nunq̄ enim inťeſt uter ſit eorū in pede ex/
tremo:ſed iidē tres pedes male cōcludūtur:ſi quis eorū in extremo locat9
eſt niſi pro cretico poſtrem9 eſt dactylus. Nihil enim inťeſt dactylus ſit
extrem9 an creticus: qui poſtrema ſyllaba breuis an longa ſit ne in curſu
quidē refert. Quare etiā pęona qui dixit arctiorem in quo eſſet longa po
ſtrema videt parū. quoniā nihil ad rem eſt poſtrema breuis an longa ſit
iam pęon qd' plures habet ſyllabas numerus a quibuſdā nō pes ęſtimať.
Idem Cicero in dialogis de.r.p. multa dicit referēs aſianos oratores ditro/
chęo clauſulas ťminare.
Terētianus de cretico hoc eſt de amphimacro pede ſic dicit optimus pes:
et melodis & pedeſtris glorię.

P lurimū orātes decebit quādo penultio optinet
S edem beatam:terminet ſi clauſulam:
D actylus:ſpondeus vna nec trochęū reſpuo
B achios:vnoſq; fugito:nec refellas tribrachū.
N am ſolet longā trochęus in duas breues.
V nde & appellant trochęū quē uocam9 tribrachū
P lenius tractať iſtud proſa rhetorū.

Pompeius meſſalin9 de numeris & pedibus oratorū ſic dicit. Cicero ſpō/
deū inciſis idoneū putat:qui aut paucitatē pedū grauitate ſua & tarditate
cōpenſat. Dochimū aptum dicit quo uis loco eſſe:dum ſemel ponať q̄niā
cōtinuitas numerū aſperū efficiat. Ditrochęū quoq; pręclare cadē palmā
de oībus cretico tribuit. Idē; de ſaluſtiana cōpoſitiōe ſiue numero & ſtru/
ctura ſic dicit. Numero ſic videť ſaluſtiane periodi numeros inſpiciam9
Res popu. dactylus liro mani marco tres ſpondei lepida anapęſtus quīto
catulo. Spondeus anapęſtus conſulib9 pęon prim9 ac deinde. Dichorēus
ſiue ditrochęus militi:dactylus ędomi creticus geſtas. Spondęus cōpoſui
choryambus ex longa & breui:& breui & longa.
Qua ſi uero trabanus fuerit Demoſthenes cui9 nō tam vibrarēt fulmina
illa niſi numeris cōtorta ferrenť.

Demoſthenes fulmina

C reticus aut ſpondęus erit pęon ue ſuprem9
T emporibus ue pares hos oīs reddere poſſūt
P rincipia & finem:& mediū tibī dachim9 ornat
D actylus atq; trochęus adeſt uel curſor iambus
S oluere ſeu longas malis ut ſyllaba creſcat
P artibus in cūctis qui poniť ante ſupremū
R hetoricis aſię placuit bis fine trochęus.

O. M. druſe patrē appello hęc quidē duob9 in his pedib9 inciſim deinde
mēbratim. Tu dicere ſolebas ſacrā eſſe. r. p. hęc itē mēbra ternis: poſt am/
bit9. quicūq; violaſſet ab oībus eſſe ei poenas ꝓſolutas. Dichorēus. Nihil
enim ad rem extrema illa: longa ſit an breuis: deinde patris dictū ſapiēs
temeritas filij cōprobauit hic dichorēus. Tantus clamor cōtionis excitatus
eſt: ut admirabile eſſet. Quero nōne id numerus effecerit uerbo⸗ ordinē.
Immo fac ſic. Cōprobauit filij temeritas: iam nihil erit & ſi temeritas ex
tribus breuib9 & longa eſt quē Ariſtoteles ut optimū probat

Clauſulę plures quę numeroſe & iocunde cadūt. Nam creticus qui eſt ex
longa & breui & longa & eius ęqualis pęon qui ſpacio par ſyllaba lōgior:
qui cōmodiſſīe putať in ſolutā orationē illigari:cū ſit duplex nam aut e
longa eſt & tribus breuib9:qui numerus in primo viget:iacet in extremo
aut e totidē breuib9 & longa quē optime cadere cenſent ueteres ego non
plane reiicio:ſed alios antepono. Nam ſpondeus eſt quidē funditus repu
diandus:& ſi qd' eſt e longis abiectior videť & tardior:habet tamē ſtabilē
quendā & nō expertē dignitatis gradū. In īciſionib9 uero multomagis et
in mēbris:paucitatē enim pedū grauitate ſua & tarditate cōpenſat.

Cicero in exhortatiōe ſentētię clauſulaq; ponēda modo ditrochęū ꝓbat
pedem:modo pęona primū aptum incipiētib9 modo pęona quartū finiē
tibus cōgruū:modo dochimū ex breui & duabus longis & breui & longa
cuius exēpla poſuit amicos tenes:modo amphimachrū pedem:& rurſus
modo dactylū modo anapęſtū modo dithyrambū laudat.
Trochęus & pęon tertius faciet illā ſtructurā tullio peculiarē videať eſſe

Iam pęon q̄ plures habet ſyllabas quam tres numerus a quibuſdā nō pes
habeť nominat9 eſt quidē: ut inter oēs conſtat inter antiquos Ariſtotelē
et Theophraſtū Theodoctē ephorū vnus aptiſſim9 orationi ul' orienti ul'
medię: putāt etiā cadenti quo loco mihi videť aptior creticus. Dochim9
autē e quinq; ſyllabis breui duab9 longis breui longa hoc eſt amicos tenes
quouis loco aptus eſt.
Iambus enim frequentiſſim9 eſt in eis quę demiſſo atq; humili ſermone
dicūtur. Pęon autē manu in ampliorib9. in utroq; dactylus. Itaq; in uaria
et ꝓpetua oratiōe hi ſūt inter ſe miſcēdi & tēperādi.

BIBLIOTECA
UNIVERSITARIA
SALAMANCA

Item Cicero ad herenniũ in arte rhetorica de mẽbro.i.
Mẽbra oratiõis appellat res breuiter absolutas. siue tetius demõstratiõe sentẽtię quę de nouo alio mẽbro orationis excipit hoc pacto. & inimico proderas idest vnũ qd appellam9 membrũ. Deinde h excipiat oportet altero & amicũ lędebas: ex duobus mẽbris: hęc exornatio potest constare sed cõmodissime & absolutissime

est qui. ex tribus constat pacto: h & inimico proderas: & amicũ lędebas: et tibi nõ consulebas. Item nec rei publicę cõsuluisti: nec amicis profuisti nec inimicis restitisti:

Compendiũ Prisciani ad instruendos pueros. hunc esse titulũ huius opusculi priscianus ipse infra docet.

OMnia nomina quib9 latina utitur eloquẽtia: quinq; declinationibus inflectũtur: quę ordinẽ acceperũt ab ordine uocaliũ formãtiũ genitiuos. Prima igitur declinatio est cui9 genitiu9 singularis in ę diphthongon desinit: ut hic poeta hui9 poetę. Secũda declinatio est cui9 genitiu9 singularis in i productũ desinit: ut hic doctus hui9 docti. Tertia in is breuẽ: ut hic pater hui9 patris. Quarta in us productã: ut hic senatus hui9 senatus. Quinta in ei diuisas syllabas: ut hic meridies hui9 meridiei. Habet ergo primę declinationis nominatiu9 litteras ẽminales duas a & s. Termĩatiões uero tres: a as es productas: ut hęc syllaba hui9 syllabę: hic ęneas hui9 ęneę: hic anchises hui9 anchisę. In a desinẽtia seu gręca sunt seu latina: masculina seu foeminina uel cõia: p̃mę declinatiõis sũt: ut hic citharista hui9 citharistę: hic scriba hui9 scribę: hęc calliopea hui9 calliopeę: hęc regina hui9 reginę: hic & hęc aduena hui9 aduenę. Excipiũtur nouẽ mobilia nomina: vna ulla nulla sola tota alia utra neutra altera: quę declinationẽ ꝓnominũ habent in ius terminãtiũ genitiuũ: quõ ea quę composita sunt: ut aliqua nequa siqua. Neutra uero in a gręca tertię sunt declinatiõis: genitiu9 enĩ gręcus tos in tis cõuertit apud nos: ut hoc poema hui9 poematis: hoc emblema emblematis: h toreuma hui9 toreumatis. Litterarũ uero nomina ĩdeclinabilia sunt: tam apud gręcos q̃ apud latinos: & neutra: ut alpha beta a b: in as uel in es gręca: quę apud gręcos in oυ diphthongon ẽminant genitiuũ: sũt primę declinatiõis ut anchises hui9 anchisę: ἀγχίσης. ἀγχίσου: hic lysias huius lysię: λυσίας. λυσίου: hic ęneas hui9 ęneę: αἰνείας. αἰνείου: hic priamides hui9 priamidę: πριαμίδης. πριαμίδου. Sciendũ est autẽ ꝓ si patronymicorũ formę inueniant ꝓpria nomĩa secũdũ tertiã magis ueteres declinationẽ ꝓferũt: ut hic thucydides hui9 thucydidis: hic euripides hui9 euripidis. Similit ꝓferũt barbara nomĩa eiusdẽ ẽminatiõis: tigranes hui9 trigranis: hic mitridates hui9 mitridatis: hic ariobarzanes huius ariobarzanis: et in aliis tamen quibusdã gręcis auctoritate idẽ fecisse ĩueniũtur: ut hic orontes hui9 orontis. Secũda declinatio habet tres ẽminales litteras r s m termĩatiões uero sex: er ir ur us eus um: ut sacer sacri: vir viri: satur saturi: magnus magni: tydeus tydei: templũ tẽpli. In er desinẽtia si a gręcis sunt tos in er cõuertit apud nos: & quę ex se faciũt foeminĩa in a desinentia: et quę s & t ante r habent nisi sint possessiua secũdę declinatiõis sunt: ut hic alexander alexandri: hic tener hui9 teneri: hic sacer hui9 sacri: faciũt enim tenera sacra: hic oleaster hui9 oleastri: hic apiaster huius apiastri. Excipit hic sequester sequestris: qd quãuis tertię declinatiõis sit: tamẽ foemininũ in a facit hęc sequestra: quã q̃ uetustissimi declinatiõis secũdę rõnabilius hoc ꝓtulerũt: hic sequester hui9 sequestri. Alia uero oĩa exceptis sup̃dictis in er desinẽtia tertię sunt declinatiõis: ut hic pater hui9 patris: hęc mulier huius mulieris: hic & hęc pauper huius pauperis: hoc tuber huius tuberis.

habet prima declinatio tres terminationes, A, As, Es, ff

Quinq; declinationes q̃b9 latina utitur lingua

Ae . gen
i . genit
is . genit
us . ge
ei . gen

A .
As .
Es .

Poema
Emblema
Toreuma

Alpha . Beta . a . e

Anchises . ę
Lysias . ę .
Aeneas . ę .
Thucydides
Euripides
Tigranes
Mithridates .
Ariobarzanes
Orontes . is .

ה

ר א ב

Sequester . is .
Sequestra . ę .
Sequester . i . antiquus

ה

הָבָר

Excipiūtur puer pueri:ſocer ſoceri: gener generi:fiber fibri: cancer cancri:
liber libri:culter cultri.In ir duo ĩueniūtur maſculina ſecūdę declinatiōis:
ut hic treuir huiꝰ treuiri:qd̃ eſt generale:& hic vir huiꝰ viri: & ex eo cōpo
ſita nomĩa duūuir triūuir ſemiuir leuir.Pręterea neutra duo ĩueniūtur in
ir:vnū tertię declinatiōis:ut hoc gadir gadiris nomen ciuitatis: & h̃ ir qd̃
greci θεῖρ dicūt ĩdeclinabile. In ur uero vnū inueniẽt:cuiꝰ foemininū in
a deſinit ſecūdę declinationis:ut hic ſatur ſaturi. Alia uero oĩa ſunt tertię
declĩatiōis:ut hic furfur huiꝰ furfuris:Τὰ πίτυρά hic & hęc fur huiꝰ furis:
φῶρφορόσ hoc ſulfur ſulfuris:quod greçe θεῖον ἄπυρον dicit. In us cor-
repta deſinętia s uel t uel x antecedętibꝰ: ſi ſint rerum incorporaliū uoca
bula:maſculina ſūt & quartę declinatiōis: ut hic riſus huiꝰ riſus: hic viſus
huiꝰ viſus:hic uerſus huiꝰ uerſus:tumultus tus:metus tus:motus tus:ſexus
luxus ſimilit̃ ſūt quartę declinatiōis:& quę ex his cōponūtur:ut hic ſenatꝰ
a ſenibus & natu:huiꝰ ſenatus:hic magiſtratꝰ huius magiſtratꝰ: hic exer
citus huius exercitus:& quę cognomĩatim ex his prolatis fixa ſunt:ut hic
magiſtratꝰ πρεσβευτῆς. καὶ πρεσβευτέου huiꝰ magiſtratꝰ: hic exercitus
στρατόσ καὶ στρατόπεδον huiꝰ exercitus: hic ſaltus ἄλσόσ.πεδίον
huiꝰ ſaltus:eiuſdẽ pręterea quartę declĩatiōis quędã ſūt:quę quū ſint fixa
in tus deſinūt: aliqua pręcedẽte cōſonãte in eadẽ ſyllaba ante t poſita:ut
hic fluctus ctus:quęſtus quęſtus:hic rictus huiꝰ rictus:excipit̃ lectus ἀνε-
γνωσμένόσ huiꝰ lecti:nam muſtus facit muſta:ſimiliter ſunt quartę
declinatiōis quę p ſyncopã a ſupradictis ĩcorporalibꝰ pferūt:ut portatus
tus:certatus certus:artatus artus,& arcitus:a uerbo arceo arcus:laqueatus
lacus:vultus quoq; ipſa res eſſe videt̃ a uerbo uolo:quō cultꝰ a colo. Alia
uero oĩa ſup̃dictę ẽminatiōis maſculina ſūt ſecūdę declinatiōis: ut bonus
boni:homerus homeri: uentus uenti: quãuis videat̃ hoc quoq; eſſe ſimile
ĩcorporali:qd̃ a uenio uerbo naſcit̃ :ex quo cōpoſitū eſt aduentus:ſanctus
cti:ſamnus ni:excipiūtur gradus:ſinus:currus:ficus: qd̃ eſt vitiū corporis:
et tonitrus & cornus quę etiã neutra ſūt in u deſinętia:& vnū tertię decli-
natiōis: ut hic lepus leporis. Nam penus & ſpecus tam maſculini q̃ foe-
minini & neutri generis ĩueniūtur:& ſecūdę & tertię & quartę declĩatiōis
inueniūtur:ut hic penus huiꝰ peni & hoc penū:huiꝰ peni & h̃ penus: huiꝰ
penoris & hoc penu:huiꝰ penu. Similiter hic ſpecus huiꝰ ſpeci: hęc ſpecus
huiꝰ ſpeci:& hoc ſpecus huiꝰ ſpecoris: & hoc ſpecū huiꝰ ſpeci: & hoc ſpecu
huiꝰ ſpecu. In us correptã deſinętia foemininа ſi ſint ꝓpria uel appellatĩa
aut greca in os apud grecos deſinętia:uel arborū nomĩa ſecūdę declĩatiōis
ut hęc tyrus tyri:arctus arcti:cyprus pri: pyrus ri:cupreſſus ſi:pylus li:ar-
butus alnus. Excipiūtur quinq; quę tam ſecūdę q̃ quartę ĩueniūtur decli-
nationis:ut quercus pinus cornus ficus laurus: & vnū tertię ut uenus uene
ris. Alia uero oĩa nomina in us correptã deſinętia foemininа:quartę ſunt
declinatiōis:ut hęc manꝰ huiꝰ manꝰ:nurus ſocrus porricꝰ anus.Excipiūt̃

Treuir
Vir
Hoc gadir
Ir. θεῖρ
θεῖον ἄπυρον

Vs

Senatus a ſenibus & natu

πρεσβευτόν. magiſtratus
πρεσβευτής ſenator

Muſtus
Muſta

Vultus a uerbo uolo

Ventus a uenio

ficus q̃rtę pro uitio corpo.

Penus .i. hic
Penus .us.
Penus .oris. hoc
Penu .i. hoc
Penu .u. hoc
Specus .i. hic. hęc
Specus .oris.
Specu. hoc.
Specu .u. hoc

Tyrus
Arctus
Cyprus
Pyrus
Pylus

Quercus
Pinus
Cornus
ficus
Laurus

Tam ſecundę q̃m q̃rtę

aluus alui:humus humi:& hęc domus domi uel domus: & colus coli uel
colus. Neutra in us deſinętia ſeu producta ſeu correpta tertię ſūt declina-
tionis:& in ris ẽminãt genitiuū:ut ius iuris:plus pluris:munus muneris:
pondus ponderis:corpus corporis:pectus pectoris:maius minus. Excipi-
untur hoc pelagus gi:qd̃ greçū eſt:& hoc vulgus gi:qd̃ & maſculinū eſt: et
hoc virus ri:& hoc pus indeclinabile.In us correpta cōia duo ĩueniūtur ter
tię declinatiōis:ut hic & hęc & hoc uetus ueteris:lygus lyguris:qd̃ ẽ gẽtile
Et duo monoſyllaba quę producūtur in nomĩatiuo:ut hic & hęc ſus ſuis:
grus gruis.Nam mus muris epicoenū eſt:& a greco μῦσ & υ mutat̃ ĩ u
longam. Nullū enim maſculinū in us ꝓducta deſinit:greca igitur in us
productã deſinętia:ſi apud greços ĩdos finiūt genitiuū:apud latinos dos
in dis cōuertit̃ p eundẽ caſū: ut ὁ οἰδίπους. ὁδοσ. hic oedipus huiꝰ oe-
dipodis:ὁ μέλαμπουσ.τοῦ μελάμποδοσ. hic melãpus huiꝰ melã-
podis.Latina uero quę in ſupradicta ſyllaba in us ꝓducta deſinūt: ſine
dubio foemininа ſūt & tertię declĩatiōis:ut hęc ſeruiꝰ tutis:ſenectꝰ cturis
iuuẽtus tutis:tellus ſalus palus. Sed eoꝝ & alioꝝ nominū ultĩs & penultĩs
ſyllabis genitiuoꝝ:latius in libro ſexto de noĩe docuimꝰ. In um deſinętia
oĩa ſunt ſecundę declinatiōis:ut h templū huiꝰ templi: palladiū palladij.
In eus deſinętia greca ſūt & ſecūdę declinatiōis:ut hic tydeus tydei: oileus
oilei:orpheus orphei. Tertia declinatio habet termĩales litteras decẽ:
a e o c l n r s t x.ut hoc toreuma tis:hoc monile lis: hic & hęc virgo nis: hoc
lac:hic ſal:hoc nomen:hic orator:hęc ciuitas: h caput:hic & hęc & h felix.
In a neutra & in e correptã & in o tertię ſūt declinatiōis: ut hoc toreuma
tis:ſedile lis:ouile lis:hic cato: hęc virgo: hic & hęc homo. Excipit̃ h cępe
qd̃ aptotũ eſt:& tamen dicit̃ hęc cępa cępę. In c uel in l uel n uel t uel x de
ſinętia oĩa ſūt tertię declinatiōis:ut h alec alecis:piſcis eſt:hic conſul:titan
h ſynciput ſyncipitis:hic & hęc & h fallax.In r deſinętia ſi nō ſint declĩa-
tionis ſecūdę ut ſuperius docuimꝰ ſine dubio ſūt tertię:ut hoc boſtar huiꝰ
boſtaris:hic agger huius aggeris: langor langoris: hęc ſoror ſororis:hic &
hęc memor ris:felicior melior:hoc laquear laquearis. In es uero deſinętia
quintę declinatiōis ĩueniūtur: p antecedẽtes igitur uocales ea decernimꝰ
In as uero deſinętia latina quidẽ tertię ſūt declinatiōis: greca uero ſūt quę
in os ẽminant genitiuū apud greços:ut mecenas huiꝰ mecenatis:arpinas
arpĩatis:pietas huiꝰ pietatis:hic atlas huiꝰ atlãtis:hęc pallas huiꝰ palladis
In es correptã no tertię ſūt declinatiōis: ut miles ſeges: hic & hęc teres tis.
In es productã deſinętia quidẽ quę genitiuū greçū in οῦσ uel in εόσ ter
minãt:tertię ſūt declĩatiōis:ut ὁ ἑρμογένησ τοῦ ἑρμογένουσ:hic her-
mogenes huiꝰ nis:ἐτεόκλησ.ἐτεοκλέοσ: hic eteocles clis. Latina uero
ſi ante s i habuerint quintę ſūt declinatiōis:ut facies faciei: ſeries riei: dies
diei.Excipiūtur hęc quies cuiꝰ compoſitū requies facit genitiuū requietis
uel requiei. Alia uero oĩa tertię ſunt declinatiōis:ut ulyſſes ulyſſis:uerres

Vs

Pelagus .i. hoc
Vulgus .i. hoc
Pus. hoc.

Sus
Grus
Mus

Oedipus oedipodis
Melampus. melampodis

Vm.
eus

Tertia declinatio

Cępe. hoc
Cępa. ę.

r.

es

As

es

Hermogenes

Requietis uel regei

Vlyſſes

Es

uerris:hęc cędes cędis:nubes nubis:hic & hęc hęres hęredis:cōe duum ge-
nerū uel triū locuples tis. Excipiūtur res rei:ſpes ſpei:fides fidei:plebes ple
bei:qd' & plebs plebis dicit'. In is oia ſūt tertię declinatiōis: ut collis lis:la Is
nis ſanitis:neapolis lis:lis litis:utilis: utilis. In os quoq; oia latina:& in os Os
productā gręca tertię ſūt declinatiōis:ut flos floris: nepos nepotis: hęc dos
dotis:hic & hęc cuſtos hui? cuſtodis:hic heros herois:hęc erinnys hui? erin
nys. Sed de penultīs & eoꝝ & alioꝝ omniū in ſexto libro de noīe īuenies
latius:ut ſupra dictū eſt. In es uel in aus diphthōgon deſinētia: & oia quę Es
in duas cōſonātes deſinūt tertię ſūt declinatiōis:ut hic prēs prędis: hoc ęs Aus
ęris:fraus fraudis:laus laudis: hęc arx arcis: ars artis: mons montis: mors
mortis. Quarta declinatio habet t̄minales litteras u & s: ſimilit' habet
duas t̄minatiōes us & u: in us quidē maſculinoꝝ & foemininoꝝ: in u ẋo Vs
neutroꝝ:ut hic vultus vultus: hęc manus manus:h̄ genu hui? genu. Sed ī V.
us t̄minatoꝝ regulam ſuperius tractauim?:quando de ſecūda docebam?
declinatiōe. In u uero deſinentia neutra īueniūtur declinabilia in numero
ſingulari:in plurali uero ſecundū quartā flectūtur. Quinta declinatio
vnā habet t̄minationē in es productā:de qua ſuperius oſtendim? quādo
de tertia differebam?:ut meridies ei. Hęc dicēda ſunt de obliquis caſibus
quintę declinatiōis: primę declinatiōis genitiu? & datiuus in ae diphthō
gon deſinit:ut hui? & huic poetę. Accuſatiu? in am:ut hunc poetā. Voca-
tiuus & ablatiu? in a:ut o & ab h̄ poeta. Nomīatiu? & uocatiu? plurales
in ae diphthongon:ut hi & o poetę. Genitiu? in arū:ut hoꝝ poetarū. Da-
tiuus & ablatiu? in is:ut his & ab his poetis. Foeminina mobiliū duū ge-
nerū:quę naturalit' mobilia differētię cauſa notant':deabus filiab? natab?
equabus mulab? animab?. Accuſatiu? in as:ut hos poetas. Sciendum eſt
tamen q̄ in gręcis nomībus:eſt quādo gręcis utūtur t̄mīatiōib? auctores
p diuerſos caſus:tā ſingulares q̄ plurales:ut hui? familias genitiuo caſu:
latinę autē hui? familię. Secūdę declīatiōis genitiu? in i deſinit:ut hic
magnus magni. Datiu? & ablatiu? in o ꝓducta:ut huic & ab h̄ magno.
Accuſatiu? in um:ut hunc magnū:niſi ſint neutra quoꝝ accuſatiu? ubiq;
ſequit' ſuū nomīatiuū:ut hoc pelagus:accuſatiuo h̄ pelagus: h̄ laquear ac-
cuſatiuo hoc laquear. Vocatiu? quando nomīatiu? in er uel in m deſinit
ſimilis erit ei:ut hic vir o vir:h̄ templū o templū:quādo uero nomīatiuus
in ius finit':ſi ſint ꝓpria nomīa abiecta us fit uocatiu?: ut hic virgilius o
virgili:laurētius o laurenti:terētius o terenti. In aliis uero oībus in us t̄mi
nantib? in nomīatiuo:mutatiōe us ī e fit uocatiu?:ut hic magn? o magne
ſocius o ſocie. Inuenit' autē vnū nomen filius o fili & o filie:duplici ꝓlatū
uocatiuo. Veteres tamen aliquādo uel metri uel euphonię cauſa nomina
tiuis utūtur pro uocatiuis. In eus deſinētia gręca ſūt tantū:& uocatiuū ſer-
uant gręcū:ut orpheus o orpheu:quō & accuſatiu? in a:ut hūc orpheā:& h̄
frequētiſſime in oībus gręcis nomībus quō dixim? ſuperius inuenies in

Plebes · ei ·
Plebs · us ·

Hoc cornu declinabile in ſingulari · in plurali uero ſecundū quartā

Deabus · filiabus · natabus
Equabus · Mulabus · Animab?

Familias genitiuus

Pelagus · hoc ·

Fili & filie uocatiuus

Orpheu uocatiuus
Orphea · accuſatiuus

in multis fieri caſibus nomīatiu? et uocatiu? plurales ſecūdę declinatiōis
p i finiūtur:ut hi & o magni. Neutra autē tam eiuſdē declīatiōis q̄ aliaꝝ
declinationū in quibus īueniūtur nomīatiuū accuſatiuū & uocatiuū plu-
ralem in a terminant:quō & apud gręcos genitiuus pluralis ab ablatiuo
ſingulari addita rū proferī:ut ab h̄ magno hoꝝ magnoꝝ. Datiuus & ab-
latiuus in is:ut his & ab his magnis. Accuſatiu? in os:ut hos magnos.
Tertię declinatiōis genitiu? deſinit in is correptā:ut rex regis. Datiu? in
in i:ut huic regi. Accuſatiu? in pleriſq; in em:ut hūc regem: in paucis ẋo
in im:ut tybrim & reſtim puppim turrim ſitim: de quibus in ſexto libro
expoſuim?. Vocatiu? ſimilis eſt nomīatiuo:ut hic rex o rex. In gręcis aūt
nomībus licet uocatiuo uti gręco: ſicut ſuperi? dictū eſt: ut o tyberi pater.
Ablatiu? in quibuſdā p e correptā:ut ab hoc rege:in quibuſdā per i:ut a
tyberi:in quibuſdā p e & p i:ut a felice uel felici. Nomīatiu? accuſatiuus
et uocatiu? plurales tertię declinatiōis in es productā deſinūt:ut hi & hos
et o reges. In quibuſdā etiā in is finit' ipſe accuſatiu?:ut hos & has omnes
et omnis. Genitiu? pluralis plerūq; in um:nō antecedēte i:ut a rege regū:
in quibuſdā autē antecedēte i:ut hoꝝ montiū: de quib? in libro ſeptīo do
cuim?. Datiu? & ablatiu? in bus:ut his & ab his regibus. Quartę decli
nationis genitiu? ſingularis in us productā deſinit: ut hic ſenatus huius
ſenatus. Datiuus in ui:ut ſenatui. Accuſatiu? in um:ut hūc ſenatū. Voca-
tiu? ſimilis eſt nomīatiuo:ut o ſenatus. Ablatiu? in u:ut ab hoc ſenatu.
Eiuſdē declinatiōis nomīatiu? pluralis accuſatiu? & uocatiu? in us:ut hi
et hos & o ſenatus. Genitiu? in uū: ut hoꝝ ſenatuū. Datiu? & ablatiu? in
bus:ut his & ab his ſenatib?. Quintę declinatiōis genitiuus & datiuus
ſingulares in ei diuiſas ſyllabas ꝓferūtur:ut hui? & huic rei. Accuſatiu? in
em:ut hanc rem. Vocatiu? ſimilis eſt nomīatiuo:ut o res. Ablatiu? in e
ut ab hac re. Nomīatiu? & accuſatiu? & uocatiu? plurales eiuſdē declina-
tionis in es ꝓductā exeūt:ut hę & has & o res. Genitiu? addita rū ſyllaba
ablatiuo ſingulari:ut ab hac re haꝝ rerū. Datiuus & ablatiu? in bus:ut his
et ab his rebus:& h̄ quidē cōpendij cauſa ad inſtruēdos pueros ſufficiat in
pręſenti dixiſſe. Perſpicatiorē autē regularū rationē tam penultīaꝝ q̄ ulti
marū ſyllabaꝝ:quę ꝓtinēt ad declinationes omniū nominū:in libris illis
quos de nomīe ſcripſim? diligēter īuenire licet:& maxīe in ſexto & ſeptīo
qui de nomīatiuo & obliquis caſibus compoſiti:teſtimoniis multoꝝ cōfir
mantur auctorū.

PRonomina de quib? nulla dubitatio eſt apud latinos ſunt quin
decim:primitiua quidē octo hęc ſunt:primę ꝓſonę vnum ut ego
et ſecūdę vnū ut tu:tertię uero ſex:ſui ipſe iſte hic ille is. Deriua-
tiua ſeptē:meus tuus ſuus noſter & ueſter noſtras & ueſtras. Habēt igitur
primitiua duas declinatiōes:deriuatiua duas: & vna quidē primitiuorū
eſt declinatio: quę tam genitiuū q̄ datiuum in i terminat. Accuſatiuū et

Neutrorū · nominatiuus uocatiuus · accuſatiuus pluralis in · a · tam apud gręcos q̄m apud latinos

Tybrim
Reſtim
Puppim
Turrim
Sitim

Tyberi ~~uocat~~ ablatiuus

Omnis accuſatiuus

Compendiū ad inſtruēdos pueros · hic eſt titulus huius opuſculi

Pronomina quindecim
Ego
Tu
Sui
Ipſe
Iſte
Hic
Ille
Is
Meus
Tuus
Suus
Noſter
Veſter
Noſtras
Veſtras

ablatiuũ in e ꝓductã:ut mei tui ſui mihi tibi ſibi me te ſe a me a te a ſe.
Vocatiuũ ſecũda ꝑſona tantũ habet qui ſimilis eſt nomĩatiuo. Pluralia
uero primę & ſecũdę ꝑſonę ſimilit declinant. Nam tertie ꝑſonę ꝓnomĩ
ſupra poſitũ eſt.i.ſui:qd' nomĩatiuũ nõ habꝫ cõe utriuſq; numeri: nos uos
noſtrũ uel noſtri:ueſtrũ uel ueſtri:nobis uobis. In plurali autem numero
ſecũda ꝑſona tantũ habet uocatiuũ:qui ſimilis eſt nomĩatiuo:ut o uos et
o tu. Ideo autẽ ſui nomĩatiuũ nõ habet:quia nec apud grẹcos ὁ.i.ſui: hoc
autẽ in libro qui eſt ſecũdus de ꝓnomĩe latius tractauim⁹. Altera de-
clinatio ꝓnominũ in reliquis quinq; primitiuis: quo genitiu⁹ in ius &
datiuus in i deſinit ꝑ tria genera. Accuſatiu⁹ autẽ & ablatiu⁹ ſingularis
et oẽs caſus plurales in maſculino quidẽ genere & neutro ſecũdę declina-
tionis nominũ ẽminatiões ſeruant:in foemĩno quidẽ primę:ut ille illius
illi:illa illius illi:illud illius illi:illum illam illud: neceſſe eſt enim neutra
nomĩatiuũ & accuſatiuũ ſimilẽ habere:ab illo ab illa ab illo: nominatiui
plurales illi illę illa. Notandũ tamen eſt ꝙ hic & hęc & hoc huius huic da-
tiuũ ſemp in c ẽminãt:differẽtię cauſa ꝓpter hui inẽiectionẽ. Ex ſeptẽ
autẽ deriuatiuis quinq; quidẽ ſecũdũ regulã mobiliũ nominũ declinant
maſculinũ & neutrũ ſecũdę declinatiõis:foemininũ uero primę eſt: & ſũt
hęc:meus tuus ſuus noſter & ueſter. Reliqua uero duo cõia ſunt & tertię
declinatiõis:ut hic & hęc noſtras noſtratis: hic & hęc ueſtras ueſtratis. In-
ueniũtur tamen nouem nomĩa mobilia:quę quia declinationẽ ꝓnominũ
habent:inter ꝓnomĩa quidã poſuerũt:ut quis uel qui quę quod uel quid:
cuius cui:vnus vna vnũ vnius vni:ullus ulla ullũ ullius ulli:ſolus ſola ſolũ
ſolius ſoli:totus tota totũ toti⁹ toti:alius alia aliud alius alij:uter utra utrũ
utrius utri:alter altera alterũ alterius alteri. Similit declinant quęcũq; ex
bis cõponũtur:excipiũtur hic neuter huius neutri:uetuſtiſſimi trĩ neutrius
ꝓtulerũt. Quis uel qui accuſatiu⁹ in em ẽminat:ut quẽ Ablatiuũ tam in
o q̃ in i:ut a quo ul' qui:& datiuũ & ablatiuũ pluralẽ tam in is q̃ in ibus
ut quis uel quib⁹. Quidã tamen oĩa nomina infinita uel inẽrogatiua uel
relatiua: uel redditiua ſubſtãtię uel quãtitatis uel q̃litatis uel numeri:ſi-
gnificãtia pronomĩa eſſe putauerũt:ut quis ul' qui q̃litatis: ut qualis talis
quãtitatis:ut quãtus tantus numeri: ut quot tot & quę ex bis cõpoſita ſũt
ſeu deriuata:ſed ꝓnomĩa eſſe nõ poſſũt:quia finitas ꝑſonas nõ habẽt:qd'
ꝓpriũ eſt ꝓnominis ſignificare certã ꝑſonã cũ caſu coniũctam.

Omnia uerba quę ſecũdã analogiã declinãtur deſinũt in o uel in
or:& habẽt cõiugatiões quatuor. Prima igitur cõiugatio eſt cui⁹
ꝑſona ꝑma in o deſinẽs mutat eam in as ꝓductã & facit ſecũdã
ꝑſonã:ut amo amas. Secũda uero cõiugatio eſt quę eo primę ꝑſonę in es
ꝓductã cõuertit in ſecũda ꝑſona quę ſemp in ea cõiugatiõe vna ſyllaba
minor eſt:ut doceo doces. Tertia cõiugatio eſt quę in io quidẽ deſinẽs in
prima ꝑſona abiecta o & aſſũpta s minuit vna ſyllaba in ſecũda ꝑſona:

Huic datiuus cur m. c. termnat & nõ facit hui ut illi ipſi &c

Neutri gentiuus

Neutrius gentiuus apud antiquos

A quo uel q

A quis uel qbus

Prima cõiugatio

Secunda cõiugatio

Tertia coniugatio { io / & / o in Cap.

ut facio facis. Alia uero uerba quacũq; littera antecedẽte o in is breuẽ cõ-
uertũt:ut ruo ruis:lego legis. Quarta cõiugatio eſt quę primã ꝑſonã in io
uel in eo deſinit:eiſq; in is ꝓductã cõuertis facit ſecũdã ꝑſonã minorem
vna ſyllaba:ut audio audis:eo is:s uero finali ſecũdę ꝑſonę in t cõuerſa fit
tertia ꝑſona in omni cõiugatiõe:uocali trĩ correpta ante t: ut amas amat:
doces docet:facis facit:legis legit:audis audit. Sint poſita uero mu:s eadem
ſecũda ꝑſona ſeruãs facit primã pluralẽ: ut amas amam⁹:doces docem⁹
legis legim⁹:audis audim⁹:ti uero int poſita facit ſecũdã pluralẽ:ut amas
amatis:doces docetis:legis legitis:audis auditis. Tertia uero ꝑſona plu-
ralis in prima quidẽ & in ſecũda cõiugatiõe int poſita tertię ſingularis n
ſolet fieri:ut amat amant:docet docent. In tertia uero cõiugatiõe & q̃rta
primę ꝑſonę o finalẽ in unt cõuertentes facim⁹ tertiã pluralẽ:ut facio fa
ciũt:lego legũt:audio audiũt:eo eunt. Pręteritũ impfectũ primę quidẽ; et
ſecũdę cõiugatiõis a ſecunda ꝑſona abiecta s & addita bam ꝓferimus:ut
amas amabã:doces docebã. Similit fit in uerbis quartę cõiugatiõis deſi-
nẽtibus in eo:ut eo is ibam. In aliis uero quartę & tertię cõiugatiõis ꝑmę
ꝑſonę o finalẽ in e ꝓductã cõuertim⁹:& aſſũpta bam facim⁹ pręteritum
impfectũ:ut facio faciebã:audio audiebã: licꝫ autẽ & h maxĩe poetis etiã
ꝑ ſyncopã in quarta cõiugatiõe audibã & munibã dicere:& ſimilia. eãdẽ
autẽ declĩationẽ habet pręteritũ impfectũ in omni cõiugatiõe quã habet
primę cõiugatiõis pręſens tẽpus:& oĩa quę in as ſecũda ꝑſona faciũt:cui⁹
cũq; ſit temporis uel modi uel cõiugatiõis ſimilit declinat:ut amo amas
amat amam⁹ amatis amant:amabã amabas amabat:amabam⁹ amaba
tis amabãt:amauerã amaueras amauerat:amaueram⁹ tis rant. Optatiui
quoq; futurũ & pręſens coniũctiui tertię cõiugatiõis & quartę: legã legas
legat:legam⁹ legatis legãt. In es quoq; deſinẽtia ĩ ſecũda ꝑſona cuiuſcũq;
ſit tẽporis uel modi uel cõiugatiõis:ſecũdũ pręſens tẽpus ĩdicatiui modi
ſecũdę cõiugatiõis declinant:ut doceo doces docet:docem⁹ docetis docẽt
amarẽ amares amaret:amarem⁹ amaretis amarent:amem ames amet:
amem⁹ tis ent:legerẽ legeres legeret:legerem⁹ tis rẽt. In is uero deſinẽtia
ſecũda ꝑſona, tertię cõiugatiõis declinationem quam habent in pręſenti
tẽpore ſeruãt:ut lego gis git:amabo bis bit:amabim⁹ bitis bũt:docebo bis
bit:docebim⁹ bitis bũt:ibo ibis ibit:ibim⁹ ibitis ibunt. Illud autem notan-
dũ eſt quod in ſubiunctiui tertia perſona pluralis non conuertit i in u:ut
amauerim uel amauero amaueris amauerit:amauerimus tis rint: et in
anomalis quidẽ ſis & uelis:tam finalis ſecundę ꝑſonę: q̃ penultĩa primę
pluralis & ſecũdæ ſyllaba ꝓducit:ut ſim ſis ſit:ſim⁹ ſitis ſint: uelim uelis
uelit:uelim⁹ uelitis uelint:in aliis uero rariſſime ĩueniũtur. Igitur omnia
tẽpora in omni cõiugatiõe indicatiuo apparẽt:et in oĩbus modis abſq; pre
terito pfecto & abſq; impfecto trifarię declĩatiõis etiã pręſens tẽpus triũ
cõiugationũ: & omne quidẽ pręteritũ impfectũ & pluſq̃pfectũ ſecũdum

ff 4

Quarta coniugatio

Formationẽ uerborũ

Secunda ꝑſona

Tertia

Prima pluralis

Secunda

Tertia

Pręteritũ impfecti. p.

Audibã

Munibã

Sis / Velis — Vltima ꝓducta

Apparet ꝑ ſimilia ſũt nota.

Colligitur ex hac priſciani pręceptiõe. in his ꝑſonis amauerimus. amaueritis. penultima corripi quidẽ aſſimilantur declinationi tertię cõiugationis in pręſenti exempla autẽ in contrariũ rariſſime inueniuntur. unde ſecundũ priſcianũ illud virgilianũ. Namq; ut ſupremã falſa mater gaudia nocte egerimus noſti & minus meminiſſe neceſſe nõ indiget defenſione ſerui

primę cõiugatiõis pręsens tẽpus declinat:ut amabã bas bat: amaueram
ras rat:docebam bas bat:docuerã ras rat:legebam bas bat:legerã ras rat:
audiebã bas bat:audiuerã ras rat. Similit secũdę & tertię & quartę cõiu-
gationis futurũ optatiui & pręsens subiũctiui secũdũ primę cõiugationis
secũdã psonã declinat:ut doceã as at:legam gas gat: audiã as at: secũdũ
pręsens tẽpus secũdę cõiugatiõis declinat futurũ indicatiui in tertia & in
quarta cõiugatiõe:ut legam ges get:audiã es et. Et omne pręsens & prę-
teritũ impfectũ optatiui & pręteritũ impfectũ subiũctiui & plusq̃pfectũ
utriusq;:ut amarẽ res ret:amauissẽ ses set:docerẽ res ret:docuissem ses set:
legerẽ res ret: legissem ses set. Similiter & optatiui futurũ:siue subiũctiui
pręsens primę cõiugatiõis:ut amem es et:orem ores oret. Tertię uero con
iugatiõis decliuationẽ quã habet pręsens ĩdicatiui futurũ ꝑmę & secũdę
cõiugatiõis seruãt:ut amabo bis bit:docebo bis bit. Similit fit quartę ĩ eo
desinẽtib9:ut ibo ibis ibit. Similit subiũctiui pręteritũ pfectũ & futurum
vniuersarũ cõiugationũ:ut amauerim amauero ris: docuerim docuero ris
legerim legero ris:audierim audiero ris. His de generalib9 triũ cõiugati-
onũ declinationib9 collectim tibi expositis:de pręterito quoq; pfecto ge
neralit doceam9. Omnis pręteriti pfecti prima psona in i desinit: cuius
de penultis & ultimis syllabis ĩ libro secũdo de uerbi pręterito latius tra-
ctauim9: hęc assũpta sti facit secũdã psonã:ut amaui amauisti:docui do-
cuisti:legi legisti:audiui audiuisti:t.uero assumpta sed correpta i tertiam
facit psonã:ut amauit docuit. Similiter correpta i & assumpta mus facit
primã pluralẽ:ut amauim9 docuim9:stis ꝯo assũpta secũdã facit pluralẽ:
ut amauistis docuistis. In tertia uero plurali mutat i in e ꝓductã: & assu
munt runt uel re:ut amauerũt uel amauere:docuerũt uel docuere. Plusq̃-
pfectũ tẽpus in omni cõiugatiõe a pręterito fit:i finali in e breue cõuersa
et assũpta ram:ut amaui amauerã:audiui uel audij audiuerã ul audierã
Futurũ quidẽ primę & secũdę cõiugatiõis a secũda psona pręsentis indi-
catiui modi abiecta s & addita bo solet fieri:ut amo amas amabo. Idem
fit in uerbis quartę cõiugatiõis in eo desinẽtib9:ut eo is ibo. Tertię coniu-
gatiõis omniũ uerboꝝ futurũ & quartę in o desinentiũ fit a prima psona
pręsenti o finali cõuersa in am:ut lego am es:audio audiã es. Et notandũ
est q̃ nullo alio modo iuenies in ꝑma psona ante m litterã uocalẽ quę in
aliã trãseat in secũda:nisi in supdicto futuro. Tis secũda psona impatiui
modi pręsẽtis tẽporis a secũda psona fit indicatiui abiecta s. In tertia ꝯo
cõiugatione etiã i in e correptã cõuertim9:ut amas ama: doces doce:legis
lege:audis audi. Ideo autẽ i in e cõuertit tertia, quia debꝫ seruare tempus
qd habet secũda indicatiui nõ poterat i finalẽ corripere. In omni enĩ ꝯbo
i in fine posita ꝓducit. Tertia uero eiusdẽ impatiui psona a prima indi-
catiui o finali in ꝑma cõiugatiõe in et:in aliis uero ĩ at cõuersa fit: ut amo
et:doceo at:lego at:audio at. Hęc eadẽ tertia psona abiecta t: sꝫ ꝓducta

Amauerimus . docuerimus penultima correpta

De Pręterito perfecto

Amauimus correpta . i .

Amauerũt / Amauere — penul . ꝓduc

Amauerã . penult . correp

Plusq̃mpfectũ futurũ

De Impatiuo

In omni uerbo . i . in fine posita producitur

Amet . doceat . Legat . Audiat

e uel a & assũpta mus facit primã plũralis suam:ut amet amem9:doceat
doceam9:legat legam9:audiat audiam9. Secũda uero pluralis a sigulari
sua fit adiecta te syllaba: ut ama-ate:doce-ete:audi.ite. Et notandũ q̃ in
tertia cõiugatione e finalis quę loco i correptę ponitur in plurali numero
eiusdẽ psonę in penultio loco:in quo licet i correptũ iuenire redit in i lege
legite. Tertię autẽ pluralis impatiui mõi in oĩ cõiugatiõe a singulari sua
fit inꝑposita n lra:ut amet amẽt:doceat doceãt:legat legant:audiat audi
ant. Futurũ impatiui secũdę & tertię psonę cõe est: & fit adiecta secũdę
psonę pręsentis tẽporis to syllaba:ut ama-amato:doce-doceto:lege legito:
audi audito. Hoc quoq; notandũ est q̃ e finalis in i redit in penultia syl-
laba ꝓpter supdictã rationẽ:lege legito:huic addẽtes te syllabam facim9
secũdã psonã pluralẽ:ut amato amatote:doceto docetote. Tertia ꝯo plu-
ralis futuri impatiui a tertia plurali pręsentis indicatiui in oĩ cõiugatiõe
fit adiecta o:ut amant amãto:docẽt docẽto:legũt legũto:audiũt audiũto
eunt eũto. Optatiui modi pręsens & pręteritũ impfectũ in oĩ cõiugatiõe
a secũda psona impatiui fit assumes rem:ut ama amarẽ:doce docerẽ:lege
legerẽ:audi audirẽ. Pręteritũ uero pfectũ & plusq̃pfectũ eiusmodi fit a
pręterito pfecto addita s & sem: ut amaui amauissẽ: docui docuissẽ:legi
legissẽ:audiui audiuissẽ. Futurũ optatiui fit a ꝑma psona indicatiui o in
em cõuertẽs in ꝑma cõiugatiõe: in aliis uero o in am: ut amo amẽ:doceo
doceã:lego legam:audio audiã. Futuro quoq; optatiui simile est pręsens
subiũctiui:ut lego legã:audio audiã. Pręteritũ quoq; impfectũ subiũctiui
sile ẽ pñti & ꝑterito ĩpfecto optatiui:ut quũ amarẽ:quũ docerẽ cũ legerẽ:
quũ audirẽ. Pręteritũ pfectũ subiũctiui a pręterito pfecto ĩdicatiui fit:qd
mutat i finalẽ in e correptã:& assumit rim: ut amaui amauerĩ:docui do-
cuerim:legi legerim:audiui audiuerĩ. Idẽ est futurũ eiusdẽ ꝑma tãtũmõ
psona mutãte rim in ro:ut amauerĩ amauero ris rit:amauerim9 tis rint.
Similit docuerĩ docuero ris rit: docuerim9 ritis rint: legerĩ legero:audierĩ
audiero. Pręteritum plusq̃pfectũ subiũctiui simile est pręterito pfecto &
plusq̃pfecto optatiui:ut utinã amauissẽ:docuissẽ:legisse:audiuissẽ. Infini-
ta ĩ oĩ cõiugatiõe fiũt a pñti tpe secũdę psonę impatiui addita re:ut ama
amare:doce docere:lege legere:audi audire. Pręteritũ pfectũ & plusq̃pfe-
ctũ a ꝑterito pfecto & plusq̃pfecto optatiui fit abiecta m: ut amauissẽ
uisse: docuissẽ uisse:legissẽ isse:audiuissẽ uisse. Futurũ uero supinũ desi
nẽs in um & uerbũ ire: ut amatũ ire:doctũ ire: lectũ ire:auditũ ire. Vel
ꝑticipiũ futurũ neutrũ & cẽ uerbũ substãtiuũ: ut amaturũ eẽ:docturũ eẽ:
lecturũ eẽ:auditurũ eẽ. Participia ul supina quę tres casus vident habere
et loco ĩfinitiui cũ articulo cõiũctiui apud grecos accipiũt:nascũt a ꝑtici-
pio pręsẽtis s ĩ d cõuersa:& addita i ul o ul um:ut amãs di do dũ:docẽdi
do dũ:legẽdi do dũ:audiẽdi do dũ. Sũt alia q̃q; duo quę ad formã ꝑticipij
pręteriti tẽporis desinũt in um ul in u:ut amatũ amatu. Sed hꝫ int est int

Futurũ impatiui

De Optatiuo

De subiunctiuo

De Infinitiuo

Participia uel supina quę iuniores uocant gerundia . / .

amandũ & amatũ:& inf amãdo & amatu qd amandũ necitatẽ amoris significat:amatũ initiationẽ ad amorẽ. Siſiter amãdo in ipſo amore eſt: amatu ꝑ amatiõe:ul ꝑ amore.i.pro ipſa re accipiť:& ꝗ manifeſtat etiã ipſa iterꝑtatio greca:qd ſupiora.i.amãdi amãdo amandũ & amatũ:infi nitiuoꝝ nõ ſolũ cũ articulo:ſ; etiã cũ ꝓpoſitiõe vim habẽt: ut in ꝗ faciẽdo faciendũ:ad ꝗ faciẽdũ faciẽdi ꝑ oportet facẽ.Sequẽtiũ uero alterũ cũ pre poſitiõe greca & articulo infinitũ ſignificat:ut uenatũ:uel magis ꝑ ipa re ad locũ accipiť uenatũ ꝑ aduenationẽ: quõ & uenatu pro uenatiõe: ſicut miſerabile viſu ꝑ viſione:dictu ꝑ dictiõe.Multis igiť modis ſicut ĩ aliis locis docuim9:nomĩa accipiẽda ſũt magis q̃ ꝗba:vnde & ꝓpoſitiões iue niũtur ante ea que in dũ deſinũt:qui ẽ accuſatiu9 uel in do: qui ẽ ablatiu9 poſitę: ut amãdũ uel in amãdo: paſſiua ex actiuis fiũt ꝗ mõ. Cia actiua cuiuſcũq; cõiugatiõis in quocũq; tpe mõ uel pſona in o deſinẽtia aſſumũt r et faciũt ex ſe paſſiua:ut amo amor:amabo amobor:amato amator: do ceo doceor:docebo docebor:doceto docetor: lego legor:legito legitor:legũ to legũtor:audio audior:audito auditor:audiũto audiũtor. Omnis ſecũda pſona paſſiua in pñti & ꝑterito impfecto ĩdicatiui & optatiui ab actiua ſua fit inꝑpoſita ri:ſed in tertia pro i penultĩa e correptã habet:ſed etiã ris in re cõuerſa ſolet eadẽ ſecũda pſona in oĩ cõiugatiõe ꝓferri:ut amas ama ris ul amare:doces doceris ul docere:legis legeris ul legere:audis audiris uel audire.Quõ docuim9 in actiuo ſic in paſſiua pñtis decliatio docet et reliquoꝝ tẽporũ abſq; ꝑterito ꝑfecto & his que ex ꝗ naſcũtur ꝑ diuerſos modos decliationẽ que fit ſecũdũ vnã ex tribus cõiugatiõib9. Tertia uero pſona ab actiua ſua adiecta ur ſolet fieri:ut amat amatur:docet doceť:le git legiť:audit audiť.Sed penultĩa in oĩbus cõiugatiõib9 ꝑduciť excepta tertia pluralis ꝑma & ſcd'a pſona a ſcd'a pſona actiui abiecta s & addita mur & mini ſiũt:ut amas amamur amamini: doces docemur docemini: legis legimur legimini:audis audimur audimi.Et ĩ oĩ cõiugatiõe penul tima ꝑmę pſonę antepenultĩa ꝗo ſecũdę ꝑducit ſyllaba abſq; tertia cõiu gatiõe tertia pſona pluralis ab actiua ſua fit adiecta ur: ut amãt amãtur docẽt docenť:legũt legũtur:audiũt audiũtur. Quę ꝗo ĩ m deſinũt actiua ꝑmę pſonę ꝑ oẽs cõiugatiões & mõs in pñti & in ꝑterito impfecto ul in futuro m in r cõuerſa faciũt paſſiuũ. Nam oẽ preteritũ ꝑfectũ ꝑ ꝓticipia declinanť in paſſiuis:ut amabã amabar:amarẽ amarer: docebã docebar docerẽ docerer:legebã legebar:legerẽ legerer:audiebã audiebar:audirem audirer. Amẽ amer:doceã docear:legã legar:audiã audiar. Ceteras uero pſonas ſecũdũ ſuꝑdĩas regulas decliam9 oẽ ꝑteritũ ꝑfectũ et pluſq̃ꝑfectũ paſſiuoꝝ ul ſimiliũ paſſiuis ꝑ ꝓticipiũ ꝑteriti tpis & ꝑ ſũ uerbũ decliať: ut ſoleo ſolit9 ſũ:ul cõia ul deponẽtia. Paſſiua ꝗo impatiua ſecũdę pſonę in oĩ cõiugatiõe ſiſta ſũt ĩfinitiuis actiuis:ut amare docẽ legẽ audire. Ter tia ꝗo a tertia ſua ꝗbi actiui fit adiecta ur: ut amet ameť:doceat doceať:

Lauren. 31

Lauren. 31

Lauren. 52

Germndũ in do ablatiu

De Paſſiuorũ formatiõe

Impatiua paſſiua

legat legať:audiat audiať. Pluralia ꝗo ſecũdũ ťmĩationẽ tertię pſonę ęq liter ťminanť addita m pro t in ꝑma & tertia pſona inꝑpoſita n:ut amet amemur amenť. Nam ſecũda pſona impatiui ſimilis ẽ ĩdicatiui ſecũdę quõ & apud grecos amamini docemini legimini. Hęc.n.tã ĩdicatiuo q̃ licꝫ dũq; adſũ loqmini mecũ.et idẽ. Et cõtẽplamini me eodẽ vultu.et idẽ in Eunucho. Vos me ſeqmini.Saluſti9 ĩ catilinario.Expgiſſimi aliqñ & capeſſite rẽ pu.et idẽ in Iugurthino. Vos colite & obſeruate talẽ hũc virũ imitamini virtutes eius:& enitimini ne ego meliores liberos ſũpſiſſe vi dear q̃ genuiſſe.Futurũ impatiui ſecũdũ ſuꝑdictã regulam fit ab actiuo deſinente ĩ o addita r:ut amato amator:doceto docetor: legito legitor:au dito auditor.Siſr ĩ ťtia plurali:amãto amãtor:docẽto docetor:legũto legũ tor:audiũto audiũtor. Secũda ꝗo pſona ĩdicatiui modi mutatiõe i finalis in or fit: ut amamini minor:docemini minor:legimini minor:audimini audiminor.Cmniũ modoꝝ ꝑteritũ ꝑfectũ et pluſq̃ꝑfectũ ſicut ſuꝑdictũ eſt ꝑ ꝓticipiũ ꝑteriti tpis: & ſubſtãtiuũ uerbũ ꝑfeť ſubiũctiui ꝗo futurũ ſicut eſt:ut amat9 ſũ:amatus fui: amat9 erã: amatus fuerã:amat9 eſſem uel fuiſſem:amat9 ſim ul fuerĩ: amat9 ero ul fuero. Infinitiua paſſiua ex actiuis fiũt mutatiõe e finalis in i abſq; ťtia cõiugatiõe: in illa.n.abiecta re ultima ſyllaba:penultĩa e in i cõuertiť:ut amare ri:docere ri:legere gi: audire ri.Preteritũ pluſq̃ꝑfectũ ꝑ ꝓticipiũ neutri generis & uerbũ eſſe ul fuiſſe fit:ut amatũ eẽ ul fuiſſe:doctũ eẽ ul fuiſſe:lectũ eẽ ul fuiſſe:auditũ eẽ ul fuiſſe. Futurũ ꝑ ꝓticipiũ ſiſe & ꝑ iri ꝗbũ:ut amatũ iri:doctũ iri:lectũ iri:auditũ iri. Cẽ ꝓticipiũ pñtis qdẽ tpis in ns deſinit: & in pm ſa qdẽ et ſecũda cõiugatiõe inꝑpoſita n ſecũdę pſonę pñtis ĩdicatiui mõi: ut amas amãs:doces doces.In ťtia ꝗo & ĩ q̃rta a ꝑma pſona fit cõuerſa o in ens:ut lego legẽs:audio audiẽs.Excipiũť eo & queo quę euphonię cã iens ꝑ eens quiẽs ꝑ queẽs:& faciũt genitios eũtis ꝑ iẽtis:& queũtis ꝑ quiẽtis.Cẽ par ticipiũ ꝑteriti tpis s ul t ul x habet ante us:ut amat9 doct9 lęſus fixus:exci piť mortu9.Oẽ ꝓticipiũ futuri ĩ rus ul ĩ dus deſinit:ut amatur9 et amãd9 doctur9 docẽd9:lectur9 legẽdus:auditur9 audiẽd9.Noĩa ꝗbalia plerũq; a ꝓticipio ꝑteriti fiũt mutata finali us ĩ or:ut amat9 amator:doct9 doctor In tor deſinẽtia mutãt tor ĩ trix:ut amator amatrix:doctor doctrix:lector lectrix:auditor auditrix:& faciũt foemĩnũ.Rerũ autẽ ĩcorpaliũ uocabula plerũq; ꝑteriti tpis ꝓticipiis ſiſta ĩueniũtur: ſed q̃rtę decliatiõis ſũt ut iudi catus monit9 habit9 audit9:fiũt etiã a genitio ſuꝑdicti ꝓticipij addita o correpta i:ut cõiũctus cõiũcti cõiũctio:ratus rati ratio: penultĩa correpta eſt:tñ qñ noĩa ꝓticipiis futuri tpis foemĩnis in a deſinẽtib9 ſiſta ſũt:ut ſcri ptura pictura armatura: eſt qñ in um deſinũt ul in or:factũ dictũ: labor armor.In o deſinẽtia ſeruãt regulã actiuoꝝ. In or uero paſſiuoꝝ de quoꝝ ſpecieb9 in libris quos de ꝗbo ſcripſim9:latius diſertũ inuenies.

Terẽtiqꝫ
Terẽtius
Terẽtius
Terẽtius
Salluſtius
Salluſtius

coniũctio
Ratio
Nominũ ~~uerbalũ~~ corpor. diuerſę terminationis

Finis

De orbis ſitu.

NAturę genitor:quę mūdū cōtinet omnē
Annuę rex cęli:politū telluris & vndę
In quas imperiū:mortalib9 ipſe dediſti
Materię tantę me promere carmīe digno
INcipiens terrę tractus pontiq; meatus
ET fluuios canere atq; urbes populoſq; p orbem
DIſcretos.latę refluum memorare parabo
OceanŪ:tellus quo cingitur ęquore tota.
INſula ceu ſeſe diffūdens littore uaſto
NON tamen aſſiduo:teres vndiq; margine circum
CLauditur hęc bifido:ſed brachia littore pandens
ARctatur rapidos curſus ad ſolis vtrinq;
AſſIMILIS fundę ſed quāuis corpore toto
VNa ſit hęc homines tris dicūt eſſe diręptas.
ET primā libyen:poſt europen:aſiamq;
SED libyam europę diſcernit finibus amplis
LInea:quā obliquant gades atq; hoſtia nili.
QUa boreę excurrit mephitis terra ſub axes
ATq; locum nouit ſpartano famo canopo
SED terras aquilo qua frigore dānat iniquo
EUropen aſię tanais diſiūgit ab oris
SAuromatas linquēs:ſcythiā qui gorgite uaſto
PręſtringIT:prękepſq; ruit meotida poſcens
AT medius finis iam iam decliuis ad auſtrū eſt
QUas belleſponti fauces dixere priores
SED magis auſtralis ſūt fminus hoſtia nili
PER mare ſic fluuioſq; patens diſcernit orbis.
AST alij terris malūt diſcernere terras
FInibus eſt aſię latus arctū:lingua ſupernis
CAſpia:quā mediā faciūt:atq; ęquore ponti
EUxini locus hic diſcrimen dicitur eſſe
EUropę atq; aſię diſiūgens ruribus arua.
ASt alius finis longiſſim9 exit in auſtros:
QUi ſecat ęgypti terras:ęquorq; ſabęum.
SEparat hic libyen aſię confinia rūpens.
TAlia mortales peribent diſcrimina terrę.
CIrcuit oceani gurges tamen vndiq; uaſtus:

Q ui quãuis vnus ſit plurima nomina ſumit
F inibus beſperiis atlanticus ille uocatur:
A t boreę qua gens ferens arimaſpa ſub armis
D icitur.ille piger nec non ſaturnius idem.
M ortuus aſt aliis:minimo quod lumine ſolis
P erfruiť:tarde radios nam ſuſcipit ortus
N ubibus & craſſis premiť:nimbiſq; grauať.
V nde tamen primo conſcẽdit lumine titan
E oumq; uocant:atq; indum nomine pontũ
S ed qua deuexus calidũ polus excipit auſtrũ
A ethiopũ quę ſimul pelagus rubrumq; uocať
Q ua deſerta patet tellus ardore peruſta.
C ircuit oceanus ſic totum maxim⁹ orbem
N ominib⁹ uariis celebrat⁹:& ęquore tanto
H inc atq; inde ſinus penetrabilis efficit ille
E xiguos multos dirimẽs mare quattuor amplos
P erſecat beſperiã primus qui porgitur vndis:
P amphylũq; latus libyę ꝓtendit ab oris
H ic minor eſt reliquis:maior quem caſpia tellus
S uſcipit intranté uaſtis aquilonis ab vndis
N omine ſaturni quod tethys poſſidet ęquor
C aſpius iſte ſinus ſimul hyrcanuſq; uocatur.
A t duo qui ueniũt auſtralis ab ęquore ponti:
H ic ſupra currens mare ꝑſicus efficit altum
E regione ſitus:qua caſpia uoluitur vnda.
F luctuat aſt alter panchea quia littora pulſat
E uxini contra pelagus protentus in auſtros
H oſce ſinus ꝓhibens:quos tethyos efficit vnda
M aiores nam ſunt alij:multiq; minores

NVnc maris beſperij luſtrabo carmĩe rectus
Flexibus in uariis quo frangiť ęquore põtus
A ſtringens pelago terras circũfluus illis
M ontibus & radens ſuppoſtas urbibus oras.
A dſis o numen ſtudiorũ prę ſul & artis
O rdine principiũ capiens atlantis ab vnda
H erculeo celebrant quã mete munere gades:
C ęliferaſq; tenet ſtans atlas monte colũnas.
E ſt prim⁹ uaſtis qui pontus hibericus vndis
D iuidit europen libya cõmunis utriq;
H inc atq; hinc ſtatuę ſunt:ambę littora cernũt
H ęc libyes hęc europes aduerſa tuendo.
G allicus hũc gurges:qui celtica littora pulſat
E xcipit:hũc ſequiť ligurũ cognomĩe dictus
Q ua domini rerũ terris creuere latinis.
A d petran leucen aquilonis ab axe reductus
Q uę freta ſicanię concludit littore curuo
I nſula ſed cyrnos ꝓpriis pulſatur ab vndis:
I ntra ſardoniũ pelagus celtũq; refuſis.
I nde ſalis tumidus tyrrheni uoluiť eſtus
A d partes uergens auſtrales.excipit iſtum
S icanię gurges ſolis deflexus ad ortus:
Q ui procul effuſus pachynis tenditur oris
A d creten ſũmam:quę ꝓminet ęquore rupẽ:
Q ua gortyna potẽs mediis qua phaeſtos ĩ aruis
A rietis hanc rupem ſimulanté uertice fronté
P ro merito graij criu dixere metopon.
H oc mare gargani cõcludit iapygis ora.
I llinc incipiens extendiť adria uaſtus
A d boreã penetrãs pelago ſolẽq; cadenté
I onius pariter ſinus hic ꝓhibetur ab orbe.
D iuidit & geminas diuerſis partib⁹ oras:
Q uas tamen extremas cõiungit termin⁹ vnus.
A d dextram partem protendiť illyris alma:
P oſt hanc dalmatię populoꝝ martia tellus.
A d leuam auſonię porrectus cõtinet iſthmos
Q uem tria circũdãt maria vndiq; littore curuo
T yrrhenũ ſiculum nec nõ ſimul adria uaſtus
F inibus at propriis exceptant ſingula uentos
T yrrhenũ zephyro:ſiculũ ſed tundiť auſtro:
A dria ſuccurrens eoo frangitur euro.
A ſt poſt ſicaniam tractu diffũditur alto
A d ſyrtim pelagus libycis quę cingiť oris:
M aiorem poſtq̃ minor excipit:ęquora longe
A tq; ſinu gemino reſonãtia littora pulſant:
F inibus a ſiculis cretęum tenditur ęquor:
A d ſolis ueniens ortus ſalmonida poſcens.
D icitur eous qui cretę terminus eſſe.
P oſt hãc eſt geminũ mare uaſtũ fluctib⁹ atris
F luctib⁹ biſmarici boreę quod tunditur atris
Q uod ruit aduerſus celſę de partibus arcti
Q uod prius eſt phariũ ꝓhibẽt:hoc littora tãgit

P ręcipitis casu montis.post vnda secunda
S idoniũ est pelagus:penetrat qua gurgite pōtus
I sicus arctoas ad partes ęquore uergens.
N on longe rectus:cilicum nam frangit oris.
H inc zephyros poscēs ueluti draco flectit vndis
Q uod iuga montiuagus uastat:siluasq; fatigat:
P artibus extremis pamphilia claudit isto:
A tq; chelidonię rupes cingūtur eodem
A t procul hūc zephyrus finit patareide sūma.
P ost hęc arctoas ad partes aspice rursus
A egeum:superat qui fluctibus ęquora cuncta:
D ispersas uasto qui gurgite cycladas ambit.
T erminat hūc imbros pariter tenedosq; coercēs.
A ngusta trahitur qua fauce propontidis vnda
A sia:quam supra populis distendit amplis
A d notiam partem:qua latus ducitur isthmos.
T hreicius sequit post bosporus hostia ponti:
H oc nullum phibent terras angustius orbis
E sse fretum dirimens.hic sūt symplegades arctę.
P anditur hic ponti pelagus titanis ad ortus
Q uod petit obliquo boream solemq; meatu
H inc atq; hinc medio ꝓcurrūt ęquore colles:
V nus qui ueniens asię de parte carambis
D icitur australi:sed contra finibus alter
P rominet europę hunc criu dixere metopon.
E rgo cōueniūt aduersi gurgite tanto
D istantes quantū ternis transire diebus
E ualeat nauis:bimarem sic ęquore pontū
A spicias similem cornu quod flectitur arcus
N eruo curuati distento dextera neruū
A ssimulat:recto trahit nam linea ductu
E xtra quam boream quo scandit sola carābis
S ed formam cornu geminatis flexibus edit
L ittus:quod pontum cingit sub parte sinistra
I n quam mętotis penetrans aquilonis ad axe
Q uam scythię gentes circūdant vndiq; ripis
E t matrem ponti phibent mętotidis vndam.
S cilicet hic ponti uis exit gurgite multo
C immeriũ torrens per bosporon:hic ubi taurũ
C imerij gelidis habitant sub finibus vnũ.
H ęc maris est speties splendens hęc forma ꝓfūdi.

N Vnc tibi telluris regiones carmĩe pandā:
n Vt cernas animo nō visas lumine terras.
Atq; docens alios lauderis pectore docto.
I ncipiens libyę tenuisq; a tethyos vndis
O ceanus tyrias qui pulsat gurgite gadis
T enditur ad notias partes & solis ad ortus.
E t messis formam reddit mēsoribus arcis
Q uam tradūt terrę nō ęqua margine cinctam.
T erminat hęc fines rubri prope littora ponti
L atos ęthiopum populos:quos possidet alter
Q uem calidis iuxta terris pascūtur erembi
H os pelli similes pardi dixere priores.
N anq; solum squallens urbes distinguit opacas.
H ac sitis hac humor latos uariat in agros.
S ed sūmam libyen habitant ad tethyos vndas
A lcidę qua sunt statuę maurusia plebes.
P ost hos ĩmensę nomadū de semine gentes
A tq; masęsylij nec non masylia proles:
S altibus hos duris asper siluisq; uagantes
V ictus alit sęua quęsitus cęde ferarū:
S cilicet ignaros terras proscindere aratris
A gricolasq; boues plaustris domitare sonoris:
N anq; errant nemorū per dumos more ferarū.
Q uos prope tendūtur fines carthaginis altę
P erpetuas tyriis celebrat quę condita laudes
Q ua regnans felix dido per sęcula viuit:
A tq; pudicitiam non perdit carmine ficto
H anc minor insequit syrtis maiorq; secunda
Q ua tumor ĩmensus tyrrheni pellitur ęstus:
A ccersuq; furit siccisq; receptus arenis.
A st inter syrtis urbs est quā nomine dicūt
E sse neapolin:hanc supra iustissima fertur
H ospitiis gaudens gens degere lotophagorū
H os licet ad fines desertas cernere terras
E xtinctis populis nasamonū marte latino.
A lbystę post hos terrarū rura tenentes
I n medio sūmis libycis & gētibus hāmon.
N ec non cyrene clarorū mater equorū
V rbis amyclęę propter quā condidit olim.
M armaridę:post hos ęgyptia flumina uertūt
G ętuliq; supsunt viciniq; nigrentes:

C ontinuo post hos sequit phaurusia tellus.
H anc habitant iuxta garamãtes debrite clari
Q uę superat cũctas urbs miro munere fontis:
F rigore qui noctis feruet calefactus & umbris
A t solis friget radiis glacialis & igni.
O mnib9 extrema populis claudũtur in ora
A ethiopes:libyes ubi finit littore cerne
O ceanũ nimio quę pulsat sole calentem.
N ec longe feruent blemio4 collibus agri
H inc fluuij pinguis descendũt flumina nili
P artibus a libycis:qui currens solis ad ortus
S iris ab ętbiopum populis cognomĩe fertur.
V ersum cultores nilum dixere syenes:
H inc currens nilus ad partes flumine pingui
F ertilis ęgypti terras foecũdat opimas:
S eptenoq; ferit pellęum gurgite pontum:
N on alius tantum fluuio4 ditat arenas:
A tq; trahens limũ cõplectit ubere campos:
H ic latis libyen asię disterminat oris:
H ęc ortus cernit:videt austros illa calentes.
H unc habitant iuxta sapientũ corda virorũ
D isposuere vias qui vitę mente potenti:
E t primi dederant sulcos & semina terris:
O bliquos solis tractãtes pectore cursus:
H orũ telluris fines nũc carmine dicam
E t formã celebrat quã gloria magna ꝑ orbẽ:
H ęc igitur latis diffusa patescit in aruis
F ertilis & superans alias pinguedine glebę:
M arginibus laterũ format at vndiq; ternis
L ata quidem boreę sub littore tenditur oris:
A st ortus angusta petit:sũmamq; syenem:
Q uam celsi media montes utrinq; coercent:
I rrigui per quam descendũt flumina nili:
H anc habitant homĩes multi pariterq; opulẽti
Q ui ueteris clareq; colũt sub moenia thebes
Q uam ꝑhibent centũ portas habuisse priores
F ilius aurorę memnon qua regna tenebat.
H ic sunt & septem mediis in finibus urbes:
Q uas celebrat totum discurrẽs fama ꝑ orbem:
E t quicũq; maris viuũt prope littora uasta.
Q ua lacus est ingens liquide serbonidis vndę:

A d cuius zephyrũ macetũ sunt moenia regis.
E t pharos idothees scopuli pallenidis alti.
P ost urbs sub casio pellusi uergit ad ortus.
N auigiis populus duris quam possidet aptus
N on tamen est libyes ponẽdus finibus iste:
S cilicet ęoas nili qui continet oras:
N ili quem circum floret mirabilis arbor:
E xtinguit quę sitim pomo:cui nomen ad ipsos.
H ęc facies libyes.hic claudit termin9 illam.
S unt tamen hic alię gentes:quę littore sũmo
T ethyos aut mediis habitant telluris in aruis
E t gratas circum ripas tritonidis vndę.
H ic lapis heliotropius:qui nomine uero
D icitur:cõuertit radios nam solis in vnda:
S i quis eum fusa labris ĩmergat aenis
S anguineiq; rubens resplendet luce coloris
P urior at soli renitet nudatus ab vndis.

S I placet europes quoq; me nũc dicẽ formã
Haud taceã:simil libyę ẽ sz ꝓgit ad arctos
Finibus & pariter distẽtis pergit ad ortus.
L inea nanq; asię similis disiũgit utranq;.
H ęc notias spectat:partes aquilonis at illa:
A st ambas vnam si terras esse putemus
A ssimulent conum laterũ cõpagibus ęquis:
C uius ad occasus est summũ:lata sub ortu.
S ic europa tibi facili dignoscitur arte.
A d cuius summũ prope metas herculis alti:
M agnanimę gentes dederat quis nomen hiberus
A d spacium multum terrarũ rura colentes
O ceanum boreo contingũt frigore durum:
S crutaturq; decus pulchrum sapientib9 auri.
Q uos tamẽ haud maculat prę:sẽs:nec deiicit absẽs.
Q ua sunt germani bellaces:atq; britanni
S altibus hercyniis germania subiacet atrox.
H ęc tergo similis taurino dicitur esse.
E pascit uolucres mirum fulgentibus alis:
Q uis ducibus noctu cernũtur flexa viarũ.
P yrrhenes sequit mons:post hũc ẽ celtica tellus
E ridani fontis contingens rauca fluenta.
H ic phętbonta suum carę luxere sorores

H ic electra legunt alnis ſtillantia celtę
S ucina quę memorāt mellis vini ue colore:
Q uę paleas rapiūt tractu:frondeſq; caducas.
P oſt hos tyrrheni:quos iuxta ſolis ab ortu
I ncipiūt alpes:quibus exit gurgite uaſto
O ceani rūpens glacialis littora rhenus.
H unc prope cōſurgit fons iſtri flumine longo
Q ui poſcens ortus:euxini ꝓuenit in vndas
I rriguam peucen amplexus gurgite quino:
C uius in arctoas eſt partes barbara tellus
I nnumeras gentes gremio cōplexa reducto:
C ui finem faciūt męotidis hoſtia uaſtę.
H inc ſunt germaniq; truces:& ſarmata bellax
A tq; getę:nec non baſternę ſemina gentis.
D acorūq; manus & martia pectora alani.
A tq; dromon tauri retinētes fortis achilli.
A nguſtum & longum męotidis hoſtia iuxta.
H os equites ſupra celeres fundūtur agaui.
A tq; melanchlęnū populus metuēdus in arcu.
P oſt hippemologi ſunt:hippopodeſq; potentes:
A tq; gelonus cum neuris pictiq; agathyrſi.
H ic ubi deſcendit porrecta boryſthenis vnda
E uxinūq; ſubit criu prope tracta metopon
E regione iacet locus hic ſymplegados arctę
H ic ſunt aldeſti quoq; panticapiq; fluenta:
D iuidui currūt ripeis montibus ambo
I mmiſcent qua ſe ponti glacialib9 vndis.
N aſcitur electrum prętfluens luce nitenti
M enſe ſolet primo qualis ſplendeſcere luna
H os adamanta legunt iuxta fortes agathyrſi.
T ot dirimit gentes aquilonis partibus iſter.
H uius ad auſtrales terras gerręq; feroces
N oriciiq; colunt bellaces pannoniiq;
E t myſi thracum boreis in finibus orti
I n quorū terris quas ponti perfluit vnda
I gnipotens oleo cōmixto gignitur herba
M edica cui nomen cuius cōpeſcere flammas
S i quis aqua capiat:plus ignem paſcit in illa.
P ulueris hunc iactus potis eſt extinguere ſolus.
T braces arant poſt hos latiſſima rura tenētes
Q uę torrens ſtringit finitq; ꝓponti dis vnda:

A tq; helleſponti fauces ęgęus:& altus
N aſciť hic ſcopulus pallene gemma refulgēs
A ſterium ꝓhibent:ſtellis certare putatur.
E t flammę ſimilis ſplendenti lumine lychnis.
H ic ripas iſtri porrectas vndiq; ſtringūt.

E Vropę reliquas nūc partis aſpice ternas
Phoebeos uergēs:qb9 eminet illa ſub ort9.
Prima eſt hiſpanū:quę frāgit littora pontū
A ltera tyrrhenum quę pulſat molibus ęquor
T ertia quę graios circūfluа gurgite paſcit.
S ed tamen oceanū contingit hiberica tellus,
O cciduū calpę:qua ſūmam ſuſtinet vnam
H erculis e ſtatuis:quam ſupra diues & alta
T arteſſus templiq; ſedent qui collibus imis
P yrrhenes:cęlum qui tangit uertice ſūmo.
A ſt ambas intra tellus iacet auſonidarū:
L imite quam recto mediam ſecat apēninus
Q ui mons incipiens boreis ex alpibus altus
I n freta ſicanię porrect as terminat oras:
H unc urbes circū populi gētesq; frequētant.
Q uos breuiter retegā noſtro tibi carmīe cūctos.
T yrrheni primum fortes:iuxtaq; pelaſgi
C yllenes quondā propria qui ſede relicta
T yrrhenis ſociis petierūt nauibus arces.
H os prope ſunt omni ſuperantes laude latini.
Q uorū per terram diſcurrit in ęquore thybris
R egius irriguo dirimit qui gurgite romam:
R omam quę genitrix regum dominať in orbē.
P oſt hos pingue ſolum ſequiť campania diues
H ic ubi parthenopes domus eſt caſtiſſima frugū
F ertilis.hanc pontus propriis exceperat vndis
A d noton eſt longe ſupra ſirenida rupem
D icentis ſilari gurges ſpectabile flumen.
H unc habitant prope lucani brutiiq; coloni
A d leucopetram longiſſima rura tenentes.
H inc eſt ad boream zephiri quę ſūma uocatur:
S ub qua ſunt locri celeres:qui tempore priſco
I ſtuc reginam propriam uenere ſecuti
A uſoniamq; tenent:qua currit flumen halecis.
M oenia cernūtur metaponti:deinde crotonq;

Q uam pulcher gratã prętterfluit ęsarus urbem.
V lterius pergens hinc templa lacinia cernens:
P oft hęc est sybaris:periit quę numinis ira
P rępones hominũ tumulos tęlestibus aris.
P ostere qui priscis ausi certamina soli
S amnitis medio complectit italia tellus
I n gremio:marsosq; simul.tũc deinde tarentũ
T angitur ęquoribus.quod muniuere lacones.
C ontinuo calabrę telluris rura sequũtur
V sq; byrij sũmam:sed tendit iapygis ora:
Q ua salis adriaci trahitur uastissimus ęstus:
A tq; sinum penetrans aquileiũ colligit vndas.
A lta tegestręon postremę moenia terrę
Q ua sinus ionius finitur gurgite lasso:
H i sunt ausonię populi gentesq; potentes:
F lexilis hinc pontus cõuertens uergit ad ortus
A tq; liburnorum terras hyllisq; feroces
B ulimeon pariter prętstringens litora currit.
E t uenit illyrias late porrectus ad arces.
Q uas tollunt montes excelsa cacumina sũmas.
C ernitur hic tumulus qui cadmi dicitur esse
H ermionęq; simul:nanq; hic serpẽtibus illi
C orpora post tempus longũ mutasse ferũtur
I n senio.postq̃ patriam thebisq; relinquũt
H inc illos aliud posuerũt numina monstrũ
N anq; duo tumuli cõcurrũt peste futura.
S ignificat quotiens sęuissima damna colonis.
H ęc regio fontem mirandę concipit vndę
Q uem merito ueteres dixerũt nomine sacrum:
N am gelidus superat cunctarũ frigus aquarũ:
A ccensasq; faces si quis prope duxerit vndam
E xtinguit flammas:recipit sed rursus easdem
A dmoueat dextra cũ extinctã lampada fonti.
S ed supra tracen:necnon epiron ad austros
P rincipiũ terrę doctissima gręcia sumit
A scendens multũ:geminoq; sub ęquore cincta
A egęo siculoq; mouent qua flumine uenti
D iuerso:siculũ zephyrus tenet:eurus ad altũ
A egęum:sequitur pelopis post insula lata
C onsimilis folio platani:quod muris acutam
A equiparat caudam.cuius iacet isthmos imago

H ellados ad boream sibimet confinia iũgens:
L atior at tellus folium ceu flexile circum
C ingitur ęquoribꝰ zephyrum triphyllidis arua
E xcipiũt:per quam descendit flumine pulchro
A lpheus:qui messeni discinditur vndis
E urotę:terris ambo nascuntur aseis.
H ic tamen eleos:& diuidit ille laconas.
H ic mediis habitant late telluris in aruis
A rcades apidanei sub scopulos erymanthi
Q ua melas atq; crathis fluuij qua currit iaon
T enditur atq; uetus:qua longo gurgite ladon:
H ic merulos phibent albos mirabile dictu:
H ic nasci linum:qui tacto accensus ab igni
E xtingui nequit quem graij nomine uero
A lbestum memorant:ferri nitet ille colore.
I uxta est argiuũ tellus pariterq; laconum
O rtus argiui uergunt:lacones ad austros.
A equoribus geminis isthmos pulsatur utrinq;
H oc ephyren cõtra est zephyrus:sed ꝓberat illud
E urus in immensũ quę mergit vnda ꝓfundũ
N omine quam danai dixere sacronida prisco.
A ttica sed tellus post isthmon solis ad ortũ est.
H inc orithyiam boreas rapisse puellam
T raditur.hic ilisos aquis deuoluit amnis.
B oetum sequitur finis:qua dicitur vnda
E sse potestatis diuersę.nanq; duobus
F luminibꝰ uertit uertuecũ lana colorem:
H oc fuscat niueas:hoc albat gurgite nigras.
L ocridis inde solum sequit regionis:& ora
T essalis & tellus macetũ cum moenibus altis
S ub cuius scopulos tangentes uertice cęlum
S peluncę ueteris seruant insignia cladis:
F inibus in mediis terrarũ nanq; videntur
O strea muricibus siccata latentibus esse:
D iluuiũ latebras dederat quod piscibus illas.
C oncipit & parit hic naturę munere gemma:
Q uam pęaniten perhibent pregnantibꝰ ista
A uxilium confert facilis releuamine partus.
C ernitur hinc niueas attollens uertice rupes
A emus threicius:quem contra tenditur agris
A d zephyrum regio dodones lata feracis

A d cuius notias partes ſub rupe aracynthi
A etolę gentes ſunt belli laude potentes
C ampi quos medios acheloia perſecat vnda:
E t mare trinacriũ perrũpit echinadas intra
R egna cephallenę prope ſunt ſapientis ulyxi
I ſte galactiten ripis oſtendit in altis
V beribus prodeſt:necnõ infantibus idem:
E t ſi quis terat hunc:albeſcit lacte liqueſcens.
H unc fluuiũ iuxta pręclaros ſolis ad ortus
P hocis ad arctoos uentos extenditur ingens
D onec contingat calida hoſtia thermopylarũ
S ub iuga parnaſſi cephiſſos gurgite magno
Q uam mediã dirimit deſcẽdens murmure uaſto
Q ua templũ phoebi memorabile delphica ſedes.

NVnc magno nobis ſunt inſulę ore canendę
Quas homĩes toto diſperſas ęquore cernũt
E ſt igitur ponto tellus circũflua prima
C ui nomen gladis:ſtatuas hęc herculis inter
A tyriis colitur cõtinuſa uocata uetuſtis.
C ontinuoq; iacent gymnaſię:has baleares
R omani memorãt:hinc frangit ęquore buſos
S ardonię poſtq̃ pelago circũfluat tellus
F ontibus eliquidis prębet miracula mũdo:
Q uot ſanant ęgros:pandũt dãnantq; nefando
P eriuros furto:quos tacto flumine cęcant.
P oſtq̃ non longe cernũtur littora cyrni:
C orſida quam pariter geminato nomine dicũt:
H anc ſolam phibent catochiten gignere terram:
C orporib9 lapis hic ceu glutine tectus adhęret.
N ulla tamen tellus latiſſima robora ſiluę
S ic habili generat:dehinc rupes ęolidarũ:
Q uas ſeptem numero phibent cognomĩe plotas
Q uippe viam ratibus pelago dant vndiq; uaſto
T rinacrię poſt hos moles diſtendit ampla
C ardinibus ternis:laterũ quam terminat actus
P rocurrens pachyno longe caſtriſq; pelori
E xterrenſq; rates lylibęi cautibus aſpris
E minet ad zephyrũ lylibe:pachynuſq; ſub ortũ
A ſpicit auſoniam:boreęq; pelorus ad axes:
Q ua mare vix ſuperãt haud ęquũ mille periclis

A nguſtum rapido quod frangit gurgite ſaxa.
T raditur hic pelagi diruptas viribus olim
E xcepiſſe fretum terras cogente ruina.
P lurima ſũt iſtic totũ memorãda per orbem.
D ianas fons eſt:camerina gignitur vnda:
Q uem ſi quis manibus nõ caſtis hauſerit vnquã:
L ętifico triſtis non miſcet pocula baccho.
H ęc eadem montem mirãdam ſuſtinet ętnam:
V ertice qui ſũmo rigida niue temperat ignem:
N ec ſuperant flãmę frigus nec frigora flãmas.
H ic ſalis acragas miracula poſſidet vnus
N aturas in quo proprias mutare videtur
I gnis & vnda:ſalem nanq; illum ſoluere flãmę:
V nda ſolet crepitus illis coniũcta mouere.
H ic & haleſinus fons eſt mitiſſimus vndis
T ibia quem extollit cantu ſaltare putatur
M uſicus & ripis lętans excurrere plenis.
C ernitur egregius lapis hic:cui nomen achates:
H oc dederat fluuius:cuius generatur ad vndas
H anc ſimulacra vides uenis oſtendere gẽmam.
A equoris ad ſiculi:quod uaſtis funditur vndis
A d noton eſt pontus libyę ſirtiſq; uadoſa
M aior:at ulterius ſi pergas:cerne minorem
O cciduam iuxta quam menix inſula fulget:
E t cercina ſimul libyca ſtatione patentes
H adria quas penetrat:uenias ſi parte ſiniſtra
A tq; legas calabrũ littus:tunc inſula magni
O ſtendit ſeſe diomedis nomine dicta:
Q uo profugus quondã victor conceſſerat ille
C oniugis inceſtę per fraudes aegialię.
I onium pergens abſyrtidas ęquor ad ortus
C ircuit:has olim colchi tenuere feroces.
L aſſi dum fruſtra medeę furta ſequũtur.
C ontinuo poſt haſce liburnidas aſpicis altas.
A d notias partes:hinc ſęua ceraunia nautis.
I nſulę ambracię contra cernũtur in alto.
E t corcyra potens.ithaces atq; aſpera tellus
E t quas oblimat riuis acheloius amnis.
F lumine torrenti precelſam chalcida linquẽs
S ed multę amnis hyperboreę ſub parte videnẽ
A egylaq;:inde cythera:calabria dura colonis.

A d radios uergit:ſed carpathus:hanc prope crete
P inguis & umbroſis extendens collibus iden:
A nte ortus ſolis ꝓhibent quam fulgere ſole.
G ignitur hic alimos:quam ſi quis mordeat herbã:
C ōpeſcit dãnumq; famis rabiemq; diurnam.
A t rhodos ęgyptum contra iacet iuſula diues:
S uniados contra quoq; ſũmum rupis ad ortus.
N ubila quam nũquam uetuerũt lumine ſolis:
N am purus carę potitur telluris abantas:
S upra ſunt ſelamis:nec nõ ęgina:ſed ortus
C ernentẽ cyprum pontus pãphylius ambit.
P oſt hęc ſunt ternę citra patareide ſumma
F ama chelidonias:celebrat quas nomine terras.
N ec procul eſt arados phoenices ęquore cincta.
A egęi uero diuerſis partibus alti.
A d fauces arctas multę ſunt inſulę abydi
C onfines aſię dextrę:europęſq; ſiniſtrę.
A d boream tamen hę ꝓtendũt ordine longo
E uropes macris contingit abantias oram:
E t celſam ſcyrus peparethus ſacraq; lemnos.
F ertilis atq; thaſos:ſimul imbros poſt corybãtũ
M oenibus antiquis ſamothracia cernitur alta.
A ſt aſię partem:quę tangũt ęquore primam:
D elon circũdant:has dicunt cyclad as eſſe:
C ontimbos:parados:ceu ſtellas aſpicis almas:
I oniaſq; ſimul:quas inter caunus & altę
S unt ſamnus atq; chius celebratę nomine claro.
A eolicę poſt:& leſbus tenedusq; ſequũtur.
E t ſinus inde melas helles prorũpit in ęquor.
P anditur hinc pelagus:tumidaq; ꝓpõtide feruet
A d boream:ſaxiſq; viget proconeſus in illa.
E ſt etiam leuis euxini partibus vna
Q uam leucen ꝓhibent:aduerſa boryſthenis ãnis:
P aſcit aues quoniam multas candore niuali.
H ic animas ꝓhibent heroum laude potentes
D egere ſecuras virtutis munere pulchro.
G immeriũ recta:ſed ſi quis boſporon ibit:
C ernitur hinc dextra.uaſtę męotidis vnda:
I nſula mole grauis trans alopecea lata
P oſt quã phenagoren:hermonaſſamq; nepotes.
E gregie quondã coluerunt gentis ionum

Leuce inſula

I nſulę hę celebres pelagi ſũt nomine claro.
A ſt alias refluum circũdat tethyos ęquor:
Q uarũ demõſtrem poſitum regionis ad oras.
A ethiopes habitant erytheam pectore iuſti
A tlantem iuxta longęui finibus olim
V enit hyperboreis quę gens poſt facta ꝓempti
G eryonis:domuit quem virtus herculis ingens.
S ed ſũmam contra ſacrum cognomine dicũt
Q uam caput europę:ſunt ſtanni pondere plenę
H eſperides:populus tenuit quas fortis hiberi.
A ſt alię oceani iuxta boreetidas arctas
S unt geminę rheniq; britãnides hoſtia cernũt.
H ic etenim laſſo perrũpit tethya curſu.
H as tamẽ haud habeat ſpacio ſupare per orbem
I nſula perfulget nigro ſplendore gagates:
H ic lapis ardeſcens auſtri ꝓfuſus aquarũ
A ſt oleo perdens flammas:mirabile viſu.
A ttritus rapit hic teneras ceu ſuccina frondes.
N ec ſpacio diſtant neſidum littora longe
I n quibus uxores amnitũ bacchica ſacra
C oncelebrant:heredę foliis tectęq; corymbis.
O ceani tranans hic nauibus ęquor apertum
A d thulen uenies:quę nocte dieq; relucet.
T itanis radiis:cum curru ſcandit ad axes
S igniferi boreas ſuccedens lampade partes
A d nauem pelago flectenti aquilonis ab oris
A d ſolem calido referentem lumen ab ortu
A urea ſpectetur tibi pinguibus inſula glebis.
H inc trepidos proram cõuertens nauis ad auſtros
T aprobanẽ ueniet:generatq; magna elephantes.
P er fines aſię:iacet hęc ſub ſydere cancri
L ittoribus cuius ſaliũt denſiſſima cete:
Q uę paſcit uaſtum mare rubrum montib⁹ ęqua
T enditur horribilis:quorũ per terga per armos
S pina ferens cladem:fatumq; ſub ore feroci:
Q uippe ſolent pariter nauem ſorbere viroſq;
N am mala tam pelagus q̃ terra merẽtib⁹ offert.
V lterius pergas ſi poſt carmanicla ſũmam
O gyris occurrat:qua dicitur eſſe ſepulchrum
R egis erythręi:dederat qui nomina ponto.
P erſicus inde ſinus penetrat:& icaron offert

Insula:quę fertur nimiũ placare dianam.
Tot sunt ingentes quas cingit tethyos vnda
Insulę:aſt alię diuerſis partibus orbis.
Diſperſę plures:fama latuere minores
Auris difficiles nautis uel portubus aptę
Quarũ nõ facile eſt mihi ꝓmere nomina uerſu.

ASt aſię fines amborũ linea monſtrat
Et formã contra poſitarũ imagine coni.
Paulatim trahitur tamen hęc orientis ad oras
Oceanus ſtatuas bacchi qua tangere fertur
Finibus indorũ poſtremis gurgite torrens
Qua ganges liquido nyſſęos irrigat agros
Non tantũ & ſpacio ſimilis telluris apertę
Scilicet ambabus penetralibus vnus in illis
Funditur oceani ſinus:& diſterminat ambas.
Aſt aſię gremio triplex mare confugit vndis
Hyrcanũ pariter perſum ſimul atq; ſabęum
Hęc noton:ad boreos hyrcanũ uergit ad axes.
Gurgitis euxini vicinum multa virorũ
Milia:quod circum degunt per littora ponti.
Amborũ medius campis diſcernitur iſthmos.
Aſt aſiam qui mons excelſus diuidit omnem
Incipit a mediis terrę pamphylidis oris
Et longis ſeſe ſpaciis producit ad indos:
Nunc obliqua means:nunc recto limite currens
Vertice:quem toruo phibent cognomine taurũ.
Cornua nam ſũmus ſcopulis imitatur acutis:
Multifiduſq; ſuos huc colles ſpargit & illuc.
Ex hoc ĩnumeri deſcendũt fontibus amnes
In partes euri zephyri boreęq; uel auſtri.
Quis memorare queat fluuiorũ nomina cuncta?
Non tamen eſt vnum montis cognomen ubiq;
Sed uarij flexus variantur nomine multo.
Singula ſed propriis ſunt nomina nota colonis.
Nunc igitur gentes illum populoſq; tenentis
Qui celebres memorem.ſed felix numem adeſto
Męotę primi tangunt męotidis vndas.
Sauromatęq; truces gens aſpera martis in armis
Sanguis amazonidũ fortis:quos protulit olim.
Sauromatis mixtę quę thermodoonte relicto

Ingentes genuere viros:belloq; potentes
Innumeras habitant qui ſiluas gurgite uaſto:
Inter quas tanais męotidis intima pulſat
Europen fluuio dirimens aſiamq; reflexo.
Europen zephiro:aſiam ſub partibus ortus
Caucaſi exit cuius fons montibus altis
Murmure cũ uaſto ſcythię per plana refuſus.
Nunc tamen ĩmenſo torrentem flumine uertit
In glaciem boreas horrendo flamine ſęuus.
Heu miſeros homines:habitãt qui finibus illis
Aere damnati triſti:nimioq; rigore:
Quo pereũt pecudes pariter populiq; virorũ
Ni propere linquãt ſua rura ſurẽtibus euris.
Hi tanain habitant fluuiũ prope ſauromatarũ
Qui ſunt vicini ſindi quoq; cimmeriiq;
Poſt hos cercetij inxta quos axenus altis
Luctuat ęquoribus:necnon oretęq; feroces
Et qui troianę poſt proelia gentis achęi
Aſcalpi regis:victricia ſigna ſequentes
Diſpulſi uentis iſtas uenere ſub oras.
Poſt hos eniochi:genuit quos gręcia tellus
Et zygij iuxta viuũt regione ſub vna.
Intima ſed ponti poſt fines tyndaridarũ
Aegypto miſſi colchi tenuere coloni:
Caucaſii montis prope collem & caſpia ponti
Littora:qua celeres deſcendũt phaſides vndę
Circęoſq; ſecant campos:atq; ęquora ponti:
Naſcitur armenij fluuius:qui uertice montis:
Ad cuius partes boreas & ſolis ad ortus
Euxinũ dirimens:& caſpia littora late.
Diffuſos ſpaciũ per longum panditur iſthmos:
Quem iuxta terras habitant orientis iberes.
Pyrrhenę quondam:celſo qui monte relicto
Huc aduenerũt hyrcanis bella ferentes.
Hic camaritarũ gens eſt cariſſima baccho:
Luctibus hanc propter perſęuit caſpius ęſtus.
Vndiq; quem tereti concludit margine tellus.
Sed mare nõ ualeat tribus illud menſibus ulla
Scilicet ĩmenſum nauis tranſire profundo.
Non tamen exacuit pars vna ſub axibus ęquor
Quia tractum refugę miſcetur tethyos vndę.

M ulta quidem generat viuis miracula rerum:
S ed tamen egregio cristalli pondere gemam:
A tq; malos lemures quod pellit munus iaspi
N octurni manes fugitant:quem mēbra tuentē.
H oc igitur pelagus:quę gentes vndiq; cingunt
I ncipiens numerem primis aquilonis ab oris
Q uę uergūt zephyro:quas caspia littora claudūt.
P rimi sunt scythię populi saturnia iuxta
A equora viuentes:hyrcaniq; hostia ponti:
Q uos supra gryphes ditissima rura smaragdo:
Q ualem non alius terrarū possidet orbis:
A tq; aurum sibimet defendūt pondere puro
O mnia:sed duri superans audacia lucri:
A duersus uolucres heu cōmouet arma virorū:
P roelia nam faciūt armaspi gryphibus hostes:
H ic & cristalli perlucet maxima moles.
H inc vnnus sequit̃:post fortis caspia proles.
H inc sunt albani bellaces marte feroci:
V nde canes nati superant genus omne ferarū:
M agnus allexander missum sibi viderat inde
V ictorem barriq; canem:rabidiq; leonis.
P ost hos cadusij durissima rura colentes:
E t prope sunt mardi:sequiturq; hyrcania plebes.
H inc apyri:per quos mardus deuoluit̃ amnis.
D ercebius bibit hunc prēter bactrusq; fluentem:
P er quos hyrcanū currens descendit in ęquor
S ed bactri mediis habitant telluris in aruis
P arnessum late prope montem rura tenentes.
D ercebij uero sub caspia littora uergunt.
P ost hos massagetę:trans flumen araxis ad ortū
H ospitibus ęqui cunctis belloq; feroces
N on bacchi donum:cereris nec munera norūt:
S ed lac cōmixtum potant cū sanguine equino.
H os iuxta boream uergit chorasmia proles
S ugdias hanc sequit̃ rapidus quā diuidit oxus
E modum montem:qui linquens caspia rūpit.
I nde sacę nimiū certis gens mira sagittis
F lumen iaxartem iuxta:quibus arua colūtur:
E t tochari phruniq; & plurima milia ferum
I llis nulla boum:pecoris nec pascua curę:
V estibus utuntur:texunt quas floribus ipsi
Q uos tenuat lectos deserti finibus ipsi.
A st alia scythię gens est externa per arua
Q uos prope sunt tristes uentis & frigore terrę
N anq; niues sēper pulsant has grandine mixtę:
C aspius his populus lustratur pontus & oris.
A spice post colchos nūc: & post phasidis vndas
O ccasum uersus populos in littore ponti
E uxini:damus hos usq; ad chalcedonis ora
B osporus angustat scopulis quę trachius urgens.
B yzeres primi quos iuxta terra uechitum.
M acrones post hos pariter:phyliresq; sequūtur.
M ossyniq;:domos prębent quis lignea tecta.
T urribus arboreis habitantes vnde uocantur.
H inc pecorū est diues nimirū gens tibarenū.
H anc prope sunt chalybes durissima rura colētes:
Q uos labor exercet ęuus ferriq; metalla.
V icinos istis campos terramq; patentem
A ssyrij complent populi:qua gurgite uasto
I nter amazonidas thermodon martius amnis
A rmeniū linquens montem descendit in ęquor.
H uc asię quondam deuenit alūna sinope
E x qua cognomen cęperūt moenia clara.
I llius fluuij rigidas prope frigore ripas
I nuenies lapidem cristalli pondere puro
C onsimilēq; gelu:necnō splendore nitenti
G emma micans illic perlucet iaspidis albę.
I ris continuo liquidis percurrit in ęquor.
P ost halys est fluuius boreę qui currit in ortus:
A tq; carambidis irrumpit prope littora pontū:
A rmoniis primas qui montibus accipit vndas.
P aphagones post hos:mariandyniq; sequūtur
B ithyniq; viri pinguissima rura colentes:
Q ua rhebas pulcher gratissima flumina uoluit
R hebas qui rapidi decurrit ad hostia ponti.
N am prius exposita scythię sunt semina gentis.
N unc asię regio contingens littora nobis
D icatur:partes calidas decurrit ad austri
A tq; ellespontum transit syrięq; recessus
P oscit & arabiam:quę florent ubere terrę.
S unt chalcedonij primi post hostia ponti
M oenia byzantis qui cernūt optima contra

R omaniſq; pie regnis dominantia mundo.
B ebrycij poſt bos:& myſia montibus alta;
Q ua cius egregia decurrens murmurat vnda:
Q ua nymphas comitē phibent rapuiſſe potētis
A lcidę puerum triſtiſſima fata gementis.
H inc belleſpontū pertenditur angulus ingens
Q ua breuior phrygię pars eſt:nam latior intus
S angarij ripis fluuij vicina rapacis:
T enditur hęc potius titanis pinguis ad ortus:
A ltera ad occaſus altę ſub montibus idę
A ltera quę cecidit pręclaro nomine terra:
A d xanthi liquidas necnō ſimoētis ad vndas:
P oſt hęc eolię tellus pretenditur orę
F luctibus ęgęi primis quę tunditur alti.
I nde tenet terras pelagus prope ſanguis ionū:
P er quas męander pinguis deſcendit in ęquor
I nter miletum currens:latamq; prienem.
A d latus iſtorū boreū ſunt moenia clara
V rbs epheſus:claudit quā grato littore pontus.
P oſt has meonię tellus:quę uergit ad otus:
E t tmoli colles:fluuius quibus aurifer exit
P actolus:cuius prope ripa tempore uerno
S i ſedeas:dulci capiaris pectora cantu
C ygnorū:paſcunt quos herbę flumine circū:
N am florent aſię per campos plurima prata:
S ed magis ad fluuiū męandri gurgite miti:
Q uem iuxta ulouens ſe:murmurat vnda cayſtri:
P oſt hos ſunt lycij:quos xanthus diuidit amnis:
A d mare uergentes qui tauri cornua cernūt:
V ſq; ad pamphylios phibent quē nomine cragū.
I llic aſpicies aſpendum:moenia cuius
E urimedon amnis radit vicina profundo.
C ontinuoq; iacent alię pamphylidis urbes
C orycus parceq; calens:& celſa phaſelis.
H os ſupra mediis habitant telluris in aruis.
A d partes ortus:gens dura lycaonis armis.
P oſt hos piſidum pinguiſſima rura coluntur
T ermeſus:lybre necnon clariſſima ſlege
G ęntis amyclęę pulcherrima moenia quondam
H inc ſinus eſt longus cilicum:qui uergit ad ortus
E uxini penetrans vicinas ęquoris oras.

H unc aſię phibent anguſtis partibus eſſe:
C ui tamen īmenſo fluuij ſe gurgite miſcent
P er longum pyramus ſpaciū pynaruſq; uoluti
F lexilis & cydnus dirimitq; flumine tarſon.
H inc aſię cilicum ſunt celſis moenibus urbes
L yrneſſus maloſq; ſimul vicina profundo
A tq; ſoli medio terrarum fine fine locati
C ōmagena dehinc regio:ſyrięq; ſequūtur
V rbes diſpoſitę per longi littora flexus.
N am caſij montis:qua prominet ora per ęquor
V ergit in occaſus diffuſis tractibus vnda.
N unc aliquas aſię partes tibi carmine pandam
Q uadrati lateris qua clauditur vndiq; forma
E t ſpaciis campos longis protēdit in ortum
S cis etenim memoraſſe tibi:q; collibus altis.
P er totam mediis mons ingens tenditur actu:
Q uot fines aſię nigros producit ad indos
H oc eſto laterum boreum tibi:nilus ad oras
H eſperies finit:ſed tethys ſolis ab ortu
I ndica cōcludit:rubrū mare terminat auſtrū.
A ſpice nunc igitur dum finem uerſibus ortus
P eruenio retegens tibi ueris omnia rebus.
I ncipiens ſyrię terris: qua parte reliqui
Q uę pelagus ſupra ſub ſolem uergit ad auſtros:
V ribus & multis habitatur nomine priſco.
Q uę caua vulgatur:mediam quia collibus altis
A ſt humilem libanus claudit protentus in ortum
O ccaſumq; petens caſius:multiſq; virorū
I ncolitur populis locupletibus alma diremptis.
N anq; alij mediis habitant telluris in aruis:
H oſq; ſyros proprie perhibent:ſed littora iuxta
P hoenices viuūt ueteri cognomine dicti:
Q uos miſit quondā mare rubrū laudibus auctos
C haldeo nimiū decoratā ſanguine gentem:
A rcaniſq; dei celebratam legibus vnam:
Q uod pelagus primi tentātes nauibus altis
D iſuūctas gentes docuerūt iungere mercem
E t primi ſtellis numeros nomenq; dedere:
A tq; oculis mirum uoces ſentire figuris.
H i muros iopes:gazam quoq; elaida cōplent:
A ntiquamq; tyrum:beryti & moenia gratę:

V icinamq; mari byblim:ſydonaq; pulchram
Q uam iuxta liquido boſtrenus gurgite currit:
E t pingue tripolim:necnō arthoſida ſacram
L aodicē pariter:poſitam prope littus amoenū
E t poſidi turres:& daphnes optima tempe
T errarū mediis apameę moenia clarę
A d cuius partes eoas orontes.
A ntiochi medius dirimit qui gurgite regna;
H ęc omnis pinguis tellus eſt ubere lęta:
A rboribus pariter:pecoriq; & cōmoda viri:
A d cuius fines ueniens:quos terminat auſter
A rrabij cernes extremi littora ponti:
Q ui ſyriam medius diſterminat arabiamq;
E t tangit uergens orientem uerſus elanos.
D iues arabs poſt quos latiſſima poſſidet arua
Q uę protenta diu cingūtur ab ęquore perſo
A rrabioq; ferit zephyrus quod flamine ſęuo
P erſica nam flatus ęoi littora turbant
O ra:ſed hęc auſtro tendit ſubiecta per ortus
F luctibus oceani pulſatur & vndiq; rubri.
H anc quoq; deſcribam tenui ratione recenſens:
P aſcere nam populos felices diuite terra
F loribus & uariis miracula prębet odoris.
N anq; thyo ſmyrnaq; viget cū thuris odore
E t caſia: necnon & cannę dulcis odore.
C innama pręterea iocūdę naribus aurę
F ertilis hęc generat tellus:auriq; metalla
V eſtibus auratis quare gens utitur illa.
H is pueros ſeruans molochites ſplendet arenis
A ndromadaſq; lapis cōpeſcens pectoris iras.
S ed libani montis ſunt poſt decliuia primi
F oelices opibus nabatęi nomine dicti.
C hablaſij poſt hos atq; agrees:inde propinquat
C hatramis atq; ſacę:contra ſunt perſidis ęquor
M inęiq; maris prope rubri littora viuūt.
A tq; ſabę poſt hos: necnō habitant cletabeni
A rrabię populi celebres hi nomine claro.
S unt tamen & plures alij:nam maxima tellus.
T rans iſtam zephyri ſub partes degit erembū
S pelūcis genus infoelix & rebus egenis
Q ui ſolis radiis nigreſcunt corpus aduſti

D iſperſiq; dolent luſtrantes more ferarum.
N on arabis ſimiles opulentis:ſcilicet ęqua
O mnibus eſſe poteſt nunq̄ fortuna bonorū.
P oſt libani montis populi ſunt ſolis ad ortus
A lterius ſyrię:quę tendit ad uſq; ſinopen:
C appadoces mediis habitant in finibus huius
T erminus aſſyrios:ſed claudit ponticus ille
T hermodon:pelagi qua pulſat gurgite fluctus:
C uius ab eoo decurrit limite ualtis
V iribus euphrates deſcendens mōtibus aſpris
A rmenię longuſq; noton pertendit & inde
A d ſolem flexus babylonis diuidit urbem:
L ittora deinde ruens prumpit perſidis vndę
E xtrema fluuij ſub parte teredona radens.
H uius ad auroram ripis deuoluitur altis
T igris:aqua ſuperāt quē flumina nulla rapaci
S ed tantū ſuperat:quantū uix ſeptimus ortus
C onficiat pedibus ſpacij properātibus ire.
A tq; lacu medius thonites intrat & exit
N ec violatur aqua:quāuis penetrabilis illa:
O cior atq; uadis emergens cedit amaris.
H oc tamen omne ſolū fluuius qd̄ cingit uterq;
I ndigenę populi pro re dixere medānem:
Q uod medias amnes has terras flumine cingūt
A gricolis pariter paſtoribus atq; feracem.
V bere nam lęto florenti ſemina cuncta
H erbarūq; thoris:& gramina lęta vireſcūt:
V t uariis rami cōplentur fructibus alti:
G ens quoq; pręfulget claris in laudibus illa:
N am peperit multos celſa virtute potentes
A tq; adeo ſimiles:licet ut mortalibus eſſe
A rmenij iuxta quam ſunt aquilonis ad axes
C ōminus & fortes:quos ſentit mars matieni
Q uos prope concludūt euphraten collibus altis
M ontes diuitiis pariter belloq; potentes:
A d partes auſtri babylon:quam moenibus olim
M irandis poſuit firmiſq; ſemiramis urbem
C uius in arte domū ſplendentem fecerat auro:
Q uam ſimul argentū uarie decorauit eburq;
H oc quoq; pingue ſolum palmarū diuite ſilua:
Q uod fert berylli munus pręcioſius auro

B erylli lapidem liquidum:glauciq; coloris:
P er loca quę tendũt asianę ad moenia petię.
A t supra babylona vides & flamina uasta
C issos messabiasq; chalonitasq; feroces.
A rmenios montes si linquens ibis ad ortus
M edica noscetur tibi tellus:cuius ad axes
G eri sunt mardiq; viri simul atrapateni
A d noton inde habitant medorũ rura tenẽtes.
M edea hinc fugiens dederat cognomina terrę
H inc medi uarios usus nouere ueneni:
Q uorũ per multas spaciũ diffũditur oras.
H ęc generat narcissiten oriente sub ipso:
Q ui lapis est fuscus:cõplent hanc vndiq; siluę
I nter quas homines pecuaria ditia pascũt.
C aspiadas tangũt portas:qui solis ab ortu
R upibus/hęc celsis/asię sunt claustra potentis. .. excelsis
Q ua via sub boream duplex se scindit:& austrũ:
H ęc regio persas:hyrcanos ducit:at illa:
S ub colles imos habitant:post caspia claustra
M artia gens parthi:telis arcuq; potentes:
V iuere qui spoliis gaudent:raptuq; nefando:
Q uę propter:bellis homines uexantur in orbe:
A tq; optata perit multo pax sanguine mũdi.
P ost hos est persis circũdata mõtibus altis
A ssiduis florens regnis:& diuite censu.
E x quo ꝑdomuit lydorũ moenia sardis
C ingitur excelsis hęc vndiq; collibus omnis
A d uergens austros post caspia claustra petensq;
Q uod proprio pelagus celebrat cognomine latũ
A tq tripartitis habitatur finibus illa.
N anq; colũt alij rigidę sub partibus arcti
T erras quas medi nemorosis mõtibus umbrant:
A st alij medię viuũt regionis in aruis
L ittora postremi tangũt australia persę
P rima parte sabę:mediisq; pasargada:post hũc
T ascorũ telis habitat gens fortis & arcu.
Q uinq; tenent populi diuisos persidis agros:
A mnibus hęc multis recreat et ubere pingui
H inc choros ĩmensus profũditur:inde choaspes
F onte cadens indo:qui stringit gurgite susa
I n cuius ripis pręclarus fulget achates

P ondere cõsimilis uoluit quos vnda cylindris
F ertilis hęc tellus foecũdis pascitur auris:
N am uentis semper florescũt rura secũdis:
H ęc eadem gemmis nimiũ decoratur honestis:
Q uarũ quis uarias vires?quis nomina dicat?
T e colythum memorẽ iusto cognomine dictũ
Q ui lapides rhenum tritus potusq; resoluit:
M iritenenq; bonum nardi cũ reddat odorem:
H ic est actites sonitum cui spiritus addit
A rchanũ crepitans pręgnãtibus utilis esse.
N ecnon pyrites:digito qui strictus adurit
G emmaq; quę radios emittit candida solis
A tq; selenites lunaris imagine lucis:
Q uod decus & minuit proprij splẽdoris & auget.
R espice nunc reliquas asię sub finibus oras.
P ersidis ad pontum carmani solis ab ortu
L ittora pars habitant:medię pars limina terrę:
G edrosi post hos tendũt orientis ad ignem
O ceanum iuxta radiis propioribus usq;:
E st scythię tellus australis flumen ad indum:
Q ui ponto rapidus rubro cõtrarius exit.
G urgite nam celeri rectus decurrit ad austrum:
C aucasiis oriens primũ de montibus altis.
D iuidua cuius patalane cingitur vnda
S eparat ĩnumeras & uasto gurgite gentes.
A d partes rapidi qua uergunt lumina solis
O ritas aribasq; simul liniq; arachotas
V tentes leuis:& satraidas simul omnes
P ampanij montis sub celsa rupe arienos
N omine cõmuni:qui terras ubere nullo
F lorẽtes habitant:squallẽt nam sentibus aspris
C oralij lapidem:qui rubrum littore carpunt.
S aphiriq; decus nigri:flauijq; coloris
S axorum cędunt uenis ac merce beati:
I n quorũ terras hinc tethyos ęquora claudũt
Q uas primo titan ascendens lumine cernit:
V nde color populis niger est flagrãtibus ortus
A tq; gerũt similis hyacintho fronte capillos.
E ffodiũt alij terras:auriq; metallum.
A st alij texunt tenuissima tegmina lini:
V el dentes stringũt elephantis ab ore reuulsos:

S crutantur ripis alij torrentibus imbri:
B eylli gemmas glauci:nitidumq; adamanta.
A tq; aura viridi legitur:quę ſplendet iaſpis.
C oraliiq; decus liquidi:gratiq; topazi
P urpureoq; amethyſos ineſt ſuffuſa colore.
D iuitias magnas ſic tellus illa miniſtrat.
A ſſiduis rigant hanc totam fontibus amnes
A rboribuſq; viget uariis milioq; ſequenti:
E t precio rubrę perfloret arūdinis illa.
H inc alij ſuperant procero corpore tantum
I nſiliant equitum faciles ut more elephantis:
A ſt alij viuūt ſapienti pectore nudi
L uminibuſq; vident rectis mirabile ſolem
E t radios oculis & ſacra mente retractant
S ignaq; concipiūt arcana luce futuri:
P ſittacus hic viridi decoratus torque rubenti
N aſcitur:humanę ſimulat qui uerbera linguę.
N unc age te fluuios montes formāq; docebo:
I pſius terrę populos genteſq; beatas.
M arginibus ternis tellus hęc clauditur omnis
O bliquatq; latus per cūct as linea partes.
H eſperios fines immanis terminat indus:
A d notios pelagus concludit gurgite rubrum:
S ed gentes ortus & caucaſus excipit arctum.
H anc homines habitant multi diteſq; colendā
N ominibus uariis diſcreti:& finibus amplis.
D ardanij ripas contingūt fluminis indi
H ic ubi pręcipitem ſcopuli fundūt aceſinem
H uncq; capax claſſis uenientē uoluit hydaſpes
T ertius hos ſequitur ſplendenti gurgite cophes.
T oxilus inter quos habitat cum gente ſabarū.
H inc ſcodri poſt hos ſunt:peucaneiq; feroces.
G angaridęq; truces:auri qua pondus onuſtū
D euoluens hypaniſq; trahit:rapiduſq; megarus
Q uos capit emodo miſſos gangetica monte
T ellus:porrigitur quę ad terrę colidis auſtros
O ceani tangens pelagus ſub collibus altis
Q uos uolucres metuūt celeri contingere penna
V nde locis graij poſuerūt nomen aornin
H ic via quę celebrat nomen dionyſia bacchi
C ui ſtatuas dederat victoria finibus illis
~~Hic tylos ē ſuperemi mathi nimo de terre~~
~~Inſula nam: viret cunctis in partibus amni~~
H ic tylos est superās vastæ miracula terrę
I nsula namq; viret cunctis in partibus amni

N ec foliis nudat ramos autūnus in illa.
A ſſidueq; tenet flores genus arboris omne.
H ic adamas fulget lymphantia pectora ſanans.
E t probibens miſeris occulti damna ueneni:
Q uem minime ualeat ferrū ſuperare nec ignis:
F rangiť hircino maceratus ſanguine tantū:
S ed tepido:fractis multis incudibus ante:
A d motum retrahit defendens robore miro.
H ic lignis lucem ſimulat ſplendore lucernę
H inc meruit nomen pręclaro nomine dignum
T ot ſunt per terras vulgatę nomine gentes:
N am reliquas quę mens ualeat mortalis in orbem
D iſperſas:numerare tibi ſine numine magno?
Q uod bene diſpoſuit terras:pontiq; profundū:
S yderibus uariis decorans cęleſtia templa:
E t multis recreans:uariiſq; coloribus arua:
M unera per populos tribuens diuerſa virorū.
S ed uos terrarū tractus gaudete per ęuum:
E t quęcūq; mari circūdatur inſula uaſto:
O ceanuſq; ſimul:necnō penetrabilis vnda:
Q uam gremio tellus ſinuoſo ſuſcipit alma:
E t fluuij:monteſq; lacus:quos continet orbis:
N am pelagi partes percūrri carmine uaſtas:
E t terrę pariter regiones finibus amplis:
O mnipotēs pro quo genitor mihi pręmia donet

FINIS

Impreſſum Venetiis impēſis Iohānis de Colonia
ſociiq; eius Iohānis māthen de Gherretzem . Anno
domini.M.CCCC.LXXVI.
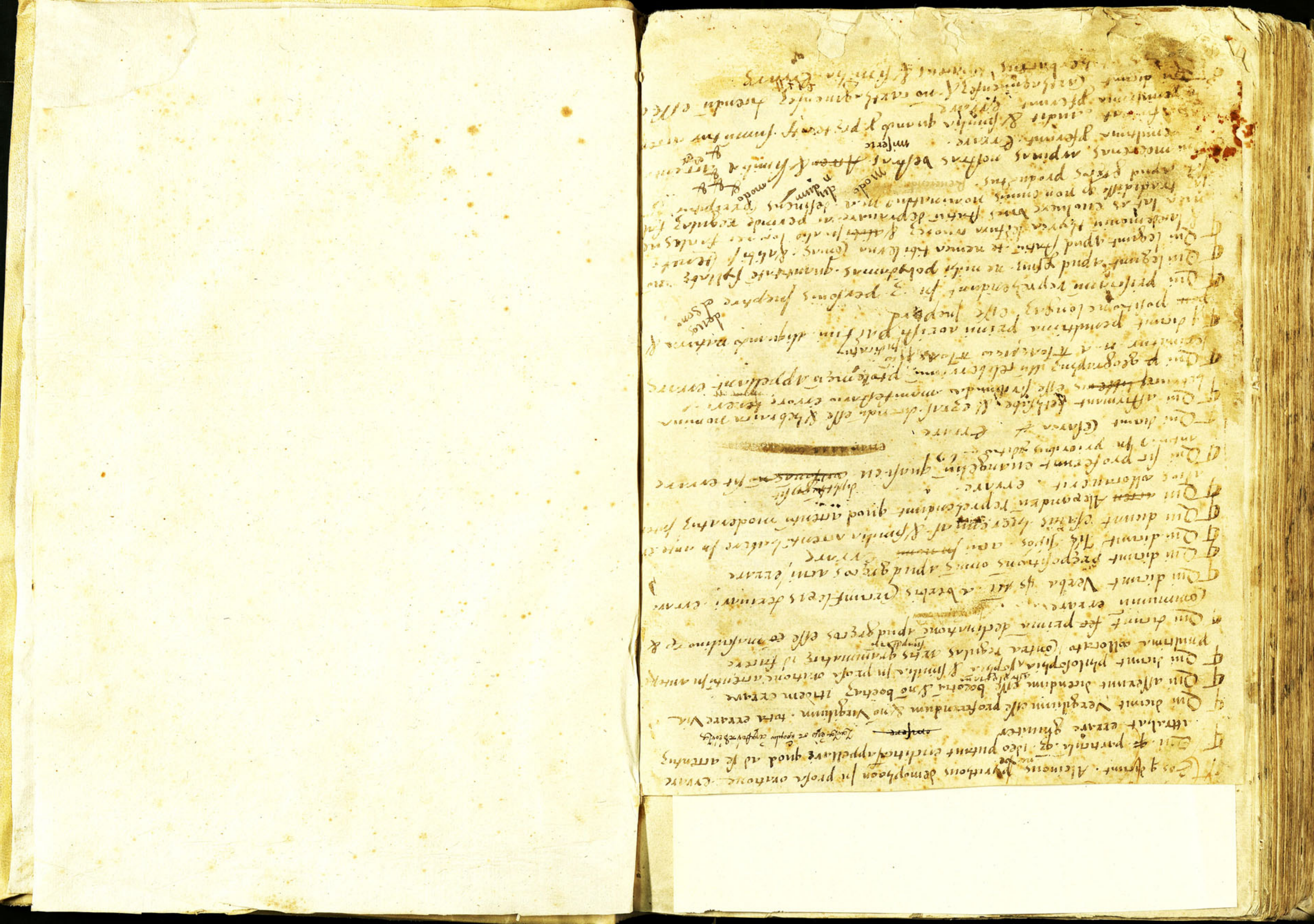
BIBLIOTECA UNIVERSITARIA SALAMANCA